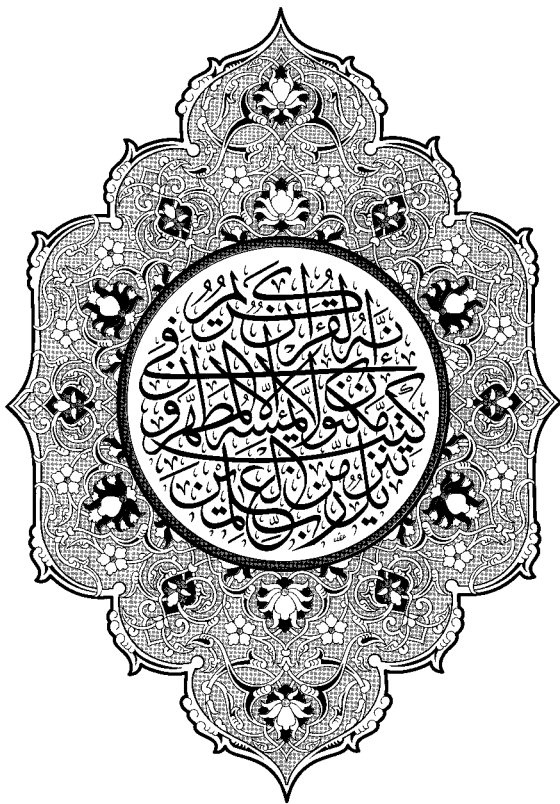

Куръони Карим
ва тарҷумаи
маъонии он дар
равиши тафсири
Муяссар ба забони
тоҷикӣ

Вақфи Ходими ҳараматини шарифайн
Малик Салмон бини Абдулазиз Оли
Сабуд хос барои риёзи Аллоҳ
таъоло
фурухтагони ҷомеаи кӯҳ.

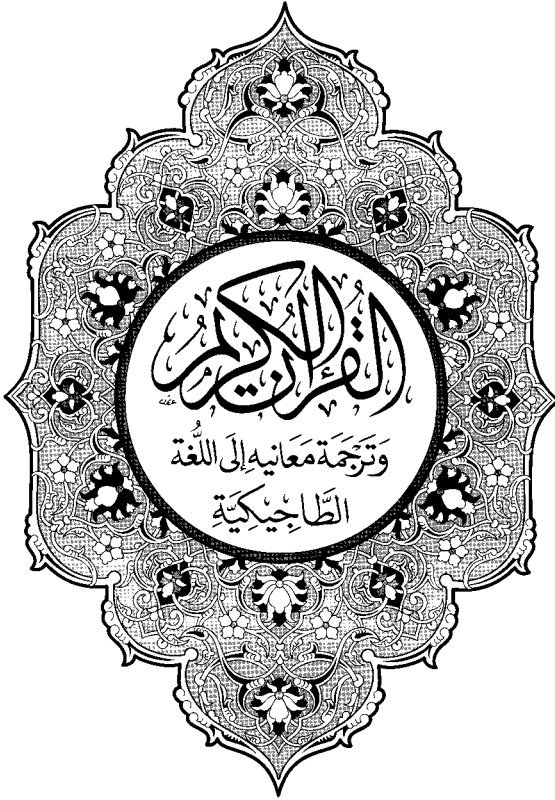
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا الْحَمْدِ
وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا
رَحْمَةُ اللَّهِ وَرَحْمَةُ
رَبِّنَا إِنَّ الْمَلَائِكَةَ
لِيَتْلُوْنَ هَذِهِ السُّرَّةَ
وَيُحْمَدُونَ بِهَا وَالْمَلَكُ
جِبْرِيلُ وَسُورَةُ الْحَمْدِ
كُلُّهَا مَكِّيَّةٌ وَمِنْهَا
آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Ифтихори дастури чопи ин Куръони Карим ва тарҷумаи маъони он дар равиши тафсири Муъссар тавассути Ходими ҳарамайни шарифайн Малик Салмон бин Абдулазиз Оли Саъуд подшоҳи кишвари шоҳигарии Арабистони Саъудӣ ба анҷом расид.

تَدْرِيْ بِالْأَمْرِ بِطَاعَةِ هَذَا الْمُسْتَحْفِى الْقَرِيفِ وَرَحْمَةِ مَعَانِهِ
خَالِدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمَلِكِ سَيْلَانَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
مَلِكِ الْمَقْدِسِيِّ الْعَرَبِيِّ السُّعُوْدِيِّ

وَقَفَّ لِلَّهِ تَعَالَى مِنْ خَادِمِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
الْمَلِكِ نَسِيمَانَ بِنْعَمَتِ الْعَزِيزِ نَوَّالِ سَعُودِ
وَلَا يَجُوزُ بَيْعُهُ
بِوَرَعٍ مَجَانًا

مَجْمُوعُ الْمَلِكِ وَفِيهِ طَبَايعُ الْأَصْحَافِ الشَّرِيفِينَ

Вақфи Ходими ҳарамайни шарифайн Малик Салмон бин
Абдулазиз Оли Саъуд хос барои ризои Аллоҳ таъоло
фурухтанаш ҷоиз нест.

“Ройгон тавзеъ мешавад”

Қуръони Карим
ва тарҷумаи
маъонии он дар
равиши тафсири
Муяссар ба забони
тоҷикӣ

Чопхонаи Қуръони Карим муҷаммаъи Малик Фаҳд

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمة

بقلم معالي الشيخ: صالح بن عبدالعزيز بن محمد آل الشيخ
وزير الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المشرف العام على المجمع

الحمد لله رب العالمين، القائل في كتابه الكريم:
﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد،
القائل:

«خيركم من تعلم القرآن وعلمه».

أما بعد:

فإنفاذاً لتوجيهات خادم الحرمين الشريفين، الملك سلمان بن
عبدالعزیز آل سعود، - حفظه الله -، بالعناية بكتاب الله، والعمل
على تيسير نشره، وتوزيعه بين المسلمين، في مشارق الأرض
ومغاربها، وتفسيره، وترجمة معانيه إلى مختلف لغات العالم.

وإيماناً من وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
بالمملكة العربية السعودية بأهمية ترجمة معاني القرآن الكريم إلى
جميع لغات العالم المهمة تسهيلاً لفهمه على المسلمين الناطقين

بغير العربية، وتحقيقاً للبلاغ المأمور به في قوله ﷺ: «بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً».

وخدمة لإخواننا الناطقين باللغة الطاجيكية يطيب لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة أن يقدم للقارئ الكريم هذه الترجمة إلى اللغة الطاجيكية التي أعدها فضيلة الشيخ خوجه ميروف خوجه مير، وراجعتها من قبل المجمع لجنة متخصصة منبثقة من إدارة الشؤون العلمية بالمجمع.

ونحمد الله سبحانه وتعالى أن وفق لإنجاز هذا العمل العظيم الذي نرجو أن يكون خالصاً لوجهه الكريم، وأن ينفع به الناس.

إننا لندرك أن ترجمة معاني القرآن الكريم -مهما بلغت دقتها- ستكون قاصرة عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها النص القرآني المعجز، وأن المعاني التي تؤديها الترجمة إنما هي حصيلة ما بلغه علم المترجم في فهم كتاب الله الكريم، وأنه يعتريها ما يعتري عمل البشر كله من خطأ ونقص.

ومن ثم نرجو من كل قارئ لهذه الترجمة أن يوافي مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة النبوية بما قد يجده فيها من خطأ أو نقص أو زيادة للإفادة من الاستدراكات في الطبقات القادمة إن شاء الله.

والله موفق، وهو الهادي إلى سواء السبيل، اللهم تقبل منا إنك أنت السميع العليم.

Ба номи Аллоҳи бахшандаи меҳрубон Пешгуфтор

Навиштаи Олимақом Шайх Солеҳ бин
Абдулазиз бин Муҳаммад Оли Ал - Шайх

Вазири шууни Исломи ва Авқоф ва Даъват ва
Иршод Сарпарастии Умумии Муҷаммаъ

Ҳамду ситоиш Аллоҳро, ки Парвардигори
ҷаҳониён аст, ки дар китоби худ фармудааст:

﴿...فَدَجَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾

Ба таҳқиқ, ки омад шуморо аз тарафи Аллоҳ
нуре ва китоби равшан.

Ва дуруд ва салом бар ашрафи анбиё
Паёмбарамон Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва
саллам, ки фармуданд: «خيركم من تعلم القرآن وعلمه»

Беҳтарини шумо касе аст, ки Қуръонро
биомӯзад ва ба дигарон таълим диҳад.

Аммо баъд. Барои таҳқиқи роҳнамудихои
Ходими ҳарамайни шарифайн Шоҳ Салмон
бин Абдулазиз Оли Саъуд (ҳафизаҳуллоҳ). Дар
эҳтимом роҷеъ ба Қуръони Карим ва ҷоп ва
нашри он ва тавзеъаш байни мусалмонон дар
саро сари ҷаҳон ва ҳамчуни тарҷума ва тафсири
маъноии он ба забонҳои мухталифи ҷаҳон.

Ва бинобар эҳтимоми вазорати умури Исломи
ва Авқоф ва Даъват ва Иршоди кишвари
шоҳигарии Арабистони Саъудӣ дар аҳамияти
тарҷумаи маъноии Қуръони Карим ба тамоми
забонҳои муҳими ҷаҳон ва осон кардани фаҳми
он барои мусалмонони ғайри арабзабон ва

таҳқиқи мисдоқи раҳнамуди Паёмбари гиромии Ислом фармудаанд: “Бирасонед аз ман ҳатто як оят”

Ва барои хидмати бародарони тоҷикзабонамон боиси хурсандӣ аст, ки ин тарҷумаи тоҷикиро тақдими хонандагони тоҷикзабон кунем, ки ба воситаи Ҳочӣ Хучамир Хучамиров тарҷума шуда ва низ бозбинӣ ва баррасии мучаддад аз тарафи муҷаммаъ кумитаи махсус, ки доир ба умури илмӣ вобаста аст, дида баромада шуд.

Шукр ва сипоси Аллохро дорем, ки тавфиқи ин кори бузургро ато фармуд ва умедворем, ки холис барои ризои Аллоҳ бошад ва боиси манфиъати мардумон қарор гирад.

Ва албатта мо хуб дарк мекунем, ки тарҷумаи маъонии Қуръони Карим ҳарчанд, ки дақиқ бошад фарогирандаи мафҳуми аслии маъонии васеъи нусуси пурэъҷози Қуръон нахоҳад буд. Ва аммо маъоние, ки тарҷума дарбар дорад хулосае аз расоии илми мутарҷим дар фаҳми Қуръони Карим аст. Ва дарбаргирандаи камбудӣ ва иштибоҳоте хоҳад буд, ки умуми башар аз он эмин нест.

Пас бинобар ин аз тамоми хонандагони муҳтарами ин тарҷума хоҳишмандем дар сурати мушоҳидаи ҳар гуна иштибоҳоте аз қабилӣ каму беш ва ғайра ба муҷаммаъи Малик Фаҳд барои чопи Қуръони Карим дар Мадинаи Мунаввара ирсол намуда то ки дар чопҳои оянда аз мулоҳизаҳои шумо истифода гардад. Иншо Аллоҳ.

Аллоҳ таъолост тавфиқдиҳанда ва Ёст роҳнамо ба роҳи рост. Илоҳо “Қабул кун аз мо ҳамона Ту шунавандаву доно ҳастӣ”

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи меҳрубон

Пешгуфтор

Тарҷумаи маънои оятҳои Қуръони карим

Аллоҳ таъоло Қуръони каримро бо тамоми харфу маъноҳояш бар Расули худ ҳазрати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нозил кардааст. Ва ҳазрати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам барои ҷаҳониён раҳмат, муждадиҳанда, бимдиҳанда ва ба фармони Аллоҳ ҳамаро даъваткунанда ба сӯи ибодати Ёст ва низ барои мардум ҷароғи тобон аст ва акнун шиносоии мухтасаре дар бораи Қуръони карим.

Шиносоии умумии Қуръони карим

Аввал: Шиносоии Қуръони карим ва баён намудани номҳо ва сифатҳои он

Қуръони карим ба тариқи ваҳй ба тамоми лафзу маънояш бар Расулуллоҳ ҳазрати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нозил шудааст. Қуръон дар китоб навишта шуда ва ба тариқи тавотур⁽¹⁾ нақл карда шудааст ва тиловати он ибодат аст.

(1) Яъне паи ҳам аз якдигар ба дигар нақл карда шудааст.

Аллоҳ таъоло ваҳйеро, ки бар Расули худаш ҳазрати Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам нозил кардааст, онро Қуръон номидааст. Чунонки дар сураи Инсон, ояти 23 мефармояд: ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا آيَاتِكَ الْفُرْقَانَ تَفْزِيلًا﴾

Ҳаройина Мо Қуръонро ба тадриҷ бар ту нозил кардаем.

Шаъну шараф ва бузургии Қуръон ин аст, ки онро ҳам хонда мешавад ва ҳам тиловат карда мешавад ва набояд он аз худ дур карда шавад.

Аллоҳ таъоло Қуръонро китоб ҳам номидааст.

Чунонки дар сураи Нисо ояти 105 мефармояд:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْمَكْتُوبَ بِالْحَقِّ﴾

105. Мо ин китоб (Қуръон)-ро ба ростӣ ба ту нозил кардем,

Ва низ шаъну шараф ва бузургии Қуръон ин аст, ки дар китобу саҳифаҳо навишта мешавад, вале беэҳтиромӣ карда партофта намешавад.

Аллоҳ таъоло Қуръони каримро бо чанд сифат номбар кардааст: Фурқон⁽¹⁾, Зикр⁽²⁾, Ҳудо⁽³⁾, Нур, Шифо, Ҳаким ва Мавъиза ва низ ба дигар сифатҳое зикр намудааст, ки далолат бар бузургии Қуръони карим мекунад.

(1) Чудокунандаи ҳақ аз ботил.

(2) Панддиханда.

(3) Раҳнамо

Дар асри саҳобагон китоби Қуръонро «Мусҳаф»⁽¹⁾ ҳам меномиданд, зеро бар саҳифаҳо навишта шуда буд.

Қуръони карим ин ваҳйи илоҳӣ аст, ки Аллоҳ таъоло онро ба воситаи Ҷабраил алайҳиссалом бар дили паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам фуруд овард.

Чунонки дар сураи Шуъаро аз ояти 192 то 195 мефармояд:

﴿وَاللَّهُ لَتَنْزِيلِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ * عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ * بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾

192. Ва ҳаройина, ин китоби нозилшуда аз ҷониби Парвардигори ҷаҳониён аст.

193. Онро Рӯҳуламин⁽²⁾ нозил кардааст.

194. Бар дили ту эй Муҳаммад, то аз бимдиҳандагон бошӣ ва ба василаи он мардумро хидоят намой,

195. ба забони арабии равшан, ки беҳтарин забонҳост.⁽³⁾

Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар ин амр аз паёмбарони навомада нест. Зеро пеш аз ин ҳам бародаронаш

(1) Калимаи «Мусҳаф» аз калимаи «суҳуф» гирифта шудааст. Яъне, дар ҷамъе аз саҳифаҳо навишта шудааст..Аз ҳамин сабаб «Мусҳаф» номидаанд.

(2) Ҷабраил алайҳиссалом аст; фариштаи гиромикадр ва бузургест, ки ваҳйи Аллохро ба паёмбарон мерасонад

(3) Тафсири Саъдӣ 1\597

паёмбарони гузашта алайҳимуссалоту
вассалом буданд. Бар ҳамаи эшон Ҷабраил
алайҳиссалом ваҳйи илоҳиро фуруд оварда
буд. Аллоҳ таъоло барои ин амонати бузург
касоро, ки хоҳад аз бандагонаш паёмбар
ихтиёр мекунад. Чунонки дар сураи Ҳаҷ ояти
75 мефармояд:

﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾

75. Аллоҳ аз миёни фариштагону мардумон
расулоне ихтиёр мекунад. Албатта, Аллоҳ ба
гуфтори бандаҳояш шунаво аст ва ба ҳама
чизҳо биност!

Ў худ донотар аст, чи касе шоиста ва
сазовори ин амонати бузург аст. Зеро
офариниш дар ихтиёри Ўст. Чунонки дар
сураи Қасас ояти 68 мефармояд:

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ﴾

68. Парвардигори ту ҳар чиро, ки бихоҳад,
меофаринад ва ҳар касоро бихоҳад ихтиёр
мекунад.

Дуввум: Нузули Қуръони карим

Фуруд омадани ваҳй бар Расулulloҳ ҳазрати
Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзи
душанбеи 17 - уми моҳи мубораки рамазони
соли 610 - и милодӣ дар ғори Ҳиро бо воситаи
Ҷабраил алайҳиссалом буд. Аввалин оятҳои
аз Қуръони карим нозилшуда, панҷ ояти аввал

аз сураи Алақ мебошад. Чунонки Аллоҳ таъоло мефармояд:

﴿أَفْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * أَفْرَأَ وَرَبُّكَ الْأَكْثَرُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

1. Бихон, эй Паёмбар ба номи Парвардигорат, он ки ҳама ҷаҳонро офаридааст,
2. одамиро аз пораи хуни баста офаридааст.
3. Бихон! Ва Парвардигори ту аз ҳама бузургвортар аст.
4. Аллоҳе, ки ба воситаи қалам халқашро таълим дод,
5. ба одамӣ он чиро, ки намедонист, биёмӯхт. Ва аз ториқиҳои ҷаҳл ба нури илм баровард.

Баъд аз фуруд омадани ин панҷ ояти номбурдашуда Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба назди аҳли худ баргашт, дар ҳоле ки дилаш аз тарс метапид ва ҳамсари худ (модари мӯъминон Хадича бинти Хувайлид)ро аз саргузашти худ огоҳ намуд ва барояш гуфт: «Бар ҷони худ тарсидам». Хадича гуфт: Зинҳор ва ҳаргиз матар! Мужда бод туро! Савганд Ба Аллоҳ, ки ӯ ҳеч гоҳ туро хор насозад. Ба ростӣ, ту он касе ҳастӣ, ки поси хешовандӣ ба ҷой меоварӣ ва ростгӯй ҳастӣ, бечорагонро дастирӣ менамоӣ, нодор-онро парасторӣ ва меҳмонро навозиш мекуни ва дар мусибатҳо ва ҳаводиси рӯзгор дастирӣ мардум мебоши.

Сипас ӯро Хадича ба назди писари амаки худ Варқа писари Навфал овард, ки ӯ марди донову ҳаким буд. Хадича разияллоҳу анҳо гуфт: «Эй писари амак! Саргузашти бародарзодаатро бишнав.» Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам он чи дида буд барои ӯ гуфт. Варқа писари Навфал барояш гуфт: «Ин ҳамон фариштае мебошад, ки Аллоҳ ба Мӯсо алайҳиссалом фиристода. Эй кош! Он гоҳ даврони чавонии ман мебуд. Эй кош! Ман зинда бимонам то он рӯз, ки қавмат туро аз диёрат биронанд.»

Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам пурсид: Оё онҳо маро берунронандагон бошанд?

Варқа фармуд: Оре, чунин кунанд. Ҳар кас, ки он чӣ ту овардаӣ, биёвард, мавриди душманӣ қарор гирифт. Агар он рӯзро дарёбам, тавонмандона ба нусрати ту бархезам. Вале аз ин сӯҳбат дере нагузашта Варқа аз ин ҷаҳон чашм пӯшид.

Қуръони карим монанди китобҳои паёмбарони пешина дар як бор фуруд наомадааст, балки дар тӯли 23 сол кам - кам нозил шудааст. Гоҳе як сура ба пуррагӣ нозил мешавад ва гоҳе чанд ояте аз сурае.

Ҳикмат аз кам - кам нозил шудани Қуръони карим ва пай дар пай фуруд омадани Ҷабраил ба ҳузури эшон ба ваҳй, устувор ва

пойдор доштани дили Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам мебошад, то ки дар аввали биъсати паёмбарӣ дар муқобили сарзаниши мушрикони ва зиддияти онҳо саҳт устувору пойдор бошад.

Чунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Фурқон, ояти 32 мефармояд:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا﴾

32. Кофирон гуфтанд: «Чаро ин Қуръон якбора бар ӯ нозил намешавад?» Барои он аст, ки дили туро ба он устувор созем ва онро ба оҳистагиву тартиб хондем.

Инчунин дар кам - кам нозил шудани Қуръони карим ҳикмати бузурги тарбиявии дигаре ҳам вуҷуд дорад, ки он зина ба зина тарбия гирифтани мӯъминон аз илму амал ва аҳкоми динашон аст, то дар омӯхтан ва фаҳмидани он осонӣ пайдо кунанд. Ва аз торикиҳои чаҳл, куфр ва ширке, ки дар он ҳаёт ба сар мебурданд ба сӯи нури имон, тавҳид⁽¹⁾ ва илм берун оянд.

Севвум: Тадвини Қуръони карим⁽²⁾

Муҳимтарин роҳи нигоҳ доштани матнҳо

(1) Танҳо Аллоҳи ягонаро ибодат кардан.

(2) Тадвин; яъне, Қуръонро навишта дар саҳифаҳо ҳам овардан аст.

навиштани он аст. Ва сухане, ки навишта намешавад боиси нисён ва фаромӯшӣ мегардад. Қуръони карим, то рӯзи қиёмат, ки ҳамчун раҳнамо барои ҷаҳониён нозил шудааст, ҳатман навиштани он зарур аст.

Ба дурустӣ, навиштани Қуръони Карим бо ғамхорӣ ва эҳтимоми Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам буд. Ба ин далел, ки ҳатто баъзе асҳоби худро, ки лаёқати китобат дошта буданд, ба навиштани Қуръони карим амр намуда буданд. Ва барои навиштани ваҳйи илоҳӣ аз онҳо котиби ваҳй ихтиёр карда буданд. Аз ҳама машҳуртарини онҳо дар навиштани ваҳйи илоҳӣ Зайд ибни Собити Ансорӣ разияллоҳу анҳу буд.⁽¹⁾

Одатан ҳар вақте ки ваҳй нозил мешуд, Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам онро аз ёд мекарданд, баъд аз он ба яке аз котибони ваҳй мефармуданд, то онро бинависанд. Ва низ мефармуданд, ки «ин оятро дар сурае, ки дар он чунин ва чунон зикр шудааст, бигузored»⁽²⁾. Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам сураро барояшон номгузорӣ мекарданд ва ба онҳо навиштани оятҳояшро фармоиш медоданд. Баъд аз он асҳоби худро ба омӯхтан ва ёд намудани он чи ки нозил мешуд, амр мекарданд. Қуръони карим дар

(1) Тафсири Табарӣ 1\28

(2) Сунани Абудовуд №786

замони Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар пӯст навишта шуда буд.⁽¹⁾

Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳар сол дар назди Ҷабраил алайҳиссалом Қуръони каримро ба такрор мегузарониданд ва дар соле, ки аз дунё гузаштанд, ду маротиба Қуръонро бо риоя кардани тартиби оёт ва сураҳояш ба такрор гузарониданд. Чунонеки имрӯзҳо Қуръон дар дасти мусалмонон аз рӯи тартиби оятҳо ва сураҳояш мавҷуд аст. Ва инро гуфтаи Аллоҳ таъоло таҳқиқ ва исбот мекунад. Чунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Қиёмат, оятҳои 17-18 ум мефармояд:

﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ * فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾

17. ҳаройина, чамъ овардану хонданаши бар ӯҳдаи Мост, баъд аз он ҳар кучо, ки хоҳӣ бихон аз хотират намеравад,

18. чун онро ба забони Ҷабраил алайҳиссалом бар ту бихондем, ба диққат гӯш фаро деҳ ва аз хондани он пайравӣ кун.

Ва низ дар сураи Аъло, ояти 6 мефармояд:

﴿سَنُقْرَأُكَ فَلَا تَنسَى﴾

6. Мо Қуръонро барои ту эй Расул хоҳем хонд ва ту дигар онро фаромӯш нахоҳӣ кард.

Чорум: Чамъ кардани Қуръони карим дар саҳифаҳо

(1) Саҳеҳи Бухорӣ №4592 ва 4593

Баъд аз вафоти Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам халифаи аввал ҳазрати Абубакри Сиддиқ разияллоҳу анҳу барои ба тартиб чамъ кардани Қуръони карим дар варақҳо амр намуд, то чизе аз Қуръон ба сабаби вафоти ҳофизон ё ба талаф ёфтани пӯстҳои навишташуда аз байн наравад. Ин кори муҳимро Зайд ибни Собит разияллоҳу анҳу, нависандаи ваҳй ба ӯҳда гирифт, пас аз мурочиъат ва таъкид намудани он саҳифаҳо бо он чи дар ҳифзи одамон буд, муқоиса намуд ва мувофиқат кард. Баъд аз он, он саҳифаҳо дар хонаи Абубакри Сиддиқ, сипас баъд аз вафоти Абубакри Сиддиқ дар хонаи халифаи дуюм Умар ибни Хаттоб ва баъд аз вафоти Умар ибни Хаттоб дар хонаи завҷаи Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам модари мӯъминон Ҳафса бинти Умар разияллоҳу анҳумо нигоҳ дошта шуд.⁽¹⁾

Чун Ислom мунташир ва паҳн гашт, мусалмонон ба хондани Қуръон ниёзманд шуданд. Баъзе аз саҳобагон ба халифаи сеюм Усмон ибни Аффон машварат доданд, ки мардумро бар як Қуръони имоми муайян чамъ оварад, то мардум дар қироаташон ба ӯ иқтидо намоянд. Пас Усмон разияллоҳу анҳу чамъоғатеро аз ҳофизони Қуръони карим, онҳое, ки лаёқати навиштанро доштанд, амр

(1) Саҳеҳи Бухорӣ № 4986 ва Сунани Тирмизӣ №3103.

намуд, ки ин амри муҳимро анҷом диҳанд. Бо сардории Зайд ибни Собит саҳифаҳоеро, ки дар замони Абӯбакри Сиддиқ чамъ оварда шуда буд, ҳамаро дар як китоб чамъ оварданд ва чанд нусха аз он китоб гирифтанд ва ба тамоми кишварҳои ислом фиристонданд ва ҳамаи мусалмононро ҳазрати Усмон разияллоҳу анҳу амр намуд, ки аз ҳамин нусхаи фиристодашуда рӯйбардор намоянд.

Имрӯз ин Қуръонҳое, ки дар тамоми олам вучуд доранд, хоҳ дастнавис, хоҳ чопи асли ҳамаи онҳо ин ҳамон Қуръонест, ки дар замони халифа Усмон ибни Аффон разияллоҳу анҳу рӯйбардоршуда ва ба тамоми кишварҳои исломӣ фиристодашуда буд. Аз онҳо то имрӯз ҳеҷ гуна тағйирот на дар матн ва на дар тартиби он ёфт намешавад.

Ва то имрӯз мусалмонон Қуръонро бо воситаи чопҳо ва дастгоҳҳои замонавӣ аҳамияти бузург додаанд ва ин ҳамон Қуръонест, дар замони Усмон ибни Аффон навишта шуда буд.

То имрӯз мусалмонон дар масъалаи чопи нашри Қуръони Карим бо истифода аз василаҳои навтарини чоп барои амалӣ намудани нашри он бо беҳтарини сифати нашру аломатгузорӣ дар навиштани матни Қалом шариф бо расмулхати усмонӣ диққату таваҷҷуҳи бисёр намудаанд. Расмулхати усмонӣ ба

он хотир гуфта мешавад, ки матни Қуръон дар шакли мазкур дар замони халифаи сеюм Усмон ибни Аффон разияллоху анху китобат шудааст.

Маҷмаъи Малик Фаҳд барои чопи Қуръони карим воқеъ дар Мадинаи мунаввара яке аз намоёнтарин намунаҳои ҳусни таваҷҷӯҳ ва эҳтимом ба китоби илоҳӣ мебошад. Ин иқдом ҳамчунин баёнгари таваҷҷӯҳи сарварони Шоҳигарии Арабистони Саудӣ ба чопи Қуръони карим ва хидмат дар роҳи интишори он, ба иловаи осон намудани дастрасии мусулмонон ба нусхаҳои Қуръон аст, ки бо олитарин шакли чопу муқова ва аломатгузори намунавӣ оростави ба чоп расида бошад.

Панҷум: Тартиби сураҳои Қуръони Карим ва ба пораҳо тақсим шудани он

Қуръони карим аз сураи Фотиҳа оғоз меёбад ва ба сураи Нос хотима меёбад. Он аз 114 сура иборат аст. Ин тартиби тавқифӣ аст. Яъне, тартиби ҷойгиршавии сураҳои он аз рӯи нишондоди Расулulloҳ саллаллоху алайҳи ва саллам гузошта шудааст, на аз рӯи тартиби нозил шудани он, зеро аввалин сура, ки нозил шудааст, ин сураи Алақ буд. Ва аз рӯи тартиб он сура дар шумораи 96 - ум қарор дорад. Саҳобагон тартиби оято ва сураҳоро аз рӯи қироъати Расулulloҳ саллал-

лоху алайҳи ва саллам медонистанд.⁽¹⁾

Имрӯз Қуръон аз 30 пора иборат аст ва ҳар пора ба ду ҳизб тақсим мешавад ва ҳар ҳизб ба чор рубъ тақсим мешавад. Ин тақсимот аз рӯи иҷтиҳоди уламо мурағаб шудааст, ки хондани Қуръони карим бар мусалмонон осон шавад.

Шашум: Таълим гирифтани Қуръони карим

Мусалмонон барои омӯхтани Қуръони Карим, ёд кардани матни он ва тиловати он ҳамчуноне, ки ба Расулуллоҳ саллаллоху алайҳи ва саллам нозил шудааст, аҳамияти бузурге додаанд. Қориҳо ва ҳофизони асҳоби Расулуллоҳ саллаллоху алайҳи ва саллам барои тобеъин чунон таълим медоданд, ки матни Қуръонро аз худ мекарданд ва назди ҳар як оят таваққуф мекарданд, то аз маънои он бархӯрдор шуда ба он амал намоянд ва онҳо ҳам илм ҳам амалро аз худ карданд. Баъд аз он тобеъин барои қориҳо мадрасаҳо бино карданд, ва он таълимотеро, ки аз саҳобагон омӯхта буданд, барои омӯзонидани қориҳо таълим доданд. Таълимоте, ки тобеъин аз саҳобагон гирифта буданд, аз ҷанба иборат буд, ки он риоя кардани тиловат ва ёд кардани матни он ва шуморидани

(1) Донӣ раҳматуллоҳи алайҳ инро дар китоби Муқниъ, саҳифаи 8 аз Имом Молик ибни Анас нақл кардааст.

ҳарфҳо ва калимаҳои он ва риоя кардани тартиби сураҳо ва оятҳои он ва бо таҷвид хондан, яъне чи гуна баровардани ҳарфҳо аз махраҷҳояш ва дар кучо таваккуф кардани он мебошад. Бо ҳамин тарз, тобеъин омӯхтани Қуръон ва ёд кардани онро таълим меоданд. Яке аз услуби таълим гирифтани Қуръон ин буд, ки таълимгиранда аз даҳони устои худ ба забони арабии фасеҳ бедигаргунии қироати он таълим мегирифт, ҳамчунон ки Қуръон бар Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам нозил шуда буд.

Қуръони карим ба чанд намуд қироат хонда мешавад. Ва он чӣ гуна ба ҷой овардани калимаҳои Қуръон ва ҳарфҳояш ва тариқи нутқаш мебошад, чунон ки тобеъин аз саҳобогон ва саҳобогон аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам таълим гирифтанд. Машҳуртарин қироат дар асри мо ба ривояти Дурӣ аз Абуамри Басрӣ ва ривояти Қолун аз Нофеъ қироати Осим ва шогирди он Ҳафс ибни Сулаймон ва қироати Нофеъ ва шогирди он Усмон ибни Саъид, ки лақаби он Варш аст, мебошад.

Ҳафтум: Тафсири Қуръони карим

Тафсири Қуръон, яъне баён кардани маъноҳои он⁽¹⁾. Ба дурустӣ мақсади суҳан фаҳмида мешавад ба далолат ва донишани

(1) Китоби «Бурҳон» Заркашӣ 1\13.

маънои он. Дар ин бора Аллоҳ таъоло қории Қуръонро бар фаҳмидани маъноҳои Қуръон тарғиб мекунад.

Чунонки дар сураи Сод, ояти 29 мефармояд:

﴿ كُنْ أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ مِيرًا يُبَيِّنُ لَكَ كَثْرَةَ آيَاتِنَا وَلِيَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾

29. Китобест пурбаракат, ки онро бар ту эй Расул нозил кардем, то дар оятҳои он бияндешанд ва ба роҳнамоии он амал намоянд ва хирадмандон бояд аз он панд бигиранд.

Маънои андеша кардан, яъне ба фаҳми он расидан аст.

Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам барои саҳобогон он чиро ки аз маъноҳои Қуръон барояшон мушкилӣ мекард, баён мекарданд.⁽¹⁾ Лекин аз сабабе, ки Қуръони карим ба забони онҳо нозил шуда буд ва аз мафҳуми луғати арабӣ боҳабар буданд, ба бисёр суол кардани маъноҳои оятҳои Қуръони карим эҳтиёҷ надоштанд. Аммо бисёр ниёзмандии мардум ба тафсири маъноҳои Қуръон дар гузашти солҳо пайдо гашт.

Ва оятҳои, ки Паёмбар, саҳобогон ва тобеъин маънидод намуданд, тафсири маъсур⁽²⁾

(1) Тафсири Табарӣ 1\37 ва Муқаддима дар бораи усули Тафсири ибни Таймия, саҳ. 35.

(2) Яъне, тафсире, ки аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва саҳобогон ва тобеъин ривоят шудааст.

номида мешаванд ва ин намуди тафсир беҳтарин ва муҳимтарин намуд аст, зеро Паёмбар, саҳобагон ва тобеъин аз забони арабӣ хеле хуб бархӯрдор буданд ва инчунин Қуръон дар замони онҳо нозил шуда буд

(1) Навъҳои тафсир

Уламоҳои тафсири Қуръони карим ба чанд равия ҷудо мешаванд. Яке аз он тафсирҳои маъноӣ дуғавии Қуръони каримро баён мекунад. Дигаре, аҳкоми фикҳиро баён мекунад. Низ тафсирест, ки ҷониби таърихӣ ё ақлӣ ё сулукӣ ва монанди ҳаминҳоро дарбар мегирад. Уламои тафсир биноан бар ин равияҳо тафсирро ба ду қисм тақсим намуданд:

Якум: Тафсире, ки аз осори гузаштагон нақл шудааст. Яъне, аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайи ва саллам ва саҳобагон ва тобеъин.

Дуюм: Тафсире, ки бинои он ба раъю иҷтиҳод ва бар асоси илми саҳеҳ собит шудааст.

(2) Беҳтарин роҳҳои тафсир ва қоидаҳои он

Тафсире, ки аз осори гузаштагон нақл шудааст. Яъне, аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва саҳобагон ва тобеъин, ки онҳо донотарин ашхос ба тафсири Қуръони карим ҳастанд. Ва ҳар гоҳ, ки муфассир меҳо-

ҳад аз оятҳои Қуръони карим фаҳми зиёде ҳосил кунад, вале он дар тафсири маъсур ворид нашудааст, пас бар тафсиркунанда лозим аст, қоидаҳои зеринро риоя намояд:

1. Риоя намудан аз рӯи тафсири осори гузаштагон ва он чи собит шудааст дар тафсири онҳо аз баёни маъниҳои оятҳо ва наовардани он чиро, ки хилофи тафсири онҳост.

2. Тафсир бояд мувофиқат кунад ба он маъноҳое, ки Қуръони карим онро овардааст ва суннати набавӣ онро возеҳу равшан намудааст. Пас ба муфассир ҷои нест, ки тафсире кунад, ки хилофи он маъноҳо⁽¹⁾ бошад. Зеро Қуръони карим ҳудаш ҳудашро тафсир мекунад ва бо яқдигар зиддият намекунад. Аммо суннати набавӣ он чиро, ки дар Қуръон ба тариқи мучмал омадааст, онро баён ва равшан менамояд.

3. Тафсиркунанда аз қоидаи луғати арабӣ бо хабар бошад ва донанд, ки кадом лафз ба чӣ далолат мекунад ва таркиби ҷумлаҳо ва истифодабарии онҳоро бидонанд. Зеро Қуръони карим ба забони арабӣ нозил шудааст ва зарур аст, ки бо равиши қоидаҳои фаҳмида шавад.

(1) Яъне, он маъноҳое, ки Қуръон овардааст ва суннати набавӣ онро баён намудааст.

4. Тафсиркунанда оятҳои муташобех (монанд)-ро ба оятҳои муҳкам (устувор) баргардонад, зеро Қуръони карим ҳудаш худашро тафсир мекунад. Бисёртари оятҳои Қуръони карим муҳкам ва маънохояш равшан аст. Баъзе аз он оятҳо муташобихот ҳастанд, ки маънохояшон бар баъзе махфӣ мемонанд, бояд ин оятҳоро ба оятҳои муҳкамот баргардонад, ки он бар далолат кардани фаҳми он ва равшан намудани маънохояш кӯмак намояд.

Чунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Оли Имрон, ояти 7 мефармояд:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِهِ ءَكُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿۷﴾

Ӯ Зотест, ки китобро бар ту нозил кард ва баъзе аз он оятҳо муҳкам ҳастанд, ки маъноии он возеҳ ва равшан аст ва онҳо асли китоб ҳастанд. Ва баъзе аз он муташобихот ҳастанд, ки эҳтимолан маъноии дигар ҳам доранд ва аммо касоне, ки дар дилхояшон майл ба сӯи ботил аст, барои фитнаангезӣ ва таъвили нодурусти он, аз паси муташобихот мераванд ва таъвили онро чуз Аллоҳ касе намедонад. Ва собитқадамон дар илм меғӯянд: “Ба он яъне, ба ҳама оятҳои Қуръон имон овардем, ҳама аз ҷониби Парвардигори мост” ва чуз хирадмандон дигаре панд намепазиранд.

5. Қувват додани суханҳо бо назарияҳои илмӣ ҳангоми тафсири оятҳои коинотӣ ва дохил нанамудани тафсирҳои илмӣ дар тафсири Қуръони карим, то ба Қуръони карим он маъноҳое, ки мақсуди он нест, нисбат дода нашавад.

6. Тафсиркунанда бояд аз таъвилҳои беасосе, ки сухани Аллоҳро аз маъноҳои аслии шарияти мутахҳара ва аз равиши қоидаҳои луғати арабӣ хориҷ мекунад, ҳазар намояд. Баробар аст, ин амал ба қасди тағйир додани маъно, ё надонистани луғати арабӣ, ё ки ба сабаби нодуруст фаҳмидани маъно бошад. Қаломи Аллоҳ аз ин гуна таъвилҳои нодуруст пок аст.

Ҳаштум: Эъҷози Қуръони карим

Эъҷоз дар истилоҳ он чизест, ки тавоноии онро башарият надорад, хоҳ аз амал, хоҳ раъй, хоҳ тадбир бошад. Муъҷиза он чизест, ки падидаи омадани он далолат мекунад бар оёт ва ҳуҷҷатҳои паёмбарон “алайҳимуссалату вас салом” ва ин лафз дар Қуръон наомадааст, балки дар ҷои ӯ бурҳон ва оят зикр шудааст.

Қуръони карим сухани Аллоҳ таъоло мебошад. Дар он маъноҳояш пурра ва равшан ва оятҳои калимаҳояш дар беҳтарин сурат дида мешавад. Башарият аз овардани ин гуна сухан очизу нотавон аст. Чунонки Аллоҳ

таъоло дар сураи Худ, ояти 1 мефармояд:

﴿الرَّكْبُ أَحْكَمَتْ آيَاتُهُ، وَفُضِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ﴾

“Алиф, Лом, Ро. ин қуръон, китобест, аз ҷониби Аллоҳ, ки оятҳояш муҳкам ва устувор нозил шудааст. Баъд аз он возеҳу равшан карда шудааст аз ҷониби Аллоҳи ҳакиме, ки корҳояш аз рӯи кордонӣ аст ва аз оқибати онҳо огоҳ аст”.

Ба дурустӣ мушрикони саъю кӯшиш кардаанд, ки дар масдари Қуръони карим шаку шубҳаҳои нодуруст андозанд ва дар ин ҷода дӯруғ ва шубҳаҳои бисёре бофтанд,⁽¹⁾ то мардумро аз мафҳуми асосии он боздоранд. Вале Аллоҳ таъоло дар муқобили онҳо ҳуҷҷатоварӣ карда аз онҳо талаб менамояд, ки монанди Қуръони карим, ё ки даҳ сура, ё як сурае аз он биёваранд, агар дар суханони худ ростгӯ бошанд. Ва гарчанде ки Қуръон ба луғати арабӣ нозил шуда буд, лекин аз овардани он очиз монданд.

Чунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Юнус, ояти 38 мефармояд:

﴿أَمْ يَغْفُرُونَ أَفْرَنَهُ قُلْ فَأَنُؤِ بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

“Оё мегӯянд, ки Қуръонро Муҳаммад ба дурӯғ ба Аллоҳ нисбат додааст. Бигӯ барояшон эй Расул: «Агар рост мегӯед, ҷуз Аллоҳ

(1) Барои муфассал доништан ба сураи Анъом оятҳои 7, 25, Анбиё ояти 5, Сабо 43, Ёсин 69 Соффот 36, Сод 4 ва Тур 30 нигаред.

хар киро, ки метавонед, ба ёрӣ бихонед ва сурае монанди он биёваред»."

Қуръони карим, ошкоро баён мекунад, ки тамоми мардумон ва ҷиннҳо ҳам ҷамъ шаванд, наметавонанд монанди Қуръони карим биоваранд. Ҷунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Исро, ояти 88 мефармояд:

﴿قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَن يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذِهِ الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾

88. Бигӯ: «Агар инсу ҷин гирди ҳам оянд ва иттифоқ кунанд, то монанди ин Қуръонро биёваранд, ҳаргиз наметавонанд монанди онро биёваранд, ҳарчанд ки якдигарро ёрӣ диҳанд».

Ва Қуръони карим ҳамаро очизоварандааст, зеро он сухани Аллоҳ аст ва ҳаргиз сухани махлуқон бо сухани Аллоҳ монанд шуда наметавонанд. Вай китобест, ки калимаву оятҳо ва луғати он далолат бар ҳуҷҷату ибрат мекунад ва оятҳои он дар некӯтарин сурати фасоҳату балоғат қарор доранд ва аз ахбору қиссаҳои ҳақиқӣ хабар медиҳанд. Вай китобест, ки аҳком ва шариятҳоро ва низ қувваи таъсири нафсонӣ ва вичдонӣ ва ҳақиқатҳои илмии бузургро дарбар мегирад.

Ва чи қадар аз олимони илми табиъат, фалак, тиб ва дигарон, онҳое,, ки нав ба Қуръони карим шиносӣ пайдо кардаанд, аз

муъчизаҳои ин китоб дар ҳайрат мондаанд ва мемонанд. Ҳол он ки онҳо медонанд, ҳеч мумкин нест дар замоне, ки ҷаҳон аз ин гуна илм огоҳӣ надошт, ин гуна ибораҳои илмӣ аз паёмбари уммӣ (бесавод) ва дар уммати уммӣ содир шавад. Ва ин боиси Ислом овардани бисёре аз онҳо гардид, зеро онҳо дарк карданд, он чизе, ки Қуръони карим овардааст, нашоҷид сухани одамӣ бошад. Бегумон ин сухани Холиқи коинот ва башарият мебошад.

Дар Қуръони карим чӣ қадар оятҳои ҳақиқат, ки далолат ба ягонагии Аллоҳ таъоло ва ба тавоноии офаридагори ӯ далолат мекунад. Чунонки Аллоҳ таъоло дар сураи Фуссилат, ояти 53 мефармояд:

﴿سُرِّيهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾

53. Ба зудӣ хоҳем нишон дод ба ин мункирон нишонаҳои қудрати⁽¹⁾ худро дар атрофи олам ва дар вучуди худашон, то барояшон возеҳу равшан шавад, ки ҳароина, Қуръоне, ки аз назди Парвардигори оламиён ваҳй шудааст, ҳақиқат аст. Оё Парвардигори туро кофӣ нест, ки ӯ бар ҳама чиз шоҳид аст ва шаҳодати ӯ таъоло аз ҳама шаҳодатҳо бузургтар аст.

(1) Аз фугуҳот ва зоҳир шудани Ислом

Нухум: Тарҷумаи маънои оятҳои Қуръони карим

Тарҷума, яъне баргардонидани сухан аз забоне ба забони дигар аст.⁽¹⁾ Тарҷума аз камбудиву мушкилиҳо холӣ нест, зеро маънои луғавии тарҷума яке аз ташкилдихандаҳои ҷумла мебошад ва гоҳҳо мешавад, ки тарҷума аз луғат ба луғати дигар душворӣ орад.

Модоме, ки тарҷума дар луғати башарият ҷунон душворӣ орад, албатта тарҷумаи луғавии Қуръони карим душвортар аст, чунки вай сухани Аллоҳ аст ва ба луғати арабӣ нозил шудааст. Қуръони карим ваҳйи илоҳӣ аст ва бо тамоми лафзу маънояш нозил шудааст. Барои ҳеҷ кас муяссар нашудааст, даъво кунад, ки комилан аз маънои Қуръони карим бохабар аст. Ё ин ки ӯ метавонад маънои лафзии онро мувофиқи маънои калимаҳои арабӣ тарҷума намояд⁽²⁾.

Бо назардошти душвории тарҷумаи Қуръони карим донишмандони мусулмон зарурати расонидани рисолати сухани Аллоҳ ба миллатҳои ҷаҳонро, навобаста ба забони гуфтугӯи онҳо, ба таъкид мерасонанд. Расидан ба ин мақсад танҳо бо роҳи тарҷумаи маънои он ба забонҳои дигар амалӣ мешавад.

(1) «Лисони Араб», Ибн Манзур (моддаи тарҷума ва раҷама)

(2) Китоби «Далолати алфоз» таълифи Иброҳими Анис, сах. 171, 175 ва «Фанни тарҷума» таълифи Муҳаммад Аваз Муҳаммад, сах. 19

Тарҷумаи Қуръони Карим ба забонҳои дигар чунин сурат мегирад:⁽¹⁾

Тарҷумаи маънои лафзҳои Қуръони карим бидуни тафсир.

Тарҷумаи тафсири Қуръони карим бо тариқи равшан намудан ва мисол овардан.

Ҳарчанд ки тарҷумаи маъноҳои Қуръони карим дақиқу нозук бошад ва ҳам тарҷума-кунанда ҳар ду луғатро хуб бидонад ва маъноҳои оятро хуб дарк намояд, ин тарҷумаро Қуръон номида намешавад; ба ду сабаб:⁽²⁾

Якум: Қуръони карим сухани Аллоҳ таъоло аст ва бо забони арабӣ нозил шудааст ва дар баргирандаи баён ва аҳкоми оӣ аст. Онро ба забони ғайри арабӣ баргاردонидан номи Қуръонро аз худ бекор мекунад.

Дуюм: Тарҷума фаҳмиши мутарҷимро ба маъноҳои Қуръони карим баён мекунад ва аз ин ҷиҳат бо тафсир монанд аст. Чунонки тафсирро Қуръон гуфта намешавад, инчунин тарҷумаро Қуръон номида намешавад.

Барои он ки тарҷумаи Қуръони карим мақбули ҳамагон гардад, сазовор аст, ки тарҷумон дар он он қобилаҳоеро, ки уламо барои баёни маъноҳои Қуръони Карим ниҳодаанд, риоя намояд.

(1) Маҷмаъу-л-фатова, Ибн Таймия 4/ 115, 542. Ат- тафсир ва-л-муфассирун, Муҳаммад Ҳусайн аз- Заҳабӣ 1/ 23

(2) Ал Маҷмуъу шарҳ-у-л- муҳаззаб, Ан-Нававӣ 3/ 342

Бояд тарҷумон ҳангоми тарҷума аз таҳрифи маъноҳои Қуръони карим ҳазар кунад, ё ки дар шиърҳои мусалмонон бадие нисбат надихад. Монанди ададе аз тарҷумаҳои баъзе аз мусташирқон ё онҳое, ки худро ба Ислом нисбат медиҳанд, барои вайрон кардани асосҳои дини Исломи бузург ақидаҳои вайронаи худро дохил кардаанд.

Аз ин хотир Маҷмаъаи Малик Фаҳд барои чопи Қуръони шариф дар Мадинаи мунаввара бар дӯши худ масъулияти муҳимро гирифтааст, ки тарҷумаи саҳеҳи маъноҳои Қуръони каримро нашр кунад ва барои ғайри арабзабонҳо бо забони модариашон рисолати Қуръони каримро бирасонад.

Ҳамду сано ба Аллоҳе, ки Парвардигори оламиён аст ва дуруди Аллоҳ бар паёмбарамон Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва бар ҳама олу асҳобашон ва тобеъин ва ба онҳое, ки онҳоро бо неқӯи пайравӣ мекунанд, то рӯзи қиёмат саросар бод!

Пешгуфтори аз тарафи тарҷумон

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи меҳрубон

Дурудуду салавот бар расули ӯ ҳазрати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва олу асҳоби ӯ.

Бо тавфиқи Илоҳӣ вақте, ки хонандаи муҳтарам ин китоб “Тарҷумаи маънои оятҳои Қуръони Карим бо забони тоҷикӣ” ро гирифта меҳонад, мушоҳида мекунад, ки ғайр аз тарҷумаи луғавии маънои оятҳои Қуръони Карим боз шарҳу иловаҳо низ вучуд дорад. Аз ин лиҳоз баён кардани ҳастем, ки дар ин китоб тарҷумаи маънои оятҳо дар равиши тафсири Муяссар тарҷума карда шудааст.

Тафсири Муяссар соли 1431 ҳичрӣ мувофиқ ба соли 2010 таҳти назорати вазири Авқоф ва умури Исломи Доктор Сулаймон бин Абдуллоҳ Або Алхайл аз тарафи як зумра олимони тасниф карда шуда дар маҷмаъаи Малик Фаҳд ибни Абдулазиз дар Мадинаи Мунаввара чоп шудааст. Ғайр аз ин барои осонфаҳм шудан аз барои хонанда дар вақти тарҷумаи оятҳо низ аз усулҳои зерин истифода бурда шудааст:

Дар шарҳи баъзе оятҳо ғайр аз тафсири Муяссар низ аз ҷаҳор тафсири мӯътамади зерин низ истифода бурда шудааст.

Тафсири “Ҷомеъу-л-баён фӣ таъвили Қуръон”,

таълифи Муҳаммад ибни Чарири Табарӣ

Тафсири “Қуръони азим”, таълифи Абул-фидо Исмоил ибни Умар ибни Касир

Тафсири “Маъолиму-т-танзил”, таълифи Абумуҳаммад Хусайн ибни Масъуди Бағавӣ

Тафсири “Тайсиру-л-кариму-р-раҳмон фӣ тафсири каломи-л-маннон”, таълифи Абдураҳмон ибни Носир ибни Саъдӣ

Дар вақти тарҷума он чи аз маънои оятҳо зиёд изофа шудааст дар охири оят ҳомиш⁽¹⁾ гузошта шудааст ва дар он масдари зиёдатии тарҷума баён карда шудааст.

Он чи дар мобайни ду қафс ҷойгир шудааст маънои луғавии калимаи пеш аз қафс омада ё маънои шарҳии он калимаро баён мекунад.

Баъзе шарҳи калима дар давоми он дар дохили қафс ҷойгир карда шудааст. Ва баъзе дигарро аз сабаби мураккаб ва душвор намулдани маънои оят дар ҳомиш баён карда шудааст.

Гоҳо дар байни ду қафс мақсади гуянда баён карда шудааст, ба монанди “Фиръавн (саркашона) гуфт:”

Инчунин мушоҳида карда мешавад, ки дар як ҳомиш ду ё се номи тафсир навишта шудааст. Ин ба он далолат мекунад, ки аз он тафсирҳои зикршуда барои осонфаҳм шудани маъно истифода бурда шудааст.

(1) Яъне, бо рақам ишора карда шудааст.

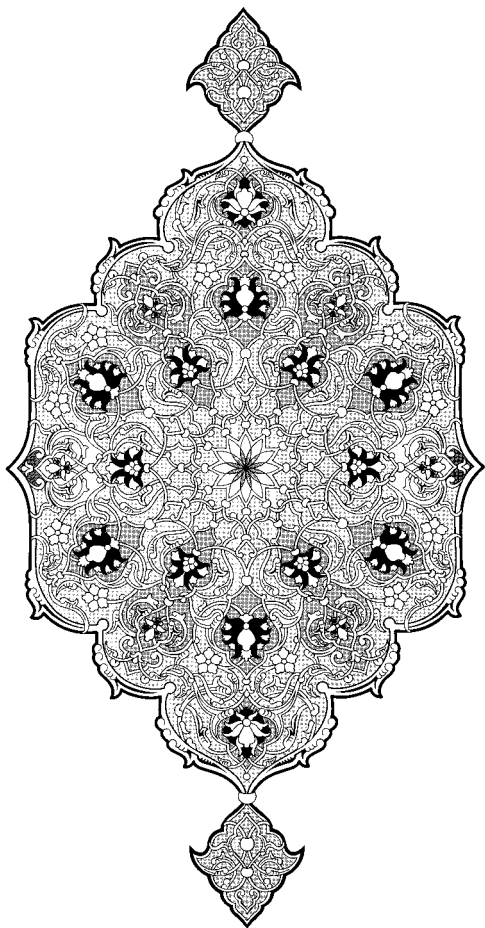
Баъзе аз шарху эзоҳе ки ғайр аз ҷаҳор тафсири мӯътамад, ки дар боло номхояшон зикр карда шуд, низ аз тафсири Муяссар истифода бурда шудааст. Ва дар он ҳомиш гузошта нашудааст. Сабаб ин аст, ки чи тавре, ки дар аввали пешгуфтор баён карда шуд тарҷумаи ин китоб дар равиши тафсири Муяссар тарҷума карда шудааст.

Ҳамчунин дар ин китоб баъзе аз истилоҳоти ақидавӣ ва фикҳӣ низ баён карда шудааст. Ба монанди маънои “Ислом” ва маънои “таяммум”.

Гоҳо воҷиб будани ҳукмҳо, фазилат ва фоидаи оятҳо низ баён карда шудааст.

Дар охир миннатдоргии худро барои ҷопи ин китоб ба маҷмаъаи Малик Фаҳд ибни Абдулазиз баён намуда ва низ дар ин кори хайр барои ҳамкорони худ: Соҳибхони Олимзода, Мирмуҳаммади Иброҳим Саидаҳмади Қаландар ва Илҳомиддини Абдулвоҳид сипосгузорам.

Албатта инсон дар ин кор аз саҳву хатоғӣ холи нест ҳар чизе ки росту саҳиҳе аст аз тарафи Парвардигор аст ва ҳар саҳву хатогие ки аз мо содир шудааст аз хонандаи гиромӣ хоҳиши он дорем, ки дар ислоҳи он ба мо муроҷиат кунанд. Ва аз Парвардигори мутаъол ҳамеша дуъо мекунам, ки диёрамон тинҷу обод бошад ва дарҳои раҳматашро ҳамеша барои мардуми кишвар боз карда бошад.

Сураи Фотиҳа

Дар Макка нозил шудааст ва аз 7 оят иборат аст.

1. Ба номи Аллоҳи бахшандаи меҳрубон! Ин сураро сураи “Фотиҳа” меноманд, зеро ифтитоҳи Қуръони азим аз ин сура оғоз мешавад. Ва ин сураро “Масонӣ” низ меноманд, чун дар ҳар ракаати намоз қироат карда мешавад. Ин сура дорои номҳои дигар ҳам аст. Яъне, Ибтидо мекунам хондани Қуръонро бо номи Аллоҳ ва бо мадади ӯ. “Аллоҳ” номи Парвардигор аст, маънояш: Нест маъбуде бар ҳақ ҷуз ӯ. Ин ном аз хосатарин номҳои Аллоҳ аст ва ин номро ба ғайр аз ӯ ном гузорида намешавад. Раҳмон, соҳиби раҳмати ом аст, ки ба он сифат карда шудааст ва раҳматаш ҷамиъи халқро фаро гирифтааст. Раҳим, меҳрубон бо мӯъминон. Ин ду ном, аз номҳои Аллоҳ таъоло аст, ки исбот кардани сифати раҳматро дарбар мегирад.
2. Ситоиш Аллохро, ки Парвардигори ҷаҳониён аст. Ҳамду сано бар

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

Аллоҳи бузург ба сифатҳои камолаш, ва ба неъматҳои ошқору пинҳониаш, динӣ ва дунявиаш. Мазмуни ин оят ба амр далолат мекунад, то ӯро бандагонаш ҳамд бигӯянд. Танҳо ӯ сазовори ибодат аст, зеро ӯ офаридагори халқ, қоим ба умури онҳо; бо неъматҳояш тарбиятгари ҷамиъи халқаш аст; ва тарбиятгари дӯстонаш аст ба имон ва амали солеҳ.

3. Бахшандаи меҳрубон,

التَّخَنُّنَ الرَّحِيمَ ﴿٣﴾

4. Подшоҳи рӯзи ҷазост. Ба ғайр аз ӯ дар рӯзи қиёмат ҳеҷ подшоҳе нест ва он рӯз, рӯзи подоши амалҳост. Ин оят барои намозгузор дар ҳар ракаат огоҳкунандааст ба рӯзи қиёмат. Ва мусалмонро ба амали солеҳ равона менамояд ва аз амали бад бозмедорад.

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾

5. Танҳо Туро мепарастем ва танҳо аз Ту ёрӣ меҷӯем. Мо танҳо Туро ибодат мекунем ва дар ҷамиъи қорамон аз Ту ёрӣ меҷӯем. Тамоми амр аз онӣ Туст. Ҳеҷ касе миқдори заррае аз он соҳиб шуда наметавонад. Ин оят далел аст, ки банда наметавонад

إِنَّا لَا نُعْبُدُ إِلَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾

чизеро аз навъҳои ибодат
барои ғайри Аллоҳ сарф
намояд, ба монанди дуо,
мадад ҷустан, забҳ ва тавоф.
Ва ин оят низ шифои
дилҳост аз бемориҳои
худнамоӣва худписандӣ.

6. Моро ба роҳи рост ҳидоят
кун: Моро иршод ва далолат
намо ба роҳи мустақим ва
тавфиқ фармо ва бар он
устувор кун, то ба дидори
Ту мушарраф шавем. Ва он
роҳ Ислом аст. Роҳест, ки
бандаро ба ризояти Аллоҳ
ва ҷаннаташ мебарад. Банда
саодатманд намешавад,
то модоме ки дар ин роҳ
мустақим набошад.

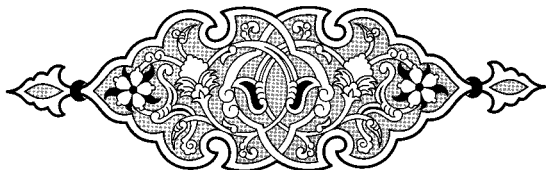
7. Роҳи касоне, ки онҳоро
неъмат додаӣ, на он роҳе, ки
бар онҳо хашм гирифтаӣ ва
на роҳи гумроҳон. Роҳе, ки
Ту неъматӣ худро бар эшон
арзонӣ намудӣ аз паёмбарон,
сиддиқон, шуҳадо ва солеҳон,
ки онҳо аҳли ҳидоят ва
истиқоматанд. Ва моро
набар ба он роҳе, ки Ту
бар онҳо хашм гирифтаӣ.
Онон касоне буданд, ки
ҳақро донистанд ва ба он
амал накарданд. Ва онҳо
яҳудиёнанд. Ва нагардон
моро аз касоне, ки роҳгум

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

кардаанд. Онон касонеанд,
ки хидоят наёфтаанд ва
гумроҳ шудаанд. Ва онон
насороанд. Ин оят шифо аст
барои қалби мусалмон аз
инкори ҳақ, ҷаҳл ва гумроҳӣ.
Бузурггарин неъмате,
ки Аллоҳ таъоло бар
бандагонаш арзонӣ кардааст,
ин Ислом аст. Уламо
иттифоқ кардаанд бар он, ки
лафзи “Омин” аз ояти сураи
Фотиҳа ба ҳисоб намеравад.
Аз ин сабаб дар Қуръон онро
китобат накардаанд. Маънои
“Омин”, ин аст, ки: Илоҳо
қабул намо!

Сураи Бақара (Гов)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 286 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшандаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

القرآن

1. Алиф. Лом. Мим. Ин гуна ҳарфҳо, ҳарфҳои муқаттаъаанд⁽¹⁾, дар аввали сураҳо меоянд. Дар ин ишораест ба эъҷози Қуръон ва ҳуҷҷат овардан бар мушрикони. Ин ба он далолат мекунад, ки арабҳо мисли ин гуна ваҳйи илоҳӣ овардан натавонанд.
2. Ин аст ҳамон китобе, ки дар он ҳеҷ шакке нест ва аз ҷиҳати равшан буданаш ба ҳеҷ кас дуруст нест, ки дар он шак кунад. Аз ин китоб баҳра мебаранд муттақиён, онон, ки аз Аллоҳ метарсанд ва ҳукмҳои Ӯро пайраванд. Ин китоб парҳезгоронро роҳнамоӣ:
3. онон, ки имон меоваранд ба ғайб, ки ҳиссиёту ақлашон онро дарк намекунад, магар ба тариқи ваҳйе, ки Аллоҳ ба расулониаш мефиристад. (Имон ин

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١﴾

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢﴾

(1) Ин сирри Қуръонӣ аст, ба зоҳири ин ҳарфҳо имон дорем ва илми онро ба Аллоҳ месупорем. Тафсири “Маъодиму-т-танзил” таълифи Абумуҳаммад Хусайн ибни Масъуди Бағавӣ, 1\59

калимаест, ки дарбар мегирад иқрор кардани ба Аллоҳ, малоикаҳо, китобҳо, расулон, рӯзи охират ва тақдири некӣ ва бадиро ва низ иқрор кардани бо забон ва амал кардан бо дил, забон ва ҷаворех аст⁽¹⁾ ва онон бинобар тасдиқашон ба ғайб намозро дар вақташ мувофиқи шариъати Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам адо менамоянд ва аз он чи рӯзияшон додаем, нафақа медиҳанд (нафақаи вочибӣ; монанди закот, нафақаи зану фарзанд... ва нафақаи мустаҳабӣ; монанди ҳамаи корҳои хайр⁽²⁾).

4. ва онон, ки ба он чи бар ту нозил шуд, Қуръон ва ҳикмат (суннат) ва бар паёмбарони пеш аз ту монанди Таврот, Инҷил ва ғайраҳо нозил шудааст, имон меоваранд ва ба охират бовар доранд. Яъне, зинда гардонидани баъд аз миронидан ва он чи дар он аз ҳисоби ҷазо аст. Дар оят зикри охират баён

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ
قَبْلِكَ وَيَأْتِ الْآخِرَةَ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

(1) Яъне, онҳое, ки аз азоби Аллоҳ ҳазар мекунанд ва умедвори раҳматаш мебошанд. (Тафсири “Қуръони азим”, таълифи Абулфидо Исмоил ибни Умар ибни Касир. 1\165)

(2) Тафсири “Тайсиру-л-кариму-р-раҳмон фӣ тафсири каломи-л-маннон”, таълифи Абдурахмон ибни Носир ибни Саъди 1\40

шудааст, зеро имон овардан
ба он аз бузургтарин чизест,
ки мӯъмини парҳезгорро бар
ичрои тоъат водор
мекунад ва аз муҳаррамот
дур месозад ва
ба муҳосабаи нафс бедор
мекунад.

5. Касоне, ки дорои ин
гуна сифотанд, бо нури
Парвардигорашон ва тавфиқ
аз ҷониби холиқашон,
дар ҳаёти дунё умр ба сар
мебаранд ва худ наҷот
ёфтагонанд. Он чиро ки
талаб карданд, дарёфтанд ва
аз бадии он чӣ, ки гурехтанд,
наҷот ёфтанд.

6. Касоне, ки он чӣ ба ту
нозил шуд, аз ҷониби
Парвардигорат, инкор
карданд ва такаббур
варзиданд ва зулму ситам
карданд, ҳаргиз дар онҳо
имон воқеъ нашавад. Онон
кофиронанд, баробар аст, хоҳ
битарсонӣ ё натарсонӣ, имон
намеоваранд.

7. Аллоҳ бар дилҳояшон ва
бар шунавоиашон муҳр
ва барбиноиашон парда
ниҳодааст ва ба сабаби куфру
саркашиашон, дар ҷаҳаннам
барояшон азоби бузурге
омода кардааст.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ
أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ
أَبْصَارِهِمْ غَشِيَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

8. Ва баъзе аз мардум, ки байни мўъминон ва кофирон ҳайрону сарсон мегарданд, мегўянд бо забонашон: «Ба Аллоҳ ва рўзи қиёмат имон овардаем». Ҳол он ки сидқан имон наовардаанд.
9. Ин гурӯҳ мунофиқон бо ҷаҳолати худ Аллоҳу мўъминонро ба изҳор кардани имонашон ва пинҳон кардани куфрашон мефиребанд ва намедонанд, ки оқибати фиребашон бар худашон бармегардад. Ва ҳол он ки инро ҳис намекунанд⁽¹⁾.
10. Дар дилҳояшон беморие ҳаст (шак, нифоқ, палидӣ ва фасод)⁽²⁾ ва Аллоҳ низ бар касалиашон бияфзудааст ва ба ҷазои дурӯге, ки гуфтаанд, барояшон азобест дардовар.
11. Ва чун ба онҳо насиҳатҳо гуфта шавад, ки дар замин фасод накунад, (бинобар фош кардани сирри мўъминон ва дўст гирифтани кофирон)⁽³⁾ мегўянд: «Мо муслиҳонем» (некўкоронем).

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَيَأْتُونَ
الْآخِرَ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ
إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ مَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا
نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири ибни Касир. 1\177

(2) Тафсири “Ҷомеъу-л-баён фӣ таъвили Қуръон”, таълифи Муҳаммад ибни Ҷарири Табарӣ 1\282

(3) Тафсири ибни Касир. 1\181

12. Огоҳ бошед, ки инҳо худ фасодкоронанд, вале ба сабаби ҷаҳлу саркашиашон ҳис намекунанд.
13. Ва чун ба онон (мунофиқон) гуфта шавад, ки шумо низ монанди дигар мардумон (мисли имони саҳобагон)⁽¹⁾ имон биёваред, меғўянд: «Оё мо низ ҳам монанди беҳирадон имон биёварем?» Аллоҳ таъоло сухани ононро рад кард ва фармуд: Огоҳ бошед, ки онон худ беҳирадонанду намедонанд.
14. Ва чун мунофиқон ба мўъминон вомехўранд, меғўянд: «Имон овардем». Ва чун ба назди шайтонҳои хеш (пешравони куфр) баргашта рафтанд, меғўянд: «Мо бо шумо ҳастем, мо мўъминонро масхара мекунем».
15. Аллоҳ аст, ки онҳоро масхара мекунад ва онҳоро ба ҳоли худ мегузорад, то ҳамчунон дар туғёни хеш саргардон бимонанд. Ва гумроҳиву хайраташон зиёд гардад ва онҳоро бар масхара карданашон ҷазо диҳад.

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَإِذَا الْكُفُورُ الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤُونَ ﴿١٤﴾

اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ. 1\43

16. Инҳо (мунофиқон) гумрохиرو ба хидоят хариданд, пас тичораташон суд накард, яъне, куфрро ихтиёр карданд бар имон ва дар шумори хидоятёфтагон дарнаёмадаанд. Ин аст, зиёне ошкоро.

17. Холи як гуруҳ аз мунофиқон, ки - ба забон на ба дил- ба рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон оварданд ва баъд аз он кофир шуданд, мисолашон мисли он касест, ки оташе афруҳт, чун атрофаширо равшан сохт, Аллоҳ рӯшноӣ аз онон бозгирифт ва нобино дар торикӣ раҳояшон кард ва на роҳе ёфтанд ва на аз он чо берун омаданд

18. Кар ҳастанд ва хубихоро намешунаванд, гунганд ва наметавонанд сухани нек бар забон оваранд ва дар муқобили ҳақ кӯр ҳастанд. Ва аз ин сабаб наметавонанд, ки ба сӯи имонеро, ки тарк карда буданд, бозгарданд!

19. Ё холи дигар мунофиқон, ки барояшон ҳақ зоҳир мегардад ва бори дигар дар он шак мекунанд, ба монанди холи ҷамоъатест, ки дар саҳро роҳ мераванд

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهَدَىٰ
فَمَا رِيحَتْ تَجَارِبُهُمْ وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

مَتَّئِهِمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا
أُضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ
وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

صُمٌّ بُكْمٌ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَنْجِعُونَ ﴿١٨﴾

أَوْ كَصَيْبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ
وَيَرْقُبُ يَحْمِلُونَ أَصْلَابَهُمْ فِيءَ آذَانِهِمْ
أَلْصَوَاعِقُ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

ва чун ба борони сахте
гирифтор омада бошанд,
ки аз осмон фуру резад
ва дар он торикихо раъд
ва барқ бошад ва аз тарси
садои онҳо ва тарсидан аз
марг ангуштони худро дар
гӯшҳояшон ниҳанд. Аллоҳ аз
ҳарсӯ онҳоро (кофиронро)⁽¹⁾
ихота намудааст.

20. Наздик аст, ки барқ
чашмҳояшонро бирабояд;
ҳар гоҳ барқ ба онҳо равшанӣ
диҳад, дар он равшанӣ роҳ
раванд; ва чун роҳро бар онҳо
торик кунад, биистанд. Ва
агар Аллоҳ мехост, ҳароина
шунавой ва биноихои онҳоро
мебурд. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ
дар ҳама вақт бар ҳама чиз
тавоно аст.

21. Аллоҳ барои тамоми
мардум нидо карда
мегӯяд: Эй мардум,
Парвардигоратонро бо
тавҳид ибодат кунед, ки
шуморо бо неъматҳои
худ тарбия намуд. Ва аз
ӯ битарсед ва дини ӯро
муҳолифат макунед; ҳароина
шуморо аз нестӣ ва касоне,
ки пеш аз шумо буданд, ба
вучуд овард, то ин ки шумо
аз парҳезгороне бошед, ки

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخَطِفُ أَبْصَرَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ
لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَنْبَصَرِهِمْ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

(1) Аллоҳ мунофиқонро кофир гуфта зикр намулдааст.

Аллоҳ аз онҳо розӣ аст ва онҳо аз Аллоҳ розӣ ҳастанд.

22. Он Аллоҳе, ки заминро чун гилеме бияндохт ва осмонро чун биное барафрохт ва аз осмон обе фиристонд ва бо он об барои рӯзии шумо аз замин ҳар гуна самарае бирӯёнид ва худ медонед, ки Аллоҳ дар офариниши махлуқоти худ касеро шарик нагирифтааст, инчунин набояд барои Аллоҳ дар ибодаташ чизхоеро шарикони Ӯ қарор диҳед!
23. Ва –эй кофирони саркаш - агар дар он чӣ бар бандаи⁽¹⁾ хеш нозил кардаем, дар шак ҳастед ва гумон мекунед, ки он аз назди Аллоҳ нест, пас сурае низ монанди он биёваред ва ғайри Аллоҳ ҳамаи мададгортонро фаро хонед, агар дар даъвоятон ростгӯ бошед.
24. Ва ҳар гоҳ чунин накардаед, ки ҳаргиз натавонед кард, пас битарсед аз оташе, ки барои кофирон муҳайё шуда, ҳезуми он мардумон ва санғо ҳастанд.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فَرَشًا وَالسَّمَاءَ
بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ
الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا
وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا
بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا نَارَ الْآلِي
وَقُودِهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ أَعَدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

(1) Паёмбар Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам

25. Ва ба он касоне, ки имон оварданд ва корҳои шоиста карданд, муҷда дех, ки дар охират барояшон бустонхоест ва қасрҳои олимартаба ва дарахтони сояфкан, ки зери онҳо ҷӯйҳо ҷорӣ мешаванд. Ва ҳар гоҳ аз он ҷо аз меваҳои гуногун рӯзӣ дода шаванд, гӯянд: «Пеш аз ин дар дунё аз чунин меваҳое дода шуда будем ва ҳар вақте ки аз он меваҳо чашиданд, таъм ва лаззати наверо ёфтанд, гарчанде ки ин меваҳо монанд ба якдигаранд». Ва низ дар он ҷо ҳамсароне покиза⁽¹⁾ доранд ва дар ҷаннат намемиранд ва аз он ҷо берун намешаванд ва он ҷо ҷовидона бошанд.

26. Ҳамон Аллоҳ аз ҳақ шарм надорад, ки чизеро хотиррасон кунад, гарчанде кам ё зиёд бошад, ба монанди пашша ва болотар аз он, масал бизанад; аммо онҳое, ки имон овардаанд, медонанд, ки ин масал рост ва аз Парвардигорашон аст; ва аммо онҳое, ки кофиранд, масҳара мекунанд ва

وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رَزَقُوا قَالُوا
 هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ
 مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ
 فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٥﴾

*إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا
 مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
 فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا
 الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ
 بِهِذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا
 وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ
 إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿١٥﴾

(1) Тоza аз ифлосиҳои хиссӣ; ба монанди бавл ва ҳайз ва пок аз ифлосиҳои маънавӣ; ба монанди дурӯғӣ ва бадахлоқӣ. (Тафсири Саъдӣ. 1\46)

мегӯянд: “Аллоҳ ба он масал чӣ чиз хостааст?” Аллоҳ ба онҳо ҷавоб медиҳад, ки мурод аз ин имтиҳон аст. Байни мӯъмин ва кофирро ҷудо мекунад ва ба сабаби вай бисёреро гумроҳ мекунад ва ба сабаби вай бисёреро ҳидоят мекунад. Ва Аллоҳ касеро зулм намекунад ва касеро аз роҳи ҳақ боз намедорад, ба ҷуз фосиқоне⁽¹⁾ (бадкороне), ки аз тоъати Парвардигорашон хориҷ мешаванд.

27. Касоне, ки паймони⁽²⁾ Аллохро пас аз бастани он мешикананд ва он чиро, ки Аллоҳ ба пайвастании он (наздики кардан ба хешовандон) фармон дода, мебуранд ва дар замин фасод мекунанд, зиёнкоронанд.

28. Эй мушрикони чӣ гуна Аллохро инкор мекунед ва ба Ё шарик меоред, дар ҳоле ки мурда будед ва Ё шуморо зинда⁽³⁾ сохт, боз шуморо мемиронад ва дар қабр қарор медиҳад ва

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ
أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ
أَمْوَانًا فَأَجْرَكُمْ مُّثْمَرِيّكُمْ كُنْتُمْ
يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

(1) Кофиру мунофиқ бе сабаб аз тоъати Парвардигорашон берун баромадашон фосиқ номида шуданд. (Тафсири Табарӣ 1 \ 409)

(2) Ва он паймон; Аллохро якка ва ягона ибодат кунанд ва ба Ё шарик наоранд. (Тафсири Бағавӣ 1 \ 77)

(3) Яъне, шуморо аз нестӣ ба ҳастӣ овард.

рӯзи қиёмат шуморо зинда мекунад ва он гоҳ барои ҳисобу ҷазо ба назди Ӯ бозмегардед.

29. Ӯст, ки ҳамаи чизҳоеро, ки дар рӯи замин аст, бароятгон биёфарид, то ки шумо аз он манфиат баред ва он гоҳ ба офаридани осмон пардохт ва ҳар ҳафт осмонро биёфарид ва Ӯ аз ҳар чизе огоҳ аст!

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

30. Ва Эй Паёмбар, ба ёд ор, чун Парвардигорат ба фариштагон гуфт: «Ман дар замин халифае⁽¹⁾ меофарам», гуфтанд: Парвардигоро, моро огоҳ ва баён кун, ҳикмат дар халқ шудани онон чист, ки онҳо дар рӯи замин фасод кунанд ва ситамгарона ва душманона хуни ноҳақ резонанд ва ҳол он ки мо Туро ситоиш мекунем ва тасбеҳ мегӯем ва ба бузургӣ ёд мекунем?». Гуфт: «Ман он донам, ки шумо намедонед».

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَيَنحُنُّ سُنُحًا بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

31. Ва омӯзонид ба Одам ҳамаи номҳоро. Сипас онҳоро ба фариштагон арза кард. Ва гуфт: «Агар рост мегӯед,

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

(1) Мурод аз он Одам алайҳи-с-салом аст, ки ӯро Аллоҳ дар рӯи замин чонишин қарор кард, барои барпо кардани фармудаҳо ва ба ҷо овардани васиятҳои Ӯ. (Тафсири Бағавӣ 1\79)

Маро ба номҳои инҳо⁽¹⁾ хабар диҳед».

32. Фариштагон гуфтанд:
«Ту ро ба покӣ ёд мекунем.
Моро ҳеҷ дониш нест,
магар он чи Ту ба мо
омӯзонидай. Ба дурустӣ,
ки Ту доно ва бо ҳикмат
ҳастӣ! »
33. Аллоҳ гуфт: «Эй Одам,
онҳоро аз номҳое, ки аз
донистани он очиз монданд,
огоҳ кун! » Чун аз он номҳо
огаҳашон кард, Аллоҳ ба
малоикаҳо гуфт: «Оё ба
шумо нагуфтам, ки Ман
пинҳони осмонҳову
заминро медонам ва
бар он чӣ ошкор мекунед ва
пинҳон медоштед,
огаҳам? ».
34. Ва чун ба фариштагон
гуфтем: «Одамро сачда
кунед!⁽²⁾», ҳама сачда карданд,
чун Иблис, ки рӯй гардонд
ва худсарона худро аз
инсон боло донист. Ва ӯ аз
зумраи инкоркунандагон ва
нофармонравоёни Аллоҳ
гардид ва кофир шуд.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ
بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ
غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِسَ أَبَىٰ وَأَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

(1) Мурод аз номҳо; номҳои ҳама мавҷудот аст. (Тафсири Бағавӣ 1\80)

(2) Бар ду қавл аст: Саҳеҳтарин он; сачдаи ҳақиқӣ барои Одам алайҳи-с-салом ва дигаре дарбар мегирад маънои итоъат ва ба ҷо овардани амрҳои ӯ таъолоро. Ва ин сачда, сачдаи таъзим, таҳийя (салом) аст, на сачдаи ибодат. (Тафсири Бағавӣ 1\81)

35. Ва гуфтем: «Эй Одам, худ ва ҳамсарат (Ҳаво) дар бихишт ҷой гиред. Ва ҳар чӣ хоҳед, ва ҳар ҷо, ки хоҳед, аз самароти он ба хушӣ бихӯред. Ва ба ин дарахт наздик машавед, ки ба гуруҳи ситамкорон дароед».
36. Пас шайтон ҳар ду ро ба хатоғӣ андохт – яъне, аз васвасаи шайтон фирефта шуда, аз он дарахти манъшуда бихӯрданд - ва он ду нафар (Одам ва Ҳавво (алайҳима-с-салом)-ро аз бихиште, ки дар он буданд, берун ронд. Гуфтем: «Фуруд оед, баъзе аз шумо душмани баъзеи дигар хоҳед буд (яъне Одам, Ҳаво ва шайтон)⁽¹⁾. Ва қароргоҳу ҷои бархурдории шумо то рӯзи қиёмат дар замин бошад ва барои шумо дар замин то муддате оромгоҳ ва баҳрамандӣ аст».
37. Ва Одам аз Парвардигораш чанд калимае⁽²⁾ таълим гирифт. Пас Аллоҳ тавбаи ўро пазируфт, зеро ба таҳқиқ тавбапазир ва меҳрубон аст!

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ
وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ
وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي
الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾

فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 1 \ 535

(2) Ва он калимаҳо инҳоянд: «Эй Парвардигори мо, ба худ ситам кардем ва агар моро набахшӣ ва бар мо раҳмат накуни, аз зиёндидагон хоҳем буд».
(Тафсири Табарӣ 1 \ 542)

38. Гуфтем: «Ҳама аз бихишт фуруд оед: пас агар аз чониби Ман роҳнамоӣ бароятон омад ва касоне, ки хидояти Маро пайравӣ кунанд, барои онҳо дар охираат ҳеҷ тарсе нест ва онҳо ғамгин намегарданд.»
39. Ва касоне, ки инкор кунанд ва оётҳои Моро дурӯғ бароранд, худ аҳли ҷаҳаннаманд ва ҷовидона дар он ҷо хоҳанд буд.
40. Эй бани Исроил⁽¹⁾, неъматеро, ки ба шумо арзонӣ доштам, ба ёд биёваред ва шукри Маро ба ҷо оваред. Ва ба аҳди Ман вафо кунед, то ба аҳдатон вафо кунам.⁽²⁾ Ва аз Ман битарсед!
41. Эй бани Исроил, ба он чи ки нозил кардам⁽³⁾ китоби шуморо тасдиқ мекунад, имон биёваред ва аз нахустин касоне, ки инкораш

فَلَنُأْهِطُوْا مِنْهَا جَمِيْعًا فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِّنْ هٰذِيْ فَمَنْ تَبِعَ هٰذَاى فَلَآ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَاَلَهُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٩﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَتِيْ الَّتِيْ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاُوْفُوْا بِعَهْدِيْ اُوْفٍ بِعَهْدِكُمْ وَاِيْتِيْ فَاَرْحَبُوْنَ ﴿٤٠﴾

وَاِمْسُوْا بِمَا اَنْزَلْتُكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُوْنُوْا اَوَّلَ كٰفِرِيْنَ بِهٖ وَلَا تَشْرِكُوْا بِآيٰتِيْ تَمٰنًا قَلِيْلًا وَاِيْتِيْ فَاَتَّقُوْنَ ﴿٤١﴾

(1) Яъне, зурриёти Яъқуб алайҳи-с-салом. (Тафсири Табарӣ 1 \ 553)

(2) Яъне, аҳде, ки ба шумо кардам дар Таврот, баён кунед барои мардум, ки Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам фирисодаи Аллоҳ аст ва ба ӯ ва ба он чи ки аз назди Аллоҳ овардааст, имон оред ва агар дар дунё чунин кардед, ба аҳдатон вафо кунам ва шуморо дохили бихишт гардонам. (Тафсири Табарӣ 1 \ 557)

(3) Яъне, ба Қуръоне, ки бар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам фуруд овардам. (Тафсири Табарӣ 1 \ 560)

мекунанд, мабошед. Ва оёти Маро ба баҳои андак нафуруёшед ва аз Ман битарсед! Ва танҳо ба тоъати Ман амал намоед ва аз нофармонии Ман дур истед.

42. Ва ҳақро, ки бароятон баён кардам ба ботил маёмеzed ва бо он ки ҳақиқатро равшан медонед, аз сифати расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам, ки дар китобатон зикр шудааст, пинҳонаш макунед!⁽¹⁾

43. Ва дар дини ислом дохил шавед ва намозро ба тариқе, ки Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам гузоштааст, барпой доред ва закоти фарзиро бидихед ва бо рукӯькунандагон, ки аз уммати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам мебошанд, рукӯь кунед!⁽²⁾

44. Чӣ бад аст ҳоли шумо ва ҳоли уламои шумо, вақте ки мардумро ба некӣ (яъне, тоъат)⁽³⁾ фармон медиҳед ва худро фаромӯш мекунед? Ва

وَلَا تَلْسُؤُوا الْحَقَّ بِالْحَقِّ وَالْحَقَّ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَأَرْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

﴿٤٤﴾ إِنَّمَا مَرُوتَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنَسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ
وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

(1) (Тафсири ибни Касир 1\245)

(2) Тафсири Табарӣ 1\572) ва Тафсири Бағавӣ. 1\88

(3) Тафсири Бағавӣ.1\88

мардумро ба некии бузург амр намекунад, ки вай ислом аст ва ҳол он ки Тавротро меҳонад, ки дар он имон овардан ба расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам амр шуда ва сифатҳои зикр шудаанд. Оё ақдро кор намефармод!

45. Ва дар ҳама корҳоятон бо тамоми навъҳои сабр ва инчунин аз намоз ёри ҷӯед. Ба дурустӣ, ки намоз душвор аст, ҷуз барои аҳли хушӯъ (ҳоксорон, фурутанон дар тоъат⁽¹⁾),

46. онон, ки медонанд бо Парвардигори худ дидор хоҳанд кард ва яқин медонанд, ки баъди марг рӯзи қиёмат назди Ӯ барои ҳисоби ҷазо бозмегарданд.

47. Эй бани Исроил⁽²⁾, неъматҳои бисёреро, ки бар шумо арзонӣ доштам ва шуморо дар замони худ ба бисёр омадани паёмбарон аз шумо ва китобҳои нозилшуда ба монанди Таврот ва Инҷил бар ҷаҳониён баргарӣ додам, ба ёд биёваред.⁽³⁾

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ
إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿١٥﴾

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ أَنَّهُمْ مُتْلَفُونَ وَآخِرُهُمُ إِلَىٰ
رَجْعُونَ ﴿١٦﴾

يَدَّبُّوا بِإِسْرَائِيلَ أَدْرَكَوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ
عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 2\16

(2) Зуррияти Яъқуб алайҳи-с-салом

(3) Тафсири Табарӣ 2\24

48. Ва аз рӯзе битарсед, ки касе аз касе чизеро кифоят накунад; ва аз касе шафоат пазируфта нашавад; ва аз ҳеч кас иваз гирифта нашавад⁽¹⁾ ва онҳо ёрӣ дода нашаванд!

49. Ва неъматамонро ба ёд оред он гоҳ, ки шуморо аз зулми фиръавниён раҳонидем: шуморо шиканчаҳои саҳт мекарданд, писаронатонро мекуштанд ва занонатонро зинда мегузоштанд, то барои онҳо хизмат кунанд. Ва дар ин, озмоиши бузурге буд, аз сӯи Парвардигоратон. Мебоист, ки шумо дар ҳар асру замон, шукри Аллоҳро ба ҷо оваред!⁽²⁾

50. Ва неъматамонро ба ёд оред, ҳангоме ки дарёро бароятон шикофтем, пас шуморо наҷот додем ва Фиръавн ва лашкарашро ғарқ сохтем, ва шумо нигоҳ мекардед.

51. Ва неъматамонро, ки ба шумо арзонӣ намудем, ба ёд оваред, вақте ки Мо ваъда намудем ба Мӯсо чихил шаб барои фурӯд омадани Таврот, ки дар он ҳидоят ва нур аст барои шумо. Ва

وَأَتَقُوا يُومًا لَا يَخْرُجُ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا
وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ
وَلَا هُمْ يُبْصَرُونَ ﴿١٨﴾

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ
سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن
رَّبِّكُمْ عَظِيمٍ ﴿١٩﴾

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا
آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٢٠﴾

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ أَخَذْنَا
الْعَهْلَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَأَنْشَرْنَا لَهُمُوتَ ﴿٢١﴾

(1) Яъне, фидя қабул нашавад. Тафсири ибни Касир 1 \ 256

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 52

шумо дар муддати набудани Мӯсо фурсатеро ғанимат дониста, гӯсолаеро, ки бо дастони худ сохта будед, парастииш кардед ва ҳол он ки ситамгар будед.

52. Пас гуноҳонатонро афв кардем ва баъд аз бозгаштани Мӯсо алайҳи-с-салом тавбаатонро қабул кардем, бояд, ки сипосгузор бошед!
53. Ва ба ёд оред он хангомро, ки ба Мӯсо китоб ва фуқрон додем, (ки ҷудокунандаи байни ҳақ ва ботил ва он Таврот аст)⁽¹⁾ то бувад, ки роҳ ёбед ва ба гумроҳӣ дучор нагардед.
54. Ва неъматеро, ки ба шумо арзонӣ намудам, ба ёд оваред; вақте ки Мӯсо ба қавми худ гуфт: «Эй қавми ман, шумо ба сабабе, ки гӯсоларо парастидед, бар худ ситам раво доштед: инак ба даргоҳи Офаридгоратон тавба кунед ва якдигарро бидушед, ки чунин коре дар назди Офаридгоратон беҳтар аст аз ҷовид мондан дар дӯзах». Пас шумо чунин амрро ба ҷо овардед, Аллоҳ

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِمَّنْ بَعَدَ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ
أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَى
بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَالِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\96

тавбаи шуморо пазируфт,
зеро тавбапазир ва меҳрубон
аст.

55. Ва ба ёд оваред, ки гуфтед:
«Эй Мӯсо, мо то Аллохро ба
ошкор набинем, ба ту имон
намеоварем». Ва ҳамчунон
ки менигаристед, соиқа
(оташак, барқ) аз осмон
фуруд омад ва шуморо ба
сабаби гуноҳатон ҳалок сохт.

56. Ва шуморо пас аз мурдан
зинда сохтем, бояд ки
сипосгузор шавед! Ин марг
барои онҳо уқубат буд.
Баъд аз он ба аҷали хеш
фавтиданд⁽¹⁾.

57. Ва ба ёд оред, он неъматеро,
ки бар шумо арзонӣ
намудем, вақте ки дар замин
саргардон будед ва аз гармии
офтоб абрро соябонатон
гардонидем ва бароятон
манну⁽²⁾ салво⁽³⁾ фиристодем
ва бароятон гуфтем:
«Бихӯред аз ин чизҳои
покиза, ки шуморо рӯзӣ
додаем. Ва дар муҳолифати
дин маравед! Вале онҳо баҷо
наоварданд. Ва онон бар Мо
ситам накарданд, балки бар

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ
جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٢٥﴾

ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ عَلَيْكُمْ الْعَمَاءَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنِّ
وَالسَّلَاطِيَّ كَلَوْا مِن طَيْبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 1\264

(2) Таъоми асалмонанд

(3) Бедона (навъе аз парранда)

худ ситам мекарданд, зеро оқибати зулм бар худашон бозгардандааст».

58. Ва ба ёд оред он неъматеро, ки ба шумо арзонӣ намудем ва гуфтем, ки: «Ба ин шаҳр (Байтулмуқаддас)⁽¹⁾ дароед ва аз неъматҳои он ҳар чӣ ва ҳар ҷо, ки хоста бошед, ба фаровонӣ бихӯред! Вале сачдақунон аз дарвоза дохил шавед ва бигӯед: «Парвардигоро! Гуноҳ аз мо кам кун». То хатоҳои шуморо биёмӯрзем ва ба подоши некӯкорон бияфзоем.

59. Пас ситамгорон аз бани Исроил он суханро ба сухани дигаре ғайр аз он чӣ ба онон гуфта шуда буд табдил карданд. Ва бар онон ба сабаби саркашиашон ва берун омаданашон аз тоғати Парвардигор, азобе осмонӣ фуруд овардем.

60. Ва ба ёд оред он гоҳ, ки ташналабону саргардон будед, пас Мӯсо барои қавми худ об хост. Гуфтем: «Асоятро бар санг бизан». Пас дувоздаҳ чашма аз он баромад. Ҳар гурӯҳе маҳалли обнӯшии худро бидонист,

وَأَذَقْنَا أَدْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا
 حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَأَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
 وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرَ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ
 وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ
 لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ
 السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

﴿٥٨﴾ وَإِذِ اسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ
 بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَا
 عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ
 كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي
 الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

то байнашон кашмакаш
нашавад. Ва барояшон
гуфтем: Аз рӯзии Аллоҳ
бихӯреду биёшомед ва дар
рӯи замин бо фасод саркашӣ
макунед!

61. Ва ба ёд оред, вақте ки Мо
ба шумо таоме (ширин ва
паррандаи иштиҳобахш)⁽¹⁾
фуруд овардем, мисли
одататон ношукрӣ кардед
ва ба тангӣ ва малол дучор
гаштед. Пас гуфтед: «Эй
Мӯсо, мо бар як навъи
таъом натавонем сабр кард,
аз Парвардигорат бихоҳ,
то барои мо аз он чӣ аз
замин мерӯяд, чун сабзӣ,
бодиринг, гандум ва наску
пиёз бируёнад». Мӯсо гуфт:
«Оё мехоҳед он чиро, ки
беҳтар аст ба он чӣ пасттар
аст, иваз кунед? Аз бодия
ба шаҳре бозгардед, ки дар
он ҷо ҳар чӣ хоҳед, ба шумо
бидиҳанд. Онҳо хохиши
нафси худро бар хости Аллоҳ
боло донистанд. Вақте ки
ба шаҳр ворид шуданд,
муқаррар шуд бар онҳо
хориву бечорагӣ ва бо хашми
Аллоҳ наздик шуданд! Ва
ин бад-он сабаб буд, ки ба
оёти Аллоҳ кофир шуданд

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامِهِ وَرَجِدْ
فَأَدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِئُ
الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا
وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبِدُّونَ الَّذِينَ
هُوَ أَذْنَبُ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْبِطُوا مِصْرًا
فَإِن لَّكُمْ مَآسَاءُ لَنْ تُصْرَبَ عَلَيْهِمُ الدَّلِيلَةُ
وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءَ وَبِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\100

ва паёмбаронро ба ноҳақ куштанд ва нофармонӣ карданд ва таҷовуз намуданд».

62. Касоне, ки аз ин уммат имон овардаанд ба Аллоҳ ва расулаш ва амал кардаанд ба шарияти ӯ ва касоне, ки пеш аз биъсати⁽¹⁾ Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз умматҳои пешина аз яҳудиён ва насронийён ва собиён⁽²⁾, ки бар фитраташон боқӣ буданд ва ҳамагон ҳолис ба Аллоҳ ва ба рӯзи ҷазо имон овардаанд ва кори шоистае кардаанд, Аллоҳ ба онҳо ҷазои нек медиҳад ва на бимнок мешаванд ва на ғамгин.

63. Ва ба ёд оред, эй бани Исроил, он замонро, ки бо шумо паймони саҳт баستم, ки имон ба Аллоҳ оред ва ягона ӯро ибодат кунед ва кӯҳи Турро⁽³⁾ бар болои саратон бидоштем. Ва барои шумо гуфтем: Он чиро, ки

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِينَ
وَالصَّالِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَعَمِلَ الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ
الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

(1) Яъне, паёмбар шудан

(2) Гурӯҳе аз аҳли қибла, ки худро бар оини Иброҳим(алайҳи-с-салом) медонанд ва дар ҷануби Ироқ зиндагӣ мекунанд, ҳарчанд ки дар Тафсири Саъдӣ онҳоро гурӯҳе аз насоро зикр кардааст 1\54

(3) Номи кӯҳест (дар нимҷазираи Сино, дар марзи Фаластин), дар он ҷо Мӯсо бо Парвардигори худ муноҷот кард. Тафсири Табарӣ 2\ 157.

ба шумо додаем, мустаҳкам
бигиред, вагарна кӯҳи Турро
бар болятон сарнагун созем
ва он чиро, ки дар он аст, ба
хотир бидоред! То бувад, ки
парҳезгор бошед.

64. Бори дигар, баъд аз
гирифтани паймон ва
нигоҳ доштани кӯҳ бар
болятон, рӯ гардонидед. Ва
агар фазлу раҳмати Аллоҳ
намебуд, ҳамоно шумо дар
дунёву охират аз зиёнкорон
мешудед.
65. Ва эй ҷамоати яҳудиён,
бешак донистед он гуруҳро,
ки рӯзи шанбе аз ҳадди худ
таҷовуз карданд, яъне ҳилае
андешиданд рӯзи шанбе
барои сайд кардани
моҳиҳо ва тур гузоштанд ва
хандаке канданд,
то моҳиҳоро ба даст
оваранд. Ва рӯзи якшанбе
моҳиҳои сайдшударо
гирифтанд. Зеро сайди рӯзи
шанбе барояшон ҳаром буд.⁽¹⁾
Пас ба онҳо хитоб кардем:
«Маймунҳои хоршуда
бошед!».
66. Ва онҳоро барои
гуноҳашон ибрати
ҳамзамононашон ва ояндагон

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ قُلُوبًا فَضَلَّ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ، لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمْ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ
الْحُرُوفَ فَحَسَبُوا أَنَّ هِيَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا
قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ نَكَتَ عَلَيْهِمُ الْعَيْنُ
وَلَمْ يَرْجِعُ إِلَى الْآيَاتِ الْبَارِئَةِ
وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمْ
الْحُرُوفَ فَحَسَبُوا أَنَّ هِيَ الْقُرْآنَ
فَلَمَّا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ نَكَتَ
عَلَيْهِمُ الْعَيْنُ وَلَمْ يَرْجِعُوا إِلَى
الْآيَاتِ الْبَارِئَةِ فَكَلَّمْنَا الْقَوْمَ
الْمُكَذِبِينَ ﴿٦٥﴾

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا

وَمَا خَلَفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

ва панде барои парҳезгорон гардонидем.

67. Эй бани Исроил, чинояти пешгузаштагони худ, саркашӣ ва ҷидолашон бо Мӯсо алайҳиссаломро ба ёд оред, ки он вақт Мӯсо ба қавми худ гуфт: «Аллоҳ фармон медиҳад, ки говеро бикушед!» Худписандона гуфтанд: «Оё Моро масхара мекуни?» Гуфт: «Ба Аллоҳ паноҳ мебарам, ки аз нодонон (масхарақунандагон)⁽¹⁾ бошам».

68. Гуфтанд: «Барои мо Парвардигоратро бихон, то баён кунад, ки он чӣ гуна говест?» Мӯсо гуфт: «Аллоҳ меғӯяд: «Говест, на сахт пиру аз кор афтода, на ҷавону корнокарда, миёнасол». Акнун барои иҷро намудани амри Парвардигоратон бишитобед!»

69. Гуфтанд: «Барои мо Парвардигоратро бихон, то бигӯяд, ки ранги он чист?» Гуфт: «Меғӯяд: «Говест, зарди сахт, ки рангаш бинандагонро шод мегардонад».

وَاذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْهَبُوا بِقَرَّةٍ قَالُوا أَنْتَ تُخَذِّلُنَا هَهُنَا قَالُوا
أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا أَنْعِنَا رَبِّكَ بَيْنَ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ
يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ
عَوَانَ بَيْنَ ذَلِكَ فَأَفْعَلُوا مَا تَأْمُرُونَ ﴿٦٨﴾

قَالُوا أَنْعِنَا رَبِّكَ بَيْنَ لَنَا مَا لَوْ هِيَ قَالَ
إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءٌ فَاقِعٌ لَوْ هِيَ
تَسْرُ النَّظِيرِينَ ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\106

70. Бани Исроил гуфтанд:
«Барои мо Парвардигоратро
бихон, то биғӯяд он чӣ гуна
говест? Ки он гов бар гови
хостаи мо монанд шудааст ва
хароина агар Аллоҳ
хоста бошад,
роҳёфтагонем».

قَالُوا أَنْعِنَا رَبَّنَا يَا رَبَّنَا إِنَّا أَلْفَيْنَا رَبَّنَا
تَشَبَهَ عَلَيْهِ تَأْوِيلًا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمْ يَتَدَوَّنْ ﴿٧٠﴾

71. Мӯсо барояшон гуфт:
«Аллоҳ мефармояд: «ки
вай гови меҳнаткаш нест,
ки ром бошад ва заминро
чуфт кунад ва киштзорро
об диҳад. Беайбу нуқсон
асту якранг». Гуфтанд:
«Акнун ҳақиқатро гуфти».
Пас баъди пурсуҷӯи бисёр
онро куштанд, ҳарчанд ки
наздиқ буд, ки аз он кор рӯй
гардонанд. Инчунин буд, ки
бар худ машаққат карданд,
Аллоҳ бар онҳо машаққат
овард.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ أَذْءُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ
وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
الَّذِينَ جِئْتُم بِالْحَقِّ فَذَبِّحُوهَا وَمَا كَادُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

72. Ва ба ёд оред он вақтро,
ки касеро куштед ва дар
он ихтилоф кардед ва Аллоҳ
он чиро, ки
пинҳон мекардед,
ошкоркунандааст.

وَإِذ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

73. Сипас гуфтем: «Порae аз
он гови кушташуда бар он
одами кушташуда бизанед.
Аллоҳ ўро зинда мегардонад
ва аз кушандаи худ шуморо
хабар медиҳад. Пас бо порae

فَقُلْنَا أَضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُخَيِّ اللَّهُ
الْمُؤْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾

аз он гов мурдаро заданд ва Аллоҳ ўро зинда гардонд ва ў кушандаи худро хабар дод. Аллоҳ мурдагонро инчунин рўзи қиёмат зинда месозад ва нишонаҳои қудрати хешро инчунин ба шумо, эй бани Исроил, намоён мекунад, то ки ба ақли худ дарк кунед ва аз нофармонии Ў бозистед!».

74. Лекин шуморо ин манфиат набахшид, балки баъд аз дидани чунин мўъҷизаҳо дилҳои шумо чун санг сахт гардид, ҳатто сахттар аз санг гардид, зеро ки аз баъзе сангҳо гоҳо чуйҳо равон мешаванд ва чун баъзеи дигар шикофта шавад, об аз он берун ояд ва гоҳ санг аз тарси Аллоҳ аз боло ба нишеб фуру афтад ва Аллоҳ аз он чизе, ки мекунад, ғофил нест!

75. Эй мусалмонон, оё рафтори бани Исроилро фаромўш кардед ва умедвор ҳастед, ки яҳудиён ба дини шумо имон биёваранд, ҳол он ки гурӯҳе аз олимонашон каломи Аллоҳ Тавротро мешуниданд ва бо он ки ҳақиқати онро меёфтанд ва қасдан онро дар маъно ё лафз тағйир

فَرَقَسَتْ قُلُوبَكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ
كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدَّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ
لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ أَلْنَا نُهْرٌ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَّا يَشَقُّ
فِيخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَّا يَهْبِطُ مِنَ
خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

* أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا بِالْكَفَرِ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ
مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ مَحْوُوهً
مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

медоданд ва аз кори хеш огоҳ буданд?

76. Инҳо, яҳудиён, чун бо мӯъминон вохӯранд, бо забонашон гӯянд: «Мо ҳам ба дини шумо ва расуле, ки дар Таврот башорат дода шудааст, имон овардем». Ва чун бо якдигар танҳо шаванд, гӯянд: «Оё бо мӯъминон, аз донише, ки Аллоҳ ба шумо арзонӣ дошта (дар Таврот аз амри Муҳаммад)⁽¹⁾ сухан мегӯед, то ба ёри он рӯзи қиёмат дар назди Парвардигоратон бар шумо хуччат оранд? Оё ба ақл дарнамеёбед? Яъне андеша намекунед.»

وَإِذَا الْقَوْلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا بِعَصْفِهِم إِلَىٰ بَعْضِ قَالُوا أَنُحَدِّثُكَ بِهِمْ
بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ لِمَنِ اتَّخَذُوا عَدُوًّا
عِنْدَ رَبِّكَمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

77. Оё намедонанд, ки ҳар як гуноҳгари мекунад ва онро пинҳон медоранд ва ё ошкор месозанд, Аллоҳ медонад?

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُبْسِرُونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾

78. Баъзе аз яҳудиён бесаводоне ҳастанд, ки намедонанд Тавротро ва он чӣ дар он аз сифоти Паёмбари Аллоҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) – ро, чуз орзуҳои дурӯғ, ки шунидаанд. Инҳо танҳо пойбанди гумонҳои худ ҳастанд.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَخْتَصِمُونَ الْكِتَابَ
إِلَّا أَمَانِي وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1 \ 114

79. Пас ҳалок ва ваъиди саҳт бод бар олимони яҳудиён⁽¹⁾, ки китобро худ ба дасти худ менависанд ва мегӯянд ин аз назди Аллоҳ аст ва ҳол он ки муҳолифи он чӣ ки Аллоҳ бар паёмбараш Мӯсо нозил карда мебошад, то фоидае андак баранд. Пас ҳалокӣ бод бар онҳо аз он чӣ навиштанд ва ҳалокӣ бод бар онҳо аз фоидае, ки мебаранд!

80. Ва бани Исроил гуфтанд: «Оташи дӯзах ҷуз чанд рӯзе Моро насӯзонад». Эй Паёмбар,, бигӯ: «Оё бо Аллоҳ чунин паймоне бастаед, то Аллоҳ хилофи паймони худ накунад? Ё он ки бар Аллоҳ он чиро мегӯед, ки худ намедонед?».

81. Оре, ҳар касе кори баде анҷом диҳад ва гуноҳаш ўро фаро гирад, пас онон аҳли дӯзаханд. Ва онон дар он ҷовидона хоҳанд монд.

82. Ва ҳукми Аллоҳ дар муқобили чунин касон ҳам ҷорӣ аст. Яъне онон, ки имон овардаанд ва тибқи шарияте, ки Аллоҳ бар расулаш фиристодааст, корҳои шоиста кардаанд ва

قَوْلِ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ
ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ
بِهِ شَيْءٌ قَلِيلًا قَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارَ إِلَّا أَيَّامًا
مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا
فَلَنْ يُخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ قَوْلُكُمْ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ
خَطِيئَتُهُ، قَالُوا لَتَكُنَّ النَّارُ لَهُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 1\311

онҳо аз аҳли биҳиштанд ва дар он ҷовидонанд.⁽¹⁾

83. Эй бани Исроил, ба ёд оред он вақтро, ки аҳду паймони сахт гирифтм, ки ғайри Аллохро напарастед ва ба падару модару хешовандон ва یتимону дарвешон некӣ кунед ва ба мардумон сухани нек гӯед ва намоз бихонед ва закот бидихед! Сипас рӯйгардонидед ва сарпечӣ кардед⁽²⁾, магар шумори андаке аз шумо.

84. Ва эй бани Исроил, ба ёд оред он вақтро, ки бо шумо паймон ниҳодем, дар Таврот, ки хуни якдигарро нарезед ва қавми хешро аз хонаҳои худ берун макунед. Сипас худ иқрор кардаед ва худ гувоҳед.

85. Пас шумо чунин ҷамоъате ҳастед, ки якдигарро мекушед ва аз қавми худ гурӯҳро аз диёрашон берун мекунед; (барои ситам кардан) ва бар зидди онҳо ба гуноҳ ва душманӣ ба ҳамдастӣ якдигар бармехезед ва агар асир шуда ба назди шумо биёянд, дар баробари озодияшон фидя мегиред ва ҳол он

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَيَالُوْلَدِينَ إِحْسَانًا
وَزِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَاءَاتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا
مِّنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ
وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِينِكُمْ ثُمَّ
أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تُنْفِئُونَ ﴿٨٤﴾

فَمَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ لَقَفْتُمْ أَنْفُسَكُمْ
وَخُرِجْتُمْ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِنْ دِينِهِمْ
تَقَاهُ رُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن
يَأْتَوْكُمْ أَسْرَىٰ تَقْدُوهُمْ وَهُمْ مُحْرَمُونَ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفْتَوْمُونَ بِبَعْضِ
الْكِتَابِ وَكَفَرُونَ بِبَعْضِ فَمَا جَزَاءُ مَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنكُمْ إِلَّا آخِزٌ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ
الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\57

(2) Яъне, қабул накардед ин амрхоро Тафсири Саъдӣ 1\57

ки берун ронданашон бар шумо ҳаром буд. Чӣ бад аст афъоли шумо, ки ба баъзе аз аҳкоми Таврот имон меоваред ва баъзе дигарро инкор мекунад! Ҷазои касе, ки чунин кунад, дар дунё ҷуз хорӣ нест ва дар рӯзи қиёмат ба саҳттарин тарз шиканҷа мешавад ва Аллоҳ аз он чи ки анҷом медиҳед, ғофил нест!

86. Инҳо ҳамон касонанд, ки ба ивази охират зиндагии дунёро харидаанд. Пас азоб аз онҳо сабук карда нашавад ва касе ёриашон накунад.

87. Ба таҳқиқ ба Мӯсо китоби Таврот додем ва аз паи ӯ паёмбарон фиристодем. Ва ба Исо писари Марям мӯъҷизаҳои равшан иноят кардем ва ӯро бо Рӯҳулқудс (яъне, Ҷабраил)⁽¹⁾ қувват додем. Ва ҳар гоҳ паёмбаре омад ва чизҳои овард, ки писанди шумо набуд, саркашӣ кардед ва гурӯҳеро дурӯғӯ хондед ва гурӯҳеро қуштед.

88. Бани Исроил барои Паёмбари Аллоҳ ва расулаш Муҳаммад (саллалоҳу

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا
مِنْ بَعْدِهِ بِإِذْنِ رَبِّكَ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا
جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ
اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

алайҳи ва саллам) гуфтанд: «Дилҳои мо дар парда аст ва сухани ту ба қалби мо намегузарад». На, амр ин тавр нест, чунон ки иддао карданд, балки дилашон лаънат карда шудааст ва бар он муҳре ниҳода шудааст ва аз раҳмати Аллоҳ, ба сабаби куфре, ки меварзанд, берун шуданд. Пас каме аз онҳо имон меоваранд ва ҳол он ки имонашон ба онҳо нафъ намерасонад.

89. Ва чун онҳоро аз ҷониби Аллоҳ китоби Қуръон омад, ки тасдиқкунандаи китоби онон (Таврот) буд, онро инкор карданд ва паёмбарии Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)ро низ инкор карданд. Ва ҳол он ки онҳо пеш аз ин бар мушрикони араб пирӯзи металабиданд ва мегуфтанд: Биъсати паёмбари охири замон наздик омад ва мо пайрави ӯ шуда, ҳамроҳи ӯ бо шумо мечангем. Вақте ки паёмбар омад, ӯро шинохтанд, сифот ва сидқи ӯро донистанд, ӯро мункир шуданд. Пас лаънати Аллоҳ бар ҳар касе, ки ба Паёмбари охири замон Муҳаммад (саллаллоҳу

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ
لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ
عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا
كَفَرُوا بِهِمْ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

алайҳи ва саллам)⁽¹⁾ куфр меорад ва китобашро тасдиқ намекунад!

90. Чи бадиест, ки бани Исроил барои худ онро ихтиёр намуданд; (яъне, куфрро ба ҷои имон баргузиданд.)⁽²⁾ Ва ин рафтор аз сабаби зулму ҳасади онон буд, зеро Аллоҳ аз фазлу карами хеш ба кадом бандае⁽³⁾, ки ихтиёр кунад, Қуръонро нозил мекунад. Ва ба сабаби мункир шуданашон ба Паёмбари охири замон Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва ба сабаби тағйирдоданашон китоби Тавротро, хашме болои хашм оварданд. Ва кофиронро азобест хоркунанда!
91. Ва чун баъзе мусалмонон ба яҳудиён гуфтанд; ки ба он чи Аллоҳ нозил кардааст, имон биёваред, мегӯянд: «Мо ба он чи бар худамон нозил шудааст, имон меоварем». Ва ба ғайри он (Таврот) ҳарчанд бо ҳақиқат ҳамроҳ бошад ва китобашонро ҳам тасдиқ кунад, имон намеоваранд.

بِسْمَا الَّذِي تَرَوْهُ بِذَنبِهِ اَنفُسُهُمْ اَن يَكْفُرُوا
بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بَغْيًا اَن يُنَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ
عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادٍ وَّهٗ فَبِئْسَ مَا يَغْضَبُ
عَلَىٰ غَضَبٍ وَّ لِلْكَافِرِيْنَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾

وَ اِذَا قِيْلَ لَهُمْ اِمْنُوْا بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا
نُوْمِنُ بِمَا اُنزِلَ عَلَيْنَا وَايَكْفُرُوْنَ بِمَا
وَرَاۗهُ وَا هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ
فَاِمَّا تَقْتُلُوْنَ اَنْبِيَاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ اِنْ
كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٩١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 2\337

(2) Тафсири Табарӣ 2\340

(3) Яъне, Паёмбари охири замон, Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)

Агар онҳо ба Таврот ҳаққонӣ имон меоварданд, ҳароина Қуръонро тасдиқ менамуданд. Эй Муҳаммад, барояшон бигӯ: «Агар шумо имон оварда будед, аз чӣ сабаб паёмбарони Аллоҳро пеш аз ин мекуштед?».

92. Мӯсо ба шумо мӯъҷизаҳои равшан овард, ки далолаткунанда бар сидқи ўст. Ба монанди тўфон, малах, шабушк ва қурбоққа ва ғайр аз ин он чи ки Аллоҳ дар Қуръони азим зикр намудааст. Бо вучуди ин, шумо пас аз рафтани Мӯсо ба ваъдагоҳи Парвардигораш, гӯсоларо маъбуди худ гирифтед. Ва шумо ситамгор будед.

93. Ва ба ёд оред, -эй бани Исроил, вақте ки бо шумо паймони саҳт бастем, ки қабул намоед он чӣ ки Мӯсо аз Таврот овард, пас аҳдро шикастед. Ва Мо кӯҳи Турро бар болои саратон бидоштед. Ва бароятон гуфтем: Акнун он чиро, ки бароятон фиристодем, маҳкам бигиред ва устувор бошед ва каломи Аллоҳро бишнавед. Пас гуфтед: «Шунидем суҳанатро

﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ
أَتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ
ظَالِمُونَ﴾^(٤٢)

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا
فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَأَسْمِعُوا أَقْوَامًا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ
يَكْفُرْهُمْ قُلُوبُهُمْ بِسَمَاءِ آيَاتِنَا وَمَا نُنزِّلُ
إِلَيْكُمْ إِلَّا آيَاتٍ مُبِينَةً﴾^(٤٣)

ва нофармонӣ кардем». Зеро бар асари куфрашон парастии ғӯсола (яъне, муҳаббати ғӯсола)⁽¹⁾ дар дилҳояшон ҷой гирифта буд. Бигӯ: «Агар ба он чӣ мегӯед, имон дошта бошед, имонатон шуморо ба бадкорӣ амр мекунад!».

94. Эй Паёмбар, ба яҳудиён, ки даъво мекунад, ҷаннат хос барои онҳост ва гумон мекунад, ки онҳо фарзандон ва дӯстони Аллоҳ ҳастанд, бигӯ: «Агар рост мегӯед, ки сарои охират (ҷаннат) назди Аллоҳ хос барои шумост, на барои мардуми дигар, пас орзуи марг кунед».

95. Вале ба сабаби аъмоле, ки кардаанд, ҳаргиз орзуи марг нахоҳанд кард. (Зеро онҳо аз сидқи Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам боҳабаранд. Ва ба сабаби он чи ки муртакиб шуданд аз куфру исён, худро аз ҷаннат маҳрум ва ба даромадани дӯзах лозим гардонданд.)⁽²⁾ Аллоҳ ситамкоронро мешиносад ва мувофиқи кирдорашон ҷазо хоҳад дод!

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ لَكُمْ الدُّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\122

(2) Тафсири ибни Касир 1\331

96. Албатта, медонӣ, эй Расул, яҳудиён сахт ҳаристаранд, ки умри бисёр бинанд, новобаста ҳаёт ҳарчанд бо хорию пастӣ бошад. Балки рағбаташон дар бисёр ҳаёт дидан, аз рағбати мушрикони ҳам зиёдтар аст. Яҳудиён таманно доранд, ки ҳазор сол дар ин дунё зиндагӣ кунанд, вале ин умри дароз онҳоро аз азоби Аллоҳ дур нахоҳад сохт. Бар Аллоҳ ҳеҷ чизе аз аъмолашон пинҳон нест ва зуд аст, ки онҳоро бар амалҳое, ки сазовори азоби Парвардигорашон аст, ҷазо хоҳад дод.⁽¹⁾

97. Эй Расул, ба яҳудиён, хангоме ки гуфтанд: “Ҷабраил душмани мо аст” бигӯ: Касе, ки душмани Ҷабраил бошад, пас ба дурустӣ, ки Ҷабраил Қуръонро бар дили ту ба ҳукми Аллоҳи мутаъол фуруд овардааст, ки тасдиқкунандаи китобҳои пешина⁽²⁾ ва роҳнамо ба сӯи ҳақ ва муждадиханда барои мӯъминон аст.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِمْ مِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوْمَئِذٍ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحَّزَجِهِ مِنَ الْعَذَابِ ۗ إِنَّ يُعَمَّرُ وَاللَّهُ بِبَصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\59

(2) Яъне,Таврот, Инҷил... Тафсири Табарӣ 2\392

98. Ҳар кӣ душмани Аллоҳ ва фариштагони Ё ва паёмбаронаш ва хусусан душмани Ҷабраилу Микоил бошад, пас ҳамонро Аллоҳ кофиронро душман аст, зеро яҳудиён гумон доштанд, ки Ҷабраил душман ва Микоил дӯсти онон аст, пас Аллоҳ ба онҳо огоҳ кард, ки касе ба яке аз онҳо малоик душманӣ кунад, ба дигаре низ душманӣ кардаст.⁽¹⁾

99. Ва ба дурустӣ, ки ба сӯи ту, эй Расул, оятҳои равшан (яъне, ахбор ва сирру асрори яҳудиёни бани Исроил)⁽²⁾-ро фуруд овардем, ки онҳо сидқан ва ҳақиқатан далолат бар паёмбарии ту мекунад. Ба ҷуз фосикон касе мункири ин оятҳо нахоҳад шуд.

100. Чи бадрафторӣ аст дар паймоншикани бани Исроил! Ҳар бор ки бо Аллоҳ паймоне⁽³⁾ бастанд, гурӯҳе аз эшон паймоншикани карданд. Пас ононро мебинӣ, ки имрӯз аҳд мебанданд ва фардо аҳд мешикананд, балки бештарашон ба он

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ
عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ
وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿١٠١﴾

أَوْ كَلَّمَا عَاهَدُوا عَاهِدًا نَبَذَهُمْ فَرَقَّ
مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 1\335

(2) Тафсири Табарӣ 2\397

(3) Яъне, имон ба паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам Тафсири Табарӣ 2\400

чи ки Паёмбари Аллоҳ
Муҳаммад (саллаллоху
алайхи ва саллам) овардааст,
бовар намекунад!

101. Ва замоне, ки Паёмбаре аз
ҷониби Аллоҳ назди онҳо
омад, ки тасдиқкунандаи
чизе буд, ки бо худ доштанд,⁽¹⁾
гурӯҳе аз аҳди китоб, китоби
Аллоҳро пушти сарашон
андоختанд, гуё ки аз он ҳеч
намедонанд.

102. Яҳудиён пайравӣ карданд,
ба он чи шайтонҳо
ҷодугаронро дар аҳди
подшоҳии Сулаймон писари
Довуд сухан мегуфтанд.
Ва Сулаймон кофир
нашуд ва ҷодуро наомӯхт,
валекин шайтонҳо, ки ба
Аллоҳ кофир шуданд,
мардумро барои вайрон
кардани динашон, ҷоду
меомӯзониданд. Ҳаминчунин
яҳудиён пайравӣ карданд
ҷодуе, ки ба ду малоика
Ҳорут ва Морут фуруд
оварда шуданд дар замини
Бобил дар Ироқ. Ва ин
имтиҳон ва санҷиши Аллоҳ
барои бандагонаш буд. Ва
он ду малоика ҳеч касро
намеомӯзанд, магар он ки
насиҳат мекарданд ва аз

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ
لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ
ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمٍ
وَمَا كَفَرُوا سَلِيمًا وَلَا كِنَ الشَّيَاطِينُ
كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسَ السَّحَرُ وَمَا أَنْزَلَ
عَلَى الْمَلَائِكَةِ إِلَّا الْقُرْآنَ وَمَنْ أُولَئِكَ
فَتَنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا
مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ
بِضَائِرِينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِيْذَنِ اللَّهِ
وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي
الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَيْسَ مَا شَرَوْا بِهِ
أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

(1) Яъне, Таврот

таълим гирифтани он бим мекарданд. Ва мегуфтанд: Мо барои озмоишем, ба таълим гирифтани ҷоду ва итоъат кардани шайтонҳо кофир машав! Пас мардум аз ду малоика ҷодуро ёд мегиранд, ки ба сабаби вай дар миёни мард ва зани вай ҷудой меафкананд. Ва ҷодугарон ба он сеҳр наметавонанд ба касе зиён расонанд, магар ба хост ва ҳукми Аллоҳ. Ва мардум он чиро ёд мегиранд, ки ба онҳо зиён мерасонад ва ғоидае барояшон намедиҳад. Ба таҳқиқ шайтонҳо ин ҷодуро ба яҳудиён равон карданд ва дар байнашон ин авҷ гирифт, ҳатто ба гумроҳӣ дучор шуданд. Ва яҳудиён медонистанд, ҳар кас ҷодуро ихтиёр намояд ва ҳақро тарк кунад, ўро дар охираат ҳеч баҳрае нест. Чи бадие аст, ки онҳо ҷоду ва куфрро бар имон ва мутобиати расул иваз карданд. Кош инро медонистанд.⁽¹⁾

103. Агар яҳудиён имон меоварданд ва метарсиданд, ҳароина медонистанд подоши Аллоҳ барояшон

وَلَوْ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَسُوهُ مِنْ عِنْدِ
 اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْكَأَنَّهُمْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\61 ва Тафсири ибни Касир 1\350

беҳтар аст аз ҷоду ва он чиро ки ба он касб намузданд. Агар медонистанд дар имону тақво чӣ савоб ҳосил мешуд, албатта имон меоварданд.

104. Эй касоне, ки имон овардаед, мағӯед ба Паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳивасаллам)- «роъино»,⁽¹⁾ зеро яҳудиён ба Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам “роъино” мегуфтанд. Ва қасди онҳо дашном буд. Бигӯед эй мўъминон: ба ивази “Роъино”, “Унзурно”, яъне. “ба мо нигоҳ кун!”. Ва нек бишнавед, аз китоби Парвардигоратон, он чи ки тиловат карда мешавад. Ва инкоркунандагонро азоби дардовар аст.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقُولُوا رِعْسًا
وَقُولُوا نُنظَرًا وَأَسْمِعُوا
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

105. Аз миёни аҳли китоб онон, ки кофир шуданд ва низ мушрикони дўст намедоранд, ки аз ҷониби Парвардигор ба шумо хайре (яъне, Куръон, илм, нусрат ё башорат)⁽²⁾ бирасад. Ва ҳол он ки Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, ба раҳмати хеш хос мегардонад ва Аллоҳ дорои фазли бузург аст.

مَا يُوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ
خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

(1) Дар асл “Роъино” ба маънои “ту моро гӯш кун ва шафқат кун бар мо” ва ба маънои дигараш “соҳиби руъунат”, яъне, аблаҳ аст. Ва мақсадашон дашном ва таҳқир буд. Тафсири Саъдӣ 1\61

(2) Тафсири Табарӣ 2\470

106. Ҳеч оятеро бекор ё тарк намекунем, магар он ки беҳтар аз он ё ба монанди онро меоварем. Оё намедонӣ, Эй Паёмбар, ки Аллоҳ ба ҳар коре тавоност ва Ӯро ҳеч чиз очиз карда наметавонад?

107. Оё намедонӣ, ки Аллоҳ подшоҳи осмонҳо ва замин аст, он чи ки хоҳад мекунад ва чӣ гунае, ки хоҳад бандагонашро амр ва наҳй мекунад. Ва ба ҷуз Аллоҳ барои шумо дигаре ҳеч дӯсту ёридиҳандае нест.

108. Оё мехоҳед аз паёмбари худ чизе бипурсед, (ба қасди саркашӣ)⁽¹⁾, ҳамчунон ки қавми Мӯсо пеш аз ин аз Мӯсо пурсида буданд? Он кас, ки куфрро ба ҷои имон ихтиёр кунад, чун касест, ки роҳи ростро гум карда бошад.

109. Бисёре аз аҳли китоб, бо он ки ҳақиқат бар онҳо ошкор шуда, аз рӯй ҳасад дӯст доранд шуморо пас аз имон оварданатон ба куфр бозгардонанд. Афв кунед аз камбудӣ ва хатогиҳояшон ва гузашт кунед аз ҷаҳолаташон, то Аллоҳ

﴿ مَا نَسْخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٧﴾

﴿ أَمْ تُرِيدُونَ أَن تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سَأَلَ مُوسَىٰ مِن قَبْلُ وَمَن يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾

﴿ وَذَكَرْنَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَقَارِئًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ ؕ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾

фармонашро биёварад, ва ба афъоли бадашон онҳоро ба азоб гирифтор кунад, ки Ў бар ҳар коре тавоност!

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

110. Эй мўъминон, намозро барпо доред ба тариқи саҳеҳ ва закоти фарзшударо адо намоед! Ва бидонед, ҳар некиеро, ки пешопеш барои худ мефиристед, подоши онро назди Аллоҳ хоҳед ёфт. Албатта Аллоҳ ба корҳое, ки мекунад, биност.⁽¹⁾

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا الْآمِنُونَ
هُدًى أَوْ صِدْقٌ إِنَّ ذَلِكَ لَمَّا نَبُؤُكُمْ
بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾

111. Ҳар як аз яҳудиён ё насронийён даъво карда гуфтанд: «Ғайр аз яҳудиён ва насронийён касе ба биҳишт намеравад». Ин орзуи ботили онҳост. Бигў барояшон, эй Расул: Бар саҳеҳ будани даъвоятон ҳуҷҷататонро биёваред, агар шумо ростгў бошед.

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ
أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

112. Амр ин тавр нест, чунон ки гумон кардаанд, ки ҷаннат барои тоифаи махсусе аст. Оре, ҳар кас, ки аз рӯи ихлос рӯ ба Аллоҳ кунад ва ба Ў касеро шарик наорад, некўкор бувад. Ва дар гуфтор ва кирдораш ва бо Паёмбари Аллоҳ Муҳаммад -саллаллоҳу алайҳи ва саллам пайравӣ

намояд, пас ҳар касе, ки инҳоро анҷом дод, дар охират муздашро аз Парвардигораш хоҳад гирифт. Дохил шудани бихишт чунин аст. Ва онҳо аз биму ҳароси охират дар тарс нестанд ва андӯхгин намешаванд.⁽¹⁾

113. Ва яҳудиён гуфтанд: Насрониён бар ҳеч чиз аз дини ҳақ нестанд ва инчунин насрониён дар ҳаққи яҳудиён гуфтанд. Ва ҳол он ки онон Таврот ва Инҷилро мехонданд⁽²⁾. Ҳамчунин монанди қавли онҳо ба ҳар як диндор гуфтанд: Ту бар ҳеч чиз дар дини ҳақ нестӣ! Пас, Аллоҳ рӯзи қиёмат миёни онҳо дар он чӣ ихтилофдоранд, ҳукм мекунад. Ва ҳар якеро мувофиқ бар амалаш ҷазо хоҳад дод.

114. Ва нест касе золимтар аз онон, ки ёд кардани номи Аллохро дар масҷидҳо аз барпо доштани намоз ва тиловати Қуръон ва монанди он манъ мекунанд ва дар вайронии онҳо мекӯшанд. Ин гурӯҳ золимонро сазовор

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصْرَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَقَالَتِ النَّصْرَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ
فِيهَا أَسْمُهُ، وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ
لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي
الَّذِينَ نَسَاخَرُوا لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 1\385

(2) Дар ҳар ду китоб зикр шуда буд, ки имон овардан ба ҳамаи паёмбарон воҷиб аст. Ва инчунин мушрикони араб ва ғайри онон, ки намедонанд. Тафсири ибни Касир 1\387

аст, ки ҳаросону тарсон ба масҷидҳо дароянд. Онҳоро дар дунё хорӣ ва дар охират азоби бузургест.⁽¹⁾

115. Машриқу Мағриб ва мобайни он аз они Аллоҳ аст. Ў подшоҳи ҳамаи замин аст. Пас бар ҳар ҷое, ки рӯ оред (дар намоз)⁽²⁾ ҳамон ҷо рӯ ба Аллоҳ аст. Шумо аз мулк ва тоъати Ў берун нестед. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ фарохнеъмату доност!
116. Яҳудиён, насронийён ва мушрикони гуфтанд, ки Аллоҳ барои худ фарзанде гирифт. Пок аст Ў! Балки ҳар чӣ дар осмонҳо ва замин аст, аз они Ўст ва ҳама фармонбардори Ӯянд!
117. Аллоҳ таъоло офаринандаи осмонҳо ва замин аст. Чун иродаи чизе кунад, мегӯяд: «Мавҷуд шав!» Ва он чиз мавҷуд мешавад.
118. Нодонони аҳли китоб ва ғайри онҳо (аз рӯи кибрашон ба Паёмбари Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам)⁽³⁾ гуфтанд: «Чаро Аллоҳ бо мо суҳан намегӯяд,

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيَّمَا تَوَلَّوْا فَوَجَّهَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ وَسَّعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ ۚ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلُّ لَّهُ قٰنُوْنٌ ﴿١١٦﴾

بَدِيعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَاِذَا قَضٰى اَمْرًا فَايَّمَا يَقُوْلُ لَهُ ۚ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿١١٧﴾

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ اَوْ ياتِيْنَا بِآيَةٍ ۗ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۗ تَشٰبَهَتْ قَوْلُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْآٰيٰتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُوْنَ ﴿١١٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 63

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 63

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 64

ки ту ҳақиқатан фиристодаи
 Ў ҳастӣ? Ё мӯъчизае бар
 мо намеояд, ки бар сидқи
 паёмбарии ту далолат
 кунад?» Касоне, ки пеш аз
 онҳо буданд, низ саркашона
 чунин суханоне мегуфтанд.
 Ба сабабе, ки дилҳояшон
 ҳамонанди якдигар аст.
 Ҳамоно Мо барои гурӯҳе,
 ки ба Аллоҳ имони ҳақиқӣ
 ки доранд, нишонаҳое баён
 кардаем.

119. Мо туро ба дини ҳақ, ки
 асоси он бар Қуръону
 Суннат аст, ба паёмбарӣ
 фиристодем, то мужда диҳӣ
 ба мардум хайри дунёву
 охиратро ва битарсонӣ
 саркашонро аз азоби Аллоҳ.
 Ту масъул нестӣ ба онон, ки
 ба ту куфр овардаанд. Пас
 албатта онон рӯзи қиёмат
 дохили дӯзах шаванд ва аз он
 берун наоянд.⁽¹⁾

120. Яҳудон ва насронийён аз ту,
 эй Расул, ҳаргиз хушнуд
 намешаванд, то ки ба
 динашон пайравӣ накуни!
 Ба онҳо бигӯ: Дини ислом
 ин дини саҳеҳ аст. Ва агар
 ту орзуҳои ботили онҳоро
 пайравӣ кунӣ, баъди он чи
 аз ваҳӣ туро омад, пас туро

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا
 وَلَا تُشْعَلْ عَنْ أَصْحَابِ الْجَبِيمِ ﴿١١٩﴾

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ
 تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الَّذِي
 وَلِيْنَ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ
 الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\64

барои халос аз азоби Аллоҳ ҳеҷ дўсте ва ёридихандае набошад. Гарчанде ин оят хитоб ба Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) бошад, вале ба ҳамаи уммат далолат мекунад⁽¹⁾.

121. Касоне, ки аз яҳудиён ва насрониён ба онон китоби Тавротро додаем ва ончунон, ки лоиқ аст, онро мехонанд ва ба тамоми фармудаи он пайравӣ мекунанд ва ба ҷамиғи паёмбарон имон меоранд ва хусусан ба паёмбари охир замон Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва ба он чи ба ў фуруд оварда шудааст⁽²⁾, имон меоранд. Аммо онон, ки баъзе китобро тағйиру табдил доданд ва баъзе аз оёташро пинҳон карданд. Ин касон ба Паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва ба он чи ба ў фуруд оварда шудааст, кофир ҳастанд. Онҳо дар назди Аллоҳ аз саҳттарин зиёнкорон ҳастанд.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ
أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ ۗ فَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿١٢١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\64

(2) Тафсири ибни Касир 1\404

122. Эй бани Исроил⁽¹⁾, ёд кунед, аз он неъмате, ки бар шумо фаровон ато кардам ва шуморо дар он замон ба бисёр будани паёмбарон аз шумо ва ба он чи фуруд оварда шуд ба онҳо аз китобҳо, бар чахониён, бартарӣ ва бузургӣ додам!

123. Ва битарсед аз рӯзи қиёмат, ки касе аз касе чизеро манъ насозад ва фидя пазируфта нашавад, ки вайро аз азоб наҷот диҳад ва касеро шафоъат суд надихад ва онҳо ёрӣ дода нашаванд.

124. Эй Паёмбар, ба ёд ор вақтеро, ки Парвардигори Иброҳим ўро ба чанд калимае⁽²⁾ биёзмуд ва Иброҳим ҳамаи он корхоро пурра ба анҷом расонид. Аллоҳ ба ў гуфт: «Ман туро пешвои мардум мегардонам». Иброҳим гуфт: «Ва аз фарзандони ман низ пешвоён пайдо кун!» Аллоҳ фармуд: «Пешвоӣ дар дин ба ситамкорон намерасад».

يٰۤاَيُّهَا اِسْرٰٓءِيْلُ اذْكُرُوْا نِعْمَتِيْ الَّتِيْ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاِنِّيْ فَضَّلْتُكُمْ عَلٰى الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٢٢﴾

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِيْ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةٌ وَّلَا هُمْ يُنصَرُوْنَ ﴿١٢٣﴾

﴿١٢٤﴾ وَاِذْ اٰتٰنَا اِبْرٰهِيْمَ رُبُّهُ بِكَلِمٰتٍ فَاَتَمَّهُنَّ ۗ قَالَ اِنِّيْ جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمٰمًا ۗ قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِيْ ۗ قَالَ لَا يَشَآءُ الْعَهْدِي الْظٰلِمِيْنَ ﴿١٢٤﴾

(1) Зуриёти Яъқуб алайҳи-с-салом

(2) Яъне аз амру наҳйҳо. Тафсири ибни Касир 1 \ 405

125. Эй Паёмбар, ба ёд ор, вақте ки Каъбаро ҷои ҷамъшавӣ (барои ҳаҷ, умра, тавоф ва намоз)⁽¹⁾ ва мақоми амни мардум сохтем. Ва душман ба онҷо ғайрати даромадан надорад. Ва гуфтем: Мақоми⁽²⁾ Иброҳимро намозгоҳи хеш гиред. Ба сӯи Иброҳим ва писараш Исмоил ваҳӣ фиристодем: «Хонаи маро барои тавофқунандагону эътикофқунандагон⁽³⁾ ва рукӯъу сачдақунандагон покиза доред!»

126. Эй Паёмбар, ба ёд ор, вақте ки Иброҳим дар дуъояш гуфт: «Эй Парвардигори ман, ин шаҳри Маккаро ҷои амн гардон ва аз сокинонаш касеро, ки ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон доранд, аз ҳар меваҳо рӯзи деҳ!». Аллоҳ фармуд: «Ҳар кас, ки кофир шуд, ўро андаке дар ин дунё баҳраманд гардонам, сипас ба азоби оташ дучораш гардонам», чӣ ҷои бозғанги бадест!

127. Эй Паёмбар, ба ёд ор, вақте ки Иброҳим ва Исмоил асосҳои хонаро баланд

وَأَذْجَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا
مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾

وَأَذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا
وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمْتِعْهُ قَلِيلًا
ثُمَّ أَصْطِرْهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

وَأَذْ رَفَعَ إِبْرَاهِيمَ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1 \ 146

(2) Он сангест, ки Иброҳим бар он истода Каъбаро бино кард

(3) Гӯшанишинон

мекарданд, ва ҳар ду бо хушӯй дуъо карда гуфтанд: «Эй Парвардигори мо, аз мо амалҳои шоиста ва дуъоямонро бипазир, ки ту шунаво ба суҳанони бандагонат ва доно ҳастӣ ба аҳволи онҳо!»

128. Эй Парвардигори мо, моро устувор бар ислом ва фармонбардори аҳкоми хеш соз ва низ фарзандони моро фармонбардори хеш гардон ва тарзи ибодатҳои моро ба мо нишон бидеҳ ва тавбаи мо бипазир, ки Ту тавбапазиранда ва меҳрубон ҳастӣ!

129. Эй Парвардигори мо, дар ин уммат (аз зурриёти Исмоил)⁽¹⁾ паёмбаре бар онҳо бифирист, то оёти туро бар онҳо бихонад ва ба онҳо китобу ҳикмат биёмузонад ва онҳоро аз ширку бадахлоқӣ покиза созад ва Ту азизӣ, чизе монези Ту шуда наметавонад ва ҳақим ҳастӣ, ҳама чизро дар мавзеи худаш мегузорӣ!

130. Ва касе, ки аз дини Иброҳим (яъне дини Ислом) рӯй барметобад, худро хор кард. Ва ба

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا
أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

رَبَّنَا وَأَرْسِلْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ
آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

وَمَنْ يُرِغِبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَى آخِرِهِ
فَلْيَمُزِقْ فِى الدُّنْيَا وَإِنَّهُ
فِى الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\151

тахқиқ Иброҳимро дар дунё баргузидем ва ўро низ аз шоистагоне қарор додем, ки барояшон дар охираат олитарин дараҷаҳо аст.

131. Ва сабаби ин ихтиёр бетараддуд қабул кардани ў дини ислом аст. Вақте ки Парвардигораш ба ў гуфт: «Ба тоъати Парвардигорат таслим шав». Иброҳим гуфт: «Ман дар баробари Парвардигори ҷаҳониён бо ихлосу тавҳид ва муҳаббату тавба таслимам».⁽¹⁾

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسَلْتُكَ قَالَ أَتَسَلْتُنِي رَبِّي
الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾

132. Иброҳим ва Яъқуб ба фарзандони худ ба ин калима васият карданд, «Эй фарзандони ман, Аллоҳ барои шумо ин динро ихтиёр кардааст, ва ин дини ислом аст, ки Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ба ин дин омад⁽²⁾ ва дар айёми зиндагиатон аз он ҷудо машавед, пас аз ин ҷаҳон намиред, магар ин ки шумо фармонбардор бошед». Яъне, дар дини ислом бошед.

وَوَصَّيْنَا بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ بَنِيَّ
إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\66

(2) Тафсири Бағавӣ 1\153

133. Эй яхудиён, оё шумо ҳозир будед, он гоҳ, ки марги Яъқуб фаро расид ва ба фарзандонаш гуфт: «Пас аз ман, чӣ чизро мепарастед?» Гуфтанд: «Маъбуди ту ва маъбуди падарони туро, ки Иброҳиму Исмоилу Исҳоқанд ва ба яктой хоҳем парастид ва дар баробари ӯ фармонбардор ҳастем».
134. Онҳо умматҳое буданд, ки дар ҳақиқат даргузаштаанд. Он чӣ карда буданд, аз они онҳост ва он чӣ шумо кунед, аз они шумост ва шуморо аз аъмоле, ки онҳо кардаанд, намепурсанд. Ва ҳар касе ба он чи кард, ҷазо хоҳад дид ва касе ба гуноҳи касе азоб карда намешавад.
135. Яхудиён ба уммати Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) гуфтанд: Ба дини яҳудӣ дохил шавед, то роҳи рост ёбед ва насронийён низ чунин гуфтанд. Эй Расул барояшон бигӯ: Балки ҳидоят пайравӣ намудани миллати Иброҳим аст, ки ӯ аз мушрикони

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ
إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا
نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهُهَا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَرَأَى
مَا كَسَبَتْمْ وَلَا تَسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ
مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Эй мўъминон ба яхудиён ва насронийён бигўед: «Мо ба Аллоҳ ва оёте, ки бар мо нозил шуда ва низ он чӣ бар Иброҳиму Исмоил ва Исҳоқу Яъқуб ва наберагонаш нозил шуда ва низ он чӣ ба Мўсо ва Исо фиристода шуда ва он чӣ бар паёмбарони дигар аз ҷониби Парвардигорашон омадааст, имон овардем. Миёни ҳеч як аз паёмбарон фарқе намениҳем ва ҳама дар баробари Аллоҳ бо тоъату ибодат таслим ҳастем».

137. Агар ба он чӣ шумо имон овардед, яхудиён ва насронийён ва дигарон низ ба мисли шумо имон биёваранд, ҳидоят ёфтаанд. Аммо агар рӯй тофтанд, пас бо ту дар душманиву хилофанд ва дар баробари онҳо Аллоҳ туро, эй Расул, аз шарри онҳо кифоят мекунад ва Ў шунаво ва доност!

138. Дини Аллоҳро лозим гиред, ки шуморо бар он дин пайдо кардааст. Беҳтар аз дини Аллоҳ, ки мардумро бар он пайдо кард, дин нест. Пас онро лозим гиред ва бигўед. Мо фармонбардор ва парастандагони Ў ва

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ
إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَأَلْسَابِطَ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ
وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نَفْرَقُ
بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾

فَإِنَّمَا أَمْثَلُ مَاءٍ أَمْسْتُمْ بِهِ فَقَدْ
أَهْتَدُوا وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ
فَسِيكُونُ مَعَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ
صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عٰبِدُونَ ﴿١٣٨﴾

пайрави миллати⁽¹⁾ Иброҳим ҳастем.

139. Эй Паёмбар,, ба аҳли китоб бигӯ: «Оё дар бораи тавҳиди Аллоҳ бо мо баҳсу муҷодала мекунед? Ў Парвардигори мову шумост. Аъмоли мо аз они мо ва аъмоли шумо аз они шумост ва мо ба ихлос парастандагони Ў ҳастем ва ба Ў чизеро шарик намеорем.».

140. Оё меғӯед, ки Иброҳиму Исмоил ва Исҳоқу Яъқуб ва наберагони ӯ⁽²⁾ бар дини яҳудӣ ё насронӣ буданд? (Ин дуруғи маҳз аст, зеро ки онҳо қабл аз нузули Таврот ва Инҷил ба паёмбарӣ мабъус шуда буданд ва аз дунё гузашта буданд). Эй Паёмбар, барояшон бигӯ: «Оё шумо донотаред аз дини онҳо ё Аллоҳ? Ба дурустӣ, ки дар Қуръон хабар дода шуда буд, ки онҳо мусалмонони пок аз ширк буданд. Кист ситамгартар аз касе, ки гувоҳиеро, ки аз ҷониби Аллоҳ наздаш аст, бипӯшад!? Ва Аллоҳ аз он чи ки мекунед, беҳабар

قُلْ أَتَحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ
وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ
مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا
هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَلَمْ يَلْمِ اللَّهُ
وَمَنْ أَظَاهِرُ مِنكُمْ شَهَدَةً عِنْدَهُ
مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 3\117

(2) Онҳо 12 кас аз фарзандони Яъқуб аз қабилаҳои бани Исроил. Тафсири Ибни Касир 2\70

нест, балки ҳисобгиранда ва
чазодиҳандаи амалҳост.

141. Онон умматҳое буданд, ки
дар ҳақиқат даргузаштаанд.
Он чӣ онҳо карданд, аз
они онҳост ва он чӣ шумо
мекунад, аз они шумост ва
шуморо аз аъмоли онҳо
намекурсанд. (Оят далолат
ба он мекунад, инсон така
бар махлукҳо макунад ва
ба насабҳо фирефта
нашавад.)⁽¹⁾. Ва касе ба як
паёмбар куфр оварад, ба
тамоми паёмбарон куфр
овардааст.
142. Мардумони беҳирад аз яҳуду
насронийён ва аҳли нифок
онон, ки ақлашон заиф аст,
тамасхурона хоҳанд гуфт:
«Чӣ чиз онҳоро аз қиблае,
ки рӯ ба рӯи он меистоданд,
баргардонид?» Эй Расул,
ба онҳо бигӯ: «Машрику
Мағриб ва мобайни он
мулки Аллоҳ аст ва Аллоҳ
ҳар касро, ки бихоҳад, ба
роҳи рост ҳидоят мекунад!».
(Танбех: Ҳама чиз мулки
Аллоҳ аст, ҳатто ҳамаи ҷиҳат
ва атроф аз мулки Ӯ хориҷ
нест ва дар ҳама ҳол ба ҷо
овардани амри Аллоҳ лозим
аст. Пас ба кадом тараф амр

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُنْتَهُونَ
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

* سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن
قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\70

намояд, ба ҳамон тараф рӯ меорем.)⁽¹⁾

143. Ва ҳамчунин шуморо ба роҳи рост роҳ намудем ва шуморо беҳтарини умматҳо гардонидем, то ба мардум дар охират гувоҳ бошед ва низ паёмбар бар шумо гувоҳ бошад, ки ӯ рисолати Парвардигораширо ба мардум расонид. Ва он қиблаеро, ки рӯ ба сӯи он⁽²⁾ мекардӣ, дигаргун накардем, магар ба он сабаб, ки онро, ки ба паёмбар пайравӣ мекунад, аз онон, ки пайравӣ намекунад, бозшиносем. Ва касоне, ки имонашон заиф буд аз сабаби шак ва нифоқашон аз динашон бедин шуданд. Ба дурустӣ, ки гардонидани қибла аз Байтулмуқаддас ба сӯи Каъба душвор аст, магар бар касоне, ки Аллоҳ ба онҳо ҳидоят ва имону тақво арзонӣ намудааст. Аллоҳ имон ва намозатонро табоҳ намекунад. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ ба мардум меҳрубон ва бахшоянда аст!⁽³⁾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي
كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ
مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ
لَكِبْرَةٌ إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ
بِالنَّاسِ لَرءٍ وَفٍ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\70

(2) Байтулмуқаддас

(3) Тафсири Бағавӣ 1\160

144. Эй Паёмбар, Мо чашм дӯхтан ва нигоҳ кардани туро ба тамоми ҷиҳатҳои осмон мебинем, ки бо шавқ дар интизори он ҳастӣ, ки ваҳй нозил шавад. Пас албатта туро ба он қиблае мегардонем, ки ба вай хушнуд шавӣ. Пас рӯй ба ҷониби Масҷидулҳаром кун. Ва ҳар ҷо, ки бошед, эй мусалмонон чун иродаи намоз кардед, рӯй ба он ҷониб кунед. Аҳли китоб медонанд, ки гардонидани қибла ба сӯи Каъба ҳақ аст ва дар китобашон собит аст. Ва Аллоҳ аз он ҷӣ мекунад, беҳабар нест!

145. Эй Расул, барои онон ки Таврот ва Инҷил дода шуд, ҳар далелу нишонае, ки биёварӣ, ки гардонидани қибла ба сӯи Каъба ҳақ аст, ҳаргиз қиблаи туро пайравӣ нахоҳанд кард ва нестӣ ту пайравикунанда қиблаи онҳоро; ва баъзеи онҳо қиблаи баъзеи дигарро пайравикунанда нестанд. Ва агар ту, баъди он чи ки аз дониш ба ту омадааст, ба хоҳишҳои нафсонии онҳо пайравӣ кунӣ, он гоҳ ҳамоно аз ситамгарон бошӣ. (Ин оят хитоб барои ҷамиъи уммат

قَدَرْنَا تَقَلُّبُ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَوْلِيتَكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوُؤُوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾

وَلِئِن آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ
آيَةٍ مَا تَتَّبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ
قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ
وَلِئِن آتَبْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾

аст. Ва он таҳдид ва ваъидест ба ҳар шахсе ки хоҳишҳои зидди шарифати исломро пайравӣ мекунад.)⁽¹⁾

146. Онон, ки аҳли Таврот ва Инҷил ҳастанд аз олимони яҳуд ва насоро, ҳамчунон, ки фарзандони худро мешиносанд, Расули Аллоҳ Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) - ро бо сифатҳое, ки дар китобҳояшон зикр шудааст, мешиносанд, вале гурӯҳе аз онҳо ҳақро доништа мегӯшанд.
147. Эй Паёмбар, он чӣ аз ҷониби Аллоҳ бар ту нозил шуда, ҳақ ҳамон аст, пас дар он шубҳа макун! Оят агар чанде хитоб барои Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бошад ҳам, вале ин хитоб ҳамаи умматро дарбар мегирад.
148. Ҳар касеро қиблае аст, ки ба он рӯй меоварад дар намозаш. Пас, эй мӯъминон, дар амалҳои шоистае, ки Аллоҳ барои шумо дар дини ислом фармудааст, пас барои ба ҷо овардани ин хубиҳо биширобед. Ҳар ҷо ки бошед, Аллоҳ шуморо рӯзи қиёмат

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا
يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ
لَيَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْمُونَ ﴿١٤٦﴾

الْحَقِّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

وَلِكُلِّ وُجْهَةٍ هُوَ مَوْلِيهَا فَاسْبِقُوا
الْحَيَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\72

ҳозир меоварад, ки Ӯ бар ҳар қоре тавоност!

149. Эй Паёмбар ва аз ҳар қое, ки берун шавӣ барои сафар ва ҳар вақте ки иродаи намоз кардӣ, рӯи худ ба қониби Масҷидулҳаром кун. Ҳақ ҳамон аст, ки Парвардигорат ба он амр фармуда. Ва Аллоҳ аз он чи ки мекунад, беҳабар нест!

150. Ва аз ҳар қое, ки берун шавӣ, эй Паёмбар, рӯи хеш ба қониби Масҷидулҳаром кун. Ва ҳар қо, ки бошед, эй мусалмонон, шумо низ рӯи хеш ба қониби Масҷидулҳаром кунед, то ҳеҷ касро, қуз ситамкорон, бо шумо баҳсу муқодалае набошад. Баъд аз рӯи оварданатон ба сӯи Масҷидулҳаром аҳли зулм ва саркашони онон ҳамеша бо шумо баҳсу муқодала кунанд, аз онҳо натарсед, аз ман битарсед то неъматӣ хеш бар шумо комил кунам ва бошад, ки шумо ба сӯи ҳақ роҳ биёбед.

151. Ҳамчунон, ки неъматҳоямонро ба шумо арзонӣ намудем, (яъне, рӯй ба қониби Каъба қардан) низ дар миёни шумо паёмбаре

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِكَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ
حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ
وَأَحْشَوْنِي وَلَا تَتَّبِعْ عَلِيَّكُمْ وَلَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ
آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

аз қавми шумо фиристодем,
то оятҳои Моро бароятон
бихонад ва шуморо аз
ширк ва бадахлоқӣ
покиза гардонад ва китобу
ҳикмат ва аҳкоми шаръиат
биёмӯзад ва аз ахбор ва
қиссаҳои паёмбарони
гузашта он чиро, ки
намедонистед, ба шумо ёд
диҳад.⁽¹⁾

152. Пас Маро ёд кунед, то шуморо ёд кунам. Маро сипос гӯед ва носипосии неъматҳои Ман накунад.⁽²⁾

Дар ин оят Аллоҳ мӯъминонро ба зикри худ амр кард ва бар он бузургтарин мукофот ваъда дод. Ва он мукофот мадҳу санои Ӯст назди малоикаҳо бар касоне ки Ӯро зикр кардаанд.

153. Эй касоне, ки имон овардаед, дар ҳама коратон аз Аллоҳ ба сабр кардан бар душворию мусибатҳо ва тарқи маъсият ва гуноҳҳо ва сабр кардан бар тоъатҳо ва наздик шудан ба Аллоҳ ва бар намоз, ки бо он нафс оромиш меёбад ва аз кори беҳаёӣ ва феъли бад инсонро

فَأَذْكُرُوا فِي آذَانِكُمْ وَأَشْكُرُوا إِلَيَّ
وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ
وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\74

(2) Тафсири Саъдӣ 1\74 ва Тафсири Бағавӣ 1\167.

боз медорад, мадад ҷӯед, ки Аллоҳ бо сабрқунандагон аст.⁽¹⁾

154. Эй мӯъминон, касонеро ки дар роҳи Аллоҳ кушта мешаванд, мурда нахисобед. Балки онҳо дар қабрҳояшон ба ҳаёти махсус зиндаанд ва чи гунагии ин ҳаётро ба ҷуз Аллоҳ касе надонад ва лекин шумо онро хис намекунед. Ин оят далелест, ки дар қабр роҳат низ вуҷуд дорад.⁽²⁾

155. Албатта, шуморо ба андаке тарс ва гуруснагӣ ва нуқсонӣ молҳо ки ба душворӣ ба даст оварда мешавад, ё аз даст меравад ва ҷонҳо; ба фаро расидани марг, ё қатл ва кам шудани меваҳо меозмоем. Ва, эй Паёмбар, сабрқунандагонро ҳабари хуш деҳ, ки ба сабаби сабрашон дар дунёву охират шоду хуррам мегарданд.⁽³⁾

156. Сифати ин гуна сабрқунандагон чунин аст, ки чун мусибате ба онҳо расид, гуфтанд: «Мо бандагони

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ
بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

وَلَنَبَلِّغَنَّكُمْ إِلَىٰ بِئْسَىٰ مِّنَ الْخَوَافِ وَالْجُوعِ
وَنَقْصِ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ
وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\74

(2) Тафсири Саъдӣ 1\75

(3) Тафсири Бағавӣ 1\169

Аллоҳ ҳастем ва зери амру тадбири Ў ҳастем, он чӣ хост бо мо мекунад ва мо ба сӯи Ў бозхоҳем гардид. Ва баъд аз он барои ҳисобу ҷазо аз нав зинда хоҳем шуд».⁽¹⁾

157. Онон, ки собирон ҳастанд, салавот ва раҳмати Парвардигорашон бар онон бод, ки роҳёфтагонанд.

158. Сафо ва Марва⁽²⁾ аз шиорҳои дини Аллоҳ ҳастанд. Пас касе, ки қасди хонаи Аллоҳ карда, ҳақи хонаро ба ҷой меоварад ё умра мегузорад, пас, бар вай гуноҳе нест, ки дар миёни ин ҳар ду тавоф кунад, балки тавоф кардан бар вай воҷиб аст. Ҳар кӣ ба рағбати худ амали неке анҷом диҳад, бидонад, ки Аллоҳ шукргузори доност!

159. Албатта он касоне, ки далели равшан ва ҳидоятро, ки Мо фуруд фиристодеам⁽³⁾ ва онро дар китоби Таврот ва Инҷил баён кардаем, пинҳон мекунанд. Аллоҳ таъоло онҳоро (яъне олимони яҳуд

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

﴿١٥٨﴾ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ
حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن
يَطُوفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي
الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ
وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعِنُونَ ﴿١٥٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\75

(2) Ду кӯҳи хурде ки аз тарафи шарқ, назди Каъба воқеанд.

(3) Яъне паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва он чизе ки ба ӯ нозил кардаем

ва насоро) ро аз раҳмати худ дур мекунад ва Ё ва ҷамиъи махлуқот онҳоро лаънат мекунад.

160. Магар онҳое, ки аз хатогиҳои худ тавба карданд ва худро ислоҳ карданд ва он ҷи пинҳон дошта буданд, ошкор сохтанд, тавбаашонро мепазирам ва Ман тавбапазиру меҳрубонам!

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

161. Ба дурустӣ, онон ки имонро инкор карданд ва ҳақро пинҳон карданд ва бар куфрашон даволат карданд, лаънати Аллоҳ ва фариштагону ҳамаи мардум бар онҳо бод!

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَمَانُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾

162. Ҷовидона дар лаънатанд ва дар азобашон сабуқӣ дода нашавад ва лаҳзае барои узр талабидан мӯҳлаташон надиханд.

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

163. Эй мардум, маъбуди шумо Аллоҳи ягона аст дар зот, ном, сифот, афъол ва парастииш ва ба ҷуз Ё ҳеч кас сазовори ибодат нест. Маъбуде ғайри Ё нест, бахшоянда аст барои ҷамиъи халқ ва меҳрубон аст бо мӯъминон!⁽¹⁾

وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\77

164. Ба дурустӣ, дар офариниши осмонҳо бинобар баландӣ ва васеъияш ва замин бинобар кӯҳу пасти ва дарёҳояш ва дар паи якдигар омадани шабу рӯз ва дар киштиҳое, ки дар дарё мераванд ва сабаби нафъи мардуманд ва дар бороне, ки Аллоҳ аз осмон фурӯ мефиристад, то замини мурдаро ба он зинда созад ва чунбандагонро дар он пароканда кунад ва дар гардонидани бодҳо ва абрҳои ромшуда, ки миёни заминро осмонанд, дар ҳамаи инҳо барои хирадмандоне, ки дармеёбанд, нишонаҳост! Ва ба ин далелҳо мефаҳманд, ки ба ҷуз Аллоҳ ҳеҷ кас сазовори ибодат нест.

165. Бо вучуди ин далелҳои равшан баъзе аз мардум бо Аллоҳ шариконе ихтиёр мекунанд ва онҳоро бо таъзиму тоъат ҷунун дӯст медоранд, ки гӯё Аллоҳанд. Ҳол он ки таъзиму тоъат ҷуз барои Аллоҳ ба касе ё чизе сазовор нест. Вале онон, ки имон овардаанд, қавитаранд дар дӯстии Аллоҳ аз дӯстии кофирон бар маъбудони худ. Зеро мӯъминон ҳамаи муҳаббатро холис аз барои Аллоҳ медоранд ва

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ
الْيَلِيلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي
الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ
السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ
الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِينَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ
حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ سَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ
يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا
وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

мушрикони дар муҳаббат шарик қарор медиҳанд. Онон, ки нафси худро бо ширк зулм кардаанд ва агар азоби охиратро мушоҳида мекарданд, медонистанд, ки танҳо Аллоҳ дорои ҳамаи қувват аст ва Ӯ саҳт азобкунандааст. Он гоҳ ба ҷуз Аллоҳ касеро маъбуд намегирифтанд ва наздик намешуданд.⁽¹⁾

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا
وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَعَتْ بِهِمُ
الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

166. Он гоҳ, касоне, ки пайрав шудаанд аз касоне, ки пайравӣ карда буданд, безорӣ ҷўянд ва азобро мушоҳида кунанд ва пайвандгарихое, ки аз хешовандӣ ва дўстӣ дар дунё доштанд, бурида шаванд.⁽²⁾

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا
فَتَبَرَّأْنَا مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا وَمِنَّا كَذَلِكَ
يُزَيَّهُمْ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ
وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾

167. Ва он пайравон гўянд:
«Кош бори дигар бозмегаштем, то он чунон ки аз мо безорӣ ҷустаанд, аз онҳо безорӣ мечустем. Аллоҳ кирдорҳояшонро инчунин сабаби ҳасраташон созад ва онҳо аз оташ раҳой наёбанд! Ва ҳеч гоҳ онҳо аз дўзах хориҷшаванда нестанд».

(1) Тафсири Саъдӣ 1\79

(2) Тафсири Бағавӣ 1\180

168. Эй мардум, аз он чизҳои ҳалолу покизае, ки Аллоҳ дар замин бароятон додааст, бихӯред ва роҳҳои шайтонро пайравӣ макунад. Ҳамоно шайтон душмани ошқори шумост.

169. Албатта шайтон шуморо ба ҳамаи бадихо ва корҳои зишт фармон медиҳад ва меҳаҳад, ки дар бораи Аллоҳ чизҳои бигӯед, (аз ҳалолу ҳаром) ки ба он огоҳ нестед.

170. Чун ба онҳо мӯъминон гӯянд, ки ба он чӣ Аллоҳ нозил кардааст, пайравӣ кунед, гӯянд: «На, мо ба ҳамоно роҳе меравем, ки падаронамон мерафтанд». (яъне мушрикони)⁽¹⁾ Оё пайравии падаронашон мекунад, агар падаронашон бефаҳму гумроҳ бошанд?

171. Мисоли кофирон ва доъиёни онҳо ба сӯи ҳидоят ва имон мисли чӯпонест, ки ба чорпоён дод мезанад ва бим мекунад ва ҳол он ки чорпо маънои каломашро намефаҳмад, чуз нидо ва садои овозро. Ин кофирон ношунаво ҳастанд, садои ҳақро намешунавад,

يَأْتِيهَا النَّاسُ كَلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا
طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمُ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾

إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ
تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ
نَتَّبِعُ مَا أَفْقَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ
ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَتَّعِقُ
بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَنِدَاءَ صُمُّ بُكُمْ عَمَىٰ
فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

гунгонанд забонашон ба ҳақ нутқ намезанад ва кӯронанд аз дидани роҳи ҳақ ва ақлҳояшон ба нафъашон кор намекунад.⁽¹⁾

172. Эй касоне, имон овардаед, аз он чизҳои покизаи болаззати ҳалол, ки рӯзии шумо кардаем, бихӯред ва мабошед ба монанди кофироне, ки покизаҳоро ҳаром меҳисобанд ва палидиҳоро ҳалол мешуморанд. Ва шукри неъматҳои бузурги Аллоҳ, бо дил ва забон кунед. Агар шумо амри Ёро ба ҷо оварда бошед ва танҳо Ёро ибодат кунед ва ба Ё шарик наоред.⁽²⁾

173. Албатта Аллоҳ бар шумо ҳаром гардонидаст, он чизеро ки бар шумо зарар меорад, ба монанди худмурда, хун ва гӯшти хук ва он чиро, ки дар вақти забҳ номи ғайри Аллоҳ бар он бихонанд. Ва аз фазлу раҳмати Аллоҳ аст бар шумо, ки мубоҳ гардонид хӯрдани чизҳои ҳаромшударо, ҳангоме ки маҷбур шавад, ба қадри зарурат ва аз ҳад нагузаронад, пас бар вай

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفُوا مِن طَيْبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالذَّمَّ وَاللَّحْمَ
الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَن اضْطُرَّ
غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 81

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 81

гуноҳе нест. Ба дурустӣ,
Аллоҳ омурузанда ва
бахшоянда аст!

174. Онон, ки пинҳон медоранд аз сифатҳои Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва ҳақиқатҳои дигареро, ки Аллоҳ дар китоб нозил кардааст ва онро бо баҳои андаке аз моли дунё мефурушанд. Ба ивази ин корашон дар рузи қиёмат шикамҳои худро аз оташ пур месозанд. Аллоҳ ба онҳо сухан намегуяд ва онҳоро пок намесозад ва барои онҳо азоби аламнок аст.⁽¹⁾

175. Инҳо гумроҳиро ба ҷои ҳидоят ва азобро ба ҷои омӯриш хариданд. Чӣ гуна чуръат мекунанд ба сабр кардан дар оташи дӯзах?! Аллоҳ аз ин иқдомашон дар таачҷуб мешавад. Пас, эй одамон, аз чуръат ва сабри онон таачҷуб кунед.

176. Ин азоберо, ки онон сазовор шуданд, ба сабаби он аст, ки ба китоби бар паёмбараш фуруд овардаи Аллоҳ кофир шуданд. Ва онон, ки дар китоб ихтилоф карданд ва ба

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ
الْكِتَابِ وَيَشْتُرُونَ بِهِ تَمَنَّا قَلِيلًا
أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٤﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ
بِالْهُدَى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا
أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿٧٥﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ
أَخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٧٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 82

баъзе китоб имон оварданд
ва ба баъзеаш куфр оварданд,
ҳамоно онҳо дар муҳолифати
дур аз ҳақ ҳастанд.

177. Назди Аллоҳ некӣ он нест, ки
дар намоз рӯи худ ба ҷониби
машриқу мағриб кунед, балки
некӯкор касест, ки ба Аллоҳи
ягона, ки шарикунда монанд
надорад ва рӯзи қиёмат ва
фариштагон ва китоби Аллоҳ
ва паёмбарон имон овад.
Ва моли худро, бо он ки
дӯшташ дорад, ба рағбати худ
ба хешовандону ятимон ва
дармондагону мусофирон ва
гадоёну ғулмон бубахшад.
Ва намоз бигузорад ва
зақоти фарзшударо бидиҳад.
Ва низ қасоне ҳастанд, ки
чун аҳде мебанданд, ба он
вафо мекунанд. Ва онон,
ки дар тангдастиву беморӣ
ва ҳангоми ҷанг сабр
мекунанд, инҳо ростгӯён ва
парҳезгоронанд.

178. Эй қасоне, ки имон овардаед,
(дар бораи куштагонӣ, ки
қасдан кушта шудаанд)⁽¹⁾ бар
шумо қасос муқаррар шуд:
озод дар баробари озод ва
банда дар баробари банда
ва зан дар баробари зан.
Пас ҳар қас, ки аз ҷониби

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى
وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَأَن سَبَّحَ السَّبِيلِ وَالسَّابِقِينَ
وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعْدَ هَمِّهِنَّ إِذَا أَهَدُوا وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ
فِي الْقَتْلِ الْحَرْبِ وَالْحَرْبِ وَالْعَبْدِ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى
بِالْأُنثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ
بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ
مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ أَعْتَدَى بِغَدَاةٍ
فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

(1) Тафсири Ибни Касир 1\489

бародари худ афв гардад,
 бояд, ки бо хушнудӣ аз паи
 адои хунбаҳо⁽¹⁾ равад ва онро
 ба тарзе некӯ бетаъхиру
 нуқсон ба ӯ пардозад. Ин
 ҳукм сабукиву раҳмест аз
 ҷониби Парвардигоратон.
 Пас касе, ки баъди авф
 карданаш ва хунбаҳоро
 гирифтанаш, қотилро кушад,
 барои ӯ азоби дардовар ва
 оташест дар охират.

179. Ва эй хирадмандон, шуморо
 дар қасос кардан зиндагист.
 Бояд ки битарсед ва
 парҳезгор шавед!

180. Аллоҳ фарз гардонид, ҳар
 вақте ки бар яке аз шумо
 нишонаҳои марг фаро расад
 ва моле бар ҷой гузорад,
 муқаррар шуд, ки дар бораи
 падару модар ва хешовандон
 аз рӯи инсоф васият
 кунад. Пас тарк накунад
 дар васияташ фақирро ва
 бидихад сарватмандро⁽²⁾. Ва
 ин шоистаи парҳезгорон аст.⁽³⁾

181. Пас ҳар кас, ки он васияти
 майитро бишнавад ва он гоҳ
 дигаргунаш созад, гуноҳаш

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
 لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
 إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
 بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى
 الَّذِينَ يَبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

(1) Моли муайяне ки аз тарафи кушанда дода мешавад

(2) Ҷоиз нест васият зиёда аз сеяки мол. Ин ҳукм пеш аз нузули оятҳои мерос буд, ки Аллоҳ насиби ҳар як меросхӯрро муъайян кард.

(3) Тафсири Бағавӣ 1 \ 193

бар он касест, ки онро дигаргун сохтааст. Ҳамонро Аллоҳ мешунавад васияти шуморо ва медонад он чиро, ки махфӣ медоред дар дил; (ба майл кардан сӯи ҳақ ва адл ё зулму ҳалокӣ.)⁽¹⁾

182. Гар касе донад, ки васияткунандае дар васияти худ дур аст аз ҳақ, хоҳ қасдан бошад ё саҳван ва насихат кунад васияткунандаро ба адл ва ў насихатро қабул накунад, пас агар ислоҳе миёни онон пардозад, ба тағйир додани васият то мувофиқи шарият шавад муртакиби гуноҳе нашудааст. Ба дурустӣ Аллоҳ омурзандаи меҳрубон аст!⁽²⁾

فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ
بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

183. Эй касоне, имон овардаед, рӯза доштан бар шумо фарз шуд, ҳамчунон ки бар касони пеш аз шумо буда, фарз шуда буд. Бояд ки аз Парвардигоратон битарсед, ва байни худатон ва гуноҳоятон қалъае аз тоъату ибодати Ў қарор диҳед.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 85

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 85

184. Рӯзҳои башумор⁽¹⁾ рӯза доштаниш бар шумо фарз шудааст. Ҳар кас, ки аз шумо бемор ё дар сафар бошад ва рӯзадорӣ ба ӯ вазнинӣ кунад, пас рузаашро бихӯрад ба ҳамон ададе, ки рӯзаашро хӯрд аз рӯзҳои дигар рӯза бидорад. Ва онон, ки тавоноии рӯзаро надоранд, монанди пирсолон, бемороне, ки умеди шифоро надоранд ҳар рӯзро ба таъом додани мискине бозхаранд, яъне фида⁽²⁾ бидиҳанд. Ва ҳар кӣ ба ихтиёр дар он бияфзояд, барояш беҳтар аст. Ва рӯза бароятон беҳтар аст, гарчанде бо машаққат бошад аз фида додан, агар шумо манзалати бузургии рӯзаро дар назди Аллоҳи таъоло медонистед.⁽³⁾

185. Моҳи Рамазон он аст, ки дар вай Қуръон ҳамчун раҳнамо барои мардум ва суҳанони равшан аз ҳидоят ва ҷудокунандаи ҳаққу ботил фуруд оварда шуд. Пас ҳар кас, ки аз шумо ин моҳро дарёбад, бояд ки дар рӯзҳои он моҳ рӯза бидорад. Ва ҳар кас, ки бемор ё дар сафар

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ. وَإِنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٥﴾

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ. وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

(1) Моҳи рамазон

(2) Фида, иборат аз ҳӯроки як камбағал аст

(3) Тафсири Бағавӣ 1\197

бошад, барои ӯ рухсат аст
 рӯза надорад, баъд аз он
 барои вай ба шумораи он
 чи фавт шуд, аз рӯзҳои
 дигар рӯза доштаниш
 лозим аст. Аллоҳ дар
 шарияти худ барои
 шумо осониро мехоҳад
 ва ба шумо душворӣ ва
 машаққатро намехоҳад ва
 мехоҳад, ки иддари⁽¹⁾ комил
 созед. Ва дар иди Рамазон
 пас аз адои рӯза Аллоҳро
 бо тақбир ёд кунед ва
 бар ҳидоятёфтанидон
 Ёро бузург доред ва бар
 тавфиқе, ки ба шумо
 арзонӣ намудааст,
 шукргузор бошед.

186. Эй Муҳаммад, чун
 бандагони Ман дар бораи
 Ман аз ту бипурсанд,
 Ман ба онҳо наздикам ва
 ба нидои касе, ки Маро
 бихонад, ҷавоб медиҳам.
 Пас Маро дар он чи ки
 онҳоро фармудаам ва аз
 он чи ки онҳоро манъ
 намудаам, итоъат кунанд.
 Ва ба Ман имон оранд.
 Бошад, ки роҳи ободии
 дину дунёашонро
 дарёбанд!

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ
 دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي
 وَلْيُؤْمِنُوا بِلِعَالَمِهِمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

(1) Шумораи моҳи рамазон

187. Аллоҳ дар шабҳои моҳи Рамазон бароятон ҳамбистарӣ бо ҳамсаронатонро мубоҳ гардонид. Онҳо пӯшиш ва ҳифзи шумоянд ва шумо низ пӯшиш ва ҳифзи онҳо ҳастед. Аллоҳ медонист, ки шумо бо нафси худ хиёнат меварзед, бо мухолифати ҳаромкардаи Аллоҳ дар шабҳои Рамазон бо ҳамбистарӣ карданатон бо ҳамсарон,⁽¹⁾ пас тавбаи шуморо пазируфт ва шуморо афв кард ва амрро ба шумо васеъ гардонид. Акнун бо онҳо ҳамбистар шавед ва он чиро ки Аллоҳ бар шумо муқаддар гардонидааст, талаб кунед (аз фарзанд) ва бихӯреду биёшомед то равшании субҳ дар торикии шаб ошкор шавад. Ва рӯзаро то фурӯ рафтани офтоб ба шаб бирасонед. Ва чун дар масҷид ба эътикоф⁽²⁾ нишастед, бо ҳамсарон ҳамбистар нашавед. Ин ҳудуд фармони Аллоҳ аст, ба он наздик машавед. Аллоҳ оёт ва аҳкоми худро инчунин

أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثَ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِيَابَ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَابَ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ فَخِخْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ بَشِّرْهُمْ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَبْتَيِّنَ لَكُمْ الْحَيْضُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْحَيْضِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُوا الصِّيَامَ إِلَىٰ اللَّيْلِ وَلَا تُبَشِّرْهُمْ وَأَسْمِعْكُمْ فَوْنَ فِي الْمَسْجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

(1) Яъне дар ибтидои ислом дар моҳи Рамазон дар шаб ҳамбистарӣ кардан бо занон манъ буд. Тафсири Бағавӣ 1\206

(2) Дар даҳаи охири моҳи Рамазон дар масҷид бо нияти наздик шудан ба Аллоҳ истодан.

баён мекунад, бошад, ки ба парҳезгорӣ бирасанд!

188. Молҳои якдигарро ба ноҳақ (ба монанди қасами бар дуруғ, ба зӯри гирифтаи, дуздӣ, пора...) ⁽¹⁾ маҳӯред ва амволи худро ба ришват ба ҳокимон мадиҳед, то бад-он сабаб молҳои гуруҳи дигарро ба ноҳақ бихӯред. Ва шумо худ ҳаром будани инро медонед.

189. Аз ту, эй Паёмбар, дар бораи ҳилолҳои моҳ ⁽²⁾ меपुरсанд, бигӯ: Аллоҳ онро нишона гардондаст барои донишмандони мардум вақтҳои ибодати худро, ба монанди расидани вақти рӯза ва ҳаҷ ва муомилоташон. Ва нақӯкорӣ он нест, ки аз пушт ба хонаҳо дароед, вале нақӯкорӣ роҳи касонест, ки парҳезгор бошанд ва аз дарҳо ба хонаҳо дароянд. ⁽³⁾ Бинобар ин Аллоҳ хабар дод, ки ин нақӯкорӣ нест ва Аллоҳ ин корро машруъ накардааст. Балки нақӯкорӣ он аст, ки аз Аллоҳ битарсад ва аз

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبُطْلِ
وَتَدُلُّوْا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا
مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

*يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ
لِلنَّاسِ وَالْحُجَّةِ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا
الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مِنَ
اتَّقَى وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا
وَأْتُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\210

(2) Камшавӣ ва зиёдшавии моҳро меноманд. Тафсири Бағавӣ 1\211

(3) Ин одати ҷоҳилият буд, ислом омад ва онро барҳам дод. Яъне арабҳо, вақте ки дар ҳаҷ ё умра эҳром мебастанд, аз дарвозаи хонаҳо ворид намешуданд, ва инро як амри ибодатӣ гумон мекарданд Тафсири Бағавӣ 1\212

гуноҳ дур шавад. Ва дар ҳама ҳолат аз Аллоҳ битарсед, то растағор шавед.

190. Эй мўъминон, дар роҳи Аллоҳ бо касоне ҷанг кунед, ки бо шумо ҷанг мекунад, ва аз ҳад нагузаред (ба монанди куштани занон, девонагон, кўдакон, роҳибон ва куштани ҳайвонот ва буридани дарахтон)⁽¹⁾. Зеро Аллоҳ аз ҳад гузарандагонро дўст надорад!

191. Ҳар ҷо, ки онҳо мушрикнро биёбед, бикушед ва аз он ҷо, ки шуморо берун карданд, (яъне, аз Макка) берун кунед, ки фитна; куфр, ширк ва пеши роҳи исломро бастан аз қатл саҳттар аст. Ва дар Масҷидулҳаром шумо бо онҳо ҷанг сар накунад, то он гоҳ, ки бо шумо ҷанг сар накунад. Ва агар бо шумо дар Масҷидулҳаром ҷангиданд, пас онҳоро бикушед, ки ин аст ҷазои кофирон!⁽²⁾

192. Ва агар бозистоданд аз куфр ва ҷангидан бо шумо дар назди Масҷидулҳаром ва дохили имон шуданд, пас ба

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ
يَقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

وَأَقْتُلُواهُمْ حَيْثُ نَفَقْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِّنْ حَيْثُ
أَخْرَجُواكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يَقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِن
قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكٰفِرِينَ ﴿١٩١﴾

فَإِن أَنْتُمْ هُمْ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 1\213

(2) Тафсири ибни Касир 1\214

дурустӣ Аллоҳ омурзанда ва меҳрубон аст!

193. Эй мўъминон, бо мушрикони ситамгар бардавом бичангед, то дигар фитнае⁽¹⁾ барои мусалмонон боқӣ намонад ва дин танҳо дини Аллоҳ шавад.. Пас, чунон ки ин мақсад ҳосил шуд, на куштор ҳаст на ҷанг. Пас агар онҳо аз ҷангидан бо шумо дар Масҷидулҳаром бозистанд, шумо бо онҳо таҷовуз накунед ва ҳар касе, ки ситам карда бошад, ба андозаи ситаме, ки кард, ҷазо дода мешавад!

194. Ҷангидани шумо, эй мўъминон бо мушрикон дар моҳе, ки Аллоҳ ҷангиданро дар он ҳаром кардааст⁽²⁾, ҷазоест барояшон дар он моҳ, яъне, ҳар чизе ки мавриди эҳтиром қарор гирад аз моҳи ҳаром, шаҳри ҳаром ва тамоми чизҳое, ки шарият ба тақрими он амр кардааст, пас ҳар кас ба ин муқаддасот ва муҳаррамот беҳурмати кунад, аз ӯ қасос гирифта мешавад. Бинобар ин касе дар моҳи ҳаром бичангад, бо ӯ ҷанг хоҳад шуд. Ва аз Аллоҳ

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ
فَإِنْ أَنتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾

الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتِ قِصَاصٌ فَمَنْ
أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَأَعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا أَعْتَدَى
عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

(1) Мақсад аз фитна ширк аст.

(2) Зулқаъда. Тафсири Бағавӣ 1\215

битарсед ва бидонед, ки Ё бо парҳезгорон аст!

195. Эй мӯъминон, ҳамеша дар роҳи Аллоҳ барои нусрати динаш ва ҷиҳод дар роҳи Ё харч кунед ва худатонро ба дасти хеш аз тарки ҷиҳод дар роҳи Аллоҳ ва харч накардан дар роҳи Аллоҳ ба ҳалокат маяндозед ва некӣ кунед (дар харч кардан ва тоъат) ва амалатонро холис барои Аллоҳ кунед, ки Аллоҳ аҳли ихлос ва некӯкоронро дӯст медорад.

196. Ҳаҷ ва умраро барои Аллоҳ комил ба ҷой оред. Ва агар шумо аз ҳаҷ боздошта шавед, ба монанди қасди душман ё беморӣ он қадар, ки муяссар аст, аз шутур ё гов ё гусфанд қурбонӣ кунед (ба қасди наздик шудан ба Аллоҳ) ва сар матарошед, вақте ки дар роҳ боздошта шудаед, то қурбонии шумо ба қурбонгоҳаш бирасад. Баъд аз анҷоми он аз эҳром баромаданатон ҳалол мешавад. Ҳамчунон ки Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар Ҳудайбия анҷом доданд. Баъд аз он сарашро метарошад. Аммо шахсе, ки дар Ҳарам аст,

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى
التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

وَأَنْفِقُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا
أَسْتَيْسِرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلُقُوا زُبُرًا وَسَكَرًا حَتَّىٰ يَبْلُغَ
الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ
رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا
أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ
مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثًا أَيْتَارٍ فِي
الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ
لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

қурбониаш ба чо намеояд,
магар дар Ҳарам. Вақти он
рӯзи ид аст, рӯзи даҳуми
моҳи зулҳиҷча ва се рӯзи
баъди он аз айёми ташриқ.
Ё агар сараш захм ё шабуш
дошта бошад, пас барои
ӯ чоиз аст, ки сари худро
битарошад, аммо барои
ӯ лозим аст, ки фидя
бидиҳад ва фидяш се
рӯз рӯза гирифтани ё гизо
додан ба шаш мискин ва
ё забҳи ҳайвоне аст, ки
барои қурбонӣ чоиз аст ва
ӯ аз миёни ин чизҳо якеро
интихоб менамояд. Аммо
забҳ кардан беҳтар аст. Ва
чун эмин шудед; ва ҳар
кӣ ба сабаби адои умра то
вақти ҳаҷ баҳравар шуд, он
қадар ки ўро муяссар аст,
қурбонӣ кунад. Ва ҳар киро
қурбонӣ муяссар нашуд, се
рӯз дар ҳаҷ рӯза бидорад
ва чун аз ҳаҷ ба аҳли худ
бозгардад, ҳафт рӯз рӯза
бидорад, то даҳ рӯзи комил
шавад. Ва лозим аст, ки даҳ
рӯз рӯзаро бидорад. Ва ин
ҳукм (яъне қурбонӣ ва рӯза
доштан) барои касест, ки аз
мардуми Макка набошад.
Аз Аллоҳ битарсед ва амру
наҳйи Ўро ба чо оред ва
бидонед, ки Аллоҳ ба саҳтӣ

уқубат мекунад шахсеро, ки муҳолифи амри Ў шавад!⁽¹⁾

197. Ҳаҷ дар моҳҳои муъайяност. Яъне, шаввол, зулқайда, ва даҳаи аввали зулҳиҷа. Пас ҳар киро ҳаҷ воҷиб гардид, дар он моҳҳо, ин фаризаро адо кунад, пас бояд дар вақти ҳаҷ чимоъ⁽²⁾ накунад ва фисқа аз ӯ сар назанад ва хусумат накунад. Ва берун омаданаш аз тоъати Аллоҳ ҳаром ва бо ҳам муноқиша карданаш ба ғазаб ва кароҳият меанҷомад. Ҳар кори неке анҷом медиҳад, Аллоҳ аз он огоҳ аст. Ҳар якеро бар амалаш ҷазои кофӣ медиҳад. Ва барои нафси хеш тўша кунед,⁽³⁾ ки беҳтарини тўшаҳо парҳезгорист. Эй соҳибхирадмандон, аз Ман бигарсед!

198. Агар ба ҳангоми ҳаҷ талаб кунед рўзиеро аз Парвардигоратон бо фоида бурдан аз савдо дар айёми ҳаҷ, гунаҳгор нашудаед ва чун баъди ғуруби офтоб аз Арафот⁽⁴⁾

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزُودُوا قِوَابَ حَيْرٍ الزَّادِ الشَّقَوِيِّ وَتَقُونَ يَأْوِي الْأَيْبِ ﴿١٧٧﴾

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّينَ ﴿١٧٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\90

(2) Мурод аз ин ҳамбистарӣ кардан бо зан аст.

(3) Яъне, аз таъому шароб барои сафари ҳаҷ ва тўшае барои охират аз амалҳои солаҳ

(4) (Маконест, ки рўзи нухуми зулҳиҷа ҳоҷиён дар он ҷо меистанд)

бозгаштаед, Аллохро дар
Машъарулҳаром⁽¹⁾ бо тасбеҳу
такбир ва дуъо ёд кунед, ки
шуморо ба роҳи рост ҳидоят
фармуд, ҳароина пеш аз ин
аз он гумроҳон будед, ҳақро
намедонистед.⁽²⁾

199. Сипас аз он ҷое, (аз Арафот)
ки оммаи мардум аз замони
Иброҳим то имрӯз аз он боз
мегарданд, бозгардед. Ва аз
Аллоҳ омӯрзиш бихоҳед, то
гуноҳатонро биёмӯрзад. Ба
дурустӣ, ки Ё омӯрзандаи
меҳрубон аст!

200. Чун ибодати худро пурра
ба ҷой овардед, Аллохро
бештар ёд кунед, ҳамчунон
ки падарони хешро ёд
мекардед. Гурӯҳе аз мардум
мақсадашон дунё аст фақат,
меғӯянд: «Эй Парвардигори
мо, моро дар дунё чизе
бидеҳ: аз саломатӣ, мол
ва фарзанд». Инҳоро дар
охират насибе нест.

201. Ва баъзе аз мардум (гурӯҳи
мӯъминон) меғӯянд: «Эй
Парвардигори мо, моро
дар дунё тандурустӣ, ризқ,
илми нафъовар, зани солеҳа
ва амали шоиста ва ғайра

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ
وَأَسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿١٩٩﴾

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ
كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ إِشَادَ ذِكْرًا
فَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي
الدُّنْيَا وَمَالَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ﴿٢٠٠﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي
الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

(1) Муздалифа

(2) Тафсири Саъдӣ 1\92 ва Тафсири Бағавӣ 1\228 ва ибни Касир 1\549

аз умури дину дунё ва дар охират ҷаннататро бидеҳ ва аз азоби дўзахат моро нигоҳ дор».⁽¹⁾

202. Инҳо (мўъминони дуъоҷў) аз он чӣ хостаанд, ба сабаби амалҳои шоисташон ба савоби бузурге баҳраманд мешаванд. Ва Аллоҳ амалҳои бандагонашро зуд ба ҳисобгирандааст.

203. Аллоҳро дар рӯзҳои бошумор яъне, айёми ташриқ: рӯзҳои ёздаҳум ва дувоздаҳум ва сенздаҳуми даҳаи моҳи зулҳиҷҷа ёд кунед. Ва ҳар кӣ дар ду рӯз шитоб кунад ва аз Мино қабл аз ғуруби офтоби рӯзи дувоздаҳум, баъд аз рамйи чимор⁽²⁾ гуноҳе бар вай нест; ва ҳар кӣ таъхир кунад, шаб бимонад дар Мино ва рӯзи сенздаҳум рамйи чимор кунад, пас гуноҳе нест мар касеро, ки дар ҳақи худ тақворо пешаи худ гирифт. Лекин таъхир кардан афзалтар аст. Зеро он тўшаест дар ибодат ва иқтидо ба феъли Паёмбари

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا
وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٢٢﴾

﴿وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ لَعِنَ الْتَأَخَّرُونَ﴾
﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ ﴿٢٢٣﴾

(1) Дар “Саҳеҳ”- и Бухорӣ ва Муслим омадааст, ки бештари дуъои Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ин буд. Ин дуъо ҳамаи хайри дунёву охиратро дарбар мегирад. Тафсири Саъдӣ 1\92

(2) Бо санг задани шайтон дар ҷои махсус, дар Мино

Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Аз Аллоҳ битарсед, эй мусалмонон, ва дар амалҳои хеш мувофиқат намоед ва бидонед, ки барои ҳисобу ҷазо ҳамагон ба пешгоҳи Ӯ гирд меоед!⁽¹⁾

204. Баъзе аз мардум, (аз мунофиқон) касе ҳаст, ки сухани ӯ робита ба зиндагии ин дунёро дорад на охиратро, туро, эй Муҳаммад, дар таъҷуб меорад ва ӯ бо қасами худ баён меорад. Бар он чи дар дилаш аз муҳаббати ислом ва Аллоҳ ҳаст, гувоҳ меорад. Балки ҷуръат карда бо сухани дурӯғ ба Аллоҳ гувоҳии бар ҳақ медиҳад, ҳол он ки ӯ аз саҳтгарин душманони ислом ва мусалмонон аст.⁽²⁾

- 205 Ва чун аз пеши ту, эй Муҳаммад, бозгардад, дар замин бишинобад, фасод кунад ва киштзорҳо ва чорпоёнро нобуд созад ва Аллоҳ табоҳкорино дӯст надорад!

206. Ва чун ба он мунофиқи фасодкор гӯянд, ки аз Аллоҳ битарс ва аз азоби Ӯ ҳазар

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَى مَا فِي
قَلْبِهِ ۚ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا
وَأُيْهِكَ الْحُرُثَ وَالشَّلَّ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِشْمِ
فَحَسْبُ جَهَنَّمَ وَلَيْسَ الْمُهَادُّ ﴿٢٠٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\93

(2) Тафсири Ибни Касир 1\562, 563

кун, дар рӯи замин фасод мақун. Насиҳатро қабул намекунад, балки ўро кибр ва одати чоҳилият ба гуноҳ мебарад. Пас чаҳаннам ўро басандааст; ва ҳамоно он бад ҷоест!⁽¹⁾

207. Баъзе аз мардум барои ҷўстани хушнудии Аллоҳ ҷони хешро дар роҳи Ё ва баҷо овардани тоъаташ фидо мекунад. Аллоҳ бар ин бандагон меҳрубон аст ва бо зудӣ ва бо мўҳлат бандагони мўъминашро дар раҳматаш қарор медиҳад ва беҳтарин мукофотро ба онҳо ато мекунад!⁽²⁾

208. Эй касоне, ки имон овардаед, ба Аллоҳ, ки Парвардигори шумост ва ба Муҳаммад, ки паёмбари шумост ва ба ислом, ки дини шумост ҳамагон ба ислом дароед ва ба ҷамиғи аҳкоми Ё амал кунед ва чизеро аз он тарк мақунед ва роҳро, ки дар он шайтон шуморо ба маъсият даъват менамояд, пайравӣ нақунед, зеро ки ў душмани ошкори шумост, пас аз ў ҳазар кунед!⁽³⁾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٥٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي
السَّابِقَةِ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1 \ 236

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 94

(3) Тафсири Бағавӣ 1 \ 240 ва Тафсири ибни Касир 1 \ 566

209. (Ва агар иштибоҳ кардед ва муртакиби гуноҳ шудед, пас аз ин ки далелҳои ошкор (аз илму яқин)⁽¹⁾ пеши шумо омад ва боварӣ ҳосил кардед, пас бидонед, ки Аллоҳ азиз аст дар мулки худ ва ҳақим аст дар амру наҳйаш ва ҳар чизеро дар ҷои муносибаш мегузорад.

210. Оё ин фасодкорон ва пайравони роҳҳои шайтон баъди барпо шудани далелҳои равшан мунтазири он ҳастанд, ки рӯзи қиёмат Аллоҳ бо фариштагон дар зери соябоне аз абр наздашон биёяд ва миёни бандагонаш ба адл ҳукм намояд ва кор ба анҷом расонида шавад? Ҳол он ки ҳамаи корҳо ба сӯи Аллоҳ бармегарданд.⁽²⁾

211. Эй Муҳаммад, аз бани Исроил бипурс, ки касоне, ки ба сӯи ту саркашӣ мекунанд, чӣ нишонаҳои равшане дар китобҳои равшане додем, ки онҳоро ба сӯи ҳақ роҳнамоӣ мекунад пас ба тамоми онҳо кофир шуданд ва аз он рӯй тофтанд ва оёти Ҷуро тағйир доданд. Ҳар кас,

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ
فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٤﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلُلٍ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْمَلَائِكَةُ وَفُضِي الْأَمْرُ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٦٥﴾

سَلِّ نَبِيٍّ إِسْرَاءَ بِلِكْرَاءِ آتِيَانَهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ
وَمَنْ يَبْدُلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ
فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\94

(2) Тафсири Саъдӣ 1\94

ки неъматеро,⁽¹⁾ ки Аллоҳ ба ӯ ато кардааст, дигаргун созад, бидонад, ки уқубати Ӯ сахт аст!⁽²⁾

212. Барои кофироне, ки ваҳдонияти Аллохро инкор намуданд, зиндагии инчаҳонӣ ва он чи ки дар он аз шаҳват ва лаззатҳо ҳаст, дар чашм ва дилҳояшон зиннат дода шудааст ва мӯъминонро масхара мекунад. Онон, ки аз Аллоҳ метарсанд, дар рӯзи қиёмат болотар аз кофирон ҳастанд ва Аллоҳ мӯъминонро ба олитарин дараҷаҳои ҷаннат дохил мекунад ва кофиронро ба пасттарин табақаҳои дӯзах фуруд меорад. Ва Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, беҳисоб рӯзӣ медахад!⁽³⁾

213. Мардум як уммат буданд ва имон ба Аллоҳ доштанд баъд аз он дар динашон ихтилоф карданд, пас Аллоҳ паёмбарони хушхабардиҳанда ва тарсонандаро бифиристонд ва касе, ки Аллохро итоғат кунад, дохили бихишт шавад ва касе ба Аллоҳ кофир шавад ва Ӯро

رُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْحَرُونَ مِنَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٣٢﴾

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ
النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا
اختلفوا فيه وَمَا اختلف فيه إِلَّا الَّذِينَ
أُوْتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا
اختلفوا فيه مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٣٢﴾

(1) Дин

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 95

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 95

нофармонбардорӣ кунад,
 дохили дӯзах шавад. Ва
 Аллоҳ бар паёмбарон
 китобҳои барҳақ нозил
 кард, то он китоб дар он ҷи
 мардум ихтилоф доранд,
 миёнашон ҳукм кунад,
 вале дар амри Муҳаммад
 саллаллоҳу алайҳи ва саллам
 ихтилоф накарданд, магар
 касоне, ки ба онҳо китоби
 Таврот нозил шуда буд ва
 ихтилофашон ба сабаби
 зулм ва ҳасадашон буд.
 Аҳли китоб он чиро ки дар
 китобашон нозил шуда
 буд (аз ҳуҷҷатҳо ва аҳком),
 медонистанд. Пас Аллоҳ ба
 раҳмати худ мӯъминонро
 ба он ҳақиқате, ки дар он
 ихтилоф карданд, роҳ намуд.
 Ва Аллоҳ ҳар касро, ки
 бихоҳад, ба роҳи рост ҳидоят
 мекунад!⁽¹⁾

214. Эй мӯъминон оё гумон
 кардед, ки ворида бихишт
 шавед, ҳол он ки ҳанӯз он
 чи ба мӯъминоне, ки пеш
 аз шумо буданд, омад ва
 барои шумо наёмадааст? (Ба
 монанди камбағалӣ, касалӣ,
 тарс ва бим.)⁽²⁾ Онҳо дучори
 сахтӣ ва зиён шуданд ва

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ
 الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ
 وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
 مَعَهُ مَتَى نَصُرُ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿١١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 4\287 ва Тафсири Бағавӣ 1\244 ва Тафсири Саъдӣ 1\95

(2) Тафсири Саъдӣ 1\96

парешон гаштанд, то он чо ки Паёмбар ва мўъминоне, ки ҳамроҳи ӯ буданд, барои зудтар омадани ёри Аллоҳ мегуфтанд: “Ёри Аллоҳ кай хоҳад расид”. Огоҳ бошед, ки ёри Аллоҳ наздик аст.

215. Эй Муҳаммад, саҳобагон аз ту мепурсанд, ки аз кадом навъи молҳояшон нафақа кунанд? Ба онҳо бигў: Нафақа кунед аз моли поки ҳалоли худ. Аввал нафақаи худ барои падару модар ва хешовандону ятимон ва мискинону мусофирон бошад ва ҳар кори неке, ки кунед, Аллоҳ ба он огоҳ аст».

216. Аллоҳ бар шумо эй мўъминон ҷанг бо куффорро фарз гардонд. Вале ҷанг дар табиати шумо нописандида аст; (аз сабаби машаққат ва бисёр хатарнок буданаш)⁽¹⁾. Ва шояд ки шумо чизеро нохуш доред ва ҳол он ки вай барои шумо бехтар бошад; ва шояд ки шумо чизеро дўст доред ва ҳол он ки вай барои шумо бад бошад. Ва Аллоҳ медонад чӣ бехтар аст барои шумо ва ҳол он ки шумо онро намедонед!

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّهِ الدِّينُ وَالْآقْرِبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالسَّكِينِ وَأَيْنَ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

كَيْبَ عَلَيْكُمْ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ يُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\96

217. Мушрикони туро, эй Паёмбар, аз ҷанг кардан дар моҳи ҳаром мегурсанд. Бигӯ: Ҷанг кардан дар он моҳ⁽¹⁾ гуноҳи бузурге аст. Аммо кофир шуданатон ба Аллоҳ ва ба Расули Ӯ ва динаш ва боздоштани мардум аз роҳи Ҳақ ва Масҷидулҳаром ва берун рондани Паёмбар ва муҳочирон аз он ҷо дар назди Аллоҳ гуноҳи бузургтар аст ва фитна кардан аз қатл бузургтар аст. Онҳо ҳамеша бо шумо мечанганд, то агар битавонанд, шуморо аз динатон бозгардонанд. Аз миёни шумо касе онҳоро, итоъат кард ва аз дини худ бозгашт ва кофир бимирад, амалхояш дар дунё ва охираат нобуд шуда, ҷовидона дар ҷаҳаннам боқӣ бимонад!

218. Касоне, ки имон овардаанд ба Аллоҳ ва Расули Ӯ ва ба дастури Ӯ амал карданд ва онон, ки диёри худро тарк кардаанд ва дар роҳи Аллоҳ чиҳод намуданд, ба раҳмати Аллоҳ умедворанд ва Аллоҳ омӯрзандааст бандагони мӯъминашро ва ба онҳо меҳрубон аст!⁽²⁾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُم عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَعُوا وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

(1) Яъне, хун рехтан ва манъ карданатон мардумро ба даромадани ислом бо азобу шиканҷаҳо. Тафсири Саъдӣ 1\97

(2) Тафсири Табарӣ 4\317

219. Эй Паёмбар, туро мусалмонон аз шароб ва хариду фуруши он ва аз ҳар чизе ки хӯрдани ӯ нӯшокии масткунанда аст ва ақдро мепӯшонад ва аз ҳукми қимор мепурсанд. Бигӯ: Дар онҳо зарар ва фасоди бисёрест; (дар дин, дунё, ақл ва молҳо) ва дар он фоидахоест барои мардум, аз чиҳати касб кардани молҳо ва ғайраҳо. Ва гуноҳашон аз нафъашон бештар аст, зеро аз зикри Аллоҳ ва намоз боз медорад ва душманию бадбиниро байни мардум воқеъ мекунад ва молро нобуд месозад. Ва аз ту мепурсанд: Чӣ қадар нафақа кунанд? Бигӯ: Он чи ки аз ҳоҷати зарурӣ зиёд аст. Аллоҳ оёт ва шарифати худро инчунин барои шумо равшан баён мекунад, бошад, ки дар кори дунё ва охираат бияндешед.⁽¹⁾

220. Туро, эй Паёмбар, аз ятимон мепурсанд: чи гуна ҳамзистӣ кунанд бо онҳо дар зиндагиашон? Бигӯ: Ба салоҳ овардани кори онҳо беҳтар аст. Ва агар бо онҳо ҳамзистӣ дар хӯрданиҳо ва

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا ۚ وَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُغْفِقُونَ ۖ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿١١٩﴾﴾

﴿فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ ۖ قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ ۚ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدِينَ ۚ وَالْمُصْلِحِينَ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَبْتُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٢٠﴾﴾

(1) Тафсири Саъди 1 \ 98.

муомилаҳо мекунад, пас онҳо бародарони шумоанд. Аллоҳ фасодкорро аз ислоҳгар бозмешиносад ва агар хоҳад бар шумо саҳт мегирад, ки Аллоҳ азизу ҳақим аст!

221. Занони мушрикарро то имон наёваранд, ба занӣ магиред, ва бидонед, ки канизии мўъминае, ки ўро на мол асту на шараф, беҳтар аз занӣ озоди мушрика аст, гарчи шуморо ба тааҷҷуб оварад. Ва ба мардони мушрик занӣ мўъминаро (хоҳ озод ё ғулом бошад) надихед, то ин ки имон ба Аллоҳ ва Расули Ў биёваранд. Ва бидонед ғуломи мўъмин бо камбағалиаш беҳтар аст аз марди озоди мушрик, гарчи шуморо ба тааҷҷуб оварад. Инҳо занон ва мардони мушрик дар гуфтор ва кирдор ва ҳолати худ мардумро ба ҷаҳаннам даъват мекунанд. Пас ҳамзистӣ ва омезиш бо онҳо хатарнок аст ва он хатари дунявӣ нест, балки бадбахтӣ ва шақовати ҳамешагӣ аст. Ва Аллоҳ бандагонашро барои ба даст овардани биҳишт ва омўриши хеш фаро меҳонад. Ва оёти худро ошкор баён мекунад, зарур аст, ки бияндешанд!

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ تُؤْمِنُ وَلَا أُمَّةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا تُعْجِبْكُمْ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا تُعْجِبْكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿١٣١﴾

222. Ва туро аз ҳайзи занон⁽¹⁾ мепурсанд. Ба онҳо бигӯ эй Паёмбар: ҳайз нопокист. Пас дар айёми ҳайз аз занон дури бигиред ва ба онҳо наздик машавед то хунашон боз истад. Ва чун пок шуданд, аз он ҷо, ки Аллоҳ фармон додааст, бо онҳо наздикӣ кунед⁽²⁾. Ҳамоно Аллоҳ касонеро, ки ҳамеша аз гуноҳонашон тавба мекунад, дӯст дорад ва касонеро дӯст медорад, ки худро аз гуноҳон дур ва пок мегардонанд!

223. Занонатон киштзори шумо ҳастанд, пас ҳар тавре ки дӯст доред, бо занонатон алоқа кунед, аммо алоқа дар ҷое, ки Аллоҳ ҳалол фармудааст, яъне ҷое, ки фарзанд ба дунё меояд. Ва бо ба ҷо овардани корҳои хуб ба Аллоҳ наздикӣ ҷӯед.⁽³⁾ Ва дар ҳамаи ҳолат аз Аллоҳ битарсед. Ва бидонед, ки ҳатман шумо Ў таъолоро хоҳед дид. Ва мӯъминонро мужда деҳ аз чизҳое, ки онҳоро дар охираат хурсанд мекунад.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَى فَأَعْتَرِلُوا
النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى
يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

يَسْأَلُونَكُمْ حَرْثَ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى
شِئْتُمْ وَقَدِمُوا لَأَنفُسِكُمْ وَأَتَقُوا اللَّهَ
وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلْقَوَةٌ وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

(1) Ва он хунест, ки аз раҳми занон табиатан дар вақтҳои махсус равон мешавад.

(2) Яъне аз пеш на аз пушт.

(3) Аз ҷумлаи ин корҳо ин аст, ки мард бо занаш барои наздикӣ ба Аллоҳ ва бисёр кардани насл ва ба вучуд омадани фарзандони солаҳ, ки моёи хайр ва баракати ҷомеа аст, алоқа кунад. Тафсири Саъдӣ 1 \ 100

224. Аллохро василаи савгандҳои хеш қарор мадиҳед, то бо ин баҳона аз неқӯкориву тақво ва ислоҳ дар миёни мардум бозистед, Яъне, набояд қасамҳои онҳо монеъи барои анҷоми корҳои хуб ва парҳез аз корҳои бад ва ислоҳи байни мардум бошад. Пас бо ин баҳона ҳуҷҷат меоваред, ки бо Аллоҳ қасам хӯрдаед, ки онро иҷро намекунад. Балки қасамхӯранда корҳои хуб анҷом диҳад ва бар қасами хӯрдааш кафорат диҳад ва ин амалро одати худ нагардонад, ки Аллоҳ суханони шуморо мешунавад ва ба аҳволи шумо доност.⁽¹⁾

225. Аллоҳ шуморо ба сабаби савгандҳои беҳудае, ки бар забонатон меояд, ҷазо намедиҳад, балки шуморо ба он чи дилхоятон қасд кардааст, ҷазо медиҳад. Аллоҳ омӯрзаандаст он касеро, ки тавба кардааст ва пурбардор аст, зуд ба ҷазо намегирад касонеро, ки нофармонбардории ӯ мекунад.

226. Барои касоне, ки савганд мехӯранд, ки бо занони хеш ҳамбистарӣ намекунад,

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا
وَتَتَّقُوا وَتُصَلُّوا يَتَذَكَّرَ النَّاسُ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَا كَسَبْتُمْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٥﴾

لَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرِيصَ أَرْبَعَةٍ
أَشْهُرٍ فَإِنْ فَأَوْ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\100

бояд чор моҳ интизорӣ бикашанд. Пас агар қабл аз чор моҳ боз оянд, Аллоҳ гуноҳашонро омӯрзандааст ва ба онҳо меҳрубон аст.

227. Ва агар қасди талоқ карданд, бо баҳонаи қасам хӯрдан ва тарки чимоъ карданашон Аллоҳ ба суҳанонашон шунаво ва ба мақсадҳояшон доност ва онҳоро бар ин кирдорашон ҷазо медиҳад!

228. Бояд, ки занони талоқшуда то се бор пок шудан, аз шавҳар кардан бозистанд. Зеро бидонанд, ки дар раҳми ӯ фарзанде нест. Барои зан раво нест, ки дар ин муддат ба шавҳар барояд, то замоне, ки идда⁽¹⁾ ба поён нарасад. Ва агар ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон доранд, раво нест, ки он чиро, ки Аллоҳ дар раҳми онон офаридааст, ё дар ҳолати ҳайз ҳастанд, пинҳон доранд. Ва шавҳаронашон агар қасди ислоҳ доранд, ба бозгардондани онҳо дар ин муддат сазовортаранд. Ва барои занон ҳаққест⁽²⁾ ва ҳамчунон ки мардон бар занон ҳаққе доранд, ки

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ
وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي
أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَيُعَوِّظُهُنَّ الْحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا
إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾

(1) Яъне, се моҳ интизорӣ мекашад, то аз се ҳайз пок шавад.

(2) Яъне, мардон бояд адо бикунанд ба монанди нафақа, пӯшок, муъшират, хона. Тафсири Саъдӣ 1\101

бояд ба таври шоиста адо
намоянд. Ва мардон бар
занон дараҷаи бартарӣ
доранд аз сӯхбати нек,
зиндагии хуб, сарварӣ дар
хона ва соҳиби талоқ ҳастанд.
Аллоҳи бузург дорои иззату
қаҳр аст ва ҳаким аст, ҳар
чизеро дар ҷои муносиби худ
мегузорад.

229. Талоқ ду бор аст.⁽¹⁾ Аллоҳ
ҳукм мекунад, пас аз ҳар
талоқ, метавонад мард занро
ба зиндагии хуби заносӯй
бозгардонад, ё ба неки раҳо
кунад. Ва эй шавҳарон, барои
шумо ҳалол нест, ки аз он чи
барояшон додаед, (аз маҳр)
боз пас бигиред, магар ин
ки ду тараф битарсанд, ки
натавонанд ҳудуди Аллохро
бар по доранд. Дар ин ҳолат
амрашонро ба сарпарастони
худ пешкаш менамоянд. Пас
агар сарпарастон тарсиданд,
ки он ду натавонанд ҳудуди
Аллохро барпо доранд, пас
гуноҳе бар онҳо нест, ки
зан дар муқобили талаби
талоқаш фидя ва ивазе
бипардозад. Ин ҳудуди
Илоҳӣ аст, ки ҷудо мекунад
байни ҳалолу ҳаром. Пас аз

الطَّلُقُ مَرَّتَيْنِ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحُ
بِإِحْسَنِ وَلَا يَجِلُّ لَكَرَانَ تَأْخُذُوا وَمَا
ءَاتَيْتُمُوهُنَّ سَتِيحًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا
حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾

(1) Яъне талоқест, ки мард метавонад бо зани худ дубора зиндагӣ кунад. (Барои доништани ин масъала ба китобҳои фикҳ назар кунед! Тафсири Савдӣ 1\102

он таҷовуз накунед ва касе аз ҳудуди Илоҳӣ таҷовуз кунад, пас онҳо ситамкоранд.

230. Пас агар боз занро талоқ дод, (яъне талоқи сеюм) дигар бар ӯ ҳалол нест, то он ки ба никоҳи марди дигаре дарояд (ва бо он мард ҷимоъ кунад ва на ба нияти ҳалол кардани зан барои шавҳари аввалааш), ва ҳар гоҳ он марди дигар занро талоқ диҳад, ё шавҳари зан бимирад ва иддааш ба охир расад, пас бар ӯ гуноҳе нест, ки бар шавҳари аввалааш ба никоҳи нав бозгардад, агар медонанд, ки ҳудуди Аллоҳро риоят мекунад, бозгашташонро гуноҳе нест. Инҳо ҳудуди Аллоҳ ҳастанд ва онҳоро барои мардуме, ки аҳком ва ҳудуди Ӯро медонанд, баён медорад.

231. Ва чун занонро талоқ додед ва ба поёни иддаи худ наздик шуданд, пас ё онҳоро ба хубӣ нигоҳ доред ва ё ба хубӣ раҳо кунед ва ҳаргиз онҳоро барои озор ва зиён расондан нигоҳ надоред, то аз ҳад таҷовуз кунед ва ҳар касе чунин кунад, бар худ ситам кардааст. Ва оё

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَيْثُ تَرَكَ زَوْجًا
عَيْزَةً. فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ
يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ
وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سِرِّحُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لَتَعْتَدُوا
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا
آيَاتِ اللَّهِ هُزُوعًا وَادْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ بِعَضُوكُمْ بِهِ
وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣١﴾

ва фармудаҳои Аллохро ба тамасхур ва бозӣ нагиред, зеро дар ин коратон аз ҳалол гузашта воридаи ҳаром мешавед. Ва неъматҳои Аллохро шукр кунед ва он чи аз Китоб ва Суннат барои шумо нозил кардааст ва шуморо ба он панд медиҳад, ба ёд оваред ва аз Аллоҳ битарсед ва бидонед, ки Аллоҳ бар ҳар чизе доност.

232. Ва чун занонро талоқ додед ва ба поёни иддаи худ расиданд, онҳоро аз ин, ки ба шавҳарони (қаблии) худ издивоҷ кунанд манъ накунед. Яъне шавҳараш хост бо ӯ издивоҷ кунад⁽¹⁾ ва зан ҳам мувофиқат кунад, барои сарпарастии зан аз тарафи падар ва ғайра ҷоиз нест, ки ба сабаби ҳашмгин будан бар шавҳар занро аз издивоҷ бо ӯ манъ кунанд. Ин ҳамон чизе аст, ки ҳар кас аз шумо, ки ба Аллоҳ ва рӯзи охираат имон дошта бошад, ба он панд дода мешавад. Он бароятон поктар ва беҳтар аст. Ва Аллоҳ медонад дар чи ҳаст некбахтии шумо ва шумо онро намедонед.

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَّا تَرَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْصُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَ صَوًّا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ لَكُمْ لَكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

(1) Зиндагӣ ба сар барад

233. Модарон бояд фарзандони худро ду соли комил шир диҳанд, ин барои касе аст, ки меҳодад муддати шир доданро комил кунад. Ва бар касе, ки фарзанд барои ӯ таваллуд шудааст, (падар) лозим аст хӯрок ва пӯшоки модаронро ба таври шоиста (яъне тибқи шарият ва урфият) фароҳам кунад, зеро Аллоҳ ҳеҷ касро ҷуз ба андозаи тоқаташ вазифадор намекунад. Ҳеҷ модар набояд ба хотири фарзандаш зиён бубинад ва ҳеҷ падаре низ набояд ба хотири фарзандаш зиён бубинад. Ва бар вориси фарзанд чунин чиз (нафақа) лозим аст. Ва агар падар ва модар бо ризоят ва машварати ҳамдигар хостанд фарзандро аз шир ҷудо кунанд, гуноҳе бар онҳо нест ва агар хостед дояи ширдиҳие барои фарзандони худ бигиред, гуноҳе бар шумо нест, ба шарте, ин ки он чиро ки аҳд кардед, пардохт кунед ва аз Аллоҳ битарсед ва бидонед, ки Аллоҳ ба он чи мекунад, доност.

﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْفِقَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا نُضَاعَرُ وَالْوَالِدَةُ لِلْوَلَدِهَا وَلَا الْمَوْلُودُ لَهُ لِلْوَالِدَةِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنِ تِرَاعِضِ مَتْنَهُمَا وَنَشَأُوا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوهُمَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَاءً آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْقُوا اللَّهَ وَأَعَامُوا أَنْ اللَّهَ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٣٣﴾﴾

234. Ва касоне аз шумо, ки бимиранд ва занонро бар ҷой мегузоранд, бояд, ки занон чор моҳ ва даҳ рӯз интизор бикашанд ва бояд аз хонаи шавҳарашон берун наоянд ва худро зиннат надиханд ва ба шавҳар набароянд ва чун иддаи худро ба поён расонданд бар шумо гуноҳе нест -эй сарпарастони занҳо- дар он чи ки онҳо мувофиқи шарият дар бораи худ анҷом диҳанд (яъне ба шавҳар баромадан). Ва Аллоҳ ба он чи мекунад, огоҳ аст ва бар амалҳоятон шуморо ҷазо медиҳад.⁽¹⁾

235. Ва барои шумо гуноҳе нест, -эй мардон- ки ба таври киноя аз занон хостгорӣ кунед ва ё дар дилҳоятон ба занӣ гирифтани онҳоро пинҳон намоед, Аллоҳ медонад, ки шумо ҳаргиз бо хомӯш нишастанатон аз онҳо сабр натавонед кард, балки онҳоро ёд мекунад, аз ҳамин сабаб ёд кардани онҳоро ба таври киноя ва пинҳон доштан дар худ

وَالَّذِينَ يَتُوفُونَ مِنكُمْ وَيَدْرُونَ أَرْوَاجًا
يَتَرَيَصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا
فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

وَالْجُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ
خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْتَنْتُمْ فِي أَنفُسِكُمْ عَلَيْهِ
اللَّهُ أَنْ تَكُونُوا سَدُّوا لَهُنَّ وَلَكِنْ
لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرِمُوا عَقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى
يَتَلَعَ الْكِتَابَ أَجَلُهُ، وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ
مَا فِي أَنفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ عَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\279

мубоҳ гардонд, вале ба онҳо ваъдаи пинҳонӣ надихед, монанди зино ё гуфтугӯ кардан барои хонадорӣ дар айёми иддаашон, магар ин ки сухани некӯ бигӯед ва тасмим ба ақди никоҳ нагиред, то вақте ки идда ба поён расад ва бидонед, ки Аллоҳ медонад он чиро ки дар дилатон ҳаст. Пас аз ӯ битарсед ва бидонед, ки Аллоҳ омӯрзгор аст ба касоне, ки аз гуноҳи худ тавба мекунанд ва меҳрубон аст, зуд ба ҷазои бад намегирад.

236. Бар шумо – эй гурӯҳи шавҳарон – гуноҳе нест, ки занонро пеш аз ҳамхобӣ ва пеш аз таъини маҳрия талоқ диҳед, гарчи ин кор боиси паст шудани шахсияти зан мегардад, аммо бо додани маҳр ҷуброн мешавад. Пас бар шумо лозим аст, ки чизе бидиҳед, то ранчиши хотирашон ҷуброн шавад. Бар тавонгар ба андозаи тавоноиааш ва бар фақир ба андозаи тоқаташ. Ин корест шоистаи некӯкорон.⁽¹⁾

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ، وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\105

237. Агар занонро пеш аз ин ки бо онҳо алоқаи чинсӣ кунед, талоқ додед, дар ҳоле ки барои онҳо маҳр таъйин кардед, пас нисфи он маҳри таъйин шударо бидиҳед, магар ин ки онро ба шумо бубахшанд ё касе, ки ақди издивоҷ дар дасти ӯст, онро бубахшад, Пас Аллоҳи мутаъол ба бахшидан ташвиқ намуд ва баён кард ки бахшидан ба парҳезгорӣ наздиктараст ва аломати некӯкорист. Ва некӯкорӣ аълотарин рутбаест дар муомилот. Ва - эй мардум - некӯкориро дар миёни худ фаромӯш накунед, ҳамоно Аллоҳ ба он чи мекунед, биност ва шуморо дар кори хуб тарғиб менамояд.

238. Аллоҳ фармон медиҳад, то бар адои намозҳо даволат шавад ва бар адои намози вусто, ки намози аср аст муҳофизат шавад.⁽¹⁾ ва дар намозатон барои Аллоҳ фармонбардор ва дар ҳолати хушӯъ бошед.

وَأِنْ طَلَقْتُمْوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ
فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ
إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بَيْنَهُمَا عَقْدَةٌ
الزَّكَاحِ وَأَنْ يَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا
الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿١٧٧﴾

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ
الْوُسْطَىٰ وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَلْبَيْنِ ﴿١٧٨﴾

(1) Муҳофизат бар намоз, яъне адо кардани он дар вақташ бо шартҳо ва арконҳоиаш ва воҷиботаш мебошад. Тафсири Саъдӣ 1\106

239. Ва агар аз душманонатон тарсидед, пас дар ин сурат пиёда ё дар ҳоле ки бар асп ва соири савораҳо ҳастед, намоз бихонед.⁽¹⁾ Пас, ҳар вақте ки тарс аз шумо дур шуд, намозро бо оромиш хонед. Ва Аллохро дар он ёд кунед ва онро аз ҳайати аслиаш кам нақунед ва шукри Ёро ба ҷо оред, бинобар он чизҳое, ки шуморо таълим дод аз ибодатҳо ва аҳком, ки шумо намедонистед.

240. Ва касоне аз шумо мемиранд ва занонро бар ҷо мегузоранд, бояд барои ҳамсарони худ васият кунанд, ки ворисони шавҳар онҳоро то як сол кумак кунанд ва онҳоро аз хона берун нақунанд ва агар худашон берун рафтанд, пас дар он чи онҳо ба таври шоиста дар бораи худ анҷом медиҳанд, гуноҳе бар шумо нест,⁽²⁾ Аллоҳ азизу ҳаким аст.

فَإِنْ خِفْتُمْ فِرَاجًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا
أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم
مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٩﴾

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ
أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لَّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَّعًا إِلَى
الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ
مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٤٠﴾

(1) Ва дар ин ҳолат бар намозгузор лозим нест, ки рӯяш ҳатман ба сӯи қибла бошад, чун дар ҳолати савора будан ин кор мушқил аст Тафсири Саъдӣ 1\106

(2) Бисёре аз муфассирин бар ин боваранд, ки ин ояти карима ба ояте, ки пеш аз он омадааст, мансӯх шудааст. Бинобар гуфтаи Аллоҳ: (Ва касоне аз шумо, ки бимиранд ва занонро бар ҷой мегузоранд, бояд, ки (зانون) чор моҳ ва даҳ рӯз интизор бикашанд. Тафсири Саъдӣ 1\106

241. Ва талоқшудагонро тибқи шариъат, ба пӯшок ва нафақаи хуб баҳраманд сохтан лозим аст, онҳо касонеанд, ки аз Аллоҳи худ метарсанд ва амру наҳияшро ба ҷо меоранд.

242. Ҳамчунин Аллоҳ аҳкоми худро дар бораи фарзандон ва занон равшан баён медорад. Ҳадаф аз баёни он барои бандагон ин аст, ки онро бифаҳманд ва дар он бияндешанд ва ба он амал намоянд.

243. Эй Расул, оё ин қиссаи аҷибро, ки барои гузаптағони шумо пеш омад, нашунидаӣ? Он гоҳ, ки вабо (бемории сирояткунанда ва паҳншаванда) сарзамини онҳоро фаро гирифт, онҳо ҳазорон нафар буданд, барои ин ки аз дасти марг фирор кунанд, аз сарзамини худ берун рафтанд, аммо фирор онҳоро наҷот надод ва натавонист, чизеро ки аз вуқуъи он метарсиданд, аз онҳо дур намояд. Ва Аллоҳ бар хилофи мақсудашон бо онҳо бархӯрд кард ва ҳамаро ҳалок гардонд. Баъд аз мударрат Аллоҳ онҳоро

وَالْمُطَلَقَاتِ مَتَّعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى
الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾

كَذَلِكَ يبينُ اللهُ لكم آياته
لعلَّكم تعقلون ﴿٢٤٢﴾

* أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ
وَهُمَ الْوُفَّاءُ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ
مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النَّاسِ وَلَئِن أكَثَرُوا النَّاسَ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾

ба сабаби фазл ва эҳсони худ зинда гардонид, то ин ки умри худро давом диҳанд ва ибрат гирифта бо тавба бозгарданд. Ва онҳо мебоист шукри неъматҳои Илоҳиро баҷо оваранд, вале бештарашон дар анҷоми фаризи шукргузори кӯтоҳӣ варзиданд.⁽¹⁾

244. Эй мусалмонон, барои нусрати дини Аллоҳ дар роҳи Аллоҳ бо кофирон бичангед ва бидонед, ки Аллоҳ ба суҳанони шумо шунаво ва ба ният ва амалҳои шумо доност!

245. Кист ба Аллоҳ қарзи неку диҳад. Ва Аллоҳ ба ӯ ваъда додааст, ки подоши ӯро чандин баробар намояд!? Аллоҳ ризқи ҳар касро, ки бихоҳад зиёд, ё кам мекунад. Пас тарс аз факр набояд монегӣ нафақа шавад ва одамай набояд гумон барад, ки амволеро, ки нафақа намуда зоеъ гардондааст, балки бозгашти ҳамаи бандагон ба сӯи Аллоҳ аст. Ва нафақакунадагон ва амалкунадагон муздашонро назди Аллоҳ меёбанд.⁽²⁾

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيضْلِحْفَهُ لَهُ وَأَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ
يَقْبِضُ وَيَبْصِطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 106

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 107

246. Оё аз қиссаи бузургони бани Исроил, пас аз Мӯсо хабар наёфтӣ, он гоҳ, ки ба паёмбари худашон гуфтанд: “Барои мо подшоҳе барпо кун, то дар роҳи Аллоҳ бо душманон ҷанг кунем”. Паёмбарашон гуфт: “Шояд агар ҷангидан бар шумо фарз гардад, ҷанг накунад, зеро ки ман пай мебарам аз тарс ва гурехтани шумо дар ҷанг”. Гуфтанд: “Чаро дар роҳи Аллоҳ ҷанг накунем, дар ҳоле ки аз сарзамин ва фарзандонамон берун ронда шудаем?”. Пас вақте ҷанг бар онҳо фарз шуд, тарсида аз ҷанг гурехтанд ва рӯй бартофтанд, магар андаке аз онҳо дар ҷанг устувор истод ва Аллоҳ ба ситамкорони аҳдшикан доност.⁽¹⁾

247. Ва паёмбарашон ба онҳо гуфт: “Ҳамоно Аллоҳ бинобар дархостатон Толутро ба подшоҳии шумо фиристодааст, то дар ҷанг шуморо дар муқобили душманатон роҳнамоӣ кунад”. Гуфтанд: “Чи гуна ў фармонравои мо бошад,

أَلْقَرْنَا إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ
بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ أبعث
لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ
عَسَيْتُمْ إِنْ كَتَبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا
تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَقَدْ أَخْرَجَنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا
فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا
قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿١٤٧﴾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ
لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى
يَكُونُ لَهُ الْمَلَكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ
بِالْمَلَكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَرَدَّاهُ
بَسْطَةِ فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي
مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдй 1 \ 107

дар ҳоле ки мо аз ӯ ба подшоҳӣ сазовортарем ва ба ӯ моли фаровоне дода нашудааст?”. Паёмбарашон гуфт: “Ҳамон Аллоҳ ӯро бар шумо бартарӣ дода ва дар ҷисму дониш бар шумо бартарӣ бахшидааст ва Ӯ дар корҳои бандагонаш доност ва подшоҳии худро ба ҳар кас, ки бихоҳад медиҳад ва Аллоҳ соҳиби фазлу неъмат ва ба ҳамаи корҳо доност ва аз Ӯ чизе пинҳон намонад”.

248. Пайғамбарашон гуфт, ки нишони подшоҳии ӯ ин аст, ки ба шумо сандуқе меояд, ва ин сандуқ ба дасти душманон афтада буд. дар он Таврот ва оромии дил аз Парвардигоратон ва боқии мероси хонадони Мӯсо ва хонадони Ҳорун дар он аст, монанди асо ва пораҳое аз Таврот, ки фариштагон онро мебардоранд. Ин барои шумо ибратест. Агар мўъмин бошед, Толутро ба амри Аллоҳ ба подшоҳӣ ихтиёр кунед!⁽¹⁾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ
 أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ
 سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا
 تَرَكَ آءَالُ مُوسَىٰ وَآءَالُ هَارُونَ
 تَحْمِلُهَا الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً
 لِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 1\300 ва Тафсири Ибни Касир 1\667

249. Ва ҳангоме ки Толут бо лашкаронаш аз шаҳр берун омад, гуфт: “Ҳамано Аллоҳ шуморо бо чӯе озмоиш мекунад, пас ҳар кас аз он чӯй бинӯшад аз ман нест ва ӯ осӣ аст, дар чиҳод ҳамроҳи ман тоқат карда наметавонад ва ҳар кас аз он нанӯшад, аз ман аст, зеро ӯ фармонбардори амри ман ва лаёқат ба чиҳод шуда метавонад, магар касе, ки кафе аз он бо дасти худ бардорад, иҷозат дода мешавад”. Пас, вақте ки ба он чӯй расиданд, бесабри карда ҳама об нӯшиданд, магар каме аз онҳо бар ташнагӣ ва гармӣ сабр карданд ва ба нӯшидани як каф об кифоят карданд. Ин ҳангом осӣён аз чиҳод ақибнишинӣ карданд. Ва он гоҳ ки Толут ва касоне, ки имон оварда буданд, ҳамроҳи ӯ аз чӯй гузаштанд, ва гуфтанд: “Имрӯз моро ба муқобили Ҷолут ва лашкарҳои ӯ тавоноие нест аз сабаби бисёрии лашкари душман”. Касоне, ки бовар доштанд, Аллохро мулоқот хоҳанд кард ва ба бародаронашон мегуфтанд: “Чи басо гурӯҳи андаке ба изни Аллоҳ бар гурӯҳи зиёде

فَلَمَّا قَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ
 اللَّهُ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ
 مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ
 اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ
 إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ
 وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا
 الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ
 يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلْكُوا اللَّهَ كَرِهُوا
 فَعَثًا قَلِيلًا غَلَبَتْ فَعَثًا كَثِيرًا
 بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥١﴾

голиб шавад ва Аллоҳ бо сабркунандагон аст”.⁽¹⁾

250. Чун мўъминон бо Ҷолут ва лашкарони мушрикаш рӯ ба рӯ шуданд, гуфтанд: «Эй Парвардигори мо, бар мо сабр бидеху моро собитқадам гардон ва моро бо мададат бар кофирон пируз гардон!»
251. Пас ба хости Аллоҳ онҳоро шикаст доданд ва Довуд (алайҳиссалом) Ҷолут сарвари золимонро бидушт ва Аллоҳ ба Довуд (алайҳиссалом) подшоҳиву ҳикмат дод ва он чӣ мехост, ба ӯ биёмухт. Ва агар Аллоҳ баъзе аз мардум яъне, аҳли маъсият ва ширкро ба сабаби баъзе дигар яъне, аҳли тоъат ва имон дафъ намекард, замин фасод мешуд, вале Аллоҳ бар мўъминон лутф намуда ва бар асоси дину шарияте, ки барои онон таъин кардааст, аз онҳо ва аз динашон дифоъ менамояд.⁽²⁾
252. Инҳо аст оётҳои Аллоҳ, ки ба ростӣ бар ту эй Мухаммад мехонем. Ва ба дурустӣ, ки ту аз паёмбарон ҳастӣ!

وَلَمَّا بَرَرُوا لِحَالِوتٍ وَجُودِهِ قَالُوا
رَبَّنَا أفرغ علينا صبرًا وثبت أقدامنا
وأنصرنا على القوم الكافرين ﴿٢٥٠﴾

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ
جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا
دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ
لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَئِنَّا لَنَّا لَنَّا
فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِلُوهَا عَلَيْكَ يَا أَحْمَدُ
وَإِنَّا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\108

(2) Тафсири Бағавӣ 1\307

253. Баъзе аз ин паёмбарони
гиромикадрро бар баъзе дигар
бартарӣ додем. Аллоҳ бо баъзе
сухан⁽¹⁾ гуфт ба монанди Мӯсо
ва Муҳаммад алайҳиссалом.
Ва Аллоҳ баъзеро ба дараҷоте
оли боло кард. Ба монанди
Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи
ва саллам) ки рисолати вай
барои ҳамаи мардум ва хотами
паёмбарон аст ва умматашро
бар тамоми умматҳои гузашта
бузург гардонд ва ғайра.
Ва ба Исо писари Марям
мӯъҷизаҳо додем.⁽²⁾ Ва Аллоҳ
ӯро ба василаи Рухулқуддус,
яъне руҳи имон ёрӣ намуд. Ва
агар Аллоҳ мехост, мардуме,
ки баъд аз онҳо буданд, пас
аз он, ки хучҷатҳо бар онон
ошкор шуда буд, бо якдигар
чанг намекарданд. Вале онон
ихтилоф карданд. Пас баъзе
мӯъмин буданд ва баъзе кофир
шуданд. Ва агар Аллоҳ мехост,
бо ҳамдигар чанг намекарданд.
Аммо Аллоҳ он чи бихоҳад
анҷом медиҳад.⁽³⁾

254. Эӣ касоне, ки имон овардаед,
пеш аз он ки он рӯзе фаро
расад, ки на дар он хариду
фуруше бошад ва на дӯстиву

* تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
مِّنْهُمْ مَّن كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَاتٍ ۗ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ
ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتُلَ
الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ
الْبَيِّنَاتُ وَالْكَافِرِينَ أَخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ
مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
مَا أَقْتُلُوا وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خَلَّةٌ
وَلَا شَفَاعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٥٤﴾

- (1) Ва дар ин оят исботи сифати каломи Аллоҳ аст, ки лоиқ ба бузургии ӯст.
- (2) Ба монанди бино гардондани кӯри модарзод ва шифо додани шахси мубтало ба бемории песӣ ва зиндагардондани мурдаро ба амри Аллоҳ .
- (3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 109

шафъате, аз он чӣ ба шумо
рузӣ (зақоти фарзшуда)
додаем, садақа кунед. Ва
кофирон худ ситамкоронанд.⁽¹⁾

255. Маъбуди ба ҳаққе ҷуз
Аллоҳ вуҷуд надорад, танҳо
Ӯ сазовори ибодат аст,
зиндаву пойдор аст. Пинак
ва хоб Ӯро фаро намегирад,
он чи дар осмонҳо ва замин
аст аз они Ӯст, кист, ки назди
Ӯ шафъат кунад, магар бо
изни Ӯ? Гузашта ва ояндаи
эшонро медонад ва аз илми Ӯ
огоҳ намеёбанд ва ба дониши
Ӯ ихота пайдо нахоҳанд
кард, магар он миқдор, ки Ӯ
бихоҳад, Курсии⁽²⁾, Ӯ осмонҳо
ва заминро фаро гирифтааст
ва нигоҳдорию онҳо барои Ӯ
гарон нест ва Ӯ баландмартабаи
Бузургвор аст.⁽³⁾

256. Дар дин маҷбури нест. Ба
ростӣ ки ҳидоят аз гумроҳӣ
ҷудо шудааст. Пас ҳар касе,
ки ба тоғут⁽⁴⁾ куфр варзад ва
ба Аллоҳ имон биёварад,
ба ростӣ ки ба дастовези

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ
سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا
بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ
حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ
فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ
اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ
لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

(1) Аллоҳ ба онҳо хабар медиҳад молҳоеро, ки дар роҳи Аллоҳ харҷ мекунанд
пеши Аллоҳ меёбанд. Тафсири Саъдӣ 1 \ 110

(2) Яъне, мавзеи ду қадами Парвардигор аст ва чи гуна будани онро ҳеҷ кас
надонад ба ҷуз худӣ Ӯ

(3) Ин оят бузургтарин оятест дар Қуръон ва онро Оятулқурсий меноманд.
Тафсири Саъдӣ 1 \ 110

(4) Яъне, ба ҳар чизе ки ғайри Аллоҳро парастид мешавад

маҳкаме (дини ислом) чанг
задааст, ки канда шуданӣ
нест ва Аллоҳ суханони
бандагонашро мешунавад ва
аз афъол ва нияташон огоҳ
аст.⁽¹⁾

257. Аллоҳ сарпараст ва корсози
мӯъминон аст ононро (ба
нусрат, тавфиқ ва хифзи худ)
аз торикиҳо ба сӯи нур (яъне
имон, илм, ва тоъат) берун
мебаррад ва касоне, ки куфр
варзидаанд, парастандагони
тоғутанд, ки ононро аз
рӯшноии имон ба сӯи
торикиҳо (яъне куфр, ҷаҳл
ва маъсият) мекашонанд.
Онҳо аҳли дузаханд ва дар он
ҷовидона хоҳанд буд.⁽²⁾

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
أُولَئِكَ لَهُمُ الظُّلُمَاتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ
النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

258. Эй Расул, оё аз ҳоли касе,
ки Аллоҳ ба ӯ подшоҳӣ
бахшида буд ва бо Иброҳим
дар мавриди тавҳид ва
рубубияти Парвардигораш
мучодала кард, хабар дорӣ?
Чун аз Иброҳим суол кард,
Парвардигори ту кист?
Он гоҳ, ки Иброҳим гуфт:
Парвардигори ман зоте
аст, ки танҳо ӯ меофарад ва
тадбир менамояд ва зинда
гардонидан ва миронидан
танҳо аз они ӯст. Гуфт: “Ман

الَّذِي قَالَ لِلَّهِ الْمَلِكُ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّي
الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ
قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ
مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ
الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 110 ва Ибни Касир 1 \ 684

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 111, Ибни Касир 1 \ 685 ва Бағавӣ 1 \ 315

низ зинда мегардонам ва мемиронам⁽¹⁾ Иброҳим гуфт: “Аллоҳ хуршедро аз машриқ бар меоварад ва оё метавонӣ ту онро аз мағриб бароварӣ”. Пас касе, ки куфр варзида буд хайрон шуд ва ҳуччаташ барбод рафт. Аллоҳ қавми ситамкорро ба роҳи ҳақ ҳидоят намекунад.

259. Ё дидӣ ки монанди он кас, ки ба дехе расид, дехе, ки сақфҳои биноҳояш фуру рехта буд. Гуфт: «Аз кучо Аллоҳ ин мурдагонро зинда кунад?» Аллоҳ ўро ба муддати сад сол миронд ва хараширо ҳам ҳамроҳи ў миронд ва хўрок ва нўшиданиро низ ба ҳамроҳ дошт, ки Аллоҳ хўрок ва нўшидании ўро ба ҳамон ҳолат дар ин муддати тулонӣ нигоҳ дошт. Он гоҳ зиндааш кард. Ва гуфт: «Чӣ муддат дар ин чо будӣ?» Гуфт; Як рӯз ё нисфе аз як рӯз дар ин ҳолат мондаам ва ин бар ҳасби гумони ў буд. Аллоҳ фармуд: Балки сад сол дар ин ҳолат мондаӣ. Ва фармуд ўро ба хўроку обат бингар, ки то ин муддат тағйир наёфтааст

أَوَكَلِّدَى مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتُ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَّبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا الْحَمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

(1) Яъне, мақсадаш ин буд, ки ман ҳар касро бихоҳам бикушам, мекушам ва ҳар касро бихоҳам зинда нигоҳ медорам. Тафсири Саъдӣ 1 \ 111

ва ба харат бингар, ки тикка-
тикка шуда ва пӯсидааст
ва устухонҳояш рехта ҷудо
шудаанд.⁽¹⁾ Мо мехоҳем туро
барои мардумон ибрате
гардонем ва бингар, ки
устухонҳоро чи гуна ба ҳам
мепаивандем ва гӯшт бар он
мепошонем». Чун қудрати
Аллоҳ бар ӯ ошкор шуд,
иқро карда гуфт: «Медонам,
ки Аллоҳ бар ҳар коре
тавоност!

260. Иброҳим гуфт: «Эй
Парвардигори ман, ба ман
бинамой, ки мурдагонро чи
гуна зинда месозӣ». Гуфт:
«Оё ҳанӯз имон наёвардаӣ?»
Гуфт; Оре, эй Парвардигор!
Ман имон дорам, ки ту
бар ҳар чизе тавано ҳастӣ
ва мурдагонро зинда
мегардонӣ ва бандагонро
сазо ва ҷазо медиҳӣ, аммо
мехоҳам дилам ором
гирад ва ба ҳақиқати маҳз
бирасам. Гуфт; «Чаҳор
парранда бигир ва онҳоро
бикуш ва пора-пора кун ва
бо якдигар биёмез ва ҳар
порае аз онҳоро бар кӯҳе
бинех. Пас онҳоро фарёд
кун! Албатта шитобон назди
ту меоянд. Ва Иброҳим ҳар

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي
الْمَوْتَةَ قَالَ أَوْلَيْتُؤْمِنٌ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن
لِّيُظْمِنَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ
فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ
مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا
وَأَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 112

паррандаеро ба номаш садо зад ва паррандагон бо шитоб ба сӯи ӯ омаданд. Ва бидон, ки Аллоҳ азиз аст, Ӯро чизе ғолиб омада наметавонад ва дар гуфтор, афъол, шарихат ва қазову қадараш бо ҳикмат аст».

261. Мисоли мӯъминоне, ки молҳояшонро дар роҳи Аллоҳ сарф мекунанд⁽¹⁾, мисли донаест, дар замини пок кошга шуда ки ҳафт хӯша мерӯёнад ва дар ҳар хӯша сад дона аст ва Аллоҳ барои ҳар кас, ки бихоҳад савоби онро чанд баробар менамояд. Ва ин бар ҳасби имон ва ихлоси комил аст, ки дар қалби нафақақунанда қарор дорад ва Аллоҳ фарохнеъмат аст ва аз нияти бандагонаш бохабар аст.

262. Онҳое, ки молҳои худро дар роҳи Аллоҳ ва дар дигар навъҳои хайр сарф мекунанд, пас аз хайри кардашон бар касе миннат намекунанд ва неъматхоро барнамешуморанд ва касеро бо забон ва кирдор озор намедиҳанд. Дар назди Парвардигорашон барояшон

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي
كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ
يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ
لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذَى لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾

(1) Аз бузуртгарин чизе, ки нафъаш ба мӯъминон мерасад, ин, сарф кардани мол дар роҳи Аллоҳ аст.

савоби бузургест. Ва дар охират бар онҳо тарс нест ва он чӣ аз дунё фавташон шуд, ғам нахоҳанд хӯрд.

263. Гуфтори некӯ ва бахшиш аз зулме, ки ба суҳан ё ба феъл аст, аз садақаҳое, ки аз паи он озурда қардан бошад, беҳтар аст ва Аллоҳ аз садақаҳои бандагонаш бе ниёзу бурдбор аст, ки онҳоро тез ба азоб намегирад.

264. Эй касоне, ки имон овардед! Садақоти худро бо миннат ниҳодан ва озор расондан ботил нақунед, ҳамчунин касе, ки молашро ба мақсади худнамоӣ ба мардум нафақа мекунад, то ки мардум ўро мадху сано гўянд ва ба Аллоҳ ва рўзи охират имон надорад, пас ў мисли санги соф ва бузургест, ки бар рўи он хоке аст ва борони саҳт бар он борида ва он хокро аз рўи санг шуста бурд. Риёкорон низ аз он чӣ ба даст оварданд, дар назди Аллоҳ бар нафақаи қардаи худ чизеро аз савоб намеёбанд ва фоидае нагирифтанд. Аллоҳ кофиронро ба сўи ҳақ ҳидоят намекунад.⁽¹⁾

﴿قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذًى وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَبْطُلُوا
صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ
مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَهْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ
فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 113

265. Ва мисли касоне ки моли худро барои талаби ризои Аллоҳ, бинобар устувории эътиқоди худ нафақа мекунанд, монанди боғе аст, ки дар теппае қарор дорад ва бар он борони саҳте биборад ва ду баробар мева диҳад ва агар борони саҳт бар он наборад, борони сабуке (шабнам) кифоят кунад.⁽¹⁾ Ва Аллоҳ бар он чи мекунад ба зоҳир ва ботини шумо биност. Ва ҳар якро ба дараҷаи ихлосаш подош медиҳад.

266. Оё касе аз шумо дӯст дорад, ки боғе аз дарахтони хурмо ва ангур дошта бошад ва зери он ҷуйборҳо оби ширин равон бошад ва ўро дар он боғ аз ҳар гуна меваҳо бошад ва дар ҳоле, ки пирӣ ўро фаро гирад ва наметавонад ин гуна боғдорӣ кунад ва фарзандони заъиф ва нотавон дорад, наметавонанд ўро ёрӣ кунанд. Ногаҳон гирдбод, ки оташе дар он аст, бар он бивазад ва боғ бисӯзад?⁽²⁾ Инчунин Аллоҳ

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيْتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ
جَنَّةٍ بَرْدَةٍ وَصَابِغَةٍ وَابِلٍ فَتَاتَتْ أُكْلَهَا
ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾

أَيُّوْدُ أَحَدِكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ
وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ
ذُرِّيَةٌ ضِعْفَاءُ فَاَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَأَحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾

(1) Ҳамчунин аст нафақаҳое, ки аҳли ихлос мекунанд, дар назди Аллоҳ мақбул ва дучанд мешаванд, гарчанде кам ё бисёр бошад. Тафсири Бағавӣ 328

(2) Ин мисоли касест, ки амалеро барои ризоияти Аллоҳ анҷом надод, монанди соҳиби боғ аст, ки дар вақти эҳтиётмандӣ чунин чизе барои ў пеш ояд Тафсири Бағавӣ 1 \ 329

оётро барои шумо баён
мекунад, то биандешед.

267. Эй касоне, ки имон ба Ман овардед ва пайрави расулони Ман ҳастед! Аз покизаҳои он чи шумо ба даст овардаед аз он чи Мо аз замин бароятон рӯендем, нафақа кунед ва қасд макунад, ки сифати пасти онро, ба камбағалон бидиҳед ва ҳол он ки агар ин гуна чиз (нафақа) ба шумо дода шавад, худатон гирандаи он нестед, магар он ки аз бади он чашм бипӯшед. Пас чӣ гуна розӣ мешавед барои Аллоҳ онро, ки худ намендасандед? Ва бидонед, ки Аллоҳ аз садақаҳои шумо бениёз ва дар ҳама ҳол сазовори ситоиш аст.

268. Ин бахилӣ ва ихтиёр кардани садақаи пастсифат аз шайтон аст, ки шуморо бо тангдастӣ метарсонад ва ба бахилӣ ташвиқ менамояд ва ба гуноҳ амр мекунад. Аллоҳ шуморо ба омӯрзиши гуноҳоятон ва афзунӣ дар неъмат, ваъда медиҳад. Ва Аллоҳ фарохнеъмат аст ва ба аъмол ва ниятҳоятон доност!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا كَسَبْتُمْ يَوْمًا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ
الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ
تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغِيضُوا
فِيهِ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾

الشَّيْطَانُ يُعِدُّكُمْ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ
بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يُعِدُّكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ
وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾

269. Ҳикматро⁽¹⁾ ба касе, ки хоҳад, мебахшад ва ҳар кас, ки ҳикмат ба ӯ дода шавад, ба ростӣ, ки хайри бисёре ба ӯ дода шудааст. Ва ҳеҷ коре ҷуз бо ҳикмат анҷом намеёбад. Ва ҷуз хирадмандон касе панд намегиранд.

270. Ва он чи аз мол ё ғайри он, кам ё бисёр дода шудед ва онро барои ризоияти Аллоҳ нафақа кунед ва ё назреро, ки ба гардан бигиред, Аллоҳ онро медонад ва бинобар ниятҳоятон ба шумо савоб медиҳад ва касе, ки ҳаққи Аллохро манъ мекунад, вай ситамкор аст ва ситамкоронро мададгоре нест, ки аз азоби Аллоҳ онҳоро халос гардонанд.

271. Агар садақаҳоро ошкор кунед, кори хубе аст ва агар онҳоро пинҳон намоед ва ба ниёзмандон (бенавоён, мискинон) бидиҳед, бароятон беҳтараст, зеро садақа ба сурати пинҳонӣ бар қуввати ихлос далолат менамояд ва Аллоҳ гуноҳонатонро мепӯшонад ва Аллоҳ ба он чи ки мекунад огоҳ аст ва аз аҳволи

يُؤْتِي لِكُلِّ كَفَّةٍ مِّنْ بَشَاءٍ وَمَنْ يُؤْتِ
الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٢٩﴾

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذْرْتُمْ مِّنْ
نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٣٠﴾

إِنْ تَبَدُّوا لَصَدَقَاتٍ فَبِعَمَّاهُ
وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ
عَنكُم مِّن سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٣١﴾

(1) Яъне илми муфид, маърифати дуруст ва андешаи солим ва дурусткорӣ дар гуфтор ва кирдор. Тафсири Бағавӣ 1\334

шумо чизе бар Ё пинҳон намемонад ва ҳар якро мувофиқ ба амалаш ҷазое хоҳад дод.⁽¹⁾

272. Ҳидоят ёфтани онҳо (яъне кофирон) бар ўҳдаи ту эй Муҳаммад лозим нест, балки Аллоҳ ҳар касеро, ки хоҳад, ба сӯи динаш ҳидоят менамояд ва ҳар он чи нафақа кунед кам ё беш, хоҳ барои кофир бошад ё барои мусалмон, савоби он барои худатон бозгардандааст. Ва мўъминон нафақа намекунанд, магар барои талаби ризоияти Аллоҳ. Ва ҳар чи хуб ва неке, ки нафақа кунед, савоби он ба шумо пурра боз гардонда мешавад ва аз савоби шумо чизе кам карда намешавад.⁽²⁾

273. (Ин садақот) барои камбағалони мусалмон аст, ки дар роҳи Аллоҳ бозмонданд ва наметавонанд дар замин сафар кунанд ва шахси нодон онҳоро ба сабаби тамаъ накарданашон тавонгар мепиндорад, Онҳоро аз симояшон мешиносӣ, бо исрор (бардавом) аз мардум

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾^(٢٧٢)

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ^(٢٧٣)

(1) Тафсири Саъдӣ 1\116

(2) Тафсири Саъдӣ 1\116

чизе намехоҳанд. Агар дар пурсидан маҷбур шаванд, бисёр тавалло намекунанд. Ва ҳар чи дар роҳи Аллоҳ аз хубӣ нафақа кунед, Аллоҳ ба он доно аст ва рӯзи қиёмат мукофотатонро пурра хоҳед гирифт.

274. Касоне, ки шабу рӯз пинҳон ва ошкоро моли худро барои ризоияти Аллоҳ нафақа мекунанд, подошашон назди Парвардигорашон аст ва на тарсе дар охират бар онҳост ва дар дунё, аз он чи ки аз онҳо фавт шуд, андӯхгин намешаванд. Дар нафақа кардан бар камбағалон каромат ва иззат аст ва покии моли сарватмандон аст ва бо яқдигар мадад кардан ба некӯи ва тақво аст. Ин гуна фазлу бузургиро банда дар ризоияти Аллоҳ метавонад ёфт, на дар садақа кардан ба қаҳр ё маҷбури.

275. Касоне, ки рибо (суд) мехӯранд аз қабр барнамехезанд, магар монанди касе, ки шайтон ўро дучори девонагӣ кардааст, ин бад-он чиҳат аст, ки онҳо гуфтанд: “Хариду фурӯш айнан монанди рибо аст” Аллоҳ онҳоро дурӯф

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَيْمَنِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ وَمِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَاتَّبَعَهَا فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

баровард ва баён кард, ӯ хариду фурӯшро ҳалол намуда ва риборо ҳаром кардааст. Зеро дар хариду фурӯш барои ҳар фард ва ҷамоат манфиатест ва дар рибо зиён ва ҳалокӣ аст. Пас касе, ки панде аз ҷониби Парвардигораш ба ӯ расид ва аз рибохӯрӣ даст кашид ва тавба кард он чи дар гузашта ба даст овардааст, аз они ӯ мебошад ва кори ӯ бо Аллоҳ аст. Ва ҳар кас, ки бо рибохӯрӣ бозгардад, пас онҳо аҳли оташанд ва дар он ҷо ҷовидона хоҳанд буд.

276. Аллоҳ баракати риборо нобуд месозад ва садақотро афзоиш медиҳад ва савоби садақакунандагонро дучанд мегардонад ва дар молҳояшон баракат ато мефармояд. Аллоҳ ҳалолшуморандаи хӯрдани рибо ва ҳар носипоси гунаҳкорро дӯст надорад.

277. Онон, ки имон овардаанд, ва корҳои некӯ кардаанд ва намозро, ҷунон ки Аллоҳ ва Расул фармудаанд, барпо доштаанд ва закоти молашонро додаанд, барояшон савоби бузургест дар назди Парвардигорашон.

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

Ва онҳо дар охират бим надоранд ва дар дунё бар он чизе аз насибаи дунёии онҳо ғавт шуд, ғамгин намешаванд!

278. (Сипас мўъминонро хитоб кард ва ба онҳо фармуд:) Эй касоне, ки имон ба Аллоҳ овардед ва пайрави Расули Ў ҳастед, аз Ў битарсед ва пасмондаи муомилаҳои рибоиро, ки пештар анҷом додаед, тарк кунед, агар шумо мўъмини ҳақиқӣ бошед.⁽¹⁾

279. Ва агар аз муомилаи рибой даст накашидед, пас шумо ба мубориза бо Аллоҳ ва паёмбараш бархостаед⁽²⁾. Ва агар тавба кардед аз рибо, пас асли молҳоятон аз они шумо аст ва шумо ситам намекунед шахсеро, ки қарз додаед, то ки зиёда аз қарзатон бигиред ва бар шумо ситам карда намешавад аз тарафи қарзгирифташуда ба гирифтани асли молатон.⁽³⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

(1) Тафсири Ибни Касир 1\716

(2) Ва ин баёнғари авчи зиштӣ ва қабоҳати бади рибо аст, ки ба ҷанги бо Аллоҳ ва паёмбараш фаро хондааст.

(3) Тафсири Табарӣ 6\28

280. Ва агар қарздор, ки тангдаст буд ва наметавонист талабро бипардозад бар талабгор вочиб аст, ки ўро то замони ҳусули фароҳи муҳлат бидихад ва бар қарздор вочиб аст, ҳар гоҳ тавонист, қарзро бипардозад ва агар талабгор тамоми қарз ё қисми онро ба шахси қарздор бубахшад, барояшон беҳтараст, агар бузургии инро медонистанд.

281. Ва аз рўзе битарсед эй мардум, ки он рўз рўзи қиёмат аст ва дар он рўз ба сўи Аллоҳ бозгардонда мешавед, сипас ҳар кас аз он чи касб кардааст, ба сурати комил дарёфт мекунад, агар нек бошад, нек аст ва бад бошад, бад аст ва бар онҳо ситам намешавад.⁽¹⁾

282. Эй он касоне, ки имон овардаед! Агар ба ҳамдигар то муддати муайяне қарзе додед, онро бинависед барои ҳифзи мол ва дафъи низоъ ва бояд, ки онро нависандаи боинсоф бинависад. Ва ҳеч нависандае набояд ба хотири хешовандӣ ё ба хотири

وَأَن كَانَ ذُو عَسْرَةٍ فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ
وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

وَأَتَقُوا يَوْمَ تُنْجَعُونَ فِيهِ إِلَىٰ اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى
كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ
أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ
كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَن يَكْتُبَ
كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَسْتَقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسَ
مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا
أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَن يُؤْمِلَ هُوَ فَلْيُمْلِلْ

(1) Дар ин оят ишоратест бояд мўъмин худро дур гирад аз он чи ки Аллоҳ онро ҳаром гардондааст аз касбҳои рибой ва намозро барпо дорад ва закотро адо намояд ва амалҳои шоиста кунад.

душманӣ аз навиштани он, он гуна ки Аллоҳ ба ӯ омӯхтааст, даст кашад, пас бояд бинависад ва касе, ки ҳақ бар ӯст (яъне қарзгиранда) имло кунад ва котиб аз Парвардигораш битарсад ва чизе аз он кам накунад, пас агар қарзгиранда шахси беақл ва нодон ё нотаваон буд ё наметавонист имло кунад, бояд сарпарастӣ ӯ ба адлу инсоф имло кунад ва ду гувоҳ аз мардони мусалмони болиғу оқил аз аҳли адолат бигиред ва агар ду мард набуд, пас як мард ва ду зан аз гувоҳоне, ки меписандед, (сабабаш ин аст, ки) то агар яке аз он ду зан фаромӯш кард дигаре бо ӯ ёдоварӣ кунад. Ва ҳар гоҳе гувоҳон барои гувоҳӣ додан даъват шаванд, набояд рад кунанд ва аз навиштани қарз тибқи ваъдааш хоҳ кам бошад, ё зиёд хаста нашавед. Ин навиштан боинсофтарин ҳукм аст назди Аллоҳ ва дурусттарин роҳ барои гувоҳӣ додан ва қарибтар аз он аст, ки дучори шак нашавед, магар ин ки савдои нақдӣ бошад, ки дар миёни худ даст ба даст

وَالِيَهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ تَارِجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَآمَرَ أَنَّ مِنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشَّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشَّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا أَنْ تَكْتُمُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجْرَةً حَاضِرَةً يُدِيرُونَ وَنَهَائِينَ كُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُمُوهُمَا وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فَسُوفٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمْكُمْ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٢٦﴾

мекунед, пас дар ин сурат бар шумо гуноҳе нест, ки онро нанависед.⁽¹⁾ Ва чун хариду фурӯш кардед, бояд гувоҳ бигиред барои дафъи низоъ ва набояд нависанда ва шоҳид зиён бубинанд ва агар чунин коре кунед, аз фармони Аллоҳ сарпечӣ кардаед. Ва аз Аллоҳ битарсед ва Аллоҳ некии дунё ва охиратро ба шумо меомӯзад ва Аллоҳ бар ҳар чизе доност.⁽²⁾

283. Ва агар дар сафар будед ва нависандае наёфтед, ё нависанда вучуд дошт, қоғаз ё қалам вучуд набуд, пас бояд чизе ба ивази навиштан ба гарав гирифта шавад ва агар касе аз шумо дигареро амин донист, ҳеч боке нест дар нанавиштан ва гувоҳ наоварданатон пас он кас ки амин дониста шуд бояд ки амонати худро адо кунад ва аз Парвардигораш битарсад. Ва гувоҳиро пинҳон накунед ва ҳар кас ки онро пинҳон кунад, дилаш гунаҳгор аст

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا
فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا
فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ
وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا
فَأِنَّهُ إِثْمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴾

(1) Гоҳе масъалаи китобати қарз бар ҳасби шароит воҷиб ва гоҳе мустаҳаб мешавад, ба ҳар ҳол навиштан авло аст, зеро инсон ба фаромӯши наздик аст

(2) Аллоҳи мутаъол бандагонашро дар ин оят ба ҳифзи ҳуқуқи яқдигар роҳнамоӣ кардааст. Тафсири Саъдӣ 1\118

ва Аллоҳ ба асрори шумо огоҳ аст ва ба он чи мекунад, доност.⁽¹⁾

284. Он чи дар осмонҳо ва замин аст аз они Аллоҳ аст. Ва агар он чиро дар дил доред, ошкор қунед ё онро пинҳон намоед, Аллоҳ шуморо бар он ҳисоб мекунад. Пас ҳар касро, ки бихоҳад, меомӯрзад ва ҳар касро, ки бихоҳад азоб медиҳад ва Аллоҳ бар ҳар чизе тавоност.⁽²⁾

285. Паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ба он чи аз ҷониби Парвардигораш ба ӯ нозил шуд имон овард ва мӯъминон низ; ҳама ба Аллоҳ (ки Ӯ Парвардигор ва сазовори ибодат ва Ӯро номҳо ва сифатҳоест, ки лоиқ ба зот ва бузургии Ӯ ҳастанд) ва Фариштагон ва китобҳо ва паёмбаронаш имон оварданд ва гуфтанд: байни ҳеч як паёмбарони Ӯ фарқ намегузорем ва гуфтанд: Шунидем каломатро ва итоъат кардем амратро. Парвардигоро! Омӯрзиши

لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِنْ تَبَدُّوا
مَا فِيْ اَنْفُسِكُمْ اَوْ يُخَفُّوْهُ يُحَاسِبِكُمْ
بِهٖ اللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٨٤﴾

ءَاَمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَا اَنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهٖ
وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلُّ ءَاَمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلِكِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ
لَا تَنْفِرُ فِىْ بَيْنِ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهٖ ؕ وَقَالُوْا سَمِعْنَا
وَاَطَعْنَا ؕ غُفْرٰنَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ﴿٢٨٥﴾

(1) Тафсири Ибни Касир 1\728

(2) Аллоҳ бо фазлу раҳмати худ бандагонашро икром намудааст ва он чи дар дилҳо нигоҳ медоранд, то онро анҷом надиханд ё ба забон наёваранд, ба ҳисоб намегирад.

туру мехоҳем ва бозгашт ба сӯи туст.

286. (Дини Аллоҳ осон аст ва дар он машаққат нест.) Аллоҳ ҳеҷ касро чуз ба андозаи тавоноиаши мукаллаф (вазифадор) намекунад, ҳар кори неке, ки анҷом диҳад, ба фоидаи худ карда ва ҳар кори баде, ки анҷом диҳад, ба зиёни худ кардааст. Парвардигоро! Агар чизеро аз фармудаҳоят фаромӯш кардем ё дар он чизҳое, ки манъ намудӣ, хато кардем, моро ба укубат магир. Парвардигоро! Бори гарон, ки мо тоқати бардошти онро надорем бар мо магузор, он чунон ки бар касоне, ки пеш аз мо Туро нофармонӣ карда буданд. Парвардигоро! Он чи тоб ва тоқаташро надорем, бар дӯши мо магузор ва аз мо дар гузар ва моро биёмӯрз ва бар мо раҳм кун, Ту Аллоҳи мо ҳастӣ, пас моро бар қавме, ки дини Туро инкор карданд ва паёмбаратро дурӯғ бароварданд, пирӯз гардон!

لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا كَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تَأْخُذْنَا إِن
نَبِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا
إِضْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ وَعَلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَأَطَاقَةَ لَنَا بِهِ
وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا إِنَّتَ
مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

Сураи Оли Имрон (Хонадони Имрон)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 200 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф. Лом. Мим.⁽¹⁾
2. Ҷуз Аллоҳ маъбудӣ барҳақ дигаре нест. Ҳамеша зинда ва пойдору устувор аст ба зоти хеш ва дар пойдорӣ эҳтиёҷ ба дигарон надорад.
3. Китоби Қуръонро бар ту ба ҳақ нозил кард, тасдиқкунандаи китобхоест, ки пеш аз он буданд.⁽²⁾
4. барои ҳидояти мардум фиристод ва Фурқонро нозил кард. Бегумон касоне, ки ба оёти Аллоҳ куфр варзиданд, онон азоби саҳт дар пеш доранд ва Аллоҳ тавоност ва касе, ки аз фармони Ӯ сар печад, дучори интиқом мегардад.
5. Бегумон ҳеҷ чизе дар осмон ва дар замин бар Аллоҳ пинҳон намест. Ва ҳатто он чи дар шиками занон аст бар Ӯ пӯшида нест.⁽³⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْقُرْآنِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿١﴾

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٢﴾

مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٣﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٤﴾

(1) Дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.

(2) Яъне, тасдиқкунандаи китоби Таврот ва Инҷил

(3) Тафсири Саъдӣ 1\121

6. Ўст, ки шуморо дар шикамҳои модаронатон он гуна, ки бихоҳад, дар қолаби мард ё зан, комил ё ноқис, сурат мебандад. Ҷуз Ў маъбуди барҳақе нест, тавоност ва дар офариниши махлуқоташ бо ҳикмат аст.
7. Ў зотест, ки китобро бар ту нозил кард ва баъзе аз он оёти муҳкам ҳастанд, ки маъони он возеҳ ва равшан аст ва онҳо асли китоб ҳастанд. Ва баъзе аз он муташобихот ҳастанд, ки эҳтимолан маъони дигар ҳам доранд. Ва аммо касоне, ки дар дилхояшон майл ба сӯи ботил аст, барои фитнаангезӣ ва таъвили нодурусти он, аз паси муташобихот мераванд ва таъвили онро ҷуз Аллоҳ касе намедонад. Ва собитқадамон дар илм меғоянд: “Ба ҳама оёти Қуръон имон овардем, ҳама аз ҷониби Парвардигори мост” ва ҷуз хирадмандон панд намепазиранд.
8. Парвардигоро, пас аз ин ки моро ҳидоят кардӣ, дилҳои моро ба ботил моил масоз ва аз ҷониби худ ба мо раҳмате бубахш. Бегумон Ту дорои бахшиши зиёде ҳастӣ.

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ
مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ
مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ
مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ
وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

Касеро, ки Ту хостӣ аз фазлу атои худ барояш беҳисоб арзонӣ мекунӣ.

9. Эй Парвардигори мо, ҳамоно шаҳодат медиҳем, ки Ту мардумро дар рӯзи қиёмат, ки ҳеч шакке дар он нест, чамъ хоҳӣ кард. Бегумон Аллоҳ хилофи ваъда намекунад.

10. Бегумон касоне, ки куфр варзиданд, ҳаргиз молҳо ва фарзандонашон онҳоро аз азоби Аллоҳ наҷот нахоҳанд дод ва онҳо ҳезуми дӯзаханд.⁽¹⁾

11. Монанди рафтор ва кирдори оли Фиръавн ва касоне, ки пеш аз онҳо буданд, оёти моро дурӯғ бароварданд, пас Аллоҳ онҳоро ба азобҳои дунявӣ ва ухравӣ гирифта кард ва Аллоҳ, касеро ба Ў куфр орад ва паёмбарашро дурӯғ барорад, саҳт азобкунанда аст.⁽²⁾

12. Бигӯӣ, эй Расул, ба кофирони яҳуд ва ғайрашон, ба онҳое, ки пирӯзии туро дар Бадр⁽³⁾ бовар надоштанд:

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْفِرَ عَنْهُمْ
أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
وَأُولَئِكَ هُمْ وَفُودُ النَّارِ ﴿١١﴾

كَذَّبَ آلَ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٢﴾

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْيَابُونَ
وَنُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَيَسَّ الْمِهَادُ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\15

(2) Тафсири ибни Касир 2\16

(3) Маконест, дар марзи байни Макка ва Мадина, ки мусалмонон дар он чо кофиронро шикаст доданд.

ба зудӣ мағлуб хоҳед шуд дар дунё ва бар куфр мемиред ва ба ҷаҳаннам гирд оварда мешавед ва бад ҷойгоҳест дӯзах!

13. Эй яҳудони саркаш, барои шумо дар ҷанги Бадр нишонаи бузурге буд дар рӯ ба рӯ шудани ду гурӯҳ, гурӯҳе дар роҳи Аллоҳ мечангид (яъне, Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва ёронашон) ва гурӯҳе дигар кофир буданд, ки мӯъминонро бо чашмони худ ду баробар медиданд ва инро Аллоҳ сабаби шикасти кофирон гардонид. Ва Аллоҳ бо ёрии худ ҳар касеро ки хоҳад ёри медиҳад. Ҳамоно дар он барои фаросатмандон ибрати бузургест!⁽¹⁾

14. Муҳаббати орзуҳои нафс: аз қабилӣ занон ва фарзандон ва сарватҳои қимматбаҳо аз зару сим ва аспони нишондор ва ҷаҳорпоён (шутур, гов ва гӯсфанд) ва зироат барои мардум орошта шудааст. Ҳамаи инҳо матоъи зиндагии дунёст ва саранҷоми нек дар пешгоҳи Аллоҳ аст.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ آيَةٌ فِي فَعْتَنِ ابْتِغَاءَ
فَعْتَةٍ تَقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى
كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ رَأَى الْعَيْنِ
وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾

رُزِقَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرَ الْمُقَنْطَرَةَ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ
وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ
عِنْدَهُ حَسَنُ الْمَعَابِ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\17

15. Бигӯ эй Расул: “Оё шуморо ба чизҳое беҳтар аз инҳо огоҳ кунам?” Барои онон, ки парҳезгорӣ пеша карданд ва аз азобаш тарсиданд, дар назди Парвардигорашон бихиштҳоест, ки дар зери қасрҳои он дарёҳо равон аст. Онҳо бо ҳамсарони покиза аз ҳайзу нифос ва хулқи бад бо ризоияти Аллоҳ ҷовидона дар он ҷо хоҳанд буд. Ва Аллоҳ аз сифатҳои неку бади бандагонаш огоҳ аст ва ба холашон доност.⁽¹⁾

16. Он бандагони парҳезгоре, ки меғӯянд: «Эй Парвардигори мо, имон овардем ба Ту ва китобат ва Расулат, Муҳаммад саллалоҳу алайҳи ва саллам, гуноҳони моро биёмӯрз ва моро аз азоби оташ начот деҳ.»⁽²⁾

17. Онҳое, ки дар тоъату мусибатҳо сабр мекунанд ва дар сухану корҳояшон содиқ ҳастанд ва дар тоъат бардавоманд ва дар пинҳону ошкоро нафақа мекунанд ва дар саҳаргоҳон аз гуноҳҳо омӯрзиш мецоҳанд. Ба дурусти, ки ин вақт вақти қабули дуъо аст.⁽³⁾

﴿قُلْ أُوۡدِبۡتُمۡ بِحَيۡرٍ مِّنۡ ذَٰلِكُمۡ ۗ لِلَّذِينَ اتَّقَوۡا۟ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ جَنَّٰتٌ تَجۡرِيۡ مِنۡ تَحۡتِهَا۟ الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَاۗ وَأُزۡوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضۡوَانٌ مِّنۡ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ بَصِيرٌۢ بِالۡعِبَادِ ﴿١٥﴾

﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰنۡتَا۟ اِمۡنَا۟ فَاعۡفِرۡ لَنَا۟ ذُنُوبَنَا۟ وَنَا۟ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾

﴿الصّٰدِقِيۡنَ وَالصّٰدِقٰتِۡنَ وَالْقٰنِتِيۡنَ وَالْقٰنِتٰتِۡنَ وَالْمُتَّوۡبِيۡنَ وَالْمُتَّوۡبٰتِۡنَ وَالصّٰلِحِيۡنَ وَالصّٰلِحٰتِۡنَ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيۡعٌ عَلِيۡمٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\123

(2) Тафсири ибни Касир 2\23

(3) Тафсири ибни Касир 2\23

18. Аллоҳ гувоҳӣ медиҳад, ки ҳеч маъбуди барҳаққе ҷуз Ў нест ва фариштагон ва аҳли илм низ гувоҳӣ медиҳанд, ки ҳеч маъбуди барҳаққе ҷуз Ў нест ва Ў азиз аст, хости Ӯро чизе монёъ шуда наметавонад ва дар гуфтору корхояш бо ҳикмат аст.

19. Ба дурустӣ дине, ки Аллоҳ онро барои худ писандидааст ва ба он паёмбарашро фиристодааст, Ислом⁽¹⁾ аст. Ба ҷуз ислом дигар дин дар пешгоҳи Аллоҳ мақбул нест. Пас аз омадани хучҷат (омадани расулон ва нозил шудани китобҳо) аҳли китоб аз яҳуду насоро миёни худ аз рӯи ҳасад ва саркашӣ бо якдигар ихтилоф карданд. Ва ҳар кас, ки ба оёти Аллоҳ кофир шавад, бидонад, ки Аллоҳ зудшумор аст ба ҳисоби ҳар кас мерасад.

20. Агар бо ту эй Расул, аҳли китоб дар бораи тавҳид⁽²⁾ ба муноқиша бархезанд, ба онҳо бигӯ: «Ман ибодати худро ҳолис аз барои Аллоҳ мекунам ва касеро дар ибодаташ шарик намеорам

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا
بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ لَلْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَاجَاءَهُمْ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِتَايَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسَمْتُمْ وَجْهِيَ لِلَّهِ
وَمِنْ أَنبَعَيْنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
وَالْأُمِّيَّةِينَ أَسَمْتُمْ فَإِنْ أَسَأْتُمْ فَقَدْ
أَهْتَدُوا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

(1) Сарфурӯ овардан ба Аллоҳ ба тоъат ва таслим шудан ба яктопарастӣ. Тафсири Саъдӣ 1\124

(2) Аллохро якка ягона ибодат кардан

ва низ пайравони ман холис
 Ёро ибодат мекунанд ва
 барояш сар фуру меоранд.
 Ба аҳли китоб ва мушрикони
 араб ва ғайрашон бигӯ: Агар
 шумо ҳам ба Аллоҳ худро
 таслим намудед, пас шумо
 бар роҳи мустақим ва ҳақ
 ҳастед ва агар рӯй гардонед,
 ҳисоби шумо бар Аллоҳ аст.
 Ва вазифаи ман танҳо
 пайғом расонидан асту бас.
 Аллоҳ ба бандагон биност
 ва ҳеҷ чизе аз Ё махфӣ
 наменоад⁽¹⁾.

21. Ҳамоно касоне, ки оёти
 Аллохро инкор мекунанд
 ва паёмбаронро ба ноҳақӣ
 мекушанд ва мардумонеро,
 ки аз рӯи адл фармон
 медиҳанд ва ба тариқи
 паёмбарон пайравӣ
 мекунанд, ба
 қатл мерасонанд. Пас онҳоро
 ба азоби дарднок мужда
 бидеҳ!

22. Ин гурӯҳ ононанд, ки нобуд
 шуд амалҳои онҳо дар дунёву
 охира ва ҳеҷ амале аз онҳо
 қабул нахоҳад шуд ва нест
 онҳоро ёридихандае, ки аз
 азоби Аллоҳ онҳоро начот
 диҳад!

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
 وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّكَ
 الَّتِي بَعَثْنَا لَبَيِّنَاتٍ لِّبْنِي
 النَّاسِ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ
 فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
 وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿١٢﴾

23. Оё эй Расул, надидӣ аҷоиботеро аз ҳоли яҳудон, ки баҳрае аз илми китоби Таврот дода шуда будаанд, пас медонанд, ки он чи дар Қуръон омадааст ҳақ аст. Чун даъват карда шаванд, ба ҳукми китоби Аллоҳ (Қуръон), ки дар бораи ихтилофи онҳо ҳукм бикунад, пас агар ҳукм мувофиқи ҳавою ҳавасашон набошад, аз вай рӯ гардонданд. Бештарашон ҳукми Аллохро рад мекунад, зеро одати онҳо саркашӣ кардан аз ҳақ аст.⁽¹⁾

24. Ва ин саркашиашон аз сабаби эътиқоди фосиди онон буд, ки меғуфтанд: Чуз чанд рӯзе дигар оташи дӯзах ба мо нарасад. Ин суҳанро аз назди худ бофтанд ва онро ҳақиқат донишанд, пас ба он амал карданд. Ва ба ин эътиқоди дурӯғбофташон дар дин, худашонро фиреб доданд.

25. Пас дар рӯзи қиёмат, он гоҳ ки Аллоҳ онҳоро ҷамъ мекунад, ҳоли онҳо чи гуна хоҳад буд!? Ҳол он ки дар омадани он рӯзи қиёмат шакл нест ва ба ҳар шахсе ҷазои он

أَلْوَتَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكِتَابِ
يُدْعُونَ إِلَى الْكِتَابِ اللَّهُ لِيُحْكُمَ بَيْنَهُمْ فَيُتَوَلَّى
فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿١٣﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا
أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَعَرَّهَمُ فِي دِينِهِمْ
مَا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿١٤﴾

فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتَهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ
وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\21

мешавад ва бар онҳо ситам намешавад.

26. Эй Расул, рӯ ба сӯи Парвардигорат кун бо дуъо ва бигӯ: Бор Илоҳо, Туй подшоҳи мулки дунёву охират! Ба ҳар кӣ бихоҳӣ, дар замин мулк (мол ва султон) медиҳӣ ва аз ҳар кӣ бихоҳӣ, мулк меситонӣ! Ҳар касро, ки бихоҳӣ, бо тоъатат дар дунё ва охират иззат медиҳӣ ва ҳар касро, ки бихоҳӣ, ба маъсият хорӣ медиҳӣ! Ҳамаи некиҳо ба дасти Туст ва Ту бар ҳар қоре тавоноӣ!⁽¹⁾

27. Аз нишонаҳои қудрати Ту, ин ки шабро ба рӯз ва рӯзро ба шаб дармеоварӣ. Инро ба ҷои он ва онро ба ҷои ин қарор медиҳӣ, бар шаб меафзой ва аз рӯз кам мекуни, то бо ин корҳо ва манофеъи бандгон таъмин шавад. Ва зиндаро аз мурда падида меоварӣ, ҳамон тавре ки киштзорҳои гуногунро аз дона мерӯёнӣ ва мӯъминро аз кофир падида меоварӣ ва мурдаро аз зинда берун мекуни ва тухми мурғи бечонро аз мурғи зинда берун меоварӣ. Ва ба ҳар

قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُدَلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦١﴾

تَوَلِّجُ اللَّيْلِ فِي النَّهَارِ وَتَوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتَخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتَخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٦٢﴾

(1) Дар ин оят исботи сифати дасти Аллоҳ зикр шудааст, ки лоиқ ба зоти худааш аст. Тафсири Бағавӣ 2\24

ки бихоҳӣ, беҳисоб рӯзӣ
медиҳӣ!

28. Аллоҳ манъ мекунад
мӯъминонро аз ин ки
кофиронро ба ҷои мӯъминон
ба дӯсти гиранд. Пас ҳар кӣ
чунин кунад, ўро бо Аллоҳ
робитае нест ва ў аз Аллоҳ
дур аст. Магар ин ки аз
ҷони худ битарсед, пас дар
чунин ҳолат Аллоҳ ба шумо
рухсат медиҳад, ки ба онон
дӯстии рӯякӣ кунед, то он
даме, ки тавоно шавед. Ва
Аллоҳ шуморо аз худаш
метарсонад, ки бозгашт ба
сӯй Уст барои ҳисобу ҷазо.

29. Эй Паёмбар, ба мӯъминон
бигӯ: «Ҳар чӣ дар дил доред,
аз майл кардан ба сӯи
кофирон, дар муҳаббату ёри
доданашон, чӣ пинҳонаш
кунед ва чӣ ошкораш созед.
Аллоҳ ба он огоҳ, аст. Ў ҳар
чиро, ки дар осмонҳо ва
замин аст, медонад ва бар
ҳар коре тавоност!

30. Рӯзи қиёмат ҳар кас корҳои
нек ва корҳои бади худро
дар пеши худ ҳозир бинад,
то ҷазо дода шавад, онҳо
касе, ки корҳои бад кардааст
орзу кунад, эй кош миёни ў
ва кирдори бадаш масофае
бузург бувад. Пас барои

لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي
شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاتَةٌ وَيُحَذِرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ. وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

قُلْ إِنْ تَخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ بُدُوهُ
يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

يَوْمَ يَجْعَلُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ
مُحَضَّرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا
وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ
وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

он рӯз омода бошед, ки Аллоҳ шуморо аз Худаш метарсонад. Ва бо ҳамроҳи ин ҳама сахтгириҳояш Аллоҳ ба бандагонаш меҳрубон аст!

31. Эй Паёмбар бигӯ: Агар дӯстдори Аллоҳ бошед, пас пайравии ман кунед ва бо зоҳиру ботинатон ба ман имон оред, то Ё низ шуморо дӯст бидорад ва гуноҳонатонро биёмӯрзад, ки омӯрзанда ва меҳрубон аст! Ин оят чунин мефармояд, ки шахсоне, ки даъвои муҳаббати Аллоҳ мекунад, вале аз амру наҳии Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам пайравӣ намекунад, пас ин гуна касон дар даъвои худ дурӯғгӯ ҳастанд.

32. Эй Паёмбар бигӯ: Итоъати Аллоҳ кунед бо пайравӣ кардани китобаш ва итоъати паёмбар кунед бо пайравии суннаташ. Пас агар рӯй баргардонданд, ҳамона Аллоҳ кофиронро дӯст надорад.⁽¹⁾

33. Ҳамона Аллоҳ, Одаму Нӯҳ ва хонадони Иброҳиму хонадони Имронро бар

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي
يُحِبِّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١﴾

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٢٢﴾

* إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

(1) Мухолифат кардани амри Расул ба куфр далолат мекунад ва Аллоҳ чунин касонро дӯст надорад. Тафсири ибни Касир 2\32

чаҳониён бартарӣ дод ва онҳоро беҳтарини аҳли замонашон гардонид:

ذُرِّيَّةَ بَعْضِهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

34. Онҳо фарзандони поке буданд дар тавҳиду ихлос. Баъзе аз насли баъзе дигар пайдо шудаанд. Ва Аллоҳ шунаво аст ба гуфтори бандагонаш ва доност ба кирдорашон ва мувофиқи аъмолашон подошашон хоҳад дод!

إِذْ قَالَتْ أَمْرًا تُعِزُّ عَزْمَ رَبِّكَ لِيِ نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٥﴾

35. Ба ёд ор эй Расул, қиссаи зани Имрон ва духтараш Марям ва Исо алайҳиссаломро; то ин ки ту рад намой касонеро, ки даъво кардаанд, ки Исо Аллоҳ аст ё фарзанди Аллоҳ аст. Чун гуфт зани Имрон: Эй Парвардигори ман, он чи ки дар шикам дорам, барои Ту назр кардам, ⁽¹⁾ Ин назрро аз ман бипазир, ки Ту танҳо шунавоӣ ба дуъои ман ва доноӣ ба нияти ман.

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٢٦﴾

36. Чун фарзанди хешро ба дунё овард, гуфт: «Эй Парвардигори ман, ҳамоно ман духтар ба дунё овардаам ва назр кардам то он чиро, ки дар шикам дорам,

(1) Яъне, назри ман чунин аст, ки фарзанде, ки аз ман ба дунё меояд, бояд аз кори ин ҷаҳон озод ва танҳо холис барои ту дар хидмати Байтулмуқаддас бошад. Тафсири Бағавӣ 2\29

ходими ибодатгоҳи ту қарор
диҳам ва Аллоҳ ба он чӣ
ки ў таваллуд карда буд,
донотар аст. Аллоҳ қалби
ўро таскин дод ва назрашро
пазируфт ва фармуд, ки
писар монанди духтар нест.
(Ва модари Марям гуфт:)
Ўро Марям ном ниҳодам.
Ў ва фарзандонашро аз
шайтони рачим дар паноҳи
Ту месупорам.⁽¹⁾

37. Пас Парвардигораш
дуъояшро қабул кард ва
он духтарро ба некӣ аз
ў пазируфт ва ба тарзе
писандида парваришаш дод
ва Закариё алайҳиссаломро
ба сарпарастии ў вобаста
кард. Ва ҳар вақт, ки Закариё
ба меҳроб назди ў мерафт,
пеши ў хӯрдани меёфт.⁽²⁾
Мегуфт: Эй Марям, инҳо
барои ту аз кучо мерасад?
Марям мегуфт: Аз ҷониби
Аллоҳ; зеро Ў ҳар касро,
ки бихоҳад, аз бандагонаш
беҳисоб рӯзӣ медиҳад.

38. Дар он ҷо, ки Закариё
алайҳиссалом ин ҳолатро
дид ва меҳрубонии Аллохро
нисбат ба Марям мушоҳида

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنبَتَهَا نَبَاتًا
حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا
زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ
يَمْرُؤُا أَنَّىٰ لَكَ هَٰذَا قَالَ هُوَ مِنْ عِنْدَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ وَقَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ
لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\128

(2) Меваҳои тобистонаро дар зимистон ва меваҳои зимистонаро дар тобистон.
Тафсири ибни Касир 2\36

нисбат ба Марям мушоҳида кард, аз Аллоҳ хост, то ўро фарзанде бидиҳад. Ин дар ҳоле буд, ки ў аз доштани фарзанд ноумед шуда буд. Пас гуфт: “Парвардигоро! Аз ҷониби худ фарзанди некӯ барои ман ато фармо! Ҳамоно Ту шунавандаи дуъо ҳастӣ”.

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَأَحْسَبُكَ وَأَيُّنَا
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾

39. Пас, Закариё алайҳиссалом дар ҳоле, ки дар ибодатгоҳ ба намоз истода буд, фариштагон ўро нидо доданд, ки Аллоҳ туро ба Яҳё мужда медиҳад, ки тасдиқкунандаи калимаи⁽¹⁾ Аллоҳ аст ва ў Яҳё алайҳис салом пешво ва аз паёмбарони бузургвор аст ва аз гуноҳ ва майл ба занон дур аст. Ва паёмбаре аз ҷумлаи солеҳон аст.

قَالَ رَبِّ إِنِّي يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾

40. Закариё алайҳиссалом бо таъачҷуб ҷавоб дод: Парвардигоро! Бо вучуди ин ду монев, яъне пирӣ ва назоидани ҳамсарам, аз чи роҳе ман соҳиби фарзанд мешавам?!” Фармуд: Инчунин Аллоҳ ҳар чи бихоҳад аз корҳои аҷиб бар хилофи одатҳо анҷом медиҳад.

(1) Мурод аз ин калима хабари Исо алайҳиссалом аст. Тафсири Табарӣ 6\371

41. Гуфт Закариё алайҳиссалом:

«Эй Парвардигори ман,
барои ман нишонае падидор
кун, ки далолат кунад ба
фарзанддоршавии ман,
то шод шавам». Гуфт:

«Нишони ту ин аст, ки се
рӯз бо мардум сухан нагӯӣ,
магар ба ишора-ҳоло ин
ки сиҳату саломат ҳастӣ
ва Парвардигоратро хеле
ҳам зиёдтар ёд кун ва дар
шабонгоҳу бомдод барои ӯ
намоз хон.

42. Ба ёд ор эй Расул, ҳангоме
ки фариштагон гуфтанд:
«Эй Марям, Аллоҳ туро
интихоб кард барои тобаташ
ва покиза сохт туро аз
рафторҳои бад ва бар занони
ҷаҳон бартарӣ дод.

43. Фариштагон гуфтанд: Эй
Марям, давомат кун бар
тобати Парвардигорат,
сачда кун ва рукуъ кун
ҳамроҳи рукуъ кунандагон
яъне бо намозгuzорон намоз
бихон аз барои шукри
Парвардигорат!»⁽¹⁾

44. Ин қиссаҳо аз хабарҳои ғайб
аст, ки ба ту эй Муҳаммад
алайҳиссалоту вассалом
ваҳӣ мекунем. Он гоҳ, ки

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ
أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا
وَأَذْكَرَ رَبُّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِآلِعَشِيِّ
وَالْإِبْكَرِ ﴿٤١﴾

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرُومُ إِنَّ اللَّهَ
أَصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ
عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾

يَمْرُومُ أَقْنِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي
وَأَرْكَبِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُونَ أَفَلَمْ نَكُنْ لَهُمْ مَرْمَمًا
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\37

ихтилоф карданд, то чӣ касе аз миёнашон сарпарастии Марям шавад, қуръа партофтанд. Пас Закариё алайҳис салом он қуръаро бурид, ту дар наздашон набудӣ.⁽¹⁾

45. Набудӣ эй Расул, ҳангоме ки фариштагон гуфтанд; «Эй Марям, Аллоҳ туро ба калимаи Худ мужда медиҳад: Номӣ ӯ, Исои Масех, писари Марям аст. Дар дунё обрӯманд ва дар охира аз наздикон аст.
46. Ва бо мардум дар гаҳвора ва дар синни миёнасолӣ суҳан меғӯяд, (яъне, ба ваҳйи Аллоҳ)⁽²⁾ ва аз зумраи шоистагон аст.
47. Марям гуфт: «Эй Парвардигори ман, чӣ гуна маро фарзанде шавад, дар ҳоле ки одамӣ ба ман даст назадааст ва ҳамсар надорам ва бераҳагард ҳам нестам Гуфт; «Ин амре, ки ба ту воқеъ мешавад, барои Аллоҳ осон аст. Ҳар чиро ки бихоҳад, меофаринад. Чун иродаи чизе кунад, ба ӯ гӯяд:

إِذْ قَالَتِ الْمَلَأَتُكَ يَمْزِمُ إِنَّ اللَّهَ
يُبَشِّرُكَ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

وَيَكْتُمُ النَّاسُ فِي الْمَهْدِ وَكَهَلًا
وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾

قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسَّ مِنِّي
بَشَرٌ قَالَ ذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَى
أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\38

(2) Тафсири ибни Касир 2\43

«Мавчуд шав!», пас мавчуд мешавад».⁽¹⁾

48. Аллоҳ ба ӯ навиштан ва ростӣ дар гуфтору кирдор ва Тавроту Инҷил меомӯсонад.⁽²⁾
49. Ва ӯро барои бани Исроил пайғамбар гардонид, то бигӯяд барояшон: Ман бо мӯъҷизае аз Парвардигоратон назди шумо омадаам. Бароятон аз лой чизе чун парранда месозам ва дар он медамам, ба фармони Аллоҳ паррандае шавад ва кӯри модарзодро ва бемории песро шифо медиҳам. Ва ба фармони Аллоҳ мурдаро зинда мекунам. Ва барои шумо мегӯям, аз он чи ки меҳӯред ва аз он чи ки захира мекунед дар хонаҳои худ. Ҳамоно дар ин мӯъҷизот нишонаҳои бузургест, ки аз қудрати башар хориҷ аст; ва ин далолат бар паёмбарии ман мекунад, агар мӯъмин бошед.⁽³⁾

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ
جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ
لَكُمْ مِّنَ الطَّيْرِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ
فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ
وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ
بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\44

(2) Тафсири Бағавӣ 2\39

(3) Тафсири Саъдӣ 1\131

50. Ва мегӯяд: Омадам, то тасдиққунандаи Таврот бошам, ки пеш аз ман нозил шудааст ва то баъзе аз чизҳое, ки бар шумо харом шудааст, ҳалол кунам ва нишонае аз ҷониби Парвардигоратонро бароятон овардам, пас аз Аллоҳ битарсед ва маро итоғат кунед.

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ
وَلِأَجَلٍ لَّكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ٥٠

51. Бегумон Аллоҳ Парвардигори ман ва Парвардигори шумост. Ман шуморо ба сӯи Ў даъват менамоем. Пас ману шумо дар бандагӣ баробарем. Ўро бипарастед, ин аст роҳи рост.

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ٥١

52. Вақте Исо аз эшон эҳсоси куфр кард, гуфт: Кистанд ёридиҳандагони ман ба сӯи Аллоҳ? Ҳавориён⁽¹⁾ гуфтанд: “Мо ёридиҳандагони Аллоҳем, ба сӯи Ў даъват менамоем, бо Аллоҳ имон овардем ва туро пайравӣ менамоем. Гувоҳ бош эй Исо, ки мо мусалмонем⁽²⁾”.

* فَلَمَّا أَحَسَّ عَيْسَىٰ مِنْهُمْ الْكُفْرَ
قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ
بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ٥٢

53. Эй Парвардигори мо, ба он чӣ нозил кардаӣ, дар Инҷил имон овардем

رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَأَتَّبَعْنَا الرَّسُولَ
فَاكْتَسَبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ٥٣

(1) Мухлисони дини Аллоҳ аз пайравони Исо алайҳиссалом.

(2) Яъне, дар тавҳид ва тоғати Ў таслимшудагонем.

ва ба паёмбарат Исо алайҳиссалом пайравӣ намудем. Моро бинавис аз чумлаи он касоне, ки Туро ба яғонагиат ва барҳақ будани рисолаи паёмбаронат, гувоҳӣ медиҳанд. Ва он гувоҳидиҳандагон умматони Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам мебошанд.

54. Касоне, ки аз бани Исроил кофир шуданд ба Исо алайҳиссалом макр карданд⁽¹⁾, яъне шахсеро барои куштани Исо вакил карданд. Пас Аллоҳи мутаъол мардери ба Исо монанд кард ва ӯро дастгир карда кушта ва ба дор овехтанд ба гумоне, ки гӯё ӯ Исо ҳаст. Вале макри Аллоҳ беҳтар аст аз он макркунандагон. Ва дар ин оят исботи сифати макри Аллоҳ зикр шудааст, ки лоиқ ба бузургӣ ва камоли Ӯ мебошад; Макри Аллоҳ макри ҳақ аст дар муқобили макри бандагон.

وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ
الْمَكْرِينَ ﴿٥٤﴾

(1) Нақшае кашиданд

55. Ва ба ёд ор он гоҳ, ки Аллоҳ фармуд: “Эй Исо, Ман туро мемиронам⁽¹⁾ ва ба сӯи худ боло барандаам ва туро аз дасти касоне, ки куфр варзидаанд, наҷот медиҳам ва касонеро, ки аз ту пайравӣ карданд, бар касоне, ки куфр варзиданд, то рӯзи қиёмат бартар қарор медиҳам. Сипас бозгашти шумо ба сӯи Ман аст, пас дар дар он чӣ ихтилоф мекардед, дар бораи Исо алайҳиссалом миёнатон ҳукм мекунам.

56. Аммо онон, ки кофир шуданд аз яҳудиҳо ва ё касоне, ки дар таърифи Исо аз ҳад гузаштанд аз насоро, онҳоро дар дунё ба қатл ва гирифтани мол ва рафтани мулк ва дар охираат ба оташ, саҳт азоб хоҳам кард ва барояшон мададгороне нест, ки ононро аз азоби Аллоҳ бираҳонад!

57. Аммо онон, ки ба Аллоҳ ва Расулаш имон оварданд ва корҳои нек анҷом доданд, Аллоҳ муздашонро ба пуррагӣ хоҳад дод. Аллоҳ дӯст намедорад

إِذْ قَالَ اللَّهُ لِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ
إِلَىَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ
الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِنِّي مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذُّهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

(1) Мурод аз ин вафоти марг нест, балки боло рафтани ба сӯи Парвардигор аст. Тафсири ибни Касир 2\47

ситамкоронеро, ки ширк ва куфр меварзанд.

58. Ин қиссаҳое, ки бар ту мехонем эй Муҳаммад, дар бораи Исо, аз далолатҳои равшан аст бар дуруст будани паёмбарии ту ва дуруст будани Қуръони ҳақим, ки ҳақро аз ботил ҷудо менамояд. Ва дар он ҳеҷ шак ва шубҳае нест.

59. Мисоли Исо, ки бе падар офарида шудааст, дар назди Аллоҳ чун мисоли Одам аст, ки ўро бе падар ва модар аз ҳок биёфарид ва ба ў гуфт: «Мавҷуд шав». Пас мавҷуд шуд. Пас онон, ки даъво карданд, ки Исо бе падар офарида шудааст, маъбудии бар ҳақ аст (яъне, Аллоҳ аст), даъвои ботил аст. Ва агар ин шубҳа саҳеҳ буд, Одам аз Исо сазовортар буд, зеро Одам бе падар ва модар офарида шуд. Ва ҳама бар он итифоқ ҳастанд, ки ў бандае аз бандагони Аллоҳ аст.⁽¹⁾

60. Ин ҳақ аст аз ҷониби Парвардигори ту ва он чи дар мавриди Исо омад,

ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ
الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

إِنَّمَا مَثَلُ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ
آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْمُتَرَدِّينَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\49

шакке дар он нест, пас ба имони худ устувор бош ва аз шаккунандагон мабош! Дар ин оят субот ва оромӣ аст барои Расулаллоҳ саллалоҳу алайҳи ва саллам.

61. Пас, ҳар кӣ баъд аз он чи ба ту аз дониш омад, дар бораи Исо алайҳиссалом, бо ту ҷидол кунад, бигӯ: «Биёед фарзандонамон ва фарзандонатон ва занонамон ва занонатонро даъват намоем ва мо худро омода мекунем ва шумо ҳам худро омода кунед. Сипас дасти дуъо ва зорӣ ба сӯи Аллоҳ дароз мекунем ва лаънати Аллоҳро бар дурӯғгӯён қарор медиҳем.
62. Ҳамон ин қиссае, ки хабар додам туро дар бораи Исо рости дуруст аст ва дар он шакке нест. Чуз Аллоҳ ҳеҷ маъбуде нест. Ё Аллоҳи пирӯзманду ҳақим аст!
63. Агар рӯй гардонанд дар боварӣ ва пайравӣ бар ту, пас онон ғасодкоронанд. Аллоҳ ба ғасодкорон доност ва онҳоро тибқи аъмолашон ҷазо медиҳад.

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ
وَبَنَاتَنَا وَبَنَاتَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ
نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿١١﴾

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمِمَّنْ إِلَيْهِ
إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿١٣﴾

64. Бигӯ: «Эй аҳли китоб⁽¹⁾, биёед ба сӯи сухане, ки миёни мо ва шумо, баробар аст ва он иборат аст, аз ин ки ҷуз Аллохро напарастем ва ҳеч чизеро шарики Ӯ насозем (мисли бут, салиб, тоғут ва ғайра..)»⁽²⁾ ва баъзе аз мо баъзе дигарро ба худой нагирад. Эй мўъминон агар онон рўйгардонанд, ба аҳли китоб бигӯед, шоҳид бошед, ки мо мусалмон ҳастем.

65. Эй аҳли китоб, чаро дар бораи Иброҳим алайҳиссалом ҷидол мекунед, дар ҳоле ки Тавроту Инҷил баъд аз ӯ нозил шудааст? Магар намеандешед нодуруст будани суханатонро дар бораи Иброҳим, оё яҳудӣ буд ё насронӣ? Ба дурустӣ, ки дини яҳудӣ ва насронӣ баъди вафоти Иброҳим пайдо шуд.

66. Огоҳ шавед шумо! Шумо дар бораи он чи ки ба он илм ва огоҳӣ доштед дар амри Мӯсо ва Исо ва даъво кардед, ки шумо бар дини онон ҳастед ва ҳол он ки Тавроту Инҷил

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ
سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ
وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا
أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا
أَشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمُتَّخِذُونَ فِي بُرْهَانِهِمْ
وَمَا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ إِلَّا مِنَ
بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾

هَذَا نُشْرُهُ هُوَ لَكُمْ حَبِجْتُمْ فِي مَا لَكُمْ
بِهِ عِلْمٌ فَلِمُتَّخِذُونَ فِي مَا لَيْسَ لَكُمْ
بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

(1) Яҳуду насоро

(2) Тафсири ибни Касир 2\56

ба шумо нозил шуда буд,
ба ҷидол пардохтед, Пас
чаро дар мавриди он чи ки
дар он илм надоред ва дар
китобатон зикр нашуда буд,
ки Иброҳим яҳудӣ ё насронӣ
буд ҷидол мекунед? Ҳол он
ки Аллоҳ медонад ва шумо
намедонед.⁽¹⁾

67. Иброҳим на яҳудӣ буд ва на
насронӣ, балки ӯ бар ҳақ ва
таслими фармони Аллоҳ буд
ва аз мушрикони набуд.

68. Наздиктарин касон ба
Иброҳим ҳамонро пайравони
ӯ касонеанд, ки ба ӯ имон
оварда ӯро пайравӣ карданд
ва низ ин паёмбар Муҳаммад
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) ва касоне, ки ба ӯ
имон оварданд аз муҳочирон
ва ансориҳо ҳастанд. Ва
Аллоҳ сарпарастии мӯъминон
аст.⁽²⁾

69. Эй мӯъминон Аллоҳ аз ҳасад
ва ситами яҳуд хабардор
месозад, ки гурӯҳе аз аҳли
китоб дӯст доранд, шуморо
аз роҳи Исломи гумроҳ
кунанд, вале намедонанд,
ки зиштии қорашон бар
худашон бармегардад ва

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا
وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا
النَّبِيُّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

وَدَّتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ
وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\51

(2) Тафсири ибни Касир 2\58

худ ба гумроҳӣ мубтало мешаванд.⁽¹⁾

70. Эй аҳли китоб! Чаро ба оёти Аллоҳ куфр меварзед, дар ҳоле, ки шумо нишонаҳои паёмбарӣ ва рисолати Муҳаммадро дар китобҳои худ мебинед.⁽²⁾

71. Эй аҳли китоб, бо он ки аз ҳақиқат огоҳед, чаро ҳақро ба ботил омехта мекунед ва онро аз китобатон тағйир медиҳед ва сифатҳои Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламу дар он пинҳон медоред, ҳол он ки дини ӯ ҳақ аст?

72. Ва гурӯҳе аз аҳли китоб гуфтанд: “Ба он чи бар мӯъминон нозил шуда дар аввали рӯз имон оваред ва дар охири рӯз ба он кофир шавед, то шояд аз дини худ шак карда баргарданд.”

73. Ва яҳудиён гуфтанд: бовар макунад, магар ба касе, ки пайравии дини шумо кунад. Эй Паёмбар, бигӯ: “Ҳидоят, ҳидояти Аллоҳ аст”. Гуфтанд: ин ки ба дигарон ҳамон чизҳое, ки

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ
وَتَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا
بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الْآلِينَ ءَامِنُوا وَجْهَ النَّهَارِ
وَآكْفُرُوا ءَاخِرَهُ ءَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَن تَمَعَّ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ
الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَن يُؤْتِيَنَّ أَحَدًا مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ
أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِعَ عَلَيْهِ ﴿٧٣﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\59

(2) Тафсири ибни Касир 2\59

ба шумо дода шудааст аз илм, ба мусалмонон нишон надихед, то ки аз шумо ёд гирифта ва аз шумо болотар шаванд ё фардо дар назди Парвардигоратон бо шумо муноқаша кунанд. Бигӯ эй Паёмбар: “Фазл ва бахшиш дар дасти Аллоҳ аст ва онро ба ҳар касе аз бандагонаш, ки бихоҳад медихад ва Аллоҳ фарохнеъматӣ доност.

74. Ва Аллоҳ раҳмати хешро ба ҳар кас, ки бихоҳад, хос мегардонад. Ва Аллоҳ дорои фазли бузург аст.

75. Ва дар миёни аҳли китоб касоне ҳастанд, ки агар ба таври амонат моли бисёреро ба онҳо супорӣ, онро ба ту бармегардонанд ва ҳастанд касоне, ки агар диноре ба таври амонат ба онҳо бисупорӣ, онро ба ту боз намегардонанд, магар ин ки ҳама вақт болои сари ӯ бошӣ, ин бад-он ҷихат аст, ки онҳо гуфтанд: “Мо дар баробари уммийин масъул нестем”⁽¹⁾ ва бар Аллоҳ дӯруғ нисбат медиханд, ҳол он ки онҳо медонанд.

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

* وَمِنَ أَهْلِ الْكِتَابِ مَن إِن تَأْمَنهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَن إِن تَأْمَنهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

(1) Яъне, агар ба ин бесаводон хиёнат кунем, молҳояшонро барои худ мубоҳ гардонем, барои мо гуноҳе нест

76. Оре, ҳар кас, ки ба аҳди худ вафо кунад, яъне имон орад, ба Аллоҳу Расулаш ва аз манъкардаҳои Аллоҳ бипарҳезад, пас ӯ парҳезгори ҳақиқӣ аст. Аллоҳ парҳезгоронро дӯст медорад.

77. Ҳамоно касоне, ки ба ивази паймони Аллоҳ,⁽¹⁾ ва савгандҳои дуруғини худ баҳои андакero аз моли дунё меситонанд, дар охираи насиббае надоранд ва Аллоҳ дар рӯзи қиёмат на ба онон суҳан мегӯяд, ки хурсандашон кунад ва на ба онон менигарад ба чаҳми раҳмат ва на ононро аз гуноҳ покиза месозад. Ва барояшон азобе дардовар аст.

78. Ва аз миёни яҳудиён гурӯҳе ҳастанд, ки забони хешро дар вақти хондани китоб қач мекунанд⁽²⁾, то гумон кунед, ки он чӣ мегӯянд, аз китоби⁽³⁾ Аллоҳ аст, дар ҳоле, ки аз китоби Аллоҳ нест. Ва мегӯянд: Ин аз ҷониби Аллоҳ ба Мӯсо омадааст, ҳол он ки аз ҷониби Аллоҳ наёмадааст. Барои дунё шуда доништа бар Аллоҳ дуруғ мебанданд.

بِأَنَّ مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ
ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَلَا يَزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤْنَ إِلَيْهِمْ
بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ
وَمَا هُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى
اللَّهِ الْكُذْبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

(1) Яъне, аз пайравии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва зикри сифати ӯ ва баёни амраш. Тафсири ибни Касир 2\62

(2) Яъне, аз худ ғалат сохта, дар китоб мехонанд

(3) Яъне, Таврот

79. Барои ҳеч инсоне сазовор нест, ки Аллоҳ ба ӯ китоб ва ҳукм ва паёмбарӣ диҳад, сипас ба мардум бигӯяд: “Ба ҷои Аллоҳ бандагони ман бошед”, балки сазовори паёмбарон ин аст, ки бигӯянд: “Ба сабаби он чи таълим медед ва дарс меҳондед, бандагони Аллоҳ бошед”. Модоме, ки ин ибодат қардан ба паёмбар лоиқ набошад, пас ба ҳеч мардум ба тариқи авло шоиста нест⁽¹⁾.

80. Ва шуморо Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳеч гоҳ фармон намедихад, ки фариштагон ва паёмбаронро маъбудӣ худ бигиред. Эй қурайшиҳо, оё шуморо ба куфр фармон медихад, пас аз ин ки шумо мусалмон ҳастед?!⁽²⁾

81. Ва ба ёд овар эй Расул, ҳангоме, ки Аллоҳ аз паёмбарон паймон гирифт, ки шуморо китобу ҳикмат додаам; сипас паёмбаре пеши шумо омад, ки тасдиққунандаи он чи, ки бо худ доред, бояд бо ӯ имон оваред ва ӯро ёри қунед.

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ
الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ
وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا
وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾

(1) Тафири ибни Касир 2\66

(2) Тафсири Бағавӣ 2\61

Аллоҳ фармуд: “Оё иқрор доред ва паймони маро бар он пазируфтед?” Гуфтанд: “Иқрор кардем”. Фармуд: “Пас гувоҳ бошед ва ман ҳам бо шумо аз гувоҳон ҳастам”.⁽¹⁾

82. Пас ҳар кас баъд аз он⁽²⁾ рӯй баргардонад, аз зумраи фосиқон ҳаст.

83. Оё фосиқони аҳли китоб ғайр аз дини Аллоҳ, ки он ислом аст ва онро Аллоҳ ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам фиристод, дини дигаре меҷӯянд, ҳол он ки он чӣ дар осмонҳо ва замин аст, ба ихтиёр ё беихтиёр таслими фармонравию Ӯ ҳастанд. Ва ба назди Ӯ дар рӯзи қиёмат бозгардонда мешавед!

84. Бигӯ ба онон эй Расул: «Ба Аллоҳ бовар кардем ва моро маъбуде ғайр аз Ӯ нест ва ба он чи бар мо нозил шудааст ва он чӣ бар Иброҳиму Исмоил ва Исҳоқу Яъқуб ва фарзандони ӯ (Яъқуб)⁽³⁾ ва

فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْفٰسِقُونَ ﴿٨٢﴾

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْمَعُنَ
فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا
وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

قُلْ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ
عَلَىٰ إِبْرٰهِيْمَ وَإِسْمٰعِيْلَ وَإِسْحٰقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ
وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نَفَرِقُ بَيْنَ أَحَدٍ
مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾

(1) Дар ин оят далел аст бар ин, ки Аллоҳ аз ҳар як паёмбар ва умматашон аҳду паймон гирифтааст, то ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон оранд ва ӯро ёри кунанд. Тафсири Саъдӣ 1 \ 136

(2) Яъне, аҳду паймон, ки ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон оваранд. Тафсири Саъдӣ 1 \ 136

(3) Онон дувоздаҳ нафар буданд аз қабилаҳои бани Исроил. Тафсири ибни Касир 2 \ 70

низ он чӣ бар Мӯсову Исо ва паёмбарони дигар аз ҷониби Парвардигорашон назил шудааст, имон овардем. Миёни ҳеч як аз эшон фарқе намениҳем ва ҳама ба рубубият ва улухияти Парвардигорамон иқрор ҳастем ва таслими иродаи Ӯ ҳастем».

85. Ва ҳар кас, ки динеро ғайр аз ислом⁽¹⁾ бипазирад, пас амалаш мардуд ва қабул нест ва дар охираат аз зиёндидагон хоҳад буд. Ислом, таслим шудан ба Аллоҳ ва сар фуру овардан ба тоъат ва пайрави кардан ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аст.⁽²⁾

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٨٥﴾

86. Чӣ гуна Аллоҳ ҳидоят кунад қавмеро, ки аввал имон оварданд ва ба ҳаққонияти паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам шаҳодат доданд ва далоилу оёти равшанро мушоҳида карданд, сипас кофир шуданд? Аллоҳ ситамкоронеро, ки куфрро бар имон ихтиёр карданд, ҳидоят намекунад!

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾

(1) Ислом динест, ки Аллоҳ барои бандагонаш вайро писандидааст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\137

87. Ҷазои он золимон ин аст, ки лаънати Аллоҳ ва фариштагон ва ҳамаи мардум бар онон аст. Пас онон аз раҳмати Аллоҳ дур ҳастанд.
88. Абадӣ дар дӯзах бимонанд ва аз азобашон кам нашавад, то каме роҳат кунанд ва агар узр пеша кунанд, мӯҳлаташон надиҳанд,
89. магар онон, ки баъд аз куфрашон тавбаи насух карданд, ва ислоҳ шуданд, пас Аллоҳ тавбаашонро қабул мекунад, зеро Аллоҳ омӯрзанда ва меҳрубон аст!
90. Тавбаи касоне, ки пас аз имон оварданашон кофир шуданд ва бар куфри худ афзуданд, то дами марг, пазируфта нахоҳад шуд. Инҳо гумроҳонанд!
91. Онон, ки инкор карданд паёмбарии Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) -ро ва бар ақидаи куфрашон мурданд, агар бихоҳанд, ба андозаи ҳамаи замин тилло диҳанд ва ҳештанро аз азоб бозхаранд, аз онҳо пазируфта нахоҳад шуд. Барояшон азобе

أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّا عَلَيْهِمُ لعنةَ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ
وَلَهُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا
فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزَادُوا
كُفْرًا لَّن نَقْبَلْ تَوْبَهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّالُونَ ﴿٩٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَمَانُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
فَلَن يَقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِّلءُ الْأَرْضِ
ذَهَبًا وَلَوْ أفتدى بِهِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٩١﴾

дарднок аст ва онҳоро ҳеҷ
ёваре нест.⁽¹⁾

92. Ҷаннатро дарнахоҳед ёфт,
то он гоҳ, ки аз он чӣ дӯст
медоред, нафақа (хайр)
кунед. Ва ҳар чӣ нафақа
мекунад, хоҳ кам бошад ё
зиёд, Аллоҳ ба он огоҳ аст.
Ва ҳар касро мувофиқи
нафақааш аҷр медиҳад.
93. Ҳамаи таомҳои пок қабл аз
нозил шудани Таврот барои
бани Исроил ҳалол буд, ба
ҷуз чизҳое андаке, ки Яъқуб
алайҳиссалом ба сабаби
бемориаш барои худ ҳаром
карда⁽²⁾ буд. Вале Аллоҳ ба
сабаби ситамкорию бани
Исроил баъзе таъомҳоеро,
ки барои онон ҳалол буд,
ҳаром гардонид; Бигӯ: «агар
ростгӯ ҳастед, пас, Тавротро
биёваред бихонед.
94. Ва касоне, ки пас аз он ба
Аллоҳ дурӯғ нисбат диҳанд,
онҳо ситамкоронанд.
95. Бигӯ ба онон эй Расул:
«Аллоҳ рост мегӯяд. Агар
ростгӯ бошед, пас ба дини
ханифи Иброҳим пайравӣ
намоед. Зеро дар пайравӣ
намудани оини Иброҳим

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا حُبَبْتُمْ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي
إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ﴾
مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ قُلْ فَأَتُوا بِالتَّوْرَةِ
فَأَتَوْهَا إِنَّ كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

فَمَنْ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ مِنْ بَعْدِ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٤﴾

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\65

(2) Шир ва гӯшти шугур, Тафсири Бағавӣ 2\68

алайҳиссалом пайравии Муҳаммад (саллаллоху алайҳи ва саллам) аст. Ва Иброҳим алайҳиссалом аз гурӯҳи мушрикони набуд.⁽¹⁾

96. Нахустин хонае, ки барои мардум барои ибодати Аллоҳ дар рӯи замин бино шуд, “Байтуллоҳ” аст, ки дар Макка қарор дорад. Ва ин хона муборак аст, аҷру подош дар он зиёд мешавад, раҳматҳои Илоҳӣ дар он ҷо нозил мешаванд ва он қиблаи мӯъминон аст. Хонаест, ки ҷаҳониёнро сабаби баракат ва ҳидоят аст!

97. Дар он ҷо нишонаҳои равшан аст ва далолат мекунад ба ин ки Иброҳим онро бино кардааст ва Аллоҳ он биноро мушарраф гардонидаст. Дар он ҷой мақоми Иброҳим⁽²⁾ ҳаст. Ва ҳар кӣ ба он дохил шавад, эмин аст. Ва Аллоҳ ҳаҷҷи хонаи Каъбаро бар касоне аз мардум, ки тавоноии рафтани бо он ҷоро доранд, фарз гардонидаст. Ва ҳар кӣ роҳи куфр пеш гирад, яъне, фарзияти ҳаҷро инкор

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ
مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ
دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ
الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَى سَبِيلٍ وَمَنْ كَفَرَ
فَإِنَّ اللَّهَ عَنِي عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\69

(2) Он сангест, ки дар болои он Иброҳим ҳамроҳи Исмоил истода асосҳои Каъбаро мебардошт

кунад, бидонад, ки Аллоҳ бар ҷаҳониён мӯхтоҷ нест».

98. Бигӯ: ба яҳуд ва насоро «Эй аҳли китоб, чаро оёти Аллохро инкор мекунад, ҳол он ки медонед дини Аллоҳ, ислом аст ва мункир мешавед он хуччатҳоеро, ки ба ин дин далолат мекунад. Аллоҳ бар он чи мекунад, гувоҳ аст!»⁽¹⁾
99. Бигӯ: «Эй аҳли китоб, ба чӣ сабаб онҳоро, ки имон овардаанд, аз роҳи Аллоҳ бозмедоред ва мехоҳед он роҳро қач нишон диҳед ва шумо хуб медонед, ки ба он чи ки ман овардаам, ҳақ аст? Аллоҳ аз он чӣ ки мекунад, ғофил нест ва шуморо барои корҳоятон, ҷазо медиҳад!
100. Эй касоне, ки имон овардаед ба Аллоҳ ва Расули Ӯ, агар ба гуруҳе аз аҳли китоб (яҳуду насоро), ки ба онон Тавроту Инҷил дода шуда буд, итоғат кунед, шуморо гумроҳ карда дар динатон шубҳа меандозанд ва баъд аз имонатон шуморо ба куфр бозмегардонанд. Пас аз онон ҳеҷ фикр ва маслиҳатеро қабул накунад.⁽²⁾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَلَّ اللَّهُ شَهِيدًا عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ مِن مَّا أَمَنَ تَبِعُونَهَا عِوَجًا وَأَنفَر
شُهُدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا
مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ
إِيمَانِكُمْ كُفْرِينَ ﴿١٠٠﴾

(1) Ин оят ҳушдор ва таҳдид аст барои аҳли китоб.

(2) Тафсири Табарӣ 6/60

101. Ва чӣ гуна кофир мешавед эй муъминон, дар ҳоле, ки оёти Аллоҳ бар шумо хонда мешавад ва расули Ӯ Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар миёни шумост? Ва ҳар кӣ ба Аллоҳ таваккал кунад ва ба Қуръону суннат амал кунад, ба роҳи рост ҳидоят шудааст.⁽¹⁾

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُبْتَغَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۗ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٣١﴾

102. Эй касоне, ки имон овардаед, ба Аллоҳ ва Расули Ӯ он чунон ки шоистаи тарс аз Аллоҳ аст, аз Ӯ битарсед,⁽²⁾ ва то намиред, магар мусалмон бошед.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

103. Ва ҳамагон ба ресмони Аллоҳ (яъне Қуръон)⁽³⁾ чанг занед ва пароканда нашавед ва аз неъмате, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ доштааст, ёд кунед: он ҳангом, ки эй муъминон душмани якдигар будед ва Ӯ дилҳоятро ба муҳаббати худ ва расулаш чамъ карда бо ҳам меҳрубон сохт ва ба лутфи Ӯ бародар шудед. Ва бар лаби чоҳе аз оташ будед, Аллоҳ шуморо аз он ба сабаби исломатон бираҳонид. Аллоҳ оёти худро

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۗ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ فُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ ۗ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٣٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/141

(2) Яъне, итоғат кунед ва гуноҳ накунад, шукр кунед ва ношукрӣ накунад Тафсири Табарӣ 7/64

(3) Тафсири Ибн Касир 2/89

барои шумо инчунин баён мекунад, то ҳидоят ёбед ва гумроҳ нашавед.⁽¹⁾

104. Бояд, ки аз миёни шумо эй мўъминон гурӯҳе бошанд, ки ба хайр даъват кунанд ва амри ба маъруф⁽²⁾ ва наҳй аз мункар⁽³⁾ кунанд, инҳо наҷот ёфтагонанд.

105. Ба монанди он касоне (аз аҳли китоб) набошед, ки пас аз он ки оёти равшани Аллоҳ бар онҳо ошкор шуд, парокандаву гурӯҳ - гурӯҳ гаштанд ва бо якдигар ихтилоф (зиддият) варзиданд, албатта барои онҳо азоби бузурги дарднок хоҳад буд.⁽⁴⁾

106. Он рӯзи қиёмат, ки гурӯҳе сафедруй⁽⁵⁾ ва гурӯҳе сияхруй⁽⁶⁾ шаванд. Аммо онон, ки сиёҳ гашт рӯйҳояшон, ба онон сарзаниш карда гӯянд: «Оё шумо пас аз имон оварданатон кофир шудед? Ба сабаби кофир

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ
وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٤﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ
أَسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/79

(2) Яъне, ҳар он чизе аст, ки хубии он аз назари шарифат ва ақл шинохта шудааст.

(3) Яъне, ҳар он чизе ки бадии он аз назари шарифат ва ақл дониста шудааст. Тафсири Саъдӣ 1/142

(4) Тафсири Табарӣ 7/92

(5) Яъне, мўъминону солеҳон. Тафсири Бағавӣ 2/87

(6) Яъне, кофирону бадбахтон

шуданатон бичашед азоби
Аллоҳро!»

107. Аммо онон, ки сафедруй
шудаанд, ҳамеша боқӣ
ва ҷовидона дар раҳмати
Парвардигор бошанд.
108. Инҳо оёти Аллоҳ аст, ки -эй
Паёмбар- ба сидқ ва боварӣ
бар ту меҳонем. Ва Аллоҳ ба
мардуми ҷаҳон ситам раво
намедорад ва ҳаққи ҳеҷ касро
кам намекунад; зеро, ки Ў
таъоло ҳукмқунандаи одил
аст!⁽¹⁾
109. Аз они Аллоҳ аст ҳар чӣ
дар осмонҳову замин аст
ва бозгашти ҳама мардум
ба сӯи Ўст ва ҳамагонро
мувофиқи амалашон ҷазо
медиҳад.
110. Шумо, -эй умматони
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам- беҳтарин
уммате ҳастед аз миёни
мардум ба вучудодада, ки
амр ба маъруф ва наҳй аз
мункар мекунад ва ба Аллоҳ
имон доред, ки амалатон
онро қавӣ мекунад. Агар
аҳли китоб (яхуду насоро)
низ имон биёваранд ба
монанди шумо ба Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва саллам

وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْغَضْتَ وَجُوهَهُمْ فَبِى رَحْمَةٍ
اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزَلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

وَلِلَّهِ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ
وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/142

ва ба он чи ки овардааст аз назди Аллоҳ, барояшон беҳтар аст дар дунёву охират. Баъзе аз онҳо мӯъминанд ва ба рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам бовар мекунанд, вале бисёрашон фосиқонанду аз дини Аллоҳ берунанд.⁽¹⁾

111. Ба шумо он фосиқон аз аҳли китоб чуз андак озор⁽²⁾ дигар осебе нарасонанд. Агар бо шумо ҷанг кунанд, пушт гардонида рӯй ба гурез андозанд ва пирӯз нагарданд. Баъд аз он дар ягон ҳолат бар шумо пирӯз нашаванд.⁽³⁾

112. Ҳар ҷо, ки бошанд, нишонаи хори ва пастӣ бар онҳо (яхудиён) зада шудааст, магар он ки дар амони Аллоҳ⁽⁴⁾ ва дар амони мардум бошанд, тану ҷон ва молашонро эмин медоштанд. Ва хашми Аллоҳро оварданд ва бар онҳо мӯҳри бадбахтӣ зада шуд ва намебинӣ яхудиёнро, ки аз аҳли имон метарсанд

لَنْ يَضُرُّكُمْ إِلَّا أذىً وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ
يُؤَلُّوكُمْ الْأَذْيَارَ ثُمَّ لَا يُغْنِي عَنْكُمْ

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ أَنْتُمْ مَا تُثَقُّوا إِلَّا
يَحْبِلُ مِنَ اللَّهِ وَحَبِلَ مِنَ النَّاسِ وَبَاءَ وَ
يَغْضَبُ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ
الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
بِتَائِلِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ
ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا آيَاتِنَا فَكَانُوا يُعْتَدُونَ

(1) Тафсири Табарӣ 7/107

(2) Мисли суханҳои бад. Тафсири Табарӣ 7/108

(3) Тафсири Саъдӣ 1/143

(4) Амони Аллоҳ; ақдест, ки онҳоро ҳимоя мекунад ва дар баробари ҷиза супориданашон ҳукмҳои Исломо ба онҳо лозим мегардонад. Тафсири Саъдӣ 1/143

ва ин ҳама ба он сабаб буд,
ки ба оёти Аллоҳ кофир
шуданд ва паёмбаронро ба
ноҳаққӣ куштанд ва исён
(нофармонӣ) варзиданд ва
таҷовуз карданд.

113. Аҳли китоб ҳама баробар
нестанд. Гурӯҳе ба тоъати
Аллоҳ барпоанд ва ба
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам имон
оварданд. Оёти Аллохро
нисфи шаб тиловат карда
ва ба Аллоҳ муноҷот
мекунанд ва сачда ба ҷой
меоваранд.
114. Ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат
имон доранд ва амр ба
маъруф ва наҳй аз мункар
мекунанд ва ба корҳои нек
меширобанд ва аз чумлаи
солеҳонанд.
115. Ҳар кори хайре, ки анҷом
медиханд, беҳуда намеравад
ва аз савоби он маҳрум
карда нашаванд, зеро Аллоҳ
ба парҳезгороне, ки худро
аз гуноҳ нигоҳ медоранд,
доност.⁽¹⁾
116. Ҳароина касоне, ки ба
оёти вай куфр варзиданд
ва паёмбаронашро тақзиб
кардаанд, ҳеҷ наҷотдихандае

﴿ لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ
قَّالِمَةٌ يَّتَلُونَ آيَاتِ اللَّهِ ءَانَاءَ اللَّيْلِ
وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾

﴿ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾

﴿ وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَن يُكْفَرُوهُ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْنِي عَنْهُمْ أَموالَهُمْ
وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾

онҳоро аз азоби Аллоҳ наҷот намедихад. Ва фарзандон ва молҳояшон, ки барои муқобала бо сахтиҳо омода карда буданд, ба онҳо фоидае намерасонад ва ҷовидона дар ҷаҳаннам бошанд!⁽¹⁾

117. Мисоли он чи кофирон дар зиндагии ин дунё хайр мекунад, монанди шамолест бо хунукии сахт аст, ки ба киштзори қавми бар худ ситам карда мерасад ва онро нобуд созад. Ва Аллоҳ бар онҳо ситам накардааст, вале онҳо ба сабаби гуноҳашон бар худ ситам мекунанд.

118. Эй касоне, ки имон овардаед ба Аллоҳ ва расули Ӯ ва амал кардед ба шариати Ӯ. Аз ғайри худатон кофиронро дӯсти пинҳонӣ барнагиред, онҳо аз расондани ҳар гуна зиён ва бадӣ ба шумо худдорӣ намекунанд, дӯст доранд, ки шумо гирифтори ранҷ ва машаққат шавед. Душмание, ки аз даҳони онҳо ошкор аст ва он чи, ки дар дил пинҳон доранд, бузургтараст. Ба ростӣ, ки оётро барои шумо баён намудем, агар биандешед.

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ
ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتُهُ وَمَا
ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

يَتَابِعُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّنْ
دُونِكُمْ لَا يَأْمُرُكُمْ بِحَبَالٍ وَدُّوْا مَعَ عِتْمَةٍ
فَدَبَّتْ أَلْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ
وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ
الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

амрро бароятон равшан
кардааст. Чаро шумо онҳоро
дўст доред? Панд гиред аз
оёти Аллоҳ ва хушёр
бошед!

119. Огоҳ бошед, ки шумо
ононро дўст медоред ва ҳол
он ки онҳо шуморо дўст
надоранд. Шумо ба ҳамаи ин
китобҳои нозил шуда имон
овардаед ва онон ба китоби
Қуръон имон наоварданд.
Пас чи гуна ононро дўст
медоред? Чун шуморо
бубинанд, гўянд:
(аз рӯи нифоқ) «Мо ҳам
имон овардаем». Ва чун
хилват кунанд, аз ғояти
кинае, ки ба шумо доранд,
сарангушти худ ба дандон
газанд, аз он чи мебинанд
аз улфату муҳаббати
мусулмонон бо ҳамдигар.
Бигў: “Бо хашме, ки доред,
бимиред ва албатта Аллоҳ
ба он чи ки дар даруни
синаҳост, доност”. Ва ҳар
касро аз он чи пештар
омода кардааст, хубӣ ё бадӣ
ҷазо медиҳад. Аллоҳ он
чиро ки дар дили куффор
ва мунофиқин буд, барои
бандагони мўъмини худ
баён кард.⁽¹⁾

هَآأَنۡتُمْ ءَآوِلَآءُ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمۡ
وَتُؤْمِنُونَ بِآلۡكِتَآبِ كُتُبِہٖ ؕ وَإِذَآ الْفُؤَادُ قَآلَ لَوَآ
ءَآمِنَآءُ وَإِذَآ حَلَلُوْا عَضُّوْا عَلَیۡكُمُ الْآتَآءَ مِمَّا
مِنَ الْعَیۡظِ ؕ قُلۡ مُوتُوا بِعَیۡظِكُمۡ ؕ إِنَّ اللّٰهَ عَلَیۡمٌ
بِدَآءِ الصُّدُورِ ﴿۱۱۹﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/96 ва Тафсири Саъдӣ 1\144

120. Аз аломати душмании онон ин аст, ки агар хайре⁽¹⁾ ба шумо расад, нороҳат мешаванд ва агар душмане бар шумо ғалаба кунад ва ё баъзе мушкilotи дунявӣ бароятон пеш ояд, хушҳол мешаванд. Агар сабр кунед дар мусибатҳо ва парҳезгорӣ кунед дар амр ва наҳйҳои Аллоҳ, аз макрашон ба шумо зиёне нарасад, ки Аллоҳ бар ҳар кори баде, ки мекунанд он кофирон, огоҳӣ дорад ва ононро ҷазо медиҳад!⁽²⁾

121. Ва ба ёд овар ҳангомеро, ки саҳаргоҳон аз миёни аҳли хонаи худ берун рафтӣ ба ҷанги Уҳуд ва ҷои мӯъминонро барои ҷанг таъин намудӣ. Ва асҳобатро дар он ҷойгоҳ бар муқобили мушрикин қарор кардӣ ва фармудӣ ҳеҷ кас ба ҷанг намебарояд, то ба ӯ амр нашавад. Ва Аллоҳ шунаво ва доност. Ва ҳеҷ чизе аз қорҳоятон бар ӯ пинҳон наместонад.⁽³⁾

إِنْ تَمَسَّكَ كُحْسَنَةً تَسُوهُمْ وَإِنْ نَصَبْتُمْ
سَيْئَةً يَنْفِرْ حُرُوبَهَا وَإِنْ تَصَبَّرُوا وَاتَّقُوا
لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا
يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾

وَأَذِّعُوا مِنَ أُولَئِكَ نَبِيَّ الْمُؤْمِنِينَ
مَقْلَعَةَ الْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

(1) Яъне, ҳаргоҳ қудрат ва ғалаба ва тандурустӣ ба шумо бирасад

(2) Тафсири Бағавӣ 2/96

(3) Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам онҳоро ба таври аҷибе ҷойгузорӣ кард, ки он бар маҳорати комили сиёсӣ ва ҷангии ӯ далолат менамояд. Тафсири Саъдӣ 1\145

122. Ба ёд овар эй Расул, чун бани Салама ва бани Ҳориса бо ҳамроҳи сардори мунофиқашон Абдулло бинни Убай аз тарс мехостанд, ки дар ҷанг сустӣ намоянд ва аммо Аллоҳ нигоҳашон дошт, пас ҳамроҳи ту ба Аллоҳ таваккал карданд. Ва мӯъминон бояд бар Аллоҳ таваккал кунанд!⁽¹⁾

123. Албатта Аллоҳ шуморо, эй Расул, дар Бадр пирӯз кард бар душманҳои мушрикатон ва ҳол он ки нотавон будед. Пас аз Аллоҳ битарсед⁽²⁾, бояд шукргузори неъматҳои шавед!

124. Ба ёд овар эй Расул чун мегуфтӣ дар рӯзи Бадр ба мӯъминон, оё шуморо кофӣ нест, ки Парвардигоратон шуморо ба се ҳазор фаришта, ки аз осмон фуруд меоянд, ёрӣ кунанд?⁽³⁾

125. Бале, агар сабр кунед дар муқобилияти душман ва парҳезгорӣ намоед, чун мушрикони шитобон сӯи

إِذْ هَمَّتْ طَآئِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ يَقُولُ الْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكَمُ أَنْ بَعَدَكُمُ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُزِيلِينَ ﴿١٢٤﴾

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا بَعْدَ ذِكْرِكُمْ بِخَمْسَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 7/167

(2) Яъне, барои ба ҷой овардани амрҳои худдорӣ кардан аз манъ кардаҳои

(3) Тафсири Табарӣ 7/173

шумо ба гумоне, ки бар шумо пирӯз мешаванд, ба ҷанг оянд, Аллоҳ бо панҷ ҳазор аз фариштагони нишонадор шуморо ёрӣ кунад.

126. Ва Аллоҳ ин ёриро бо воситаи фариштагонаш танҳо барои шодмонӣ ва дилгармии шумо кард. Ва нест пирӯзӣ, магар аз сӯи Аллоҳи пирӯзманду доно.

وَمَا جَعَلَ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ ۗ وَمَا التَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾

127. Он пирӯзие, ки Аллоҳ дар Бадр ба шумо дод, ба хотири он буд, ки то гурӯҳе аз кофиронро ҳалок кунад ба марг, ё хор ва ноумед бозгардонад ононро ки зинда монданд.⁽¹⁾

لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْتُمِبَهُمْ فَيَقْتُلُوا أَوْ يَأْبَىٰ ۗ ﴿١٢٧﴾

128. Дар корҳои (сарнавишти) бандагон туро -эй Расул-коре нест. Ҳама дар дасти Аллоҳ аст. Шояд баъзе аз онон дар ҷангидан бо ту дилашон кушода шаванду мусалмон шаванд, пас Аллоҳ ононро бахшад. Ва касе, ки дар куфри худ боқӣ монд, Аллоҳ ўро дар дунёву охираат ба сабаби ситамкориашон азоб медиҳад.

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ ۗ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/101

129. Танҳо аз они Аллоҳ аст ҳар чӣ дар осмонҳо ва замин аст. Ҳар киро бихоҳад, ба раҳматаш меомӯрзад ва ҳар киро бихоҳад, ба адлаш азоб мекунад ва Аллоҳ омӯрзандаву меҳрубон аст!

130. Эй касоне, ки ба Аллоҳу Расулаш имон овардаед, риборо⁽¹⁾ бо тамоми навъҳои нахӯред. Чун қарз додед, бар он изофа нагиред, агар каме бошад ҳам. Ва аз Аллоҳ битарсед ва қонунҳои шариъатро риёя кунед, то растагор шавед дар дунёву охират.⁽²⁾

131. Ва битарсед аз оташе, ки барои кофирон омода шудааст!

132. Ва ба Аллоҳу Расул -эи мӯъминон- итоъат кунед,⁽³⁾ то бувад, ки раҳмат карда шавед.

133. Ва бишито бед дар тоъати Аллоҳ ва Расулаш, то ноил шавед омӯрзиши Парвардигоратонро ва ба он бихишт расиданро, ки андозааш ба қадри ҳамаи

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمُ
الَّتِي كَفَرْتُمْ بِهَا لَعَنَ اللَّهُ لِقَاءَ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِمَا كَفَرُوا وَاللَّهُ يُفْعِلُ
مَا يُشَاءُ ﴿١٣٠﴾

وَأْتُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

* وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ
أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

(1) Рибо, яъне, судхӯрӣ

(2) Тафсири Саъдӣ 1/147

(3) Яъне, дар амрҳои ва дар он чи, ки шуморо манъ кардааст аз хӯрдани рибо ва ғайра Тафсири Табарӣ 7/206

осмонҳову замин аст ва
барои парҳезгорон омода
шудааст,

134. Он касоне, ки дар
тавонгариву тангдастӣ моли
худро дар роҳи Аллоҳ эҳсон
мекунанд ва хашми худ фуру
мебаранд, ба сабр ва аз хатои
мардум дармегузаранд,
Аллоҳ дӯст медорад
некӯкоронро!⁽¹⁾.

135. Ва он касон, ки чун коре
зишт кунанд ё ба худ ситаме
кунанд, азоби Аллоҳро ба
ёд оварда дар ҳол Аллоҳро
ёд мекунанд ва барои
гуноҳони хеш омӯриш
мехоҳанд ва кист ҷуз Аллоҳ,
ки гуноҳонро биёмӯрзад? Ва
чун ба бадии гуноҳ огоҳанд,
дар он ҷӣ мекарданд,
бардавом набошанд. Ва
онон медонанд, ки агар
тавба кунанд, Аллоҳ ононро
мебахшад.

136. Аҷри ин гуруҳе, ки
чунин сифатҳоро доранд
барояшон омурзиш аст аз
ҷониби Парвардигорашон
ва низ бихиштҳое, ки дар
он аз зери дарахтҳо ва
қасрҳояш ҷӯйҳо ҷорист.
Дар он ҷо ҷовидонанд

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا
لذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ
يُبْصِرُوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ
وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَيَعْمَرُ أَجْرَ الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 7/213

ва чӣ хубаст подоши
итоъаткунандагон!

137. (Дар ин оят Аллоҳ ба мӯъминон аз сабаби он, ки дар ҷанги Уҳуд мусибате ба онон расида буд хитоби тасаллидиҳанда карда мегӯяд:) Пеш аз шумо умматоне буданд, ки онон низ имтиҳон карда шуда буданд ба ҷанг бо кофирон ва ниҳоят пирӯз гаштанд, пас бар рӯи замин бигардед ва ба чашми ибрат бингаред поёни кори онҳое, ки паёмбаронро ба дурӯғгӯӣ нисбат медоданд, чӣ будааст?⁽¹⁾

138. Ин Қуръон баёнкунандаи роҳи рост ва пандест барои парҳезгорон, онон, ки аз Парвардигорашон метарсанд. Ва аз ин Қуръон манфиъат мегиранд.

139. Дар ҷанг бо кофирон сустӣ мақунед ва ба сабаби шикаст дар ҷанги Уҳуд андӯҳгин мабошед, зеро агар содиқона ба Аллоҳ ва Расулаш имон оварда бошед, шумо ғолиб ҳастед⁽²⁾.

فَدَحَلَّتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَّاتٌ قَبِيرَةٌ
فِي الْأَرْضِ فَأَنْظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِن
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/149

(2) Тафсири Бағавӣ 2/111

140. Агар бар шумо захме расид дар ҷанги Уҳуд, ҳамоно расида мушрикнро захме монанди он дар ҷанги Бадр. Ин пирӯз шудану шикаст хӯрдан ҳодисаҳои, ки мегардонем онро миёни мардумон барои ҳикмате⁽¹⁾, то маълум кунад Аллоҳ он чизро медонист дар азал ва ҷудо созад мӯъминин содиқро аз ғайри он ва қавмеро аз байни шумоён ба шаҳодат насибадор гардонад. Ва Аллоҳ ситамкоронро дӯст надорад, ононро, ки аз ҷанг ақибнишинӣ карданд.⁽²⁾

141. Ва ин шикасте, ки дар ҷанги Уҳуд шуд, имтиҳоне буд, то мӯъминонро покиза гардонад ва ононро аз мунофиқон халос кунад ва кофиронро нобуд созад.

142. Оё гумон доред эй ёрони Муҳаммад (алайҳиссалоту вассалом), ки ба биҳишт хоҳед рафт, ҳол он ки имтиҳон карда нашудаед ба вазниниҳои ҷанг ва ба биҳишт дохил нахоҳед шуд то он даме, ки имтиҳон карда шавед ва Аллоҳ маълум мекунад аз миёни шумо ҷӣ

إِنْ يَمَسُّكُمْ فَتَحٌ فَقَدِمَسَ الْقَوْمَ فَتَحٌ
مِثْلَهُ، وَتِلْكَ آيَاتُ تَدَاوُلِهَا بَيْنَ النَّاسِ
وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ
شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

وَلِيَمِخَصَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَمَحَقَّ
الْكُفْرِينَ ﴿١٤١﴾

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾

(1) Барои ибрат, фоида ва аҳамият

(2) Тафсири Саъдӣ 1 | 149

касоне дар роҳи Ў чиход
мекунанд ва ҷӣ касоне дар
муқобили душман сабр
мекунанд?

143. Ҳамон шумо -эй мўъминон-
орзу мекардед ҷангиданро бо
душман пеш аз ҷанги Ухуд;
то ноил шавед шаҳодатеро,
ки бародаронатон дар ҷанги
Бадр дар роҳи Аллоҳ ноил
шуданд. Пас бо ҷашмони худ
дидед онро дар Ухуд, акнун
бичангед ва сабр кунед.⁽¹⁾

144. Шубҳае нест, ки Муҳаммад
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) паёмбарест, ки
пеш аз ӯ паёмбарони дигар
буданд, ки рисолати
Парвардигорашонро
мерасониданд. Оё агар
бимирад ё кушта шавад
ҷунон ки душманон
хабари дурӯғ паҳн карданд,
шумо ба дини пешинаи
худ бозмегардед ва дини
паёмбаратонро тарк
мекунед? Ҳар кас, ки аз
динаш бозгардад, ҳеҷ
зиёне ба Аллоҳ нахоҳад
расонид, балки ба худаш
зиёни бузурге расонидааст.
Аммо касе устувор аст дар
имон ва шукргузор аст бар
неъматҳои Исломи, Аллоҳ

وَلَقَدْ كُنتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ
الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قِيلَ أَنْقَلَبْتُمْ عَلَى
أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ
اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 7/248

шукргузоронро подош
(мукофот) хоҳад дод.⁽¹⁾

145. Ҳеч шахсе намирад, магар ба иродаи Аллоҳ, ки навишта шудааст мӯҳлати вақти ӯ. Ҳар кас бо амалаш хоҳони савоби ризқи ин дунё бошад, ба ӯ медиҳем ва ӯ дар охираг насибе надорад ва ҳар кас бо амалаш хоҳони савоби охираг бошад, ба ӯ медиҳем барзиёд бо ҳамроҳии он ризқе, ки барои ӯ дар ин дунё тақсим карда шуда буд. Ва шукргузоронро подош хоҳем дод!⁽²⁾

146. Чӣ басо аз паёмбарони гузашта, ки гурӯҳи бисёре аз асҳобашон ҳамроҳи онон дар роҳи Аллоҳ бичангиданд, ҳарчӣ ба онҳо расид аз чароҳату куштор, сустӣ накарданд ва нотавон нашуданд ва сарфуруд наёварданд дар пеши душман, балки сабр карданд ва Аллоҳ сабрқунандагонро дӯст дорад.

147. Танҳо ин сабрқунандагон меғуфтанд: «Эй Парвардигори мо, гуноҳони моро ва зиёдаравиҳои моро

وَمَا كَانَتْ لِيَفْسِي أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ
اللَّهِ كَتَبْنَا مُوَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا
نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

وَكَايْنٍ مَنِ تَبِي قَتَلَ مَعَهُ رِيثُونَ كَثِيرٌ
فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا أَسْتَكْبَرُوا لِلَّهِ يَحْيَى الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾

وَمَا كَانَتْ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَأَسْرِفَنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبَّتْ أَقْدَامَنَا
وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/114

(2) Тафсири ибни Касир 2/130

дар корхоямон биёмӯрз ва
моро собитқадам гардон
дар майдони ҷанг ва дар
баробари онон, ки инкор
карданд ягонагии туро ва
паёмбарии паёмбаронатро
моро ёри кун»⁽¹⁾.

148. Пас Аллоҳ ба онон ҷазои
некро дод дар дунё, ки
он пирӯзӣ бар душман
ва устуворӣ дар замин
аст ва низ ҷазои некро
дар охират дод, ки он
биҳишти сарсабз аст. Ва
Аллоҳ нақӯкоронеро, ки
бо Парвардигори худ ва
мардумон хушмуомила
ҳастанд, дӯст дорад!⁽²⁾]
149. Эй касоне, ки ба Аллоҳу
Расулаш имон овардаед,
агар ба касоне⁽³⁾, ки
Улуҳияти маро инкор
карданд ва Расули маро
бовар накарданд, пайравӣ
кунед, шуморо гумроҳ
карда ба дини
пешинаатон
бармегардонанд, пас
зиёндида ва ҳалок
бозмегардед.⁽⁴⁾

فَأْتَاهُمُ اللَّهُ تَوَابًا دُنْيَا وَحَسَنَ تَوَابًا
الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا
الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَى
أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 7/273

(2) Тафсири Табарӣ 7/275

(3) Аз яҳуду насоро, мунофиқону мушрикони

(4) Тафсири Табарӣ 7/276

150. Ҳаргиз, кофирон
ёриқунандаи шумо нестанд,
балки Аллоҳ ёридиҳандаи
шумост, ки беҳтарини
ёриқунандагон аст! Ба ёрии
касе мӯҳтоҷ нест.

151. Дар дили кофирон тарсу
ваҳм хоҳем афканд ба сабаби
он, ки бо Аллоҳ чизеро
шарик муқаррар сохтанд,
ҳол он ки Аллоҳ барои
ибодати он бутҳо ҳеч ҳуҷҷате
нафиристодааст. Ҳолати
кофирон дар дунё; тарсу
ваҳм аст аз мӯъминон. Аммо
дар охираат мақонашон ва
ҷойгоҳашон дӯзах мебошад.
Ва ин ҳама ба сабаби ситам
ва душманиашон мебошад.
Ва чи бад ҷойгоҳест!⁽¹⁾

152. Аллоҳ ба ваъдае, ки барои
шумо карда буд, вафо
кард, он гоҳ ки ба амри
Ӯ душманро дар ҷанги
Уҳуд мекуштед. Ва чун
ғаниматеро, ки ҳаваси
онро дар фикр доштед, ба
шумо нишон дод, суғи
кардед ва дар он амр ба
низоз пардохтед оё дар
ҷоятон боқӣ мемонед ё он
ҷойро тарк мекунед ва ба
ҷамъи ғанимат⁽²⁾ меравед?

بَلِ اللَّهِ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ
الْمَلِكِينَ ﴿١٥٠﴾

سُنَّتِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
يَمَّا أَشْرَكُوا بِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَمَا وَلَهُمُ النَّارُ وَيَسَّ
مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ:
إِذْ أَخَسُّوْنَهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا
فَيْسَلْتُمْ وَتَنْزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ
مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ
مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمَنْكُمْ
مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَنْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/151

(2) Он чизе, ки дар майдони ҷанг ба даст оварда мешавад аз пулу мол

Ва нофармонии амри паёмбаратон кардед, ки ба шумо гуфта буд дар ягон ҳолат ҷойҳои худро тарк накунед, пас аз сабаби ин нофармонбардори мағлуб шудед, баъд аз он ки пирӯзиро ба даст оварда будед. Маълум шуд миёни шумо касоне буданд, ки ғанимат мехостанд, ва касоне буданд, ки охиратро талаб мекарданд. Он гоҳ барои имтиҳон бозгардонид шуморо вақте ки гурехтед. Ҳамоно Аллоҳ донист пушаймониатонро ва шуморо бахшид. Ва Аллоҳ соҳиби фазлу раҳмат аст бар мӯъминон⁽¹⁾.

153. Ба ёд оред эй мӯъминон, он гоҳ ки аз душманатон ба ҳар сӯ мегурехтед ва ба ҳеч касе нигоҳ намекардед ва Паёмбар аз пушт, шуморо садо мезад, ки назди ман оед эй бандагони Аллоҳ, аммо ба ӯ ҷавоб надодед. Пас Аллоҳ шуморо дар муқобили коратон ҷазо дод. Яъне, ғаме бар ғаматон афзуд, ғаме ба сабаби аз даст додани пирӯзӣ ва ғанимат ва ғаме ба сабаби шикаст хӯрданатон ва ғами

*إِذْ تَضَعُونَ وَلَا تَلُوتَ
عَلَىٰ أَحَدٍ وَالرَّسُولَ يَدْعُوكُمْ
فِي الْأَرْضِ كَمَا فَاتَكُمْ غَمًّا
بِعَمَلِكُمْ لَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ
مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ
وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/118

дигар, ки ҳамаи ғамҳоро аз ёди шумо барад; ва он, ин буд, ки хабари бардурӯғи кушта шудани Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро шунидед. Ва Аллоҳ ба он чӣ мекунад, огоҳ аст.⁽¹⁾

154. Ва пас аз ғаме, ки ба шумо расида буд, оромишро бар шумо фуруд овард, ба гунае, ки хоби сабуке гурӯҳе аз шуморо фаро гирифт. Ва ин гурӯҳ мӯъминон буданд. Аммо гурӯҳи дигар, касоне буданд, ки фақат дар фикри худашон буданд, ба хотири ин ки мунофиқ буданд ё ин ки имонашон заъиф буд, бино бар ин хобе, ки дигаронро фаро гирифта буд, ба онҳо нарасид. Ва гуфтанд: Мо аз пирузӣ баҳрае надорем, пас нисбат ба Парвардигор ва Паёмбараш гумони бад бурданд ва тасаввур карданд, ки Аллоҳ Паёмбарро ёрӣ намедиҳад. Бигӯ: Ҳама кор аз он Аллоҳ аст. Мунофиқон дар дили худ чизхоеро пинҳон медоранд, ки онро барои ту ошкор намекунанд. Меғӯянд: Агар бо мо дар ин амр бо розигӣ машварате

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَآئِفَةً مِّنكُمْ وَطَآئِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كُنَّا لَوْ كُنَّا لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/220

мешуд, дар инчо кушта намешудем. Бигӯ: Агар дар хонаҳоятон ҳам мебудед, ҳароина касоне ки бар онҳо кушта шудан муқаддар шуда буд ба маҳалли кушта шудани худ берун меомаданд. Ва то Аллоҳ он чиро аз нифоқ ё заъфи имон дар дилҳоятон доред, биёзмоид, то дилҳоятонро аз васвасаҳои шайтон, ки дар он асар гузоштааст, холис ва пок гардонад. Ва Аллоҳ ба он чи дар дилҳост, огоҳ аст.⁽¹⁾

155. Аз миёни шумо онон, ки дар рӯзи муқобалаи он ду гурӯҳ (мӯъминон ва мушрикони), дар ҷанги Уҳуд гурехтанд, ба сабаби баъзе аз амалҳои бадашон шайтон онҳоро ба хато афканда буд. Инак Аллоҳ афвашон кард, ки ӯ омӯрзандаи гуноҳи осийн аст ва ҳалим аст, шитоб намекунад дар азоби осийн !

156. Эй касоне, ки ба Аллоҳу Расулаш имон овардаед, монанди он кофироне, ки ба Парвардигорашон боварӣ надоранд, мабошед, ки дар бораи бародарони худ, ки ба сафар барои дарёфти ризқ ё ба ҷанг рафта буданд ва

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
إِنَّمَا اسْتَكْرَهُمُ الشَّيْطَانُ يَبْعَثُ مَا كَسَبُوا
وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَو كَانُوا
غَزَى لَوْ كُنَّا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا
لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ
يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

фавтиданд ё кушта шуданд,
меуфтанд: «Агар назди мо
монда буданд, наmemурданд,
ё кушта намешуданд».
Аллоҳ ин гумонро чун
ҳасрате дар дили онҳо ниҳод.
Аммо мӯъминон ҳамоно
медонанд, ки ин ҳама ба
тақдири Аллоҳ аст, пас
Аллоҳ дилҳояшонро ҳидоят
мекунад ва мусибатҳоро
барои онон сабук мекунад.
Ва Аллоҳ аст, ки зинда
мекунад касеро, ки барои ӯ
ҳаёт муқаррар шуда бошад
гарчанде мусофир ё муҷоҳид
бошад ва мемиронад касеро,
ки ҳаёташ ба охир расида
бошад гарчанде дар хонааш
бошад ва Ёст, ки ҳамаи
корҳои шуморо мебинад!⁽¹⁾

157. Эй мӯъминон, агар дар роҳи
Аллоҳ кушта шавед, ё дар
вақти ҷанг бимиред, Аллоҳ
гуноҳоятонро мебахшад ва
комёб мешавед ба бихишти
сарсабз. Омӯрзиш ва
раҳмати Аллоҳ беҳтар аст
аз он чӣ дар ин ҷаҳон чамъ
меоваред.

158. Ва агар бимиред дар ҷои
хобатон ё кушта шавед
дар майдони ҷанг, албатта
дар пешгоҳи Аллоҳ чамъ

وَلِيْنَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ
مِّنَ اللّٰهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُوْنَ ﴿١٥٧﴾

وَلِيْنَ مُّتُّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ لِّاِلٰى اللّٰهِ تَخْتَرُوْنَ ﴿١٥٨﴾

мешавед. Пас ҳамаатонро тибқи амалатон ҷазо медиҳад.

159. Ба сабаби раҳмати Аллоҳ аст, ки эй Паёмбар ту бо онҳо инчунин хушхӯю меҳрубон ҳастӣ. Агар дуруштхӯву сахтдил мебудӣ, аз гирди ту пароканда мешуданд. Пас онҳоро аз он чизе ки дар ҷанги Уҳуд карданд, бубахшой ва барои онҳо аз Аллоҳ омӯрзиш бихоҳ ва дар корҳо бо онҳо машварат (маслиҳат) кун ва чун қасди коре кунӣ баъди маслиҳат, бар Аллоҳ таваккал кун, ки Аллоҳ таваккалкунадагонро дӯст дорад.⁽¹⁾

160. Агар Аллоҳ шуморо ёри кунад, ҳеҷ кас бар шумо ғалаба нахоҳад кард. Ва агар шуморо хор кунад, чӣ касе аз он пас ёриатон хоҳад кард? Пас мӯъминон, бояд ки бар Аллоҳ таваккал кунанд!

161. Ва аз Паёмбар ҳаргиз хиёнат намеояд. Ва ҳар кӣ ба чизе хиёнат кунад, онро дар рӯзи қиёмат бо худ оварад, то шарманда шавад. Сипас ҷазои амали ҳар кас ба пуррагӣ дода

فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا
غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ
عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَبِمَا أَوْهَرُوا فِي الْأَمْرِ فَإِذَا
عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ
وَإِنْ يَخْذُكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ
بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾

وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَعْلَمَ مِنْ بَعْلِلْ يَأْتِ
بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ
نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾

хоҳад шуд ва бар касе
ситаме нашавад!

162. Оё он кас, ки ба роҳи
хушнудии Аллоҳ меравад
ва корҳоро анҷом медиҳад,
ки хушнудии Вайро дар пай
дорад, монанди касест, ки
муртакиби гуноҳ мешавад ва
Парвардигораширо хашмгин
мекунад ва
макони ӯ ҷаҳаннам аст ва бад
ҷоест аст?

163. Ин ду гуруҳро (асҳоби ҷаннат
ва асҳоби ҷаҳаннам) назди
Аллоҳ дараҷаҳои гуногун;
барои ҷаннатӣён розигии
Аллоҳ ва манзалатҳои олий
ва барои дӯзахӣён хашми
Аллоҳ ва ҷуқуриҳои торик.
Ӯ ба корҳояшон бино ва огоҳ
аст, ҳеҷ чиз аз Ӯ пӯшида
нест!⁽¹⁾

164. Аллоҳ бар мӯъминон он гоҳ
неъмате ато фармуд, ки аз
худашон ба сӯи худашон
Паёмбаре равон кард, то
оёти Қуръонаширо бар онҳо
бихонад ва аз ширк онҳоро
пок созад ва китобу суннатро
биёмузад, ҳарчанд онон пеш
аз омадани ин Расул дар
гумроҳии ошкоре буданд.⁽²⁾

أَفَمَن اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَن بَاءَ بِسَخَطٍ
مِّنَ اللَّهِ وَمَا أُولَئِكَ هُم بِبِئْسَ الْمَصِيرِينَ ﴿١٦٢﴾

هُم دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِدْقِهِمْ
يَعْلَمُونَ ﴿١٦٣﴾

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ
رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/155

(2) Тафсири Саъдӣ 1/155

165. Ва он ҳангом, ки мусибате ба шумо дар ҷанги Уҳуд расид, ки шумо ба мушрикони зарба задед ва ду баробари онҳоро шикаст додед. Шумо ҳафтад нафар аз бузургонашонро дар ҷанги Бадр куштед ва ҳафтад нафарро ба асир гирифтед, гуфтед: Аз кучо ин мусибат ба мо расид ва мо чӣ гуна шикаст хӯрдем? Биҷӯ: Он аз ҷониби худатон аст ва аз пайдо кардани ихтилоф ва нофармонии шумост. Ҳамоно Аллоҳ бар ҳар чизе тавоност. Пас аз гумони бад нисбат ба Аллоҳ бипарҳезед, зеро Ё бар ёри карданатон тавоно аст.⁽¹⁾

166. Он чӣ аз ҷароҳату куштор дар рӯзи Уҳуд дар бархурди он ду гурӯҳ,⁽²⁾ ба шумо расид, ба қазову қадари ризоияти Аллоҳ буд, то мӯъминони ҳақиқиро маълум кунад.⁽³⁾

167. Ва ононро, ки низ нифоқ варзиданд ва он чи дар дил доштанд, Аллоҳ онро маълум намуд. Чун мӯъминон ба онон гуфтанд: «Биёед, дар роҳи Аллоҳ ҷанг кунед ё дифоъ

أَوَلَمَّا أَصَبْتُمْ مُمْسِيَةً قَدْ أَصَبْتُمْ
مَشَائِمَهَا فُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ
أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيُذِنُ اللَّهُ
وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا فَيَتَّبِعُوا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ دَفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قَتَلْنَا
لَا تَتَّبِعُنَا لَهُمُ الْكُفْرُ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ
لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي
قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

(1) Тафсири Саъди 1 \ 156

(2) Яъне, гӯруҳи мӯъминон ва гӯруҳи мушрикони

(3) Тафсири Табарӣ 7/377

кунед». Мегуфтанд: «Агар медонистем ҷанг карданро ҳамоно пайравӣ мекардем шуморо». Онон (мунофиқон) дар он рӯз ба куфр наздиктаранд, на ба имон. Ба забон чизҳоеро мегӯянд, ки ба дил эътиқод надоранд ва Аллоҳ ба он чӣ дар дил пинҳон медоранд, огоҳтар аст!⁽¹⁾

168. Мунофиқоне, ки аз ҷанг кардан бозистоданд ва дар бораи он бародаронашон, ки бо ҳамроҳии мусалмонон дар ҷанги Уҳуд ба мусибат гирифтор шуданд, мегуфтанд; агар ба сухани мо гӯш медоданд, кушта намешуданд, бигӯ эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам): «Агар ростгӯй ҳастед дар даъвоятон, маргро аз худатон дур кунед»⁽²⁾

169. Ва касонеро, ки дар роҳи Аллоҳ кушта шуданд, мурда напиндоред, балки онон зиндаанд ва назди Парвардигорашон рӯзӣ дода мешаванд.

الَّذِينَ قَالُوا لِلْآخِرِينَهٖمۡ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا
مَا قَاتَلُوا قُلُوبًا فَادْرَءُوا عَنۢ أَنفُسِكُمُ الْمَوْتَ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا
بَلۡ أَحْيَاءٌ عِنۢدَ رَبِّهِمْ يُرۡزَقُونَ ﴿١٦٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 7/378

(2) Тафсири Табарӣ 7/382

170. Ба он чи Аллоҳ аз фазл ва бахшиши худ ба онҳо додааст, шодмон ҳастанд ва бо он неъматҳо чашмонашон равшан шудааст ва шодмон ва хушҳол ҳастанд, чун он неъматҳо зебо ва фаровон ва бисёр лазиз ва гуворо ҳастанд. Ва якдигарро ба расидани бародароне, ки дар паи ононд ва ҳанӯз ба онҳо напайвастанд башорат медиҳанд, ки онҳо ҳамон чизеро хоҳанд ёфт, ки онҳо ёфтаанд. Мужда медиҳанд, ки тарсе бар онҳо нест ва андӯҳгин намешаванд.⁽¹⁾

171. Ва хушҳол мешаванд ба неъмату фазли Аллоҳ ва ҳамано Аллоҳ подоши мўъминонро (зоеъ) бекор намекунад. Балки онро зиёд мекунад аз фазлу карамаш.

172. Касоне, ки пас аз захмҳо ва ҷароҳатҳое, ки ба онон расида буд, дастури Аллоҳ ва Паёмбарро иҷобат карданд, барои касоне аз онон ки некӣ карданд ва тақво пеша намуданд, подоши бузургест.

فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ
مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾

*يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ رَبِّ اللَّهِ وَفَضْلِهِ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ
مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ
وَأَتَقُوا أَجْرَ عَظِيمٍ ﴿١٧٢﴾

173. Касоне, ки мардум ба онҳо гуфтанд: “Мардум⁽¹⁾ бар зидди шумо чамъ шудаанд, пас аз онҳо битарсед”, вале ин амр имонашонро афзуд ва гуфтанд: “Аллоҳ моро кофӣ аст ва Ў беҳтарин сарпараст аст”.

174. Пас бозгаштанд ин мусалмонон, дар ҳоле ки неъмату фазли Аллоҳро ба ҳамроҳ доштанд ва ҳеҷ осебе ба онҳо нарасида буд. Инҳо ба роҳи хушнудии Аллоҳ рафтанд ва Аллоҳ дорои фазли бузург аст!

175. Он шайтон аст, ки дар дили дӯстони худ бим меафканад. Агар имон овардаед, эй мӯъминон аз онҳо матарсед, ба Ман таваккал кунед ва паноҳ баред. Ман барои шумо кифояткунандаам, аз ман битарсед!⁽²⁾

176. Онон, ки ба куфр мешитобанд, туро ғамгин насозанд.⁽³⁾ Инҳо ҳеҷ зиёне ба Аллоҳ намерасонанд. Аллоҳ мехоҳад онҳоро дар охират бебаҳра гардонад

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿٧٣﴾

فَأَنقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّهُمْ
يَمَسُّهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانِ اللَّهِ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿٧٤﴾

إِنَّمَا ذَلِكَ الشَّيْطَانُ يَخُوفُ أَوْلِيَاءَهُ
فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٧٥﴾

وَلَا يَخْزِيكَ الَّذِينَ يَسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ
لَن يُبْصِرُوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ
حِطَّافِي الْأَخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

(1) Абӯсуфён ва ёронаш

(2) Тафсири Ибни Касир 2\72

(3) Яъне, Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам барои ҳидояти мардум талош менамуд ва чун ҳидоят намешуданд, ғамгин мегардид

ва барояшон азоби бузург аст!⁽¹⁾

177. Ҳароина онон, ки ба ивази имон куфрро хариданд, ҳеч зиёне ба Аллоҳ намерасонанд ва барояшон азоби дарднок аст!

178. Кофирон ба сабаби бахилиашон дар ҷамъкардани мол гумон набаранд, ки агар эшонро мӯҳлат диҳем, ба некӣ ва салоҳи онон аст, балки барояшон зарар аст дар дину дунёашон. Мо ононро мӯҳлат медиҳем, то бештар гуноҳашон афзуда шавад ва барои онон азоби хоркунандаест.

179. Аллоҳ мӯъминонро ҳаргиз бар он чи нагузорад, ки алҳол шумо бар он ҳастед. Меозмояд ва месанҷад, то нопокро аз пок, кофирро аз мӯъмин ҷудо созад. Ва Аллоҳ бар он нест, ки шуморо аз ғайб биогоҳонад, вале баъзе аз паёмбаронашро, ки худ бихоҳад, бармегузинад. Пас ба Аллоҳ ва паёмбаронаш имон биёваред. Ва агар имон дошта бошед ва парҳезгорӣ

إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا
اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ
خَيْرًا لَّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ لِيَزدَادُوا إِثْمًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَيْرَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُظِلَّكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن
رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَمَا تُمِئُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن
تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾

(1) Аз сабаби фасоди ахлоқашон ва бадии мақсадашон. Тафсири Саъдӣ 1\157

кунед, пас бароятон подоши
бузургест.⁽¹⁾

180. Ва касоне, ки ба он чи
Аллоҳ аз фазли хеш ба онон
додааст, бухл меварзанд,
гумон набаранд, ки он бухл
барои онон беҳтараст, балки
ба зиёни онҳост. Ва дар
рӯзи қиёмат, чизе ки дар
он бухл варзидаанд, сабаби
азобашон мегардад ва барои
Аллоҳ аст ҳамаи доройҳои
осмон ва замин. Пас нафақа
кунед аз он чи ки Аллоҳ
рӯзиатон дод, зеро бозгашти
ҳама умур ба сӯи Аллоҳ аст
ва барои рӯзи охирати худ
хайрхоҳӣ кунед, ки нафъи
он, рӯзи қиёмат ба шумо
мерасад ва Аллоҳ ба он чи
мекунед огоҳ аст.⁽²⁾

181. Аллоҳ сухани касонеро,
ки гуфтанд: “Аллоҳ
фақир аст ва мо тавонгар
ҳастем”, шунид. Он чиро
ки онҳо гуфтанд аз дурӯғ
гуфтанашон бар Аллоҳ
ва ноҳақ куштанашон
паёмбаронро, хоҳем навишт
ва мегӯем: «Бичашед азоби
оташи сӯзонро!»⁽³⁾

وَلَا يَخْسِرَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا أَنزَلَهُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ ۚ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ
سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ ۚ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ
مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ
فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكُفُّ مَا قَالُوا
وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ
ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\173

(2) Тафсири ибни Касир 2\175

(3) Тафсири Бағавӣ 2\144

182. Ин азоб ба хотири аъмоли зиштест, ки пеш анҷом дода будед ва Аллоҳ бар бандагон ситам намекунад, бегуноҳ касеро азоб диҳад.

183. Касоне, ки гуфтанд: “Ҳамоно Аллоҳ аз мо паймон гирифтааст, то ба ҳеч паёмбаре имон наёварем, магар ин ки қурбоние⁽¹⁾ барои мо биёварад, ки оташ онро бихӯрад”. Ба яҳудиён бигӯ эй Муҳаммад: “Паёмбароне пеш аз ман бо далоили равшан ва бо чизе ки гуфтед, омаданд, пас чаро шумо онҳоро куштед монанди Закариё ва Яҳё ва дигар паёмбаронро, агар рост мегӯед?”.

184. Пас агар туро ба дурӯғ нисбат додаанд, ҳамоно паёмбароне пеш аз ту ҳам бо далоили равшан ва китобҳои осмонӣ ва китоби равшангар назди онон омадаанд ба дурӯғ нисбат дода шуда буданд. Ва чун одати кофирон ин гуна будааст, ки ба паёмбарон имон наёваранд ва ин кори онҳо туро ғамгин насозад ва ба онҳо тавачҷуҳ нақун.⁽²⁾

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ
لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٣﴾

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا أَنشَأَ اللَّهُ
لِرَسُولٍ حَقًّا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالذِّكْرِ فَلَمَّا
قَتَلْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمَكْفِرِينَ ﴿١٨٣﴾

فَإِنْ كَذَّبْتُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ
قَبْلَئِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ
وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

(1) Ҳар чизе ки банда бо овардани он аз куштани мол, садақа ва амали солеҳ ба Аллоҳ наздик мешавад. Тафсири Бағавӣ 2\144

(2) Тафсири Саъдӣ 1\159

185. Ҳар нафс таъми марғро мечашад ва бегумон дар рӯзи қиёмат подошҳоятон ба таври комил ба шумо дода мешавад. Пас ҳар кас ки аз оташи ҷаҳаннам наҷот дода шавад ва дар биҳишт дохил гардонда шавад, воқеъан комёб шуда ва зиндагии дунё ҷузз мояи фиреб чизи дигаре нест.⁽¹⁾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ
أَجْرَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ دُخِرَ
عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْفُرُورِ ﴿١٨٥﴾

186. Албатта шумо дар молҳо ва ҷонҳоятон ба монанди ҷиход, қатл, асир, ҷароҳат ва бемориҳо мавриди озмоиш қарор мегиред ва ҳатман аз касоне, ки пеш аз шумо ба онҳо китоб дода шудааст ва низ аз мушрикин азият ва озори фаровонӣ меёбед ва агар сабр кунед ва парҳезгорӣ намоед, ба дурустӣ, ки ин нишонаи азми устуворию шумо дар корҳост.⁽²⁾

﴿لَتَبْلُوتَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ
وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ
أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا
فَإِنَّ ذَلِكَ مِّنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾﴾

187. Ва ба ёд оваред замонеро, ки Аллоҳ аз касоне, ки ба онҳо китоб дода шудааст, паймон гирифт: “Онро барои мардум баён кунед ва

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْفُرُونَهُ، فَتَبَدُّوهُ
وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْرَوْا بِهِ، ثُمَّ قَلِيلًا
فِيئَسْ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾﴾

(1) Мафҳуми оят ин аст, ки ҳар кас аз оташи ҷаҳаннам дур нагардад ва ба биҳишт дохил гардонда нашавад, комёб ва муваффақ нашуда, балки ба бадбахтии ҳамешагӣ гирифторм ва ба ғазаби ҳамешагӣ мубтало гардидааст. Тафсири Саъдӣ 1\159

(2) Тафсири Саъдӣ 1\160

онро пинҳон надоред”⁽¹⁾, пас онҳо онро қабул накарда ва ба баҳои андаке фуруҳтанд. Ќӣ бад аст он чи онҳо меситонанд.

188. Гумон мабар касонеро, ки ба корҳои зишт, суханон ва кирдори ботиле, ки анҷом медиҳанд, хушҳол мешаванд. Ва дӯст доранд ба сабаби корҳои хубе, ки анҷом надода ва сухани ҳаққе, ки нагуфтаанд, ситоиш шаванд. Пас онон ҳам кори бад анҷом медиҳанд ва ҳам сухани бадро бар забон меоранд ва ҳам ба он хушҳол мешаванд ва ҳам дӯст доранд ба воситаи кори хубе, ки анҷом надодаанд, мавриди ситоиш қарор гиранд, гумон мабар, ки онҳо аз азоб наҷот ёбанд ва барои онон азобе дарднок аст.⁽²⁾

189. Ва фармонравоии осмонҳо ва замин аз они Аллоҳ аст. Ва Аллоҳ бар ҳар чизе тавоност. Пас ҳеҷ кас чизеро аз Ў манъ намекунад ва ҳеҷ чизе Ўро нотавон намесозад.⁽³⁾

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيُجِبُونَ
 أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ
 بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
 غَلِيظٌ ﴿١٨٩﴾

(1) Яъне имон ба Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам оред Тафсири Ибни Касир 2\180

(2) Тафсири Саъдӣ 1\161

(3) Тафсири Саъдӣ 1\161

190. Бегумон дар офариниши осмонҳо ва замин ва омаду рафти шаб ва рӯз нишонахоест, барои хирадмандон.

191. Он касоне, ки истода ва нишаста ва бар паҳлӯҳояшон афтода Аллохро ёд мекунанд⁽¹⁾ ва дар офариниши осмонҳо ва замин меандешанд.⁽²⁾ Пас меғӯянд: Парвардигоро! Инро беҳуда наёфаритай, пас моро аз азоби оташ наҷот бидеҳ.

192. Парвардигоро! Ҳамоно касеро, ки Ту дар оташи қаҳаннам дохил кунӣ, бегумон ўро хор кардай. Ва ситамкоронро ёридиҳандае нест.

193. Парвардигоро! Мо шунидем даъватгаре ба имон нидо медод, ки ба Парвардигоратон имон биёваред, пас мо имон овардем. Пас гуноҳонамонро биёмӯрз ва бадихои моро бипӯшон ва моро бо некон бимирон.

194. Парвардигоро! Ба мо бидеҳ он чиро ки бар забони паёмбаронат ба мо ваъда

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيمًا وَقُعُودًا وَعَلَى
جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا
بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾

رَبَّنَا إِنَّا أَسْمِعْنَا مَنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ
أَنِ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا
ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا
مَعَ الْأَبْتَرِ ﴿١٩٣﴾

رَبَّنَا وَإِنَّا مَارَعَدْنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا نَخْزِيكَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

(1) Дар ҷамиғи ҳолатҳои зиндагиашон

(2) Ва ин баёнгари он аст, ки тафаккур ибодат аст ва тафаккур кардан аз сифати дӯстони наздики Аллоҳ аст. Тафсири Саъдӣ 1/161

додай ва дар рӯзи қиёмат
моро хор магардон. Албатта
ту ҳаргиз хилофи ваъда
намеқунӣ.

195. Пас Аллоҳ дуъои онҳоро
иҷобат кард, ва фармуд:
Ман амали ҳеҷ марду зане
аз шуморо ночиз нахоҳам
кард. Баъзе аз шумо аз
бархе дигар ҳастед.⁽¹⁾ Пас
касоне, ки ҳичрат карданд
ва аз сарзаминашон барои
хушнудии Аллоҳ берун
ронда шуданд, ҳатман
гуноҳашонро мебахшам
ва онҳоро вориди биҳишт
мекунам. Биҳиште, ки ҷӯйҳо
аз зери он равон аст, ин
подоше аз ҷониби Аллоҳ аст
ва подоши некӯ назди Аллоҳ
мебошад.

196. Рафту омади кофирон барои
тиҷорат ва касб ва ризқи
фаровон ва лаззатҷӯиашон
дар шаҳрҳо туру фиреб
надиҳад.

197. Матоъи андаке аст,
яъне матоъи ночизе аст
ва боқӣ нахоҳад монд,
балки онҳо каме аз он
бахраманд мешаванд ва ба
сабаби он муддате тӯлонӣ
азоб мебинанд. Сипас

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ
عَمِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ
بَعْضٍ فَأَلَّيْنِ هَاجِرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأُودُوا فِي سَبِيلِ وَقَاتِلُوا وَقَاتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ تَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ التَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

لَا يَغْرَبَنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾

مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَا لَهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسَّرُ
الْمَهَادُ ﴿١٩٧﴾

(1) Яъне, ҳамаи шумо дар савобу азоб баробар ҳастед. Тафсири Саъдӣ 1\162

чойгоҳашон ҷаҳаннам аст ва
чи бад чойгоҳест. ⁽¹⁾

198. Вале касоне, ки аз
Парвардигорашон
тарсиданд, барои онҳост
боғҳое, ки ҷўйхо аз зери он
равон аст. Дар он ҷовидона
ҳастанд. Ва онҳо касоне
ҳастанд, ки дил ва гуфтор
ва кирдорашон нек аст. Ин
подоше аз ҷониби Аллоҳ аст.
Ва он чи назди Аллоҳ аст,
барои некӯкорон беҳтар аст.

199. Баъзе аз аҳли китоб ҳастанд, ки
ба Аллоҳ ва он чи бар шумо ва
он чи бар онҳо нозил шудааст,
имон доранд ва дар баробари
Аллоҳ фурутан ҳастанд ва
оёти Аллохро ба баҳои андак
намефурушанд. Ва инҳо
дар ҳақиқат аҳли китоб ва
бархурдорон аз дониш ва илм
ҳастанд. Подоши онҳо назди
Парвардигорашон аст. Ҳамоно
Аллоҳ зудҳисобгир аст.

200. Эй он касоне, ки имон
овардаед! Сабр кунед бар
тоъати Парвардигоратон ва
дар муқобили душманатон
устувор бошед ва барои
чиҳод доимо омода бошед
ва аз Аллоҳ битарсед, то
растагор шавед.

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا نُزِّلَ إِلَيْكُمْ وَمَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ
خَشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِعَيْدَتِ اللَّهِ
ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

Сураи Нисо (Занҳо)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 176 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй мардум! Аз Парвардигоратон битарсед, Парвардигоре, ки шуморо аз як тан⁽¹⁾ офарид ва ҳамсарашро⁽²⁾ низ аз вай офарид ва аз он ду: мардон ва занони зиёде паҳн кард ва аз Аллоҳ битарсед, ки ба номи Ӯ аз ҳамдигар суол мекунед ва аз тарки хешовандӣ битарсед. Ҳамоно Аллоҳ дар ҳама ҳолат бар шумо ниғаҳбон аст.
2. Ва Аллоҳ дастур дод, ки ба ятимон молҳояшонро бидихед, чун ба синни булуғ ва ба воя расиданд ва салоҳият ёфтанд ва амволи нопокро ба молҳои пок омезиш накунад ва молҳояшонро бо молҳои худатон нахӯред, пас ҳар кас чуръат кард ва моли онҳоро ҳамроҳ бо моли худ хӯрд, ба ростӣ, ки гуноҳи бузурге анҷом додааст.⁽³⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا ذِكْرَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا
كثيرًا وِنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ
بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ قَرِيبًا ﴿١﴾

وَأْتُوا أَيْتَامَ أَمْوَالِهِمْ وَلَا تَبَدَّلُوا الْحَبِيبَ
بِالظَّالِمِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ
إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾

(1) Одам алайҳиссалом

(2) Ҳаво алайҳассалом, Тафсири Ибни Касир 2 \ 206

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 161

3. Ва агар тарсидед, ки адл натавонед кард дар бораи ятимдухтароне, ки зери сарпарастии шумо қарор доранд, пас бо занони дигаре, ки дӯст доред, издивоҷ кунед бо ду ё се ё чор. Пас агар тарсидед, ки наметавонед аддро ба ҷой оваред, пас бояд ба як зан кифоят кунед ва ё бо канизаконатон издивоҷ кунед, ин наздиктараст, ки ситам накунад.

4. Ва маҳри занонро ба унвони ҳадя ба онҳо бидиҳед. Пас набояд дар додани он таъхир варзед ва набояд аз он чизе кам кунед. Ва агар бо ризоияти хотир чизе аз маҳри худ ба шумо бахшиданд, пас онро ҳалол ва гуворо бихӯред.⁽¹⁾

5. Ва (эй сарпарастон) молҳои худро, ки Аллоҳ онро барои шумо сабаби истиқомати зиндагӣ гардондааст, ба беҳирадон (яъне, ноболиғ, маҷнун ва беақлон) мадиҳед ва аз он молҳо ҳуҷра ва пушоки

وَأَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِثْلَىٰ مَا وَلَّيْتُمْ وَأُولَٰئِكَ يَرْبَعُونَ ۚ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْبَارُ الْأَعْيُنِ ۗ

وَأَنْتُمْ أُولُوا النِّسَاءِ صَدَقْتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُنَّ نَفْسًا فَكُلُوهُنَّ حَيْثُ أَقْرَبْتُمْ ۗ

وَلَا تُوْثَرُوا السُّفَهَاءَ ۗ أَمْوَالُكُمْ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ فِيهَا أَرْزُقُوهُمْ فِيهَا وَأَكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ۗ

(1) Ва дар ин оят ишора шудааст, ки ҳар гоҳ зани мукаллаф маҳрашро талаб кунад, бояд ба вай пардохт шавад, зеро зан ба сабаби ақди издивоҷ молики маҳр мегардад, Тафсири Саъдӣ 1\163

онҳоро бидиҳед ва бо онон сухани хуб ва шоиста бигӯед.⁽¹⁾

6. Ва ятимонро биёзмод, то он гоҳ ки ба синни издивоҷ бирасанд, пас агар дар онҳо салоҳият дидед, амволашонро ба худашон бисупоред ва амволи онҳоро пеш аз он ки бузург (калон) шаванд, ба исроф ва шитоб нахӯред.⁽²⁾ Ва ҳар кас ки тавонгар ва сарватманд бошад, бояд аз гирифтани ҳаққи (учраи) сарпарастӣ худдорӣ кунад. Ва ҳар кас, ки ниёзманд бошад, бояд ба сурати писандида ва некӯ бихӯрад, пас вақте ки молхояшонро ба онҳо супоридед, касонеро бар онҳо ба шоҳидӣ гиред дар вақти додани моли онҳо то шоҳидеро ихтиёр кунед ва Аллоҳ барои ҳисоб кардан кофист.

7. Барои мардон аз он чи ки падару модар ва хешовандон боқӣ гузоштаанд, саҳме аст, ва барои занон аз он чи ки падару модар ва хешовандон боқӣ гузоштаанд, саҳме аст.

وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ
ءَانَسْتُمْ مِنْهُمُ رُسْدًا فَأَدْعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ
غَنِيًّا فَلْيَسْعَفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ
بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\164

(2) Яъне, дар хурдсолии онҳо

Шояд баъзе гумон баранд, ки занон ва кўдакон баҳрае аз мерос надоранд, магар дар моли зиёд, (барои ҳамин Аллоҳ баён кард). Чи он “саҳм” кам бошад ва чи зиёд. Ва Аллоҳ саҳми ҳар якро муқаррар ва мушаххас гардондааст.⁽¹⁾

8. Ва ҳангоме ки дар тақсими мерос хешовандоне ки ворис нестанд⁽²⁾, ва ятимон ва фуқарои мустаҳик, ки ҳозир шуданд, аз ин мол, ки беранҷ ва заҳмат онро ба даст меоваред, чизе ба онҳо бидиҳед, пас хотири онҳоро таскин (ором) диҳед, чаро ки додани ин мол ба шумо зиёне намерасонад ва ба онҳо сухани некӯ бигўед.⁽³⁾

9. Ва касоне, ки пас аз худ фарзандони нотавоне бар ҷой мегузоранд ва нигарони ояндаи онҳо ҳастанд, бояд аз ситам бар ятимони мардум битарсанд, Пас дар сарпарастии дигарон аз

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ
ذُرِّيَّةً ضِعْفًا خَافُوا عَلَيْهِنَّ فَلْيَنْقُوا اللَّهَ
وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 165

(2) Манзур аз хешовандон, хешовандоне ҳастанд, ки дар мерос саҳме надоранд,

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 165

Аллоҳ битарсанд ва сухани рост ва дуруст бигӯянд.

10. Бегумон касоне, ки амволи ятимонро ба ноҳақӣ ва ситамгарона меҳӯранд, ҳамоно он чи ки меҳӯранд, оташест, ки дар шикамҳояшон шӯъла мезанад ва онҳо худи ин оташро дар шикамҳои худ фуру бурдаанд. Ва ба оташи сӯзон ворид хоҳанд шуд.
11. Аллоҳ дар бораи фарзандонатон шуморо фармон медиҳад, ки дар вақти тақсимоти мерос ҳиссаи як писар ба андозаи ҳиссаи ду духтар аст. Ва агар фарзандон ҳама духтар ва аз ду бештар буданд, аз се ду ҳиссаи “тарака”⁽¹⁾ моли онҳост. Ва агар фарзанд як духтар буд нисфи тарака аз онӣ ӯст. Ва агар мурда дорои фарзанд ва падар ва модар бошад ба ҳар як аз падару модар аз шаш як ҳисса тарака мерасад. Ва агар мурда фарзанд надошт ва вориси ӯ падару модараш буданд, саҳми модараш аз се як ҳиссаи тарака аст. Ва агар мурда бародароне дошта бошад, ба модараш аз шаш

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا
إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١١﴾

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ
حَظِّ الْإُنثَىٰ فَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ
أَثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ
وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلَا يُورِثُ لِكُلِّ وَاحِدٍ
مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ
فَإِن لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَتُهُ أَبَوَاهُ فَلِلْمُتَّكِلِ
فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِلْمُتَّكِلِ السُّدُسُ مِمَّا بَعْدَ
وَصِيَّتِهِ يُوْصَىٰ بِهَا أَوْلَادُهُنَّ وَأَبَاؤُهُنَّ وَأُمَّهَاتُهُنَّ
لَا تَدْرُونَ أَيُّهُنَّ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ
مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

(1) Он чи майит гузоштааст, онро мерос мегӯянд.

як ҳиссаи мерасад, (ҳамаи инҳо) пас аз анҷоми васияте аст, ки мурда ба он васият карда ва ё пас аз қарзхое аст, ки бар гардани ўст. Шумо намедонед, ки падаронатон ва фарзандонатон кадом яке дар нафъ расонидан ба шумо наздиктар аст. Ин ҳиссаи муайянкардашуда аз ҷониби Аллоҳ аст. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ доно ва бо ҳикмат аст.

12. Ва нимаи аз дороии ҳамсаронатон барои шумост, ба шарте ки фарзанде надошта бошанд, аммо агар фарзанде доштанд, пас аз чаҳор як ҳиссаи тарака моли шумост. Албатта пас аз анҷом додани васияте, ки бар он васият кардаанд, ё баъд аз пардохти қарзе ки бар гардани онҳост. Ва аз чаҳор як ҳисса дороии шумо моли онҳост, агар шумо фарзанде надошта бошед, вале агар фарзанде дошта бошед, аз ҳашт як ҳисса дороии шумо моли ҳамсаронатон аст. Баъд аз анҷом васияте, ки шумо ба он васият мекунад ва баъд аз пардохтани қарзе, ки бар ўхдаи шумост. Ва агар мард ё

* وَلَكُمْ يَصِفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ
 إِن لَّمْ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِن كَانَ
 لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَتِ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يُوَصِّتُ بِهَا
 أَوْلَادِيكُمْ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ
 إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ فَإِن كَانَ
 لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّلُثُ مِمَّا تَرَكَتُمْ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يُوَصُّونَ بِهَا أَوْلَادِيكُمْ
 وَإِن كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كَاللَّاهِ
 أَوْ امْرَأَةً وَلَهُنَّ آوَالٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ
 مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِن كَانُوا أَكْثَرَ
 مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يُوَصُّونَ بِهَا أَوْلَادِيكُمْ
 غَيْرِ مَضَارٍّ وَصِيَّتِ مِنَ اللَّهِ
 وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾

зане, ки ба сурати калола⁽¹⁾ аз ў мерос дода мешавад, агар бародар ва хоҳаре дошта бошад (аз тарафи модар бо ҳам бародар на аз тарафи падар), барои ҳар яке аз онҳо аз шаш як ҳисса аст. Ва агар зиёд аз як нафар буданд, пас ҳама дар аз се як ҳисса шарик ҳастанд, баъд аз анҷоми васияте, ки ба он васият шуда ва пас аз адои қарзе, ки бояд пардохт шавад. Ба шарте ки ҳамон васият ё қарз барои меросхўр зиёне надошта бошад Ин ҳукм аз ҷониби Аллоҳ аст ва Аллоҳ доно ва пурбардор аст.

13. Ин ҳудуди муқарраркардаи Илоҳӣ аст. Ва ҳар кас итоғати Аллоҳ ва паёмбараш кунад, Аллоҳ ўро вориди боғҳое мекунад, ки ҷўйҳо дар зери он равон аст, онон ҷовидона дар он мемонанд ва ин аст пирузии бузург.

14. Ва ҳар кас аз Аллоҳ ва паёмбараш нофармонӣ ва аз ҳудуди Илоҳӣ таҷовуз наояд Аллоҳ ўро вориди оташе мекунад, ки ҳамеша дар он боқӣ мемонад ва барои ўст азобе хоркунада.

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ
حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا
وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

(1) Яъне, марде фавт кард ва падару фарзанд надорад

15. Ва касоне аз занонатон, ки муртакиби зино мешаванд, чор нафар аз худатон (аз мусалмонон) бар онҳо гувоҳ бигиред, пас агар гувоҳӣ доданд, онҳоро дар хонаҳо нигоҳ доред, то ин ки марг онҳоро дарёбад ва ё Аллоҳ барои онҳо роҳе қарор диҳад.⁽¹⁾

16. Ҳамчунин мардон ва занони шумо, ки муртакиби зино мешаванд, онҳоро сарзаниш ва айбҷӯӣ кунед ва бо амали задане, ки аз ин амали зишт бозашон дорад, биёзоред. Бинобар ин ҳаргоҳ мардон муртакиби зино шаванд, мавриди азият ва озор қарор мегиранд ва занон зиндонӣ ва азият мешаванд. Пас зиндонӣ кардан, то замони фаро расидани марг аст ва озор расондан, то вақтест, ки фард тавба кунад ва ба ислоҳи худ бипардозад. Бинобар ин фармуд: Ва агар тавба карданд ва ба ислоҳ пардохтанд, онҳоро раҳо кунед, ҳамоно Аллоҳ тавбапазиру меҳрубон аст.⁽²⁾

وَالَّتِي يَأْتِيَنَّ الْفَلْحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ
فَأَسْتَشْهَدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ
فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ
حَتَّى يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ
لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾

وَالَّذَانِ يَأْتِيَنَّهَا مِنْكُمْ فَكَادُوهُمَا
فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

(1) Ин оят бо ояти сураи Нур мансوخ гардид. Тафсири ибни Касир 2\233 ва Тафсири Бағавӣ 2\181

(2) Ин оят дар аввали ислом нозил шуда буд, пас ба ояти сураи Нур мансوخ гардид. Тафсири Саъдӣ 1\171 ва ибни Касир 2\235

17. Ба дурустӣ Аллоҳ тавбаи касонеро қабул мекунад, ки аз рӯи нодонӣ кори бад анҷом медиҳанд, сипас зуд тавба мекунанд, пас Аллоҳ тавбаи эшонро қабул мекунад ва Аллоҳ ба халқи худ доно ва дар тадбири тақдираш бо ҳикмат аст.⁽¹⁾

18. Тавбаи касоне қабул карда намешавад, ки корҳои бад анҷом медиҳанд, то ин ки марги яке аз онҳо наздик шавад, мегӯяд: “Акнун тавба кардам”. Ва қабул карда намешавад тавбаи касоне, ки мемиранд, дар ҳоле ки онҳо кофир ҳастанд. Онҳо касоне ҳастанд, ки барояшон азоби дардноке омода кардаем. (Тавба кардан дар ҳолати фаро расидани марг, тавбаи маҷбури аст ва ба тавбакунанда фоидае надорад. Балки тавбае фоидаовар аст, ки он аз рӯи ихтиёр бошад.)⁽²⁾

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السُّوءَ بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ
فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمْ
الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ وَلَا الَّذِينَ
يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفْرًا أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

(1) Дар ин оят Аллоҳ мефармояд: Қабул кардани тавба, ҳаққест бар Аллоҳ ва Аллоҳ барои касе, ки аз рӯи нодонӣ гуноҳ кардааст, аз рӯи бахшиш ва бузургворӣ онро бар худ вочиб гардондааст, то бандаашро бубахшад. Тафсири Саъдӣ 1\171

(2) Тафсири Саъдӣ 1\171

19. Эй касоне, ки имон овардаед!
Барои шумо ҳалол нест, ки
занонро мерос гиред ва онҳо
нохуш бошанд; ва онҳоро
манъ накунед аз никоҳ бо ҳар
ки хоҳанд, то баъзе он чиро ки
ба онҳо додаед, ба даст оред;
магар ин ки ошкоро кори бад
бикунанд! Ва ба онҳо ба таври
шоиста зиндгӣ кунед ва агар
ҳам онҳоро наменвисандед,
пас шояд, ки шумо чизро
наменвисандед ва Аллоҳ дар
он хайр ва некии фаровонеро
қарор медиҳад.⁽¹⁾

20. Агар хостед, зане ба ҷои зани
дигар бигиред ва ўро (яъне
зане, ки чудо мешавад) моли
бисёре додаед (дар маҳр), пас
аз он мол чизро бознагиред,
балки онро ба таври комил
ба вай дода ва дар додани он
таъхир накунед. Оё мехоҳед
маҳрро бо бӯхтон ва гуноҳи
ошқор бигиред?

21. Ва чӣ гуна онро пас
мегиред, дар ҳоле ки бо
якдигар омезиш кардаед
ва занон аз шумо паймони

يَأْتِيهَا الزَّيْتُ ۖ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ
تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذَهَبُوا
بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ
بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

وَأَنْ أَرَدْتُمْ أَسْبَغَ إِذَا رَفَعْتَ كَمَا
رَفَعْتَ ۖ وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قَطَاعًا
فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا ۚ إِنَّتُمْ لَعَالَمُونَ
بِهَتْمَانِكُمْ وَأَنْتُمْ مُمِيقُونَ ﴿٢٠﴾

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ ۖ وَقَدْ أَفْضَى
بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْتُمْ مِنْكُمْ
مِيثَاقًا عَلِيمًا ﴿٢١﴾

(1) Яъне, дар чоҳилият, ки ҳаргоҳ яке аз онҳо мемурад, бародараш ё амакбачаҳояш худро ба ҳамсари бародараш ҳақдортар медонист ва зани ўро иҷозат намендод бо дигаре издивоҷ кунад, хоҳ он зан мехост ё намехост ва агар бародари шавҳар ё хешовандонаш он занро менвисандид, вайро бо маҳри дилхоҳи худ ба ақди худ медаровард ва агар вайро наменвисандид, ўро таҳти фишор қарор медод ва ба ақди каси дигар медаровард. Тафсири Саъдӣ 1\172 ва Тафсири Табарӣ 8\ 104

маҳкаме гирифтаанд?!
(Ин бузуртгарин зулм
аст ва инчунин Аллоҳ аз
шавҳарон паймони маҳкаме
гирифтааст, ки ҳуқуқи
ҳамсаронашонро риёоят
кунанд.)⁽¹⁾

22. Ва бо заноне, ки падаронатон
ба онон издивоҷ кардаанд,
издивоҷ накунед, магар он чи
ки қаблан анҷом дода шуда
буд, ҳамоно ин кор бисёр
зишт ва гуноҳ ва равиши
нодурусти бад аст.

23. Аллоҳ бар шумо ҳаром
кардааст издивоҷ бо
модаронатон ва хоҳаронатон
ва аммаҳоятон ва холаҳоятон
ва додарзодаҳоятон
ва хоҳарзодаҳоятон ва
модаронатон, ки ба шумо
шир додаанд ва хоҳарони
шумо аз чиҳати ширхорағи
ва модарони ҳамсаронатон ва
духтарони занонатон, ки дар
зери дасти шумо парвариш
ёфтаанд ва бо модарҳояшон
омезиш кардаед ва агар
бо модарҳояшон омезиш
накардаед, гуноҳе бар
шумо нест ва ҳамсарони
писаронатон, ки аз пушти
шумо ҳастанд ва ҷамъи ду
хоҳар бо ҳамдигар, магар он

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ
مِّنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ
فَلْحِشَّةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٣٣﴾

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ
وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ
الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُ الْمَنِيِّ أَرْضَعْتُمْ
وَأَخَوَاتُكُمْ مِّنَ الرِّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ
نِسَائِكُمْ وَرَبِّبَاتِكُمُ اللَّاتِي فِي
حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي
دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ
أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ
وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا
مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٣٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\172

чи дар гузашта рӯй додааст, ҳамоно Аллоҳ бахшандаву меҳрубон аст. (Ин оёг дарбар мегирад издивоҷ кардан бо заноне, ки бо воситаи насаб, ширхорагӣ, хешовандӣ аз роҳи пайванди занашӯӣ ва ҷамъ кардан (бо ҳамдигар) ҳароманд)⁽¹⁾

24. Ва занони шавҳардор бар шумо ҳароманд, магар заноне, ки онро асир гирифта бошед, ки бароятон ҳалоланд, инро Аллоҳ барои шумо муқаррар гардонид. Ва ғайр аз инҳо низ занони дигар бароятон ҳалоланд ва метавонед бо молҳои худ занонеро бичӯед ва ба онҳо издивоҷ кунед, ба шарте ки покдоман бошанд ва худатонро аз зино дур кунед ва агар бо зане издивоҷ кардед ва аз ӯ баҳраманд шудед, пас бояд маҳри ӯро ба унвони фариза бипардозед ва баъд аз таъини маҳр гуноҳе бар шумо нест, дар он чи бо якдигар тавофуқ кунед.⁽²⁾ Ҳамоно Аллоҳ ба кори бандагонаш доно ва дар аҳқому тадбириаш бо ҳикмат аст.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا
 مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ
 عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ
 أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ
 غَيْرَ مُسْلِفِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
 بِهِ مِنْهُنَّ فَتَأْتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ
 فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
 فِيهَا مَا تَرْضَيْنَ مِنْ بَعْدِ
 الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
 عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 173

(2) Ин оят дар мавриди никоҳи мутъа аст, ки дар ибтидои ислом ҳалол буд, сипас Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам онро ҳаром гардонид. Тафсири Саъдӣ 1 \ 174

25. Ва агар касе аз шумо тавоноӣ надошт бо занони озода мӯъмин издивоҷ кунад, пас бо канизони мӯъмин издивоҷ кунад ва Аллоҳ ба имони шумо огоҳ аст, баъзе аз шумо аз баъзеи дигар ҳастед, пас бо иҷозати соҳибонашон бо онҳо издивоҷ кунед ва маҳрашонро ба таври шоиста бипардозед. Канизонеро барои издивоҷ интихоб кунед, ки покдоман бошанд ва ошкор муртакиби зино нашаванд ва дӯстони номашрӯъ (бегона) ва пинҳонӣ барои худ ихтиёр накунад ва агар пас аз издивоҷ муртакиби зино шуданд, ҷазои онҳо нисфи ҷазои занони озода аст ва он ҷазо дарра аст. Дар ҳолати издивоҷ карда натавонистан ба занҳои озад издивоҷ ба канизон барои касе аст, ки аз фасод битарсад ва агар сабр кунед, бароятон беҳтар аст ва Аллоҳ бахшандаву меҳрубон аст.
26. Аллоҳ меҳодад барои шумо аҳкомҳои худро равшан намояд ва шуморо ба роҳи касоне, ки пеш аз шумо буданд (аз роҳи паёмбарон ва солахон,) роҳнамоӣ кунад ва тавбаи шуморо бипазирад

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكَحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمَنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْيَ كُمْ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَأْتُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسْلِفَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَحْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتُمْ فَإِنْ أَتَيْتُمْ بِفَحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْيرُوا خَيْرًا لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥﴾

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ الَّذِي يَكْتُمُونَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٦﴾

ва Аллоҳ ба салоҳияти
бандагонаш доно ва аҳкоми
ӯ бо ҳикмат аст.

27. Ва Аллоҳ меҳоҳад тавбаи шуморо бипазирад ва касоне, ки пайравии шаҳватҳо ҳастанд, меҳоҳанд шуморо аз роҳи рост ба роҳи гумроҳон ва роҳи касоне, ки Аллоҳ ба онҳо ҳашм гирифтааст, бераҳа кунанд.
28. Аллоҳ меҳоҳад аҳкоми худро барои шумо осон кунад ва инсон нотавон офарида шумодааст.
29. Эй касоне ки имон овардед! Молҳоятонро дар миёни худ ба ноҳаққӣ нахӯред, (мисли дуздӣ, бо зурӣ кашида гирифтани моли касе ва ғайра), магар тичорате бошад, ки аз ризоияти шумо сарчашма гирад ва якдигарро ба сабаби хӯрдани моли ноҳақ накушед. Ҳамоно Аллоҳ нисбат ба шумо меҳрубон аст.⁽¹⁾
30. Ва касе ки чунин қореро қасдан аз рӯи душманӣ ва ситам анҷом диҳад, ўро бо оташ хоҳем сўзонд ва ин қор барои Аллоҳ осон аст.

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ
الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا
مِيلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلُقَ
الْإِنْسَانِ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

يَتَابِعُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ
بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ
تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ
نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 175

31. Агар аз гуноҳони кабирае,⁽¹⁾ ки аз онҳо манъ карда мешавад, худдорӣ кунед, гуноҳонатонро мебахшем ва шуморо ба ҷойгоҳи бузургворонае дохил мекунем.

32. Ва орзуи чизеро накунед, ки Аллоҳ бархе аз шуморо бо он аз бархи дигар бартарӣ додааст, барои мардон баҳрае аст аз он чи ба даст меоваранд ва барои занон баҳрае аст аз он чи ба даст меоваранд ва аз Аллоҳ фазли ӯро бичӯед, ҳамонро Аллоҳ ба ҳар чизе огоҳ аст. (Аллоҳ ба ҳар кас чизеро медиҳад, ки шоистагии бархӯрдори онро дорад. Ва неъматҳои худро ба касе намедиҳад, ки шоистаи он набошад.)⁽²⁾

33. Ва барои ҳар касе ворисоне қарор додаем, ки бояд аз амволи падару модар ва хешовандонаш барои ӯ боқӣ гузошта ба вай дода шавад. Ва бо касоне, ки паймон бастаед, насибашонро бидиҳед, бегумон Аллоҳ ба ҳар чизе ҳозир ва огоҳ аст.

إِن تَحْتَبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ
نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلَكُمْ
مُدْخَلَ كَرِيمٍ ﴿٣١﴾

وَلَا تَسْتَمْتُوا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى
بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا
وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبْنَ وَسَأَلُوا
اللَّهَ مِن فَضْلِهِ إِنِ اللَّهُ كَانَ
يَكُلُ شَيْءًا عَلَيْهِمُ ﴿٣٢﴾

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَّ مِمَّا تَرَكَ
الْوَالِدَاتُ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدْتِ
أَيْمَانَكُمْ فَمَاؤُهُمْ نَصِيبُهُمْ إِنِ اللَّهُ
كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

(1) Гуноҳи кабира, гуноҳест, ки имони одамро заъиф мекунад ва ё ба дунболи он лаънате қарор дода шудааст, ё Аллоҳ ба муртакиби он хашм мегирад Тафсири Саъдӣ 1 \ 176

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 176

34. Мардон сарпарасти занон ҳастанд ба хотири ин ки Аллоҳ мардонро бар занон бартарӣ додааст ва низ ба хотири ин ки аз молҳояшон харҷ мекунанд ва либосу маскани онҳоро тайёр менамоянд. Пас занони солеҳа онҳое ҳастанд, ки фармонбардори Аллоҳ буда ва дар пинҳонӣ ва дар ғиёби шавҳарашон аз онҳо итоъат мекунанд ва ин аз он сабаб аст, ки Аллоҳ онҳоро муҳофизат намуда тавфиқ додааст. Ва занонро, ки аз саркашии онҳо бим доред, онҳоро насихат кунед, сипас бистари худро ҷудо кунед, сипас онҳоро бизанед, пас агар аз шумо итоъат карданд, дигар роҳе барои эшон наҷӯед (яъне онҳоро талоқ надихед), ҳамонро Аллоҳ баландмартабаи бузургқадр аст.

35. Ва агар аз ихтилоф ва ҷудоии онҳо бим доштед, пас доваре (мусалмони одил ва оқил бошад) аз хонаводаи шавҳар ва доваре аз хонаводаи зан бифиристед, агар ин ду довар хоҳони ислоҳ бошанд, Аллоҳ байни онҳо тавофуқ ҳосил мекунад, ҳамонро Аллоҳ доно ва огоҳ аст.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ
 اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ
 أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَنَاطَتٌ حَافِظَاتٌ
 لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي
 تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ
 وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَأَضْرِبُوهُنَّ
 فَإِنِ اطَّعْتَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٣٥﴾

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا
 مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا
 إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ
 كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

36. Ва Аллохро ибодат кунед. Ва дар офариниш ва ибодаташ чизеро бо ӯ шарик қарор надихед. (Зеро Парвардигор на ширки хурд ва на ширки бузургро наметазирад. Ва набояд малоика ва паёмбар ва касе дигар аз офаридагонро, ки наметавонанд барои худ фоида ё зиёне биёваранд, бо ӯ шарик қарор дод,⁽¹⁾ ва бо падар ва модар бо сухан, рафтору кирдор ва иззату эҳтиром ва бо мол некӣ намоед ва ҳуқуқашонро адо намоед. Ва бо хешовандон ва ятимон ва бечорагон ва ҳамсоия хеш ва ҳамсоия бегона ва ҳамнишини наздик ва мусофир ва канизон ва ғулумон низ некӣ кунед, ҳамона Аллоҳ касеро, ки худписанд ва худсито бошад, дӯст надорад.

37. Касоне, ки ҳуқуқи бар онҳо додашударо адо намеkunанд ва мардумро бо гуфтор ва кирдорашон ба буҳл фармон медиҳанд ва пинҳон меkunанд он чизеро, ки Аллоҳ аз фазли хеш ба онҳо додааст, Аллоҳ дар ҳақи онҳо фармуд: Мо аз барои

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي
الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْحَبِيبِ وَالَّذِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن
كَانَ مُخْتَلِفًا أَلْفُورًا﴾

﴿الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَاءَ أَنفُسِهِمْ
مِن قَضَائِهِمْ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُّهِينًا﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 177

кофирон азоби хоркунандае омода сохтем.⁽¹⁾

38. Ва касоне, ки молҳояшонро барои он хайр кунанд, ки мардум онҳоро бубинанд ва ситоиш кунанд ва онҳоро таъзим намоянд ва хайр ва бахшиши онҳо аз ихлос ва имони ба Аллоҳ ва умед ба подоши ӯ сарчашма нагирифтааст, пас ин роҳи шайтон ва кори ӯст, ки гурӯҳи худро ба сӯи он даъват мекунад, то аз аҳли ҷаҳаннам шавад. Ва ҳар кас, ки шайтон ҳамроҳи ӯ бошад, бисёр ҳамроҳ ва ҳамдами баде аст, зеро меҳодад вайро ҳалок кунад.⁽²⁾

39. Чи чизе онҳоро дучори сахтӣ ва душворӣ мегардонад, агар ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон оваранд ва аз молҳое, ки Аллоҳ ба онҳо бахшидааст, бибахшоянд, пас ҳам имон ва ихлос дошта бошанд? Ва Аллоҳ ба тамоми ҳолатҳои онҳо огоҳ аст.

40. Ба таъкид Аллоҳ ба миқдори заррае ситам намекунад ва агар некие бошад, онро чанд баробар зиёд менамояд ва аз

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ
يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾

وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَأَنفَعُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ
بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظُنُّهُمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ
حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 177

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 178

тарафи худ подоши бузург
медихад.

41. Пас чи гуна хоҳад буд,
он гоҳ ки аз ҳар уммате
гувоҳе биёварем ва Туро
(эй Муҳаммад саллаллоху
алайҳи ва саллам) ба унвони
гувоҳбар қавмҳои гузашта
биёварем.⁽¹⁾
42. Дар он рӯз онон, ки ба Аллоҳ
ва паёмбараш куфр варзида
ва аз паёмбараш нофармонӣ
карданд, дӯст доранд ва
орзу мекунанд, ки кош
замин онҳоро фуру мебурд
ва табдил ба хок мегаштанд
ва нобуд мешуданд. Ва ҳеҷ
суханеро аз Аллоҳ пинҳон
намедоранд, балки ба ҳамаи
корҳое, ки кардаанд, назди
Аллоҳ эътироф мекунанд ва
забон ва даст ва пойҳояшон
аз корҳое, ки кардаанд,
гувоҳӣ медиҳанд.⁽²⁾
43. Эй касоне, ки имон овардед!
Дар ҳоле ки маст ҳастед, дар
намоз наистед, то вақте ки
бидонед чи мегӯед ва дар
ҳоле, ки ҷунуб ҳастед, дар
намоз наистед ва ба маконҳое
(масҷидҳое), ки намоз
гузорида мешавад, наздик

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ
وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾

يَوْمَئِذٍ يُوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا
الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ
اللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ
سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ
وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا
وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ
مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ
تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا

(1) Тафсири Бағавӣ 2 \ 217

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 179

машавед, магар касоне аз шумо, ки мехоҳанд аз яке аз дарҳои масҷид ворид шуда ва аз дари дигаре хориҷ шаванд, (яъне, роҳгузар бошед), то вақте ки таҳорат баргиред ва агар бемор бошед ё дар мусофират будед ё яке аз шумо аз қазои ҳоҷат омад, ё бо занон омезиш кардед ва об наёфтед, таяммум кунед⁽¹⁾, пас рӯй ва дастҳоятонро масх кунед. (Аллоҳ таяммумро барои бемор ба таври мутлақ, хоҳ об вучуд дошта бошад ё на, ҷоиз қарор дод. Иллати ҷоиз будани таяммум барои дардманд беморӣ аст, ки аз истифодаи об, бемориаш бештар мешавад. Таяммумро дар сафар низ ҷоиз қарор додааст, зеро гумон меравад, ки дар сафар об ёфт нашавад. Ва ҳамчунин ҳар гоҳ инсон ба сабаби қазои ҳоҷат ё омезиш бо занон нопок шуд, агар обро наёфт, барояш ҷоиз аст таяммум кунад, хоҳ дар сафар бошад ё на, ҳамон тавр ки умуми оят бар ин матлаб далолат мекунад)⁽²⁾.

فَأَمْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا ﴿٢٠﴾

(1) Таяммум бо ҳар он чи ки аз сатҳи замин боло бошад ва губор дошта бошад ё на, хоҳ хок бошад, ё дарахт ё санг ё гиёҳ ба шарте, ки пок бошад, анҷом мешавад

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 179

- Ҳамоно Аллоҳ авфкунанда ва омӯрзанда аст.
44. Магар намебинӣ касонеро, ки баҳрае аз китоб дода шудаанд (яъне, яҳудони Мадина), ки гумроҳиро мехаранд ва мехоҳанд шумо ҳам (эй мўъминон) гумроҳ шавед?! Пас онҳо бениҳоят ба гумроҳ кардани шумо машғул ҳастанд ва талоши худро дар ин роҳ сарф мекунанд.
45. Ва Аллоҳ душманони шуморо беҳтар мешиносад ва кофӣ аст, ки Аллоҳ сарпарастии шумо бошад ва кофӣ аст, ки Аллоҳ ёвари шумо бошад.
46. Гурӯҳе аз яҳудиён суханонро аз ҷойгоҳашон дигаргун карда ва мегӯянд: “Шунидем ва нофармонӣ кардем ва бишнава, кошкӣ ношунаво гардӣ ва (меғуфтанд) моро риоят кун”. Онҳо бо истифодаи ин гуна калимаҳо ва печ додани забонашон ба айбҷӯйӣ аз дин ба паёмбар мепардохтанд ва дар миёни худ ин матлабро бо равшанӣ баён мекарданд. Сипас Аллоҳ онҳоро ба анҷоми он чи ки барояшон беҳтар аст, роҳнамоӣ намуд ва фармуд:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ
يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَن يُضِلُّوا
السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى
بِاللَّهِ تَصِيرًا ﴿٤٥﴾

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن
مَوَاضِعِهِ ۖ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَأَسْمَعُ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا إِنَّا بِأَلْسِنَتِهِمْ
وَطَعْنَا فِي الَّذِينَ وَلَّوْا لَهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَٰكِن
لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾

Ва агар онҳо мегӯфтанд:
 “Шунидем ва фармон
 бурдем ва бишнава ба ба
 сӯи мо бингар” барояшон
 беҳтар ва дурусттар буд. Вале
 аз он ҷо ки сиришташон
 нопок буд, аз ин шева рӯй
 гардонданд. Аммо Аллоҳ ба
 сабаби куфрашон ононро
 лаънат кард, пас ба чуз иддаи
 каме имон намеоранд.⁽¹⁾

47. Эй аҳли китоб! Имон оваред
 ба он чи Мо нозил кардаем аз
 Қуръон, ки тасдиқкунандаи
 чизҳоест, ки шумо бо худ
 доред. Пас ҳамоно тавре ки
 онҳо ҳақро тарк гуфта ва
 ботилро ривоч доданд, ба
 сазое аз навъи корашон ҷазо
 дода шуданд ва чеҳраҳояшон
 маҳв гардид, ҳамоно тавре ки
 онҳо ҳақро маҳв карданд. Ва
 баргардондани чеҳраҳояшон
 ба сурате буд, ки чеҳраи онон
 дар пушт қарор гирифт ва
 ин зишттарин сурат аст. Ё
 онҳоро лаънат кунем, ҳамоно
 тавре ки ёрони шанберо
 лаънат кардем. (Яъне, онҳоро
 аз раҳмати худ дур намуд ва
 табдил ба маймун гардонд,
 ҳамоно тавр ки Аллоҳ бо
 бародаронашон, ки дар рӯзи
 шанбе таҷовуз ва сарпечӣ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا
 مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلُ أَن تَقُولَ س
 وَجُوهًا فَتَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ تَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا
 أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾

карданд, чуни кард). Ва фармони Аллоҳ анҷом шудани аст.⁽¹⁾

48. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ намеомӯрзад, ки ӯро ширк муқаррар карда шавад ва гуноҳони поинтар аз онро барои ҳар касе, ки бихоҳад (аз гуноҳони сағира ва кабира), меомӯрзад. Ва ҳар кас ба Аллоҳ ширк варзад, гуноҳи бузургеро содир кардааст.
49. Оё касонеро намебинӣ, ки худро пок мешуморанд, балки Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад пок месозад. Яъне, ӯро ба сабаби имон ва амали солеҳ ва оростагӣ ва ахлоқи зебо пок мегардонад. Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад ва ба андозаи риштае⁽²⁾ ситам нахоҳад шуд. Аммо яҳудиён гарчи худро пок бидонанд ва даъво кунанд, ки ба роҳи рост ҳастанд, дуруғгӯ мебошанд. Ва ба сабаби ситам ва куфрашон аз хислатҳои покон баҳрае надоранд ва Аллоҳ бар онҳо ситам раво надоштааст, ҳатто ба андозаи риштаи

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْكُورُونَ أَنفُسَهُمْ بِاللَّهِ يُزَكِّيهِمْ مِنْ يَشَاءُ وَلَا يُظَاهِرُونَ فِتْيَانًا ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 181

(2) Яъне: риштае, ки дар миёни донаи хурмо ҳаст.

борике ки дар пўсти хурмо
ҳаст.⁽¹⁾

50. Нигоҳ кун чи гуна бо пок
қарор додани худ, ба Аллоҳ
дурӯғ мебанданд ва ин
бузурггарин дурӯғест ба
Аллоҳ нисбат дода мешавад.
Ва кофӣ аст, ки ин дурӯғи
ошкоре бошад.

51. Оё касонеро намебинӣ,
ки баҳрае аз Китоб дода
шудаанд?! Ахлоқи зишт ва
палидашон ононро водор
кард, то аз имон ба Аллоҳ ва
паёмбараш рӯй бигардонанд
ва ба ҷибт (буғон) ва тоғут⁽²⁾
имон биёваранд. Ва ба
кофирон мегўянд: “Инҳо аз
касоне, ки имон овардаанд,
роҳёбандатаронанд”.⁽³⁾

52. Онҳо касоне ҳастанд, ки
Аллоҳ онҳоро аз раҳмати
худаш дур намудааст. Ва
ҳар касе, ки Аллоҳ ўро
лаънат кунад, барои ў
ёридиҳандае нахоҳӣ ёфт, ки
ўро сарпарастӣ кунад ва ўро
аз нороҳатиҳо муҳофизат
намояд.

أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٠﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ
الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَلْؤَلَاءِ أَهْدَى
مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ
تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 182

(2) Имон ба ҷибт ва тоғут шомили ҳар ибодатест, ки барои ғайри Аллоҳ анҷом мешавад. Ё ҳукм кардан ба ғайр аз он чи ки Аллоҳ машруъ намудааст. Пас сеҳр ва ғайбгўй ва парастиши ғайри Аллоҳ ва итоати шайтон ҳама мисдоқе аз ҷибт ва тоғутанд

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 182

53. Оё онон ҳиссае аз мулк доранд? Агар дошта бошанд ҳам, мардумро ба андозаи нуқтае, ки дар пушти хурмо ҳаст, нахоҳанд дод.
54. Оё фаҳмиши суханашон ин аст, ки онҳо шарики Аллоҳ ҳастанд ва ҳар касро ки бихоҳанд ба ӯ бузургӣ медиҳанд ва фазл ва аторо ба ӯ мебахшанд? Ё ҳасад варзиданд ба Паёмбар ва мӯъминон бар он чи ки Аллоҳ аз фазли худ ба онон додааст? Ва он неъматҳое аз қабили паёмбарӣ ва китоб аст, ки Аллоҳ бар Иброҳим ва фарзандонаш арзонӣ дошт ва мулк ва подшоҳие аст, ки ба баъзе аз паёмбаронаш монанди Довуд ва Сулаймон бахшид. Пас онҳо чи гуна неъматеро, ки Аллоҳ аз паёмбарӣ ва пирӯзӣ ба Муҳаммад додааст, инкор мекунанд?!⁽¹⁾
55. Гурӯҳе аз онон ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон оварда ва хушбахтии дунё ва охиратро ба даст оварданд ва дастае аз онҳо аз рӯи кина ва ҳасад мардумро аз он боздоштанд, Ва ҷаҳаннами сузон барои

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ
النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ فَقَدْ أَتَيْنَاهُ آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

فِيْنَهُمْ مِّنْ ءَأَمْنٍ يَدْعُوهُمْ مِّنْ صَدْعَةٍ
وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

шумо эй такзибқунандагон⁽¹⁾
басанда аст.

56. Онон, ки оёти Моро инкор кардаанд, онҳоро ба оташе, ки бузург аст ва ҳарораташ бисёр баланд аст, месўзонем. Ҳар гоҳ ки пўстҳояшон бисўзад, ба ҷои он пўстҳои дигар қарор медиҳем, то саҳтарин азобро бичашанд. Ва чун куфрро ба сурати ҳамешагӣ такрор кардан чун сифат ва одати онҳо гардидааст, азоб ҳам бар онҳо такрор мешавад, то сазои баробар бо аъмоли худро бубинанд. Ҳамоно Аллоҳ азиз ва ҳақим аст.
57. Ва касоне, ки ба Аллоҳ имон овардаанд ва корҳои шоиста аз воҷибот ва мустаҳабботро анҷом доданд, ононро воридаи боғҳои мекунем, ки аз зери дарахтонашон ҷўйҳо равои ҳастанд ва ҷовидона дар он мемонанд ва барои онҳо дар он ҷо занҳои покиза ҳаст, ки аз ахлоқи зишт ва аз ҳар айб ва олудагӣ, ки занони дунё доранд, пок ҳастанд ва онҳоро ба сояи бардавом ворид мекунем, ки ҳеҷ гоҳ нобудшавада нест.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا
كُلَّمَا تَضَيَّتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا أُخْرَىٰ
لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِينَ فِيهَا
أَبْدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَوُدْخِلُهُمْ
ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

(1) Касонеанд, ки ба Аллоҳ куфр варзиданд ва паёмбарии паёмбаронро инкор кардаанд.

58. Ҳамонро Аллоҳ шуморо фармон медиҳад, то амонатро⁽¹⁾ ба соҳибонашон бирасонед, пас агар касе амонатро ба ғайри соҳибаш дода бошад, амонатро нарасондааст. Ва ҳангоме ки миёни мардум ҳукм мекунад, аз рӯи адл ҳукм кунед, ҳамонро Аллоҳ шуморо ба бехтарин ҳукмҳо панд медиҳад, ҳароина Аллоҳ шунаво ва бино аст.

59. Эй касоне, ки имон овардаед, итоъати Аллоҳ ва Паёмбар ва удуламури мусалмонон кунед ва ҳар кас ки Паёмбарро пайравӣ кунад, Аллоҳро пайравӣ кардааст. Аммо масъулин ва ҳукамо замоне ба фармон бурдан аз онҳо дастур дода мешавад, ки фармони онҳо гуноҳ набошад. Ва чун дар чизе ихтилоф кардед, онро ба Аллоҳ ва Паёмбар баргардонед, агар ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон доред, ин барои шумо бехтар ва ҳуштар аст.⁽²⁾

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهٗ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

(1) Амонат иборат аз ҳар чизест, ки инсон бар он амин қарор дода шуда ва ба амонатдории он амр шуда бошад. Тафсири Саъдӣ 1 \ 183

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 183

60. Оё таъаҷҷуб намекунӣ, аз касоне, ки даъво мекунанд ба он чи бар Паёмбар ва пеш аз ӯ нозил шудааст, имон овардаанд, аммо бо ин вучуд мехоҳанд барои ҳукм кардан ба пеши тоғут бираванд ва ҳар кас ки ба ғайр аз он чи Аллоҳ машруъ намудааст, ҳукм кунад, тоғут аст, дар ҳоле ки ба онон дастур дода шудааст, ки ба тоғут куфр варзанд. Зеро ҳақиқати имон он аст, ки фарди мўмин баробари қонуни Аллоҳ таслим шавад. Пас ҳар кас даъво кунад мўмин аст, аммо ҳукми тоғутро бар ҳукми Аллоҳ бартар ҳисобад, дурӯғ мегўяд. Ва шайтон мехоҳад онҳоро гумроҳ ва аз ҳақ бисёр дур намояд.⁽¹⁾

61. Ва чун ба эшон гуфта шавад: “Биёед ба сўи он чи ки Аллоҳ нозил карда ва ба сўи Паёмбар”, мунофиқонро мебинӣ, ки ба ту пушт мегардонанд ва аз ту боз медоранд.

62. Пас ҳоли ин гумроҳон чӣ гуна хоҳад буд, вақте ки ба сабаби гуноҳоне, ки бо дасти худ анҷом доданд ва ин ки тоғутро ҳоким қарор

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا
بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ
وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ
الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ
اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ
يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾

فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ يِمَّا
قَدَّمَتْ أَيْدِيَهُمْ ثُمَّ جَاءَهُمْ وَلَمْ يَخْلَفُونَ بِاللَّهِ
إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا أَلَّا حَسَنًا وَتَوَفَّىٰهَا ﴿٦٢﴾

доданд, ба мусибат ва балое гирифтор шаванд?! Сипас пеши ту меоянд ва барои коре, ки анҷом додаанд, узр меоранд ва ба Аллоҳ савганд мехӯранд, ки мақсади хайрхоҳӣ ва ошғӣ додани ду тараф доштанд, дар ҳоле ки онон дурӯғ мегӯянд.⁽¹⁾

63. Онҳо касонеанд, ки Аллоҳ медонад дар дилҳояшон чи нифоқ ва нияти баде вучуд дорад, пас ба онон тавачҷух макун ва бо онҳо рӯ ба рӯ машав ва пандашон бидеҳ. Ва ононро ба сурати махфиёна ва дар хилват насихат кун, зеро насихат дар танҳой барои комёбӣ ба мақсуд мувофиқтараст. Ва дар сарзаниш ва берун овардани онҳо муболиға кун ва зиёд бикӯш.

64. Ва Мо ҳеҷ паёмбареро нафиристодем, магар ки ба ҳукми Аллоҳ ўро фармонбардорӣ кунанд. Ва агар онҳо ҳангоме ки ба худ ситам мекарданд, пеши ту меоманд ва ба гуноҳонашон эътироф мекарданд ва пушаймон мешуданд, пас барои гуноҳони худ талаби

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْتَرِ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَأَسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\164

омӯрзиш мекарданд ва
Паёмбар барои онҳо
омӯрзиш меҳост, Аллоҳро
тавбапазир ва меҳрубон
меёфтанд.

65. Сипас Аллоҳ ба Зоти
бузургвораи савганд ёд
намуд, ки нест амр чунон
ки онҳо гумон мебаранд,
ки онҳо мӯъминонанд ва
баъд аз он ба ҳукми ту розӣ
намешаванд ва туро дар
ҳамаи ихтилофоти худ ҳоким
қарор намедиханд. Ва бояд
малале аз ҳукми ту дар дили
худ надошта ва комилан
таслим бошанд. Ихтиёр
намудани ҳукми Расул
саллаллоҳу алайҳи ва саллам
ва розӣ будан ва таслим
шудан ба он чи овардааст
аз назди Аллоҳ дар ҳама
ҳолатҳои ҳаёт аз нишонаи
сидқи имон аст⁽¹⁾.

66. Ва агар бар онҳо (яъне
мунофиқоне ки ҳукми
тоғутро бар ҳукми
Аллоҳ бартар доштанд)
воҷиб мегардондем, ки
хештанро бикушад, ё аз
сарзаминҳоятон берун
биравед, ҷуз шумораи андаке
аз онҳо чунин намекарданд
ва агар он чиро мекарданд,

فَلَا وَرَيْكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
أَوْ ائْتُوا مِنْ دُونِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ
مِّنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ
لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيثًا ﴿٦٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2\349

ки ба он панд дода мешаванд ҳамонро барои онон беҳтар ва устувортар менамуд.

67. Ва онҳо дар дунё ва охират ба онон аз пеши худ подоши бузурге медедем.
68. Ва онҳоро ба роҳи рост хидоят менамудем.
69. Ва ҳар кас фармудаҳои Аллохро ба ҷо овард ва ба роҳнамудай Паёмбари Аллоҳ Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам амал намуд, пас онҳо ҳамнишини касоне хоҳанд буд, ки Аллоҳ ба онҳо неъмат додааст аз паёмбарон ва сиддиқон,⁽¹⁾ ва шаҳидон,⁽²⁾ ва солеҳони мўъминон, ки Аллоҳ зоҳир ва ботинашонро ислоҳ намудааст. Ва инҳо чи хуб дўстоне ҳастанд, ки бо онҳо дар боғҳои бихишт ҷамъ шуда ҳаёт ба сар мебаранд.
70. Ин бахшише аст аз ҷониби Аллоҳ. Ва басандааст, ки Аллоҳ ба ҳоли бандагонаш доност ва медонад аз онҳо, ки сазовори савоби бисёр мешавад.

وَإِذَا لَأَتَيْنَهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

وَلَهَدَيْنَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشَّاهِدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۗ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

(1) Ононе ки бо тамоми он чи ки паёмбарон оварданд аз эътиқод, гуфтор ва амал, ба таври комил тасдиқ намуданд.

(2) Ононе, ки дар роҳи Аллоҳ ҷонсупорӣ намуданд.

71. Эй касоне ки имон овардаед!
Ба муқобили душманонатон
омодагии худро бубинед
ва гурӯҳ-гурӯҳ ё ҳама чамъ
омада берун (ба ҷанг)
биравед.

72. Ва эй мӯъминон! Гурӯҳе
аз шумо ҳастанд, ки дар
ҷиҳод дар роҳи Аллоҳ сустӣ
мекунад. Агар мусибате ба
шумо бирасад (аз қабилӣ
шикаст хӯрдан ва кушта
шудан ва пирӯз шудани
душманон бар шумо,
фарде, ки дар ҷиҳод ширкат
накардааст)⁽¹⁾, меғӯяд: “Ба
ростӣ Аллоҳ ба ман лутф
намуд, ки бо онон ҳамроҳ ва
ҳозир набудам”.

73. Ва агар ба шумо раҳмат
ва фазле (яъне пирӯзӣ ё
ғанимат ба даст овардан),
аз ҷониби Аллоҳ бирасад,
албатта ин мунофиқи
ҳасадхӯр ҳасраткунон
-чунон ки гӯӣ ҳаргиз миёни
шумо ва миёни вай дӯстӣ
набуда- меғӯяд: «Кош
ҳамроҳи онҳо будам ва хеле
бахра мебудам⁽²⁾ ва ба
муваффақияти бузурге даст
меёфтам.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اخذُوا حذرَكُمْ
فَانْفِرُوا ثَبَاتٍ وَأُنْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

وَأَن مِّنكُمْ لَمَن لَّيْطَأَنَّ فَإِن أَصَابَتْكُمْ
مُّصِيبَةٌ قَالُوا قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ
أَكُن مَّعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

وَلَئِن أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَن
لَّمْ تَكُن بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يُّلَاسِنَتِنِي
كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 186

(2) Яъне, орзу мекунад, ки эй кош дар ҷанг ширкат мекард ва аз ғаниматҳое ба даст омада баҳрае ба ӯ мерасид. Тафсири Саъдӣ 1 \ 186

74. Пас касоне, ки зиндагии дунёро ба охират мефурушанд, бояд дар роҳи Аллоҳ бичанганд ва ҳар кӣ дар роҳи Аллоҳ ҷанг кунад ва кушта шавад, ё ғолиб ояд, подоши бузурге ба ӯ хоҳем дод.

75. Ва чист шуморо эй мӯъминон, ки дар роҳи Аллоҳ ва барои наҷоти бечорагон аз мардон ва занон ва кӯдакон ҷанг намекунед. Онон ки дар зулму ситами душманон дучор шудаанд ва онҳоро дигар чорае нест ба ҷуз аз Парвардигорашон, дуё карда мегӯянд: “Эй Парвардигори мо! Моро аз ин шаҳр (Макка) ва сарзамине, ки сокинони он ситамгаранд, берун овар ва аз ҷониби худат барои мо сарпараст ва ёридиҳандае қарор бидеҳ”

76. Касоне, ки имон овардаанд дар роҳи Аллоҳ меҷанганд ва касоне, ки куфр варзида дар роҳи зулму фасод меҷанганд, пас (эй мӯъминон) бо аҳли куфр ва ширк, ки ёрони шайтонанд, бичангед, ҳамона макри шайтон ҳамеша заъиф аст.

* فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَوْلَاهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الظَّالِمِينَ فَتَدَابَعُوا أُولَئِكَ الشَّيْطَانُ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

77. Оё намебинӣ касонеро, ки пеш аз амри ба ҷиход бо онҳо гуфта шуд: “Аз ҷанги душманонатон (мушрикон) даст бардоред ва намози фарзшударо барпо доред ва аз молҳоятон (закот) бидихед”. Пас ҳангоме ки ҷанг бар онон воҷиб шуд, дар ин ҳангом гурӯҳе аз онҳо аз мардум метарсиданд, ҳамон гуна ки аз Аллоҳ тарс доштанд, ё бештар аз он метарсиданд ва гуфтанд: “Парвардигоро! Чаро ҷангро бар мо воҷиб кардӣ? Чи мешуд агар бар мо мӯҳлати бештаре медодӣ? ” Бигӯ: “Матоъи дунё ночиз аст ва охират барои касе, ки парҳезгор бошад, беҳтар аст ва Парвардигори Ту хурдтарин ситаме бар шумо раво намедорад, агарчанде миқдори риштаи борике, ки бар пусти хурмо аст”.

78. Ҳар кучо бошад, марг шуморо дар ҳар замон ва маконе дармеёбад. Агар чи дар қасрҳои маҳкам ва манзилҳои баланде бошад. Ва замоне, ки аз некӣ аз фаровонии мол ва фарзандон ва саломатӣ бархӯрдор бошанд, мегӯянд: Ин аз ҷониби Аллоҳ аст. Ва

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ
إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ
أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كُتِبَ عَلَيْنَا الْقِتَالُ
لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَّعَ اللَّهُ دُنْيَا قَلِيلٌ
وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾

أَيَّمَا أَتَكُونُوا يُدْرِكُكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي
بُرُوجٍ مُّسْتَبَدَّةٍ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا
هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا
هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قَالِ
هَذَا لِلذَّكَوٰةِ لَآ يَكَادُونَ بِفَقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

агар мусибат ва мушкилие бар онҳо бирасад ва дучори факр ва беморӣ ва аз даст додани фарзандон ва дӯстон гарданд, меғӯянд: Эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)! ин ба сабаби чизе аст, ки ту пеши мо овардай. Бигӯ: “Ҳама аз ҷониби Аллоҳ аст”. Ин мардумро чи шудааст, ки ҳеҷ суханеро намефаҳманд ва ба фаҳмидани он наздик ҳам намешаванд.⁽¹⁾

79. Ва агар дар дунё ва дин ба ту неки ва хубӣ бирасад, аз ҷониби Аллоҳ аст ва Аллоҳ онро ба ту арзонӣ дошта ва сабабҳои онро бароят осон намудааст. Ва бадӣ ва балое, ки дар дин ва дунё ба ту мерасад, аз ҷониби худат мебошад ва мо туро ба унвони паёмбарӣ барои мардум фиристодем ва кофӣ аст, ки Аллоҳ гувоҳ бошад.
80. Ҳар кас итоъати Паёмбар кард, ба ростӣ, ки итоъати Аллоҳ кардааст, зеро паёмбар амр ва наҳй намекунад, магар ба амри Аллоҳ ва ваҳйи Ӯ. Ва ҳар кас аз фармонбардорӣ ва итоъати Аллоҳ ва

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\252

Паёмбараш рӯй бигардонад, фақат ба худаш зарар овардааст. Ва туро ба унвони ниғаҳбон бар онҳо нафиристодаем, то ниғаҳбони аъмоли онҳо бошӣ, балки туро фақат ба унвони баёнқунанда фиристодаем.⁽¹⁾

81. Вақте ки пеши ту бошанд, -эй Паёмбар- изҳори итоъат меқунанд. Ва ҳангоме ки аз пеши ту берун раванд ва танҳо бошанд, дар шаб ва дар пинҳонӣ чораҳоеро меандешиданд, ки бар хилофи суҳанони ту буд⁽²⁾. Аллоҳ чораҳоеро, ки дар шаб меандешанд, менависад ва онҳоро ба таври комил бар он ҷазо хоҳад дод. Бинобар ин аз онҳо рӯй бигардон ва бар Аллоҳ тавакқал қун ва кофӣ аст, ки Аллоҳ сарпараст ва ҳофизи ту бошад.

82. Оё дар маънои оятҳои Қуръон тафаккур намеқунанд! Ва агар аз ҷониби ғайри Аллоҳ буд, дар он ихтилофи зиёде меёфтанд ва чун аз ҷониби Аллоҳ аст дар он аслан ихтилофе вуҷуд надорад.

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَأْنَا مِنْ عِبَدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرُءَانَّ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 189

(2) Яъне, бар муқобили ту чораи бад меандешанд

83. Вақте кори муҳим ё манфиъати умумӣ, ки амният ва некии мӯъминонро дар худ дорад, ё тарсе, ки мусибатро бар онҳо ҳамроҳ дорад, пеш ояд, устувор бошанд. Ва дар паҳн кардани ин хабар шитоб наварзанд. Балки онро ба паёмбар ва удуламри худ гардонанд, ҳамона касоне дар миёни онҳо вучуд доштанд, ки метавонистанд дуруст ё ғалат будани онро дарёбанд. Ва агар фазл ва раҳмати Аллоҳ бар шумо намебуд, ба чуз андаке ҳама албатта шайтонро пайравӣ мекардед.

84. Пас дар роҳи Аллоҳ бичанг ту (эй Муҳаммад) чуз барои худат барои касе ҷавобгар нестӣ. Ва мӯъминонро барои ҷангидан бар зидди мушрикони ҳаракат кунон Бошад, ки Аллоҳ қудрати кофиронро ба сабаби ин ки шумо дар роҳи Ӯ меҷангед ва якдигарро бар он рағбат мекунед, боздорад. Ва қудрат ва иззати Аллоҳ бештар аст ва азоб ва ҷазои Ӯ барои гунаҳкорон сахттар аст.

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ ۗ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَالَّذِي أُوْتِيَ الْأَمْرَ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ ۗ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ الْآفِيلًا ﴿٨٣﴾

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلِّفُ الْإِنْفُسَ كُفْرًا ۗ وَحَرِيصٌ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَكْفَ بِأَسْ الَّذِينَ كَفَرُوا ۗ وَاللَّهُ أَشَدُّ بِأَسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٨٤﴾

85. Пас ҳар кас ки дигареро дар кори хайре ёри диҳад, ўро аз савоби он баҳрае бошад. Ва ҳар кас дигареро бар анҷоми кори бад ёри кунад, ўро аз азоби он ҳиссае бошад. Ва Аллоҳ бар ҳар чизе гувоҳ ва ҳофиз аст.

86. Ҳаргоҳ ба шумо салом гуфта шуд, беҳтар аз он, ё монанди ҳамон, ҷавоб бигӯед. Албатта Аллоҳ бар ҳар чизе ҳисобрас аст, пас Аллоҳ аъмоли нек ва бад ва хурду калони бандагонашро сабт менамояд⁽¹⁾.

87. Чуз Аллоҳ ҳеч маъбуди бар ҳаққе нест, ҳатман шуморо дар рӯзе, ки ҳеч шакке дар он нест, ҷамъ меоварад. Ва чи касе аз Аллоҳ ростгӯйтар аст?

88. Шумо (эй мўъминон), чаро дар бораи мунофиқон ду гурӯҳ шудаед, ки барои шумо шоиста нест, дар мавриди онҳо дучори иштибоҳ шавед ва шак кунед? Ҳол он ки Аллоҳ онҳоро ба сабаби кирдори бадашон ва ба сабаби он чи анҷом додаанд, сарнагун сохтааст. Оё меҳоҳед касеро ҳидоят кунед, ки Аллоҳ ўро

مَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ
نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ
لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيبًا ﴿٨٥﴾

وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا
أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

*فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ
أَكْرَهُم بِمَا كَسَبُوا أَلَّا يَدُونَ أَن يَهْتَدُوا مِنْ
أَصْلَ اللَّهِ وَمَنْ يَضِلْ اللَّهُ فَمَا يَجِدْ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\191

гумроҳ кардааст? Ва ҳар касро ки Аллоҳ аз динаш гумроҳ созад, барои ӯ роҳи ҳидоят нахоҳӣ ёфт.⁽¹⁾

89. Мунофиқон дӯст доранд, ки шумо монанди онҳо кофир шавед. Агар шумо ҳақиқати он чиро ки дилҳоятон тасдиқ намуда буд, инкор кунед, мисли он ки дилҳои онҳо инкор кардаанд, он гоҳ шумо ва онҳо баробар мешавед. Пас аз онҳо барои худ дӯстон нагиред, магар ки дар роҳи Аллоҳ ҳичрат кунанд ва ин далел бар сидқи имони онҳо аст. Пас агар рӯй гардонанд, онҳоро бигиред ва ҳар кучо ки ёфтед, бикушед ва аз онҳо дӯст ва ёридиҳандае нагиред.

90. Магар касоне, ки бо гурухе пайванд пайдо мекунанд, ки миёни шумо ва онон паймонест, пас ба онҳо маҷангед ва инчунин касоне, ки назди шумо меоянд, дар ҳоле ки намехоҳанд бо шумо бичанганд ва намехоҳанд бо қавмашон бичанганд, пас онҳо на ҳамроҳи шумоанд ва на ҳамроҳи қавмашон. Пас бо онҳо маҷангед ва агар Аллоҳ мехост онҳоро бар шумо ҳукмрон ва

وَدَّوُلُوْا تَكْفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَآءً
فَلَا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ اَوْلِيَآءَ حَتّٰى يَهَاجِرُوْا
فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ تَوَلّٰوْا فُحْشًا وَّهُمْ وَاَقْتُلُوْهُمْ
حَيْثُ وُجِدُوْا ثُمَّ هُمْ وَاَلَّا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ وَاِيَّآ
وَلَا نَصِيْرًا ﴿٨٩﴾

اِلَّا الَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ اِلَى قَوْمٍ يَبْتَغُوْنَ مِنْكُمْ
مِّيْثَاقًا وَّوَجَّهْتُمْ وُجُوْهُكُمْ اِلَيْهِمْ
يُقَاتِلُوْكُمْ اَوْ يَقَاتِلُوْا قَوْمَهُمْ وَاَوْشَاءَ
اللّٰهُ لَسَاطِطُهُمْ عَلَيْكُمْ فَاَلْقَتْكُمْ فَاِنْ
اَعْتَرَفْتُمْ فَلَوْ كُمْ فَلَوْ يُقَاتِلُوْكُمْ وَاَلْقُوا اِلَيْكُمْ
السَّلَامَ فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيْلًا ﴿٩٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\191

пирӯз мегардонд ва онон ҳамроҳи душманони шумо (мушрикони) бо шумо меҷангиданд. Ва лекин Аллоҳ ба фазлу қудраташ онҳоро аз шумо нигоҳ дошт. Бинобар ин агар аз шумо канорагирӣ карданд ва бо шумо наҷангиданд ва пешниҳоди сулҳ карданд, Аллоҳ барои шумо ҳеҷ роҳе бар зидди онҳо накушодааст.

91. Гурӯҳе дигареро аз мунофиқон хоҳед ёфт, ки мехоҳанд, ки аз ҷониби шумо дар амон бошанд, пас бароятон имонро зоҳир мекунанд ва мехоҳанд, ки аз ҷониби қавмашон дар амон бошанд, пас барояшон қуфрро зоҳир мекунанд. Ҳар гоҳ ба сӯи қуфр ва аҳли он хонда шаванд, дар он фуру мераванд (яъне, ҳамеша бар қуфр ва нифоқи худ боқӣ ҳастанд), пас агар аз шумо канорагирӣ накарданд ва ба шумо пешниҳоди сулҳ нанамуданд ва аз ҷанг бо шумо даст бардоштанд, онҳоро асир бигиред ва ҳар қучо ононро ёфтед, бидушед. Онон касоне ҳастанд, ки мо далели ошкоре бар қатл ва асир гирифтани онҳо ба шумо додаем.

سَتَجِدُونَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوا
 وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَا رَدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ
 أُرْكَسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَرِلُوا كُفْرًا
 إِلَيْكُمْ السَّلَامَ وَكَفُّوا أَيْدِيَهُمْ فَخَذُوا
 وَأَقْسَلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأُولَئِكَ
 جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾

92. Ва ҳеч мўъминне набояд мўъминеро бикушад, магар аз рӯи хато ва ҳар кас ки мўъминеро ба хато кушт, пас бояд бандае (ғулом) мўъминеро озод кунад ва хунбаҳое ба хонаводаи мақтул (шахси кушташуда) бипардозад (то хотирашон ором гардад), магар ки ворисони мақтул бо авф кардани хунбаҳо даргузаранд. Пас дар ин сурат хунбаҳо аз қотил (шахси кушанда) соқит мешавад. Ва агар мақтул аз гурӯҳи душманони шумо буд ва худи ӯ мўъмин буд, пас қотил бояд бандае мўъминне озод кунад. Ва агар аз қавме буд, ки миёни шумо ва онҳо паймон буд, бояд хунбаҳои мақтулро ба ворисони ӯ бипардозед ва як бандаи мўъмин озод кунед. Ва ҳар кас банда наёфт ва қимати онро низ надошт, ки дар ивази банда пардохт кунад, пас бояд ду моҳ паёнаи рӯза бигирад. Аллоҳ инро (ба унвони) қабули тавба муқаррар доштааст. Ва Аллоҳ доно аст ба ҳақиқати ҳоли бандагонаш ва ҳақим аст, ба он чи ки дар шарияти худ

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا
 خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ
 رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ
 أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ
 قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
 فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ
 بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدْيَةٌ
 مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
 مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
 مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ
 اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

барои бандагонаш муқаррар кардааст.

93. Ва ҳар кас мӯъминеро ба қасд бикушад, пас, чазои ӯ чаҳаннам аст ва ҳамеша дар он мемонад ва Аллоҳ бар ӯ хашм мегирад ва ӯро лаънат кардааст ва барои ӯ азоби бузург омода кардааст, валекин Аллоҳ аҳли имонро мебахшад ва ба фазли хеш онҳоро дар чаҳаннам абдан намегузрад.

94. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расули ӯ имон овардаед ва амал ба шарифати ӯ доред! Вақте дар роҳи Аллоҳ ба мусофират рафтед, таҳқиқ кунед. Ва ба касе, ки ба шумо бо салом (яъне, калимаи Ло илоҳа иллаллоҳ) муроҷиат мекунад ва бо шумо намеҷангад, эҳтимол ин ки мӯъмин аст, ки имонашро пинҳон кардааст, нагӯед, ки ту мӯъмин нестӣ, то ба ин тариқ матоъи зиндагонии дунёро бичӯед. Пас назди Аллоҳ ғаниматҳои зиёде аст, ки шумо ҳам пеш аз ин чунин будед, дар ибтидои ислом имони худро аз мушрикони қавматон пинҳон медоштед, вале Аллоҳ бар шумо миннат

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ
جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿١٣٠﴾

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ آتَى
إِلَيْكُمْ السَّلَامَ لَسْتُمْ مُؤْمِنًا
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
فَعِنْدَ اللَّهِ مَعَانٍ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ
كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ
بِمَاتِعْمَلِكُمْ خَبِيرًا ﴿١٣١﴾

ниҳод. Ва шуморо ба имон ва қувват азиз гардонд. Пас корхоятонро дониста таҳқиқ кунед, ҳамоно Аллоҳ ба он чи мекунад, огоҳ аст.⁽¹⁾

95. Мўъминони хонанишин, ки узре барои рафтан ба ҷиҳод надоранд, бо касоне, ки дар роҳи Аллоҳ бо мол ва ҷонашон ҷиҳод мекунанд, баробар нестанд. Аллоҳ касонеро, ки бо ҷону молашон ҷиҳод мекунанд, бар касоне, ки нишастаанд ва ба сабаби узрашон монеъи рафтан ба ҷиҳод шудаанд ва ба ҷиҳод нарафтаанд, бартариё қарор дода ва барояшон дар ҷаннат дараҷаҳои олиро баланд кардааст ва ба ҳар як ваъдаи некӯ додааст. Ва Аллоҳ муҷоҳидинро бар касоне, ки бознишастаанд, бо аҷри фаровон ва бузург бартариё додааст.

96. Ин гуна савоб ва мақомҳо ва дараҷоти бузург ва хос аз барои бандогоне, ки дар роҳи Ӯ ҷиҳод карданд, ба тариқи мағфират ва раҳмати Аллоҳ (насиби онон) мешавад ва Аллоҳ омӯрзгор ва меҳрубон аст.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى
الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٥٥﴾

دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\269

97. Ҳамоно касоне, ки бо нишастанашон дар дори куфр ва тарки ҳичрат бар худ ситам карданд, дар ҳоле, ки фариштагон ҷони ононро мегиранд, ба онҳо сарзаниш карда мегӯянд: “Дар чи ҳол будед?” Мегӯянд: “Мо дар дунё нотавон ва ситамдида будем”. Пас фариштагон мегӯянд: “Оё замини Аллоҳ васеъ набуд, ки то ба он ҳичрат кунед ва ба дигар замин берун равед ва динагонро дар амон нигоҳ доред?” Пас ҷойгоҳи ин гуна касон ҷаҳаннам аст ва чи бад ҷойгоҳ ва чи бад саранҷоме аст!

98. Магар мардон ва занон ва кӯдакони бечора ва дармондагоне ки наметавонанд коре бикунанд ва роҳу ҷорае намедонанд, то халос шаванд.

99. Пас онон ки (узре доранд) бошад, ки Аллоҳ онҳоро авф кунад ва Аллоҳ бахшандаи хато ва омӯрзандааст

100. Ва ҳар кас дар роҳи Аллоҳ тарки ватан кунад, иқоматгоҳи зиёд ва кушоиш⁽¹⁾ дар замин хоҳад дид. Ва ҳар кас ки аз хонааш берун равад ба сӯи Аллоҳ ва паёмбараш

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَالِمِ أَنْفُسِهِمْ
 قَالُوا لِمِ كُنتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ
 قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا
 قَالُوا لَيْتَ نَأْمُرُ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
 وَالْوَالِدِينَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ
 سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

قَالُوا لَيْتَ نَأْمُرُ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا
 وَكَانَ اللَّهُ عَافُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

﴿ وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ
 مُرْعَمًا كَثِيرًا وَسِعَةً وَمَنْ يُخْرَجْ مِنْ بَيْتِهِ
 مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ
 وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

(1) Дар масолеҳи дин ва дунё

ва ҳадафаш аз ҳиҷрат,
Аллоҳ ва хушнудии вай ва
муҳаббати паёмбар бошад
ва ҳадафи дигар надошта
бошад, сипас марг ўро
дарёбад, ба ростӣ, ў савоби
муҳочирро ба даст овардааст.
Ва Аллоҳ ба бандагонаш
омӯрзгор ва меҳрубон аст. ⁽¹⁾

101. Ва ҳар вақте ки сафар кунед,
нест шуморо гуноҳе дар
қаср хондани намоз, агар
битарсед, аз он ки шуморо
кофирон дар фитнаву
бало меандозанд. Ҳамоно
кофирон душмани ошкоро
барои шумоанд, пас аз онон
ҳазар кунед.

102. Ва чун вақти хавф дар
байни мўъминон бошӣ, пас
эй Муҳаммад (саллалоҳу
алайҳи ва саллам) бигзорӣ
барояшон намозро, гӯрухе
аз онон бояд ба ту иқтидо
кунанд ва бо худ силохро
бигиранд ва чун ба сачда
раванд (яъне як рақъат
хонанд), пас гурӯҳи дигар дар
муқобили душман биистанд
ва гурӯҳе дигар, ки дар
баробари душманон истода
буданд ва намоз нахондаанд,
биёянд ва бо ту намоз
бихонанд, бояд, ки бо худ

وَإِذَا ضَرَيْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ
تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا أَعْدَاؤُكُمْ يُبَيِّنُونَ

وَإِذَا كُنْتُمْ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ
فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا
أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ
وَرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا
فَلْيَصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ
وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ
فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أذىٌ مِنْ مَطِيرٍ
أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ
وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا مُهِينًا

зиреху сипару силоҳи худро бигиранд. Кофирон дӯст доранд, то шумо аз аслиҳа ва матоъҳоятон ғофил шавед ва онгоҳ якбора бар шумо ҳамла кунанд. Ва гуноҳе нест бар шумо, агар бошад шуморо ранҷе аз борон ё бемор бошад, то аслиҳаи худро бар замин бигзоред, аммо бояд эҳтиёт ва омодагӣ дошта бошад. Ҳамоно Аллоҳ омода кардааст барои кофирон азоби дарднокро.⁽¹⁾

103. Ва чун тамоm кардед намозро, ёд кунед Аллоҳро истода, нишаста ва бар паҳлӯ ва дар ҳама ҳолат ва чун ором гирифтед, барпо кунед намозро ба тариқи намозе, ки дар оромӣ мегузоштед. Ҳамоно намоз бар мӯъминон дар вақти муайян воҷиб шудааст.⁽²⁾

104. Ва дар ҷустуҷӯи он қавм (кофирон) сустӣ макунед, (зеро суст шудани дил боиси суст шудани бадан мегардад ва сустии бадан боиси нотавонӣ дар баробари душманон мешавад.) Агар шумо захмӣ

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ فِيمَا
وَقَعْتُمْ وَأَوْعَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا
أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ
كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّقُومَاتًا ﴿١٠٣﴾

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا
تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ
وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

(1) Ин оят ба он далолат мекунад, ки намози ҷамоъат воҷиб аст. (Тафсири Саъдӣ 1/198)

(2) Ин оят ба он далолат мекунад, ки намоз дар вақташ фарз аст. (Тафсири Саъдӣ 1/198)

ва дарманд мешавед. Онҳо низ ҳамон тавр, ки шумо дардманд мешавед, дарманд мешаванд, вале шумо аз Аллоҳ чизеро умед доред,⁽¹⁾ ки онон умед надоранд. Ва Аллоҳ донову ҳаким аст!

105. Мо ин китоби Қуръонро ба ростӣ ба ту нозил кардем, то он тавре, ки Аллоҳ ба ту омӯхтааст, миёни мардум ҳукм кунӣ, на бар асоси ҳаво ва хости худат. Аз хиёнаткор дифоъ нақун, зеро ӯ даъвогари чизе аст, ки моли ӯ нест, хоҳ инро бидонад ё аз рӯи гумон чунин кунад.⁽²⁾

106. Ва аз Аллоҳ омӯриш бихоҳ агар чизе аз ту сар задааст, ки ӯ омӯрзанда ва меҳрубон аст.

107. Ва ба хотири касоне, ки ба худ хиёнат меварзанд (гуноҳ содир мекунанд,), тарафдорӣ мақун, зеро Аллоҳ дӯст надорад хоинеро, ки хиёнаташ бузург ва гуноҳаш бисёр аст.

108. Онҳо пинҳон мекунанд аз мардум амалҳои ношоистаи худро ва аз Аллоҳ пинҳон ва шарм намекунанд, ҳол он ки ӯ бо онҳост он гоҳ ки дар

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ
بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَبَكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ
لِلْكَافِرِينَ حَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾

وَلَا تَجِدِلْ عَنِ الَّذِينَ يَحْتَاؤُونَ أَنْفُسَهُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ حَوَائًا أَيْمَامًا ﴿١٠٧﴾

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا
يَرْضَىٰ مِنْ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

(1) Яъне савоби неъматӣ шаҳодат ё ғалабаро Тафсири Бағавӣ 2/283

(2) Тафсири Саъдӣ 1\199

шаб миёни худ машварат мекунад⁽¹⁾ ва суханонеро ба забон меоранд, ки Аллоҳ аз он нохушнуд аст. Ва Аллоҳ ба он чи мекунад, фарогирандааст. (Донандаи ҳамаи сирҳои пинҳониву ошкоро аст)⁽²⁾

109. Огоҳ бошед, ин шумоед, ки дар ин ҷаҳон аз онон саҳт ҷонибдорӣ кардед, кист, ки дар рӯзи қиёмат аз онҳо дар баробари Аллоҳ ҷонибдорӣ кунад ё чӣ касе вакили онҳо хоҳад буд?

110. Ва ҳар ки кори баде кунад ё ба худ ситам раво дорад, он гоҳ аз Аллоҳ омӯрзиш хоҳад ва ба гуноҳ эътироф кунад ва аз он пушаймон шавад ва аз он даст бикашад ва тасмим гирад, ки онро бори дигар анҷом надиҳад, Аллоҳро омӯрзанда ва меҳрубон хоҳад ёфт.

111. Ва ҳар ки гуноҳе кунад, ҷазои он гуноҳ дар дунёву охират ба зиёни худаш мерасад ва Аллоҳ ба ҳақиқати кори бандагонаш доно ва он чӣ миёни онҳо ҳукм мекунад бо ҳикмат аст!

هَٰأَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا ﴿١٠٩﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ
يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَّحِيْمًا ﴿١١٠﴾

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ وَعَلَى
نَفْسِهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١١١﴾

(1) Нақша ва тадбири душманӣ матраҳ мекарданд дар пинҳонӣ

(2) Тафсири Бағавӣ 2\284

112. Ва ҳар кӣ хато ё гуноҳе кунад, он гоҳ бегуноҳеро ба он гуноҳ айбдор созад, албатта, барои тўҳматаш гуноҳи ошкоро бар дўши худ гирифтааст.

113. Агар фазлу раҳмати Аллоҳ эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) шомили холи ту намебуд, гурӯҳе аз кофирон қасди он доштаанд, ки туро гумроҳ кунанд, вале онон чуз худ касеро гумроҳ намекунанд ва ҳеҷ зиёне ба ту намерасонанд. Ва Аллоҳ бар ту китобу ҳикмат (суннат) нозил кард ва чизҳое ба ту омўхт, ки аз ин пеш намедонистӣ ва Аллоҳ лутфи бузурги худро бар ту арзонӣ дошт!⁽¹⁾

114. Дар бисёре аз машваратҳои пинҳониашон фоидае нест, магар дар сухани онон, ки ба садақа додан ё ба кори писандида ва ё ба оштиҷӯӣ миёни мардум фармон медиҳанд. Ва ҳар касе, ки барои хушнудии Аллоҳ чунин кунад, барои ӯ музди бузурге хоҳем дод.

115. Ҳар ки пас аз ошкор шудани роҳи ҳидоят бо Паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) муҳолифат

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ دَلَّهْتُمْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ أَنْ يَضَلُّوكَ وَمَا يَضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

* لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ اتَّبِعْنَا مَرْضَاتٍ اللَّهُ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ ۗ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

варзад ва пайравии роҳи
мӯъминон накунад, гузором
ӯро ба он роҳе, ки ихтиёр
кардааст ва ӯро ба некӣ ва
хушбахтӣ тавфиқ надихем,
балки ба ҷаҳаннам ӯро
афканем. Ва ҷаҳаннам
саранҷоми бадест!

116. Аллоҳ касеро, ки барои
ӯ шарике қарор диҳад,
намеомӯрзад ва биёмӯрзад
ғайри ширкро барои ҳар
кӣ хоҳад. Ва ҳар кас, ки дар
ибодаташ барои Аллоҳ
шарике қарор диҳад, саҳт
дар гумроҳӣ афтодаст.
(Яъне аз роҳи ҳақ дур
шудааст)⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ
مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

117. Намепарастанд ғайри
Аллоҳ магар бутҷоеро, ки
на фоида мерасонанд ва на
зарар ва ба онҳо номҳои
духтарона мегузоштанд
(мисли; Лот, Уззо, Манот
ва ғайра) ва намепарастанд
ғайри Аллоҳ, магар
шайтони саркашро,

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتِثَاوَانِ
يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾

118. ки Аллоҳ ӯро лаънат⁽²⁾
кардааст. Ва (шайтон) гуфт:
Аз бандагонат (ҳам дар
гуфтор ва кирдор) насибае
муайяне бармегирам.

لَعْنَةُ اللَّهِ وَقَالَ لَا تَتَّخِذَ مِنْ
عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 9/206

(2) Яъне аз раҳматаш ӯро маҳрум сохт.

119. Ва албатта, онҳоро аз роҳи рост гумроҳ мекунам ва орзуҳои ботил дар дилашон меандозам ва ба онон фармон медиҳам, то гӯшҳои чорпоёнро бишикофанд. Ва ба онон фармон медиҳам, то хилқати Аллохро дигаргун созанд (яъне, дар бадан хол қўбанд, қош чинанд ва ғайра...). Ва ҳар кас, ки ба ҷои Аллоҳ шайтонро дўсти худ гирад, зиёни ошкоре кардааст!⁽¹⁾

120. Шайтон ба онҳо ваъдаи дурӯғ медиҳад ва ба орзуҳои фиреб медиҳад (яъне, умрат дароз аст, дунёро соҳиб шав...)⁽²⁾ ва шайтон онҳоро ҷуз ба фиреб ба дигар чизе ваъда надиҳад!

121. Ин гӯруҳ, ки итоъати шайтон намуданд, ҷояшон дўза аст ва дар он ҷо роҳи гурезе нахоҳанд ёфт!

122. Ва касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои некӯ кардаанд, ба бихиштҳои дармеоварем, ки дар зери дарахтони он ҷӯйҳои раван аст ва дар он ҷо ҷовидонанд. Ваъдаи Аллоҳ рост аст ва

وَلَا ضَلَالَنَّهُمْ وَلَا مَرْتَبَ لَهُمْ
فَأَيَّتَ كُنَّ آذَانُ الْأَنْعَامِ
وَلَا مَرْتَبَ لَهُمْ فَلْيَغْيِرْ رَبُّ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ
اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١١٩﴾

يَعِدُّهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ
الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

أُولَئِكَ مَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ
وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ
حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/203

(2) Тафсири Бағавӣ 2/289

ваъдаашро хилоф намекунад
ва чӣ касе аз ӯ ростгӯйтар
аст?

123. Эй мусалмонон, ин фазли
бузург (салоҳ ва начот)
ро ба орзуҳо соҳиб шуда
наметавонед ва ин на
мувофиқи орзуи шумост
ва на мувофиқи орзуи аҳли
китоб, балки ба имони рост
ва амали неке, ки ризогии
Аллоҳ дар он аст, соҳиб
шуда метавонед. Ва ҳар кас,
ки муртакиби кори баде
шавад, ҷазояшро бубинад
ва ба ҷуз Аллоҳ ҳеҷ дӯсте ва
ёридиҳандае наёбад.

124. Ва ҳар кас, ки кори шоистае
кунад, чи зан ва чи мард, агар
мӯъмин бошад⁽¹⁾, ба бихишт
меравад ва ба қадри он
нуқтаи хурде, ки бар пушти
донаи хурмост, ба ҳеҷ касе
ситама намешавад.

125. Дини чӣ касе беҳтар аз
дини касест, ки ба ихлос
рӯй ба ҷониби Аллоҳ кард
ва некӯкор буд ва аз дини
ҳанифи Иброҳим⁽²⁾ пайравӣ
кард? Ва Аллоҳ Иброҳимро
ба дӯстии худ баргузид
(гирифт).

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ
مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْرَبُهُ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ
ذَكَرٍ أَوْ نَحْوٍ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ
وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

(1) Шарти қабули ҳамаи амалҳо, имон аст. Тафсири Саъдӣ 1/205

(2) Яъне, дур аз ширк ва қоим бар тавҳид. Тафсири Саъдӣ 1/206

126. Аз они Аллоҳ аст, ҳар чӣ дар осмонҳову замин аст ва Аллоҳ бар ҳар чизе ихота дорад ва чизе аз корҳои бандагонаш бар Ў пӯшида наместонад.

127. Аз ту -эй Паёмбар-, дар бораи занон фатво меҳоянд. Бигӯ: «Аллоҳ дар бораи онон ба он чӣ ки дар ин китоб бар шумо хонда мешавад, фатво додааст. Ин фатво дар бораи занони ятимае, нозил шудааст, ки ҳаққи муқаррарашон (маҳр ва мерос ва ғайр аз ин дигар ҳуқуқҳо)ро наместардозед ё онро кам мекунад ва меҳояд онҳоро ба никоҳи худ дароваред ва низ дар боби кӯдакони нотавон нозил шудааст⁽¹⁾. Ва бояд, ки дар бораи ятимон ба адолат рафтор кунед ва ҳуқуқашонро риоя кунед ва молҳояшонро ҳифз карда ва онро ривоч диҳед ва ҳар кори неке, ки анҷом медиҳед, Аллоҳ ба он огоҳ аст⁽²⁾.

128. Агар зане дарёфт, ки шавҳараш бо ӯ бемехр ва аз ӯ безор шудааст, боке нест, ки ҳарду дар миёни

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٧﴾

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللّٰهُ
يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي
الْكِتٰبِ فِي يَتِمٰى النِّسَاءِ الَّتِي
لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ اَنْ
تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِيْنَ مِنَ الْوٰلِدِيْنَ وَاَنْ
تَقُوْمُوْا لِلْيَتٰمٰى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ
خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖءَ عَلِيْمًا ﴿١٧﴾

وَإِنْ أَمْرًا خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ
إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا
بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ

(1) Яъне, мероси кудаконро ба пуррагӣ диҳед

(2) Тафсири Саъдӣ 1/206

худ сулҳ бикунанд (яъне, зан аз баъзе ҳуқуқи худ даст кашад, ба монанди ин ки ба либос ё хонаи оддӣ қаноат кунад...), ки сулҳ беҳтар аст. Вале бухлу пастӣ бар нафсҳои мардум ғалаба кардааст. Ва агар некӣ ва парҳезгорӣ кунед, Аллоҳ ба ҳар чӣ мекунад, огоҳ аст ва мувофиқи он шуморо мукофот медиҳад!⁽¹⁾

129. Эй мардон, ҳарчанд бикӯшед, ҳаргиз натавонед, ки дар миёни занон (дар муҳаббат ва хуфтухоб) ба адолат рафтор кунед. Ҳарчанд бар адолат ҳарис бошед. Акнун ки ҳаргиз натавонед миёни занон тамоман адолат кунед, якбора ба сӯи яке аз онро, ки дӯсташ медоред майл накунад, то дигареро, ки дӯсташ намедоред муаллақ⁽²⁾ монад. Агар ба салоҳ оед ва парҳезгорӣ кунед, Аллоҳ омӯрзанда ва меҳрубон аст ва аз камбудихое, ки қаблан аз шумо сар зада шуморо азоб намекунад!⁽³⁾

وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسَ الشُّحَّ وَإِن تُحْسِنُوا
وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يَمَّا تَعْمَلُونَ
خَيْرًا ﴿١٢٩﴾

وَلَن تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ
حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَذَرُوهَا
كَالْمَعْلَقَةِ وَإِن تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/206

(2) Зане аст, ки на шавҳар доштани худро эҳсос мекунад на талоқ шудани худро медонад

(3) Тафсири Бағавӣ 2/295

130. Ва агар он ду (зану шавҳар) аз якдигар ҷудо шаванд, Аллоҳ ҳар ду ро ба тавонгарию худ кифоят кунад, (яъне барои мард занеро муҳайё мегардонад, ки бо вай созиш дошта бошад ва чашму дилаш ба ӯ ором гирад ва барои зан низ мардеро насиб мекунад, ки бо суҳбати вай лаззат бурда ва комилан эҳсоси хушбахтӣ намояд), ки Аллоҳ бисёр ҳам сахиву устуворкор аст!⁽¹⁾

131. Аз он Аллоҳ аст, он ҷӣ дар осмонҳо ва замин аст. Ва ҳамон аҳли китобро, ки пеш аз шумо буданд ва низ шуморо, эй умматони Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) амр кардем, ки аз Аллоҳ битарсед ва шариятро барпо доред ва агар куфр ҳам варзед, ҳеҷ зараре ба Аллоҳ натавонед расонид. Ба дурустӣ он ҷӣ дар осмонҳо ва он ҷӣ дар замин аст, зеро тасарруфи Аллоҳ аст ва ӯст бениёз аз халқаш ва лоиқи ситоиш аст дар сифот ва афъолаш!⁽²⁾

وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلاًّ مِنْ سَعَتِهِ
وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلِكَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ
تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/207

(2) Тафсири Табарӣ 9/295

132. Ва аз они Аллоҳ аст, он чӣ дар осмонҳо ва замин аст ва Аллоҳ кифояткунандааст дар тадбири корҳои бандагон!
133. Эй мардум! Агар Аллоҳ бихоҳад шуморо аз миён мебарад ва касони дигарро меоварад, ки аз шумо фармонбардортар ва беҳтар бошанд ва Аллоҳ бар ин кор қодир аст!⁽¹⁾
134. Эй мардум, ҳар кас, ки подоши ин ҷаҳонро металабад, бидонад, ки подоши инҷаҳониву онҷаҳонӣ дар назди Аллоҳ аст. Ва Ё ба гуфтори бандагонаш шунаво ва ба нияту аъмолашон биност! Ва ҳар якеро ҷазои мувофиқ хоҳад дод.
135. Эй касоне, ки имон овардед, барподорандаи адл бошед ва барои Аллоҳ шаҳодат диҳед, ҳарчанд ба зиёни худ ё падару модар ё хешовандони шумо, чӣ тавонгар ва чӣ тангдаст бошанд. Зеро Аллоҳ бар он ду (сарватманду камбағал) сазовортар (меҳрубонтар) аст. Пас аз хоҳишҳои нафс пайравӣ макунед, то аз адл рӯй

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾

اِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ
بِآخَرِيْنَ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيْرًا ﴿١٣٣﴾

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابٌ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا
بَصِيْرًا ﴿١٣٤﴾

﴿ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا كُرُوْا قَوْمِيْنَ بِالْقِسْطِ
شَهِدَاۗءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰى اَنْفُسِكُمْ اَوْ اَوْلَادِيْنَ
وَالْاَقْرَبِيْنَ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيْرًا فَاَللّٰهُ
اَوْلٰىٰٓ بِهِمَاۤ اَفَلَا تَتَّبِعُوْنَ اَللّٰهَ اِنْ تَعَدَلُوْا
وَ اِنْ تَاْوَلُوْا اَوْ تَعْرَضُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا
تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿١٣٥﴾

(1) Дар ин оят хушдор аст ба мардум ба ин, ки агар онон дар куфр давомат кунанд аз байн бурда мешаванд. Тафсири Саъдӣ 1/208

гардонед. Чун дигар кунед суханро (яъне, нодуруст гувоҳӣ диҳед) ё аз он шаҳодат рӯй тобед, Аллоҳ ба ҳар чӣ мекунад, (ошқору пинҳон) огоҳ аст!⁽¹⁾

136. Эй касоне, ки имон овардаед, имони ҳақиқӣ биёваред ба Аллоҳу паёмбараш ва ба китобе, ки (Қуръон) бар паёмбараш нозил карда шудааст ва ба ҷамиғи китобҳои (Таврот, Инҷил ва Забур...), ки пеш аз он нозил кардааст. Ва ҳар кӣ ба Аллоҳу фариштагонаш ва китобхояш ва паёмбаронаш ва ба рӯзи қиёмат кофир шавад, саҳт дар гумроҳӣ афтодааст ва аз дин хориҷ шудааст.⁽²⁾

137. Албатта, Аллоҳ ононро, ки имон оварданд (яъне мунофиқонро),⁽³⁾ сипас кофир шуданд ва боз имон оварданд, сипас кофир шуданд ва ба куфри хеш афзуданд ва давомаат карданд, нахоҳад омӯрзид ва ба роҳи рост ҳидоят нахоҳад кард.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ
وَالْكِتٰبِ الَّذِيْ نَزَّلَ عَلٰى رَسُوْلِهِ
وَالْكِتٰبِ الَّذِيْ اُنزِلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ
يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖٓ وَكُتُبِهٖٓ وَرَسُوْلِهِ
وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا ﴿١٣٦﴾

اِنَّ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا ثُمَّ ءَامَنُوْا
كَفَرُوْا ثُمَّ اٰزٰدُوْا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيُغْفِرْ
لَهُمْ وَلَا لِيُهٰدِيَهُمْ سَبِيْلًا ﴿١٣٧﴾

(1) Ин оят ҳӯшдор аст барои онон, ки нодуруст гувоҳӣ медиҳанд ё аз гувоҳии барҳақ рӯй метобанд. Тафсири Саъдӣ 1/209

(2) Тафсири Бағавӣ 2/299

(3) Тафсири Табарӣ 9/315

138. Мунофиқонро⁽¹⁾ башорат дех,
ки азобе дардовар барояшон
омода шудааст,
139. Мунофиқон касонеанд,
ки ба ҷои мўъминон
кофиронро дўст мегиранд
ва ононро барояшон ёвар
интихоб мекунанд ва дўстии
мўъминонро тарк мекунанд,
оё иззату тавоноӣ ва кўмакро
назди онон (кофирон)
мечўянд, дар ҳоле, ки иззату
кўмак ҳамааш аз они Аллоҳ
аст. Касеро, ки хоҳад азиз
медорад ва касеро, ки хоҳад
хор мегардонад.⁽²⁾
140. Албағта Аллоҳ дар китоби
Қуръон, бар шумо нозил
карда, ки чун бишнавед,
ки оятҳои Аллоҳ инкор
карда мешаванд, ё оёти
вай ба тамасхур гирифта
мешавад, пас нанишинед бо
онон (яъне, бо мункирону
тамасхуркунандагон), то
он ки ба сухани дигаре
бипардозанд, ҳамоно шумо
агар бинишинед ва гўш
дихед, пас монанди он
кофирон бошед. (Зеро розӣ
шудан дар гуноҳ ва онро
тағйир надодан мисли гуноҳ

بَشِيرًا الْمُنَافِقِينَ بِأَن لَّهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ
دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ
فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكَ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ
آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَعْدُوا
مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَرِيبٍ إِنَّكُمْ إِذَا
مَثَلْتُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ
وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

(1) Касоне, ки исломро изҳор намуданд ва куфрро пинҳон карданд, Тафсири Саъдӣ 1/209

(2) Тафсири Табарӣ 9/319

кардан аст). Ҳамонро Аллоҳ якҷо созад мунофиқону кофиронро дар дӯзах.⁽¹⁾

141. Он мунофиқоне, ки ҳамеша интизори чигунагии аҳволи шумо ҳастанд, пас агар аз ҷониби Аллоҳ пирӯзӣ насибатон шавад, мегӯянд: «Магар мо ҳамроҳи шумо набудем?» (То аз пулу моли ғанимат баҳраманда шаванд). Ва агар пирӯзӣ насиби кофирон шавад, мегӯянд: «Оё на чунон буд, ки ба шумо ёрӣ расонда будем ва мӯъминонро аз осеб расонидан ба шумо боздоштем?» Дар рӯзи қиёмат Аллоҳ миёни шумо ҳукм мекунад ва ӯ ҳаргиз барои кофирон ба зиёни мусалмонон роҳе накушодааст. (Яъне, ҳаргиз кофиронро бар мусалмонон пирӯз нахоҳад кард).⁽²⁾

142. Мунофиқон Аллохро ба гумони худашон фиреб додан мецоҳанд ва ҳол он ки Аллоҳ онҳоро мувофиқи фиребу макрашон ҷазо медиҳад. Ва чун ба намоз бархезанд, ба ночорӣ бархезанд (танбали ва сустии

الَّذِينَ يَتَرَضَّوْنَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ بِحُكْمِكُمْ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/210

(2) Тафсири Саъдӣ 1/211

онон бад-он хотир аст, ки дилхояшон ба намоз алоқа надорад) ва барои худнамоӣ (риё) намоз бихонанд ва дар намоз, чуз андаке Аллохро ёд накунанд.⁽¹⁾

143. Мутараддид (дудила) ва ҳайронанд: на бо мўъминонанд ва на бо кофиронанд, ботинашонро ба кофирон додаанд ва зоҳирашонро ба мўъминон, Ва ин бузургтарин ҳадди гумроҳӣ аст. Он ки Аллоҳ гумроҳаш кунад, ҳеч роҳе барои ӯ нахоҳӣ ёфт.⁽²⁾

144. Эй касоне, ки имон овардаед, ба чоӣ мўъминон кофиронро дўст магиред. Оё коре мекунед, ки барои Аллоҳ ба зиёни худ ҳуччате ошкор падида оред? (Ва ин оят баёнқунандаи он аст, ки Аллоҳ ҳеч касеро пеш аз ин ки ҳуччат ва далел бар ӯ омода шавад, азоб намедихад.)⁽³⁾

145. Албатта, мунофиқон дар пастантарин табақоти оташ ҳастанд ва ҳаргиз барояшон ёридиҳандае наёбӣ, ки

مُذَبِّحِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

بَيْنَهُمَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَمْ تَخْذُوا الْكُفْرَانَ
أُولِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَنْ
تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٤٤﴾

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَجَاتِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ
وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/210

(2) Тафсири Саъдӣ 1/211

(3) Тафсири Саъдӣ 1/211

ононро аз оташи дўзах
бираҳонад.⁽¹⁾

146. Магар онон, ки тавба карданд
ва худро ислоҳ карданд ва
ба дини Аллоҳ ҷанг заданд
ва барои Аллоҳ аз рӯи ихлос
ба дин гаравиданд. Инҳо
дар ғӯруҳи мўъминонанд ва
Аллоҳ ба мўъминон савоби
бузург хоҳад дод!

147. Чаро Аллоҳ шуморо азоб
кунад (эй мунофиқон), агар
сипосгузори неъматҳояш
бошед ва имон оваред ва аз
риё дур шавед? Зеро дар азоб
кардани шумо барои Аллоҳ
ягон фоида ё зараре нест.
Дар ҳоле, ки Аллоҳ ба тоъати
бандагонаш қадршинос ва ба
ҳама чиз доност!⁽²⁾

148. Аллоҳ баланд кардани
овозро ба бадгўй (ба
монанди; дашном, бўхтон
ва тўҳмат...) дўст надорад,
магар аз он кас, ки ба ў
ситаме шуда бошад, яъне
агар мазлум дар ҳаққи
золим суҳанҳои бад гўяд,
ҷоиз аст, (ба шарте, ки
аз ҳад нагузаронад) ва
Аллоҳ шунаво аст, тамоми
суҳанҳои неку бади шуморо

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا
بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ
الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ
الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ
وَأَمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

* لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ
إِلَّا مَن ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 2/442

(2) Тафсири Табарӣ 9/343

мешунавад ва доност, ки
ниятҳои шуморо медонад!⁽¹⁾

149. Эй мӯъминон, агар кори
некро (садақа ё суханҳои хуб)
ошкоро ё пинҳонӣ анҷом
диҳед, ё аз касе, ки нисбат
ба ҷисм ва ҷон ё амволатон
ва обрӯятон бадӣ раво
доштааст, чашм бипӯшед ва
ӯро бубахшед, ҳамано Аллоҳ
дар рӯзи қиёмат мебахшад
гуноҳони шуморо ва ӯ ба
ҳама кор тавоност!⁽²⁾

150. Ба дурустӣ, касоне ҳастанд,
ки ба Аллоҳ ва паёмбараш
кофир мешаванд (аз яҳуду
насоро) ва меҳаҳанд миёни
Аллоҳу паёмбаронаш
чудой андозанд ва меғӯянд,
ки баъзеро мепазирем ва
баъзеро намепазирем⁽³⁾ ва
меҳаҳанд дар ин миёна роҳе
гиранд барои гумроҳиашон.⁽⁴⁾

151. Инҳо дар ҳақиқат
кофиронанд ва мо барои
кофирон азоби хоркунанда
омода сохтаем. Ҳамон тавр
ки онҳо аз имон овардан

إِن تُبَدُّوْا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوْهُ أَوْ تَعْفُوْا عَنْ سُوْءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ﴿١٤٩﴾

إِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيْدُوْنَ
أَنْ يُفْرَقُوْا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُوْلُوْنَ نُوْمِنُ
بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيْدُوْنَ أَنْ
يَتَّخِذُوْا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيْلًا ﴿١٥٠﴾

أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 | 212

(2) Тафсири Бағавӣ 2 | 304

(3) Яъне, ки яҳудиён ба ҳамаи паёмбарон имон оварданд, магар ба Исо ва Муҳаммад алайҳимуссалоту вассалом ва насоро бошад ба ҳамаи паёмбарон имон оварданд, магар ба паёмбари охири замон Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам

(4) Тафсири ибни Касир 2/148

ба Аллоҳ рӯй гардонданд,
такаббур варзиданд.

152. Ва касоне, ки ба ягонагии Аллоҳ ва паёмбаронаш имон оварданд ва миёни ҳеч қадом аз паёмбаронаш фарқе намегузоранд, балки ба ҳамашон имон оварданд, подошашонро Аллоҳ хоҳад дод ва Аллоҳ омӯрзандаи гуноҳони чунин бандагон аст ва меҳрубон аст, ки ононро ба роҳи рост ҳидоят мекунад.⁽¹⁾

153. Аҳли китоб (яхудиён) аз ту мецоҳанд эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ки барояшон Куръон якбора нозил шавад, он тавр ки Таврот ва Инҷил якбора нозил шудаанд, то ин ки ба рост будани паёмбарии ту далолат кунад. Онҳо (яхудиёни қавми Мӯсо) аз Мӯсо бузургтар аз инро талаб карданд ва гуфтанд: «Аллоҳро ошкор ба мо нишон деҳ». Ба сабаби ин сухани куфромезашон соиқаи азоб (оташак) онҳоро ҳалок кард. Ва пас аз он ки мӯъҷизаҳо⁽²⁾ барояшон омада буд, гӯсолаеро

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُقْرِفُوا
بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ
يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ
كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ
مِنَ ذَلِكَ فَقَالُوا إِنَّا لِلَّهِ جَهْرَةٌ فَأَخَذَتْهُمُ
الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ
ذَلِكَ وَءَاتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 9/355

(2) Яъне ҳалок шуданд ба он соиқа ва баъд аз он зинда шуданд

маъбуди худ гирифтанд ва
Мо онҳоро бахшидем ва
Мӯсорро хуччати ошкоре
додем.⁽¹⁾

154. Ва ба хотири паймоне⁽²⁾,
ки бо онҳо баста будем,
кӯҳи Турро бар болои
сарашон бардоштем ва
гуфтем: «Сачдакунон (яъне,
сарҳоятнро фуру андохта)
аз он дари Байтулмақаддас
дохил шавед ва дар рӯзи
шанбе аз ҳад магузаред, яъне
моҳи надоред». Ва аз онҳо
паймони саҳт гирифтём, вале
паймонро шикастанд.⁽³⁾

155. Пас ба сабаби паймон
шикастанашон ва кофир
шуданашон ба оёти Аллоҳ ва
ба ноҳақ куштани паёмбарон
ва ин ки гуфтанд: «Дилҳои
мо бастааст ва болояш
пардаест», Аллоҳ бар
дилҳояшон мӯҳр ниҳодааст
ва ҷуз каме аз онон имон
намеоваранд.

156. Ва низ ба сабаби куфрашон
ва он тӯҳмати бузург, ки ба
Марям заданд (яъне, ўро ба
зинокорӣ тӯҳмат карданд,
ҳол он ки ў покдоман буд).

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ
ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا
فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿154﴾

فِيمَا نَقَضْتَهُمْ وَمَكَرْتَهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَقَاتِلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغِيْرَ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا
غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا
يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿155﴾

وَيَكْفُرُ بِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿156﴾

(1) Тафсири Табарӣ 9/360

(2) Яъне амал кардан ба ҳукмҳои Таврот ва ҳол он ки онро иҷро накарданд

(3) Тафсири ибни Касир 2/ 447

157. Ва низ ба он сабаб, ки гуфтанд: «Мо Масеҳ (Исо алайҳиссалом), писари Марям, паёмбари Аллохро куштем». Ва ҳол он, ки онон Масеҳро накуштанд ва бар дор наовехтанд, балки ин амр барояшон монанд шуд (яъне, онон шахсеро ба монанди Исо куштанд), ҳамон ки дар бораи ӯ ихтилоф мекарданд (яҳуду насоро), худ дар шакку шубҳа буданд ва ба он боварӣ надоштанд. Танҳо пайрави гумони худ буданд ва Исоро дар воқеъ накуштаанд,

158. балки Аллоҳ ӯро (Исоро бо баданаш ва рӯҳаш) ба назди худ боло бурд, ки Аллоҳ пирӯзманд аст дар мулкаш ва соҳиби тадбир аст дар ҳукмхояш!⁽¹⁾

159. Ва ҳеҷ як аз аҳли китоб нест, магар ки пеш аз марги (Исо алайҳиссалом) ба ӯ имон оварад ва Исо дар рӯзи қиёмат ба имонашон гувоҳӣ хоҳад дод оё имонашон мувофиқи шарият буд ё на,⁽²⁾

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَا كُنَّ
شَيْئًا لَهُمْ ۗ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لِيَشْكُرَ
مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ
وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ
مَوْتِهِ ۗ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2/ 307

(2) Тафсири Саъдӣ 11213

160. пас ба сабаби зулму ситаме⁽¹⁾, ки аз чониби яхудиҳо сар зад, ҳаром гардондем барояшон чизҳои покизаро, ки пеш аз он барояшон ҳалол буд. Ва низ ба сабаби манъ карданашон мардумони бисёрро аз роҳи Аллоҳ.⁽²⁾

161. Ва низ ба сабаби судхӯриҳояшон, ҳол он ки дар Таврот аз он манъ карда шуда буданд ва ба сабаби хӯрданашон молҳои мардумро ба ноҳақ (бо роҳи рибо ва зиёдаҳурӣ). Ва мо барои кофирони яҳуд азоби дардоваре муҳайё кардаем.⁽³⁾

162. Вале ононе, ки собитқадаманд дар илм аз аҳли китоб ва он мўъминонеро, ки ба он чӣ бар ту Қуръон ва ба он чӣ пеш аз ту нозил шуда, ба Тавроту Инҷил имон доранд ва намозро дар вақташ мегузоранд ва закоти молҳояшонро медиҳанд ва боварӣ доранд ба Аллоҳу рӯзи қиёмат, аҷри бузурге хоҳем дод!⁽⁴⁾

فِظْلِهِم مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ
طَيِّبَاتٍ أَجَلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ
اللَّهِ كَيْبَرًا ﴿١٦٠﴾

وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدَّحُوا عَنْهُ وَأَكَلِهِمْ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ
مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ
يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

(1) Яъне, куштани паёмбарон, тўҳмат ба Исо ва модараш алайҳима-с-салом..

(2) Тафсири Табарӣ 9/ 391

(3) Тафсири Бағавӣ 2/ 309

(4) Тафсири Бағавӣ 2/ 309

163. Мо ба ту эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ваҳй фиристодем, ҳамчунон ки ба Нӯҳ ва паёмбарони баъд аз ӯ ваҳй фиристодем ва ба Иброҳиму Исмоил ва Исҳоқу Яъқуб ва наберагони Яъқуб ва Исо ва Аюб ва Юнус ва Ҳорун ва Сулаймон (алайҳимуссалом) ваҳй фиристодем ва ба Довуд Забурро додем.

164. Ва паёмбароне, ки пеш аз ин қиссаҳояшонро барои ту гуфтаем дар Қуръон ва он, ки қиссаҳояшонро барои ту нагуфтаем. Ва Аллоҳ бо Мӯсо (алайҳиссалом) сухан гуфт, сухан гуфтани бевосита.

165. Паёмбароне, ки муждадиҳанда⁽¹⁾ ва тарсонанда⁽²⁾ буданд, то баъд аз паёмбарон далел ва ҳуҷҷате барои мардум бар Аллоҳ боқӣ намонад. Ва Аллоҳ ғолиб аст дар мулкаш ва дар тадбириаш бо ҳикмат аст.

166. Вале Аллоҳ ба он чи бар ту нозил кардааст (Қуръонро), шаҳодат медиҳад, ки онро ба илми худ нозил кардааст

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَأَلْسَباطَ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ
وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زُكُورًا ﴿١٦٣﴾

﴿ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ
مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾

﴿ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَقْلَابُ كُورًا
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ
عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

﴿ لَئِنْ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ، يَعْلَمِيهِ
وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ
شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾

(1) (Мӯъминонро ба хушбахтии дунёву охират)

(2) (Кофиронро ба бадбахтии дунёву охират)

ва фариштагон низ шаҳодат
медиханд (ба ҳақ будани
Қуръон) ва кофӣ аст, ки
Аллоҳ гувоҳ бошад.⁽¹⁾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾

167. Ҳамонро касоне, ки инкор
карданд сифатҳои Муҳаммад
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам)ро ва манъ карданд
мардумонро аз роҳи Аллоҳ,
сахт ба гумроҳӣ афтодаанд.⁽²⁾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَيَكُنِ اللَّهُ
لِعَافِرِيهِمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾

168. Ҳамонро касоне, ки кофир
шуданд ва зулму ситам
карданд, ҳаргиз Аллоҳ
намеомӯрзад ононро ва
нишон надиҳад ба онон роҳи
ҳақро,

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

169. магар роҳи дўзах, ки
абадианд дар он ҳамеша! Ва
ин кор ба Аллоҳ осон аст.

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَهُمُ الرُّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ
رَبِّكُمْ فَآمَنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ
تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

170. Эй мардум! Ин паёмбар
Муҳаммад (саллаллоҳу
алайҳи ва саллам) ҳақ
ва ҳақиқатро аз ҷониби
Парвардигоратон барои
шумо овардааст, пас ба
ӯ имон биёваред ва ўро
пайравӣ намоед, ки имон
овардан беҳтар бошад барои
шумо. Ва агар бар куфри худ
даволат кардед зарари худи
шумост, зеро Аллоҳ ба шумо
ва имонатон эҳтиёҷ надорад.

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 215

(2) Тафсири Бағавӣ 2/ 312

Ҳамонро он чи дар осмонҳо ва замин аст, аз он Аллоҳ аст. Ва Ӯ доно аст ба гуфтору кирдори шумо ва медонад чи касе сазовори ҳидоят ё гумроҳӣ аст!⁽¹⁾

171. Эй аҳли китоб! Дар дини худ аз ҳад нагузаред ва дар бораи Аллоҳ чуз ҳақ чизи дигаре нагӯед ва ба Аллоҳ ҳамсар ва фарзанд қарор мадиҳед, ҳамонро Исои Масех писари Марям фиристодаи Аллоҳ аст, Аллоҳ ӯро ба ҳақ фиристод ва ӯро ба ҳамон калимае халқ намуд, ки онро бо воситаи Ҷабраил ба сӯи Марям фиристод ва он иборат буд аз фармудаи худаш “Кун”, (Бишав), пас шуд. Ва рӯхе аст, ки Аллоҳ офаридааст, пас ба Аллоҳ ва паёмбараш имон биёваред ва нагӯед: “Аллоҳ сегона⁽²⁾ аст”. Бозистед аз гуфтани ин сухан, ки барои шумо беҳтар аст, ҳамонро Аллоҳ фақат маъбудии ягона аст. Пок аст, аз ин ки фарзанде дошта бошад. Он чи дар осмонҳо ва замин аст, аз он Аллоҳ аст. Ва Ӯ тадбири кори осмонҳо ва

يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِى دِيْنِكُمْ
وَلَا تَقُوْلُوْا عَلٰى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ اِنَّمَا
الْمَسِيْحُ عِيسٰى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
وَكَوَلَّمْنٰهُ بِالْقَلَمِ اِلَى مَرْيَمَ وَرُوْحُ قُدُّسٍ
فَقَامَتْوَايَاللّٰهِ وَرُسُلِهِۦ وَلَا تَقُوْلُوْا ثَلٰثَةٌ
اِنَّهُمْ وَاٰخِرَ الَّذِيْنَ اٰتٰنَا اللّٰهُ اِلَهًا وَّوَحْدٌ
سُبْحٰنَهُ اَنْ يَّكُوْنَ لَهُ وَلَدٌ لّٰهُ مَا فِى
السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ
وَكَيْلًا ﴿١٧١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 9/ 412

(2) Ононро наҳӣ кард, аз ин ки Аллоҳро севамини сеи Аллоҳ қарор диҳанд. Яке аз онҳо Исо аст ва дуввумин Марям. Тафсири Саъдӣ 1\216

заминро басандааст. Аз ҳама чиз бениёз аст ва ҳама ба Ū ниёзманданд, пас чӣ гуна Ū дорои фарзанде аст?⁽¹⁾

172. Исои Масеҳ ҳаргиз аз он ки яке аз бандагони Аллоҳ бошад, нафрат надошт ва малоикаҳои муқарраб низ аз ин нафрат надоранд. Ҳар кӣ аз парастии (ибодати) Аллоҳ нафрат кунад ва такаббуруна саркашӣ кунад, бидонад, ки Аллоҳ ҳама (нафраткунандагон, мутакаббирон ва бандагони мӯъмин)ро дар назди худ ҳамъ хоҳад сохт, то дар байни онон ҳукми сазоворе кунад. Ва ҳар киро дар баробари амалаш ҷазои муносиб хоҳад дод.⁽²⁾

173. Аммо онон, ки имон овардаанд ба яғонагии Аллоҳ ва корҳои нек кардаанд, ҳаққи Аллоҳ ва ҳаққи бандагонро ба ҷо оварданд, Аллоҳ аҷрашонро ба пуррагӣ хоҳад дод ва аз бузургии худ бар онон хоҳад афзуд. Аммо касонеро, ки ибову саркашӣ кардаанд, ба азобе дардовар азоб хоҳад кард ва барои худ ҷуз

لَنْ يَسْتَكْفَرَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا
لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ
يَسْتَكْفِرْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْفِرْ
فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿٧٢﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُوَفِّيهِمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ
فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَكْفَرُوا
وَأَسْتَكْفِرُوا فَيَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا
وَلَا نَصِيرًا ﴿٧٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 216

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 216

маъбуди барҳақ ҳеч дўсте
намеёбанд, ки ононро аз
азоби Аллоҳ бираҳонад
ва ҳеч ёридиҳандае ҳам
намеёбанд, ки аз онон
тарафдорӣ кунад.⁽¹⁾

174. Эй мардум, дар ҳақиқат
барои шумо аз ҷониби
Парвардигоратон ҳуҷҷате⁽²⁾
омад ва барои шумо нури
ошқоре нозил кардаем, ки
он нур, Қуръони бузургест,
ки улуми гузаштагон ва
ояндагонро дар бар дорад.
Пас мардум агар дар зери
анвори Қуръон роҳашонро
наёбанд, дар торикӣ ва
бадбахтии бузурге ғўтта
хоҳанд зад).⁽³⁾

175. Аммо ононро, ки ба яғонагӣ
ва тамоми сифатҳои
Аллоҳ имон овардаанд ва
ба ӯ эътимод ва тавассул
ҷўстаанд, ба остони фазлу
раҳмати хеш мебароварад
(яъне, ба сӯи некиҳо
муваффақ мегардонад ва
аз бадихо боз медорад) ва
ба роҳи рост (илму амал
ва донишҷӯӣ ҳақ) ҳидоят
мекунад.⁽⁴⁾

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُفْرَهُنَّ مِنْ رَبِّكُم
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَعَصَمُوا بِهِ
فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 9/427

(2) Яъне, Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам

(3) Тафсири Табарӣ 9/428 ва Тафсири Саъдӣ 1/ 217

(4) Тафсири Саъдӣ 1/ 217

176. Аз ту эй Муҳаммад (саллаллоху алайҳи ва саллам) фатво мехоҳанд, бигӯй, ки Аллоҳ дар бораи калода⁽¹⁾ бароятон фатво медиҳад: ҳар гоҳ марде, ки фарзанд ё падаре надошта бошад, бимирад ва ўро хоҳари ҳамтание ё хоҳари аз падар дошта бошад, ба он хоҳар нисфи мероси ў мерасад. Агар хоҳаре бимирад ва он хоҳарро низ фарзанд ё падаре набошад, бародари ҳамтани ё бародаре, ки аз падар мебошад аз ў мерос мебарад. Агар аз шахси мутаваффо хоҳарон ду кас, ё бештар боқӣ бимонад аз се ду хиссаи дороиро мерос мебаранд. Ва агар якчанд бародару хоҳар буданд, ҳар мард баробари ду зан ҳақ мегирад. Аллоҳ барои шумо тақсими мерос ва ҳукми калоларо баён мекунад, то гумроҳ нашавед ва Ў Аллоҳ донандаи тамоми корҳои гузашта ва оянда аст!⁽²⁾

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ
 إِنَّ أَمْرُكُمْ أَهْلَكَ لَيْسَ لَهُ، وَلَدٌ وَلَهُ رَأْحَتٌ
 فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ بَرٌ ذُو إِتْقَانٍ
 لَهَا وَلَدٌ فَإِن كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ
 مِمَّا تَرَكَ وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً
 فَلِلذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
 أَن تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

(1) Касе, ки мурдааст ва падару фарзанд надорад

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 217

Сураи Моида (Дастархон)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 120 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй касоне, ки имон овардаед, ба аҳдҳо ва қарордодҳо ки миёни бандагон ва Парвардигор ва Паёмбар ва ҷамиғи мӯъминонад бастед, вафо кунед. Ҳалол гардонид ҳайвоноти чаҳорпо (шугур, гов, гӯсфанд ва оху...) ро. Ғайри онҳое ки,⁽¹⁾ аз ин пас бароятгон гуфта мешавад ва он чиро, ки дар ҳоли ихром сайд мекунад, ҳалол машуморед. Ба дурустӣ Аллоҳ он чи мехоҳад, ҳукм мекунад!⁽²⁾
2. Эй касоне, ки имон овардаед, нишонаҳои Аллохро он корҳое, ки дар ҳолати ихром ё дар Макка ҳаром аст ҳалол надонед ва на ҷанг кардан дар моҳҳои ҳаром⁽³⁾ ва на қурбонииҳои бенишон ва на нишондор⁽⁴⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ
بِهَيْمَةَ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُبْتِغَىٰ عَلَيْكُمْ مِنْ حِلِّ
الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْلُوا شَعِيرَةَ اللَّهِ
وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ
وَلَا آءَامِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَنْتَعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ
وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوا عَنْ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
أَنْ تَعْتَدُوا وَقَعَاؤُا عَلَى الْبِرِّ وَالْتِقَاؤُا

- (1) Ба монанди худмӯрда, хуни забх, гӯшти ҳук ва ҳайвоне, ки ба номи ғайри Аллоҳ сар бурида шуда бошанд,
- (2) Тафсири Саъдӣ 1/ 218
- (3) Муҳаррам, раҷаб, зулқаъда ва зулҳиҷҷа. Ҷумҳури уламо бар ин бовар ҳастанд, ки манъшудани ҷанг дар моҳҳои ҳаром бо ояти 5- уми сураи Тавба мансух гардидааст,
- (4) Яъне қурбоние, ки дар гарданашон занҷир ё гарданбанд ё чизи дигаре овехта шудааст, то маълум шавад, ки ин мол махсус барои қурбонӣ аст

ва на касонеро, ки қасди омадан ба хонаи Аллохро (Каъба) доранд ва аз паи талаби рӯзӣ ва хушнудии Парвардигорашон ҳастанд.. Ва чун аз ихром барои ҳаҷ ё умра берун омадед (ихромро аз тан бароваред), шикор кунед. Ва душманӣ бо қавме, ки шуморо аз Масҷидулҳаром боздоштан, водоратон насозад, ки аз ҳадди хеш таҷовуз кунед ва аз онон интиқом бигиред. Ва дар некӯкорӣ⁽¹⁾ ва тақво⁽²⁾ ҳамкорӣ намоед, на дар гуноҳу таҷовуз. Ва аз Аллоҳ битарсед, ки Ё ба саҳтӣ азоб мекунад.⁽³⁾

3. Ҳаром шуд бар шумо хӯрдани ҳайвони худмурда ва хуни забҳ ва ғушти ҳук ва ҳар ҳайвоне, ки ба ҳангоми куштаниш номи дигаре чуз Аллохро бар ӯ бигӯянд ва он чӣ нафасгиршуда мурда бошад ё ба санг зада бошанд ё аз боло дарафтода бошад ё аз шох задани ҳайвони дигаре бимирад ё даррандагон аз он хӯрда

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أَمْيَتُهُ وَالْدَّمُ وَالْحَمُ الْخَنِزِيرُ وَمَا أَهَلَ
لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ
وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَبْتُمْ
وَمَا دُبِحَ عَلَى النَّصَبِ وَإِنْ تَسَقَّسِمُوا بِالْأَرْزَلِ
ذَلِكُمْ فَسُقَى الْيَوْمَ بَيْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ
لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنْ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ
غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾

- (1) Яъне, номест, дарбаргирандаи тамоми амалҳои зоҳирӣ ва ботиние, ки Парвардигор онҳоро дӯст медорад ва меписандад.
(2) Ва “Тақво” дар инчо номе аст, ки дарбаргирандаи тарки тамоми амалҳои зоҳирӣ ва ботиние, ки Аллоҳ ва расулаш онҳоро дӯст намедорад.
(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 218 /219

бошанд, магар он ки пеш аз мурданаш сар бурида бошад. Ва низ ҳар чӣ барои бутон сар бурида шавад ва он чӣ ба василаи тирҳои қимор қисмат кунед,⁽¹⁾ ки ин кор худ нофармонист. Имрӯз (яъне рӯзи Арафа) кофирон аз бозгашти шумо аз дини хеш ноумед шудаанд. Аз онон матарсед, аз Ман битарсед. Имрӯз дини шуморо бо Қурону суннат ба камол расонидам ва неъматҳои худ бар шумо тамоми кардам ва Исломо ҳамаҷун дин барои шумо интихоб намудам. Пас ҳар кӣ дар гуруснагӣ ночор монад, бе он ки қасди гуноҳ дошта бошад яъне, гуруснагӣ маҷбураш созад, ки аз мурдор ё он чӣ дар ин оят баршумурда ва ҳаром шудааст, бихӯрад, дар сурате, ки танҳо барои ҳифзи ҳаёт бошад, бидонад, ки Аллоҳ бахшанда ва меҳрубон аст ва ҳурдани худмурда, ҳук ва чизҳои манъшуда ва ҳаромро дар ин ҳол барои ӯ мувоҳард!⁽²⁾

(1) Ин як одати арабҳо буд, ки дар чоҳилият бо ин роҳ пешгӯӣ мекарданд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 219 / 220

4. Аз ту эй Паёмбар мепурсанд, ки чи чизхое бар онҳо ҳалол шудааст? Бигӯ: Чизҳои покиза ҳар он чизе аст, ки дар он фоида ё лаззате бошад ва зиёне барои бадан ва ақл надошта бошад бар шумо ҳалол шуда ва низ хӯрдани сайди паррандагон ва он ҳайвоне, ки ба он сайд кардан омӯхтаед, чун ҷонварони шикории таълим додашуда ва сағони шикорӣ, ҳар гоҳ онҳоро ба он тавре, ки Парвардигоратон барои шумо омӯзонидааст, таълим дода бошад, аз он сайд, ки бароятон мегиранд ва нигоҳ медоранд, бихӯред ва номи Аллохро бар он бихонед ва аз Аллоҳ битарсед, ки рӯзи қиёмат наздик аст ва Ӯ таъоло зуд ба ҳисоб расандааст!⁽¹⁾

5. Имрӯз чизҳои покиза барои шумо ҳалол шудааст. Таъоми⁽²⁾ аҳли Китоб бар шумо ҳалол аст ва таъоми шумо низ бар онҳо ҳалол аст. Ва низ издивоҷ бо занони порсо ва покдомани мӯъмина ва занони порсо ва покдомани аҳли китоб (яхуду

يَسْتَأْذِنُكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ
الطَّيْبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ
تُعَلِّمُونَهُنَّ وَمَا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَاكُلُوا مِمَّا
أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥﴾

الْيَوْمِ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيْبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ حَلَلٌ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَلٌ لَهُمْ
وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْلِفِينَ وَلَا مُتَّخِذِي
أَخْدَانٍ وَمَن يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 221

(2) Яъне гӯшти ҳайвони забҳкардаи онҳо

насоро) ҳар гоҳ маҳрашонро бипардозед, қасдатон аз ин издивоҷ покдоманӣ бошад, на ба қасди зинокорӣ ва на пинҳонӣ дӯст гирифтан, бар шумо ҳалоланд. Ва ҳар кас, ки ба Аллоҳу паёмбараш ва ба дини Ислом кофир шавад, амалаш нобуд шавад ва дар охират аз зиёнкорон ва бадбахтон хоҳад буд.⁽¹⁾

6. Эй касоне, ки имон овардаед, чун барои хондани намоз бархестед, рӯй ва дастҳоятонро то оринҷ бишӯед ва сари худро масҳ кашед, пойҳоятонро то банди по (бучилак) бишӯед. Ва агар чунуб (олуда) будед, худро пок созед яъне, тамоми баданро бишӯед. Ва агар бемор ё дар сафар будед ё аз ҷои қазои ҳоҷат омада будед, ё бо занон (ҳамсарони худ) наздикӣ карда будед ва об наёфтед, бо хоки пок ва ҳар он чизе, ки аз ҷинси замин бошад таямму⁽²⁾ кунед ва рӯю дастҳоятонро бо он масҳ кунед. Аллоҳ намехоҳад шумо дар ранҷ ва машаққат афтед, балки мехоҳад, ки шуморо покиза

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى
الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ
إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِن كُنْتُمْ
جُنُبًا فَأَطْفِئُوا وُءَانَ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ
سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ الْغَايِبِ
أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ
وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 221

(2) Молидани хок ба рӯй ва дастҳо

созад⁽¹⁾ ва неъматашро бар шумо тамом кунад, бошад, ки шукргузор шавед, то ба мақомҳои баланд ва олий бирасед!⁽²⁾

7. Ба ёд оваред неъматеро (яъне динӣ ва дунявӣ), ки Аллоҳ ба шумо додааст ва паймонеро (яъне, итоғати Аллоҳ ва паёмбар), ки бо шумо бастааст, ба он ҳангом, ки гуфтед, шунидем оятҳои Куръонро ва фармонбардорӣ кардем тамоми қонунҳои динро. Ва дар ҳама ҳолат аз Аллоҳ битарсед, ки Аллоҳ ба он чи дар дилҳо мегузарад, огоҳ аст!
8. Эй касоне, ки имон овардаед, барои Аллоҳ, ҳақ гуфтанро бар пой доред ва ба адл гувоҳӣ диҳед. Душманӣ бо гурӯҳи дигар водоратон накунад, ки беадолатӣ кунед яъне, ҳамон тавр ки ба зиёни душмани худ гувоҳӣ медиҳед ба нафъи ӯ низ гувоҳӣ диҳед. Гарчи кофир ҳам бошад вочиб аст дар мавриди ӯ адолат пеша кунед. Адолат варзед, ки ба тақво наздиктар аст яъне, агар адолат бошад,

وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ
الَّذِي وَاتَّفَقْتُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ يَدَاتِ
الضُّدُورِ ﴿٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ عَلَىٰ الْآخَرِينَ لَوْ أَنَّهُمْ قَرَّبُوا
لِلشَّقَوَاتِ وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

(1) Яъне бо пок кардани зоҳир бо об ё хок ва пок кардани ботин бо тавҳид ва тавбаи ростин.

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 20

пас тақво мешавад ва аз Аллоҳ битарсед, ки ӯ ба ҳар коре, ки мекунад, огоҳ аст, пас шуморо мувофиқи амалҳоятон, ҳам дар ин дунё ва ҳам дар охират ҷазо медиҳад!⁽¹⁾

9. Аллоҳ ба касоне, ки имон овардаанд ба ӯ ва китобҳо ва паёмбаронаш ва рӯзи қиёмат ва корҳои некӯ кардаанд, ваъдаи омӯриш ва музди бузурге додааст, ки чуз Аллоҳ онро касе намедонад.

10. Ва онон, ки кофир шудаанд ва оёти моро дурӯғ баровардаанд, аҳли ҷаҳаннаманд.

11. Эй касоне, ки имон овардаед, аз неъмате, ки Аллоҳ ба шумо бахшидааст, ёд кунед: Он гоҳ, ки гурӯҳе (бани Назир) қасди он карданд, то бар шумо даст бардоранд (яъне, ба болои сари Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам санги осийро чаппа кунанд)⁽²⁾, ва Аллоҳ дасти ононро аз шумо боздошт. Аз Аллоҳ битарсед. Ва мӯъминон бар Аллоҳ таваккал мекунанд⁽³⁾

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَرَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 222

(2) Тафсири ибни Касир 3/ 63

(3) Таваккали банда ба қадри имонаш мебошад ва аҳли илм ҳама бар он иттифоқанд, ки таваккал ба Аллоҳ аз вочиботи қалб аст Тафсири Саъдӣ 1/ 223

12. Ва ба дурустӣ Парвардигор аз бани Исроил паймон гирифт ва аз миёни онон дувоздаҳ сардор таъин кард. Ва Аллоҳ гуфт: «Агар намоз бихонед ва закоти молатонро ба муҳтоҷон бидихед ва ба паёмбарони ман имон биёваред ва ёриашон кунед ва ба Аллоҳ қарзи нек бидихед⁽¹⁾, ман бо шумо ям (яъне, шуморо ёрӣ ва кӯмак мекунам). Бадиҳоятонро дур мекунам ва шуморо ба биҳиштхое дохил мекунам, ки дар он ҷӯйборҳо равон бошад. Ва ҳар кас аз шумо, ки аз он пас кофир шавад, роҳи ростро гум кардааст».⁽²⁾

﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَرْتُمْ أَوْلَادَكُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٣﴾﴾

13. Пас ба хоштири ин ки паймонашонро шикастанд, онҳоро лаънат кардем (аз раҳматамон дур кардем) ва дилҳояшонро саҳт гардондем, ки сухани ҳақро қабул намекард. Суханро аз ҷойгоҳаш таҳриф ва табдил мекунанд, яъне, маъноеро, ки Аллоҳ ва паёмбараш аз сухане дар назар доранд, дигаргун

﴿فَمَا تَقْضِيهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَلِيلَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِمْ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَأَصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾﴾

(1) Нафақа дар роҳи Аллоҳ

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 31

карда ва маънои дигаре бар он медиҳанд. Ва қисми бисёреро аз он чиро ки бар он панд дода шуда буданд дар Таврот, фаромӯш карданд. Ва ту ҳамеша хиёнатеро аз онҳо нисбат ба Аллоҳ ва мардум мебинӣ, ғайр аз теъдоди андаке аз онон, ки ба паймони бо Аллоҳ бастаашон вафо карданд. Пас, аз онҳо ба сабаби он озорхое, ки ба ту мерасонанд, даргузар ва ононро бубахш, ҳамонро Парвардигор некӯкоронро дӯст дорад⁽¹⁾

14. Ва аз касоне, ки гуфтанд, ки мо насронӣ ҳастем, аҳду паймон гирифтём аз онон дар тавҳид (итоати Парвардигори якка ва ягона) ва пайравии паёмбарашон. Пас қисмате аз аҳдERO, ки ба онҳо дода будем, фаромӯш карданд ва Мо низ миёни онҳо то рӯзи қиёмат кинаву душманӣ афкандем. Ба зудӣ Аллоҳ ононро аз корхое, ки мекунанд, дар охират огоҳ хоҳад сохт!⁽²⁾

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِي أَخَذْنَا
مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا
بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 225

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 33

15. Эй аҳли китоб, паёмбари Мо Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам назди шумо омад, то бисёре аз китоби Аллохро, ки аз мардуми оддӣ ва бесавод пинҳон медоштед, (сифатҳои Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам, ояти раҷм ва монанди инро) бароятон баён кунад ва аз баёни бисёр чизхое, ки ҳикмате дар он нест, сарфи назар кунад ва даргузарад, ҳамоно аз ҷониби Аллох нуре (Ислом) ва китобе сареху ошкор (Қуръон) бар шумо нозил шудааст, ки бо воситаи он торикии бесаводӣ ба нури илму дониш равшан мешавад.⁽¹⁾

16. То Аллох ба он ҳар касро, ки дар пайи хушнудии Ёст, ба роҳҳои саломат (Ислом) ҳидоят⁽²⁾ кунад ва бо фармони худ аз торикии куфр ва бидъат ба рӯшноии имон ва суннат бубарад ва онро ба роҳи рост (Ислом) ҳидоят ва раҳнамоӣ кунад.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يَبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْلَمُونَ كَثِيرًا قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ
اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 226

(2) Шинохтани ҳақ ва амал қардан ба тамоми амрҳои Ислом аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 227

17. Ба таҳқиқ, касоне ки меғуйнд (аз насоро): “Аллоҳ Масеҳ писари Марям аст”, кофир шуданд. Бигӯ: “Агар Аллоҳ бихоҳад Масеҳ писари Марям ва модараш ва ҳамаи касонеро, ки дар рӯи замин ҳастанд, ҳалок кунад, чи касе метавонад дар муқобили Аллоҳ коре бикунанд”? Ва фармонравоии осмонҳо ва замин ва он чи байни осмонҳо ва замин аст, аз они Аллоҳ аст. Ҳар чи бихоҳад, меофаринад. Агар бихоҳад аз модар ва падар меофаринад, ҳамон тавре, ки тамоми инсонҳоро офаридааст ва агар бихоҳад фақат аз падар меофаринад, монанди Ҳаво, ки бидуни модар офарида шудааст ва агар бихоҳад аз модар меофаринад, монанди Исо алайҳиссалом. Ва агар бихоҳад бидуни падар ва модар меофаринад, монанди Одам алайҳиссалом. Пас навъи офариниш ба Парвардигори мутаъол ва хости ӯ вобастагӣ дорад. Бинобар ин Парвардигор бар ҳар чизе тавоност.⁽¹⁾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ ابْنَ اللَّهِ
هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ
يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ
يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
وَأُمَّهُ وَوَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَدِينُهُمَا يُخَلِّقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 226

18. Яҳудиён ва масеҳиён гуфтанд, ки мо писарони Аллоҳ ва дӯстони ӯ ҳастем. Бигӯй: эй Паёмбар «Пас чаро шуморо ба хотири гуноҳонатон азоб мекунад?»⁽¹⁾ Балки шумо инсонҳое аз ҷумлаи офаридашудагон ҳастед». Ҳар касро, ки бихоҳад ба раҳматаш меомӯрзад ва ҳар касро, ки бихоҳад, ба адлаш азоб мекунад ва аз он Аллоҳ аст фармонравиии осмонҳову замин ва он чӣ дар миёни онҳост ва бозгашти ҳама ба сӯи Ҷст.⁽²⁾

19. Эй аҳли китоб, (яҳудиҳо) фиристодаи Мо Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар даврон, ки паёмбарон чанд муддате фиристодашуда набуданд, мабъус шуд, то ҳақро бар шумо ошкор кунад ва нагӯед, ки муждадиханда ва бимдихандае бар мо фиристода нашудааст. Инак, он муждадиханда ба савоби дунё ва охираат ва бимдиханда аз азоби дунё ва охираат омадааст ва Аллоҳ

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ
وَأَحِبُّوهُ فَلَمَّ بُعِدْ بِكُمْ بِذُنُوبِكُمْ
بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ
وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ
لَكُمْ عَلَى فِطْرَةٍ مِّنَ الرَّسُلِ أَنْ تَقُولُوا
مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ
بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

(1) Яъне, гузаштагонатонро ба сурати маймун ва ҳук гардонид ба сабаби гуноҳояшон

(2) Тафсири Бағавӣ 3/33. 34

бар ҳар чиз тавоност ва ҳамаи чизҳо дар муқобили қудрати Ӯ таслим ҳастанд!⁽¹⁾

20. Ва он ҳангом, ки Мӯсо ба қавми худ гуфт: «Эй қавми ман, неъматеро, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ доштааст, ёд кунед, ки аз миёни шумо паёмбарон пайдо кард ва шоҳоне аз шумо ба салтанат расонид баъд аз он, ки худ дар зери мулки Фиръавн будед ва ба шумо чизҳое дод, ки ба ҳеҷ як аз мардуми ҷаҳон (-и замони худатон) наододааст.

21. Эй қавми ман, ба замини муқаддасе (пок, яъне Байтулмуқаддас), ки Аллоҳ бароятон муқаррар кардааст, дохил шавед ва ақиб магардед, ки дар дунё ва охираат зиён мебинед.

22. Гуфтанд: «Эй Мӯсо, дар он ҷо (замини муқаддас) мардуме ҳастанд зӯрманду боқувватанд ва мо ба он сарзамин ҳаргиз дохил намешавем, то он гоҳ, ки он қавм берун шаванд. Агар онон аз он сарзамин берун шаванд, ба он дохил шавем».

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَتَقَوَّمُ أَدْرُؤْا
يَعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ
وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَءَاتَاكُمْ مَا لَمْ تُؤْتُوا
أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

يَتَقَوَّمُ أَدْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي
كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ
أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّا فِيهَا قَوْمٌ مُّاجِبُونَ
وَإِنَّا لَنَنذِرُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِن
يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا نَادِيهِمْ ﴿٢٢﴾

23. Ду марде аз онон, ки парҳезгорӣ пеша доштанд ва Аллоҳ неъматашон⁽¹⁾ ато карда буд, гуфтанд: «Аз ин дарвоза бар онон дохил шавед. Ва чун ба шаҳр даромадед, шумо пирӯз хоҳед шуд. Ва бар Аллоҳ таваккал кунед, агар аз мӯъминон ҳастед.⁽²⁾»

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ اللَّهَ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ عَلَيْهِمُ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فِتْوَاكُمْ لَوْ أَنَّ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

24. Гуфтанд: «Эй Мӯсо, то вақте ки онон дар он ҷоянд, ҳаргиз ба он шаҳр дохил нахоҳем шуд. Мо ин ҷо менишинем, ту ва Парвардигорат бираведи бичангед».

قَالُوا يُمُوسَىٰ إِنَّا لَنَنذُرُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَادْهَبْ أَنْتَ وَرِثُوكَ فَقَلِيلًا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿١٤﴾

25. Чун Мӯсо алайҳиссалом саркашии ононро дид, гуфт: «Парвардигоро, ман танҳо молики нафси хеш ва бародарам ҳастам. Ва мо тавоноии ҷанги ононро надорем ва наметавонем ононро бо зурӣ ба майдон барем. Миёни мо ва ин мардуми фосику нофармон ҷудой бияндоз». Ва ин далолат менамояд, ки суҳан ва

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرِقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١٥﴾

(1) Яъне: сабр ва боварӣ

(2) Зеро таваккал бар Аллоҳ, хусусан дар чунин мавқеъ корро осон менамояд ва боиси пирӯзӣ бар душман мешавад. Ва ин бар воҷиб будани таваккал далолат мекунад. Низ далолат менамояд, ки таваккали банда ба андозаи имонаш хоҳад буд. Тафсири Саъдӣ 1/ 227

кирдори онон аз гуноҳҳои кабира аст.⁽¹⁾

26. (Парвардигор дуои Мӯсоро қабул кард ва гуфт): «Дохил шудан ба он сарзамини муқаддас ба муддати чихил сол барояшон (барои яҳудон) ҳаром шуд ва дар он биёбон саргардон хоҳанд монд ва роҳе намеёбанд барои осоиш. Пас барои ин нофармонони фосиқ андӯҳгин мабош!»
27. Ва қиссаи ростини ду писари Одам (Қобил ва Ҳобил) - ро барояшон бихон. Он гоҳ, ки қурбоние (яъне амале, ки ба Аллоҳ наздик мекунад) карданд, аз якеашон (Ҳобил) қабул карда шуд, зеро ӯ парҳезгор буд ва аз дигаре (Қобил) қабул карда нашуд, зеро ӯ парҳезгор набуд. Гуфт Қобил аз рӯи ҳасад ва кина: «Туро мекушам. Гуфт Ҳобил: Аллоҳ қурбонии парҳезгоронро қабул мекунад.⁽²⁾
28. (Ҳобил гуфт ба бародараш): Агар ту барои куштани ман даст дароз кунӣ, ман ба ту даст

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً
يَتَيَهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى
الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١٦﴾

* وَأُتِلَّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا
قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ
مِنَ الْآخَرَ قَالَ لَأَفْتُنَّكَ قَالَ إِنَّمَا
يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٧﴾

لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا
بِأَسِطَ يَدِي إِلَيْكَ لَأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 228

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 42

дароз намекунам, ки туро бикушам. Ин аз рӯи тарс нест, балки ман аз Аллоҳ, ки Парвардигори ҷаҳониён аст, метарсам.⁽¹⁾

29. Меҳоҳам, ки ту ҳам гуноҳи маро ва ҳам гуноҳи худро, ба сӯи Парвардигор бибарӣ, то аз дӯзахиён гардӣ, ки ин аст подоши ситамкорон.

30. Ҳавои нафси (Қобил) ўро ба куштани бародар водошт ва ўро кушт ва аз ҷумлаи он зиёнкороне гардид, ки охираташонро ба ин дунё фуруҳтанд.

31. (Баъд аз он, ки Қобил бардарашро кушт, надонист ҷасади бародарашро чи кор кунад). Пас Аллоҳ зоғеро фиристонд, то заминро биковад ва ба ў нишон бидиҳад, ки ҷи гуна ҷасади бародари худро дафн созад. Гуфт: «Вой бар ман, натавонам монанди ин зоғ бошам ва ҷасади бародарамро дафн кунам». Пас ў аз гурӯҳи пушаймон шудагон гангт⁽²⁾

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ، فَأَصْبَحَ مِنَ الخٰٓسِرِينَ ﴿٣٠﴾

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ، كَيْفَ يُؤَارِي سَوْءَ أَخِيهِ قَالَ يُؤَيِّلُقُ أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُوَارِي سَوْءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

(1) Касе, ки аз Аллоҳ метарсад, гуноҳ намекунад ва хусусан ба гуноҳи кабира даст намезанад.

(2) Саранҷоми ҳамаи гуноҳҳо пушаймонӣ ва зиён аст. Тафсири Саъдӣ 1/228

32. Ба сабаби ин ҳодиса ҳукм кардем бани Исроилро, ки ҳар кӣ бикушад касеро ба ғайри ивази касе ё бегуноҳ дар рӯи замин, чунон аст, ки ҳамаи мардумро кушта бошад. Ва ҳар кас, ки сабаби зиндагонии касе шуд яъне, аз куштани чунин шахси бегуноҳ худдорӣ кард, пас гуё, ки зинда сохтааст тамоми мардумонро. Ва ба таҳқиқ паёмбарони Мо ҳамроҳ бо далелҳои равшан бар онҳо (бани Исроил) фиристода шуданд. Боз ҳам бисёре аз онҳо ҳамчунон бар рӯи замин аз ҳадди хеш таҷовуз мекарданд.⁽¹⁾

33. Ҳамоно ҷазои касоне, ки бо Аллоҳ ва паёмбаронаш ҷанг мекунанд ва дар замин ба фасод мекушанд, яъне роҳзани мекунанд он аст, ки кушта шаванд ё ба дор кашида шаванд ё дастхову пойҳояшон яке аз чапу яке аз рост бурида шавад ё аз сарзамини худ бадарға шаванд. Ин барои хор ва шарманда шуданашон дар ин ҷаҳон аст ва дар охира

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٢٢١﴾

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢٢﴾

(1) Яъне, гуноҳ мекарданд ва аз пайравӣ расулони гузашта даст мекашиданд. Тафсири Табари 242 | 10

низ ба азоби сахт гирифтор
хоҳанд шуд.⁽¹⁾

34. Магар, касоне ки пеш аз он
ки шумо онҳоро дастгир
кунед, тавба кунанд.

Парвардигор онҳоро
меомӯрзад. Пас бидонед,
ки Аллоҳ омӯрзанда ва
меҳрубон аст!⁽²⁾

35. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва
расули ӯ имон овардаед ва
ба шариати ӯ амал
кардаед аз Аллоҳ битарсед
ва ба тоаташ наздикӣ
ҷӯед ва ба ризогии ӯ амал
намоед ва дар роҳаш ҷиход
кунед, то ки растагор
гардед!⁽³⁾

36. Онон, ки ба ягонагии
Парвардигор ва шариати ӯ
кофир шудаанд, агар ҳамаи
он ҷӣ дар рӯи
замин аст ва монанди
он аз они онҳо бошад
ва бихоҳанд худро бо он
аз азоби рӯзи қиёмат
бозхаранд, аз онҳо
пазируфта нашавад зеро
вақти бозхаридани худ аз
азоб аз байн рафта ва ба

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا
عَلَيْهِمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤٤﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَتْنُ
الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ
عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3/ 100

(2) Яъне ҳад соқит мешавад, аммо ҳаққу ҳуқуқи одамон соқит намешавад
Тафсири Бағави 3/ 50

(3) Тафсири Ибни Касир 3\103

азоби дардовар гирифтор шаванд!⁽¹⁾

37. (Кофирон) меҳоханд, ки аз оташ берун оянд, дар ҳоле ки берун омада наметавонанд ва азобашон абадӣ аст.
38. Дасти марди дузд ва зани дузд ро ба ҷазои коре, ки кардаанд, то банди даст бибуред. Ин уқубатест аз ҷониби Аллоҳ барои дузд ва дигарон, то аз дуздӣ баргарданд. Ва Аллоҳ пирӯзманду ҳақим аст!⁽²⁾
39. Ҳар кас пас аз кирдори нописандаш (яъне баъд аз дуздӣ карданаш) тавба кунад ва ба салоҳ ояд, Аллоҳ тавбаи ӯро мепазирад. Ба дурустӣ Аллоҳ омӯрзанда ва меҳрубон аст!
40. Оё надонистай эй Паёмбар, ки фармонравоии осмонҳову замин аз онӣ Аллоҳ аст, ҳар киро бихоҳад, азоб мекунад ва ҳар киро бихоҳад, меомӯрзад ва Аллоҳ бар ҳар коре тавоност?

يُرِيدُونَ أَن يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا لَهُمْ
بِخُرُوجِهَا مِنِّهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا
جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ
يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مَلَائِكَةُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَعْفُو لِمَن
يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\230

(2) Тафсири Саъдӣ 1\230

41. Эй Паёмбар, ғамгин накунад ту ро кирдори онон, ки ба куфр мешитобанд. Чи онҳое, ки ба забон гуфтанд, ки имон овардем ва ба дил имон наёварданд ва чи он яхудон, ки гӯш меандозанд, то дурӯғ банданд ва барои гурӯҳе дигар, ки худ назди ту намеоянд, суханчинӣ мекунанд ва сухани Аллохро дигаргун месозанд ва меғӯянд: «Агар шуморо (Муҳаммад) инчунин гуфт, (ки мувофиқи он чи ки мо онро тағйир додаем аз ҳукмҳои Таврот) бипазиред ва агар бо он муҳолиф ояд, аз қабул ва амал кардани вай дурӣ ҷӯед!» Ва ҳар касро, ки Аллоҳ азоби ӯро бихоҳад, ту ӯро аз қаҳри Аллоҳ раҳой нахоҳӣ дод. Инҳо касоне, ҳастанд, (яъне яҳуду мунофиқон)⁽¹⁾ ки Аллоҳ нахостааст, ки дилҳояшонро аз палидии куфр пок гардонад. Ононро дар дунё хорӣ ва дар охира азоби дарднок аст!

42. Инҳо яҳудиён шунавандагони дурӯғанд, хӯрандагони ҳароманд. Пас агар назди ту омаданд,

﴿يَأْتِيهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا وَسَمَّعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحْرِفُونَ أَلْكَاهِم مِّن بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمْ تَأْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَن تَمْلِكَ لَهُ مِنْ أَلَلهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّر قُلُوبَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١١﴾﴾

﴿سَمَّعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَلُونَ لِلسُّخْتِ فَإِن جَاءَكَ فَاحْكُم بَيْنَهُم أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَصْرِوْكَ شَيْئًا﴾

миёнашон ҳукм кун ё аз онҳо рӯй гардон ва агар рӯй гардонӣ, ҳеч ба ту зиёне нарасонанд. Ва агар миёнашон ҳукм кунӣ, ба адолат ҳукм кун, ки албатта Аллоҳ адолатпешагонро дӯст дорад.

43. Чӣ гуна туро дар байни худ ҳоким қарор медиҳанд, дар ҳоле ки Таврот, ки дарбаргирандаи ҳукми Аллоҳ аст, дар назди онҳост? Сипас аз ҳукми ту рӯй мегардонанд. Ва касоне ки ин корҳоро мекунад, мӯъмин нестанд.⁽¹⁾

44. Ба дурустӣ Мо Тавротро, ба Мӯсо писари Имрон алайҳиссалоту вассалом нозил кардем, ки дар он раҳнамоӣ аст, ки ба сӯи ҳақ ҳидоят мекунад ва дар он равшание ҳаст, ки ториқиҳои ҷаҳолат шакку шубҳа ва шаҳватҳоро равшан мекунад. Паёмбароне, ки итоаткунандаи фармони Парвардигор буданд, бинобар он барои яҳуд ҳукм карданд ва низ парҳезгорону донишмандон, ки ба ҳифзи китоби Аллоҳ (Таврот) маъмур буданд ва бар он

وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٣﴾

وَكَيفَ يُحْكُمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ
التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ
بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ
يُحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْمَعُوا
لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّيْبِيُّونَ وَالْأَخْبَارُ يَمَّا
أَسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا
عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنَ
وَلَا تَتَشَرَّوْا بِنِيتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ
يَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 232

гувоҳӣ доданд, инҳо касоне буданд, ки дар миёни яҳудиён бар асоси Таврот ҳукм мекунанд ва худ ба он амал доштанд ва онро ба дигарон таълим медоданд, пас Парвардигор фармуд: Аз мардум матарсед, аз Ман битарсед ва оёти маро ба баҳои андак мафурушед⁽¹⁾. Ва ҳар кӣ мувофиқи оёте, ки Аллоҳ нозил кардааст, ҳукм накунад, кофир аст.⁽²⁾

45. Ва дар Таврот бар онон муқаррар доштем, (яъне фарз кардем), ки шахс дар баробари шахс ва чашм дар баробари чашм ва бинӣ дар баробари бинӣ ва гӯш дар баробари гӯш ва дандон дар баробари дандон ва ҳар захмеро қасосест. Ва ҳар кӣ аз қасос даргузарад, гуноҳашро кафорае (товоне) хоҳад буд. Ва ҳар кӣ ба он чӣ Аллоҳ нозил кардааст, дар қасос ва ғайри он ҳукм накунад, пас ӯ аз ситамкорон аст.⁽³⁾

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْ النَّفْسَ
بِالنَّفْسِ وَالْأَعْيُنَ بِالْأَعْيُنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ
وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ
فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ. وَمَنْ لَمْ يُحْكَمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٥﴾

46. Ва аз паи онҳо Исо писари Марямро фиристодем, ки тасдиқкунандаи Тавроте буд,

وَقَفَّيْنَا عَلَى آثَرِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَءَاتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ

(1) Ҳар гоҳ олим аз ин офатҳо солим бимонад, ӯ тавфиқ ёфтааст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\232

(3) Тафсири Бағавӣ 3\62

ки пеш аз ў фиристода будем ва Инҷилро, ба ў додем, ки дар он ҳидоятест, ки ба роҳи ҳақ даъват менамояд ва нурест, ки ҳақро аз ботил ҷудо мегардонад ва тасдиқкунандаи Тавротест, ки пеш аз он нозил карда шудааст ва бар сиҳати он гувоҳи медиҳад ва бо он мувофиқ аст ва барои парҳезгорон, ҳидоят ва пандест.⁽¹⁾

47. Ва бояд, ки аҳли Инҷил мувофиқи он чӣ Аллоҳ дар он китоб нозил кардааст, ҳукм кунанд. Зеро ҳар кас ба он чӣ ки Аллоҳ нозил кардааст, ҳукм накунад, аз фосиқон аст.
48. Ва ин китобро эй Муҳаммад ба ростӣ бар ту нозил кардем ва ҳар он чи дар он аст ҳақ аст, тасдиқкунанда ва ҳукмкунанда бар китобҳост, ки пеш аз он буданд. Ва баён медорад он чи аз он китобҳо, ки тағйир дода шуданд. Пас, мувофиқи он чӣ Аллоҳ нозил кардааст, дар миёнашон (яхудиён) ҳукм кун ва аз пайи хоҳишхояшон марав, то он чиро ки аз ҳақ бар ту нозил шудааст,

فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٦١﴾

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ
وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١٦٢﴾

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا
عَلَيْهِ ۖ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا
مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمَنَاجِيًّا ۗ وَأَوْسَاءَ اللَّهِ
لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ
لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَاءِ آتٰنِكُمْ فَاسْتَبِقُوا
الْحَيٰتِيَّ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فِي نَارٍ ۖ كَمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\233 ва Тафсири ибни Касир 3\126

вогузорӣ. Барои ҳар гурӯҳе аз шумо шарият ва равише ниҳодем. Ва агар Аллоҳ мехост, ҳамаи шуморо як уммат месохт. Вале хост дар он чӣ бар шумо арзонӣ доштааст, биёзмоядатон, то фармонбардори шумо аз нофармонбардор маълум гардад. Пас бо амал карданатон ба Қуръон ба сӯи некиҳо биширобед. Бозгаштани ҳамаи шумо ба сӯи Аллоҳ аст, то аз он чӣ дар он ихтилоф мекардед, огоҳатон созад.

49. Ва эй Паёмбар, миёни яҳудиён бар мувофиқи он чӣ ки Аллоҳ нозил кардааст, ҳукм кун ва аз хостаҳояшон пайравӣ макун ва аз онҳо бипарҳез, ки мабодо бифиребандат, то аз баъзе аз чизҳое, ки Аллоҳ бар ту нозил кардааст, рӯй бигардонӣ. Ва агар аз ҳукми ту рӯй гардонданд, бидон, ки Аллоҳ мехоҳад ононро зудтар ба подоши баъзе гуноҳонашон дар дунё азоб кунад ва ҳароина бисёре аз мардуми яҳуд аз тоати Парвардигорашон саркашанд.⁽¹⁾

وَأَن أَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَأَخَذَ زُهْرُ بْنُ أَبِي هُرَيْرَةَ أَن يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 66

50. Оё ин яҳудиён ҳукми чоҳилиятро меҳоханд? Ва барои қавме, ки муътақиданд ва бовар доранд, ки ҳукми Парвардигор ҳақ аст, чи касе беҳтар аз Аллоҳ ҳукм менамояд?
51. Эй касоне, ки имон овардаед, яҳуд ва насороро ба дӯстӣ нагиред. Онон худ дӯстони яқдигаранд ва яқдигарро ёрӣ мекунанд ва бар зидди дигарон яқдаст ва яқпорча мешаванд. ҳар кас, ки аз шумо эшонро дӯст гирад, дар зумраи онҳост. Ҳамоно Аллоҳ ситамгоронро ҳидоят намекунад!⁽¹⁾
52. Парвардигор хабар медиҳад аз ҳоли мунофиқоне, ки дар дил маразе⁽²⁾ доранд, мебинӣ, ки ба сӯҳбати яҳудон мешитобанд, мегӯянд: «Метарсем, ки ба мо осебе бирасад⁽³⁾». Наздик аст, Парвардигор пирӯзие биёварад ё аз ҷониби худ коре кунад⁽⁴⁾, пас он гоҳ аз он

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا يَقُومُ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسْرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُضِيقَ جُوعًا عَلَىٰ مَا اسْتَرَأَوْا فِي أَنفُسِهِمْ ذَلِكُمْ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\235

(2) Бемории маънавий мисли шакку шубҳа ва нифок.

(3) Эҳтимол аст, ки шикасту ҳазимат бар мусалмонон рӯй диҳад,

(4) Яъне, фатҳи Макка, ки паёмбарашро нусрат диҳад, ислом ва мусалмонҳоро бар кофирон пирӯз гардонад ё коре кунад, ки ба сабаби он қуввати яҳуду насоро заиф гардад, пас назди мусалмонон сарфурӯ оранд. Тафсири Саъдӣ 1\235

чӣ дар нафсҳояшон пинҳон дошта буданд, пушаймон шаванд.

53. Ва онҳое, ки имон овардаанд, (яъне, мӯъминон дар ҳоли мунофиқон дар таъачҷуб монда ба якдигар) меғӯянд: «Оё инҳо ҳамон касонеанд, ки ба Аллоҳ савгандҳои саҳт мехӯрданд, ки бо шумо хоҳанд буд?», амалҳояшон, ки дар дунё ба ҷо оварданд ба сабаби гумони бадашон бар ислому мусалмонон ботил гардид, пас худ дар зумраи зиёнкорон даромаданд.⁽¹⁾

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ
جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ أَنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ
فَأَصْبَحُوا خَسِرِينَ ﴿٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعْرَاقَهُ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ
اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

54. Эӣ касоне, ки имон овардаед, ҳар кӣ аз шумо аз динаш бозгардад, пас, ба зудӣ Аллоҳ мардумеро биёварад новобаста вай яҳудӣ ё насронӣ ё дигар бошад, ки онҳоро дӯст бидорад ва онҳо низ ӯро дӯст доранд. Дар баробари мӯъминон фурутананд ва дар баробари кофирон неруманданд, дар роҳи Аллоҳ бо молу ҷон ва гуфтору кирдорашон чиҳод мекунанд ва аз маломати ҳеч маломатгаре намехаросанд. Ин фазли Аллоҳст, ба ҳар кас, ки хоҳад, медиҳад ва

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 69

Парвардигор фарохнеъмату доност!⁽¹⁾

55. Танҳо Аллоҳ ва паёмбари Ё ва мўминон дўсти шумо ҳастанд, касоне, ки намозро бо хушӯ барпо медоранд ва закоти фарзиро адо менамоянд ва дар баробари Аллоҳ фурутан ҳастанд.
56. Ва ҳар кӣ Аллоҳ ва паёмбари Ё ва мўминонро дўсти худ гирифт, пас бегумон ҳизб ва гурӯҳи Аллоҳ пирӯз аст.
57. Эй мўминон касонеро, ки дини шуморо бо тамасхӯр ва бозӣ гирифтаанд, аз касоне, ки ба онҳо пеш аз шумо китоб дода шуд ва кофиронро дўст магиред ва агар мўмин ҳастед аз Аллоҳ битарсед. Зеро имоне, ки дар вучуди мўминон аст, иҷоб мекунад, то дўстии эшонро тарк намоянд ва аз дари душманӣ бо онҳо дароянд.⁽²⁾
58. Ва чун бонги намоз кунед, он намозро яҳуду насоро ва кофирон⁽³⁾ масхараву бозӣ мегиранд, зеро мардуме ҳастанд, ки ба сабаби нодонии худ намеандешанд.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَنْ تَوَلَّى اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾

يَتَّيِّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَاتَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُومًا وَلِعِبَاءَ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَافِرَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُفْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هَاهُنَا هَاهُنَا وَلِعِبَاءًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\235

(2) Тафсири Саъдӣ 1\236

(3) Тафсири Бағавӣ 3\74

59. Бигў эй расул, ба он масхаракунандагони аҳли китоб: «Эй аҳли китоб, оё интиқоми шумо чуз ин чизи дигаре ҳаст, ки мо ба Аллоҳ ва он чӣ бар мо нозил шуда ва он чӣ пеш аз ин нозил шудааст, имон овардаем. Ва бидонед, ки бештари шумо фосиқ ҳастед. Яъне, аз тоъати Илоҳӣ берун рафта ва бар иртиқоби гуноҳ чуръат кардаед»⁽¹⁾

60. Бигў: «Оё шуморо аз касоне, ки дар назди Аллоҳ ҷазое бадтар аз ин доранд, хабар бидиҳам, ки шумо моро бад-он муттаҳам намудаед, ҳол он ки он сифот дар шумо мавҷуд мебошад: Онҳо касоне ҳастанд, ки Аллоҳ онҳоро лаънат карда ва бар онҳо ҳашм гирифта ва баъзеро маймуну хук гардондааст ва парастандагони тоғутанд⁽²⁾. Онҳоро бадтарин ҷойгоҳ аст ва аз роҳи рост гумгаштатаринанд.

61. Ва чун мунофиқон назди шумо омаданд, гуфтанд, ки имон овардем ва ҳол он ки

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَتَّقُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ
ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ
وَأَنْ أَكْثَرُكُمْ فَالِيسْفُونَ ﴿٥٩﴾

قُلْ هَلْ أَنْتُمْ كُمِبَشْرٍ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مَن
لَعَنَهُ اللَّهُ وَعَظِيبٌ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَةَ
وَالْحَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطُّغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا
وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

وَإِذْ جَاءَهُمْ وَكُفَالُوا ءَامَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ
قَدْ خَرَجُوا بِهِ ءَالَهُ أَغْمَرُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\237

(2) Ҳар он чи ба ҷои Аллоҳ парастидиш шавад ва он парастидашуда розӣ бошад. Тафсири Саъдӣ 1\237

бо куфр дохил шуданд ва ба ҳамон куфр хориҷ гаштанд ва онҳо даъво доранд, ки мӯъмин ҳастанд, Аллоҳ ба он чӣ пинҳон медоранд, огоҳтар аст!

62. Мебинӣ бисёре аз онҳоро (яхудонро), ки ба гуноҳу бедодӣ⁽¹⁾ ва дар ҳӯрдани моли ҳаром аз якдигар тез мешитобанд. Воқеан кори бисёр бадеро анҷом медиҳанд!
63. Аз чӣ рӯй пешвоён ва донишмандонҳояшон ононро аз гуфтори бад ва ҳаромхорагӣ бознамедоранд. Дар ҳақиқат чи бадӣ аст, ки онон анҷом медиҳанд.
64. (Парвардигор паёмбарашро аз ақидаи бади яҳудон ва он чи миёни худ пинҳон медоштанд, хабар медиҳад): Яҳудиён гуфтанд, ки Парвардигор дастбаста аст (яъне, Парвардигор бахил аст. Ва ин воқеа замоне буд, ки ба онҳо хушкӣ ва қаҳтӣ расида буд). Дастҳои худашон баста бод! Ва ба он сухан, ки гуфтанд, малъун гаштанд. Яъне, Парвардигор онҳоро аз раҳмати худ берун

وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسْرِغُونَ فِي الْأَثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَأَكْثِيهِمُ السُّحْتُ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

لَوْلَا يَهْتَدُهُمُ الرَّبُّ لَيَشْرَبُوا وَالْأَجْبَارُ عَن
قَوْلِهِمُ الْأَثْمُ وَالْكَيْدُ لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ
وُلِعُوا بِمَا قَالُوا لَأَنزِلَ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ
كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّا أَنْزَلَ
إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَالْقَيْنَاتُ يَتَّبِعُنَّ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَمَا
أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَسَعُونَ
فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

(1) Аз ҳад гузаронидан аз ҳақ

кард. Ва амр чунин тавр нест,
ки онҳо бар Аллоҳ сухани
дурӯғ мебофанд, балки
дастҳои Аллоҳ⁽¹⁾ кушода аст.
Ба ҳар сон, ки бихоҳад, рӯзи
медиҳад. Ва он чӣ бар ту
аз ҷониби Парвардигорат
нозил шудааст, ба сабаби
бухлу ҳасадашон дар туғён
ва куфри бештарашон хоҳад
афзуд. Мо то рӯзи қиёмат
миёнашон душманиву кина
афкандаем. Ҳар гоҳ, ки ба
сабаби вайронии нияташон
ва фасодкориашон бар
муқобили мусалмонон
оташи ҷангро афрӯхтанд,
Аллоҳ хомӯшаш сохт. Ва
онон дар рӯи замин ба фасод
мекӯшанд ва
Аллоҳ муфсидонро дӯст
надорад.⁽²⁾

65. Ва агар аҳли Китоб имон ба
Аллоҳ ва расулаш биёваранд
ва парҳезгорӣ кунанд
(яъне, фармудаҳояшро ба
ҷо оранд ва аз он чи манъ
кардааст, дур биистанд),
гуноҳонашонро хоҳем
нобуд кард ва онҳоро ба
биҳиштҳои пурнеъмат
дохил хоҳем кард.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا
لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَأَدْخَلْنَا لَهُمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿١٥﴾

(1) Дар оят сифати дастони Аллоҳ зикр шудааст, ки он бе мислу монанд ва лоиқ ба зоти худааш аст.

(2) Тафсири Табарӣ 10\458

66. Ва агар Таврот ва Инҷил ва он чиро, ки аз ҷониби Аллоҳ бар онҳо нозил шуда, (Қуръонро) барпой доранд, аз болои сару зери пояшон рӯзӣ бихӯранд (яъне ризқҳои онҳо фаровон гардад). Баъзе аз онҳо мардуме миёнарав ҳастанд ва бар ҳақ устуворанд ва бисёриашон бадкирдоранд ва аз роҳи ҳақ гумроҳанд.⁽¹⁾

67. Эй Паёмбар, он чиро аз Парвардигорат бар ту нозил шудааст, ба мардум бирасон. Агар чунин нақунӣ ва чизеро аз он пинҳон кунӣ, амри рисолати Ёро адо накардаӣ. Аллоҳ туро аз мардум ҳифз мекунад ва бар душманонат пирӯз мегардонад ва вазифаи ту расонидани ҳақ аст ба сӯи мардум. Ба дурустӣ Аллоҳ мардуми кофирро ҳидоят намекунад.⁽²⁾

68. Бигӯ: «Эй аҳли китоб, шумо бар чизе нестед, (яъне ба Қуръон, Муҳаммад, паёмбари худ ва китобатон имон наовардаед) то он гоҳ, ки Таврот ва Инҷил ва он чиро аз ҷониби

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلِ
إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَاتِهِ، وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ ﴿٦٧﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى
تَقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ
مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ
مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا
فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/238

(2) Ва касе гумон барад, ки Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам чизеро пинҳон кардааст аз амри Парвардигор, ба дурустӣ бар Аллоҳ дуруғи бузургеро бофтааст. Тафсири Бағавӣ 3/78

Парвардигоратон бар шумо нозил шудааст, барпой доред». Он чӣ аз ҷониби Парвардигорат бар ту нозил шудааст, бар туғён ва куфри бештарашон бияфзояд. Пас бар ин мардуми кофир ғамгин мабош.

69. Албатта, аз миёни онон, ки имон овардаанд (яъне, мусалмонон) ва яхудиён ва собиин⁽¹⁾ ва насоро, (пайравони Исо алайҳиссалом) ҳар кӣ ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон дошта бошад ва кори шоиста кунад, аз аҳволи рӯзи қиёмат биме бар онҳо нест ва он чи ки дар дунё тарк намуданд, бар он ғамгин намешаванд.

70. Ба дурустӣ Мо аз бани Исроил паймони маҳкам гирифтём, то ба Аллоҳ имон биёваранд ва паёмбаронро ба сӯи онҳо фиристодем. Ҳар гоҳ ки паёмбаре чизе мегуфт, ки бо хоҳиши нафсашон мувофиқ набуд, гурӯҳеро дурӯғ мебароварданд ва гурӯҳеро мекуштанд.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ
وَالصَّادِقِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَرَسُولْنَا إِلَيْهِمْ
رُسُلًا كَلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى
أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

(1) Онон қавмеанд, ки бар фитраташон боқӣ монданд ва барояшон дини муқарраре нест, ки ба он пайравӣ кунанд.

71. Ва пиндоштанд, ки ҳеҷ азобе нахоҳад буд. Пас аз дидани ҳақ кӯр ва аз шунидани он кар шуданд. Он гоҳ Аллоҳ тавбаашон бипазируфт. Боз бисёре аз онҳо кӯру кар шуданд. Ва Аллоҳ ба он чӣ мекунад бино аст.

72. Парвардигори мутаъол қасам ёд мекунад касоне, ки гуфтанд: Ба таҳқиқ, ки Аллоҳ ҳамон Масеҳ писари Марям аст, кофир шуданд. Масеҳ алайҳиссалом даъвои ботили онҳоро рад карда гуфт: «Эй бани Исроил, Аллоҳро, Парвардигори ман ва Парвардигори худро бипарастед». Зеро ҳар кас, ки барои Парвардигор (Исо ё касе дигарро) шарике қарор диҳад, ҳамон Аллоҳ бихиштро бар ӯ ҳаром кунад ва ҷойгоҳи ӯ оташ аст ва ситамкоронро ёридиҳандае нест, ки аз азоби Парвардигор онҳоро раҳо кунад.

73. Ҳамон онон, ки гуфтанд: «Аллоҳи барҳақ саввумини се аст⁽¹⁾», кофир шуданд. Дар ҳоле, ки ҳеҷ маъбуде барҳақ

وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ مِّنْهُمْ وَاللَّهُ بصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَتَّبِعُنِي أَتَى عَلَى عِبَادُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ

(1) Яъне: ба эътиқоди насронийён дар мартабаи улухият се кас ҳастанд: яке Аллоҳ ва дигаре Исо ва сеюм Марям. Тафсири ибни Касир 3\158 ва Бағавӣ 3\82

чуз Аллоҳ нест. Агар аз он
чӣ мегӯянд, бознаистанд,
ба ононе ки дар ақидаи
кофирашон меистанд, азоби
дардовар хоҳад расид.

74. (Сипас Парвардигор онҳоро
ба тавба кардан аз он чӣ аз
онҳо сар зада даъват кард ва
баён намуд): Оё ба даргоҳи
Аллоҳ тавба намекунад ва
аз Ё омӯриш намехоҳанд?
Аллоҳ омӯрзанда ва
меҳрубон аст!

75. (Сипас ҳақиқати Масеҳ
ва модарашро, ки ҳақ ва
ошкор буд, баён кард ва
фармуд): Масеҳ писари
Марям, чуз паёмбаре набуд,
ки паёмбароне пеш аз ӯ
буданд ва модараш зани
ростгӯй⁽¹⁾ буд, ки ҳар ду ғизо
меҳӯрданд. Бингар, ки чӣ
гуна оётро барояшон баён
мекунем, сипас бингар, ки чӣ
гуна аз ҳақ рӯй мегардонанд.⁽²⁾

76. Эй Паёмбар, ба кофирон
бигӯ: «Оё чуз Аллоҳ
маъбуди дигареро, ки
барои шумо молики ҳеч
фоида ва зиёне нест ҳеч
фоида ва зиёне барои шумо

يَسْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لِيَمْسَنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابَ آيَةٍ ﴿٧٤﴾

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٥﴾

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَأَنَّا بِكُلَّانِ
الطَّعَامِ أَنْظَرُ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ
ثُمَّ أَنْظَرُ أَنِّي يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾

قُلْ اتَّبِعُونِ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ
شَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

(1) Бисёр ростгӯй дар мартабаи сиддиқон, ки баъди анбиё аст.

(2) Ин далели равшане аст, бар ин ки онҳо ду бандаи ниёзманд буданд ва
хамон тавр ки инсонҳо ба хӯрок ва ошомидани ниёз доранд онҳо низ ба он
ниёзманд буданд.

намерасонад, мепарастед ва ҳол он, ки Аллоҳ ба гуфтори бандагонаш шунаво ва ба кирдорашон доност?»

77. Эй Паёмбар ба насоро бигў: «Эй аҳли китоб, ба ноҳақ дар дини хеш ғулув (зиёдаравӣ) мақунед дар он чи ки аз шахсияти Масеҳ эътиқод доред ва аз хоҳишҳои он мардуме, ки пеш гумроҳ шуда буданд ва мардуми бисёреро гумроҳ карданд ва худ аз роҳи рост қачравӣ кардаанд, пайравӣ мақунед».
78. (Парвардигор хабар медиҳад, ки Ў кофиронро аз раҳматаш маҳрум карда гуфтааст): Онон, ки аз бани Исроил кофир шуданд, ба забони Довуд ва Исо ибни Марям лаънат шуданд ва ин лаънат подоши исён ва таҷовузашон буд.
79. Инҳо, яҳудиён гуноҳи ошқор мекарданд ва ба кардани он розӣ буданд ва аз кори зиште, ки мекарданд, якдигарро манъ намекарданд ва ҳароина бадкорӣ мекарданд. Ба ин сабаб сазовори лаънати Парвардигор гаштанд.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

80. Бисёре аз яҳудиёнро мебинӣ, ки бо кофирон яъне, бо мушрикони Макка, ки бар зидди Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба ҷанг баромаданд дӯстӣ меварзанд. Бад аст, он чӣ пештар барои худ фиристоданд. Хашми Аллоҳ бар онҳост ва рӯзи қиёмат дар азоби ҷовидонаанд.⁽¹⁾

81. Ва агар он яҳудиёне ки мушриконро дастиёри карданд ба Аллоҳ ва паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва он чӣ бар ӯ назил шуда, (Қуръон) имон оварда буданд, кофиронро дӯст намегирифтанд, вале бештарашон фосиқонанд. Яъне, аз тоъати Аллоҳ ва расулаш берунанд.⁽²⁾

82. Бешак хоҳӣ дид, эй Паёмбар, ки душмантарин мардум барои мӯъминон яҳудиён ва мушрикони ҳастанд ки яҳудиён аз сабаби саркашӣ ва инкор карданашон ҳақро ва мушрикони ба сабаби бутпарастияшон душманӣ варзиданд ва меҳрубонтарин қасон

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيَبْلُوَ مَا قَدَّمْت لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ لَهُمْ حَلِيلُونَ ﴿٨٠﴾

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا هَؤُلَاءِ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِن كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾

﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرُكَ إِنَّكَ بِنَاتٍ مِنْهُمْ قَتَيْسِينَ وَرُحْبَانَا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\85

(2) Тафсири Бағавӣ 3\85

нисбат ба онон, ки имон овардаанд, касонеро меёбӣ, ки мегӯянд: «Мо насронӣ ҳастем». Зеро баъзе аз онҳо донишмандону обидон ҳастанд ва онҳо аз қабули ҳақ такаббур намекунанд. Ва онҳо касонеанд, ки рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро қабул карданд ва ба он имон оварданд.⁽¹⁾

83. Аз нишонаҳои дӯстии онҳо ба мусалмонон он аст, ки гурӯҳе аз онҳо⁽²⁾ он чиро, ки бар паёмбар нозил шуда, бишнаванд, чашмонашон ба сабаби он чи аз ҳақ шинохтанд, пур аз ашк мешавад, ки он ҳақ ва аз назди Парвардигор аст ва ба Аллоҳ имон меоваранд ва расули Ҷро пайравӣ мекунанд ва мегӯянд: “Эй Парвардигори мо, имон овардем, моро низ дар зумраи гувоҳидиҳандагон бинавис”.⁽³⁾

84. Чаро ба Аллоҳ ва ин дини ҳақ, ки бар мо нозил шудааст, имон наёварем ва

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ
تَرَوُا عُيُنَهُمْ تَفِيضٌ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا
عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
فَاكْتُمْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ
أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\241

(2) Яъне гурӯҳе аз деҳқонони ҳабаш. Тафсири ибни Касир 3\168

(3) Яъне, дар рӯзи қиёмат бо ҳамроҳи уммати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам Тафсири Бағавӣ 3\88

тамаъ накунем, дар ин ки Парвардигори мо моро дар шумори солеҳон оварад?

85. Пас ба сабаби имоне, ки оварданд ва эътирофе, ки ба ҳақ карданд, Парвардигор онҳоро ба бихиштҳое, ки аз зери дарахтони он ҷӯйҳо равон аст, дарорад ва онҳо дар он ҷовидон мемонанд ва ин подоши неқӯкорон аст.
86. Ва онон, ки куфр варзиданд ба яғонагии Парвардигор ва инкор карданд паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламу ва оёти моро, ки бар паёмбарон назил шуда дурӯғ шумориданд, онҳо аз аҳли ҷаҳаннаманд.
87. Эй касоне, ки имон овардаед, чизҳои покизаеро, ки Аллоҳ бар шумо ҳалол кардааст, ҳаром макунед аз таъом, нӯшоки, никоҳи занон ва неъматеро, ки Парвардигор ба шумо ба фароҳӣ арзонӣ намудааст, ба танги мағиред ва аз ҳад дармагузаред, ки ҳамоно Аллоҳ аз ҳад таҷовузкунандагонро дӯст надорад.⁽¹⁾
88. Ва аз чизҳои ҳалолу покизае, ки Аллоҳ ба шумо рӯзи додааст, бихӯред ва

فَأْتَبَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا الْأَمْحَرُمْوَا طَيِّبَاتٍ مَّا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَأَنْتُمْ لِلَّهِ الَّذِينَ أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\90

аз Аллоҳе, ки ба Ҷ имон овардаед, битарсед. Ва амрҳояшро ба ҷо оред ва аз манъ кардаҳояш дурӣ ҷӯед.

89. Парвардигор шуморо ба хотири савгандҳои беҳуда аз забонатон ҷорӣ гашта бозхост нахоҳад кард. (ба монанди Валлоҳӣ не! Валлоҳӣ оре!), вале ба сабаби шикастани савгандҳое, ки аз рӯи қасд меҳӯред, бозхост мекунад ва каффорати он таъом додани даҳ мискин аст аз ғизои миёнае, ки ба хонаводаи хеш меҳӯронед ё пӯшиши (либоси) онҳо ё озод кардани як банд. Ва ҳар кӣ наёбад, се рӯз рӯза медорад. Ин каффорати қасам аст, ҳар гоҳ, ки қасам хӯрдед, ба қасамҳои худ вафо кунед. Аллоҳ оёти худро барои шумо инчунин баён мекунад, бошад, ки сипосгузор бошед, ки Парвардигор шуморо ба роҳи рост ҳидоят фармудааст.

90. Эй қасоне, ки имон овардаед ба Аллоҳ ва расули Ҷ, шароб⁽¹⁾ ва қимор ва бутҳо ва гаравбандӣ бо тирҳо (тирҳое, ки фол мекушоянд), палидӣ ва кори шайтон аст, аз он

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ
فَكَفَرْتُمُوهَ إِطْعَامَ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ مِنْ
أَوْسَطِ مَا نَطَعُمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ
أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَرَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا
حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْأَنْصَابُ وَالْأَرْزَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ فَأَجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

(1) Ҳар масткунандае, ки ақдро тира мекунад.

гуноҳон парҳез кунед, то ба ҷаннат комёб шавед! (Ин корҳо аз чиҳати маънавӣ палид ва наҷас ҳастанд, гарчӣ дар зоҳир палид нестанд).

91. Чуз ин нест, ки шайтон мехоҳад бо шаробу қимор миёни шумо кинаву душманӣ афканад ва шуморо аз ёди Аллоҳ ва намоз боздорад, ба рафтани ақл дар нӯшидани шароб ва машғул шудан ба беҳудагӣ дар бурд кардани қимор, пас оё шумо даст мекашед ва бас мекунед? (яъне, аз ин корҳо боз истед).

92. Аллоҳу паёмбарашро итоъат кунед ва фармонбардорӣ намоед. Агар рӯй гардонед, аз фармудаҳои Парвардигор ва амал кардед ба он чи манъ карда шудед, бидонед, ки вазифаи паёмбари Мо (Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам) расонидани паёми равшани Парвардигор аст!

93. Бар касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, дар он ҷӣ хӯрдаанд, пеш аз ҳаром шудани шароб ва қимор гуноҳе нест, ҳар гоҳ парҳезгорӣ кунанд аз корҳои ҳаром ва имон биёваранд ва

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ
وَيَصَّدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ
الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَحْذَرُوا
فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا
الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا
وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

ба корҳои шоиста пардозанд, боз ҳам парҳезгорӣ кунанд ва имон биёваранд, боз ҳам парҳезгорӣ ва неки кунанд, (яъне, хавфашон онҳоро ба неқӯкорӣ овард ҳатто, ки гӯё Аллоҳро дида ибодат мекунанд) ва Аллоҳ неқӯкоронро дӯст дорад.⁽¹⁾

94. Эй касоне, ки имон овардаед, Аллоҳ шуморо ба сайде, ки ба даст мегиред ё ба найза шикор мекунад, меозмояд, то бидонад чӣ касе дар пинҳонӣ аз $\bar{U}$ метарсад⁽²⁾. Ва ҳар кӣ аз ин пас аз ҳад таҷовуз кунад, яъне ба шикор барояд дар ҳоли ихром ўрост азобе дардовар.

95. Эй касоне, ки имон овардаед, ҳар гоҳ, ки дар ихром бошед, хоҳ дар ҳаҷ ё умра ё дар ҳарам сайдро макушед. Ҳар кӣ ҳар намуди сайдро ба амд (қасдан) бикушад, ҷазои ў қурбонӣ кардани ҳайвонест монанди он чӣ куштааст, аз шутур, гов ё гусфанд ба шарти он ки ду шахси одил аз шумо гувоҳӣ диҳанд ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَلْتَنَكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ
مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاكُمْ
لِيَعْلَمَ اللَّهُ مِنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنْ أَعْتَدَى
بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ وَعْدَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ
حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ
مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ
مِّنكُمْ هَذَا يَبْلُغُ الْكَعْبَةَ أَوْ كَفْرَةَ طَعَامٍ
مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ
وَبِالْأَمْرِ وَعَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ
فَيَنْتَقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿١١﴾

(1) Неқӯкорӣ амалест, ки Парвардигор онро бар бандагонаш мувоҳардондаст, балки бо анҷоми он ба даргоҳи Аллоҳ наздик мешаванд ва ризоияташро дармеёбанд ва аз азобаш худро дур мекунанд. Тафсири Табарӣ 10/576

(2) Яъне худдорӣ мекунад аз шикор дар ҳоли ихром бастан аз барои ҳаҷ ё умра.

қурбониро ба Каъба расонад ё ба кафورات тангдастонро аз фақирони ҳарам таъом диҳад ё баробари он рӯза бигирад, Парвардигор бар вай ин ҷазоро фарз гардонид, то уқубати кори худ бичапад. Аз он чӣ дар гузашта кардаед⁽¹⁾, Аллоҳ афв кардааст, вале ҳар кӣ ба он қасдан бозгардад, Аллоҳ аз ӯ интиқом мегирад, ки Аллоҳ пирӯзманду интиқомгиранда аст!

96. Шикори сайдҳои дарёӣ ва хӯрдани он дар ҳоли ихром аз чиҳати баҳраманд шуданатон аз он бар шумо ва мусофирон ҳалол шудааст ва шикори саҳроӣ, то ҳангоме ки дар ихром ҳастед, (дар ҳаҷ ё умра) бар шумо ҳаром аст. Ва аз Парвардигоре, ки ба назди ӯ гирд оварда мешавад, битарсед, то ба савоби бузурге сазовор шавед ва аз азоби дардноки ӯ солим монед!

97. Парвардигор бар бандагонаш миннат карда мефармояд: Каъба, Байтулҳаромро ва моҳҳои ҳаром⁽²⁾ ва қурбонии

أَجَلٌ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ
وَاللَّسْيَارَةُ وَحَرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ
حُرُمًا وَأَتَّفَعُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

* جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ
قِيَمًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلْبِدَ
ذَلِكَ لِيَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

(1) Пеш аз ҳаром шудани он чизҳои зикр шуда

(2) моҳи зулҳиҷча, зулқаъда, муҳаррам ва раҷаб

бекилода (бегарданбанд)
 ва қурбонии боқилода
 (гарданбанддор) сабаби
 интизоми кори дин ва
 дунё ва осоиштагӣ барои
 ҳаёташон гардонид, Ин ба
 он хотир аст, то бидонед
 Парвардигор ба тамоми он
 чи дар осмонҳо ва дар замин
 мебошад, огоҳ аст. Аз ҷумла
 огоҳии Парвардигор ин
 аст, ки зиёрати ин хонаро
 бароятон муқаррар сохт,
 чун медонист бисёре аз
 манофеъи динӣ ва дунявӣ
 шумо дар он таъмин
 мешавад.⁽¹⁾

98. Бидонед, ки укубати Аллоҳ
 сахт аст ва ҳам Ў омӯрзандаву
 меҳрубон аст! Яъне, касе ки
 аз фармони Ў рӯй гардонад,
 ба ҷазои сахт гирифтораш
 кунад ва бидонед Ў нисбат
 ба касе, ки сӯяш бозгардад
 ва тавба кунад ва аз Ў итоъат
 намояд, омӯрзанда ва
 меҳрубон аст.⁽²⁾

99. Парвардигор хабар медиҳад,
 ки вазифаи паёмбар ҷуз
 расонидани паём, роҳ
 намудан ва далолат кардан
 чизе дигаре нест. Аммо
 ҳидоят ва тавфиқ дар дасти

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
 عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
 تَبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\244

(2) Тафсири Саъдӣ 1\244

Аллоҳ аст. Ва он чиро, ки
ошкор месозед ё пинҳон
медоред, Аллоҳ медонад!

100. Бигӯ: «Нопоку пок баробар
нестанд, ҳарчанд фаровонии
нопок туро ба ҳайрат
афканад». Яъне, кофир бо
мӯъмин, осӣ бо тоъаткор,
ҷоҳил бо олим ва моли
ҳалол бо моли ҳаром
баробар намешавад. Ва моли
ками ҳалоли фоидаовар
беҳ аст аз моли бисёри
ҳароми зараровар.⁽¹⁾ Пас,
эй хирадмандон, аз Аллоҳ
битарсед, ва аз нопокиҳо дур
бошед, то растағор шавед!

101. Эй касоне, ки имон овардаед
ба Аллоҳ ва расули Ӯ ва амал
ба шариати Ӯ кардаед, аз
чизҳое, ки чун барои шумо
ошкор шаванд, андӯхгинатон
мекунанд, мапурсед⁽²⁾. Ва
агар вақте, ки Қуръон фуруд
оварда мешавад, дар бораи
онҳо суол кунед, албатта
барои шумо равшан карда
мешавад. Аллоҳ ба хотири
он ки баъдагонашро аз он
авф кунад дар мавриди он
чизҳо сукут кардааст, ки
омӯрзандаву бурдбор аст.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ
وَلَوْ أَحَبَبْتُكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ
يَأُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ
إِنْ تُبَدِّلَكُمْ سُوؤُكُمْ وَإِنْ سَأَلْتُمْ عَنْهَا
حِينَ يُنزَلِ الْقُرْءَانُ يُبَدِّلَنَّ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ
عَنْهَا وَاللَّهُ عَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\203

(2) Тафсири Саъдӣ 1\245

102. Мардуме, ки пеш аз шумо буданд, аз он чизҳо суол карданд ва онро ба ҷо наоварданд ва ба он сабаб кофир шуданд. Пас эҳтиёт кунед, то мисли онон мабошед!⁽¹⁾

103. Парвардигор дар бораи баҳира ва соиба ва васила ва ҳомӣ⁽²⁾ ҳукме муқаррар накардааст, вале кофирон бар Аллоҳ дурӯғ мебаранд ва бешгаринашон беҳираданд.

104. Ва чун ба он кофироне, ки ҳалол кардаи Аллоҳро ҳаром шумориданд гӯянд, ки ба он ҷӣ Аллоҳ нозил кардааст ва ба паёмбар рӯй оваред, то ки бароятон ҳалол ва ҳаромро баён кунад⁽³⁾ гӯянд: «Он дине, ки падарони худро пайравӣ он ёфтаем, моро бас аст». Ҳарчанде, ки падаронашон чизе аз ақл надошта ва роҳ гум карда бошанд?

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكَ ثُمَّ أَصْبَحُوا
بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةَ وَلَا سَيْبَةَ وَلَا وَصِيلَةَ
وَلَا حَامِرًا وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ وَأَكْثُرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى
الرَّسُولِ قَالُوا أَحْسَبْنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أَوْ لَوْ كُنَّا ءَابَاءَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11\115

(2) “Баҳира” он модашугуре аст, ки ўро барои бутон муқаррар мекарданд ва шири онро ба касе намедоданд; “соиба” ҳайвоне, ки барои бутон мегузоштанд ва бар пушти ў бор намениҳоданд; “васила” модашугуре аст, ки бори яқум дар аввали умр шутури мода зояд, баъд аз он бори дигар мода зояд, пас онро барои бутон мегузоштанд, “ҳомӣ” шутури наре, ки чун аз он чанд бача мегирифтанд, онро аз савори ва гайри он озод нигоҳ медоштанд. Ислои ҳамаи инҳоро ботил кард. Тафсири Табарӣ 11\124

(3) Тафсири Бағавӣ 3\109

105. Эй касоне, ки имон овардаед ба Аллоҳ ва расули $\bar{U}$ ва ба шариати $\bar{U}$ амал кардаед, худро ба амал кардан дар тоъати Аллоҳ ва дур шудан аз нофармонии $\bar{U}$ нигоҳ доред. Агар чанде мардум шуморо қабул накунад амал карданро давом диҳед, ҳидоят ёфтаед. Ва чун роҳи ростро лозим гирифтаед ва амри ба маъруф ва наҳйи аз мункар кардед, ҳеч гоҳ онон, ки гумроҳ мондаанд, ба шумо зиёне нарасонанд. Бозгашти ҳамаи шумо назди Аллоҳ аст, то шуморо ба он корҳо, ки мекардаед, огоҳ гардонад.⁽¹⁾

106. Эй касоне, ки имон овардаед ба Аллоҳ ва расули $\bar{U}$ ва ба шариати $\bar{U}$ амал кардаед, чун маргатон фаро расад, ба ҳангоми васият ду шахси одилро аз миёни худатон аз мусалмонон ба гувоҳӣ гиред ё аз ғайри мусалмонон, дар ҳолати набудани мусалмонон ва дар ҳолати зарурат. Ҳар гоҳ, ки дар сафар будед ва маргатон фаро расид, агар аз он ду гувоҳ шак доштед, нигоҳашон доред, то баъд аз намоз, (хусусан намози

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسِكُمْ لَا يَصْرِفْكُمْ
مَنْ ضَلَّ اِذَا هْتَدَيْتُمْ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعَكُمْ
جَمِيعًا فَبَيِّنَاتٍ لِّكُمْ يَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٠٥﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا شَهِدُوْا لَكُمْ اِذَا
حَضَرَ اَحَدُكُمْ الْمَوْتُ حِيْنَ الْوَصِيَّةِ
اِثْنَانِ ذَوْا عَدْلٍ مِّنْكُمْ اَوْ اَوْ اَخْرَاجَ مِنْ غَيْرِكُمْ
اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاصْبِرْكُمْ
مُّصِيْبَةَ الْمَوْتِ تَحْسِبُوْنَهُمَا مِنْ بَعْدِ
الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمٰنَ بِاللّٰهِ اِنْ اَرْتَبْتُمْ
لَا نَشْفِئُ بِهِ نَفْسًا وَّلَوْ كَانْ ذَا قُرْبٰى وَلَا
دَكْتُمْ شَهِدَةً اِلٰهِيْنَا اِذَا اَلَمْنَا الْاَشْحٰبِ ﴿١٠٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\212

аср) он гоҳ ба Аллоҳ савганд хӯранд ва бигӯянд: Мо савгандҳоямонро ба баҳои каме аз дунё иваз намекунем, ба гуноҳе, ки ба хотири ба даст овардани матоғе аз дунё савганди дурӯғ ёд кунем, ҳарчанд ба фоидаи хешовандамон бошад ва онро рӯпӯш накунем, агар онро пинҳон кунем, он вақт аз зумраи гунаҳкорон хоҳем буд.⁽¹⁾

107. Ва ҳар гоҳ маълум шавад, ки он ду шоҳид муртакиби гуноҳи хиёнат шуданд, ду шоҳиди дигар аз ворисони наздикони майит, ки авлотар аз он ду бошанд, ҷои онҳоро бигиранд. Он ду ба Аллоҳ қасам хӯранд, ки шаҳодати мо аз шаҳодати он ду дурусттар аст ва мо аз ҳақ нагузарем, ҳар гоҳ чунин кунем, аз ситамкорон бошем.

108. Ин равиш наздиктар ба он аст, ки ҳам гувоҳиро дар сурати дуруст мувофиқи шарият адо кунанд ё аз он битарсанд ворисони майит, ки баъд аз қасам хӯрданашон савгандҳояшон рад карда шавад. Аз Аллоҳ битарсед аз қасами бардурӯғ хӯрдан.

فَإِنْ عُبِّرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّ إِثْمًا فَاخْرَانِ
يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْأَوْلِيَانِ فَيَقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهِدْتَنَاهُ أَحَقُّ مِنْ
شَهِدْتَهُمَا وَمَا كُنَّا بِإِنَاءٍ إِذْ أَلَمْنَا
الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾

ذَلِكَ أَذَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا
أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا
اللَّهَ وَاسْمِعُوا لِلَّهِ لِأَيِّمَانِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

Ва гӯш фаро доред он чиро
ба шумо панд дода шуд.

Аллоҳ мардуми нофармонро
хидоят намекунад!⁽¹⁾

109. Рӯзе, ки Аллоҳ паёмбаронро
гирд оварад, пас бипурсад,
ки даъвати шуморо ба суи
тавҳид умматҳоятон чӣ гуна
ҷавоб доданд? Гӯянд: «Моро
ҳеҷ донише нест»⁽²⁾. Ҳамоно
Ту ҳамаи умури пинҳон ва
ошкорро медонӣ.

110. Он гоҳ ки Парвардигор
рӯзи қиёмат ба Исо писари
Марям гӯяд: “Эй Исо! Ба
ёд овар неъматҳои маро, ки
бар ту ва модарат арзонӣ
доштам ва туро бе падар
офаридам ва модаратро
бар тамоми занҳои олам
баргузидам ва аз тӯҳмат ӯро
пок сохтам. Ва аз неъматҳои,
ки Парвардигор ба Исо
арзонӣ кард; ба воситаи
Ҷабраил ӯро қувват бахшид
ва ёри кард, дар ғаҳвора бо
мардум сухан мегуфт ва дар
миёнсӯи онҳоро ба сӯи
Аллоҳ даъват менамуд. Ва аз
он неъматҳои; Парвардигор
бе воситаи муаллим ба
ӯ таълими навиштанро

* يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ
قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ادْكُرِي عَمِّي
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَلَدَيْكَ إِذْ أَبَدْتُكَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخَلَّقُ مِنَ الطِّينِ
كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ
طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُرِي الْأَكْصَىٰ وَالْأَبْرَصَ
بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي
وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ
إِذْ جَعَلْتَهُم بِالْبَيْتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِنَّا لَأَسْحَرُومِينَ ﴿١١٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 115

(2) Яъне мо наредонем дар синаи мардум чӣ аст ва баъд аз мо чӣ корҳои
кардаанд.

омӯзонд ва қуввати фаҳм ва идрокро барояш ато кард ва таълим дод ба ӯ Тавротро, ки бар Мӯсо алайҳиссалом фуруд овард ва Инҷилро, ки барои ҳидояти мардум барояш фуруд овард. Ва аз он неъматҳо, ки ба дастури Парвардигор аз гил чизе ба шакли парранда месохт ва дар он медамид, пас ба фармони Аллоҳ парранда мешуд. Ва кӯри модарзод ва фарди мубтало ба бемории песиро ба изни Аллоҳ шифо меод. Ва аз он неъматҳо, ки мурдагонро ба фармони Аллоҳ аз қабр зинда берун меовард. Ва ҳамаи ин ба хост ва изни Парвардигор буд. Ва ин мӯъҷизаҳо ҳама далолат бар паёмбарии Исо алайҳиссалом мекунад. Пас касоне аз онон, ки кофир шуда буданд, гуфтанд: “Он чи ки Исо аз далелҳое, ки овард, ҷодуи ошкоро аст”.

111. Ба ёд овар неъматҳои Маро, ки ба ту арзонӣ намудам, он гоҳ ки пайравон ва ёваронро барои ту фароҳам намудам. Пас ба ҳавориён илҳом кардам ва дилоҳояшонро барои имон овардан ба Ман ва паёмбарам омода

وَلِذَٰلِكَ أُوحِيَٰتُ إِلَىٰ الْخَوَارِجِ أَنَّ ۙءَامِنُوا بِي
وَيَرْسُولِي قَالُوا ۙءَامِنَا وَأَشْهَدُ بِآيَاتِنَا
مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

сохтам ва бар забони ту
ба сӯи онҳо ваҳй кардам.
Пас онро иҷобат намуда
ва таслими фармони Ман
шуданд ва гуфтанд: Имон
овардем ва гувоҳ бош, ки мо
мусалмонем.⁽¹⁾

112. Ва ба ёд овар, он гоҳ ки
ҳавориён гуфтанд: Эй
Исо писари Марям! Оё
Парвардигорат метавонад
аз осмон дастархони пур аз
таъом бар мо нозил кунад?
Гуфт: «Агар имон овардаед,
аз Аллоҳ битарсед».
113. Гуфтанд: «Меҳоҳем, ки аз
он дастархон бихӯрем, то
дилҳоямон ба василаи имон
ором гирад ва бо мушоҳидаи
нишонаҳо ва мӯъҷизоти
ошкор имон ва боварии мо
ба ҳақиқат табдил гардад ва
бидонем, ки ту ба мо рост
гуфтай ва бар он шаҳодат
диҳем».
114. Исо ибни Марям дархости
ҳавориёнро пазируфт
ва гуфт: «Ё Аллоҳ! Эй
Парвардигори мо, барои
мо дастархоне аз осмон
бифирист, то моро ва
ононро, ки баъд аз мо
меоянд, иде ва нишоне аз

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَعْيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ
يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً
مِّنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

قَالُوا أُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَنَطْمِئِنَ فُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ أَنَّكَ صِدْقٌ فَتُنزِلْ عَلَيْنَا
مِنَ السَّمَاءِ ﴿١١٣﴾

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا
مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عَيْدًا لِأَوْلَادِنَا
وَأَخِرِنَا وَآيَةً مِنَّا وَأَرْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿١١٤﴾

(1) Тафсири Саъди 1 \ 248

ягонагии Ту бошад ва моро
рӯзӣ деҳ, ки Ту беҳтарини
рӯзидиҳандагон ҳастӣ».

115. Аллоҳ гуфт: «Ман он
дастархонро барои шумо
мефиристам, вале ҳар кӣ аз
шумо аз он пас кофир шавад,
чунон азобаш мекунам, ки
ҳеҷ як аз мардуми ҷаҳонро
ончунон азоб накарда
бошам». (Пас инкор карданд
ва куфр варзиданд, пас аз
фуруд омадани дастархон
бар онҳо).⁽¹⁾

116. Ва ба ёдовар он гоҳ, ки
Аллоҳ ба Исо писари Марям
рӯзи қиёмат гӯяд: «Оё ту ба
мардум гуфтӣ, ки марову
модарамро аз ғайри Аллоҳ
ба маъбудӣ гиред?» Гуфт:
«Ба покӣ ёд мекунам Туро!
Ту аз ин сухани зишт ва аз
он чи ки шоистаи Ту нест
пок ҳастӣ. Насазад маро,
ки чизе гӯям, ки шоистаи
он набошам. Агар ман
чунин гуфта будам, Ту худ
медонистӣ, зеро ба он чӣ
дар замири ман мегузарад,
доноӣ ва ман аз он чӣ дар
замири Туст, беҳабарам.
Зеро Ту донотарин Зоти пок
ба ғайб ҳастӣ!

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزَّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ
مِنْكُم فَأَيُّ آعَذِبُهُ، عَذَابًا لَّا أَعَذِبُهُ أَحَدًا
مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ
اتَّخِذُونِي وَأُمَّيَّ الْهَيْمِينَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَتْ
سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ
إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ، فَقَدْ عَلِمْتَهُ، تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي
وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

117. Исо алайҳиссалом меғӯяд:
 Чизе ба онон нагуфтаам
 чуз он чи маро ба гуфтани
 он дастур додай. Гуфтам,
 Парвардигорро бипарастед,
 ки Парвардигори ман ва
 шумо аст. Ва ман то замоне,
 ки дар миёнашон будам,
 бар онон гувоҳ будам ва чун
 маро баргирифтӣ (яъне,
 ба осмон бурдӣ), Ту худ
 гувоҳ ва ниғаҳбони ақида ва
 аъмолашон гаштӣ. Ва Ту бар
 ҳар чизе огоҳӣ.⁽¹⁾

118. Агар ононро азоб кунӣ,
 бандагони Ту ҳастанд ва Ту
 ба аҳволашон донотар ҳастӣ
 ва агар ононро биёмӯрзӣ,
 он касонеро ки ба назди
 Ту ба тавба баргаштанд,
 пас ҳамоно Ту пирӯзманду
 ҳақимӣ!»

119. Парвардигор ба Исо
 алайҳиссалом рӯзи қиёмат
 меғӯяд: «Ин рӯзест, ки
 ростгӯёнро ростии ният,
 гуфтор ва кирдорашон
 фоида диҳад. Аз они онҳост,
 биҳиштхое, ки дар он ҷӯйҳо
 чорӣ мешаванд. Ҳамеша
 дар он ҷовидон хоҳанд
 буд». Парвардигор аз онон
 хушнуд ва хубихояшонро
 қабул кардааст ва онон низ аз

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُمْ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَلَهُمْ عِبَادُكَ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْقَوْلُ الْعَطِيفُ ﴿١١٩﴾

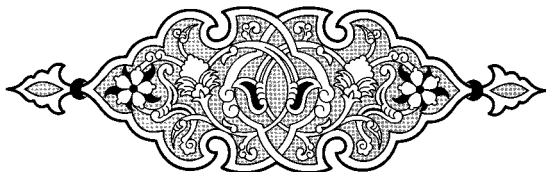
(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 249

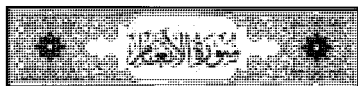
Парвардигор хушнуданд аз он савобҳое, ки ба онҳо дода шудааст. Ин аст комёбии бузург!

120. Аз они Аллоҳ аст фармонравоии осмонҳову замин ва он чӣ миёни онҳост. Ва Ӯ бар ҳар чизе тавоно аст. Пас ҳеҷ чизе Ӯро нотавон намекунад!

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

Сураи Анъом (чаҳорпоён)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 165 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ҳамду сано ва ситоиш аз они Аллоҳест, ки осмонҳову заминро биёфарид ва торикиҳову рӯшноиро пайдо кард, (яъне шабу рӯзро) бо ин ҳама баъди дидани ин нишонаҳое, ки далолат ба тавҳид мекунамд кофирон бо Парвардигори хеш маъбуди ботилеро баробар медоранд.⁽¹⁾
2. Ёст, ки падари шумо Одам алайҳиссаломро аз гил биёфарид. Боз муқаррар кард ҳаёти шуморо ва вақти марги шуморо ва як муддати дигареро ва он муддат рӯзи қиёмат аст, ки он рӯзро ба ҷуз Ё ҳеҷ кас надонад. Бо ин ҳама шумо эй кофирон шакку шубҳа меварзад?⁽²⁾
3. Ва Ёст маъбуди бар ҳақ дар осмонҳову заминҳо ва аз нишонаҳое ки Ёсазовори ибодат аст, ин аст, ки медонад тамоми чизҳои пинҳон ва ошкори шуморо

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدُلُونَ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلَآ
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْشَأَكُمْ تَمَرُونَ ﴿٢﴾

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ
سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 126

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 127

ва медонад он чиро ки шумо касб мекунад.

4. Намеояд ба кофирон ҳеҷ нишона ва ҳуҷҷате аз нишонаҳои Парвардигорашон, чуз он ки баъди дидану шунидан аз он рӯйгардон шуданд ва имон наоварданд!⁽¹⁾
5. Ба дурустӣ ҳақро дурӯғ шумориданд, онҳо ки пеши онҳо омад. Пас ба зудӣ ояд ба онон хабари он чи ба он тамасхур мекарданд, ки вай ҳақ аст ва рост аст.⁽²⁾
6. Оё надидаанд, он мункиршудагон ба ягонагии Аллоҳ ва ба рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам, ки пеш аз онҳо чӣ қадар мардумеро ҳалок кардаем? Мардуме, ки дар замин қудраташон дода будем аз умри дароз ва пулу моли бисёр, он чунон қудрате, ки ба шумо надодаем. Ва барояшон аз осмон боронҳои пай дар пай фиристодем ва рӯдхоро аз зери пояшон равон

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿١﴾

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢﴾

الَّذِينَ رَأَوْا كُرَاهًا لَمْ يَكُنْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَا هُم بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 262

(2) Тамасхурашон ба рӯзи аз нав зинда шудани баъд аз мурдан ва ба ҷаннатӣ дузах буд. Тафсири Саъдӣ 1/ 250

сохтем. Он гоҳ ба сабаби ношукрии неъмат Аллоҳ ва дурӯғ шумориданашон паёмбаронро ҳалокашон кардем ва баъд аз онҳо мардуми дигаре пайдо кардем.⁽¹⁾

7. Ва эй Паёмбар, ҳатто агар китобе навишта бар рӯи коғаз бар ту нозил мекардем, пас онро мушрикони бо дасти хеш ламс мекарданд (меқапиданд), боз ҳам он кофирон меғуфтанд, ки ин ҷуз ҷодуи ошкоро нест.
8. Ва мушрикони гуфтанд: «Чаро фариштае бар ӯ (Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам) нозил нашудааст, то ба ҳақиқати он чи овардааст аз паёмбарӣ далолат намояд?» Агар фариштае мефиристодем, чунон ки онҳо талаб карданд, кор ба поён мерасид (яъне азоб бар онон воҷиб мешуд). Пас ба онҳо ҳеҷ мӯҳлате дода намешуд.⁽²⁾
9. Ва агар он паёмбарро аз миёни фариштагон интиҳоб мекардем, боз ҳам ӯро ба

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَابٍ فَامْسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ
لَقَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْحَرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنزَلْنَا مَلَكًا
لَفُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ ﴿٨﴾

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا الْجَعَلْنَاهُ رَجُلًا
وَلَلْبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبَسُونَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3/ 241

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 129

сурати марде мефиристодем,
зеро онон фариштаро ба
сурати ҳақиқиаш дида
наметавонанд⁽¹⁾ ва ҳароина
дигаргун мекардем бар онон,
бар он чи алҳол дигаргун
мекунанд.⁽²⁾

10. Ҳамоно паёмбаронеро
ҳам, ки пеш аз ту буданд,
масхара мекарданд. Пас
фуруд омад азобе ба
тамасхаракунандагон
сазои он чи, ки тамасхур
мекарданд.⁽³⁾
11. Бигӯ: Эй Паёмбар «Дар
рӯи замин бигардед ва
бингаред ба нигоҳи ибрат
ва панд, ки поёни кори
дурӯғбарорандагони ҳақ чӣ
гуна будааст».
12. Бигӯ: Эй Паёмбар «Аз они
кист он чӣ дар осмонҳову
замин аст?» Бигӯ: «Аз они
Аллоҳ аст! Чунон ки шумо
худ инро иқроӣ мекунед
ва медонед, пас Ӯро ба
яғонагиаш парастид
кунед. Бахшоишро бар худ

وَلَقَدْ اسْتَهْزَأُوا بِرُسُلِ مَنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ أَنْظِرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ
كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَنَّكُمْ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا
أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

- (1) Ҳамчунон ки Ҷабраил алайҳис салом ба назди Паёмбар алайҳис салоту ва салом ба сурати марде (Даҳяи Калбӣ) меомад.
- (2) Яъне дар иштибоҳ меафтоданд ва намедонистанд оё ин фариштааст ё одам. Тафсири Бағавӣ 3/ 129
- (3) Ин оят тасалло медиҳад барои паёмбараш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва ваъда медиҳад барои ӯ ва барои мӯъминон нусрат ва оқибати некро дар дунё ва охираат. Тафсири ибни Касир 3/ 242

муқаррар дошта, (яъне тавбаро қабул мекунад) ҳамаи шуморо дар рӯзи қиёмат гирд меоварад, ки дар он шубҳае нест. Онон, ки ба зиёни хеш кор кардаанд имон намеоваранд.⁽¹⁾

13. Аз они Ўст ҳар чӣ дар шабу рӯз ҷой дорад (яъне аз махлуқот; фаришта, одам, чин ва дигар ҳайвонотҳо) ва Ўст шунавои тамоми овозҳо ва доност ба он чи мешавад ва кай мешавад ва чи гуна мешавад!⁽²⁾

﴿وَاللَّهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾^(١٣)

14. Бигӯ: Эй Паёмбар «Оё ҷуз Аллоҳ дигареро дӯст гирам, Ў ки офаринандаи осмонҳову замин аст ва меҳӯронаду ризқ медиҳад оламиёнро ва Ўро ба таъом ниёз нест?» Бигӯ эй Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Ҳароина ман амр карда шудаам, ки нахустин касе бошам аз ин уммат, ки таслими амри Аллоҳ шуда бошад. Пас аз мушрикони набошам!»⁽³⁾

﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أُنِخَدُ وَيَسْأَلِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾^(١٤)

(1) Яъне ширк оварданд ва рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламо қабул накарданд. Тафсири Табарӣ 11/ 274

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 251

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 131

15. Бигӯ: эй Паёмбар барои ин мушрикон: «Ҳамоно ман аз азоби он рӯзи бузург (қиёмат) метарсам, агар нофармони Парвардигори худ бикунам ва дар ибодаташ касеро шарик орам!»⁽¹⁾

16. Дар он рӯз (қиёмат) азобро аз ҳар кӣ бигардонанд, сазовори раҳмати Аллоҳ шудааст ва ин комёбии ошкорест!

17. Ва агар Аллоҳ ба ту, эй инсон ранҷе мисли нодорӣ ва беморӣ бирасонад, ҳеч кас ҷуз ӯ дафъаш натавонад кард ва агар ба ту эй инсон некие мисли дорӣ ва тансиҳатӣ бирасонад, пас ӯ бар ҳар коре тавоност ва сазовори ибодат аст.

18. Ва ӯст ғолиб болои ҳамаи бандагони худ (яъне ҳамаи бандагон дар зери хоҳиши ӯ таъоло мебошанд) ва ӯст доно дар амру наҳйҳояш, огоҳ аст ба тамоми чизҳои пӯшида ва ошкоро!⁽²⁾

19. Бигӯ: эй Паёмбар «Чи чиз бузургтару бартар аст дар боби шаҳодат?» Бигӯ: «Аллоҳ миёни ману шумо

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

مَنْ يُضِرِّفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَجِمَهُ وَذَلِكَ
الْقَوْمُ الْمَعِينُ ﴿١٦﴾

وَإِنْ يَمَسَّكَ اللَّهُُ ضَرْفًا كَأَشْفَاءَهُ
إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمَسَّكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْنَاكُمْ

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 132

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 251

гувоҳ аст бар он чи мегӯям. Ва ин Қуръон бар ман ваҳй шудааст, то шуморо ва ҳар касро, ки ба ӯ аз Арабу Аҷам Қуръон бирасад, бим ба азоби охират диҳам. Оё шаҳодат медиҳед, ки бо Аллоҳ маъбудони дигаре ҳам ҳастанд?» Бигӯ: эй Паёмбар «Ман шаҳодат намениҳам». Бигӯ: «Ҳамоно, ки ӯ Аллоҳест якто ва аз он чӣ бо ӯ шарик месозед, безорам!»⁽¹⁾

لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ قُلْ لَا أَشْهَدُ
قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌُ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٦﴾

20. Аҳли Китоъ (яҳуду насоро) мешиносанд Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламо, ҳамчунон ки мешиносанд фарзандони худро. Онҳое, ки зиёнкор шуданд дар ҳаққи худ ба сабаби инкор карданашон сифатҳои Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламо, имон намеоваранд.⁽²⁾

الَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ لِيُكْفِرُوا بِهِمْ كَمَا كَفَرُوا
أَبْنَاؤُهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. Чӣ касест ситамкортар аз он, ки ба Аллоҳ дурӯғ мебандад (яъне ба Аллоҳ шарик меорад) ё оёти Қуръони ӯро дурӯғ мепиндорад? Ҳароина ситамкоронро (кофиронро) растагорӣ нест!⁽³⁾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِعَاثَتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 133

(2) Тафсири Табарӣ 11/ 294

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 135

22. Рӯзи қиёмат ҳамаро чамъ оварем, сипас ба онҳое, ки, ба Аллоҳи якто ширк овардаанд, бигӯем: «Он маъбудоне, ки мепиндоштед, ки шарикони Аллоҳанд, акнун кучоянд, ки шуморо тарафдорӣ кунанд?»»
23. Баъдан набошад узре барояшон магар, ки гӯянд дар ҷавоби суоле, ки барояшон дода шуда буд “кучо ҳастанд маъбудҳоятон?»: «Савганд ба Аллоҳ, Парвардигори мо, ки мо мушрик набудем!»»
24. Бингар ва андеша кун эй Паёмбар, ки чи гуна бар худ дуруғ бастанд ҳол он ки дар охират бутҳояшон аз онҳо безорӣ чӯянд ва ба он чи умедворӣ мекашиданд аз шафоъаташон, ночиз гардид.⁽¹⁾
25. Баъзе аз он мушрикони ба сухани ту гӯш медиҳанд, вале Мо бар дилҳояшон пардаҳо афкандаем, то он Куръонро дарнаёбанд ва гӯшҳояшонро вазнин (ношунаво) кардаем. Ва ҳар мӯъҷизаеро, ки бингаранд, ба он имон намеоваранд. Ва

وَنُورٌ مِّنْ نُورِهِمْ جَمِيعًا نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا لَئِن
 شَرَكُوا كُفْرًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا تَرَعُمُونَ ﴿٢٢﴾

تُرْتَدُّونَ لَتَكُنَّ فَتَنُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبِّنَا
 مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَيَّ أَنفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ
 مَا كَانُوا بِفِرْوَانٍ ﴿٢٤﴾

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ
 أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا
 كَلِمَةً آيَةً لَا يُؤْمِنُوهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ
 بُرْهَانٌ لُّونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا
 إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾

чун назди ту оянд, бо ту ба муҷодада дар мавриди ҳақу ботил пардозанд. Кофирон мегӯянд, ки нест ин (Қуръон) магар қиссаҳои пешиниён.⁽¹⁾

26. Ва онон (мушрикони мардумро аз пайравии Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам бозмедоранд ва худ аз ӯ канора меҷӯянд ва ҳол он ки намедонанд, ки бо ин корашон танҳо худашонро ба ҳалокат расонида ва дучори азоби саҳт мешаванд.⁽²⁾

27. Агар эй Паёмбар, онҳоро (мушрикони) дар он рӯзи қиёмат бингарӣ, ки дар баробари дӯзах нигоҳашон доштаанд, мегӯянд: «Эй кош, моро бозгардонанд ба ҳаёти дунё, то оёти Парвардигорамонро дурӯғ нашуморем ва ба он амал кунем ва аз гӯруҳи муъминон бошем!»⁽³⁾

28. На, он чиро, ки аз ин пеш пӯшида медоштанд, аз чашмони мардумон мисли амалҳои куфру бад акнун бар онҳо ошкор шуда, агар онҳоро ба дунё (фарз кунем)

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْعَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٣٦﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ النَّارِ فَقَالُوا أَيْنَ آلِهَتُنَا تَرَدُّوْنَ
وَلَا تَكُذِبُ بِيَاكِبِ رَبِّنَا وَتَكُونُ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٧﴾

بَلْ يَدْعَاهُمْ مَّا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا
لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3/247

(2) Тафсири Табарӣ 11/ 315

(3) Тафсири Бағавӣ 2/ 322

бозгардонанд, боз ҳам ба ҳамон корҳое, ки манъашон карда буданд, бозмегарданд (яъне ба куфру гуноҳ), ҳамано инҳо дурӯғгӯёнд.⁽¹⁾

29. Ва гуфтанд мушрикони: «Нест ҳеч зиндагӣ ва ҳаёте, магар зиндагонии ин дунё ва мо дигар бор баъд аз маргамон зинда нахоҳем шуд»

30. Ва агар бубинӣ эй Паёмбар он ҳангоми, ки дар баробари Парвардигорашон истодаанд онҳое, ки зинда гардонидани баъд аз мирониданро инкор карда буданд, гуфта шавад: «Оё ин ҳақ нест?» Гӯянд: «Оре, савганд ба Парвардигорамон!» Гӯяд (Аллоҳ таъоло): «Ба сабаби куфре, ки ба Аллоҳ ва расулаш дар дунё меварзидед, азобро бичашед!»⁽²⁾

31. Ҳамано зиён карданд онҳое, ки дидор бо Аллохро дурӯғ пиндоштанд. Ва чун қиёмат ба ногаҳон фаро расад, гӯянд (мушрикони): «Эй ҳасрато, бар мо ба хотири амалҳои зиште, ки кардем дар дунё».

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا أَحْيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يُوقَفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾

فَدَخَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلقاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِيهَا وَهْمًا يُحْمَلُونَ أَوزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِينُونَ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 322

(2) Тафсири Табарӣ 11/ 324

Инҳо бори гуноҳонашонро бар пушти худ мебардоранд. Огоҳ бошед, бад чизест он чи мебардоранд.

32. Ва зиндагии дунё чизе чуз бозичаву ҳавасронии беҳуда нест ва барои касоне ки худро аз азоби ӯ бо тоъат нигоҳ медоранд ва аз нофармонии ӯ дур мешаванд сарои охират аз сарои дунё беҳтар аст. Оё ба ақл дарнамеёбед он чизеро, ки ба шумо хабар медиҳем?⁽¹⁾
33. Бе гумон медонем, ки суханашон⁽²⁾ туро эй Паёмбар андӯхгин месозад, вале инҳо (мушрикони) танҳо туро дурӯғгӯй намебароранд, балки ин ситамкорон сухани Аллохро (оятхоро) инкор мекунанд!⁽³⁾
34. Ҳамони кофирон паёмбаронеро ҳам, ки пеш аз ту буданд, дурӯғгӯ шумориданд, пас онҳо бар он ранҷу озорҳо сабр карданд ва даъваташонро давом доданд, то ёрии мо фаро расидашон. Ва суханони

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّالَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

قَدْ عَلِمْنَا أَنَّهُ لِيَحْزُنَكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يَكْفُرُونَكَ وَلَكِنَّا الظَّالِمِينَ يَبَايَعَتِ اللَّهَ يُجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّىٰ أَنَّهُمْ نَصَرْنَا وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبِيِّائِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 330

(2) Бовар накарданашон туро зохиран.

(3) Тафсири Бағавӣ 3/140

Аллохро⁽¹⁾ тағйирдиҳандае нест. Ва ҳароина қиссаи баъзе аз ахбори паёмбарон, ки умматҳояшон бо онҳо чи ситамҳо кардаанд, бар ту нозил шудааст.⁽²⁾

35. Агар рӯйгардони кардани онҳо бар ту эй Паёмбар гарон аст, пас агар метавонӣ, ки бичӯй (нақбе) яъне суроҳие дар замин ё нардбоне барои баромадан ба осмон, то мӯъҷизае бар онҳо биёварӣ, пас бикун. Агар Аллоҳ бихоҳад, ҳамаро ба роҳи рост барад. Пас ҳаргиз эй Паёмбар аз нодононе, ки гаму андӯҳашон саҳт аст ва бесабранд мабош.⁽³⁾

36. Ҳамонро қабул мекунад даъвати Исломо эй Паёмбар онҳое⁽⁴⁾, ки мешунаванд, аммо кофирон дар қабули ҳақ дар гуруҳи мурдагонанд, зеро ҳаёти ҳақиқӣ дар ислом аст. Ва мурдагонро Аллоҳ аз қабрҳояшон зинда мегардонад. Сипас ҳама

وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اشْتَغَلَتْ
أَنْ تَتَّبِعِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سَلْمًا فِي السَّمَاءِ
فَتَأْتِيهِمْ بَيِّنَةٌ وَأَوْشَاءُ اللَّهُ لَجَمْعَهُمْ عَلَى
الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

* إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَىٰ
يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ تَوَّابًا ﴿٣٦﴾

(1) Яъне ҳукм кардааст, ки паёмбаронашро пирӯз мегардонад.

(2) Тафсири Бағавӣ 3/140

(3) Тафсири Бағавӣ 3/140

(4) Мӯъминоне, ки даъватро қабул мекунад ва аз он фоида мебаранд. Тафсири Бағавӣ 3/143

дар рӯзи қиёмат ба назди
 Ё бозгардонида мешаванд,
 то ки ҳисобу китоб карда
 шаванд.⁽¹⁾

37. Ва гуфтанд мушрикони: «Чаро
 мӯъҷизае аз Парвардигораш
 бар Муҳаммад саллаллоху
 алайҳи ва саллам нозил
 нашуд?» Бигӯ эй Паёмбар:
 «Ҳамоно Аллоҳ қодир аст,
 ки мӯъҷизае фурӯ фириштад.
 Вале бештаринашон
 намедонанд, ки фурӯ
 фириштадани мӯъҷиза
 мувофиқи ҳикмати Аллоҳ
 сурат мегирад!»⁽²⁾

38. Ҳеч ҷонваре дар рӯи замин
 нест ва ҳеч паррандае
 бо болҳои худ дар ҳаво
 намепарад, магар он ки
 чун монанди шумо тоифае
 ҳастанд, ки халқияташон
 мисли шумост. Мо дар ин
 китоб (яъне дар “Лаҳву-л-
 маҳфуз”) ҳеч чизеро тарк
 накардаем. Ва сипас ҳамаро
 тамоми мардумонро дар
 назди Парвардигорашон
 гирд меоваранд, барои
 ҳисобу китоб.⁽³⁾

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فُلْ إِنَّ
 اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ
 أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ
 إِلَّا أُمَّمٌ أُمَّتُكُمْ قَافِرَةٌ إِنَّا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ
 ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 342. Монанд кардани кофирон ба мурдагон аз он сабаб аст, ки дилҳои онон мурдааст ва ҳақро қабул намекунанд.

(2) Тафсири ибни Касир 3/ 253

(3) Тафсири Саъдӣ 2/ 333

39. Ва онон, ки оёти моро дурӯғ шумориданд, каронанд (намешунаванд он чизеро, ки ба онҳо фоида дорад) ва гунгонанд (ба ҳақиқат сухан намегӯянд) ва дар торикиҳои куфр ҳайронанд. Аллоҳ ҳар киро хоҳад, гумроҳ кунад ва ҳар киро хоҳад, ба роҳи рост гардонад⁽¹⁾

40. Бигӯ эй Паёмбар ба он мушрикони: «Чӣ мебинед, ки агар бар шумо азоби Аллоҳ дар ин дунё фуруд ояд ё қиёмат даррасад, оё барои кашфи азобе, ки бар шумо фуруд омадааст аз ғайри Аллоҳ (яъне аз маъбудҳои ботилатон ёри мечӯед ки азобро аз шумо дур кунанд), агар ростгӯенед?»⁽²⁾

41. Балки ба ҷониби Аллоҳ дуъову зорӣ мекунад, пас баргараф мекунад Аллоҳ агар бихоҳад он балову мусибатеро, ки дуъо мекунад ва фаромӯш мекунад дар он вақт он чизеро, ки онро шарикӣ Аллоҳ муқаррар кардед.⁽³⁾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمُّوا وَبُكْرُوا فِي
الْظُّلُمَاتِ مَن يَشَاءُ اللَّهُ يَضِلُّهُ وَمَن يَشَاءُ
يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ عَدَابُ اللَّهِ أَو أَن تَكْفُرُوا
السَّاعَةَ أَغْيَبَ اللَّهُ تَدْعُونَ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ
إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 350

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 143

(3) Тафсири Табарӣ 11/ 354

42. Ҳамонро эй Паёмбар бар умматҳое, ки пеш аз ту буданд, паёмбароне фиристодем то ки ононро ба сӯи Аллоҳ даъват кунанд. Пас гирифта кардем эшонро баъди бовар накардани паёмбарони Мо ба нодорӣ, беморӣ ва офатҳо шояд, ки ба сӯи Аллоҳ бозгарданд ва дуъову илтиҳо кунанд.⁽¹⁾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم
بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَالَهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

43. Пас, чаро ҳангоме, ки азоби мо ба онҳо расид, тавбаву зорӣ накарданд? Зеро дилҳояшонро қасоват (сахтӣ) фаро гирифта ва шайтон аъмолашонро (ширк ва гуноҳхояшонро) дар назарашон ораста ва зиннат дода буд.⁽²⁾

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

44. Пас чун ҳамаи пандҳоеро, ки ба онҳо дода шуда буд, фаромӯш карданд (яъне амрҳои Аллоҳро ба ҷо наоварданд), ҳамаи дарҳои лаззатҳои дунявиро ба рӯяшон кушодем, то аз он чӣ ёфта буданд, шодмон гаштанд, пас ба ногоҳ фуру гирифта машон ва ҳамагон ноумед гардиданд.⁽³⁾

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم
أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا
أَخَذْنَاهُمْ بِغَتَّةٍ فَأَنذَرْنَاهُمْ مُّسْتَسِرِينَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 355

(2) Тафсири Бағавӣ 3/143

(3) Тафсири ибни Касир 3/ 256

45. Пас, решаи ситамкорон (кофирон) барканда шуд⁽¹⁾ ва сипос Парвардигори ҷаҳониёнро.
46. Бигӯ эй Расул: «Оё медонед, ки агар Аллоҳ гӯшу чашмони шуморо бозгирад ва бар дилҳоятон мӯҳр ниҳад, кадом маъбуде ҷуз Аллоҳ онҳоро ба шумо бозмегардонад? Бингар эй Расул, ки оёти Аллоҳро чӣ гуна ба шеваҳои гуногун баён мекунем. Боз ҳам куффору мушрикон рӯй мегардонанд аз қабули оятҳои мо».⁽²⁾
47. Бигӯ эй Расул ба он мушрикон: «Чӣ мебинед, агар азоби Аллоҳ ба ногоҳ ё ошкоро бар шумо фуруд ояд, оё ҷуз гӯруҳи ситамкорон (мушрикон) ҳалок мешаванд?»⁽³⁾
48. Мо паёмбаронро ҷуз барои мужда додан аҳли тоъатро ба ҷаннат, ва бим кардан аҳли маъсиятро ба дӯза намефиристам. Пас ҳар кас, ки ба Аллоҳ имон овард ва Паёмбарашро бовар кард ва кори шоистае

فَقُطِعَ دَائِرَةُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَشَعَتِ عَلَى قُلُوبِكُمْ مِنَ إِلَهٍ غَيْرِ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ أَنْظَرَ كَيْفَ نُصْرِفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدُقُونَ ﴿٤٦﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَنْتُمْ عَدَابَ اللَّهِ بَعْتَهُ أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

(1) Яъне ҳалок шуданд

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 256

(3) Тафсири Табарӣ 11/ 368

кард, бимнок ва ғамгин
намешавад!

49. Ва касоне, ки оёти Қуръони
моро дурӯғ шумориданд,
бирасад ба онҳо азоб ба
сабаби хориҷ буданашон аз
итоъати Аллоҳ.

50. Бигӯ эй Паёмбар ба он
мушрикони: «Ба шумо
намегӯям, ки хазинаҳои
Аллоҳ назди ман аст. Ва
илми ғайб ҳам намедонам.
Ва намегӯям, ки фариштае
ҳастам. Танҳо аз чизе
пайравӣ мекунам, ки бар
ман ваҳй шудааст». Бигӯ
эй Паёмбар: «Оё нобино ва
бино баробар мешаванд.
Чаро андеша намекунед дар
оятҳои Аллоҳ, то ҳақиқатро
дарёбед?»⁽¹⁾

51. Ва битарсон ба Қуръон
(яъне панд деҳ ба Қуръон)
касонеро, ки метарсанд,
ки чамъкарда мешаванд
ба сӯи Парвардигорашон,
ки набошад барояшон
дӯсте, чуз Аллоҳ ва на
шафоъаткунандае, то
парҳезгорӣ кунанд.⁽²⁾

52. Касонеро, ки ҳар бомдод ва
шабонагоҳ Парвардигори

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا
كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ
إِنْ أَتَيْتُمُ الْآيَاتِ الْوَحْيَ إِلَىٰ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي
الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ
رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَاوِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

وَلَا تَنْظُرُوا إِلَىٰ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَىٰ وَالْعَشِيِّ

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 372

(2) Тафсири Бағавӣ 3/145

хешро ибодат мекунад ва хостори хушнудии ӯ ҳастанд, аз назди худ дур макун эй Паёмбар. На чизе аз ҳисоби онҳо бар ӯҳдаи туст, балки бар ӯҳдаи Аллоҳ аст ва на чизе аз ҳисоби ту бар ӯҳдаи онҳо. Агар онҳоро дур кунӣ, дар зумраи ситамкорон бошӣ.⁽¹⁾

53. Ҳамчунин баъзе мардумонро ба баъзе дар бобати ризқ якеро доро ва дигареро камбағал озмудем, то бигӯянд кофирони доро: «Оё аз миёни мо инҳо нотавонон буданд, ки Аллоҳ ба онҳо неъматӣ исломашро арзонӣ кардааст?» Оё Аллоҳ ба сипосгузoron донотар нест?⁽²⁾

54. Чун биёянд назди ту эй Паёмбар, касоне, ки имон овардаанд ба оятҳои Мо пас, бигӯ: «Салом бар шумо! Аллоҳ бар хеш муқаррар кард, ки шуморо раҳмат кунад. Зеро ҳар кас аз шумо, ки аз рӯи нодонӣ кори бад (гуноҳ) кунад, он гоҳ тавба кунад ва некӯкор шавад ва амали солеҳ кунад, ҳамоно

يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۖ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٢﴾

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا أَوْ يَجْهَلْهُ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأُصْلِحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3/ 259

(2) Тафсири Табарӣ 11/ 389

бидонад, ки Аллоҳ мебахшад гуноҳашро ва ӯ омӯрзандаи гуноҳи тавбакунандагон аст ва бар онон меҳрубон аст».⁽¹⁾

وَكَذَلِكَ نَفْضِلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ
سَبِيلَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

55. Ва инчунин оётро ба тафсил баён мекунем бар ту эй Паёмбар, то роҳи ҳақ аз роҳи ботил баён гардад. Ва низ роҳи гунаҳкорон ошкор гардад!

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا آتِيْعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

56. Бигӯ эй Паёмбар ба он мушрикони: «Ҳамоно манъ карда шуд манро, ки ибодат кунам он чизеро, ки шумо аз ғайри Аллоҳ мепарастед». Бигӯ эй Паёмбар: «Пайравӣ намекунам орзуву ҳавасҳои шуморо, агар пайравӣ кунам ҳамоно гумроҳ шуда бошам дар ин вақт ва набошам аз ҷумлаи роҳёфтагон».⁽²⁾

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ
مَا عِنْدِي مَا لَسْتُمْ بِعِوَابِ اللَّهِ إِن الْحُكْمُ
إِلَّا لِلَّهِ يَقُضُ الْحَقُّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾

57. Бигӯ эй Паёмбар: «Ҳамоно ман аз Парвардигорам далели равшан дорам, ки Аллоҳ маъбуди якто аст ва шумо эй мушрикони он далелро дурӯғ мешуморед. Нест назди ман он чи (яъне азобе, ки) ба зудӣ металабед онро. Ҳукм, танҳо ҳукми Аллоҳ аст. Ҳақиқатро баён мекунад (яъне ҳақро аз

(1) Тафсири ибни Касир 3/ 262

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 258

ботил чудо мекунад) ва ӯ беҳтарини доварон аст дар байни мову шумо». ⁽¹⁾

58. Бигӯ эй Паёмбар ба мушрикон: «Агар мебуд назди ман азобе, ки ба зудӣ металабедаш, ҳамоно миёни ману шумо кор ба поён мерасид (яъне ман шуморо дар ҳол азоб мекардам). Ва Аллоҳ донотар аст ба ҳоли ситамкорон». ⁽²⁾

59. Ва калидҳои ғайб назди Ӯст. Чуз ӯ касеро аз ғайб огоҳӣ нест. Ҳар чиро, ки дар хушкиву дарёст, медонад. Ҳеч барге аз дарахте намеафтад, магар он ки аз он огоҳ аст. Ва ҳеч донae дар торикиҳои замин ва ҳеч тариву хушке нест (яъне он чизе, ки мерӯяд ва намерӯяд), магар он ки дар китоби равшан (яъне Лавҳи Маҳфуз) навишта шудааст. ⁽³⁾

60. Ва Ӯст, ки шуморо шаб ҳангоми хоб рӯҳатонро мегирад чи гунае ки дар вақти марг мемиронад ва ҳар чӣ дар рӯз кардаед, медонад, он гоҳ бомдодон рӯҳатонро

قُلْ لَوْ أَنِّي عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَفُضِيَ
الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾

* وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يُعَلِّمُهَا
إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا
تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا نَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي
طَلْحَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا
جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ
لِيُقَضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى إِلَيْهِ مَرْجِعًا ثُمَّ
يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11 / 399

(2) Тафсири ибни Касир 3/ 264

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 151

ба ҷисмҳоятон баргардонда шуморо зинда (бедор) месозад, то он хангом, ки муддати муайяни умратон дар дунё ба поён расад. Сипас бозгаштатон ба назди Ёст ва шуморо дар рӯзи қиёмат аз он ҷи кардаед, огоҳ месозад, сипас мувофиқи он ҷазоятон медиҳад.

61. Ва Ёст ғолиб болои бандагонаш ва ҳама чиз барои Ё сар фуруорандаанд ва мефиристонанд ба шумо фариштагони нигаҳбонро, ки менависанд аъмоли шуморо то дами марг ва чун ачалаш расид, қабзи рӯҳи ӯ кунанд фариштагони Мо (яъне Малакулмавт ва ёваронаш) ва фариштагон дар ин бобат бе ҳеҷ кӯтоҳиву гузаште ҷони ӯ бигиранд.⁽¹⁾

62. Сипас бозгардонида шаванд мурдагон ба сӯи Аллоҳашон, ки ҳақ аст. Бидон, ки ҳукм, ҳукми Ёст дар рӯзи қиёмат ва Ё ба зудӣ ҳисобу китоб кунанда аст.

63. Бигӯ эй Паёмбар ба мушрикони: «Чӣ касе шуморо аз ваҳшатҳои хушкӣ вақте, ки дар биёбон мемонед ва

وَهُوَ الظَّاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفِرُّونَ ﴿١١﴾

ثُمَّ رُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿١٢﴾

قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظِلْمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّيْنٍ أَجَلْنَا مِنْ هَلْدِهِ لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِيْنَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 151

дар дарё вақте, ки ба кишти
савор мешаведу рохро гум
мекунад наҷот медиҳад?
Муноҷот мекунад ба ҷониби
Ў ба зорӣ ва дуъоҳои
пинҳони меғӯед: агар наҷот
диҳад Аллоҳ моро аз ин
ранҷу меҳнату бало, ҳамоно
аз сипосгузoron хоҳем буд»..⁽¹⁾

64. Бигӯ эй Паёмбар ба он
мушрикони: «Аллоҳ аст, ки
шуморо аз он ҳалокатҳо ва
аз ҳар андӯхе мераҳонад,
боз ҳам шумо ба Ў ширк
меоваред».

65. Бигӯ эй Паёмбар: «Ў қодир
бар он ҳаст, ки аз болои
саратон азобе чун тӯфону
шамол ё аз зери пойҳоятон
заминҷунбӣ ва фуру бурдан
бар шумо бифиристад ё
шуморо гурӯҳ-гурӯҳ дар ҳам
афканад ва хашму кинаи
гурӯҳеро ба гурӯҳи дигар
бичашонад». Бингар, ки
оётро чӣ гуна гуногун баён
мекунем. Бошад, ки ба фаҳм
дарёбанд ин Қуръонро ва аз
он панд гиранд!⁽²⁾

66. Қавми ту Қуръонро дурӯғ
мешуморанд, дар ҳоле ки
суханест барҳақ ва рост. Бигӯ

قُلْ اللَّهُ يَجْعَلُ مَنَّهُا وَمِنْ كُلِّ كُوفٍ تُمَّانَةٌ
تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾

قُلْ هُوَ الْفَاعِلُ عَلَيَّ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ
فَوْقِكُمْ أَوْ مِن تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْسِكُمْ سُوءًا
مِّن لِّغْوَيْكُمْ بَعْضُهُمْ أِبْسٌ بَعْضٍ أَنظُرْ كَيْفَ نَصْرَفُ
الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ
بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾

(1) Яъне Ўро яккаву ягона ибодат мекунем. Тафсири Табарӣ 11/ 414

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 153

эй Паёмбар: «Ман нестам шуморо ниғаҳбон».

67. Ба зудӣ хоҳед донист эй мушрикони, ки барои ҳар хабаре вақту соати муайян аст!⁽¹⁾
68. Ва чун бубинӣ эй Паёмбар он мушрикони, ки дар оёти Мо аз рӯи масхара гуфтугӯ мекунанд, аз онҳо рӯй гардон, то ба суҳане ҷуз он пардозанд. Ва агар шайтон туро ба фаромӯши афканад, чун ба ёдат омад, бо он мардуми ситамкор ки Қуръонро масхара мекунанд, манишин.⁽²⁾
69. Касоне, ки аз Аллоҳ тарсиданд ва итоъати амраш карданд ва аз он чи манъ кард, дур шуданд, ба гуноҳи кофирон ҷавобгар нахоҳанд шуд, вале бояд ононро панд диҳанд. Бошад, ки парҳезгор шаванд!⁽³⁾
70. Ва тарк кун эй Паёмбар он мушрикони, ки дини исломро бозичаву лаҳв гирифтаанд ва зиндагонии дунё фиребашон дод. Ва ба

لِكُلِّ نَبِيٍّ مُّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

وَإِذْ رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آبِنَا فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَالَّذِينَ ذَكَرُوا لَعْنَهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

وَدَرِ الَّذِينَ آخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَعَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكَرَ بِهِمْ أَنْ يُسْئَلُ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعَدَّلَ

(1) Яъне натиҷаи қорҳои зиштатонро дар вақти омадани азоб хоҳед донист. Тафсири Табарӣ 11\434

(2) Тафсири Табарӣ 11/ 437

(3) Тафсири Табарӣ 11/ 439

Қуръон пандашон дех, то худро ба сабаби гуноҳ ва куфрашон дар азоб дучор накунад. Чуз Аллоҳ додрасу шафоъаткунанда надоранд. Ва агар барои раҳиин хеш аз азоб ҳар гуна фидя диҳанд ҳам, пазируфта нахоҳад шуд. Инҳо ба сабабе, ки ба Аллоҳу Расулаш ва ба дини ислом кофир шуданд, барояшон дар дӯзах шаробе аз оби чӯшон ва азоби дардоваре муҳайё шудааст.⁽¹⁾

71. Бигӯ эй Паёмбар ба он мушрикони: «Оё ғайри Аллоҳ бутҷоеро ибодат кунем, ки на моро фоидае медиҳанд ва на зиён мерасонанд? Ва оё пас аз он ки Аллоҳ моро ба ислом ҳидоят кардааст, монанди он кас, ки шайтонҳо ақлашро гумроҳаш сохта ва ҳайрон бар рӯи замин раҳояш карда, аз дин бозгардем? Ёро аз мӯъминон ёронест, ки ба ҳидоят нидояш медиҳанд, ки назди мо бозгард». Бигӯ эй Паёмбар барои инҳо мушрикони: «Ҳамоно ҳидоят, ки аз сӯи Аллоҳ бошад, ҳидояти воқеъист. Ва ба мо фармон расида, ки дар

كُلَّ عَدْلٍ لَّا يُؤْخَذُ مِنْهَا أُولَئِكَ
الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ
شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧﴾

قُلْ أَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا
وَمَا لَا يَضُرُّنَا وَنُورِدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا
اللَّهِ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي
الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ
إِلَى الْهُدَىٰ اسْتِنْتًا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ
الْهُدَىٰ وَأَمْرًا نُّسَلِّمُهُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 441

баробари Парвардигори
ҷаҳониён таслим шавем ва
ӯро якка ва ягона ибодат
кунем».⁽¹⁾

72. Ва инчунин амр карда шудаем,
ки намозро ба таври комил
барпо дорем ва аз ӯ битарсем.
ӯст, он ки ҳамагон наздаш дар
қиёмат ҷамъ мешавед!

73. Ва ӯст, он ки осмонҳову
заминро ба ҳақ биёфарид.
Ва рӯзе, ки (рӯзи қиёмат)
бигӯяд: «Мавҷуд шав», пас
мавҷуд мешавад. Гуфтори ӯ
ҳақ аст. Ва дар он рӯз, ки дар
сур (карнай) дамида шавад,
фармонравой аз они ӯст.
Донои ниҳону ошкор аст ва ӯ
ҳақиму огоҳ аст!⁽²⁾

74. Ва ба ёд овар эй Паёмбар,
чун Иброҳим ба падараш
Озар гуфт: «Оё бутонро чун
маъбуди бар ҳақ мегири?
Ҳамоно ман ту ва қавматро
ба ошкоро дар гумроҳӣ аз
ҳақ мебинам».

75. Ҳамчунин нишон медедам
Иброҳим алайҳиссаломро
малакути осмонҳову
заминро, то аз ҷумлаи онҳое
гардад, ки дар имонашон
устуворанд.

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ
الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عِلْمُ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

* وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ أَلَمْ تَرَ أَنِّي أَدْعَاكُمُ
إِلَٰهًا إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَلِّمَ فِي ضَلَالٍ مِّمِّينٍ ﴿٧٤﴾

وَكَذَٰلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 450

(2) Тафсири ибни Касир 3/ 281

76. Пас чун шаб ўро (Иброҳим алайҳиссалом)-ро фаро гирифт, ситорае дид. Ва бо қавми худ мунозира кард ва ботил будани динашонро исбот карда гуфт: «Ин аст Парвардигори ман!» Чун ситора фуру рафт гуфт: «Фуру рафтагонро дўст надорам». Ин ба он сабаб буд, ки қавмаш ситорапараст буданд.⁽¹⁾

77. Пас он гоҳ моҳро дид, ки равшантар аз ситора тулӯъ мекунад. Гуфт: «Ин аст Парвардигори ман!» Чун моҳ фуру рафт, гуфт: «Агар Парвардигори ман маро роҳи ростро ҳидоят нанамояд, аз гумроҳон хоҳам буд».

78. Пас чун хуршедро дид, ки тулӯъ мекунад, гуфт: «Ин аст Парвардигори ман, ин бузургтар аст!⁽²⁾» Ва чун фуру рафт, гуфт: «Эй қавми ман, ҳамоно ман аз он чӣ шарики Аллоҳ медонед, безорам.

79. Ҳамоно ман аз рӯи ихлос рӯй ба сӯи касе овардам, ки осмонҳову заминро офарида аст ва ман аз мушрикони нестам».

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكَوْكَبَ قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾

فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَيْنَ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾

فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِعَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يُعْمِدُ لِي بِرَبِّي ؎ وَمِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿٧٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 162

(2) Яъне аз ситора ва моҳ бузургтараст.

80. Ва қавмаш бо $\bar{y}$ ба ситеза (ҷидол) бархостанд. Гуфт: «Оё дар бораи ягонагии Аллоҳ бо ман ситеза мекунад, ҳол он ки $\bar{y}$ маро ҳидоят кардааст? Ман аз он чизе, ки шарики $\bar{y}$ меҳисобед, наметарсам, агар шумо манро ба маъбудҳои ботилатон ҳам тарсонед. Магар он ки Парвардигори ман чизеро бихоҳад. Илми Парвардигори ман ҳама чизро фаро гирифтааст. Оё панд намегиред, то бидонед, ки $\bar{y}$ таъоло ҳамаи чизҳоро халқ кардааст ва лоиқи ибодат аст?»⁽¹⁾

81. Чаро аз он бутоне, ки шарики Аллоҳ сохтаед, битарсам, дар ҳоле ки шумо чизҳоро, ки ҳеч далеле дар бораи онҳо нозил накардааст, мепарастед ва биме ба дил роҳ намедихед? Агар медонед, бигӯед, ки кадом як аз ин ду гурӯҳ (яъне гӯруҳи муваҳҳидон ё гӯруҳи мушрикони) сазовори амният ҳастанд.

82. Касоне, ки имон оварданду ва амали шоиста карданд ва имони худро ба ширк наомехтанд,

وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَن يُشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَتَى الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ يَا الْأَمْنِيْنَ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 489

эминӣ (осудаҳоли) аз
барои эшон аст ва эшон
ҳидоятёфтагонанд.

83. Ин далели мо буд, ки онро
ба Иброҳим алайҳис саллом,
дар баробари қавмаш
додем, ки хучҷаташон
қатъ гардид. Ва баланд
мекунем дар дунёву охират
мартабаву дараҷаи ҳар
касоро, ки меҳохем. Ҳароина
Парвардигори ту ҳакиму
доност!

84. Ва ба ӯ (Иброҳим
алайҳиссаллом) Исҳоқ
ва Яъқубро бахшидем
ва ҳамагонро ҳидоят
кардем. Ва Нӯхро пеш аз
ин ҳидоят карда будем ва
аз фарзандони Иброҳим
Довуду Сулаймон ва
Айюбу Юсуф ва Мӯсову
Ҳорун алайҳимус салломро
ҳидоят кардем. Ва ҳамчунон
паёмбаронро подош додем,
неқӯкоронро ин гуна подош
диҳем!

85. Ва Закариёву Яҳё ва Исову
Илёс алайҳимусаллом, ки
ҳама аз солеҳон буданд

86. Ва Исмоилу ал-Ясаъ ва
Юнусу Лут алайҳимусаллом,
ки ҳамаро бар аҳли замони
худ бартарӣ додем.

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ
تَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا
وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ
وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ
وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ
مِّن الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُوسُفَ وَأَسْحٰقَ
فَضَّلْنَا عَلَىٰ الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾

87. Ва аз падаронашону фарзандонашон ва бародаронашон баъзеро ҳидоят кардем ва эшонро ихтиёр кардем барои расонидани даъвати Мо ба сӯи қавмашон ва ба роҳи рост ҳидояташон кардем.⁽¹⁾
88. Ин аст ҳидояти Аллоҳ. Ҳар киро аз бандагонаш хоҳад, ба он ҳидоят мекунад ва агар ширк меоварданд⁽²⁾, аъмоле, ки анҷом дода буданд, нобуд мегардид.⁽³⁾
89. Инҳо (яъне паёмбарон алайҳимуссаллом) касоне ҳастанд, ки ба онҳо китоби осмонӣ ва ҳикмат (фаҳм) ва нубувват (паёмбариро) додаем. Агар кофирони Макка ба оятҳои Қуръон имон наёваранд, қавми дигареро (муҳочирону ва ансорро) ӯҳдадори он месозем, ки нисбат ба он ба Қуръон куфр намеварзанд.⁽⁴⁾
90. Инҳо паёмбарон алайҳимуссаллом касоне ҳастанд, ки Аллоҳ ҳидояташон кардааст,

وَمِنَ آيَاتِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَأَحْوَانِهِمْ وَأَجْنَاسَتَهُمْ
وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هُنَّ لِآءٍ
فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدَ
قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا
ذِكْرَى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 512

(2) Он паёмбарони зикркардашуда

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 166

(4) Тафсири ибни Касир 3/ 299

пас ба равиши онҳо эй паёмбар иқтидо кун. Бигӯ ба мушрикон: «Дар баробари даъвати худ ҳеҷ подоше аз шумо наметалабам, ин китоб (Қуръон) чуз панде барои мардуми ҷаҳон нест».⁽¹⁾

91. Вақте ки яҳудиён ва мушрикон мегӯянд, ки Аллоҳ ба ҳеҷ инсоне чизе нозил накардааст, Аллоҳро ончунон, ки лоиқи Ёст, нашинохтаанд, бигӯ эй Паёмбар: «Китоберо, ки Мӯсо барои рӯшноӣ ва ҳидояти мардум овард, ки онро бар ӯ нозил карда буд? Онро бар қоғазҳо навиштед, поре аз онро ошкор месозед, вале бештаринашро⁽²⁾ пинҳон медоред. Ба шумо чизҳое омӯхтаанд, ки аз ин пеш на шумо медонистед ва на падаронатон медонистанд. Бигӯ: «Он Аллоҳ аст!» Онҳоро бигузор, то дар ин баҳси ботили хеш дилхуш бошанд.⁽³⁾

92. Ин Қуръон китобест, ки фиристодем онро бобаракат, ки тасдиққунанда аст

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ لَدَرَّهْمُ فِي حَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿١١﴾

وَهَذَا كِتَابُنَا أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا مُّصَدِّقًا لِّلَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا

(1) Тафсири Табарӣ 11/ 520

(2) Хабарҳо аз сифати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва паёмбарии ӯ

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 264

китобҳои пешинаро ва то бим кунем аҳли Маккаро ва сокинони тамоми заминро. Касоне, ки ба рӯзи қиёмат имон доранд, боварӣ доранд, ки Қуръон каломи Аллоҳ аст. Ва намозашонро дар вақташ адо мекунанд.⁽¹⁾

93. Кист ситамкортар аз он кас, ки ба Аллоҳ дурӯғ баст ё гуфт, ки ба ман ваҳй шуда ва ҳол он ки ба ӯ ҳеч чиз ваҳй нашуда буд ва он кас, ки гуфт: «Ман низ монанди оёте, ки Аллоҳ нозил кардаст, нозил хоҳам кард?» Агар бубинӣ эй Паёмбар, он гоҳ, ки ин ситамкорон дар сакароти марг гирифторанд ва малоикаҳо бар онҳо даст кушодаанд, ки ҷони хеш берун кунед, имрӯз шуморо ба азоби хоркунандае азоб мекунанд ва ин ҷазо бар он аст, ки дар бораи Аллоҳ ба ноҳақ сухан мегуфтед ва аз оёти ӯ саркашӣ мекардед.⁽²⁾

94. Ҳароина танҳо-танҳо, он тавр ки дар оғоз шуморо биефаридем, назди мо омадаед барои ҳисобу китоб, дар ҳоле ки ҳар

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٣﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنفُسَهُمْ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٤﴾

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَىٰ كَمَا خَلَقْتُمْكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكَبْتُمْ مَا خَوَّلْتُمْكُمْ وَرَأَتْهُمُ الرَّجُلُ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 168

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 264

чиरो, ки ба шумо дода
будем аз моли дунё, пушти
сар ниҳодаед ва ҳеҷ як аз
шафоъаткунандаҳое, ки
аз бутҳо мепиндоштед ва
онҳоро дар ибодати Аллоҳ
шарик мекардед, ҳамроҳатон
намебинем. Ҳамоно аз ҳам
бурида шуд пайвандии шумо
бо бутҳо ва он эътиқоде, ки
доштед⁽¹⁾ рафт ва ниҳоят
шумо зиён кардед.⁽²⁾

95. Албатта Аллоҳ аст, ки донаву
хӯшаҳоро мешикофад
(мерӯёнад) ва зиндаро аз
мурда берун меоварад
хамчунон ки, чӯҷаро аз
тухм ва мурдаро аз зинда
ва тухмро аз мурғ берун
меоварад. Ин аст Аллоҳи
якто. Пас чӣ гуна аз ҳақ
гумроҳатон мекунад?

96. Шикофандаи (халқкунандаи)
субҳгоҳон аст ва шабро
барои оромиш қарор дод ва
хуршеду моҳро барои ҳисоб
кардани вақт. Ин аст тақдири
Аллоҳи пирӯзманди доно!

97. Ўст Аллоҳе, ки ситорагонро
биофарид, то ба онҳо дар
ториқиҳои хушкиву дарё
роҳи худро биёбед. Ҳамоно

فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَصَلَ
عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَرْغُمُونَ ﴿١٩﴾

* إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَى مِنَ
الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَى ذَٰلِكُمْ اللَّهُ
فَإِنِّي نُوَفِّئُكُمْ

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢١﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا
بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

(1) Яъне бутҳо шарикони Аллоҳанд

(2) Тафсири ибни Касир 3/ 303

нишонаҳои равшанро
барои онон, ки медонанд,
аз шариъат ба тафсил баён
кардаем!

98. Ва Ёст Аллоҳе, ки шуморо аз як тан Одам алайҳиссалом биёфарид. Сипас шуморо қароргоҳест дар шиками модар ва амонатҷоест дар пушти падар. Ҳамоно оётро барои онон, ки мефаҳманд, ба тафсил баён кардаем!

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ
فَمَسْتَقَرٌّ وَمَسْتَدْعَةٌ ۖ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾

99. Ёст Аллоҳе, ки аз осмон борон фиристод ва ба он борон ҳар гуна набототеро рӯёнидем ва аз он наботот танае сабз ва аз он донаҳое бар якдигар чида мисли хӯшаи гандум ва ҷав ва низ аз шохчаҳои хурмо хӯшаҳое сар фароварда падид овардем ва низ боғҳое аз тоқҳо ва зайтуну анор, монанду номонанд⁽¹⁾. Ба меваи он бингаред онгоҳ, ки мева медиҳанд ва он гоҳ ки пухта мерасанд. Ҳамоно, ки дар онҳо нишонаҳост, (яъне нишонаҳои қудрати Илоҳист) барои онон, ки имон меоваранд!⁽²⁾

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا
بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا
نُخْرُجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن
طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ
وَالزَّيْتُونِ وَالرَّيْحَانِ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَبِهٍ ۗ
أَنْظِرُوا إِلَىٰ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَبَعْدَ ۚ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

(1) Баргҳояшон бо ҳам монанд вале меваҳояшон гуногун

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 172

100. Мушрикони дар ибодат карданашон барои Аллоҳ шариконе аз чин қарор доданд ва эътиқодашон ин буд, ки онҳо нафъ ё зараре расонда метавонанд ва ҳол он ки чинро Аллоҳ офаридааст. Аллоҳ, ки дар офариниши махлуқоташ касеро шарик нагирифт, инчунин дар ибодаташ касеро бо худ шарик муқаррар насохт. Ва аз рӯи нодонӣ барои ӯ писарону духтарон нисбат доданд. Ӯ пок аст ва болотар аст аз он чӣ васфаш мекунанд!⁽¹⁾

101. Падидоварандаи осмонҳову замин ва он чи миёни онҳост ва онҳоро аз нестӣ ба ҳастӣ пайдо кард. Чӣ гуна ӯро фарзанде бошад, ҳол он ки ӯро ҳамсаре нест⁽²⁾. Пок аст Аллоҳ аз он чи мушрикони ӯро сифат мекунанд. Ҳар чизеро ӯ офаридааст ва ба ҳар чизе доност! Ва чизе аз ӯ махфӣ наместонад.⁽³⁾

102. Эй мушрикони ин аст Аллоҳи якто, ки Парвардигори шумост. Ба чуз ӯ ҳеч маъбуде⁽⁴⁾ нест. Офаринандаи

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِبْتِ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا
لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ يَغْرِيبُهُمْ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ
وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ فَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ
شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكَيْلٌ ﴿١٠٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 11 \ 10

(2) Фарзанд аз мард ва зан пайдо мешавад ва ин сифати махлуқ аст.

(3) Тафсири Табарӣ 11 \ 11

(4) Сазовори ибодат

ҳама чиз аст. Пас ӯро
бипарастед ва барояш бо
тоъат сар фуру оред, ки ӯ
нигаҳбони ҳама чиз аст! Ва
тадбир мекунад ҳамаи умури
халқашро.

103. Чашмҳо ӯро дар дунё
намебинанд, аммо
мӯъминон дар охират
Парвардигори худро бе
ҳеч мамониат мебинанд ва
ӯ бинандагонро мебинад.
Дақиқу огоҳ аст!

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ
وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

104. (Эй Паёмбар ба мушрикони
бигӯ): Ҳамоно аз сӯи
Парвардигоратон барои
шумо нишонаҳои равшан
омад, ки шумо роҳи ҳақро
аз гумроҳӣ ҷудо мекунад.
Ҳар кӣ аз рӯи ибрат
менигарад, ба нафъи ӯст ва
ҳар кӣ чашми ибрат барҳам
пӯшад, ба зиёни ӯст. Ва
ман нигоҳдорандаи шумо
нестам, ки амалҳои шуморо
бишуморам! Ба дурустӣ, ки
вазифаи ман расонандаи
каломи Парвардигор аст.
Аллоҳ ба муқтазои илм
ва ҳикмати худ касеро, ки
хоҳад ҳидоят мекунад ва
касеро, ки хоҳад гумроҳ
месозад.⁽¹⁾

فَدَجَاءَكُمْ بِبَصَائِرٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ
أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ، وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا
عَلَيْكُمْ بِحَفِيفٍ ﴿١٠٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\312

105. Ва чунон ки дар ин Қуръон баён кардем, барои мушрикони нишонаҳо ва ҳуҷҷатҳои худро дар амри тавҳид ва нубувват⁽¹⁾ ва ҳам чунин нишонаҳоро барои онҳо гуногун баён мекунем дар ҳар чизе ки намедонистанд, то нашавад, бигӯянд, ки аз касе дарс гирифтаи⁽²⁾ ва Мо ин оётро барои аҳли дониш баён мекунем, ки онро қабул мекунанд ва пайрави он мешаванд. Ва онон касонеанд, ки бо Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва он чи бар ӯ нозил шуда имон овардагонанд.

106. Эй Паёмбар ба ҳар чӣ аз ҷониби Парвардигорат бар ту ваҳй шудааст, пайравӣ кун аз амру наҳйе, ки бузургтарини он тавҳиди Аллоҳ аст. Ҳеҷ маъбуде ҷуз Ӯ нест. Ва аз ҷидол ва хусумати мушрикони рӯй гардон!⁽³⁾

107. Агар Аллоҳ ҳидоятӣ ононро мехост, онҳо ширк намеоварданд, балки ба ту имон меоварданд ва

وَكَذَلِكَ نَصْرُكَ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا
دَرَسْتَ وَلِيُنَبِّئَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

أَتَسْمِعُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ لَأَلِلهِ الْإِهْوُ
وَاعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

وَلَوْ شَاءَ اللهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

(1) Тавҳид: Аллоҳро якка ягона доништа ибодат кардан ва “нубувват” паёмбарӣ

(2) Яъне аз аҳли китоб таълим гирифтӣ эй Муҳаммад? Тафсири Табарӣ 12/26

(3) Тафсири Табарӣ 12\32

туро пайравӣ мекарданд
ва мо туру ниғаҳбонашон
насохтаем, балки ту
расонандаи паёми Мо ҳастӣ
ба сӯяшон ва ту корсозашон
нестӣ, ки дар ризқу рӯзии
онҳо ҷавобгӯй бошӣ!⁽¹⁾

108. Ва эй мусалмонон, дашном
мадихед, бутҳоеро ки
мушрикони мепарастанд,
зеро ки дар баробари шумо
онҳо ҳам Аллохро аз рӯи
зулм ва нодонӣ дашном
хоҳанд кард. Чунки онон
қавми ҷоҳиланд ҳамчунон ки
амали бадашонро барояшон
зиннат додем. Инчунин
амали ҳар қавмеро дар
пеши чашмашон оростаем.
Пас бозгашти онҳо ба сӯи
Парвардигорашон аст ва
ӯ ҳамаро аз корҳое, ки
кардаанд, огоҳ месозад.

109. Мушрикони ба саҳтгарин
қасамҳо ба Аллоҳ савганд ёд
карданд, ки агар Муҳаммад
мӯъҷизае бар мо биёварад,
ба ӯ имон меоварем. Бигӯ
эй Паёмбар: «Ҳамоно ҳамаи
мӯъҷизаҳо назди Аллоҳ аст
ва ӯ қодир аст бар овардани
он, ҳар вақте ки хоҳад ва
шумо эй мӯъминон аз кучо
медонед, ки агар мӯъҷизае

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا لِكُلِّ
أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ
آيَةٌ لِّتُؤْمِنُوا بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْأَنْبِيَاءُ عِنْدَ اللَّهِ
وَمَا يُشْعُرُونَ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\33

ҳам нозил шавад, имон намеоваранд».⁽¹⁾

110. Ва ҳамчунон, ки бори аввал ба он имон наёварданд, ин бор низ дилҳову дидагонашонро гумроҳ мекунем ва ононро саргардон дар гумроҳиашон раҳо месозем. Пас онҳо ба сӯи ҳақ роҳ намеёбанд.⁽²⁾

111. Ва агар мо талаби онҳоро қабул менамудем ва фариштагонро аз осмон бар онҳо фуруд меовардем ва мурдагонро зинда мекардем, ки бо онҳо сухан гӯянд ва ҳар чизеро гурӯҳ- гурӯҳ назди онон гирд меовардем, пас ба чашми худ онро меиданд боз ҳам имон намеоварданд, магар ин ки Аллоҳ бихоҳад. Валекин бештарашон ҷоҳиланд!⁽³⁾

112. Чунон ки туро, эй расул биёзмудем бо душманонат (мушрикони), ҳамчунин барои ҳар Паёмбаре душманони саркаш аз шаётини инсу чин қарор додем. Барои фиреби яқдигар суханони ораста ваҳй мекунанд,

وَتَقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَرَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوْلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

* وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَكِيَّةَ
وَكَانَتْ لَهُمُ الْمَوْقِي وَحْتَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ
شَيْءٍ قَبْلًا مَا كَانُوا يُلْقُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ
اللَّهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا
شَيْطَانِيًّا الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ
إِلَى الْبَعْضِ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ
رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرُهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\41

(2) Тафсири Табарӣ 12\46

(3) Тафсири Ибни Касир 3\318

то шунавандаро аз роҳи Аллоҳ гумроҳ созанд. Агар Парвардигорат мехост, чунин намекарданд. Лекин имтиҳонест аз ҷониби Парвардигорат. Пас онҳоро ба ҳоли дурӯғбастанашон бигузор!⁽¹⁾

113. Ва мерасонанд аз роҳи васваса шайтонҳои инсу ҷин суханони оростаро, то майл кунанд ба сӯи ин васваса дилҳои касоне, ки имон надоранд ба рӯзи охират, то писанд кунанд он васвасаро ва то амал кунанд он чиро, ки онон амалкунандаи ононанд. (Яъне амале, ки сазовори онон аст).

114. Бигӯ, эй Расул барои мушрикони: Оё довари дигаре ҷуз маъбудии худам ва маъбудии шумо талаб кунам ва ҳол он ки Ёст, ки ин китоби равшанро (Қуръон) бар шумо нозил кардааст? Ва аҳли китоб, касонеанд, ки Аллоҳ ба онҳо Таврот ва Инҷилро фиристод медонанд, ки (Қуръон) ба ҳақ аз ҷониби Парвардигорат нозил шудааст. Пас аз шак оварандагон мабош дар

وَلْيَتَصَفَّحْ إِلَيْهِ أَفِيْدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
وَلْيَرِضْهُ وَيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتغَىٰ حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ
إِلَيْكُمْ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ
ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّنْ
رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\50

чизе ки аз он Мо ба ту ваҳй
фиристодаем!⁽¹⁾

115. Ва каломи Парвардигори ту
дар ростиву адолат пурра
ва мукамал аст. Ҳеч кас
наметавонад суханони Ӯро
дигаргун кунад ва Ӯст шунаво
ба гуфтори бандагонаш ва
доност ба зоҳиру ботини
умури бандагонаш!

116. Агар фарз карда шавад эй
Расул, ки ту итоъат кунӣ
бисёрӣхоеро, ки дар ин
сарзаминанд, туро аз роҳи
Аллоҳ гумроҳ созанд. Зеро
онон фақат аз паи гумон
меравад ва фақат ба дурӯф
сухан меғӯянд.

117. Албатта Парвардигори ту ба
касоне, ки аз роҳи Вай дур
мегарданд, огоҳтар аст ва
ҳидоятёфтагонро аз шумо
дида беҳтар мешиносад!

118. Агар ба оятҳои равшани
Аллоҳ имон дошта бошед, аз
забҳе, ки номи Аллоҳ бар он
ёд шудааст, бихӯред.

119. Чи шуморо манъ мекунад
эй мусалмонон аз хӯрдани
он чӣ номи Аллоҳ бар
он ёд шудааст, ва ҳамоно
Аллоҳ чизхоеро, ки бар

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ
لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

وَإِنْ تُطِيعُوا أَكْثَرَهُمْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ أَنْسَأَ اللَّهُ عَلَيْهِ
إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ أَنْسَأَ اللَّهُ
عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا
مَا اضْطُررْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ

шумо ҳаром сохтааст, ба тафсил баён кардааст, ғайри он гоҳо ки ба сабаби гуруснагии, ки шуморо ба ҳалокат мерасонад ночор гардед? Ва аз он чи ки бар шумо ҳаром шудааст; мисли худмурда. Пас дар ин сурат хӯрдани он барои шумо мувоҳ аст. Ҳамоно бисёре аз гумроҳон бе ҳеҷ донише, дигаронро гумроҳи гумонҳои худ кунанд. Албатта Парвардигори ту ба таҷовузкороне, ки аз ҳадди ҳалол ба ҳаром мегузаранд, донотар аст!⁽¹⁾

120. Ва эй мардум, ҳамаи гуноҳро, чӣ ошкор бошад ва чӣ пинҳон, тарк кунед. Онон, ки гуноҳ мекунанд, ба ҷазои амалҳои худ хоҳанд расид!

121. Эй мусалмонон, аз забҳе, ки номи Аллоҳ бар он ёд нашудааст, нахӯред, ба монанди худмурда ва он чи барои бут ё чин забҳ шудааст. Ҳамоно хӯрдани ин гуна забҳшудаҳо фиқс⁽²⁾ (гуноҳ) аст. Ва шаёғини чин ба дӯстони худ аз шайтонҳои инсӣ ваҳй мекунанд, ки бо

يَا هُوَ آيَهُمْ بَعْدَ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ
يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴿١٢٠﴾

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذَكَّرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَأَنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لِيُؤْخِرُ إِلَى
أُولِي آيَاتِهِمْ لِيُجِدُوا كُفْرًا وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ
إِنَّكُمْ لَمَشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

(1) Тафсири Бағави 3\82

(2) Аз тоъати Аллоҳ берун рафтани

шумо мучодала кунанд⁽¹⁾ ва агар ба онҳо фармонбардорӣ кунед, шумо ва онҳо дар ширк баробаред.⁽²⁾

122. Оё он касе, ки дар гумроҳӣ мурда буд ва Мо бо имон зиндааш сохтем ва нуре дар роҳаш доштем ва ба пайравии паёмбарон тавфиқаш намудем, то ба он дар миёни мардум роҳи худро биёбад, монанди касест, ки дар торикии ҷаҳолат ва гумроҳиҳо гирифтور аст ва роҳи берун шуданро намедонад? Ҳеч гоҳ баробар намешаванд. Чунон ки ин кофире, ки бо шумо дар боби гӯшти худмурда баҳс мекунад эй мӯъминон, амали бадашро барояш ораста кардам, онро маъқул донист. Инчунин амалҳои инкоркунандагони роҳи ҳақро дар назарашон ораста гардондам, то ки гирифтори азоб гарданд⁽³⁾!

123. Ва чунон ки бо бузургони Макка рӯй дод, ки пеши роҳи дини Аллоҳро

أَوْ مَن كَانَ مِينًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ
نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلَهُ فِي
الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ
لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا
مُّجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا

- (1) Яъне ба шумо шубҳа меандозанд, ва мегӯянд: чаро он чи Аллоҳ куштааст, намехӯред ва он чи худ забҳ мекунед, мехӯред.
(2) Дар ин оят далел аст, ки касе ҳалол кардаи Аллоҳро ҳаром ё ҳаром кардаи Аллоҳро ҳалол шуморад, мушрик аст. Тафсири Бағавӣ 3\84
(3) Тафсири Табарӣ 12\89

гирифтанд ва ба ин тавр дар ҳар деҳае гунаҳкоронашонро бузургонашон қарор додем, то дар он ҷо ба боз доштани дини Аллоҳ мақр кунанд, вале намедонанд, ки фақат барои худ мақр мекунанд.⁽¹⁾

124. Чун нишонае бар мушрикони аҳли Макка бар рост будани паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нозил шуд, баъзе аз бузургонашон гуфтанд, ки мо имон намеоварем, то он гоҳ, ки ҳар чӣ ба паёмбарони Аллоҳ дода шуда⁽²⁾, ба мо низ дода шавад. Бигӯ «Аллоҳ донотар аст, ки рисолати худро дар кучо қарор диҳад. Ба зудӣ ба гунаҳгорон ба ҷазои мақре, ки мекарданд, аз ҷониби Аллоҳ дар ҷаҳаннам хориву азоби сахте хоҳад расид!»⁽³⁾

125. Ҳар касеро, ки Аллоҳ хоҳад ҳидоят кунад, ба қабул кардани ҳақ дилашро барои тавҳиду имон мекушояд ва ҳар касеро, ки хоҳад гумроҳ кунад, аз қабул кардани ҳақ қалбашро чунон танг мекунад, ки аз шиддати

يَمَكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٢﴾

وَإِذَا جَاءَ نَهْمَهُ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ
مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلَ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ
يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا
صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا
كَانُوا يَمَكُرُونَ ﴿١٢٢﴾

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَن يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ
لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَن يُضِلَّهُ يَجْعَلْ
صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا
يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَّالِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ
الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\185

(2) Ба монанди он ки ба Мӯсо дода шуд аз ҷудо шудани баҳр ва ба Исо аз зинда гардондани мурдаҳо.

(3) Тафсири Табарӣ 12\95

тангии нафасаш гӯё ба осмон боло меравад. Ҳамин тавр меандозад Аллоҳ нопокиро дар дили касоне, ки имон намеоваранд.⁽¹⁾

126. Ин аст эй Расул роҳи рости⁽²⁾

Парвардигорат. Ба таҳқиқ, оётро барои мардуме, ки панд мегиранд, батафсил баён кардаем.

127. Барои онҳо дар назди

Парвардигорашон хонаи саломатӣ⁽³⁾ аст. Ва ба сабаби корхое, ки мекунанд, Аллоҳ дӯстдори онҳост.

128. Ва ба ёд ор эй Расул, рӯзе,

ки ҳама кофиронро аз инсу чин гирд оварад ва гӯяд: «Эй гурӯҳи чинҳо, шумо бисёре аз одамиёнро пайрави худ сохтед». Ва гуфтанд дӯстонашон аз одамони куффор: «Эй Парвардигори мо, мо аз якдигар баҳраманд мешудем ва ба поёни замоне, ки барои зистани мо қарор дода будӣ дар ҳаёти дунё, расидем». Аллоҳ гӯяд: «Ҷойгоҳи шумо оташ аст, ҷовидона дар он ҷо хоҳед буд, магар он чӣ

وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا فَذَقْنَا
الْآبَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

* لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا لِمَعَاشِرِ الْجِنِّ قَدْ
أَسْتَكْرَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ
أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمَعَ
بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَّغْنَا الَّذِي أَجَلْت
لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوًى لَكُمْ فَخَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا
مَنْ شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12 \ 110

(2) Роҳе, ки ба розигии Парвардигорат ва ҷаннат мебарад.

(3) Ҷаннат.

Аллоҳ бихоҳад дар он ҷо
ҷовидон нахоҳад монд аз
гунаҳқорони аҳли тавҳид». Албатта Парвардигори ту
устуворқору доно аст!

129. Ва ба ин тарз баъзе аз
ситамқоронро ба сабаби он
чи мекарданд, ба якдигар
вомегузорем.
130. Эй гурӯҳи чинҳо ва одамҳо,
оё бар шумо паёмбароне аз
худатон фиристода нашуд⁽¹⁾,
то оёти Маро бароятон
ки дарбаргирандаи амру
наҳй ва баёнқунандаи
некӯ бад аст бихонанд ва
шуморо аз дидори чунин
рӯзе битарсонанд? Инҳо
мушрикони аз инсу чин
бигӯянд: «Мо ба зиёни
худ гувоҳӣ медиҳем, ки
паёмбаронат оятҳоятро ба
мо расонданд ва аз дучор
шудани имрӯз моро бим
карданд ва мо онҳоро тасдиқ
накардем». Зиндагии дунёи
ононро бифирефт ва ба
зиёни худ гувоҳӣ доданд, ки
аз кофирон буданд.⁽²⁾

131. Ва ин ба он сабаб аст, ки
Парвардигори ту мардуми
ҳеч деҳаеро, ки беҳабар

وَكَذَلِكَ نُؤَيِّدُ بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾

يَمَعَشَرِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ
آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا
قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَعَرَّيْتَهُمُ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ
أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٣٠﴾

ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى
بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾

(1) Зоҳири ин оят фақат ба паёмбарони инсонҳо далолат мекунад.

(2) Тафсири Табарӣ 12 \ 123

буданд, ба сазои золимона
ҳалок намекард. Магар
расидани азобамон баъд аз
фиристордани паёмбарон
аст.

132. Барои ҳар як итоъаткор ё
осӣ баробари корҳое, ки
анҷом додаанд, дараҷотест,
ки Парвардигори ту аз он
ҷӣ мекунанд, ғофил нест.

133. Ва Парвардигори ту, ки
мардумро ба ибодати
худ амр намуд, аз тоъати
бандагонаш бениёз аст,
балки тамоми халқаш ба
сӯи Ў мӯҳтоҷанд ва Ў ба
бандагонаш меҳрубон аст.
Ва ҳамчунон ки шуморо
аз насли мардумони
дигар биёфарида аст, агар
бихоҳад, шуморо мебарад
ва пас аз шумо ҳар киро,
ки бихоҳад, ҷонишинатон
месозад.⁽¹⁾

134. Эӣ мушрикони ҳар ҷӣ ба
шумо ваъда додаанд, аз
азоб хоҳад омад ва шуморо
роҳӣ гурузе нест. Ва Ў
қодир аст, ки шуморо
аз нав бозгардонад,
гарчанде ки хоку устухон
ҳам гардед.⁽²⁾

وَلِكُلِّ دَرَجَتٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رُبُّكَ
بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَاءُ
يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَبْخِفْ مِنْ
بَعْدِكُمْ مَّا يَشَاءُ كَمَا أَنشَأَكُم مِّن
ذُرِّيَّةٍ قَوْمِهِ آخِرِينَ ﴿١٣٣﴾

إِنَّ مَا وَعَدُونْتَ لَأَتِيَنَّ وَمَا أَنْتُمْ
بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12 \ 126

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 274 ва Тафсири Табарӣ 12 \ 128

قُلْ يَهْدِيكُمْ رَبِّي
عَمَلٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ
لَهُ عَقِيبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٧٥﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ
وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ
بِرِغْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ
لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا
كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى
شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٧٦﴾

وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَائِهِمْ لِيُزِدُوهُمْ
وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
مَا فَعَلُوا فَعَلُوهُ فَذَرُّهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٧٧﴾

135. Бигӯ эй Расул: «Эй қавми ман, ҳар чӣ аз дастатон бармеояд, бикунед, ки ман низ мекунам он чиро, ки Парвардигори ман бар ман амр кардааст; ба зудӣ хоҳед донист, ки вақти фаро расидани азоб поёни ин зиндагӣ ба нафъи кӣ хоҳад буд, Албатта ситамкорон растагор намешаванд!»⁽¹⁾
136. Мушрикони барои Аллоҳ аз зироатҳову чорпоёне, ки офаридааст, ҳиссае муайян карданд, ки онро барои меҳмонон ва мискинон пешкаш мекарданд ва ҳиссаи дигареро аз ин чизҳо барои бутонашон муайян карданд. Пас он ҳиссае, ки аз он бутонашон буд, ба Аллоҳ намерасид ва он ҳиссае, ки аз он Аллоҳ буд, ба бутонашон мерасид. Ба тарзе бад доварӣ мекарданд.⁽²⁾
137. Чунон ки шайтонҳо барои мушрикони зиннат доданд, ки аз зироат ва чорпоён насибаеро барои Аллоҳ ва барои шариконашон қарор диҳанд, ҳамчунин шайтонҳо куштани фарзандро аз тарси камбағали дар назари бисёре

(1) Тафсири Табарӣ 12\129

(2) Тафсири ибни Касир 3\344

аз мушрикони биёростанд, то ҳалокашон кунанд ва дар бораи динашон ба шакку иштибохашон андозанд. Пас гумроҳ ва ҳалок гарданд. Агар Аллоҳ мехост, чунин намекарданд. Лекин Аллоҳ ба донишонаш ба бади ҳолашон ва оқибаташон бар гумроҳӣ тақдирашон кард. Пас бо дурӯғе, ки мебофанд, онҳоро гузор эй Расул! Ба зудӣ Аллоҳ байни ту ва онҳо ҳукм хоҳад кард.⁽¹⁾

138. Мушрикони аз рӯи гумонашон гуфтанд: «Инҳо чорпоёну киштзорони манъкардашуда ҳастанд. Ҳеч кас ҷуз он, ки мо бихоҳем, набояд аз онҳо бихӯрад». Ва чорпоёне ҳастанд, ки савор шуданашон бар ҳама ҳол ҳаром аст ва чорпоёне ҳастанд, ки номи Аллохро дар вақти истифодабарии онҳо ёд накунанд, ба Аллоҳ дурӯғ мебаранд ва ба зудӣ ба ҷазои дурӯғе, ки мебастанд, ҷазояшонро хоҳад дод!

139. Ва мушрикони гуфтанд: «Он чӣ дар шиками ин чорпоён аст, агар зинда таваллуд шавад барои мардони мо

وَقَالُوا هَذِهِ آتَانَا وَحَرَّتْ حَجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا
إِلَّا مَنِ نَشَاءُ بِرِغْمِهِمْ وَأَنْعَمُ حَرِمَتْ
ظُهُورُهَا وَأَنْعَمُ لَا يَذْكُرُونَ
أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ
سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٣٨﴾

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ
لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا وَإِن
يَكُن مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ

(1) Тафсири ибни Касир 3\345

ҳалол ва барои занонамон ҳаром аст».⁽¹⁾ Ва агар худмурда бошад, зану мард дар он шариканд. Аллоҳ ба сабаби ин гуфтор ҷазояшон хоҳад кард. Албатта Ӯ ҳакиму доност!

سَيَجْزِيهِمْ وَصَفَّهُمْ إِنَّهُ وَحَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

140. Ҳамоно зиён карданд касоне, ки ба беақлӣ ва подонӣ фарзандони худро куштанд ва он чиро ба онҳо рӯзӣ дода буд, ҳаром карданд ба сабаби дурӯғ бастанашон ба Аллоҳ. Ҳамоно онон гумроҳ шудаанд ва роҳи ҳидоятро наёфтаанд!⁽²⁾

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا
بَغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ
أَقْرَبًا عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Ва Ӯст, ки боғҳое офарид густарда бар замин (мисли ангур) ва низ ғайри густарда (мисли хурмо) ва дарахти хурмову киштзор бо таъмҳои гуногун ва зайтуну анор монанди якдигар, дар манзрашон ва гуногун дар мазаашон. Чун ҳосил карданд, аз онҳо бихӯред ва дар рӯзи дарав ва ҷамъоварӣ ҳаққи (зақоти) онро низ бипардозед ва исроф макунад. Ҳамоно

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ
وَعَيْرٍ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا أَلْوَانًا وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَانَ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

(1) Яъне барои мардон нӯшидани шири онҳоро ҳалол ва барои занҳо ҳаром медонистанд. Ва низ агар гӯсфанд нар таваллуд кунад, онро забҳ мекарданд ва бар занон вайро ҳаром меҳисобиданд ва агар мода таваллуд кунад, ба ҳолаш мегузоштанд. Тафсири ибни Касир 3/346

(2) Ҳалол ва ҳаром гардондан аз хусусиятҳои Аллоҳ аст ва касе аз халқаш дар он шарикӣ карда наметавонад

Аллоҳ исрофкоронро дӯст надорад!

142. Ва низ Аллоҳ таъоло халқ кард чорпоёне, ки бор мебаранд ва бар онҳо савор мешавед ва бархе ба сабаби ин ки хурданд барои савор шудан ва барои борбардори салоҳият надоранд, мисли бачаи шутурҳо ва монанди он. Пас ҳаром нашуморед аз он чӣ Аллоҳ ба шумо онро ҳалол рӯзӣ додааст, бихӯред ва ба шайтон пайравӣ макунед, ки ҳамон шайтон душмани ошкори шумост!⁽¹⁾
143. Ҳашт ҷуфт чорпоро Аллоҳ бар бандагонаш ато кардааст; ду ҷуфт аз гӯсфанд — нару мода ва ду ҷуфт аз буз — нару мода. Бигӯ эй Расул барои мушрикони: «Оё Аллоҳ он ду нарро ҳаром кардааст агар гӯянд: Оре. Пас дурӯғ гуфтаанд, зеро ки онҳо ҳар як гӯсфанд ва бузи нарро ҳаром намешумориданд. Ва ё бигӯ барояшон он ду модаро Аллоҳ ҳаром гардондааст? Агар гӯянд: Оре. Низ дурӯғ гуфтаанд, зеро онҳо ҳар модае, ки аз гӯсфанд ва буз таваллуд мешуд ҳаром намешумориданд.

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَقَرْيَاشٌ كُؤُومٌ
مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٢﴾

ثَمَنِيَّةَ أَزْوَاجٍ مِّنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ
الْمَعْزِ اثْنَيْنِ قُلْ ءَالِدَكَرَيْنِ حَرَّمَ
أَمِ الْأُنثِيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُهُ
الْأُنثِيَيْنِ نَبِّعُونِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\276

Ё барояшон бигӯ: он чиро, ки дар шиками модагон аст, Аллоҳ онро ҳаром гардондааст? Пас агар гӯянд: Оре. Низ дурӯғ гуфтаанд, зеро онҳо ҳаром намешумориданд ҳар як чизе дар ҷанин қарор дорад аз нару мода. Пас даъвояшон ботил шуд. Агар он чи рост мегӯед, аз рӯи илм ба ман хабар диҳед».⁽¹⁾

144. Ва бигӯ эй Расул барои мушрикони чор ҷуфти дигар аз шутур нару мода ва аз гов нару мода, «Оё он ду нарро ҳаром кардааст ё он ду модаро ё он чиро, ки дар шиками модагон аст аз нару мода, пас чаро баъзеро ҳалол меҳисобед ва баъзеро ҳаром? Оё он ҳангом, ки Аллоҳ чунин фармон меод, шумо он ҷо ҳозир будед?» Пас ҷи кас ситамкортар аз он касест, ки ба Аллоҳ дурӯғ мебофад, то аз рӯи беҳабарӣ мардумро аз роҳи ҳақ боздошта гумроҳ кунад? Албатта Аллоҳ ситамкоронеро, ки бар Аллоҳ дурӯғ мебофанд ва мардумро гумроҳ мекунад, ба роҳи рост хидоят намекунад.⁽²⁾

وَمِنَ الْإِنبِيَاءِ الَّذِينَ هَمَّ الْكَاذِبُونَ أَن ينكروهم لَأَنبِيئِينَ آمَنَّا أَشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُهُمُ الْأُنثِيَّينَ
أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَلَكُمْ اللَّهُ
بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12 184, 185

(2) Тафсири ибни Касир 3 \ 352

145. Бигӯ эй Расул: «Дар миёни он чӣ бар ман ваҳй шудааст, чизеро, ки хӯрдани он ҳаром бошад, намеёбам, ҷуз худмурда⁽¹⁾ ё хуни рехта дар вақти забҳ, ё гӯшти хук, ки ҳамоно палид аст ё ҳайвоне, ки дар куштани аз ҷиҳати нофармонӣ кардан, бе гуфтани номи Аллоҳ забҳаш кунанд». Ва ҳар, ки дармондаву ночор шавад ба сабаби гуруснагии саҳт, пас бихурад аз ин ҳаромшудаҳо ғайри таҷовузкунанда. Ҳамоно Парвардигори ту омӯрзандаву меҳрубон аст.⁽²⁾

146. Ва ба ёд ор эй Паёмбар, ки бар яҳуд ҳаром кардем ҳар ҳайвон ва паррандаи соҳибнохунеро ва аз гову гӯсфанд, чарбуи он ҳар дуру ҷуз он чӣ бар пушти онҳост ё бар чарби рудаи онҳост ё ба устухонашон часпида бошад. Ин ҳаромшудаҳоро бар яҳудиён аз сабаби ситамкорияшон ҷазояшон додем ва ҳароина Мо дар ҳар чи мегӯем ростгӯ ва росткор ҳастем!⁽³⁾

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لغيرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَالِغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

(1) Яъне бе забҳи шаръӣ мурда бошад

(2) Тафсири Табарӣ 19\190

(3) Тафсири Саъдӣ 1\277

147. Эй Расул, агар туро мухолифонат аз мушрикони ва яҳудиён дурӯғ бароранд, барояшон бигӯ; «Парвардигори шумо соҳиби раҳмати васеъ аст ва хашму азобаш аз гунаҳгорон боздошта нахоҳад шуд».⁽¹⁾

148. (Мушрикони тақдир ва қазои илоҳиро баҳона⁽²⁾ карда хоҳанд гуфт): «Агар Аллоҳ мехост, мо ва падаронамон мушрик намешудем ва чизеро ҳаром намекардем». Ва Аллоҳ бар онҳо рад карда шубҳаи ононро баён мекунад: Ҳамчунин касоне, ки пеш аз онҳо буданд, паёмбаронро дурӯғ бароварданд ва хашму азоби Моро чашиданд. Бигӯ эй Расул: «Агар шуморо донише ҳаст, дар он чи ҳаром шуморидед аз чорпо ва киштзор, пас онро барои мо ошкор созед. Вале шумо дар умури дин танҳо аз гумони хеш пайравӣ мекунед ва ба ҷуз дурӯғ чизе намегӯед!

149. Бигӯ эй Расул барояшон: «Хоси Аллоҳ аст далели маҳкаму расо, агар мехост

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ
وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ
الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا
أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى
ذُاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ
فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ
أَنْتُمْ إِلَّا خُرُوصٌ ﴿١٤٨﴾

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَلِيغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدْنَاكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

(1) Ин оят бимқунандааст касонеро ки мухолифи Паёмбар саллаллоху алайҳи ва саллам мебароянд.

(2) Балки ҳадаф аз ин баҳона рад кардани ҳақ аст. Тафсири Саъдӣ 1\278

ҳамаи шуморо ба роҳи рост
ҳидоят мекард».

150. Бигӯ эй Расул барои
касоне, ки ҳалоли Аллохро
ҳаром мекунанд ва онро ба
Аллоҳ нисбат медиҳанд:
«Гувоҳонатонро, ки гувоҳӣ
медиҳанд, ки Аллоҳ ин ё
онро ҳаром кардааст аз кишт
ва чорпо, биёваред!» Пас агар
гувоҳӣ доданд, ту бо онон
гувоҳӣ надех ва аз хостаҳои
онҳое, ки оёти Моро дурӯғ
гуфтанд ва ба охират имон
надоранд ва касонеро бо
Парвардигорашон баробар
шарик медоранд, пайравӣ
макун!

151. Бигӯ эй Расул барояшон:
«Биёед, то он чиро, ки
Парвардигоратон бар шумо
ҳаром кардааст, бароятон
бихонам. Ин ки ба Аллоҳ
чизеро ширк наёваред дар
ибодаташ! Балки ҷамиъи
навъҳои ибодатро барои ӯ
сарф намоед, ба монанди
дуо, тарс, умед ва ғайри
инҳо. Ва ба падару модар
некӣ кунед! Ва аз бими
камбағалӣ фарзандони худро
накушед! Мо ба шумо ва
онҳо рӯзӣ медиҳем. Ва ба
корҳои зишту беҳаёӣҳо ҷӣ
пинҳонӣ ҷӣ ошкоро наздик

قُلْ هَلْ أَسْأَلُكُمْ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ
أَنَّ اللَّهَ حَرَمَ هَذَا إِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ
مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا
بِعَايِنَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
وَهُمْ يَرْبِهَةٌ يَعْذِلُونَ ﴿١٥٠﴾

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَنْتَلِ مَا حَرَّمَ رَبِّي كُفِّرُ
عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْسُوا أَوْلَادَكُمْ
مِنْ إِمْلَاقِي نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ
وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ
وَلَا تَقْسُوا أَنْفُسَ الَّذِينَ حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
ذَلِكَ وَمَنْ صَنَعَكُمْ بِهِ لَعْنَكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾

нашавед! Ва касеро, ки Аллоҳ
куштанаширо ҳаром кардааст,
ба ғайри ҳақ⁽¹⁾ макушед!
Инҳост он чӣ Аллоҳ шуморо
ба он супориш мекунад,
бошад, ки ба ақл дарёбед!

152. Ва ба моли ятим наздик
машавед, магар ба
некӯтарин вачҳе, ки ба
фоидаи ӯ бошад, то ба синни
булуғ расад. Ва паймонаву
вазро аз рӯи адл комил
кунед! Мо ба касе ҷуз ба
андозаи тавоноияш тақлиф
намекунем. Ва ҳар гоҳ суҳан
гӯед,⁽²⁾ одилона гӯед, ҳарчанд
ба зиёни хешовандонатон
бошад. Ва ба аҳди Аллоҳ
вафо кунед! Инҳост он
чӣ Аллоҳ шуморо ба он
супориш мекунад, бошад, ки
панд гиред!

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَيْلِ وَالْيَتِيمَ
بِالْقِسْطِ لَأَنْكِفُ نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا وَإِذَا
قُلْتُمْ فَأَعِدُوا لَوَاقِعَ مَا ذَاقْتُمْ
وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ وَصَّوْكُمْ بِهِ
لَعَلَّكُمْ تَتَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Ва ин аст роҳи рости Ман⁽³⁾.
Аз он пайравӣ кунед ва ба
роҳҳои гуногун маравед,
ки шуморо аз роҳи Аллоҳ
пароканда месозад. Инҳост
он чӣ Аллоҳ шуморо ба
он супориш мекунад, то
парҳезгор шавед!»

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
ذَٰلِكُمْ وَصَّوْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

(1) Дар ҳолати қасос аз қотил қасос гирифтани, зинокорӣ, ки зан дорад ва марде, ки аз ислом муртад мешавад.

(2) Дар хабар, гувоҳӣ додан, ҳукм кардан ё кумак кардан

(3) Ислом. Тафсири Табарӣ 12\228

154. Сипас бигӯ эй Расул барои мушрикон, ки Аллоҳ таъоло ба Мӯсо китоби Тавротро дод, то неъматашро бар некӯкорони уммати Мусо тамом кунад ва то баён кунад, аҳкоми ҳар чизро аз умури динашон бо роҳи ҳидоят ва раҳмату меҳрубонӣ, то ки бани Исроил ба мулоқоти Парвардигори худ имон оранд,

155. Ин Қуръон китобест муборак. Онро нозил кардаем бар Паёмбарамон Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам, ки дар он хайри бисёр аст. Пас ба он чи ки амр мекунад ва аз он чи манъ мекунад, пайравӣ кунед ва парҳезгор бошед, бошад, ки мавриди раҳмат қарор гиред!⁽¹⁾

156. Фуруд овардем Қуръонро то нагӯед эй кофирони араб, ки танҳо бар ду гурӯҳе (яхуду насоро), ки пеш аз мо буданд, китоб нозил шуда ва мо аз омӯхтани онҳо ғофил будаем.⁽²⁾

ثُمَّ أَنزَلْنَا مُوسَىٰ أَلْكِتَابَ تَمَامًا عَلَىٰ
الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِّعِبَادِهِمُ لِقَاءَ رَبِّهِمْ ۚ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ
وَاتَّقُوا أَلْعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾

أَنْ نَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابَ عَلَٰ طَائِفَتَيْنِ مِنْ
قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَن دَرَأْسِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\238

(2) Аз ин сабаб китобе ба сӯи шумо фиристодем, ки ҳеҷ китобе чомаътар ва равшантар аз он аз осмон нозил нашудааст. Тафсири Саъдӣ 1\280

157. Ё нагуед эй мушрикон,
ки агар бар мо низ китоб
нозил мешуд, чунон ки бар
яхуду насоро нозил шуд,
беҳтар аз онон ба роҳи
ҳидоят мерафтем. Ҳамоно
бар шумо низ аз ҷониби
Парвардигоратон далели
равшан ва ҳидоят ба сӯи
ҳақ раҳмат ба уммат фаро
расид. Ва кист ситамгортар
аз касе, ки оёти Аллохро
дурӯғ пиндорад ва аз онҳо
рӯй бигардонад? Ба зудӣ
касонеро, ки аз оёти Мо рӯй
мегардонанд, ба сабаби ин
рӯйгардониашон аз оёти
Мо, дар оташи ҷаҳаннам
ба азоби бад ҷазо хоҳем
дод!⁽¹⁾

أَوْ قُولُوا لَوْ أَنزَلْنَا لَكِتَابًا
لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ
بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
فَمَن أَظْلَمُ مِمَّن كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ
عَنْهَا سَنَجْرَى الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا
سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُصَدِّفُونَ ﴿١٥٧﴾

158. Оё онон, ки аз ҳақ рӯй
гардонданд ва дигаронро аз
ҳақ боздоштанд, интизори
он доранд, ки фариштаи
марг бо ёронаш барои
қабзи рӯҳашон наздашон
биёнд? Ё Парвардигорат
барои ҷудо кардани байни
бандагон некӯкорро аз
бадкор наздашон биёнд?
«Ё нишонае аз нишонаҳои
Аллоҳ ба наздик омадани
рӯзи қиёмат бар онҳо
зоҳир шавад? Рӯзе, ки

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ
رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ
ءَامَنَتْ مِن قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا
حَدِيدًا فَلْيَنْظُرُوا إِنَّمَا نَسْتَأْذِنُ ﴿١٥٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\242

баъзе нишонаҳои Аллоҳ ошкор шавад, имони касе, ки пеш аз он имон наёварда ё дар вақти имон доштаниш кори неке анҷом надодааст, барои ӯ фоидае нахоҳад дошт. Бигӯ эй Расул барояшон: «Мунтазир бошед, ҳамоно мо низ мунтазирем, он рӯзро, то бидонед, ки кадоми яке аз мо ба осоиш сазовортар аст».⁽¹⁾

159. Ҳамоно касоне, ки пароканда карданд дини худро ва гурӯҳ гурӯҳ ҷудо шуданд, бе гумон ту эй Расул аз онон дур ҳастӣ. Ҳамоно ҳукми онҳо ба сӯи Аллоҳ аст ва ононро ба корҳое, ки мекарданд, огоҳ месозад ва касонеро, ки аз онҳо тавба карданд ва некӯкорӣ карданд, подош медиҳад ва касоне, ки бадкорӣ кардаанд, азобашон медиҳад.

160. Ҳар кас кори неке анҷом диҳад, даҳ баробар ба ӯ подош диҳанд ва ҳар кӣ кори баде анҷом диҳад, танҳо монанди он ҷазо бинад, то ситае бар онҳо миқдори заррае нарафта бошад.

إِنَّ الَّذِينَ فَرَقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شَيْعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مِثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا أَمِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

161. Бигӯ эй Расул барои инҳо мушрикон: «Албатта Парвардигори ман маро ба роҳи рост ҳидоят кардааст, ба дини ҳамеша устувор ва он ислом аст, дини тавҳид, дини ҳанифи Иброҳим. Ва Иброҳим алайҳиссалом аз мушрикон набуд».

162. Бигӯ эй Расул барои инҳо мушрикон: «Ҳамоно намози ман ва қурбонии ман ва зиндагии ман ва марги ман барои Аллоҳ аст, ки Парвардигори ҷаҳониён аст⁽¹⁾».

163. Ўро шарике нест дар ибодаташ ва офаринишаш ва дар ном ва сифатҳояш. Ба ман чунин амр шудааст, ки холис Парвардигорамро парастиш кунам ва ман аз нахустин мусалмон дар миёни ин уммат ҳастам.

164. Бигӯ эй Расул: «Оё ҷуз Аллоҳ Парвардигоре ҷӯям?» Ў Парвардигори ҳар чизест ва ҳар кас танҳо ҷазои кори худро мебинад. Ва касе бори гуноҳӣ дигареро бар дӯш намекашад. Сипас бозгашти ҳамаи шумо ба назди Парвардигоратон аст ва Ў

قُلْ إِنِّي هَدَىٰ رَبِّي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ دِينًا
فِيمَا قَلَّمَا إِلٰهَ رَبِّهِمْ خَفِيفًا وَمَا كَانَتْ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

قُلْ إِن صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

لَا شَرِيكَ لَهُ ۚ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

قُلْ أَغْتَبَرُ اللَّهَ أَنبِيَّ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ
وِازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

(1) На барои бутон, мурдагон ва ҷинҳо.

шуморо ба он чизҳое, ки дар он аз умури дин ихтилоф меварзидед, огоҳ мекунад.

165. Ўст Аллоҳе, ки шуморо халифагони замин кард ва баъзеро бар баъзи дигар ба дараҷаҳо бартарӣ дод, то шуморо дар чизе, ки додааст, биёзмояд. Албатта Парвардигорат касеро, ки аз Ў нофармонӣ кунад, зуд ҷазо медиҳад ва албатта Ў бахшандаву меҳрубон аст, ба касе ки ба Вай имон биёварад ва амали солеҳ анҷом диҳад ва аз гуноҳи кабира тавба кунад!⁽¹⁾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ
بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتْلُوكُمْ فِي مَا
ءَاتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَعَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12 \ 290

Тафсири сураи Аъроф (Баландиҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 206 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَصِّ ①

1. Алиф, лом, мим, сод.⁽¹⁾
2. Куръон китобест, ки бар ту эй Паёмбар нозил шуда, дар дили ту аз он шубҳае набошад. Он аз тарафи Аллоҳ фуруд оварда шудааст, то ба он бим кунӣ кофиронро аз азоби Аллоҳ ва мӯъминонро панду андарзе бошад.
3. Пайравӣ кунед эй мардум китоберо, ки нозил шуд ба сӯи шумо аз ҷониби Парвардигоратон ва ғайри ӯ дӯстонеро (яъне пешвоёнатонро монанди шайтонҳо ва раҳбониҳо) пайравӣ макунад! Ҳамоно шумо каме панду насихатро мепазиред!⁽²⁾
4. Ҷӣ басо деҳаҳо, ки мардумашро ба сабаби итоъат накарданашон амри Моро ба ҳалокат расонидаем ва азоби мо ҳангоми шаб ё он гоҳ, ки ба

كُتِبَ أَنْزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ
مِّنْهُ لِيُنذِرَ بِهِ. وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ②

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ
دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ③

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَبِعَاثِكُمْ هَا بَأْسُنَا
بِئْسَ أَهْلُهَا قَائِلُونَ ④

(1) Тафсири харфҳои муқаттаъа дар сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Табарӣ 12/ 299

хоби нисфирӯзӣ фуру рафта буданд, ба онон даррасид. Аллоҳ ин ду вақтро махсус зикр намудааст, зеро ин ду вақт; вақти оромиш ва истироҳатанд. Пас омадани азоб дар ин вақтҳо бадтар ва саҳттар аст.

5. Чун азоби Мо ба онон даррасид, суханашон чуз ин набуд, ки гуфтанд: «Ҳамоно мо ситамкор будем. (яъне ба гуноҳояшон иқроп шуданд)!⁽¹⁾»
6. Албатта, хоҳем пурсид⁽²⁾ аз мардуме, ки барояшон паёмбароне фиристода шуда ва низ аз паёмбароне, ки фиристода шудаанд.
7. Албатта ҳамаи он амалҳое, ки дар дунё гуфтаанд ва кардаанд аз рӯи илму дониш бар онҳо баён хоҳем кард, зеро Мо ҳаргиз аз онон ва аҳволашон ғоиб набудаем!⁽³⁾
8. Дар он рӯзи қиёмат дар тарозу баркашидани амалҳои бандагон ҳақ хоҳад буд. Онҳое, ки тарозуҳои аъмоли некашон вазнин

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْنَاءِ إِلَّا أَنْ
قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 3\214

(2) Яъне, ҳангоме ки ба паёмбаронатон шуморо даъват карданд, чи ҷавоб додед. Тафсири Бағавӣ 3/214

(3) Тафсири ибни Касир 3\389

аст, растагоронанд (начот ёфтагонанд).⁽¹⁾

9. Онон, ки ба сабаби бадихояшон тарозуи аъмолашон сабук гаштааст, касоне ҳастанд, ки ба оёти Мо имон наёварда буданд ва аз ин рӯ, ба худ зиён расонидаанд.
10. Ҳамано -эй мардум- дар замин ҷойгоҳатон додем ва роҳҳои маъишатагонро⁽²⁾ дар он муқаррар намудем. Ва ҷи андак шукр мекунед!
11. Ва ҳамано шуморо (яъне падари шумо Одам алайҳиссаломро) биёфаридаем ва ўро беҳтарин сурат бахшидем он гоҳ ба фариштагон гуфтем: «Одамро сачда кунед».⁽³⁾ Ҳама сачда карданд, ҷуз Иблис ва (Иблис аз рӯи такаббур) аз сачдакунандагон набуд.⁽⁴⁾
12. Аллоҳ ба Иблис гуфт: «Вақте туро ба сачда фармон додам, ҷи чиз туро аз он боздошт?» Иблис гуфт: «Ман аз ў беҳтарам, маро аз оташ

وَمَنْ حَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظَاهِرُونَ ﴿٩﴾

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْيِشًا قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

قَالَ مَا مَنَعَكَ آلَا تَسْجُدُ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\215

(2) Яъне ризку рӯзиатонро

(3) Сачдаи эҳтиром ва ҳурмат

(4) Тафсири Саъдӣ 1/284

офаридай ва ўро аз гил». (Иблис бар ин бовар буд, ки унсури оташ аз унсури гил беҳтар аст.)⁽¹⁾

13. Аллоҳ ба Иблис гуфт: «Пас фуруд рав аз ҷаннат, зеро лоиқ нест туро, ки дар он саркаши кунӣ, пас берун шав аз ҷаннат. Ҳамоно ту эй Иблис аз хору зор шудагонӣ.
14. Иблис гуфт: «Маро то рӯзи қиёмат, ки зинда мешаванд, мӯҳлат деҳ».
15. Аллоҳ гуфт: «Ҳамоно ту то дамидани сури аввал аз мӯҳлатёфтагонӣ».
16. Иблис гуфт: «Ба сабаби он, ки гумроҳ кардӣ маро, албатта бинишинам, то боздорам фарзандони Одамро аз роҳи рости Ту.»⁽²⁾
17. Пас албатта биёям ба сӯяшон аз пеш то дар дилашон ба рӯзи охират шакро дохил кунам ва аз пушт муҳаббати дунёро дар дилашон ҷо кунам ва аз ҷониби рост дар динашон шубҳа андозам ва аз чап бар гуноҳ ҷалбмандашон кунам

قَالَ فَأَهِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا
فَأَخْرَجَ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

قَالَ فِيمَا أُعْوَبْتَنِي لَأَفْعِدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ
الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

فَمَا لَأَيَّدَهُمْ مِنْ يَمِينٍ أَيْدِيَهُمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ
أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا يَجِدُ أَكْثَرَهُمْ
شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\327

(2) Дини Ислом. Тафсири Саъдӣ 1\284

ва наёбӣ бисёрии ононро шукргузор.⁽¹⁾

18. Аллоҳ ба Иблис гуфт: «Аз ин ҷо (ҷаннат) берун шав, мазамматшудаву рондашуда! Ҳар, ки пайравӣ кунад туро аз фарзандони Одам, албатта пур кунам дӯзахро аз ҳамаи шумоён.⁽²⁾

19. Эй Одам, ту ва ҳамсарат Ҳавво дар бихишт макон гиред. Пас аз ҳар ҷо, ки хоҳед, бихӯред аз меваҳои ҷаннат, вале ба ин дарахт наздик машавед, ки дар сурати наздик шудан, аз ситамгорон хоҳед шуд.

20. Пас шайтон он дуру (Одам ва Ҳавворо) васваса кард, то шармгоҳашонро, ки пӯшида буданд, дар назарашон ошкор кунад. Ва он дуру фиреб дода гуфт: «Парвардигоратон шуморо аз ин дарахт манъ кард, то мабодо ду фариштае мешавед ё ки ҷовидона дар ҷаннат мемонед.⁽³⁾

21. Ва Иблис барояшон савганд хӯрд, ки насиҳатгару хайрхоҳи шумоям.

قَالَ اذْخُرْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَّا مَدَّ حُورًا لَّمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَأَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

وَيَقَادِمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ
حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا
مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

فَوَسَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوْءِ أَيْهَامَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا
عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ
أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

وَقَاسَمَهُمَا إِلَىٰ لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\394

(2) Аллоҳ дар ин оят қасам хӯрдааст, ки дӯзахро аз иблис ва пайравонаш, ки аз инсу чин мебошанд, пур менамояд. Тафсири Саъдӣ 1/ 285

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 219

22. Ва он ду (Одам ва Ҳавво)-ро фиреб дод ва ба пасти афканд. Чун аз он меваи дарахт хӯрданд, шармгоҳҳояшон ошкор шуд, шарм доштанд ва баргеро болои барге бар тани худ мечаспонданд то аврати худро бипӯшонанд аз барғҳои биҳишт. Парвардигорашон нидо дод: «Оё шуморо аз хӯрдани он дарахт манъ накарда будам ва нагуфта будам, ки шайтон ошкоро душмани шумост?»⁽¹⁾
23. Гуфтанд (Одам ва Ҳавво): «Эй Парвардигори мо, ба худ ситам кардем ба хӯрдани меваи он дарахт ва агар моро наёмӯрзӣ ва бар мо меҳрубонӣ накунӣ, албатта аз зиёндидагон хоҳем буд».
24. Аллоҳ (ба Одаму Ҳавво ва Иблис) гуфт: «Фуруд оед аз осмон, бархе душмани бархе дигар ва то дами марг замин қароргоҳ ва ҷои таматтӯӣ (баҳрабардории) шумо хоҳад буд».⁽²⁾
25. Аллоҳ (ба Одам ва Ҳавво) гуфт: «Дар он ҷо зиндагӣ хоҳед кард ва дар он ҷо хоҳед

فَدَلَّهُمَا بَعْرُورٌ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَّتْ لَهُمَا
سَوَاهُ تُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ
وَأَقُلَّ لَكُمَا أَنْ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّنَا تَعَفُّرٌ لَّنَا
وَتَرَحُّمًا لَّنَا لَكُنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٣﴾

قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ لَكُمْ
فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٤﴾

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِمَّا
تُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\220

(2) Тафсири Табарӣ 12 / 359

мурд ва аз он берун оварда шавед дар рӯзи қиёмат».

26. Эй фарзандони Одам, ҳамоно барои шумо либосе фиристодем, то шармгоҳатонро бипӯшад ва ин либос зарурӣ аст ва низ либоси зиннатро, ки ин либоси камоли неъмат аст. Ва либоси парҳезгорӣ,⁽¹⁾ ки ин ба ҷо овардани амрҳои Аллоҳ ва дур будан аз манъқардаҳои Ёст ва он беҳтарин либос аст барои мӯъмин. Ва ин яке аз оёти Аллоҳ аст, бошад, ки панд гиранд.
27. Эй фарзандони Одам, шайтон шуморо нафиребад, ҳамчунон ки падару модаратонро (Одам ва Ҳавворо) аз биҳишт берун ронд, либос аз танашон берун кард, то шармгоҳашонро ба онҳо бинамоёнад. Ҳамоно шайтон ва ҳампешагонаш аз ҷое, ки онҳоро намебинед, шуморо мебинанд. Ҳамоно Мо шайтонҳоро дӯстони касоне қарор додем, ки ба яғонагии Аллоҳ имон намеоваранд.

يٰۤاَيُّهَا اٰدَمُ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُّورِي
سَوْءَ رَيْكُمْ وَيُرِيهَا وَلِبَاسًا التَّقْوٰى ذٰلِكَ
خَيْرٌ ذٰلِكَ مِنْ ءَايٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿٦٦﴾

يٰۤاَيُّهَا اٰدَمُ لَا يَفْتِنَنَّكَ الشَّيْطٰنُ كَمَا
اَخْرَجَ اٰبَوَيْكَ مِنَ الْجَنَّةِ يَتَزَوَّجُ مِنْهُمَا
لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ لِبَاسٍ اِنَّهُ يَرٰكُمْ
هُوَ وَقَبِيْلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا
الشَّيْطٰنَ اَوْلِيَّاءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٦٧﴾

(1) Яъне имон ва ҳаё, беҳтарин либоси мӯъмин аст. Тафсири Табарӣ 12/ 366

28. Чун куффор кори зиште кунанд⁽¹⁾, гӯянд: «Падарони худро низ чунин ёфтаем ва Аллоҳ моро ба он фармон додааст». Бигӯ эй Паёмбар: «Аллоҳ ба зишторӣ фармон намедиҳад. Чаро ба Аллоҳ нисбат медиҳед, он чизхоеро, ки намедонед?»

29. Бигӯ эй Паёмбар: «Парвардигори ман ба адл фармон додааст ва ба ҳангоми ҳар намоз рӯй ба ҷониби Ў доред ва Ёро бо имони холис бипарастед. Ва ҳамчунон ки шуморо офаридааст (аввалин бор), бори дигар ба сӯи Ў бозмегардед.⁽²⁾

30. Гурӯҳеро ҳидоят кард ба роҳи рост ва гурӯҳе собит шуд барояшон он гумроҳиву торики. Ҳамоно онҳо шайтонҳоро ба ҷои Аллоҳ дӯст гирифта ва ононро итоъат карданд ва мепиндоранд, ки ҳидоят ёфтаанд».

31. Эй фарзандони Одам, дар вақти ҳар намоз либоси худ бипӯшед ва худро зиннат диҳед. Ва низ бихӯреду

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آيَةً نَّآ
وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ
اتَّقُوا اللَّهَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ
إِنَّهُمْ أَخَذُوا مِنَ الشَّيْطَانِ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنََّّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

* يَبَيِّنْهُ آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

(1) Яке аз корҳои зишташон ин буд, ки онон хонаи Каъбаро тани бараҳна таваф мекарданд. Тафсири Табарӣ 12/ 378

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 286

биёшомед аз он чизҳои поке,
ки Аллоҳ ба шумо додааст,
вале исроф макунед, ки
ҳамоно Аллоҳ исрофкоронро
дӯст намедорад.⁽¹⁾

32. Бигӯ эй Паёмбар барои мушрикони чоҳил: «Чӣ касе либосхоеро, ки Аллоҳ барои бандагонаш падид оварда ва хӯрданиҳои хуштаъмро ҳаром кардааст?» Бигӯ эй Паёмбар барои инҳо мушрикон: «Ин чизҳо дар ин дунё барои касонест, ки имон овардаанд (яъне лоиқи мусалмонон аст, агарчи дигарон ҳам истифода баранд) ва дар рӯзи қиёмат низ хоси мӯъминон бошанд». Ҳамчунон оёти Аллоҳро барои доноён ба тафсил баён мекунем.

33. Бигӯ эй Паёмбар барои инҳо мушрикон: «Ҳамоно Парвардигори ман, зишткориҳоро (гуноҳони кабираро), чи ошкор бошанд бо бадан ва чи пинҳон дар дил аз кибру худнамоӣ ва низ зулму аз ҳад гузаронии ноҳақро ҳаром кардааст ва низ ҳаром кардааст, чизеро шарикӣ Аллоҳ созад, ки ҳеч

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ
نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رِيَّ الْفَوَاحِشِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا
بَطَّنَ وَإِلَافَتِهِ وَابْتِغَىٰ بَغْيِ الْحَقِّ وَإِن
تُنسَكُوا بِاللَّهِ مَا أُرْسِلَ بِهِ سُلْطَانًا وَإِن
تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

(1) Аллоҳ дар ин оят амр кардааст ба хӯрдану ошомидан ва манъ кардааст аз исрофкорӣ. Тафсири Саъдӣ 1/ 287

далеле бар шарик овардани он нозил нашудааст ё дар бораи Аллоҳ (дар номҳо ва сифатҳояш) чизҳое бигӯед, ки намедонед.⁽¹⁾

34. Ҳар умматеро аз мушриконе ки паёмбари Аллохро дурӯғ бароварданд вақти муайяност, ки омадани азоби Аллоҳ барояшон ҳал мешавад. Чун ачалашон бирасад, як соат пешу пас нашаванд».

35. Эй фарзандони Одам, ҳар гоҳ паёмбароне аз худи шумо биёянд ва оёти Маро бар шумо бихонанд, касоне, ки парҳезгорӣ кунанд ва некукорӣ намоянд, тарсе бар онҳо нест дар рӯзи қиёмат ва низ ғамгин намешаванд барои чизҳои дунё!⁽²⁾

36. Ва онҳо, ки оёти Моро ба дурӯғ нисбат дода ва саркашиву нофармонӣ карданд, аҳли ҷаҳаннаманд ва ҷовидона дар он хоҳанд буд!

37. Кист ситамкортар аз он, ки ба Аллоҳ дурӯғ бандад ё оёти Ӯро дурӯғ пиндорад? Насибе, ки аз

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

يَبْنِيءَ آدَمَ إِمَامًا يَا نِسْكَرُ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ أَتَقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۗ أُولَئِكَ يَتْلُوا هُمُ تَصْدِيقَهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ تُسَلَّتْ أَبْوَابُ سَمَائِهِمْ فَقَالُوا أَيْنَ

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 287

(2) Тафсири Табарӣ 12/ 406

азоб барояшон муқаррар шуда, (дар Лавхулмахфуз) ба онҳо хоҳад расид. Он гоҳ, ки фиристодағони Мо (қабзқунандағони арвоҳ) биёянд, то ҷонашонро бигиранд мепурсанд: «Он чизҳое, ки ба ҷои Аллоҳ парастии мекардед, акнун кучоянд?» Гӯянд: «Гум шуданд ва аз дасти мо рафтанд!» Ва дар ин ҳол ба зиёни худ шаҳодат диҳанд, ки кофир буданд.⁽¹⁾

38. Гӯяд (Аллоҳ ба мушрикони): «ҳамроҳи умматҳое, ки пеш аз шумо буданд, аз ҷинну инс дар оташ дохил шавед. Ҳар уммате, ки ба оташ дохил шавад, уммати ҳаммонанди худро лаънат кунад. То чун ҳамагӣ дар он ҷо гирд оянд, гурӯҳҳое, ки пайрав буданд, дар бораи гурӯҳҳое, ки пешво буданд, гӯянд: «Парвардигоро, инҳо моро дар дунё гумроҳ карданд, дучандон дар оташ азобашон кун». Гӯяд (Аллоҳ): «Азоби ҳама дучандон аст, вале шумо намедонед!»⁽²⁾

مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا
وَشَهِدُوا عَلَيَّ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٨﴾

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ
الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ
لَعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّى إِذَا آذَرُكُوا فِيهَا جَمِيعًا
قَالَتْ آخِرُكُمْ لَا وَلِيَّ لَهُمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا
فَقَاتِلْهُمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ
ضِعْفٍ وَلَكِنْ لَا تَعْمَلُونَ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсир Бағавӣ 3/ 227

(2) Тафсир Бағавӣ 3/ 228

39. Пешвоён ба пайравон
гӯянд: «Шуморо бар мо ҳеч
баргарӣ нест, (Аллоҳ гӯяд
ба ҳамашон) инак, ба ҷазои
корхое, ки карда будед,
азобро бичашед!»
40. Ҳамоно дарҳои осмон бар
рӯи касоне, ки оёти Моро
дурӯғ шуморидаанд ва аз
онҳо саркашӣ кардаанд,
ҳаргиз кушода нахоҳад шуд
ва ба биҳишт дохил нахоҳанд
шуд, то он гоҳ, ки шутур аз
сӯрохи сӯзан бигзарад.⁽¹⁾ Ва
мучримонро инчунин ҷазо
медихем!
41. Бистаре аз оташи ҷаҳаннам
дар зер ва пӯшише аз оташи
ҷаҳаннам бар рӯи доранд. Ва
ситамкоронро инчунин ҷазо
медихем!
42. Ба ҳеч кас ҷуз андозаи тавону
тоқаташ тақлиф (вазифадор)
намекунем. Онон, ки имон
овардаанд ва корҳои некӯ
кардаанд, аҳли биҳиштанд ва
дар он ҷо ҷовидонанд.
43. Ва ҳар гуна кинаеро аз
дилашон бармеканем.
Ҷӯйборҳо дар зери пояшон
ҷорист. Гӯянд: «Сипос
Аллохро, ки моро ба ин

وَقَالَتْ أُولَٰئِكَ لَهُمْ لِأَخْرَجَهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ
عَلَيْهِمْ مِنْ فَضْلٍ فذُقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا
لَأَنفَعَنَّهُمْ أَثْرَبُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يُلَاحِظَ فِي سَمِّ الْجِنَانِ ط
وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مَهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ عَوَاشٍ
وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ
نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا أَوْ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهَا
كُلَّهَا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾

وَنَرَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَيْلٍ فَتَجَرَّى مِنْ
تَحْتِهَا إِلَى الْأَنْهَارِ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا
لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنَّ هَدَانَا اللَّهُ

(1) Таълиқи муҳол ба муҳол ифодаи муҳол мекунад, яъне ҳеч мумкин нест, ки дохили ҷаннат шаванд. Тафсири Саъдӣ 1/ 288

роҳи рост раҳбарӣ карда ва агар моро раҳбарӣ накарда буд, роҳи хеш намеёфтем. Расулони Парвардигори мо ба дини ҳақ омаданд. Ва он гоҳ биҳиштиёнро нидо диҳанд, ки ба подоши корхое, ки мекардед, ин биҳиштро ба шумо додаанд!»⁽¹⁾

44. Биҳиштиён дӯзахиёнро овоз диҳанд, ки мо ба ҳақиқат ёфтем он савоби амалхое, ки Парвардигорамон ба мо ваъда дода буд, оё шумо низ ба ҳақиқат ёфтаед он иқоби амалхое, ки Парвардигоратон ваъда дода буд? Гӯянд: «Оре». Он гоҳ нидодиҳандае дар миёнашон садо диҳад, ки лаънати Аллоҳ бар кофирон бод!»⁽²⁾

45. Он кофирон худ ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ боз медоранд ва онро қачравӣ мепиндоранд (яъне, меҳостанд, ки бо шубҳаҳо роҳи ҳақро ботил созанд) ва ба қиёмат имон надоранд!»⁽³⁾

لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَوُودُوا أَنْ تُلَكُمُ
الْجَنَّةَ أَوْ رَتَّمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ
وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ
رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذْنَتْ مُؤَدِّنُ بَيْنَهُمْ
أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَجْعَلُونَهَا عِوَجًا
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 229

(2) Тафсири Табарӣ 12 / 447

(3) Тафсири Бағавӣ 3/ 231

46. Ва миёни бихиштиён ва дӯзахиён деворест (он Аъроф аст) ва бар Аъроф мардоне⁽¹⁾ ҳастанд, ки ҳар як аз аҳли бихишт ва дузахро ба симояшон⁽²⁾ мешиносанд ва аҳли бихиштро овоз медиханд, ки салом бар шумо бод. Инҳо ҳарчанд умеди бихишт доранд, вале ҳанӯз ба он дохил нашудаанд.

47. Чун аърофиён чашм ба ҷониби дӯзахиён гардонанд, гӯянд: «Эй Парвардигори мо, моро дар шумори ситамкорон қарор мадеҳ!»

48. Сокинони Аъроф пешвоёни куффорро, ки аз симояшон мешиносанд, овоз диҳанд ва гӯянд: «Он мол, ки дар дунё гирд оварда будед ва он ҳама саркашӣ, ки доштед, шуморо фоидае набахшид!»⁽³⁾

49. Аллоҳ ба мутакаббирони саркаши аҳли дӯзах мефармояд: Оё инҳо, (камбағалони аҳли Аъроф) нестанд, ки дар ҳаққашон савганд ёд кардед, ки раҳмати Аллоҳ насибашон

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ
كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ
سَلِّمُوا عَلَيْنَا لَنَعْلَمَ خُلُوقَهُمْ وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٦٦﴾

* وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ
قَالُوا رَبَّنَا لِمَ جَعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٧﴾

وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ
بِسِيمَتِهِمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٦٨﴾

أَهْلُوا لَا الَّذِينَ آفَسْتُمْ لَا يَتَىٰ لَهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ
أَدْخَلُوا الْجَنَّةَ لَا تَخُوفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

(1) Он касоне ҳастанд, ки амалҳои хубу бадашон баробар шудааст ва умедвори раҳмати Аллоҳ мебошанд. Тафсири Табарӣ 12/ 452

(2) Яъне ба нишонаҳои онон, чун сафедӣ ё сиёҳии чехраояшон.

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 290

намешавад? Ба дурусти, аз гуноҳонашон даргузаштам ва ба фазлу раҳматам онҳоро насибадор кардам. Дароед эй аҳли Аъроф ба бихишт ҳеҷ тарсе нест бар шумо, ки баъд аз ин ба азоб гирифта шавед ва на ғамгин мешавед аз он чи ки дар дунё аз шумо фавт шуд!»⁽¹⁾

50. Дӯзахиён бихиштиёнро нидо кунанд, ки андаке об ё аз чизҳое, ки Аллоҳ ба шумо арзонӣ кардааст, бар мо фуру резед! Гӯянд: «ҳамоно Аллоҳ онҳоро бар кофирон ҳаром кардааст!

51. Имрӯз ононро, ки динашонро бозичаву шӯхӣ ва масхара пиндоштан ва зиндагии дунё фиребашон дода буд, фаромӯш мекунем онҳоро дар рӯзи қиёмат, ҳамчунон ки онҳо амал кардан барои ин рӯзро тарк карда буданд ва оёти Моро бовар намекарданд!

52. Ҳамоно барои кофирон китоби Қуръон овардем, ки дар он ҳар чизеро аз рӯи дониш ба тафсил баён кардаем ва раҳмат аст барои қавме, ки имон меоранд

وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّبْنَاهُمْ مَا نَسُوا وَاللَّيَالِي فَالْيَوْمَ نَسَبْنَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

وَلَقَدْ جَعَلْنَاهُمْ حِكْمَةً فَنَسَبْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\472

ва амал ба шариати Ў
мекунанд.

53. Оё кофирон чуз далели сидқи ин ваъдаро (яъне, ваъдахое, ки дар Қуръон дода шуда буданд), интизорӣ доранд? Рӯзе, ки далели сидқаш падидор шавад, кофироне, ки он рӯзро аз ёд бурда буданд, мегӯянд: « Ҳамоно паёмбарони Парвардигори мо ба ҳақ омаданд. Пас оё шафоъаткунандагоне ҳастанд, ки моро шафоъат кунанд? Ё бозгардонида шавем ба сӯи дунё, пас амал кунем ғайри он чи мекардем?» Ҳамоно ба худ зиён расонданд ва он бутонро, ки ба дурӯғ сохта буданд, инак аз даст додаанд.

54. Ҳамоно Парвардигори шумо Аллоҳ аст, ки осмонҳову заминро дар шаш рӯз⁽¹⁾ офарид. Сипас бар Арш муставӣ шуд.⁽²⁾ Шабро ба рӯз мепӯшонад ва шаб шитобон ба дунболи рӯз дар ҳаракат аст. Ва офтобу

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ
يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ
رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شَفْعَةٍ
فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي
كُنَّا نَعْمَلُ فَذَخِّرُوا أَنْفُسَهُمْ وَصَلَّى
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٥٣﴾

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
يُنشِئُ اللَّيْلَ الَّتِي بَطَلِبُهَا رَحِيثًا
وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسْحَرَاتٍ
بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ الْخَلَّاقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

(1) Аз рӯзи якшанбе то рӯзи чумъа

(2) Яъне, “Истиво” иборат аст аз баландӣ, ки лоиқ ба бузургӣ ва азамати худаш Субҳонаху ва таъоло мебошад. Яъне бар арш баланд ва муртафиъ гардид. Тафсири Саъдӣ 1/ 291 (Имом Молик раҳматуллоҳи алайҳ гуфтаанд: Маъноӣ “истиво” маъдум чӣ гуна будани он номаъдум, имон овардан ба он воҷиб ва суол қардан аз он бидъат аст.)

моҳ ва ситорагон мусаххари
(ромшудаи) фармони ӯ
ҳастанд. Инҳо аз нишонаҳои
бузурги Аллоҳанд. Огоҳ
бошед, ки ӯро сифаринишу
фармонравой. Аллоҳ, он
Парвардигори ҷаҳониён,
бисёр бузург аст ва аз айбу
нуқсон пок аст!

55. Эй мӯъминон бипурсед
Парвардигоратонро бо
зориву илтиҷо ва пинҳону
пӯшида, то ки дуъоятон
аз риё дур бошад. Ҳамоно
Аллоҳ дӯст надорад аз
ҳад гузарандагонро.
(Бузурғтарин аз ҳад
гузарандагон, онҳоеанд, ки
дар вақти дуъо кардан бо
Аллоҳ шарик меоранд. Ба
монанди талаб кардан аз
мурдаҳо ва ғайра.)⁽¹⁾

56. Ва фасод (яъне гуноҳ)
накунед дар рӯи замин
баъди ислоҳ кардани
Аллоҳ таъоло заминро бо
фиристодани паёмбарон
(алайҳимуссалом). Ва
Аллоҳро аз тарси азобаш ва
умед ба раҳматаш парастиш
кунед! Ҳамоно раҳмати
Аллоҳ ба некӯрон наздик
аст.⁽²⁾

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12 / 487

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 291

57. Ва Ёст, ки пешопеши раҳмати худ⁽¹⁾ бодхоро ба башорат мефиристад. Чун бодхо абрҳои гаронборро бардоранд, Мо он абрро ба сарзаминҳои мурда (аз беобӣ) равон созем ва аз он борон мефириستم ва бо борон ҳар гуна меваҳоеро мерӯёнем. Чунон ки замини мурдари бо оби борон зинда мегардонем, мурдагонро низ инчунин зинда мегардонем, шояд панд гиред!

58. Ва чун борон бар сарзамини хуб фуруд ояд, гиёҳи он ба фармони Парвардигораш ба осони мерӯяд. Ва инчунин мӯъмин, ки ба ӯ оёти Аллоҳ нозил шавад, аз он баҳраманд мешавад ва ҳаёти хуш ба ӯ самара медиҳад. Ва дар замини бад ҷуз андак гиёҳи бефоидае падида намеояд. Ва инчунин кофир, аз шунидани оёти Аллоҳ фоида намебинад. Оёти Аллоҳро барои мардуме, ки сипос мегӯянд, инчунин гуногун баён мекунем!⁽²⁾

59. Ҳамоно фиристодем Нӯҳ (алайҳиссалом)-ро ба сӯи қавмаш . Пас Нӯҳ гуфт:

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۗ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا نِّقَالًا سَقَنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيْمَنٍ فَاذْرُنَا فِيهِ الْمَاءَ فَأَخْرِجْنَا بِهِ مِنَ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۗ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لِعِبَادِكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۗ وَالَّذِي خَبَثٌ لَّا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًّا ۗ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

لَقَدْ أَنزَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ ۖ فَقَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۗ إِنِّي أَخَافُ

(1) Яъне, пеш аз боридани борон

(2) Тафсири Бағавӣ 3/ 240

Эй қавми ман, ибодат
кунед Аллоҳеро, ки нест
шуморо ҳеч маъбуде ҷуз Ӯ.
Ҳамоно ман метарсам аз
азобу уқубати рӯзи бузург
(қиёмат), ки бар шумо ояд.

60. Бузургони қавмаш гуфтанд:
«Ҳамоно туро -эй Нӯҳ-
ошкоро дар гумроҳӣ
мебинем».
61. Нӯҳ алайҳиссалом гуфт:
«Эй қавми ман, ман гумроҳ
нестам ва лекин ман
паёмбаре ҳастам аз ҷониби
Парвардигори ҷаҳониён.
62. Паёмҳои Парвардигорамро
ба шумо мерасонам ва
шуморо панд медиҳам
ва аз Аллоҳ шариятатеро
медонам, ки шумо онро
намедонед.
63. Оё инкор варзидед ва
тааҷҷуб кардед аз он ки омад
шуморо панду насиҳате аз
ҷониби Парвардигоратон.
Фуруд омад ин панди Аллоҳ
ба забони марде⁽¹⁾ аз ҷинси
худатон, то бим кунад
шуморо аз азоби Аллоҳ ва
то парҳезгорӣ кунед, то ки
раҳмату меҳрубонӣ карда
шавад бар шумо.

عَلَيْكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٦٠﴾

قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَا كَيْفِي رَسُولٌ
مِن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ
عَلَى رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا
وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

(1) Яъне, Нӯҳ алайҳиссалом.

64. Пас дурӯғгӯ пиндоштанд
Нухро ва Мо, ū ва касонеро,
ки бо ū дар кишти буданд,
начот додем ва ононро,
ки оёти Моро дурӯғ
мепиндоштанд, ғарқ
кардем, ки ҳамоно мардуми
нобино буданд (яъне, ҳақро
намедиданд)⁽¹⁾!

65. Ва бар қавми Од
бародарашон⁽²⁾ Ҳуд
(алайҳиссалом)-ро
фиристодем. Ҳангоме,
ки бутҳоро парастиданд
барояшон гуфт: «Эй
қавми ман, Аллохро
бипарастед, ки шуморо чуз
Ū маъбуди барҳаққе нест
ва чаро аз азоб ва ғазаби Ū
наметарсед?»

66. Бузургони қавми ū, ки
кофир шуда буданд,
гуфтанд эй Ҳуд: «Ҳамоно
мебинем, ки ба беҳирадӣ
гирифтор шудай ва
пиндорем, ки аз дурӯғгӯён
бошӣ».

67. Ҳуд (алайҳиссалом) гуфт:
«Эй қавми ман, дар ман
нишонае аз беҳирадӣ
нест, ман паёмбари
Парвардигори ҷаҳониёнам.

فَكَذَّبُوهُ فَأَجْنَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ
وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ
كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٤١﴾

* وَالْإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٤٢﴾

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا
لَنُرِيكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَنظُنُّكَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّنْ
رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/ 241

(2) Бародарашон дар насаб на дар дин. Тафсири Бағавӣ 3/ 242

68. Паёмҳои Парвардигорамро ба шумо мерасонам ва ман хайрхоҳу аминам барои шумо.
69. Оё аз ин, ки бар марде аз худатон аз ҷониби Парвардигоратон ваҳй нозил шудааст, то шуморо битарсонад, таъачҷуб мекунед? Ба ёд оред (неъматҳои Аллохро) он замонро, ки шуморо ҷонишини қавми Нӯҳ сохт ва ба ҷисми шумо қувват дод⁽¹⁾. Пас неъматҳои Аллохро ба ёд оваред, бошад, ки растагор гардед!»
70. Қавми Од ба Худ (алайҳиссалом) гуфтанд: «Оё назди мо омадаӣ, то танҳо Аллохро бипарастем ва он чиро, ки падаронамон мепарастиданд аз бутҳо, раҳо кунем? Агар рост мегуӣ, он чиро, ки ба мо ваъда медиҳӣ (яъне азобро), биёвар!»
71. Худ (алайҳиссалом) гуфт: «Азобу хашми Парвардигоратон ҳатман бар шумо нозил хоҳад шуд. Оё дар бораи ин бутҳои, ки худ ва падаронатон ба ин номҳо гузоштаед ва Аллоҳ ҳеҷ далеле бар онҳо нозил

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ
أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

أَوْ عَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى
رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذُنْكُمْ وَأَإِذَا
جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ
فِي الْخَلْقِ بَشَرَةً ۗ فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ
لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْبَشَرِ وَوَعَدَنَا
كَانَ بَعْدُءَآبَاءِؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا وَعَدْنَا
كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
رِجْسٌ وَعَضِبْتُ أَنْجِدُ لَوْ نَبِيٌّ فِي أَسْمَاءِ
سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاءُؤُكُمْ مَا نَزَّلَ
اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۗ فَانظُرُوا إِلَى
مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ ﴿٧١﴾

(1) Қавми Од хело ҳам бузург ҷусса ва бо қувват буданд. Тафсири Табарӣ 12/505

насохтааст, бо ман ситезаву муноқиша мекунед? Пас интизор бошед азоби Аллохро, ҳамоно ман ҳам бо шумо мунтазир ҳастам».

72. Пас Худ (алайҳиссаломро) ва ҳамроҳонашро ба фазлу раҳмати хеш наҷот додем ва касонеро, ки оёти Моро дурӯғ пиндоштанд ва имон наёварда буданд, аз реша баркандем.
73. Бар қавми Самуд бародарашон Солеҳ (алайҳиссалом)-ро фиристодем. Гуфт: «Эй қавми ман, Аллохро бипарастед, шуморо чуз ӯ ҳеҷ маъбуди барҳақ нест. Аз ҷониби Аллоҳ барои шумо нишонае ошкор омад. Ин модашутури Аллоҳ бароятон нишонаест. Раҳояш кунед, то дар замини Аллоҳ бичарад ва ҳеҷ осебе ба ӯ нарасонед, ки азобе дардовар шуморо фаро хоҳад гирифт.
74. Ба ёд оред он замонро, ки шуморо пас аз қавми Од ҷонишинон қарор дод ва шуморо дар ин замин ҷой дод, то бар рӯи замини ҳамвораш қасрҳо барафрозед ва кӯҳхояшро тарошида хонаҳое бисозед. Неъматҳои

فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَفَرُوا بَيْنَنَا وَمَا
كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

وَإِلَى شَمُودَ إِخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَلْقَؤُمُ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَقَدْ
جَاءَكُمْ نَصْرُ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ
اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذُرُوهَا إِن كُنتُمْ
أَرْضَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا تَمْسُوهَا يُسْوِعُ رَبُّكُمْ
عَذَابَ الْيَمِينِ ﴿٧٣﴾

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ
عَادٍ وَتَوَّأَكُمُ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ
مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجِسُونَ الْجِبَالَ
بُيُوتًا فَأَذْكُرُوا لِلَّهِ الْآيَةَ وَلَا تَعْتُوا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

Аллохро ёд кунед ва дар замин табаҳқориву фасод макунед!»

75. Бузургони қавмаш, ки гарданкашӣ мекарданд, ба бечорагони қавм, ки имон оварда буданд, гуфтанд: «Оё медонед, ки Солеҳ аз чониби Парвардигораш омадааст?» Гуфтанд: «Мо ба он шариате, ки бар ӯ фиристода шудааст, имон дорем!»
76. Гарданкашон гуфтанд: «Мо ба касе, ки шумо имон овардаед, имон намеоварем».
77. Пас модашутурро куштанд ва аз фармони Парвардигорашон саркашӣ карданд ва гуфтанд: «Эй Солеҳ, агар паёмбар ҳастӣ, он чиро ба мо ваъда медиҳӣ аз азоб, биёвар!»
78. Пас ларзиши сахту (яъне, овози) даҳшатоваре ононро фуру гирифт ва дар хонаҳои худ ба зону афтода, пас ҳалок шуданд ва ҳеч касе аз онҳо боқӣ намонд.⁽¹⁾
79. Солеҳ (алайҳиссалом) аз онон рӯй баргардонид ва гуфт: «Эй қавми ман,

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ
اتَّعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ
قَالُوا إِنَّا بِنَا أَرْسِلَ بِهِ مَوْمُونٌ ﴿٧٥﴾

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي
ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ
وَقَالُوا لَا يَصْلِحُ إِلَئِنَّا بِنَا
كُنْتُمْ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جِثِيمِينَ ﴿٧٨﴾

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ
أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولًا مِنْ رَبِّكُمْ فَاصْبِرُوا
إِنِّي أَخَذْتُ الْقَوْمَ الْأَشْقَاتِ ﴿٧٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\248

рисолати Парвардигорамро ба шумо расонидам ва барои шумо некӯӣ хостам, вале шумо некхоҳонро дӯст надоред!»

80. Ва Лут (алайҳиссаломро) фиристодем. Он гоҳ ба қавми худ гуфт: «Чаро кори баде мекунед, ки ҳеҷ кас аз мардуми ҷаҳон пеш аз шумо накардааст?»
81. Шумо ба ҷои занон бо мардон шаҳват меронед⁽¹⁾. Шумо мардуми таҷовузқор ҳастед».
82. Ҷавоби қавми ӯ ҷуз ин набуд, ки гуфтанд: «Онҳоро⁽²⁾ аз деҳаи худ биронед, ки онон мардуме ҳастанд, ки аз кори мо безорӣ меҷӯянд!» (яъне, бо мардон ҷимӯъ намекунанд)⁽³⁾
83. Лут ва хонадонашро аз азоби худ наҷот додем, ҷуз занаш, ки кофира буд, ки бо дигарон дар шаҳр монд.
84. Бар онҳо бороне аз санг боронидем, бингар -эӣ Паёмбар-, ки оқибати гунаҳкоруни ситамкорон ҷи гуна буд?

لَكُمْ وَلَكِنْ لَأُنحِبُونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧١﴾

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَجِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨١﴾

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

وَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْفُسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرَكُمْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

(1) Яъне, мардон бо мардон алокаи ҷинсӣ мекарданд, ки аз онон пеш ин кори зиштро ҳеҷ кас накарда буд. Тафсири Бағавӣ 3/ 255

(2) Яъне Лут алайҳи-с-салом ва пайравонашро

(3) Тафсир ибни Касир 3/ 445

وَالْإِلَىٰ مَدِينَةٍ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ بَلَغُوا
 أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ
 جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا
 الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا
 النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي
 الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
 لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
 وَتَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مَن آٰمَنَ
 بِهِ وَتَمَعُونَهَا عَوَجًا وَذَكْرًا إِذْ
 كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرَكُمْ وَأَنْظُرُوا
 كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٥٦﴾

وَإِن كَانَ طَآئِفَةٌ مِّنكُمْ ءَامَنُوا
 بِآلِذِي الْأَرْسَالِ تِلْكَ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ
 لَوْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

85. Ва бар мардуми Мадян бародарашон Шуъайб (алайҳиссалом)ро фиристодем. Гуфт: «Эй қавми ман, Аллохро бипарастед, шуморо маъбуде чуз Ӯ нест. Аз ҷониби Парвардигоратон нишонае равшан омадааст. Паймонаву тарозуро пурра адо кунед ва ба мардум кам мафурушед ва аз он пас, ки замин ба салоҳ омадааст, (аз овардани паёмбарон дини ҳақро) дар он фасод макунед, ки агар имон овардаед, ин бароятон дар дунёву охираат беҳтар аст!⁽¹⁾
86. Ва бар сари роҳҳо манишинед, то касонеро, ки ба Аллоҳ имон овардаанд бо азобу шиканчаҳо битарсонед ва аз роҳи Аллоҳ боздоред ва ба қачравӣ водоред. Ва ёд оред он гоҳ, ки андак (камқувват) будед, Аллоҳ бар шумори шумо афзуд ва шумо дорои қувват ва азиз гаштед. Ва бингаред, ки оқибати фасодкорон чӣ гуна будааст!
87. Агар гурӯҳе аз шумо ба он чӣ ман аз ҷониби Аллоҳ ба он фиристода шудаам, имон

(1) Тафсири Табарӣ 12 / 556

овардаанд ва гурӯҳе ханӯз имон наовардаанд, сабр кунед, то Аллоҳ миёни мо ҳукм кунад, ки Ў беҳтарини ҳукмкунандагон аст!»

88. Ашрофзодагони қавмаш, ки саркашӣ пеша карда буданд, гуфтанд: «Эй Шуъайб, ту ва касонеро, ки ба ту имон овардаанд, аз шаҳри хеш меронем, магар он ки ба дини мо бозгардед». Шуъайб (алайҳиссалом) гуфт: «Оё бозгардем ба дини куфр, агарчи аз он нафрат дошта бошем?»
89. Пас аз он ки Аллоҳ моро аз дини шумо наҷот додааст, агар ба он бозгардем, бар Аллоҳ дурӯғ баста бошем ва мо дигар бор ба он дин бознамегардем, магар он ки Аллоҳ, Парвардигори мо хоста бошад. Зеро илми Парвардигори мо бар ҳама чиз ихота дорад. Мо бар Аллоҳ таваккал мекунем. Эй Парвардигори мо, миёни мову қавми мо ба ҳақ ҳукм кун, ки Ту беҳтарини ҳукмкунандагон ҳастӣ!»⁽¹⁾

فَأَصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

* قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ
لَنُخْرِجَنَّكَ يَشْعَبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِن
قَوْمِنَا أَوْ لَنَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أُولَٰئِكَ
كُرْهِينَ ﴿٨٨﴾

فَدَأْتَرَيْنَا عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا إِن عُدْنَا فِي مِلَّتِكُم بَعْدَ
إِذْ بَخَّسْنَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ
شَيْءٍ عِلْمًا عَلَىٰ اللَّهِ تَوَكَّلْنَا إِن فَتَحْنَا
بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3/258

90. Ашрофзодагони қавмаш, ки кофир буданд, гуфтанд: «Агар аз Шуъайб пайравӣ кунед, саҳт зиён кардаед».
91. Пас ларзиши саҳту даҳшатноке ононро фуру гирифт ва дар хонаҳои худ ба зону афтада, пас ҳалок шуданд.
92. Онон, ки Шуъайбро ба дурӯғгӯӣ нисбат доданд, гӯё, ки ҳаргиз дар он диёр набудаанд⁽¹⁾. Онон, ки Шуъайбро ба дурӯғгӯӣ нисбат доданд, худ зиён карданд.
93. Пас аз онҳо рӯй гардонид (Шуъайб) ва гуфт: «Эй қавми ман, ҳар оина паёмҳои Парвардигорамро ба шумо расонидам ва пандатон додам. Чӣ гуна бар мардуми кофир андӯхгин шавам?»
94. Ва Мо дар ҳеҷ деҳае паёмбареро нафиристодем, магар он ки аҳли онро ба саҳтию ранҷ гирифтोर кардем, то бувад, ки тавбаву зорӣ кунанд.
95. Боз додем ба онҳо ба ҷои балову ранҷ, хубиву роҳатро (дунёву сарват

وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِبَنِ
أَبْنَعْتُمْ سُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذَا الْأَخْسِرُونَ ﴿٩٠﴾

فَأَخَذْتَهُمُ الرِّجْفَ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَثِيمِينَ ﴿٩١﴾

الَّذِينَ كَذَبُوا سُعَيْبًا كَانُوا يَكْفُرُونَ بِهَا
الَّذِينَ كَذَبُوا سُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ
رِسَالَاتِي وَنَضَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ
ءَأْسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا
بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَالَهُمْ يُصْرَعُونَ ﴿٩٤﴾

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ
عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ ءَأْبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ

(1) Яъне, аз беху бунёд несту нобуд шуданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 296

ва хотирчамъиро), то шуморашон афзун шуда молхояшон зиёд шуд, гуфтанд: «хороина расида буд падарони моро сахттиву роҳат ва ин одати замона аст, ки гоҳе сахтӣ ва гоҳе роҳат мебошад. Пас гирифтем ононро ба азоби ногаҳон ва онон хабар надоштанд.⁽¹⁾

96. Ва агар мардуми деҳаҳо имон оварда ва парҳезгорӣ мекарданд, баракоти осмону заминро ба рӯяшон мекушодем⁽²⁾. Вале паёмбаронро ба дурӯғгӯӣ нисбат доданд. Мо низ ба ҷазои кирдорашон азобашон кардем.

97. Оё мардумони ин деҳаҳо эмин шуданд аз ин ки азоби Мо ҳангоми шаб хоб рафтан, пеши онҳо биёяд.

98. Ва оё мардумони ин деҳаҳо эмин шудаанд, аз ин ки азоби Мо чоштгоҳон ба суроғи онҳо биёяд, дар ҳоле ки онҳо бозӣ мекунанд.

99. Оё, мардуми деҳа, ки куфр варзиданд, аз азоби Аллоҳ дар амонанд? Аллоҳ аввал мӯҳлаташон диҳад баъд аз

فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأَتَّقُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٦﴾

أَقَامِنَ أَهْلَ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٧﴾

أَوْ أَمِنَ أَهْلَ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿١٨﴾

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْأَقْوَامُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12/ 576

(2) Яъне, ризқашон васеъу бобарака мешуд.

он ба ҳалоқӣ гирифташон
кунад. Аз тадбири Аллоҳ
ҷуз зиёнкорон эмин
намешаванд.⁽¹⁾

100. Оё барои онон, ки баъд аз
ҳалоқи соқинони замин
вориси он мешаванд,
равшан нашуд, ки агар
меҳостем, онҳоро ба сабаби
гуноҳонашон ба уқубату
азоб мерасонидем ва бар
дилҳояшон мӯҳр мениҳем, то
шунидан натавонанд?

101. Инҳо шаҳрҳое ҳастанд,
ки мо аз қавми Нӯҳ, Худ,
Солеҳ, Лут ва Шуъайб
ахборашонро бар ту, эй
Расул ҳикоят мекунем.
Паёмбаронашон бо
далелҳои равшан омаданд.
Ва ба он чизҳо, ки аз он
пеш дурӯғ хонда буданд,
ба сабаби саркашиашон
ва тасдиқ накарданашон
ҳақро имон наёварданд. Ва
Аллоҳ бар дилҳои кофирон
инчунин мӯҳр мениҳад! Ин
ҷазо ва азобест аз ҷониби
Аллоҳ. Ва Аллоҳ бар онҳо
ситам накардааст, балки
онон худ бар хештан ситам
карданд.⁽²⁾

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ
أَهْلِهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ أَصْبَنَّا لَهُمْ بِدُورِهِمْ
وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

تِلْكَ الْقُرَى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا
وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا
كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ
كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 298

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 298

102. Дар бисёрии умматҳое ки паёмбароне ба сӯи онҳо фиристода шуд, вафодорӣ ба аҳд наёфтем, балки бештаринашонро нофармон ва фосиқ ёфтем (яъне аз итоати Аллоҳ берун рафта бо ҳавову ҳаваси худ пайравӣ намуданд)⁽¹⁾.

103. Баъд аз онҳо Мӯсоро бо нишона ва мӯъҷизаҳоямон бар Фиръавни саркаш ва қавмаш фиристодем. Пас кофир шуданд ва таслим ба нишона ва мӯъҷизаҳои мо нашуданд. Инак, бингар, ки оқибати фасодкорон чӣ гуна будааст!

104. Чун Мӯсо ба назди Фиръавн омад, ўро даъват карда гуфт: «Эй Фиръавн, ман паёмбаре аз ҷониби Парвардигори оламиёнам, ки Ў офаридагор, мураббӣ ва подшоҳи ҳама чиз аст ва маро ба сӯи ту фиристод⁽²⁾.

105. Шоиста аст, ки дар бораи Аллоҳ ҷуз ба ростӣ сухан нагуям. Ман барои тасдиқ кардани паёмбарии худ ҳамроҳ бо мӯъҷизае аз ҷониби Парвардигоратон

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِن وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ يَتْلُو آيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِۦ فَظَلَمُوا بِهَا فَأَنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ قَدْ جئتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 12\10

(2) Тафсири ибни Касир 3\454

омадаам. Бани Исроилро озод кун ва бо ман бифирист, то ба замини муқаддас бозгарданд ва Аллохро парастииш кунанд»⁽¹⁾.

106. Фиръавн гуфт: «Агар рост меғӯй ва мӯъчизае ба ҳамроҳ дорӣ, онро биёвар, ки ту фиристодаи Парвардигори оламиён ҳастӣ».

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴿١٠٦﴾

107. Пас Мӯсо асояшро ба замин андохт, ногаҳон он аждаҳои воқеӣ шуд.

قَالَ لَقَدْ عَصَاہُ فَإِذَا هِیَ تُعْبَانُ مُبِیْنٌ ﴿١٠٧﴾

108. Ва дасташро берун овард, дар назари онон, ки мидиданд сафеду дурахшон буд.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِیَ بَیْضَاءٌ لِلنّٰظِرِیْنَ ﴿١٠٨﴾

109. Пешвоёни қавми Фиръавн гуфтанд: «Ин шахс ҷодугари доно аст,

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هٰذَا لَسٰحِرٌ عَلِیْمٌ ﴿١٠٩﴾

110. меҳоҳад ҳамаи шуморо аз сарзаминатон (аз Миср) берун кунанд. Фиръавн гуфт: Эӣ қавм чӣ мефармояд?»

یُرِیْدُ أَنْ یُخْرِجَکُمْ مِنْ اَرْضِکُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُوْنَ ﴿١١٠﴾

111. Гуфтанд: «Ў ва бародарашро ниғаҳ дор ва ба онон мӯҳлат бидеҳ ва касонеро ба шаҳрҳо бифирист то ҳамаро ҷамъ кунанд»⁽²⁾,

قَالُوا اَرْجِهْ وَاخَاهُ وَاَرْسِلْ فِی الْمَدَیْنِیْنَ حٰشِرِیْنَ ﴿١١١﴾

112. то ҳамаи ҷодугарони доноро назди ту биёваранд».

یَأْتُوْکَ بِکُلِّ سٰحِرٍ عَلِیْمٍ ﴿١١٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 2\262

(2) Тафсири Саъдӣ 1\299

113. Чодугарон назди Фиръавн омаданду гуфтанд: «Агар пирӯз шавем, моро мукофоте ҳаст?»
114. Гуфт: «Оре ва шумо аз наздиконам хоҳед буд».
115. Чодугарон гуфтанд: «Эй Мӯсо, ё ту он чиро ҳамроҳи худ дорӣ бияндоз ё мо бияндозем?»
116. Мӯсо (алайҳиссалом) гуфт: «Шумо бияндозед». Чун ресмон ва асоҳояшонро андохтанд ногоҳ бар асари чодуяшон ресмонҳо ба морҳо табдил шуданд, ки роҳ мерафтанд⁽¹⁾, чашмони мардумро чоду карданд ва онҳоро тарсониданд ва чодуе азим оварданд.
117. Ва ба Мӯсо ваҳй кардем, ки асои худро бияфкан. Ба ногаҳ диданд, фуру мебарад он морҳоеро, ки ба дурӯғ сохта буданд ва ба он мардумро фиреб медоданд.
118. Пас ҳақ ба субут расид ва зоҳир шуд, корҳои чодугарон ботил гардид.
119. Дар ҳамон чо мағлуб шуданд ва хору зор бозгаштанд. (Пас онон донистанд ин

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا
إِنْ كُنَّا نَخْضُ الْعُلْيَا ۝١١٣

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ۝١١٤

قَالُوا يَمْشُونَ إِنَّمَا أَنْ تُلْقِيَ وَإِنَّمَا
نَكُونُ نَحْنُ الْمُلقِينَ ۝١١٥

قَالَ الْقَوَافِلُ لَمَّا الْقَوَاسِحُ وَأَعْيَبَ النَّاسِ
وَأَسَاءَ رَهْمُهُمْ وَجَاءَهُ وَبِسِحْرِ عَظِيمٍ ۝١١٦

* وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ إِذْ أَحَى
تَلْقَفَ مَا يَأْفِكُونَ ۝١١٧

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝١١٨

فَعَلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَغِيرِينَ ۝١١٩

нишона ва мӯъчизаи бузург аз нишонаҳои Аллоҳ аст, ки онро чуз ба паёмбарон ба ҳеч кас намедихад)⁽¹⁾

120. Чодугарон ба сачда афтоданд.

وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سُلْجُجِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Гуфтанд: «Ба Парвардигори ҷаҳониён имон овардем, (яъне, ба мӯъчизаҳои, ки Мӯсо овародааст, тасдиқ намудем)⁽²⁾

قَالُوا أَمْ تَأْتِي الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾

122. Парвардигори Мӯсо ва Ҳорун».

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾

123. Фиръавн гуфт: «Оё пеш аз он ки ман ба шумо рухсат диҳам, ба ӯ имон овардед ва тасдиқ намудед? Ин ҳиллаест, ки дар бораи ин шаҳр андешидаед, то мардумашро берун кунед. Эй чодугарон ба зудӣ хоҳед донист, ки чи балое бар саратон хоҳад омад!⁽³⁾

قَالَ فِرْعَوْنُ أَمْ نَسَمُّ بِهٖ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۗ إِنَّ هَٰذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُومُهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

124. Дастҳову пойҳоятонро ба хилофи якдигар хоҳам бурид⁽⁴⁾ ва ҳамаатонро дар дарахтони хурмо бар дор хоҳам овехт, то расво шавед. Аввалин шахсе ба дор овехт

لَا قِطْعَانَ أَيَّدِيكُمْ وَازْجَلَّكُمْ مِّنْ خَلْفِ تُولَٰئِكُمْ لَأَصْلَبُ سَنَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\299

(2) Тафсири Табарӣ 13\32

(3) Тафсири Табарӣ 13\33

(4) Дасти рост ва пой чап ё баръакс

ва дасту поро бар хилофи
яқдигар бурид, Фиръавн
буд!»⁽¹⁾

125. Ҷодугарон ба Фиръавн
гуфтанд: «Мо ба назди
Парвардигорамон
бозмегардем, ки азоби Ӯ аз
азоби ту сахттар аст, то ки
худо аз азоби рӯзи қиёмат
начот диҳем!»⁽²⁾

126. Ва Ту моро мавриди айб
ва ор қарор намедихӣ
ва ту амали моро инкор
намекуни, магар барои
он ки чун нишноҳои
Парвардигорамон бар мо
ошкор шуд, ба онҳо имон
овардем. (Сипас аз Аллоҳ
хостанд:) Эй Парвардигори
мо, бар мо сабри бузурге
ато кун ва моро мусалмон
(яъне, таслими амри худат
ва пайрави паёмбаронат
ва бар дини Ислом дини
халили Худат Иброҳим
алайҳиссалом)⁽³⁾ бимирон!

127. Пешвоёни қавми Фиръавн
гуфтанд: «Оё Мӯсо ва
қавмашро меғузори, то
дар замин фасод кунанд
ва туву маъбудонатро тарк

قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾

وَمَا تَنْفَعُ مِنَّا إِلَّا أَلْأَنَاءُ مَنَائِبَ إِنْتِ رَبَّنَا لَمَّا
جَاءَنَا رَبَّنَا أَوْفِعْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا
مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾

وَقَالَ الْمَلَأَمِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَدْرُسُونَا
وَقَوْمَهُ الْيَقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذُرْك
وَأَهْلَهُتْكَ قَالَ سَنَقْتِلُنَّ بَنِيَّاهُمْ وَنَسْتَحْيِي
نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا لَفَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3 \ 459

(2) Тафсири Табарӣ 13 \ 35

(3) Тафсири Табарӣ 13 \ 35

гӯянд?» Фиръавн гуфт:
«Писаронашонро хоҳам
кушт ва занонашонро зинда
хоҳам гузошт. Мо болотар аз
онҳоем ва бар онҳо пирӯзӣ
меёбем ва онҳо наметавонанд
аз фармони мо сар битобанд
ва берун раванд!»⁽¹⁾

128. Мӯсо ба қавмаш гуфт: «Аз
Аллоҳ мадад чӯед ва сабр
пеша созед ба он чи ки аз
зарари Фиръавн нохушӣ
дидед ва мунтазири пирӯзӣ
бошед, ки ин замин аз они
Аллоҳ аст ва ба ҳар кас аз
бандагонаш, ки бихоҳад,
онро ба мерос медиҳад.
Ва оқибати нек аз они
парҳезгорон аст!»⁽²⁾

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ
وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ
مِنَ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Қавми Мӯсо дар ҳоле ки
муддати бисёре дар азоби
Фиръавн буданд, гуфтанд:
«Пеш аз он ки ту биёӣ, дар
ранҷ будем ва пас аз он ки
омадӣ, боз дар ранҷем».
Мӯсо ононро ба пирӯзӣ
умедвор карда гуфт: «Умед
аст, ки Парвардигоратон
душманатонро ҳалок кунад
ва шуморо дар рӯи замин
халифа гардонад. Он гоҳ
бингарад, ки чӣ мекунад! Оё
шукри Ӯро ба ҷо меоред ё

قَالُوا أَوَإِذْ بَيْنَا مِن قَبْلُ أَن تَأْتِنَا مِن بَعْدِ مَا
جِئْنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُهْلِكَ
عَذَابُكُمْ وَيَسْتَخْلِفْكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ
كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\300

(2) Тафсири Табарӣ 13\42

не? Ин ваъдае буд, ки Аллоҳ дар замони муқаррар ба он вафо кард»⁽¹⁾

130. Қавми Фиръавнро ба қаҳтсоли ва камбудии меваҳо гирифтор кардем, шояд панд гиранд ва ба сӯи Аллоҳ ба тавба боз гарданд!

131. Чун қавми Фиръавнро некие (ризқи фаровон) насибашон мешуд, мегуфтанд: «Ҳаққи мост». Ва чун бадие (хушкӣ ва қаҳтӣ) ба онҳо мерасид, мегуфтанд: «Аз шумии Мӯсо ва пайравони ӯст». Огоҳ бошед, он неку бад, ки ба онҳо расад, аз қазо ва қадари Аллоҳ аст ва ба сабаби гуноҳ ва куфри ононд, вале бештаринашон онро намедонанд!⁽²⁾

132. Ва қавми Фиръавн ба Мӯсо гуфтанд: «Ҳар гуна мӯъҷизае барои мо биёварӣ, ки моро ба он ҷоду кунӣ, ба ту имон нахоҳем овард»!

133. Мо низ ба онҳо нишонаҳое ошкор ва гуногун фиристодем, чун селе, ки дарахтон ва киштзорҳояшонро ғарқ кард ва малахро

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصِ
مِنَ الشَّمْرِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ
نُصِبَتْ لَهُمْ سَيِّئَةٌ يَنْظُرُوا بِمُؤْسَى وَمَنْ
مَعَهُ إِلَّا إِنَّمَا ظَلَمُوا عِنْدَ اللَّهِ
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَاهُ مِنْ آيَةٍ لَسَوْحَرًا بِهَا
فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَاءَ آيَاتٍ مُّفَصَّلَاتٍ
فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 300

(2) Тафсири Бағавӣ 3 \ 269

фиристодем, мева, киштзор
 ва гиёҳонашонро хӯрд ва
 шабӯшк ва қурбоққаро
 фиристодем, ки зарфҳо ва
 ҷои хобашон аз қурбоққа пур
 шуд ва хунро фиристодем,
 ки онҳо менӯшиданд ва
 чашмаву ҷӯйҳояшон ба
 хун табдил мешуд. Инҳо
 аз нишонаҳои Аллоҳанд,
 ки ғайр аз Ӯ касе бар инҳо
 қодир шуда наметавонад. Бо
 вучуди ин қавми Фиръавн
 ин нишонаҳоро дида
 боз саркашӣ карданд, ки
 мардуме гунаҳгор буданд.⁽¹⁾

134. Ва чун азоб (тоъун) бар
 онҳо фуруд омад, гуфтанд:
 «Эй Мӯсо, ба он аҳде, ки
 Аллоҳро бо ту ҳаст, ӯро
 бихон, ки агар ин азобро
 аз мо дур кунӣ тавба
 мекунем, ба ту имон
 меоварем ва он чи ки
 ту моро ба он даъват
 мекунӣ, пайравӣ мекунем
 ва бани Исроилро
 озод мекунем ва бо ту
 мефириستم».⁽²⁾

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يُمُوسَىٰ أَدْعُ
 لَنَا رَبَّكَ يَا عِهْدَ عِنْدَكَ لَئِن كَشَفْتَ
 عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ
 مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلَىٰ أَجَلٍ هُمْ
 بِلِقَاؤِهِ إِذَاهُمْ يَسْكُتُونَ ﴿١٣٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\ 301 ва ибни Касир 3\ 465

(2) Тафсири Бағавӣ 3\ 272

куфру гумроҳиашон боқӣ монданд⁽¹⁾.

136. Пас муддати муқаррар кардашуда омад, аз онҳо интиқом гирифтём ва дар баҳр ғарқашон кардем. Зеро оёти Моро инкор карданд ва аз он дар ғафлат монданд. (Ва ин ғафлат ба сабаби тасдиқ накарданашон ба оёти Аллоҳ буд)!⁽²⁾

137. Ва ба он мардуме (яъне бани Исроил), ки ба нотавонӣ афтада буданд, шарқу ғарби он сарзаминро (яъне Шом), ки баракат дода будем (бо зироат, меваҳо ва дарёҳо), ба мерос додем ва ваъдаи некӯе⁽³⁾, ки Парвардигори ту ба бани Исроил дода буд, ба он сабаб, ки сабр варзида буданд, таҳқиқ ёфт ва ҳар чиро Фиръавну қавмаш месохтанд аз иморатҳо ва он чизеро, ки бино мекарданд, аз қасрҳо вайрон кардем!

138. Ва бани Исроилро аз баҳр гузаронидем. Пас бар қавме омаданд, ки парастии бутҳои худро пайваста анҷом медоданд. Гуфтанд: «Эй

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ يَوْمَهُمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا
يُشْرِكُونَ مَشْرِقَ الْأَرْضِ وَمِغْرِبَهَا
الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا
وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ
وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

وَجَوْرَانَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْجَحْرَ فَأَتَوْا عَلَىٰ
قَوْمٍ يَعْبُكُونَ عَلَىٰ أَصْنَانٍ لَهُمْ قَالُوا
يَلْمُوسَىٰ أَجْعَلْ لَنَا آلِهَةً كَمَا لَهُمْ
ءَالِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\73

(2) Тафсири ибни Касир 3\ 466

(3) Ваъдаи Аллоҳ барои нусрат додани онҳо

Мӯсо, ҳамон тавр, ки онҳоро маъбудонест, барои мо ҳам маъбуде қарор бидех». Ин гуфторашон аз рӯи шак набуд, балки аз чиҳати таъзим ва наздик шудан ба Аллоҳ буд. Аз ҳамин сабаб Мӯсо барояшон гуфт: «Шумо мардуми нодон ва беҳирад ҳастед ва таъзими Аллохро намедонед, ки ибодат чуз ба Аллоҳи якто ба дигар чизе сазовор нест.⁽¹⁾

139. Он чӣ онҳо дар он ширке, ки қарор доранд ва ибодате, ки барои он бутҳо анҷом медиханд, нобудшаванда ва коре, ки мекунанд, боғил аст ва азоби Аллохро аз онҳо дур карда наметавонанд».

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَمَتَّبِعُوا مَا هُمْ فِيهِ وَبَطِلُ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

140. Мӯсо гуфт: «Оё чуз Аллоҳ бароятон маъбуде⁽²⁾ бичӯям ва ҳол он ки Ёст, ки шуморо бар ҷаҳониёни замонатон бартарӣ додааст?»

قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَنْبِئِكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Ва ба ёд оваред, ҳангоме ки шуморо аз хонадони Фиръавн наҷот додем, ки: Ба азобҳои саҳтгарин гирифтوراتон мекарданд, писаронатонро мекуштанд ва занонатонро зинда

وَأَذَانِحِينَكُمْ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ
سُوءَ الْعَذَابِ يُقْتُلُونَ أَبْنَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ
بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\274

(2) Сазовори ибодат

мегузоштанд ва начот додани шумо аз азоби онҳо аз ҷониби Парвардигоратон неъматӣ бузург буд, ё ин ки азобе, ки онон ба шумо медоданд, дар ин озмоиши бузурге буд аз тарафи Парвардигоратон⁽¹⁾.

142. Сӣ шаб⁽²⁾ бо Мӯсо ваъда ниҳодем ва даҳ шаби дигар бар он афзудем, то ваъдаи Парвардигораш чиҳил шаби комил шуд. Ва Мӯсо ба бародараш Ҳорун (хотиррасон карда) гуфт: «Бар қавми ман, то бозгаштани ман ҷонишини ман бош ва роҳи салоҳ пеш гир ва ба роҳи фасодкорон марав».

143. Чун Мӯсо ба миёодгоҳи (ваъдагоҳи) Мо омад ва Парвардигораш бо ӯ суҳан гуфт ва дастуроте аз амру наҳй ба ӯ пешниҳод кард. Мӯсо Парвардигорашро дӯст дошт ва ба дидани ӯ муштоқ шуда гуфт: «Эй Парвардигори ман, худро бинамой, то дар Ту назар кунам». Гуфт: «Ҳаргиз Маро нахоҳӣ дид дар дунё. Вале

﴿وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْتَهَا
عَشْرًا فَمَتَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً
وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ أَخْلِفْ فِي قَوْمِي
وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ﴾

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ
رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرِيكَ
وَلَكِنْ أَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ
مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرِيكَ فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ
لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا
فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا
أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\302

(2) Мурод аз си рӯз моҳи зулқайда ва даҳ рӯзи боқӣ аз моҳи даҳаи аввали зулҳиҷча аст. Тафсири Табарӣ 13\86

ба он кӯҳ бинигар. Агар ба ҷои худ қарор ёфт, ту низ Маро хоҳӣ дид». Чун Парвардигораш бар кӯҳ чилвагар (зухур) шуд, кӯҳро ба замин яксон кард ва Мӯсо беҳӯш бияфтод. Чун ба ҳӯш омад, гуфт: «Бор Илоҳо, Ту аз ҳамаи он чи ки шоистаи азаматат нест, пок ҳастӣ, ба Ту бозгаштам ва ҷасорате, ки нисбат ба Ту раво доштам тавба кардам ва ман нахустини мӯъминонам».⁽¹⁾

144. Аллоҳ гуфт: «Эй Мӯсо, Ман бо паёмҳоям ва сухан гуфтанам туро бевосита аз миёни мардум бартарӣ додам ва баргузидам, пас бигир он чиро ба ту додаам, аз амру наҳй ва аз сипосгузoron бош ва талаб макун он чиро, ки ту бар он тоқат надорӣ!»⁽²⁾

قَالَ يَمْؤُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي
وَبِكَلِمَىٰ فَاخْذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُن مَنِ
السَّاعِرِينَ ﴿١٤٤﴾

145. Барои ӯ дар он лавҳаҳо ҳар гуна панде, ки бандагон ба он ниёз (эҳтиёҷ) доранд ва тафсили ҳар чизро аз аҳкоми шаръӣ, ақидаҳо ва ахлоқу одоб навиштем. Пас гуфтем: «Онро ба нерӯмандӣ (чиддӣ ва саъю кӯшиш) бигир ва қавматро

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ
شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ
فَاخْذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَلْسِيفِينَ ﴿١٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 302 ва Табарӣ 13 \ 91

(2) Тафсири ибни Касир 3 \ 473

бифармой, то ба беҳтарини он амал кунанд, пас касе аз онҳо ё ғайри онҳо ба Ман шарик орад, ба зудӣ ба шумо бошишгоҳи фосиқон ва гунаҳкоронро нишон диҳам ва оташест, ки Аллоҳ онро барои душманонаш омода кардааст».⁽¹⁾

146. Он касонеро, ки ноҳақ дар рӯи замин саркашӣ мекунанд, ба зудӣ аз фаҳми оёти хеш ва далелхое, ки бар бузургии Ман ва шарифат ва аҳкоми Ман далолат мекунанд, дилҳояшонро боздорам, чунон ки ҳар оятро, ки бубинанд, (ки ибодат ба ҷуз Аллоҳ ба касе сазовор нест), ба сабаби кибрашон имон наёваранд ва агар тариқи ҳидоят бубинанд, аз он нараванд ва агар роҳи гумроҳӣ бубинанд, аз он бираванд ва онро барои худ дин гиранд. Зеро инҳо оётро дурӯғ бароварданд ва аз он ғафлат варзиданд ва тафаккур дар оёти Аллоҳ намекунанд ва ибрат намегиранд.⁽²⁾

147. Ва аъмоли касоне, ки оятҳои Мо ва мулоқоти охиратро

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي
الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كَلَّآءَ آيَةٍ
لَّا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْعَذَابِ
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِعَايَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ

(1) Тафсири Табарӣ 13\110

(2) Тафсири Табарӣ 13\115

дурӯғ доштанд, нобуд шавад⁽¹⁾
онҳо ҷуз ба он чи мекарданд,
ҷазо дода нашаванд. (Яъне,
мувофиқи кирдорашон
ҷазояшон хоҳем дод, агар нек
бошад, нек аст, бад бошад,
бад аст)⁽²⁾

حِطَّتْ أَعْمَلُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١١٧﴾

148. Қавми Мӯсо баъд аз
рафтани ӯ ба ваъдагоҳи
Парвардигораш ба кӯҳи
Тур аз зеварҳояшон шакли
гӯсолае сохтанд ва онро
маъбуди худ гирифтанд, ки ӯ
ҷасаде буд.⁽³⁾ Оё намебинанд,
ки он гӯсола бо онҳо сухан
намегӯяд ва онҳоро ба ҳеч
роҳе ҳидоят намекунад?»
Онро барои худ маъбуд
гирифтанд ва бар худ ситам
карданд.

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ حُلِيِّهِمْ
عِجَالًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْمِيزُوا أَنَّهُ
لَأَيْكَلُمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا
اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١١٨﴾

149. Ва чун баъд аз омадани Мӯсо
аз муноҷоти Парвардигораш
аз он кор пушаймон шуданд
ва диданд, ки дар гумроҳи
афтодаанд, гуфтанд: «Агар
Парвардигорамон ба мо
раҳм накунад ва моро
наёмӯрзад, дар зумраи
зиёнкардагон хоҳем буд».

وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدَ
صَلُّوا قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْتَحَمْنَا رَبُّنَا
وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١١٩﴾

- (1) Чунки амалҳои онҳо асосе надорад, зеро шартӣ асосии он вучуд надорад ва он; имон доштан ба оёти Аллоҳ ва тасдиқ қардан ба подош ва ҷазои Ӯст. Тафсири Саъдӣ 1 \ 302
- (2) Тафсири ибни Касир 3 \ 475
- (3) Ҷасадеро сохтанд аз тилло ва ҷон надошт ва аз он овозе мебаромад. Тафсири Бағавӣ 3 \ 283

150. Чун Мӯсо хашмгину андӯхнок назди қавми худ бозгашт (зеро Аллоҳ ўро огоҳ намуд, ки қавмат дар фитнае мубтало шуданд ва онҳоро Сомири ба залолат бурд), гуфт: «Дар набудани ман чи бад чонишинӣ кардед. Чаро бар фармони Парвардигори худ шитоб варзидед?» Ва лавҳаҳоро бар замин афканд ва мӯйи сари бародараширо гирифту ба сӯи худ кашид. Ҳорун гуфт: Эй писари модарам, ин қавм маро заъиф шумурданд ва наздик буд, ки маро бикушанд, пас гумон мабар, ки ман кӯтоҳӣ варзидам, душманонро хурсанд макун ва маро дар шумори ситамкороне, ки хилофи амри туанд ва парастии ғӯсола кардаанд,⁽¹⁾ қарор мадеҳ!»

151. Вақте Мӯсо аз кардаи худ пушаймон шуд, гуфт: «Эй Парвардигори ман, маро аз ғазабам ва бародарамро аз он чи байни ӯ ва байни бани Исроил гузашт, биёмӯрз ва моро дар раҳмати хеш дохил кун, ки Ту меҳрубонтарини меҳубонони!»⁽²⁾

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ
يٰسَمَاعِلُ اتَّقُوا اللَّهَ ۖ فَمَا كَانَ لَهُمْ جَوَابٌ إِلَّا
رِيكَمُ ۖ وَالْقِيَ ۖ الْأُلُو ۖحَ ۖ وَآخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ
يَجْرُهُ ۖ إِلَيْهِ ۚ قَالَ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعَفُونِي
وَكَادُوا يَفْتُلُونَنِي ۚ فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ
وَلَا تَجْعَلَنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِإِخِي ۖ وَادْخُلْنَا فِي
رَحْمَتِكَ ۖ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 284

(2) Тафсири Бағавӣ 3 \ 284

152. Онон, ки гӯсоларо барои худ маъбуд интихоб карданд, ба зудӣ ба ғазаби саҳти Парвардигорашон гирифта хоҳанд шуд ва ба сабаби кӯфрашон дар зиндагонии ин дунё ба хорӣ хоҳанд афтад. Ва ба касоне, ки дурӯғ мебаранд ва ибодати ғайри ӯро иқро мекунанд, инчунин ҷазо медиҳем!⁽¹⁾
153. Онон, ки корҳои бадро анҷом медиҳанд (аз ширк ва гуноҳони кабира ва сағира), сипас тавба мекунанд ва ба Аллоҳ ва он чи воҷиб гардондаст, имон меоваранд, бидонанд, ки Парвардигори ту пас аз тавба омӯрзандаи гуноҳон аст, гарчи ба андозаи замин бошад ва меҳрубон аст бо пазируфтани тавба!⁽²⁾
154. Чун хашми Мӯсо фуру нишаст, лавҳахоро баргирифт. Ва дар навиштаҳои он барои онҳое, ки аз Парвардигорашон метарсанд, ҳидоят ва раҳмат буд.
155. Ва Мӯсо барои ваъдагоҳи Мо аз миёни қавмаш ҳафтад мардро ихтиёр

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيِّئًا لَّهُمْ غَضَبٌ
مِّن رَّبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِن
بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا
لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٣﴾

وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ
فِي نُسُخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ
يُرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَاتِنَا
فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ

(1) Тафсири Табарӣ 13 \ 135

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 303 ва Тафсири Табарӣ 13 \ 137

кард ва онҳоро ба кӯҳи Тур баровард, то қавмаш аз Парвардигорашон маъзаратхоҳӣ кунанд. Пас, чун ҳозир шуданд, гуфтанд: “Эй Мӯсо Аллохро ба мо ошкоро нишон деҳ!” . Чун зилзила онҳоро фуруъ гирифт, беҳуш афтоданд ва ҳалок шуданд. Ва Мӯсо ба зорӣ ва дуъо пардохт ва гуфт: «Эй Парвардигори ман, агар мехостӣ онҳоро ва маро пеш аз ин ҳалок мекардӣ. Оё ба хотири аъмоле, ки беҳирадони мо анҷом додаанд, моро ба ҳалокат мерасонӣ? Ва ин ҷуз имтиҳони Ту нест. Ҳар касро бихоҳӣ, ба он гумроҳ мекунӣ ва ҳар касро бихоҳӣ, ҳидоят мекунӣ. Ту сарпарастӣ мо ҳастӣ, моро биёмӯрз ва бар мо раҳм фармо, ки Ту беҳтарини омӯрзандагон ҳастӣ!»⁽¹⁾

156. Барои мо дар ин дунё некӣ ва амали солеҳ муқаррар дор ва дар охираат низ некӣ бинавис! Мо ба сӯи ту бозгаштаем (яъне, тавба кардем). Аллоҳ гуфт: «Азоби худро ба ҳар кас, ки бихоҳам, мерасонам

أَهْلَكَتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنِّي أَنُهَلِكُمْ أَبَافَعَلٍ
الْشَّفَهَاءَ مِمَّا إِن هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا
مَنْ نَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ نَشَاءُ إِنَّتَ وَلِيْنَا فَأَعْرِفْنَا
وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْعَرَفِينَ ﴿١٥٦﴾

* وَأَكْتُبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا أَلَيْنَاكَ قَالَ عَذَابِي
أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ
شَيْءٍ وَفَسَاكُتُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\303

ва раҳмати Ман⁽¹⁾ ҳама
чизро дарбар мегирад. Онро
барои касоне, ки парҳезгорӣ
мекунанд⁽²⁾ ва закот медиҳанд
ва ба оёти Мо имон
меоваранд, муқаррар хоҳам
дошт,

157. Ин раҳматро барои касоне
муқаррар дошт, ки аз Аллоҳ
метарсанд ва аз маъсияти
ӯ дур мешаванд ва аз ин
расул, ин паёмбари уммӣ
(дарснахонда), ки номашро
дар Тавроту Инҷили худ
навишта меёбанд, пайравӣ
мекунанд, он кӣ ба некӣ
(тавҳиду тоъат) фармонашон
медиҳад ва аз корҳои
ношоиста (ширку маъсият)
онҳоро бозмедорад ва чизҳои
покизаро⁽³⁾ бар онҳо ҳалол
мекунад ва чизҳои нопокро⁽⁴⁾
ҳаром ва бори гаронашонро
аз дӯшашон бармедорад
ва банду занҷирашонро
мекушояд⁽⁵⁾. Пас касоне,
ки ба паёмбари уммӣ
(дарснахонда, Муҳаммад

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ
الَّذِي يَجِدُ وَنَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي
التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَا أُولَئِكَ
يَالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ
الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ
الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوا وَتَصَدَّقُوا وَأَتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي
أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

- (1) Раҳмати Ман дарбар мегирад имоноварандагонро аз уммати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба Ман.
- (2) Аз азоби Аллоҳ метарсанд ва фарзшудахоҷашро иҷро мекунанд ва аз нофармониаш дур меистанд. Тафсири Табарӣ 13\156
- (3) Баҳира, сойба, васила ва ҳомӣ
- (4) Мисли гӯшти ҳук
- (5) Буридани мавзеъи наҷосат аз либос, сӯзондани ғаниматҳо

саллаллоху алайҳи ва саллам) имон оварданд ва хурматашро нигоҳ доштанд ва ёриаш карданд ва аз он китоби Куръон, ки ба ӯ нозил кардаем ва ба суннати ӯ пайравӣ карданд, растагоронанд!»⁽¹⁾

158. Бигӯ эй Расул, барои тамоми мардум: «Эй мардум, ман фиристодаи Аллоҳ бар ҳамаи шумо ҳастам на барои баъзеи шумо. Он Аллоҳе, ки фармонравоии осмонҳову замин ва он чи миёни онҳост аз они Ўст ва ҳеч маъбуде барҳақ чуз Ў нест. Зинда мекунад ва мемиронад. Пас ба Аллоҳ ва расули ӯ, он паёмбари уммӣ (дарснахонда), ки ба Аллоҳу суханони ӯ имон дорад, имон биёваред, ки ақида ва амалҳояш ба роҳи дуруст ва рост қарор дорад ва аз ӯ пайравӣ кунед, то манфиъатҳои динӣ ва дунявӣ худро дарёбед. Бошад, ки ҳидоят шавед!»⁽²⁾

159. Гурӯҳе аз (миёни) қавми Мӯсо ҳастанд, ки мардумро ба сӯи ҳақ роҳ менамоянд ва одилона рафтор мекунанд.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ آلِ أَبِي
الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَأَنْ يُعَوِّدَ
لَعَاكُم تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْتَدُونَ بِالْحَقِّ
وَبِهِ يَعْتَدُونَ ﴿١٥٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\489

(2) Тафсири Саъдӣ 1\305

160. Бани Исроилро ба дувоздах сибт (қабила ва шоха) тақсим кардем, ки сабаби пайдоиши насли ҳар қабила марде аз фарзандони Яъқуб буд. Ва чун қавми Мусо аз $\bar{u}$ об хостанд, ба $\bar{u}$ ваҳй кардем, ки асоятро бар санг бизан, пас бар санг зад, ки аз он санг дувоздах чашма равон шуд. Ва ҳар гурӯҳ чои обхӯриши хешро бишинохт. Ва абрро барояшон соябон сохтем ва барояшон «манна ва салво⁽¹⁾» нозил кардем. Бихӯред аз ин чизҳои покиза, ки бар шумо рӯзӣ додаем! Аммо ононро малол шуд аз бардавом фуруд омадани он неъматҳо, пас носипосӣ карданд. Ва онон ба мо ситам накарданд, вақте ки шукри неъматро ба ҷо наоварданд, балки ба худашон ситам мекарданд ва худро дар азоб қарор доданд. Ва ин дар вақти дар биёбон монданашон буд.⁽²⁾

161. Ва ба ёд ор эй Расул, нофармонии бани Исроил Парвардигорашонро ва паёмбарашон Мӯсо алайҳиссаломро ва табдил

وَقَطَعْنَاهُمْ أَثْنَيْ عَشَرَ سَبْطًا أُمَّةً
وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَاهُ
قَوْمُهُ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَانبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ
عَلِمَ كُلُّ أَنَاثٍ مَّسْرَبَهُمْ وَظَلَلْنَا
عَلَيْهِمُ الْعَقَمَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ
وَالسَّلْوَىٰ كُلُّ لَوْ مِنْ طَيْبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَا كُن
كَأَنُؤَانَفْسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦١﴾

وَأَذَقِيلَ لَهُمْ آسَكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ
وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَفُولُوا حِطَّةً
وَأَدْخَلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَّعْمَرْنَاكُمْ
حَطِيئَاتِكُمْ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾

(1) “Манна”; навъе аз ҳалво, яъне таъомест, ки маззаи он асалмонанд аст ва “салво”; гӯшти паррандае, ки аз беҳтарин навъҳои паррандагон аст (ва ба қавле бедона аст)

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 306

доданашон суханеро, ки ба онҳо фармудашуда буд гуфтанаширо, вақте ки Аллоҳ ба онҳо фармуда буд, ки дар ин шаҳр⁽¹⁾ сукунат кунед ва ҳар чо ҳар чӣ хоҳед, бихӯред ва бигӯед, ки гуноҳони моро бирез ва сачдакунон (бо фурутанӣ) аз дарвоза дохил шавед, то гуноҳонатонро биёмурзем. Ба подоши неқӯкорон аз хайри дунё ва охират бароятон хоҳем афзуд. Пас онҳо аз дастури Аллоҳ фармон набурданд.⁽²⁾

162. Аз миёни онон, он гурӯҳ, ки бар худ ситам карда буданд, суханеро, ки ба онҳо гуфта шуда буд, дигаргун карданд. (Яъне, ба чои омӯриш талаб кардан, донаи гандум гуфтанд. Онҳоро мебоист бо таъзиму эҳтиром ба ин шаҳр дохил шаванд, балки Аллоҳро нофармонӣ карданд ва амрашро сабук шумориданд ва бо ҳолати хазидан ва нишаста дохили он шуданд)⁽³⁾ Пас ба сабаби ситаме, ки мекарданд, барояшон аз осмон азоб фиристодем.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ
الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا
مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

(1) Байтулмақаддас

(2) Тафсири Табарӣ 13\178

(3) Тафсири Саъдӣ 1\306

163. Эй Паёмбар, аз яҳудиён дар бораи он шаҳре, ки наздик ба баҳр буд, аз онҳо бикурс. Он гоҳ, ки дар рӯзи шанбе аз ҳад (худуд ва муқарароти Аллоҳ) таҷовуз мекарданд. Аллоҳ онҳоро дар озмоиши худ қарор дод, то рӯзи шанbero эҳтиром ва таъзим кунанд ва ба шикор напардозанд. Зеро дар рӯзе, ки эҳтироми он мекарданд, моҳиён ошкор бар рӯи об меомаданд ва дар ғайри рӯзи шанбе намеомаданд. Пас онҳо барои шикор қардан ҳилаеро ба қор бурданд. Чуқуриҳо қанданд ва ба онҳо дом монданд. Вақте рӯзи шанбе фаро расид, моҳиён дар ин чуқуриҳо ба домҳо меафтоданд ва он моҳиёнро рӯзи якшанбе бармедоштанд. Онҳоро ба сабаби он, ки гуноҳ мекарданд, ҳамчунин меозмудем!⁽¹⁾

164. Ва эй Расул, ба ёд ор он гоҳ, ки бани Исроил ба се гурӯҳ тақсим шуданд: (гурӯҳи аввал: золимон, дуввум: насиҳатгарон, сеюм: бетарафон) гурӯҳи бетарафон ба гурӯҳи

وَسَعَاهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ
حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ
إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيَتَاهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَعًا
وَيَوْمَ لَا يَسْتَوُونَ لَا آتَانِيهِمْ كَذَلِكَ
تَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعْطُونَ قَوْمًا اللَّهُ
مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا
مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 3\493 ва Тафсири Саъдӣ 1\306

насиҳатгарон гуфтанд: «Чаро қавмеро, ки дар рӯзи шанбе аз ҳудуд ва муқарароти Аллоҳ таҷовуз карданд, панд медиҳед, ки Аллоҳ ҳалоқашон хоҳад кард ва ба азоби дарднок мубтало хоҳад сохт?» Гурӯҳи насиҳатгарон гуфтанд: «То моро назди Парвардигоратон узре⁽¹⁾ бошад. Ва бошад, ки парҳезгор шаванд.⁽²⁾

165. Чун пандеро, ки ба онҳо дода шуда буд, фаромӯш карданд (яъне насиҳатро қабул накарданд), ононро, ки аз бадӣ парҳез мекарданд, наҷот додем ва гунаҳкоронро, ки дар рӯзи шанбе таҷовуз карданд ва ҳаром кардаи Аллоҳро ҳалол шумориданд ба сабаби гуноҳашон онҳоро ба азоби сахт дучор кардем.⁽³⁾

166. Пас, вақте ки дилҳои онҳо сахт шуд, аз тарки чизе, ки аз он манъашон карда буданд, сарпечӣ карданд, ҳақро қабул накарданд, гуфтем: «Бузинағони (маймунони) хоршуда шавед!»

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَنُوعِهِمْ أَهْوَأُ عَنْهُ فَلَمَّا كُونُوا قَرَدَةً حَاسِيَةً ﴿١٦٦﴾

(1) Яъне Аллоҳ таъоло моро ба тарки амри маъруф ва наҳйи аз мункар, ки аз вочиботи муҳими динӣ бар зиммаи мост мавриди уқубат ва бозпурсӣ қарор надиҳад.

(2) Тафсири ибни Касир 3\494 ва тафсири Саъдӣ 1\306

(3) Тафсири Табарӣ 13\199

167. Ба ёд ор эй Расул, ки
Парвардигори ту эълум
кард, то касеро⁽¹⁾ бар
яхудиён бифиристанд, ки
то дар рӯзи қиёмат ба
азоби сахт азобашон кунад
(яъне, онҳоро хору залил
мегардонад). Ҳароина
Парвардигори ту зуд уқубат
мекунад ва низ омӯрзандаву
меҳрубон аст!.

168. Ононро (яхудиёнро) гурӯҳ-
гурӯҳ дар замин тақсим
кардем, баъзе аз онҳо
некӯкор ҳастанд ва баъзе
дигар ғайри он ҳастанд.
Ва онҳоро ба некиҳову
(фаровонӣ ва тандурустӣ)
бадиҳо (қаҳтӣ ва вазнинӣ)
озмудем, шояд ба тоъати
Аллоҳ бозгарданд ва тавба
кунанд.⁽²⁾

169. Баъд аз инҳо гурӯҳе бадкор
ба ҷояшон нишастанд ва
вориси он китоби Таврот
шуданд, ки ба матоъи дунявӣ
дил бастанд байни ҳалолу
ҳаром фарқе намегузоштанд
ва онро мегирифтанд ва
иқрор мекарданд, ки ин кор
гуноҳ аст ва мегуфтанд, ки
ба зудӣ омӯрзида мешавем.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

وَقَطَعْنَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَصْمًا مِّنْهُمْ أَصْلَحُوا
وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَّوْنَهُمْ بِالْحَسَنَاتِ
وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ
يَأْخُذُونَ عَرَصَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ
سَمِعْنَا لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَصٌ مِّثْلَهُ يَأْخُذُوهُ
أَلَمْ نُؤَخِّذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقَ الْكِتَابِ أَن لَا يَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالذَّارِ الْأَخْرَى
حَذِيرٌ لِلَّذِينَ يُتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾

(1) Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва умматаш. Тафсири Бағавӣ 3\295

(2) Тафсири Бағавӣ 3\295

Ва агар монанди он боз ҳам матоъе биёбанд, баргиранд. Оё аз онон дар китоб паймон гирифта нашуда буд, ки дар бораи Аллоҳ ҷуз ба ростӣ сухан нагӯянд, ҳол он ки он чӣ дар он китоб омада буд, хонда буданд? Сарои охират барои касоне, ки мепарҳезанд, беҳтар аст. Оё андеша намекунад?

170. Онон, ки дар илму амал ба китоби Аллоҳ тамассук (наздиқӣ) меҷӯянд ва бо фармудаҳои он иқтидо мекунанд ва аз манъкардаҳои он дурӣ меҷӯянд ва намозро ба сурати зоҳирӣ ва ботиниаш адо менамоянд, бидонанд, ки подоши ислоҳгаронро бекор намесозем.⁽¹⁾

171. Ва ба ёд ор эй Расул, ки кӯхро бар болои сарашон чун соябоне нигоҳ доштем ва мепиндоштанд, агар аҳкоми онро қабул накунанд, бар сарашон хоҳад афтод. Ва барояшон гуфтем: Китоберо, ки ба шумо додаем, бо нерӯмандӣ бигиред ва ҳар чиро, ки дар он омадааст, (аз аҳду паймон) ба ёд доред, бошад, ки парҳезгор шавед

وَالَّذِينَ يَمَسُّونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

* وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوَهِمَ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا
أَنَّهُ وَافِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَاءَ آتَيْنَاكُمْ يَفْقَهُو
وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

(1) Тафсири Саъди 1\307

ва аз азоби Аллоҳ худро
наҷот диҳед!⁽¹⁾

172. Ва ба ёд ор эй Расул,
Парвардигори ту аз пушти
бани Одам фарзандонашро
берун овард⁽²⁾. Ва онорро
бар худашон гувоҳ
гирифт ва пурсид: «Оё
Ман Парвардигоратон
нестам?» Гуфтанд: «Оре,
гувоҳи медиҳем ин ки Ту
Парвардигори мо ҳастӣ». То
дар рӯзи қиёмат нагуед, ки
мо аз он беҳабар будем.

173. Ё нагуед, ки падарони мо
пеш аз ин мушрик буданд ва
мо насле пас аз онҳо будем
ба онҳо иқтидо кардем, оё
ба сабаби коре, ки гумроҳон
карда буданд, моро ба
ҳалокат мерасонӣ?

174. Ҳамчунон баён кардем
оётро ба умматҳои пешина,
инчунин оётро барои қавмат
эй Муҳаммад (саллаллоҳу
алайҳи ва саллам) ба
равшани баён мекунем,
шояд ки ба сӯи он чи ки бо
Аллоҳ паймон бастаанд, аз
ширкашон бозгарданд!⁽³⁾

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ
ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ
بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ
وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا
بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

وَكَذَٰلِكَ نَفِصِّلُ الْآيَاتِ لِعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\217

(2) Яъне, рӯзи паймон аз Одам фарзандони ўро пайдо кард ва аз пушти онон фарзандонашонро падида овард, ба тартибе ки минбаъд амали шуд.

(3) Тафсири Табарӣ 13\252

175. Эй Паёмбар, бар уммати худ бихон хабари он мардеро аз бани Исроил, ки оятҳои китоби худро ба ӯ ато карда будем, пас олими бузург ва донишманди моҳир шуд ва ӯ пас аз доништини ин оятҳо хориҷ шуд ва шайтон дар паяш афтод ва ба сабаби муҳолифати амри Парвардигор ва итоъати шайтон дар зумраи гумроҳон даромад.⁽¹⁾

176. Агар хоста будем, ба сабаби он илм, ки ба ӯ дода будем, мартабаи баландаш мебахшидем, вале ӯ коре кард, ки расвой ба бор овард ва аз паи ҳавою ҳаваси хеш рафт. Масали ӯ чун масали он сағ аст, ки агар ба ӯ ҳамла кунӣ, забон аз даҳон берун орад ва агар раҳояш кунӣ, боз ҳам забон аз даҳон берун орад. Ин мисоли қавмест, ки оёти Моро дурӯғ шумориданд ва аз он итоъат нанамуданд. Пас қиссаро барояшон бихон, то шояд дар ин мисолҳо ба андеша фуру равад!⁽²⁾

وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ نَبَأُ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخْ
مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْعَاوِينَ ﴿٧٥﴾

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى
الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَسَلَهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ
إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ يَتْرُكُهُ يَلْهَثُ
ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا آيَاتِنَا
فَأَقْصِصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٧٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\261

(2) Тафсири Саъдӣ 1\308

177. Чи бад аст масали мардуме,
ки оёти Моро дурӯғ
шумориданд ва ба сабаби
руйгардонданашон аз
пайравии ҳақ ва тоъати
Парвардигорашон ба
худашон ситам мекарданд!⁽¹⁾

178. Ҳар касро, ки Аллоҳ ба
сӯи имон ва тоъаташ роҳ
намояд, пас ӯ ҳақиқатан
роҳ ёфтааст. Ва ҳар касро,
ки гумроҳ созад, бар
анҷоми кори хайр тавфиқ
надиҳад. Пас бегумон онҳоро
зиёнкоронанд.⁽²⁾

179. Барои ҷаҳаннам бисёре аз
чинну инсро биёфаридем.
онҳоро дилхоест, ки ба он
намефаҳманд амри охиратро
ва умеди савоб надоранд ва
аз азоби Аллоҳ наметарсанд
ва онҳоро чашмхоест, ки ба
он чизеро, ки фоидаашон
бошад, намебинанд ва
гӯшхоест, ки намешунаванд
ҳақро, (яъне маъно ва
фаҳмиши он дар дилҳояшон
роҳ намеёбад.) Инҳоро
монанди чорпоёнанд, ки ақл
надоранд, ҳатто гумроҳтар
аз онҳоянд. Зеро чорпоён
нафъ ва зарари худро дарк
менамоянд. Инҳоро худ аз

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا بِظُلْمٍ ۝١٧٧

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدَىٰ وَمَنْ يُضِلِلْ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝١٧٨

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ
قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ
بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ
كَأَلْفِظٍ مِّن لِّلْغَافِلِينَ ۝١٧٩

(1) Тафсири ибни Касир 3\512

(2) Тафсири Саъдӣ 1\308

имони ба Аллоҳ ва тоъаташ дар ғафлатанд.⁽¹⁾

180. Аз они Аллоҳ аст, некӯтарин номҳо, ки далолат бар камоли азаматии Ӯ ҳаст.

Ба он номҳояш нидо кунед, он чиро ки ирода мекунад. Ва тарк кунед онҳоеро, ки ба номҳои Аллоҳ қачравӣ⁽²⁾ мекунад. Ба зудӣ ҷазои он чиро ки мекунад, хоҳанд дид.

181. Аз офаридагони мо гурӯҳе⁽³⁾ ҳастанд, ки ба дини ҳақ роҳ менамоянд ва ба адолат рафтор мекунад ва онон пешвоёни роҳи ҳақанд, ки Аллоҳ бар онҳо имон ва амали солеҳ рӯзӣ кардааст.

182. Ва ононро, ки оёги моро дурӯғ шумориданд ва инкор карданд ва панд нагирифтанд ба зудӣ барояшон рӯзии фаровон ато мекунем ва онон гумон мекунад, ки бар ҳақиқатанд, пас азобашон кунем аз роҳе, ки худ намедонанд. Зина ба зина

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ
يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

وَمَنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\ 280

(2) Яъне, номҳои Аллоҳро тағйир медиҳанд ё онҳоро ба дигар маъно баён мекунад.

(3) Уммати Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Тафсири Табарӣ 13\280

ононро то мавзеъи ҳалокат
бикашем.⁽¹⁾

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنْ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

183. Ва ба онҳо мӯҳлат диҳам,
ки тадбири (макри) Ман
устувор ва маҳкам аст.

184. Оё фикр накардаанд, ки дар
ҳамнишинашон⁽²⁾ нишоне аз
девонагӣ нест ва ӯ ошкоро
бимдиҳанда аст? (Яъне,
мардумро ба сӯи он чи
ки онҳоро аз азоб наҷот
медихад ва подошро барои
онҳо ҳақ медорад, даъват
мекунад)⁽³⁾

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا يَصَاحِبُهُمْ مِنْ جِنْتٍ إِنْ هُوَ
إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١٨٤﴾

185. Касоне ки оёти Аллоҳро
дурӯғ мешуморанд, оё дар
подшоҳӣ ва тасарруфи
осмонҳову замин ва чизҳое,
ки Аллоҳ офаридааст,
намеандешанд? Ва шояд,
ки маргашон наздик бошад
ва ногаҳон бар куфрашон
ҳалок гарданд. Ва баъд аз
Қуръон қадом суҳанро бовар
доранд?

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ
قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ
يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

186. Ҳар касро, ки Аллоҳ
гумроҳ кунад, ҳеҷ роҳнамое
барояш нест. Ва ононро
вомегузорад, то ҳамчунон
дар саркашии хеш
саргардон бимонанд.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\310

(2) Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам

(3) Тафсири Саъдӣ 1\310

187. Кофирони Макка дар бораи қиёмат аз ту эй Расул мепурсанд гӯе ту аз он бисёр пурсидаи ва омадани онро медонӣ, ки чӣ вақт фаро мерасад? Бигӯ: «Илми он назди Парвардигори ман аст. Танҳо Ӯст, ки чун замонаш фаро расад, ошкораш месозад. Фаро расидани он бар аҳли осмонҳову замин пӯшида аст, магар ин ки бар шумо ногаҳон меояд». Чунон аз ту мепурсанд, ки гӯе ту аз он огоҳӣ? Бигӯ: «Илми он назди Аллоҳ аст, вале бештари мардум намедонанд».

188. Бигӯ эй Расул: «Ман барои худ нафъ ва зарар карда наметавонам, магар он чӣ Аллоҳ бихоҳад. Ва агар илми ғайб медонистам, ба хайри худ бисе меафзудам ва ҳеҷ шарре ба ман намерасид. Ман фиристодаи Аллоҳ ҳастам ба сӯи шумо ва аз азобаш шуморо метарсонам ва мужда медиҳам ба савобаш қавмеро, ки рисолати маро тасдиқ менамояд ва ба шарияти ман амал мекунад».⁽¹⁾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا
عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لِوَفْتِهَا إِلَّا هُوَ
تَقُلَّتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا
بَعَثَةٌ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ خَافِيَةٌ عَلَيْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا
عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٧﴾

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا
مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ
لَأَسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ
السُّوءُ إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\303

189. Аллоҳ Зоте аст, ки ҳамаи шуморо аз як шахс биёфарид, ки он падари шумо Одам аст. Ва аз Одам занашро (Ҳавворо) биёфарид, то ба ӯ оромиш ёбад. Чун бо ӯ даромехт, ба боре сабук бордор шуд⁽¹⁾ ва чанде бо он рӯзгорро ба сар бурд. Ва чун бор вазнин гардид, он ду нафар, Аллоҳ, Парвардигори хешро бихонданд, ки агар моро фарзанде шоиста диҳӣ, аз сипосгузoron хоҳем буд!
190. Ва ҳангоме ки ба он ду фарзанди солеҳ ва солиме дод дар он чӣ Аллоҳ ба эшон дода буд, барои Аллоҳ шариконе қарор доданд. Ва Аллоҳ бартар аст аз он чи ба ӯ шарик мегардонанд.
191. Оё инҳо, мушрикон шарики Аллоҳ месозанд чизҳоеро, ки наметавонанд ҳеч чиз биёфаринанд ва худ махлук ҳастанд?
192. Наметавонанд обидони худро ёварӣ кунанд ва на ба ёрии худ бархезанд. Пас чи гуна онҳоро бо ҳамроҳи Аллоҳ маъбуд гирифта мешавад?⁽²⁾

*هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ
مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا
حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ
دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا
لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

فَلَمَّا آتَتْهُمَا صَالِحًا جَعَلَ لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا
آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾

أَشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ﴿١٩١﴾

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ
يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

(1) Мурод аз “ҳамли сабук” марҳалаи аввалии ҳалқи кӯдак (нутфа, хуни баста ва гӯштпора) мебошад ва “ҳамли вазнин” марҳалаи пеш аз таваллуд аст.

(2) Тафсири Табарӣ 13\319

193. Эй бутпарастон, агар бутҳоро, ки ба ҷои Аллоҳ ибодат мекунад, то шуморо ҳидоят кунанд, ба шумо ҷавоб наменданд. Бароятон баробар аст, чи даъваташон кунед ва чи хомӯш бошед. Зеро онҳо наменданд ва на ҳидоят мекунад ва на худ ҳидоят мешаванд.⁽¹⁾

194. Эй мушрикони онҳоро, ки ғайр аз Аллоҳ мехонед, бандагоне чун шумоянд. Агар рост мегӯед, ки онҳо чизеро аз ибодат сазовор мешаванд, пас онҳоро бихонед, бояд дуъои шуморо иҷобат кунанд! Ва агар шуморо иҷобат карданд ва талаботи шуморо ба ҷо оварданд, рост гуфтаед, вагарна дар ин даъвятон дурӯғу ҳастед ва бузургтарин дурӯғро ба Аллоҳ нисбат медиҳед.⁽²⁾

195. Оё он бутҳоро пойҳое ҳаст, ки бо он роҳ бираванд ё онҳоро дастҳое ҳаст, ки бо он бигиранд ё чашмҳое ҳаст, ки бо он бубинанд ё гӯшҳое ҳаст, ки бо он бишнаванд? Пас маъбудоне, ки шумо

وَأَن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَاءٌ
عَلَيْكُمْ أَدْعَاؤُهُمْ أَمْ أَن تَدْعُوهُمْ صَمِيمُونَ ﴿١٩٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ
أَمْثَلُكُمْ فَأَدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا
لَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آيْدٍ
يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يَّبْصُرُونَ
بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ أَذْعُوا
شُرَكَاءَ كُفْرِكُمْ كِيدُونَ فَلَا تَنْظُرُونَ ﴿١٩٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\311

(2) Тафсири Табарӣ 13\321 ва тафсири Саъдӣ 1\312

парастиш мекунед, чунин
чизҳо дар онҳо вучуд дошта
набошад, онҳоро ибодат
кардани шумо барои чист?
Бигӯ эй Расул, барои ин
мушрикони: «Шариконатонро
бихонед ва бар зидди ман
мақр кунед ва маро мӯҳлат
мадиҳед, балки ба он
шитобед. Зеро сарпарасти
ман Аллоҳ аст, ки маро
сарпарасти менамояд⁽¹⁾

196. Сарпарасти ман Аллоҳ
аст, ки ин китобро нозил
карда ва ӯ шоистақоронро
сарпарасти менамояд.
197. Эй мушрикони, ононро, ки ба
ҷои Аллоҳ маъбуд мехонед,
на шуморо метавонанд ёри
кунанд ва на худро.
198. Ва агар бутҳоро ба
роҳи ҳидоят бихонед,
намешунаванд ва (эй Расул)
мебинӣ, ки ба ту менигаранд,
вале гӯё, ки намебинанд.
Зеро на чашм доранд на
биной.
199. Эй Паёмбар ту ва умматат
гузашт карданро пеш гир
ва ба онҳо осонгирӣ кун, то
аз ту магурезанд ва ба некӣ
фармон деҳ ва аз нодонон
рӯй гардон!⁽²⁾

إِنَّ وَلِيِّ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ
بِتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿١٩٦﴾

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْمَعُونَ
نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

وَأَنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ
الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 312

(2) Тафсири Табарӣ 13 \ 326

200. Ва агар аз ҷониби шайтон дар ту ғазаб ё васвасае падид омад, ки туро аз кори хайр бозмедорад ё бар анҷоми кори бад васваса мекунад, ба Аллоҳ паноҳ бибар, зеро Ӯ ба ҳар суҳан шунаво ва ба ҳар кор доност!⁽¹⁾

وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

201. Касоне, ки парҳезгорӣ мекунад ва аз азоби Аллоҳ метарсанд ва фарзҳои Ӯро ба ҷо меоранд ва аз он чи ки манъ кардааст, дурӣ мечӯянд, чун аз шайтон васвасае ба онҳо бирасад ва он чиро ки Аллоҳ бар онҳо воҷиб намуда ёд мекунад ва ногаҳон (барҳақ) бино шаванд. Ва аз Аллоҳ талаби омуриш менамоянд.⁽²⁾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَافٌ مِّنَ
الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

202. Ва бародаронашон (яъне, кофирон ва шайтонҳои инсӣ) ононро ба гумроҳӣ мекашанд ва шайтонҳои чин аз амали хеш бознамеистанд.

وَأَخْوَاهُمْ يَمْدُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا
يُقْبِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

203. Эй Расул, чун ояте барои мушрикони наоварӣ гӯянд: «Чаро аз худ чизе ихтироъ накардӣ?» Бигӯ: «Ман пайрави чизе ҳастам, ки аз Парвардигорам ба ман ваҳӣ мешавад. Ва зери тадбири

وَأَذَاتُ الرُّسُلِ بِآيَاتِهِ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا
قُلْ إِنَّمَا أَسْمِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا
بَصَائِرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\313

(2) Тафсири ибни Касир 3\534

Аллоҳ мебошам ва Аллоҳ
нишонаҳо ва оётро бар
асоси бузургворӣ ва ҳикмати
худ нозил мекунад. Ва ин
Қуръон нишонаҳоест аз
ҷониби Парвардигоратон
ва раҳнамову раҳмат аст
барои мардуме, ки имон
меоваранд.⁽¹⁾

204. Чун Қуръон хонда шавад,
ба он гӯш диҳед ва хомӯш
бошед, то ки шомили
раҳмати Аллоҳ шавед!
205. Эй Расул, Парвардигоратро
дар дили худ ба зориву тарс,
бе он, ки садои худ баланд
кунӣ, ҳар субҳу шом ёд кун
ва аз ғофилон⁽²⁾ мабош!
206. Албатта, онон, ки дар
назди Парвардигори ту
ҳастанд,⁽³⁾ аз парастии ӯ
сар наметобанд, балки ба
ибодати ӯ тан медиханд ва
шабу рӯз тасбеҳаш мегӯянд
ва барояш сачда⁽⁴⁾ мекунанд

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠٤﴾

وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ نَضْرَعًا وَخِيفَةً
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿١٠٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ
عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿١٠٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\313

(2) Онон, ки Аллохро фаромӯш кардаанд. Тафсири Саъдӣ 1\314

(3) Фариштагони муқарраб

(4) Дар ин оят сачдаи тиловат мавҷуд аст.

Тафсири сураи Анфол (Ғаниматҳо)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 75 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй Паёмбар асҳобат туро аз ғаниматҳои⁽¹⁾ ҷанги “Бадр” мекурсанд, чи гуна ва бар чи қасон онҳоро тақсим менамояд? Бигӯ барояшон: «Ғаниматҳои ҷангӣ аз он Аллоҳу паёмбар аст. Пас Расул ба амри Парвардигораш онро тақсим менамояд. Агар аз мӯъминон ҳастед, аз азоби Аллоҳ битарсед ва бар маъсияти Ӯ пеш наоед ва ба сабаби молҳо байни якдигар кашмақашӣ ва душманӣ макунад ва бо якдигар ба ошғи зиндагӣ кунад ва аз Аллоҳу паёмбараш фармон баред!»⁽²⁾
2. Мӯъминон қасоне ҳастанд, ки чун номи Аллоҳ зикр карда шавад, хавф дилҳояшонро фаро гирад ва чун оёти Аллоҳ бар онон ҳонда шавад, имонашон ба сабаби андеша қардани оёташ афзун гардад ва бар

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْتَأْذِنُكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ
وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ
وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تَلَمَّتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ
رَأَوْهُمُ يُمِنُونَ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١﴾

(1) Молҳое, ки ба ҷанг насиби мӯъминон гардидаанд

(2) Тафсири ибни Касир 4\10

Парвардигорашон таввакал мекунанд ва умед ба ҷуз $\bar{U}$ надоранд ва ғайр аз $\bar{U}$ аз касе намеҳаросанд,⁽¹⁾

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾

3. касоне, ки намози фарзиро дар вақташ мегузоранд ва аз он чӣ рӯзияшон додаем, садақа мекунанд.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

4. Инҳо мӯъминони ҳақиқӣ ҳастанд дар зоҳир ва ҳам дар ботин. Дар назди Парвардигорашон соҳиби дараҷот ва омӯрзишу ризқи пок ҳастанд. Ва он ҷаннат аст.⁽²⁾

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ
فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَرِهُونَ ﴿٥﴾

5. Чунон ки шумо дар ғаниматҳо кашмакаш кардед, Аллоҳ онҳоро аз шумо баргирифт ва тақсимоти онҳоро ба худ ва расулаш қарор кард. Инчунин Парвардигорат фармоиш дод, ки туро аз хонаат⁽³⁾ ба ҳақ берун кунад ва берун омадани ту ба тариқи ваҳӣ буд, ки Ҷабраил бароят овард, ҳол он ки гурӯҳе аз мӯъминон нохушнуд буданд ба вохӯрии ҷанги мушрикон⁽⁴⁾.

(1) Тафсири Табарӣ 13\385

(2) Тафсири Саъдӣ 1\315

(3) Барои сайди корвони Қурайш

(4) Тафсири ибни Касир 4\14

6. Эй Муҳаммад, чун барои онҳо ҳақ равшан шуд, ки ҷанг ба вуқӯ ҳоҳад пайваст, гурӯҳе аз мӯъминон дар бораи ҷанг бо Паёмбар муҷодала намуданд ва рӯ ба рӯ шудани душманро нарасандиданд, ки гӯё онҳоро ба сӯи марг меронанд ва онҳо ба он менигаранд.⁽¹⁾
7. Ва ба ёд оваред онҳо, ки Аллоҳ ба шумо ваъда дод, яке аз ду гурӯҳ (яъне, қорвони тиҷорати Қурайш ё ҷанги душман) аз они шумост ва бар он пирӯз мешавед. Ва шумо дӯст доштед, ки гурӯҳе насиби шумо гардад, ки қудрат ва силоҳ надоред, вале Аллоҳ мехоҳад, ки ҳақро бо суҳанонаш ошқор ва устувор бигардонад ва кофиронро решақан созад.⁽²⁾
8. Аллоҳ мехост, то дини ҳақро собит ва ботилро (ширк ва аҳли онро) нобуд гардонад, ҳарчанд мушрикони гунаҳкор хушнуд набошанд.

يُجِذُّ لَوْلَاكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا
يَسْأَلُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٥﴾

وَأَذِيعِدْكُمْ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا
لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَةِ
تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ
بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٥﴾

لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\315

(2) Тафсири Табарӣ 13\398

9. Ва ба ёд оред он неъматеро, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ кард дар ҷанги Бадр, он гоҳ, ки аз Парвардигоратон ёрӣ хостед ва Аллоҳ дуъои шуморо бипазируфт, ки Ман бо ҳазор фариштаи аз паи якдигар оянда, ёриатон мекунам!⁽¹⁾
10. Ва Аллоҳ ин мададро (яъне, фиристонидани фариштагонро) накард, магар барои шодмонии шумо, то дилҳоятон ба он ором гирад. Ва ёрӣ танҳо аз сӯи Аллоҳ аст на аз қуввату тавоноии шумо, ки ӯ пирузманд аст дар мулкаш ва дар тадбири шарияташ бо ҳикмат аст!
11. Ва ба ёд оред он замонро, ки Аллоҳ аз хавфи душманатон чунон оромиатон дода буд, ки хоби сабуке шуморо фуру гирифт ва аз осмон бароятон бороне борид, то зоҳири шуморо ба он пок кунад ва ботинатонро аз васвасаҳои шайтон дур намояд ва дилҳоятонро бо сабр кардан дар муқобили душман қавӣ гардонад ва қадамҳоятонро устувор созад.⁽²⁾

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِآلِافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ ﴿٩﴾

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَإِظْمَامِينَ بِهِ فُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُم رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\316

(2) Тафсири Табарӣ 13\421

12. Ва ба ёд ор эй Паёмбар он замонеро, ки Парвардигорат ба фариштагон (ононе ки мусалмононро дар чанги Бадр ёрӣ доданд) ваҳй кард: «Ман бо шумоям. Шумо дилҳои мӯъминонро устувор созад. Ман дар дилҳои кофирон бим хоҳам афканд. гарданҳояшонро бизанед⁽¹⁾ ва тамоми пайвандҳои узви онҳоро бизанед!»
13. Зеро ин ба он сабаб аст, ки бо Аллоҳу паёмбараш ба мухалифат бархостанд. Ва ҳар ки бо Аллоҳу паёмбараш мухалифат варзад, бидонад, ки уқубати Аллоҳ саҳт аст!
14. Ин азобро бичашед ва ин азоби шумо дар дунёст ва дар охира азоби оташ барои кофирон аст!
15. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расули ӯ имон овардаед ва ба шарияти ӯ амал кардаед, чун бо кофирон дар чанг рӯ ба рӯ шудед, пас пушт нагардонед ва нагурезед, балки собитқадам бошед ва дар баробари саҳтиҳои ин кор сабр кунед.

إِذْ يُوحَىٰ رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا سَأَلْتَنِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرِّعْبَ فَأَصْرَبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَأَصْرَبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَمَن يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾

ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحَفًا فَلَا تُولُوهُمُ الْآدْبَارَ ﴿١٥﴾

(1) Ин хитоб ба фариштагон аст ё ба мӯъминон, ки Аллоҳ онҳоро меомӯзонад, ки чи гуна бо мушрикони бичанганд ва раҳм накунанд. Тафсири Саъдӣ 1\316

Зеро ин амр боиси нусрат
ва пирӯзии дини Аллоҳ
мешавад.⁽¹⁾

16. Ва ҳар кӣ аз онон дар
вақти ҷанг пушти худро
бигардонад ва рӯ ба гурез
кунад, -магар он ки ҳадафаш
аз канорагирӣ барои ҳамлаи
дубора ё ба қасди пайвастан
ба гӯруҳи дигар бошад- пас,
мавриди хашми Аллоҳ
қарор мегирад ва ҷойгоҳи
ӯ ҷаҳаннам аст ва чи бад
ҷойгоҳест!

17. Шумо ононро
намекуштед ба тавоноӣ ва
қудрати худ, Аллоҳ буд,
ки онҳоро мекушт бо ин
ки шуморо бар куштани
онҳо қодир гардонид.
Ва он гоҳ, ки рег ба сӯи
онон андохтӣ, бар рӯи
мушрикони бирасид, ту
наяндохтӣ, балки Аллоҳ
андохт то мӯъминонро хуб
биозмояд ва ба василаи
чиҳод ба болотарин
дараҷаҳо бирасонад. Ва
неъматҳои хуदाширо бар
онҳо шиносонад, то ки
шукри ӯро ба ҷо оранд.
Албатта, Аллоҳ ба дуъо
ва гуфтаҳои, ки пинҳон ё
ошкор медоред, шунаво

وَمَنْ يُؤَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ
أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّن
اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

فَلَا تَقْتُلُوهُمْ وَلَئِنَ اللَّهُ قَتَلَهُمْ وَمَا
رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَئِنَ اللَّهُ رَمَىٰ وَإِن لِّيَ
لِلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءٌ حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13 \ 435

аст ва он чи дар он салоҳи
бандагонаш аст, доност!⁽¹⁾

18. Ин пирӯзи аз ҷониби
Аллоҳ буд, ки ба шумо
расид! Ва Аллоҳ (дар оянда)
заъифкунандаи ҳилаи
кофирон аст, ё барои ҳақ
сар фуру меоранд ё ҳалок
мешаванд.⁽²⁾
19. Эй мушрикони, агар пирӯзии
гурӯҳи ҳақро металабед,
инак пирӯзи ба суроғи шумо
омадааст (яъне, Муҳаммадро
бар шумо нусрат додем)
ва агар аз куфр бозистед,
бароятон беҳтар аст ва агар
бозгардед ба ҷанги зидди
Муҳаммад, бозмегардем
боз Муҳаммадро бар шумо
нусрат медиҳем, он гуна
ки дар Бадр шикаст хӯрдед
ва гурӯҳи шумо ҳарчанд
бисёр бошад, бароятон суде
нахоҳад дошт, ки Аллоҳ бо
мӯъминон аст бо кӯмак ва
нусрати худ⁽³⁾.
20. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаед,
Аллоҳу паёмбарашро итоъат
кунед ба он чи ки шуморо
фармудааст ва аз он чи ки

ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنٌ كَيْدَ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ
وَإِنْ تَنْتَهُوا فَمَا هُوَ خَيْرَ لَكُمْ وَإِنْ تَعُودُوا
نَعُدْ وَلَنْ نُغْنِيَ عَنْكُمْ فِتْنَتَكُمْ أَيُّهَا
كَفَرْتُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَاتَّبِعُوا تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13 \ 448 ва Бағавӣ 3 \ 339

(2) Тафсири ибни Касир 4 \ 32

(3) Тафсири Бағавӣ 3 \ 343

шуморо манъ кардааст ва тарки тоъати Ū ва расулаш макунад, дар ҳоле, ки сухани ūро мешунавед аз он чи ки тиловат карда мешавад бароятон аз Қуръон.⁽¹⁾

21. Ва эй мӯъминон, дар муҳолифати амри Аллоҳ ва расулаш монанди мушрикони ва мунофиқоне мабошед, ки оятҳои Аллоҳ бар онҳо хонда мешуд, гуфтанд, ки шунидем, дар ҳоле, ки намешуниданд.⁽²⁾

22. Ба дурустӣ бадтарини ҷонварон дар назди Аллоҳ ин карону (касоне, ки ҳақро намешунаванд) гунгон (касоне, ки ҳақро намегӯянд) ҳастанд, ки ба ақл (амр ва наҳйи Аллоҳро) дарнамеёбанд.⁽³⁾

23. Ва агар дар онон Аллоҳ хайре меёфт, ҳақро ба онҳо мешунавонид, лекин медонад дар онҳо хайре нест ва имон намеоранд ва агар ҳам ба онон ҳақро мешунавонд аз сабаби саркашӣ ва инкорашон ҳақро, боз ҳам

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١١﴾

* إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ
الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ
أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\343 ва ибни Касир 4\33

(2) Тафсири Табарӣ 13\458

(3) Тафсири Табарӣ 13\459

бармегаштанд ва аз ҳақ рӯй мегардониданд.⁽¹⁾

24. Эй касоне, ки ба Аллоҳ имон овардаед, ки ӯ Парвардигори шумост ва ба Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ки ӯ паёмбар ва фиристодаи ӯст, чун Аллоҳу паёмбараш шуморо ба чизе фаро хонанд, ки зиндагиатон мебахшад (зиндагии маънавӣ, яъне шуморо ба сӯи дини ҳақ ва имон меҳонад), даъваташонро иҷобат кунед ва эй мӯъминон бидонед, ки Аллоҳ миёни одамӣ ва қалбаш ҳоил аст⁽²⁾ ва ҷамиғи ашё зери тасарруфи ӯ ҳастанд. Сазовор аст, ки даъваташ пазируфта шавад ва бидонед, ки ҳама ба пешгоҳи ӯ гирд оварда шавед! Ва некӯкорро ба некӯияш подош дода мешавад ва бадкорро ба бадиаш ҷазо дода мешавад.⁽³⁾
25. Ва эй мӯъминон, битарсед аз фитнае (бало ва азоб), ки танҳо ситамкоронатонро⁽⁴⁾ дар бар нахоҳад гирифт ва бидонед, ки Аллоҳ касеро, ки

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَعَلِمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ
إِلَيْهِ تُخْشَرُونَ ﴿١٤﴾

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا
مِنْكُمْ خَاصَّةً وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\343

(2) Дилҳоро ба ҳар тараф, ки бихоҳад, мегардонад

(3) Тафсири Табарӣ 13\472

(4) Мумкин аст шумии ин ба солеҳон бирасад.

ба мухолифати амр ва наҳяш
барояд, ба сахтӣ уқубат
мекунад!⁽¹⁾

26. Ва ба ёд оваред, эй
мӯъминон, неъматеро, ки
бар шумо арзонӣ кард, он
замонеро, ки андак будед ва
дар шумори хоршудагони ин
сарзамини Макка будед ва
бими он доштед, ки мардум
шуморо аз миён бардоранд
ва Аллоҳ паноҳатон дод
дар Мадина ва ёрӣ кард ва
пирӯзатон гардонид дар
Бадр ва аз чизҳои покиза
рӯзиатон дод, бошад, ки
шукргузорӣ кунед!

وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي
الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ
فَأَوْبَقَكُمْ وَأَيْدِيكُمْ يُصْرِهِمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

27. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаед ва
ба шарияти Ӯ амал кардаед
ба Аллоҳ ва паёмбараш
хиёнат макунед ва низ дар
амонатҳои худатон хиёнат
макунед ва худ медонед,
ки он амонат аст ва вафо
намудан бар он вочиб аст.⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَتَخُونُوا أَمْنَتَكُمْ وَأَنْتُمْ تَعَاوَمُونَ ﴿٣٧﴾

28. Эй мӯъминон, бидонед,
ки дороиҳо ва фарзандон
василаи озмоиши шумоянд,
то шуморо маълум бидорад
оё шумо Ӯро шукр мекунад
ва итоъаташро ба ҷо меоред

وَأَعْلَمُوا أَنَّهَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Саъди 1\318

(2) Тафсири Табарӣ 3\486

ё шуморо молу фарзанд аз тоъташ машғул месозад ва бидонед, ки подоши бузург дар назди Аллоҳ аст.⁽¹⁾

29. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шариъати ӯ амал кардаед, агар аз Аллоҳ битарсед (ба анҷом додани амрҳои шумо ва дур будан аз манъ кардаҳои шумо), шуморо биноии шинохти ҳақ аз ботил диҳад ва гуноҳонатонро маҳв созад ва шуморо биёмӯрзад, ки Аллоҳ соҳиби фазлу карами⁽²⁾ бузург аст!⁽³⁾

30. Ва он ҳангомро ба ёд овар, ки кофирон дар бораи ту нақша мекашиданд, то дар зиндонат афкананд ё бидушандат ё аз шаҳри Макка берунаат созанд. Онон нақша мекашиданд ва Аллоҳ низ макру ҳиллаи онҳоро ботил мекард ва Аллоҳ беҳтарини тадбиркунандагон аст.

31. Чун оёти Мо хонда шуд бар онон, ки аз рӯи чаҳл ва саркашиашон ба Аллоҳ ва оятҳои Қуръон кофир шуданд, гуфтанд: «Шунидем

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينِ ﴿٣٠﴾

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا فَاذْأَسْمَعْنَا لَوْلَدْنَاهُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\42

(2) Бахшиш

(3) Тафсири Бағавӣ 3\349

ва агар мехостем қатъан мо ҳам мисли ин Қуръонро мегуфтем, (вале аз рӯи саркашиашон гуфтанд), ки ин Қуръон ғайр аз афсонаҳои пешиниён чизи дигаре нест!»⁽¹⁾

32. Ва эй Паёмбар сухани мушрикнро ба ёд овар), ки гуфтанд: «Бор Илоҳо, агар ин (Муҳаммад) аз ҷониби Ту омадаву ҳақ аст, бар мо аз осмон бороне аз санг бибор ё азобе дардоваре бар мо бифирист».
33. То он гоҳ, ки ту (эй Расул), дар миёнашон ҳастӣ, Аллоҳ ин мушрикнро азоб накунад ва то он гоҳ, ки аз Аллоҳ омӯрзиш металабанд, низ Аллоҳ азобашон нахоҳад кард.
34. Чаро Аллоҳ мушрикнро азоб накунад, ҳол он ки дӯстонаш (мӯъминон)-ро аз тавоф кардан ва намоз гузоридан дар Масҷидулҳаром бозмедоранд ва соҳибони он нестанд? Соҳибони он танҳо парҳезгоронанд, ки фарзҳои Аллохро барпо медоранд ва аз нофармонии

وَأَذَقْنَا لَوْلَا أَلَّهُمْ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ
مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ
السَّمَاءِ وَأُنزِلْنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٢﴾

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا
كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ
يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٢٣﴾

وَمَا لَهُمْ آلَا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ
عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ
إِنْ أَوْلِيَاءُؤُهُ إِلَّا الْمُتَشَفُّونَ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\320

Û дур меистанд, вале
бештаринашон
намедонанд!⁽¹⁾

35. Ва намози мушрикон дар
назди хонаи Каъба ҷуз
хуштак кашидан ва кафкубӣ
чизи дигаре нест. Пас ба
подоши куфратон азоби қатл
ва асириро, ки дар рӯзи Бадр
ба онон расид, бичашед!⁽²⁾

36. Онон, ки ягонагии
Аллоҳро инкор карданд ва
паёмбарашро нофармонӣ
карданд, амволашонро харч
мекунанд ва ба мушрикон
ва гумроҳон медиҳанд, то
мардумро аз роҳи Аллоҳ
боздоранд. Молҳояшонро
харч хоҳанд кард ва ҳасрат
хоҳанд бурд, меҳоҳанд,
ки нури Аллоҳро хомӯш
кунанд, сипас бо дасти
мӯъминон мағлуб мешаванд.
Ва кофиронро дар ҷаҳаннам
гирд меоваранд!⁽³⁾

37. То Аллоҳ нопокро аз пок
ҷудо наояд ва нопоконро
баъзеро бо баъзеи дигар
рӯи ҳам биниҳад. Он гоҳ
хамаро гирд оварад ва ба

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا
مُكَاةً وَتَصَدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٥٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
لِيُصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا
ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ
يُحْشَرُونَ ﴿٦٠﴾

لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ
الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكَبُهُ
جَمِيعًا وَيَجْعَلُهُ فِي جَهَنَّمَ أَوْلِيَاءَ هُمْ
الْخَالِيسُونَ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\354

(2) Гурӯҳе кушта шуданд ва гурӯҳи дигаре ба асир гирифта шуданд. Тафсири
ибни Касир 4\53

(3) Тафсири Табарӣ 13\529

чаҳаннам афканад. Инҳо кофирон дар дунёву охираат зиёнкоронанд!

38. Ба кофирони қавмат, ки ягонагии Аллоҳро инкор карданд, бигӯй, ки агар бозистанд аз куфр ва душманиашон бар Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва ба сӯи имон бозгарданд, гуноҳони гузаштаи онҳо омӯрзида мешавад ва агар бозгарданд ва давомат кунанд бар куфрашон, донанд, ки бо пешиниён чӣ рафторе шудааст (яъне Аллоҳ паёмбаронашро нусрат медиҳад ва душманонашро ҳалок мегардонад).⁽¹⁾

قُلْ لِلذِّينِ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ
لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ
سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

39. Эй мӯъминон бо мушрикони бичангед, то дигар фитнае (ширк) набошад ва дин, ҳама дини Аллоҳ гардад. Пас бало аз бандагони Аллоҳ бардошта мешавад. Пас агар бозистоданд (аз ширк), Аллоҳ кирдорашонро мебинад ва чизе бар Ё пӯшида ва пинҳон наместонад.⁽²⁾

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ
وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنَّ
أَنْتَ هُوَ آفَاتُ اللَّهِ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\356

(2) Тафсири Табарӣ 13\537

40. Ва агар ин мушрикони рӯй гардонанд аз даъват карданатон онҳоро ба сӯи имон (ба Аллоҳ ва расулаш) ва бо шумо ҷанг накарданро ва бар куфр ва ҷангидани шумо барпой истанд, пас бидонед, ки Аллоҳ мавлои⁽¹⁾ шумост, ӯ мавло ва ёридиҳандаи некӯст!⁽²⁾

41. Ва бидонед, ки он чи (моле), ки ғанимат ёфтед аз кофирон ва он мол аз ҳар чинсе, ки бошад, пас аз панҷ як ҳиссааш аз они Аллоҳ ва паёмбар ва хешовандони Паёмбар (ки қабилаи Ҳошим ва Мутғалибанд) ва ятимон, мискинҳо, мусофирон аст, агар имон овардед ба Аллоҳ ва Қуръоне, ки фиристодем ба бандаи худ (Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар он рӯзе, ки ҷудо шуд ҳақ аз ботил ва рӯзе, ки ба ҳам омаданд он ду гурӯҳ⁽³⁾ ва Аллоҳ бар ҳама чиз тавоноост.⁽⁴⁾

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ
نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

﴿ وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ
خُمْسَهُ ۚ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ
ءَامَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ
الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّفَقَّى الْجَمْعَاتِ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

(1) Мададгор, сарпараст

(2) Барои дӯстонаш. Тафсири Бағавӣ 3\357

(3) Яъне, гӯруҳе аз мӯъминон ва гӯруҳе аз мушрикони

(4) Тафсири Саъдӣ 1\321

42. Ба ёд оред, хангоме ки шумо дар канораи водии наздиктар (ба Мадина) будед ва душманони шумо дар канораи водии дуртар (аз Мадина) буданд ва он корвон дар маконе поинтар (аз соҳили баҳри Сурх) аз шумо буд. Агар шумо бо якдигар замони чангро таъйин мекардед, боз ҳам аз он хилоф меварзидед, то коре, ки Аллоҳ муқаррар кардааст, воқеъ шавад, то ҳар ки ҳалок мешавад, ба далеле ҳалок шавад ва ҳар ки зинда мемонад, ба далеле зинда монад. Ва ба дурустӣ, ки Аллоҳ ба гуфтори ҳар ду гурӯҳ шунавост ва чизе бар У пӯшида наместонад ва ба ниятҳои шумо доност!
43. Ба ёд ор эй Паёмбар, Аллоҳ дар хоб миқдори душманонатро ба ту кам нишон дод. Пас мӯъминонро ба ин хабар додӣ, дилашон қувват пайдо кард ва бар ҷанги онҳо ҷасорат пайдо карданд. Агар шумораи онҳоро бисёр нишон медод, аз тарс нотавон мешудед ва дар тасмим ба ҷанг ба низоъ (ихтилоф) бармехостед, вале Аллоҳ шуморо аз душманон

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ
الْقُصْوَى وَالرَّكْبُ اسْتَفَلَّ مِنْكُمْ لَوْ
تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِلَافْتُمْ فِي الْمِيْعَادِ وَلَكِن
لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ
مَنْ هَلَكَ عَنِ بَيْتِنَا وَيُحْيَى مَنْ حَيَّ
عَنِ بَيْتِنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا لَوْ
أَرَأَيْتُمْ كَثِيرًا قَلْبُشْتُمْ
وَلَتَنْزَعْنَكُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ
إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

дар амон дошт, ки ӯ ба он
чӣ дар дилҳост, огоҳ аст!⁽¹⁾

44. Ва он гоҳ, ки чун ба ҳам
расидед, ононро дар чашми
шумо кам намуд ва шуморо
низ дар чашми онон кам
намудор кард, то ду гурӯҳ
ба ҳамдигар ҳамлавар
шаванд ва то Аллоҳ кореро,
ки шудани буд, ба анҷом
расонад (ва он пирӯзии
мусалмонон ва шикаст ва
расвоии кофирон ва қушта
шудани раҳбарони онон аст).
Ва ҳамаи корҳо ба Аллоҳ
бармегардад! Ва Аллоҳ покро
аз нопок ҷудо месозад.⁽²⁾

45. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаед ва ба
шариъати ӯ амал кардаед,
агар ба гурӯҳе аз душман
бархӯрдед, пойдорӣ кунед ва
Аллоҳро бисёр ёд кунед, то
нусраташро ба шумо арзонӣ
намояд, бошад, ки пирӯз
шавед.⁽³⁾

46. Ва ба Аллоҳу паёмбараш
итоъат кунед ва бо якдигар
ба низоъ барнахезед, ки
нотавон ва буздил шавед
ва давлату қуввати шумо

وَأَذِيرِ كُمْ هُمْ إِذِ اتَّفَقْتُمْ فِي آعْيُنِكُمْ
قَلِيلًا وَيَقَالُ كُمْ فِي آعْيُنِهِمْ لِيَقْضَى اللَّهُ
أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِبْتُمْ فَتَفْتَعُ
فَأَثْبِتُوا وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَسْتَكْبِرُوا
فَتَفْسَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3 \ 364

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 322

(3) Тафсири Табарӣ 13 \ 574

биривад. Дар муқобили душман сабр пеша гиред, ки Аллоҳ ҳамроҳи собирон аст! Онҳоро нусрат диҳад ва хорашон нагардонад.⁽¹⁾

47. Монанди он касон (мушрикон) мабошед, ки сармасти мағрур ва барои худнамоӣ аз диёри хеш берун омаданд ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд. Ва Аллоҳ ба ҳар коре, ки мекунанд, ихота (огоҳии комил) дорад.
48. Ба ёд оред, вақте ки шайтон кирдори мушриконро дар назарашон биёроस्त ва барояшон гуфт: «Имрӯз аз мардум касе бар шумо пирӯз намешавад ва ман паноҳдиҳандаи шумоям». Вале чун ду гурӯҳ рӯ ба рӯ шуданд; мушрикони ҳамроҳи шайтон ва мӯъминони ҳамроҳи фариштагон шуданд. ӯ (шайтон) бозгашту гуфт: «Ҳароина ман аз шумо безорам, дар ҳақиқат ман чизҳоеро мебинам, ки шумо намебинед, (яъне шайтон нишонаҳои пирӯзии мусалмононро бо мадади Аллоҳ аз тариқи фиришодани фириштагон

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
بَطْرًا وَرِثَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

وَأَذَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ
لَأَعْلَبَنَّ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي
جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَ آتِ الْفِتْنَةِ
نَكَصَ عَلَى عَقْبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ
مِّنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي
أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 13\575

дид ва гуфт, ки) ман аз Аллоҳ метарсам, ки ӯ ба сахтӣ уқубат мекунад шахсеро, ки ба ӯ нофармонӣ кунад!»⁽¹⁾

49. Ба ёд оред, вақте ки аҳли ширк ва мунофиқон ва он касоне, ки дар дил беморие доранд, ҳол он ки медиданд, ки мусалмонон андакеанд ва душманонашон бисёр, гуфтанд: «Дини инҳо (яъне мусалмонон) фирефта аст». Ва инҳо (мунофиқон) дарк накарданд, ки ҳар кас, ки ба Аллоҳ таваккал кунад ва ба ваъдаи ӯ шак накунад, Аллоҳ ӯро хор накунад, ба дурустӣ, ки Аллоҳ тавоно аст ва ҳеҷ нерӯе наметавонад ӯро шикаст диҳад ва дар он чи тақдир карда иҷро намудааст, бо ҳикмат мебошад!»⁽²⁾

50. Эй Расул, агар бубинӣ он замонро, ки фариштагон ҷони кофиронро меситонанд ва ба рӯю пушташон мезананд ва мегӯянд: «Азоби сӯзонро бичашед!»

51. Ин азоб ба сабаби он кирдорҳоест, ки пеш аз ин карда будед ва Аллоҳ ба

إِذ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ
عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

وَلَوْ تَرَى إِذِ اتَّوَفَى الَّذِينَ كَفَرُوا
أَلْمَلَكِ كَيْفَ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
وَأَذُنَهُمْ وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ
لَيْسَ بِظَلِيمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ \ 366

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 322

бандагонаш мисқоли заррае
ситам раво намедорад.

52. Кирдори мушрикони
Қурайш, ки дар ҷанги
Бадр кушта шуданд, ба
монанди одати қавми
Фиръавн буд ва касоне,
ки пеш аз онҳо буданд,
онҳо ба оёти Аллоҳ кофир
шуданд. Пас Аллоҳ онҳоро
ба ҷазои гуноҳонашон азоб
кард, ки Аллоҳ нерӯманд
ва саҳтуқубат аст! Ва ҳар
касро ки бихоҳад бигирад,
ӯ наметавонад Аллоҳро
нотавон намояд.⁽¹⁾
53. Ин ҷазои бад ба он хотираст,
ки Аллоҳ неъматеро, ки
ба қавме арзонӣ доштааст,
дигаргун насозад, то ҳоли
худро аз итоъат кардан ба
анҷом додани гуноҳ тағйир
диҳанд ва дар муқобили
неъмат носипосӣ кунанд. Ва
Аллоҳ ба гуфтори халқаш
шунаво ва ба ҳолашон
доност!⁽²⁾
54. Ҳоли инҳо (кофирон)
монанди одати қавми
Фиръавн буд, ки Мӯсоро
дуруғгӯй бароварданд
ва касоне, ки пеш аз

كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
يَذُوبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً
أَنْتُمْ عَلَيْهَا قَوْمٌ حَتَّىٰ يَغْيُرُوا مَا بَأْتَنَفْسِهِمْ
وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ
يَذُوبُهُمْ وَأَعْرَفْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَاذِبٍ
ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 323 ва Тафсири Табарӣ 13 \ 18

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 324

онҳо буданд, онҳо оёти
 Парвардигорашонро
 дурӯғ шумориданд ва Мо
 ба ҷазои гуноҳонашон
 ҳалокашон кардем ва қавми
 Фиръавнро ғарқ сохтем,
 зеро ҳама ситамгор буданд.
 Пас инчунин онҳоро
 ҳалок кардем дар Бадр
 ва баъзеашонро бо асир
 афтодан хор кардем.⁽¹⁾

55. Албатта, бадгарин
 чунбандагон (инсонҳо)
 дар назди Аллоҳ онҳоянд,
 ки кофир шудаанд ва бар
 куфри худ даволат карданд
 ва ба расулони Аллоҳ имон
 намеоваранд ва ягонагии
 Ёро иқро намекунанд ва
 ба шарияти Ё низ пайравӣ
 намекунанд.⁽²⁾

56. Касоне, ки ту аз онон (аз
 яҳудиёни Қурайза) паймон
 гирифтӣ, ки бо ту ҷанг
 намекунанд, сипас паёпай
 паймони хешро мешикананд
 ва бо шикастани
 паймонашон аз Аллоҳ
 наметарсанд,⁽³⁾

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
 فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ
 عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مِرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\21

(2) Тафсири Табарӣ 14\21

(3) Тафсири Бағавӣ 3\369

57. пас агар онҳоро⁽¹⁾ дар ҷанг биёбӣ, парокандашон соз (бо куштан), то пайравонашон низ пароканда шаванд ва ба ин гуна корашон ҷуръат накунад ва низ дигар душманон (аз арабҳо ва ғайрашон) битарсанд ва бошад, ки ибрат гиранд⁽²⁾
58. Эй Расул, агар тарсидӣ, ки гурӯҳе дар паймон хиёнат меварзанд, ба онон эълон кун, ки байни ману шумо паймоне боқӣ намондааст, (яъне ҳар ду гурӯҳ донанд, ки байнашон паймоне намондааст) монанди худашон амал хоҳӣ кард. Зеро Аллоҳ хоинони аҳдшиканро дӯст надорад!⁽³⁾
59. Онон, ки кофир шудаанд, напиндоранд, ки пешдастӣ кардаанд (яъне, аз қудрати Аллоҳ берун шудаанд ва ӯ онҳоро ҷазо дода наметавонад)⁽⁴⁾, зеро Аллоҳро нотавон карда наметавонанд.

فَإِنَّمَا اتَّفَقْنَهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِدْ بِهِم مِّنْ خَلْفَهُمْ
لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

وَأَمَّا خِفَافَةٌ مِّنْ قَوْمٍ خِيَانَةٌ فَأَبْدِ إِلَيْهِمْ
عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنْ أَلَّهَ لَا يُحِبُّ الْغَائِبِينَ ﴿٥٨﴾

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِلَٰهَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

(1) Аҳду паймон шиканандагонро

(2) Тафсири Табарӣ 14\24

(3) Тафсири Саъдӣ 1\324

(4) Тафсири Саъдӣ 1\324

60. Ва (эй мусалмонон), дар баробари душманонатон метавонед нерӯ ва аспони саворӣ омода кунед, то душманони Аллоҳ ва душманони худ ва ғайри онҳоро, ки шумо онҳоро намешиносед ва Аллоҳ мешиносад, битарсонед. Ва он чиро, ки дар роҳи Аллоҳ харҷ мекунед, (андак ё бисёр) подоши он дар рӯзи қиёмат ба пуррагӣ ба шумо бозгардонда шавад ва аз савоби он аз шумо кам карда нашавад.⁽¹⁾

61. Ва агар ба сулҳ майл кунанд, (эй Паёмбар) ту низ ба сулҳ майл кун ва бар Аллоҳ таваккал кун, ки Ўст шунаво ба суханони шумо ва доно ба ниятҳои шумо!

62. Ва агар онон, ки бо ту аҳд бастанд ва хостанд, ки туро бифиребанд, Аллоҳ барои ту кофист. Ўст, ки туро ба ёрии хеш ва ёрии мӯъминон қувват додааст.

63. Дилҳояшонро⁽²⁾ ба якдигар меҳрубон сохт. Агар ту ҳамаи он чиро, ки дар рӯи замин аст, харҷ мекардӣ,

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

﴿وَإِنْ جَحُوا لِلْسَّلَامِ فَأَجْزَحْ لَهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾﴾

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنْ حَسِبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي آتَاكَ بَصِيرًا ۖ وَهُوَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَا كُنَّ اللَّهُ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 3\373

(2) Байни Авс ва Хазраҷ, ки дар чоҳилият байнашон шӯриш ва душманӣ буд. Тафсири Бағавӣ 3\374

наметавонистӣ, ки
дилҳои онҳоро ба якдигар
меҳрубон сози. Вале Аллоҳ
дилҳояшонро ба якдигар
меҳрубон кард, ки бо якдигар
дӯсту бародар гаштанд. Ба
дурустӣ, ки Ӯ пирӯзманду
ҳаким аст!

64. Эй Паёмбар, Аллоҳ туро
ва мӯъминонро, ки аз
ту пайравӣ мекунад,
аз бади душманонатон
кифоякунандааст.⁽¹⁾
65. Эй Паёмбар, мӯъминонро
ба ҷанг барангез. Агар
аз шумо бист тан
сабркунандагон⁽²⁾ бошанд
ва дар ҷанг пайдорӣ
кунанд, бар дусад тан аз
душманонашон пирӯзӣ
хоҳанд ёфт. Ва агар сад тан
сабркунандагон бошанд,
ба ҳазор тан аз кофирон
пирӯз мешаванд. Зеро онҳо
кофирон мардуме маҳрум
аз илму фаҳманд. (Яъне
мушрикони барои умеди
савоб намеҷанганд ва дар
ҷанг устувор намебошанд,
зеро хавф мебаранд, ки
кушта шаванд)⁽³⁾

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى
الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ
يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَإِنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\49

(2) Сабркунандагоне, ки умеди аҷру савоб мекунанд

(3) Тафсири Бағавӣ 3\375

66. Акнун Аллоҳ бар шумо сабук қард (эй мӯъминон) ва аз нотавониятгон огоҳ шуд. Агар аз шумо сад тан сабрқунандагон⁽¹⁾ бошанд ва дар ҷанг пой фушуранд, бар дусад тан пирӯз мешаванд. Ва агар аз шумо ҳазор тан бошанд, ба ёрии Аллоҳ бар ду ҳазор тан аз кофирон пирӯз мешаванд. Ва Аллоҳ бо сабрқунандагон аст.
67. Барои ҳеҷ паёмбаре шоиста нест, ки дар вақти асир гирифтани кофирон, онҳоро ба хотири фидя гирифтани озод қунад, бояд онҳо аз байн бурда шаванд ва шарри онҳо кам гардад. Шумо бо гирифтани фидя ва зинда нигоҳ доштани онҳо молу матоъи дунёро меҳаҷад ва Аллоҳ маслиҳати охиратро меҳаҷад. Ва ӯ пирӯзманду ҳақим аст!⁽²⁾
68. Агар аз ҷониби Аллоҳ ҳукме, ки қазо ва қадари ӯ бар он рафтааст, (яъне, бар ҳалол будани ғаниматҳо ва фидя гирифтани бар асирон)-намебуд, азоби бузург ба шумо мерасид.⁽³⁾

أَلْقَى خَفَّ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ
صَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ رِجَالٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا
مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا
أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ رَأْسٌ حَتَّى
يُشَخَّنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾

لَوْلَا كَتَبَ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾

(1) Сабрқунандагоне, ки умеди аҷру савоб меқунад

(2) Тафсири Саъдӣ 1\326

(3) Тафсири Саъдӣ 1\326

69. Эй мӯъминон, аз он чӣ ба ғанимат гирифтаед, (аз моли мушрикон дар Бадр)⁽¹⁾ ки ҳалол асту покиза, бихӯред. Ва аз Аллоҳ битарсед. Албатта, Аллоҳ барои бандагонаш омӯрзанда ва ба онҳо меҳрубон аст!

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾

70. Эй Паёмбар, ба асироне, ки дар дасти шумо ҳастанд, бигӯ: «Агар Аллоҳ дар дилҳоятон нишони имон бубинад, беҳтар аз он моле, ки аз шумо гирифта шудааст, ба шумо хоҳад дод ва аз фазли хеш хайри фаровоне бароятон фароҳам менамояд ва гуноҳонтонро меомӯрзад ва шуморо дохили биҳишт менамояд ва Аллоҳ тавбакунандагонро омӯрзанда ва ба онҳо меҳрубон аст!».⁽²⁾

يَأْتِيهَا النَّجِيُّ قُلْ لِمَن فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِيكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٠﴾

71. Агар қасди хиёнат⁽³⁾ ба туро дошта бошанд, пеш аз ин ба Аллоҳ хиёнат варзидаанд ва Аллоҳ туро бар онҳо нусрат додааст ва Аллоҳ доно аст бар он чи дар замирҳо (дилҳо) ҳаст,

وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن
قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\72

(2) Тафсири ибни Касир 4\93

(3) Қавли асирафтодагон; Эй Муҳаммад, мо ба он чи овардаӣ, имон овардем ва шаҳодат медиҳем, ки ту расули Аллоҳ ҳастӣ. Тафсири Табарӣ 14\ 76

ҳаким аст дар тадбири ҳоли
бандагонаш!

72. Онон, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаанд
ва ба шариъати Ӯ амал
кардаанд ва ҳичрат⁽¹⁾
кардаанд ва бо молу ҷони
хеш дар роҳи Аллоҳ ҷиход
кардаанд ва онон⁽²⁾, ки ба
муҳочирон ҷой дода ва
ёриашон кардаанд онҳо
дӯстони ва ёрони якдигаранд.
Ва онон, ки имон овардаанд
ва ҳичрат накардаанд, шумо
ҳомӣ ва нусратдиҳандаи
онон нестед, то он гоҳ, ки
муҳочират кунанд. Вале агар
шуморо ба ёрӣ талабиданд,
пас ёрӣ кардани онҳо ва дар
канори онҳо ҷангидан воҷиб
аст, магар он, ки бар зидди
он гурӯҳе бошад, ки миёни
шумо ва онҳо паймоне баста
шуда бошад. Ва Аллоҳ
ба корҳое, ки мекунед,
биност! Ва ҳар якеро
мувофиқи ният ва амалаш
подош медиҳад.

73. Кофирон низ дӯст ва
мададгори якдигаранд. Агар
шумо бо мӯъминон дӯстӣ
накунед ва бо кофирон
душманӣ наварзед, дар ин

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجْهَهُدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ
ءَاوُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّنْ وَلَدِهِمْ
مِّنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ
فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
إِلَّا تَتَّقَلَوْهُ تَكُنْ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ
كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

(1) Муҳочирон

(2) Ансор

сарзамин фитнаву фасоди
бузург падидад хоҳад омад.⁽¹⁾

74. Онон, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаанд
ва тарки диёри худ⁽²⁾ карда
ҳичрат карданд ва дар роҳи
Аллоҳ ҷиҳод кардаанд ва
онон⁽³⁾, ки ҷояшон додаанд
ва ёриашон кардаанд, ба
ҳақиқат мӯъминонд,
омӯрзиши гуноҳон ва рӯзии
некӯ дар ҷаннатҳои наъим аз
они онҳост.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

75. Ва ҳамчунин касоне, ки
баъд аз муҳожирон ва
ансор омадаанд ва ба хубӣ
аз онон пайравӣ карда,
имон овардаанд ва ҳичрат
кардаанд ва ҳамроҳи
шумо ҷиҳод кардаанд, аз
шумо ҳастанд. (Яъне, он
чи барои шумост, ба онон
ҳам мерасад ва он чи ки ба
зарари шумост, ба зарари
онҳо низ мебошад) Ба ҳукми
китоби Аллоҳ хешовандон
ба яқдигар сазовортаранд
ба ҷуз асабаҳо ва касоне
ки дорои саҳме аз тарақа
ҳастанд, касе дигар аз майит
мерос намебарад. Ва агар

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَجَرُوا وَجَاهَدُوا
مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ
بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 327

(2) Аз Макка ба сӯи Мадина ҳичрат намуданд

(3) Ансор, касоне ҳастанд, ки дар Мадина истиқомат мекарданд ва Расули
Аллоҳ ва асхобашро ҷой доданд. Тафсири Бағавӣ 3 \ 379

асабаҳо⁽¹⁾ ва касоне, ки дорои
саҳме аз тарака ҳастанд,
вучуд надошта бошанд,
наздиктарин хешовандони
мурда мерос мебаранд. Ва
Аллоҳ бар ҳар чизе доност!⁽²⁾

---

(1) Падару писар ва набераҳои писари ва амаку амакбачаҳо

(2) Тафсири Саъдӣ 1\327

Сураи Тавба

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 129 оят иборат аст.

1. Аллоҳу паёмбараш безоранд аз мушриконе, ки бо онҳо аҳду паймон бастаед.
2. Пас -эй мушрикон- чаҳор моҳ⁽¹⁾ ба шумо мӯҳлат дода шуд, ки дар ин сарзамин⁽²⁾ бигардед ва бидонед, ки аз азоби Аллоҳ натавонед гурехт ва бидонед, ки Аллоҳ хоркунандаи кофирон аст дар дунё ба куштану асорат ва азоб дар охират.⁽³⁾
3. Дар рӯзи ҳаҷчи бузург (яъне, рӯзи иди қурбон) аз ҷониби Аллоҳу паёмбараш ба мардум эълон мешавад, ки Аллоҳу паёмбараш аз мушрикон безоранд. Пас эй – мушрикон-, агар тавба кунед, бароятон беҳтар аст. Вале агар рӯй бигардонед аз қабули дини ҳақ, пас бидонед, ки аз Аллоҳ натавонед гурехт. Ва кофиронро ба азоби дардовар ҳам дар ин дунё ва ҳам дар охират хабар деҳ.⁽⁴⁾

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

فَيَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلِمُوا
أَنَّهُمْ عِزٌّ مُّعْجِزٌ لِلَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي
الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾

وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ
الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّهُمْ عِزٌّ مُّعْجِزٌ لِلَّهِ
وَلْيَسِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابَ إِلَيْهِ ﴿٣﴾

(1) Рачаб, зулқаъда, зулҳичча ва муҳаррам
(2) Замини Ҳарам (Макка)
(3) Тафсири Бағавӣ 4/ 8
(4) Тафсири Саъдӣ 1/ 328

4. Магар он гурӯҳ аз мушрикони, ки бо онҳо паймон бастаед ва дар паймони худ ҳеҷ камбудие наёвардаанд (яъне, хиёнат накарданд) ва бо ҳеҷ кас бар зидди шумо набаромадаанд. Бо инҳо ба паймони хеш то поёни муддаташ вафо кунед, ҳамона Аллоҳ парҳезгоронро (ононро, ки хиёнат намекунанд), дӯст медорад!⁽¹⁾

5. Пас чун моҳҳои ҳаром⁽²⁾ ба поён расанд, ҳар ҷо, ки мушриконро ёфтед, бикушед ва бигиреду ба ҳабс афканед ва дар ҳама ҷо дар каминашон нишинед. Аммо агар тавба карданд ва бозгаштанд аз ширк ва исломо қабул карданд ва намозро барпо карданд ва закотро адо намуданд, пас раҳо кунед ононро, ки бародарони шумоанд дар ислом. Ҳамона Аллоҳ омӯрзандаи тавбакунандагон ва меҳрубон аст бар онон!⁽³⁾

6. Ва агар касе аз мушрикон аз ту эй Паёмбар паноҳ талаб кунанд, паноҳ бидех ўро, то каломи Аллоҳро (Қуръон)

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوا شَيْئًا وَلَا يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مَدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٥﴾

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُواهُمْ وَأَحْضِرُوا لَهُمُ الْأَقْعَدُ وَالْهَمَّ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦﴾

وَإِن أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَا آمَنَهُ وَذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 328

(2) Яъне, моҳи раҷаб, зулқаъда, зулхичча ва муҳаррам

(3) Тафсири Бағавӣ 4/ 14

бишнавад, сипас ба макони
амнаш бирасон, ин ҳукм ба
сабаби он аст, ки мушрикони
гурӯҳеанд, ки намедонанд
ҳақиқати Исломро.

7. Чӣ гуна мушрикони
бо Аллоҳ ва паёмбари
Ӯ аҳду паймоне бошад?
Магар онҳое, ки назди
Масҷидулҳаром (дар
Ҳудайбия) бо онҳо паймони
сулҳ бастед, чун бар
паймонашон собиту устувор
истоданд, пас шумо ҳам бар
паймонатон собиту устувор
биистед. Ҳамоно Аллоҳ
парҳезгори (ононро,
ки дар аҳдашон устувор
меистанд), дӯст медорад!⁽¹⁾

8. Чӣ гуна бошад мушрикони
аҳду паймоне!? Зеро агар
бар шумо пирӯз шаванд,
ба ҳеҷ аҳду савганд ва
хешовандӣ вафо накунад.
Ва шуморо фирефта накунад
муомила карданишон аз
тарси шумо, зеро ки онҳо
бо забон хушнудатон
месозанд ва қабул намекунад
дилҳояшон ва бисёриашон
аз дин хориҷанд ва аҳду
паймонҳоро мешикананд.⁽²⁾

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقْتَمُوا لَهُمْ
فَأَسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يَبْصُرُ
الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُونَ عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا
فِيكُمْ إِلَّا أَلَدًا مِمَّا يَرْضَوْنَكُمْ
يَأْفَؤْهُمُ وَتَأْتِي قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 169

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 16

9. Оёти Аллохро ба баҳои андаке аз моли дунё фуруҳтанд ва мардумро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд ва бадкорӣ карданд.
10. Аҳду савганд ва хешовандии ҳеч мӯъминеро риоят намекунанд ва инҳо (мушрикони) мардуми таҷовузкоранд.
11. Пас агар тавба карданд аз ибодати ғайри Аллоҳ ва калимаи тавҳидро бар забон ронданд ва намоз ба ҷой оварданд ва закот доданд, бародарони динии шумо ҳастанд. Мо оёти Аллохро барои мардуме, ки аз доноӣ бархӯрдоранд, баён мекунем.⁽¹⁾
12. Ва чун баъди бастанӣ паймон мушрикони савгандҳои худро шикастанд ва дар дини шумо таъна заданд, бо пешвоёни куфр ҷанг кунед, ки онҳоро иродаи савганд нигоҳ доштан нест. Бошад, ки аз кирдори бади худ (яъне, таъна задан дар Исломи) бозистанд.⁽²⁾
13. Оё наменҷангед бо мардуме, ки савганди худро шикастанд ва қасд карданд хорич

أَشْرَوْا بِعَيْتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدَّوْا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾

لَا يَرْفُقُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُقِصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَيْمَةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾

أَلَا تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهُمْ يُبَاخِرُ الرِّسُولَ وَهُمْ

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 329

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 17

кардани паёмбарро аз Макка
ва онҳо бар зидди шумо
аввалин шуда душманӣ
(азият, озор ва ҷанг) оғоз
карданд? Оё аз онҳо
метарсед? Бояд аз Аллоҳ
битарсед, агар мӯъмини
воқеъӣ ва ҳақиқӣ бошед.⁽¹⁾

14. Эй гӯруҳи мӯъминон, бо
куффор бичангед. Аллоҳ
ба дасти шумо азобашон
мекунад ва хорашон
месозад ва шуморо пирӯзӣ
медихад бар болои онон ва
дилҳои мӯъминонро шифо
мебахшад

15. ва кина аз дилҳои
мӯъминон дур кунад ва
Аллоҳ тавбаи ҳар киро,
ки бихоҳад, мепазирад.
Ва Аллоҳ доност,
медонад сидқи тавбаи
тавбакунандагонро
ва устуворкор аст дар
корҳоиаш!

16. Эй мӯъминон, оё гумон
кардед, ки гузошта шавед бе
ҳеч имтиҳон (яъне таклифи
амри ҷиход болягон
нашавад) ва хануз ҷудо
насохта Аллоҳ аз шумо
ононро, ки ҷиход карданд
ва онон нагирифтанд ҳеч

بَدَّوْكُمْ أَوْلَٰمَرَّةٍ أَخَشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ
أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

فَاتْلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ
وَيُخْزِيهِمْ وَيُنْصِرُكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَسْفِئُ صُدُورَ
قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

وَيَذْهَبَ عَيْظُ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ
جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً
وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

дӯстери пинҳонӣ, чуз Аллоҳу
паёмбараш ва мӯъминонро?
Ва Аллоҳ ба ҳар коре, ки
мекунед, огоҳ аст!⁽¹⁾

17. Мушрикони лоиқ нест, ки
дар ҳоле, ки ба куфри худ
икрор мекунанд ва барои
Аллоҳ шарик меоранд,
масҷидҳои Аллохро обод
созанд. Зеро амали ин
кофирон ботил аст ва
ҷовидонанд дар оташ!⁽²⁾

18. Масҷидҳои Аллохро
касоне обод мекунанд, ки
ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат
имон овардаанд ва намоз
мегузоранд ва закот
медиҳанд ва чуз аз Аллоҳ
наметарсанд. Умед аст,
ки инҳо аз ҳидоятёфтагон
бошанд!

19. Оё об⁽³⁾ додан ба
ҳочиён ва обод сохтани
Масҷидулҳаромро монанди
кори касе қарор додаед, ки
ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат
имон оварда дар роҳи Аллоҳ
ҷиход кардааст? Дар назди
Аллоҳ баробар нестанд ва
Аллоҳ гурӯҳи ситамкоронро
ҳидоят намекунад.

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ
شَاهِدِينَ عَلَيْهِ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ
خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ
أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

* أَجْعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ
اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 19

(2) Тафсири Табарӣ 14/ 166

(3) Яъне, оби Замзам. Тафсири Саъдӣ 1/ 331

20. Онон, ки имон оварданд ва ҳиҷрат⁽¹⁾ карданд ва дар роҳи Аллоҳ бо молу ҷони хеш чиҳод карданд, бузургтаранд дар мартаба назди Аллоҳ ва инҳоянд ба матлаб расидаву комёбшаванда.

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْثَرًا مِنْ
اللَّهِ وَأَوْلِيَّتِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

21. Мужда медиҳад ҳиҷраткунандагонро Парвардигорашон ба раҳмату хушнудии худ ва ба биҳиште, ки дар он неъматҳои ҷовид доимӣ бувад.

يُبَسِّرُهُمُ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ
وَجَعَلَتْ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمًا مُّقِيمًا ﴿٢١﴾

22. Дар он биҳишт ҷовидон бимонанд ва инҳо савобҳои он амалҳои солиҳе мебошанд, ки дар дунё карда буданд. Ҳамоно аҷру музди бузург дар назди Аллоҳ аст!⁽²⁾

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

23. Эй касоне, ки имон овардаед ба Аллоҳу Расулаш, агар падарону бародаронатон дӯст доранд, ки куфрро ба ҷои имон интиҳоб кунанд, онҳоро дӯст магиред ва сирру асрори мусулмононро ба онон фош накунед. Модоме, ки онон бар ақидаи куфрашон ҳастанд. Пас ҳар кас аз шумо дӯсташон бидорад, ҳамоно

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
ءَابَاءَكُمْ وَلَا إِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِن
أَسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
فَإُولِيَّاتِكُمْ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

(1) Яъне, аз диёри куфр ба диёри ислом

(2) Тафсири Табарӣ 14 \ 175

нофармонбардории Аллоҳ кардааст ва аз ситамкорон хоҳад буд.⁽¹⁾

24. Бигӯ (эй Расул): «Агар падаронатону фарзандонатон ва бародаронатону занонатон ва хешовандонатон ва молҳое, ки касб кардаед ва тиҷорате, ки аз беравнакии он метарсед ва хонаҳое, ки ба он дилхуш ҳастед, барои шумо аз итоғати Аллоҳу паёмбараш ва ҷиҳод кардан дар роҳи Ӯ маҳбубтар аст, мунтазир бошед, то Аллоҳ фармони хеш⁽²⁾ биёварад». Ва Аллоҳ ононро, ки аз тоғати Ӯ баромаданд, ҳидоят нахоҳад кард!⁽³⁾

25. Ҳамоно Аллоҳ шуморо дар бисёре аз ҷойҳо ёрӣ кард. Ва низ дар рӯзи Хунайн⁽⁴⁾ он гоҳ, ки бисёрии адади лашкаратон шуморо ба таачҷуб оварда буд, вале барои шумо суде надошт ва замин бо ҳамаи васеъӣ ва ҳамвориаш бар шумо танг шуд (ва ин ба он сабаб буд,

قُلْ إِنْ كَانَتْ آءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ
وِإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ
وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ
كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ
إِلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي
سَبِيلِهِ فَتَرْتَوُّوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ
وَأَلَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٥﴾

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ
وَيَوْمَ
حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُرُوكُكُمْ
فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 176

(2) Яъне азоб

(3) Дар ин ояти қарима бузургтарин далел аст бар воҷиб будани муҳаббати Аллоҳу расулаш ва муқаддам доштани муҳаббати Аллоҳу расулаш аз муҳаббати ҳама чизҳо. Тафсири Саъдӣ 1/ 332

(4) Ғазваи “Хунайн” соли 8 уми ҳиҷрӣ воқеъ шуда буд

ки дар аввали ҷанг шикаст хӯрда будед). Пас бозгаштед ва ба душман пушт гардондед ва по ба гурез ниҳодед.⁽¹⁾

26. Сипас, Аллоҳ оромиши хешро бар Паёмбараш ва бар мӯъминон нозил кард ва лашкарҳоеро, ки онҳоро намедидед (яъне, фариштагонро), фуруъ фиристод ва кофиронро азоб кард (яъне, баъзе аз онон кушта ва баъзе дигарашон асир шуданд) ва ин аст ҷазои кофирон.⁽²⁾

27. Сипас, баъд аз ин ҷанг касе аз куфри худ бозгашт ва дохили ислом шуд, боз қабул мекунад Аллоҳ баъд аз ин (ҷанг) тавбаро бар хар кӣ меҳоҳад. Ва Аллоҳ омӯрзандаву меҳрубон аст!⁽³⁾

28. Эй касоне, ки имон овардаед, ҳамоно мушрикони палиданд. Пас бояд, ки наздик нашлаваанд ба хонаи Каъба баъди ин сол (яъне, соли нухуми ҳиҷрӣ) ва агар метарсед аз камбағаливу дарवेशӣ ба сабаби наёвардани мушрикони

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا
وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ
الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ
يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ
نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً
فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 332

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 31

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 332

хӯроку пӯшок ва дигар
молҳои тичорати ро, пас
тавонгар хоҳад сохт шуморо
Аллоҳ аз фазлу карами худ
агар хоҳад. Албатта Аллоҳ
ба ҳоли шумо доно ва дар
тадбири ҷамиғи халқаш
ҳақим аст.⁽¹⁾

29. Бо касоне аз аҳли Китоб,
ки ба Аллоҳ ва рӯзи
қиёмат имон намеоваранд
ва чизҳоеро, ки Аллоҳу
паёмбараш ҳаром кардааст,
бар худ ҳаром намекунад ва
дини ҳақро намепазираанд,
чанг кунед, то он гоҳ, ки ба
дасти худ, дар ҳоли хорӣ
чизя⁽²⁾ бидиҳанд.

30. Яҳудиён гуфтанд, ки Узайр
писари Аллоҳ аст ва насоро
гуфтанд, ки Масеҳ (Исо)
писари Аллоҳ аст. Ин
суханест, ки асл надорад,
монанди гуфтори касонест,
ки пеш аз ин кофир буданд.⁽³⁾
Аллоҳ лаънат ва нобудашон
кунад. Пас чӣ гуна аз ҳақ
ба сӯи ботил баргардонида
мешаванд?⁽⁴⁾

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا
يَأْتُونَ الْآخِرَ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ
وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ
ذَٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهَوْنَ
قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتِلْهُمْ
اللَّهُ أَذَىٰ يُوَفِّكَوْنَ ﴿٣٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14 / 192

(2) Яъне, он моле аст, ки кофирон ҳар сол як бор барои мусулмонон андоз месупоранд. Тафсири Саъдӣ 1/ 334

(3) Яъне, мисли сухани мушрикони, ки фариштагонро духтарони Аллоҳ мешумо-ридан, бе ягон ҳуҷҷату далеле.

(4) Тафсири Бағавӣ 4/ 38

31. (Яҳуду насоро) олимону обидони хеш ва Масеҳ писари Марямро ба чои Аллоҳ маъбуд гирифтанд⁽¹⁾ ва ҳол он, ки маъмур буданд, танҳо як Аллохро бипарастанд, ки ҷуз Ӯ ҳеч маъбуде барҳақ нест. Пок аст, аз он чӣ шарикаш месозанд!

32. Кофирон меҳоханд нури Аллохро (дини Исломо) бо даҳони худ бо суҳанони дурӯғ ва шубҳаҳояшон хомӯш кунанд ва Аллоҳ қабул намекунад, магар он ки нури худро (дини Исломо) комил созад. Ҳарчанд кофиронро хуш наояд.⁽²⁾

33. Аллоҳ Зотест, ки паёмбари худ Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)ро барои ҳидояти мардум фиристод бо Қуръон ва дини дурусту барҳақ, то Исломо бар ҳамаи динҳо пирӯз гардонад, ҳарчанд мушрикони дини Илом хуш наояд.⁽³⁾

34. Эй касоне, ки имон овардаед, ҳамона бисёре аз олимону обидони аҳли китоб амволи

أَتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا
مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا
وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ
وَيَأْتِي اللَّهَ إِلَّا أَن يَتَّخِذَ مِن دُونِهِ
الْكُفْرُونَ ﴿٣٢﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى
وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

* يَتَّيِّبُهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا
مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَآكُفِرُونَ

(1) Яъне, ҳар он чизҳоеро, ки олимонашон ба онон ҳалол ё ҳаром мегуфтанд онро қабул мекарданд, гарчанде он хилофи гуфти Аллоҳ бошад ҳам. (Тафсири Саъдӣ 1/ 334)

(2) Тафсири Табарӣ 14/ 214

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 335

мардумро ба ноҳаққӣ (аз роҳи ришва ва ҳаром) меҳӯранд ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ бозмедоранд. Ва касонеро, ки тиллову нуқра захира мекунанд ва дар роҳи Аллоҳ харҷаш намекунанд (яъне, закот намедиханд), башорат деҳ онҳоро ба азоби дардовар.⁽¹⁾

35. Рӯзе, ки дар оташи ҷаҳаннам поре аз он тиллову нуқраро гудохта шавад ва пешониву паҳлӯ ва пушташонро бо он доғ кунанд. Ва гуфта шавад: Ин аст ҷазои он чи захира намудед барои худ (яъне, закоташро надода будед), пас бичашед азоби он молеро, ки захира мекардед.⁽²⁾

36. Ҳамоно шумораи моҳҳо аз рӯи ҳукм ва тақдири Аллоҳ, дар китоби Аллоҳ - аз он рӯз, ки осмонҳову заминро биёфарида, - дувоздаҳ аст. Ҷаҳор моҳ⁽³⁾ моҳҳои ҳароманд. Ин аст дини ҳақ. Дар он моҳҳо ба сабаби ҷангҳои ноҳақ бар ҳештан ситам макунед. Ва ҳаҷҷунон, ки мушрикони ҳамагӣ ба ҷанги

أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَطْلِ وَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كَنْزْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٢٥﴾

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الَّذِينَ الْفِيئَةُ فَلَا تَطْلُمُوا فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ وَقَتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يَقْتُلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّهُ اللَّهُ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 217

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 44

(3) Мухаррам, раҷаб, зилқаъда ва зилҳиҷда

шумо бархостанд, ҳамагӣ ба ҷанги онҳо бархезед. Ва бидонед, ки ҳамоно Аллоҳ бо парҳезгорон аст, ононро нусрат медиҳад ва пойдорашон мегардонад!⁽¹⁾

37. Ҳамоно ба таъхир андохтани мушрикони моҳҳои ҳаром ва тағйири табдил додани ҷойҳои онҳо, як зиёдатист дар куфр, ки бо он кофирон гумроҳ гардонидани мешаванд; он моҳро як сол ҳалол мешумурданд ва онро соли дигар ҳаром мешумурданд, то бо шумораи он чи ки Аллоҳ ҳаром сохтааст, мувофиқат кунанд. Пас чизеро ҳалол созанд, ки Аллоҳ ҳаром сохтааст. Кирдорҳои бадашон барои онҳо ораста карда шудааст. Ва Аллоҳ қавми кофиронро ба сӯи ҳақ ҳидоят намекунад.⁽²⁾

38. Эй касоне, ки имон ба Аллоҳ ва расули ӯ овардаед, чаро ҳангоме ба шумо гуянд, ки дар роҳи Аллоҳ барои ҷанги душманонатон шитобон берун оед, танбали карда аз хонаҳоятон берун намеоед? Оё ба ҷои

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ
يُضِلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحَلِّفُونَ
عَامًا وَيُخَرِّفُونَ عَامًا لِيُؤْطِقُوا عِدَّةَ
مَآخِرَ اللَّهِ فَيُجَلِّوْا مَا حَرَّمَ اللَّهُ
رُبَّ مَا لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا
قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَنْتَ قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ
الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعَ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 336

(2) Аввалин шахсе, ки дар моҳҳои Аллоҳ тағйирот даровард, Амр ибни Лухай буд. Тафсири Бағавӣ 4/ 47

зиндагии ҷовидонаи охират ба зиндагии дунё розӣ шудаед? Ҳамоно кайфу сафои ин дунёи гузаранда дар баробари неъматҳои ҷовидонаи охират ҷуз андаке нест.⁽¹⁾

39. Эй мӯъминон, чун ба ҷанг сафарбар нашавед, Аллоҳ шуморо ба шиканҷаи дардноке азоб мекунад ва қавми дигареро ба ҷои шумо иваз мекунад ва ҳар гоҳ ба онон гуфта шавад, ки ба ҷанг бароед, онон ба ҷанг мебароянд ва итӯъати Аллоҳу расулаш мекунанд ва агар аз майдони ҷанг ақибнишинӣ кардед ба Аллоҳ зиёне намерасонед, ҷунки Аллоҳ ба шумо ниёзманд нест, балки шумо ба Ё ниёзмандед. Ва Ё бе мадади шумо ҳам дин ва паёмбарашро нусрат хоҳад дод, зеро ки Ё бар ҳар коре тавоност!⁽²⁾

40. Эй ёрони Паёмбар, агар Паёмбарро шумо ёриву нусрат надихед чи суд?. Ҳамоно Аллоҳ нусрат додааст ўро, он гоҳ, ки берун карданд ўро кофирони

إِلَّا تَنْفَرُوا يُعَذِّبَكُمُ عَذَابًا أَلِيمًا
وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ
شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذَا
أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَائِفِ اثْنَيْنِ إِذْ
هُمَا فِي الْعَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ
لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 251

(2) Тафсири ибни Касир 4\154

қурайш аз Макка ва ҳамроҳаш каси дуввум (яъне, Абӯбакри сиддик разияллоҳу анҳу) буд. Чун ин ду кас (Паёмбар ва Абубакар) дар ғор буданд, он ғоҳ Паёмбар (саллалоҳу алайҳи ва саллам), ки ба ёри худ мегуфт: “Ғам махӯр, Аллоҳ бо мост”. Пас фиристод Аллоҳ оромиши худро ба Паёмбар ва нусрату қувват дод ўро ба лашкарҳое, ки надиданд онҳоро (яъне фариштагон) ва пасттару фурутар сохт сухани кофиронро ва сухани Аллоҳ суханест баланд. Ва Аллоҳ пирӯзманд аст дар мулкаш ва дурусткор аст дар тамоми корҳояш.⁽¹⁾

41. (Эй мӯъминон), ба ҷанг шитобон биравед дар роҳи Аллоҳ хоҳ бар шумо осон бошад, хоҳ душвор ва бо молу ҷони хеш дар роҳи Аллоҳ чиҳод кунед. Ин чиҳод беҳтар аст шуморо, агар медонистед.

42. Агар нафъи зудҳосилшаванда ва сафари осон мебуд, аз пайи ту (мунофиқон) меоманд,

سَكِينَتُهُ عَلَيْهِ وَأَيْدِيهِمْ يُجْرِدَلَمْ
تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ
كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ
الْعَلْيَىٰ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤١﴾

أَنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا
لَاتَّبَعُوكُمْ وَلَكِنْ بَعَدَتْ عَلَيْهِمُ
الْشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 261 Ин оят бузургии шаъни Абӯбакар разияллоҳу анҳуро баён мекунад.

вале акнун, (он чи ба он даъват мекунӣ ба баромадан ба ҷанги Табук), ки масофати роҳ ба онҳо дур намуд ва ҳаво гарм аст, паймуданаширо душвор меҳисобанд. Ва ба Аллоҳ қасам меҳӯранд, ки агар метавонистем, ҳамроҳи шумо берун меомадем. Инҳо тан ба ҳалокат месупоранд (бо он савганди дурӯғашон). Аллоҳ медонад, ки мунофиқон дурӯғ меӯянд.⁽¹⁾

43. Аллоҳ туро бубахшояд эй Паёмбар, чаро ба чиҳод набаромадани мунофиқон рухсат додӣ? Мебоист онҳое, ки рост меуфтанд, ошкор шаванд ва ту дурӯғгӯёнро ҳам бишноси.

44. Онон, ки ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон доранд, ҳаргиз барои чиҳод кардан бо молу ҷонашон дар роҳи Аллоҳ аз ту эй Паёмбар рухсат наметалабанд, балки мунофиқон рухсат металабанд ва Аллоҳ парҳезгоронро мешиносад!⁽²⁾

لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٣﴾

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ إِذْنْتَ لَهُمْ حَتَّى يَتَّبِعَنَّ لَكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَعَلَّمَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

لَا يَسْتَدْرِكُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14/ 271

(2) Тафсири Табарӣ 14/ 274

45. Ҳамоно касоне, ки аз ту рухсат мехоҳанд⁽¹⁾ ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон надоранд ва амали солеҳ намекунанд ва дилҳояшонро шак фаро гирифтааст аз савоб ва иқоби рӯзи қиёмат ва ин шак онҳоро ба ҳайронӣ афкандааст.⁽²⁾
46. Агар мунофиқон мехостанд, ки барои ҷанг берун шаванд, барои хеш асбоби сафар омода мекарданд, вале Аллоҳ сафарбар шудани ононро нарасандид ва аз ҷанг онҳоро боздошт ва ба онҳо гуфта шуд, ки ҳамоҳанг касоне, ки бояд дар хона бинишинанд, бинишинед.⁽³⁾
47. Эй мӯъминон агар бо шумо ба ҷанг берун оянд, чизе ҷуз фасод миёни шумо намеафзуданд ва албатта мешитофтанд ва кӯшиш мекарданд, ки дар байни шумо фасод ва фитна ангезанд ва шуморо аз ҷиҳод дар роҳи Аллоҳ боздоранд. Ва (эй мӯъминон), дар миёни

إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي
رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً
وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ
أَقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ
الْفِتْنَةِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ أَسْرَارَكُمْ وَمَنْ يُكَلِّمِهِمْ
فَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

(1) Аз тарки ҷиҳод бо ҳамоҳангии ту эй Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам.

(2) Тафсири Табарӣ 14/ 275

(3) Яъне зануну кӯдакон ва очизон. Тафсири Саъдӣ 1/ 339

шумо суханчинонест, ки ахбори шуморо барои онҳо мебаранд. Ва Аллоҳ ба ҳоли ситамкорону мунофиқон огоҳ аст!⁽¹⁾

48. Ҳамоно пеш аз ин ҳам (яъне, дар ҷанги Табук) фитнагарӣ мекарданд ва барои ту эй Паёмбар корхоро баръакс ва дигаргун ҷилва меоданд (яъне, кӯшиш мекарданд, ки ба ҳар роҳ аз пешрафти дини ту пешгирӣ кунанд), то он гоҳ, ки ҳақ ғолиб омад ва фармони Аллоҳ ошкор шуд, дар ҳоле, ки онҳоро хуш намеомад, ки дин пирӯз шавад.⁽²⁾

49. Баъзе аз мунофиқон⁽³⁾ касе аст, ки мегӯянд: «Маро барои боқӣ мондан дар Мадина рухсат деҳ ва ба фитна маяндоз маро. Огоҳ бош, ки инҳо худ ба сабаби нифоқашон ва нофармонии Аллоҳ ва Расулаш дар гуноҳи бузург афтодаанд ва ҳамоно оташи ҷаҳаннам кофиронро ихота кардааст.⁽⁴⁾

لَقَدْ ابْتَعُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَبُوا لَكَ
الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ
وَهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٤٨﴾

وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَدْنَا أَيْ لَوِ لَاقَتَنِي
الْأَفْيُ الْفِتْنَةَ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمَحِيطةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 56

(2) Тафсири Табарӣ 14/ 283

(3) Яъне, ин оят дар шаъни Ҷадд бинни Қайс нозил шудааст, ки ӯ мунофиқ ва бахил ва тарсу буд. Тафсири Бағавӣ 4/ 56

(4) Тафсири Бағавӣ 4/ 56

50. Агар неъмате (мисли пирӯзи ё ғанимат) ба ту эй Паёмбар расад, андӯхгин созад мунофиқонро ва агар ба ту мусибате расад, мегӯянд: «Мо чораи кори хеш пеш аз ин андепидаем». Ва хушҳолшуда бармегарданд.

51. Бигӯ эй Паёмбар, барои ин мунофиқон: «Мусибате ба мо ҳаргиз нахоҳад расид, ҷуз он чиро Аллоҳ барои мо дар Лавҳи Маҳфуз навиштааст. Ӯ сарпарастии мост ва мӯъминон бояд, ки бар Аллоҳ таваккал кунанд».⁽¹⁾

52. Бигӯ эй Паёмбар: «Оё ҷуз яке аз он ду некӣ (шаҳодат ё пирӯзи) интизори чизи дигареро барои мо доред? Вале мо мунтазирем азоберо, ки аз ҷониби Ӯ ба шумо бирасад ё ба дасти мо шуморо ҳалок ё асир гардонад. Пас шумо мунтазир бошед, мо низ бо шумо мунтазир мемонем».⁽²⁾

53. Бигӯ эй Паёмбар барои мунофиқон: «Аллоҳ аз шумо наменпазирад, ҷи аз рӯи розигӣ харҷ кунед, чи аз рӯи норозигӣ, зеро дар динатон

إِنْ نُصِبَكَ حَسَنَةً سَئُوهُمْ وَإِنْ
نُصِبَكَ مُصِيبَةً يَقُولُوا أَقَدْ أَخَذْنَا
أَمْرًا مِنْ قَبْلُ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ قَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا
هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

قُلْ هَلْ تَرْتَضُونَ بِنَا إِلَّا أَحَدَى الْحَسْبَيْنِ
وَتَحْنُ نَرْتَضُ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ اللَّهُ
بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ يَأْتِي دِينَكُمْ فَتَرْتَضُوا
إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرْتَضُونَ ﴿٥٢﴾

قُلْ أَنْفُسُكُمْ أَنْتُمْ مَنَافِقُ أَذَرْتُمْ أَنْ يَتَقَبَّلَ
مِنْكُمْ إِنْ مَكَرْتُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\290

(2) Тафсири ибни Касир 4\162

шак доред ва мардуми нофармон ҳастед».⁽¹⁾

54. Сабаби қабул нашудани харҷҳояшон ин буд, ки онҳо дар замири худ куфрро пинҳон доштанд ва Паёмбари Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо дурӯғ бароварданд. Ва ба намоз намеоянд, магар дар холи танбалӣ ва харҷ намеkunанд, магар дар ҳоле ки онҳо ночоранд. Онҳо умедвори савоби ин фарзшудаҳо надоранд ва ба сабаби куфрашон аз тарк кардани фарзҳои Аллоҳ хавф надоранд.⁽²⁾

55. Доройву фарзандони мунофиқон туро эй Паёмбар ба ҳайрат наандозад. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ меҳаҳад ба онҳо дар ин дунё бо машаққату мусибатҳо дар молу фарзандонашон азобашон кунад ва ҷонашон дар ҳоле, берун ояд, ки кофир бошанд.⁽³⁾

56. Мунофиқон ба Аллоҳ савганди дурӯғ меҳӯранд, ки аз дини шумоянд ва

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ
إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا
يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى
وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَرْزُقَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

وَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ
بِتَنكِرُوا وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْقَهُونَ ﴿٥٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\293

(2) Тафсири Бағавӣ 4\58

(3) Тафсири Табарӣ 14\296

хол он ки аз дини шумо нестанд, валекин онҳо гурӯҳе ҳастанд, ки метарсанд ақидаи куфрашонро барои шумо зоҳир кунанд.⁽¹⁾

57. Агар инҳо мунофиқон паноҳгоҳ ё ғор ё даромадгоҳе меёфтанд, ки наҷоташон диҳад, аз шумо шитобон ба он ҷо рӯй меоварданд.

58. Баъзе аз мунофиқон туро дар тақсими садақот ба зулм муттаҳам мекунанд⁽²⁾, агар аз он садақот ба онҳо бисёр диҳанд, хушнуд мешаванд ва агар бисёр надиханд, хашм мегиранд.

59. Агар онон, ки туро дар тақсимоти садақот айбдор мекунанд, ба он чӣ Аллоҳу паёмбараш ба онон додааст, хушнуд бошанд ва бигӯянд: «Аллоҳ моро бас аст ва Аллоҳу паёмбараш моро аз фазли худ бенасиб нахоҳанд гузошт ва мо ба Аллоҳ рағбат мекунем?», ин барояшон беҳтар ва фоидаовар буд.⁽³⁾

60. Садақот (зақоти фарзӣ) барои фақироне, ки чизеро аз мулк соҳиб нестанд ва

لَوْ يَجِدُونَ مَلَجًا أَوْ مَغْرَبًا أَوْ مَدَحَلًا
لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

وَمِنْهُمْ مَن يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ
أَعْطُوا مِنْهَا رِضْوَانًا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا
هُمْ يَسْتَخْطُونَ ﴿٥٨﴾

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَقَالُوا أَحْسَبُنا اللَّهُ سَيِّئِينَ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ
وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَّاتِ فَلَوْ هُمْ

(1) Тафсири Бағавӣ 4 \ 59

(2) Муҳаммад касеро дӯст дорад ба вай садақа медиҳад. Тафсири Бағавӣ 4 \ 61

(3) Тафсири Бағавӣ 4 \ 61

барои мискиноне, ки дар
зиндагӣ эҳтиҷманданд
ва барои корғузрони
ҷамъоварию закот аст. Ва низ
барои онҳое ки дилҳояшон
моил карда мешавад ба
ислом⁽¹⁾ ва барои озод
қардани ғуломону қарздорон
ва харҷ дар роҳи Аллоҳ
(яъне, чиҳод) ва
мусофирони мӯҳтоҷ ва он
ҳукм фаризаест аз ҷониби
Аллоҳ. Ва Аллоҳ
ба маслиҳати бандагонаш
доно ва дар таъин
қардани фаризаи закот
ҳаким аст!

61. Баъзе аз мунофиқон
Паёмбарро меозоранду
мегӯянд, ки ӯ ба сухани
ҳар кас гӯш медиҳад ва
бовар медорад. Бигӯ эй
Паёмбар: «Муҳаммад барои
шумо шунавандаи сухани
хайр аст. Ба Аллоҳ имон
дорад ва мӯъминонро дар
суханонашон бовар дорад
ва раҳматест барои онҳое,
ки имон овардаанд. Ва
онон, ки расули Аллоҳро
ба ҳар навъе аз озорҳо
биёзоранд, ба шиканҷае
дардовар гирифтагон ҳастанд»

وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرْمِمْ وَفِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَأَنْتَ السَّبِيلُ فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٦١﴾

وَمَنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ
هُوَ أَذُنٌ قُلُّ أَذُنٌ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ
آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ
اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

(1) Аз сабаби заъиф будани имонашон

62. Мунофиқон дар баробари шумо ба Аллоҳ савганди дурӯғ мекӯранд, то хушнудатон созанд ва ҳол он ки агар мӯъмин ҳастанд, шоистатар аст, ки Аллоҳу расулашро хушнуд созанд.
63. Оё инҳо мунофиқон намедонанд, ки ҳар кас, ки ба Аллоҳу паёмбараш зиддият мекунад, ҷовидона дар оташи ҷаҳаннам хоҳад буд ва ин расвоии бузургест?
64. Мунофиқон метарсанд, ки мабодо аз осмон дар бораи онҳо сурае нозил шавад ва аз он ҷӣ дар дил пинҳон кардаанд аз куфр, бохабарашон созад. Бигӯ эй Паёмбар барояшон: «Масхара кунед, ки Аллоҳ он чиро, ки аз он метарсед, ошкор хоҳад сохт».
65. Агар аз онҳо (мунофиқон) бипурсӣ – эй Паёмбар-, аз он чи ки сухани дурӯғ гуфтанд?⁽¹⁾ Мегӯянд: «Мо бо ҳам гап мезадем ва бозӣ мекардем». Бигӯ эй Паёмбар: «Оё ба Аллоҳ ва оёти ӯ

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِرِضْوَانِكُمْ وَاللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَأَحَقُّ أَنْ يَرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ وَمَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَأَنَّ لَهُ تَارِجَهُتَهُ خَالِدًا فِيهَا
ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ
سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ أَسْتَهْزِئُ
إِنِ اللَّهُ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا
نُحُوصٌ وَنَلَعُبُ قُلُوبَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾

(1) Яъне, Паёмбар ва мӯъминон, ки аз ҷанги Табук бозгаштанд ва гурӯҳе аз мунофиқон дар байнашон буданд, тамасхӯр карда мегуфтанд; Ин мард умед дорад, ки қасру қалъаҳои Шомро фатҳ кунад ва ҳофизони Қуръон бошанд, аз ҳама шикамқалон ва дурӯғгӯ ва дар рӯ ба рӯ омадани душман тарсонҷаканд. Тафсири Табарӣ. 14\334.

ва паёмбараш масхара мекардед?»

66. Узр наёваред -эй гурӯҳи мунофиқон-, аз узр овардани шумо фоиде нест. Пас аз имонатон ба гуфтани ин мақолаи масхараомез кофир шудаед. Агар аз гуноҳи гурӯҳе аз шумо бигзарем, гурӯҳи дигарро, ки гунаҳкор шудаанд, азоб хоҳем кард.⁽¹⁾

67. Мардони мунофиқ ва занони мунофиқ дар ошкор кардани имонашон ва пинҳон кардани куфрашон монанди якдигаранд. Ба корҳои зишт фармон медиҳанд ва аз корҳои нек манъ мекунанд ва дастҳои худро аз харҷ дар роҳи Аллоҳ мебанданд. Аллоҳро фаромӯш кардаанд. Аллоҳ низ эшонро аз раҳмати худ фаромӯш кардааст, зеро мунофиқон аз роҳи ҳақ берунанд ва дар гумроҳӣ дохиланд.⁽²⁾

68. Аллоҳ ба мардони мунофиқу занони мунофиқ ва кофирон ваъдаи оташи ҷаҳаннам додааст. Дар он ҷовидонаанд. Ҳамин барояшон бас аст. Лаънати Аллоҳ бар онҳо

لَا تَعْتَدُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ يُعَذِّبُ طَائِفَةٌ بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُنَّ مِنَ الْبَعْضِ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 \ 172

(2) Тафсири ибни Касир 4 \ 173

бод ва ба азоби пойдоре
гирифтор хоҳанд шуд.

69. Феълу хӯи шумо (эй мунофиқон дар тамасхӯр ва куфр) ба монанди касонест, ки пеш аз шумо нерумандар ва дорои амвол ва фарзандони бештаре буданд, пас онҳо аз насиби хеш баҳраманд шудаед, ҳамчунон касоне, ки пеш аз шумо буданд, аз насиби хеш баҳраманд шуда буданд. Шумо суханони ботил гуфтед, ҳамчунон, ки онҳо сухани ботил мегуфтанд. Аъмоли онон дар дунёву охираат ночиз гардид ва зиёнманд шуданд.

70. Оё инҳо мунофиқон хабари касонеро, ки пеш аз онҳо буданд, чун қавми Нӯҳ, ки бо туфон ғарқ шуданд ва Од, ки ба боди саҳти аз ҳаддаргузашта ҳалок карда шуданд ва Самуд, ки ба наъраи тунд ҳалок карда шуданд ва қавми Иброҳим, ки Намруд бо мулкаш сарнагун шуд, асҳоби Мадян, ки ба азоби рӯзи хорӣ ҳалок шуданд Муътафикаро, ки қавми Лут алайҳиссалом буд, заминро бар сарашон фуру

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً
وَكَثُرَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ أَصْنَفًا مِمَّا سَمِعْتُمْ
يَخْلَقُهُمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ
كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
بِخَلْقِهِمْ وَخُضِعْتُمْ لِلَّذِي خَاصُّوا
أَوْلِيَّكَ حَيْطَتَ أَعْمَالِهِمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأَوْلِيَّكَ هُمُ الْخَالِسُونَ ﴿٦٩﴾

الَّذِينَ بَاتُوا بِآثِمِهِمْ نَبَأَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ
نُوحٍ وَعَادٍ وَنَمُودٍ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ
وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمُ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

афканд, нашунидаанд,
ки паёмбаронашон бо
нишонаҳои ошкор бар
онҳо фиристода шуданд?
Аллоҳ ба онҳо ситам
намекард, онон худ бар худ
ситам мекарданд! (Оё ин
мунофиқон худро дар амон
меҳисобанд ба тамасхӯр
карданашон Аллоҳ ва оёти ӯ
ва Паёмбарашро?)⁽¹⁾

71. Мардони мӯъмин ва
занони мӯъмин дӯстони
якдигаранд дар дин. Ба
некӣ фармон медиҳанд ва
аз ношоистагӣ бозмедоранд
ва намоз мегузоранд ва
закот медиҳанд ва аз Аллоҳу
паёмбараш фармонбардорӣ
мекунанд. Аллоҳ инҳоро
раҳмат хоҳад кард ва аз
азобаш онҳоро наҷот хоҳад
дод ва дохили биҳишташон
хоҳад кард. Аллоҳ дар мулки
худ пирӯзманд ва дар аҳқому
шариъаташ ҳақим аст!⁽²⁾

72. Аллоҳ ба мардони мӯъмин ва
занони мӯъмин биҳиштхоеро
ваъда додааст, ки чӯйҳо дар
он ҷорист ва биҳиштиён
хамеша дар он ҷоянд ва
низ ба онҳо дар биҳишти
ҷовидона хонаҳое некӯ ваъда

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ
بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَمَسَاكِينٍ ظَلِيمَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ فِيهَا
مِنْ أَلْفِ أَلْفِ نَهْرٍ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\344

(2) Тафсири Табарӣ 14\347

додааст. Вале хушнудии
Аллоҳ аз ҳама бузургтар аст,
ки пирӯзии бузург хушнудии
Аллоҳ аст!

73. Эй Паёмбар, бо кофирону
мунофиқон бичанг ва бо
онон ба шиддат рафтор кун,
ҷойгоҳашон ҷаҳаннам аст, ки
саранҷоми бадест!

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفْرَانَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَاعْلَظْ عَلَيْهِمْ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ وَيْسُ
الْمَصِيرِ ﴿٧٣﴾

74. Мунофиқон ба Аллоҳ савганд
мехӯранд, ки нагуфтаанд
чизеро, ки Паёмбар ва
мусалмонон аз он нороҳат
шаванд, вале калимаи
куфрро бар забон рондаанд.
Ва пас аз он ки ислом оварда
буданд, кофир шудаанд.
Ва бар қасд кор карданд,
ки ба Паёмбар Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва
саллам зарарҳо оваранд,
аммо ба он ноил нашуданд.
Ва мунофиқон чизеро
инкор накарданд, магар
Аллоҳу паёмбарашро, ки аз
ғаниматҳо сарватмандашон
карданд. Пас, агар тавба
кунанд, некиашон дар он
аст ва агар рӯй гардонанд,
Аллоҳ ба азоби дардноке
дар дунёву охира азобашон
хоҳад кард ва онҳоро дар рӯи
замин на дӯстдоре хоҳад буд,
ки азоби Аллоҳро аз онҳо
боздорад ва на мадакоре, ки

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ
الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ أَيْمَانُ
لَنَا قَالُوا وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا
لَهُمْ وَإِنْ يَتُوبُوا يَعِدُّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا
أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي
الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

аз азоби Аллоҳ начоташон
диҳад!⁽¹⁾

75. Баъзе аз мунофиқони камбағал бо Аллоҳ паймон бастанд, ки агар аз фазли худ моле насибамон кунад, закот медиҳем ва дар зумраи солеҳон меदारоем.
76. Чун Аллоҳ аз фазли худ моле насибашон кард, бахили карданд ва эътирозкунон рӯй гардонданд аз ислом.
77. Пас ин амали нифоқро, то рӯзе ки ба Аллоҳ воҳӯранд дар дилхояшон барқарор сохт ба сабаби он ки ба Аллоҳ ваъда карда буданд (аз додани садақа) хилоф намуданд ва аҳдшикани карданд ва ба сабаби он ки дурӯғ мегуфтанд.⁽²⁾
78. Оё намедонанд, ки ниҳонҳо ва роз гуфтани ин мунофиқонро Аллоҳ медонад, зеро Аллоҳ аз ниҳонҳо ва розҳо огоҳ аст.
79. Аллоҳ мунофиқонро мавриди масхара қарор медиҳад, ки бар мӯъминони ба рағбат садақа диҳанда ва беш аз тавоноии хеш чизе

* وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَئِنۡ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٧٥﴾

فَلَمَّآ اٰتٰنَهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلّٰوْا وَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧٦﴾

فَاَعْبَهُمْ نِفَاقًا فِىۡ قُلُوْبِهِمْ اِلَىۡ يَوْمٍ يَلْقَوْنَهٗۤ اِيْمًا اَخْلَفُوْا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبٰسًا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿٧٧﴾

اَلَمْ يَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلٰمُ الْغُيُوْبِ ﴿٧٨﴾

اَلَّذِيْنَ يَلْمُزُوْنَ اَلْمُطَّوْعِيْنَ مِنْ الْمُؤْمِنِيْنَ فِى الصَّدَقٰتِ وَالَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ اِلَّآ جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُوْنَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٧٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\368

(2) Тафсири Саъдӣ 1\345

наёбанда, айб мегиранд
ва масхараашон мекунад
(яъне, агар аз муъминон
касе бисёр садақа кард,
мунофиқон мегӯянд, ки ӯ
дар садақа додан худнамоӣ
мекунад ва агар кесе кам
диҳад, мегӯянд, ки Аллоҳ ба
ин гуна садақаи ночиз мӯҳтоҷ
нест). Ва мунофиқонро азоби
дардовар аст.⁽¹⁾

80. Мехоҳӣ эй Расул барои
мунофиқон бахшиш бихоҳ,
мехоҳӣ бахшиш нахоҳ. Агар
ҳафтод бор ҳам барояшон
бахшиш бихоҳӣ. Аллоҳ
барояшон нахоҳад бахшид,
зеро ба Аллоҳу паёмбараш
имон надоранд ва Аллоҳ
мардуми фосикро ҳидоят
намекунад!

81. Онон, ки дар хона
нишастаанд ва аз ҳамроҳӣ бо
расули Аллоҳ ақибнишинӣ
карданд (дар Мадина),
хушҳоланд. Чиҳод бо
молу чони хешро дар роҳи
Аллоҳ нохуш шумурданду
ва ба ҳамдигар гуфтанд:
«Дар ҳавои гарм ба чанг
наравед!»⁽²⁾ Агар мефаҳманд,
бигӯ бар онҳо эй Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва саллам:

أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ
وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ
نَارُ حَهْمَةَ أَشَدَّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\382, 383

(2) Дар ин воқеаи баромадан ба чанги Табук ҳаво бениҳоят гарм буд

«Гармии оташи қаҳаннам
бештар аст!»

82. Ба ҳазои аъмоли анҷом
додашон (мунофиқон)
бояд, ки андак биханданд ва
бисёр бигирианд! (Яъне, дар
ин дунёи гузаро баҳраманд
шаванд ва ба лаззатҳои он
хушҳол шаванд, зуд аст, ки
бисёр бигирианд дар азоби
дарднок ба сабаби он чи касб
кардаанд дар дунё аз куфру
нифоқ ва нофармонии амри
Парвардигорашон).⁽¹⁾

83. Эй Расул, агар Аллоҳ туро
аз ҷанг бозгардонид⁽²⁾ ва
бо гурӯҳе аз мунофиқоне,
ки дар нифоқашон
устуворанд, рӯ ба рӯ кард
ва аз ту хостанд, ки барои
ҷанги дигар берун оянд⁽³⁾,
бигӯ: «Шумо ҳаргиз бо
ман ба ҷанг берун нахоҳед
шуд ва ҳамроҳи ман бо ҳеч
душмане набард нахоҳед
кард, зеро шумо аз нахуст
ба нишастан дар хона
хушнуд будаед. Пас
акнун ҳам бо онон, ки
аз фармони Паёмбар
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) гарданкашӣ

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ
فَأَسْتَدْنُوكَ لِلكُفْرِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ
أَبَدًا لَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ
بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 346

(2) Аз ғазваи Табук

(3) Барои ба даст овардани ғаниматҳо

кардаанд, дар хона
бимонед!»⁽¹⁾

84. Чун бимиранд, бар ҳеч яке аз мунофиқон намоз магузор ва бар қабрашон наист. Зеро онон ба Аллоҳ ва расулаш кофир шудаанд ва дар ҳолати ноитоъатии фармон мурдаанд! (Ин ҳукм ом аст ба ҳар касе, ки нифоқаш маълум шудааст).⁽²⁾

85. Эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), бисёрии молу фарзандони онон туро ба ҳайрат наорад. Аллоҳ меҳаҳад ба сабаби онҳо дар дунё азобашон кунад ва дар ҳолати куфр ҷон бисупоранд.

86. Чун сурае бар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) нозил шуд, ки ба Аллоҳ имон биёваред ва бо паёмбараш ба ҷанг биравед, тавонгаронашон аз ту рухсат хостанду гуфтанд: «Моро бигзор, то бо онҳое, ки бояд дар хона нишинанд, дар хона бинишинем!»

87. Ба он розӣ шудаанд, ки ҳамроҳи хонанишинон⁽³⁾ бошанд, ба сабаби нифоқашон

وَلَا تَصْلَىٰ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِمْ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَأْوَاهُمْ فَلَيْسَتُمْ ﴿٨٤﴾

وَلَا تَعْبَجِكْ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

وَإِذَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُو الطُّوَلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا زَانا نَكُن مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\81

(2) Тафсири Саъдӣ 1\347

(3) Аз зану кӯдакон ва дардмандон

бар дилҳояшон мӯҳр ниҳода
шуд ва намефаҳманд чӣ
барояшон шоиста аст.⁽¹⁾

88. Вале Паёмбар ва касоне,
ки бо ӯ имон овардаанд,
бо молу чони худ дар роҳи
Аллоҳ чиҳод карданд.
Некиҳо аз они онҳост ва
онҳоянд, наҷотёфтагон!
89. Аллоҳ барояшон биҳиштҳое
омода кардааст, ки дар он
ҷӯйҳо раво аст ва дар он ҷо
ҷовидонанд. Ин аст наҷоти
бузург!
90. Гурӯҳе аз арабҳои
бодиянишин омаданд ва аз
сустӣ ва нотавонии худ узр
пурсиданд, то онҳоро рухсат
диҳанд, ки ба ҷанг нараванд
ва онҳое, ки ба Аллоҳу
паёмбараш дурӯғ гуфта
буданд, дар хона нишастанд.
Ба зудӣ ба кофиронашон
азоби дардовар хоҳад расид,
дар дунё ба қатл ва дар
охират ба оташ.
91. Бар нотавонону беморон
ва онон, ки маводи ҷангии
хешро намеёбанд, ҳар гоҳ
дар амал барои Аллоҳу
паёмбараш ихлос кунанд,
гуноҳе нест, агар ба ҷанг
наёянд, ки бар некукорон

لَا يَكُنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيَّتِكَ
لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأَوْلِيَّتِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ
وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى
الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا
نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ
مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

ҳеч гуна итобе нест ва Аллоҳ неқӯронро бахшояндааст ва бо онон меҳрубон аст!

92. Ва низ гуноҳе нест бар онон, ки назди ту эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) омаданд, то барои набардашон саворӣ диҳӣ ва ту гуфти, ки саворие надорам ва онҳо барои харҷ кардан ҳеч чизе наёфтанд ва ашкрезону ғамгин бозгаштанд.

93. Ҳашму азоби Аллоҳ бар касонест, ки дар ҳолати тавонгарӣ аз ту рухсат мецоҳанд ва онон мунофиқонанд ва ба он хушнуданд, ки бо хонанишинон дар хона бимонанд. Аллоҳ дар дилҳояшон мӯҳр гузоштааст ва оқибати бадашонро намедонанд, бо он чи ки аз гуноҳҳо касб кардаанд.⁽¹⁾

94. Эй мӯъминон, чун шумо ба наздашон бозгардед, (барои нарафтанишон ба чиҳод) меоянду узр мепурсанд. Бигӯ: «Узр мапурсед, гуфторатонро ҳаргиз бовар надорем, ки Аллоҳ моро аз ахбори шумо огоҳ кардааст.

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿١٢﴾

* إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رِضْوَانًا يَكُونُوا مَعَ الْكَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذْ رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُونَ لِي أَن نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ خَبَارِكُمْ وَسِعَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ يُعْتَذِرُونَ إِلَيَّ عَلَيْهِمُ الْقَيْبُ وَاللَّهِدَّةَ فَتَبَّكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\347

Ба зудӣ Аллоҳу паёмбараш амали шуморо дар дунё хоҳанд дид. Оё шумо аз нифоқи худ тавба мекунед ё бар он пойдор меистед? Он гоҳ шуморо назди он Аллоҳе, ки донои ниҳону ошкор аст, мебаранд, то аз натиҷаи аъмолатон огоҳатон созад!»⁽¹⁾

95. Эй мӯъминон, чун аз ҷанг ба назди инҳо мунофиқон бозгардед, бароятон савганд мехӯранд, то аз хатояшон даргузаред. Аз онҳо рӯй гардонед ва таркашон кунед, ки мардуме палиданд ва ба хотири аъмолашон ҷой дар ҷаҳаннам доранд!⁽²⁾
96. Эй мӯъминон, ин мунофиқон бароятон савганд мехӯранд, то аз онон хушнуд шавед. Агар шумо ҳам хушнуд шавед, Аллоҳ аз ин мардуми нофармон хушнуд нахоҳад шуд!
97. Арабҳои бодиянишин кофиртару мунофиқтар аз дигаронанд⁽³⁾ ва ба надониستاني ҳукмхое, ки Аллоҳ бар паёмбараш

سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَابْتُمْ
إِلَيْهِمْ لِيُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ
إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَا وَلَهُمْ جَهَنَّمَ جَزَاءً يَمَّا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٥﴾

يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن
تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَ اللَّهُ لَا يَرْضَىٰ عَنِ
الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٦١﴾

الْأَعْرَابِ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا
يَعْمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\424

(2) Тафсири Бағавӣ 4\85

(3) Нисбат ба аҳли шаҳр

нозил кардааст,
сазавортаранд. Ва Аллоҳ ба
ҳамаи ҳоли онҳо доно ва дар
тадбири кори бандагонаш
дурусткор аст!

98. Баъзе аз арабҳои
бодиянишин он чиро,
ки нафақа мекунанд,
чун зиёне мепиндоранд
ва мунтазиранд, то ба
шумо мусибате бирасад.
Мусибати бад бар
худашон бод ва Аллоҳ
шунаво аст ба он чи меғӯянд
ва доност ба ниятҳои
вайронашон!⁽¹⁾

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ
مَغْرَمًا وَيَدْرَبُّ بِكُمُ الدَّوَابَّ عَلَيْهِمْ
ذَاتُ أَسِنَّةٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨﴾

99. Ва баъзе аз арабҳои
бодиянишин ба Аллоҳу
рӯзи қиёмат имон доранд
ва он чиро, ки дар роҳи
Аллоҳ харҷ мекунанд сабаби
наздиқӣ ба Аллоҳ ва дуъои
Паёмбар медонанд. Бидонед,
ки ҳамин нафақа қардан ва
садақоташон ва низ дуъоҳо
ва омӯрзишҳои Паёмбар
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) сабаби наздиқияшон
ба Аллоҳ хоҳад шуд ва Аллоҳ
ба раҳмати хеш дохили
биҳишгашон хоҳад қард,
зеро омӯрзандаву меҳрубон
аст!

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَاتِ الرَّسُولِ الْإِنَّمَا قُرْبَةٌ لَهُمْ
سَيَدْخُلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنْ أَلَّ اللَّهُ
عَفْوَ رَجِيمٌ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\349

100. Аз он гурӯҳи нахустин аз муҳочирон⁽¹⁾ ва аҳли Мадина, ки пешкадам шуданд ва онон, ки ба хотири Аллоҳ ба некӣ аз онон пайравӣ карданд (дар эътиқод, гуфтор ва амалҳояшон), Аллоҳ хушнуд аст ва онҳо низ аз Аллоҳ хушнуданд. Аллоҳ барояшон бихиштҳоеро омода кардааст, ки дар онҳо дарёҳо ҷорист ва ҳамеша дар он ҷо хоҳанд буд. Ин аст комёбии бузург!

101. Гурӯҳе аз арабҳои бодиянишин, ки атрофи шуморо гирифтаанд, мунофиқанд ва гурӯҳе аз мардуми Мадина низ дар нифоқ исрор меварзанд. Ту онҳоро намешиносӣ, Мо онҳоро мешиносем ва ду бор азобашон хоҳем кард; ба қатл ва асир гирифтани дар дунё ва дар охира ба азоби бузург гирифтаанд.⁽²⁾

102. Ва гурӯҳи дигаре аз аҳли Мадина ба гуноҳи худ эътироф карданд, ки аъмоли некӯро бо корҳои зишт омехтаанд (ва он ақибнишинӣ кардан аз

وَالسَّيْفُونَ الْأُولَآءَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُتَفِقُونَ
وَمِنَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُّو عَلَى الْإِنْفَاقِ لَا
تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَعَدَ لَهُمْ
مَّرَاتِبُهُمْ سَمَّ يَرُدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

وَالْآخِرُونَ آخِرُهُمْ فَاتَّبَعُوا أَعْمَالًا
صَالِحًا وَآخِرُ سَيِّئَاتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ
أَنَّ يُتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

(1) Онон, ки ватанҳои худро тарк намуда аз Макка ба Мадина ҳиҷрат намуданд

(2) Тафсири Саъдӣ 1\350

чанг ҳамроҳи Расули Аллоҳ
ва дигар амалҳои бад аст).
Шояд Аллоҳ тавбаашонро
бипазирад, зеро Аллоҳ
омӯрзандаву меҳрубон аст!⁽¹⁾

103. Аз молҳои тавбакунандагоне,
ки аъмоли неқуро бо
корҳои зишт омехтаанд,
садақа (закот) биситон, то
ононро поқу муназзах сози
ва барояшон дуъо кун, зеро
дуъои ту мояи оромиши
онҳост ва Аллоҳ ба ҳар
дуъо шунаво ва ба аҳволи
бандагон ва ниятхояшон
доност!⁽²⁾

حُدِّمْنَ أَمْوَالَهُمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَيُزَكِّيهِمْ بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

104. Оё ханӯз (инҳо
ақибнишинандагон аз ҷиҳод
ва дигарон) надонистаанд,
ки Аллоҳ аст, ки тавбаи
бандагонашро мепазирад,
чун ба тоъати Аллоҳ
баргарданд ва садақотро
қабул мекунад ва Аллоҳ аст,
ки тавбапазирду меҳрубон.⁽³⁾

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ
عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

105. Бигӯ: «Амал кунед, Аллоҳу
паёмбараш ва мӯъминон
аъмоли шуморо хоҳанд
дид ва шумо ба назди
донандаи ниҳону ошкоро
бозгардонидани мешавед ва

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ
وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَيُرَدُّونَ إِلَىٰ عِندِ الْعَلِيِّ
وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\90

(2) Тафсири Табарӣ 14\454

(3) Тафсири Саъдӣ 1\351

Ў аз амалҳоятон огоҳатон
хоҳад кард». Ва ин оят ваъда
ба азоб аст барои онон,
ки ҳамеша дар ботилу
ситамкорианд.⁽¹⁾

106. Ва гурӯҳе дигар аз касоне,⁽²⁾
ки дар ҷанги Табук
ақибнишинӣ карданд ва
аз кардаи худ пушаймон
шуданд ба машийяти (хости)
Аллоҳ воғузошта шудаанд,
ки ё азобашон мекунад ё
тавбаашонро мепазирад. Ва
Аллоҳ доно аст, ки сазовори
уқубат ё бахшиш аст ва дар
гуфтору кирдораш бо ҳикмат
аст!⁽³⁾

107. Ва мунофиқон, барои зиён
расонидани мӯъминон ва
куфр овардан ба Аллоҳ ва
тафриқа афкандан миёни
мусалмонон масҷиде⁽⁴⁾ бино
карданд, то ки баъзеашон
дар он намоз гузоранд ва
масҷиди Қуборо, ки дар
он мусалмонон намоз
мегузориданд, тарк намоянд.
Ва масҷиди бинокардаашон

وَالْآخَرُونَ مَرْجُونَ لَأَمْرًا لِلَّهِ إِمَّا يَعِدُّبُهُمْ
وَأَمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا
وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَأَرْضَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ
قَبْلُ وَيَحْلِفُونَ إِنْ أُرْدْنَا إِلَّا آلَ الْحُسَيْنِ
وَاللَّهُ بِشَهَادَاتِهِمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\92

(2) Ва онҳо се нафар буданд: Мурора ибни Рабиъ, Каъб ибни Молик ва Ҳилол ибни Умайя

(3) Тафсири Саъдӣ 1\351

(4) Бо сардории Абӯ Омир роҳиби фосиқ ба нияти бад масҷид бино карда шуд, то мӯъминон даста-даста пароканда шаванд ва ихтилоф пайдо кунанд. Ва Аллоҳ ба вайрон кардани он амр намуд.

барои касоне, ки меҳоҳанд бо Аллоҳу паёмбараш ҷанг кунанд, камингоҳе бошад Ва албатта савганд меҳӯранд, ки аз бинои ин масҷид ҳадафе ҷуз некӣ ва хайр надоштем. Вале Аллоҳ гувоҳӣ медиҳад, ки онҳо яқинан дурӯғгӯянд.⁽¹⁾

108. Эй Паёмбар, ҳаргиз дар он масҷид намоз мағзур. Масҷиде, ки аз рӯзи нахуст бар парҳезгорӣ бунёд шуд ва он (масҷиди Расули Аллоҳ) шоистатар аст, ки дар он ҷо намоз гузорӣ. Дар он ҷо мардоне ҳастанд, ки дӯст доранд аз наҷосатҳову палидиҳо ва аз гуноҳову маъсиятҳо покиза бошанд, зеро Аллоҳ покизагонро дӯст дорад.⁽²⁾

109. Оё касе, ки бинои масҷидро бар тарсгорӣ аз Аллоҳ ва хушнудии ӯ ниҳода, беҳтар аст ё он касе, ки бинои масҷидро бар канораи селроҳе ниҳодааст, ки об зери онро шуста бошад⁽³⁾, то бо ӯ дар оташи ҷаҳаннам сарнагун гардад? Ва Аллоҳ мардуми ситамгарро ҳидоят намекунад.

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدُ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ
مِن أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٠٨﴾

أَفَمَنْ أُسِّسَ بُيُوتَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ
وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أُسِّسَ بُيُوتَهُ عَلَى
شِقَاجِرٍ هَا رَاقًا نَهَارًا بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\470

(2) Тафсири Табарӣ 14\479

(3) Киноя аз риё дар корҳо аст

110. Он биное, ки (мунофиқон барои зарар расондани масҷиди Расули Аллоҳ-бунёд кардаанд, ҳамеша сабаби шакку шубҳа⁽¹⁾ дар дилашон хоҳад буд, то он ҳангом, ки дилашон пора-пора гардад. Ва Аллоҳ доно аст ба мақсадашон, ҳақим аст дар тадбири корҳои бандагонаш!

111. Аллоҳ аз мӯъминон чонҳову молҳояшонро харид, то бихишт барои онон бошад. Дар роҳи Аллоҳ ҷанг мекунанд, ҷӣ бикӯшанд ё кушта шаванд, ваъдае, ки Аллоҳ дар Тавроту Инҷил ва Қуръон⁽²⁾ дода аст ба ҳақ барӯҳдаи Ёст. Ва ҷӣ касе беҳтар аз Аллоҳ ба аҳди худ вафо хоҳад кард? Ба ин хариду фуруҳт, ки кардаед, шод бошед, -эй мӯъминон- ки комёбии бузургест!

112. Аз сифатҳое, ки барояшон башорат ба ҷаннат дода шудааст: тавбакунандагонанд, парастандагонанд, шукргузoronанд,

لَا يَزَالُ بُدِّئُ لَهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِبًّا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

* إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقْلِبُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

التَّائِبُونَ الْعَمِيدُونَ الْحَمِيدُونَ
الْمَنَّانُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ
لِحُدُودِ اللَّهِ وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

(1) Яъне, мунофиқон он масҷиди бино кардаашонро барои зарари мусалмонон ҳисоб карданд, ки онҳо некӯкоронанд. Тафсири Табарӣ 14\495

(2) Тавроте, ки ба Мӯсо ва Инҷиле, ки ба Исо ва Қуръоне, ки ба Муҳаммад алайҳимус салоту вассалом дода шуда буданд

рузадоронанд,
рукуъкунандагонанд,
сачдакунандагонанд,
амркунандагон ба маъруф
ва манъкунандагон
аз мункаранд ва
нигоҳдорандагони худуди
Аллоҳанд! Ва (эй Паёмбар),
мӯъминонеро, ки дорои
ин гуна сифатҳоянд мужда
бидех!

113. Набояд Паёмбар Муҳаммад
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) ва касоне, ки имон
овардаанд, барои мушрикони,
пас аз он ки донистанд⁽¹⁾,
ки ба ҷаҳаннам мераванд,
талаби бахшоиш кунанд,
ҳарчанд аз ҳешовандон
бошанд ҳам. Зеро Аллоҳ
ҳукм кардааст, ки гуноҳони
мушрикони намеомӯрзад.⁽²⁾

114. Бахшоиш хостани Иброҳим
барои падараш набуд, магар
аз рӯи ваъдаҳое, ки ба ӯ дода
буд⁽³⁾. Ва чун барои ӯ ошкор
шуд, ки падараш душмани
Аллоҳ аст, аз ӯ безорӣ ҷуст
ва барояш тарки омӯрзиши
гуноҳ кард. Зеро Иброҳим

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ
يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا
أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

وَمَا كَانَ أَنْ اسْتَغْفَرَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ لِأبيه إِلَّا
عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا أَيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ
أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأ مِنْهُ إِنَّ ابْنَ إِبْرَاهِيمَ
لَأَوَدُّ ﴿١١٤﴾

(1) Яъне, ба ақидаи ширкашон бимиранд

(2) Тафсири Табарӣ 14\509

(3) Яъне гуфта буд, ки Аз Парвардигорам бароят хидоят ва омӯрзиш хоҳам
хост. Албатта Парвардигорам бар ман меҳрубон аст, қабул мекунад дуъои
манро.

бисёр худотарсу бурдбор
буд!

115. Аллоҳ қавмеро, ки ҳидоят
кардааст, гумроҳ намекунад,
то замоне ки он чиро бояд аз
он бипарҳезанд, барояшон
равшан намояд. Дар
ҳақиқат Аллоҳ бар ҳар чизе
доност!

116. Фармонравиои осмонҳову
замин аз они Аллоҳ аст! Ӯ
дар офариниш ва тадбир
ва парастииш ва шариаташ
касоро шарик нагирифтааст.
Зинда мекунад
мемироннад ва шуморо
чуз Аллоҳ дӯстдоре нест,
ки сарпарастиятон кунад
ва мададгоре нест, ки бар
душманатон шуморо ғолиб
гардонад.⁽¹⁾

117. Аллоҳ ба паёмбараш
тавфиқашро арзонӣ кард
ва муҳочирин ва ансорро
ба тавба кардан мушарраф
сохт, ки дар ғазваи Табук дар
гармии саҳт дар машаққату
ташнағи пайравии ӯ карданд,
баъд аз он ки қариб буд, ки
дили гурӯҳе аз онон бечо
шавад ва шак кунад дар
динаш ва аз ҷанг бигардад.
Тавбаашонро пазируфт, зеро

وَمَا كَانَتْ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ
هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ
مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ
ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رُءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\538

ба онҳо рауфу (мушфику)
меҳрубон аст!⁽¹⁾

118. Ва низ Аллоҳ пазируфт тавбаи он се тан (аз ансориҳо)-ро,⁽²⁾ ки аз ҷанг хонанишинӣ карда буданд, то он гоҳ, ки замин бо ҳамаи кушодагияш бар онҳо танг шуд ва ҷон дар танашон намеғунҷид (ба сабаби ақибнишиниашон аз ҷанг) ва худ донистанд, ки ҷуз Аллоҳ ҳеҷ паноҳгоҳе надоранд, ки ба он рӯй оваранд. Пас Аллоҳ тавбаи ононро пазируфт, то ба Ҷ бозоянд, ки тавбапазиру меҳрубон аст!

119. Эй касоне, ки имон ба Аллоҳ ва расули Ҷ овардаед, аз Аллоҳ битарсед, фармудаҳояшро бачо оред ва аз манъкардашудаҳояш бозистед ва бо ростгӯён бошед!

120. Аҳли Мадина ва арабҳои бодиянишини атрофи онро насазад, ки аз ҳамроҳӣ бо паёмбари Аллоҳ қафокашӣ намоянд ва набояд, ки аз Ҷ ба худ (яъне, аз Ҷ гузашта ба ҳифзи ҷони худ бошанд) пардозанд. Зеро дар роҳи

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَافَتْ
عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَافَتْ عَلَيْهِمُ
أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا
إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ
مِّنَ الْأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُوا عَن رَّسُولِ
اللَّهِ وَلَا يَرْعَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا
نَجَسٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
يَطْغُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا

(1) Тафсири Табарӣ 14\539

(2) Каъб ибни Молик, Ҳилол ибни Умайя ва Мурора ибни Рабъ

Аллоҳ ҳеч ташнагӣ ва ранҷе бар онҳо нарасад ва ё ба гуруснагӣ дучор нашаванд ё қадаме барнадоранд, ки кофиронро хашмгин созад, ё ба душман дастбурде назананд, магар он ки амали солеҳе барояшон навишта шавад, ки Аллоҳ подоши некӯкоронро нобуд намесозад!

121. Ва ҳеч харҷеро, хоҳ кам хоҳ зиёд намекунанд ва ҳеч сарзаминеро намегузаранд, магар барояшон навишта мешавад, то ки Аллоҳ некӯтарини он чи ки мекарданд, ба онон подош диҳад.
122. Ва мумкин нест мӯъминонро, ки ҳамагӣ барои ҷанги душманонашон ба сафар раванд. Пас чаро аз хар гуруҳе чанд нафаре ба сафар нараванд, то дониши дини хешро биёмӯзанд ва чун бозгаштанд (баъди илм гирифтанд), мардуми худро бим кунанд. Бошад, ки аз азоби Илоҳӣ битарсанд?
123. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расули Ӯ имон овардаед, бо кофироне, ки наздики шумоянд, ҷанг кунед, то дар шумо шиддату дурушгӣ

يَا لَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَكُتِبَ لَهُمْ
بِهِمْ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
لِيَجْزِيََهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

* وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا
كَآفَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ
طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ
إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ
يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ
عِظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٤﴾

ёбанд ва бидонед, ки Аллоҳ бо мадад кардан ва нусрат доданаш бо парҳезгорон аст!⁽¹⁾

124. Ва чун сурае нозил шавад, баъзе (аз мунофиқон ба қасди инкор ва тамасхӯр) мепурсанд: «Ин сура имони кадоми яке аз шуморо афзудааст?» Онон, ки имон овардаанд, ба имонашон афзуда шавад ва худ шодмонӣ мекунанд ба он чи ки Аллоҳ барояшон имону яқин арзонӣ намудаст⁽²⁾.

وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةً فَمِنَهُمْ مَنْ يَقُولُ
أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ
ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Аммо онон, ки дар дилҳояшон (аз нифоқу шак) бемориест, чуз палидие бар палидиашон наҷфзуд ва ҳамчунон кофир бимурданд.

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ
رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ
كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

126. Оё мунофиқон намебинанд, ки дар ҳар сол як ё ду бор мавриди озмоиш⁽³⁾ қарор мегиранд? Вале на тавба мекунанд ва на панд мегиранд.

أُولَٰئِكَ يَنْتَوْنُ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ
عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ
وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

127. Ва чун сурае нозил шавад аз Қуръон ва дар он зикри айби мунофиқон аст баъзе ба баъзе дигар нигоҳ мекунанд ва баъд аз он меғоянд: “Оё касе аз мӯъминон

وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ
إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ يَرَيْنَكُمْ مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ
انصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\578

(2) Тафсири Бағавӣ 4\114

(3) Ба қаҳтӣ ва сахтӣ

шуморо мебинад?». Ва агар касе онҳоро набинад аз назди расул бархоста, бозмегаштанд, зеро ки таҳаммули шунидани оётро надоранд ва қироати сура, ки дар он зикри айби онхост, ба гӯшашон надаромад. Аллоҳ дилҳояшонро аз имон мунсариф сохта (баргардонда), зеро онҳо мардуме нофаҳманд!⁽¹⁾

128. Албатта паёмбаре аз худи шумо бар шумо фиристода шуд, ки шумо вайро мешиносед, ҳар он чӣ шуморо ранҷ медиҳад, бар ӯ гарон меояд. Бар ҳидояти шумо бисёр ҳарис аст ва бо мӯъминон мушфиқу меҳрубон аст.

129. Агар мушрикони ва мунофиқони аз имон овардан ба ту рӯй гардонанд, бигӯ барояшон: «Аллоҳ барои ман кофист, маъбуде ҷуз Ӯ нест, бар Ӯ таваккал кардам ва ҳамаи амрамро ба Ӯ таслим намудам ва нусратдиҳанда ва мададгори ман аст ва Ӯст Парвардигори Аршибузург!⁽²⁾

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ
عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
يَأْتِي الْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 14\582

(2) Тафсири Саъдӣ 1\355 ва Бағавӣ 4\116

Сураи Юнус

Дар Макка нозил шудааст ва аз 109 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الرَّتَّانِكَ ءَايَتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ
أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ
أَنْ أَنْذِرَ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنَّ
لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قُلْ
الْكُفْرُونَ إِنَّ هَذَا السَّحْرُ حُسَيْنٌ

1. Алиф, Лом, Ро.⁽¹⁾ Ин аст оёти китоби боҳикмат.
2. Оё мардуми Макка дар таъачҷубанд, аз ин ки бар марде аз худашон ваҳй кардем, ки мардумро битарсон ва мӯъминонро мужда деҳ, ба ин ки дар назди Парвардигорашон пойгоҳи баланде⁽²⁾ доранд? Пас чун Расули Аллоҳ барояшон ваҳйи илоҳиро тиловат кард, кофирон гуфтанд, ки ин Мухаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ҷодугарест ошкоро!⁽³⁾
3. Парвардигори шумо Аллоҳ аст, ки осмонҳову заминро дар шаш рӯз биёфарид, сипас ба Арш баланд ва муртафеъ гардид⁽⁴⁾ ва ӯ тадбир мекунад

إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَن شَفِيعٌ إِلَّا مَنِ ءَامَنُ بَعْدَ إِذْ نَزَّ
ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

(1) Сухан дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.

(2) Савоби некӣ

(3) Тафсири Бағавӣ 4\120

(4) Ин сифат лоиқ ба ҷалол ва азаматии ӯ мекунад ва сифатҳои ӯ ба ҳеч махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд.

корхоро. Чуз ба рухсати ӯ шафоъаткунандае дар рӯзи қиёмат набошад. Ин аст Аллоҳ, Парвардигори шумо. ӯро бипарастед! Чаро панд намегиред?⁽¹⁾

4. Бозгашти ҳамаи шумо ба сӯи ӯст. Ин ба яқин ваъдаи Аллоҳ аст. ӯст офариниши махлуқотро оғоз мекунад, сипас онро ба ҳайъати аввал бозгардонад, то касонеро, ки имон оварда ва кори шоиста кардаанд, аз рӯи адл мукофот диҳад. Ва кофиронро ба ҳазои куфрашон шаробест аз оби чӯшон, ки рӯй ва меъдаҳоро пора-пора мекунад ва азоби дардоварест ба сабаби куфрашон.

5. ӯст, он ки хуршедро дурахшанда ва мохро мунаввар сохт ва барои моҳ манзилҳо⁽²⁾ муъайян кард, то шумори сол ва ҳисобро бидонед. Аллоҳ ҳамаи инҳоро чуз ба ҳақ наёфарид ва оётро барои мардуме, ки медонанд, ба тафсил баён мекунад.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ
يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ
أَلِيمٌ يَمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا
وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ
وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ
يُقْضَىٰ الْأَنْبَاءُ لِلْقَوِّمِ يَعْلَمُونَ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\18

(2) Ба офтоб рӯзро ва ба маҳтоб моҳу солҳо доништа мешаванд. Тафсири ибни Касир 4\248

6. Дар рафтуомади шабу рӯз ва он чӣ Аллоҳ дар осмонҳову замин офаридааст, барои парҳезгорон ибратҳост!
7. Касоне, ки ба дидори Мо умед надоранд ва аз рӯзи қиёмат наметарсанд ва савобу азобро дурӯғ меҳисобанд ва ба зиндагии дунявӣ хушнуд шуда ва ба он оромиш ёфтаанд ва онон, ки аз оёти оятҳои Қуръон ва муъҷизаҳои Мо беҳабаранд,
8. Чунин касоне, ки ба ҷазои корхое, ки мекарданд, ҷойгоҳашон ҷаҳаннам аст.⁽¹⁾
9. Ононро, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, Парвардигорашон ба сабаби имонашон ба биҳиштҳои пурнеъмате, ки ҷӯйҳои об дар зери манзилҳояшон ҷорист, ҳидоят мекунад.
10. Дуъояшон дар он ҷо “Парвардигоро, Ту покӣ” ва таҳияи Аллоҳ ва фариштагонаш ва таҳияи баъзеашон баъзеро дар ҷаннат “салом” аст ва поёни дуъояшон ин аст “Шукру сипоси махсус Парвардигори ҷаҳониёнро”.

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ نَارٍ وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾

أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ مِنَ النَّارِ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِآيَاتِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾

دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\25

11. Агар бо ҳамон шитоб, ки мардум барои худ хайр металабанд, Аллоҳ барояшон шар мерасонид, ҳароина уқубат ва азоб онҳоро нобуд мекард. Пас ононро, ки ба дидори Мо умед надоранд ва аз азоби Мо наметарсанд, вомегузorem, то дар гумроҳии хеш саргардон бимонанд.

12. Ва чун ба одамӣ зараре расад, чи бар паҳлӯ хуфта бошад ва чи ништаста ё истода, Моро ба дуъо меҳонад. Ва чун он зарарро аз ӯ дур созем, боз ба мисли гузашта ба ширкаш давомат мекунад, чунон мегузарад, ки гӯё Моро барои дафъи он зараре, ки ба ӯ расида буд, ҳаргиз нахондааст. Аъмоли исрофкорон инчунин дар назарашон ораста шудааст.⁽¹⁾

13. Ва Мо мардумро, ки пеш аз шумо буданд, чун ситам карданд ва ба Аллоҳ шарик оварданд ва ба паёмбаронашон, ки бо далелҳои равшан сӯи онҳо омада буданд, имон намеоварданд, ҳалок кардем. Мардуми табаҳкорро инчунин ҷазо медиҳем.

﴿ وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ أَتَيْتُمُوهُمْ بِأَخَيْرٍ لَقَضَى إِلَيْهِمْ أَجْلَهُمْ فَذُرُّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طَعْنِهِمْ يُعْمَهُونَ ﴿١١﴾

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ صُورَهُ وَهَرَّكَانَ لِرِيْدَعَتْنَا إِلَىٰ صُورِ مَسَّهُ كَذَٰلِكَ نُؤَيِّنُ لِلْمُفْسِدِينَ مَكَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِن قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\37

14. Он гоҳ шуморо, эй мардум, дар рӯи замин ҷонишини онҳо гардонидем, то бингарем, ки чӣ гуна амал мекунад: оё нек мекунад ё бад?
15. Чун оёти равшани мо бар мушрикони тиловат шуд, онҳо, ки ба дидори Мо умед надоранд ва аз рӯзи ҳисоб наметарсанд ва имон ба рӯзи аз нав зинда шудан надоранд, гуфтанд: «Қуръоне ғайри ин Қуръон биёвар ё дигаргунаш кун!⁽¹⁾» Бигӯ барояшон эй Паёмбар: «Маро нарасад, ки онро аз сӯи худ дигаргун кунам. Ҳар чӣ ба ман ваҳй мешавад, пайрави ҳамон ҳастам. Метарсам, ки агар ба Парвардигорам фармонбар нашавам, ба азоби он рӯзи бузург гирифторм оям».
16. Бигӯ эй Расул: «Агар Аллоҳ мехост, ман онро бар шумо тиловат намекардам ва шуморо Аллоҳ аз он огоҳ намасохт. Бидонед, ки он ҳақ аст аз ҷониби Аллоҳ. Ва ба дурустӣ, ки шумо ҳақиқати ҳоли маро медонистед, ки пеш аз ин дар миёни шумо умре зистаам ва нахондаам,

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ خَلِيفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ
بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا يَتَّبِعْتِ قَالَ
الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ نَا أَنْتِ بِفِرَاءٍ إِنْ
عَبَّرْ هَذَا أَوْ بَدَلَهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ
أُبَدِّلَهُ، مِنْ تَلْقَائِي نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا
يُوحَىٰ إِلَيَّ إِنَِّّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ، وَعَلَيْكُمْ وَلَا
أَذْرَبُكُمْ بِهِ، فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ
عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ، أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

(1) Яъне, ҳалолашро ҳаром ва ҳаромашро ҳалол кун ва маъбудонамонро беайб гузор ва бузургонамонро беҳирад маҳисоб. Тафсири Табарӣ 15\40

нанавиштаам, на дарс омӯхтаам ва на аз касе таълим гирифтаам. Чаро ба ақл дарнамеёбед?»⁽¹⁾

17. Кист ситамкортар аз он, ки бар Аллоҳ дурӯғ мебандад ё оёти Ҷуро дурӯғ мепиндорад? Ҳароина гунаҳгорон растагор намешаванд!

18. Мушрикони ғайри Аллоҳ чизҳоеро мепарастанд, ки на судашон мерасонад на зиён. Ва мегӯянд: «Инҳо (бутон) шафоаткунандагони мо дар назди Аллоҳанд». Бигӯ барояшон эй Паёмбар: «Оё хабардор мекунед Аллохро ба он чӣ намедонад дар осмонҳо ва замин? Аллоҳ пок аст ва аз он чӣ бо ӯ шарик месозед, бузургтар аст!»⁽²⁾

19. Мардум дар аввал бар як дин буданд ва он ислом буд. Баъд аз он миёнашон ихтилоф афтод. Пас баъзе кофир шуданд ва баъзеи дигар бар ҳақ боқӣ монданд. Ва агар намебуд калимае⁽³⁾ ки пеш содир шуда аз ҷониби Парвардигори ту ҳамона

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا
يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَدْعُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي
السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحٰنَهُ
وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً
فَأَخْتَلَفُوا ۗ وَأُولَٰئِكَ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
الْقَضَىٰ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهٖ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\359

(2) Тафсири Бағавӣ 4\126

(3) Он калима иборат буд аз мукофоти баду нек дар рӯзи қиёмат. Тафсири Бағавӣ 4\127

ҳукм карда мешуд миёни онҳо дар он чи ихтилоф доранд.

20. Ва кофирони саркаш меғунд: «Чаро аз ҷониби Парвардигораш мӯъҷизае бар ӯ нозил намешавад, то бидонем, ки паёмбари барҳақ аст?» Бигӯ эй Расул барояшон: «Илми ғайб аз они Аллоҳ аст. Интизорӣ бикашед эй қавм амри Аллоҳро, то кӣ барҳақ аст ва кӣ ноҳақ! Ман низ бо шумо мунтазир мемонам!»⁽¹⁾

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْعَيْبُ لِلَّهِ فَانتظروا إني معكم من المنتظرين ﴿١٠﴾

21. Ва ҳар гоҳ пас аз зараре (қаҳти), ки ба мардуми мушрик расидааст, раҳмате⁽²⁾ ба онҳо бичашонем, бинӣ, ки дар оёти Мо бадандешӣ (гамасхӯр) мекунанд, бигӯ эй Паёмбар барои инҳо мушрикон: «Тадбири Аллоҳ зудтар аст». Расулони Мо (малоикаҳо) низ бадандешӣҳои шуморо менависанд.⁽³⁾

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرُفٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿١١﴾

22. Ўст, ки шуморо дар хушкӣ ва дар дарё сайр медихад. То он гоҳ, ки дар киштиҳо ҳастанд ва боди мувофиқ

هُوَ الَّذِي يُسِرُّكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَّتْ بِكُمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمْ

(1) Тафсири Бағавӣ 4\127

(2) Осонӣ, қушоиш ва осудаҳоли

(3) Тафсири Табарӣ 15\50

ба ҳаракаташон меоварад, шодмонанд. Чун тӯфон фаро расад ва мавҷ аз ҳар сӯ бар онҳо резад, чунон пиндоранд, ки дар муҳосираи мавҷ қарор гирифтаанд, (яқин мекунанд, ки ҳалок мешаванд), Аллохро аз рӯи ихлос ва яғонағӣ бихонанд, ки агар моро аз ин хатар бираҳонӣ, ҳатман, аз шукргузoron хоҳем буд.

23. Чун Аллоҳ онҳоро аз баҳр начот дод, бинӣ, ки дар замин ба ноҳақ саркашӣ кунанд ба сӯи гуноҳ ва фасодкорӣ дар замин бармегарданд. Эй мардум, ин саркашӣ ба зиёни худатон аст. Манфиъат мебаред дар ин зиндагии дунявӣ. Он гоҳ ҳама ба назди Мо бозмегардед, то аз корҳое, ки мекардед, огоҳатон созем.
24. Масали зиндагии ин дунё чун боронест, ки аз осмон нозил кунем, то бар асари он ҳар гуна растаниҳо аз замин бирӯянд, аз он чи, одамиён мехӯранд ва он чи чорпоён мечаранд. Чун замин ҳусни хеш баргирифт ва ораста шуд (бо гулҳову гиёҳ) ва аҳли замин пиндоштанд,

الْمَوْجِ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ لَبِنَ أَجْبَتَنَا مِنْ هَذَا وَلِتَكُونَ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١١﴾

فَإِنَّمَا أَجْنَحُهُمْ إِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَنَالُهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغَيْكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِنَّمَا مَرَجِعُكُمْ فَذَرِّبْنَاكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ وَمِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهَا أَنهَذَا أَمْرٌ نَالِيًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَوِغْنًا بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

ки худ қодир бар он ҳама будаанд, фармони Мо барои нобуд кардани набототи он ҳангоми шаб ё ба рӯз даррасад ва чунон аз бехаш барканем, ки гӯё дирӯз дар он макон ҳеч чиз набудааст. Оётро барои мардуме, ки меандешанд, инчунин тафсил медиҳем, то ки аз дунёву охираташон баҳравар шаванд.⁽¹⁾

25. Аллоҳ ба сарои амн ва амон (ҷаннат) даъват менамояд ва ҳар киро бихоҳад ба роҳи рост ҳидоят мекунад! (Ва он роҳ ислом аст).

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

26. Подоши онон, ки некӣ мекунанд, некист (ҷаннат) ва чизе афзун бар он дидори Аллоҳ аст. На сияхрӯй шаванду на хор⁽²⁾. Инҳо аҳли биҳиштанд ва дар он ҷовидонанд.

* لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥٦﴾

27. Ва барои онон, ки муртакиби бадихо шаванд, ҷазои ҳар кори баде ба андозаи он хоҳад буд ва ононро дар рӯзи қиёмат хорӣ фаро хоҳад гирифт. Касе онҳоро аз азоби Аллоҳ нигаҳ намедорад, чунон шаванд, ки гӯё рӯяшон

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\361

(2) Чунон ки дӯзахиёнро ба ин ҳолатҳо (хорию рӯсиёҳӣ) мубтало созад.

бо пораҳое аз шаби торик пӯшида шудааст. Инҳо аҳли ҷаҳаннаманд ва ҷовидона дар он ҳастанд.

28. Ва ба ёд ор эй Паёмбар, рӯзе ҳамаи онҳоро барои ҳисобу ҷазо дар маҳшар гирд оварем. Сипас мушриконро гӯем: «Шумо ва шариконатон (ононро, ки шарики Аллоҳ сохтаед) дар макони худ қарор гиред!» Сипас онҳоро аз якдигар ҷудо мекунем ва ба Аллоҳ шарик сохтаҳояшон мегӯянд: «Шумо ҳаргиз моро дар дунё наменпарастидед».

29. Ба Аллоҳ шарик сохтаҳояшон (маъбудҳояшон) барои мушрикон мегӯянд: Аллоҳ барои гувоҳӣ миёни мову шумо кофист, ки мо аз парастиши шумо ҳаргиз огоҳ набудаем.⁽¹⁾

30. Дар он ҷо (рӯзи қиёмат, дар вақти ҳисоб) ҳар кас ҳар чӣ кардааст, подошашро хоҳад дид. Агар некӣ карда бошад, барояш некӣ аст ва агар бадӣ карда бошад, барояш бадӣ аст. Ва ҳамаро ба сӯи Аллоҳ мавлои ҳақиқияшон

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا
مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَائِكُمْ فَرَيْلَتَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ
شُرَكَائُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَا تَعْبُدُونَ ﴿٥٨﴾

فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا
عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٥٩﴾

هَذَا لَكَ تَبَلُّوْا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا
إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا
كَانُوا يُفْتَرُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\80

бозгардонида мешаванд,
пас аҳли ҷаннат ба ҷаннат
дохил мешавад ва аҳли
дӯзах ба дӯзах ва ҳамаи он
бутон, ки мушрикон ба
ботил мепарастиданд, нобуд
мешаванд.⁽¹⁾

31. Бигӯ эй Паёмбар барои
мушрикон: «Чӣ касе аз
осмон борон фуруд меорад
ва аз замин ба шумо
навъҳои гуногун аз наботот
ва дарахтҳо рӯзӣ медиҳад?
Кист, ки шунавоиву биноиро
молик бошад? Ва кист, ки
зиндаро аз мурда (ҳамчунон,
ки мӯъминро аз кофир
ва чӯҷаро аз тухм) падида
меорад ва мурдаро аз зинда
(кофирро аз мӯъмин ва
тухмро аз мурғ) ва кист, ки
корҳоро ба сомон меоварад?»
Хоҳанд гуфт: «Аллоҳ». Пас,
бигӯ: «Оё аз азоби Аллоҳ
наметарсед, ки бо ӯ шарик
меоред?»⁽²⁾

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَأَمَّنْ
يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ
مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ
يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيُؤَلِّقُ اللَّهُ فُقُلًا أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

فَذَالِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ
الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\362

(2) Тафсири Саъдӣ 1\362

дар ҳоле ки ӯ мустаҳиқи ибодат аст?⁽¹⁾

33. Ҳамчунон ки инҳо, мушрикони кофир шуданд ва ҳамеша бар ширки худ даволат карданд. Пас суҳан (ҳукм ва қазои) Парвардигори ту дар бораи фосиқон⁽²⁾ ба ҳақиқат пайваст, ки гуфт: «Инҳо ба яғонагии Аллоҳ ва на ба паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон намеоваранд!»⁽³⁾

34. Биғӯ эй Паёмбар: «Оё аз ин шариконе, ки шумо ба Аллоҳ шарик сохтаед касе ҳаст, ки чизеро биёфаринад ва боз пас аз мурдан, зинда кунад?» Биғӯ эй Паёмбар: «Аллоҳи якто махлуқотро меофаринад ва боз пас аз мурдан, зинда мекунад. Пас чӣ гуна аз ҳақ бераҳаатон мекунад?»

35. Биғӯ эй Паёмбар, барои инҳо мушрикони: «Оё аз ин шариконе, ки шумо ба Аллоҳ шарик сохтаед, касе ҳаст, ки ба ҳақ роҳ намояд?» Биғӯ барояшон: «Аллоҳ гухро

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا
أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُ قُلْ اللَّهُ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ
تَوَّابٌ ﴿٣٤﴾

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلْ اللَّهُ
يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَن يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحْسَنُ
أَنْ يُبَيِّنَ أَمَّنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ
كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\267

(2) Касоне, ки аз тоъати Парвардигор берун рафтанд ва кофир шуданд

(3) Тафсири Табарӣ 15\85

ба ҳақ роҳ менамояд. Оё он
Зоте, ки ба ҳақ роҳ менамояд
ба пайравӣ сазовортар
аст ё он касе ки ба ҳақ роҳ
намеёбад, магар ин ки ба
ҳақ ҳидоят карда шавад? Пас
шуморо чӣ шудааст? Чӣ гуна
ҳукм мекунед?»

36. Ва бештари мушрикони
фақат пайрави гумонанд
дар ибодати бутон ва гумон
наметавонад чоӣ ҳақро
бигирад. Албатта, Аллоҳ
ба коре, ки ин мушрикони
мекунанд, (аз куфрашон)
огоҳ аст!⁽¹⁾
37. Ва нашояд, ки касе ин
Қуръонро аз назди ғайри
Аллоҳ орад, зеро ҳеҷ кас бар
он тавоноӣ надорад, балки
тасдиқкунандаи китобҳои
пешина аст. Ва ин Қуръон
баёни шарият аст барои
мардум. Дар он шакке нест,
ки аз ҷониби Парвардигори
ҷаҳониён аст.⁽²⁾
38. Ё меғӯянд, ки Қуръонро
(Муҳаммад) ба дурӯғ ба
Аллоҳ нисбат додааст. Бигӯ
барояшон эй Расул: «Агар
рост меғӯед, ҷуз Аллоҳ ҳар
киро, ки метавонед, ба ёрӣ

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي
مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ
الْكِتَابِ لَأَرْبَبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ
وَأَدْعُوا مَنْ أَسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\89

(2) Тафсири Саъдӣ 1\364

бихонед ва сурае монанди он биёваред».

39. Балки дурӯғ шумурданд чизеро ва кофир шуданд, ки ба илми он ихота наёфта буданд ва ҳанӯз аз ҳақиқати он беҳабаранд. Касоне, ки пеш аз онон буданд, низ ҳамчунин паёмбаронро ба дурӯғ нисбат доданд. Пас бингар эй Муҳаммад, ки оқибати кори ситамгорон чӣ гуна будааст.
40. Ва эй Паёмбар, баъзе аз қавми ту ба Қуръон имон меоваранд ва баъзе то мурданашон имон намеоваранд. Ва Парвардигори ту ба фасодкорон огоҳтар аст!
41. Ва агар туро, эй Расул, мушрикони дурӯғ бароварданд, бигӯ барояшон: «Амали ман аз он ман аст ва амали шумо аз он шумост. Шумо аз он чи ман мекунам, безоред ва ман аз он чи шумо мекунад, безорам».
42. Ва баъзе аз он мушрикони ба ту гӯш медиханд, вале ҳидоят намеёбанд. Оё агар дарнаёбанд нафаҳманд маънои сухани туро, ту метавонӣ

بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَّبَتْ بِآيَاتِهِمْ
تَأْوِيلُهُ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

وَمِنْهُمْ مَن يُوَسُّوْا بِيَدِهِ وَيَمْنُهِمْ مَّن لَا يُؤْمِنُ
بِيَدِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

وَإِن كَذَّبُوا فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلِكُمْ أَنْتُمْ
بَرِيضُونَ مِمَّا عَمَلْتُمْ وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

وَمِنْهُمْ مَن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ
الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

нощунавоёнро шунаво
созӣ? Ҳаргиз наметавонӣ,
зеро онҳо каломӣ ҳақро
намешунаванд⁽¹⁾.

43. Баъзе аз кофирон ба
далелҳои⁽²⁾ ҳақ будани
паёмбарии ту менигаранд,
валекин намебинанд, ки
Аллоҳ аз нури имон туро
чиҳо додааст. Оё агар
набинанд, ту метавонӣ
кӯрони⁽³⁾ нобиноро роҳ
бинамоӣ ?
44. Аллоҳ ба мардум ҳеҷ ситам
намекунад, вале мардум худ
ба нафси худ ситам мекунад
ва ба сабаби гунаҳгориашон
худро гирифтори ғазаби
Аллоҳ месозанд!⁽⁴⁾
45. Ва рӯзе, ки Аллоҳ он
мушрикони барои ҳисобу
китоб дар маҳшар гирд
оварад, чунон пиндорӣ,
(эй Паёмбар), ки танҳо дар
қабрҳоиашон ба миқдори
соате аз рӯз дар дунё
истодаанд, то якдигарро
бишиносанд. Баъд аз он
аз ҳавли даҳшати қиёмат
соати шиносӣ бурида

وَمَنْهُمْ مَّنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَلَوْ
كَانُوا لَا يَتَّبِعُونَ ﴿٤٣﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْبَشَرَ شَيْئًا وَلَكِنَّ
الْبَشَرَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

وَيَوْمَ يَخْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ
النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 365

(2) Роҳнамоӣ, ахлоқ ва амалҳои хуб. Тафсири Саъдӣ 1 \ 365

(3) Кӯрии дил

(4) Тафсири Табарӣ 15 \ 95

мешавад. Онҳо, ки дидор бо Аллохро дурӯғ меҳисобанд, зиёндидаанд ва ҳидоятнаёфтагонанд!⁽¹⁾

46. Ё баъзе аз чизҳоеро, ки ба онҳо ваъда додаем аз азоб, ба ту (эй Паёмбар) менамоёнем ё туро пеш аз нишон додани он азобҳо мемиронем. Бозгашти ҳамашон ба назди мост ва Аллоҳ ба ҳар коре, ки мекунанд, нозир аст. Пас дар охират ҷазояшон хоҳад дод.⁽²⁾
47. Ва ҳар умматеро паёмбаре буд чунон ки ба сӯи шумо Муҳаммадро фиристодам, ки шуморо ба дини Аллоҳ ва тоъти Аллоҳ меҳонд ва чун паёмбарашон биёмад, корҳо миёнашон ба адолат ҳукм карда шуд ва онҳо ғайр аз амалҳои худ ба чизи дигаре мавриди ситам воқеъ нашуданд.⁽³⁾
48. Ва мегӯянд: «Агар рост мегӯед, пас ин ваъдаи рӯзи қиёмат чӣ вақт хоҳад буд?»
49. Бигӯ эй Паёмбар: «Ман дар бораи худ молики ҳеҷ суду зиёне нестам, чуз он чӣ Аллоҳ бихоҳад. Марги ҳар

وَمَا نُرِيكَ بِعَصِّ الذِّبْنِ أَوْ نَوْفَيْكَ
فَأَلَيْنَا مَرْجِعَهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى
مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ
فُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ
اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا
يَسْتَجِيرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\135

(2) Тафсири Бағавӣ 4\136

(3) Тафсири Табарӣ 15\99

умматеро замоне муайян аст. Чун замони маргашон фаро расад, на як лаҳза дер кунанд ва на як лаҳза пеш афтанд».

50. Бигӯ эй Расул, бар ман бигӯед агар азоби Аллоҳ шабонагоҳ ё дар рӯз ба суроғи шумо биёяд, гунаҳкорон ба хотири чи чизе барои фаро расидани он (азоб) шитоб доранд?
51. Эй мушрикони оё чун азоб ба вуқӯъ пайвандад, пас имон меоваред, ҳол он ки имон оварданатон дар он вақт суде надорад? Он вақт барояшон гуфта шавад: Акнун ин ҳамон чизест⁽¹⁾, ки фаро расиданаширо ба шитоб меҳостед».⁽²⁾
52. Он гоҳ ба ситамкороне, ки бар нафси хеш зулм карданд, гуфта шавад: «Азоби ҷовидро бичашед! Шумо ҷуз ба қадри он чи мекардед, ҷазо дода намешавед»
53. Ва аз ту меپурсанд, ки оё азоби рӯзи қиёмат ҳақ аст? Бигӯ: «Оре, савганд ба Парвардигорам, ки ҳақ аст ва шумо Ёро боздоранда аз

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ رَبِّيَ تَأْتِيَنَّكُمْ أَوْ نَهَارًا
مَاذَا إِسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمَجْرُمُونَ ﴿٥٠﴾

أَتَمَّرَ إِذَا مَا وَقَعَ عَذَابُ رَبِّهِ الْفَلَنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

تُرْقِلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

*وَيَسْتَدْعُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ
لَحَقُّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

(1) Вақти фуруди омадани азоб

(2) Тафсири Бағавӣ 4\137 ва Табарӣ 15\101

азоб нестед, балки дар зери
ҳукмронии ӯ ҳастед!»⁽¹⁾

54. Ва агар ҳар касе, шарик
оварад ва кофир шавад,
соҳиби ҳамаи сарвати
рӯи замин бошад, барои
наҷоти худ аз азоб албатта
онро фидя диҳад. Ва чун
(пешвоёни мушрикон)
азобро бингаранд,
пушаймони хеш дар дил
пинҳон доранд, миёнашон
ба адолат ҳукм шавад
ва мавриди ситам воқеъ
нагарданд.⁽²⁾
55. Бидонед, ки ҳар чӣ дар
осмонҳову замин аст, аз они
Аллоҳ аст! Ва огоҳ бошед, ки
ваъдаи Аллоҳ⁽³⁾ ҳақ аст, вале
бештарашон ҳақиқати онро
намедонанд!
56. Ӯст, ки зинда мекунаду
мемиронад ва ҳама ба сӯи Ӯ
бозгардонида мешаванд.
57. Эй мардум, барои шумо аз
ҷониби Парвардигоратон
панде омад, ки шуморо аз
азоби Аллоҳ бим медиҳад
ва он Қуръон аст, ки дорои
ахлоқ ва аъмоли шоистаи
шумо аст ва дар он шифоест

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ قَبِيلٍ مُّظَلِمٍ ظَلَمَتِ مَا فِي الْأَرْضِ
لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرَأُ النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوْا
الْعَذَابَ وَفُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يَظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْإِن
وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

هُوَ يُحْيِيهِ وَيُمِيتُهُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى
وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\102

(2) Тафсири Табарӣ 15\103

(3) Расидан ба дидори Аллоҳ ва азобаш барои мушрикон.

барои он беморие, ки дар дил доред (аз нодонӣ, шакку шубҳа ва ширк) ва роҳнамоиву раҳматест барои мӯъминон.⁽¹⁾

58. Эй Паёмбар, барои ҳамаи мардум бигӯ: Ба фазли Аллоҳу раҳмати Ӯ (ки Қуръон ва дини ислом аст), шодмон шаванд, зеро ин ду (яъне, фазлу раҳмати Аллоҳ) аз ҳар чӣ аз матои дунё ва лаззатҳои он ҷамъ мекунанд, беҳтар аст.⁽²⁾

59. Бигӯ эй Паёмбар, барои мушрикони: «Оё ба ризке, ки Аллоҳ барояшон (аз ҳайвон, наботот ва хайрот) нозил кардааст, нигаристаед? Баъзеро ҳаром шумурдед ва баъзеро ҳалол». Бигӯ барояшон: «Аллоҳ ба шумо иҷоза додааст ё ба Ӯ дурӯғ мебандед?»⁽³⁾

60. Онон, ки дар бораи рӯзи қиёмат ба Аллоҳ дурӯғ мебанданд, чӣ гумон кардаанд? Оё гумон мекунанд, ки бо ин кирдорашон гуноҳонашон омурзида мешавад. Аллоҳ

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا
هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ إِنَّ اللَّهَ إِذْ
لَكُمْ أُمْرًا عَلَى اللَّهِ تَفَتَرُونَ ﴿٥٩﴾

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\365

(2) Тафсири Саъдӣ 1\365

(3) Тафсири Табарӣ 15\111

фазли худро ба мардумон арзонӣ медорад, ки онҳоро зуд ба азоб намегирад, балки дар дунё мӯҳлаташон медиҳад, вале бештаринашон шуқр намегӯянд ва ба худ вазнинӣ меоранд ва ҳалолкардаи Аллоҳро бар худ ҳаром мекунад!⁽¹⁾

61. Эй Расул, дар ҳар коре, ки бошӣ ва ҳар чӣ аз Қуръон бихонӣ; ва ҳар амалеро, ки мекунад аз неку бад, Мо гувоҳ бар шумо ҳастем. Ва мувофиқи он амалҳоятон подошатон хоҳем дод ва бар Парвардигори ту ҳатто ба миқдори заррае дар заминро осмонҳо пӯшида нест. Ва ҳар чӣ хурдтар аз он ё бузургтар аз он бошад, дар Китоби мубин⁽²⁾ навишта шудааст.⁽³⁾

62. Огоҳ бошед, ки бар дӯстони Аллоҳ биме нест ва ғамгин намешаванд.

63. Ва аз сифати дӯстони Аллоҳ ин аст, ки имон ба Аллоҳ оварданд ва расули Ӯро пайравӣ намуданд ва бинобар иҷро намудани амрҳои ва дур будан

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ
شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْرُبُ عَنْ رَبِّكَ
مِنْ مَثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\276

(2) Лавху-л-маҳфуз: китобест, ки тақдири ҳама махлуқот дар он сабт шудааст

(3) Тафсири Табарӣ 15\114

аз маъсияташ аз Аллоҳ метарсанд.⁽¹⁾

64. Барои дӯстони Аллоҳ дар зиндагии дунё ва охираат башорат аст. Сухани Аллоҳ дигаргун намешавад. Ин аст комёбии бузург!
65. Сухани мушрикони туро эй Расул ғамгин насозад. Зеро иззат комилан аз они Аллоҳ аст. Ӯ шунавову огоҳ аст.
66. Огоҳ бошед, ки аз они Аллоҳ аст ҳар чӣ дар осмонҳо аст (аз фариштагон) ва ҳар чӣ дар замин аст (аз инсу чин ва ғайра) ва онон, ки ғайр аз Аллоҳ шариконеро фарёд мекунанд ғайр аз гумон чизи дигареро пайравӣ намекунанд ва корашон ғайр аз тахмин ва дурӯғ гуфтан чизи дигаре нест.⁽²⁾
67. Ӯст, ки шабро бароятон падида овард, то дар он орому роҳат ёбед ва рӯзро равшан кард, то дар он бубинед ва ризку рӯзии зиндагиатонро дарёбед. Албатта, дар инҳо барои мардуме, ки мешунаванд, нишонаҳоест бар

لَهُمُ الْبَشَرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ
ذَٰلِكَ هُوَ الْقَوْرُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

وَلَا يَخْرُجُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

الْآيَاتِ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي
الْأَرْضِ وَمَا يَشْعُرُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّتِيلَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 368

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 368

вахдонияти Аллоҳ, ки Ёст сазовори ибодат!⁽¹⁾

68. Мушрикони гуфтанд: «Аллоҳ фарзанде гирифтааст». (Мисли гуфташон: фариштагон духтарони Аллоҳанд ё ки Исо писари Аллоҳ аст) Пок аст! Аллоҳ аз ин гуфтаҳо ва бениёз аст! Аз онҳо ҳаҷр ҳаҷр дар осмонҳову замин аст! Шуморо бар он сухани бофтаатон далеле нест. Чаро дар бораи Аллоҳ чизҳое мегӯед, ки ба он оғоҳ нестед?⁽²⁾

69. Бигӯ: «Онҳо, ки ба Аллоҳ дурӯғ мебаранд»⁽³⁾, наҷот намеёбанд.

70. Ба сабаби кифру дурӯғашон дар дунё, фоидаи андакест, сипас бозгашташон ба сӯи Мост. Онҳо ба сабаби кифре, ки меварзиданд, Мо азоби сахтеро ба онон мечашонем.⁽⁴⁾

71. Барои киффори Макка қиссаи Нӯҳро бихон, онҳо, ки ба қавми худ гуфт: «Эй қавми ман, агар истодани ман дар миёни шумо ва

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا مَسِيحًا ۗ وَهُوَ الْعَبِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۗ اِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ بِهٰذَا اْتَفُوْا عَلٰى اللّٰهِ مَا لَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۸﴾

قُلْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلٰى اللّٰهِ الْكٰذِبُ لَا يَفْلِحُوْنَ ﴿۱۹﴾

مَتَّعْنٰ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ اِتٰنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيْدَ بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿۲۰﴾

* وَاْتٰل عَلَيْهِمْ نَبَا نُوْحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنِّىۤ اَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَاقُۙ اِنَّ كٰنَ كَثِيْرًا مِّنْكُمْ مَّقٰمِي وَاْتٰل عَلَيْهِمْ نَبَا نُوْحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنِّىۤ اَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَاقُۙ اِنَّ كٰنَ كَثِيْرًا مِّنْكُمْ مَّقٰمِي وَاْتٰل عَلَيْهِمْ نَبَا نُوْحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنِّىۤ اَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَاقُۙ اِنَّ كٰنَ كَثِيْرًا مِّنْكُمْ مَّقٰمِي

(1) Тафсири ибни Касир 4\282

(2) Тафсири Табарӣ 15\146

(3) Яъне ба Аллоҳ фарзанд нисбат медиҳанд.

(4) Тафсири ибни Касир 4\283

ёдоварии оёти Аллоҳ бар шумо гарон меояд, ман бар Аллоҳ таваккал намудаам. Пас, дар кори худ ҳамроҳи бутҳоятон азм кунед, чунон ки ягон чиз аз коре, ки мекунед, бар шумо пӯшида набошад (яъне, бемалол ва ошкоро якчоя бо бутҳо кор гиред, ман парвое надорам) ва он чиро меҳоҳед дар ҳаққи ман анҷом диҳед ва маро мӯҳлат надихед!

72. Ва агар аз даъвати ман рӯй гардонед ба ман зиёне намерасонед ман аз шумо ҳеч музде нахостаам ва музди ман ғайр аз Аллоҳ аз каси дигаре нест ва ман амр шудаам, ки аз таслимшудагон бошам!»

73. Пас қавмаш Нӯҳро дурӯғ шумориданд. Мо ӯ ва ҳамроҳонашро дар кишти наҷот додем ва онро роҷонишини пешиниён сохтем ва касонеро, ки оёти Моро дурӯғ мешумурданд, ғарқ кардем. Пас (эй Расул) бингар, ки оқибати бимдодашудагон (яъне касоне, ки туро дурӯғ шумориданд ва бар

وَشُرَكَاءَ كُفْرِهِمْ لَا يَكُنْ أَمْرٌ عَلَيْكُمْ عَلَيْهِمْ تَوْبَةٌ
أَقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ﴿٧١﴾

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِي
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾

فَكَذَّبُوهُ فَتَبَيَّنَتْ وَأَمَّا فِي الْغَالِكِ
وَجَعَلْنَاهُمْ حَتَّافٍ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِعَايِدَتِنَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عِقَابُ الْمُذَرِّينِ ﴿٧٣﴾

куфрашон давомат карданд)
чӣ гуна буд!⁽¹⁾

74. Сипас баъди Нӯҳ паёмбароне
(чун Худ, Солеҳ, Иброҳим,
Лут ва Шуайб ва дигаронро)
бар қавмашон фиристодем
ва онон далелҳои равшане
оварданд бар ҳақ будани
паёмбариашон, вале
мардум ба он чӣ пеш аз он
дурӯғ бароварда буданд,
насиҳатҳои паёмбаронро
қабул накарданд ва имон
наоварда буданд. Ҳамчунин
бар дилҳои таҷовузкорон
мӯҳр мениҳем!⁽²⁾

75. Ва пас аз паёмбароне,
ки баъди Нӯҳ ба сӯи
қавмашон фиристода
будем, Мӯсову Ҳорунро
низ ҳамроҳи оётамон бар
Фиръавну бузургони қавмаш
фиристодем. Ва онон
саркашӣ карданд ва мардуми
табаҳқоре буданд.⁽³⁾

76. Ва чун ҳақ аз назди Мо ба сӯи
онҳо омад, гуфтанд, ки ин
ҷодуе ошқор аст.

77. Мӯсо (бо таачҷуб) гуфт:
«Оё сухани ҳақро, ки инак,
бар шумо нозил шудааст,

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيَوْمِئِذٍ بِمُؤْمِنِينَ كَذَّبُوا بِهٖ مِنْ قَبْلُ
كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوْبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكَةٍ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا
قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَآ اِنَّا هٰذَا
لَسِحْرٌ مُّؤْتَمِرٌ ﴿٧٦﴾

قَالَ مُوسَىٰ اَنْتُمْ لَوَلَّيْتُمْ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ
اَسِحْرٌ هٰذَا وَاَلَا يَفْلَحُ السَّٰجِدُونَ ﴿٧٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15 \ 153

(2) Тафсири Табарӣ 15 \ 154

(3) Тафсири Табарӣ 15 \ 155

ҷоду мехонед ва ҳол он ки
ҷодугарон дар дунёву охират
наҷот намеёбанд!»⁽¹⁾

78. Гуфт Фиръавн ва қавмаш
барои Мӯсо: «Оё пеши мо
омадаӣ, то моро аз он дин,
ки бар он падарони худро
ёфтаем, дур созӣ, мехоҳед
шумо (Мӯсо ва бародараш
Ҳорун) дар замин бузургӣ
ва роҳбарӣ барои ду
нафари шумо бошад.
Вале мо ба шумо боварӣ
надорем!»

79. Ва Фиръавн гуфт: «Ҳамаи
ҷодугарони доноро назди
ман биёваред!»

80. Пас, чун ҷодугарон
омаданд, Мӯсо барояшон
гуфт: «Партоед, он чиро аз
ресмонҳо ва асоҳоятон, ки
шумо бо худ доред!»⁽²⁾

81. Чун ресмон ва
асоҳояшонро партофтанд,
Мӯсо барояшон гуфт: «Он
чӣ шумо овардаед, ҷодуст
ва Аллоҳ онро ботил хоҳад
сохт, зеро Аллоҳ кори
фасодкоронро ба салоҳ
намеоварад!»⁽³⁾

قَالُوا أَجِئْنَا بِتِلْكَ آيَاتِنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا
وَتَكُونُ لَكُمْ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ
لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَنْتَرُونِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمُ مُوسَى الْقَوْمَا
أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾

فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ
إِنَّ اللَّهَ سَابِغُهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَاصْبِغُ عَمَلِ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 370

(2) Тафсири Табарӣ 15 \ 159

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 371

82. Ва Аллоҳ бо суханони худ ҳақро ба субот мерасонад, агарчи гунаҳкоронро нохуш ояд».
83. Пас ҳеч касе ба Мӯсо имон наовард, магар ҷавононе аз бани Исроил, он ҳам ба тарс аз Фиръавн ва бузургони қавми ӯ, ки мабодо онҳоро аз дин баргардонанд. Бегумон Фиръавн дар замин тугён карда буд ва аз зумраи таҷовузкорон буд.⁽¹⁾
84. Ва Мӯсо гуфт: «Эй қавми ман, агар ба Аллоҳ имон овардаед ва агар мусалмон ҳастед, ба ӯ таваккал кунед!»
85. Пас, қавми Мӯсо барояш гуфтанд: Бар Аллоҳ таваккал кардем, эй Парвардигори мо, моро мағлуби ин мардуми ситамкор макун, то гумон накунамд, ки онҳо барҳақанд.
86. Ва ба раҳмати худ моро аз дасти ин кофирон начот деҳ, зеро қавми Фиръавн онҳоро ғулом мегирифтанд ва дар корҳои ифлос ба кор мебуданд⁽²⁾!

وَيُحْيِي اللَّهُ الْحَيَّ بِكَلِمَاتِهِ ۖ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

فَمَاءٌ آمِنٌ لِّمُوسَىٰ إِلَّا ذَرِيَّةً مِّن قَوْمِهِ عَلَىٰ
خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ
فِرْعَوْنَ لَعَالِي فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ
الْمُصْرِفِينَ ﴿٨٣﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ يَقَوْمِ إِن كُنتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ
فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُّسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً
لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

وَيَجْنَابِرْ حَتْمَكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 \ 287

(2) Тафсири Табарӣ 15 \ 171

87. Ба Мӯсо ва бародараш ваҳй кардем, ки барои қавми худ дар шаҳри Миср хонаҳо бигиред ва хонаҳои худро ибодатгоҳ созед ва намози фарзшударо дар вақташ гузоред ва мӯъминонро ба нусрат ва савоби бисёр мужда диҳед.⁽¹⁾

88. Мӯсо гуфт: «Эй Парвардигори мо, ба Фиръавну бузургони қавмаш дар ин ҷаҳон зинату (қасрҳо, хидматгори, маркабҳои фоҳира) амволи бузург додай, то дигаронро аз роҳи Ту гумроҳ кунанд. Эй Парвардигори мо, амволашонро нобуд соз ва бар дилҳояшон муҳр бинех, пас имон наёранд, то он гоҳ, ки азоби дардоварро бубинанд».⁽²⁾

89. Аллоҳ гуфт: «Хости Шумо иҷобат шуд, дар ҳаққи Фиръавн ва гурӯҳаш ва молҳояшон, собитқадам бошед ва даъвататонро давом диҳед ва бо роҳи нодонон пайравӣ макунад».⁽³⁾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا
لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَأَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ
قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ
وَمَلَآئِهِ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا
لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ
أَمْوَالَهُمْ وَأَشْدُدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ
يُرَوُّوا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمْ مَا قَأَسْتَفِيمَا
وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْمَلُونَ ﴿٨٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\289

(2) Тафсири Саъдӣ 1\372

(3) Тафсири Табарӣ 15\185

90. Мо бани Исроилро аз баҳр гузаронидем. Фиръавну лашкариёнаш ба қасди ситаму таҷовуз аз ақиби онҳо шуданд. Чун Фиръавн ғарқ мешуд, ва яқин донист, ки ҳалок мешавад гуфт: «Имон овардам, ки ҳеч маъбуде нест ҷуз он ки бани Исроил ба он имон овардаанд ва ман аз таслимшудагонам».

91. Оё акнун (эй Фиръавн) Аллохро сазовори парастии меҳисобӣ? Ва пеш аз расидани ин азоб Аллохро исён мекардӣ ва аз бадкорон будӣ. Дар ҳолати марг ва азоб туро тавба суд надиҳад.⁽¹⁾

92. Имрӯз ҷисми туро аз дарё наҷот медиҳем⁽²⁾ ба берун меафканем, то барои онон, ки пас аз ту мемонанд, ибрате бошӣ ва ҳол он ки бисёре аз мардум аз оёти Мо гофиланд!

93. Албатта, бани Исроилро дар макони неқӯе ҷой додем ва аз покиҳо рӯзияшон додем ва то он ҳангом, ки соҳиби дониш

﴿ وَجَوْرًا بَنِي إِسْرَائِيلَ بِالْبَحْرِ فَأَتَّعَهُمْ فِرْعَوْنَ وَجُنُودَهُ بَغِيًّا وَعَدًّا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْعَرْفُ قَالَ ءَأَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَأَمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

﴿ أَلَمْ تَكُنْ مِنَّا قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

﴿ قَالُوا مَرْئِيكَ بَدَّلْنَاكِ كُنُودًا لِمَن خَلَقَكَ ءَايَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ ءَأَيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾

﴿ وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مَبُوءًا صَدَقَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\194

(2) Яъне бани Исроил дар ҳалок шудани Фиръавн бовар накарданд, пас Аллох ҷисми мурдаи ўро ба берун партофт, то яқин бидонанд, ки мурдааст. Тафсири Табарӣ 15\198

нашуда буданд, ихтилофе
надоштанд⁽¹⁾. Парвардигори
ту дар рӯзи қиёмат дар он
ҷӣ ихтилоф мекарданд,
миёнашон ҳукм хоҳад
кард!

94. Агар дар он ҷӣ бар ту
нозил кардаем, дар шубҳа
ҳастӣ, бикурс аз онҳое,
ки пеш аз ту буданд, ки
китоби Тавроту Инҷилро
мехонанд ва аз омадани
ту ихтилоф надоштанд,
зеро ки дар китобҳояшон
аз сифатҳои омадани ту
хабардор буданд. Ҳароина
ҳақ аст он ҷӣ аз ҷониби
Парвардигорат бар ту нозил
шудааст. Пас набояд аз
ҷумлаи шубҳакунандагон
бошӣ!⁽²⁾

95. Ва мабош (эй Расул) аз
онон, ки оёти Аллохро
дурӯғ мешуморанд;
онгоҳ аз зиёнкороне
шавӣ, ки Аллоҳ ғазаб ва
гирифтори азобашон
кард!⁽³⁾

فَإِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ
الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ
لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُضْتَرِّينَ ﴿٤١﴾

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتٍ آلِهَةٍ
فَكَوْنُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٥﴾

(1) Яъне, дар омадани паёмбари охири замон ихтилоф надоштанд, зеро сифатҳои ӯро дар китобашон меёфтанд. Чун паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салаам ба паёмбари мабъус гардид, баъзе имон оварданд ва баъзе кофир шуданд. Тафсири Табарӣ 15\199

(2) Тафсири Табарӣ 15\200

(3) Тафсири Табарӣ 15\204

96. Касоне, ки сухани Парвардигори ту⁽¹⁾ дар бораи онон собит шуд, имон намеоваранд,

97. агарчи бар онҳо ҳар нишона ва мӯъџизае биёяд, то он гоҳ, ки азоби дардоварро бубинанд.

98. Имон овардани ҳеҷ қавме ва миллате, дар вақти фуруд омадани азоби Парвардигор барояшон фоидае надод,⁽²⁾ магар қавми Юнус, ки чун имон оварданд азоби хоркунандаро дар дунё аз онон бардоштем ва эшонро то замони муайяне аз зиндагии дунё бархурдор кардем.

99. Эй Расул агар Парвардигори ту (эй Расул) бихоҳад, ҳамаи касоне, ки дар рӯи заминанд, имон меоваранд. Лекин Ёро дар ин ҳикматест; касеро бихоҳад ҳидоят мекунад ва касеро бихоҳад мувофиқи ҳикматаш гумроҳ месозад. Оё ту мардумро маҷбури вомедорӣ, ки имон биёваранд?⁽³⁾

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾

وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿١٧﴾

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَاءَ امْتَنُوا كَسَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخَزْزِي فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُم إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٨﴾

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

(1) Яъне, ҳукми Аллоҳ бар лаънат ва ғазаб дар бораи онҳо собит шуд. Тафсири Табарӣ 15\205

(2) Чунон ки Фиръавн дар вақти ғарқ шудан имон овард, вале суде накард. Тафсири Табарӣ 15\205

(3) Тафсири Саъдӣ 1\374

100. Бе ҳукми Аллоҳ ҳеч кас наметавонад имон биёварад. Ва азобро бар касоне, ки хиради хеш ба кор намебаранд, муқаррар мекунад.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُوْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

101. Бигӯ эй Расул барои қавми худ: «Бингаред ва ибрат бигиред, аз чизҳое, ки дар осмонҳову замин аст аз нишонаҳои Парвардигор!» Ва ин оёту хушдориҳо қавмеро, ки имон намеоваранд, суд намекунад!

قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا تُعْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

102. Оё ҷуз ин аст, ки интизории рӯзеро мекашанд, монанди рӯзҳое, ки пешиниёнашон мунтазираш буданд? Бигӯ эй Расул: «Интизорӣ бикашед, азоби Аллохро, ки ман низ бо шумо мунтазираман!»

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ
خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

103. Он гоҳ паёмбаронамон ва касонеро, ки имон овардаанд, аз азоби Худ наҷот медиҳем. Зеро бар Мо лозим аст, ки аз фазлу карами Худ муъминонро наҷот диҳем. Чунон ки паёмбарони гузаштаро бо ҳамроҳи имоноварандагонашон наҷот додем.⁽¹⁾

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Бигӯ эй Расул: «Эй мардум, агар шумо дар ҳақ будани дини ман шак доред, ман чизхоеро (аз бутон), ки ба ҷои Аллоҳ мепарастед, нампарастам. Ман Аллохро мепарастам, ки шуморо мемиронад ва амр шудаам, ки аз мӯъминон бошам!»
105. Ва эй Паёмбар ба дини ислом ва яктопарастӣ рӯй овар ва аз мушрикони мабош, ки дар ибодати Парвардигорашон шариконеро муқаррар сохтанд ва худро ба он сабаб ҳалок сохтанд!⁽¹⁾
106. Ба ҷои Аллоҳ чизеро, ки ба ту на фоида мерасонад ва на зиён, махон (яъне ибодат макун онҳоро ба умеди фоида дидан ва ё хавф бурдан аз онҳо)! Агар чунин кунӣ, аз ситамкорон (аз мушрикони) хоҳӣ буд.⁽²⁾
107. Ва агар Аллоҳ ба ту зиёне бирасонад, ҷуз ӯ касе дафъи он натавонад кард. Ва агар барои ту хайре бихоҳад, ҳеҷ кас фазли ӯро бознатавонад дошт. Аллоҳ фазли худро ба ҳар кас аз бандагонаш, ки бихоҳад, мерасонад ва

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي
فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَا لَكُمْ أَعْبَادُ اللَّهِ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَأَمْرٌ أَنْ
أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

وَأَنْ أَقْتُمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا
يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ
الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

وَإِنْ يَمَسَّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ
إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ
يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\218

(2) Тафсири Табарӣ 15\219

касе наметавонад монeъи он гардад ва Ū омӯрзандаи гуноҳони тавбакунандагон ва меҳрубон ба имондорони итоъаткор аст!⁽¹⁾

108. Бигӯ: «Эй мардум, паёми ростин, ки Куръон аст аз ҷониби Парвардигоратон тавассути паёмбари содиқи охирзамон бароятон омадааст. Пас ҳар кас, ки ба роҳи рост ҳидоят ёбад, ҳидоят ба фоидаи ӯст. Ва ҳар кӣ аз ҳақ гумроҳ гардад, ба зиёни хеш ба гумроҳӣ афтадааст. Ва ман ӯҳдадори муроқиби аъмол ва масъули назорат бар афъоли шумо нестам ва қудрати онро надорам, ки шуморо аз куфр боздорам ва ба пазириши имон водор созам».⁽²⁾

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِ ۗ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾

109. Аз он чи, ки бар ту ваҳӣ мешавад, пайравӣ кун ва сабр кун дар баробари азият ва озоре, ки дар роҳи таблиғи рисолати осмонӣ ба ту мерасад, то он ки Аллоҳ миёни ту ва дигарон доварӣ ва файсала кунад ва фармони худро содир намояд ва Ū беҳтарини ҳукмкунандагон аст!⁽³⁾

وَاتَّبِعْ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَخْرُجَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\219

(2) Тафсири Табарӣ 15\220

(3) Тафсири Табарӣ 15\221

Сураи Худ

Дар Макка нозил шудааст ва аз 123 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Ро.⁽¹⁾ ин Қуръон китобест, аз ҷониби Аллоҳ, нозил шудааст бар бандааш Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ки оятҳояш устувор аз ҳар гуна нақсу камбудихо, сипас возеҳу равшан карда шудааст бо амру наҳй ва баён карда шудааст бо ҳалолу ҳаром ва савобу азоб; аз ҷониби Аллоҳи ҳакиме, ки корҳояш аз рӯи кордонӣ аст ва аз оқибати онҳо огоҳ аст.⁽²⁾
2. Эй Паёмбар, ба мардум бигӯ; ки чуз Аллоҳи якоро напарастед, ман аз ҷониби Ӯ аз азобаш шумоёнро бимдиҳанда ва ба савобаш муждиҳанда ҳастам.⁽³⁾
3. Ва низ аз Парвардигоратон омӯрзиш бихоҳед ва ба даргоҳаш тавба кунед, то шуморо то муддати муайяне аз ризқе неқӯ,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكِتَابِ أَكْرَمْتَهُ وَإِنَّهُ رَبُّهُ فَفَضَّلَتْ مِنْ لَدُنِّ
حَكِيمٍ خَيْرٍ ۝

أَلَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ۝

وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ تُوْبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا
حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ
فَضْلَهُ ۚ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ كَبِيرٍ ۝

(1) Сухан дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.

(2) Тафсири Бағавӣ 4\155 ва Табарӣ 15\228

(3) Тафсири Саъдӣ 1\375

бархурдор гардонад. Ва дар охират баробари адлу доди хеш ҳар шоистаи неъматро неъмат диҳад. Ва агар аз имон ба Аллоҳ ва тоъату ибодати ӯ рӯй гардонед, бар шумо аз азоби рӯзи бузург, ки рӯзи қиёмат аст, бимнокам.⁽¹⁾

4. Бозгаштатон ба сӯи Аллоҳ аст ва ӯ ба ҳар коре қодир аст!
5. Огоҳ бош, ки инҳо мушрикон дар замири худ куфрро пинҳон медоранд. Гумон мекунанд, ки он чӣ дар замири худ нигоҳ медоранд бар Аллоҳ пӯшида мемонад. Оё намедонанд, ҳаноме ки аз рӯи ҷаҳолаташон ҷомаҳои худ дар сар мекашанд, Аллоҳ медонад он чиро пинҳон медоранд ва он чиро ошкор мекунанд. Пинҳон ва ошкорашон назди Аллоҳ баробар аст. Чаро ки ӯ донои рози дилҳост.⁽²⁾
6. Ҳеҷ чунбандае дар рӯи замин нест, ҷуз он ки рӯзии ӯ бар ӯҳдаи Аллоҳ аст ва ҷои қарори зист ва дафнашро медонад, зеро ҳама дар

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

أَلَا إِنَّهُمْ يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيْسَتْ خَفُومًا
الْأَحِينِ يَسْتَفْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلَيْهِمْ يَدَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا
كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ ﴿٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\229

(2) Тафсири Табарӣ 15\235

Китоби мубин (Лавҳи
Маҳфуз) омадааст.⁽¹⁾

7. Ўст, ки осмонҳову заминро
дар шаш рӯз офарид ва пеш
аз ин Арши Ў бар рӯи об буд.
То биёзмояд, кадоме аз шумо
амалҳои некӯтарро⁽²⁾ анҷом
медихад. Ва агар бигӯӣ –эй
Расул-, барои мушрикон,
ки баъд аз марг зинда
мешавед, албатта ба дурӯғ
баровардани ту мешитобанд
ва мегӯянд, ки ин Қуръон ҷуз
ҷодуи ошкор нест!
8. Ва агар муддати муайяне
аз мушрикон азобашонро
боздорем, масхаракунон
меपुरсанд: «Чӣ чиз монегӣ
он шудааст?» Огоҳ бошед,
чун азобашон фаро расад,
онро бознагардонанд ва он
чиро масхара мекарданд,
ононро он азоб аз ҳар тараф
дар бар хоҳад гирифт.⁽³⁾
9. Агар инсонро раҳмате
бичашонем, (аз саломатӣ
ва эминӣ) сипас онро аз ў
баргирем, бисёр ноумед
мешавад ва ношукрӣ
мекунад.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ
يَسْأَلُكُمْ أَنْتُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ
قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَعْرِضُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ
لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِسْحَارٌ
مُؤْتَمِنٌ ﴿٧﴾

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى آتَمَّةٍ
مَعْدُودَةٍ لَيَقُولَنَّ مَا يَجْحِسُ فِي الْأَيْمَانِ
يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾

وَلَئِنْ آذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ
زَرَعْنَا مِنْهُ إِتْنًا لَرِغْسًا كَافُورًا ﴿٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\317

(2) Ва он амалест, ки ҳолис барои Аллоҳ ва мувофиқ ба суннати Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бошад. Тафсири ибни Касир 4\ 308

(3) Тафсири Табарӣ 15\254

10. Ва агар пас аз сахтиву ранҷ неъмату осоише ба ӯ бичашонем, мегӯяд: «Сахтихо аз ман дур шудааст». Ва дар ин ҳол шодмон аст ва худситоӣ мекунад,
11. магар касоне, ки сабр варзиданд бар машаққатҳо ва барои шукри неъматхояш корҳои некӯ карданд, омӯрзиш ва музди бузург аз они онҳост!⁽¹⁾
12. Мабодо, баъзе аз чизҳоеро, ки ба ту эй Расул ваҳй кардаем, тарк кунӣ ва ба он дилтанг бошӣ, ки мегӯянд: Чаро ганҷе (моли бисёре) бар ӯ фуруғи фиристода намешавад?⁽²⁾ Ва чаро фариштае ҳамроҳи ӯ намеояд? Ҷуз ин нест, ки ту бимдиҳандае беш нестӣ ва Аллоҳ аст, ки корсози ҳар чизест.
13. Ё он ки мегӯянд ин мушрикони аҳли Макка, ки Муҳаммад аз худ бармебофад ва ба дурӯғ ба Аллоҳ нисбаташ мекунад. Бигӯ барояшон: Агар рост

وَلَيْنَ أَذَقْتَهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ
مَسْتَه لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي
إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

فَلَمَّا تَرَكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ
بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا أَلَمْ نَأْمُرْكَ أَنْ
تَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرٍ سُورٍ
مِثْلِهِ مَفْرُودٍ وَأَدْعُوا مَنْ أَسْطَعْتُم مِّنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15 \ 257

(2) Ин гуфторашон аз рӯи зулм ва чаҳолаташон аст; ту бар амри Парвардигорат устувор бош ва ин гуфторҳо туро бознадоранд ва дилтанг машав! Тафсири Саъдӣ 1 \ 378

мегӯед, ҷуз Аллоҳ ҳар киро,
ки тавонед, ба ёрӣ биталабед
ва даҳ сура монанди он ба
ҳам барбофта биёваред.

14. Бигӯ эй Муҳаммад, барои
инҳо мушрикони, пас агар
шуморо иҷобат накарданд,
(ба овардани даҳ сура
монанди он ба ҳам барбофта)
бидонед, ки Қуръон ба илми
Аллоҳ нозил шуда ва низ
ҳеч маъбуде барҳақ ҷуз Ӯ
нест. Пас оё шумо мусалмон
(фармонбардори Аллоҳ)
ҳастед?⁽¹⁾

فَأَلَمْ يَسْتَجِيبُوا الْكُفْرَ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا
أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

15. Онон, ки (дар мақсадашон
танҳо) зиндагиву зиннати ин
дунёро бихоҳанд, пас ҳамаи
музди кирдорашонро дар ин
ҷаҳон пурра медиҳем ва дар
он нуқсоне намебинанд.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرِزْقَهَا نُؤْتِفْ
إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا
يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾

16. Инҳо касоне ҳастанд⁽²⁾, ки
дар охираат ҷуз оташ насибе
надоранд ва ҳар чӣ дар дунё
кардаанд, бекор карда шавад
ва ҳар чӣ ба ҷой овардаанд,
дурӯғ аст!

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Оё он кас, ки аз ҷониби
Парвардигори хеш далели
равшане дорад ва дунболи
вай гувоҳе аз ҷониби

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ يَدَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ
مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً
أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مَن

(1) Тафсири Табарӣ 15\261

(2) Яъне аз аҳли куффоранд, гуё ки барои дунё офарида шудаанд. Тафсири
Саъдӣ 1\378

Парвардигори ӯ меояд (ва он Ҷабраил ё Муҳаммад алайҳимуссалом аст) ва пеш аз Қуръон ҳам китоби Мӯсо, ки худ пешвову раҳмате будааст, ба он гувоҳӣ додааст ва бо он кас, ки далеле надорад, баробар аст? Онҳо ба он китоби Қуръон имон меоваранд. Ва ҳар кӣ аз гурӯҳҳо ба Қуръон кофир шавад, ҷойгоҳаш дар оташ аст. Дар фуруд омадани Қуръон шак макун, эй Расул, ки ҳақ аст ва аз ҷониби Парвардигорат омадааст. Вале бештари мардум имон намеоваранд ва ба он чӣ фармуда шудааст, амал намекунанд! (Ва ин роҳнамуди ом барои уммати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аст).⁽¹⁾

18. Чӣ кас ситамкортар аз он касест, ки ба Аллоҳ дурӯғ мебандад? Онҳо ба пеши Парвардигорашон рӯзи қиёмат оварда мешаванд, пас аз амалҳояшон мепурсад ва шоҳидон⁽²⁾ гувоҳӣ хоҳанд, ки бар Парвардигорашон

الْأَخْرَابِ فَأَلَنَّا رُءُوسَهُمْ وَقَلَّ تَكْفِيرٌ فِي مَرِيئَةٍ
مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ
أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\167

(2) Фариштагон ва паёмбарон

дурӯғ мебастанд. (Аллоҳ мефармояд:) Лаънати Аллоҳ бар ситамкорон бод;

19. Он ситамкороне, ки мардумро аз роҳи Аллоҳ⁽¹⁾ бозмедоранд ва онро қач ва нодуруст нишон медиҳанд ва онон кофиронанд, ба охират имон надоранд,
20. инҳо мушрикони наметавонанд дар рӯи замин Аллоҳро нотавон ва дармонда созанд ва ҷуз ӯ ҳеҷ сарпарасте надоранд, азобашон дучандон мешавад. Онҳо на тавоноии шунидани ҳақро доранд, ки ба он баҳравар шаванд ва на тавоноии дидани далелҳои Аллоҳро доранд, ки ба он роҳ ёбанд.⁽²⁾
21. Онҳо ба ҳештан зиён расониданд ва он чиро, ки бар он дурӯғ мебофтанд⁽³⁾, аз даст додаанд.
22. ҳатман онон дар охират зиёнкортаринанд, зеро онҳо манзалаҳои аҳли ҷаннатро фуруҳтанд ва бар ивази

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَعِفُ لَهُمْ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْرَوْنَ ﴿٢١﴾

لَا جِرَاءَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

(1) Аз имон овардани ба Аллоҳ ва иқрои қардани убудияташ ва аз ихлос ибодат қарданаширо бозмедоранд.

(2) Тафсири Табарӣ 15\286

(3) Аз шарик овардан ба Аллоҳ (аз бутҳои ростқардашуда: аз санг ё ҷӯб ё мис). Тафсири Табарӣ 15\288

он манзалаҳои дӯзахро
хариданд.⁽¹⁾

23. Касоне, ки ба Аллоҳ ва
расули Ӯ имон овардаанд
ва корҳои шоиста
кардаанд ва дар баробари
Парвардигорашон сар ҳам
намудаанд, аҳли биҳиштанд
ва дар он ҷовидонанд.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَأَخْتَبُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٣﴾

24. Мисоли ин ду гурӯҳ
(мӯъминон ва кофирон)
мисоли кӯру кар ва бинову
шунавост. Гурӯҳи кофирон
ҳақро намебинанд, ки
онро пайравӣ намоянд
ва намешунаванд, ки
роҳ ёбанд, аммо гурӯҳи
мӯъминон ҳуҷҷатҳои
Аллохро мебинанд ва
даъваташро қабул мекунаанд.
Оё мисоли ин ду гурӯҳ бо
ҳам баробаранд? Чаро панд
намегиред?⁽²⁾

* مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ
وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيانِ مَثَلًا
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٤﴾

25. Ва Нӯхро бар мардумаш
ба паёмбарӣ
фиристодем. Гуфт: Ман
барои шумо бимдиҳандаи
ошкорам,

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِتِي لَكُمْ نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

26. ки ҷуз Аллоҳи барҳақро
напарастед! Зеро аз азоби
сахти рӯзи қиёмат бар шумо
метарсам, агар шумо Ӯро

أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمِ الْيَوْمِ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\288

(2) Тафсири ибни Касир 4\315

ба ягонагиаш парастииш
накунед!⁽¹⁾

27. Бузургони қавмаш, ки кофир буданд, гуфтанд: Мо туро чуз инсоне монанди хеш намебинем. Ва намебинем, ки чуз бечораҳолони мо (фақиру, бемақом) аз ту пайравӣ кунанд. Ва намебинем, ки шуморо бар мо фазилате бошад дар ризку рӯзӣ ва мол, балки эътиқод дорем, ки дурӯғ мегӯед.

28. Нӯҳ гуфт: Эй қавми ман, чӣ мегӯед, агар аз сӯи Парвардигорам далели равшан дошта бошам, ин ки ман барҳақ ҳастам ва ӯ ба ман раҳмати хеш (яъне, нубувват ва рисолат) арзонӣ карда бошад. Пас, ҳақиқати он, ба сабаби нодонӣ ва фирефташуданатон дар дунё бар шумо пинҳон монда бошад, оё дар ҳоле, ки худ намехоҳед, шуморо ба зӯрӣ ба даромадани ислом маҷбур созем? Лекин шуморо ба Аллоҳ месупорем, то ӯ ҳукм намояд дар амри шумо он чи ки мебинад ва мехоҳад.⁽²⁾

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا
تَرَىكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَىكَ إِلَّا
الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِّئِ الرَّأْيِ وَمَا تَرَى
لَهُمْ عَلَيْهِمْ مِنْ فَضْلٍ بَلْ نُنظِرُكُمْ
كَذِبِينَ ﴿١٧﴾

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي
وَأَتَانِي رَحْمَةٌ مِنْ عِنْدِهِ فَعَمِيتَ عَلَيْكُمْ
أَنْذَرْتُكُمْ مَكُوهًا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Саъди 1\380

(2) Тафсири Табарӣ 15\299

29. Ва эй қавми ман, дар баробари таблиғи рисолати хеш моле аз шумо наметалабам ва гумон мабаред, ки ман аз кори худ умеди моли дунё дорам. Музди ман танҳо ба Аллоҳ аст. Онҳоеро, ки имон ба ягонагии Аллоҳ овардаанд, аз худ намеронам, онон бо Парвардигори хеш рӯ ба рӯ хоҳанд шуд. Вале мебинам, ки шумо эй қавм мардуми нодон ҳастед, ки мефармоед маро дӯстони Аллоҳро аз худам биронам.⁽¹⁾

30. Ва эй қавми ман, агар мӯъминонро аз худ биронам, чӣ касе дар баробари азоби саҳти Аллоҳ маро ёрӣ хоҳад кард? Оё ҳақиқатро дарнамеёбед?

31. Ба шумо намегӯям, ҳазинаҳои Аллоҳ дар назди ман аст. Ва илми ғайб ҳам намедонам. Ва намегӯям, ки фаришта ҳастам. Ва намегӯям, ки Аллоҳ ба онон, ки дар назари шумо хору ҳақир метобанд⁽²⁾, хайри худро ато накунад. Аллоҳ ба он чӣ дар дилҳои онҳост, огоҳтар аст. Агар

وَيَقُولُ لَأَسْأَلَنَّكُمْ عَلَيْهِ مَا لَئِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلْكُوا رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَأَيْتُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾

وَيَقُولُونَ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\301

(2) Мӯъминони заъифҳол

чунин кунам, аз ситамкорон хоҳам буд.

32. Гуфтанд: «Эй Нӯҳ, бо мо ҷидол (баҳс, ситеза) кардӣ ва бисёр ҳам ҷидол кардӣ. Агар ту дар даъвои худ рост мегӯӣ, ҳар ваъдае аз азоб, ки ба мо додаӣ, биёвар!»
33. Нӯҳ барои қавмаш гуфт: Аллоҳ аст, ки агар бихоҳад, он ваъдaro меорад ва шумо очизкунандаи Аллоҳ нестед.
34. Ва агар Аллоҳ хоста бошад, ки гумроҳатон созад, агар ман бихоҳам шуморо панд диҳам, пандам суд нахоҳад кард. Ёст Парвардигори шумо ва ҳама ба сӯи Ё дар охират барои ҳисобу ҷазо бозгардонида мешавед.
35. Ё мушрикҳои қавми Нӯҳ мегӯянд, ки ин суханро ба Аллоҳ дурӯғ бастааст. Бигӯ барояшон: Агар онро ба Аллоҳ дурӯғ баста бошам, гуноҳаш бар ман аст ва ман аз гуноҳе, ки мекунад, пок ҳастам ва ба сабаби гуноҳи шумо ба азоб гирифта нашавам.⁽¹⁾

قَالُوا يَنْبُوحُ قَدْ جَدَدْتَنَا فَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِ السَّلْطَانَ
يَمَاعِدًا إِنَّ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ
بِعٰجِزِينَ ﴿٣٣﴾

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصِيحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ
لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَ
إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا يُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

36. Ва ба Нӯҳ ваҳй расид, ки аз қавми ту ҷуз он гурӯҳ, ки имон овардаанд, дигар имон нахоҳанд овард. Аз кирдори онон андӯҳгин мабош, ки Ман онҳоро ҳалоккунандаам ва туро аз онҳо начотдиҳандаам.⁽¹⁾
37. Киштиро зери назар ва таълиму тавҷеҳи Мо бисоз ва дар бораи он ситамкорон бо ман сухан мағӯй⁽²⁾, ҳамоно, онҳо ғарқшавандагонанд.⁽³⁾
38. Нӯҳ киштӣ месохт ва ҳар бор, ки бузургони қавмаш бар ӯ мегузаштанд, масхарааш⁽⁴⁾ мекарданд. Меғуфт: Агар шумо моро дар дунё масхара мекунед, ба зудӣ мо ҳам монанди шумо дар охират масхараатон хоҳем кард.⁽⁵⁾
39. Ба зудӣ хоҳед донист, ки дар дунё бар сари чи касе азобе меояд, ки хораш созад ва азоби ҳамешагӣ дар охират бар вай фуруд ояд!

وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوْحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا أَمَنٌ
قَلِيلٌ ؕ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

وَأَصْنَعُ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَلَا تَخْطِبْنِي
فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرَضُونَ ﴿٣٧﴾

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ
قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنِّي فَإِنَّا
نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\173

(2) Яъне, аз ман барои онҳо дархости муҳлат ва шафоъат мақун

(3) Тафсири Бағавӣ 4\174

(4) Оё баъд аз паёмбарӣ ба устод баргаштӣ ва киштиро дар хушкӣ ба кор мебарӣ?

(5) Тафсири Табарӣ 15\310

40. Чун фармони Мо ба ҳалоки онҳо даррасид ва танӯр⁽¹⁾ чӯшид, гуфтем: Аз ҳар чинсе ду тан (нару мода) ва низ хонадони худро дар киштӣ савор кун, ғайри он касе⁽²⁾, ки фармони ҳалоки онҳо пеш содир шудааст ва низ ҳамроҳ гир онҳоеро, ки ба ту имон овардаанд. Ва чуз андаке ба ӯ имон наёварда буданд.⁽³⁾

41. Ва Нӯҳ барои касоне, ки аз аҳли имон бо ҳамроҳии ӯ буданд, гуфт: Бар он киштӣ савор шавед, ки равон шуданаш ва истоданаш ба номи Аллоҳ аст. Зеро Парвардигори ман омӯрзаандааст тавбакунандагонро ва меҳрубон аст ба бандагонаш!

42. Ва киштӣ ононро дар миёни мавҷҳое, ки баланд мешуд, чун кӯҳ мебуд. Ва Нӯҳ писарашро, ки дар гӯшае истода буд, нидо дод: Эй писаракам, бо мо савор шав ва бо кофирон мабош, ки фарқ хоҳӣ шуд!⁽⁴⁾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَذُنُوبَهُمْ
فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوِّجَيْنٍ أَثْنَيْنِ وَأَهْلِكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ
مَعَهُ إِلَّا لَاقِلِيلٌ ﴿٤٠﴾

* وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبَهَا
وَمَرَسَهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى
نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَب مَعَنَا
وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾

(1) Танӯри пухтупази нон, ки чӯшидани об аз он далолат бар омадани азоб мекунад

(2) Яъне, касе, ки ба Аллоҳ имон наовардаст монанди ҳамсараш ва яке аз писаронаш

(3) Тафсири Бағавӣ 4\176

(4) Тафсири Бағавӣ 4\178

43. Писари Нӯҳ гуфт: ман ба кӯхе, паноҳ хоҳам бурд, ки маро аз об нигоҳ дорад. Нӯҳ гуфт: Имрӯз ҳеч ниғаҳдорандае аз азоби Аллоҳ нест, магар касеро, ки Аллоҳ бар ӯ раҳм оварад. Ноғаҳон мавҷи баланде миёни он ду ро фаро гирифт ва ӯ аз ғарқшудагон гардид.
44. Ва гуфта шуд: Эй замин, оби худ фуру бар ва эй осмон, аз боридан бозист. Об фуру шуд ва кор ба поён омад ва кишти бар кӯҳи Ҷудий қарор гирифт ва нидо омад аз ҷониби Аллоҳ, ки ҳалокат бод бар мардуми ситамкор!
45. Ва Нӯҳ Парвардигораширо нидо дод: Эй Парвардигори ман, писарам аз хонадони ман буд ва ваъдаи Ту ҳақ аст ва нерӯмандтарини ҳукмқунандагон Ту ҳастӣ!
46. Аллоҳ гуфт: Эй Нӯҳ, ҳароина, ӯ аз хонадони ту нест (яъне, ӯ аз ҷумлаи касоне нест, ки онҳоро наҷот медиҳем), албатта, пурсидани ту наҷоти писаратро амали солеҳ нест, зеро писараш кофир буд. Пас ту Маро аз чизе суол мақун, ки туро дониши он нест! Ба дурусти, ки панд медиҳам туро, ки аз мардуми

قَالَ سَأُوۡىٓ اِلٰى جَبَلٍ يَّعِصِمُنِي مِنَ الْمَآءِ
 قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ
 وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِيۡنَ ﴿٤٣﴾

وَقِيۡلَ يٰۤاَرْضُ اَتْبَلِيۡ مَآءِكَ وَيَسْمَآءُ اَقْلَبِي
 وَغِيۡضَ الْمَآءِ وَفُصِّيۡ الْاَمْرُ وَاَسْوَتَ عَلٰى
 الْجُوۡدِيۡىٓ وَقِيۡلَ بَعْدَ الْقَوۡمِ الظّٰلِمِيۡنَ ﴿٤٤﴾

وَبَادِىۡ نُوۡحٌ رَبِّهٖ فَقَالَ رَبِّ اِنۡ اَبْنٰى مِنْ اَهْلِيۡ وَاِنۡ
 وَعَدَكَ الْحَقُّ وَاَنْتَ اَحْسَنُ الْحٰكِمِيۡنَ ﴿٤٥﴾

قَالَ يٰۤنُوۡحُ اِنَّهٗ رَآسٌ مِّنۡ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَيۡرُ
 صٰلِحٍ فَلَا تَسۡتَلِيۡنَ مَا يَبۡسُ لَكَ بِهٖ عَمَلُوۡا اِنِّىۡ
 اَعْطٰكَ اَنْ تَكُوۡنَ مِنَ الْجٰهِلِيۡنَ ﴿٤٦﴾

нодон набошӣ. (Яъне, ту худ бар ҳалоки кофирон дуъо мекардӣ, баъд аз он наҷоти кофиронро суол мекунӣ)⁽¹⁾

47. Нӯҳ гуфт: Эй Парвардигори ман, паноҳ мебарам ба Ту, аз он, ки аз Ту он чиро бишурсам, ки маро дониши он нест! Ва агар маро наёмӯрзӣ ва ба ман раҳм нанамой, аз зиёнкардагон хоҳам буд.
48. Гуфта шуд: Эй Нӯҳ, ҳароина ба саломат ва баракоте, ки бар туву онҳо, ки ҳамроҳи туанд, арзонӣ доштаем, фуруд ой аз киштӣ. Ва умматҳое ҳастанд аз зурриёти ҳамроҳони ту, ки онҳоро аз неъматҳои дунё бархурдор месозем, он гоҳ мерасад онҳоро азоби дардовари Мо дар охира⁽²⁾.
49. Аллоҳ барои Расулаш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам меғӯяд: Инҳо аз хабарҳои ғайб ҳастанд, ки бар ту ваҳӣ мекунем. Пеш аз ин на ту ва на қавмат онҳоро намедонистед. Пас сабр кун, бар дурӯғ баровардани

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمْرٌ سَنَنْتَهُمْ فَرِيضَةً مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءْنَا بِالْبُرْهَانِ الْبَيِّنَاتِ وَالْحَقُّ مِنَّا وَإِنَّا نَجْعَلُ لِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا فَإِذَا جَاءَ أُمَّةٌ رَّسُولًا فَإِن سَأَلْتَهُمْ لَآئِمَّةً مِّنَّا فَأَصْرَبُوا بِأَلْسِنَتِهِمْ لَمَّا جَاءَهَا وَإِن سَأَلْتَهُمْ خَبْرًا مِّنَّا فَأَنصَرُوا بِغُلُوبِهِمْ لَمَّا جَاءَهَا وَإِن سَأَلْتَهُمْ عَن غُلَابٍ مِّن دُونِ ذَلِكَ فَلَا يَمْلِكُونَ كَلِمَةً بَعْدَ جَاءِهَا

(1) Тафсири Бағавӣ 4 \ 181

(2) Тафсири ибни Касир 4 \ 327

қавмат туру ва азият
доданашон туру, ба дурустӣ,
ки Мо туру нусрат хоҳем
дод, зеро оқибати нек аз они
парҳезгорон аст!⁽¹⁾

50. Ва бар қавми Од
бародарашон Худро
фиристодем. Гуфт барояшон:
Эй қавми ман, Аллоҳи
барҳақро бипарастед,
шуморо ҳеч маъбуди барҳақе
чуз Ё нест, пас холис Ёро
ибодат кунед ва нестед шумо
дар ибодати бутон магар
дурӯғсоzone.⁽²⁾

51. Эй қавми ман, он чи ки
ман шуморо ба он даъват
менамоям аз холис ибодат
кардан барои Аллоҳ ва
тарк кардани ибодати
бутпарастӣ аз шумо музде
наметалабам. Музди ман
танҳо бо он касест, ки маро
офаридааст. Чаро аз рӯи
хирад намеандешед?⁽³⁾

52. Ва эй қавми ман, аз
Парвардигоратон омӯрзиш
бихоҳед, он гоҳ ба сӯи Ё
бо тавба бозгардед, то
боронро пай дар пай бар
шумо фуру резад ва бар

وَالْيَا عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنَّ أَنْتُمْ لَأِلَّا
مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

يَقَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾

وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبِّيَ كُنْتُمْ تُؤْبَهُ إِلَيْهِ
يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ
قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 \ 328

(2) Тафсири Бағавӣ 4 \ 182

(3) Тафсири Табарӣ 15 \ 357

нерӯятон бияфзоад! Ва чун
гунаҳкорон аз даъвати ман
рӯй барматобед!

53. Гуфтанд: Эй Худ, ту барои мо
далели равшане наёвардаӣ
ва мо ба гуфтори ту ибодати
маъбудони ҳешро тарк
намекунем ва ба ту имон
намеоварем.

54. Ҷуз ин нагуем, ки баъзе
аз маъбудони мо ба ту
озоре⁽¹⁾ расондаанд. Гуфт
Худ барояшон: «Аллоҳро
гувоҳ мегирам ва шумо низ
гувоҳ бошед, ки ман аз он
чӣ ки шумо ғайри Аллоҳ
мепарастед, безорам.

55. Ҳамагӣ (шумо ҳамроҳи
бутҳоятон), бо ҳилагарӣ бар
зидди ман бархезед ва маро
мӯҳлат мадиҳед. (Худ инро
ба он хотир гуфт, ки бовари
комил дошт, ки на онҳо ва
на бутонашон барои ӯ чизе
зарар оварда наметавонанд⁽²⁾)

56. Ман бар Аллоҳи якто,
ки Парвардигори ман ва
Парвардигори шумост,
таваккал кардам. Ва ҳеҷ чизе
намерасад маро, магар ба
амри ӯ ва бар ҳама чиз ӯ

قَالُوا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
بِتَارِكِي آلِ الْهَيْتَانِ عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ
بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرْنَاكَ بِبَعْضِ آلِ الْهَيْتَانِ بِسُوءٍ
قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُ وَأَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا
تَشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

مِنْ دُونِهِ فَكَيْدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ أَخَذُ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

(1) Яъне маъбудони моро айбу эрод мегириӣ ва моро ба беҳиради нисбат
медиҳӣ ба ту осебе расондаанд. Муродашон аз ин осеб; девонагӣ аст

(2) Тафсири Табарӣ 15\361

тавоност. Ҳеч чунбандае,
нест бар рӯи замин, магар
Аллоҳ молики ўст. Албатта,
Парвардигори ман бар роҳи
рост аст (яъне, дар қазо ва
шариъат ва амраш одил аст,
некӯкорро бо некӯияш ва
бадкорро бо бадиаш қазо
медихад)!⁽¹⁾

57. Пас, агар рӯй бигардонед
аз иҷобат кардани даъвати
ҳақ ба ростӣ ки он чиро
ки бо он ба сӯи шумо
фиристода шуда будам
ба шумо расонидам ва
Парвардигори ман мардуми
дигареро ҷонишини шумо
хоҳад гардонид, ки онҳо
тавҳиди Ёро ба ҷо оранд
ва ибодаташро бо ихлос
адо намоянд ва ба сабаби
куфр ва исёнатон ҳеч ба
ӯ зиёне намерасонед.
Зеро Парвардигори ман
нигаҳбони ҳамаи чизҳост!⁽²⁾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ
وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ
شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

58. Ва чун фармони Мо барои
азоби қавми Худ даррасид,
ба раҳмати хеш Худ ва
касонеро, ки ба ӯ имон
оварда буданд, наҷот додем
ва онҳоро низ аз азоби саҳти
рӯзи қиёмат раҳонидем.⁽³⁾

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَا هُمُومِينَ عَذَابٍ عَلِيمٍ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\364

(2) Тафсири Табарӣ 15\365

(3) Тафсири Табарӣ 15\365

59. Ва инҳо қавми Од буданд, ки оёти Парвардигорашонро инкор карданд ва паёмбаронашро нофармонӣ карданд ва ба фармони ҳар ҷаббори саркаш гардан ниҳоданд.
60. Ва дар ин дунёву рӯзи қиёмат гирифтори лаънат шуданд. Огоҳ бошед, ки қавми Од ба Парвардигорашон кофир шуданд, огоҳ бошед, ки лаънат бод бар Од, қавми Худ!
61. Ва бар қавми Самуд бародарашон Солехро фиристодем, Пас барояшон гуфт: «Эй қавми ман, Аллоҳи барҳақро бипарастед! Шуморо ҷуз ӯ маъбуди барҳақе нест. Ӯст, ки шуморо аз замин падид овардааст ва шуморо дар замин зиндагонӣ⁽¹⁾ ва бақо дод. Пас омӯрзиш хоҳед аз гуноҳонатон ва ба даргоҳаш бозгашта тавба кунед. Албатта, Парвардигори ман наздик аст барои шахсе, ки ӯро бо ихлос ибодат мекунад ва дуъоҳоро иҷобат мекунад!⁽²⁾

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا
رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لِعَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَلَا
إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعِدَ الْعَادُ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

﴿٦١﴾ وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ هُوَ
أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا
فَأَسْتَغْفِرُوهُ فَنُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾

(1) Умри дарозашон дод, ҳатто яке аз онон аз сесада сол то ҳазор сол умр меид.

Тафсири Бағавӣ 4 \ 185

(2) Тафсири Бағавӣ 4 \ 185

62. Гуфтанд Самудиён ба паёмбарашон: Эй Солеҳ, пеш аз ин ба ту умед медоштем. Оё моро аз парастии он чӣ падаронамон мепарастиданд, бозмедорӣ? Мо аз он чӣ моро ба он мехонӣ⁽¹⁾, дар шаккем, ки моро дар шубҳаи бузург меандозад.

63. Солеҳ барои қавми худ гуфт: Эй қавми ман, хабар диҳед маро агар аз Парвардигорам ҳуччате ҳамроҳи худ дошта бошам ва ӯ ба ман раҳмати хеш (яъне, нубувват) арзонӣ карда бошад, чӣ касе маро ёрӣ мекунад, агар аз фармонаш сарпечӣ кунам? Агар аз шумо фармон барам, ҷуз ба зиёни ман нахоҳед афзуд.

64. Ва эй қавми ман, ин шутури Аллоҳ аст ва нишонаест барои шумо бар ҳақиқат будани он чи ки ба он шуморо даъват менамоям. Пас, онро бигзоред, то дар замини Аллоҳ бичарад ва ба ӯ ҳеч зиёне нарасонед, ки агар чунин кардед, ба зудӣ азоб шуморо фуру гирад.⁽²⁾

قَالُوا يَصْلِحْ فَذَكَرْنَا فِينَا مَرْجُوا فَبَلَ هَذَا
أَتَيْنَاهَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي
شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ
رَبِّيٰ وَأَنَا لِنِي مِنْهُ رَحِمَةً فَمَنْ يَضُرُّنِي مِنْ
اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُمْ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾

وَيَقُولُوا هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ
فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا
بِسَوْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾

(1) Ба ибодати Аллоҳи ягона.

(2) Тафсири Табарӣ 15\371

65. Пас Солехро дурӯғ бароварданд ва шутурро сар буриданд. Солеҳ гуфт: Се рӯз дар хонаҳои худ аз зиндагӣ насибадор шавед ва ин ваъдаест холи аз дурӯғ ва воқеъ шудани он ҳатмист.
66. Чун амри Мо ба ҳалоки онҳо фаро расид, Солеҳ ва касоне, ки ба ӯ имон оварда буданд, ба раҳмати хеш аз хорию он рӯз наҷот бахшидем. Зеро Парвардигори ту тавонову пирӯзманд аст!
67. Ва ситамгоронро он бонги саҳти марғбор фуру гирифт, пас субҳ карданд дар хонаҳои худ хушк шуда ба зону афтода, мурданд.
68. Чунин гӯӣ, ки ҳаргиз дар он диёр набудаанд. Огоҳ бошед, ки қавми Самуд ба Парвардигорашон кофир шуданд, Огоҳ бошед, ки дуриву ҳалокат бар қавми Самуд бод!
69. Ба таҳқиқ расулони⁽¹⁾ Мо барои Иброҳим ва ҳамсараш мужда оварданд⁽²⁾. Гуфтанд:

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعَدْ غَيْرَ مَكْدُوبٍ ﴿١٥﴾

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ
يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٦﴾

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا
فِي دِيَارِهِمْ جَثْمِينَ ﴿١٧﴾

كَأَن لَّمْ يَغْتَبِهَا إِلَّا أَنْ تَمُودًا
كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلا بَعْدَ التَّمُودِ ﴿١٨﴾

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا
سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ
حَنِيدٍ ﴿١٩﴾

(1) Яъне, се фаришта; Ҷабрил, Микоил ва Исрофил

(2) Яъне, Иброҳим алайҳиссалом ва ҳамсараш Сораро хушхабар доданд, ки барои онон фарзанде ба номи Исҳоқ таваллуд мешавад. Тафсири Бағавӣ 4/ 188

«Салом!» Гуфт: «Салом!»
Ва лаҳзае баъд гўсолаи
фарбеҳи бирёншударо
овард.

70. Пас чун Иброҳим (алайҳис
салом) дид, ки ба он
меҳмонон даст дароз
намекунанд, бар онон
гумони бад кард ва дар дил
аз онҳо хавф бурд. Гуфтанд
(фариштагон): «Матарс,
мо бар қавми Лут барои
ҳалоқашон фиристода
шудаем».⁽¹⁾
71. Ва зани Иброҳим Сора, ки
дар паси парда истода буд,
суханони фариштагонро
шунида, пас аз хушҳолӣ
хандид. Онгоҳ, ўро ба
Исҳоқ ва пас аз Исҳоқ бо
омадани (наберааш) Яъқуб
хушхабараш додем.
72. Гуфт (Сора): «Вой бар ман, оё
дар ин пиронсолӣ таваллуд
мекунам ва ин шавҳари ман
низ пир аст? ҳамоно, ин кор
чизи аҷибест!»
73. Фариштагон гуфтанд: Оё
аз қудрати Аллоҳ таъаҷуб
мекунӣ? Раҳмату баракати
Аллоҳ бар шумо, аҳли ин
хона арзонӣ бод! Ҳароина,
Аллоҳи бузург сазовори

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ
وَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَمَخَضْ إِنَّا
أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَلْيَسِّرْنَا
بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ أَهْلًا وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي
شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ
وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ
مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾

ситоиш ва баландмартаба аст!⁽¹⁾

74. Чун тарс аз Иброҳим дур шуд ва ўро хушxabар омад, ки соҳиби фарзанд мешавад, бо фиристодагони Мо дар бораи қавми Лут ба баҳс бархост⁽²⁾.

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ
الْبَشَرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

75. Албатта, Иброҳим бурдбору раҳмдил ва ҳалиму фармонбардор ва рӯчӯкунанда ба сӯи Аллоҳ буд.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾

76. (Фариштагон гуфтанд): Эй Иброҳим, аз ин (баҳс, ки дар бораи қавми Лут меравад), рӯй гардон! Ҳамоно фармони Парвардигорат омадааст ва албатта бар онҳо азобе, ки ҳеҷ баргаштан надорад, фуруд хоҳад омад.

يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ
رَّبِّكَ وَإِنَّهُمْ عَادَابُ اللَّهِ عَذَابٌ عَزِيمٌ ﴿٧٦﴾

77. Ва чун расулони Мо назди Лут (алайҳис салом) омаданд, Лут аз омадани онҳо нохуш ва андӯхгину дилтанг шуд, зеро намедонист онон

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَاءَ بِهِمْ وَضَاقَ
بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\386

(2) Яъне, чун Иброҳим донист, ки фариштагон барои ҳалоки қавми Лут омадаанд, аз онон пурсид: Агар дар миёни кофирон панҷоҳ нафар мусулмон бошад ҳам ҳалокашон мекунад? Фариштагон гуфтанд: Не. Агар чихил мусулмон бошад чӣ? Фариштагон гуфтанд: Не. Дар охири Иброҳим гуфт: агар як мусулмон бошад чӣ? Гуфтанд: Агар дар миёни кофирон як мусулмон ҳам бошад, ҳалокашон намекунем. Иброҳим гуфт: ин тавр бошад, дар миёни онон Лут (алайҳис салом) ҳаст ку? Дар ин вақт фариштагон ба Иброҳим начоти Лут ва онҳоеро, ки ба ӯ имон овардаанд, фаҳмониданд. Тафсири Бағавӣ 4\190

фиристодагони Аллоҳанд ва аз тарси он ки қавмаш ба онон зараре нарасонанд⁽¹⁾ гуфт: «Имрӯз, рӯзи сахтест».

78. Ва қавмаш шитобон назди ӯ омаданд ва онон пеш аз ин корҳои зишт (ливота) анҷом медоданд. Лут гуфт: «Эй қавми ман, инҳо духтарони ман⁽²⁾ (яъне, духтарони уммати ман) ҳастанд, пас, онҳоро никоҳ кунед, ки барои издивоҷи Шумо покизатаранд. Аз Аллоҳ битарсед ва маро дар баробари меҳмононам бад макунад. Оё марди хирадманде дар миёни шумо нест?»⁽³⁾

79. Гуфтанд: «Ту худ медонӣ, ки моро ба духтарони ту ниёзе нест ва низ медонӣ, ки чӣ мехоҳем (яъне, бо мардҳо расиданро мехоҳем)».

80. Лут ба қавмаш гуфт: Кош дар баробари шумо қудрате медоштам ё метавонистам ба такаюҳи устуворе паноҳ

وَجَاءَهُرُؤْمُهُ وَيُهِرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا
يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَقَوْمِ هَلْؤَلَاءِ بَنَاتِي
هُنَّ أَظْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي
صَبِيحِي ۖ أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَمَا لَنَافِي بَنَاتِكَ مِنْ حَوْرٍ
وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ ﴿٧٩﴾

قَالَ لَوْ أَنِّي لِيكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوَى إِلَىٰ رُكْنٍ
شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

- (1) Зеро фариштагон ба шакли навҷавонҳои хеле зебо буданд ва одати қавми Лут ин буд, ки бо мардон ливотат (алоқаи чинсӣ) мекарданд ва қавмаш аз омадани ин меҳмонҳо боҳабар шуданд ва аз ин сабаб Лут тарсид. Тафсири Саъдӣ 1/386
- (2) Онҳоро ба духтарони худ нисбат дод, зеро ки ҳар як паёмбар дар қавми худ ба манзалаи падар аст.
- (3) Тафсири Бағавӣ 4/192

бибарам (яъне, ба қабилаи қудратманде, ки маро дар муқобили шумо нусрат меоданд)!⁽¹⁾

81. Гуфтанд (фариштагон): Эй Лут, мо фиристодағони Парвардигори ту ҳастем, фиристода шудаем, то ин ки қавматро ҳалок кунем! Инҳо ҳаргиз ба ту нахоҳанд расид. Чун қисме аз шаб бигзарад, хонадони хешро аз ин деҳа берун бибар. Ва ҳеҷ як аз шумо ба қафо нанигарад, чуз ҳамсарат, ки (кофира аст) ба ӯ низ он ҷӣ ба онҳо расад, хоҳад расид. Ваъдаи онҳо субҳгоҳ аст. Лут хост, ки зудтар ҳалокашон кунад, вале фариштагон гуфтанд: Оё субҳ наздик нест?⁽²⁾

82. Пас чун фармони Мо бар ҳалоки онҳо фаро расид, он деҳаро зеру забар кардем (яъне чаппа намудем) ва бар он деҳа бо бороне аз сангилаҳо пай дар пай онҳоро сангборон кардем,

83. ин сангҳо аз сӯи Парвардигорат нишондор⁽³⁾ буданд ва инчунин ин сангҳо

قَالُوا يَلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ
فَأَسِرْ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَتَّبِعْتَ
مِنْكُمْ أَحَدًا إِلَّا أَمْرًاكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا
مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ لَلَّيْسَ
الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَيْهِمْ سَافِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ
مَّنصُورٍ ﴿٨٢﴾

مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ
الظَّالِمِينَ بَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\418

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 386 ва Табарӣ 15\428

(3) Яъне, он сангҳо монанди сангҳои замин набуданд.

аз ситамгорон дур нестанд,
(яъне, аз мушрикони Макка).⁽¹⁾

84. Ва бар қабилаи Мадян⁽²⁾
бародарашон Шуъайб
(алайҳиссаломро)
фиристодем. Гуфт: «Эй
қавми ман, Аллоҳи якторо
бипарастед, шуморо ҳеҷ
маъбуди барҳақе ҷуз ӯ
нест! Ва дар паймонаву
тарозу ҳаққи мардумро кам
макунед! Ҳамоно, шуморо
дар неъмат ва осудагӣ
мебинам. Ва ба сабаби кам
карданатон дар паймонаву
тарозу аз рӯзе, ки азобаш
шуморо фуру гирад,
метарсам.»⁽³⁾

85. Ва эй қавми ман, паймонаву
тарозуро аз рӯи адл пурра
ва комилан адо кунед ва ба
мардум чизҳояшонро кам
мадиҳед ва чун табаҳқорон
дар замин фасод макунед.

86. Агар имон дошта бошед, он
ҷӣ Аллоҳ аз моли ҳалоли
худ боқӣ мегузорад ба
сабаби вафо карданатон бар
паймонаву тарозу бароятон
беҳтар аст аз ҳаром ва

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا
تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي
أرْىكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾﴾

﴿وَيُنْقَرُوا أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ
يَالْقَاسِطُ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ
وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾﴾

﴿بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨٦﴾
وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِمُحْفِيطٍ ﴿٨٦﴾﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4 / 194

(2) Қабилаи машхуре аст, ки дар поёнгоҳи замини Фаластин зиндагӣ
мекарданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 387

(3) Тафсири Табарӣ 15 / 443

камбудихое, ки аз тарозу мезанед. Ва ман бар шумо ниғаҳбон нестам.⁽¹⁾

87. Гуфтанд: «Эй Шуъайб, оё намозат ба ту фармон медиҳад, ки мо он бутҳоеро ки падаронамон мепарастиданд, тарк кунем ё дар амволи худ ончунон, ки худ мехоҳем, тасарруф накунем? Ба ростӣ ту марди бурдбору хирадманд ҳастӣ (лек аз ин сухан мақсадашон истехзо буд ва мегуфтанд, ки ту беақл ҳастӣ).⁽²⁾

88. Гуфт (Шуъайб): Эй қавми ман, чӣ мегӯед, агар барои ман аз ҷониби Парвардигорам ҳуччате бошад барои тасдиқи он чи ки шуморо даъват мекунам ва ӯ маро аз сӯи худ ризқи ҳалолу пок ато карда бошад? Оё метавонам ба хилофи дастуроти ӯ амал кунам? Ва намехоҳам! шуморо аз чизе манъ кунам ва худам муртакиби он шавам. Ман то он ҷо ки метавонам ҷуз ислоҳ чизеро намехоҳам. Тавфиқи ман танҳо ба фазли Аллоҳ аст. Ба ӯ таваккал

قَالُوا يَنْدُسُ عَبِيبَ أَصْلَانِكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

قَالَ يَلْقَوْنَ آرَاءَ يَشْمُ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَى مَا أَنْتُمْ كُفْرَ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15/ 448

(2) Тафсири Табарӣ 15/ 450

кардаам, ба даргоҳи ӯ рӯй меоварам.⁽¹⁾

89. Ва эй қавми ман! Душмании ман шуморо ба он набарад, ки ба шумо он чи бирасад, ки ба қавми Нӯҳ ё қавми Худ ё қавми Солеҳ расид; ва қавми Лут аз шумо дур нест.

90. Аз Парвардигоратон омӯрзиши гуноҳонатонро бихоҳед. Ба даргоҳаш тавба кунед, ки албатта, Парвардигори ман меҳрубону дӯстдоранда аст тавбакунандагонро!

91. Гуфтанд: Эй Шуъайб, бисёре аз чизҳоро, ки меғӯй, намефаҳмед, туро дар миёни худ нотавон мебинем, агар ба хоҳири қабилаат набуд, сангсорат карда туро мекуштем ва ту назди мо арзиш ва эҳтироме надорӣ.⁽²⁾

92. Гуфт (Шуъайб): Эй қавми ман, оё қабилаи ман дар назди шумо аз Аллоҳи барҳақ болотару гиромитар аст? Оё Аллоҳро пушти сар қарор медиҳед ва аз ӯ наметарсед ва қудрат ва иззати Вайро бузург намедоред? Ва ҳол он ки

وَيَقَوْمٍ لَا يُجْرِمُونَكَ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكَ
مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ
صَالِحٍ وَمَا قَوْمَ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

وَأَسْتَغْفِرُكَ وَأَرْبُكَ نَمُّهُ لَوْ بَوَّأَ إِلَيْهِ إِيَّاتِ
رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

قَالُوا أَيْسَعَيْبٌ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ
وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِي سَاضِعٍ مِمَّا لَوْلَا رَهْطُكَ
لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾

قَالَ يَقَوْمِ أَرَهَيْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَأَتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَ كُمُ ظَهْرِي إِنَّا نَرِيكَ
بِمَا تَعْمَلُونَ مُجِيطٌ ﴿٩٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 387

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 197

Парвардигори ман бар ҳар қоре, ки мекунед, онро ихота дорад. Ҳамаи амалҳои бандагонашро медонад ва мувофиқи он чазо медиҳад!⁽¹⁾

93. Ва эй қавми ман, шумо ҳамчунон, ки ҳастед, ба кори хеш машғул бошед ва ман ҳам ба кори хеш машғул мешавам. Ба зудӣ хоҳед донист, ки азоби расвоқунанда ба чи касе мерасад ва хоҳед донист, ки чи касе дурӯғгӯй ҳаст. Мунтазир бимонед, ҳамонро ман низ бо шумо мунтазир мемонам!⁽²⁾

94. Ва чун замони азоби Мо бар ҳалоки онҳо фаро расид, Шуъайб ва қасонеро, ки ба ӯ имон оварда буданд, ба раҳмати хеш наҷот додем. Ва ситамкоронро наъраи ваҳшатангези азоб фурӯ гирифт ва дар хонаҳои хеш ба зону афтода, мурданд,⁽³⁾

95. чунон ки гӯй ҳаргиз дар он диёр набудаанд. Огоҳ бош, дурӣ аз раҳмати Аллоҳ ва ҳалок бар мардуми Мадян бод, ҳамчунон ки дурӣ аз

وَيَقَوْمٍ أَعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَاتِبَكُمْ إِنِّي
عَلِمٌ لَّسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ
يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَتَقَبُوا إِنِّي
مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿١١﴾

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ
آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ
الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي
دِيَارِهِمْ جَثِمِينَ ﴿١٢﴾

كَانَ لَمْ يَعْرِفُوا فِيهَا إِلَّا بَعْدَ الْمَدِينِ كَمَا
بَعَدَتْ تَمُودُ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15/ 461

(2) Тафсири Табарӣ 15/ 463

(3) Тафсири Бағавӣ 4/ 197

раҳмати Аллоҳ ва ҳалок бар қавми Самуд шуд!

96. Ва ҳароина, Мо Мӯсо (алайҳиссалом)-ро ҳамроҳ бо оёғу хуччати ошқори хеш фиристодем,

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٦٦﴾

97. ба назди Фиръавн ва бузургони қавмаш. Аммо қавми Фиръавн пайрави фармони Фиръавн шуданд. Ва фармони Фиръавн ба роҳи саваб роҳ наменамад.

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَأَتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ
وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٦٧﴾

98. Дар рӯзи қиёмат Фиръавн пешопеши қавми худ биёяд ва ҳамаро ба оташ дароварад, ки дохилшудагонро ҷойгоҳи баде аст!⁽¹⁾

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ
وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿٦٨﴾

99. Лаънати дунё ва охиратро аз ақиби азоб (яъне ғарқ шудан дар дарё) бар онҳо фиристода шуд ва чӣ бад атое (лаънат) ба онон дода шудааст!⁽²⁾

وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
بِئْسَ الْوَرْدُ الْمَرْفُودُ ﴿٦٩﴾

100. Инҳо ахбори деҳаҳоест⁽³⁾, ки барои ту (эй Паёмбар) ҳикоят мекунем; деҳаҳое, ки баъзе осори он ҳанӯз боқианд ва баъзе вайрон шуда нобуд шудаанд.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْفُرَىٰ نَقَّصْنَاهُ لَكَ
مِنْهَا قَائِيْمٌ وَحَصِيْدٌ ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 / 348

(2) Тафсири Табарӣ 15 / 468

(3) Деҳаҳое, ки гирифтори азоби Аллоҳ шуданд

101. Мо ба онҳо ситам
накардаем, балки худ ба
ҷони худ ситам мекарданд,
(яъне, ширк меоварданд).
Ва чун амри Парвардигори
ту барои ҳалоки онҳо
фаро расид, маъбудоне,
ки ба ҷои Аллоҳи барҳақ
мепарастиданд, ҳеч ба
ёриашон наомаданд ва чуз
зиёнкорӣ ва ҳалокат чизе
бар онон наҷфзуданд.⁽¹⁾

102. Ва инчунин аст ба азоб
гирифтани Парвардигори
ту, вақте ки бихоҳад деҳаҳои
ситамкорро ба азоб кашад.
Ба ростӣ, азоби Аллоҳ
дарднок ва саҳт аст.

103. Албатта, дар қисса ва ахбори
гузаштагон барои касоне, ки
аз азоби охират метарсанд,
ибратест. Он рӯз рӯзест,
ки мардум барои ҳисобу
китоб ва подоши аъмол
гирд оварда шаванд ва он
рӯз, ки мардумро аз аввалин
то охирин дар он ҳозир
оваранд!⁽²⁾

104. Ва чуз то андак муддати
муайяне (омадани рӯзи
қиёматро) ба таъхир
намеандозем.

وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَمَا آغَنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا وَمَا
زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَابَعٍ ﴿١٠١﴾

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ
ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
ذَلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ
مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 198

(2) Тафсири Табарӣ 15/ 477

105. Рӯзе, ки чун биёяд, ҳеч кас ҷуз ба фармони Ӯ сухан нагӯяд ва мардумон баъзе бадбахт бошанд ва баъзе некбахт.
106. Аммо онон, ки бадбахт шудаанд, пас дар оташанд ва ононро дар он дӯзах нолаи зору фарёди сахте бувад, (яъне, монанди овози хар).⁽¹⁾
107. Ҳамеша дар дузах ҷовидон хоҳанд монд, то осмонҳову замин боқӣ аст, магар он чи Парвардигорат бихоҳад⁽²⁾, албатта, Парвардигори ту (Ӯй Паёмбар) ҳар чӣ хоҳад, ҳамон кунад!⁽³⁾
108. Ва аммо ононе, ки некбахт гардонида шудаанд, то осмонҳову замин боқӣ ҳастанд, ҳамеша дар бихишт ҷовидон бимонанд; магар он чӣ Парвардигорат бихоҳад⁽⁴⁾. Атои Ӯ (неъматҳои ҷаннат) ҳеч қатъ намешавад.⁽⁵⁾
109. Пас, аз он чӣ инҳо (мушрикони) мепарастанд, ба шакку шубҳа мабош. Намепарастанд бутҳояшонро

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلُمُ النَّفْسَ الْإِبْرَاطِيَّةَ فِيمَتَهُمْ
شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِى النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ
وَشَهيقٌ ﴿١٠٦﴾

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ
إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا
يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

* وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فِى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ
فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ إِلَّا
مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْدُودٍ ﴿١٠٨﴾

فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْْبُدُونَ
إِلَّا لِكَمَا يَعْْبُدُ آبَاءَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا
لَمُوقِفُوهُمْ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 200

(2) Яъне, гунаҳкорони муваҳҳидро баъд аз муддате аз дузах берун орад

(3) Тафсири Табарӣ 15/ 481

(4) Яъне, гунаҳкорони муваҳҳидро андак замон дар дузах нигоҳ дошта сипас ба ҷаннат дохилашон кунад

(5) Тафсири Табарӣ 15/ 488

чуз ба он гуна, ки
падаронашон пеш аз ин
мепарастиданд. Ва албатта,
Мо насиби ононро аз азоб
бе ҳеч каму костӣ адо хоҳем
кард!

110. Ва ҳамоно ба Мӯсо
(алайҳиссалом) китоби
Таврот додем. Дар он китоб
ихтилоф шуд, (яъне, баъзеҳо
ба он имон оварданд ва
баъзеашон онро инкор
карданд). Агар намебуд
сухане, ки пеш содир шуда
аз ҷониби Парвардигорат,
хатман миёнашон доварӣ
мешуд. Ва онҳо (яҳуд ва
куффори қавмат) албатта,
дар он китоб (яъне, Куръон)
сахт дар шубҳаанд.⁽¹⁾

111. Ва қасам, ки албатта,
Парвардигори ту (эй
Паёмбар) ҷазои аъмоли
ҳамаро ба пуррагӣ хоҳад
дод ва ҳамоно Аллоҳ ба ҳар
корхое, ки мекунанд, огоҳ
аст!⁽²⁾

112. Пас устувору собитқадам
бош эй Паёмбар (саллаллоху
алайҳи ва саллам), ҳамчунон
ки амр шудай. Ва низ онҳое,
ки тавба кардаанд, ҳамроҳи

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَآخْتَلَفَ
فِيهِ ؕ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ
بَيْنَهُمْ ؕ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾

وَإِنْ كَلَّا لَمَا يُؤْفِكُهُمْ رَبُّكَ أََعْمَلَهُمْ إِنَّهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

فَأَسْتَفِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا
تَطْعَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 390

(2) Тафсири Табарӣ 15/ 498

ту бояд чунин кунанд ва аз хад нагузаред! Ҳамоно Аллоҳ ба кирдори шумо биност.

113. Ва ба ситамкорон майл накунад, ки азоби оташи дӯзах шуморо бирасад. Шуморо чуз Аллоҳ ҳеҷ дӯсте нест ва касе ёриатон накунад!

114. Ва намоз бигуздор (эй Паёмбар) дар оғозу анҷоми рӯз ва чанд соате аз шаб. Ҳамоно, некиҳо (намозҳои панҷгона) бадихоро аз миён мебаранд. Ин пандест барои пандпазирон.⁽¹⁾

115. Сабр кун (эй Паёмбар) ба барпой доштани намоз ва бар озору машаққатҳо, Ҳамоно Аллоҳ музди некӯкоронро зоеъ (барбод) намесозад!⁽²⁾

116. Пас чаро аз мардуми он асрҳое, ки пеш аз шумо буданд, аҳли хирад нашуданд, ки аз фасод дар замин манъ кунанд, магар шумораи андаке аз онҳо, ки наҷот додем. Ва ситамгарон чизеро пайравӣ карданд, ки ба он осудагӣ дода шуданд ва ба лаззатҳои дунё машғул шуданд ва бо ин қорашон

وَلَا تَرْكُؤْا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ
النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ
أَوْلِيَاءَ تَعْتَبُونَ ﴿١١٣﴾

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَرُلُقَايَ
أَلَيْسَ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ
ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكِرِينَ ﴿١١٤﴾

وَأَصْدِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِن قَبْلِكُمْ أُولُوا
بِقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا
قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَا أَتَوْا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾

(1) Дар ин оят ишорае аст ба намозҳои панҷвақта. Тафсири Саъдӣ 1/ 391

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 205

гунаҳкор буданд ва нобуд
шуданд.⁽¹⁾

117. Парвардигори ту (эй Паёмбар)
ҳеч дехотеро, ки мардумаш
неқӯкор бошанд ва аз фасоду
ситама парҳезгор бошанд, ба
ситама ҳалок нахоҳад сохт.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهَيِّجَ الْقُرَىٰ يَضْمُرَ
وَأَهْلَهَا مُضْمِرُونَ ﴿١١٧﴾

118. Ва агар хоста буд
Парвардигори ту, мегардонд
ҳамаи мардумонро як
миллат (яъне, дар дини
Исломи), лекин Аллоҳ
инро нахост, барои ҳамин
ҳамеша мардум дар дин
мухталифанд; (ва дар ин
ҳама ҳикматест),⁽²⁾

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا
يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

119. магар онҳое, ки имон
оварданд ба Аллоҳу расулаш
ва дар роҳи ҳақ ҳамеша
муттафиқанд Парвардигорат
бар онҳо раҳмат карда ва
онҳоро барои ҳикмати
гуногуне (яъне, гурӯҳе
неқбахт ва гурӯҳе бадбахт,
гурӯҳе дар бихишт ва гурӯҳе
дар дӯзах) биёфаридааст.
Ва сухани Парвардигори ту
бар ин муқаррар (лозим ва
тамом) шуда, ки албатта,
чаҳаннамо аз ҳамаи ҷинну
инс пур мекунам.⁽³⁾

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ
كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 206

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 392

(3) Тафсири Табарӣ 15/ 535

وَكَلَّا نَقْصُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نَشِئْتِ
بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ
وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

120. Ҳар хабаре аз ахбори
паёмбаронро бароят (эй
Паёмбар) ҳикоят мекунем,
то дили туро собиту ором
гардонем. Ва дар ин сура
бар ту сухани ҳақ (мурод аз
сухани ҳақ қиссаҳоест, ки
пештар дар ин сура зикр
шудаанд) ва барои мӯъминон
мавъизаву панд ва ёдоварӣ
омадааст.⁽¹⁾

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ
إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾

121. Ва бигӯ (эй Паёмбар),
ба касоне, ки имон
намеоваранд: «Шумо ба ҳар
тавре, ки хоҳед, амал кунед,
мо низ амал мекунем.

وَأَنْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. Ва шумо интизорӣ бикашед
оқибати кори моро, мо низ
мунтазир мебошем оқибати
кори шуморо.

وَلِلَّهِ عَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ
الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

123. Ва аз они Аллоҳ аст илми
ғайби⁽²⁾ осмонҳову замин
ва ба сӯи Ӯ ҳамаи корҳо
бозгардонда мешавад рӯзи
қиёмат. (Эй Паёмбар) Ӯро
бипараस्त ва бар Ӯ таваккал
кун, ки Парвардигори ту аз
он чӣ ба ҷой меоваред (аз
амалҳои неку бадатон, ки
мувофиқи он шуморо ҷазо
медихад), ғофил нест!⁽³⁾

(1) Тафсири Табарӣ 15/ 540

(2) Яъне, илми он чизе, ки аз мардум пинҳон аст

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 392

Сураи Юсуф

Дар Макка нозил шудааст ва аз 111 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Ро⁽¹⁾. Ин оётҳои Китоб маъноҳояш равшан, роҳи ҳақ ва ҳалолу ҳаромро баён мекунад⁽²⁾.
2. Мо Қуръонро ба забони арабӣ нозил кардем, то ин ки шумо (эй арабҳо) маънои онро бифаҳмед ва он чиро, ки дар он аст, ба ақл дарёбед ва ба роҳнамудиаши амал намоед!⁽³⁾
3. Бо ин Қуръон, ки ба ту эй Расул ваҳй кардаем, беҳтарин қиссаҳоро ҳикоят мекунем ва туро бар онҳо хабардор месозем, ки ту пеш аз ин аз аҳволи қавмҳои гузашта аз беҳабарон будӣ.
4. Эй Паёмбар, ба ёд ор он замонеро, ки чун Юсуф ба падари худ гуфт:
«Эй падар, ман дар хоб ёздаҳ ситора ва хуршед ва моҳро дидам. Онҳоро

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذِهِ الْقُرْآنُ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

(1) Дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.

(2) Тафсири Бағавӣ 4\209

(3) Тафсири Бағавӣ 4\209

дидам, ки сачдаам
мекунанд».⁽¹⁾

5. Яъқуб ба писараш Юсуф гуфт: «Эй писаракам, хобатро барои бародаронат ҳикоят макун, ки ба ту ҳасад мебаранд ва ба ту ҳиллае меандешанд. Зеро шайтон душмани ошкори одамиён аст! Пас Юсуф ба фармони падараш хобашро аз бародаронаш пинҳон кард»⁽²⁾.

6. Ва он чунон ки дар хоб ба ту намуд, Парвардигорат туро ихтиёр мекунад ва таъбири хобро ба ту таълим медиҳад ва ҳамчунон, ки неъматҳои худро пеш аз ин бар падарони ту Иброҳиму Исҳоқ пурра карда буд, бар туву хонадони Яъқуб ҳам пурра мекунад, ки Парвардигорат доно аст, ҳар киरो бихоҳад аз бандагонаш ихтиёр мекунад ва ҳаким аст дар ҷо ба ҷойгузориҳои корҳои махлуқоташ!»⁽³⁾

7. Бегумон дар саргузашти Юсуф ва бародаронаш барои онон, ки аз он

قَالَ يَبْنَئِي لَأَتَقَضُّصَ رُؤْيَاكَ عَلَيَّ إِخْوَتِكَ
فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ
تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى
آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ
لِّلسَّابِقِينَ ﴿٧﴾﴾

(1) Гуфта шудааст, ки хоби паёмбарон ваҳӣ аст. Тафсири Табарӣ 15\554 Ва ин хоб мӯждаест барои Юсуф алайҳиссалом, ки далолат ба баландии мартабаи ӯ мекунад.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\393

(3) Тафсири Табарӣ 15\561

пурсон мешаванд,
ибратҳост.

8. Он гоҳ, ки бародаронаш гуфтанд: «Юсуф ва бародараш (Бинёмин, ки аз як падару як модаранд) назди падарамон маҳбубтар аз мо ҳастанд, ҳол он ки мо худ як гӯруҳи нерӯмандем. Албатта, падарамон дар иштибоҳи ошкорест⁽¹⁾»
9. «Юсуфро бикӯшед ё дар сарзамини номаълуме биандозед, то таваҷҷӯҳи падар хоси шумо гардад ва аз он пас аз гуноҳатон пушаймонӣ карда, тавба мекунед мардуме шоиста ба шумор меояд, зеро, ки Аллоҳ тавбапазир аст ва падар ҳам узратонро қабул менамояд».⁽²⁾
10. Яке аз онҳо гуфт: «Агар Юсуфро аз падар дур карданиед, ӯро макушед, ки куштори одами бегуноҳ аз гуноҳи азим аст, балки ӯро дар қаъри чоҳи торик бияфканед, то мусофироне ӯро бигиранд, агар мехоҳед коре бикунед».⁽³⁾

إذ قالوا ليوسف وأخوه أحبُّ إلينا مما
ونحنُ عصبته إن أبانا لفي ضلالٍ مُبينٍ ﴿٨﴾

أقتلوا يوسفَ أو اطرحوه أرضاً يَحْتَلِ
لكم وجهٌ آيبكم وتكونوا من بعده
قومًا صالِحينَ ﴿٩﴾

قال قائلٌ منهم لا تقتلوا يوسفَ والقوه
في عيبتِ الحبِّ يلتقطه بعضُ السَّيَّارةِ
إن كنتم فاعلينَ ﴿١٠﴾

(1) Яъне, падарамон иштибоҳ мекунад бар ин ки ду нафарро бар даҳ нафар гарҷеҳ медиҳад. Тафсири Табарӣ 15\563

(2) Тафсири Саъдӣ 1\394

(3) Тафсири Саъдӣ 1\394

11. Гуфтанд: «Эй падарҷон, чаро бар Юсуф ба мо боварӣ надорӣ, ҳол он ки мо хайрхоҳи ӯ ҳастем?»
12. Фардо ӯро бо мо бифирист, то сайру гашту бозӣ кунад ва ҳамоно, мо ниғаҳбони ӯ ҳастем».
13. Яъқуб гуфт: «Агар ӯро бибаред, ғамгин мешавам ва метарсам, ки аз ӯ ғофил шавед ва гург ӯро бихӯрад».
14. Бародарони Юсуф ба падарашон гуфтанд: «Бо ин ҷамоғати нейруманде, ки мо ҳастем, агар гург ӯро бихӯрад, ҳамоно, мо аз зиёнкорон хоҳем буд».
15. Пас, чун ӯро бурданд ва тасмим гирифтанд, ки дар қаъри чоҳи торик бияфкананд, ба ӯ ваҳӣ кардем, ки албатта, онҳоро дар оянда аз ин қорашон огоҳ хоҳӣ сохт дар ҳоле, ки намефаҳманд ва онҳо туру намешиносанд.
16. Ва бегоҳӣ бародарони Юсуф гирён назди падарашон бозоманданд.
17. Гуфтанд: «Эй падар, ҳамоно, мо ба мусобиқа (давидан ва тирандозӣ) рафта будем

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْتِنَا عَلَى يُونُسَ وَإِنَّا لَهُ لَنُصِحُونَ ﴿١١﴾

أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَع وَيَلْعَب وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

قَالُوا لَئِن سَأَلْتَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَخَسِرُونَ ﴿١٤﴾

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

وَجَاءَهُمْ وَأَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا

ва Юсуфро назди матоъи худ (либосҳоямон) гузошта будем, пас гург ũро хӯрд. Ва харчанд рост бигӯем ҳам, ту суханони моро бовар надорӣ». ⁽¹⁾

18. Ва чомаашро, ки ба хуни дурӯғин оғӯшта буд, оварданд, то бар дурӯғашон ҳуччате шавад. Яъқуб алайҳиссалом ба фарзандонаш гуфт: «Нафси бади шумо кореро дар назаратон биёрастааст, ки бо Юсуф чунин кардаед. Акнун барои ман сабри ҷамил (сабре, ки шикоят надошта бошад) беҳтар аст ва бар он чи шумо баён мекунед, Аллоҳ мададгори ман аст». ⁽²⁾

19. Ва ҷамоате аз мусофирон омаданд; пас обкаши худро фиристоданд. Сатилро обкаш дар чоҳ ⁽³⁾ фуру кард, ки Юсуф дар гӯшае аз қаъри чоҳ қарор дошт, пас худро ба таноби сатил овезон кард, чун соҳиби сатил ũро дид, зебоияш ũро дар таачҷуб даровард ва гуфт: «Муждагонӣ, ин навҷавонест». Обкаш бо

أَنْتَ يَمُومِن لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿٧٧﴾

وَجَاءَهُ عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿٧٨﴾

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَبُشْرَىٰ هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّهُ بِضَلْعَةٍ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٨١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4 \ 222

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 394

(3) Чоҳе дар сарзамини Байтулмуқаддас, ки макони он маълум аст.

шарикони худ Юсуфро аз боқимондаи мусофирон чун матоъе пинҳон сохтанд ва Аллоҳ ба коре, ки ба Юсуф мекарданд, огоҳ буд.⁽¹⁾

20. Ва бародарони Юсуф Юсуфро ба баҳои андак, ба чанд дирҳам фурӯхтанд, ки ҳеч рағбате ба ӯ надоштанд. Зеро онҳо намедонистанд, ки Аллоҳ ӯро ба манзалаи бузург ва ба паёмбарӣ мерасонад.⁽²⁾

21. Ва касе аз мардуми Миср (яъне азизи Миср), ки ӯро харида буд, ба занаш гуфт: «То дар ин ҷост, гиромияш бидор, шояд ба мо суде бирасонад ё ӯро ба фарзандӣ бипазирем». Ва ҳамчунин Юсуфро дар замини Миср мартабаи баланд додем ва ӯро молики хазинаҳои Миср гардонидем, то ба ӯ таъбири хоб омӯзем. Ва Аллоҳ бар кори хеш ғолиб аст. Вале бештари мардум намедонанд!⁽³⁾

22. Ва чун ҷавони нерӯманд ва хирадманд шуд, ҳикмату донишаш додем

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ
وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِمَرْأَتِهِ
أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ
نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ غَالِبٌ عَلٰى أَمْرِهِ وَلٰكِنَّا كَثُرَ
النَّاسُ لَآيِعَالِمُونَ ﴿٢١﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ رَدْنَاهُ أَيْدِيَهُ حَكِيمًا وَعَلِيمًا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 15\3

(2) Тафсири ибни Касир 4\377

(3) Тафсири Бағавӣ 4\226

ва некӯкоронро ҳамчунин
подош медиҳем.

23. Ва зани азизи Миср, ки
Юсуф дар хонааш буд, аз
хусни зебои ӯ мафтун шуда
Юсуфро бо сухани нарму
мулоим ба назди худ талаб
кард. Ва дархоро басту гуфт:
«Биё ба сӯи ман». Юсуф гуфт:
«Паноҳ мебарам ба Аллоҳ, аз
он чи ки маро ба он даъват
кардӣ, ӯ (яъне, шавҳари ту)
сарвари ман аст ва маро
обрӯи баланд дода ва аҳли
ӯро нахоҳам хиёнат кард.
Албатта, ситамкорон наҷот
намеёбанд».⁽¹⁾

24. Ва ба таҳқиқ он зан қасди
ӯ кард. Ва агар бурҳони⁽²⁾
Парвардигорашро намедид,
ӯ низ қасди он зан мекард.
Чунин кардем, то бадӣ
(хиёнати сайид ё мавло) ва
беҳаёиро аз ӯ дур созем. Чунки
Юсуф аз бандагони покиза ва
ихтиёркардаи Мо буд!

25. Юсуф ба сӯи дар фирор кард
ва ҳамсари азиз аз пушти ӯ
давид, то ӯро баргардонад
ва зан ҷомаи ӯро аз ақиб
бидаронд. Ва шавҳари он

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ
وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ
مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ
لَأَنْفِخُ الظُّلُمَاتِ ﴿٢٣﴾

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَن رَّآهَا
بُرْهَانَ رَبِّهٖ كَذَلِكَ لَلصَّرَفَ عَنْهٗ
الْشُّوْءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِيْنَ ﴿٢٤﴾

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَيْصَهُ مِنْ دُبُرٍ
وَأَلْفَيْتَا سَيْدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ
أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16\33

(2) Қавли аксари муфассирон; ин ки Юсуф сурати Яъқубро дид, ки бо ӯ мегуфт: Эй Юсуф, амали беҳирадонро мекуни, хол он ки ту дар зумраи паёмбарон китобат шудай! Тафсири Бағавӣ 4\232

занро тасодуфан наздики дар ёфтанд. Зан гуфт: «Ҷазои касе, ки бо зани ту қасди баде дошта бошад, чист ва тарсид, ки Юсуфро накушад ва гуфт: ҷуз ин ки ба зиндон афтад ё ба азобе дардовар гирифта ояд?»⁽¹⁾

26. Юсуф гуфт: «Ў аз нафси ман хоҳише кард ва маро ба худ хонд». Ва шоҳиде аз хонаводаи зан (яъне, кӯдаки ширхорае буд дар гаҳвора) гувоҳӣ дод, ки агар ҷомааш аз пеш даридааст, пас зан рост мегӯяд ва ӯ аз дурӯғгӯён аст.
27. Ва агар ҷомааш аз пас даридааст, пас зан дурӯғ мегӯяд ва ӯ аз ростгӯён аст.
28. Пас, чун шавҳари зан дид, ҷомааш аз пас даридааст, гуфт: «Ин аз макри шумо аст, ҳамоно, макри шумо эй занон макри бузург аст!
29. Азизи Миср гуфт: Эй Юсуф, забони хеш нигоҳ дор ва ба касе мағӯ! Ва эй зан, аз гуноҳи худ омӯрзиш бихоҳ, ки ҳамоно, ту аз гунаҳқоронӣ».⁽²⁾

قَالَ هِيَ رَأَوْدَتِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ
شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ
مِنْ قِبَلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦٧﴾

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ
إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\234

(2) Тафсири ибни Касир 4\384

30. Ва ин хабар ба шахр расид, заноне дар шахр гуфтанд: «Зани Азиз⁽¹⁾ (сарвазири Миср) хостааст, ки ходими худро бифиребад ва ба худ хонад ва албатта, муҳаббат ва ишқи ин чавон дар қалбаш нуфуз кардааст. Мо ба таҳқиқ ўро дар гумроҳии ошкоро мебинем».

31. Пас, чун зани Азиз ғайбат ва суханони бадашонро шунид, наздашон кас фиристод ва меҳмоние тартиб дод ва барои пӯст кардани мева ба ҳар яке корде дод ва гуфт: «Берун ой, то туро бингаранд». Чун Юсуфро диданд, бузургаш шумурданд ва аз ҳусну ҷамоли ӯ дасти хеш бибуриданд ва гуфтанд: «Маъозаллоҳ, ин одамизода нест, балки фариштае бузургвор аст!»⁽²⁾

32. Зани Азиз гуфт: «Ин ҳамон аст, ки маро дар боби дӯст доштани ӯ маломат мекардед. Ва ҳамоно, ман ўро ба худ хондаам ва ӯ хештанро нигоҳ дошт. Агар он чӣ фармонаш медиҳам,

﴿ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۲۰﴾

﴿ فَمَا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِنًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّارْتَبَهُنَّ أَكْبَرْتَهُنَّ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حِشْرُ اللَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿۲۱﴾

﴿ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاودَنَّهُ عَنْ نَفْسِهِ فَوَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ لَيَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿۲۲﴾

(1) Ибни Аббос гуфтааст: Номи Азиз, Қитфир буд ва масъулияти хазинаҳони Мисро дошт. Тафсири Табарӣ 15\17

(2) Тафсири Бағавӣ 4\237

накунад, ба зиндон хоҳад афтод ва хор хоҳад шуд». Пас Юсуф бар худ зиндонро ихтиёр кард⁽¹⁾.

33. Гуфт Юсуф паноҳчуёна аз шарри занон: «Эй Парвардигори ман, барои ман зиндон маҳбубтар аст аз он чӣ маро ба он мехонанд ва агар макри ин занонро аз ман нагардонӣ, ба онҳо майл мекунам ва дар шумори нодонон дармеоям.

34. Пас, Парвардигораш дуъояшро иҷобат кард ва макри занонро аз ӯ дур кард. Албатта, Аллоҳ ба дуъои Юсуф ва дуъои ҳар як дуъокунанда шунаво аст ва ба он чи ки Юсуф ва ҷамиъи бандагонаш ба он эҳтиҷдоранд ва барояшон шоиста аст, доност!⁽²⁾

35. Пас бо он нишонаҳо⁽³⁾, ки бар Азиз ва ҷамоғаташ зоҳир шуд, тасмим гирифтанд, ки барои дафъи овозаи мардум муддати номаълуме ба зиндонаш бияфкананд.⁽⁴⁾

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونِي إِلَيْهِ
وَلَا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ
الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

فَأَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ وَفَصَّرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِن بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ
لِيَسْجُنُوهُنَّ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\238

(2) Тафсири Табарӣ 16\90

(3) Яъне, куртаи Юсуф аз пушт дарида шуда буд.

(4) Тафсири Табарӣ 16\92

36. Ва ду чавон низ бо $\bar{u}$ ба зиндон афтоданд. Яке аз он ду гуфт: Дар хоб худро дидам, ки ангур мефишорам, то шароб гардад. Дигаре гуфт: Худро дидам, ки нон бар сар ниҳода мебарам ва паррандагон аз он мехӯрданд. Моро аз таъбири он огоҳ кун, ки ҳамоно, мо туро мебинем, ки ибодати Аллохро ба хубӣ анҷом медиҳӣ ва бо мардум некӯкорӣ мекуни.⁽¹⁾

37. Гуфт (Юсуф): «Ба шумо ҳеҷ навъ таъоме, ки дар хоб дода мешавад, нахоҳад омад, магар хабардор кунам шуморо ба таъбири он, пеш аз он ки далели сидқи ин таъбир дар бедорӣ ба шумо биёяд, чунон ки Парвардигорам ба ман омӯзондааст. Ҳамоно, ман дини мардумро, ки ба Аллоҳи якто имон надоранд ва ба рӯзи қиёмат кофиранд, тарк кардам.⁽²⁾

38. Ва ман пайрави дини падаронам Иброҳиму Исҳоқу Яъқуб ҳастам ва моро насазад, ки ҳеҷ чизро шарики Аллоҳ қарор диҳем. Ин

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي
أَرِنِي أَحْمَرَ حُمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرِنِي
أَحْمَلَ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ
نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأَكُمَا
بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَ مِمَّا
عَلَّمْنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي ابْرَهِيمَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ مَا كَانُوا لَنَا إِلا مَشْرِكًا بِاللَّهِ مِنْ
شَيْءٍ ذَٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ
وَلكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\241

(2) Тафсири Бағавӣ 4\241

(яктопарастӣ) фазилатест, ки Аллоҳ бар мову бар мардуми дигар арзонӣ доштааст, вале бештари мардум ношукрӣ мекунанд.

39. Юсуф барои ин ду чавон гуфт: Эй ду рафиқи зиндони ман, оё ибодати маъбудони пароканда беҳтар аст ё ибодати Аллоҳи яктои ғолиб бар ҳамагон?

40. Намепарастед ғайри Аллоҳи якто, магар бутонеро, ки худ ва падаронатон онҳоро ба номҳое хондаед (яъне, он бутҳоро маъбудони худ хондаед) ва Аллоҳ хуччате бар сиҳатӣ ва исботи онҳо нозил накардааст. Ҳукм, чуз ҳукми Аллоҳ нест. Фармон додааст, ки чуз ӯро напарастед. Ин аст дини рости устувор, вале бештари мардум ҳақиқати онро намедонанд.⁽¹⁾

41. Эй ду рафиқи зиндони ман, пас яке аз шумо барои хоҷаи хеш шароб мерезад, пас дигареро, ба дор овехта мешавад ва паррандагон аз майнаи сари ӯ мехӯранд. Коре, ки дар бораи он мепурсед қабул кунед ё

يَصْبِحِي السِّجْنِ أَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ حَيَّرُ
أَمِ اللَّهُ الْوَالِدُ الْفَهَّارُ ﴿٣٩﴾

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ
سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا
تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

يَصْبِحِي السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَتَسْقِي
رَبَّهُ رَحْمَةً وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ
الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ فَضَيَّ الْأَمْرَ الَّذِي فِيهِ
تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

накунед, фармони Аллоҳ муқаррар шудааст».

42. Ва Юсуф ба яке аз он ду нафаре, ки медонист, наҷот меёбад, гуфт: «Қиссаи маро назди хоҷаи худ ёд кун, ки ман мазлумаи ва бегуноҳ ба зиндон афтадам!» Аммо шайтон қиссаи Юсуфро⁽¹⁾ аз хотираш дур кард, ки пеши мавлояш аз қиссаи ӯ ёд кунад ва Юсуф (алайҳиссалом) чанд сол дар зиндон бимонд.
43. Ва подшоҳ гуфт: «Дар хоб ҳафт гови фарбехро дидам, ки онҳоро ҳафт гови лоғар мехӯранд ва ҳафт хӯшаи сабз ва ҳафт хӯшаи хушки дигарро дидам. Эй пешвоёни халқ, хоби маро таъбир кунед, агар таъбири хоб медонед».
44. Гуфтанд: «Ин хобҳо аз зумраи хобҳои парешон аст ва мо аз таъбири ин хобҳо огоҳӣ надорем».
45. Ва яке⁽²⁾ аз он ду ҷавони дар зиндон буда, ки аз қатл наҷот ёфта буд ва пас аз муддате хоҳиши Юсуф ба ёдаш омада

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي
عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ
رَبِّهِ فَكَانَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُنَّ سَبْعَ عَجَافٍ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ
خَضِرٍ وَأَخْرَبًا يَأْكُلْنَ الْغُلَّاءَ أَفْتُونِي فِي
رَأْيِي إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَى تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

قَالُوا أَضَعُفْتُ أَحْلَمَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ
بِعِلْمِينَ ﴿٤٤﴾

وَقَالَ الَّذِي جَاء مِّنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ
أَنَا أَنبُؤُكَ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾

(1) Ибни Аббос ва аксари муфасссирон мегӯянд: Шайтон аз хотири Юсуф ёди Парвардигорашро фаромӯш кунонд, вақте ки халосиро аз ғайри ӯ хост ва ёрдам аз махлуқ талабид. Тафсири Бағавӣ 4\244

(2) Он ки барои хоҷаи хеш шароб мерезад

буд, гуфт: «Ман шуморо аз таъбири он хабар медиҳам. Пас, маро назди Юсуф бифиристед».⁽¹⁾

46. Эй Юсуф, эй марди бисёр ростгӯй дар гуфтор ва росткор дар кирдор, барои мо таъбир кун, ки ҳафт гови фарбехро ҳафт гови лоғар меҳӯранд ва ҳафт хӯшаи сабзу ҳафт хӯшаи хушк. Бошад, ки ман назди мардум бозгардам ва онон аз таъбири ин хоб огоҳ гарданд».⁽²⁾

47. Юсуф ба пурсандаи хоби подшоҳ гуфт: Ҳафт сол пай дар пай бо қиддият кишт кунед ва ҳар чӣ ки медаравед, ҷуз андаке, ки меҳӯред, боқимондари бо хӯша анбор кунед, то замоне бисёр истад ва зуд вайрон нашавад.⁽³⁾

48. Аз он пас ҳафт сол қаҳтӣ ва саҳтӣ меояд ва дар он ҳафт сол он чӣ барояшон ҷамъ кардаед, бихӯранд магар каме, аз онро бо эҳтиёт нигоҳ доред.

49. Пас аз он соле ояд, ки мардумонро борон дода шавад ва дар он

يُوسُفُ أَيُّهَا الصَّادِقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عَجَافٍ وَسَبْعِ
سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرٍ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّ
فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادًا أَكْلُنَ مَا
قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُعَانُ النَّاسُ
وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16\119

(2) Тафсири Саъдӣ 1\399

(3) Тафсири Бағавӣ 4\247

сол афшурданиҳоро мефишуранд (яъне, хайру баракат бисёр мешавад).⁽¹⁾

50. Ва подшоҳ ба муовинонаш гуфт: Таъбиркунандаи хоби маро аз зиндон озод кунед ва ӯро назди ман биёваред». Чун фиристода назди ӯ омад, Юсуф ба ӯ гуфт: «Назди хоҷаат бозгард ва бипурс: Ҳоли он заноне, ки дастҳои худро буридан, чист?⁽²⁾ Албатта, Парвардигори ман ба макрашон огоҳ аст!»

51. Подшоҳ гуфт: «Эй занон, чӣ гуна буд ин кори шумо, ки Юсуфро ба назди худ хондед, ӯ хоҳиши нафси шумо кард ё шумо хоҳиши нафси ӯ кардед?» Гуфтанд: «Маъозаллоҳ (паноҳ бар Аллоҳ)! Надидем аз ӯ ҳеч хиёнате, вале зани Азиз ба мо хабар дод, ки ӯ Юсуфро ба худ хондааст». Зани Азиз иқрор шуда гуфт: «Акнун ҳақ ошкор шуд. Ман хостам Юсуфро, вале ӯ худро аз ин амал боз дошт, албатта, ӯ дар зумраи ростгӯён аст дар суханоне, ки мегӯяд!»⁽³⁾

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ
قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَالَ النِّسْوَةِ
الَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ
عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾

قَالَ مَا حَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتَن يُوسُفَ عَن
نَفْسِهِ قُلْنَ حَنَشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ
سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ لَنْ حَصْحَصَ الْحَقُّ
أَنَا رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\247

(2) Яъне, то ҳақиқат ба ҳама маълум шавад, ки Юсуф аз гуноҳ пок аст. Тафсири ибни Касир 4\393

(3) Тафсири Табарӣ 16\139

52. Зани Азиз гуфт: Ин ҳама барои он аст, ки то бидонад Азиз, ки ман ғоибона хиёнати ӯ накардаам ва аз ман кори зиште содир нашудааст ва ҳамоно, Аллоҳ хилаи хоинонро ба мақсад намерасонад.⁽¹⁾
53. Ва ман (яъне, зани Азиз) хештанро бегуноҳ намедонам, ҳамоно, нафс одамиро ба бадӣ (фаҳш ва гуноҳ) фармон медиҳад. Магар қасе, ки Парвардигори ман ӯро нигоҳ дорад, албатта, Парвардигори ман омӯрзандаву меҳрубон аст!⁽²⁾
54. Ва подшоҳ гуфт: «Юсуфро назди ман биёваред то ҳамнишини хоси худ гардонам». Ва чун бо ӯ дар сухан шуд, гуфт: «Ҳамоно, ту аз имрӯз назди мо соҳибқадр ва амонатдор ҳастӣ».
55. (Юсуф) гуфт: «Маро бар хазинаҳои хӯрок ва амволи ин сарзамин муқаррар кун, ҳамоно, ман муҳофизаткунандаам

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِبِينَ ﴿٥٢﴾

﴿٥٣﴾ وَمَا أُبْرِيْ نَفْسِيْٓ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوْءِ ۗ إِلَّا مَارَهُ رَبِّيْٓ إِنَّ رَبِّيْ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٥٤﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْمِنُ بِهٖٓ أَسْتَخْلِصُهٗ لِنَفْسِيْٓ
فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِيْنٌ
أَمِيْنٌ ﴿٥٥﴾

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ ۗ إِنِّي حَفِيظٌ
عَلِيْمٌ ﴿٥٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 400

(2) Тафсири ибни Касир 4 \ 394

хазинаҳоро ва доноям ба сарфи дурусти он».⁽¹⁾

56. Ва инчунин Юсуфро дар он сарзамини Миср обрӯ додем. Ҳар ҷо, ки меҳост, ҷой мегирифт. Раҳмати худро ба ҳар кас, ки бихоҳем, арзонӣ медорем ва подоши некӯкоронро барбод намекунем.
57. Ва албатта, подоши охираат барои касоне, ки имон овардаанд ва парҳезгорӣ мекунанд, беҳтар аст (яъне, аз азоби Аллоҳ метарсанд ва амру наҳйяшро ба ҷо меоранд).⁽²⁾
58. Ва бародарони Юсуф, ки дар сарзаминашон хушкӣ омада буд ба Миср омаданд ва бар назди ӯ дохил шуданд, Юсуф онҳоро шинохт ва онҳо ӯро нашинохтанд.
59. Ва Юсуф⁽³⁾ чун борҳояшонро як шутур бор аз таъом ва ғалла муҳайё сохт, гуфт: «Бародари падариятонро

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُهُ
مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُنْصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ
نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا
وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

وَجَاءَ إِخْوَتُهُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ
وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ قَالَ أَتُونِي بِأَنْعَامِكُمْ
مِّنْ أَيْكُمُ الْأَتْرُونَ أِنِّي أَوْفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ
الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16 \ 149

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 400

(3) Юсуф кори худ номаълум карда онҳоро битарсонид ва гуфт шумо ҷосусонед! Гуфтанд: мо аз замини Канъонем. Ёздаҳ бародар, аз зодагони паёмбарон Иброҳиму Исҳоқу Яъқубем. Юсуф гуфт: агар ёздаҳ бародаред, чаро даҳ нафар омадед? Пас аз онҳо талаб кард, ки бародарашонро низ биёранд, то аз баҳри вай ҳам як хирвор гандум бидихад. Тафсири Бағавӣ 4 \ 255

низ назди ман биёваред, оё намебинед, ки паймонаро комил адо мекунам ва беҳтарин мизбонам?

60. Пас, агар ўро (яъне, бародаратонро) назди ман наёваред, паймонае (яъне, таъоме) назди ман нахоҳед ёфт ва ба ман наздик машавед».⁽¹⁾
61. Гуфтанд: «Мо ўро ба кўшиши зиёд аз падараш хоҳем хост ва ин корро албатта, хоҳем кард».
62. Ва Юсуф (алайҳиссалом) ба ходимони худ гуфт: «Сармояшонро (яъне, пуле, ки ба ивази озуқа дода буданд) дар борҳояшон пинҳонӣ биниҳед, бошад, ки чун назди хонаводашон бозгарданд ва онро (сармояшонро) бишиносанд ва меҳмондории моро қадр карда боз оянд».⁽²⁾
63. Пас, чун назди падар бозгаштанд, гуфтанд: «Эй падар, паймона бар мо манъ карда шуд. Бародарамонро бо мо бифирист, то паймона бозгирем. Ва ҳамоно, мо ниғаҳдори ў ҳастем».

فَإِن لَّمْ تَأْتُوهُ بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾

قَالُوا سُرُوْدَعْنَهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ اجْعَلُوا يَضَعَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانَا نَكَيْتِلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16/ 155

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 255

64. Гуфт Яъқуб (алайҳиссалом):
 “Оё ман дар бораи ӯ
 (Бинёмин) ба шумо бовар
 кунам, ҳамон гуна ки қаблан
 дар бораи бародараш
 (Юсуф) ба шумо бовар
 кардам, пас ман ба аҳди
 шумо бовар намекунам,
 балки ба Аллоҳ таваккал
 менамоям, пас Аллоҳ
 беҳтарин нигоҳбон ва
 меҳрубонтарини меҳрубонон
 аст.!”⁽¹⁾

65. Ва чун бори худро
 бикушоданд, сармоия
 худро ёфтанд, ки ба онҳо
 бозгардонида шудааст.
 Гуфтанд: «Эй падари мо,
 беш аз ин чӣ меҳоҳем?! Ин
 сармоия мо аст, ки ба сӯи
 мо бозгардонида шудааст.
 Пас бозравем ва барои
 хонаводаҳои худ озуқа
 оварем; бародари худро
 нигоҳбонӣ кунем ва бори як
 шутур зиёда орем; ва ба даст
 овардани ин бор бароямон
 осон аст”.

66. Гуфт Яъқуб (алайҳиссалом):
 «Ҳаргиз ӯро бо шумо
 намефиристам, то бо ман
 ба номи Аллоҳ паймоне
 бибандед ва ба номи Ӯ қасам
 хуред, ки ӯро ба назди ман

قَالَ هَلْ ءَامَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا ءَامَنُكُمْ
 عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَفِظًا وَهُوَ
 أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتْعَهُمْ وَجَدُوا بِضْعَتَهُمْ
 رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا بَنِي آدَمَ مَا نَبِغِي هَذِهِ
 بِضْعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ
 أَخَانًا وَنَزِدَادُ كَيْلٍ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ
 يَسِيرٍ ﴿٦٥﴾

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ
 مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَن يُحَاطَ
 بِكُمْ فَلَمَّآ ءَاتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا
 نَقُولُ وَكَيْلٌ ﴿٦٦﴾

бозмегардонед. Магар он ки чизе бар сари шумо ояд ва ҳама гирифтор шавед ва тавоноии аз он халос шуданро надошта бошед». Пас, чун аҳди хешро доданд, гуфт (Яъқуб): «Аллоҳ бар он чӣ меғӯем, гувоҳ аст!»⁽¹⁾

67. Ва гуфт падарашон: «Эй писарони ман, чун ба Миср расидед, аз як дарвоза дохил нашавед, аз дарвозаҳои гуногун дохил шавед, то захми чашм нарасад бар шумо. Ва наметавонам чизеро ки Аллоҳ бар шумо муқаррар кардааст аз шумо дур кунам ва ҳеҷ фармоне ҷуз фармони Аллоҳ нест. Бар Ў таваккал кардам ва таваккалқунандагон бар Ў таваккал қунанд».⁽²⁾

68. Ва чун аз ҷое, ки падар фармон дода буд, дохил шуданд, ин кор қазо ва ҳукми Аллоҳро бар онҳо бар тараф накард. Танҳо ниёзе дар замири Яъқуб буд метарсид, ки ба фарзандонаш чашм нарасад, ки онро ошкор сохт, ва ҳамоно, Яъқубро илме буд, ки Худ ба ӯ омӯхта будем,

وَقَالَ يَبْنَى لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ
وَأَدْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي
عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَلَحَمْتُمُ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُ أَبُوهُمْ مَا كَانَ
يُعْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً
فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا
عَلَّمْتَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرِ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Сағдӣ 1 / 401

(2) Тафсири Табарӣ 16/ 166

вале бештари мардум
намедонанд.⁽¹⁾

69. Ва чун бар Юсуф дохил
шуданд, бародарашро
(Бинёмин) назди худ ҷой
дод. Гуфт (пинҳонӣ ба
бародараш): «Ҳамоно, ман
бародари ту ҳастам. Аз коре,
ки инҳо бар ман кардаанд,
андӯхгин мабош ва ин
суҳбати моро ба ҳеч кас
магӯй».⁽²⁾
70. Пас, чун Юсуф борҳояшонро
омода кард, ба ходимонаш
фармуд, то зарферо, ки бо
он гандум бармекашиданд
дар бори бародараш
(Бинёмин) ба тарзи
пинҳонӣ бигуздоранд. Он гоҳ
нидокунада нидо кард: «Эй
корвониён, ҳамоно, шумо
дуздонед».⁽³⁾
71. Корвониён рӯй ба сӯи онҳо
карданд ва гуфтанд: «Чӣ гум
кардаед?»
72. Гуфтанд: «Зарфи подшохро,
ки бо он паймона мекард⁽⁴⁾,
гум кардаем. Ва ҳар ки
биёварадаш, ўро мукофотест
як бори шутур ва гуфт

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْحَىٰ إِلَيْهِ آخَاةٌ
قَالِ إِنِّي أَنَا خُوكُ فَلَا تَبْتَسِ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ
فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذِنَ مَوْلَانَهُ الْعَبْدُ
إِنَّكُمْ لَسَدْرِقُونَ ﴿٧٠﴾

قَالُوا وَقَبِلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾

قَالُوا تَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلَسْنَا بِهٖ جَمِلُ
بَعِيرٍ وَإِنَّا بِهٖ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16/ 167

(2) Тафсири ибни Касир 4/ 400

(3) Тафсири ибни Касир 4/ 401

(4) Бар мекашид

нидокунанда ман ба ин ваъда зоминам».⁽¹⁾

73. Гуфтанд бародарони Юсуф: «Ҳамоно қасам ба Аллоҳ, шумо худ медонед, ки мо барои фасод кардан дар ин сарзамини Миср наёмадаем ва дузд набудаем».⁽²⁾
74. Гуфтанд: «Агар дурӯғ гуфта бошед, ҷазои дузд чист?»
75. Гуфтанд (бародарони Юсуф): «Сазояш ин аст, ки ҳар касе он паймона дар бораш ёфт шавад, асир гардад ва мо инчунин ҷазо медиҳем дар динамон касонеро, ки ба сабаби дузди ба ҷони худ ситам мекунад».⁽³⁾
76. Пас шуруъ кард Юсуф ба кофтукови борхалтахояшон, пеш аз кофтани борхалтаи бародараш (Бинемин), баъд аз он дар охир баровард паймонаро аз борхалтаи бародараш, ҳамчунин тадбир омӯхтем барои Юсуф, чунки Юсуф омода набуд, ки асир гирад бародари худро дар дини подшоҳи Миср, лек ба воситаи ин тадбир асир гирифтанд иродаи хоси Аллоҳ

قَالُوا اتَّاللَّهُ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَادِرِينَ ﴿٣٣﴾

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٣٤﴾

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَن وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهُمَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 402

(2) Тафсири Бағавӣ 4 / 261

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 403

буд. Баланд мегардонем мартабаи ҳар касеро, ки хоҳем ва болои ҳар соҳибилм боз донишманде ҳаст.⁽¹⁾

77. Гуфтанд (бародаронаш): «Мумкин аст агар $\bar{u}$ дуздӣ кунад, чунки бародараш (яъне Юсуф) низ пеш аз ин дуздӣ кардааст». Юсуф ҷавоби он суҳан дар дил пинҳон дошт ва ҳеч изҳоре накард ва гуфт дар дили худ): «Шумо мақоми бадтаре доред ва Аллоҳ ба он чи ки баён мекунад, донотар аст!»⁽²⁾

78. Гуфтанд (бародаронаш): «Эй азиз, $\bar{u}$ ро падарест солхӯрда. Яке аз моро ба ҷои $\bar{u}$ бигир, ҳамоно мебинем туро, аз некукорон».

79. Гуфт (Юсуф): «Аллоҳ паноҳ диҳад, ки ҷуз он касро, ки бори хеш назди $\bar{u}$ ёфтаем, бигирем. Агар чунин кунем, аз ситамкорон хоҳем буд».

80. Чун аз $\bar{u}$ ноумед шуданд, барои машварат ба каноре рафтанд ва бузургтаринашон гуфт: «Оё намедонед, ки падаратон аз шумо ба номи Аллоҳ паймон⁽³⁾ гирифта

﴿قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَآوَىٰ يَدَيْهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾﴾

﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدًا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾﴾

﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنَ الْوَدَّاعِينَ وَحَدَّائِنَا الَّذِينَ يَخِشُونَ اللَّهَ بِحَقِّهِ يَسْعَاؤُنَا يَوْمَئِذٍ وَكَذَلِكَ هَتَفْتُمُوهَا وَأَنْتُمْ مُكَذِّبُونَ ﴿٧٩﴾﴾

﴿فَلَمَّا أَسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمَنْ قَبْلُ مَا قَرِطُمْ فِي يَوْسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّىٰ

(1) Тафсири Бағавӣ 4 / 263

(2) Тафсири ибни Касир 4 / 403

(3) Яъне, Бинёминро боз пас ба ман меоред

ва пеш аз ин низ дар ҳаққи Юсуф кӯтоҳӣ кардаед? Ман аз ин сарзамини Миср берун намеоям, то падарам маро иҷозат диҳад ё Аллоҳ дар ҳаққи ман доварие кунад, ки Ё беҳтарини доварон аст.⁽¹⁾

81. Назди падар бозгардед ва бигӯед: «Эй падар, писарат дуздӣ кард ва мо чуз ба он чӣ медонистем, шаҳодат надодем ва аз ғайб низ огоҳ нестем. (Яъне, чун ба ту ваъда дода будем, ки ўро ҳимоя мекунем, намедонистем, ки дар оянда дуздӣ мекунад)⁽²⁾
82. Аз аҳли шаҳре, ки дар он будаем ва аз корвоне, ки ҳамроҳаш омадаем, бипурс, ки ҳамоно мо рост мегӯем».
83. Гуфт (Яъқуб): «Балки, нафсҳои шумо кори бадеро дар назаратон зиннат дод ва маро сабри ҷамил⁽³⁾ беҳтар аст. Умед ҳаст, ки Аллоҳ ҳамаро (яъне Юсуф, Бинёмин ва писари калониамро) ба ман бозгардонад, ки Ё доно аст бар ҳоли ман ва боҳикмат аст дар корҳояш!⁽⁴⁾

يَا ذُنُوبَ لِي أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَنْ هُوَ خَيْرٌ
الْحَكِيمِينَ ﴿٨١﴾

ارْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّا
أَبْنَاكَ سَرَقْنَا وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِالْمَا عَلَمْنَا
وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

وَسَأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي
أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٣﴾

قَالَ بَلْ سَأَلْتُمْ لَكُمْ أَنْفُسَكُمْ أَمْرًا
فَصَبِّرْ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ
جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 265

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 403

(3) Сабре, ки дар он дар назди мардум нолаву шикоят нест.

(4) Тафсири Саъдӣ 1 / 403

84. Яъқуб рӯи худ аз онҳо бигардониду гуфт: «Эй вой бар андӯхи ман, бар дурӣ аз Юсуф». Ва чашмонаш аз ғам сапедӣ гирифт ва ҳамчунон андӯхи худ фуру мебурд.
85. Гуфтанд писаронаш: «Ба Аллоҳ савганд, пайваста Юсуфро ёд мекуни, то бемор гарди ё бимири».
86. Гуфт Яъқуб: «Ҷуз ин нест, ки шарҳи андӯхи хеш танҳо бо Аллоҳ меғӯям. Зеро он чӣ ман аз Аллоҳ дар бобати меҳрубониву фазлу раҳматаш медонам, шумо намедонед!⁽¹⁾
87. Эй писарони ман, бираведу Юсуф ва бародарашро бичӯед ва аз раҳмати Аллоҳ ноумед машавед. Зеро танҳо кофирон аз раҳмати Аллоҳ ноумед мешаванд».
88. Чун ба Миср рафтанд ва ба назди Юсуф дохил шуданд, гуфтанд: «Эй азиз, мову хонаводаамон ба гуруснагӣ афтадаем ва бо сармоия андак омадаем, паймонаи моро комил адо кун ва бар мо садақа бидеҳ, ҳамано Аллоҳ садақадиҳандагонро дӯст дорад!»⁽²⁾

وَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَعْدُ عَلَىٰ يُوسُفَ
وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزَنِ فَهُوَ
كَظِيمٍ ﴿٨٤﴾

قَالُوا تَاللَّهِ تَقَعْنَا نَدْكُرُّ يُوسُفَ حَتَّىٰ
تَكُونَ حَرَصًا أَوْ تَكُونَ مِنَ
الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

يَبْنِي أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ
وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ
مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ
مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضْعَةٍ
مُزْجَجَةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ
عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَعْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 404

(2) Тафсири ибни Касир 4/ 407

89. Гуфт Юсуф: «Медонед, ки аз рӯи нодонӣ бо Юсуф ва бародараш чи кардед?»
90. Гуфтанд: «Оё ба ҳақиқат ту Юсуфӣ?» Гуфт: «Ман Юсуфам ва ин бародари ман аст ва Аллоҳ ба мо неъмат дод ва байни моро ҷамъ кард. Ҳамоно ҳар кас, ки парҳезгорӣ кунад ва сабрро пеша кунад, Аллоҳ муздашро нобуд намегардонад, балки беҳтарин подош барояш ато хоҳад кард».⁽¹⁾
91. Гуфтанд: «Ба Аллоҳ савганд, ки Аллоҳ туро бар мо фазилату бартарӣ додааст. Ва ҳамаи мо он чи қасдан дар ҳаққи ту ва бародарат кардем хато кардаем».
92. Гуфт (Юсуф): «Имрӯз шуморо сарзанишу маломат набояд кард; Аллоҳ шуморо мебахшояд, ки ӯ меҳрубонтарини меҳрубонон аст!
93. Ин ҷомаи маро бибаред ва бар рӯи падарам андозед, то бино гардад. Ва ҳамаи аҳлу аёли худро назди ман биёваред».

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ يُّوسُفَ
وَآخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

قَالُوا أَأَتَيْنَاكَ لَأَنْتَ يُّوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ
وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ
يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَازَلْنَاكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِن
كُنَّا لَخَاطِبِينَ ﴿٩١﴾

قَالَ لَا تَحْزَبُوا عَلَيَّ كَمَا الْيَوْمَ يَعْفُرُ اللَّهُ
لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ
أَبِي يَأْتِ بِصِدْرٍ وَأُتُونِي بِأَهْلِكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4 / 274

94. Чун корвон аз Миср, берун шуд, падарашон гуфт: «Ҳамонро агар маро девона нахонед, бӯи Юсуфро ҳис мекунам».⁽¹⁾
95. Гуфтанд (ҳаммаҷлисонаш): «Ба Аллоҳ савганд, ки ҳамонро ту дар ҳамон гумроҳии деринаи хеш ҳастӣ!»
96. Чун муждадиҳанда омад ва чома бар рӯи Яъқуб андохт, бино гашт. Гуфт: «Оё ба шумо нагуфтам, ки он ҷи ман аз Аллоҳ медонам дар бобати меҳрубониаш, шумо намедонед?»
97. 97. Гуфтанд писаронаш: «Эй падар барои гуноҳони мо аз Парвардигорат омӯрзиш бихоҳ, ки ҳамонро мо дар ҳақиқи ту ва Юсуф гунаҳкор будаем».⁽²⁾
98. Гуфт Яъқуб (алайҳиссалом): «Ба зудӣ аз Парвардигорам барои шумо омӯрзиш»⁽³⁾ хоҳам хост, ҳамонро ӯ омӯрзандаи гуноҳи бандагон

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَن تَقْسِدُ وَايَاتِنَا ۝١٤

قَالُوا وَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ۝١٥

فَلَمَّا أَن جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝١٦

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ۝١٧

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَظِيمُ الرَّحِيمُ ۝١٨

(1) Тафсири Бағавӣ 4 / 275

(2) Тафсири Табарӣ 16/ 261

(3) Аксари муфасссирон гуфтанд: ки Яъқуб алайҳиссалом дуъоро ба охири шаб таъхир кунонд, зеро он вақтест, Аллоҳ ба осмони дунё фуруд меояд ва меғӯяд: кист, ки дуъо кунад, то дуъояшро иҷобат намоям. Пас Аллоҳ дуъояшро қабул кард, аз гуноҳҳои ӯ ва фарзандонаш даргузашт. Тафсири Бағавӣ 4\217

ва бар тавбакунандагон
меҳрубон аст!»

99. Чун бар назди Юсуф дохил шуданд, падару модарро ба оғӯш кашиду гуфт: «Ба Миср дароед, ки агар Аллоҳ бихоҳад (аз хушкиву қаҳгӣ), дар амон хоҳед буд!»⁽¹⁾
100. Падару модарро бар тахт баровард ва ҳама (падару модар ва ёздаҳ бародар) дар баробари Юсуф барои ҳурмату эҳтиром⁽²⁾ ба сачда даромаданд. Гуфт: «Эй падар, ин аст таъбири он хоби ман, ки ба таҳқиқ, Парвардигорам онро рост баровард. Ва чӣ қадар ба ман неки кардааст, он гоҳ, ки маро аз зиндон бираҳонид ва пас аз он, ки шайтон миёни ману бародаронам фасод карда буд, шуморо аз бодия ба ин ҷо овард. Парвардигори ман ба ҳар чӣ ирода кунад, санчида, дақиқ анҷом медиҳад, ки ӯ донову ҳақим аст!»⁽³⁾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ ءَاوَىٰ إِلَيْهِ أَبْوَيْهِ
وَقَالَ أَدْخُلُوا مَعِيَ إِن شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ ﴿١١﴾

وَرَفَعَ أَبْوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا
وَقَالَ يَتَابَتَ هَذَا تَأْوِيلُ رُءْيَايَ مِن قَبْلُ قَدْ
جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي
مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِن بَعْدِ
أَنْ نَّرْعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ
رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16 / 267

(2) Мурод аз сачда кардан, ниҳодани пешониҳо бар рӯи замин нест, балки сар ҳам кардан ва фурутанӣ аст, ё гуфта шудааст, ки дар дини онҳо сачда кардан ҷоиз буд, вале бо зуҳури ислом сачда карданро дар назди инсон ҳаром гардонд. Тафсири Бағавӣ 4 \ 200

(3) Тафсири ибни Касир 4 / 412

101. Эй Парвардигори ман, маро подшоҳи додӣ ва маро илми таъбири хоб омӯхтӣ. Эй офаринандаи осмонҳову замин, Ту дар дунёву охират сарпарастӣ манӣ. Маро то охири ҳаётам мусалмон бимирон ва бипайванд маро бо бандагони солеҳат!⁽¹⁾

102. Инҳо аз хабарҳои ғайб аст, ки ба ту эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ваҳӣ мекунем. Ва он ҳангом, ки бо яқдигар (бародарони Юсуф) гирд омада буданд ва машварат мекарданд ва найранг⁽²⁾ месохтанд, ту назди онҳо набудӣ!

103. Ҳарчанд ту эй Паёмбар, ба имонашон (яъне, ба имон овардани қавмат) ҳарис бошӣ, мардуми қавми ту имон намеоваранд!⁽³⁾

104. Ва ту дар муқобили паёмбарият аз онҳо музде наметалабӣ ва ин Қуръон чуз панде барои мардуми ҷаҳон нест!

* رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمَنِي
مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تُوفِّئِي مُسْلِمًا وَالْحَقِّقِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٣﴾

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا
كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ
يَمْكُرُونَ ﴿١٤﴾

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا
ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

(1) Яъне, бо паёмбарон, некӯкорон ва баргузидагон. Тафсири Саъдӣ 1/ 406

(2) Яъне Юсуфро бо роҳи найранг ба саҳро бурда ва ўро дар чоҳ меандозанд. Тафсири Бағавӣ 4/ 282

(3) Тафсири Табарӣ 16/ 284

105. Чӣ бисёр нишонаҳое⁽¹⁾ аст, ки далолат мекунад ҳама ба яғонагии Аллоҳ дар осмонҳову замин, ки аз канори он мегузаранд ва аз он рӯй барметобанду ва панду ибрате намегиранд!
106. Ва бештарашон ба Аллоҳ имон намеоваранд, магар ин ки онон мушриканд.
107. Оё эмин ҳастанд, аз он ки азоби фарогире аз сӯи Аллоҳ ононро дарбар гирад, ё ногаҳон қиёмат ба суроғашон биёяд, дар ҳоле ки ғофил ва беҳабар бошанд!?
108. Бигӯ эй Паёмбар: «Ин роҳи ман аст. Ману пайравонам ҳамагонро бо далелу ҳуҷҷат ба сӯи Аллоҳи яғона даъват мекунем. Пок аст Аллоҳ ва ман ҳаргиз аз мушрикони нестам!»
109. Ва Мо пеш аз ту эй Паёмбар ба пайғамбарӣ нафиристодем, магар мардонеро аз мардуми шаҳрҳо ва ободихо, ки ба онҳо ваҳй мекардем. Оё дар рӯи замин намегарданд, то бингаранд, ки поёни кори пешиниёнашон онон, ки

وَكَيْفَ يُدْعَىٰ مِنْ آيَاتِهِ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يُذَرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ
مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿١٠٧﴾

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ
بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسَبْحَنَ اللَّهُ
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا لَانُوحِي
إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي
الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

(1) Яъне ба монанди офтоб, моҳтоб, кӯҳҳо ва дарахтон. Тафсири Табарӣ 16 / 285

беимон буданд, чӣ будааст?
Ва ҳамоно сарои охират⁽¹⁾
парҳезгоронро беҳтар аст,
чаро намеандешед?⁽²⁾

110. Мӯҳлат додем аз ҳалокату
омадани азоб, то замоне ки
ноумед шуданд паёмбарон
аз имон овардани он уммату
қавми худ ва гумон карданд
қавмҳояшон, ки онҳо ба
дурӯғ ваъда карда шудаанд,
ногоҳ ёриву нусрати Мо
ба паёмбарон расид. Ва
ҳар киро, ки хостем, аз
паёмбарон ва пайравонашон
наҷот додем ва азоби
Мо аз мардуми гунаҳкор
бозгардонида нашавад!⁽³⁾

111. Ҳамоно хирадмандонро
дар қиссаҳои паёмбарон
панду ибратаст. Ин Қуръон
сухани сохта нест, балки
тасдиқи сухани китобҳои
пешиниён ва баёнқунандаи
ҳар чизест ва барои онҳо, ки
имон овардаанд, раҳнамо ва
раҳмат аст.⁽⁴⁾

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَوَظَنُوا أَنَّهُمْ
قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ
وَلَا يُرِيدُ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ
الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

(1) Яъне чаннат

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 406

(3) Тафсири Табарӣ 16/ 296

(4) Тафсири Саъдӣ 1/ 406

Сураи Раъд

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 43 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمُرَّةَ تَبَّكَ أَتَيْتُ الْكِتَابَ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرِ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ زَبَدًا مَرْمَرًا
أَسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ
الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رِوْاسٍ
وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرِ جَعَلَ فِيهَا رِجَعِينَ

1. Алиф, лом, мим, ро.⁽¹⁾ Инҳо оёти Қуръон аст ва он чӣ аз Парвардигорат бар ту эй Паёмбар нозил шудааст, ҳақ аст, вале бештари мардум имон намеоваранд.
2. Аллоҳ, ҳамон зотест, ки ҳафт осмонро бе ҳеҷ сутуне, ки онро мебинед, барафрошт. Сипас бар арш баланд ва муртафеъ гардид⁽²⁾ ва офтобу мохро ром кард, ки ҳар як то замоне муайян⁽³⁾ дар сайранд. Аллоҳ тадбиркунандаи корҳои дунё ва охират аст ва аломату нишонаҳои қудрати худро баён мекунад, то шумо ба мулоқоти Парвардигоратон бовар кунед!⁽⁴⁾
3. Ва Аллоҳ зотест, ки заминро паҳн кард ва дар он кӯҳҳову рӯдҳо қарор дод ва аз ҳар

- (1) Дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.
- (2) Ин сифат лоиқ ба ҷалол ва азамати ӯ мекунад ва сифатҳои ӯ ба ҳеҷ махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд.
- (3) Ва он қиёмат аст.
- (4) Тафсири Табарӣ 16 / 327

намуди мева чуфт-чуфт (турушу ширин, сафеду сиёх) падида овард ва шабро дар рӯз мепӯшонад ва ба омадани шаб ҷаҳон торик мешавад. Ҳамоно дар ин ҳама офариниш аломату нишонаҳои қудрат аст, барои мардуме, ки меандешанд!⁽¹⁾

4. Ва бар рӯи замин қитъаҳоест дар канори якдигар баъзеяшон сарсабзу хуррам ва баъзеяшон хушк ва боғҳои ангуру киштзорҳо ва дарахтони хурмо, ки ду тана аз як реша рӯида аст ё як бех аз як реша ва ҳама ба як об сероб мешаванд ва дар таъм ва маззаи мева баъзеро бар дигаре бартарӣ ниҳодаем. Албатта дар инҳо барои хирадмандон ибратхост!⁽²⁾

5. Агар ту эй Паёмбар аз имон наовардани куффор баъди дидани ҳамаи ин оётиҳо дар таъҷҷуб меоӣ, пас таъҷҷуб дар сухани онҳост, ки мегӯянд: оё он ҳангом, ки хок шавем, аз нав моро биёфаринад? Инҳо ба Парвардигорашон имон надоранд ва дар рӯзи қиёмат

أَشْتَبِينَ يُعْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٥﴾

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَوِّزَاتٌ وَجَنَّتْ مِنْ أَعْتَابٍ وَرَزَعٌ وَنَجِيلٌ صُنُوفٌ وَعَبْرٌ صُنُوفَانِ يُسْقَى بِمَاءٍ وَحِدٍ وَنُفِضَلٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

* وَإِنْ تَعَجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَمْ ذَاكُنَا نُرَبَّاءَ مَا نَأْتِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أَوْلَيْتِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يُرِيدُهُمْ وَأَوْلَيْتِكَ الْأَعْمَلُ فِي أَعْتَابِهِمْ وَأَوْلَيْتِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 294

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 295

бар гарданҳояшон занчирҳо бошад ва аҳли чаҳаннаманд ва дар он ҷовидонанд.⁽¹⁾

6. Кофирон ба шитоб аз ту эй Паёмбар омадани уқубату азобро пеш аз раҳмату некӣ металабанд. Ҳамонро пеш аз инҳо барои тақзибкунандагон азобу уқубатҳо гузаштааст. Пас чӣ гуна ибрат намегиранд? Ҳамонро Парвардигори ту бо вучуди золим буданашон соҳиби омӯриш аст мардумонро. Ҳамонро Парвардигори ту саҳт азобкунанда аст.
7. Кофирон мегӯянд: «Чаро аз ҷониби Парвардигораш мӯъҷизае бар ӯ нозил намешавад?» Ҳамонро ту тарсонанда ҳастӣ кофиронро аз азоби Илоҳӣ. Ва барои ҳар қавм раҳнамое мебошад, ки ононро ба сӯи Аллоҳ даъват мекунад.⁽²⁾
8. Аллоҳ медонад, ҳоли ҳомиладории ҳар занро, ки дар шиками ӯ писар аст ё духтар, хушбахт аст ё бадбахт? Ва медонад ҳоли он тифлро, ки занон пеш

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ
وَقَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلُتُ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلَىٰ أَنْزَلَ عَلَيْهِ
آيَةً مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ
قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيصُ
الْأَرْحَامُ وَمَا تَزِدَّادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ
بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 / 413

(2) Тафсири Бағавӣ 4 / 296

аз мударат мепартоянд ва медонад ҳоли он тифлоро, ки аз нӯҳ моҳ зиёда дар шикам меистад ва ҳар чизе назди Аллоҳ ба андоза аст.⁽¹⁾

9. Аллоҳ зотест, ки донандаи пинҳону ошқор аст, бузург аст дар номҳо ва сифатҳояш, баландмартаба аст бар тамоми халқаш бо қудрати худ!
10. Барои ӯ баробар аст аз шумо ҳар кӣ сухан пинҳон гӯяд ё ошқоро. Ва он ки дар торикии шаб пинҳон амал мекунад ва он ки дар рӯз ошқоро амал мекунад.⁽²⁾
11. Одамиро фариштагонест, ки паёпай ба амри Аллоҳ аз рӯбарӯву пушти сараш меоянд ва ниғаҳбонияш мекунад ва амалҳои неку бадашро менависанд. Ҳароина, Аллоҳ он неъматеро, ки аз он мардумест, дигаргун накунад, то он мардум худ гуноҳ карда дигаргун шаванд. Чун Аллоҳ барои мардуме бадӣ хоҳад, ҳеч чиз монеъи он бадӣ натавонад шуд ва онҳоро чуз Аллоҳ ҳеч

عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالَى ﴿٩﴾

سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَّنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ
بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ
بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

لَهُ وَمُعَقِّبَتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
يَحْفَظُونَهُ، مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا
بِقَوْلِهِ حَتَّى يُعَيِّرُ مَا يَأْتِيهِمْ وَإِذَا أَرَادَ
اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءَ فَلَا مَرَدَّ لَهُ، وَمَا لَهُمْ
مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَّالٍ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4 / 297

(2) Тафсири Табарӣ 16 / 366

тадбиркунандае нест, ки он бадиरो дур кунад!⁽¹⁾

12. Ўст, ки барқро гоҳ барои тарсонидан аз даҳшату оташаки он ва гоҳ барои умед бахшидан ба боридани борон ба шумо менамоёнад ва абрҳои гаронборро пайдо мекунад.⁽²⁾

13. Раъд ба ситоиши Ў ва фариштагон аз тарси Ў тасбеҳ мегӯянд. Ва соьикаҳоро мефиристад ва ҳар киро бихоҳад, бо он осеб мерасонад. Боз ҳам куффор дар бораи ягонагии Аллоҳ баҳсу мунозара мекунад. Ва Ў таълоост, ки ба саҳти азоб мекунад!⁽³⁾

14. Аллоҳ аст шоистаи ибодат ва дуъо ва касонеро ки ба ҷои Ў аз бутҳо дуъо мепурсанд ба ҳеч ваҷҳе дуъояшонро иҷобат наменамоянд, магар монанди касе, ки ду дасти худро ба сӯи об бикушояд, то ба даҳонаш бирасад, вале ҳаргиз об ба даҳонаш нахоҳад расид. Ва дуъои кофирон ҷуз дар гумроҳӣ нест.⁽⁴⁾

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْبَرَقَ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾

وَيَسْخِرُ الرِّعْدَ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةَ مِنْ
خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا
مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ
شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ
لَهُمْ شَيْءٌ إِلَّا لَكَيْسَ كُفَيْتَهُ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ
بِلَبُغِهِ وَمَا دَعَا الْكُفْرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 / 414

(2) Тафсири Бағавӣ 4/303

(3) Тафсири Бағавӣ 4/ 303

(4) Тафсири Саъдӣ 1/ 415

15. Ва Аллохро сачда мекунад хоҳу нохоҳ⁽¹⁾ ҳар чи дар осмонҳову замин аст. Ва сояҳояшон низ бомдодону шомгоҳон ба сачда меоянд.
16. Бигӯ эй Паёмбар: «Кист Парвардигори осмонҳову замин?» Бигӯ: «Аллоҳ». Бигӯ: «Оё ғайри Ӯ маъбудоне баргузидаед, ки қодир ба фоидаву зиёни хеш нестанд? Бигӯ эй Паёмбар: «Оё нобинову (кофир) бино (мӯъмин) баробаранд? Ё торикиву (куфр) равшанӣ (имон) баробаранд? Ё шариконе, ки барои Аллоҳ муқаррар карданд, чизҳое офаридаанд, монанди он чӣ Аллоҳ офаридааст ва онон дар бораи офариниш ба иштибоҳ афтадаанд?» Бигӯ: «Аллоҳ офаринандаи ҳар чизест ва Ӯ ягона сазовори ибодат аст ва қаҳҳор аст болои бандагон!»⁽²⁾
17. Аллоҳ, аз осмон об фиристод ва ҳар рӯдхона ба андозаи хеш ҷорӣ шуд ва оби равон кафк бар сар овард. Ва аз он чӣ бар оташ меғудозанд

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا
وَكَرْهًا وَظَلَمَهُمُ بِالْعُدْوَىٰ وَالْأَصْبَالِ ﴿١٥﴾

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ
أَفَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ
لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ
وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا
لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا الْخَلْقَ ۚ فَتَشَبَّهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلْ
اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهْدَرُ ﴿١٦﴾

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا
فَأَحْمَلَتِ السَّيْلُ رِبْدًا كَرِيمًا وَمِمَّا يُؤْتُونَ عَلَيْهِ
فِي النَّارِ تَبِيعًا حَلِيَّةٍ أَوْ مَتَّعَ رَبُّ مِثْلَهُ

(1) Яъне муъминону фариштагон бо хоҳиши худ сачда мекунанд, аммо кофирону мунофиқон бо дили нохоҳам ва аз тарсе, ки ононро накушанд сачда мекунанд. Тафсири Бағавӣ 4/ 306

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 307

аз маъданҳо ба монанди тиллову нуқраю мис, то зевару матоъе созанд, низ кафке бар сар ояд. Аллоҳ бадин сон ҳақ ва ботилро баён мекунад. Аммо кафк (ботил) ба каноре афтад ва нобуд шавад ва он чӣ (оби соф, яъне ҳақ) барои мардум судманд аст, дар замин пойдор бимонад. Аллоҳ инчунин барои мардум мисол меорад,⁽¹⁾ то ҳақ аз ботил равшан шавад.⁽²⁾

18. Барои мӯъминоне, ки даъвати Парвардигорашонро пазируфтанд, мукофоти некӯест (яъне ҷаннат аст). Ва касоне, ки даъвати Ёро напазируфтаанд, ҷояшон дӯзах аст, агар ҳар он чиро, ки бар рӯи замин аст ва монанди онро дошта бошанд, онро фидя кунанд, то ки азоби Аллохро аз худ дур кунанд аз онон қабул карда нашавад. Онон ба саҳти пурсида шаванд аз амалҳои бадашон ва маконашон ҷаҳаннам аст ва он бад ҷойгоҳест!⁽³⁾

كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ
فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ
فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٣﴾

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُ وَلَوْ أَنَّهُمْ مَانُوا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ
الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٣﴾

(1) Яъне Куръонро ба борон, дили бандагонро ба рудхонаҳо, ҳақро ба оби соф ва ботилро ба кафк тамсил кардааст..

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 308

(3) Тафсири Табарӣ 16 / 416

19. Оё касе, ки медонад он чӣ аз ҷониби Парвардигорат бар ту эй Паёмбар нозил шуда ҳақ аст ва имон меорад, монанди касест, ки нобиноист ва имон намеорад? Ҳамоно хирадмандон панд мегиранд:

20. касоне, ки ба аҳди Аллоҳ вафо мекунанд ва худ аҳду паймон намешикананд;

21. Ва онон, ки он чиро Аллоҳ ба пайвастанӣ⁽¹⁾ он фармон дода, мепайванданд ва аз Парвардигорашон метарсанд ва аз саҳтии пурсиши Аллоҳ метарсанд, ки мабодо мағфират карда нашаванд.⁽²⁾

22. Онон, ки барои ба даст овардани розигии Парвардигори хеш сабр пеша карданд ва намоз гузориданд ва дар ниҳону ошкор аз он чӣ ба онҳо рӯзӣ додаем, хайр карданд⁽³⁾ ва бадиरो бо неки дур мекунанд, ин гӯруҳ барояшон сарои охират (яъне ҷаннат) хоси онҳост.

* أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَقْضُونَ الْيَمِينَ ﴿٢٠﴾

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾

(1) Бамонанди хоҳару бародар, хешу табор ва мӯҳтоҷон

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 416

(3) Яъне зақот ва садақот доданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 416

23. Биҳиштҳои ҷовидон; онҳо ва ҳар кӣ некӯкор будааст аз падарону ҳамсарон ва фарзандонашон, ба он дохил шаванд ва фариштагон аз ҳар дар ба наздашон оянд, то гӯянд ба онон:

24. Салом бар шумо ба хотири он ҳама сабре, ки дар роҳи Аллоҳ варзидаед. Сарои охират (яъне ҷаннат) чи сарое некӯст!

25. Ва он бадбахтоне, ки паймони Аллоҳро пас аз устувор карданиш мешикананд ва он чиро, ки Аллоҳ ба пайвастании он (силаи раҳм) фармон дода, қатъ мекунанд ва дар замин фасод мекунанд, лаънат (дурӣ аз раҳмати Аллоҳ) бар онҳост ва бадихои он ҷаҳон (дӯзахи сӯзон) насибашон аст.⁽¹⁾

26. Аллоҳ ҳар киро хоҳад, рӯзии (пулу мол) бисёр диҳад ё рӯзии андак. Ва кофирон ба зиндагии дунё хушнуданд, ҳол он ки зиндагии дунё дар баробари зиндагии охират ҷуз андак матоъе нест.⁽²⁾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ
وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ
عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿۱۳﴾

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿۱۴﴾

وَالَّذِينَ يَتَّفِضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ
يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ
الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿۱۵﴾

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا
بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
مَتَاعٌ ﴿۱۶﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16 / 428

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 315

27. Кофирон мегӯянд: «Чаро аз ҷониби Парвардигораш мӯъҷизае бар ӯ (Муҳаммад) нозил намешавад?» Бигӯ: «Аллоҳ ҳар киро бихоҳад, гумроҳ мекунад. Ва ҳар киро ба даргоҳи ӯ рӯй оварад, ҳидоят мекунад».

28. Онон, ки ба яғонагии Аллоҳ имон овардаанд ва дилҳояшон ба ёди ӯ⁽¹⁾ оромиш меёбад, огоҳ бошад, ки дилҳо ба ёди Аллоҳ оромиш меёбанд!

29. Зиндагии хуш ва бозгаштгоҳи некӯ (яъне ҷаннат) аз онӣ касонест, ки имон овардаанд ба Аллоҳу расулаш ва корҳои шоиста кардаанд.

30. Ҳамчунин туро эй Паёмбар ба миёни уммате, ки пеш аз онҳо умматҳои дигар будаанд, ба пайғамбарӣ фиристодаем, то он чиро, ки бар ту ваҳй кардаем (яъне Қуръонро), барояшон тиловат кунӣ ва онҳо ба яғонагии Раҳмон кофир мешаванд. Бигӯ: «Ӯ Парвардигори ман аст. Аллоҳе ҷуз ӯ маъбуде нест. Бар Аллоҳ таваккал кардаам

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ
مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يَضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي
إِلَيْهِ مَن أَنَابَ ﴿٢٧﴾

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ
أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبَ ﴿٢٨﴾

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ
وَحَسَنُ مَقَابِرٍ ﴿٢٩﴾

كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَد خَلَتْ مِن
قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ يَا رَحْمَنُ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

(1) Зикри Аллоҳ, яъне хондани Қуръон, тасбеҳу таҳлил.... Тафсири Саъдӣ 1/417

ва бозгашти ман ба даргоҳи
 Ёст!»⁽¹⁾

31. Агар Қуръоне мебуд, ки ба сабаби он кӯҳҳо равон карда мешуд ё ба сабаби он замин пора-пора мешуд ва дарёҳо равон карда мешуд ё ба сабаби он мурдагон ба сухан дароварда шаванд низ имон намеоваранд, балки ҳамаи корҳо дар дасти Аллоҳ аст. Оё мӯъминон ҳанӯз надонистанд, ки агар Аллоҳ меҳост, ҳамаи мардумро ҳидоят мекард (бидуни мӯъчиза)? Ва кофиронро пайваста ба сабаби аъмолашон мусибате (ба монанди куштор ё ба асири афтодан) расад ё он ҳодиса дар наздикии хонаҳояшон фуруд меояд, то он гоҳ, ки ваъдаи Аллоҳ расад, зеро Аллоҳ хилофи ваъда намекунад!⁽²⁾

32. Паёмбароне ҳам, ки пеш аз ту буданд, ба масхара гирифта шуданд. Ман ба кофирон мӯҳлат додам, сипас онҳоро ба азоб гирифтор кардам ва он азоби ман чӣ саҳт буд!

وَلَوْ أَنَّ قَوْمًا سَأَلُوا لِيُجَابَ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ
 الْأَرْضُ أَوْ كُفِّرَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ
 جَمِيعًا أَفَلَمْ يَأْتِئِسَ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ
 اللَّهُ لَهْدَىٰ النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا نَزَّلُ الَّذِينَ
 كَفَرُوا نَصِيبَهُمْ بِمَا صَنَعُوا فَارِعَاةٌ أَوْ
 تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدَ اللَّهِ
 إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٢١﴾

وَلَقَدْ أَسْأَلْنَاهُ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتَ
 لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ
 عِقَابِ ﴿٢٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4/ 318

(2) Тафсири Бағавӣ 4/ 320

33. Оё он зоте, ки бар ҳамаи мардум ва аъмолашон нозир аст, монанди бутон аст? Барои Аллоҳ онон аз рӯи нодониашон шариконе қарор доданд, ки онро ибодат мекунанд. Бигӯ эй Паёмбар: «Ном ва сифатҳои он бутонро зикр кунед ва намеёбед дар сифатҳояшон чизеро, ки ононро лоиқи ибодат гардонад. Оё Аллоҳро аз он чи ки дар замин огоҳ нест, хабар медихед, ё ба суханони беҳуда фирефта мешавед?» Балки дар назари кофирон шайтон амалашонро зиннат дода ва онҳоро аз роҳи рост бераҳа кардааст. Ва ҳар киро Аллоҳ гумроҳ кунад, ҳеҷ роҳнамое надорад!⁽¹⁾

34. Дар ин зиндагии дунё ба азобе (ба монанди куштор, асири ва хорӣ) гирифта шаванд ва азоби охират саҳтгар аст ва онҳоро ҳеҷ ниғаҳдорандае аз азоби Аллоҳ нест!

35. Сифати биҳиште, ки ба парҳезгорон ваъда шудааст: об аз зери дарахтонаш раван аст ва меваҳову сояаш ҳамешагист. Ин саранҷоми

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ
وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ
بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بَيِّظِرُهُ مِنَ الْقَوْلِ
بَلْ زَيْنٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصَدُّوا عَنِ
السَّبِيلِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

* مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلُّهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا
تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16/ 462

касонест, ки парҳезгоранд⁽¹⁾
ва саранҷоми кофирон оташ
аст.

36. Ва касоне, ки ба онҳо⁽²⁾
китоби Таврот ва Инҷилро
додаем ва ба муқтазои
китобашон амал мекунанд
аз он чӣ ба сӯи ту нозил
шуда шод мешаванд. Ва
аз он ҷамоъати кофирон⁽³⁾
касоне ҳастанд, ки бахше аз
онро инкор мекунанд.
Бигӯ: «Ман амр шудаам,
ки танҳо Аллоҳи якоро
бипарастам ва ба ӯ ширк
наёварам. Ба сӯи ӯ даъват
мекунам ва бозгашти ман ба
сӯи ӯст!

37. Ҳамчуни Қуръонро муҳкам
(яъне қушоду равшан) ба
забони арабӣ нозил кардем,
то ба он ҳукм намоӣ. Агар
пас аз донише, ки ба ту
расида, аз пайи ҳавову
ҳаваси онон бирави, дар
баробари азоби Аллоҳ
корсозу ниғаҳдорандае
нахоҳӣ дошт.⁽⁴⁾

وَالَّذِينَ اتَّبَعَتْهُمْ إِلَىٰ كِتَابٍ يَفْرَحُونَ بِمَا
أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَخْرَابِ مَنْ يُنْكِرُ
بَعْضَهُمْ قُلُوبُهُمْ إِنَّمَا أُمِرُوا أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا
أُشْرِكُوا بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَقَابِلُ ﴿٦٣﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلِيُنَبِّئَ الَّذِينَ
أُهْوُوا هُمْ بِمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ
مِنَ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٦٧﴾

- (1) Онҳое, ки аз Аллоҳ тарсиданд, пас аз гуноҳҳо парҳез карданд ва фарзҳоро адо намуданд. Тафсири Табарӣ 16 / 472
- (2) Ба монанди Абдулло бинни Салом, ки яҳудӣ буд ва Начҷошӣ, ки насронӣ буд.
- (3) Ба монанди ду роҳбари насрои начрон Усайд ва Оқиб ва низ монанди Каъб бинни Ашраф
- (4) Тафсири ибни Касир 4/ 467

38. Ба таҳқиқ пеш аз ту
паёмбароне фиристодаем
ва барояшон ҳамсарону
фарзандон қарор додаем.
Ва ҳеч паёмбареро ҳаққи он
набуд, ки чуз ба фармони
Аллоҳ ояте (мӯъҷизае)
биёварад ва ҳар амреро
замони муайяност.⁽¹⁾

39. Аллоҳ ҳар чиро бихоҳад,
(аз ҳукмҳои шариъат)
маҳв ё боқӣ мегузорад ва
Уммулқитоб⁽²⁾ назди Ёст.

40. Агар поре аз азобе, ки ба
душманонат ваъда кардаем,
ба ту бинамоёнем, ё туро
пеш аз он, ки онро бубинӣ
бимиронем, дар ҳар ҳол он
чи бар ӯҳдаи туст таблиғ
(яъне расонидани даъват)
аст ва он чӣ бар ӯҳдаи Мост,
ҳисоб кардан!⁽³⁾

41. Оё ҳанӯз надонистаанд,
ки мо аз атрофи ин
сарзамин⁽⁴⁾ кам мекунем
ва Аллоҳ ҳукм мекунад
ва ҳеч чиз ҳукми Ёро рад
намекунад ва Ё зуд ба ҳисоби
ҳама мерасад?

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا
لَهُم آزُوتًا وَجَارِيَةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ
بِعَايَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

يَسْحُرُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُذِيقُ وَعْندهُ أُمُّ
الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

وَإِن مَّا أُرْسِلْتكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيْتكَ
فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ
أَطْرَافِهَا وَأَلَّه يَنْكُرُ لَكُمْ لِمُعَقَّبِ الْحُكْمِ
وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 419

(2) Яъне асли ҳамаи ҳукмҳо дар Лавҳу-л- маҳфуз аст. Тафсири Бағавӣ 4/326

(3) Тафсири Табарӣ 16/ 493

(4) Яъне, заминҳои гирду атрофи Макка, ки замини куфр буданд, ҳама аз они мусалмонон шуданд. Тафсири Табарӣ 16/ 493

42. Касоне, ки пеш аз инҳо буданд бар муқобили паёмбаронашон макрҳо карданд, вале ҳамаи тадбирҳо назди Аллоҳ аст⁽¹⁾. Медонад, ки ҳар касе чӣ мекунад. Ва кофирон ба зудӣ хоҳанд донист, ки сарои охират аз они кист!
43. Кофирон мегӯянд, ки ту эй Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) паёмбар нестӣ. Бигӯ: «Аллоҳ ва ҳар кас, ки (аз яҳуду насоро) аз китоб огоҳӣ дошта бошад, ба шохидӣ миёни ману шумо кофист.⁽²⁾»

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلْيَلِكُمُ
 جَمِيعًا يَوْمَ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعَعَةً
 أَلَمْ تَرَ لِمَنْ عُقِيَ الدَّارِ ﴿٤٢﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ
 كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ
 عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

(1) Яъне, Аллоҳи мутаъол макру ҳилаи онҳоро ботил кард ва ононро ноумед гардонид. Тафсири Саъдӣ 1/ 420

(2) Тафсири Табарӣ 16/ 501

Сураи Иброҳим

Дар Макка нозил шудааст ва аз 52 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Ро⁽¹⁾. Ин Қуръон китобест, ки бар ту эй Паёмбар нозил кардем, то мардумро (дар партави таълимоти он) ба фармони Парвардигорашон аз ториқӣ⁽²⁾ ба рӯшноӣ⁽³⁾ ва ба роҳи Аллоҳи пирӯзманде, ки сазовори ситоиш аст, роҳ намоӣ.
2. Аллоҳе, ки ҳар чӣ дар осмонҳову замин аст, азони Ҷуст! Пас вой бар кофирон, ки имон ба Аллоҳ наёварданд ва пайрави расул нашуданд ва дар рӯзи қиёмат барояшон азоби саҳтест.
3. Ва инҳо касонеанд, ки рӯй тофтад ва имон ба Аллоҳ наоварданд ва пайравии расулаш накарданд, балки зиндагии дунёро аз охират дӯсттар доранд ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ бозмедоранд ва роҳи

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكْعَتَيْنِ أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى
صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَوَقِيلَ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ
شَدِيدٍ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى
الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ
بَعِيدٍ ﴿٣﴾

(1) Баёни ин ҳарфҳо дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Гумроҳии куфр ва нодонӣ

(3) Нури имон

Аллохро нодуруст ва кач
нишон медиҳанд ва онҳо
сахт дар гумроҳии дуру
дароз ҳастанд.⁽¹⁾

4. (Эй Муҳаммад) ва ҳеч
паёмбареро нафиристодем,
магар ба забони мардумаш
сухангӯ бошад, то паёми
Аллохро барояшон баён
кунад ва ҳақро
бифаҳмонад. Пас Аллоҳ ҳар
киро ки ба фармонаш гӯш
накардааст бихоҳад, гумроҳ
мекунад ва ҳар киро ки
мувофиқи дастураш амал
намудааст бихоҳад, ҳидоят
мекунад ва Ёст пирӯзманду
ҳаким!⁽²⁾
5. Ва батаҳқиқ Мӯсоро бо
оёти худ, ки далолат бар
ҳақиқати паёмбарии ӯ
мекунад, фиристодем, ки
қавми худро аз торикӣ ба
рӯшноӣ берун ор ва рӯзҳои
Аллохро ба ёдашон биёвар
ва дар ин ёдовариҳо барои
ҳар сабркунандаи итоъаткор
бар тоъати Ё ва парҳезгор аз
маъсияти Ё ва шукргузор бар
неъматҳо ва атоҳои Илоҳӣ
ибратҳост!⁽³⁾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيَلْسَانَ
قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ
قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16\515

(2) Тафсири Саъдӣ 1\421

(3) Тафсири Саъдӣ 1\421

6. Ба ёд ор барои қавмат, эй Паёмбар, қиссаи Мӯсо ва онгоҳ ки Мӯсо ба қавми худ гуфт: «Неъматеро, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ доштааст, ба ёд оваред, он гоҳ ки шуморо аз фиръавниён наҷот дод. Ба саҳти озоратон мекарданд ва писаронатонро мекуштанд ва занонатонро зинда мегузоштанд ва дар ин аз ҷониби Парвардигоратон барои шумо озмоиши бузурге буд».⁽¹⁾

7. Ва Мӯсо барояшон гуфт: ба ёд оред вақтеро, ки Парвардигоратон эълон кард, ки агар Маро шукр гӯед, бар неъматӣ шумо меафзоям ва агар ношукрӣ кунед, бидонед, ки азоби Ман саҳт аст!⁽²⁾

8. Ва Мӯсо барояшон гуфт: «Агар шумо ва ҳамаи мардуми рӯи замин кофир шавед ҳаргиз ба Аллоҳ чизеро зарар оварда натавонед, зеро, Аллоҳ мӯҳтоҷ нест аз офаридагонаш ва сазовори ситоиш аст дар ҳама ҳол!»

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدْعِيحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ إِن تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَأِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16\523

(2) Тафсири Саъдӣ 1\422

9. Эй уммати Муҳаммад оё ба шумо нарасидааст хабари касоне, ки пеш аз шумо буданд, чун қавми Нӯҳ ва Од ва Самуд ва низ касоне, ки баъд аз онҳо буданд,? Чуз Аллоҳ касеро аз онон огоҳӣ нест. Паёмбаронашон ҳамроҳ бо далелҳои равшан омаданд ва онҳо даст бар даҳон бурданду аз ниҳояти тааҷҷуб ва инкор ангуштони худро газиданд гуфтанд: «Мо ба он чӣ ба он амр шудаед, имон намеоварем ва дар чизе, ки моро ба он меҳонед, саҳт дар шубҳа ҳастем».⁽¹⁾

10. Паёмбаронашон гуфтанд: «Оё дар зоти Аллоҳ ва якто парастии Ӯ, ки офаринандаи осмонҳову замин аст, шакке ҳаст? Шуморо даъват мекунад, то гуноҳонатонро биёмӯрзад ва то муддати муайян шуморо зинда гузорад ва дар дунё азобатон накунад». Гуфтанд: «Шумо ба чуз одамай, монанди мо каси дигар нестед. Меҳоҳед моро аз он чӣ падаронамон мепарастиданд, боздоред ва дар ҳақиқат будани он чи

الرَّيَاتِكُمْ نَبَوُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمٌ
نُوحٌ وَعَادٌ وَثَمُودٌ وَالَّذِينَ مِنْ
بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي
أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ
بِهِ وَإِنَّا لَنَافِي شَكِّ مِمَّا نَدْعُونَ إِنَّا إِلَهُ مَرْيَبٍ ﴿١٠﴾

* قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَلِى اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ
مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَفُوحِرَكُمُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى
قَالُوا إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ
تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَتْ أَبَاؤُنَا فَاؤْتُونَا
بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4\338

ки меғӯед барои мо далеле
равшан биёваред!»⁽¹⁾

11. Вақте ки паёмбарон
суханони қавмашонро
шуниданд, барояшон
гуфтанд: Мо ба ҷуз одамай
монанди шумо каси дигар
нестем, вале Аллоҳ ба ҳар
яке аз бандагонаш, ки
бихоҳад, неъматӣ фаровон
медихад ва ба рисолати
худ бармегузинад. Ва он
чи талаб доред аз далели
равшан моро мумкин
нест, ки ҷуз ба ҳукми
Аллоҳ ҳуччате биёварем
ва мӯъминон дар ҳама
корашон бар Аллоҳ таваккал
мекунанд.⁽²⁾

12. Ва чаро бар Аллоҳ таваккал
накунем ва ҳол он ки ӯ роҳи
наҷоти моро ба мо нишон
дод? Ва бар озорҳое, ки
шумо бар мо мерасонед
(ба сабаби даъватамон
шуморо ба яктопарастӣ)
албатта сабр хоҳем кард
ва таваккалкунадагон бар
Аллоҳ таваккал мекунанд
ва аммо касе ки кофир
бошад, сарпарасташ шайтон
аст».⁽³⁾

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ
مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ
مِنَ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَىٰ اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

وَمَا لَنَا أَلَّا تَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا
سُبُلَنَا وَلْيَصْطِرْ عَلَىٰ مَاءٍ آذِيْتُمْونَا وَعَلَىٰ
اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\422

(2) Тафсири ибни Касир 4\483

(3) Тафсири Табарӣ 16\539

13. Ва кофирон ҳолашон аз даъвати паёмбаронашон ба танг омад ба паёмбаронашон гуфтанд: «Ё шуморо аз сарзамини худ меронем ё ба дини мо бозгардед». Пас Парвардигорашон ба паёмбарон ваҳй кард, ки ситамкоронро, ҳатман, ҳалок хоҳем кард.⁽¹⁾

14. Ва шуморо пас аз он кофироне, ки ҳалокашон сохтем дар он сарзамин ҷой хоҳем дод. Ин ваъда барои касест, ки аз истодан дар пешгоҳи Ман ва аз ваъдаи азоби Ман битарсад!⁽²⁾

15. Пирӯзӣ хостанд паёмбарон аз Парвардигори худ бар душманонашон ва ҳар золими саркаше ноумед шуд ва ҳалок гашт.⁽³⁾

16. Аз пеши ҳар саркаши кофир ҷаҳаннам аст, то дар он ҷо ўро аз оби чирку хуне, ки аз бадани аҳли дӯзах мерезад, бихӯронанд.⁽⁴⁾

17. Қатра-қатра бинӯшад ва натавонад, ки ба осонӣ фуру барад онро (яъне аз гулӯяш

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ
مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ
إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَتُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾

وَلَنُكَفِّرَنَّكُمْ مِنَ الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ
ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

وَأَسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

مِّنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾

يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ
الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ

(1) Тафсири Саъдӣ 1\423

(2) Тафсири Бағавӣ 4\340

(3) Тафсири Табарӣ 16\542

(4) Тафсири Табарӣ 16\546

ба осони нагузарад) ва биёяд
ӯро марг аз ҳар ҷонибе ва ӯ
мурда набувад ва пеши вай
аст азоби саҳт.

18. Мисоли корҳои касоне, ки
ба Аллоҳ кофир шудаанд
(ба монанди некӯӣ ва силаи
раҳм), чун хокистарест, ки
дар рӯзи тӯфоне боди саҳте
бар он вазад. Тавоноии нигоҳ
доштани он чиро, ки ба
даст овардаанд, надоранд,
зеро куфр амалҳои онро
бирабуд, чунон ки шамол
хокистарро. Ин аст гумроҳии
дуру дароз!⁽¹⁾

19. Оё надидаӣ⁽²⁾, ки Аллоҳ
осмонҳоро заминро бар
ҳақ офаридааст? (Ва
офариниши ҳар ду бар
камоли қудрати Аллоҳ
далолат мекунад, то ӯро ба
танҳои парастии кунанд ва
ба ӯ шарик наоранд) Агар
бихоҳад, шуморо аз байн
мебарад ва офариниши нав
меоварад.⁽³⁾

20. Ва ин ҳалок шуданатон
ва дар ҷои шумо махлуқи
нав овардан барои Аллоҳ
мушкил нест.

وَمِنْ زَوَاجِهِ عَدَاْبٌ عَلِيْمٌ ﴿١٧﴾

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ
كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ
عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَيَّ
شَيْءٌ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ إِنَّ يَسْأَلُ ذَهَبَكُمْ وَيَأْتِي بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\424

(2) Мурод аз ин хитоб барои ҳамаи мардум аст

(3) Тафсири Саъдӣ 1\424

21. Ва ҳама халоиқ аз зери қабрҳо берун оянд ва дар пешгоҳи Аллоҳ ҳозир шаванд. Нотавонон (тобеъон) ба мутақаббирон (пешвоён) гӯянд: «Мо пайравони шумо будем. Оё акнун метавонед андаке аз азоби Аллоҳ аз мо дур кунед?» (Пешвоён барои тобеъонашон) гӯянд: «Агар Аллоҳ моро хидоят карда буд, мо низ шуморо хидоят мекардем. Ҳоло моро роҳи халосӣ нест. Барои мо баробар аст, чи бегоҳати кунем, чи сабр варзем, ҳеҷ паногоҳе надорем».⁽¹⁾

22. Чун кор ба поён ояд⁽²⁾, шайтон гӯяд: «Аллоҳ ба шумо омадани рӯзи қиёматро ваъда дод ва ваъдаи Ӯ дуруст буд ва ман низ ба шумо ваъдаи нусрат додам, вале ваъдаи худ хилоф кардам. Ва бароятон ҳеҷ далелу бурҳоне наёвардам, ҷуз он ки ба қуфру гумроҳи даъвататон кардам, шумо низ даъвати маро иҷобат кардед, пас маро маломат макунед, худро маломат кунед зеро гуноҳ, гуноҳи шумост. На ман фарёдраси

وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ
أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَمَا قَحَلْنَاكُمْ
مُعْتَدُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا
لَوْ هَدَّنا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سِوَاهُ عَلَيْنَا
أَجْرِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ﴿١١﴾

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ
وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَعَدْتُكُمْ
فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ
مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ
لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا
بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِي إِيَّاهِ
كَفَرْتُمْ بِمَا آسَرْتُمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّ
الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\424

(2) Вақте ки биҳиштиён ба биҳишту ва дӯзахиён ба дӯзах дароянд.

шумоям аз азоби Аллоҳ,
на шумо фарёдраси ман.
Аз ин ки маро пеш аз ин
дар дунё шарики Аллоҳ
карда будед, безорам». Зеро
барои ситамкорон азобест
дардовар!⁽¹⁾

23. Ва касонеро, ки имон
овардаанд ва корҳои шоиста
кардаанд, ба бихиштҳое,
ки дарёҳо дар он ҷорист,
дароваранд, ба фармони
Парвардигорашон дар он
чо ҷовидона бимонанд ва
дурудашон дар он чо салом
гуфтан аст.

24. Оё намедонӣ, эй Расул,
ки Аллоҳ чӣ гуна мисол
меорад? Сухани пок⁽²⁾ чун
дарахти (хурмо) пок аст, ки
решааш дар замин устувор
ва шоҳаҳояш боло ба сӯи
осмон аст.⁽³⁾

25. Ба фармони Аллоҳ ҳар
фасле меваи худро медиҳад.
Ҳамчунин дарахти имон
решааш дар дили мӯъмин
устувор аст ҳам дар илм
ва ҳам дар эътиқод ва
шоҳаҳояш амалҳои солеҳ ва
ахлоқи ҳамида аст, ки ба сӯи

وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿١٣﴾

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً
كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا
فِي السَّمَاءِ ﴿١٤﴾

تَوَّابٍ أُكْلُهَا كُلُّ حَبٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 16\561

(2) Ва он калимаи тавҳид аст: “Ло илоҳа иллаллоҳ!”

(3) Тафсири Саъдӣ 1\425

Аллоҳ боло мераванд ва ҳама вақт соҳиби савоб мешавад
Аллоҳ барои мардум мисолҳо меоварад, шояд, ки панд гиранд!⁽¹⁾

26. Ва мисоли сухани нопок (куфр) чун дарахти нопок⁽²⁾ аст, ки реша дар замин надорад ва барпо натавонад монд. Ҳамчунин сухани куфри кофир ва маъсияташ устувор нест ва дар вай хайр вучуд надорад ва амалҳояш ба сӯи Аллоҳ боло намераванд ва аз он чизе қабул намешавад.⁽³⁾

27. Аллоҳ мӯъминонро дар зиндагонии дунё ба сабаби эътиқоди мустаҳкамашон, ки он гувоҳӣ доданашон ба калимаи “Ло илоҳа иллаллоҳу Муҳаммадан расулуллоҳ” аст ва дар охират (яъне, дар қабр ба ҷавоб додани суоли Накиру Мункар) устувор медорад. Ва золимонро гумроҳ месозад дар дунёву охират ва Аллоҳ ҳар чӣ хоҳад, ҳамонро мекунад.⁽⁴⁾

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ
أَجْتَنَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٦٦﴾

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ
الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٦٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 4 \ 347

(2) Ба мисли дарахти ҳанзал, ки таъмаш нохуш ва решаҳояш қариб аст аз рӯи замин ва асли он устувор нест ва шоҳаҳои баланд надорад.

(3) Тафсири ибни Касир 4 \ 494

(4) Тафсири Бағавӣ 4 \ 349

28. Оё надидаӣ (эй Муҳаммад) он касонеро, ки (аз қурайшиҳо ва қавмат) неъматӣ Аллохро⁽¹⁾ ба куфр иваз сохтанд ва мардуми худро ба диёри ҳалокат бурданд?
29. Он сарои нобудӣ чаҳаннам аст, ки дохили он мешаванд ва ҷойгоҳи баде аст.⁽²⁾
30. Ва инҳо кофирон барои Аллоҳ ҳамтоёне қарор доданд, то мардумро аз роҳи ӯ гумроҳ созанд. Бигӯ барояшон эй Муҳаммад: «Акнун дар зиндагонии дунёи фонӣ баҳра ва лаззат баред, ки оқибати бозгаштатон оташ аст».⁽³⁾
31. Ба бандагони Ман, ки имон овардаанд, бигӯ, эй Расул, то намоз бигуздоранд ва аз он ҷи рӯзияшон додаем, ниҳону ошкоро инфоқ (харч) кунанд, пеш аз он, ки рӯзе фаро расад, ки дар он на хариду фурӯше бошад ва на ҳеч дӯстие ба кор ояд.

﴿الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ﴾

﴿جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا وَنَسَّ الْفَرَارِ﴾

﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ﴾
﴿قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ﴾

﴿قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا يَخْتَلَى﴾

(1) Яъне, Аллоҳ бар қурайшиҳо аз ҷинси худашон Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламо раъма бар ва раҳмат фиристод, онҳо ўро тасдиқ накарданд ва куфр варзиданд.

(2) Тафсири Бағавӣ 4\352

(3) Тафсири Саъдӣ 1\426

32. Аллоҳ аст, ки осмонҳову заминро (аз нестӣ) офарид ва аз осмон борон нозил кард ва замини мурдaro зинда гардонд ва ба он борон барои рӯзии шумо меваҳо рӯёнид ва киштиҳоро роми шумо кард, то ба фармони ӯ дар баҳрҳо равон шаванд ва дарёҳоро мутеъи шумо сохт.

33. Ва офтобу моҳро, ки ҳамеша дар ҳаракатанд, роми шумо кард ва шабро барои истироҳат ва рӯзро барои маишати зиндагӣ фармонбари шумо гардонид.⁽¹⁾

34. Ва ҳар чӣ аз ӯ хостед, ба шумо арзонӣ доштааст ва агар хоҳед, ки неъматхояшро шумор кунед, натавонед ҳисоби онро ва на адо намудани шукрашро, ки ҳароина одамӣ бисёр ситамкор ва ношукри неъмат аст!⁽²⁾

35. Ва ба ёд ор, эй Расул вақте ки Иброҳим ба Парвардигораш дуъо хонда гуфт: «Эй Парвардигори ман, ин сарзаминро эмин гардон ва марову

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ
وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

وَمَا تَدْرِكُم مِّنْ كُلِّ مَآسَاءٍ لِّنُومٍ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّا لِلْإِنْسَانِ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ
ءَامِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 426

(2) Тафсири Бағавӣ 4 \ 354

фарзандонамро аз
парастиши бутон дур бидор.

36. Эй Парвардигори ман, инҳо
бутҳо бисёре аз мардумро
гумроҳ кардаанд, пас ҳар кас,
ки аз ман пайравӣ кунад, аз
дин ва суннати ман аст ва ҳар
кас фармони ман набарад, ту
омурзандаву меҳрубонӣ!⁽¹⁾
37. Эй Парвардигори мо, баъзе
аз фарзандонамро ба водии
бекишт, наздики хонаи
гиромии Ту ҷой додам, эй
Парвардигори мо, ин ҳама
ба фармони Ту кардаам,
то намозро барпо доранд.
Дилҳои мардумонро ҷунон
кун, ки таваҷҷӯҳи ба онҳо
кунанд ва аз ҳар меваҳо
рӯзиашон деҳ, бошад, ки
сипос гузоранд!
38. Эй Парвардигори мо, ҳар
чиро пинҳон медорем,
ё ошкор месозем, Ту ба
он огоҳӣ. Ва назди Аллоҳ
ҳеч чиз дар замину осмон
пӯшида нест!
39. Сипос Аллоҳеро, ки дар
синни пири Исмоили
Исҳоқро ба ман ато кард.
Парвардигори ман дуёҳоро
мешунавад ва маро ноумед
нагардонд!

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
فَمَنْ يَتَّبِعُنَّ فَإِنَّ رِيبِيَّ وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ
غَمُّورٌ رَّجِيمٌ ﴿٣٦﴾

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي
رِزْقٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيَتَّقِيْمُوا
الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي
إِلَيْهِمْ وَاَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا
يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ
إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعٌ
الْبَدِئِ ﴿٣٩﴾

40. Эй Парвардигори ман,
маро ва фарзандони
маро (ба пуррагӣ)
барпойдорандагони намоз
гардон. Эй Парвардигори мо,
дуъои маро бипазир.
41. Эй Парвардигори мо, маро
ва падару модарам ва хамаи
мӯъминонро дар рӯзе, ки
ҳисоб барпо мегардад⁽¹⁾
биёмурз!⁽²⁾
42. Ва мапиндор, эй Расул,
ки Аллоҳ аз кирдори
ситамкороне, ки туро ва
дигар паёмбаронро дурӯғ
мебароранд ва мӯъминонро
азият медиҳанд, ғофил
аст. Азобашонро то он
рӯз, ки чашмҳо дар он
хира мемонанд, ба таъхир
мегузорад!
43. Рӯзе ситамкорон аз
қабрҳояшон бошитоб
бармехезанд барои ҳисоб,
сарҳо ба боло шах шуда, аз
сахтии он рӯз чашм бар ҳам
намежананд ва дилҳояшон
холӣ аст ба ҷуз аз ғаму
ғусса.⁽³⁾

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفْلًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ ۚ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ
فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ
إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْعَدْتُهُمَّ هَوَاءً ﴿٤٣﴾

(1) Рӯзи киёмат

(2) Ва ин дуъо пеш аз душмани падараш бо Аллоҳ буд. Ва чун барои ӯ ошкор шуд, ки падараш душмани Аллоҳ аст аз ӯ безорӣ ҷуст ва барояш тарки омӯрзиши гуноҳ кард. Тафсири Саъдӣ 1 \ 427

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 427

44. Эй Расул мардумро аз он рӯзи қиёмат, ки азоб фаро мерасад, битарсон. Ва он замон ситамкорон мегӯянд: «Бор Илоҳо, моро каме мӯҳлат деҳ, то даъвати Туро иҷобат кунем ва аз паёмбарони Ту пайравӣ кунем». (Пас барояшон гуфта шавад:) Оё шумо пеш аз ин дар ҳаёти дунё савганд намехӯрдед, ки ҳаргиз аз байн намеравед?⁽¹⁾

45. Дар хонаҳои касоне, ки худ бар хештан ситам мекарданд (ба монанди қавми Худ ва Солах), ҷой гирифтед ва барои шумо баён карда шуд, ки бо онон чӣ гуна рафтор кардем ва бароятон дар Қуръон мисолҳо овардем. Пас чаро панд намегиред?⁽²⁾

46. Ҳамон мушрикони Макка барои куштани Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) макру ҳила намуданд. Ва Аллоҳ доност ба макру ҳилашон. Ва ҳарчанд, ки бо макрашон кӯҳҳо аз ҷо қанда шаванд, вале макрашон заъифу ночиз аст.

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَىٰ آجَلٍ
قَرِيبٍ يُحِبُّ دَعْوَتَكَ وَتَتَّبِعِ الرَّسُولَ
تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّن قَبْلِ مَا لَكُم
مِّن زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ
وَتَبَيَّنَ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا
لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ
وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ
الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\427

(2) Тафсири Бағавӣ 4\363

47. Мапиндор эй Расул,
ки Аллоҳ ваъдаеро⁽¹⁾,
ки ба паёмбаронаш
додааст, хилоф мекунад.
Аллоҳ пирӯзманд ва
интиқомгиранда аст.⁽²⁾
48. Он рӯз, ки замин ба замин
ғайри ин замин (монанди
нуқра тоза) иваз шавад ва
инчунин осмонҳо ба осмони
дигар ва ҳама аз қабрҳояшон
берун оянд ва дар пешгоҳи
Аллоҳи ягонаи ғолиб ҳозир
оянд!⁽³⁾
49. Эй Расул гунаҳкоронро дар
он рӯзи қиёмат бо занҷирҳо,
дасту по ба гардан, баста
бубинӣ, ки дар ҳолати хорӣ
ва пастӣ бошанд.
50. Ҷомаҳояшон аз
миси гудохташуда
алангазанандааст ва
оташ чехраҳояшонро
мепӯшад.⁽⁴⁾
51. То Аллоҳ ҳар касро
баробари амалаш нек ё бад
ҷазо диҳад, ҳароина Аллоҳ
зуд ҳисобгир аст!

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخَلِّفًا وَعْدَهُ سُبْحَانَ
إِلَهِ اللَّهِ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

يَوْمَ تَبْدُلُ الْأَرْضَ عَرْضَ الْأَرْضِ
وَالسَّمَوَاتِ وَتَرَوُنَّ اللَّهَ الْوَاحِدَ الْقَهَّارَ ﴿٤٨﴾

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي
الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

سَرَابِيبُهُمْ مِّنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهُهُمْ
النَّارُ ﴿٥٠﴾

يَجْزِي اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

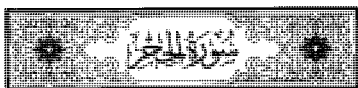
- (1) Нусрат додани мӯъминон ва ҳалок гардондани кофирон. Тафсири Бағавӣ 4\361
- (2) Хитоб агар чи ба Паёмабар саллаллоҳу алайҳи ва саллам хос аст, вале барои ҳамаи уммат ом мебошад.
- (3) Тафсири Бағавӣ 4\363
- (4) Тафсири Табарӣ 17\55

52. Ин Қуръон паёмест барои мардум, то ба он бим карда шаванд ва бидонанд, ки Ўст маъбуди якто⁽¹⁾ ва то хирадмандон панд бигиранд!

هَذَا بَلِّغُ النَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ وَيُرَاعَمُوا
 أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرُوا
 آلَآلِبِ ﴿٥٢﴾

(1) Ба ягонагӣ Ўро ибодат кунанд ва ба Ў шарик наоранд. Тафсири Табарӣ
 17\55

Сураи Ҳичр

Дар Макка нозил шудааст ва аз 99 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Ро.⁽¹⁾ Ин оёти китоби Илоҳӣ нозил шудааст бар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва Қуръонест, ки оятҳояш равшан аст ва баёнкунандаи ҳақ аст.⁽²⁾
2. Борҳо, кофирон орзу мекунанд дар дӯзах, ки эй кош дар дунё мусалмон мебуданд.⁽³⁾
3. Эй Паёмбар кофиронро бигузор, то бихӯранд дар дунё ва баҳравар шаванд ва орзухояшон онҳоро ғофил созад аз имону тоъат ба зудӣ натиҷаи аъмолашонро хоҳанд донист.⁽⁴⁾
4. Эй Расул аз барои тасдиқ накардани паёмбарии ту фуруд омадани азбро талаб карданд, вале Мо ҳеҷ шахреро ҳалок накардаем, магар он ки

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّتْلَكَ آيَاتِ الْكِتَابِ وَقُرْءَانِ مُبِينٍ ﴿١﴾

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوِ كَانُوا
مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

ذَرَهُمْ بَأْسَ كَلِمَاتٍ وَيَتَمَتَّعُوا
بِهَا فِيهَا هُمُ الْأَمَلُ
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا
أُولَاهَا كِتَابٌ
مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾

(1) Тафсири ин ҳарфҳо дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\429

(3) Тафсири Бағавӣ 4\368

(4) Тафсири Бағавӣ 4\368

барои ҳалокиашон муддати
муайяне доштааст.

5. Ҳеҷ уммате аз аҷали хеш
на пеш меафтад ва на пас
мемонад.
6. Ва ба Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам
масхараомезона гуфтанд: «Эй
марде, ки Қуръон ба ту нозил
шуда, ҳаққо, ки ту девонай!
(Ба мучарради сухани ту мо
аз пайравии падаронамон
рӯй барнаметобем)⁽¹⁾
7. Агар рост мегӯӣ, чаро
фариштагонро барои мо
намеоварӣ, то гувоҳӣ диҳанд,
ки Аллоҳ туро ба паёмбарӣ
фиристодааст.
8. Ва Аллоҳ дар ҷавобашон
мефармояд: Мо
фариштагонро нозил
намекунем, ҷуз ба ҳақ ва агар
ба он имон наёваранд дар он
ҳангом дигар мӯҳлаташон
надиханд ва фавран азоби
Илоҳӣ гиребонгирашон
мегардад.⁽²⁾
9. Ҳамоно Мо Қуръонро ба
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам худ
нозил кардаем ва қатъан

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَجِرُونَ ﴿٥﴾

وَقَالُوا لَوْ إِنَّا بِلَا إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ لَكُنَّا مِنَ الْمَكِينِينَ ﴿٦﴾

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَكِ إِن كُنْتَ مِنَ
الصّٰدِقِينَ ﴿٧﴾

مَا نَنْزِلُ الْمَلَكِ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا
إِذًا مُنظَرِينَ ﴿٨﴾

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحٰفِظُونَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\429

(2) Тафсири Бағавӣ 4\369

худ ниғаҳбонаш ҳастем, ки дар он чизе на кам карда мешавад ва на зиёд.⁽¹⁾

10. Ва ба таҳқиқ Мо расулони худро пеш аз ту –эй Муҳаммад- ба миёни қавмҳои пешин фиристодаем.
11. Ҳеч паёмбаре бар онҳо фиристода нашуд, магар ки масхарааш мекарданд. (Пас ҳаминчунин мушрикони бо ту карданд, он гуна ки бо паёмбарони пешина карда шуд).⁽²⁾
12. Ин гуна он истехзоро ба дилҳои гунаҳкорон дохил мегардонем.
13. Ба он Қуръон имон намеоваранд ва шеваи қавмҳои пешина доимӣ чунин будааст.
14. Агар барои кофирони Макка аз осмон даре бикӯшоем, ки аз он боло раванд, ҳатто мушоҳида кунанд он чи ки дар осмон мавҷуд ҳаст аз аҷоиботи мулки Аллоҳ, ҳароина имон наоварданд.⁽³⁾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِعَابِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾

كَذَلِكَ نَسَلُكَ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\68

(2) Тафсири Саъдӣ 1\429

(3) Тафсири ибни Касир 4\528

15. Албатта, гӯянд: «Мо чашмбандӣ шудаем, балки мо мардуме чодузада ҳастем!»
16. Ва ҳароина, дар осмони дунё бурҷҳое офаридем барои ситорагон ва осмонро бо ситорагон барои бинандагонашон биёроistem, то андеша кунанд ва панд бигиранд.⁽¹⁾
17. Ва осмонро аз ҳар шайтони раҷиме ки аз раҳмати Аллоҳ маҳрум аст, ҳифз кардем.⁽²⁾
18. Магар он шайтоне, ки дуздона гӯш медод ва шиҳобе (оташпорае) равшан дар паи вай афтад⁽³⁾.
19. Ва заминро васеъ кардем ва дар он кӯҳҳои азиме партофтем. Ва барои эҳтиёҷи бандагон аз ҳар чизе санчида дар он рӯенидем.⁽⁴⁾
20. Ва дар он ҷо барои шумо асбоби зиндагӣ қарор додем ва низ касонеро, ки шумо рӯзидиҳандаи онҳо нестед, аз ходимону чорпоҳо.

لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَرِيَسَاتَهَا لِلنَّظِيرِينَ ﴿١٦﴾

وَحَفِظْنَا بِهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ﴿١٧﴾

إِلَّا مَنْ أَسْرَفَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَمْرُورٍ ﴿١٩﴾

وَجَعَلْنَا لِكُلِّ فِيهَا مَعْيِشًا وَمَنْ أَسْرَفْ لَهُ يَرْزُقْهُ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 430

(2) Тафсири Табарӣ 17 \ 77

(3) Ва гоҳо шайтон қабл аз расидани оташпора ба дӯстони худ хабарро мерасонад. Тафсири Саъдӣ 1/430

(4) Тафсири Бағавӣ 4 \ 374

21. Ҳар чи ҳаст, хазинаҳои он назди Мост ва Мо ҷуз ба андозае муъайян онро фуру намефириستم.
22. Ва бодҳои бордоркунанда абрҳоро фиристодем ва аз паси он аз осмон обе нозил кардем барои нӯшокии шумо ва заминатон ва чорпоёнатон ва шуморо бо он сероб сохтем ва шумо хазинадори он нестед.⁽¹⁾
23. Албағта, Мо ҳастем, ки зинда мекунем ва ҷамиғи халоиқро мемиронем ва баъд аз ҳама боқӣ мемонем.⁽²⁾
24. Ва ба таҳқиқ медонем ҳоли касонеро ки аз шумо аз ин пеш рафтаанд аз мурдаҳо ва кушташудаҳо ва медонем ҳоли касоне, ки боқӣ мондаанд дар ҳаёт ё баъд ба дунё меоянд.⁽³⁾
25. Ва ҳамоно Парвардигори ту ҳамаро аз аввал то охир барои ҳисобу ҷазо зинда карда, ҷамъ мегардонад, зеро Ёст ҳакиму доно чизе аз Ё пинҳон наместонад!⁽⁴⁾

وَأَن مِّن شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِلُهُ إِلَّا بِالْقَدَرِ مَعْلُومٍ ﴿١١﴾

وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَافِحَ فَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿١٢﴾

وَأَنَّا لَنَحْنُ نُحْيِيهِ وَنُمِيتُهُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنكُمُ وَاَلْقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿١٤﴾

وَأَن رَبِّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\531

(2) Тафсири Бағавӣ 4\376

(3) Тафсири Бағавӣ 4\377

(4) Тафсири Табарӣ 17\95

26. Мо одамиро аз гили хушк, аз лойи сиёҳи бӯйгирифта офаридем.
27. Ва чинро пеш аз он аз оташи сӯзандаи бедуд офарида будем.
28. Ва ба ёд ор эй Паёмбар ҳангоме, ки Парвардигорат ба фариштагон гуфт: «Ҳамоно ман аз гили хушкида, аз гили сиёҳи бӯйнок инсонеро меофаринам.
29. Пас чун ўро рост кунам ва аз рӯҳи Худ дар он бидамам, дар баробари ў ба сачда бияфтед⁽¹⁾».
30. Пас фариштагон ҳамагӣ сачда карданд,
31. магар Иблис, ки саркашӣ кард, ки бо сачдакунандагон бошад.
32. Аллоҳ ба Иблис гуфт: «Эй Иблис, чаро ту аз сачдакунандагон набудӣ?»
33. Иблис кибр ва ҳасади худро зоҳир карда гуфт: «Ман барои башаре, ки аз гили хушк, аз лойи сиёҳи мутағайир офаридаӣ, сачда намекунам».⁽²⁾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٦﴾

وَالْجِبَانَ خَلَقْتَهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٣٧﴾

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٨﴾

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ، سَاجِدِينَ ﴿٣٩﴾

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٤٠﴾

إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٤١﴾

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٤٢﴾

قَالَ لَئِن لَأَكُنْ لَأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ، مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٤٣﴾

(1) Мурод аз сачдаи таҳият ва эҳтиром аст, на сачдаи ибодат

(2) Тафсири Табарӣ 17\ 101

34. Аллоҳ гуфт: «Аз он ҷаннат берун шав, ки ту рондашуда ҳастӣ.⁽¹⁾»
35. Ба дурустӣ, то рӯзи қиёмат лаънати Аллоҳ бар туст!»
36. Иблис гуфт: “Эй Парвардигори ман, маро то рӯзе, ки дубора зинда мешаванд, мӯҳлат деҳ” (ва он рӯзи қиёмат аст).
37. Аллоҳ гуфт: «Ту ба яқин дар шумори мӯҳлатёфтагонӣ,
38. то он рӯзе, ки вақташ маълум⁽²⁾ аст».
39. Иблис гуфт: «Эй Парвардигори ман, чун маро ноумед ва гумроҳ кардӣ, дар рӯи замин барои фарзандони Одам бадихоро дар назарашон биёроям ва ҳамаро гумроҳ қунам,
40. магар онҳо, ки бандагони боихлоси Ту бошанд».
41. Аллоҳ гуфт: «Роҳи ихлос, роҳи ростест, ки ба Ман мерасад.
42. Туро бар бандагони Ман ғолибияте нест, магар ғалабаи ту бар он гумроҳоне,

قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

وَأِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَرِيَنَّ لَهُمْ فِي
الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلِصِينَ ﴿٤٠﴾

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ
أَتَبَعَكَ مِنَ الْعَاوِينَ ﴿٤٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\534

(2) Ва он рӯзест, ки ҳамаи халқ баъди дамидани сури аввал мемиранд, на рӯзи аз нав зинда шудан

ки туро пайравӣ кунанд ва
ризоияти туро аз ризоияти
Ман бартар донанд.

43. Ва ба дурустӣ, қаҳаннам
миғоди Иблис ва ҳамаи
пайравони вай аст.
44. Қаҳаннам ҳафт дар дорад ва
ҳар дар аз дигаре поёнтар аст
барои ҳар дар гуруҳе аз онон
муъайян шудаанд.⁽¹⁾
45. Парҳезгорон⁽²⁾ дар
бустонҳову чашмаҳо бошанд.
46. Ба саломат ва хотирчамъӣ ба
он дохил шавед.
47. Ҳар кинаеро аз дилашон
берун мекашем, ҳама
бародарона, бар тахтҳо рӯ ба
рӯи ҳам менишинанд.
48. Ҳеҷ ранҷе дар он ҷо ба онҳо
намерасад ва аз он ҷо берун
нагарданд ва ҷовидона дар
онҷо бимонанд.
49. Эй Паёмбар ба бандагонам
хабар деҳ, ки ман
омӯрзандаву меҳрубонам
барои мӯъминони
тавбакор.
50. Ва азоби Ман, азоби
дардовар аст, барои касоне,

وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٥﴾

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ
مَّقْسُومٌ ﴿١٦﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٧﴾

أَدْخُلُوهَا بِسَلْوَةٍ آمِنِينَ ﴿١٨﴾

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍ إِخْوَانًا عَلَىٰ
سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿١٩﴾

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا
بِمُخْرَجِينَ ﴿٢٠﴾

* نَبِيِّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٢١﴾

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٢٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\431

(2) Онон ки амри Аллохро ба ҷо оварданд ва аз манъкардашудаҳои Аллоҳ дур
истоданд.

ки аз гуноҳи худ тавба
намекунанд.

51. Ва эй Паёмбар онҳоро аз меҳмонони Иброҳим хабардор кун⁽¹⁾.
52. Он гоҳ, ки фариштагон бар ӯ дохил шуданд ва гуфтанд: «Салом!» Иброҳим низ ҷавоби салом гуфт ва барояшон таъом пешкаш намуд, вале онҳо нахӯрданд ва Иброҳим гуфт: «Мо аз шумо метарсем!»⁽²⁾
53. Фариштагон гуфтанд: «Матарс, эй Иброҳим мо туро ба писари доное⁽³⁾ мужда медиҳем».
54. Иброҳим ба тааҷҷуб гуфт: «Оё маро мужда медиҳед, бо он ки пир шудаам ва ҳамсарам низ пир аст. Ба чи чиз муждаам медиҳед?»⁽⁴⁾
55. Гуфтанд: «Мо туро ба ростӣ мужда додаем, пас аз ноумедон мабош!»⁽⁵⁾

وَنَبِّئَهُمْ عَنْ صَيْفِ ابْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمِ
نُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

قَالُوا بَشِّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْقٰنِطِينَ ﴿٥٥﴾

(1) Фариштагоне буданд, ки на танҳо барои башорат додан -ба фарзанд- ба назди Иброҳим омада, балки низ барои ҳалок кардани қавми Лут алайҳимуссалом омада буданд. Тафсири Бағавӣ 4\384

(2) Тафсири ибни Касир 4\540

(3) Вай Исҳоқ аст

(4) Тафсири Саъдӣ 1\432

(5) Ҳеч шакке нест дар он, ки Аллоҳ бар ҳама чиз қодир аст. Тафсири Саъдӣ 1\432

56. Иброҳим гуфт: «Ба чуз гумроҳон кист, ки аз раҳмати Парвардигораш ноумед шавад?»
57. Гуфт: «Эй фиристодагон, чӣ кори муҳиме доред?»
58. Фариштагон гуфтанд: «Мо ба сӯи қавми гунаҳкорон фиристода шудаем ва ҳамаро нобуд мекунем,
59. магар хонадони Лутро, ки ҳамаашонро начот медиҳем,
60. магар ҳамсарашро, ки муқаррар намудаем, ки аз боқимондагон дар азоб бошад».
61. Чун фариштагон назди хонадони Лут омаданд,
62. Лут барояшон гуфт: «Шумо гурӯҳи ношиносед».
63. Фариштагон гуфтанд матарс: «Балки, барои ту он чизеро (азоберо), ки дар он шак мекарданд, овардаем.
64. Мо туро хабари рост овардаем ва мо ростгӯёнем, ки Аллоҳ қавми туро ҳалоккунандааст.
65. Чун қисме аз шаб бигзарад, хонадони худро ва мӯъминонро берун бибар ва худ аз пай онҳо рав

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الصَّالُونَ ﴿٥٦﴾

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمَتَّجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾

إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّكَرُونَ ﴿٦٢﴾

قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾

وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُ حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾

ва онҳо пеш-пешу ту ва
набояд ҳеч як аз шумо ба
ақиб бингарад⁽¹⁾. Ва ҳар ҷо,
ки Аллоҳ фармонатон дод,
зуд биравед, то дар амон
бимонед.⁽²⁾

66. Ва барои Лут ҳодисаро
ҳикоят кардем, ки чун субҳ
фаро расад, ҳамаи онҳо
нобуд ва решақан хоҳанд
шуд.

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَوْلَاءِ
مَقْطُوعٌ مُّصْحِحَاتٍ ﴿٦٦﴾

67. Ва Аҳли шаҳр аз дидани
меҳмонон (фариштагон)
шодикунон омаданд.

وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾

68. Лут барояшон гуфт: «Инҳо
меҳмонони мананд, маро
расво макунад.

قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾

69. Аз Аллоҳ битарсед ва маро
шармсор масозед».

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ ﴿٦٩﴾

70. Қавми Лут гуфтанд: «Магар
туро аз меҳмондорӣ ва паноҳ
додани мардум манъ накарда
будем?»

قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾

71. Лут барояшон гуфт: «Агар
қасде барои издивоҷ ва
баровардани хоҳишоти
шаҳвонӣ доред, инҳо,
занҳоятон духтарони ман
ҳастанд никоҳ кунед»⁽³⁾.

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَعِلِينَ ﴿٧١﴾

(1) Яъне, акибнишинӣ накунад, то ба азоб дучор нагардад.

(2) Тафсири Табарӣ 17\116

(3) Лут алайҳиссалом аз он сабаб занҳои онҳоро духтаронам номид, ки зеро паёмбарӣ ҳар як уммат ба манзалаи падар барояшон ҳисобида мешавад.

72. Эй Паёмбар ба ҷони ту савганд⁽¹⁾, ки онҳо дар мастии шаҳват ва ҷаҳолати хеш саргашта буданд.
73. Чун ба вақти тулӯби офтоб, ононро наъраи сахте (садои ваҳшатноке) фуру гирифт ва нобудашон кард.⁽²⁾
74. Пас он шаҳрро зеру забар кардем ва бо сангпораҳое аз санг ҳамашонро сангборон кардем.
75. Ба дурустӣ, дар ин ибратҳост барои ибратгирандагон.
76. Ва он шаҳр акнун дар сари роҳи мусофирон аст, ки доим дар рафту омаданашон онро мебинанд.
77. Ба дурустӣ, дар ин кор (дар ҳалок кардани Мо онҳоро) нишонаи бузурге барои муъминон аст.⁽³⁾
78. Ва мардumi Айка⁽⁴⁾ низ ситамкор буданд.
79. Пас аз онон интиқом гирифтем ва ҳар дуи онон

لَعْنَمَكَ إِنهَمْ لِي سَكَرْتَهُمْ يَعْْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ

حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

وَإِنَّهَا لَلسَّبِيلِ مَقِيرٍ ﴿٧٦﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ ظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَارٍ مُّبِينٍ ﴿٧٩﴾

- (1) Ин қасам барои эҳтироми Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аст. Барои Аллоҳ ҷоиз аст, ки ба ҷизе аз махлуқоташ хоҳад, қасам ёд мекунад. Аммо барои махлуқ ба ҷуз ба номи Аллоҳ савганд ёд кардан, ҳаром аст.
- (2) Тафсири Саъди 1 \ 423
- (3) Тафсири ибни Касир 4 \ 544
- (4) Қавми Шуъайб алайҳиссалом, ки соҳибони он шаҳр соҳиби бустону дарахтони бисёр буданд.

(сарзамини қавми Лут ва Айка) дар сари роҳи намоён ҳастанд.⁽¹⁾

80. Ба дурустӣ, мардуми Ҳичр⁽²⁾ низ паёмбаронро ба дурӯғ нисбат доданд.⁽³⁾

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

81. Оёги Хешро⁽⁴⁾ бар онон (қавми Солеҳ) расонидем, вале аз он рӯй гардониданд.

وَأَتَيْنَاهُمُ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾

82. Хонаҳои худро, аз кӯҳҳо метарошиданд ва хотирчамъ буданд.

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا لِأَمْثَلِينَ ﴿٨٢﴾

83. Пас субҳгоҳон фарёд ва садои марғборе эшонро фаро гирифт.⁽⁵⁾

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُضْجِينَ ﴿٨٣﴾

84. Чизе, ки касб карда буданд аз ҷамъоварии мол ва сохтани қасрҳо аз онон дафъи бало накард.⁽⁶⁾

فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

85. Осмонҳову замин ва он чиро, ки миёни онҳост, ҷуз ба ҳақ наёфаридаем. Ва бешак, қиёмат, ҳатман, фаро мерасад. Пас эй Паёмбар, аз беодобиҳои эшон гузашт кун, гузашти неке ва

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\433

(2) Қавми Солеҳ алайҳиссалом ва онҳо Самудиён буданд

(3) Зеро касе як паёмбарро дурӯғ барорад, ҳамаи паёмбаронро дурӯғ баровардааст, чунки онон бар як динанд. Тафсири Саъдӣ 1\434

(4) Яъне барояшон шутурро имтиҳон фиристода шуд.

(5) Тафсири ибни Касир 4\545

(6) Тафсири Саъдӣ 1\434

бузургворона ва ҳакимона ба даъвати худ идома бидеҳ ва дар баробари азият ва озори куффор, бурдбор бош.⁽¹⁾

86. Ҳароина Парвардигори ту офаринандаву доно аст чизе бар ӯ пинҳон намонад!

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلْقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

87. Ва ба ростӣ, ки Мо сабъул-масонӣ⁽²⁾ ва Қуръони бузургро ба ту эй Паёмбар додаем.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنْ الْمَنَافِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

88. Агар баъзе аз кофиронро ба чизе баҳравар сохтаем, ту ба он нигоҳ мақун. Ва ғами он кофиронро махӯр, ки чаро ба ту имон намеоваранд. Ва дар баробари мӯъминон хоксор бош.⁽³⁾

لَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

89. Ва ба кофирон бигӯ: «Ҳамоно ман бимдиҳандаи ошкорам».

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

90. Фуруд хоҳем овард азобро ҳамчуноне, ки бар тақсимкунандагон.⁽⁴⁾ нозил кардем:

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\545

(2) Сураи Фотиҳа, ки аз ҳафт оят иборат аст ва дар ҳар намоз тақрор мешавад.

(3) Тафсири Бағавӣ 4\392

(4) Касоне ки Қуръонро тақсим намуда ба баъзеаш имон оварданд ва ба баъзе дигараш куфр оварданд, аз яҳуду насоро ва дигарон Тафсири Табарӣ 17\142

91. Касоне, ки Қуръонро ба қисмҳо⁽¹⁾ тақсим карда буданд.
92. Ба Парвардигорат савганд, ки ҳамаро, ҳатман дар рӯзи қиёмат аз он чи ки онҳо дар китоби Аллоҳ айбу нуқсон ва таҳрифу табдил додаанд, суол мекунем
93. ба хотири корҳое, ки мекарданд!⁽²⁾
94. Пас ошкоро кун он чиро ки ба он фармон дода мешавӣ ва аз мушрикони рӯй бигардон.
95. Мо макру азият ва озори масхаракунандагонро аз ту бозмедорем,
96. касоне, ки маъбуди дигарро ҳамроҳ ба Ӯ қарор медиҳанд, дар ояндаи наздик ҳақиқатро хоҳанд донист.⁽³⁾
97. Ва ба ростӣ, медонем, ки ту аз он чи ки меғӯянд, дилтанг мешавӣ ва аз истехзо, таҳқир ва лафзҳои ширколудашон дилат ба дард меояд.

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿١١﴾

قَوْلِكَ لَسْتَ لَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٢﴾

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

فَأَصْدَعْ بِمَا تَقُولُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِينَ ﴿١٥﴾

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿١٧﴾

(1) Баъзе аз муфасссирон меғӯянд, ки ин оят низ мушрикони Маккаро дарбар мегирад, ки онҳо қисматеро ҳақ ва қисматеро ботил медонистанд ва ё онро шеър, сеҳр, кизб ва асотир меномиданд, то ин ки мардумро аз роҳи ҳақ боздоранд. Тафсири Табарӣ 17\146

(2) Тафсири Саъдӣ 1\435

(3) Тафсири Саъдӣ 1\435

98. Пас, ба покӣ ёд кун
Парвардигоратро ҳангоми
фарогирии ғаму андӯх ва
аз зумраи сачдакунандагон
(намозгузорон) бош!⁽¹⁾
99. Ва давомат кун дар
парастии Парвардигорат,
то ҳангоме ки марг ба
суроғат меояд.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 \ 553

Сураи Наҳл (Занбӯри асал)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 128 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй мушрикони, он чи Аллоҳ ба шумо дар рӯзи қиёмат аз азоб ваъда додааст, наздик омад, инак барои вуқӯъи он фармони Аллоҳ даррасид, пас онро бо шитобзадагӣ талаб макунед ва барои расулониаш масхаракунон нагӯед, ки агар рост мегӯед, ки қиёмате ҳаст аз Аллоҳ бихоҳед ҳар чи зудтар азоби онро бинамояд. Ў пок аст аз сифатҳое, ки мушрикони дар бораи Ў ба забон меронанд ва аз ҳар чӣ, ки шарикӣ Ў месозанд, болотар аст.⁽¹⁾
2. Фариштагонро ҳамроҳи ваҳӣ, ки фармони Ўст, бар ҳар яке аз бандагонаш, ки бихоҳад, фуру мефиристад, то бим диҳед бандагони Маро аз шарик овардан ба Ман, ки ҷуз Ман, ҳеҷ маъбуди барҳақе нест, пас аз Ман битарсед бо адо намудани фарзҳо ва холис Маро ибодат кунед.⁽²⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَنذَرْتُكُمْ يَوْمَ الْبُرُوجِ
فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ أَكْثَرُ
وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

يُنزِلُ الْمَلَكُ مِنَ الرُّوحِ مِنْ أَمْرِ عَلِيٍّ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\164

(2) Тафсири Табарӣ 17\165

3. Осмонҳову заминро бар ҳақ биёфарид, аз ҳар чӣ бо Ў шарик месозанд, пок аст.⁽¹⁾
4. Одамиро аз нутфа биёфарид, чун ū тавоной ёфт, ба он мағрур мешавад. Пас онгоҳ ū ошкоро хусумат мекунад бо Офаридгори худ, ба монанде ки мегӯяд: “ки устухонҳои пӯсидаро зинда мегардонад”⁽²⁾.
5. Чаҳорпоёнро (чун гову, бузу, шутуру гӯсфанд) бароятон биёфарид, шуморо аз пашм ва пӯсти онҳо гармӣ дод ва дигар фоидахоест чун насл гирифтани ва ширу саворӣ дарёфт кардан. Ва аз гӯшти ҳалоли онҳо мехӯред.⁽³⁾
6. Ва бароятон дар онҳо зебоиву хусну ҷамол аст, чун ҳангоми шаб онҳоро аз ҷарогоҳон бозмегардонед ва бомдодон онҳоро ба саҳро берун меронед,
7. Борҳоятонро ба шаҳрҳое, ки ҷуз ба ранҷи бисёре ба онҳо натавонед расид, ба худ бардошта мебаранд. Ҳамоно

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ
مُّبِينٌ ﴿٤﴾

وَالْأَنْعَمَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ
وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ
وَحِينَ تَنْشُرُونَ ﴿٦﴾

وَتَحْمِلُ أُنْفُسَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا
بِلَاغِهِ إِلَّا يَشِقُّ الْإِنْفُسَ إِنَّ رَبَّكُمْ
رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾

(1) Аллоҳ ба бузургии худ барои бандагонаш ҳуччат меорад, ки Ў дар офариниши осмонҳову замин касеро шарик нагирифтааст, инчунин дар ибодаташ касеро шарик нагирифтааст. Пас Ў танҳо сазовори ибодат шуда метавонад Тафсири ибни Касир 4\555

(2) Тафсири ибни Касир 4\557

(3) Тафсири Бағавӣ 5\9

Парвардигоратон мушфику
меҳрубон аст!⁽¹⁾

8. Ва аспону уштуруну харонро
барои он офаридааст, ки
саворашон шавед ва низ
зиннати шумо бошанд. Ва
Аллоҳ чизҳоеро меофарад,
ки шумо намедонед.
9. Ҳидояти мардум бар
Аллоҳ аст, ки роҳи ростро
бинамояд роҳе, ки ба хайру
ҳақ мерасад ва он Ислом аст.
Аз миёни роҳҳо низ роҳе
қач ҳаст, ки ба хайр ё ҳақ
намерасад ва он роҳи тамоми
миллатҳои куфр аст. Агар
Аллоҳ мехост, ҳамаи шуморо
ҳидоят мекард.⁽²⁾
10. Ӯ зоте аст, ки аз осмон
бароятон борон нозил кард.
Аз он менӯшед ва аз он
ғиёҳ ва дарахт мерӯяд ва
чорпоёнро дар он мечаронед.
11. Ва бо он борон бароятон
киштзор ва зайтуну хурмоҳо
ва ангур ва ҳар навъ мева
бирӯенад. Албатта, дар
ин боридани борон ва
рӯенидани ғиёҳ ибратест
барои мардуме, ки
меандешанд.

وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرَ لِيَتَّكِمَ بِهَا
وَرِيسَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَتَوَلَّوْا
شَاءَ لَهْدًا لَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ
مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجْرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ
وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\9

(2) Тафсири Бағавӣ 5\11

12. Ва мусаххару тобеъи шумо кард шабро барои роҳати шумо ва рӯзро барои дарёфти зиндагиатон ва хуршедро бароятон равшан сохт ва мохро бароятон партави нур гардонд ва ситорагон ҳама дар осмон фармонбардори амри ӯ ҳастанд. Албатта дар ин кори офаридан ва мутеъ сохтан, ки хирадмандон меандешанд, ибратҳост.⁽¹⁾

13. Дар замин чизҳое бо рангҳои гуногун офарид аз чорпоён, дарахтҳо ва меваҳо⁽²⁾, ҳамоно дар ин ибратест барои мардуме, ки панд мегиранд!

14. Ӯст, ки дарёро мусаххар сохтааст, то аз он гӯшти моҳие, ки сайд мекунад тоза бихӯред ва зеварҳое аз дуълӯву марҷон берун оред ва хештанро бо он биёроед ва киштиҳоро бинӣ, ки баҳрро мешикофанд ва пеш мераванд ва меоянд ва саворашон мешавед, то аз фазли Аллоҳ рӯзӣ биталабед, бошад, ки шукр гӯед бар он неъматӣ бузурге, ки ба шумо арзонӣ

وَسَخَّرَ لَكُمْ أَيْلًا وَالتَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ وَالنَّجْمَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِ رَبِّكَ
فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا
أَلْوَنُهُ وَإِذَا فِي ذَلِكَ لآيَةٌ لِّقَوْمٍ
يَذَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ تَأْكُلُوا مِنْهُ
لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبًّا
تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَعَلَيْكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\437

(2) Тафсири Табарӣ 17\180

кард, пас ғайри Ёро ибодат макунед!⁽¹⁾

15. Ва бар замин кӯҳхоро устувор ва мустаҳкам қарор дод, то шуморо наларзонад. Ва дарёхову роҳҳо падида овард. Шояд ҳидоят ёбед!

16. Ва дар рӯз нишонаҳоеро қарор дод чун дарёҳо ва кӯҳҳо ва дар шаб ба василаи ситорагон роҳ меёбанд.⁽²⁾

17. Оё он касе ки меофарад, ҳамаи чизхоро монанди касест, ки намеофарад? Оё аз бузургии Аллоҳ панд намегиред, то Ёро ба яғонагиаш парастии намоед.⁽³⁾

18. Агар бихоҳед неъматҳои Аллоҳро шумор кунед, пас аз сабаби бисёр ва гуногун буданаш ҳисобидан натавонед. Албатта Аллоҳ барои шумо омӯрзандаву меҳрубон аст ва аз камбудихоятон неъматашро аз шумо қатъ намекунад ва шуморо тез ба уқубат намегирад!⁽⁴⁾

وَالْقَى فِي الْأَرْضِ رَوًسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ
وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

وَعَلَّمَكُم مَّا يَافَعُونَ ﴿١٦﴾

أَفَمَنْ يَخْتَلِفُ أَلْوَانًا
تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

وَأَنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\182

(2) Тафсири Табарӣ 17\185

(3) Тафсири Саъдӣ 1\437

(4) Тафсири Бағавӣ 5\14

19. Он чиро, ки пинҳон мекунад ва ё ошкор месозед, Аллоҳ ба он огоҳ аст. Ва аз он дар рӯзи қиёмат ҳисобатон хоҳад кард⁽¹⁾
20. Ва онҳоро, ки ба ҷои Аллоҳ маъбуд мехонанд аз бутон, наметавонанд чизе биёфаринанд ва худ офарида мешаванд.
21. Он бутҳоро, ки мепарастанд мурдаанд ва бечонанд, намедонанд, ки чи вақт зинда мешаванд.⁽²⁾
22. Аллоҳи шумо ягона маъбудест, ки Ёст сазовори ибодат. Ва онон, ки ба охират имон намеоваранд, дилҳояшон ягонагии Аллохро инкоркунандааст ва аз сабаби натарсиданашон аз азоби Парвардигор ҳудашон мутакаббир ҳастанд.⁽³⁾
23. Ба ростӣ, ки Аллоҳ медонад, ки чи дар ақидаҳо, гуфторҳо ва кирдорҳо пинҳон медоранд ва чи чизеро аз он ошкор месозанд ва Ё мутакаббиронро дӯст намедорад ва рӯзи қиёмат

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْ أَوْلِيٰئُ غَيْرِ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآلِ الْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّسْكِرَةٌ وَهُمْ مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

لَآ جَرَ مَرَاتٍ ۚ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\187

(2) Тафсири Табарӣ 17\188

(3) Тафсири Табарӣ 17\189

мувофиқи аъмолашон
онҳоро чазо хоҳад дод!⁽¹⁾

24. Чун ба онҳое ки ба охират имон намеоранд аз мушрикони гуфта шавад: «Парвардигоратон чӣ чизхоеро нозил кардааст?» Ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам меғӯянд: «Афсонаҳои гузаштагонро нозил кардааст».⁽²⁾
25. То дар рӯзи қиёмат ҳамаи бори гуноҳи хеш⁽³⁾ ва бори гуноҳи касонеро, ки ба нодони гумроҳашон карда буданд, бардоранд. Огоҳ бош, ки чи бори баде бар дӯш мебардоранд!
26. Дар ҳақиқат пеш аз мушрикони аҳли куффор низ бар паёмбаронашон ва барои рад кардани он чи аз даъвати ҳақ оварда буданд ҳилаву найрангхоро ба кор бурданд. Пас фармони Аллоҳ даррасид ва он биноҳояшонро аз поя вайрон сохт ва сақф аз болои сарашон фуру афтод ва азоби Аллоҳ аз ҷое ки

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا
أَسْطِينُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ الْأَسَاءَ
مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

قَدَّمَ كُرَالِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ
مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَتْهُمْ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\189

(2) Тафсири Саъдӣ 1\438

(3) Ба сабаби имон наоварданишон ба Аллоҳ ва куфр оварданишон ба он чи нозил шудааст ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Тафсири Табарӣ 17\190

фикарашро намекарданд, ба онон расид, балки гумони он доштанд, ки комилан дар амонанд.⁽¹⁾

27. Пас дар рӯзи қиёмат хорашон месозад ва мефармояд: «Бутоне, ки шарики Ман мехондед ва бар сари онҳо бо якдигар ихтилоф мекардед, акнун кучоянд то ки аз шумо азобро дур кунанд?» Донишмандони мӯъминон мегӯянд: «Ба ростӣ, имрӯз насиби кофирон хориву ранҷ аст!»⁽²⁾

28. Касоне ҳастанд, ки бар худ ситам раво доштаанд дар ҳоли куфрашон, чун фариштагон ҷонашонро биситонанд, сари таслим фуруд оранд ва гӯянд: «Мо ҳеҷ кори баде (ширке) намекардем». Фариштагон барояшон гӯянд: Оре, Аллоҳ аз корҳое, ки мекардед, огоҳ аст ва бар он амалҳоятон ҷазоятон хоҳад дод.⁽³⁾

29. Сипас аз дарҳои ҷаҳаннам дохил шавед, дар ҳоле ки дар он ҷо ҷовидона хоҳед

تُعْرَبُونَ الْقِيَمَةَ يُخْزِبُهُمْ وَيَقُولُ بَيْنَ
شُرَكَائِي الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ
قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ
وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾

الَّذِينَ تَتَوَفَّوهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ
فَالْقَوْلُ السَّامِعُ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
فَلَيْئَسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 438

(2) Тафсири Бағавӣ 5 \ 16

(3) Тафсири Саъдӣ 5 \ 16

буд. Чӣ бад аст ҷойгоҳи мутакаббирон!

30. Ва аз парҳезгороне, ки аз Аллоҳ метарсанд, пурсанд: «Парвардигори шумо бар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам чӣ чиз нозил кардааст», мегӯянд: «Хайр ва хубӣ, ки барои некӯкорон дар ҳамин дунё некӣ аст ва сарои охират беҳтар хоҳад буд ва чи хуб аст сарои парҳезгорон»!⁽¹⁾
31. Ба боғҳои бихишт, ки ба он ворид мешаванд, ҷуйборҳое дар зери дарахтони он равон аст, дар он ҷо ҳар чӣ бихоҳанд, хоҳанд дошт. Аллоҳ инчунин ба парҳезгорон подош медиҳад.
32. Онон, ки фариштагон дар ҳоле ҷонашонро мегиранд, ки бар тақвои Аллоҳ пайдор буданд, мегӯянд: «Салом бар шумо! Ба подоши корхое, ки мекардаед, ба бихишт дароед».
33. Оё мунтазиранд, ки фариштагон наздашон биёянд ва дар ҳоли куфрашон ҷонашонро бигиранд, ё фармони Парвардигорат фаро расад

﴿ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ الَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَدَرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴾

﴿ جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يُجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴾

﴿ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبَاتٍ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾

﴿ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\17

ва ба азоб ҳалокашон созад?
Гурӯҳе низ, ки пеш аз онҳо
буданд, чунин мекарданд,
пас Аллоҳ ҳалокашон кард ва
Аллоҳ ба онон ситам накард,
балки онон худ ба худ ситам
мекарданд.⁽¹⁾

34. Пас ба ҷазои кирдори
бадашон расиданд ва ҳамон
чизҳоеро, ки ба масхара
мегирифтанд, (яъне азоб) бар
сарашон омад.⁽²⁾

35. Мушрикони аз рӯи истехзо
ва тамасхӯр гуфтанд:
«Агар Аллоҳ мехост, мову
падаронамон ғайр аз Аллоҳ
ҳеч чизеро наменпарастидем
ва он чиро ҳаром кардаем,
ҳаром намекардем⁽³⁾».

Мардуме ҳам, ки пеш аз онҳо
буданд, чунин мекарданд
(ва бо ин гуна баҳонаҳо
ва ҳаром гардонидани
чизҳо мақсадашон қабул
накардани ҳақ буд, вале
худашон медонистанд,
ки ин дар назди Аллоҳ
ҳуҷҷат намешавад.)⁽⁴⁾. Бар
паёмбарон ҷуз таблиғи
ошкоро вазифаи дигаре нест.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا
يَدَّيْسْتَهُمْ وَن ﴿٢٤﴾

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاءُنَا وَلَا
حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\18

(2) Тафсири Саъдӣ 1\439

(3) Ба монанди “баҳира” ва “соиба” ва “васила” ва “ҳом”. Тафсири Бағавӣ
5\18. Нигар ба сураи Моида, ояти 103

(4) Тафсири Саъдӣ 1\440

36. Ва ба таҳқиқ дар миёни ҳар миллате паёмбаре фиристодем, ки Аллохро бипарастед ва аз тоғут⁽¹⁾ дурӣ ҷӯед. Баъзеро, ки Аллоҳ ҳидоят кард, ки илман ва амалан пайрави паёмбарон буданд ва бар баъзе гумроҳӣ муқаррар гашт, ки онон пайрави роҳи гумроҳӣ буданд. Пас дар замин бигардед ва бинед, ки оқибати кори касоне, ки паёмбаронро ба дурӯғ нисбат медоданд, чӣ гуна будааст.⁽²⁾
37. Ва агар ту ба ҳидояти онҳо ҳарис бошӣ, ҷаҳди худро дар онҳо сарф намоӣ Аллоҳ онро, ки гумроҳ кардааст, ҳидоят намекунад ва ин гумроҳонро ҳеҷ ёридиҳандае нест, ки аз азоби Аллоҳ наҷоташон диҳад.⁽³⁾
38. Ва ба таври ҷиддӣ ба Аллоҳ қасам хӯрданд, ки Аллоҳ мурдаро рӯзи қиёмат аз нав зинда намекунад, аммо Аллоҳ ин қасамҳои онҳоро дурӯғ бароварда мегӯяд: Оре, ин ваъдаест (яъне дубора зинда кардани

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١٦﴾

إِنْ تَحْزُرْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿١٧﴾

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّا كَثُرْنَا النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

(1) Ҳар чизе ки ғайр аз Аллоҳ парастигиш карда мешавад; аз шайтон, бут, мурдаҳо ва ғайра.

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 440

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 440

Аллоҳ мурдагонро), ки бешубҳа, анҷом додани он бар ўҳдаи Ўст, вале бештари мардум аз сабаби ҷаҳлашон намедонанд ва муҳолифати паёмбарон карда дучори куфр мешаванд.⁽¹⁾

39. Оре Аллоҳ ҳама бандагонро зинда мегардонад, то он чиро, ки дар он ихтилоф мекарданд, барояшон ошкор кунад ва ҳамоно кофирон бидонанд, ки ҳақиқатан дурӯғ мегуфтанд.⁽²⁾

40. Ҳаргоҳ фармони Мо ба ҳар чизе⁽³⁾, ки иродаашро бикунем, ин аст, ки мегӯем: «Мавҷуд шав!», пас мавҷуд мешавад.

41. Ва ононе, ки мавриди ситам қарор гирифтанд ва дар роҳи Аллоҳ муҳоҷират карданд, дар ин ҷаҳон⁽⁴⁾ ҷойгоҳе неку мемиҳем. Ва агар инҳо, пасмондагон медонистанд, чи гуна аҷри охират бузургтар аст, ҳеч кас аз муҳоҷират кардан дар роҳи Аллоҳ

لَيَسَّيْنَّ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلِفُونَ فِيهِ وَيَعْلَمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ وَكُنْ
فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا
لَنَسْجُوتَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَاجْرُ الْآخِرَةِ
أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\571

(2) Тафсири Табарӣ 17\204

(3) Яъне аз нав зинда гардонидан бар Мо осон аст. Тафсири Бағавӣ 5\19

(4) Дар Мадина.

дар ватанаш боқӣ
намомонд.⁽¹⁾

42. Ононе, ки сабр пеша карданд
ва бар Парвардигорашон
таваккал мекунанд.

43. Ва нафиристодем пеш
аз ту эй Расул магар
паёмбаронеро, ки ваҳӣ
фиристодем ба сӯяшон аз
мардони башарият буданд
на фариштагон. Ва агар худ
намедонед эй мушрикони
Қурайш, пас аз уламои
аҳли китоб биурсед, ки оё
паёмбарон башар буданд?⁽²⁾

44. Онҳоро ба далелҳои
равшан ва китобҳои осмони
фиристодем. Ва ба сӯи ту эй
Расул низ Қуръонро нозил
кардем, то он чиро барои
мардум нозил шудааст,
барояшон баён кунӣ ва
бошад, ки бияндешанд ва
итоъат кунанд.⁽³⁾

45. Оё он мушрикони араб,
ки муртакиби бадихо
мешаванд, магар эминанд
аз ин, ки замин ба
фармони Аллоҳ онҳоро

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ
فَتَسَاءَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَتَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ
لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخَضِبَ
اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\440

(2) Аз ин оят чунин коида бар меояд, ки агар инсон чизеро аз масоили дини нафаҳмад бояд аз олимони собит қадам дар илм биурсад. Тафсири Саъдӣ 1/441

(3) Тафсири Табарӣ 17\211

фурӯ барад ё азоб аз ҷое, ки намедонанд, бар сарашон фуруд ояд?

46. Ё ба ҳангоми омаду рафт онҳоро фурӯ бигирад, пас онҳо очиз карда наметавонанд Аллохро.
47. Ё ин ки дар ҳоли бим ва ҳаросе аз марг, беморӣ, тангдастӣ ва дигар балову мусибатҳо азобашон кунанд? Пас ҳароина Парвардигоратон мушфику меҳрубон аст, зуд ба уқубат намегирад!⁽¹⁾
48. Оё инҳо кофирон чизҷоеро, ки Аллоҳ офаридааст, наменигаранд, ки барои сачда ба даргоҳи ӯ сояҳояшон аз рости чап ҳаракат доранд ва дар баробари ӯ фурутан шудаанд.
49. Ва он чӣ дар осмонҳову замин аст аз ҷунбандагон ва фариштагон Аллохро сачда мекунанд ва онҳо такаббур наметаваранд.
50. Малоикаҳо аз Парвардигорашон, ки дар болои сарашон аст, метарсанд ва ба ҳар чӣ

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَاهُمْ مُّعَجِّزِينَ ﴿٤٦﴾

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكَ لَءَلْوُفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾

أَوْ لَيُرَوَّنَّ إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَيَسْتَفْتُونَ ظِلَّةً، عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْتَكْبَرُونَ ﴿٤٩﴾

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\21

амр шудаанд, ҳамонро мекунанд.⁽¹⁾

51. Аллоҳ ба бандагонаш гуфт: «Ду маъбудро мапарастед ва чуз ин нест, ки Ё таъоло маъбуди ягона. Пас аз Ман битарсед!»
52. Ҳар чи дар осмонҳову замин аст аз фариштагону бандагон, аз они Ёст ва ҳамеша бо ихлос парастиш кардан хоси Ёст. Оё аз ғайри Аллоҳ метарсед?⁽²⁾
53. Ва ҳар неъмате, аз саломати, фароҳии ризқ ва фарзанд шумо доред, аз ҷониби Аллоҳ аст ва чун ранҷе ба шумо расад аз камбағалӣ, касалӣ ва қаҳтӣ, пас ба сӯи Ё зорӣ ва илтиҷо мекунед.⁽³⁾
54. Ва боз чун сахтиро аз сари шумо бардорад, гурӯҳе аз шумо ба Парвардигорашон мушрик мешаванд.
55. Бигузур, то неъматеро, ки ба онҳо додаем, ношукрӣ кунанд. Пас баҳраманд шавед, дар дунё андаке ба

﴿وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِنِّي فَآرَهُبُونَ﴾

﴿وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَغْفِرُ اللَّهُ تَتَّقُونَ﴾

﴿وَمَا يَكُرُّ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْرُونَ﴾

﴿ثُمَّ إِذَا كَسَفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِحْتُمْ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُبْشِرُكُمْ﴾

﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمْتَعُوا أَفَسَوْفَ تَعَابُونَ﴾

(1) Дар ин оят исботи сифати олий ва боло будани Аллоҳу таъоло бар чамиғи махлуқоташ омадаст.

(2) Тафсири Бағавӣ 5\23

(3) Тафсири Саъдӣ 1\442

зудӣ хоҳед донист оқибати
исён ва куфри худро⁽¹⁾!

56. Ва он гоҳ аз он чӣ рӯзиашон
додаем, барои бутоне,
ки ҳеҷ фоида ва зараре
намерасонанд, ҳиссае
муъайян мекунанд. Ба
Аллоҳ савганд, ба сабаби
дурӯғе, ки мебандед,
пурсида мешавад!

57. Ва кофирон барои Аллоҳ
духтаронро муқаррар
мекунанд, ки Ё пок аст ва
ниёз ба фарзанд надорад ва
барои худ ҳар чӣ дӯст доранд
аз писарон, онро муқаррар
мекунанд.

58. Ва чун ба якешон муждаи
таваллуди духтар диҳанд,
сияҳрӯй шавад аз ғаме, ки
ба ӯ расидааст ва хашмгин
гардад.⁽²⁾

59. Ба хотири ин муждаи бад
аз мардум пинҳон мешавад
ва ба андеша афтад, ки оё
бо хорӣ духтарро нигоҳаш
дорад ё зинда дар зери
хок қарораш кунад? Огоҳ
бошед, ки чи қазовати баде
мекарданд.⁽³⁾

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَأْمُرُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ
ثَالِثَةً لِّتَسْتَأْذِنَ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ، وَهُمْ مَا
يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا
وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

بَيَّوَرَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ
أَيُّمِسُّهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَّا
سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4 \ 577

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 442

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 442

60. Сифати бад аз они касонест, ки ба қиёмат имон намеоваранд ва сифати бартар ва олий аз они Аллоҳ аст. Ва Ёст пирӯзманду ҳақим!

61. Ва агар Аллоҳ бихоҳад, ки мардумро ба гуноҳашон ҳалок кунад, бар рӯи замин ҳеҷ чунбандае боқӣ нагузорад, вале Аллоҳ бо меҳрубониаш ононро то муддате муайян ба таъхир меафканад. Ва чун ачалашон фаро расад, на соате бозмонанд ва на соате пеш раванд.⁽¹⁾

62. Ва он чиро наменвисанданд барои худашон аз духтарон, ба Аллоҳ нисбат мекунад ва забонҳояшонро бо дурӯғ пардохта мегӯянд, ки хубиҳо (яъне ҷаннат) аз они онҳост. На, бешак насиби онҳо дар охираат оташ аст ва онҳоро ба шитоб ба сӯи он баранд!⁽²⁾

63. Ба Аллоҳ савганд чунон ки ба ин уммат паёмбар фиристодаем барои мардуме ҳам, ки пеш аз ту буданд, паёмбароне фиристодаем. Ва шайтон аъмоли бадашонро

لَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ وَلِلَّهِ
الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَوْهُ
عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَا كُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى فَيَأْتِيَهُمْ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَجِيرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَيَصِفُوا أَلْسِنَتَهُمْ
الْكُذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لِأَجْرِمَ أَنَّ لَهُمُ
النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

ثَالِثَةً لِّقَدَارٍ سَلَّمْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَنَزَّلْنَا
لَهُمُ الشَّيْطَانَ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ وَلِيُّهُمْ الْيَوْمَ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\26

(2) Тафсири Бағавӣ 5\26

дар чашмашон биёрост. Пас имрӯз шайтон дӯст ва ёри онҳо аст ва барои онҳо дар охират азоби дарддиҳанда ҳаст!⁽¹⁾

64. Мо ин китобро (Қуръонро) бар ту нозил кардаем, барои он ки ҳар чиро, ки дар он ихтилоф доранд, барояшон баён кунӣ. Ва низ роҳнамову раҳмате барои мӯъминон бошад.
65. Ва Аллоҳ аз осмон борон фиристонд ва замини мурдаро (хушкро) бо он зинда кард. Бегумон барои мардуме, ки гӯши шунаво доранд, дар ин ибратест!
66. Ва бегумон дар вучуди чорпоён барои шумо пандест. Аз шири холис, ки аз шикамашон, аз миёни саргину хун, берун меояд, ба шумо менӯшонем. Шире, ки барои нӯшандагон гуворост.
67. Ва бароятон низ ибратест аз меваҳои дарахтони хурмоҳову ангурҳо шароби мастиоваре ва ризқи некӯ ба даст меоваред ва хирадмандонро дар ин ибратест.⁽²⁾

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِلَّذِينَ لَهُمْ
الَّذِي اٰخْتَلَفُوْا فِيْهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُّؤْمِنُوْنَ ﴿١٦﴾

وَاللّٰهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُوْنَ ﴿١٥﴾

وَإِنَّ لِكُلِّ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّقَوْمٍ يَّتَمَتَّعُونَ
بِطَوْبِهَا مِنْ بَيْنِ يَدَيْهَا وَذُرِّيَّاتِهَا خَالِصَةً سِوَاهَا
لِلَّذِينَ يَنْبَغِيْنَ ﴿١٦﴾

وَمِنْ مَّمْرَاتِ النَّجِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَخْجِدُونَ مِنْهُ
سُكْرًا وَرِزْقًا حَسَنًا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\27

(2) Ин оят пеш аз ҳаром шудани арақ (хамр) нозил шуда буд. Тафсири Табарӣ 17\241

68. Парвардигори ту ба занбӯри асал илҳом кард, ки аз кӯҳхову дарахтон ва дар биноҳое, ки мардум месозанд, лонае интиҳоб кун.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ
بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿١٨﴾

69. Он гоҳ аз ҳар мева бихӯр ва фармонбардорона ба роҳи Парвардигорат бирав. Аз шикамҳои занбӯрон шаробе (асали) рангоранге (сафед, сурх, зард) берун меояд, ки дар он шифо аст барои мардум. Ҳамоно барои гурӯҳе, ки тафаккур мекунанд, дар ин ибратаст.⁽¹⁾

ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ
ذُلَّالًا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ
فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِن فِي ذَٰلِكَ لَآيَةٌ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٩﴾

70. Ва Аллоҳ шуморо биёфарид, баъд аз он мемиронад шуморо дар синни кудакӣ ё ҷавонӣ ва аз миёни шумо касеро ба пири мерасонад, то ҳар чиро, ки омӯхтааст, аз ӯд бибарад, зеро Аллоҳ донову тавоност!⁽²⁾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ
أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

71. Аллоҳ рӯзии баъзе аз шуморо аз баъзе дигар афзун кардааст.⁽³⁾ Пас онон, ки ризқу рӯзиашон зиёд шуд, аз рӯзии худ ба зердастони хеш намедиханд, то ҳама дар ризқу рӯзӣ баробар шаванд, пас чи гуна барои Аллоҳ

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا
الَّذِينَ فَضَّلُوا بَرَأَىٰ رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِعَمَةٍ أَلَّوْا
بِحَدُوثٍ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\30

(2) Тафсири Бағавӣ 5\30

(3) Баъзе доро, баъзе камбағал, баъзе шоҳу баъзе гадо.

шариконеро муқаррар
менамоянд, ки бо Аллоҳ
баробар бошанд. Оё неъмат
Аллоҳро инкор мекунад,
агар ба неъмат Аллоҳ иқро
мебуданд, ҳечгоҳ барои ӯ
шарик намеоварданд?⁽¹⁾

72. Аллоҳ барои шумо аз чинси
худатон занонро офарид
то бо онҳо оромиш ёбед ва
аз занонатон барои шумо
писарону наберагонро
офарид, то бароятон хизмат
кунад ва ҳоҷатҳоятонро
баробар намоянд ва аз
чизҳои ҳалолу пок рӯзиятон
дод. Оё ҳанӯз ба ботил
(бутон) имон меоваранд ва
неъмат Аллоҳро ношукрӣ
мекунад?⁽²⁾

73. Ва ғайр аз Аллоҳ касонеро
мепарастанд, ки барояшон
аз осмонҳо борон ва аз замин
чизе рӯзӣ дода наметавонанд
ва қудрату тавоноӣ
надоранд.⁽³⁾

74. Пас барои Аллоҳ чизеро
мисол (шабех, назир, анбоз)
наёваред; Албатта Аллоҳ
медонад ва гувоҳи медиҳад
ин ки ба ҷуз ӯ ҳеч касеро

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَحْتَضَرُوا
لَكُمْ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَيْنَ وَحْشَةً
وَرَزَقَكُم مِّنَ الْأَرْضِ فَأَيَّ الْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ
وَبِعَمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا
مِّنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا
يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

فَلَا تَصْرِفُ أَعْيُنَكَ عَلَى الْآمثلة إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 444

(2) Тафсири Бағавӣ 5 \ 32

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 445

ибодат карда намешавад
ва шумо намедонед ва ба Ū
шарик меоред.⁽¹⁾

75. Аллоҳ баён мекунад ақидаи
вайрони мушриконро ба
мисоли ғуломеро, ки ҳеҷ
қудрате надорад, ки молеро
дар роҳи Аллоҳ хайр кунад
ва касеро ки аз назди худ
ризқи некӯяш (ҳалол)
додаем ва дар пинҳону
ошкоро нафақа мекунад. Оё
ин ду баробаранд? Сипосу
ситоиш хоси Аллоҳ аст,
балки бештари мушрикон
намедонанд.⁽²⁾

76. Ва Аллоҳ мисоли ду марди
дигареро баён мекунад, ки
яке гунг асту намефаҳмад ва
фаҳмонида наметавонад ва
бар ҳеҷ чиз қудрате надорад
ва ū бар хоҷаи худ гарон аст,
ҳар ҷо, ки ūро бифиристад,
ҳеҷ фоидае ҳосил намекунад.
Оё ин мард бо он кас, ки
мардумро ба адл фармон
медихад ва худ бар роҳи рост
меравад, баробар аст? (Пас
чи гуна байни бутони гунгу
кар ва байни Аллоҳи қодиру
мунъим баробар медонед).⁽³⁾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا
يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا
فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوِي
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا
أَبْكُمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى
مَوْلَانَهُ أَيْتَمًا يُوَجَّهَةٌ لَأَيَاتٍ يَخْبُرُهُنَّ
يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\588

(2) Тафсири Табарӣ 17\261

(3) Тафсири Табарӣ 17\262

77. Аз они Аллоҳ аст илми ниҳони (гайб) осмонҳову замин. Ва фаро расидани қиёмат танҳо як чашм барҳам задан (як мижа задан) ё наздиктар аз он аст. Ҳамоно Аллоҳ бар ҳар коре тавоност!

78. Аллоҳ шуморо аз батни модаронатон берун овард ва ҳеч чизро намедонистед. Ва бароятон чашму гӯшу дил биёфарид, то ки шукргузорӣ кунед.⁽¹⁾

79. Оё инҳо мушрикони он паррандагони ромшударо дар фазои осмон намебинанд? Ҳеч кас ҷуз Аллоҳ онҳоро дар ҳаво нигоҳ дошта наметавонад. Ҳамоно дар ин паррандаи ромшудае, ки дар ҳаво парвоз мекунад барои мардуме, ки имон меоваранд, ибратҳост.⁽²⁾

80. Ва Аллоҳ хонаҳоятонро ҷои оромишатон қарор дод ва дар он аз гармию хунуки шуморо муҳофизат намуд ва аз пӯсти чаҳорпоён бароятон ҷодарҳо сохт, ки ба ҳангоми сафар ва ҳангоми иқомат сабукашон меёбед ва аз

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا
أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ
أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا
تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ
مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ
ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا
وَأَوْسَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثْنَا
وَمَثَعًا إِلَى حِينٍ ﴿٨٠﴾

(1) Яъне ақл дод, то неку бадро чудо намоед ва биной дод, то бубинед ва якдигарро бишносед ва шунавой дод, то бишунавед овозхоро. Тафсири Табарӣ 17\265

(2) Тафсири Табарӣ 17\266

бардоштани онҳо дар ранҷ намеафтед. Ва аз пашми гӯсфанд ва пашми шутур ва мӯи буз то рӯзи қиёмат бароятон асоси хона ва асбоби зиндагӣ сохт.⁽¹⁾

81. Ва Аллоҳ барои шумо аз чизҳое, ки офаридааст мисли дарахтон ва дигар чизҳо, сояҳо падида овард. Ва дар кӯҳҳо бароятон ғорҳо сохт. Ва чомаҳо аз пахтаю пашм, ки шуморо аз гармӣ ва хунукӣ ҳифз мекунад ва либосҳое (зиреҳҳо), ки дар ҷанг ниғаҳдори шумост. Аллоҳ неъматҳои худро инчунин бар шумо комил мекунад. Бошад, ки таслими фармони Ӯ шавед ва дар ибодати Ӯ чизеро шарик наоред.⁽²⁾

82. Пас агар аз тоъати Ӯ рӯй гардонанд, ҷуз ин нест, ки вазифаи ту таблиғи ошкор аст, аммо ҳидоят аз тарафи Мост, эй Расул⁽³⁾.

83. Инҳо мушрикони неъматҳои Аллоҳро мешиносанд ва он ба паёмбарӣ фиристода шудани Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَنْتَنًا وَجَعَلَ
لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمْ مِنَ الْحَرِّ
وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ
نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسَلِّمُونَ ﴿٨١﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَمَا عَلَيْنَا الْبَلِّغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُوهَا
وَأَكْفُرُوهَا الْكُفْرُونَ ﴿٨٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\446

(2) Тафсири Табарӣ 17\270

(3) Тафсири Саъдӣ 1\446

аст, боз ҳам мункири
нубуввати он мешаванд,
зеро бисёрии онҳо
кофиронанд.⁽¹⁾

84. Хабар деҳ, эй Муҳаммад,
барояшон, ки рӯзе қиёмат
фаро мерасад аз ҳар уммате
паёмбарашро бар қавми
худ гувоҳе бигирем, сипас
ба кофирон рухсати суҳан
гуфтан дода нашавад то узри
худ баён кунанд ва узрашон
пазируфта нашавад.⁽²⁾

85. Ва чун ситамкорон (яъне
кофирон) азоби дӯзахро
бингаранд, локин азобашон
аз онон сабук намешавад ва
онон мӯҳлат намеёбанд.⁽³⁾

86. Ва чун мушрикони рӯзи
қиёмат маъбудони худро, ки
шарики Аллоҳ месохтанд,
бубинанд, мегӯянд: «Эй
Парвардигори мо, инҳо
шарикони мо ҳастанд, ки
мо ба ҷои Ту онҳоро ибодат
мекардем». Маъбудонашон
дар ҷавоб мегӯянд, ки шумо
дурӯғ мегӯед!⁽⁴⁾

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ
لَا يُؤَدُّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا لَهُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿١٦﴾

وَإِذْ آرَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يَخَفُوا
عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٧﴾

وَإِذْ آرَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا
رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا
نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ
إِنَّكُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\36

(2) Тафсири Саъдӣ 1\446

(3) Тафсири Бағавӣ 5\37

(4) Яъне шуморо ба ин амр накардаем ва дар гумони он набудем, ки мо шоистваи парастии ҳастем, пас худро маломат кунед. Тафсири Саъдӣ 1\446

87. Ва дар ин рӯз ҳамаи мушрикон баъд аз такаббур ва саркашиҳои дунявӣ ба бандагӣ хештанро таслими Аллоҳ мекунанд ва он дурӯғҳо, ки мебофтанд, нобуд шавад.⁽¹⁾
88. Онон, ки кофир шуданд ва паёмбарии туро, эй Муҳаммад инкор намуданд ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд, ба ҷазои фасоде, ки мекарданд, азобе бар азобашон хоҳем афзуд.⁽²⁾
89. Ва рӯзе бошад, ки аз ҳар уммате гувоҳе аз худашон бар худашон бифириستم ва туро бар онон (қавмат ва умматонат) гувоҳ мегирем. Ва мо Қуръонро, ки баёнкунандаи ҳар чизест аз ҳалолу ҳаром, савобу азоб, ҳидояту раҳмат ва муждаест барои мусалмонон, бар ту нозил кардаем.⁽³⁾
90. Ҳамоно Аллоҳ дар ин китоб бар адлу инсоф эҳсон ба мардум ва бахшиш ба хешовандон, силаи раҳм фармон медиҳад. Ва аз фаҳшову зишткорӣ аз

وَالْقَوْلِ إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَامِ وَوَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَيَّ هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

*إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يُعْطِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\276

(2) Тафсири Табарӣ 17\276

(3) Тафсири Табарӣ 17\278

гуфтору кирдори бад ва он чи дар шарият писандида нашудааст ва аз ситам кибру зулм, бозмедорад. Шуморо панд медиҳад, бошад, ки панд бигиред.⁽¹⁾

91. Чун бо Аллоҳ аҳду паймон бастед ё ки бо мардум, пас он аҳду паймонатон мухолифи китоби Аллоҳ ва суннати паёмбар набошад. Ва ба он вафо кунед ва чун савганд хӯрдед баъди таъкид сохтан, онро нашиканед, ки шумо Аллоҳро бар худатон ниғаҳбон гардонидед ва ҳамона Аллоҳ медонад, ки чӣ мекунад. Ва ҳар касеро мувофиқи ният ва мақсадаш ҷазо хоҳад дод!⁽²⁾

92. Ва дар аҳду паймонҳои худ мабошед, монанди он зан, ки риштаеро, ки маҳкам тофта буд, аз ҳам кушод ва пора-пора кард ва савгандҳои худро василаи фиреби якдигар насозед, то гурӯҳе аз гурӯҳе афзунтар шавад.⁽³⁾ Ба дурусти, ки Аллоҳ шуморо ба он меозмояд ва албатта дар рӯзи қиёмат чизеро, ки

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا
الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ
اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا
تَفْعَلُونَ ﴿١٦﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ
قُوَّةٍ أَنْ كُنْتُمْ تَخِضُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا
بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ
إِنَّمَا يَتَلَوُّكُمْ اللَّهُ بِهِمْ وَالْيَبِّتِينَ لَكُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\39

(2) Тафсири Саъдӣ 1\447

(3) Яъне, барои фоиди дунё, то молу чизҳои зиёда ба даст орад.

дар он ихтилоф мекардед,
бароятон баён мекунад.⁽¹⁾

93. Агар Аллоҳ мехост, ҳамаи шуморо як уммат (яъне бар миллати ислом) карда буд, вале ҳар киро бихоҳад, бо адолаташ гумроҳ месозад ва ҳар киро бихоҳад, аз фазли худ тавфиқу ҳидоят мекунад ва албатта аз ҳар коре, ки мекунед, рӯзи қиёмат ҳатман пурсида мешавад.⁽²⁾

94. Савгандҳои худро василаи фиреби якдигар масозед, то қадамеро, ки устувор сохтаед, билағжад ва ба сабаби рӯйгардониатон аз роҳи Аллоҳ ба гирифтори бад дучор шавед ва ба азоби бузург гирифтор оед.

95. Паймони Аллоҳро ба баҳои андак барои моли дунё мафурӯшед, бегумон агар бидонед, он чӣ дар назди Аллоҳ аст, аз савоб бароятон бехтар аст!⁽³⁾

96. Он чи назди шумост, дар дунё фано мешавад ва он чи назди Аллоҳ аст, боқӣ мемонад. Ва ҳамоно ононро, ки сабр варзиданд бар вафо

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ يَضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
وَلَسْئَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

وَلَا تَسْخَدُوا أَيَّمَنُكُمْ دَخَلَ بَيْنَكُمْ
فَتَرَىٰ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَرَىٰ أَلْسِنَةً
يَمَاصِدُ دُثْرًا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكِنَّ عَدَابَ
عَظِيمٍ ﴿١٦﴾

وَلَا تَسْتَوُوا بِعَهْدِ اللَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ
اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٥﴾

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\40

(2) Тафсири Бағавӣ 5\40

(3) Тафсири Бағавӣ 5\41

кардан дар осудаҳолию
сахтӣ, подоши беҳтар аз
кирдорашон хоҳем дод.⁽¹⁾

97. Ҳар зану марде, ки кори
некӯ анҷом диҳад, агар ба
Аллоҳ ва расули ӯ имон
оварда бошад, зиндагии
хушӯ покизае (яъне, ризки
ҳалолу пок) ба ӯ хоҳем дод
агарчанде молу мулки каме
ҳам дошта бошад ва дар
охират подоши беҳтар аз
кирдорашон ато хоҳем кард.⁽²⁾

98. Ва чун эй мӯъмин, хоҳӣ
ки Қуръон бихонӣ, пас
аз шайтони раҷим, ки
аз раҳмати Аллоҳ ронда
шудааст ба Аллоҳ паноҳ
бубар.⁽³⁾

99. Албатта шайтонро бар
касоне, ки имон
оварданд ва бар Аллоҳ
таваккал мекунанд,
ғолибияте нест.⁽⁴⁾

100. Ҳамоно ғолибияти ӯ танҳо
бар касонест, ки дӯсташ
медоранд ва ӯро итоъат
мекунанд ва аз фармонаш
берун намеоянд ва касоне,

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أَنفِي
وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ
الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ ﴿٨٨﴾

إِنَّهُ رَبُّكَ لَهُ السُّلْطٰنُ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ
هُم بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\41

(2) Тафсири ибни Касир 4\601

(3) Тафсири Бағавӣ 5\42

(4) Яъне шайтон бар онҳо ғолиб шуда наметавонад, ки онҳоро бар гуноҳе
барад, ки омӯрзида нашавад. Тафсири Бағавӣ 5\43

ки ба Аллоҳ ширк
меоваранд.⁽¹⁾

101. Ва чун оятеро ба ҷои ояти дигар ҷойгир кунем⁽²⁾, Аллоҳ беҳтар медонад, ки чи чизеро барои бандагонаш хубӣ меорад ва медонад дар чи чиз ҳукмашро тағйир диҳад. Мушрикон мегӯянд: Эй Муҳаммад ба дурустӣ, ки ту бар Аллоҳ дуруғ мебандӣ, балки бештари онҳо намедонанд!⁽³⁾

102. Бигӯ: «Он Қуръонро Рухулқудс (Ҷабраил) ба ҳақу ростӣ аз ҷониби Парвардигорат нозил кардааст, то мӯъминонро устувор созад ва ҳидояту башорате бошад барои мусалмонон».⁽⁴⁾

103. Ва ба ростӣ медонем, ки мушрикон мегӯянд: «Ин Қуръонро башаре ба ӯ меомӯзонад». Забони касе⁽⁵⁾, ки ба ӯ нисбат медиҳанд, ғайри арабист, ҳол он ки ин

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا يُنزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَدَلِ
أَكْفُرُوا لَا يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ
بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ
أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\43

(2) Яъне, ҳукми оятеро ба ҳукми ояти дигар бекор кунем. Тафсири Бағавӣ 5\43

(3) Тафсири Бағавӣ 5\43

(4) Тафсири ибни Касир 4\603

(5) Яъне ишора ба марди аҷамие мекунад, ки насронӣ буд, ҳол он ки вай арабиро хуб намедонист, магар чизе андаке ба қадри ҷавоб додан. Гӯё Паёмбар аз ӯ хабар гирифта ба онҳо мегӯяд. Тафсири ибни Касир 4\604

Қуръон бо забони арабии равшанест, ки ҳатто шумо арабҳо ҳам дар фасоҳати он ҳайрон ва аз сохтани як сурааш нотавон ва дармондаед.⁽¹⁾

104. Бегумон Аллоҳ касонеро, ки ба оёташ имон намеоваранд, хидоят намекунад ва барояшон азоби дардоваре муҳайёст.

105. Ҳақиқатан касоне, ки дурӯғ мебофанд, ба оёти Аллоҳ имон надоранд ва инҳо худ дурӯғгӯянд. Аммо Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба оёти Аллоҳ имон дорад ва фармонбардори Парвардигораш аст, маҳол аст, ки ӯ дурӯғ бофад.⁽²⁾

106. Ҳамоно дурӯғ мебофад ба Аллоҳ касе, ки ба ихтиёри худ, пас аз имон оварданаш ба Аллоҳ кофир мешавад, магар он ки ӯро ба зӯри маҷбур карда шавад, то изҳори куфр кунад ва ҳол он, ки дилаш ба имони хеш оромгирандаву осуда аст. Вале онон, ки дари дилро ба рӯи куфр мекушоянд, (яъне розӣ ҳастанд) мавриди

إِنَّا لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا
يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٥﴾

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ
أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
فَعَنَاءُهُمْ عَذَابُ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 4\603

(2) Тафсири Саъдӣ 1\450

хашми Аллоҳанд ва
барояшон азоби бузург аст.

107. Ва ин хашми Аллоҳ ва азоби
бузург ба он сабаб аст, ки
ин мушрикони зиндагии
дунёро бештар аз зиндагии
охират дӯстдоранд ва Аллоҳ
мардуми кофирро ҳидоят
намекунад.⁽¹⁾

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَا عَلٰى الْآخِرَةِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِيْنَ ﴿١٧﴾

108. Онҳо касоне ҳастанд, ки
Аллоҳ бар дилу гӯшҳо
ва чашмонашон мӯҳр
ниҳодааст ва онҳо аз азоби
Аллоҳ беҳабаранд, пас
имон намеоранд ва ҳидоят
намеёбанд.

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ
وَسَمَعِهِمْ وَاَبْصَرَهُمْ وَاُولٰٓئِكَ
هُمُ الْغٰفِلُوْنَ ﴿١٨﴾

109. Шак нест, ки дар охират
ҳам аз зиёндадагон
бошанд.⁽²⁾

لَا جَرَءَ اَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ
الْخٰسِرُوْنَ ﴿١٩﴾

110. Сипас Парвардигори ту эй
Муҳаммад барои касоне,
ки пас аз ранҷ кашидан
ҳичрат карданд ва баъд
аз он ба ҷиход дар роҳи
Аллоҳ рафтанд ва дар
баробари саҳтиҳо сабр
ва шикебой варзиданд,
албатта Парвардигорат
баъд аз ин ҳама машаққатҳо
омӯрзандаву меҳрубон аст.⁽³⁾

ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِيْنَ هَاجَرُوْا مِنۡۢ بَعْدِ
مَا فُتِنُوْا لَتَرْجِهِنَّ وَاَوْصِرُوْا اِنَّ
رَبَّكَ مِنَۢ بَعْدِهَا لَافْوَرُّ رَجِيْمٌ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\305

(2) Яъне ҳалокшавандаанд. Тафсири Табарӣ 17\306

(3) Тафсири Бағавӣ 5\47

111. Ба ёд ор барояшон эй
Паёмбар, ки рӯзи қиёмат
ҳар кас барои дифоъи худ
ба муҷодала⁽¹⁾ мепардозад
ва ба ҳар шахс ҷазои он чи
кардааст, ба пуррагӣ дода
шавад ва онҳо ситам карда
нашаванд.⁽²⁾

112. Аллоҳ деҳаеро (яъне,
Маккаро) мисол меорад,
ки амну ором буд, ризқи
мардумаш ба фаровонӣ
аз ҳар ҷо мерасид, аммо
ношукрии неъмат Аллоҳ
карданд (яъне оёти Аллохро
инкор карданд ва ба расулаш
имон наоварданд) ва
Аллоҳ ба ҷазои аъмолашон
ба гуруснагӣ ва хавф
аз лашкарҳои паёмбар
саллаллоҳу алайҳи ва саллам
мубталояшон сохт.⁽³⁾

113. Аллоҳ таъоло ба аҳли Макка,
Паёмбареро аз худашон
ба наздашон фиристод, ки
ӯ Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам буд,
насабу ростӣ ва амонаташро
медонистанд, вале он
чиро ки барояшон овард,
қабулаш накарданд,
дуруғгӯяш номиданд, пас

* يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِجَدِلٍ عَنْ
نَفْسِهَا وَتُوقَىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهَمَّ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قُرَيْبَةً كَانَتْ ءَامِنَةً
مُّظْمِئَةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ
مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ
لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا
يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ
فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

(1) Ҳуҷҷат меорад

(2) Тафсири Бағавӣ 5\48

(3) Тафсири Табарӣ 17\311

азоби сахт ва гуруснагию
хавф он ситамкоронро фуру
гирифт.⁽¹⁾

114. Пас эй мӯъминон аз ин
чизҳои ҳалолу покизае,
ки Аллоҳ ба шумо рӯзи
додааст, бихӯред ва шукри
неъматашро ба ҷой оваред,
агар Аллоҳро мепарастед
ва ӯро дар он чи ки амр
ва наҳй мекунад, итоъат
мекардед!⁽²⁾

115. Аллоҳ ҳаром кардааст бар
шумо моли худмурдаву хун
ва гӯшти хук ва ҳар чиро,
ки дар вақти забҳ бо номи
ғайри Аллоҳ забҳ кунанд.
Аммо касе, ки ночор шавад,
ба хотири ҳифзи ҷон аз чизи
ҳаром бихӯрад, дар ҳоле,
ки ситамгор набошад ва аз
ҳад таҷовуз накунад, пас
Аллоҳ таъоло омӯрзадаву
меҳрубон аст.⁽³⁾

116. Ва чизеро ки забони шумо
ба дурӯғ баёни ҳукми он
мекунад, нагӯед, ки ин ҳалол
аст ва ин ҳаром аст, то бар
Аллоҳ дурӯғро бандед.
Албатта қасоне, ки ба Аллоҳ
дурӯғ мебанданд, наҷот

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا
وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِتَاءَهُ
تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ
وَالْحَمَّ الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهْلَ لَغَيْرِ اللَّهِ بِهِ
فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَإِغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتَكُمُ
الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ
لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ
يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\312

(2) Тафсири Табарӣ 17\312

(3) Тафсири Саъдӣ 1\451

намеёбанд на дар дунё ва на дар охират!⁽¹⁾

117. Чизи андакест дар дунё ва дар охират барояшон азоби дардовар аст.⁽²⁾

118. Ва Мо бар яҳудиён он чиро, ки пеш аз ин барои ту эй Паёмбар ҳикоят кардем, ҳаром карда будем⁽³⁾. Мо ба онҳо ситам накардаем, онон худ ба хештан ситам кардаанд.

119. Пас бегумон Парвардигори ту барои касоне, ки аз рӯи нодонӣ анҷомдиҳандаи кори зиште шаванд, сипас тавба кунанд аз гуноҳони худ ва ислоҳ шаванд ва ба он чи ки Аллоҳ дӯст медорад ва розӣ аст, амал намоянд, ҳамон Парвардигори ту баъд аз тавбаашон барои онҳо омӯрзандаву меҳрубон аст!⁽⁴⁾

120. Дар ҳақиқат Иброҳим пешвои аҳли ҳидоят итоъаткунанда ва фармонбари Аллоҳ

مَعَ قَلِيلٍ وَأَهُمْ عَذَابَ آيَةٍ ﴿١١٧﴾

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَّا فَصَّصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\451

(2) Тафсири Бағавӣ 5\50

(3) Яъне, ҳар ҳайвон ва паррандаи соҳибнохунеро ва аз гову гӯсфанд чарбаи он ҳар дуру, ҷуз он чӣ бар пушти онҳост ё бар чарби рӯдаи онҳост ё ба устухонашон часпида бошад. Тафсири Табарӣ 17\315

(4) Тафсири Табарӣ 17\316

ва соҳиби дини ҳаниф
(ҳақгаро) буд. Ва аз
мушрикон набуд.

121. Ва шукргузори неъматҳои ӯ
буд, Аллоҳ ӯро ба паёмбари
баргузид ва ба роҳи рост
ҳидоят кард.⁽¹⁾

شَاكِرًا لِّلنَّعْمَةِ الَّتِي آتَيْنَاهُ وَهَدَيْنَاهُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

122. Ва бинобар итоғати
Парвардигораш ва
шукргузории неъматаш ва
ихлос дар ибодаташ,⁽²⁾ дар
дунё ба ӯ неки иноят кардем
ва албатта ӯ дар охират низ
аз ҷумлаи солеҳон хоҳад
буд.

وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

123. Сипас эй Паёмбар ба
ту низ ваҳй кардем, ки ба
дини ҳанифи Иброҳим
пайравӣ кун, ки ӯ
мусалмон буд ва аз
мушрикон набуд.⁽³⁾

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Ҳамоно бузург доштани
рӯзи шанбе воҷиб гардид
барои яҳудиҳое, ки дар
он ихтилоф карда буданд.
Албатта Парвардигори ту
дар рӯзи қиёмат дар бораи
он чи ихтилоф мекарданд,
ҳукм хоҳад кард!⁽⁴⁾

إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

(1) Яъне ба дини Ислом, на дини яҳуд ва насоро. Тафсири Табарӣ 17\316

(2) Тафсири Табарӣ 17\319

(3) Тафсири Бағавӣ 5\51

(4) Тафсири Бағавӣ 5\52

125. Мардумро бо ҳикмат (Қуръону суннат) ва панду насиҳати некӯ ба роҳи Парвардигорат даъват кун ва бо беҳтарин тарз бо онон гуфтугӯ кун⁽¹⁾.

Бегумон Парвардигори ту ба ҳоли касоне, ки аз роҳи ӯ гумроҳ мешаванд, огоҳтар аст ва ӯ ба роҳёфтагон донотар аст.

126. Ва агар хоҳед, ки интиқом (қасос) кунед, пас чунон интиқом кунед, ки шуморо интиқом кардаанд. Ва агар сабр кунед, собиронро сабр некӯтар аст.

127. Эй паёмбар! Сабр кун, ки сабри ту ҷуз ба тавфиқи Аллоҳ нест ва барояшон (яъне барои имон наёвардани кофирон, ки туро муҳолифат мекунанд) ғамгин мабош ва аз макру душманиашон дилтангӣ нанамой.

128. Бегумон Аллоҳ бо ҳамроҳи касоне аст, ки парҳез мекунанд ва онон некӯкоронанд!⁽²⁾

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ
الْحَسَنَةِ وَجَدَلْ لَهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَبُ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ
بِهِ وَلَكُمْ صَبْرٌ لَّهُمْ خَيْرٌ
لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ
مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

(1) Яъне, аз хусумату азияташон рӯй гардон ва дар расонидани рисолати ҳақ камбудӣ мақун. Тафсири ибни Касир 4\613

(2) Яъне, бо нусрат ва мададаш. Тафсири ибни Касир 4\615

Сураи Исро

Дар Макка нозил шудааст ва 111 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Пок аст он Аллоҳе, ки бандаи худро бо часаду рӯҳ, бедор на хоб шабе аз Масҷидулҳаром (Макка) ба Масҷидулақсо, (Байтулмақаддас) ки гирдогирдашро бо зироату меваҳо баракат додаем, сайр дод, то баъзе аз оёти худро ба ӯ бинамоем, албатта, ӯ шунавову биност!⁽¹⁾

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

2. Ва китоби Тавротро ба Мӯсо додем ва он китобро роҳнамои бани Исроил гардонидем, ки ҷуз Ман сарпарастии дигаре дар амри дину дунётон интиҳоб накунад.⁽²⁾

وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى
لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ لِيَلْتَّخِذُوا مِن دُونِي
وَكَيْلًا ﴿٢﴾

3. Эй фарзандони мардуме, ки бо Нӯҳ дар киштиашон бардоштем, Мо падарони шуморо аз ғарқ шудан начот додем. Пас Аллохро дар муқобили неъматхояш шукргузур бошед, бидонед,

ذُرِّيَّةً مِّن حَمَلِنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا
شَكُورًا ﴿٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\453

(2) Тафсири Саъдӣ 1\453

ки $\bar{y}$ (Hūx) бандае сипосгузор буд.⁽¹⁾

4. Ва бани Исроилро дар Тавроте, ки ба онҳо нозил шуда буд, хабар додем, ки ду бор дар замини (Шом ва Байтулмақаддас) фасод мекунед ва низ саркашӣ мекунед, ва сар ба тугён хоҳед дошт.⁽²⁾
5. Чун аз он ду бор ваъдаи нахустин даррасид, гурӯҳе аз бандагони хешро, ки ҷанговароне зӯрманд буданд, бар сари шумо фиристодем. Онон ҳатто даруни хонаҳоро ҳам тафтиш мекарданд ва ин ваъда (ғалаба ва интиқом) ба анҷом расид.
6. Бори дигар чун ислоҳ шудед, шуморо бар онҳо (Ҷолут ва лашқараш) ғалаба додем ва ба молу фарзанд мадад кардем ва бар шумораатон дар замони Довуд (алайҳиссалом) афзудем.⁽³⁾
7. Аллоҳ ба бани Исроил меғӯяд: Агар неки кунед, ба худ мекунед ва агар бадӣ кунед, ба худ мекунед. Ва

وَقَصَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿٥﴾

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرًا نَفِيرًا ﴿٦﴾

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ

(1) Тафсири Бағавӣ 5\67

(2) Тафсири Бағавӣ 5\79

(3) Тафсири Табарӣ 17\370

чун ваъдаи дуввум⁽¹⁾ фаро расид, касонеро бар саратон фиристодем, то шуморо бо озору алам расонидан ғамгин созанд ва чун бори аввал, ки ба масҷид даромада буданд, ба масҷид дароянд ва ба ҳар чӣ даст ёбанд, нобуд созанд.⁽²⁾

8. Шояд Парвардигоратон бар шумо (эй бани Исроил) раҳмат оварад, агар аз гуноҳ тавба кунед. Ва агар ба маъсияту гунаҳкорӣ бозгардед, бозмегардем, барои азоб карданатон дар ин ҷаҳон ва ҷаҳаннамро зиндони кофирон сохтаем.⁽³⁾

9. Ҳамоно ин Куръоне, ки бар бандаи Мо Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фуруд овардем мардумро бо роҳе ҳидоят мекунад, ки он устувортараст ва ба мӯъминоне, ки корҳои шоиста мекунанд, мужда медиҳад, ки онон подоши бузурге доранд.

أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ﴿١٥﴾

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُّمْ عَدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿١٦﴾

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ
وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١٧﴾

(1) Ва омадани ин вақт дар замоне буд ки Паёмбари Аллоҳ Яҳё ибни Закариёро куштанд

(2) Тафсири Табарӣ 17\372

(3) Ин оят ва ояти мо қабл барои ин уммат ваъди саҳт аст, то гирифтори азоб нашаванд, чуноне ки бар бани Исроил фуруд омада буд. Тафсири Бағавӣ 5\80

10. Ва албатта барои касоне, ки ба охират имон намеоваранд, азоби дардоваре (ва он дӯзах аст) мухайё кардаем.⁽¹⁾
11. Ва одамӣ гоҳо аз ғазаб бар ҷони худ, ё фарзанд ё молаш дуоъи бад металабад, чи тавре, ки дуъои хайр мекунад. Агар Аллоҳ он дуъояшро қабул кунад, ҳалок мешавад, вале ба ғазлу раҳматаш иҷобат намекунад. Ва одамӣ табиатан бар хурсандию саҳтӣ бесабру шитобкор аст.⁽²⁾
12. Ва шаб ва рӯзро ду нишона қарор додем. Нишонаи шабро ториқӣ гардонидем ва нишонаи рӯзро равшанӣ, то ба талаби ризқе, ки Парвардигоратон муқаррар доштааст, бархезед ва шумори солҳову ҳисобро бидонед. Агар Аллоҳ офтобу маҳтобро ба ҳоле ки халқ карда буд мегузошт шабро аз рӯз шинохта намешуд ва на вақти рӯза ва ҳаҷ дониста мешуд ва на вақти роҳату дамгирӣ ва мо ҳар чизро ба тафсил баён кардаем.⁽³⁾

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَغْتَدْنَا لَهُمْ
عَذَابًا يَلْمِئُونَ

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ
الْإِنْسَانُ عَجُولًا

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَمَجْهولًا آيَةً
الَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا
فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ
الْيَسِينِ وَالْحَسَابِ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ
تَفْصِيلًا

(1) Тафсири Бағавӣ 5\80

(2) Тафсири Бағавӣ 5\81

(3) Тафсири Бағавӣ 5\81

13. Кирдори неку бади ҳар инсонеро чун тавқе ба гарданаш овехтаем. Ва дар рӯзи қиёмат барои ӯ номаи (амалашро) кушода берун оварем, то дар он бингарад.
14. Дар он рӯз ба ӯ гуфта мешавад: «Бихон номаи аъмолҳое, ки дар дунё карда будӣ. Имрӯз ту худ барои ҳисоб кардани амалҳоят басандай!»⁽¹⁾
15. Ҳар ки роҳи ҳақро дарёбад сипас он роҳи ҳақро пайравӣ намояд, фоидаи он танҳо бар худӣ ӯ мерасад ва ҳар ки аз роҳи ҳақ гумроҳ гардад ва роҳи залолатро пайравӣ намояд, зиёни он танҳо бар худӣ ӯ бозмегардад ва ҳеҷ кас бори гуноҳони дигареро бар худ набардорад ва Мо ҳеҷ қавмеро азоб намекунем то он гоҳ, ки паёмбаре бифиришем.⁽²⁾
16. Чун бихоҳем деҳаеро ҳалок кунем, ба саркашони он чо мефармоем, то дар он чо нофармонӣ кунанд, ва он гоҳ азоб бар онҳо воҷиб гардад ва онро деҳаро нобуд созем.

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَلْعَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾

أَفْرَأَيْتَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ تَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مَلَكًا فِيهَا فَفَسَّخُوا فِيهَا حَقًّا عَلَيْهَا الْقَوْلَ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\401

(2) Тафсири Табари 17\402

17. Баъд аз Нӯҳ чи бисёр мардумеро, ки имон наоварданд ҳалок кардем. Ва басандааст, ки Парвардигори ту, аз гуноҳони бандагонаш огоҳ ва ба онҳо биност.⁽¹⁾

18. Ҳар кас, ки хоҳони ин ҷаҳони тезгузар бошад ва умед ба охират надошта бошад дар он ҳар чиро бихоҳем зуд ба ӯ медиҳем, сипас он гоҳ дар охират ҷаҳаннамро ҷойгоҳи ӯ созем, то сарзанишшуда (аз тарафи Аллоҳ, фариштагон ва мардум) ва рондашуда (аз раҳмати Аллоҳ) ба он дарафтад.⁽²⁾

19. Ва ҳар кӣ хоҳони савоби охират бошад ва дар талаби он талош кунад ва мӯъмин бошад, пас онҳо касонеанд, ки мавриди сипос ва тақдир қарор мегиранд.

20. Ҳамаро: чи он гурӯҳро, ки охиратро талаб доранд ва чи ин гурӯҳро, ки дунёро талаб доранд аз атои Парвардигорат пай дар пай хоҳем дод, зеро атои Парвардигорат ҳаргиз аз касе мамнӯъ нагаштааст.⁽³⁾

وَكُرِّهًا أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ
رَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

مَنْ كَانَتْ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا
نَشَاءُ لِمَنْ يُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا
مَدْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

عَلَّا نُمَدِّدْهُنَّ لَوْلَاءَ وَهَلُولَاءَ مِنْ عَطَاءِ
رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5 \ 84

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 455

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 455

21. Бингар, ки чӣ гуна
баъзеҳояшонро дар дунё ба
фароҳии ризқ ва камиаш ва
осонию душворӣ ва донову
нодонӣ ва дигар чизҳо
бар баъзе дигар бартарӣ
ниҳодаем ва бегумон
дараҷоти охират афзунтар ва
бузургтар аст.⁽¹⁾
22. Бо Аллоҳи барҳақ маъбуди
дигареро қарор мадеҳ, ки он
гоҳ ба шарик оварданат дар
мазаммату хорӣ ва бе ёвар
хоҳӣ монд.⁽²⁾
23. Парвардигорат фармон
додааст, (эй инсон) ки чуз
ӯро напарастед ва ба падару
модар некӣ кунед (алалхусус
дар синни пиронсолиашон).
Агар яке аз онҳо ё ҳардуи
онҳо дар назди ту ба синни
пири расанд ба онон уф мағӯ
ва ба сари онҳо фарёд мазан
ва бо эҳтиромона ба онон
сухан биғӯ.⁽³⁾
24. Дар баробарашон аз рӯи
меҳрубонӣ бозуи хоксориро
паст кун (на аз рӯи тарс ва на
аз барои умедвории онҳо) ва
биғӯ: «Эй Парвардигори ман,
ҳамчунон ки маро дар хурдӣ

أَنْظُرَ كَيْفَ فَضَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَالْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿١١﴾

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقَعَّمَ مَدْمُومًا
تَخْذُولًا ﴿٢٣﴾

* وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا آيَاتِهِ وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ
أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا
تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

وَأخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ
رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيْتَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\455

(2) Тафсири ибни Касир 5\64

(3) Тафсири Саъдӣ 1\456

парвариш доданд, бар онҳо раҳмат овар» (хам дар ҳаёт ва хам баъд аз ҳаёташон).⁽¹⁾

25. Эй мардум,
Парвардигоратон аз ҳар каси дигар ба он чи дар дилҳоятон мегузарад, аз некӯи ба падару модар ва нофармониашон донотар аст ва агар аз солеҳон ва фармонбардорони ҳуқуқи падару модар бошед, пас ӯ ҳамеша тавбакунандагонро бахшандааст.⁽²⁾
26. Ҳаққи хешованду мискин ва дар роҳмондаро адо кун ва ҳаргиз исрофкорӣ макун дар нафақа кардан, балки миёна бош!⁽³⁾
27. Бегумон исрофкорон бародарони шайтонанд ва шайтон нисбат ба Парвардигораш носипос буд.
28. Ва агар аз онон ба хогири талаби раҳмати Парвардигорат, ки ба он умед дорӣ рӯй мегардонӣ, пас, ба онон суханони нарм бигӯ.⁽⁴⁾

رَبُّكَ أَكْبَرُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِن تَكُونُوا صَادِقِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأُولَٰئِينَ عَفْوَكَ ﴿٥٦﴾

وَأَذِذْ لِّلْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ نَبْذِيرًا ﴿٥٧﴾

إِنَّ الْمُبْذِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٥٨﴾

وَأَمَّا تَعْرِضْنَ عَنْهُمْ أَيَّعَاءَ رَحْمَةٍ مِّن رَّبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَّيْسُورًا ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\456

(2) Тафсири Бағавӣ 5\88

(3) Тафсири ибни Касир 5\69

(4) Яъне, вақте ки туро бипурсанд хешовандонат ва касоне, ки Аллоҳ туро дар ҳаққашон амр намудааст, то ту чизеро барояшон бидиҳӣ аз ризку

29. Ва дасти худро дар кори хайр ба гардани худ баста макун аз бахилӣ ва онро (ба исрофкори) ба тамои кушод ҳам магир, ки онгоҳ дар сурати буҳи маломатшудаи ҳасратзада бинишинӣ. ⁽¹⁾

30. Бегумон Парвардигорат ризку рӯзии ҳар касеро бихоҳад, фарох менамояд ва ризку рӯзии ҳар касеро бихоҳад кам ва танг мегардонад, чунки Аллоҳ ба бандагонаш огоҳ ва биност.

31. Ва ҳар вақте ки донистед, ки ризқ аз ҷониби Аллоҳ аст пас -эй одамон- фарзандони худро аз бими тангдастӣ накушед. Мо, ҳам шуморо рӯзӣ медиҳем ва ҳам онҳоро. ⁽²⁾ Албатта куштани онҳо гуноҳи бузургест.

32. Ва ба зино наздик нашавед, то ин ки дар он дучор машавед. Зино коре зишт ва роҳи бад аст.

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٢٩﴾

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ مَّنْ تَرزُقُهُمْ وَإِنَّا كَأَنَّا فَتَاهُمْ كَانَتْ خِطَاكُمْ كَبِيرًا ﴿٣١﴾

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

рӯзӣ, вале чизеро дар даст надорӣ ва аз сабаби дасттангиат аз онҳо рӯӣ мегардонӣ пас барояшон ваъда деҳ, ки агар ризқи Аллоҳ биёяд иншо Аллоҳ бароятон бирасонем. Тафсири ибни Касир 5\69

(1) Тафсири Бағавӣ 5\90

(2) Яъне аҳли чоҳилият ба духтарон мерос намедоданд, балки духтарони худро мекуштанд, то камбағалишон бисёр нашавад ва аз ҳамин сабаб наҳӣ карда шуд. Тафсири ибни Касир 5\72

33. Касеро, ки Аллоҳ куштанаширо ҳаром кардааст, накушед, магар бар ҳақ (яъне, ба қасос, ё сангсор кардани зинокор ё куштани муртад). Ва ҳар кас, ки ба ситам кушта шавад, барои соҳиби хуни ӯ қудрате додаем, (хоҳад қасос гирад, хоҳад хунбаҳо гирад, хоҳад бахшад) вале дар қасос аз ҳад нагузарад, бегумон хуни кушташуда бар кушандаш ёри дода шудааст.⁽¹⁾

34. Ва ба моли ятим наздик нашавед, магар ба равише, ки некӯтар аст, то ин ки ятим ба даврони камол бирасад ва ба аҳд ва паймони худ вафо кунед, зеро аз аҳду паймони худ пурсида мешавед.⁽²⁾

35. Чун чизеро бо паймона чен кунед, паймонаро комил гардонед ва бо тарозуи дуруст баркашед, ки ин беҳтар аст бароягон дар дунё ва оқибаташ дар охираат некӯтар аст.⁽³⁾

36. Эй инсон, аз паи чизе марав, ки ба он огоҳӣ надорӣ, бегумон гӯш, чашм ва дил

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰنًا
فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا ﴿٣٣﴾

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ
كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ
الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عِنْدَهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\443

(2) Тафсири Саъдӣ 1\457

(3) Тафсири ибни Касир 5\74

ҳар яке мавриди суол воқеъ хоҳанд шуд.

37. Хиромида бо ғуруру худписандӣ бар замин роҳ марав, чаро ки наметавонӣ заминро бишикофӣ ва ба баландии кӯҳҳо бирасӣ.
38. Ҳамаи ин корҳое, ки Аллоҳ наҳй кардааст нописанд аст ва Парвардигори ту онҳоро нохуш дорад.
39. Эй Паёмбар, ин ҳикматест, ки Парвардигорат ба ту ваҳй кардааст. Эй инсон! Бо Аллоҳи барҳақ маъбуди дигареро муқаррар макун, ки маломатшудаву рондашуда дар дӯзах андохта шавӣ!
40. Оё Парвардигоратон барои шумо махсус писарон интихоб кард ва худ фариштагонро ба духтарӣ ихтиёр кард? Ҳаққо, ки суҳанест вазнин суҳани бисёр бад, ки бар забон меоваред. Нисбат додани он ба Аллоҳ лоиқ нест.⁽¹⁾
41. Ва ба дурустӣ Мо суҳанони ҳақро гуногун дар ин Қуръон овардем, то ин ки панд гиранд ва он чи ки ба фоидаи онҳост қабул намоянд ва он чи бар зарари онҳост онро

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ
الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

ذَلِكَ وَمَا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا
تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُنْفِقَ فِي جَهَنَّمَ
مُلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾

أَفَأَصْفَقَكُمْ رَبُّكُمُ بِالْبَنِينَ وَالنَّحَدِ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ إِنَّا نَأْتِيكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا
يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\453

тарк намоянд, вале золимон
ҷуз ба дур шудан аз ҳақ
наяфзоянд.⁽¹⁾

42. Эй Паёмбар ба мушрикон
бигӯ: «Ҳамчунон, ки мегӯянд,
агар бо Аллоҳ маъбудони
дигаре ҳам мебуданд,
пас он маъбудон ба сӯи
соҳиби арши бузург роҳе
меҷӯстанд»⁽²⁾.

43. Ӯ пок аст ва аз он чи дар
борааш мегӯянд, бартару
болотар аст.

44. Ҳафт осмону замин ва ҳар
чи дар миёни инҳост аз
маҳлуқоташ Ӯро ба покӣ
ёд мекунанд ва мавҷудоте
нест, магар он ки бо ситоиш
Ӯро ба покӣ ёд мекунанд,
вале шумо (эй одамон) ёд
кардани онҳоро намефаҳмед.
Ӯ, бурдбор ва омӯрзада аст.

45. Эй Муҳаммад хангоме ки
Қуръон мехонӣ, миёни
ту ва онон, ки ба қиёмат
имон намеоваранд, пардаи
ғафсе қарор медиҳем, ки
аз шунидани он фоидае
намебинанд ва роҳ
намеёбанд.⁽³⁾

قُلْ لَوْ كَان مَعَهُ وءَالِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَآبْتَغُوا إِلَىٰ
ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

سُبْحٰنَ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ
وَإِنْ مِنْ شَىْءٍ إِلَّا إِلٰهٌ سُبْحٰنَهُ بِحَمْدِهِ وَلَٰكِن لَّا
تَفْقَهُونَ سُبْحٰنَهُمْ إِنَّا كٰنَ حَلِيْمًا غَفُوْرًا ﴿٤٤﴾

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\78

(2) Тафсири ибни Касир 5\78

(3) Тафсири ибни Касир 5\82

46. Ва бар дилхoшон парда меафканем, то маънои Куръонро дарнаёбанд ва дар гӯшхoяшон сангинӣ эҷод мекунем. Ва чун Парвардигоратро дар Куръон ба яғонагӣ ёд кунӣ, боз ба ақиб бо нафрат мегарданду мераманд.⁽¹⁾
47. Мо беҳтар медонем, мақсади бади он сардорони курайшро, ки чун ба ту гӯш медиҳанд, вақте ки –ту эй Муҳаммад- Куръон мехонӣ ва ҳол он ки гӯш карданашон аз барои хидоят ёфтанд ва қабули ҳақ нест, балки аз барои айбгӯӣ аст ва медонем ҳангоме ки онҳо бо ҳам дар гӯши якдигар сӯхбат мекунанд. Он замон, ки ситамкорон мегӯянд: «Шумо ба чуз марди ҷодукарда касеро пайравӣ намекунед».⁽²⁾
48. Бингар, (эй Муҳаммад) ки чи гуна барои ту масалҳо заданд. Гуфтанд Муҳаммад ҷодукарда, шоир ва девона аст, пас гумроҳ шудаанд ва ба сӯи ҳақ роҳ ёфта наметавонанд, то берун оянд.⁽³⁾

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آدَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِرْتِ رَبِّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْبِيَائِهِمْ نَفُورًا ﴿٤٦﴾

تَحْنُ أَعْلَمَ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ حَمِيصٌ إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنَّا تَتَّبِعُونَ إِلَّا لَرَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\459

(2) Тафсири Бағавӣ 5\97

(3) Тафсири Табарӣ 17\462

49. Гуфтанд (мункирони рӯзи қиёмат): «Оё агар аз мо устухоне бимонад ва хок шавем, боз ҳам бо офаринише нав, аз қабр бармехезем?»
50. Бигӯ эй Муҳаммад агар тавонед аз ин ҳам зӯру тавоно бошед: Санг бошед ё оҳан, Аллоҳ бозмегардонад шуморо чуноне ки нахустин бор офарид ва ду бора зинда шудани шумо бар Вай осон аст.⁽¹⁾
51. Ё ин ки офаридаи дигаре бошед, ки дар назаратон бузург менамояд, хоҳанд гуфт, чи касе моро бозмегардонад, бигӯ ҳамон Аллоҳе нахустин бор шуморо офарид, пас сарҳояшонро ба савлат такон дода мегӯянд, он кай хоҳад буд? Бигӯ, шояд, ки наздик бошад.⁽²⁾
52. Рӯзе, ки Аллоҳ шуморо ба сӯи Худ меҳонад ва шумо аз қабр бархеста ситоишгӯён амри Ӯро қабул мекунад ва мепиндоред, ки дар дунё андаке оромидаед.⁽³⁾

وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظْمًا وَرَفْتًا أَتَأْتِنَا لَمَبْعُوثُونَ
خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

* قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْتُمُونَ فِي صُدُورِهِمْ
فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ
وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ
إِنْ لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\463

(2) Тафсири Бағавӣ 5\99

(3) Тафсири ибни Касир 5\86

53. Ва ба бандагони ман бигӯ,
ки бо якдигар ба бехтарин
шева сухан бигӯянд ва агар
он тавр нагӯянд, ба дурустӣ
шайтон дар миёни онҳо
низоз (душманӣ ва ғасод)
меафканад, зеро шайтон
душмани ошқорои одамай
аст!⁽¹⁾

54. Парвардигоратон ба ҳоли
шумо огоҳтар аст чи кас
сазавори ҳидоят аст ва чи кас
сазавор нест. Агар бихоҳад,
бар шумо раҳм мекунад ва ба
сӯи имон тавфиқ мефармояд
ва агар бихоҳад, бар куфр
шуморо мемиронад,
азобатон мекунад ва мо туро
—эй Муҳаммад— нигоҳбони
онҳо ва муроқиби аҳволи
онон нафиристодаем⁽²⁾.

55. Ва Парвардигори ту ба касе,
ки дар осмонҳову замин
аст, огоҳтар аст. Баъзе аз
паёмбаронро бар баъзе
дигар бартарӣ ниҳодем (ба
бузургӣ ва ба бисёр уммат
доштанашон) ва ба Довуд
Забурро додем.

56. Бигӯ эй Муҳаммад ба
мушрикони қавмат:
«Онҳоеро, ки чуз Аллоҳи

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يَشَاءُ يَرْحَمَكُمُ أَوْ يُن
يَشَاءُ يُعَذِّبِكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
وَكَيْلًا ﴿٥٤﴾

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ
وَمَا اتَّيْنَاكَ إِذْ أَوْدَى زَيْدًا ﴿٥٥﴾

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا
يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\460

(2) Тафсири ибни Касир 5\87

барҳақ (маъбуди дигаре)
мепиндоред, фаро бихонед.
Наметавонанд балоро
(қаҳтию гуруснагиро) аз
шумо дур созанд ё онро
насиби дигарон қунанд!».
Пас қодир бар ҳама чиз
ягона Аллоҳ аст⁽¹⁾

57. Касонеро, ки кофирон
мепарастанд; аз паёмбарон,
фариштагон ва солеҳон,
ки худашон ба сӯи
Парвардигори ҳеш
василаи наздикиро
талаб меқунанд, ки кадом
яке аз онҳо наздиктар
бошад ва ба раҳмати ӯ
умедворанд ва аз азоби ӯ
метарсанд. Бегумон азоби
Парвардигорат тарсноқ
аст!⁽²⁾

58. Ва ҳеч шахре (аз шахрҳое,
ки паёмбаронро дурӯғ
бароварданд) нест, магар
ин ки мо пеш аз фаро
расидани рӯзи қиёмат
ҳалоқаш меқунем ё ба
азобе саҳт гирифтагаш
месозем. Ва ин дар он
китоби Лавҳи Маҳфуз
навишта шудааст.⁽³⁾

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ وَإِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْدُورًا ﴿٥٧﴾

وَإِنَّ مِنْ قَرِيْبَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَٰلِكَ
فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\88

(2) Тафсири Саъди 1\460

(3) Тафсири Саъди 1\460

59. Моро аз нузули мӯъҷизот
бознадошт, магар ин ки
умматони пешина пас
аз мушоҳида дурӯғаш
мепиндоштанд. Ба қавми
Самуд ба унвони мӯъҷизае
равшан модашутурро
додем. Бар он ситам
карданд кофир шуданд,
пас ҳалокашон кардем
ва Мо ин мӯъҷизотро
чуз барои тарсонидан
барои чизи дигаре
намефиришем.⁽¹⁾

60. Ва ба ёд ор эй Расул он гоҳ ки
туро гуфтем: Парвардигорат
бар ҳамаи мардум огоҳии
комил дорад ва он дидореро,
ки дар шаби Меъроҷ барои
ту муяссар кардем ва қиссаи
дарахти малъун⁽²⁾, ки дар
Қуръон омадааст, ба чуз
озмоиш барои мардум чизи
дигар набуд. Мо мардумро
метарсонем, вале танҳо боз
куфру саркашияшон афзуда
мешавад.

61. Ва ёд ор чун ба фариштагон
гуфтем: «Одамро сачда
кунед». Пас ҳама сачда
карданд, ба чуз Иблис,

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ
بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآتَيْنَاهُمُودًا نَّافَاةً مُّبَصَّرَةً
فَطَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا
الرُّءْيَا إِلَّا نَبِيًّا أَوْ بُرْهَانًا لِلنَّاسِ
وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُحُوفِهِمْ
فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ
خَلَقْتَنِي يَا قَبْلَ ٱلْحَمْدِ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\460

(2) Яъне кофирон бинобар шунидани қиссаи Меъроҷ ва дарахти заққум, тасдиқ накарданд ва истехзову масҳара мекарданд, ки дар дӯзах дарахт чи гуна мерӯяд. Тафсири Бағавӣ 5\103

ки такаббур карда гуфт:
«Оё барои касе, ки аз гил
офаридаӣ, сачда кунам?»⁽¹⁾

62. Шайтон гуфт: «Ба ман
бигӯӣ, оё ин ҳамон касе аст,
бар ман бартарӣ додаӣ, ин
басо ҷои таачҷуб аст. Агар
маро то рӯзи қиёмат мӯҳлат
диҳӣ, фарзандони ӯро ҷуз
андакеашон ба гумроҳи
кашонида аз бех барканам»
ва нобудашон созам.⁽²⁾
63. Аллоҳ Фармуд: «Бирав, ҷазои
ту ва ҳар кас, ки пайрави
ту гардад, чаҳаннам аст, ба
дурустӣ, ки ҷазои сазовору
комил аст!»
64. Бо фарёди хеш ҳар киро
тавонӣ, аз ҷой бичунбон
(ба сӯи маъсият) ва бо ёрии
саворону пиёдагонат бар
онон битоз ва дар молу
фарзанд ба (касби ҳаром)
бо онон шарик шав ва ба
пайравонат ваъдаи дурӯғ
бидеҳ. Ва ҳол он ки шайтон
ҷуз ба фиребе ваъдаи
дигарашон надихад!⁽³⁾
65. Бегумон туро бар
бандагони Ман ононе,
ки ба ихлос маро

قَالَ أَرَأَيْتَ نَتَّكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِن
أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَأَخْتِنَنَّ
ذُرِّيَّتَهُ وَإِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾

قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاءُ مَنْ جَزَاءَهُمْ تَمَوْفُورًا ﴿٦٣﴾

وَأَسْتَفْرِزُ مَنْ اسْتَطَعَتْ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ
وَأَجْلِبَ عَلَيْهِمْ بِجَبَلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكِهِمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا
يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا عُرْوًا ﴿٦٤﴾

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ
وَكَفَىٰ يَرْبِكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\461

(2) Тафсири Бағавӣ 5\104

(3) Тафсири Саъдӣ 1\461

фармонбардорӣ мекунад,
ҳеч ғолибияте набошад
ва Парвардигори ту
(эй Муҳаммад) барои
ниғаҳбонии мӯъминон аз
макри шайтон кофист!»⁽¹⁾

66. Парвардигори шумост,
ки киштихоро дар баҳрҳо
бароятон равон мекунад,
то аз фазли ӯ рӯзии худ ба
даст оред. Зеро бо шумо
меҳрубон аст.
67. Чун дар дарё ба шумо сахтӣ
(ғарқ шудан) бирасад, ҳамаи
онҳое, ки мепарастед, аз
назаратон гум шаванд, ғайр
аз Аллоҳ. Ва чун дуъои
шуморо қабул кунад ба
соҳили наҷот бирасонад, аз
тоъати ӯ рӯй мегардонед,
зеро одамай як махлуқи бисёр
носинос аст!⁽²⁾
68. Оё эмин ҳастед аз ин,
ки ногаҳон шуморо дар
гӯшае аз замин фуру
барад, ё тундбоди регборе,
чунон ки бар қавми Лут
алайҳиссалом фиристода
буд, бар шумо бифиристад,
сипас барои худ ҳеч
ниғаҳбоне намеёбед?⁽³⁾

رَبِّكُمْ الَّذِي يُرِيكُمْ الْفُلُوكَ فِي
الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ
بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ
إِلَّا آيَاتُهُ فَلَمَّا نَجَّكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ
وَكَانَ الْإِسْنُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

أَفَأَمْسَرْتُمْ أَنْ يَخْفَى بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ
يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا
لَكُمْ وكيلاً ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\461

(2) Тафсири Бағавӣ 5\107

(3) Тафсири Бағавӣ 5\107

69. Ё эмин шудаед аз ин, ки бори дигар шуморо ба дарё бозгардонад ва тӯфони тунди киштишкан бар шумо бифиристад ва ба хоџири ношукргузорие, ки варзидаед, ғарқатон созад? Баъд аз он касеро наёбед, ки дар баробари он чӣ бо шумо кардаем аз Мо интиқом бигирад. Ҳамоно Аллоҳ ба андозаи заррае бар шумо ситам накардааст.⁽¹⁾

70. Ва ба ростӣ, Мо фарзандони Одамро гиромӣ доштем ба ақл ва ба фиристонидани паёмбарон ва ҳама чизро барояш мутеъ гардондем ва бар баҳру хушкӣ бар савориҳои гуногун савор кардем ва аз чизҳои хушу покиза рӯзӣ додем ва бар бисёре аз махлуқоти хеш бартариашон додаем.⁽²⁾

71. Ба ёд ор эй Паёмбар рӯзе, ки ҳар гурӯҳе аз мардумро бо пешвоёнашон бихонем, номаи аъмоли ҳар ки ба дасти ростиш дода шавад, пас онҳо номаи аъмолашонро мехонанд ва ба андозаи риштаи бориқе, ки дар даруни

أَمْ أَمْسْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ يَغْرِقْكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِعًا ﴿١٧﴾

﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧١﴾

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِيمَانِهِمْ فَمَنْ أُوْفِيَ كِتَابُهُ، يَسْمِعْهُ، فَإِلَيْكَ يَفْرُونَ وَكَتَابُهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتَبِيلًا ﴿٧١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\97

(2) Тафсири Саъдӣ 1\463

донаи хурмост (киноя аз чизи кам) ситам намебинанд.⁽¹⁾

72. Ва ҳар ки дар ин дунё нобино бошад (аз далелҳои қудрати Аллоҳ),⁽²⁾ дар охираат низ нобино ва гумроҳтар аст.

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

73. Ва наздик буд, ки туро эй Муҳаммад, мушрикони аз он чи бар ту ваҳй карда будем, бераҳа созанд, то ғайри ҳукми Қуръонро ба дурӯғ ба мо нисбат бидиҳӣ, он гоҳ бо ту дӯстӣ кунанд.

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَةً
وَإِذَا لَا تَجِدُوكَ حَلِيلًا ﴿٧٣﴾

74. Ва агар Мо туро устувор бар ҳақ намедоштем, наздик будӣ, ки (аз бисёр рағбат доштанат дар ҳидояти онҳо) ба сӯяшон андаке майл кунӣ.⁽³⁾

وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ
شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾

75. Он гоҳ азоби дунё ва азоби охираатро ба ту мечашондем ва барои худ дар баробари Мо ёваре намеёфтӣ.

إِذَا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ
الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

76. Ва наздик буд, ки туро мушрикони аз ин сарзамини Макка билағжонанд, то овораат созанд. Ва худ пас аз ту чуз андак замоне намемонданд.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّوكَ مِنَ الْأَرْضِ
لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبَسُونَ خِلْفَكَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 463

(2) Тафсири Табарӣ 17 \ 505

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 463

77. Суннати Аллоҳ дар бораи паёмбароне, ки пеш аз ту фиристодаем, низ чунин аст ва суннати моро тағйирпазир наёбӣ.

78. Аз ҳангоми заводи хуршед, то он гоҳ, ки шаб фаро мерасад, намозро барпой дор ва намози субҳгоҳро бихон. Бегумон дар намози субҳгоҳ ҳамаи фариштагони шаб ва фариштагони рӯз ҳозир шаванд.⁽¹⁾

79. Ва дар қисмате аз шаб бархез ва намози таҳачҷуд бихон. Ин нофила (намози шаб) хоси ту аст. Бошад, ки Парвардигорат туро ба мақоме писандида бирасонад.

80. Бигӯ: «Эй Парвардигори ман, маро ба таври ростиву писандида (ба ҳар коре) дохил кун ва ба таври ростиву писандида берун бар ва маро аз ҷониби худ пирузиву ёрӣ ато кун!

81. Бигӯ эй Муҳаммад барои мушрикони: «Ҳақ (ислом) омад ва ботил (ширк) нобуд гашт. Бегумон ботил ҳамеша аз миён

سُنَّةٍ مِّن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُّسُلِنَا
وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسْفِ
الَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ
الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن
يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾

وَقُلْ رَبِّ ادْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي
مُخْرَجَ صِدْقٍ وَأَجْعَلْ لِي مِنَ لَدُنْكَ
سُلْطَانًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ
زَهُوقًا ﴿٨١﴾

рафтани ва нобуд шудани
аст.⁽¹⁾

82. Ва аз Қуръон он чиро фуруд меорем, ки вай барои дилҳои мӯъминон шифо мебахшад; аз шакку нифоқ ва ҷаҳолат ва низ шифо мебахшад ба хондани касалиҳои бадани ва Қуръон низ раҳмат аст, вале кофирон аз шунидани он ва набудани имонашон ба он, барояшон ҷуз зиёне намеафзояд.⁽²⁾

83. Чун ба инсон неъмат ато кунем (мод, офият, ризқу нусрат)⁽³⁾, рӯйгардон шуда ва хештан канор мекашад ва такаббур меварзад ва чун сахтӣ ба ӯ расад, маъюс ва ноумед мешавад.

84. Бигӯ: «Ҳар кас ба равиши хеш коре мекунад ва Парвардигоратон беҳтар медонад, ки чи касе роҳ ёфтатараст».

85. Туро эй Паёмбар, мушрикони аз ҳақиқати рӯҳ⁽⁴⁾ мепурсанд. Бигӯ: «Рӯҳ чизе аст, ки танҳо Парвардигори ман аз он огоҳ аст ва шумо ва ҷамиъи

وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

وَأِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَى
بِحَنَانِهِ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ﴿٨٣﴾

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ
بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\122

(2) Тафсири ибни Касир 5\112

(3) Тафсири ибни Касир 5\113

(4) Рӯҳе, ки инсон ба он зинда аст. Тафсири Бағавӣ 5\126

мардум аз илм ба ҷуз андаке,
чизе дода нашудаед».

86. Агар бихоҳем ҳамаи Қуръонро, ки бар ту ваҳй кардаем, аз дили ту бармедорем ва онгоҳ касеро нахоҳӣ ёфт, ки дар ин бора дар баробари Мо аз ту дифоъ кунад, ё ки Қуръонро бар ту бозгардонад.
87. Магар боқӣ гузоштани Қуръон дар дили ту, ба сабаби раҳмате аз ҷониби Парвардигорат аст, ки воқеъан инъоми $\bar{Y}^{(1)}$ дар бораи ту бисёр аст.
88. Бигӯ: «Агар инсу ҷин гирд оянд ва игтифок кунанд, то монанди ин Қуръонро биёваранд ҳаргиз наметавонанд монанди онро биёваранд, ҳарчанд, ки якдигарро ёрӣ диҳанд».
89. Ва ба ростӣ, ки дар ин Қуръон ҳар масъаларо барои мардум бо шеваҳои гуногун баён доштем, вале бештари мардум ҷуз инкор ва ношукрӣ напазиранд.
90. Мушрикони гуфтанд: «Ба ту (эй Муҳаммад) мо ҳаргиз имон намеоварем, магар

وَلَيْنَ شِئْنَا لَنُدْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكَيْلًا ﴿٨٦﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾

قُل لَّيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَنْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾

(1) Қуръони азим, мақоми маҳмуд ва дигар неъматҳое, ки ба дигар ҷаҳониён дода нашудааст. Тафсири Табарӣ 17\546

ин ки барои мо аз замин
чашмае равон сози,

91. ё туро боге бошад аз
дарахтони хурмову ангур,
ки дар мобайнаш нахрҳоро
фаровон ҷорӣ гардонӣ,
92. ё чунон ки иддаъо мекуни,
осмонро пора-пора бар сари
мо фуруд оварӣ ё Аллоҳу
фариштагонро пеши мо
ҳозир гардонӣ,
93. ё туро хонае аз зарру
зевар бошад ё ба сӯи
осмон боло рави. Ва мо ба
осмон боло рафтандро
хам бовар намекунем,
магар ин ки китобе
хамроҳи худ барои мо
биеварӣ, ки онро хонем».
Бигӯ эй Муҳаммад
барояшон: «Парвардигори
ман пок аст. Ба дурустӣ ман
танҳо банда ва фиристодае
аз сӯи Аллоҳ барои
хидояти мардумонам.»
94. Ҳеҷ чиз мардумро аз имон
овардан бознадошт, он гоҳ
ки хидояташон омад,
магар ин ки (аз рӯи ҷаҳл ва
инкор)⁽¹⁾ мегуфтанд:
«Оё Аллоҳ инсонеро
ба унвони пайғамбарӣ
фиристодааст?»

أَو تَكُورَتُ لَكَ جَنَّةٌ مِّن نَّجِيلٍ وَعَيْنٍ
فَتَفَجَّرُ مِنْهَا أَنْهَارٌ خَلَلَهَا تَفَجِيرًا ﴿١١﴾

أَوْ تَسْقُطُ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتَ عَلَيْنَا كَيْسَفًا
أَوْ تَأْتِي بِيَاللَّهِ وَالْمَلٰئِكَةِ قَيْلًا ﴿١٢﴾

أَوْ يَكُونُ لَكَ بَيْتٌ مِّن زُخْرَفٍ أَوْ تَرْفَىٰ فِي
السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِزَوٰجِكَ حَتَّىٰ تَنْزِلَ عَلَيْنَا
كِتَابًا نَّقْرُؤُهُ ۗ فَلْيُسَبِّحَانَ رَبِّيَ هَلْ
كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿١٣﴾

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\131

95. Бигӯ эй Паёмбар дар чавоби инкорашон: Агар дар рӯи замин ба ҷои инсонҳо фариштагон мезистанд ва бо пойи худ мисли инсонҳо ба оромӣ роҳ мерафтанд, барояшон ба паёмбарӣ фариштае аз осмон нозил мекардем вале аҳли рӯи замин башаранд, пас сазовор аст, ки паёмбар аз чинси башар бошад, то суханаширо бифаҳманд.⁽¹⁾
96. Бигӯ: «Аллоҳ ба унвони гувоҳ миёни сидқи ману саркашии шумо кофист, зеро Ӯ аз ҳоли бандагонаш огоҳу биност!»
97. Ва ҳар киро Аллоҳ ҳидоят кунад, ҳидоятёфтааст. Ва ҳар касеро гумроҳ созад, ҷуз Аллоҳи барҳақ барои онҳо сарпарасте наёбӣ ва дар рӯзи қиёмат, дар ҳоле ки чехраҳояшон рӯ ба замин аст, кӯру гунг ва кар⁽²⁾ зинда ва ҷамъашон мекунем ва ҷаҳаннам ҷойгоҳи онҳост, ҳар вақте ки шӯълаи он фуру нишинад, барояшон онро биафзоем.

قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَحْسُونَ
مُظْمِئِينَ لَنَرْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكَ
رَسُولًا ﴿١٥﴾

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ أَنَّهُ
كَانَ بَعَادِيهِ حَيًّا بِصِيرًا ﴿١٦﴾

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ
يَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَيَحْشُرُهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمَمًا وُكُومًا وَصُمًّا
مَا أُولُوهُمْ جِهَةٌ كَمَا حَبَّ زْدَنَهُمْ
سَعِيرًا ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\558

(2) Яъне намебинанд ва сухан намезананд ва намешунаванд ҳақро, ичунин дар охираат ҷазояшшон кӯру гунг ва каранд. Тафсири ибни Касир 5\123

98. Ин ҷазои онҳост, зеро ба оёти Мо имон наёварданд ва гуфтанд: «Оё чун мо устухон шудему хок, моро ба сурати тозае зинда мекунанд?»
99. Оё намедонанд, инҳо мушрикони, ки Аллоҳе, ки осмонҳову заминро аз нестӣ офаридааст, қодир аст, ки монанди онҳоро баъд аз фанояшон биёфаринад ва барояшон муддати умре ниҳода, ки дар он шакке нест? Аммо золимон ҷуз қуфр ва инкор чизи дигареро қабул накарданд.⁽¹⁾
100. Бигӯ эй Муҳаммад барояшон: “Агар шумо –эй мардум- молики ҳамаи хазинаҳои раҳмати Парвардигори ман мебудед, аз бими тангдастӣ бахилӣ пеша мекардед, зеро одамӣ бисёр бахил (ва тангназар) аст!”
101. Аз бани Исроил бипурс, ки чун Мӯсо назди онон омад, ба ӯ нӯҳ нишонаи ошкоро⁽²⁾ дода будем. Ва Фиръавн ба ӯ гуфт: «Эй Мӯсо, пиндорам, ки туро ҷоду карда бошанд».

ذَلِكَ جَزَاءُ كَفْرٍ وَأَنْتُمْ كُفْرًا وَإِنَّمَا تَأْتِيَنَا وَقَالَ لَوْ
أَيُّ ذَلِكَ عَظَمًا وَرَفْنَا أَيُّ نَا الْمَبْعُوثُونَ
خَلْقًا جَدِيدًا ﴿١٥﴾

*أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ
إِلَّا كُفْرًا ﴿١٦﴾

قُلْ لَوْ أَنَّم تَمَلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذَا
لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ
قَتُورًا ﴿١٧﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسَقَّ
بَنِي إِسْرَائِيلَ لِيَلْ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ
إِنِّي لَأظنُّكَ يَكْفُرُ بِمُوسَى مَسْحُورًا ﴿١٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\123

(2) Ва онҳо: асо, даст, қаҳтӣ, баҳр, тӯфон, малах, шабушк, қурбоққа ва хун. Тафсири ибни Касир 5\124

102. Мӯсо ба Фиръавн гуфт:
«Ба ҳақиқат медонӣ, ин
нишонаҳои ошкорро ҷуз
Парвардигори осмонҳову
замин нафиристодааст. Ва
ман, эй Фиръавн, туро ба
яқин ҳалокшуда мебинам».
103. Фиръавн қасди он дошт,
ки онҳоро аз он сарзамин
(Миср) барканад, вале Мо, ӯ
ва ҳамаи ҳамроҳонашро ғарқ
сохтем.
104. Ва пас аз ҳалоки Фиръавн ва
лашқараш ба бани Исроил
гуфтем: «Дар он сарзамини
Шом сокин шавед ва чун
ваъдаи охираат расад, ҳамаи
шуморо бо ҳам зиндаву чамъ
мекунем».⁽¹⁾
105. Ин Қуръонро ба ҳақ нозил
кардаем бар Муҳаммад
(саллаллоху алайҳи ва
саллам) ва ба ҳақ ва сидқ, адл
ва аз тағиру табдил нигоҳ
дошташуда нозил шудааст
ва туро нафиристодем,
магар он ки мужда диҳӣ
ба ҷаннат он касеро, ки
фармонбардорӣ мекунад ва
бим диҳӣ ба дӯзах он касеро
ки нофармонбардорӣ ва
куфр меварзад.⁽²⁾

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَمَا أَنْزَلْتَهُمْ لَآءِ الْآرْتِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآءِرٍ وَآءِ لَأَطْنُكَ
يَفِرْعَوْنَ مَجْبُورًا ﴿١٠٢﴾

فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَعْرَفْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾

وَقُلْنَا مَنْ بَعْدَهُ لَبِئْسَ بِلِأْسِكُمْ الْأَرْضِ
فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

وَالْحَقُّ أَنْزَلْنَاهُ وَالْحَقُّ نَزْلٌ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا
مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17\572

(2) Тафсири Саъди 1\468

106. Ва Қуръонро кам-кам дар муддати бисту се сол ба гунаи оятҳо ва бахшҳои чудоғона нозил кардем, то ту онро оҳиста-оҳиста ва андак-андак бар мардум бихонӣ ва ба ин васила ҷазби дилҳо ва андешаҳо шавад ва дар амал ҷорӣ гардад. Ва Қуръонро ба ҳақ фуруғи фиристодем ва ба ҳақ фуруд омадааст.⁽¹⁾

107. Бигӯ эй кофирон: «Ҳоҳ ба Қуръон имон биёваред ё имон наёваред ихтиёри хушбахтӣ ва бадбахтии худатонро доред, вале бидонед, ки эъҷоз ва ҳақиқати Қуръон равшан аст. Онон, ки аз ин пеш дониш омӯхтаанд ва бо Таврот ва Инҷили ростин сару кор доштаанд, чун Қуръон барояшон тиловат шавад, саҷдакунон бар рӯй меафтанд ва сари таслим дар баробари Аллоҳ фуруғи меоваранд ва ўро сипос меғўянд⁽²⁾,

108. ва меғўянд: Пок аст Парвардигори мо аз он чи ки ўро нисбат медаханд мушрикон. Ваъдаи Парвардигори мо анҷом

وَقُرْءَانًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْتٍ
وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلًا ﴿١٦﴾

قُلْ ءَامِنُوا بِهِ ؕ أَوْلَا تُؤْمِنُونَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ
قَبْلِهِ إِذْ آتَيْنَاهُمْ عَلَيْهِمْ يَخْرُجُونَ لِلَّذِينَ قَانِ سُجَّدًا ﴿١٧﴾

وَيَقُولُونَ سُبْحٰنَ رَبِّنَا إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا
لَمَفْعُولًا ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\468

(2) Тафсири ибни Касир 5\128

ёфтанист, ки дар он хилоф ва шакке нест.⁽¹⁾

109. Ва ба рӯй меафтанд ва мегирянд ва Қуръон фурутании онҳоро меафзояд.
110. Бигӯ эй Муҳаммад барои мушрикони қавмат ононе ки бар ту ин гуна дуъо карданро инкор намуданд: Чӣ Аллохро бихонед, чӣ Раҳмонро бихонед фарқе намекунад, ҳар кадомро ки аз асмои ҳусно, ки бихонед монёъ надорад, номҳои некӯ аз они Ёст. Эй Паёмбар ҳангоме, ки ба намоз истода дар намоз садоятро баланд макун ва низ паст ҳам махон ва миёни ин ду роҳе интиҳоб кун.⁽²⁾
111. Бигӯ эй Муҳаммад: «Сипоси комил Аллохро, ки фарзанде ихтиёр накардааст ва Ҷро шарике дар мулк нест, балки тамоми мулк аз они Ёст ва ба нотавонӣ наафтад, ки ба ёри мӯҳтоҷ шавад. Пас Ҷро ба таъзим кардани бисёр ёд кун!⁽³⁾

وَيُحِزُّونَ لِلَّذِينَ يُبَكِّونَ وَيَزِيدُهُمْ
خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا
فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرَنَّ بِصَلَاتِكَ
وَلَا تُخَافُفْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ
شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ رُؤْفٌ مِنَ الدَّلِيلِ وَكَرِهَهُ
تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\461

(2) Тафсири Саъдӣ 1\468

(3) Тафсири Саъдӣ 1\468

Сураи Каҳф (Ҷор)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 110 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшоюндаи
меҳрубон

1. Тамоми шукру сипос хос барои Аллоҳ аст, ки бар бандааш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам китоби Қуръонро фуруд овард ва дар он ҳеҷ гуна қачӣ ва инхирофе қарор надодааст.
2. Китобест собит ва устувор ва Аллоҳ онро нозил кардааст, то мардумро аз азоби саҳти худ битарсонад ва мӯъминонро, ки қорҳои шоиста мекунанд, мужда диҳад, ки барои онҳо подоши хубест ва он ҷаннат аст.
3. Ҷовидона дар он биҳиште, ки неъматҳои хуби Аллоҳ таъоло ҳаст, хоҳанд монд.
4. Ва аз азоби саҳти ӯ битарсонад қасонеро, ки мегӯянд: «Аллоҳ фарзанде ихтиёр кардааст»⁽¹⁾.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ
وَلَمْ يُجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۝

قِيمًا يُنذِرَ بِأَسَافِدٍ مِّنْ لَّدُنْهُ
وَيُنذِرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ أَجْرٌ حَسَنًا ۝

مَكِينٍ فِيهِ أَبَدًا ۝

وَيُنذِرُ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۝

(1) Ин оят бим мекунад яҳуду насороро ва онҳоро метарсонад аз гуфташон, ки Аллоҳ фарзанд дорад. Яҳудиҳо мегӯянд, ки Узайр писари Аллоҳ аст, насоро мегӯянд Исо писари Аллоҳ аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 469

5. Аз он на бар онҳо на бар падарони онҳо ҳеҷ огоҳие нест. Гуноҳи бузург аст ин сухан, ки мебарояд аз даҳонашон. Ин сухан (Аллоҳ соҳиби фарзанд аст) дурӯғи маҳз аст, ки меғӯянд.
6. Пас агар ба ин сухани (Қуръон) имон наёваранд, шояд меҳохӣ дар паи онҳо худро аз ғаму андӯҳ ҳалок сози.
7. Ба таҳқиқ, Мо ҳар чӣ дар рӯи замин аст, зиннати он қарор додем, то имтиҳонашон кунем, ки кадоми яке аз онҳо беҳтар амал мекунад.
8. Ва ҳамонро Мо ҳастем, ки рӯи заминро чун дунё ба охир расад, мисли биёбоне хушк хоҳем кард.⁽¹⁾
9. Оё пиндоштай, ки Асҳоби Каҳф ва Рақим⁽²⁾ аз нишонаҳои аҷибу ғариби Мо будаанд?
10. Ба ёд ор эй Паёмбар, чун он ҷавонмардони муъмин аз тарси қавмашон ба ғор паноҳ бурданд ва гуфтанд: «Эй Парвардигори мо, моро аз сӯи худ раҳмат иноят

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ
كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا
كَذِبًا ﴿٥﴾

فَلَعَلَّكَ بَدِيعُ قَلْبِكَ عَلَىٰ آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ
يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا
لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ
كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا
آئِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ
أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17 / 599

(2) Каҳф, яъне ғор, Рақим, яъне навиштаҷоте, ки дар он номҳои Асҳоби Каҳф навишта шуда буд. Тафсири Саъдӣ 1/ 471

кун ва моро аз бадӣ нигоҳ
дор ва бароямон дар кори
мо роҳи наҷоте фароҳам
фармо».

11. Пас чандин соле
ононро дар он ғор
хобонидем.
12. Сипас бедорашон кардем, то
бидонем кадом як аз он ду
гурӯҳ⁽¹⁾ муддати замонеро,
ки гузарониданд, ба хотир
доранд.
13. Мо хабари Асҳоби Каҳфро
ба ростӣ барои ту эй
Паёмбар ҳикоят мекунем:
онҳо ҷавонмардоне буданд,
ки ба Парвардигорашон
имон оварда буданд ва
Мо низ бар ҳидояташон
афзудем.⁽²⁾
14. Бар дилҳояшон нерӯ ва
устуворӣ бахшидем. Он гоҳ,
ки дар назди он подшоҳи
кофир истоданд ва гуфтанд:
«Парвардигори мо,
Парвардигори осмонҳову
замин аст. Ҷуз ӯ касеро
маъбудӣ барҳақ нахонем,
ки ҳар гоҳ чунин кунем,
ҳамоно сухани дурӯғе гуфта
бошем.

فَضَرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ
سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا لَهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا
لَبِسُوا أَمَدًا ﴿١٢﴾

لَنَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْنَةٌ
آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَدْعُو مِن
دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذْ شَطَطًا ﴿١٤﴾

(1) Яъне, гурӯҳи муслмонон ва гурӯҳи кофирон. Тафсири Табарӣ 17/ 613

(2) Яъне, ба онон илми нофеъ ва амали солеҳ афзудем. Тафсири Саъдӣ 1/ 471

15. Ин, қавми мо, ба ғайри ӯ таъоло маъбудони дигаре (бутҳое) ихтиёр кардаанд. Чаро барои исботи ибодаташон онҳоро далели равшане намеоваранд? Кист ситамкортар (кофиртар) аз касе, ки ба Аллоҳ дурӯғ мебандад ва ба ӯ ширк меорад?

16. Ва чун аз ин кофирон канора ҷӯстаед ва ҷуз Аллоҳи барҳақ маъбуди дигареро намепарастед, пас ба сӯи ғор паноҳ баред то Аллоҳ аз раҳмати хеш бар шумо фароҳу арзонӣ кунад ва дар қорҳоятон барои шумо кушоиш фароҳам орад.

17. Ва хуршедро мебинӣ, ки чун тулуъ мекунад, майл мекунад аз ғор ба ҷониби рост. Ва чун ғуруб кунад, мегузарад аз болояшон ба ҷониби чап ва онҳо дар сахнаи ғор хобанд бо роҳат, (яъне дар вақти тулуъу ғуруб онҳоро гармии офтоб азият намеод). Ва ин ҳама аз нишонаву муъҷизаҳои Аллоҳ аст. Ҳар киро Аллоҳ ҳидоят кунад, ҳидоят ёфтааст ва ҳар киро гумроҳ созад, ҳаргиз корсози роҳнамое барои ӯ нахоҳӣ ёфт.

هَٰؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيْنِ يَدَيْنِ لَيَسَّ الظُّلْمُ عَلَىٰ مَنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

وَإِذِ اعْرَظْتُمْهُمْ وَإِنَّا لَنَاصِرُونَ ۖ إِلَّا اللَّهُ فَاتَّوَلَّوْا إِلَى الْكُفْرِ يَتَسَفَّرُ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا ﴿١٦﴾

* وَتَرَى السَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزْوُرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا عَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا ﴿١٧﴾

18. Мепиндошти эй бинанда, ки Асҳоби Каҳф бедоранд, ҳол он ки воқеан дар хоб буданд ва Мо онҳоро дар ҳоле, ки хоб буданд ба дасти рости дасти чап мегардонидем, то замин ҷисми ононро нахӯрад ва сагашон бар остонаи ғор ду дасти хеш дароз карда буд. Агар аз ҳоли онҳо огоҳ мешудӣ, албатта гурезон бозмегаштӣ ва аз онҳо саҳт метарсидӣ.⁽¹⁾

19. Ҳамчунин бедорашон кардем, то бо якдигар гуфтугӯ кунанд. Яке аз онҳо пурсид: «Чанд вақт аст, ки оромидаед?» Гуфтанд: «Як рӯз ё ниме аз рӯз оромидаем». Гуфтанд: «Парвардигоратон беҳтар донад, ки чанд вақт оромидаед. Якеро аз худ бо ин пулатон ба шаҳр бифиришед, то бингарад, ки ғизои покиза кадом аст ва аз он бароятон рӯзиятонро биёварад. Ва бояд, ки ба хушёрӣ (эҳтиёт) рафтор кунад, то касе ба шумо огоҳӣ наёбад.»⁽²⁾

وَتَحْسَبُهُمْ آتِقَاتًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَنَسِيطٌ ذِرَاعِيهٖ بِالْأَوْصِيْدِ لَوْ أَطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعبًا ﴿١٨﴾

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوْا بَيْنَهُمْ قَالِ قَابِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَيْتُمْ قَالُوْا لَيْتَنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوْا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَيْتُمْ فَاَتَّبَعْتُوْا اَحَدَكُمْ يَوْمَ رَفِيقِكُمْ هٰذِهِ اِلَى الْمَدِيْنَةِ فَلْيَنْظُرْ اِيْهَا اَزْكَى طَعَامًا فَلْيَاْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهٗ وَيَسْتَطْفِئْ وَلَا يُسْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 158

(2) Тафсири Бағавӣ 5/ 160

20. Зеро агар шуморо қавматон биёбанд, сангсор хоҳанд кард ё ба дини хеш дароваранд. Ва агар чунин шавад, то абад растагор нахоҳед шуд.

21. Ба ин сон мардумро ба ҳолашон огоҳ кардем, то бидонанд, ки ваъдаи Аллоҳ (яъне, зинда гардонидан баъди миронидан) рост аст ва ҳароина, дар вуқӯъи қиёмат шубҳае нест. Он гоҳ дар бораи онҳо бо якдигар ба гуфтугӯ пардохтанд ва гуфтанд: «Бар ғори онҳо биное бисозед, Парвардигорашон аз ҳолашон огоҳтар аст». Ва онон, ки бар амрашон ғолибтар шуда буданд,⁽¹⁾ гуфтанд: «Албатта, бар ғорашон масҷиде месозем⁽²⁾».

22. Баъзе аз аҳли китоб хоҳанд гуфт: «Се тан буданд ва чаҳорумашон сағашон буд» ва мегӯянд: «Панҷ тан буданд ва шаҳуминашон сағашон буд, ба хаёли гумон ва ғоибона» ва мегӯянд: «Ҳафт тан буданд ва ҳаштуминашон сағашон буд». Бигӯ эй Расул:

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
أَوْ يَئِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ
تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٢٠﴾

وَكَذَلِكَ أَغْتَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَن
وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ
يَسْتَرْعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا
عَلَيْهِمْ بُيُوتًا رُبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ
عَلِمُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ
مَسْجِدًا ﴿٢١﴾

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ
وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ
رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَنَاهُمْ
كَلْبُهُمْ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَن بَعَثَهُمْ إِلَّا
قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَهَرَ وَلَا
تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مَنَّهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

(1) Яъне онҳое, ки соҳиби амр ва қувват буданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 473

(2) Ҳамонро Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам манъ кардаанд сохтани биноро дар болои қабрҳо ё нависатани чизеро бар болояшон, зеро ин амал ғулув ва ҳаром аст.

«Парвардигори ман ба адади онҳо донотар аст ва шумори онҳоро ҷуз андак касони дигаре намедонанд». Ва ту дар бораи Асҳоби Каҳф бо аҳли китоб ҷуз ба зоҳир мучодала мақун ва мапурс дар бораашон аз аҳли китоб касеро.⁽¹⁾

23. Дар бораи ҳеч чизе мағӯ, ки ман фардо онро анҷом медиҳам,
24. магар ин ки бигӯӣ агар Аллоҳ бихоҳад онро анҷом медиҳам. Ва чун фаромӯш кунӣ, Парвардигоратро ба ёд ор⁽²⁾ ва бигӯ: «Шояд Парвардигори ман маро аз наздиктарин (дурусттарин) роҳ ҳидоят кунад».
25. Ва онон дар ғори худ сесад сол оромиданд ва нӯҳ сол ба он афзудаанд.⁽³⁾
26. Бигӯ эй Расул: «Аллоҳ донотар аст, ки чанд сол орамиданд. Илми ғайби осмонҳову замин аз они Ёст. Чӣ қадар биносту чӣ қадар шунавост! Ҷуз Ё корсозе надоранд ва касеро

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿١٣﴾

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَأَذْكُرَنَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشْدًا ﴿١٤﴾

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ
وَأَزْدَادُوا تِسْعًا ﴿١٥﴾

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لِيَسْأَلُكَ عَنِ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ
دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ
أَحَدًا ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 17 / 641

(2) Зеро, ки ёди Аллоҳ фаромӯширо дур мекунад. Тафсири Саъдӣ 1 / 474

(3) Яъне, ба ҳисоби сол шумории шамсӣ сесад сол ва ба ҳисоби солшумории қамарӣ сесаду нӯҳ сол. Тафсири Бағавӣ 5 / 165

дар фармон ва ҳукмҳои худ
(илми ғайб) шарик насозад».⁽¹⁾

27. Эй Паёмбар бар ту ҳар чӣ аз китоби Парвардигорат ваҳи шудааст, тиловат кун. Сухани Ӯро тағйирдиҳандае нест. Ва ту ҷуз Ӯ, ҳаргиз, паноҳгоҳе намеёби.
28. Ва сабр кун эй Паёмбар ҳамроҳ бо касоне (яъне ёрони фақират), ки ҳар субҳу шом Парвардигорашонро мехонанд ва хушнудии Ӯро мечӯянд. Ва набояд чашмони ту барои ёфтани зебу зиннатҳои зиндагии ин дунё аз инҳо ба сӯи куффор гардад. Ва аз он, ки дилашро аз зикри худ ғофилу беҳабар сохтаем ва аз паи ҳавои нафси худ меравад ва дар корхояш исроф меварзад, пайравӣ мақун.⁽²⁾
29. Бигӯ эй Паёмбар ба он ғофилон: «Ин сухани ҳақ аз ҷониби Парвардигори шумост. Ҳар кӣ бихоҳад, имон биёварад ва ҳар кӣ бихоҳад, кофир шавад». Мо барои кофирон оташе

وَأَنْزَلْنَا مَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنْ كِتَابٍ رَبِّكَ
لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ
مُتَحَدًّا ﴿٢٧﴾

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْعَدْوَةِ وَالْعَشيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ
عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدَ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ
هُوَئِلَآءَ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ
شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا
أَحاطَ بِهِمْ سُرَادِفُهَا وَإِنْ يَسْتَعِثُّوا يَعَاثُوا
يَمَاءَ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ
الْشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 165

(2) Бузургони Макка ба паёмбар салаллоҳу алайҳи ва саллам гуфтанд: Агар мисли Билолу Сухайбу Аммор ғуломони пойлуҷро аз назди худ биронӣ, мо ба ту якҷо мешавем. Аллоҳ барои итоғат накардани талабу ҳукми кофирон ояти мазкурро нозил кард. Тафсири Табарӣ 18/ 7

омода кардаем, ки он аз ҳар тараф онҳоро дар бар мегирад ва чун ба истиғоса (додхоҳӣ) об хоҳанд аз ташнагӣ, аз обе чун миси гудохта бихӯронандашон, ки аз ҳарораташ чехраҳо кабоб мешавад, Чӣ оби баде ва чӣ оромгоҳи баде!⁽¹⁾

30. Касоне, ки ба Аллоҳу расулаш имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, албатта Мо подоши некӯкоронро барбод намекунем.
31. Барояшон бихиштҳое ҷовид аст. Аз зери қасрҳо ва манзилҳояшон рӯдҳои ширин ҷорист. Бихиштиёнро ба дастбандҳои заррине меороянд ва ҷомаҳои сабзе аз матоғи нахи нозук ва матоғи абрешим мепушанд ва дар он ҷо бар тахтҳо така мезананд. Чӣ подоши некӯе ва чӣ оромгоҳи некӯест ин ҷаннат!
32. Ва барояшон достони ду мардеро аз умматони пешина, ки якеашон мӯъмин ва дигараш кофир буд, баён кун, ки ба яке (ба кофир) ду боғи ангур дода будем ва бар

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ
مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ
وَحَسْبَتْ مَرْفَقًا ﴿٣١﴾

* وَأَصْرَبَ لَهُمْ فَمَا لَمْ يَجْعَلْنَا لِمَا
جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا
بَيْنَهُمَا رِزْقًا ﴿٣٢﴾

(1) Дар ин оят хушдор ва ваъиди сахтест барои аҳли куфр. Тафсири Табарӣ 18/9

гирди онҳо дарахтони хурмо
ва дар миёнашон киштзор
карда будем.

33. Он ду тоқзор меваи худро
бе ҳеч каму кост меоданд.
Ва рӯде байни он ду қорӣ
гардонидем.
34. Ҳосил аз они ӯ буд. Ба дӯсти
(мӯъминаш), ки бо ӯ гуфтутӯ
мекард, мағрурона гуфт:
«Ман ба мол аз ту бештар
ва ба ёрону тарафдорҳо
пирузтарам».
35. Ва он мард бар ҳештан ситам
карда⁽¹⁾ ва ба ин ҳолат ба
боғи худ даромад ва гуфт:
Напиндорам, ки ин боғ
ҳаргиз аз миён биравад.
36. Ва напиндорам, ки қиёмат
ҳам биёяд (ва агар фарз
кунем, ки қиёмат шавад ҳам,
чунон ки ту эй мусалмон
мегӯӣ) ва агар ҳам маро
назди Аллоҳ баранд, албатта
боғе бештар аз ин боғ хоҳам
ёфт?
37. Дӯсти мӯъминаш, ки бо ӯ
гуфтутӯ мекард, гуфт: «Оё
бар он Аллоҳе, ки туро аз хок
ва сипас аз нутфа биёфарид
ва боз туро марди комил
сохт, кофир шудай?

كَلِمَاتِ الْجَنَّتَيْنِ ۖ إِنَّتُمْ لَأَكْثَرُهُنَّ تَظَاهِرُونَ ﴿٣٣﴾
وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٤﴾

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ:
أَنَا كَيْرُكُمْ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٥﴾

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۖ قَالَ مَا أَظُنُّ
أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٦﴾

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودِدْتُ إِلَى
رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٧﴾

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ: أَكَفَرْتَ
بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ
سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿٣٨﴾

(1) Яъне ба рӯзи аз нав зинда шудан бовар накард.

38. Вале, $\bar{y}$ Аллоҳи барҳақ, Парвардигори ман аст ва ман ҳеҷ касро дар ибодат шарики Парвардигорам намесозам.
39. Чаро он гоҳ, ки ба боғи худ даромадӣ, нагуфтӣ: «Ҳамду сипос мар Аллоҳро он чи хости Аллоҳ аст шуданист, нест ҳеҷ қуввате, магар ба хости Аллоҳ?» Агар мебинӣ, ки дороиву фарзанди ман камтар аст аз ту.
40. Шояд Парвардигори ман маро чизе беҳтар аз боғи ту диҳад. Шояд бар он боғ соиқае (оташаке) бифиристад ва онро ба замин софу лағжанда иваз кунад.
41. Ё оби он бар замин фуру равад ва ҳаргиз ба ёфтани он қудрат наёбӣ.
42. Дар ҳақиқат ба меваҳояш офат расид ва бомдодон дасти пушаймонӣ ва ҳасрат бар даст мемолид, ба хотири он, ки сафу харҷ карда буд дар ободии он боғ ва акнун ҳамаи биноҳояш фуру рехтааст. Ва мегӯяд: «Эй кош, касеро шарики Парвардигорам насохта будам!»

لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتِكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَأَقْوَّةُ
إِلَٰهِ اللَّهِ إِنَّ تَرَنَ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

فَعَسَىٰ رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ
عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحُ صَعِيدًا
زَلَقًا ﴿٤٠﴾

أَوْ يُصْبِحُ مَاؤها غورًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ
طَلَبًا ﴿٤١﴾

وَأُحِيطُ بِشَمَرِهِ فَأَصْبِحُ يُقَلِّبُ كَفْتِهِ
عَلَىٰ مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا
وَيَقُولُ بِنَلَيْتَنِي لِمَ أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾

43. Ва ўро ҷамоате набуд, ки ғайр аз Аллоҳ ўро ёри диҳанд ва худ низ қудрат надошт.
44. Ин ҷо собит шуд, ки тасарруфу корсоzӣ хос Аллоҳ рост, ки ҳамеша бошандааст. Подоши Ў беҳтар ва саранҷомаш неқўтар аст.⁽¹⁾
45. Барояшон эй паёмбар зиндагии дунёро мисол ор, ки чун боронест, ки аз осмон фуруд оварем ва бо он гиёҳони гуногун ба фаровонӣ бирӯяд. Ногоҳ хушк шавад ва бод ба ҳар сӯ парокандааш созад ва Аллоҳ бар ҳар чизе тавоноист!
46. Дороиву фарзанд зебу зиннатҳои ин зиндагонии дунёи фонист ва амалҳои солах⁽²⁾, ки ҳамеша барҷой мемонанд, назди Парвардигорат беҳтар ва умед бастан ба онҳо неқўтар аст.
47. Рӯзе, ки кӯҳхоро равон кунем аз ҷояшон ва заминро намоён мекуним (яъне дар рӯи замин ягон чизе нест аз кӯҳҳо, дарахтҳо ва наботот)

وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ فِتْنَةٌ يَصْرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾

هَذَاكَ الْوَلِيَّةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ تَوَابًا وَخَيْرٌ عَقَبًا ﴿٤٤﴾

وَأَصْرِبْ لَهُمْ مَثَلِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ تَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 174

(2) Монанди намозҳои панҷвақта ва тақбири тасбеҳу таҳлил. Тафсири Табарӣ 18/ 32

ва ҳамаро барои ҳисоб гирд меоварем ва як тан аз ононро ҳам раҳо намекунем.⁽¹⁾

48. Ва мардум ҳозир карда шаванд назди Парвардигори ту сафкашида. Гӯем: Албатта омадед пеши Мо, чунон ки офарида будем шуморо аввалин бор (яъне бидуни моли дунёву фарзанд), балки гумон мекардед, ки ҳаргиз барои шумо ваъдагоҳе (яъне қиёматро) қарор намедиҳем⁽²⁾.

49. Дафтари аъмол кушода шавад. Гунаҳкоронро бинӣ, ки аз он чӣ дар он омадааст, тарсону ҳаросонанд ва мегӯянд: «Вой бар мо, ин чӣ дафтарест, ки тамоми гуноҳи хурду бузургро сабт кардааст». Он гоҳ аъмоли худро дар муқобили худ ҳозир ва омода мебинанд ва Парвардигори ту ба касе заррае ҳам ситам намекунад.⁽³⁾

50. Ва он гоҳ, ки ба фариштагон гуфтем, ки одамро сачда кунед⁽⁴⁾, ҳама сачда карданд,

وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَن نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

وَوَضِعَ الْكِتَابَ فَتَرَىٰ الْمُجْرِمِينَ مُسْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَا نَمْلِكُ مَا لَا نَمْلِكُ مَعَهُ وَلَا نَخِفُّهُ لَأَكْبِرُ إِلَّا لَا أَخْصِنُهَا وَأَوْجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظُنُّ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ﴿٥٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 175

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 479

(3) Тафсири Бағавӣ 5/ 177

(4) Сачдаи эҳтиром ва таҳийят, на сачдаи ибодат

магар Иблис, ки аз чин буд ва аз фармони Парвардигораш сар битофт. Эй мардум оё шайтон ва фарзандонашро ба ҷои Ман ба дӯстӣ мегиред, ҳол он, ки душмани ашади шумоянд? Золимон чизи бадеро (яъне шайтонро сарпарасту корсози худ) ба ҷои Аллоҳ интиҳоб кардаанд.⁽¹⁾

51. Он гоҳ, ки осмонҳову замин ва ҳудашонро меофаридам, онҳоро (Иблису фарзандонашро) ҳозир накарда будам, балки Худ, якто ҳамаро халқ кардам бе ягон ёвар. Зеро Ман гумроҳонро ба ёрӣ намегирам. Пас чи гуна ононро дӯст ва шарики Ман мегиред?⁽²⁾

52. Ва рӯзе, ки Аллоҳ таъоло мегӯяд: «Онҳоеро, ки мепиндоштед шарикони Мананд дар ибодат, садо кунед то ин ки шуморо кӯмак кунанд». Садо кунанд ва шарикон ҷавоб надиханд. Он гоҳ ҳалокатгоҳро

أَفَتَتَّخِذُونَهُ، وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ يُبْسُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥١﴾

* مَا أَشْهَدُ لَهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُمْ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ
عَضْدًا ﴿٥١﴾

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ
مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18/ 44

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 480

(чаҳаннам) миёнашон қарор диҳем.⁽¹⁾

53. Ва чун гунаҳкорон оташро мебинанд ва медонанд, ки дар он хоҳанд афтод ва аз он ҳеч роҳи гурезе наёбанд.
54. Дар ин Қуръон барои мардум ҳар гуна достоне баён кардаем, то ки панд гиранд ва имон оранд, вале одамӣ беш аз ҳама муҷодалагар аст (хусуматгар аст).
55. Ва чизе мардумро бознадошт аз ин ки вақте ҳидоят ба сӯяшон боз омад имон наёваранд ва аз Парвардигорашон талаби омӯриш кунанд, чуз ин ки мехостанд сарнавишти пешиниён барои онон биёяд ё азоб дар баробарашон қарор гирад.
56. Ва Мо паёмбаронро нафиристодем, чуз он ки ба аҳли имон ва некӯкорон мужда диҳанд ё аҳли куфр ва гунаҳгоронро битарсонанд. Ва кофироне, ки мехоҳанд ба нерӯи ботил ҳақро аз миён бибаранд, ҷидол мекунанд ва оёти Маро ва чизе аз он бим дода шудаанд, масхара мекунанд.

وَرَاءَ الْمُجَرَّمِ مِنَ النَّارِ فَنظَرُوا أَنَّهُمْ
مُؤْتَفَعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عِنْدَهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ
جَدَلًا ﴿٥٤﴾

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ
الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ
سُنَّةٌ آٰلَاءٍ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ فُبُلًا ﴿٥٥﴾

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ وَمُجَادِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آلِيَّ
وَمَا أَنْذَرُوا هُرُوا ﴿٥٦﴾

57. Кист ситамкортар аз он, ки оёти Парвардигорашро барояш бихонанд, пас $\bar{u}$ баъди фаҳмидан рӯй гардонад ва корҳои баде, ки аз пеш карда, фаромӯш кунад? Ҳамоно Мо бар дили онҳо парда афкандем, то оёти Қуръонро нафаҳманд ва гӯшҳояшонро кар сохтем, то онро нашунаванд. Агар даъват кунӣ кофиронро ба сӯи ҳидоят, ҳаргиз роҳ наёбанд.⁽¹⁾

58. Ва Парвардигорат омурзандаву меҳрубон аст. Агар меҳост, кофиронро ба сабаби кирдори бадашон ба зудӣ дар ин чаҳон азоб меод. Аммо барои онҳо замони муъайяне аст, ки чун фаро расад, ҳаргиз, паноҳгоҳе наёбанд.⁽²⁾

59. Ва он шаҳрхоеро, ки наздики Макка ҳастанд, чун кофир шуданд, ба ҳалокат расонидем ва барои ҳалокаташон вақтро муайян намудем.⁽³⁾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسَى مَا قَدَّمَتْ يَدَاؤُنَا
جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى
فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

وَرَبُّكَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ لَوْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا
كَسَبْتُمْ الْعَجَل لَهُمُ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ
لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيِلًا ﴿٥٨﴾

وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكَ نَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا
وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

(1) Ин оят ҳушдор аст барои касоне, ки аз ҳақ (Қуръон) рӯй мегардонанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 480

(2) Тафсири Бағавӣ 5/ 183

(3) Яъне, мардуми он шаҳрҳо ба монанди қавми Худ, Солеҳ, Луг ва Шуайб. Тафсири Табарӣ 18/53

60. Ва ба ёд овар эй Расул чун Мӯсо ба шогирди худ Юшаъ бинни Нун гуфт: Ман ҳамчунон хоҳам рафт, то он ҷо, ки ду баҳр ба ҳам расидаанд. Ё биравам муддатҳои дароз, то бирасам ба назди марди солеҳе, ки аз ӯ таълим бигирам.
61. Пас чун он ду ба он ҷо, ки ду баҳр ба ҳам расида буданд, расиданд, нишастанд болои санге ва он моҳиеро, ки барои хӯрдан гирифта буданд, фаромӯш карданд ва моҳӣ роҳашро сарозер ба дарё гирифт.
62. Чун аз он ҷо гузаштанд, Мӯсо ба шогирди худ гуфт: «Хӯроки чоштамонро биёвар, ки дар ин сафарамон машаққате дидаем».
63. (Он ҷавоне, ки ҳамроҳи Мӯсо буд,) гуфт: «Оё ба ёд дорӣ он замонро, ки дар канори санг макон гирифта будем, то ки истироҳат кунем? Ман моҳиро фаромӯш кардам он ҷо. Ва ин шайтон буд, ки сабаб шуд фаромӯш кунам, хабар додани қиссаашро, ки чи гуна моҳӣ зинда шуд ва ба тариқи таъаҷҷубовар ба баҳр рафт».

وَأِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنِّي جِئْتُكَ لَاقِيًا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْتَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْخُوتَ وَمَا أَنَسِيْتُهٖ إِلَّا الشَّيْطَانَ أَن يَذَّكُرَهُ. وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

64. Мӯсо гуфт: «Он чо ҳамон чоест, ки дар талабаш будаем». Пас ба нишони қадамҳои худ чустуҷукунон бозгаштанд.
65. Ва дар он чо бандае аз бандагони некукори Моро, (яъне, Хизр алайҳиссалом) ки раҳмати хеш ба ӯ арзонӣ дошта будем ва худ ба ӯ дониш омӯхта будем, биёфтанд.
66. Мӯсо ба ӯ гуфт: «Оё туро пайравӣ кунам, то аз он чӣ ба ту Аллоҳ омӯхтааст⁽¹⁾ ва он мояи рушд аст ба ман биёмӯзӣ,
67. Хизр гуфт: «Ту ҳаргиз наметавонӣ ҳамроҳи ман сабр кунӣ.
68. Ва чӣ гуна дар баробари чизе, ки ба он огаҳӣ наёфтаӣ, сабр хоҳӣ кард?»
69. Мӯсо гуфт: «Агар Аллоҳ бихоҳад, маро сабркунанда хоҳӣ ёфт, он чунон ки дар ҳеч коре туро нофармонӣ накунам».
70. Хизр гуфт: «Агар аз паи ман меой, набояд, ки аз ман чизе бипурсӣ, то ман, худ туро аз он огоҳ кунам».

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَارْتَدَّ عَلَىٰ آثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿١٤﴾

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿١٥﴾

قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَيْكَ عَلَىٰ أَنْ نُعَلِّمَ مِنْهَا عَلِيمًا رُسُلًا ﴿١٦﴾

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿١٧﴾

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿١٨﴾

قَالَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿١٩﴾

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحَدِّثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٢٠﴾

(1) Аллоҳи меҳрубон ба Хизр каромат дода буд, ки ҳақиқати бисёре аз корҳои пӯшидаеро медонист, ки дигарон намедонистанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 481

71. Пас ба роҳ баромаданд, то ба киштӣ савор шуданд. Хизр киштиро сӯроҳ кард. Гуфт Мӯсо: «Киштиро сӯроҳ мекуни, то мардумашро ғарқ сози? Коре, ки кардӣ, бегумон кори бисёр бадест!»
72. Хизр гуфт: «Оё нагуфта будам, ки ту ҳаргиз бо ман сабр карда наметавонӣ?»
73. Мӯсо гуфт: «Фаромӯш кардам, маро бозхост макун ва ба ин андоза бар ман саҳт магир».
74. Пас, ба роҳи худ идома доданд, то ба писаре вохӯрданд, Хизр ӯро кушт. Мӯсо гуфт: «Оё шахси поку бегуноҳе, ки ҳеҷ касеро накуштааст, ту ӯро куштӣ? Ба ростӣ кори зиште анҷом додӣ».
75. Хизр гуфт: «Оё нагуфта будам, ки ту ҳаргиз бо ман сабр карда наметавонӣ?»
76. Гуфт Мӯсо: «Агар аз ин пас аз ту чизе бипурсам, бо ман ҳамроҳӣ макун! Ҳамоно ту аз чониби ман маъзур бошӣ».
77. Пас ба роҳи худ идома доданд, то ба шаҳре расиданд. Аз мардуми он шаҳр таъоме хостанд. Пас онон меҳмондориашон накарданд. Он ҷо деворе диданд, ки

فَانظُرْنَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبْنَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا
قَالَ أَخْرَقَهَا لِنُجِّتَ بِهَا أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ
شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

قَالَ لَوْ أَقْبَلُ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

قَالَ لَا تُؤْخَذُ بِي مِمَّا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي
مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

فَانظُرْنَا حَتَّىٰ إِذَا الْقِيَامَةُ أَقْبَلَتْ
نَفْسًا رَكِبَتْهُ بَغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا
ثُكْرًا ﴿٧٤﴾

* قَالَ لَوْ أَقْبَلُ لَكَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ
صَبْرًا ﴿٧٥﴾

قَالَ إِن سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَِّحْنِي
فَدَبَلْتُمْ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾

فَانظُرْنَا حَتَّىٰ إِذَا آتَيْنَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا
أَهْلُهَا فَأَبَوْا أَنْ يُصَيِّمُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا
جِدَارًا يُرِيدَانِ أَنْ يُتَّقِصَا فَتَقَطَّ أُولَٰئِكَ
لِتَّخَذَتْ عَلَيْهِمْ جُرًّا ﴿٧٧﴾

наздик буд, бияфтад. Хизр деворро рост кард. Мӯсо гуфт: «Агар мехостӣ метавонистӣ дар баробари ин кор музде бигирӣ».

78. Гуфт Хизр: «Акнун замони ҷудой миёни ману туст ва туру аз сирри он корҳо, ки таҳаммулашонро надошти, огоҳ мекунам.
79. Аммо он кишти аз они бенавоёне буд, ки дар баҳр кор мекарданд. Хостам харобаш (нуқсондор) кунам, зеро дар пеши рӯяшон подшоҳе буд, ки киштиҳои солимро ба зӯри мегирифт.
80. Ва аммо он писарро падару модараш мӯъмин буданд. Пас тарсидам, ки он дуру ба исёну куфр дарандозад.
81. Пас хостем то дар ивази ӯ Парвардигорашон ба ҷои ӯ фарзанди поктар ва меҳрубонтар барояшон ато фармояд.
82. Аммо девор аз они ду писари یتим аз мардуми ин шаҳр буд, дар зераш ганҷе буд аз они писарон. Падарашон марди солеҳ буд. Парвардигори ту мехост он ду ба ҳадди балоғат расанд ва ганҷи худро берун оранд.

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَنِي وَبَيْنَكَ وَسَائِبُكَ
يَتَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ
فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ
مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ
يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً
وَأَقْرَبَ رَحْمًا ﴿٨١﴾

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي
الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا
صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا
وَيَسْتَخْرِجَاكَ مِنْهُمَا رَحْمَةً مِّنَ رَبِّكَ
وَمَا قَعَلْتُهُ وَعَنَ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ
تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

Ва ман ин корро ба майли худ накардам, балки ба амри Аллоҳ кардам. Раҳмати Парвардигорат буд. Ин аст таъвили он чи ки дар он сабр карда натавонистӣ».⁽¹⁾

83. Ва аз ту эй Паёмбар дар бораи Зулқарнайн (подшоҳи одил) мепурсанд. Бигӯ: «Барои шумо аз саргузашти ӯ хабаре хоҳам дод».

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

84. Ҳамонро Мо ӯро дар замин қудрат додем ва роҳи расидан ба ҳар чизеро ба ӯ нишон додем.

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾

85. Пас ӯ низ он роҳро бо кӯшишу ғайрат пай гирифт.

فَاتَّبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

86. То ба ғурубгоҳи хуршед расид. Дид, ки хуршед дар чашмаи гилолуду сиёҳ ғуруб мекунад ва дар он ҷо мардуме ёфт. Гуфт: «Эй Зулқарнайн, мехоҳӣ азобашон кун агар ба ягонагии Аллоҳ иқрор нашаванд ва мехоҳӣ бо онҳо ба некӣ рафтор кун (яъне ба онон роҳи ҳақро нишон дех)».

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَهَا قَوْمًا مُّؤْتَفَكِينَ ﴿٨٦﴾
إِنَّمَا أَنْتَ مُّعَذِّبٌ وَإِنَّمَا أَنْتَ تُنذِرُ فِيهِمْ حَسَنًا ﴿٨٦﴾

87. Гуфт: «Аммо ҳар кас, ки ситам кунад (кофир шавад), мо азобаш хоҳем кард. Он гоҳ ӯро назди Парвардигораш

قَالَ إِنَّمَا أَنْتَ مُّعَذِّبٌ وَنُؤْتِيهِمُ إِلَىٰ رَبِّهِمْ فَيُعَذِّبُهُمْ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 198

баргардонида шавад, то ӯ
низ ба сахтӣ дар ҷаҳаннам
азобаш кунад.

88. Ва аммо ҳар кас, ки имон
оварад ва корҳои шоиста
кунад, ачре некӯ дорад. Ва
Мо бо фармони худ ӯро ба
кори осоне хоҳем гузошт.»
89. Боз ҳам роҳро пай гирифт.
Яъне ба сӯи машриқ бозгашт
бо сабабҳои, ки Аллоҳ ба ӯ
дода буд.
90. То ба макони баромадани
оғтоб расид. Дар он ҷо дид,
ки бар қавме метобад, ки
дар баробари тобиши оғтоб
барояшон пӯшише қарор
надода будем.
91. Чунин буд. Ва мо бар аҳволи
ӯ ҳар ҷое, ки мерафт, хабар
дорем.
92. Боз ҳам Зулқарнайн роҳро
пай гирифт.
93. То ба миёни ду кӯҳ
расид. Дар паси он ду кӯҳ
мардумеро дид, ки ҳеч
суханеро намефаҳмиданд.
94. Гуфтанд: «Эй Зулқарнайн,
ҳамоно Яъҷучу Маъҷуч⁽¹⁾ дар
ин сарзамин фасод мекунанд.
Пас, оё барои ту муздеро

وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ
وَسَنُقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾

ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيلًا ﴿٨٩﴾

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجدهَا تَطَّلُعُ عَلَىٰ
قَوْمٍ لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾

كَذَٰلِكَ ۖ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيلًا ﴿٩٢﴾

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا
لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

قَالُوا أَيُّدَا الْقَرَيْنَيْنِ إِنَّا يَا جُجُوحَ وَمَا جُجُوحَ
مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ حَرْجًا
عَلَىٰ أَنْ نَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

(1) Ин ду гурӯҳ умматони фасодкор, аз авлоди Ёфас писари Нуҳ мебошанд.
Тафсири Бағавӣ 5/ 202

муқаррар кунем, то ту миёни мову онҳо садде (деворе) бисозӣ?»

95. Гуфт: «Он чӣ Парвардигори ман маро ба он тавоноӣ додааст, беҳтар аст аз музде, ки ба ман медиҳед. Маро ба нерӯи хеш мадад кунед, то миёни шумову онҳо садде (деворе) бисозам.

96. Барои ман порчаҳои оҳан биёваред». Чун миёни он ду кӯхро баробар кард, гуфт: «Оташ бидамед!». То он оҳанро бигудохт. Ва гуфт: «Миси гудохта биёваред, то бар он резам».

97. Натавонистанд Яъҷучу Маъҷуч аз он девор боло раванд ва натавонистанд низ дар он сӯроҳӣ кунанд.

98. Гуфт Зулқарнайн: «Ин деворе, ки ман сохтам раҳмате буд аз ҷониби Парвардигори ман ва чун ваъдаи Парвардигори ман даррасид⁽¹⁾, онро зеру забар кунад ва ваъдаи Парвардигори ман рост аст».

99. Ва дар он рӯз баъзе онҳоро раҳо мекунем, то чун мавҷ дарҳам омеzanд аз сабаби

قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ
أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿١٥﴾

أَتُونِي زُبُرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ
قَالَ أَنفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُونِي أُفْرِغْ
عَلَيْهِ قَطْرًا ﴿١٦﴾

فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ
نَقْبًا ﴿١٧﴾

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ
دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿١٨﴾

*وَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ
فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿١٩﴾

(1) Яъне Яъҷучу Маҷуч бароянд

бисёр буданашон ва чун дар сур дамида шавад, комилан ҳамаашонро як ҷо гирд оварем.⁽¹⁾

100. Ва дар он рӯз ҷаҳаннамро чунон ки бояд, ба кофирон нишон хоҳем дод.
101. Он касон (кофирон), ки чашмонашон аз ёди ман дар парда буда (яъне қудратҳои Маро намедиданд) ва тавони шунидани ҳуччатҳоеро, ки далолат мекарданд, ба имон овардани ба Ман ва расулавро надоштаанд.
102. Оё кофирон пиндоранд, ки ба ҷои Ман бандагони Маро ба маъбудӣ гиранд? Мо ҷаҳаннамро омода сохтаем, то манзилгоҳи кофирон бошад.
103. Бигӯ эй Паёмбар: «Оё шуморо огоҳ кунем, ки аъмоли чӣ касоне беш аз ҳама ба зиёнашон буд?»
104. Он касоне ҳастанд, ки⁽²⁾ кӯшишҳоиашон дар зиндагии дунё барбод рафтаанд ва мепиндоштанд, кори неқӯ мекунанд.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرَضًا ﴿١٠٠﴾

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

أَلْحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِ أَوْلِيَاءِ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 209

(2) Монанди мушрикони ва ҳар як қавме, ки мисли яҳуду насоро дар гумроҳӣ ҳастанд. Тафсири Бағавӣ 5/ 210

105. Онон ба оёти
Парвардигорашон ва
ба мулоқот бо Ӯ имон
наёварданд, пас аъмолашон
несту нобуд шуд ва Мо дар
рӯзи қиёмат барояшон
ҳеҷ арзиш ва манзалатеро
нахоҳем ниҳод.
106. Ин сазои онҳо ба сабаби
куфрашон ҷаҳаннам аст ва
низ ба он сабаб, ки оятҳои
Қуръону паёмбарони Маро
масхара мекарданд.
107. Касоне, ки имон оварданд
ва корҳое шоиста карданд,
албатта ҷойгоҳашон боғҳои
фирдавс аст.
108. Дар он ҷо ҷовидонанд ва
ҳаргиз дархости берун
рафта накунанд.
109. Бигӯ Паёмбар: «Агар баҳр
барои навиштани суханони-
Парвардигори ман ранг
шавад, баҳр ба поён мерасад
ва суханони Парвардигори
ман ба поён намерасад,
ҳарчанд баҳри дигаре ба
мадади он биёварем».⁽¹⁾
110. Бигӯ эй паёмбар: «Ман
фақат инсоне ҳастам
монанди шумо. Ба ман ваҳй
мешавад, ки албатта, Аллоҳи
шумо, маъбуди яқтост.

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يُبَايِعُونَكَ وَعَلَىٰ يَمِينِهِمْ
فَخَطَّتْ أَعْيُنُهُمْ فَلَاحِقٌ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَرِثَانًا ﴿١٠٥﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ الَّذِينَ جَاءُوا بِمَا كَفَرُوا وَأُتُوا بِآيَاتِنَا
وَرَسُولِي هُنَالًا ﴿١٠٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ
جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَتَّعُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١٠٨﴾

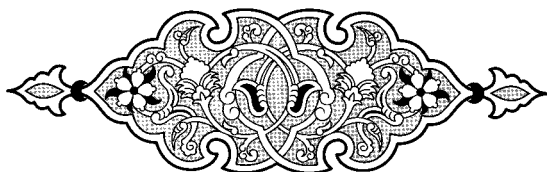
قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكُنَّتُ رَبِّي لِنَفْسِ الْبَحْرِ
قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ
عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

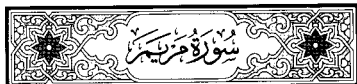
(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 212

Пас ҳар кас хоҳони дидори
Парвардигори хеш аст, бояд
кори шоишта кунад ва дар
парастии Парвардигораш
ҳеҷ касро шарик насозад».

Сураи Марям

Дар Макка нозил шудааст ва аз 98 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Коф, Ҳо, Ё, Ҷайн,
Сод.⁽¹⁾
2. Ин аст баёни бахшоиши
Парвардигорат бар бандааш
Закариё алайҳиссалом,
ки онро ба ту қисса
мекунем, то ки панд гиранд
пандгирандаҳо.
3. Он гоҳ, ки
Парвардигорашро оҳиста ва
ором нидо кард.
4. Гуфт: «Эй Парвардигори
ман, устухони ман суст гашта
ва нишонаҳои пирӣ сарамро
фаро гирифтааст ва ҳаргиз
дар дуъо ба даргоҳи ту, эй
Парвардигори ман, ноумед
набудаам.
5. Ва ҳамона ман пас аз марги
хеш аз хешовандонам
метарсам, ки дини туро
зоёе кунанд ва ҳамсарам
таваллуд намекунад.
Пас маро аз ҷониби Худ
фарзанде (меросбаре) ато
кун,

كَيْهَيْعَصَ ﴿١﴾

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾

إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَأَشْتَعَلَ
الرَّأْسَ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ
شَقِيًّا ﴿٤﴾

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي
وَكُنْتُ أَمْرًا نِيًّا فَهَبْ لِي مِنْ
لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

(1) Тафсири ҳарфҳои муқаттаъа дар сураи Бақара гузашт.

6. ки меросбари ман ва меросбари хонадони Яъкуб бошад ва ўро, эй Парвардигори ман, шоиставу писандидаи Худат ва бандагонат гардон.
7. «Эй Закариё, Мо туро ба писаре ба номи Яҳё мужда медиҳем. Аз ин пеш касеро ҳамноми ӯ насохтаем».
8. Гуфт Закариё: «Эй Парвардигори ман, маро аз кучо писаре бошад, ҳол он ки занам таваллуд намекунад ва ҳамоно ман худ дар пирӣ ба нотавонӣ расидаам?».
9. Фармуд: ҳамин гуна аст. «Парвардигори ту гуфтааст: «Ин кор барои Ман осон аст ва ба ростӣ туро, ки пеш аз ин чизе набудай ва вучуд ҳам надоштӣ, биёфаридаам»⁽¹⁾
10. Гуфт Закариё: «Эй Парвардигори ман, ба ман аломату нишонеро бинамой»⁽²⁾. Гуфт: «Нишонаи ту ин аст, ки се шабу се рӯз бо мардум сухан натавонӣ гуфт, дар ҳоле, ки тансиҳат ва солим ҳастӣ (яъне дар ҳоле, ки на гунг ҳастиву на кар)⁽³⁾».

يَرْثِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

يَنْزِكُ رَبِّيَ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ
يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي كُوفُتُ لِي غُلَامٌ وَكَأَنِّي
أَمْرَأَتِي عَاقِرٌ وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ
عَتِيًّا ﴿٨﴾

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَٰئِهِ
وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَاتُكَ
أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 490

(2) То дилам қарор гирад. Тафсири Саъдӣ 1/ 490

(3) Тафсири Табарӣ 18/151

11. Пас Закариё аз меҳроби ибодат ба миёни қавми худ баромад ва ба онон ишора кард, ки субҳу шом тасбеҳ гӯед.
12. (Пас чун Яҳё таваллуд шуд ва хитобро мефаҳмидагӣ шуд, Аллоҳ таъоло ба ӯ амр кард) «Эй Яҳё, китобро (Тавротро) ба қувват ва қасду фаҳми маъонияш ва амал кардан ба ӯ бигир». Ва дар кӯдакӣ ба ӯ доной, нубувату фаҳми Таврот ато кардем.⁽¹⁾
13. Ва ба ӯ меҳру шафқат кардем ва аз гуноҳҳо покизааш сохтем ва ӯ парҳезгор буд.
14. Ба падару модар бисёр некӣ мекард ва ҷаббору (мутақаббир) гарданкаш аз тоъати Аллоҳу волидайнаш набуд.⁽²⁾
15. Салом аз ҷониби Аллоҳ бар ӯ, рӯзе, ки зода шуд ва рӯзе, ки мемирад ва рӯзе, ки дигар бор зинда гардонида мешавад!
16. Ва ёд кун эй Паёмбар дар ин Қуръон хабари Марямро, он гоҳ, ки аз хонадони хеш ба маконе рӯ ба сӯи баромадани офтоб канора гирифт.

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ
إِلَيْهِمْ أَن سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

يَلْحَقِي خُذْ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرْ
الْحِكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾

وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾

وَبِرًّا بِأَبِيهِ وَلَمْ يَكُن جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾

وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ
يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ
أَهْلِهَا مَكَانًا شَرِيًّا ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18/ 155

(2) Тафсири Табарӣ 18/ 160

17. Пас дар баробари онон пӯшише бар гирифт ва онгоҳ Мо Рӯҳи⁽¹⁾ Худро наздаш фиристодем ва чун инсоне тамом бар ӯ намудор шуд.
18. Марям гуфт: «Аз ту ба Аллоҳи меҳрубон паноҳ мебарам, агар аз Аллоҳ тарсӣ ба ман зиёне нарасон».
19. Гуфт Ҷабраил: «Ман фиристодаи Парвардигори ту ҳастам, то туро писари поку покиза аз гуноҳ бубахшам».
20. Гуфт Марям: “Аз кучо маро фарзанде бошад, ҳол он ки ҳеч инсоне ба ман даст назадааст ва ман ҳаргиз зинокору фоҳиша ҳам набудаам”.
21. Гуфт Ҷабраил, ҳамчунон, ки ту гуфти ҳеч кас ба ту даст нарасонидааст ва ту зинокор ҳам нестӣ: Ва аммо Парвардигори ту инчунин гуфтааст: «Ин барои ман осон аст. Мо он писарро барои мардум як муъҷизае, ки далолат мекунад бар қудрати Мо ва раҳмату бахшоише созем ва ин кори муқарраркардашуда аст».⁽²⁾

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا
رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتُ
تَقِيًّا ﴿١٨﴾

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكَ
رَكِيًّا ﴿١٩﴾

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي
بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَىٰ هَيْئٍ
وَلَنَجْعَلَنَّهَا آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا
وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾

(1) Ҷабраил алайҳиссаломро. Тафсири Саъдӣ 1/ 491

(2) Тафсири Табарӣ 18/ 165

22. Пас аз он, ки Ҷабраил дар остини куртаи $\bar{u}$ пуф кард Марям ҳомиладор шуд пас ҳамли худро ба маконе дур аз мардум бурд.⁽¹⁾
23. Пас овард дарди таваллуд $\bar{u}$ ро ба сӯи танаи дарахти хурмое. Гуфт: «Эй кош, пеш аз ин мемурдам ва аз ёдҳо фаромӯш мешудам».
24. Онгоҳ Ҷибраил аз поёни $\bar{u}$ нидо дод, ки: «Ғамгин мабош, ба ростӣ Парвардигорат поёнтар аз ту чашмае падида овардааст».⁽²⁾
25. Ва дарахти хурморо бичунбон, то хурмои тозаи чида шуда бароят фуру резад.
26. Пас, бихӯру биёшом ва шодмон бош ва агар аз одамиён касеро дидӣ, бигӯй: «Барои Аллоҳи меҳрубон рӯза назр кардаам ва имрӯз бо ҳеҷ инсоне сухан намегӯям».⁽³⁾
27. Онгоҳ кӯдакро бардошт ва назди қавми худ овард. Гуфтанд: Эй Марям, ба ростӣ, аҷаб гуноҳи зиште кардаӣ.

*وَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَتْ بِهِ ۖ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ
قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ
نَسِيًّا مَنَسِيًّا ﴿٢٣﴾

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ
تَحْتِكَ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

وَهَزَى إِلَيْكِ الْجِذْعَ النَّخْلَةَ السُّقِطَ عَلَيْكِ
رُطْبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

فَكُلِي وَأَشْرَبِي وَفَرَى عَيْنًا فَلَمَّا تَرَيْنَ مِنَ
الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ
صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِمَهُ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾

فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ ۗ قَالُوا لِمَ رَبِّهَ لَقَدْ
جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18/ 168

(2) Тафсири Табарӣ 18/ 173

(3) Сукут ҳамчунон рӯза дар шарифати онҳо ибодат буд, аммо дар шарифати Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам ибодат нест.

28. Эй хоҳари Ҳорун, на падарат марди баде буду на модарат бадқора буд.
29. Пас Марям ба тифли худ ишора кард, то аз тифл бипурсанд. Гуфтанд: «Чӣ гуна бо кӯдаке, ки дар гаҳвора аст, суҳан бигӯем?».
30. Исо гуфт: «Ман бандаи Аллоҳам, ба ман китоб (Инҷил) дода ва маро паёмбар гардонидааст.
31. Ва ҳар ҷо, ки бошам, маро баракат ва хубӣ додааст ва маро ба хондани намоз ва додани закот, то вақте ки зинда бошам, супориш кардааст.
32. Ва низ некӣ кардан ба модарамро супориш намуд. Ва маро гарданкашу бадрафтор қарор наододааст.
33. Ва салом ва осоиштагӣ аз ҷониби Аллоҳ бар ман, рӯзе, ки зода шудам ва рӯзе, ки мемирам ва рӯзе, ки дигар бор зинда карда мешавам!
34. Ин аст эй Паёмбар қиссаи Исо ибни Марям ва суҳани ҳақ, ҳамоно ки дар бораи ӯ (яхуд ва насоро) дар шакку шубҳа буданд.

يَأْتِيَهُمْ هَارُونَ وَمَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوِيًّا
وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ۝٢٨

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نَكَلِمُ مَنْ كَانَ فِي
الْمَهْدِ صَبِيًّا ۝٢٩

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَانِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي
نَبِيًّا ۝٣٠

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ۝٣١

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاجْعَلْ لِي جَبَارًا
سَقِيًّا ۝٣٢

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ
وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۝٣٣

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْتَرُونَ ۝٣٤

35. Насазад Аллоҳро, ки фарзанде баргирад. Ӯ пок аст аз ин тӯҳматҳои нораво. Чун иродаи коре кунад, ҳамоно мегӯяд: «Мавҷуд шав!» Пас мавҷуд мешавад.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٥﴾

36. (Исо алайҳиссалом бар қавмаш гуфт): Ва ҳамоно Аллоҳ Парвардигори ману Парвардигори шумост, пас Ӯро бипарастед, ки роҳи рост, ин аст!

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٥٦﴾

37. Пас ихтилоф намуданд ҷамоъатҳои яҳуду насоро, дар боби Исо алайҳиссалом⁽¹⁾, пас вой бар касоне, ки кофир шуданд аз мушоҳидаи рӯзи бузург (қиёмат).

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٧﴾

38. Чӣ қадар хуб шунаво бошанд ва чӣ қадар хуб бино бошанд, он рӯз, ки назди Мо меоянд, аммо ситамкорон имрӯз дар гумроҳии ошкоре ҳастанд.

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُوتُنَّا لَٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٨﴾

39. Битарсон эй Паёмбар одамонро аз рӯзи пушаймонӣ, ки чун кор ба поён расад⁽²⁾. Ва имрӯз онон дар дунё дар

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

(1) Насрониҳо дар бораи Исо алайҳиссалом ба се гӯруҳ тақсим шудаанд: Гурӯҳи аввал, Исоро Аллоҳ мешуморанд. Гурӯҳи дуюм, Исоро фарзанди Аллоҳ мешуморанд. Гурӯҳи сеюм, Исоро сеяки се мешуморанд. Яҳудиҳо Исо алайҳиссаломро тӯҳмат карда мегӯянд: Исо ҷодугар ва валаду зино аст. Албатта Аллоҳ аз ҳама гуфтаҳои онон пок аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 493

(2) Яъне, ҳангоме, ки аҳли имон ба ҷаннат ва аҳли куфр ба дӯзах раванд.

гафлатанд ва онҳо аз ин сабаб имон намеоранд.⁽¹⁾

40. Албатта, Мо замин ва ҳар киро бар рӯи он аст, ворис мешавем⁽²⁾ ва ҳама ба назди Мо бозгардонида мешаванд.
41. Ва эй Паёмбар дар ин Қуръон қиссаи Иброҳим алайҳиссаломро ёд кун, ки ӯ паёмбари ростгӯ ва баландмартаба буд.
42. Он гоҳ, ки ба падараш (Озар) гуфт: «Эй падарҷон, чаро он бутонеро, ки на мешунаванд ва на мебинанд ва на ҳеҷ эҳтиёҷи туро бармеоваранд, мепарастӣ?
43. Эй падарҷон, Аллоҳ маро донише додааст, ки ба ту надодааст. Пас ба ман пайравӣ кун, то туро ба роҳи рост ҳидоят кунам.
44. Эй падарҷон, итоғати шайтон макун ва бутҳоро мапараст, зеро шайтон Аллоҳи меҳрубонро фармонбаранда нест.
45. Эй падарҷон, метарсам, ки агар кофир бимири, азобе аз ҷониби Аллоҳи меҳрубон

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِتْرَاهِيمَ إِذْ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾

يَأْتِبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعُلَمَاءِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

يَأْتِبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/ 232

(2) Яъне, ҳама мемирад, як Холиқи Ҷаббор мемонад. Тафсири Бағавӣ 5/ 233

ба ту расад, пас ту дар дӯзах
хамроҳи шайтон бошӣ!⁽¹⁾

46. Падараш гуфт: «Эй
Иброҳим, оё аз маъбудони
ман рӯй мегардонӣ? Агар
бознаистӣ, аз дашном
додани маъбудони ман
албатта, сангсорат мекунам.
Ва дур шав аз ман муддати
дуру дароз ва бо ман сӯхбат
макун!»⁽²⁾

47. Гуфт Иброҳим: «Салом бар
ту бод!»⁽³⁾ Аз Парвардигорам
бароят ҳидоят ва омуриши
хоҳам хост. Албатта
Парвардигорам бар ман
меҳрубон аст, қабул мекунад
дуъои манро».

48. Аз шумо ва аз он чизҳое,
ки ба ҷои Аллоҳи
барҳақ ибодат мекунад,
канора мегирам ва
Парвардигорамро холис
дуъо мекунам. Бошад,
ки дар парастии
Парвардигорам ноумед ва
ноком набошам.⁽⁴⁾

49. Пас чун аз онҳо ва он
ҷӣ ҷуз Аллоҳи барҳақ
мепарастиданд, канора

قَالَ أَرَأَيْبُ أَنْتَ عَنِ الْهَيْتِ يٰأَيُّهَا إِبْرَاهِيمُ
لَيْنَ لَمْ تَنْتَهَ لِأَرْجَمَنَّكَ وَأَهْجُرَ فِي مَلِيئًا ﴿٤٦﴾

قَالَ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي إِنَّهُ
كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

وَأَعْتَرِلَكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا
رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي سَقِيًّا ﴿٤٨﴾

فَلَمَّا أَعْتَرَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا
لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18/ 204

(2) Тафсири Бағавӣ 5/ 234

(3) Яъне дар амон бошӣ, зараре бар ту намерасонам. Тафсири Табарӣ 18/ 207

(4) Тафсири Саъдӣ 1/491

гирифт ва Исҳоқ ва Яъқубро
ба ӯ бахшидем ва ҳамаро
паёмбарӣ додем.

50. Ва раҳмати Хешро ба онҳо
арзонӣ доштем ва ононро
некӯном ва баландовоза
гардонидем.

51. Ва эй Паёмбар дар ин
Қуръон қиссаи Мӯсо
алайҳиссаломро ёд кун.
ҳароина вай бандаи мухлис
ва фиристодашудаву
паёмбар буд.

52. Ва Мӯсорро аз ҷониби рости
кӯҳи Тӯр нидо кардем ва
наздиқаш сохтем, то бо ӯ роз
гӯем.⁽¹⁾

53. Ва аз раҳмати худ ба
бародараш Ҳорун паёмбарӣ
бахшидем, то ӯро ёри
кунад.

54. Ва эй Паёмбар дар ин
Қуръон хабари Исмоил
алайҳиссаломро ёд кун.
Ҳамонро ӯ дурустқавл
(ростваъда)⁽²⁾ ва
фиристодашудаву паёмбар
буд.

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُم لِسَانَ
صَادِقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

وَأَذْكُرِي فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا
وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾

وَنَدَبْنَاهُ مِن جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ
نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَّحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

وَأَذْكُرِي فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ
الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾

(1) Ин ояти карима далел аст бар исботи сифати каломи Аллоҳ, мувофиқ ба зоти муқаддаси Худаш аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 496

(2) Исмоил алайҳиссалом ба тамоми ваъдаҳои худ вафо кардааст, ҳатто ин ки ба марде ваъда додааст, ки то ту омаданат ман ин ҷо меистам ва он мард баъди се рӯз баъд омадааст ва ҳамаи ин муддат Исмоил алайҳиссалом ӯро мунтазир шуда истодааст. Тафсири Бағавӣ 5/ 237

55. Ва хонадони худро ба намозу закот амр мекард ва назди Парвардигораш шоиставу писандида буд.
56. Ва эй Паёмбар дар ин Қуръон хабари Идрис алайҳиссаломро ёд кун. Ӯ ҳамоно бисёр росткирдор ва паёмбари бузурге буд.
57. Ва бардоштем ӯро ва зикрашро ба мақоми баланд дар ҳарду олам.
58. Онон паёмбароне буданд, ки Аллоҳ таъоло неъмат барояшон арзонӣ дошт, аз зурриёти Одам ва аз фарзандони касе, ки бо Нӯҳ савори киштӣ кардем ва аз зурриёти Иброҳим ва Яъқуб ва аз зумра касоне, ки ононро раҳнамуд карда ва баргузида будем. Ҳар гоҳ оёти Аллоҳи меҳрубон бар онон хонда мешуд, аз тарси Аллоҳ саҷдакунон ва гирён ба замин меафтоданд.
59. Пас аз ононе, ки ба онон инъом кардем касоне ҷойнишини инҳо шуданд, ки намозро тарк карданд ё онро аз вақташ гузарониданд ва пайрави шаҳавот гардиданд ва ба зудӣ мулоқӣ мешаванд

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٥٨﴾

﴿٥٩﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا ﴿٥٩﴾

чазои гумроҳиро ва дар
чаҳаннам хоҳанд афтод,⁽¹⁾

60. магар касоне, ки тавба
кунанд ва имон биёваранд
ва корҳои шоиста анҷом
диҳанд, пас онҳо вориди
биҳишт мешаванд ва ҳеч
ситаме намебинанд.
61. Биҳиштҳои ҷовид, ки
Аллоҳи меҳрубон дар ғайб⁽²⁾
ба бандагони хеш ваъда
кардааст ва ваъдаи Аллоҳ
таъоло фаро хоҳад расид.
62. Дар он ҷо сухани беҳуда
намешунаванд, ба ҷуз салом.
Ва ризқу рӯзияшон ҳар субҳу
шом омода аст.
63. Ин ҳамон биҳиштест, ки ба
бандагонамон, ки парҳезгори
кардаанд, ато мекунем, ба
сабаби пайравӣ карданашон
амрҳоямонро ва парҳез
карданашон аз чизҳои
манъкардаи Мо.
64. Ва бигӯй эй Ҷабраил ба
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам мо
фариштагон фурӯд намеоем
аз осмон ба замин, магар ба
амри Парвардигори ту. Хоси
ӯст илми он ҷӣ аз пеши мост

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الْمُؤْمِنُونَ عِبَادَهُ
يَالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ﴿٦١﴾

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ
رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًا ﴿٦٢﴾

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا
وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5/ 245

(2) Яъне, мӯъминон ҷаннатро нодида ба он бовар карданд. Тафсири Табарӣ 18/220

(илми омадани қиёмат) ва илми он чӣ ақиби мост (он чӣ гузашт аз дунё) ва он чӣ байни дунё ва охират аст. Ва Парвардигори ту ҳаргиз фаромӯшкор нест.⁽¹⁾

65. Ўст Парвардигор ва холиқи осмонҳову замин ва он чӣ миёни он ду ҳаст. Пас Ёро ибодат кун ва дар ибодаташ босабр бош. Ҳеч чиз монанди Ў нест на дар зот ва асмову сифоташ ва на дар корҳояш.⁽²⁾
66. Ва одами кофир⁽³⁾ мегӯяд: «Оё замоне, ки бимирам, боз зинда аз қабр берун оварда хоҳам шуд?»
67. Оё одами кофир ба ёд надорад, ки ёро пеш аз ин офаридаем ва ӯ ҳеч чизе набуд?
68. Пас қасам ба номи Парвардигорат эй паёмбар, албатта он мункирони баъсро рӯзи қиёмат бо шайтонҳо чамъ меоварем, он гоҳ ҳамаро (кофирону шаётинро) дар атрофи чаҳаннам ҳозир карда ва ба зону мешинонем⁽⁴⁾

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ
وَأَطِيعُوا أَمْرَ رَبِّكَ ۗ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿١٥﴾

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ إِذَا مَاتَ لَسَوْفَ أَخْرَجُ
حَيًّا ﴿١٦﴾

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَنَرِيكَ سَيِّئًا ﴿١٧﴾

فَوَرِّيكَ لَنَحْضُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ لَنُؤْتِيَنَّهُمْ
لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5/244

(2) Тафсири Табарӣ 18/226

(3) Ҳар як кофире, ки ба зинда шудани баъд аз марг бовар надорад. Тафсири Саъдӣ 1/ 498

(4) Аз тарси он рӯз наметавонанд рост истанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 498

69. Он гоҳ аз ҳар гурӯҳ касонеро, ки дар баробари Аллоҳи меҳрубон бештар гуноҳ ва саркашӣ кардаанд, ҷудо мекунем ва аввал ошонро азоб мекунем.⁽¹⁾

70. Ва Мо албатта, онҳоро, ки сазовортар ба дохил шудан дар оташ ва сӯхтан дар он бошанд, беҳтар мешиносем.

71. Ва ҳеч як аз шумо эй одамон нест, ки воридаи ҷаҳаннам нашавад⁽²⁾ ва ин ҳукмест ҳатмӣ аз ҷониби Парвардигори ту.

72. Он гоҳ парҳезгоронро наҷот медиҳем ва ситамкоронро ҳамчунон ба зону шинонда дар он ҷо вомегузорем.

73. Чун оёти возеху равшани моро бар онон бихонанд, кофирон ба мӯъминон гӯянд: «Қадам яке аз ду гурӯҳ ҷойгоҳи беҳтар ва маҷлиси зеботаре доранд?»

74. Пеш аз кофирони қавмат эй Паёмбар чи басо мардумеро ба ҳалокат расонидаем, ки ба эътибори хонаву ҷой ва сурату намуд беҳтар аз онҳо буданд.

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عَيْنًا ﴿٦٩﴾

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلَاتًا ﴿٧٠﴾

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثَاتًا ﴿٧٢﴾

وَإِذَا نُنَادَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا نَبَّتِ قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدْبًا ﴿٧٣﴾

وَكَرَّ أَهْلُكُمَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَبْلِهِمْ هُمْ أَحْسَنُ أَثَنًا وَرِيًّا ﴿٧٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 498

(2) Яъне, бар пули сироте, ки болои ҷаҳаннам аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 499

75. Бигӯ эй Паёмбар: «Ҳар кас, ки дар гумроҳӣ бошад, Аллоҳи меҳрубон ӯро мӯҳлат медиҳад», то он гоҳ, он чиро ба ӯ ваъда дода шудааст, бингарад: ё азоби ин дунё ва ё вуқӯъи қиёмат. Он гоҳ хоҳанд донист, ки чӣ касеро ҷойгоҳ бадтар ва лашкараш заифтар ва нотавонтар аст.⁽¹⁾

76. Ва Аллоҳ бар ҳидояти онон, ки ҳидоят ёфтаанд, меафзояд⁽²⁾ ва назди Парвардигори ту подош ва оқибати кирдорҳои шоистае, ки боқӣ мондаанд, бехтар аст.

77. Эй Паёмбар оё он касеро,⁽³⁾ ки ба оёти Мо кофир шуд, дидӣ, ки мегуфт: «Албатта, дар охират ба ман молу фарзанд дода хоҳад шуд!»

78. Оё ӯ аз ғайб огоҳ шудааст, ки медонист дар охират барои ӯ молу фарзанд дода мешавад, ё аз Аллоҳи меҳрубон аҳду паймон гирифтааст?⁽⁴⁾

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

وَيَرْبُدُ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَهْدِي وَأَلْتَفِئْتُ الصَّالِحِينَ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأَوْتِيَنَ مَا لَأَوْلَدْنَا ﴿٧٧﴾

أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5 / 253

(2) Яъне имонашон зиёд мешавад. Тафсири Саъдӣ 1/ 499

(3) Яъне, Воил ибни Ос ва ҳар як кофире, ки ҳамақидаи ӯст. Тафсири Бағавӣ 5/ 253

(4) Тафсири Саъдӣ 1/ 499

79. Ҳаргиз ин тавр нест чунон,
ки он кофир даъво мекунад.
Он чӣ мегӯяд, хоҳем навишт
ва албатта, дар охират
азобашро хоҳем зиёд кард.
80. Ва боз пас гирем аз ӯ молу
фарзандонашро ва меояд
рӯзи қиёмат назди Мо яккаву
танҳо.
81. Ва мушрикони бар ивази
Аллоҳ маъбудоне ихтиёр
кардаанд, то сабаби пирӯзӣ
ва иззаташон гарданд.
82. Ҳаргиз чунин нест. Балки
мункир мешаванд ин бутон
дар охират парастии
маъбудони худро ва ба
мухалифаташон (бар зидди
онҳо) бархезанд.
83. Оё надидай эй Паёмбар,
ки Мо шаётинро ба сӯи
кофирон фиристодем, то
онҳоро барои гуноҳ қардан
сахт васваса кунанд.⁽¹⁾
84. Пас ту эй Паёмбар
бар зидди онон шитоб
макун, ки чаро зудтар
азоб қарда намешаванд.
Ҳамоно Мо умрҳояшон ва
аъмолҳояшонро ба диққат
мешуморем.⁽²⁾

كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ
الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾

وَنُرِيهِ وَمَا يَقُولُ وَيَأْتِنَا فَتَدًّا ﴿٨٠﴾

وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَاتٍ لِيَكُونُوا
لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ
ضِدًّا ﴿٨٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ
تُوزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 500

(2) Тафсири Бағавӣ 5/ 255

85. Rūze, ki parhezgoronro zinda mekunem va savora va bo izzatu эхтиром ба сӯи Аллоҳи меҳрубон равона месозем.
86. Ва гунаҳкоронро ташнаком ба сӯи ҷаҳаннам меғуселонем.
87. Аз шафоъат кардан бенасибанд, магар он кас, ки бо Аллоҳи Раҳмон паймоне баста бошад.⁽¹⁾
88. Гуфтанд кофирон: «Аллоҳи меҳрубон фарзанде баргирифтааст».
89. Ба ростӣ сухани бисёр зишт дар миён овардед.
90. Қариб аст, ки аз ин сухани зишт осмонҳо пора-пора ва замин сӯрох шавад ва кӯҳҳо бо шиддат дар ҳам фуру резанд.
91. Ба сабаби он, ки барои Аллоҳи меҳрубон фарзанде нисбат медиҳанд.⁽²⁾
92. Ва барои Аллоҳи меҳрубон сазовор нест, ки фарзанде бигирад.⁽³⁾

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفَدَا ۝٨٥

وَلَسَوْفَ الْمَجْرُمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرَدَا ۝٨٦

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ۝٨٧

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۝٨٨

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ۝٨٩

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝٩٠

أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝٩١

وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝٩٢

(1) Яъне мӯъминон. Тафсири Бағавӣ 5/ 255

(2) Аллоҳу таъоло аз ин гуфтаҳо пок аст

(3) Зеро, ки гирифтани фарзанд далолат ба камбудӣ ва муҳтоҷӣ мекунад ва Аллоҳ таъоло ба ҳеҷ чиз муҳтоҷ нест, ӯ таъоло бениёз ва сутуда аст. Тафсири Саъдӣ 1/501

93. Ҳеч касе дар осмонҳо аз малоикаҳо ва замин аз инсу ҷин нест, магар он ки ба бандагӣ рӯзи қиёмат ба сӯи Аллоҳи меҳрубон хору сархам биёяд.⁽¹⁾
94. Абатта Ӯ таъоло ҳамаи халқро ҳисоб карда ва як-як шумурдааст ва ададашонро медонад.
95. Ва ҳамаашон дар рӯзи қиёмат яккаву танҳо назди Ӯ меоянд.⁽²⁾
96. Бегумон касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, Аллоҳ таъоло барои онҳо муҳаббате қарор хоҳад дод.
97. Дар ҳақиқат мо ин Қуръонро ба забони ту, ки эй Паёмбар араб ҳастӣ осон кардем, то парҳезгоронро ба ризо ва неъмат Аллоҳи меҳрубон мужда диҳӣ ва саркашонро ки душмани ҳақ ва тарафдори ботил ҳастанд, аз нохушнудӣ ва азоби дардноки Аллоҳ битарсонӣ.⁽³⁾

إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا
ءَاتَى الرَّحْمَنَ عَبْدًا ﴿١٣﴾

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿١٤﴾

وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿١٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿١٦﴾

فَأَنَّمَا يُسْرِنُكَ يُسْرِنُكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَدًّا ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/501

(2) Яъне, бе молу фарзанд. Тафсири Саъдӣ 1/501

(3) Тафсири Саъдӣ 1/501

98. Ва чӣ бисёр аз умматони гузаштаро пеш аз қавмат ҳалок кардаем. Оё ҳеҷ як аз онҳоро мебинӣ ё ҳатто андак овозе аз онҳо мешунави?⁽¹⁾

وَكُرِّهَآءَ أَهْلِكَ نَاقِبَتُهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هَلْ تَحْسِبُ
مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

(1) Пас инчунин ҳалок мекунем кофирони қавматро.

Сураи Тоҳо

Дар Макка нозил шудааст ва аз 135 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. То, Ҳо.⁽¹⁾
2. Эй Расул Қуръонро бар ту нозил накардаем, ки дар ранҷ афти.
3. Ҳароина, Қуръоне, ки Мо нозил кардем танҳо хӯшдорест барои касе, ки аз Аллоҳ метарсад.⁽²⁾
4. Нозил шудааст аз чониби касе, ки заминро осмонҳои баландро офарида.
5. Аллоҳи меҳрубон бар болои Арш аст.⁽³⁾
6. Аз они Ёст, он чи дар осмонҳову замин ва миёни онҳост ва он чӣ дар зери хок аст.
7. Ва эй Расул агар сухани баланд бигӯӣ, ё агар сухани пинҳон бигӯӣ, Ё сухани пинҳону пинҳонтарро медонад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ

إِلَّا تَذَكُّرًا لِّمَنْ يَخْشَىٰ

تَنْزِيلًا مِّنْ حَاقِّ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَىٰ

الرَّحْمَنِ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا
بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَىٰ

وَإِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ
وَآخَفَىٰ

(1) Тафсири харфҳои муқаттаъа дар сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Бағавӣ 5\263

(3) Ин сифат лоиқ ба ҷалол ва азамати Ё мекунад ва сифатҳои Ё ба ҳеҷ махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд. Тафсири Саъдӣ 1/291

8. Аллоҳ, Зотест, ки ҳеч маъбуди барҳақ ҷуз ӯ нест, дорои некӯтарин ва зеботарин номҳост.
9. Эй Расул оё хабари Мӯсо (писари Имрон алайҳиссалом) ба ту расидааст?
10. Чун оташе дид ва ба хонаводаи худ гуфт: «Ин чо бошед, ки ман аз дур оташе мебинам, шояд бароягон шӯълаеро биёварам ё дар рӯшноии он роҳе биёбам».
11. Чун Мӯсо назди оташ омад, нидо дода шуд: «Эй Мӯсо!
12. Ҳамоно Ман Парвардигори ту ҳастам. Пас пойафзолатро аз поят бикаш, ки инак, дар водии муқаддаси Туво ҳастӣ.
13. Ва ман туро интиҳоб кардам (ба пайғамбарӣ). Пас ба он ҷӣ ки ваҳй мешавад, гӯш дор.
14. ҳароина, Аллоҳи якто Ман ҳастам. Ҳеч маъбуди барҳақ ҷуз ман нест. Пас танҳо маро бипараст ва намоз бихон, то ба ёди Ман бошӣ.
15. Албатта, рӯзи қиёмат, ки мардум дар он аз нав зинда мешаванд, омаданӣ аст. Меҳоҳам, ки вақти онро пинҳон дорам, то ҳар касе ба

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٨﴾

وَهَلْ آتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾

إِذْ رَأَى أَنَا نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنستُ نَارَ الْعَلِيِّ أَلَيْكُمْ مِتْمَتَهَا بَعِيسٍ أَوْ أُجِدُّ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾

فَلَمَّا آتَاهَا نُورِي يَمْوَسِي ﴿١١﴾

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاحْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾

وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿١٣﴾

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِلَّذِي كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾

ивази он чи мекард, дар дунё
аз нек ё бад чазо дода шавад.⁽¹⁾

16. Пас он кас, ки ба воқеъ
шудани қиёмат имон
надорад ва пайравии ҳавои
хеш кардааст, туро эй Мӯсо
аз он (имони ба қиёмат) боз
надорад, то ба ҳалокат афти.

فَلَا يَصِدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَآ يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ
هَوَاهُ فَارُدِّي ﴿١٦﴾

17. Эй Мӯсо, он чист ба дасти
ростат?

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى ﴿١٧﴾

18. Гуфт: «Ин асои ман аст. Бар
он така мекунам ва барои
гӯсфандонам бо он барг
мерезонам. Ва маро бо асо
низ корҳои дигаре аст».

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَأَهْشُو
بِهَا عَلَى عَنَتِي لَوْلِي فِيهَا مَقَابِرُ الْآخِرَى ﴿١٨﴾

19. Аллоҳ гуфт: «Эй Мӯсо, онро
бипарто».

قَالَ الْفِئَامَ يَا مُوسَى ﴿١٩﴾

20. Пас бипартофт онро.
Ногаҳон ба амри Аллоҳ море
шуд, ки меҳазид.

قَالَ لَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿٢٠﴾

21. Гуфт: «Бигираш ва матарс.
Бори дигар онро ба сурати
нахустинаш бозмегардонем.

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا
سِيرَتَهَا الْأُولَى ﴿٢١﴾

22. Дасти хеш дар бағал кун, то
сафед ва дурахшон берун ояд
бидуни айбу нуқсон зеро, ки
ин муъҷизаи дигарест барои
ту.

وَأَضْمُ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءَ مِنْ
عَيْرٍ سُوِّءٍ آيَةٌ الْآخِرَى ﴿٢٢﴾

23. Меҳоҳем, ки то оятҳои
бузургтари худро ба ту -эй
Мӯсо нишон диҳем ва ин

لِنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\503

ҳама далолат бар бузургии
қудрати Мо ва дуруст будани
паёмбарии ту мекунад⁽¹⁾.

24. Эй Мӯсо назди Фиръавн
бирав, ки ҳамоно ӯ саркашӣ
кардааст, пас ӯро ба
яктопарастӣ даъват бикун.
25. Мӯсо гуфт: Эй Парвардигори
ман, синаи маро барои ман
кушода гардон.
26. Ва кори маро осон
бикун.
27. Ва гирех аз забони ман
бикушой,
28. то гуфтори маро
бифаҳманд.
29. Ва вазире аз хонадони ман
барои ман қарор дех,
30. бародарам
Ҳорунро.
31. Ба сабаби ӯ нотавонии маро
бипӯшон.
32. Ва дар кори ман шарикаш
гардон,
33. То тасбеҳи Ту бисёр
кунем.
34. Ва Туро бисёр ёд
кунем,
35. ки албатта, Ту бар ҳоли мо
огоҳ ҳастӣ.

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي ﴿٢٧﴾

يَفْقَهُ هُوَ أَقْوَىٰ ﴿٢٨﴾

وَجْعَلْ لِّي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾

هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾

أَشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾

وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾

كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾

إِنَّكَ كُنتَ بِتَابِعِيْرًا ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\503

36. Аллоҳ гуфт: Эй Мӯсо, ҳар чӣ хостӣ, ба ту дода шуд.
37. Ва ҳамоно Мо бори дигар пеш аз ин неъмат ба ту неъматӣ дигаре додем.⁽¹⁾
38. Он гоҳ, ки бар модарат он чиро, ки ваҳӣ шуданӣ буд, ваҳӣ кардем,
39. ки ўро дар сандуқе бинех, сандуқро ба дарё парто, то дарё ба соҳилаш андозад ва яке аз душманони Ман ва душманони ў сандуқро баргирад. Муҳаббати хеш бар ту арзонӣ доштам, то зери назари чашми Ман парвариш ёбӣ.⁽²⁾
40. (Ба ёд ор) он гоҳ, ки хоҳарат мерафт ва мегуфт: «Меҳоҳед шуморо ба касе, ки ниғаҳдорияш кунад, роҳ бинамоям?» Сипас Мо туро назди модарат бозгардонидем, баъд аз он ки дар дасти Фиръавн афтодӣ то чашмонаш равшан гардад ва ғам нахӯрад. Ва ту якеро аз марди қибтӣ ба хатогӣ бикуштӣ, пас Мо аз ғам озодат кардем ва борҳо - борҳо туро биёзмудем. Пас

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾

إِذَا وَحْيَنَا إِلَىٰ أُمَّكَ يَا مُوسَى ﴿٣٨﴾

أَن آفَدْنَاهُ فِي الْغَابِطَةِ فَلْيَلْبِقْهُ
أَلِيمٌ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذُهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ، وَأَلْقَيْتُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾

إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن
يَكْفُلُهُ، فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا
وَلَا تَحْزَنَ، وَفَتَلَّتْ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ
وَفَتَّانِكَ فَمَنُونًا فَلَبِثْتَ سِتِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
ثُمَّ جِئْتَنَا عَلَىٰ قَدَرٍ يَا مُوسَى ﴿٤٠﴾

(1) Ҳангоме, ки қудак будӣ, Мо туро аз ситами Фиръавн наҷот додем.

(2) Дар ояг сифати чашми Аллоҳ зикр шудааст, ки он лоиқ ба зоти бузург ва камоли Ўст ва бе чун ва чарост

чанд соли миёни мардуми
Мадян зистӣ. Ва акнун, эй
Мӯсо, дар ин ҳангом, ки
тақдир карда будем, омадаӣ.

41. Туро барои Худ баргузидем,
то рисолати Маро ба мардум
бирасонӣ ва амр ва наҳйи
Маро ба ҷо ораӣ.⁽¹⁾

وَأَصْطَفَعْنَاكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

42. Ту ва бародарат Ҳорун
нишонаҳои Маро бибаред,
ки ин нишонҳо далолат бар
улуҳият ва камоли қудрати
Ман ва сидқи паёмбарии ту
мекунад ва дар ёд кардани
Ман сустӣ макунад!

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَانِي
ذِكْرِي ﴿٤٢﴾

43. Ба сӯи Фиръавн бо ҳам
биравед, ки ӯ дар куфру
туғён аз ҳад гузаштааст.

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾

44. Бо ӯ ба нармӣ сухан
гӯед, шояд панд гирад ё
битарсад.

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَحْشَنِي ﴿٤٤﴾

45. Гуфтанд: «Эй Парвардигори
мо, ҳамонро аз он метарсем,
ки бар мо зулму ситам
кунад ё дар саркашӣ аз ҳад
бигузаронад».

قَالَا رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ
يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

46. Гуфт Аллоҳ барои Мӯсо ва
Ҳорун: Матарсед. Албатта
Ман бо шумо ҳастам.
Мешунавам суханони
шуморо ва мебинам корҳои
шуморо.

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمْ أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\274

47. Пас, назди $\bar{u}$ раведу
гӯед: «Мо расулони
Парвардигори туем. Бани
Исроилро бо мо бифирист
ва озорашон мадеҳ. Ба
дурустӣ, Мо нишонае аз
сӯи Парвардигорат бароят
овардаем. Ва саломат бод
аз азоби Аллоҳ касе, ки ба
хидоят пайравӣ кунад.
48. Ҳароина, ба мо ваҳй шудааст,
ки азоб барои он касест, ки
ростро дурӯғ шуморад ва аз
он (даъват ва шарият) рӯй
бартобад».
49. Гуфт Фиръавн барояшон:
«Эй Мӯсо, Парвардигори
шумо кист?»
50. Мӯсо гуфт: «Парвардигори
мо Он аст, ки бар ҳар чизе
сурати сазовори $\bar{u}$ ро дод,
сипас ба $\bar{u}$ зиндагиашро роҳ
намуд».
51. Фиръавн ба Мӯсо гуфт:
«Ҳоли қавмҳое, ки аз ин
пеш дар куфр мезистанд,
чист?»⁽¹⁾
52. Мӯсо ба Фиръавн гуфт:
«Илми он қавмҳои гузашта
назди Парвардигори ман аст
дар китобе (Лавҳул маҳфуз),
ки ғалату хато накунад

فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِبَيِّنَاتٍ مِّن
رَّبِّكَ وَالسَّلْطَنَ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنِ
كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمْ يَا مُوسَىٰ ﴿٤٩﴾

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ۖ تَرَاهُ
هُدَىٰ ﴿٥٠﴾

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

قَالَ عَلِمْنَهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَّا يَبْغِضُ رَبِّي
وَلَا يَسِيءُ ﴿٥٢﴾

(1) Мисли қавми Нӯҳ, Од, Самуд. Тафсири Бағавӣ 5\277

Парвардигори ман ва на фаромӯш созад»⁽¹⁾.

53. Ў он Зотест, ки заминро оромгоҳи шумо сохт ва бароятон дар он замин роҳхое падида овард ва аз осмон борон фиристод, то бо он об навъҳои гуногуне аз наботот бирӯёнем.
54. Бихӯред эй мардум аз покиҳое, ки Мо бароятон рӯендем ва чорпоёнатонро бичаронед. Дар ин ҳама барои хирадмандон ибратхост!⁽²⁾
55. Шуморо аз он замин офаридем ва ба он бозмегардонем ва бори дигар барои ҳисобу ҷазо аз он берун меоварем.
56. Албатта ҳамаи оёти худро ба ӯ (Фиръавн) нишон додем, вале дурӯғ баровард ва саркашӣ кард аз қабули ҳақ.
57. Фиръавн гуфт: «Эй Мӯсо, оё назди мо омадаӣ, то бо сеҳрат моро аз сарзаминамон берун сози?»
58. Мо низ дар баробари ту ҷодуе чун ҷодуи ту меоварем. Байни мову худ ваъдагоҳе дар замини ҳамвор муайян

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَوَسَّلَ لَكُم فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٥٤﴾

* مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٦﴾

قَالَ أَجِئْتَنَا بِالْحُجْرِ حَتَّىٰ مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يٰمُوسَىٰ ﴿٥٧﴾

فَلَمَّا تَبَيَّنَكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوَّىٰ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\507

(2) Тафсири Табарӣ 18\320

кун, ки на мо ваъдаро хилоф
кунем ва на ту».

59. Мӯсо ба Фиръавн гуфт:
«Ваъдагоҳи шумо рӯзи зинат,
рӯзи иди бузурге, ки мардум
худро дар он меороянд аст ва
ҳамаи мардум ба он хангом,
ки офтоб баланд гардад, гирд
оянд.⁽¹⁾

60. Фиръавн аз он чи ки Мӯсо
оварда аз ҳақ рӯй гардонду
баргашт ва ҷодугарони
хешро ҷамъ карда ва боз
омад⁽²⁾.

61. Мӯсо ба ҷодугарони
Фиръавн гуфт: «Вой бар
шумо, бар Аллоҳ дурӯғ
мабандед, ки ҳамаи шуморо
ба азобе ҳалок кунад ва ҳар
кӣ дурӯғ бандад, ба матлаб
нарасад».

62. Пас ҷодугарон ба якдигар
дар кори худ ба машварат
пардохтанд. Ва пинҳон розҳо
гуфтанд.

63. Гуфтанд: «Ин ду (Мӯсо ва
Ҳорун) ҷодугароне ҳастанд,
ки мехоҳанд ба ҷодуи хеш
шуморо аз сарзаминатон
биронанд ва дини бартари
шуморо нест кунанд.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْتَةِ وَأَنَّ مُجَشِّرَ النَّاسِ
صُحْبِي ﴿٥٩﴾

فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ﴿٦٠﴾

قَالَ لَهُمُ مُوسَىٰ وَإِنَّكُمْ أَتَّفَرُّوْا عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا فَاسْتَحْتَكُم بَعْدَآبٍ وَقَدْ خَابَ مِنْ
أَفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾

فَتَنَزَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرَأُوا النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾

قَالُوا إِنْ هَذَا إِلَّا لَسِحْرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ
يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا
بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَىٰ ﴿٦٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\324

(2) Тафсири Бағавӣ 5\280

64. Шумо тадбирҳои худ гирд оваред ва дар як саф биёед. Касе, ки имрӯз пирӯз шавад, растагорӣ ёбад».
65. Гуфтанд ҷодугарон:
«Эй Мӯсо, оё ту асоятро мепартоӣ ё ки мо аввал бипартоем?»
66. Мӯсо барояшон гуфт: «Шумо бипартоед». Ногаҳон аз ҷодуе, ки карданд, ҷунон дар назари Мӯсо омад, ки он бандҳо ва асоҳо ба сурати мор ба ҳар сӯ медавад.
67. Пас Мӯсо хештанро тарсон ёфт.
68. Мо ба Мӯсо гуфтем:
«Матарс, албатта ту баргар ҳастӣ ва ғолиб меоӣ бар ин ҷодугарон ва Фиръавн ва лашкараш⁽¹⁾.
69. Он чӣ дар дасти рост дорӣ, бипарто, то ҳар чиро, ки сохтаанд аз асо ва ресмонҳо, фуру барад. Бешак онҳо ҳар чиро, ки сохтаанд найранги ҷодугарона аст ва ҷодугар ҳеч гоҳ пирӯз намешавад».
70. (Вақте ки ҷодугарон диданд, ки ҳақ бар ҷониби Мӯсо аст). Пас ҷодугарон ба саҷда дарафтоданд. Гуфтанд: «Ба

فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ اتُّوَصَفَاءُ وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ
مَنْ أَسْتَعْلَى ﴿٦٤﴾

قَالُوا لِمُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقَى وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوْلَى
مَنْ أَلْقَى ﴿٦٥﴾

قَالَ بَلْ أَلْقَاهُ فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعَصِيْبُهُمْ يُخَيَّلُ
إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهُمَا تَسْعَى ﴿٦٦﴾

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾

قُلْنَا لَاتَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾

وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدٌ سِحْرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾

قَالُوا لِمَ السَّجْدَةُ سُبْحَانَ قَالَوْا إِنَّمَا تَرَى رَبَّ هَارُونَ
وَمُوسَى ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\337

Парвардигори Ҳоруни Мӯсо имон овардем».

71. Фиръавн гуфт: «Оё пеш аз он, ки шуморо рухсат диҳам, ба Мӯсо имон оваред? Ҳамоно ӯ бузурги шумост, ки ба шумо ҷодугарӣ омӯхтааст. Пас дастҳову пойҳоятонро аз чапу рост мебурам ва бар танаи дарахти хурмо ба доратон меовезам, то бидонед, ки азоби кадоми яке аз мо⁽¹⁾ сахттару пояндатар аст».

72. Ҷодугарон ба Фиръавн гуфтанд: «Савганд ба он Зоте, ки моро офаридааст, ки туро бар он нишонаҳои равшан, ки дидаем, беҳтар намешуморем, ба ҳар чӣ хоҳӣ, ҳукм кун, ки ривочи ҳукми ту дар зиндагии ин ҷаҳон аст ва ба наздики он зуд аз байн меравад⁽²⁾».

73. Ба дурустӣ, ки мо ба Парвардигори хеш имон овардем ва расули Ҷуро тасдиқ намудаем ва он чи ки овард ба он амал намудаем, то аз хатоҳои мо ва он ҷодугарӣ, ки моро ба он маҷбур кардӣ, даргузарад,

قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آءِذَنْ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا تُقِطَعَنَّ أَيْدِيكُمْ
وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا تُصَلِّبْنَا فِي جُدُوعِ
الْتَّخْلِ وَلِتَعْمَأَنَّ آئِنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٧١﴾

قَالُوا لَنْ نُؤْمِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالَّذِي فَطَرْنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي
هَٰذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطِيئَاتِنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَبِيرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾

(1) Азоби ман ё азоби Парвардигори Мӯсо

(2) Тафсири Бағавӣ: 5\285

ки Аллоҳ беҳтар аст аз ту эй
Фиръавн дар подош додан
ва азоби Аллоҳ пойдортар
аст.⁽¹⁾

74. Албатта, ҳар кас, ки
гунаҳкор (кофир) назди
Парвардигораш биёяд,
ҳамоно ҷаҳаннам ҷойгоҳи
ӯст, ки дар он ҷо на мемирад,
ки аз азоб халос шавад ва на
зинда мешавад, ки ҳаёти хуш
ёбад.

إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ
فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

75. Ва он, ки бо имон назди ӯ
(Парвардигор) ояд ва корҳои
шоиста кунад, пас барояшон
мартабаҳои баланд аст .

وَمَنْ يَأْتِهِهُ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ
لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

76. (Барои онҳост) бихиштҳои
ҷовидон, ки дар он ҷӯйҳо
равон аст ва абади дар он ҷо
бошанд. Ва ин аст подоши
поконе, ки худро аз палиди
ва ширк тоза намудаанд.⁽²⁾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

77. Ҳамоно ба Мӯсо ваҳй кардем,
ки бандагони Моро (бани
Исроилро) ҳангоми шаб аз
Миср бибар ва барояшон
дар баҳр гузаргоҳи хушке
бичӯй ва матарс аз Фиръавн
ва лашкари ӯ, ки бар ту даст
ёбанд ва низ аз ғарқ шудан
матарс!

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي
فَأَضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ
دَرْكًا وَلَا تَحْشَىٰ ﴿٧٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\341

(2) Тафсири Саъдӣ 1\509

78. Пас Фиръавн бо лашкараш аз паяшон равон шуд. Ва баҳр ононро чунон фаро гирифт, ки миқдори онҳоро ба ҷуз Аллоҳ ҳеҷ кас надонад, пас ҳама ғарқ шуданд ва наҷот ёфт Мӯсо ва қавмаш.⁽¹⁾
79. Ва Фиръавн қавмашро ба куфр бурда гумроҳ кард ва ҳидоят наёфт.
80. «Эй бани Исроил, ҳамоно шуморо аз душманатон наҷот додем ва бо шумо дар ҷониби рости кӯҳи Тур ваъда ниҳодем барои нузули Таврот ва бароятон манна (ширинӣ) ва салво (бедона) фурӯ фиристодем.⁽²⁾
81. Аз чизҳои покиза, ки шуморо рӯзӣ додаем, бихӯред ва аз ҳад мағузаронед дар зулм кардани якдигар, то мабодо хашми Ман ба шумо расад, ки ҳар кас, ки хашми Ман ба ӯ бирасад, ба ростӣ нобуд шудааст.
82. Ва ба ростӣ, ман бисёр омуризада ҳастам барои касе, ки тавба кунад ва имон оварад ва корҳои шоиста анҷом диҳад, он гоҳ роҳ ёбад.

فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنُ يَمْجُرُونَهُ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَاءً غَاشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

وَأَصْلَ فَرَعَوْنُ قَوْمُهُ وَمَاهَدَى ﴿٧٩﴾

يَبْنِي إِسْرَائِيلَ يَلْ قَدْ أَنْجَيْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَ
وَوَعَدْنَاكَ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ
الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَى ﴿٨٠﴾

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطَعُوا إِنِّي
فِي جِلْدِ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَخْلِلْ عَلَيْهِ
غَضَبِي فَقَدْ هَوَى ﴿٨١﴾

وَأِنِّي لَأَعْلَمُ لِمَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ
صَالِحًا ثُمَّ أِهْتَدَى ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\207

(2) Тафсири ибни Касир 5\308

83. Эй Мӯсо, чӣ чиз туро водошт, ки аз қавми худ пеш ой?»
84. Гуфт: «Онҳо ҳамонҳоянд, ки аз пайи ман равонанд. Эй Парвардигори ман, ман ба сӯи Ту шитофтам, то хушнуд гарди».
85. Аллоҳ ба Мӯсо гуфт: «Ба дурустӣ, Мо қавми туро пас аз ту бо ибодати гӯсола озмоиш кардем ва Сомири гумроҳашон сохт».
86. Мӯсо хашмгин ва пурандӯх назди қавмаш бозгашту гуфт: «Эй қавми ман, оё Парвардигоратон шуморо ваъдаҳои неку⁽¹⁾ надода буд? Оё муддати набудани ман дароз шуд ё хостед, ки хашми Парвардигоратон ба шумо фуруд ояд, ки ваъдаи маро хилоф кардед?»⁽²⁾
87. Гуфтанд: Эй Мӯсо «Мо ба ихтиёри хеш ваъдаи ту хилоф накардем. Лекин мо аз зару зевари қавми Фиръавн бардоштем. Пас онҳоро ба фармони Сомири дар оташ андохтем. Ва Сомири низ

﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمُوسَىٰ﴾ ٨٣

قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا
قَالَ يَا قَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدَّ أَحْسَنًا
أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَن يَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمُ
مَّوْعِدِي ﴿٨٦﴾

قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا
حُمِلْنَا أَوْرَادًا مِّن رَّبِّنَا أَلْقَوْمٍ فَفَدَّهَا
فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

(1) Оё ваъда надода буд, ки ӯ омурзандаи гуноҳи касонест, ки тавба карда имон оварда амали шоиста карда дар роҳи ӯ устувор бошанд ва низ ваъда дода буд ба нозил шудани китоби Таврот ва аз осмон фуру омадани «манн» ва «салво». Тафсири Табарӣ 18\350

(2) Яъне ба ибодати гӯсола машғул шуда тарки амрҳои ман намудед?

андохт он чиро ки бо худ
дошт аз хоки зери пои аспи
Чабраил алайҳиссалом⁽¹⁾.

88. Пас Сомири барои бани
Исроил ҷасади гӯсолае, ки
садои говро дошт, бисохт
ва дар фитна афтодагон ба
баъзе гуфтанд: «Ин маъбуди
шумо ва маъбуди Мӯсо.
Ва Мӯсо маъбуди худро
фаромӯш кардааст»⁽²⁾.

89. Оё касоне ки гӯсоларо
парастиш карданд
намедонанд, ки он ҳеҷ посухе
ба суҳанашон намедиҳад ва
ҳеҷ фоидаву зиёне барояшон
надорад?

90. Албатта Ҳорун низ пеш
аз баргаштани Мӯсо ба
онҳо гуфта буд: «Эй қавми
ман, шуморо ба ин гӯсола
озмудаанд, то мӯъмин аз
кофир маълум гардад.
Ҳамоно Парвардигори
шумо Аллоҳи меҳрубон
аст, аз паи ман биёед ва
дар тарки ибодати гӯсола
фармонбардори ман
бошед!»⁽³⁾

91. Бархе аз гӯсолапарастон
гуфтанд: «Мо барои
парастиши гӯсола ҳамеша

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا آلَهُمْ فَمَا لَهُمْ بَدَأُ فَيَقُولُوا
هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِمْ فَوَلَا وَلَا
يَمْلِكُ لَهُمْ صَرْعًا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا
فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي
وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ
إِلَيْنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\51.

(2) Тафсири Табарӣ 18\356

(3) Тафсири Бағавӣ 5\290

қоим хоҳем буд, то вақте ки
Мӯсо ба сӯи мо бозояд».

92. Мӯсо барои бародараш
Ҳорун гуфт: «Эй Ҳорун,
хангоме ки диди гумроҳ
шуданд, чи туро боздошт?
93. Чаро аз пайи ман наомадӣ.
Оё ту низ аз фармони ман
сарпечӣ карда будӣ?»⁽¹⁾
94. (Мӯсо даст ба риши Ҳорун ва
мӯи сари ӯ зад, вале Ҳорун
ба Мӯсо) гуфт: «Эй писари
модарам, магир аз риш ва
мӯи сари ман. Ман тарсидам,
ки агар онҳоро гузорам ва ба
сӯи ту оям, бигӯӣ: «Ту миёни
бани Исроил ҷудой афкандӣ
ва онҳоро ба гурӯҳ-гурӯҳ
ҷудо намудӣ ва гуфтори
маро рифоят накардӣ»⁽²⁾.
95. Гуфт Мӯсо барои Сомири:
«Ва ту, эй Сомирӣ, ин чӣ
коре буд, ки кардӣ?»
96. Сомирӣ гуфт: «Ман чизеро
дидам, ки онҳо онро надида
буданд⁽³⁾. Муште аз хоке,
ки паи пой аспи Ҷабраил,
баргирифтам ва дар он
қолабе, ки аз зар сохта будам
ба шакли гӯсола дар даҳонаш

قَالَ يَهُرُونَ مَا مَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿١٢﴾

أَلَا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿١٣﴾

قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي
خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿١٤﴾

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ ﴿١٥﴾

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ
قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا
وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿١٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\312

(2) Тафсири Бағавӣ 5\291

(3) Яъне Ҷабраилро дидам, ки барои ҳалоки Фиръавн омад

андохтам ва нафси бади ман
ин корро дар чашми ман
биёрост.⁽¹⁾

97. Гуфт Мӯсо барои Сомирӣ:
Бирав, дар зиндагии ин дунё
чунон шавӣ, ки пайваста
бигӯӣ: «Ба ман наздик
машав⁽²⁾». Ва низ туро ваъдаи
дигарест, дар рӯзи қиёмат, ки
аз он раҳо нашавӣ ва инак, ба
сӯи маъбуди худ, ки пайваста
ибодаташ мекардӣ, бингар,
ки онро бисӯзонем ва онро
ба дарё паҳн ва пароканда
созем.
98. Ҷуз ин нест, ки маъбуди
шумо Аллоҳ аст, ки ҳеҷ
маъбуде барҳақ ҷуз Ӯ нест ва
илмаш ҳама чизро дар бар
гирифтааст.
99. Инчунин хабарҳои гузаштгаро
аз Мӯсо ва Фиръавн ва
қавмашон барои ту эй Расул
ҳикоят мекунем. Ва ба ту аз
ҷониби Худ ин Қуръонро ато
кардем, ки он панд аст барои
шахсе ки панд мегирад.⁽³⁾
100. Ҳар кас, ки аз он Қуръон рӯй
бартобад, рӯзи қиёмат бори
гуноҳ бар дӯш мекашад.

قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ
لَا مَسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ، وَانظُرْ
إِلَى إِلَهِكَ الَّتِي ظَلَمْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا
لِنُجْرَتِهِ، ثُمَّ لَتَنَسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿١٧﴾

إِنَّمَا إِلَهُ الْكَوْكُوتِ الَّذِي لآ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَسِعَ
كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٨﴾

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ
ءَاتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿١٩﴾

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وِزْرًا ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\313

(2) Яъне гуфта шудааст, ки агар бо касе ҳамнишин мешуд, ҳар ду ро таб мегирифт. Тафсири Бағавӣ 5\292

(3) Тафсири Саъдӣ 1\512

101. Дар он азоб ҳамеша бимонад. Ва бори рӯзи қиёмат барояшон бори бадест!
102. Рӯзе, ки дар сур дамида шавад ва гунаҳкоронро дар он рӯз кабудранг гирд оварем, ки рангу чашмонашон аз шиддати ҳавли қиёмат тағйир ёбад⁽¹⁾.
103. Охиста бо ҳам сухан мегӯянд, ки даҳ шабонарӯз беш дар дунё наистодаед.
104. Мо бар гуфтори пинҳон ва ошкори онон огоҳгарем, он гоҳ ки неқӯравиштарини онҳо аз саҳтии рӯзи қиёмат фаромӯш карда мегӯяд: «Ҷуз як рӯз наистодаед»,
105. Туро эй Расул, қавмат аз кӯҳҳо мепурсанд, ки оқибати онҳо дар рӯзи қиёмат чӣ мешавад? Бигӯ: «Парвардигори ман ҳамаро аз ҷояшон пароканда ва яксон месозад.⁽²⁾»
106. Ва онҳоро ба замин ҳамвор мегардонад;
107. дар он ҳеч қачиву пастиву баландӣ намебинӣ.

خَلْدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا ﴿١١﴾

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ
يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٢﴾

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَيْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٣﴾

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْأَتُهُمْ
طَرِيقَةً إِنْ لَيْتُمْ إِلَّا أَيُّومًا ﴿١٤﴾

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي
نَسْفًا ﴿١٥﴾

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٦﴾

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\315

(2) Тафсири Саъдӣ 1\513

108. Дар он рӯз ҳама аз пайи он доъӣ (Исрофил), мераванд ки дар он пайравӣ ҳеҷ қачӣ набошад. Ва садоҳ дар баробари Аллоҳи меҳрубон паст мешаванд пас, ба ҷуз паст чизе нашунавӣ.
109. Дар он рӯз шафоъати ҳеҷ касе фоида надихад, магар онро, ки Аллоҳи меҳрубон иҷозат диҳад ва суҳанашро биписандад ва он иҷозат додашудагон; паёмбарон ва бандағони наздики Аллоҳ бошанд.⁽¹⁾
110. Аллоҳ ҳар чиро дар пеши рӯи онҳост аз амри қиёмат ва ҳар чиро дар пушти сарашон аст аз амри дунё, медонад ва илми онон (инсонҳо) Ёро дарбар нагирад.
111. Ва чехраҳо дар баробари Аллоҳи зиндаи поянда⁽²⁾ мутеъ мешавад ва ба дурустӣ, касе, ки бори ситамро бар дӯш дошта бошад, ноком мегардад.
112. Ва ҳар кас, ки корҳои шоиста кунад ва мӯъмин бошад, набояд аз ҳеҷ ситаме ва нуқсоне битарсад.⁽³⁾

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَأَعْوَجَ لَهُ، وَخَشَعَتِ
الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ
الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ، قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يُحِيطُونَ بِهِ، عِلْمًا ﴿١١٠﴾

*وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ
مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\513

(2) Яъне, намемирад ва ҳама чизро тадбир мекунад ва мӯҳтоҷ ба касе нест

(3) Аллоҳ рӯзи қиёмат мегӯяд: «Ба қаҳру саҳти намегирам, валекин байни ману шумо адл асту на зулм» Тафсири Табарӣ 18\380

113. Ҳамчуноне ки дар ин сура баён намудем инчунин ин Қуръонро ба забони арабӣ нозил кардем ва дар он бим додан ва тарсониданро бо шеваҳои гуногун баён кардем, шояд битарсанд ё Қуръон барои онҳо пандеро падида оварад то ибрат ва панд бигиранд.⁽¹⁾

114. Пас Аллоҳ баландқадр аст (аз ҳама айбу нуқсон пок аст) Подшоҳи барҳақ аст! ҳама чиз зери тасарруфи Ўст, савобу азобаш ҳақ аст. Ва эй Расул, пеш аз он ки ваҳй ба поён расад, дар хондани Қуръон шитоб макун⁽²⁾. Ва бигӯ: «Эй Парвардигори ман, ба илми ман бияфзой».

115. Ва ба дурустӣ, Мо пеш аз ин бо Одам паймон бастем, ки аз дарахт чизе нахӯрад ва барояш гуфтем, ки шайтон душмани ту ва душмани ҳамсарат аст, пас шуморо аз ҷаннат берун накунад, ки бадбахт шавӣ вале фаромӯш карда шайтонро итоъат кард ва босабраш наёфтем.⁽³⁾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ
مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ
ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

فَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْمُنْتَقِلُ وَلَا تَعْجَلْ
بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ
وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَتَنَىٰ وَوَعَدْنَا
مُحَمَّدًا وَعَرْفَمَا ﴿١١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\297

(2) Ҳангоме ки Чибраил ба ту Қуръонро мехонад, шитоб макун, балки сабр кун, то аз хондани он фориг шавад. Тафсири Саъдӣ 1\514

(3) Тафсири Табарӣ 18\383

116. Ва он гоҳ, ки ба фариштагон гуфтем: «Одамро сачдаи таҳийя ва икром кунед». Пас, ҳама сачда карданд, магар Иблис сар печид.
117. Гуфтем: Эй Одам, ҳамонро ин душмани ту ва ҳамсари туст, шуморо аз бихишт берун накунад, ки бадбахт шавӣ,
118. ки албатта, ту дар бихишт на гурусна мешавӣ ва на бараҳна мемонӣ
119. ва на ташна мешавӣ ва на дучори тобиши офтоб.
120. Пас шайтон васвасааш карду гуфт: «Эй Одам, оё туро ба дарахти ҷовидонӣ ва мулки заволнопазир роҳ бинамоям?»⁽¹⁾
121. Пас аз он дарахт Одам ва Ҳавво хӯрданд ва шармгоҳашон дар назарашон падидор шуд. Ва ҳамчунон барги дарахтони бихиштро бар худ мечаспониданд, то шармгоҳи худро бипӯшонанд, вале Одам ба Парвардигори хеш осӣ шуд ва роҳ гум кард.
122. Сипас Парвардигораш ўро баргузид ва тавбаашро бипазирофт ва ҳидояташ кард.

وَاذْقُنَا الْمَلَأِكَةَ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَارْتَدِكِ
فَلَا يُخْرِجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١١٧﴾

إِنَّ لَكَ الْأَجْوَعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى ﴿١١٨﴾

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى ﴿١١٩﴾

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ
أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةٍ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا
وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ وَقَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

(1) Агар бихӯрдӣ ҷовидон дар он бимондӣ ва намири. Тафсири Саъдӣ 1\514

123. Гуфт Аллоҳ ба Одам ва Ҳавво: «Шумо ҳар ду аз бихишт фуруд оед, дар ҳоле, ки душмани ҳамдигар ҳастед! Пас агар аз ҷониби Ман шуморо роҳнамоӣ омад, ҳар кас аз он роҳнамоии ман пайравӣ кунад, на гумроҳ мешавад ва на ба ранҷ меафтад.

124. Ва ҳар кас, ки аз ёди Ман рӯй гардонад, зиндагиаш танг шавад дар ҳаёти дунё, агарчанде молу давлат дошта бошад ҳам ва дар рӯзи қиёмат нобино зиндааш созем».

125. Гӯяд он гунаҳкор: «Эй Парвардигори ман, чаро маро нобино зинда кардӣ ва ҳамоно ман дар дунё бино будам?»

126. Аллоҳ гӯяд: Ҳамчунон ки ту оёти Моро фаромӯш кардӣ, рӯй тофтӣ ва имон наовардӣ, пас инчунин имрӯз худ фаромӯш карда шавӣ ва дар азоб гирифта шавӣ⁽¹⁾.

127. Инчунин исрофкорон ва касонеро, ки ба оёти Парвардигорашон имон намеоваранд, дар дунё ҷазо медиҳем. Ва албатта, азоби

قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ فِيمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ
اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً
ضَنْكًا وَنَحْسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا وَكَذَلِكَ
الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَهُ يُؤْمِنُ بِآيَاتِ
رَبِّهِ وَعَلَيْهَا لَتَائِفُهُ أَوْ يَنْتَهَى ﴿١٢٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\516

охират аз азобе, ки дар дунёву қабр азоб карда мешавад саҳтгару пойдоргар аст!⁽¹⁾

128. Ва барои онон баён накард, ки пеш аз онҳо бисёре аз мардумонро нобуд кардем, ки акнун онҳо дар маҳалли сукунаташон роҳ мераванд? Бегумон дар ин амр нишонаҳое барои хирадмандон аст.

129. Ва агар аз пеш ваъдае аз Парвардигорат сурат нагирифта ва мавъиди мушаххас муқаррар нашуда буд,⁽²⁾ бидуни шак азоби онҳо дар ҳамин дунё лозим мешуд.

130. Пас бар он чӣ меғӯянд, сабр кун ва Парвардигоратро пеш аз тулӯби хуршед ва пеш аз ғуруби он ба покӣ ва ситоиш ёд кун. Ва дар соатҳои шаб ва аввалу охири рӯз низ ба покӣ ёд кун. Шояд бо анҷоми ин амалҳо савоб дода шавӣ ва хушнуд гардӣ.

131. Ту ба онҳо (мушрикони ва амсолашон) нанигар, ки гурӯҳҳое аз онҳоро ба он аз ороиши зиндагии дунё

أَفَلَا يَهْدِي لَهُمْ كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
يَمْسُونَ فِي مَسَلِكِهِمْ^{١٢٨} إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّأُولِي النَّهْيِ

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزِمَامَا
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ
الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ

وَلَا تَمَدَّنْ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا
مِّنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرَرَّفُ
رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَقْبَىٰ

(1) Тафсири Бағавӣ 5\302

(2) Яъне, Аллоҳ касеро азоб намедихад, магар баъди барпо кардани ҳуҷҷат ва ба муддати муайян, вагарна бо азоб ногаҳон ҳалокашон мекард. Тафсири ибни Касир 5\325

бахраманд сохтаем, то онҳоро дар он биозмоем. Ризқи Парвардигорат ва савобаш беҳтар аст аз он чи ки бахрамандашон сохтаем дар дунё ва пойдортар аст!⁽¹⁾

132. Эй Паёмбар, аҳли худро ба намоз фармон деҳ ва худ дар адои он кор сабрро пеша гир. Аз ту рӯзӣ намехоҳем. Мо ба ту рӯзӣ медиҳем. Ва оқибати хайр дар дунёву охират аз они парhezгорон аст.

133. Ва кофирон гуфтанд: «Чаро мӯъџизае аз Парвардигораш барои мо намеоварад?» Оё далели равшан аз он чи дар китобҳои пешин аст, ба онҳо нарасидааст?

134. Агар кофиронро пеш аз омадани паёмбаре азобашон мекардем, мегуфтанд: «Эй Парвардигори мо, чаро расуле бар мо нафиристодӣ, то пеш аз он ки ба хориву расвой афтем, аз оёти Ту пайравӣ мекардем?»

135. Бигӯ эй Расул барояшон: «Ҳама мунтазиранд, пас шумо низ мунтазир бимонед. Ба зудӣ хоҳед донист; чи касоне ба роҳи рост буданд ва чи касоне роҳ ёфтаанд».

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

وَقَالُوا لَوْلَا يَا نَسِيبَايَايَةَ مِنْ رَبِّهِ أَوْلَم تَأْتِيهِمْ بَيِّنَةٌ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ وَنَحْنُ زِي ﴿١٣٤﴾

قُلْ كُلُّ مُرْتَضٍ فَرِحَ بِصَوْنِهِ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ﴿١٣٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\516

Сураи Анбиё (Паёмбарон)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 112 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Рӯзи ҳисоби мардум наздик шуд ва он кофирон бо вучуди ин ҳам дар ғафлат рӯйгардонанд.
2. Аз сӯи Парвардигорашон барояшон ҳеҷ панди тозае наёмад, ҷуз он ки онро ба шӯҳӣ мешунаванд ва ба бозӣ мегиранд.
3. Дар ҳоле, ки дилҳояшон аз Қуръон дар ғафлатаст ва ба шаҳватҳои дунё машғул шудаанд. Ва он ситамкорони Қурайш сар ба гӯши якдигар ниҳоданду пинҳонӣ гуфтанд: «Оё ин мард ҷуз ин аст, ки инсоне монанди шумост?»⁽¹⁾ Оё бо он ки ба чашми худ ҳақиқатро мебинед, ҳамчунон аз паи ҷоду меравед?»
4. Гуфт Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Парвардигори ман ҳар суханеро, ки дар осмону замин бошад медонад; ва

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا
أَسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

لَا هَيْبَةَ فَالِقُ لُبِّهِمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا أَهْلَ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ
السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

(1) Яъне, бо ин гуфтор меҳостанд, ки мардумро аз имон овардан ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам боздоранд. Тафсири ибни Касир 5\332

Ў шунаво аст ба гуфтори шумо ва доно аст бар ҳоли шумо».

5. Балки кофирон гуфтанд: «Ин Қуръон хобҳои парешон аст ё ки гӯянд Муҳаммад аз назди худ дурӯғ барбаствааст, балки гӯянд ӯ шоирест. Ва агар бихоҳад, ки мо ўро тасдиқ намоем. Пас барои мо аз он гуна, ки ба паёмбарони пешин дода шуда буд, мӯъҷизае биёварад».⁽¹⁾
6. Пеш аз онҳо (яъне кофирони Макка) мардуми шаҳреро, ки ҳалок кардем, имон наёварда буданд. Оё инҳо (кофирони Макка) имон меоваранд?⁽²⁾
7. Ва нафиристодем пеш аз ту эй Расул магар паёмбаронеро, ки ваҳй фиристодем ба сӯяшон аз мардони башарият буданд на фариштагон. Ва агар худ намедонед эй мушрикони Қурайш, пас аз уламои аҳли китоб бипурсед, ки оё паёмбарон башар буданд?⁽³⁾

بَلْ قَالُوا أَضَعَفْتُ أَحْلَمٍ بَلْ أَفْتَرْتَهُ بَلْ
هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَاتٍ كَمَا أُرْسِلَ
الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

مَاءَ أَمِنَتْ فَبَلَهُمْ مِنْ قَرِينَةٍ أَهْلَكْتَنَهَا
أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ
فَقَسَّوْا أَهْلَ الدِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا
تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

(1) Ба монанди шутури Солеҳванишноаҳое, ки ба Мӯсова Исо алайҳимуссалом дода шуда буд Тафсири Саъдӣ 1\518

(2) Тафсири Бағавӣ 5\311

(3) Аз ин оят чунин қобида бар меояд, ки агар инсон чизеро аз масоили дини нафаҳмад бояд аз олимони собит қадам дар илм бипурсад. Тафсири Саъдӣ 1/441

8. Ва Мо Паёмбаронро ба сурати ҷасадҳое, ки таъом нахӯранд, наофаридаем ва онҳо ҷовидона ҳам набуданд.
9. Сипас ваъдаи хешро дар ҳаққи онҳо рост гардонидем⁽¹⁾ ва онҳову ҳар касро, ки хостем, наҷот додем ва аз ҳад гузарандагонро (яъне мушрикнро) ҳалок кардем.
10. Ба дурустӣ, китобе (Қуръон) барои шумо нозил кардаем, ки дар он иззат ва шарафи шумост. Оё ба ақл дарнамеёбед чӣ ба шумо нафъ меоварад ва чӣ зарар?⁽²⁾
11. Ва чӣ бисёр аҳолии ободихоеро, ки ситам карда буданд, ҳалок кардем ва ба ҷояшон мардуми дигаре аз нав пайдо кардем.
12. Чун ситамкорон азоби моро диданд, ногаҳон онҳо аз он ҷо мегурехтанд.
13. Пас ба онон нидо карда шавад. Магурезед ва ба сӯи маконе, ки дар он ба шумо осудагӣ дода шуд ва ба сӯи хонаҳои хеш, ки ба он фахр мекардед бозгардед, то бувад, ки пурсида шавед

وَمَا جَعَلْنَا لَهُمْ جَسَدًا لَّا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَجْمَعُنَاهُمْ وَمِنْ نَسَائِهِمْ
وَأَهْلِكْنَاهُمْ أَتَى الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَوْمٍ كَانَتْ ظِلْمَةً
وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهُمُ قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

فَلَمَّا أَحْسَبُوا أَنَّ سَنَاءً إِذَا هُمْ مِنْهَا
يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

لَا تَرْكُضُوا وَأَرْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ
وَمَسْكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٣﴾

(1) Яъне, ваъда додем онҳоро бо ҳалок кардани душманонашон. Тафсири Бағавӣ 5\311

(2) Тафсири Саъдӣ 1\519

аз дунёатон чизеро! Ин нидо барои истехзо гуфта мешавад, чунки вақт тамом шуд ва азоби Аллоҳ онҳоро фаро гирифт.⁽¹⁾

14. Он замон ба гуноҳи худ иқрор шуда гуфтанд: «Вой бар ҳоли мо, албатта мо ситамкор будем!»⁽²⁾

قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

15. Ва пайваста ин фарёди онҳо хоҳад буд, то ин, ки онҳоро монанди гиёҳони даравшуда мегардонем.

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خِلْمِيَّينَ ﴿١٥﴾

16. Мо ин осмону замин ва он чиро миёни он ду ҳаст, барои шӯхӣ ва бозӣ наофаридаем. Балки бар шумо хучҷате гардондем, то шумо панд бигиред ва бидонед, ки он Зоте, ки биёфарид инҳоро, чизе Ёро монанд нест ва ибодат ҷуз барои Ё ба дигар кас шоиста нест.⁽³⁾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينٍ ﴿١٦﴾

17. Агар мехостем, ки бозичае бигирем, (яъне мехостем, ки ҳамсар ё фарзанде бигирем) қатъан чизе муносиби худ интиҳоб мекардем, агар анҷомдиҳандаи ин кор мебудем. Вале ин корро намекунем, зеро Аллоҳ ба

لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمْ آلًا فَآتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\312

(2) Тафсири Саъдӣ 1\520

(3) Тафсири Табарӣ 18\419

ҳамсар ва фарзанд мӯҳтоҷ нест.⁽¹⁾

18. Балки ҳақро бар сари ботил мезанем, то онро дар ҳам кӯбад ва ба ногоҳ ботил нобуд мешавад. Ва вой бар шумо эй мушрикони аз он чӣ ба Аллоҳ нисбат медиҳед.
19. Аз они ӯст, ҳар кӣ дар осмонҳову замин аст. Ва фариштагоне, ки дар назди ӯ ҳастанд, аз парастии ӯ сар наметобанд ва хаста намешаванд.⁽²⁾
20. Ҳамеша шабу рӯз тасбеҳ мегӯянд; сустӣ намеварзанд.
21. Оё мушрикони дар замин маъбудонеро гирифтаанд, ки мурдагонро аз гӯр бармеангезанд?
22. Агар дар замини осмон маъбудоне ҷуз Аллоҳи барҳақ мебуд, ҳар ду (яъне, замини осмон) табоҳ мешуданд. Пас Аллоҳ, Парвардигори Арш аст, аз ҳар чӣ ба ӯ сифат мекунад, пок аст.
23. Аллоҳ таъоло аз он чи, ки ҳукм мекунад,

بَلْ نَقْدِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ، فَإِذَا هُوَ رَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

يَسْتَحِينُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْسِرُونَ ﴿٢١﴾

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسَحَحَ اللَّهُ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

لَا يَسْتَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْتَلُونَ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\420

(2) Пас чи гуна қоиз мешавад, ки аз офаридахоҷаш чизеро ба ӯ шарик оварда шавад. Тафсири Саъдӣ 1\520

пурсида намешавад ва ҳамаи онҳо аз гуфтору кирдорашон пурсида мешаванд.⁽¹⁾

24. Оё ин мушрикони ғайр аз Ӯ (Аллоҳи барҳақ) маъбудоне гирифтаанд, ки на фоида меоранд ва на зарар ва на зинда мегардонанд ва на мемиронанд? Биғӯ эй Паёмбар: «Ҳуҷҷати худ биеваред. Дар ин китоб сухани касонест, ки бо ман ҳастанд аз умматони ман ва сухани касоне, ки пеш аз ман будаанд аз умматони гузашта», балки бештарашон ҳақро намедонанд ва аз рӯи ҷаҳолат ва тақлид ширк меоранд, пас аз он рӯй мегардонанд.⁽²⁾

25. Мо пеш аз ту эй Расул, ҳеч паёмбаре нафиристодем, магар он ки ба ӯ ваҳй кардем, ки ҷуз Ман маъбуди барҳақ нест. Пас, ба ихлос Маро бипарастед.

26. Ва мушрикони гуфтанд, ки Аллоҳи меҳрубон фарзанд ихтиёр кардааст⁽³⁾, пок аст Ӯ. Балки онон (фариштагон

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَ كُمْ هَذَا كَرُمًا مَعِيَ وَذِكْرًا مَن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\521

(2) Тафсири ибни Касир 5\337

(3) Яъне мепиндоранд, ки фариштагон духтарони Аллоҳанд.

дар назди Аллоҳ) бандагоне
гиромӣ ҳастанд⁽¹⁾.

27. Дар суҳан гуфтан бар Аллоҳ
пешдастӣ намекунанд ва ба
фармони ӯ кор мекунанд.

28. Аллоҳ медонад ҳар чӣ дар
баробари фариштагон
аст ва ҳар чӣ пушти сари
онҳост⁽²⁾. Ва онон шафъоат
намекунанд, магар барои
касе, ки Аллоҳ аз ӯ хушнуд
шудааст ва аз тарси ӯ
харосонанд.

29. Ҳар кас аз онҳо
(фариштагон), ки бигӯяд:
«Ман ғайри ӯ Аллоҳи
барҳақам», ҷаҳаннамро
сазои ӯ мегардонем ва
ситамкоронро чунин ҷазо
медихем.

30. Оё кофирон намедонанд, ки
осмонҳову замин фуру баста
буданд, на борон аз осмон
меборид ва на гиёҳ аз замин
мерӯид, пас Мо онҳоро ба
қудрати худ кушодем⁽³⁾. Ва
ҳар чизи зиндаеро аз об
падид овардем? Чаро имон
намеоваранд?⁽⁴⁾

لَا يَسْتَفْتُونَہٗ بِأَلْقَوْلِہُمْ بِأَمْرٍ
يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيہُمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ أَرَادْنَا وَہُمْ مِنْ
خَشِيَّتِيہٗ مُشْفِقُونَ ﴿١٨﴾

* وَمَنْ يَقُلْ مِنْہُمْ إِنِّي إِلَٰهٌ مِنْ دُونِہٖ
فَذَٰلِكَ نَجْزِيہُ جَهَنَّمَ كَذَٰلِكَ نَجْزِي
الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كَأَنَّا نَفَاقَتْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا
مِنَ الْمَآءِ كُلِّ شَيْءٍ حَيًّا أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Саъди 1 \ 521

(2) Яъне, аъмоли гузашта ва ҳоли гузаштаи онҳоро медонад

(3) Аз осмон боронро фуруд овардем ва аз замин гиёҳро баровардем

(4) Тафсири Саъди 1 \ 522

31. Ва бар рӯи замин кӯхҳои устувор биёфаридем, то замин қарор гирад ва онҳоро наларзонад. Ва дар миёни он кӯхҳо роҳҳои кушоде ба вучуд овардем, то бувад, ки онҳо роҳ биёбанд.

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ تُمِيدَ بِهِمْ
وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
يَهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

32. Ва осмонро сақфе барои замин бе сутун нигоҳдошташуда сохтем ва боз ҳам кофирон аз нишонаҳои он рӯи мегардонанд ва тафаккур дар нишонаҳои осмон намекунанд; монанди офтоб, маҳтоб ва ситораҳо.⁽¹⁾

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَّحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ
آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٢٢﴾

33. Ва Ёст он Аллоҳе, ки шабу рӯз ва офтобу мохро биёфарид, ки ҳар яке дар мадори муайяне шино мекунанд,

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٢٣﴾

34. Мо пеш аз ту эй Расул ҳеч инсонеро ҷовидон насохтаем. Оё агар ту бимири, онҳо ҷовидон бимонанд?⁽²⁾

وَمَا جَعَلْنَا لِلْبَشَرِ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَفَإِنَّ مِنْتَ
فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٢٤﴾

35. Ва ҳар инсоне мазаи маргро мечашад ва шуморо ба тариқи имтиҳон ба сахтию осудагӣ гирифта мекунем; ва ба сӯи Мо барои ҳисобу ҷазо бозгардонида мешавед.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ
وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\522

(2) Ин оят ҳуччат аст бар ботил будани сухани касоне, ки мепиндоранд Хизр алайҳиссалом зиндааст. Тафсири Саъдӣ 1\523

36. Ва чун кофирон туро эй
Расул бубинанд, ҷуз ба
тамасхур туро наменигаранд;
ва бо ҳамдигар мегӯянд:
«Оё ин шахс аст, ки
маъбудонатро ба бадӣ
ёд мекунад?» Ва инҳо худ
аз ёди Аллоҳи меҳрубон
ва неъматҳояш ва он чи
нозил кардааст аз Қуръон
мункиранд.

37. Одамӣ, шитобкор офарида
шудааст. Ва қурайшиҳо
саркашона ба фурӯд омадани
азоб шитоб намуданд, вале
Аллоҳ таъоло бимашон
карда фармуд: Зуд аст, ки
оёти (азоби) худро ба шумо
нишон хоҳам дод. Пас шитоб
макунед.

38. Ва кофирон масхара
карда мегӯянд: «Агар рост
мегӯед, пас он ваъдаи азоб
кучост?»⁽¹⁾

39. Агар кофирон сурати ҳоли
он вақтро медонистанд,
ки оташро аз рӯи хеш ва
аз пушти хеш боздошта
наметавонанд ва ба
онҳо нусрат дода
намешавад, ҳароина
бар ақидаи куфрашон
намеистоданд ва бар

وَإِذْ أَرَأَيْتَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَسْجُدُونَكَ
إِلَّا هُرُوقًا أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ الْهَيْتَكَ
وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمَنَ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا
يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَن
ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\444

зарари худ талаби шитоби азоб намекарданд.⁽¹⁾

40. Балки азоби рӯзи қиёмат ногаҳон ба онҳо биёяд, пас онҳоро ҳайрон гардонад ва онро дафъ карда натавонанд ва барояшон мӯҳлат дода намешавад, то тавба кунанд.
41. Ба дурустӣ, Паёмбаронеро, ки пеш аз ту буданд, низ ба масхара гирифта буданд, вале азобе, ки масхарааш мекарданд, бар сари масхаракунандагон фуруд омад.
42. Бигӯ эй Расул барои онон, ки шитоб мекунанд дар азоб: «Кист, он ки шуморо шабу рӯз аз азобу қаҳри Аллоҳи меҳрубон нигоҳ медорад?» Балки онҳо аз ёд кардани Парвардигорашон ва Қуръон рӯйгардонанд.⁽²⁾
43. Оё барои мушрикони маъбудоне ҳастанд ғайри мо, ки муҳофизат мекунанд онҳоро аз мусибатҳо, ҳол он ки худро ёри дода наметавонанд, пас чи гуна пайравонашонро ёри медиҳанд? Ва онҳо аз азоби Мо маҳфуз наменонанд.

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾

وَلَقَدْ آسَأْتَهُزِّيَ يُرْسِلُ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

قُلْ مَنْ يَكْفُرُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِتْنَا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\445

(2) Тафсири Бағавӣ 5\320

44. Балки Мо онҳо ва падаронашонро баҳраманд кардем, то муддати умрашон дароз шуд. Вале кофирон бо молу фарзанд ва ҳаёти дарозашон мағрур шуда бар куфрашон боқӣ монданд ва гӯё, ки азоб дода намешаванд. Оё ин мушрикони, ки шитоби азоби Аллоҳ мекунанд намебинанд, ки Мо пайваста ба суроғи сарзамини куфр меоем, ки онро аз атроф ва доманаҳояш мекоҳем? Оё онҳо пирӯзанд ё Мо?⁽¹⁾

45. Бигӯ эй Расул барои он гуяндгоне, ки аз ту талаб мекунанд, то барояшон нишонае биёварӣ: «Ман шуморо бо ваҳӣ (Қуръон) бим медиҳам», вале одамони карро (яъне кофирон) чун бим диҳанд, садоро намешунаванд.⁽²⁾

46. Ва агар андаке аз азоби Парвардигорат ба онҳо (кофирон) бирасад, бар гуноҳи худ иқроп шаванд ва хоҳанд гуфт: «Вой бар мо, ба дурустӣ, ки мо ситамкор будаем!»⁽³⁾

بَلْ مَتَّعْنَا هَهُؤُلَاءِ وَاَبَاءَهُمْ حَتَّىٰ طَال
عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا أَنَا
الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ
الْعَالِيُونَ ﴿٤٤﴾

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ
الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَيْنَ مَسْتَهْمُهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\449

(2) Тафсири Табарӣ 18\449

(3) Тафсири Бағавӣ 5\321

47. Барои рӯзи қиёмат тарозуҳои аддро омода мекунем ва ба ҳеҷ кас чизе (камтарин) ситам намешавад. Агар чи амале ба вазни як хардал⁽¹⁾ ҳам бошад, ба ҳисобаш меоварем, ки мо ҳисобро басандаем!
48. Ва ба дурустӣ, ки ба Мӯсо ва Ҳорун ҳуччат ва нусрате додем бар ғолиб омадани душманашон ва низ китоби (Тавротро) додем, ки ҳаққу ботилро аз якдигар ҷудо мекунад ва он равшаниву панд аст барои парҳезгорон.⁽²⁾
49. Онон, ки аз Аллоҳи хеш ғоибона метарсанд ва аз рӯзи қиёмат ҳаросноканд.
50. Ва ин Қуръоне, ки нозил кардаем бар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам он пандест барои касе, ки панд мегирад ва амал ба он мекунад ва бисёр фоидаовару бобаракат аст. Оё шумо мункири он ҳастед?⁽³⁾
51. Ва ба таҳқиқ Мо пеш аз ин додем ба Иброҳим ҳидоят ва роҳёбиашро, ки мардумро ба

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنْ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

* وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسُودَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِدِينِهِ عَلِيمِينَ ﴿٥١﴾

(1) Донаи сипандон (ҳазориспанд)

(2) Тафсири Бағавӣ 5\322

(3) Тафсири Табарӣ 18\454

он даъват намуд ва ба аҳволи
ӯ доно будем.⁽¹⁾

52. Он гоҳ, ки ба падараш ва
қавмаш гуфт: «Ин бутҳое, ки
худ сохтаед ва парастии
онҳоро лозим гирифтаед,
чистанд?»

53. Гуфтанд: «Падаронамонро
дидем, ки онҳоро
мепарастиданд».

54. Иброҳим барояшон
гуфт: «Албатта, шумо ва
падаронатон дар гумроҳии
ошкоро будаед».

55. Гуфтанд: «Барои мо сухани
ҳаққе овардаӣ ё аз касони
шӯхикунандаву бозингар
ҳастӣ?»

56. Иброҳим барояшон гуфт:
«Балки ҳақро овардаам
ва шуморо даъват ба
ибодати Вай мекунам,
балки Парвардигори шумо,
Парвардигори осмонҳову
замин аст. Он зотест, ки
онҳоро биёфаридааст. Ва
ман бар ин сухан, ки меғӯям,
гувоҳӣ медиҳам.»⁽²⁾

57. Ва ба Аллоҳ савганд, баъде
ки шумо биравед, чораи ин
бутонатонро хоҳам кард».

إِذْ قَالَ لِأَيِّهِمْ وَقَوْمِهِمْ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ
الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٥٤﴾

قَالُوا أَلَجئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي
فَطَّرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ
تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\525

(2) Тафсири Табарӣ 18\456

58. Пас Иброҳим онҳоро пора–пора кард. Магар бузургтаринашонро, шояд, ки қавмаш ба сӯи ӯ рӯчӯъ кунанд ва аз ӯ бипурсанд, то ҷавоб додан натавонад ва гумроҳиашон баён гардад ва ҳуҷҷат бар онҳо барпо шавад.⁽¹⁾

59. Қавми Иброҳим гуфтанд: «Чӣ кас ба маъбудони мо чунин кардааст? Албатта, ӯ аз ситамкорон аст!»

60. Касоне, ки шунида буданд Иброҳим савганд ёд кардааст ва ба бутҳояшон чорае мебинад, гуфтанд: «Шунидаем, ки ҷавоне ба номи Иброҳим ба бадӣ аз онҳо сухан мегуфтааст».⁽²⁾

61. Сардорони қавм гуфтанд: «Иброҳимро ба назди мардум биёваред, то бошад, ки онҳо шаҳодат диҳанд».

62. Гуфтанд: «Эй Иброҳим, оё ту бо маъбудони мо чунин кардай?»

63. Иброҳим гуфт: «Балки бути бузургтаринашон чунин кардааст. Агар сухан меӯянд, аз онҳо бипурсед».

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلا كَثِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ
إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآيَاتِنَا إِنَّهُ وَكِن
الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

قَالُوا سَمِعْنَا فَتَى يَدْعُهُمْ يُقَالُ لَهُ
إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى آتِينَ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

قَالُوا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآيَاتِنَا
يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ بَعْضُهُمْ هَذَا فَاسْتَوْهَمُوا
كَأَنَّهُمْ يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\526

(2) Тафсири ибни Касир 5\349

64. Чун гумроҳиашон зоҳир шуд бо худ омаданд ва гуфтанд: «Бегумон шумо худ ситамкор ҳастед».
65. Он гоҳ ба ҳайрат сар фуру доштанд ва боз ба саркашии худ бозгашта гуфтанд: «Ту худ медонӣ, ки инҳо суҳан намегӯянд».
66. Иброҳим барояшон гуфт: «Оё ғайри Аллоҳ чизеро мепарастед, ки шуморо на фоида мерасонад, на зиён.
67. Вой бар шумо ва вой бар чизҳое, ки ба ҷои Аллоҳ мепарастед. Оё хирад намеварзед?
68. Чун ҳақ зоҳир шуд ва ҳуҷҷаташон ботил гашт, гуфтанд: «Агар мехоҳед коре бикунед, ӯро бисӯзонед ва маъбудони худро нусрат диҳед».
69. Гуфтем: «Эй оташ, бар Иброҳим сард ва саломат бош!»⁽¹⁾
70. Қавмаш мехостанд барои Иброҳим макре биандешанд, вале Мо онҳоро зиёнқортарини мардум намудем.

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا لَإِنَّا لَنَكْمُرُ
أَنفُسَنَا الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

ثُمَّ نَكْسُوا عَلَيْنَا وَسِهْمٌ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا
هَٰؤُلَاءِ يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا
يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

أَفِي لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا احْرَقُوهُ وَأَنْصُرُوا اللَّهَ تَعَالَىٰ إِن كُنْتُمْ
فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾

فَلَمَّا يَسْتَأْذِنُ كُونِ بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ
إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

(1) Пас Иброҳим на зарар дид на осеб

71. Ва наҷот додем Иброҳим ва Лутро аз душманашон Намруд ва қавмаш аз сарзамини Ироқ ба сӯи сарзамини Шом, ки дар он барои ҷаҳониён баракат ниҳодаем,⁽¹⁾
72. Ва ба Иброҳим Исҳоқро ва илова бар он наберае, чун Яъқубро бахшидем. Ва ҳамаро аз шоистагон гардонидем.
73. Ва ҳама Иброҳиму Исҳоқ ва Яъқубро пешвоёне сохтем, ки ба амри Мо ҳидоят мекарданд. Ва анҷом додани корҳои нек ва барпой доштани намоз ва додани закотро ба онҳо ваҳй кардем ва ҳама парастандаи Мо буданд.
74. Ва ба Лут ҳукму илм додем ва ӯро аз деҳае (Садум), ки мардумаш корҳои палид мекарданд, наҷоташ бахшидем. Ҳароина ба сабаби анҷом додани корҳои нопок ва мунқар онҳо мардуми баду фосиқ буданд!⁽²⁾
75. Лутро дар раҳмати хеш дохил кардем, ки албатта ӯ аз шоистагон буд.

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْتَدُونَ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِمَا وَقَامَ الصَّلَاةَ وَارْزُقِي مِنَ الرِّزْقِ وَكَانُوا لَنَا عِبْدِينَ ﴿٧٣﴾

وَلُوطًا أَتَيْنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\468

(2) Тафсири Бағавӣ 5\331

76. Ва Нӯхро ёд кун эй Расул,
ки пеш аз ту ва пеш аз
Иброҳиму Лут, Моро нидо
кард. Пас, дуъои ӯро қабул
кардем ва ӯ ва хонадонашро
аз ранҷи бузург начот додем.

77. Ва ӯро бар мардуме, ки оёти
Моро дурӯғ мебароварданд,
пирӯзи додем. Ҳамоно онон
мардуми бад буданд, пас Мо
ҳамаро ғарқ сохтем.

78. Ва Довуду Сулаймонро ёд
кун эй Расул, он гоҳ ки дар
бораи киштзоре доварӣ
карданд, ки гӯсфандони
қавме шабона ба киштзори
дигаре даромада дар он
чо чарида киштзорашро
талаф доданд. Ва Мо
шоҳиди доварию онҳо
будем. Пас Довуд ҳукм кард:
гӯсфандоне, ки киштзорро
талаф додаанд, ба соҳиби
замин дода шавад. Аммо
Сулаймон ҳукми дуруст
кард, ки соҳибони гӯсфандон,
гусфандонро ба соҳиби
киштзор медиҳад ва аз насли
он ва пашми он ва аз шири
он истифода мебарад, то
баробар шудани қимати
кишт, баъд аз он соҳибони
гӯсфандон гӯсфандонро
мегиранд.⁽¹⁾

وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

وَوَصَّيْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ
إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمْرُ الْقَوْمِ وَكُنَّا
لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\528

79. Ва ин шеваи довариро ба Сулаймон омӯхтем ва ҳар якеро ҳукму илме додем ва кӯҳхоро мутеъи Довуд гардонидем, ки онҳо ва паррандагон бо ӯ (Довуд) тасбеҳ мегуфтанд ва ин ҳамаро Мо кардем.
80. Ва ба ӯ омӯхтем, то бароятон зиреҳ бисозад. То шуморо ба ҳангоми ҷангиданатон ҳифз кунад. Пас оё неъматеро, ки Аллоҳ таъоло ба шумо арзонӣ кард ба воситаи бандааш Довуд алайҳиссалом шукркунанда ҳастед?⁽¹⁾
81. Ва барои Сулаймон тундбодро фармонбардор кардем, ки ба амри ӯ ба сӯи сарзамини (Шом), ки баракаташ дода будем, ҳаракат мекард. Ва мо ба ҳар чизе огоҳем.
82. Ва гурӯҳе аз шайтонҳо (ҷинҳо) барояш дар баҳр шиноварӣ мекарданд ва аз он барояш дурру гавҳарро мебароварданд ва ҷуз он ба қорҳои дигар машғул буданд ва Мо ҳофизи онҳо будем⁽²⁾.

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلَّ آتَيْنَا حُكْمًا
وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ
وَالظُّلُمُوتَ كُلَّهَا وَنَفَعْنَاهُ لِسَانَ ۝٧٩

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُم لِتُخَفِيَكُمْ
مِّنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ۝٨٠

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى
الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمِينَ ۝٨١

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَغْوُصُونَ لَهُ
وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ
حَافِظِينَ ۝٨٢

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 528

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 528

83. Ва ёд кун эй Расул, ки Мо Айюбро ба касалии бузург имтиҳонаш кардем, ки аҳл ва молу фарзандаш аз даст рафтанд, пас, сабр кард ва умеди савоб кард, он гоҳ, ки Парвардигорашро нидо дод: «Ба ман беморӣ ва ранҷ расидааст ва Ту меҳрубонтарини меҳрубононӣ, пас маро шифо деҳ».⁽¹⁾

84. Пас дуъояшро иҷобат кардем. Ва он чиро, ки аз ранҷ бо вай буд, аз ӯ дур кардем ва хонадонашро ва монанди онҳоро бо онҳо ба ӯ бозгардонидем. Ва ин раҳмате буд аз ҷониби Мо, то ибодаткунандагон ҳамеша ба ёд дошта бошанд.

85. Ва Исмоил ва Идрис ва Зулкифлро ёд кун, ки ҳама аз сабркунандагон дар тоғати Аллоҳ ва дур аз маъсияти Аллоҳ ва розишаванда бар қазову қадари Аллоҳ буданд.⁽²⁾

86. Ононро дар раҳмати худ даровардем ва ба дурустӣ, ки онҳо ҳам дар зоҳир ва ботин аз шоистагон буданд.

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَأَنَّى مَسَى
الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ﴾

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّهِ
وَأَنبَأْنَاهُ أَهْلَهُ، وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا، وَذِكْرَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٣﴾

﴿وَأِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ
الصَّابِرِينَ﴾

﴿وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ
الصَّالِحِينَ﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 529

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 529

87. Ва Зуннун; (Юнус ибни Матто алайҳиссалом) ро ёд кун, ки Аллоҳ таъоло ўро ба сӯи қавмаш фиристод то қавмашро даъват намояд, вале даъвати ўро қабул накарданд ва ў ваъда бар азобашон кард, тавба накарданд ва худ сабр накард, чун хашмноқ бирафт ва пиндошт, ки ҳаргиз бар ў танг намегирем, лекин Аллоҳ таъоло ўро ба тангӣ ва зиндон имтиҳон кард, ки моҳӣ ўро дар баҳр ба ҳалқаш фуру бурд. Ва дар се ториқӣ; ториқии шаб ва баҳр ва шиками моҳӣ тавба карда нидо дод: «Ҳеч Аллоҳе барҳақ ҷуз Ту нест. Ту пок ҳастӣ ва ман аз ситамкорон ҳастам».⁽¹⁾
88. Пас дуъояшро қабул кардем ва ўро аз ғам наҷот додем ва ҳамчунин мӯъминонро наҷот медиҳем.
89. Ва Закариёро ёд кун, ки дар пиронсолӣ аз Аллоҳ талаби фарзанд кард, он гоҳ ки Парвардигорашро нидо кард: «Эй Парвардигори ман, маро танҳо мағузор. Ва Ту беҳтарини ворисонӣ!»

وَذَا النُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُعْضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ، وَكَذَلِكَ نُجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

وَزَكَرِيَّا إِذِ نَادَى رَبَّهُ، رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5 \ 351

90. Дуюяшро қабул кардем ва ба ӯ Яҳёро бахшидем ва занашро барояш дар ахлоқ ва ҳомиладорӣ ва вилодат шоиста гардонидем. Ба дурустӣ, ки ин пайғамбарон дар корҳои нек шитоб мекарданд ва ба биму умед Моро меҳонданд ва дар баробари Мо фурутан буданд.
91. Ва ёд кун эй Расул он занро (яъне, қиссаи Марям, духтари Имрон)-ро, ки шармгоҳи худро аз ҳаром нигоҳ дошт ва Мо аз рӯҳи Худ дар ӯ дамидем (яъне, бе ҳеч шавҳар ҳомиладор шуд), пас, ӯ ва фарзандаш (Исо алайҳиссалом)-ро барои ҷаҳониён ибрате гардонидем.⁽¹⁾
92. Гуфтем: Эй мардум ба дурустӣ, ки ин дини шумост, дини ягона ва он ислом аст, ки ҳамаи паёмбарони гузашта бар он буданд. Ва албатта Ман Парвардигори шумоям, пас Маро бипарастед!⁽²⁾
93. Лекин мардум бар паёмбарони худ ихтилоф карданд.⁽³⁾ Ва дар дини хеш

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ، وَيَحْيَىٰ
وَأَصْلَحْنَا لَهُ، رُوحَهُ، إِنَّهُمْ كَانُوا
يُتَدَرِّعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَعَبًا
وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

وَأَلَّتْ أَحْصَيْتَ فَرَجَهَا فَفَخَّخْنَا
فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَأَبْنَاهَا
آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُفْرًا
إِلَيْنَا لَجْعُونَ ﴿٩٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 530

(2) Тафсири Табарӣ 18 \ 523

(3) Пас аз ибодати Офаридагорашон ба ибодати мардум рӯй оварданд.

фирқа-фирқа шуданд. Ҳама ба назди Мо бозмегарданд ва бар он чи ки кардаанд, муҳосаба карда мешаванд!⁽¹⁾

94. Ҳар кас, ки коре шоиста кунад ба қадри тавоноиаш ва дар ҳоле ки имон оварда бошад ба Аллоҳ ва Расулаш, Аллоҳ таъоло амали ӯро барбод нахоҳад кард, балки чандон зиёд хоҳад кард ва рӯзи қиёмат амалашро навишта меёбад.⁽²⁾
95. Ва шаҳреро, ки ба сабаби куфр ва зулмашон ба ҳалокат расонидаем (мардумашро), муҳол аст, ки ба дунё бозгарданд.⁽³⁾
96. То он гоҳ, ки пеши роҳи Яъҷучу Маъҷуч кушода шаванд ва онон аз баландиҳо ба шитоб фароянд.
97. Ва дар ин вақт ваъдаи ростин наздик гардад ва он гоҳ якбора чашмони кофирон боло дӯхта шавад, (гӯянд): «Вой бар мо, дар ҳақиқат мо аз ин ҳол ғофил будем. Балки мо ситамкор будем!»

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ
كَاتِبُونَ ﴿١١﴾

وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ
لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٢﴾

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ
مِن كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿١٣﴾

وَأَقْرَبَ الْوَعْدِ الْحَقِّ فَإِذَا هِيَ سَلْخِصَةً
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يُرَوُّوْنَ لِأَنَّا قَدْ كُنَّا
فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\530

(2) Тафсири Саъдӣ 1\531

(3) Тафсири Табарӣ 18\525

98. Ҳамоно шумо эй кофирон ва он чизхое, ки ғайри Аллоҳ мепарастидед аз бутон, ҳезумҳои ҷаҳаннамед. Шумо ба ҷаҳаннам ворид хоҳед шуд!
99. Агар инҳо маъбудони ҳақиқӣ ва лоиқи парастииш мебуданд, ба ҷаҳаннам намерафтанд ва ҳол он ки ҳама (ибодаткунанда ва ибодат кардашуда) дар ҷаҳаннам ҷовидонанд.
100. Онон (бутпарастон) дар ҷаҳаннам фарёд мекашанд ва ҳол он ки онҳо дар он ҷо ҳеҷ намешунаванд фарёди якдигарашонро.
101. Ба дурустӣ, касоне ки барояшон аз ҷониби Мо аз пештар неқӯӣ муқаррар шуд, аз дӯзах дур нигоҳ дошта мешаванд.
102. Инҳо ҳатто садои оташи дӯзахро намешунаванд ва дар биҳишт, ки ҳар чӣ ки дилхоҳашон аст, муҳайёст, ва дар он ҷо ҷовидонанд.
103. Рӯзи қиёмат он ваҳшати бузург ғамгинашон накунад ва фариштагон ба дидорашон оянд башорат диҳанд, ки ин ҳамон рӯзест, ки ба шумо савобҳои бисёр ваъда дода буданд.

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرِدُونَ ﴿٩٨﴾

لَوْ كَانَتْ هُوْلَاءَ آءِ الْهَيْهَةِ مَا وَرَدُوهَا
وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ
أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا
أَشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾

لَا يَخْرُجُ عَنْهَا الْفِرْعَ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّهُمُ
الْمَلَائِكَةُ هَذِهِ أَيْمُونُكُمُ الَّتِي كُنْتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Рӯзе, ки осмонро чун саҳифаи навишта дар ҳам печонем. Ва чунон ки нахустин бор биёфаридем, онро аз сар бозгардонем. Ин ваъдаест, ки бароварданаш бар ӯҳдаи Мост, албатта Мо чунон хоҳем кард.
105. Ва ба ростӣ дар Забур (китобҳои нозил шуда) навиштаем пас аз он ки дар Лавҳи Маҳфуз навишта шуд, ки ҳамонро заминро бандагони солиҳи ман ба ирс мебаранд
106. Ва дар ин китоб таблиғест (далели кофӣ) барои ибодаткунандагон!
107. Ва нафиристодем туро эй Расул ҷуз он, ки ба мардуми ҷаҳон раҳмате арзонӣ дорем. Пас касе имон овард ба ту неқбахт гашт ва наҷот ёфт ва касе ки имон наовард ноумед гашт ва зиён дид.⁽¹⁾
108. Бигӯ: «Ҳамонро ба ман ваҳй шуда, ки маъбудӣ шумо ки сазовори ибодат аст Аллоҳи яқтост, оё ба он таслим мешавед?» Пас таслим шавед ва дар ибодаташ сар фуру оред.⁽²⁾

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّبٍ لِّلرَّيْلِ
لِّلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ
وَعَدًّا عَلَيْنَا أَنَّا كُنَّا فَعَلِينَ ﴿١٠٤﴾

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ
الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغٍ لِّقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ
وَإِذْ قُلْتُمْ هَلْ أَنشُرُ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\552

(2) Тафсири Саъдӣ 1\532

109. Пас агар онҳо аз Ислом рӯй гардониданд, бигӯ: «Шуморо хабар додам, то ҳама дар огоҳӣ баробар бошед. Ва ман намедонам, он чи шуморо ба азобе ваъда дода мешавад, наздик аст ё дур.

110. Ҳамонро Ёст, ки медонад ҳар суханеро, ки ба овози баланд гӯед ё дар дил пинҳон доред ва ба он муҳосаба карда мешавад.

111. Ва намедонам шояд ин таъхири азоб озмоише барои шумо ва баҳрамандӣ, то муддате бошад, ки куфратон зиёд гардад ва ба азоби бузург дучор гардед.⁽¹⁾

112. Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам гуфт: «Эй Парвардигори ман, байни ман ва байни касе, ки маро дурӯғ баровард ба ҳақ доварӣ кун. Ва Парвардигори мо Аллоҳи меҳрубон аст, ки аз Ё мадад пурсида мешавад дар баробари он чи шумо баён мекунед».⁽²⁾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَآذَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ
أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبَ أَمْ بَعِيدَ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا
تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةً لِّكُمْ وَمَمَتًّا
إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

قَالَ رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\532

(2) Тафсири Табарӣ 18\554

Сураи Ҳач

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 78 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй мардум, аз азоби Парвардигоратон бо ичро намудани амрҳояш ва дур будан аз манъкардаҳояш битарсед, ки албатта, зилзилаи қиёмат ҳодисаи бузургест, ки андоза ва сифати он зилзиларо ва чи гуна шуданаширо ҳеч кас надонад, ба ҷуз Парвардигори ҷаҳониён.⁽¹⁾
2. Он рӯз, барпо шудани қиёматро бубинед, ки ҳар ширдиҳанда аз тифле, ки шир медиҳад, ғофил шавад ва ҳар зани бордор бори шиками худро⁽²⁾ бар замин гузорад ва мардумро чун маст бинӣ, ҳол он ки маст нестанд, балки азоби Аллоҳ бисёр саҳт аст, ки ақлу идрокашонро рабудааст.
3. Баъзе аз мардуми аҳли куфр бе ҳеч донише дар бораи Аллоҳ баҳс мекунанд ва дар қудрати Аллоҳ шак меоранд,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْفُورًا رِبَكُمُ ۖ إِنَّ زَلْزَلَةَ
السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا
أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَاهُمْ بِسُكَرَىٰ
وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِعَدْرِ عُلْمٍ
وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\532

(2) Фарзанди норасидаро

ки чи гуна аз нав зинда хоҳем шуд? Ва ҳар шайтони саркашро пайравӣ мекунад.

4. Дар қазои илоҳӣ бар шайтон чунин муқаррар шудааст, ки ҳар кас, ки шайтонро дӯст бидорад ва пайравӣ намояд, пас шайтон ӯро гумроҳ мекунад ва ӯро ба сӯи азоби оташи сӯзон мебарад.⁽¹⁾

5. Эй мардум, агар дар шубҳа ҳастед аз рӯзе, ки Аллоҳ мурдаҳоро зинда мегардонад, Мо падари шуморо аз хок, сипас насли вайро аз нутфае, ки дар раҳми зан қарор мегирад, сипас аз лахтаи хуне, ки он ба қудрати Аллоҳ баста мегардад, сипас аз порагӯшти шаклфта, ки дар муддати муайян таваллуд мешавад ва гоҳ ношаклфта, ки пеш аз муддати таваллуд, меафтад, биёфаридаем, то қудрати худро бароятон ошкор кунем. Ва то замоне муъайян ҳар чиро хоҳем, дар раҳмхо ниғаҳ медорем сипас аз батни модаратон шуморо кӯдаке берун меоварем. Сипас, шуморо тарбият мекунем то ба ниҳояти ҷавонии худ бирасед. Баъзе

كُنْتَب عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ
يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نُّرَابٍ ثُمَّ
مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ
مُّخَلَّقَةٍ وَعَيْرٍ مُّخَلَّقَةٍ لِّئُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ
فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ
وَمِنْكُمْ مَّن يَتُوفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يُرْدُّ إِلَىٰ
أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ
شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا
عَلَيْهَا الْمَاءَ أَهْتَرَّتْ وَرَبَّتْ وَأُنبِتتْ مِن
كُلِّ رَوْحٍ بِهِيجٌ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 5\394

аз шумо мемиранд ва баъзе ба пирию фартутӣ бурда мешаванд, то он гоҳ ки ҳар чӣ омӯхтаанд, фаромӯш кунанд. Ва ту заминро хушкшуда мебинӣ. Чун борон бар он бифириستم, дар чунбиш ояд ва сабзиш ёбад ва аз ҳар навъ гиёҳи зебо ва хуррам бирӯенад.⁽¹⁾

6. Ин ҳама далелҳои зикршуда ба сабаби он аст, ки Аллоҳ ҳақ аст, мурдагонро зинда месозад ва албатта ӯ бар ҳама чиз тавоно аст.

7. Ва ба дурустӣ, ки қиёмат хоҳад омад, шубҳае дар он нест. Ва Аллоҳ ҳамаи касонеро, ки дар гӯрҳо ҳастанд, зинда мекунад.

8. Ва аз миёни мардуми куффор касест, ки дар бораи ягонагии Аллоҳ бе ҳеҷ донише ва ҳеҷ роҳнамоӣ ва ҳеҷ китоби равшанибахше баҳс мекунад.

9. Гарданро ба такаббур ба як сӯ мегардонад, то мардумро аз роҳи Аллоҳ гумроҳ созад. Насиби ӯ дар дунё хорист ва дар рӯзи қиёмат азоби оташро ба ӯ мечашонем.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّمُ الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَّأَرْبَابٍ فِيهَا وَاللَّهُ
يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا
هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾

ثَانِي عَظْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا
خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\367

10. Барои он саркаш гуфта мешавад: Ин ҷазои корхоест, ки пеш аз ин кардай ва Аллоҳ бе гуноҳ ба бандагонаш ситам намекунад.
11. Ва аз миёни мардум касест, ки ислом овардааст, вале дар қалбаш имон дохил нашудааст Аллоҳро бо шубҳа мепарастад. Агар хайре ба ӯ расад, дилаш ба он хайр ором гираду мутмаин шавад ва дар ибодати Аллоҳ бардавом истад ва агар озмоише (балое) пеш ояд, рӯй бартобад. Дар дунёву охират зиён бинад ва он зиёни ошқору равшан аст.
12. Ва он зиёндида ғайри Аллоҳ касеро мехонад, ки на зиёне ба ӯ мерасонад ва на фоидае ва ин гумроҳиест беинтиҳо.
13. Касеро мехонад, ки зиёнаш наздиктар аз суди ӯ. Ва чӣ ҳамдамон ва дӯстони баде ҳастанд. (Яъне, мурод аз ин бутҳояшон аст).⁽¹⁾
14. Ҳамон Аллоҳ касонеро, ки имон оварда ва корҳои шоиста кардаанд, ба бустонҳое, ки дар зери он ҷӯйҳо ҷорӣ мешаванд, дохил

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ
لِّلْعَبِيدِ ﴿١١﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ
أَصَابَهُ وَخَيْرٌ أَلْطَمَانَ بِهِءٍ وَإِنْ أَصَابَتْهُ
فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ
وَالْآخِرَةُ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانِ الْمُبِينِ ﴿١١﴾

يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا
يَنْفَعُهُ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

يَدْعُوا لَمَن ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ ۗ لَيْسَ
لِلْمَوْتَىٰ وَلَا لِحَيَاتِهِمُ الشَّيْءُ ﴿١٣﴾

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\534

месозад ва Аллоҳ ҳар чӣ хоҳад, ҳамон мекунад.

15. Касе мепиндошт, ки Аллоҳ дар дунёву охират, ҳаргиз, ўро (дини Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро) нусрат намедихад ва ба ин хотир асабонӣ аст, пас ресмоне аз сақфи хонааш биёвезад, то худро хафа кунад сипас ресмонро бибурад ва бингарад, ки оё ин ҳила хашмашро дур мекунад? (Хулосаи маъно ин аст, ки ҳамон тавре ки расидани ў ба осмон ғайри мумкин аст, ҳаргиз Аллоҳ нусрати паёмбараш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро қатъ намегардонад)⁽¹⁾

16. Ва ин гуна Қуръонро ба сурати оёти равшан нозил кардем. Ва аммо ҳидоят дар дасти Аллоҳ аст, Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, ҳидоят мекунад.⁽²⁾

17. Аллоҳ миёни онон, ки имон ба Аллоҳ ва расулаш овардаанд ва онон, ки дини яҳуд ё собиён⁽³⁾ ё насоро ё мачусиятро (оташпарастӣ)

مَنْ كَانَ يُظُنُّ أَنْ لَنْ يَصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ
فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يَعْتَظُ ﴿١٥﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ يُبَيِّنَاتٍ وَأَنْتَ اللَّهُ
يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالصَّابِغِينَ وَالصَّرِيَّ وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ
أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\580

(2) Тафсири Саъдӣ 1\535

(3) Онҳо қавмеанд, ки бар фитраташон боқӣ монданд ва дини муқарраре надоранд, ки ба он пайравӣ намоянд.

баргузидаанд ва онон, ки мушрик шудаанд, дар рӯзи қиёмат ҳукм мекунад ва мӯъминонро ба ҷаннат ва кофиронро ба дӯзах мебарорад. Бегумон Аллоҳ бар ҳама чиз огоҳ аст! Ва ҳар якро мувофиқи аъмолаш ҷазои муносиб медиҳад⁽¹⁾

18. Оё надидаӣ, эй Паёмбар тамоми касоне, ки дар осмонҳову замин ҳастанд ва офтобу моҳ ва ситорагону кӯҳҳо ва дарахтону чаҳорпоён ва бисёре аз мардум Аллоҳро саҷда мекунанд Ва бисёр касон ҳастанд, ки азоб бар онҳо муқаррар шудааст ва ҳар киро Аллоҳ хор созад, гиромидорандае надорад. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ ҳар чӣ бихоҳад, ҳамон мекунад.

19. Ин ду гурӯҳ: (аҳли имон ва аҳли куфр) душманони якдигаранд дар бораи Парвардигорашон ба хусумат бархостаанд. Ҳар яке худро ҳақ медонад. Пас, онон, ки кофир шуданд, барояшон ҷомаҳое аз оташ бурида шудааст,

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَاللَّهُوَابُ
وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَيْرٌ حَقًّا عَلَيْهِ الْعَذَابُ
وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾

* هَذَا إِنِ خَصَّامَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ
فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ نِيَابٌ مِّن
نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Ибни Касир 5\402

ки ҷасадҳояшонро бирён мекунад ва аз боло бар сарашон оби ҷӯшон мерезанд.

20. Ба он оби ҷӯшон ҳар чӣ дар даруни шикам доранд ва низ пӯстҳояшон гудохта мешавад.

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

21. Ва барои азоб додани онҳо гурзҳои оҳанин мухайё аст.

وَالهَمَّ مَقْلَعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾

22. Ҳар гоҳ, ки бихоҳанд аз он азоб, аз он андӯх берун оянд, бори дигар ононро ба он бозгардонда мешаванд. Ва ба онон гуфта мешавад; ки бичашед азоби оташи сӯзонро.

كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

23. Аллоҳ касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, ба бихиштҳое, ки дар зери он ҷӯйҳо меравад, дохил месозад. Дар он ҷо бо дастбандҳое аз тиллову марворид ораста шаванд ва либосашон дар он ҷо аз харир (абрешим) аст.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Онон дар дунё ба сӯи сухани пок тавҳид роҳ ёфтанд ва ба сӯи роҳи ислом, ки баранда ба ҷаннат аст, роҳнамоӣ шудаанд.⁽¹⁾

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\595

25. Онҳое, ки кофир шудаанд ба он чи ки Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) овард ва мардумро аз роҳи Аллоҳ ва Масҷидулҳаром, ки барои мардуми чи муқиму чи мусофир баробар аст, бозмедоранд ва низ ҳар киро дар он чо қасди қачравӣ ё ситамкорӣ дошта бошад, ба ӯ азоби дардовар бичашонем.
26. Ва эй Паёмбар, ба ёд ор замонеро, ки ҷойгоҳи хонаи Аллоҳро барои Иброҳим муайян сохтем ва ба ӯ гуфтем: «Ҳеҷ чизро шарики Ман масоз ва хонаи Маро барои тавофқунандагон ва ба намоз истодагон ва рукуъқунандаву сачдақунандагон покиза бидор».
27. Ва эй Иброҳим, мардумро ба вочиб будани ҳаҷ даъват кун, то пиёда ё савор бар шутурони лоғар, ки асари заҳмати сафар онҳоро хаста кардааст, аз роҳҳои дур назди ту биёянд.
28. То шоҳиди манфиатҳои худ бошанд; аз омурзиши гуноҳояшон ва савобҳои қурбонияшон ва тоғаташон ва савдоҳояшон ва номи Аллоҳро дар рӯзҳои муайян

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
الْعَٰكِفِ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ
بِطُلْمِئَةٍ يُذِقْهُ مِن عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٥٥﴾

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَن
لَّا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٥٦﴾

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى
كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٥٧﴾

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا أَنَّمَا
اللَّهُ فِي آيَاتِهِ مَعْلُومَتٌ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم
مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا
وَأَطِيعُوا أَوْصِيَاءَ اللَّهِ الْقَٰئِمِينَ ﴿٥٨﴾

(даҳаи аввали зулҳиҷҷа ва серӯзи пас аз он) ба ҳангоми забҳи чорпоён; (аз шутур, гов ва гӯсфандон), ки Аллоҳ ризқи рӯзии онҳо сохтааст, ёд кунанд. Пас аз онҳо бихӯреду бенавоёни фақирро низ таъом диҳед.⁽¹⁾

29. Сипас чиркро⁽²⁾ аз худ дур кунанд ва назрҳои хешро адо кунанд ва бар он хонаи кӯҳансол (Каъба) тавоф кунанд.

30. Ин аст ҳукми Аллоҳ дар он чи гузашт ва ҳар кас шаъоирӣ⁽³⁾ Аллохро бузург шуморад, пас ин дар назди Парвардигораш барояш беҳтар аст. Ва чорпоён бар шумо ҳалоланд, магар онҳое, ки бароятон хонда шуд: аз моли худмурда, хун ва дигар чизҳои ҳаромшуда. Пас аз палидиҳое, ки баъзе аз онҳо бутҳо ҳастанд, дурӣ кунед ва аз сухани ботилу дурӯғ низ парҳез кунед.

31. Дар дини Аллоҳ рост бошед, барои Аллоҳ ҳеҷ гуна шарике муқаррар накунад ва ҳар кас, ки ба Аллоҳ ширк оварад,

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نُذُورَهُمْ
وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمِ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ
لَّهُ، عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ الْآتَعَمُّ
إِلَّا مَا بُشِيَ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ
مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

حُفَاءَ اللَّهِ غَيْرِ مُشْرِكِينَ بِهِ، وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَكَانَ تَمَاحُزًا مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ
أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\380

(2) Олудагиҳо ва чизҳои зиёдатиҳои бадан, мисли нохун ва мӯй. Тафсири Бағавӣ 5\380

(3) Ибодатҳо ва қурбониҳо ҳангоми адои ҳаҷ.

чун касест, ки аз осмон фуру
афтад ва паррандае ўро
бирабояд ё боде ба макони
дуре рӯфта партофтааст.

32. Ин аст ҳукми Аллоҳ ва касоне, ки шиърҳои Аллохро бузург мешуморанд; (аз ибодатҳо ва қурбониҳо) ба дурусти ин корашон нишони парҳезгории дилҳост.
33. Аз он шутурони қурбонӣ то замоне муайян бароятон фоидаҳост, сипас ҷои қурбониашон дар он хонаи кӯҳансол (Каъба) аст.
34. Барои ҳар уммате тарзи қурбониро муайян сохтаем, то номи Аллоҳро ба ҳангоми забҳ бар чорпоёне, ки қурбонӣ карда мешаванд бар забон ронанд. Пас маъбуди шумо маъбуди яқтост, дар баробари Ё таслим шавед. Ва фӯрутанонро⁽¹⁾ ба некиҳои дунёву охират хушхабар дех.
35. Касоне ҳастанд, чун номи Аллоҳ бурда шавад, дилҳояшон аз тарси Ё ҳаросон мегардад ва дар баробари мусибатҳое, ки ба онҳо мерасад, сабр меварзанд ва намозро барпо медоранд

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظِرْ سُعَيْرًا لَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى تَرْجِعُهَا إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا لِّذِكْرِهِمْ وَأَسْمَاءَ لِلَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقْنَاهُمْ مِنْ بَيْمَاتٍ الْأَنْعَامِ فَإِنَّهَا لِلَّهِ وَمَا وَجَدُوهَا رَاسِمًا إِلَّا فِي بَيْتِ الْمُحْتَبِينَ ﴿٣٤﴾

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّالِحِينَ عَلَىٰ مَا آصَابَهُمْ وَالْمُقْبِحِينَ وَالصَّالِحِينَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Касонеанд, ки дар баробари бандагони Аллоҳ хоксоранд

ва аз он чӣ рӯзиашон додаем,
нафақа мекунанд.

36. Шутурони қурбониरो барои шумо аз шаъоири Аллоҳ қарор додем, то ба он ба сӯи Аллоҳ наздик шавед. Шуморо дар онҳо хайру баракатест; аз хӯрдан, садақа кардан ва савоб гирифтан. Пас хангоми қурбонӣ, дар ҳоле, ки бар пой истодаанд, номи Аллоҳро бар онҳо бихонед ва чун паҳлӯяшон бар замин расид, аз гӯшти онҳо бихӯред ва фақирони боқаноат ва гадоёнро бихӯронед. Ин гуна Мо онҳоро барои шумо ром кардем. Бошад, ки шумо сипосгузори кунед!⁽¹⁾

37. Ҳаргиз гӯштҳо ва хунҳои қурбониён ба Аллоҳ намерасад, чунки Аллоҳ бениёз ва доиқи ситоиш аст, балки парҳезгории шумо, (яъне ихлосу нияти шумо) ба Ӯ мерасад. Ҳамчунин онҳоро бароятон мусаххар намуд, то Аллоҳро ба хотири он, ки ҳидоятатон кардааст, ба бузургӣ ёд кунед. Ва некӯкоронро мужда бидеҳ!

وَالَّذِينَ جَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا حَيْرَةً فَأَذْكُرُوا أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ
فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا
الْقَائِعَ وَالْمُعْتَرِّكَ ذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ
التَّقْوَىٰ مِنكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا
اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\538

38. Ба ростӣ, Аллоҳ аз касоне, ки имон овардаанд, дифоъ мекунад, зеро Аллоҳ хиёнаткорони носипосро дӯст надорад!
39. (Дар ибтидои ислом ҷангидан бар муқобили куффор мамнӯъ буд ва бар азияти онҳо сабр кардан маъмур буд. Пас вақте, ки азияти мушрикони тоҷо расид, ки Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз Макка ба Мадина ҳиҷрат намуд ва ислом қувват пайдо кард.) Ба мусалмонон ҷангидан бо куффор рухсат дода шуд, ба сабаби он ки онҳо мавриди ситам қарор гирифтаанд ва бегумон Аллоҳ бар ёри кардан ва пирӯз гардонидани онҳо тавоност.
40. Онҳое, ки ба ноҳақ аз диёрашон ронда шудаанд, гуноҳашон танҳо ин буд, ки меғуфтанд: «Парвардигори мо Аллоҳи яқтост?» Ва агар Аллоҳ баъзе аз мардумро ба василаи баъзе дигар дафъ намекард, бегумон хилватхонаҳои роҳибон⁽¹⁾ ва ибодатхонаҳои насоро ва яҳуд ва масоҷиди

﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ﴾

﴿أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَالِمُونَ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾

﴿الَّذِينَ أَحْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّهُدَمَتِ صَوَامِعُ وَبِعَمَّ وُصُوفَاتٌ وَمَسْجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

(1) Ибодатхонаи донишмандони насоро

мусалмонон, ки дар онҳо номи Аллоҳ бисёр ёд карда мешавад, вайрон мегардид. Ва албатта Аллоҳ ёрӣ мекунад касеро, ки дини ӯро ёрӣ медиҳад. Бегумон Аллоҳ тавонову пирӯзманд аст бар ҳамаи халоиқ ва ғолиб аст ва ҳама дар ихтиёри ӯянд⁽¹⁾

41. Ҳамон касоне, ки агар дар замин ба онҳо қудрат диҳем, намозро дар вақташ мегузоранд ва зақоти молро бар мустаҳиқаш медиҳанд ва амр ба маъруфу наҳй аз мункар мекунад. Ва саранҷоми ҳамаи корҳо аз они Аллоҳ аст!
42. Эй Расул, ғамгин набош, агар инҳо туро дурӯғӯ бароранд, пеш аз онҳо қавми Нӯҳу Од ва Самудро низ дурӯғ бароварда буданд,
43. ва низ қавми Иброҳим ва қавми Лут,
44. ва мардуми Мадян⁽²⁾ ва Мӯсоро низ дурӯғӯ шумориданд. Ман ба кофирон мӯҳлат додам, ва ба зудӣ онҳоро ба ҷурми гуноҳашон ҷазо накардам, сипас онҳоро ба азоб

الَّذِينَ إِن مَّكَّنْتَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ
قَوْمُ نُوحٍ وَقَوْمُ عَادٍ وَتَمُودُ ﴿٤٢﴾

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۗ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ
لِلْكَافِرِينَ ۗ ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\540

(2) Қавми Шуъайб алайҳиссалом

гирифтор намудам. Ва
(бингар) уқубати Ман чӣ гуна
буд?⁽¹⁾

45. Чӣ бисёр шаҳрхоеро дар
ҳоле, ки аҳлаш ситамкор
буданд, нобуд кардаем ва
чунон ки сақфхояшон бар
деворхояшон фуру рехтааст
ва чӣ бисёр чоҳҳо, ки бекор
монд ва (низ) қасрҳои
баланди гачкоришуда
бесоҳиб монд.

46. Оё қурайшиҳои беимон дар
замин сайр намекунанд, то
соҳиби дилҳое гарданд, ки ба
василаи онҳо хирадмандона
биандешанд, то ибрат
бигиранд ва гӯшҳое, ки ба он
бишнаванд, панд бигиранд?
Бегумон чашмҳо нобино
намегарданд, балки дилҳое,
ки дар синаҳо чой доранд,
аз дарк кардани ҳақ кӯр
мешаванд.⁽²⁾

47. Ва кофирони Қурайш
аз рӯи ҷаҳолаташон бо
шитоб азобро аз ту -эй
Расул- металабанд ва Аллоҳ
ҳаргиз ваъдаи худро хилоф
намекунад. Ва бегумон назди
Парвардигори ту як рӯз аз
рӯзҳои қиёмат монанди

فَكَأَيُّ مَن قَرَبَةٍ أَهْلَكْتَهَا وَهِيَ
ظَالِمَةٌ فِيهَا خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَبُرُّ
مُعَظَّمَةٌ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٥٥﴾

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ
يَعْقِلُونَ بِهَا آوَةٌ إِذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا
فَأَنبَأَهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِن تَعْمَى الْقُلُوبُ
الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٥٦﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ
وَعْدَهُ وَيَوْمَئِذٍ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ
مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\540

(2) Тафсири Бағавӣ 5\391

ҳазор сол аст, ки шумо дар дунё мешумуред.⁽¹⁾

48. Чӣ бисёр деҳаҳое буданд, ки мардумонашон золим буданд ва Ман мӯҳлаташон додам, сипас онҳоро ба азоб гирифторм намудам. Ва бозгашти ҳама назди Ман аст!
49. Бигӯ -эй Расул-: «Эй мардум, ман барои шумо бимдиҳандаи ошқорам»
50. Пас онон, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, барои онҳо омуриши гуноҳон аст ва аз ризқи рӯзии пок ва хубе бархӯрдоранд.
51. Ва онон, ки дар инқори оёти Мо мекушанд ва меҳаҳанд Моро оқиз кунанд, онҳо сокинони аҳли ҷаҳаннаманд.
52. Мо пеш аз ту ҳеҷ расул ё паёмбареро нафиристодаем, магар он, ки чун ба хондани оёт машғул шуд, шайтон дар сухани ӯ чизе шубҳа меафканд. Ва он гоҳ Аллоҳ он чиро, ки шайтон афканд буд, аз байн мебарад, сипас оёти хешро устувор медорад ва Аллоҳ доно аст ба он чи ки шуд ва мешавад ва чизе

وَكَيْفَ أَتَى مِنَ قَرْبِهِ أَمَلَيْتُمْ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ
تُؤْتَى أَجْرَهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ ﴿٤٨﴾

قُلْ يَتَّيِبُهَا لِلنَّاسِ إِتِمَامًا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٤٩﴾

فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُعَاجِزِينَ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ
إِلَّا إِذْ أَنْتَمُومُونَ الشَّيْطَانَ فِي أُمْنِيَّتِهِ
فَيَنْسُخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فَتُؤْتَىٰكُمْ
اللَّهُ ءَايَاتِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\541

аз ӯ пинҳон наместонад ва бо ҳикмат аст ҳар чизеро дар ҷояш қарор медиҳад!⁽¹⁾

53. То Аллоҳ он чиро ки шайтон барои бемордилоне, ки дар дилҳояшон шак ва нифоқ аст, меафканад ва онон, ки дилҳояшон аз имон овардани ба Аллоҳ саҳт аст, озмуне қарор диҳад. Бегумон ситамкорон бар муқобили Аллоҳ ва расулаш дар муҳолифат ва душмании дуру дароз ҳастанд.⁽²⁾

54. Ва то соҳибони илм бидонанд, ки он (ваҳй) аз ҷониби Парвардигорат ҳақ аст ва ба он имон биёваранд ва дилҳояшон ба он ором гирад ва дар баробараш таслим ва фӯрутан шаванд. Ва ба дурустӣ, ки Аллоҳ касонеро, ки имон овардаанд, ба роҳи рост (яъне ислом) ҳидоят мекунад.⁽³⁾

55. Ҳамеша кофирон дар он чи Паёмбар овардааст шак мекунанд, то он гоҳ, ки қиёмат ногаҳон бар сарашон фаро расад ё ба

يَجْعَلْ مَا يُلْقَى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\542

(2) Тафсири Табарӣ 18\669

(3) Тафсири Саъдӣ 1\542

азоби рӯзи наҳс⁽¹⁾ гирифтор оянд.

56. Фармонравой дар он рӯз аз они Аллоҳ аст. Миёнашон ҳукм мекунад. Пас касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, дар боғҳои пурнозу неъмат (бихишт) ҳастанд.
57. Ва касоне, ки куфр варзидаанд ва оёти Муро дуруғ шумурдаанд, барояшон азоби хоркунандае аст, ки онҳоро хору залил мегардонад!⁽²⁾
58. Ва касоне, ки дар роҳи Аллоҳ барои нусрати дини Аллоҳ ҳиҷрат намуданд, сипас дар майдони ҷанг кушта шуданд ё дар бистари худ мурданд, албатта Аллоҳ ба онҳо дар ҷаннат ризқи нек медиҳад. Яқинан Аллоҳ беҳтарин рӯзидиҳандагон аст.⁽³⁾
59. Ононро ба ҷое дароварад, ки онон он ҷоро дӯст доранд ва аз он хушнуд бошанд. Ва он ҷаннат аст. Ва албатта, Аллоҳ доно аст ба ҳоли шахсе, ки дар роҳи Ӯ ҳиҷрат намудааст ё барои дунё ҳиҷрат кардааст

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ اللَّهُ يَمُكِّرُ بَيْنَهُمْ
فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِي حَتَّى التَّعْيِيرِ ﴿٥٦﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا
أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥٨﴾

لِيَدْخِلْنَهُمْ مُدْخَلَ رِضْوَانِهِ وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

(1) Азоби рӯзе, ки ҳеч хайру хубӣ дар он нест.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\543

(3) Тафсири ибни Касир 5\447

ва бурдбор аст аз он касоне,
ки Ўро нофармонбардорӣ
мекунад ва фавран онҳоро
ба азоб намегирад!⁽¹⁾

60. Ҳукм бар ин аст, ҳар кас
ситам кунад, барои $\bar{u}$ ҷоиз
аст, ба андозае, ки ба $\bar{u}$ ситам
шудааст, бар ҷинояткор
ситам намояд баъд аз он
ҷинояткор бар $\bar{u}$ дубора
ситам кунад, ба дурустӣ, ки
Аллоҳ ситамдидаро ёриаш
хоҳад кард. Ба дурустӣ,
ки Аллоҳ афвкунанда ва
омурзанда аст гунаҳкоронро,
фавран ба гуноҳшон азоб
намедиҳад ва аз гуноҳшон
дармегузарад.⁽²⁾

61. Ин ба он сабаб аст, ки Аллоҳ
шабро дар рӯз ва рӯзро дар
шаб дохил мегардонад ва бар
яке аз он ду меафзояд ва аз
дигаре мекоҳад ва баръакс.
Ва Аллоҳ ба ҳамаи садоҳо
шунавост ва ба ҳама корҳо
биност.⁽³⁾

62. Ин ба он сабаб аст, ки Аллоҳ
ҳақ аст ва он ҷӣ кофирон
ҷуз $\bar{U}$ маъбуди дигаре
мехонанд, ботил аст ва $\bar{U}$
баландмартабаву бузург аст.

﴿ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ
بِهِ ثُمَّ بُعِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرَهُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ لَعَفْوٌ غَوُّورٌ﴾^{٦٥}

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾^{٦٦}

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا
يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾^{٦٧}

(1) Тафсири Табарӣ 18\674

(2) Тафсири Саъдӣ 1\543

(3) Тафсири Саъдӣ 1\543

63. Оё надидаӣ, ки Аллоҳ аз осмон борон фиристод ва замин бар асари он сарсабзу хуррам мегардад? Албатта, Аллоҳ дар рӯенидани наботот аз замин дақиқ ва огоҳ аст!
64. Аз они Ёст он чӣ дар осмонҳо ва он чӣ дар замин аст. Ба дурустӣ, Аллоҳ бениёз ва сазовори ситоиш аст!
65. Оё надидаӣ, ки Аллоҳ ҳар чиро дар рӯи замин ҳаст ва киштиҳоро, ки дар баҳр ба фармони Ё мераванд бароятон мусаххар гардонид. Ва Аллоҳ намегузорад осмон бар замин фуру резад, то ҳама ҳалок шаванд, магар ба изну хости худаш. Ба дурустӣ, ки Аллоҳ бар мардум бахшоянда ва меҳрубон аст.
66. Ё Аллоҳ зотест, ки шуморо зиндагӣ бахшид ва шуморо аз нестӣ ба вучуд овардааст, сипас бимиронад ва баъд аз мурданатон шуморо боз зинда месозад. Бегумон инсон дар баробари неъматҳои Аллоҳ ношукр аст.⁽¹⁾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَنُصِّجَ بِهِ الْأَرْضُ فَخَضِرَتْ وَأَنْبَتُ اللَّهُ
لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٣٧﴾

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٣٨﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ
وَأَلْفَلَاكٍ تُجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَهُوَ يُمْسِكُ
السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

هُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\398

67. Барои ҳар уммате дине ниҳодем, то бар он дину оин амал кунанд. Пас дар бораи амр мушрикони Қурайш бо ту эй Расул ситеза нақунанд ва мардумро ба сӯи Парвардигори худ даъват кун, бегумон ту бар роҳи рост ҳастӣ.
68. Ва агар бо ту эй Расул ситеза карданд, бигӯ барояшон: «Аллоҳ бар ҳар коре, ки мекунад, огоҳтар аст.
69. Аллоҳ миёни шумо дар рӯзи қиёмат дар бораи он чӣ ихтилоф меварзидед, ҳукм хоҳад кард.⁽¹⁾
70. Оё надонистай, эй Расул, ки Аллоҳ ҳар чиро, ки дар осмонҳову замин аст, медонад. Бегумон тамоми инҳо дар китоби Лавҳи Маҳфуз сабт аст ва ин кор барои Аллоҳ осон аст.
71. Ва мушрикон ғайри Аллоҳ чизеро мепарастанд, ки Аллоҳ ҳеҷ далеле бар сиҳати парастии онҳо нозил накардааст ва чизеро мепарастанд, ки ба он илме надоранд. Ва барои ситамкорон ҳеҷ ёваре нест.

إِكُلْ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُبْزَعُكَ فِي الْأَمْرِ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

وَأَن جَدَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٧١﴾

(1) Дар ин оят одоби нақуст ва ин оят рад аст дар ҷавоби шахсе, ки бо такаббур ҷидол мекунад.

72. Ва ҳангоме ки оёти равшани
Мо бар онон ҳонда мешавад,
дар чехраи кофирон
нохӯширо мебинӣ; балки
наздик аст ҳамла кунанд
ба он касоне ки оёти Моро
бар онҳо меҳонанд. Бигӯ
эй Расул барояшон: «Оё
шуморо бар чизе бадтар аз
ин огоҳ кунам? Ҳамон оташи
чаҳаннам аст, ки Аллоҳ
онро бар касоне, ки имон
наовардаанд, ваъда додааст
ва оташ, бад саранҷомест!»
73. Эй мардум, мисоле оварда
шуд. Ба он гӯш диҳед.
Касонеро, ки ба ҷои Аллоҳ
маъбудӣ худ меҳонед ва
мадад металабед, агар ҳама
чамъ шаванд, магасеро
(пашша) нахоҳанд офарид
ва агар магасе чизе аз онҳо
бирабояд, наметавонанд
онро аз ӯ боз пас бигиранд.
Пас толибу матлуб ҳарду
(дармондаву) нотавонанд!
Пас бо ин қадар хорию
нотавонӣ чи гуна ин бутҳоро
парастиш карда мешавад?⁽¹⁾
74. Инҳо мушрикони Аллоҳро,
ҷунонки лоиқи бузургии
Ӯст, бузург надоштанд.
Ҳароина Аллоҳ бар ҳама чиз
нерӯманд ва пирӯз аст!

وَإِذْ أُنزِلَتْ عَلَيْهَا آيَاتُنَا بِبَيِّنَاتٍ نَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ
يَسْطَوْنَ بِالَّذِينَ يَثْلُونَ عَلَيْهِمْ أَيَاتِنَا قُلْ
أَفَأَنْتُمْ بِسْمِئِهِمْ ذَلِكُمْ أَنْزَلْنَا وَعَدَّاهُ اللَّهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَبَشَّ الْأَمْصِرُ ﴿٦٦﴾

يَتَأَيَّمُوا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَمَا سَتَعْمَعُوا لَهُ
إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ
يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ، وَإِنْ
يَسْأَلُهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ
مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٦٧﴾

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ
عَزِيزٌ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 18\686

75. Аллоҳ аз миёни фариштагону мардумон расулоне ихтиёр мекунад. Албатта, Аллоҳ ба гуфтори бандаҳояш шунаво аст ва ба ҷамиғи ашё биност!
76. Он чиро, ки дар пеши рӯяшон аст ва он чиро, ки пушти сарашон (оянда ва гузаштаи онҳо) аст, медонад. Ва ҳамаи корҳо ба сӯи Ӯ бозмегарданд.
77. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш: Муҳаммад (саллаллоху алайҳи ва саллам) имон овардаед, дар намози худ рукӯъ ва сачда кунед ва Парвардигоратонро бипарастед ва корҳои нек ба ҷой оваред, то наҷот ёbed.
78. Дар роҳи Аллоҳ, чиҳод кунед, он гуна ки шоистаи чиҳод дар роҳи Ӯст. Ӯ шуморо баргузид. Ва бароятон дар дин ҳеҷ корҳои душвориро бар дӯши шумо нагузоштааст. Дини падаратон Иброҳимро барои шумо ташриъ кардааст. Ӯ пеш аз ин дар китобҳои пешин ва дар ин Қуръон шуморо “мусалмон” номид. То Паёмбар бар шумо гувоҳ бошад ва шумо низ бар дигар мардум гувоҳ бошед.

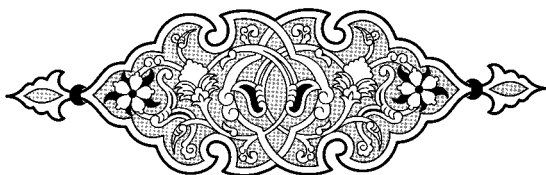
اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا
وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
وَأِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْ اسْجُدُوا
وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ
أَجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي
الَّذِينَ مِنْ حَرَجٍ مَلَّةً أَيْ كُرُوا بِنَرْهَبِهِمْ هُوَ
سَمَّكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا
لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا
شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ
الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

Пас намоз бигузored ва
закот бидиҳед ва ба Аллоҳ
ибодат кунед, ки Ё ёвар
ва сарпарасти шумо аст.
Чӣ сарпараст ва сарвари
нек ва чӣ мададгор ва
кӯмаккунандаи хубе аст!

Сураи Мӯъминун

Дар Мақка нозил шудааст ва 118 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Дар ҳақиқат начот ёфтанд мӯъминоне, ки ба Аллоҳу расулаш тасдиқкунанда ва ба шариаташ амалкунандаанд:
2. касоне, ки сифатҳояшон ин аст, ки дар намозашон фурутан⁽¹⁾ ҳастанд
3. ва касоне, ки аз гуфтору кирдори беҳуда рӯй мегардонанд
4. ва касоне, ки закоти ҳамаи молашонро мепардозанд
5. ва касоне, ки шармгоҳи худро аз зино ва лавотат нигоҳ медоранд,
6. ҷуз ба ҳамсарон ё канизони хеш, ки дар наздикӣ (ҳамбистарӣ) бо онон мавриди маломат қарор намегиранд
7. ва касоне, ки ғайр аз ин ду роҳи машруъро бичӯянд, аз ҳадди хеш таҷовуз кардаанд ва худро дучори азоби Аллоҳ кардаанд

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
فَأَتَتْهُمْ عَلَيْهِمْ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

فَمَنْ أَتَىٰ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْعَادُونَ ﴿٧﴾

(1) Дилашон дар баробари Аллоҳ хозир аст.

8. ва касоне, ки амонатҳо ва паймонҳои худро риоя мекунанд.
9. ва касоне, ки ҳамеша намозхояшонро дар вақтҳои муайян бо шароит ва арконхояш анҷомдиҳандаанд,
10. касоне ки дорой ин сифатҳо ҳастанд, онон меросбаронанд,
11. ки дараҷаҳои олиӣ ҷаннатро, ба мерос мебаранд ва онҳо ҳамеша дар он ҷовидонанд.
12. Албатта, Мо инсонро аз гили бардошташуда аз тамоми замин офаридем,⁽¹⁾
13. Сипас ўро ба сурати нутфае дар ҷойгоҳи устувор қарор додем, ки он раҳми занон аст,
14. сипас аз он нутфа лахтахуне офаридем ва аз он лахтахун порагӯште ва аз он порагӯшт устухонҳо офаридем ва устухонҳоро ба гӯшт пӯшонидем; баъд аз он бори дигар ўро ба офариниши дигаре офаридем. Пас пурбаракат ва бузургвор аст Аллоҳе, ки беҳтарини офаринандагон аст!

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ﴿١٤﴾ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\14

15. Ва баъд аз ин офариниш
ҳамаи шумо хоҳед
мурд.
16. Баъд аз он баъди марг
дар рӯзи қиёмат барои
ҳисобу ҷазо зинда
мегардед.
17. Ва ба ростӣ, ки бар болои
саратон ҳафт осмон
биёфаридем, ҳол он ки
Мо аз офариниш ғофил
набудаем ва фаромӯш
накардаем.
18. Ва аз осмон ба андозаи ниёз
об фиристодем ва онро дар
замин ҷой додем ва Мо бар
нобуд карданаш тавоно
ҳастем. (Ин оят барои
ситамкорон таҳдид ва ваъда
ба азоб аст.)
19. Бо он об бароятон боғҳое
аз хурмову ангур падида
овардем. Шуморо дар он
боғҳо меваҳои бисёрест, ки
аз онҳо меҳӯред.
20. Ва низ дарахти зайтунро
биофаридем, ки дар Тӯри
Сино⁽¹⁾ мерӯяд. Равған
медихад ва он равған барои
хӯрандагон нонхӯришест.

ثُمَّ إِنَّا كَرَّمْنَا بَعْدَ ذَلِكَ لِمَيْمُونٍ ﴿١٥﴾

ثُمَّ إِنَّا كَرَّمْنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَمْعَثُونَ ﴿١٦﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا
عَنِ الْخَالِقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي
الْأَرْضِضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

فَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَجِيلٍ وَأَعْنَبٍ
لَكُمْ فِيهَا أَنْفُكُوهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ
بِالذَّهْنِ وَصَنِيعٍ لِلْأَكْلِ كَلِيلَتْ ﴿٢٠﴾

(1) Тӯри Сино- Тур, номи кӯҳ аст ва Сино (ба забони ибронӣ Синай) номи нимчазираест, ки дар он Фаластин ҷой гирифтааст. Кӯҳест, ки Мӯсо (алайҳиссалом) бар он муноҷот кард. Ва гӯянд, ки самарайи он дарахти зайтун аст.

21. Ва ба ростӣ, барои шумо дар чорпоён (ба мисли шутур, гов ва гӯсфанд) ибратест. Аз шире, ки дар шикамашон ҳаст, ба шумо менӯшонем ва аз онҳо фоидаҳои бисёр мебаред (ба мисли пӯст ва мӯи онҳо) ва аз гӯшту чарбуи онҳо мехӯред.⁽¹⁾

وَأَنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتَسْقُوا مِنْهَا
لُطْمًا وَلِتُرِيهَا مُتَمَتِّعِينَ بِهَا وَمِمَّا
تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

22. Ва бар онҳо ва бар киштиҳо савор мешавед.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Ба таҳқиқ, Нӯҳро барои даъвати тавҳид ба сӯи қавмаш фиристодем. Гуфт (барояшон): «Эй қавми ман, Аллоҳи яқгоро бипарастед. Шумо чуз ӯ ҳеч маъбуди ҳақиқӣ надоред. Оё аз азоби ӯ наметарсед?»⁽²⁾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

24. Бузургони қавмаш, ки кофир буданд, гуфтанд: «Ин мард инсонест монанди шумо, мехоҳад бар шумо бартарӣ чӯяд. Агар Аллоҳ мехост, ҳатман фариштагонеро мефиристод. Мо ҳаргиз чунин чизро аз падарони пешини худ нашунидаем.

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَائِدَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي
آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

25. ӯ марди девонае беш нест. Пас муддате дар бораи ӯ сабр кунед»

إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَرَضُوا عَلَيْهِ حَتَّىٰ
حِينَ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\549

(2) Тафсири Бағавӣ 5\415

26. (Нӯҳ) гуфт: «Эй Парвардигори ман, акнун, ки маро дурӯғгӯ мешуморанд, ёриам кун».
27. Ба ӯ ваҳй кардем, ки киштиро зери назари Мо ва ба илҳоми Мо бисоз. Ва чун фармони Мо даррасид ва об аз танӯр берун зад, (яъне, замин пур аз об шуд), аз ҳар ҷинсе ҷуфте нару модаро ва низ касони худро ба он бибар. Магар аз онҳо касеро, ки аз пеш гуфтаи Ҳақ ваъдаи ҳалокӣ бар ӯ муқаррар шудааст⁽¹⁾. Ва дар бораи ситамкорон бо Ман сухан мағӯй, ки онҳо ҳама ғарқшудагонанд.
28. Чун худ ва ҳамроҳонат ба кишти нишастед, ва аз ғарқ шудан эмин мондед бигӯ: «Сипос Аллоҳро, ки моро аз қавми кофирон начот дод».
29. Ва бигӯ: «Эй Парвардигори ман, маро фуруд овар дар ҷойгоҳе муборак, ки Ту беҳтарин фурудоварандагонӣ».
30. Дар ин дoston ибратҳову пандҳост, ки далолат бар ин ки танҳо маъбуди ҳақиқӣ Аллоҳ аст ва ҳамоно Мо

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتَنِي ﴿٦٦﴾

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوْحَيْنَا إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورَ فَاسْلُكْ
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَئِينَ أَهْلِكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبُنِي
الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

فَإِذَا أَسْمَوْتِ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكَ فَقُلِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَجَّتَنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

وقُلْ رَبِّ انزِلْنِي مُنزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنزِلِينَ ﴿٦٩﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنَّ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٧٠﴾

(1) Монанди фарзанди Нӯҳ ва занаш, ки ба ҳалокат гирифтагори шуданд.

танҳо озмоишкунанда
будем.

31. Сипас баъд аз онҳо мардуми
дигареро ба вучуд овардем.

32. Пас аз худашон паёмбаре ба
миёнашон фиристодем, ки
Аллоҳи яқторо бипарастед,
зеро чуз ӯ маъбуди ба ҳаққе
надоред. Оё аз азоби ӯ
наметарсед вақте ки ғайри
ӯро мепарастед?

33. Гурӯҳе аз бузургони
қавмаш, ки кофир буданд
ва дидори охиратро дурӯғ
мешумурданд ва онҳоро
дар зиндагонии дунё
нозу неъмат дода будем,
гуфтанд: «Ин марде, ки
шуморо ба яктопарастӣ
даъват менамояд, инсонест
монанди шумо, аз он чизҳое
ки меҳӯред, меҳӯрад ва аз
он чизҳое, ки меошомед,
меошомад.

34. Ва агар ба инсоне
ҳаммонанди худ итоъат
кунед ва маъбудони худро
тарк намоед, ба дурустӣ, ки
он гоҳ шумо зиёнкор бошед.

35. Оё ӯ ба шумо ваъда медиҳад,
ки ҳамоно шумо чун мурдед
ва хоку устухонҳои пӯсида
шудед, шумо бори дигар аз
гӯр берун оварда мешавед?

فَمَنْ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٢١﴾

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم
مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَأَقْلَابًا تَتَفَقَهُونَ ﴿٢٢﴾

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِلِقَاءِ آخِرَتِهِ وَأُتِرْتُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا
تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٢٣﴾

وَلَيْنِ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ لَأِنَّكُمْ إِذَا أَلْحَسْتُمْ ﴿٢٤﴾

أَيَعِدْكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا
أَنْكُمْ تُؤَخَّرُونَ ﴿٢٥﴾

36. Ин ваъдае⁽¹⁾, ки ба шумо дода шуда, дур аст, дур!
37. Ҷуз ҳамин зиндагонии дунявии мо чизе нест, ба дунё меоему мемирем ва ҳаргиз дигар бор зинда нахоҳем шуд.
38. Ӯ ба ҷуз марде, ки бар Аллоҳ дурӯғ бастааст, (каси дигар) нест ва мо ба гуфтаҳои ӯ имон намеоварем».
39. Гуфт (паёмбарашон): «Эй Парвардигори ман, акнун ки маро дурӯғӯ мебароранд, ёриам кун!»
40. Аллоҳ дар ҷавоб гуфт: «Пас аз андак замоне инҳо таъзибкунандагон пушаймон мешаванд».
41. Пас наистода буданд, ки мувофиқи ваъдаи ба ҳақ бонги сахте омад ва ононро фуру гирифт. Ва ононро монанди хошоке бар селоб қарор додем. Пас қавми ситамкор, аз раҳмати Аллоҳ дуру нобуд бод!
42. Сипас қавмҳои дигареро баъд аз онҳо падида овардем, (мисли Лут, Шуъайб, Аюб ва Юнус алайҳимуссалом).

* هَيَّاتَ هَيَّاتَ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿٣٦﴾

إِنَّ هِيَ إِلَّا أَحْيَاتُنَا لَدُنِّيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

إِنَّ هُوَ إِلَّا الرَّجُلُ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لِيُصِيبَهُمْ نَذِيرٌ ﴿٤٠﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غَشَاءً وَبَعَدَ لِلْقَوْمِ الظُّلُمِينَ ﴿٤١﴾

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾

(1) Яъне, ки шумо баъд аз маргатон аз зери қабр берун оварда мешавед ва ду бора зинда мешавед.

43. Ҳеч уммате аз аҷали худ на пеш меафтад ва на дертар мекунад.

44. Сипас пай дар пай паёмбарони худро фиристодем. Ҳар бор, ки паёмбаре ба умматаш омад, дурӯғгӯяш бароварданд ва Мо низ онҳоро аз паси якдигар ба ҳалокат расонидем ва ахбори ононро мояи ибрати дигарон намудем. Насиби мардуме, ки имон намеоваранд, ва паёмбаронро итоъат намекунанд дурӣ аз раҳмати Аллоҳ бод!

45. Сипас Мӯсо ва бародараш Ҳорунро бо оёти Худ⁽¹⁾ ва далелҳои равшан фиристодем;

46. ба сӯи Фиръавн ҳокими Миср ва бузургони қавмаш ба монанди Ҳомон. Пас аз имон овардан ба Мӯсо ва бародараш Ҳорун гарданкашӣ карданд, зеро онҳо мардуми худписанди бартариҷӯӣ буданд.⁽²⁾

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَعِجِرُونَ ﴿٤٣﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلًّا مَّجَاءً أُمَّةً رَّسُولَهَا
كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ
أَحَادِيثًا فَبُعَدَ الْقَوْمِ لَآ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلَاطِينَ
مُؤْمِنِينَ ﴿٤٥﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
عَالِينَ ﴿٤٦﴾

(1) Яъне, асо, даст, малах, шабушк, қурбоққа, хун, тӯфон, қаҳтӣ ва нуқсонии меваҳо.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\552

47. Ва гуфтанд: «Оё ба ду инсон, ки монанди мо ҳастанд ва қавмашон, ки мутеъ ва фармонбардори мо буданд, имон биёварем?»
48. Пас Мӯсо ва Ҳорунро дурӯғу бароварданд ва худро дар баҳр ба ҳалокат афканданд.
49. Албатта, Мо ба Мӯсо китоби Таврот додем, бошад, ки бани Исроил ҳидоят шаванд.
50. Ва писари Марям⁽¹⁾ ва модарашро ояте сохтем ва он ду ро бар ҷоё баланди устувор ва бархӯрдор аз оби равон, ҷой додем.
51. Эй паёмбарон, аз чизҳои покизаву ҳалол бихӯред ва корҳои шоиста кунед, ки бе гумон Ман ба корҳое, ки мекунад, огоҳам! Ва аз аъмоли шумо чизе бар Ман пинҳон намонад.⁽²⁾
52. Эй Паёмбарон албатта, ин дини шумо динест, ягона ва Ман Парвардигори шумоям, аз Ман битарсед, бо иҷро намудани амрҳои Ман ва дурӣ чустан аз бимқардаҳои Ман.

فَقَالُوا أَأُؤْمِنُ لِمَشْرَكَيْنِ مِمَّنَّا وَاقَوْمَهُمَا تَنَا
عِبْدُونَ ﴿٤٧﴾

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

وَجَعَلْنَا آيَاتٍ مَّرْمُومًا وَمَاءً آيَةً وَءَاوَيْنَهُمَا إِلَى
رَوْقِ زَاتٍ قَرَّارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

يَأْتِيهَا الرُّسُلُ كُلُّو مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا
صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ
فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

(1) Яъне, ўро бе падар офаридем

(2) Тафсири Табарӣ 19\40

53. Пас дини худро фирқа-фирқа карданд ва ҳар фирқае ба равише, ки интихоб карда буданд ва онҳо ба дониш ва дине, ки доштанд дилхуш буданд ва гумон мебуданд, ки онҳо бар ҳақанд ва дигарон бар гумроҳианд⁽¹⁾.

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلٌّ حِزْبٍ يَمَّا
لَدَيْهِمْ فَرِحُون ۝۵۳

54. Пас ононро бигуздор, то муддати замоне дар ҷаҳолат ва гумроҳияшон бимонанд.

فَذَرَّهُمْ فِي غَمَرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ۝۵۴

55. Оё инҳо кофирон мепиндоранд, ки он молу фарзанд, ки ба онҳо додаем,

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِ مِنْ مَّقَالٍ وَبَنِينَ ۝۵۵

56. ба хотири он аст, ки барояшон дар некиҳо саъй мекунем? На, чунин нест, балки онон дарнамеёбанд, ки Мо онҳоро мӯҳлат медиҳем!

نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْحَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ۝۵۶

57. Бегумон онҳое, ки аз хавфи Парвардигорашон бимноқанд.

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُتَسِفُّونَ ۝۵۷

58. ва онҳое, ки ба оёти каломи Парвардигорашон имон меоваранд ва ба он амал мекунанд

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ۝۵۸

59. ва онҳое, ки (Аллоҳро якка ва ягона ибодат мекунанд) ва ба Парвардигорашон ширк намеоваранд

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ۝۵۹

(1) Тафсири Саъдӣ 1\553

60. ва онҳое, ки дар роҳи Аллоҳ он чиро бояд бидиҳанд, медиҳанд ва боз ҳам (ба ин ҳол) дилҳояшон тарсону ҳаросон аст, ки бояд назди Парвардигорашон бозгарданд,

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتًا وَفُلُوهُمْ وَجِلَّةً أَنَّهُمْ
إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

61. Оре, инҳо ҳастанд, ки ба корҳои нек мешитобанд ва дар он бар якдигар пешӣ мечӯянд.

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْحَيٰتِ وَيُسْرِعُونَ فِيهَا
سَيِّئُونَ ﴿٦١﴾

62. Бар ҳеч кас ҷуз ба андозаи тавоноиаши мукаллаф (вазифадор) намекунем. Ва назди Мо китобест⁽¹⁾, ки барҳақ суҳан меғӯяд. Ва бар онҳо ҳеч зулму ситаме намешавад.

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ
يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

63. Балки, дилҳояшон аз ин суҳани ҳақ (Қуръон) дар пардаи ғафлат аст. Ва онҳо ғайр аз ин амали ширкашон корҳои зишти дигаре доранд, ки онро дар оянда анҷом медиҳанд. Пас ба ин сабаб худро дучори ғазаб ва азоби Парвардигорашон мекунанд.⁽²⁾

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ
مِّنْ دُونِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٣﴾

64. То он гоҳ, ки сарватмандонашонро ба азоб гирифта кунем, ногаҳон доду фарёд зананд.

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ
يَجْعَرُونَ ﴿٦٤﴾

(1) Ва он китоб Лавҳи Маҳфуз аст, ки ҳама чиз дар он сабт шудааст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\554

65. Ба онҳо гӯем: Имрӯз доду фарёд сар надихед, ки шумо наметавонед, ки худро ёрӣ диҳед ва аз сӯи Мо ёрӣ ва кӯмак намешавед!⁽¹⁾
66. Зеро оёти Ман бароятон хонда мешуд, то ин ки ба он имон оваред, вале шумо намепазирuftед ва ба ақиб бармегаштед.
67. Дар ҳоле ки дар баробари Байтулҳаром (Каъба) такаббур мекардед ва мегuftед, ки ҳеч қас наметавонад бар мо ғолиб шавад, зеро мо аҳли ҳарам ва ходимони он ҳастем ва ҳангоми шаб ба афсонагӯӣ машғул шуда, онро тарк мекардед.
68. Оё дар ин суҳан⁽²⁾ намеандешанд; ё ба онҳо он чи омадааст, ки ба падарони нахустинашон наомадааст?
69. Ё он ки паёмбарашон Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)ро нашинохтаанд, ки инкораш мекунанд?

لَا تَجْعُرُوا أَيُّومًا إِنَّا لَنُنصِرُونَ ﴿٦٥﴾

فَلَا كَانَتْ آيَاتِي تَنْتَلِي عَلَيْكُمْ فَاكُنْتُمْ عَلَيَّ
أَعْقَابًا تَنْكَبُونَ ﴿٦٦﴾

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَلِمْنَا أَنهَجْرُونَ ﴿٦٧﴾

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ
آبَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\51

(2) Яъне, Қуръон

70. Ё мегӯянд, ки девона аст?
На, чунин нест, балки
паёмбарашон Куръон,
тавҳид ва дини ҳақро
барояшон овардааст, вале
бештарашон аз рӯи ҳасад ба
ҳақ бадбинӣ доранд.

71. Агар ҳақ ва ҳақиқат аз
паи ҳавасхояшон мерафт,
осмонҳову замин ва ҳар
кӣ дар онҳост, ҳалок
мешуд. Вале Мо Куръонро
пандашон фиристодем,
ки дар он иззат ва
шарафи онҳост ва онҳо
бошанд, аз пандашон рӯй
гардониданд.⁽¹⁾

72. Ё ту эй Муҳаммад бар
даъвати худ аз онҳо музде
металабӣ? Пас музди
Парвардигорат бехтар аст, ки
ӯ бехтарини рӯзидиҳандагон
аст!

73. Албатта, ту эй Расул қавми
худ ва дигаронро ба роҳи
росташон мехонӣ, ки вай
дини Ислом аст.

74. Ва касоне, ки ба рӯзи баъс
ва ҳисоб имон надоранд
ва барои он рӯз амал
намекунанд аз роҳи рост
каҷраванд!

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ
وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَذِبُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ
فَهُمْ عَنِ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

أَمْ لَسْتُمْ لَهُمْ خَرَجًا فَخَرَجَ رَبُّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ
الرَّزَاقِينَ ﴿٧٢﴾

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ
الصِّرَاطِ لَنُكَرِبُونَ ﴿٧٤﴾

75. Агар бар онҳо раҳм мекардем ва ранҷу заҳматеро, ки ба он гирифтор омаданд, аз онҳо дур месохтем, боз ҳам ҳамчунон бо сарсаҳтӣ дар туғени хеш саргашта мемонданд.
76. Ба таҳқиқ ба азоб гирифторашон кардем, на фурутанӣ карданд барои Парвардигорашон ва на зорӣ.
77. То замоне, ки даре аз азоби саҳт⁽¹⁾ ба рӯяшон кушодем, он гоҳ онҳо дар он ба кулӣ ноумед гаштанд ва намедонанд, ки чи кор кунанд.
78. Ва Ёст, он Аллоҳе, ки бароятгон шунавоӣ ва дидаҳо ва дилҳо биёфарид. Чӣ андак сипос мегузored?
79. Ёст, он Аллоҳе, ки шуморо дар рӯи замин падида овард ва ҳама баъд аз маргатон назди Ё гирд оварда мешавед ва мувофиқи амалҳоятон ҷазоятон хоҳад кард.
80. Ва Ёст, он Аллоҳе, ки зинда мекунад ва мемиронанд ва рафтуомади

* وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجَوْفَى طَعْنُوهُمْ يَوْمَهُمْ ﴿٧٥﴾

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْأَعْدَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذْ هُمْ فِيهِ مُبْسَوْنَ ﴿٧٧﴾

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفَ الْآيِلُ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

(1) Мурод аз азоб, азоби охират аст ва ба қавле дигар куштани онон дар рӯзи Бадар аст. Тафсири Табарӣ 19\61 ва Тафсири ибни Касир 5\487

шабу рӯз аз они Ўст. Чаро дар қудрати Ў оқилона намеандешед?

81. Балки, кофирон низ ҳамон суҳанон гуфтанд, ки пешиниён мегуфтанд.
82. Гуфтанд: «Оё агар мо бимирем ва хоку устухон шавем, боз ҳам зинда мешавем?»
83. Эй Муҳаммад ҳамчуноне ки ту ба мо ваъда медиҳӣ ба падаронамон низ пеш аз ин чунин ваъдаҳое дода шуда буд. Инҳо чизе ҷуз афсонаҳое пешиниён нест!»
84. Бигӯ эй Муҳаммад барояшон: «Агар медонед, ин замин ва ҳар кӣ дар он аст, аз они кист?»
85. Ҳатман хоҳанд гуфт: «Аз они Аллоҳ». Бигӯ: «Оё панд намегиред, ки Ў бори дигар бар зинда гардонидан қодир аст?»
86. Бигӯ: «Кист Парвардигори осмонҳои ҳафтгона ва Парвардигори Арши бузург?»
87. Ҳатман хоҳанд гуфт: «Аллоҳ». Бигӯ: «Оё наметарсед, ки ибодати ғайри Ўро мекунад?»

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

قَالُوا لَهُ أَدَامَتَنَا وَكُنَّا نُرَآبَا وَعَظْمًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤَنَا هَذَا مِن قَبْلُ
إِن هَذَا إِلَّا الْأَسْطِيرُ الْأُولَى ﴿٨٣﴾

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَن فِيهَا إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَدْعُونَ ﴿٨٥﴾

قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

88. Бигӯ: «Агар медонед, подшоҳии ҳама чизҳо ба дасти кист? Кист, он ки ба ҳама кас паноҳ медиҳад ва касе дар баробари Ӯ паноҳ дода намешавад?» (Яъне, ҳеч кас наметавонад азоби Аллохро аз касе боздорад ва наметавонад касеро дар баробари Аллоҳ ёри кунад)
89. Ҳатман хоҳанд гуфт: «Аллоҳ». Бигӯ: «Пас чаро фиреб меҳӯред ва аз тавҳид ва тоъати Парвардигор рӯй метобед?»
90. Балки, Мо бар мункирони рӯзи қиёмат сухани рост фиристодем ва онон дурӯнғӯ ҳастанд!
91. Аллоҳ ҳеч фарзанде надорад ва ҳеч маъбуде ҳамроҳи Ӯ нест. Агар чунин мебуд, ба монанди рафтори подшоҳони дунё ҳар маъбуде он чиро офарида буд, мебурд ва баъзе бар баъзе якдигар бартарӣ мечӯстанд. Аллоҳ аз он гуна, ки Ӯро васф мекунад, (аз шарикӯ фарзанд), пок аст.⁽¹⁾
92. Ӯ Аллоҳ донои ниҳону ошкор аст ва аз ҳар чӣ шарикӯ месозанд, бартар аст.

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُشْرِكُونَ ﴿٨٩﴾

بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا أَذَاهَبَ كُلَّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٩١﴾

عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 5\427

93. Бигӯ (эй Расул): «Эй Парвардигори ман, кош чизеро, ки ба онон ваъда дода мешавад, ба ман намоён мекардӣ.
94. Эй Парвардигори ман, пас маро дар зумраи ситамкорон қарор мадеҳ» (Лекин аз зумраи онон бигардон, ки Ту аз онҳо розӣ ҳастӣ).
95. Ва ҳароина, Мо агар бихоҳем, ки он чиро ба онон ваъда додаем, аз азоб метавонем, бар ту бинамоёнем.
96. Эй Расул, дар муқобили бадии душманонат бадӣ макун, балки бадиро ба равише, ки он беҳтар аст дафъ кун! Мо аз чизҳое ки мегӯянд инҳо мушрикон, огоҳтар ҳастем ва онҳоро ба бадтарин азоб ҷазо хоҳем дод.⁽¹⁾
97. Бигӯ (эй Расул): «Эй Парвардигори ман, аз васвасаҳои⁽²⁾ шайтон ба ту паноҳ мебарам.
98. Ва ба Ту паноҳ мебарам, эй Парвардигори ман, аз васвасаҳои шайтон агар онҳо назди ман ҳозир оянд!»

قُلْ رَبِّ إِنَّمَا رَيْبِي مَابُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾

وَإِنَّا عَلَيَّ أَنْ تُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدِرُونَ ﴿٩٥﴾

أَدْفَعْ بِالَّذِي هِيَ أَحْسَنُ السَّبِيحَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ
بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 558

(2) Шарораҳои хашме аст, ки инсон наметавонад худро дар он ниғаҳдорӣ кунад.

99. Чун якеашонро аз кофирон марг фаро расад, мегӯяд: «Эй Парвардигори ман, маро бозгардон ба сӯи дунё.

100. Шояд корҳои шоистаеро, ки тарк карда будам, ба ҷой оварам». Ҳаргиз! Бегумон ин суханест, ки ӯ онро мегӯяд (ва ба фарази маҳол агар бозгардад, ба корҳои гузаштааш идома медиҳад) ва пушти сарашон то рӯзи қиёмат монетаест, ки бозгаштан натавонанд.⁽¹⁾

101. Чун рӯзи қиёмат дар сур дамида шавад ва мардум аз қабр барангехта шаванд, ҳеҷ хешовандие миёнашон намонад ва ҳеҷ аз ҳоли якдигар напурсанд.

102. Онон, ки тарозуи аъмоли некашон вазнин бошад, онҳо наҷотёфтагонанд.

103. Ва онон, ки тарозуи аъмоли некашон сабук бошад, ба худ зиён расонидаанд ва дар ҷаҳаннам ҷовидмондагонанд.

104. Шӯълаҳои оташ чеҳраҳои онро месӯзонад ва дар дӯзах туршрӯянд.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
ارْجِعُونِي ﴿٩٩﴾

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا
إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم
بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ
وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

فَمَنْ تَقَلَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 5\494

105. Ба онҳо гуфта мешавад: Оё оёти Ман дар дунё бароятон хонда намешуд, то ба он имон биёваред, пас онҳоро дурӯғ меҳисобидед?⁽¹⁾
106. Рӯзи қиёмат гӯянд: «Эй Парвардигори мо, шӯрбахтиямон бар мо ғалаба кард ва мо мардуми гумроҳе будем.
107. Эй Парвардигори мо, моро аз ин оташ берун овар ва боз ба дунё баргардон. Агар дигар бор ба сӯи гуноҳ баргашт кардем, ҳароина, аз ситамкорон бошем».
108. Аллоҳ гӯяд: «Дар оташ гум шавед ва бо Ман сухан магӯед». (Пас он ҳангом дуъову умедашон қатъ гардид)
109. Оре, гурӯҳе аз бандагони Ман мегуфтанд: «Эй Парвардигори мо, имон овардем, моро биёмурз ва бар мо раҳмат овар, ки Ту беҳтарини раҳмоварандагонӣ».
110. Ва шумо масхарашон мекардед, то ёди Маро аз хотиратон мебароварданд. Ва шумо ҳамчунон ба онҳо механдидед.

أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتلى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا
تُكذِّبُونَ ﴿١٥﴾

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَالِّينَ ﴿١٦﴾

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنَّا عِندَنَا فَإِنَّا
ظَالِمُونَ ﴿١٧﴾

قَالَ أَحْسَبُوهَا وَإِنَّا أَكْثَمُونَ ﴿١٨﴾

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا
فَاعَفَرْنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٩﴾

فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سَخِرَاءَ حَتَّىٰ أَسْوَأْتُمْ فِي كَيْدِي
وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضَاعُكُونَ ﴿٢٠﴾

111. Имрӯз, ҳароина, онҳоро ба хотири сабре, ки мекарданд, подош (яъне ҷаннат) медиҳам. Қатъан онҳо ба муроди худ расидаанд.
112. Аллоҳ ба дузахиён гӯяд: «Ба шумори солҳо чӣ муддат дар замин зистаед?»
113. Аз саҳтии азоби он рӯз гӯянд: «Як рӯз ё қисмате аз як рӯз. Пас аз ҳисобгарон⁽¹⁾ бипурс».
114. Аллоҳ гӯяд: Дар замин ҷуз андаке намондаед, агар шумо медонистед чизе аз илмро то он муддати андакро ба тоъати Аллоҳ ва омода шудан барои рӯзи қиёмат мекардед ва ба ҷаннат мушарраф мешудед.⁽²⁾
115. Эй мардум, оё пиндоштед, ки шуморо беҳуда офаридаем ва шумо барои ҳисобу ҷазо ба назди Мо бозгардонида намешавед?»
116. Пас бартар аст, Аллоҳи якто, он фармонравои ростин. Ҳеч маъбуде барҳақ ҷуз Ӯ нест! Парвардигори Арши⁽³⁾ гиरोмиқадр аст.

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ
الْقَائِمُونَ ﴿١١١﴾

قَالَ كَلِمَاتٍ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

قَالُوا لَيْسَ بِنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَلِّ الْعَادِينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ إِنْ لَيْسَ إِلَّا قَلِيلًا لَوِ اتَّخَذْتُمُ
تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا
لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

(1) Яъне ҳисобгароне, ки моҳу рӯзҳоро мешуморанд, ё ба қавле ки фариштагон ҳастанд. Тафсири Табарӣ 19\83

(2) Тафсири ибни Касир 5\500

(3) Арш аз бузуртгарин махлуоти Аллоҳ аст.

117. Ва ҳар кас, бо Аллоҳи якто маъбуди дигареро мехонад, ки ба ҳақиқати он ҳеч бурҳоне надорад, ҳароина, ҳисобаш дар охират назди Парвардигораш хоҳад буд. Албатта, рӯзи қиёмат кофирон наҷот намеёбанд.

118. Ва бигӯ эй Паёмбар: «Эй Парвардигори ман, биёмурз аз гуноҳҳо ва раҳмат кун ва Ту беҳтарини раҳматкунандагон ҳастӣ!»⁽¹⁾

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ،
يَهُ، فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

(1) Ин оят баёнгари он аст, ки Аллоҳ паёмбарашро ба истигфор амр кард, то умматаш ба вай иқтидо кунанд.

Сураи Нур (Рушноӣ)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 64 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Сураест, ки онро нозил кардаем ва воҷиб сохтаем амал кардан ба аҳкоми онро ва дар он оёти равшане фиристодаем, эй мӯъминон бошад, ки панд гиред.
2. Ҳар яке аз зану марди зинокорро⁽¹⁾ сад зарба бизанед. Ва агар ба Аллоҳу рӯзи қиёмат имон доред, бояд, ки дар ҳукми Аллоҳ нисбат ба он ду раҳмдил нагардед. Ва бояд, ки ба ҳангоми шиканҷа карданашон гуруҳе аз мӯъминон ҳозир бошанд, то хӯшёр шаванд ва панд гиранд.
3. Марди зинокор ҷуз зани зинокор ё мушрикро намегирад ва зани зинокорро ҷуз марди зинокор ё мушрик намегирад. Ва ин бар мӯъминон ҳаром шудааст.⁽²⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ وَقُرْصَتُهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ
بَيِّنَاتٍ لِّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً
جَلْدَةً وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا
طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ الْإِزَانِيَةَ أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا
يَنْكِحُهُ إِلَّا الْإِزَانُ أَوْ مُشْرِكًا وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

(1) Онҳое, ки дар ҳаёташон хонадор нашудаанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 561

(2) Ин оят далел мешавад бар ҳаром будани никоҳи занони зинокор, то тавба кунанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 561

4. Касонеро, ки занони покро⁽¹⁾ ба зино мутаххам мекунад ва чаҳор шоҳид намеоваранд, ҳаштод дарра бизанед ва аз он пас ҳаргиз шаҳодаташонро напазиред, ки мардуми фосиқанд.
5. Ғайри касоне, ки баъд аз он тавба кунанд ва амалашонро ислоҳ намоянд. Зеро Аллоҳ омурзандаву меҳрубон аст!
6. Ва касоне, ки занони худро ба зино муттаҳам мекунад ва шоҳиде ҷуз худ надоранд, бояд ки савганд хӯранд ба номи Аллоҳ чаҳор бор, ҳамоно ки ӯ аз ростгӯён аст.
7. Ва бори панҷум бигӯяд, ки лаънати Аллоҳ бар ӯ бод, агар аз дурӯғгӯён бошад.
8. Ва агар он зан чаҳор бор ба Аллоҳ савганд хӯрад, ки ҳамоно он мард дурӯғ мегӯяд, ҷазо аз ӯ бардошта мешавад.
9. Ва бори панҷум бигӯяд, ки ҳашми Аллоҳ бар ӯ (бар зан) бод, агар мард аз ростгӯён бошад.⁽²⁾

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَا يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَالَّذِينَ هُمْ عَنْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا يَنْتَابُوا لَهُمْ شَهَادَةٌ أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

وَالْخَمْسَةَ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ إِنْ تَشْهَدُ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

وَالْخَمْسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

(1) Ва инчунин мардони покро. Тафсири Саъдӣ 1/ 561

(2) Ва агар зан низ қасам хӯрад дар муқобили қасами шавҳараш, қозӣ он ҳар дуру аз якдигар ҷудо мекунад ва ин моҷароро дар шарият “мулоъана” меноманд. Тафсири Саъдӣ 1/562

10. Чӣ мешуд эй мӯъминон, агар фазлу раҳмате, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ доштааст, намебуд ҳароина, нобуд мешудед? Ва ҳароина, Аллоҳ тавбапазирӯ ҳақим аст.

11. Касоне, ки он дурӯғи бузургро сохтаанд⁽¹⁾, гурӯҳе аз шумоянд. Мапиндоред, ки шуморо дар он бадие бувад. Балки, хайри шумо дар он бувад. Ҳар марде аз онҳо ба он андозаи гуноҳе, ки кардааст, ба ҷазо расад ва аз миёни онҳо, он ки бештарини ин бӯҳтонро ба ўҳда дорад ба азобе бузург гирифтор хоҳад шуд.⁽²⁾

12. Чаро ҳангоме ки он бӯҳтонро шунидед, мардону занони мӯъмин ба худ гумони нек накарданд ва нагуфтанд, ки ин тӯҳмате ошкор аст?

13. Чаро чаҳор шоҳид бар даъвои худ наёварданд? Пас агар шоҳидоне наёвардаанд, дар назди Аллоҳ аз зумраи дурӯғгӯёнанд.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَفْسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَقَوْلُكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمْ الْكَذِبُونَ ﴿١٣﴾

(1) Яъне модарамон, Оиша разияллоху анҳоро ба фоҳишагари тӯҳмат карданд. Тафсири Табарӣ 19/116

(2) Он шахс сардори мунофиқон Абдулло бини Убай ибни Салул аст. Тафсири Табарӣ 19/116

14. Агар фазлу раҳмати Аллоҳ дар дунёву охират намебуд, ба сазои он суханон, ки меғуфтед, шуморо, ҳатман азоби бузурге дармерасид.
15. Он гоҳ, ки он сухани ботилро аз даҳони якдигар меғирифтед ва чизе бар забон мерондед, ки дар бораи он ҳеч намедонистед ва мепиндоштед, ки кори хурде аст ва ҳол он ки дар назди Аллоҳ кори бузурге буд,
16. чаро он гоҳ, ки ин суханро шунидед, нағуфтед: «Моро нашоёд, ки онро бозгӯем, Парвардигоро, Ту покӣ, ин тӯҳмати бузурге аст дар ҳаққи ҳамсари Муҳаммад салаллоҳу алайҳи ва саллам?»
17. Аллоҳ таъоло шуморо наҳӣ мекунад ва панд медиҳад, ки агар аз мӯъминон ҳастед, бори дигар гирди чунон коре магардед.
18. Ва Аллоҳ таъоло аҳкоми оётро барои шумо баён мекунад ва Аллоҳ доно аст бар кирдори шумо ва дар тадбири кори халқаш ҳақим аст!

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا
لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ
اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ
نَتَكَلَّمَ بِهِذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

وَيبينُ اللَّهُ لكمُ الآياتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Барои касоне, ки дӯст доранд дар бораи мӯъминон тӯҳмати зино паҳн швад, ҳароина, дар дунё ҷазои шаръӣ ва дар охират азоби дардоваре муҳайёст.⁽¹⁾ Аллоҳ медонад ҳақиқати ҳар чизеро ва шумо намедонед!

20. Агар фазл ва раҳмати Илоҳӣ шомили ҳоли шумо намешуд ва агар Аллоҳ таъоло нисбат ба шумо меҳру муҳаббат намедошт, баён намекард ин аҳком ва мавъизаҳоро ва тезӣ мекард дар азоб кардани онҳое, ки амрҳои Уро муҳолифат мекунанд.

21. Эй касоне, ки имон овардаед, пой ба ҷои пой шайтон магузоред⁽²⁾. Ва ҳар кӣ пой ба ҷои пой шайтон гузорад, бидонад, ки ӯ ба фаҳшову мункар (корҳои бад) фармон медиҳад. Ва агар фазлу раҳмате, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ доштааст, намебуд, ҳеҷ як аз шумо аз гуноҳ пок намешуд. Лекин ҳароина, Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, покиза месозад. Ва Аллоҳ шунавою доност!

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ
آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَاللَّهُ بَعِيدٌ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ
اللَّهَ رءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ
يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا
وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾

(1) Дар дунё ба онон ҳаштод дарра зада мешавад ва дар охират ҷояшон дӯзах аст, агар тавба накунанд. Тафсири Табарӣ 19/133

(2) Яъне, бо роҳҳои шайтон. Тафсири Саъдӣ 1/563

22. Ва бояд, ки бузурғону тавонгарони шумо бар он савганд нахӯранд, ки чизе ба хешовандону мискинон ва муҳочирони дар роҳи Аллоҳ надиҳанд.⁽¹⁾

Бояд бибахшанду гузашт бикунанд. Оё намехоҳед, ки шуморо Аллоҳ биёмурзад? Ва Аллоҳ аст омӯрзандаи меҳрубон.

23. Ҳароина онон, ки занони покдомани беҳабари мӯъминро тӯҳмати зино мезананд, дар дунёву охират лаънат шудаанд ва барояшон азоби бузург аст.

24. Рӯзе, ки забонашон ва дастҳояшонро пойҳояшон ба зиёнашон бар корхое, ки мекардаанд, шаҳодат диҳанд.

25. Он рӯз, ки Аллоҳ ҷазояшонро ба пуррагӣ бидиҳад ва бидонанд, ки ҳароина, Аллоҳ таъоло барҳақу ошкор аст.

26. Занони нопок барои мардони нопок ва мардони нопок барои занони нопок ва

وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةَ أَنْ يُؤْتُوا
أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ
أَنْ يَعْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَأَنَّ اللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

يَوْمَذِيُوفِيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ
اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

الْحَيْثِيَّتُ لِلْحَيْثِيَّةِ وَالْحَيْثِيَّتُونَ
لِلْحَيْثِيَّةِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ

(1) Баъд аз тӯҳмат задан ба Оишаи Сиддиқа (разияллоҳу анҳо) Абубақри Сиддиқ (разияллоҳу анҳу) аз нафақа додан ба Мистаҳ, ки факиру нодор ва аз ҷумлаи хешонаш буд, даст кашид, зеро Мистаҳ яке аз паҳнкунандагони ин тӯҳмати носазо буд. Баъд аз нузули ин оят Абубақр (разияллоҳу анҳу) дубора ба Мистаҳ нафақа муқаррар кард. Тафсири Саъдӣ 1/ 563

занони пок барои мардони пок ва мардони пок барои занони пок. Онҳо аз он чӣ дар борашон мегӯянд, поканд. Омурзишу ризқи некӯ дар ҷаннат барои онҳост!

27. Эй касоне, ки имон овардаед, ба хонае ғайр аз хонаи худ, бе он ки иҷозат талабида ва бар сокинонаш салом⁽¹⁾ карда бошед, дохил машавед. Ин барои шумо беҳтар аст, бошад, ки панд гиред.
28. Ва агар дар хона касеро наёфтед, дохил машавед, то шуморо рухсат диҳанд. Ва агар гӯянд: «Бозгардед», бозгардед, ин бароятон покизатар аст. Ва Аллоҳ ба ҳар коре, ки мекунед, огоҳ аст.
29. Бар шумо гуноҳе нест, агар ба хонаҳое, ки маскани касе нест ва дар он ҷо манфаъате бошад, дохил шавед⁽²⁾. Ҳар чиро ошкор созед ё пинҳон доред, Аллоҳ ба он огоҳ аст.
30. Бигӯ эй Паёмбар ба мардони мӯъмин, ки чашмони худ биғӯшанд аз номаҳрамон ва шармгоҳи худ нигаҳ

وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿١٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَيَّ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِن قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ عَلَيْهِ ﴿١٨﴾

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿١٩﴾

قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغْضُوبُ مِن أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَى لَّهُمْ إِن اللّٰهَ حَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Яъне: Ассалому алайкум, оё дохил шавам гӯед. Тафсири Саъдӣ 1/ 565

(2) Ба монанди хонаҳое, ки барои мусофирон дар роҳҳо сохта шудааст ё хонаҳои вақф. Тафсири Саъдӣ 1/ 565

доранд аз зинову ливота. Ин барояшон покизатар аст. ҳароина, Аллоҳ ба корҳое, ки мекунанд, огоҳ аст!

31. Ва ба занони мӯъмин бигӯ, ки чашмони худ бипӯшанд аз номаҳрамон ва шармгоҳи худ нигоҳ доранд аз ҳаром ва зинатҳои худро чуз он миқдор, ки пайдост, ошкор накунанд ва миқнаъаҳои (рӯймолҳои) худро то гиребон фуру гузоранд ва зинатҳои худро ошкор накунанд, чуз барои шавҳари худ ё падари худ ё падари шавҳари худ ё писари худ ё писари шавҳари худ ё бародари худ ё писари бародари худ ё писари хоҳари худ ё занони ҳамдини худ ё бандагони (ғулому канизони) худ ё мардони хидматгузори худ, ки рағбат ба зан надоранд ё кӯдаконе, ки аз шармгоҳи занон беҳабаранд. Ва низ чунон пой бар замин назананд, то он зинат, ки пинҳон кардаанд, дониста шавад. Эй мӯъминон, ҳамагон ба даргоҳи Аллоҳ тавба кунед, бошад, ки растагор гардед.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُضْنَ مِنْ أَنْصَبِهِنَّ
وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ
إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى
جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ
أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ
أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ
إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ
أَخْوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ
الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى
عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ
مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

32. Хонадор кунонед, гулому канизони худро, ки солеҳу шоистакор бошанд. Агар фақиру бенаво бошанд,⁽¹⁾ Аллоҳ ба карами худ бодавлату тавонгарашон хоҳад сохт, ки Аллоҳ қушоишдиҳанда ва доност.

33. Онон, ки ба сабаби камбағалиашон қудрати хонадоршавиро надоранд, бояд покдоманӣ пеша кунанд, то Аллоҳ аз карами хеш тавонгарашон гардонад. Ва аз бандагонатон ононро, ки хоҳони бозхаридани хешанд, агар дар онҳо хайре ёфтед, бозхариданашонро бипазиред. Ва аз он мол, ки Аллоҳ ба шумо арзонӣ доштааст, ба онон бидиҳед. Ва канизони худро агар хоҳанд, ки парҳезгор бошанд, ба хотири сарвати дунявӣ ба зино маҷбур мақунед. Ҳар кас, ки ононро ба зино маҷбур кунад, Аллоҳ барои он канизон, ки ба маҷбури ба он кор водор гаштаанд, омурзандаву меҳрубон аст!

34. Ба таҳқиқ барои шумо оятҳои равшану возеҳ ва қиссаву дostonҳои ононе, ки

وَأَنْ كِحُوا أَلَا يَتَمَنَّىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَأَمَّا بِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَسِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

وَلَيْسَتَّعْفِيفُ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ كَيْفًا حَاقًا حَاقًا
يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ
مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَمَكَاتُواهُمْ إِن عَامِلْتُمْ
فِيهِمْ خَيْرًا ۗ وَأَتَوْهُمْ مِنْ قَالِ اللَّهِ الَّذِي ءَاتَاكُمْ
وَلَا تُكْرَهُوا فَتَيَبْتُكُمْ عَلَى الْبِعَاءِ إِن آرَدْنَ تَحَصُّنًا
لَبْتَتَّعُوا عَرَضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يَكْرِهِنَّ
فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٣﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ ءَايَاتٍ مُبِينَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَقُوا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢٤﴾

(1) Яъне, агар камбағал бошанд ва тарсанд, ки ба сабаби хонадоршави камбағалтар мешаванд. Тафсири Саъдӣ 1/567

пеш аз шумо будаанд ва низ барои парҳезгорон панд ва насиҳатҳо нозил кардем.

35. Аллоҳ нури осмонҳову замин аст. Масали нури $\bar{U}$ (Қуръон дар дили муъмин)⁽¹⁾ чун чароғдонест, ки дар он чароғе бошад, он чароғ даруни шишае ва он шиша чун ситорае дурахшанда. Аз равшани дарахти пурбаракати зайтун, ки на шарқӣ аст (яъне, офтоб ба он дар охири рӯз бирасад) ва на ғарбӣ аст (яъне, офтоб ба он дар аввали рӯз мерасад, балки дар миёнаи замин аст). Равғанаш аз шафофиаш равшанӣ бахшад, ҳарчанд оташ ба он нарасида бошад. Нуре болои нур аст. Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, ба он нур (Қуръон) ҳидоят менамояд ва барои мардум масалҳо меоварад. Ва Аллоҳ таъоло бар ҳама чиз доност!⁽²⁾

36. Он нур фурузон аст дар масҷидҳое, ки Аллоҳ рухсат дод арҷмандаш доранд ва номаш дар он ҷо бо намоз ва тиловати Қуръон, тасбеҳу таҳлил ёд шавад ва Ӯро ҳар

* اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ
كَيْسَكُو فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي
رُجَاةِ الرُّجَاةِ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ
شَجَرَةٍ مُّبَرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارُ نُورٍ
عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

فِي بُيُوتٍ أُذِنَتْ لِلَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا
أَسْمُهُ وَيُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 568

(2) Изох: Ҳосили ин масал, имон монанди нурест, ки ба дили поки муъмин дохил мешавад ва ӯро ба роҳи рост ҳидоят мекунад. Тафсири Саъдӣ 1/ 568

бомдоду шабонгоҳ тасбех
гӯянд.⁽¹⁾

37. Мардоне, ки ҳеҷ тиҷорат ва хариду фурӯше аз ёди Аллоҳ ва намоз гузоридану закот додан бозашон надорад, аз рӯзи қиёмат, ки дилҳову дидагон аз тарс дигаргун мешаванд, метарсанд.
38. То Аллоҳ ба некӯтар аз он чӣ кардаанд, ҷазояшон диҳад ва аз бузургии худ бар он бияфзояд ва Аллоҳ ҳар киро хоҳад, беҳисоб ризқ диҳад.
39. Аъмоли кофирон чун саробест дар биёбоне.⁽²⁾ Шахси ташна обаш пиндорад ва чун ба он наздик шавад, ҳеҷ обе наёбад ва Аллоҳро назди худ ёбад, пас ҷазои ўро ба пуррагӣ бидиҳад. Ва Аллоҳ зуд ҳисобгиранда ҳаст!
40. Ё ки амали кофирон ба монанди ториқиҳоест дар дарёи чуқур, ки мепӯшад ин кофирро мавҷ ва бар болои он мавҷи дигарест ва бар болои он мавҷ абри хираест, ториқиҳое бар болои якдигар, он тавр, ки

رَجَالٌ لَا تُلْمِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ بِخَفْوٍ يَوْمًا
تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٢٧﴾

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمُ
مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَزِدُّ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَلُوهُمْ كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يَخْسَبُهُ
الظُّلُمَانُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا
وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ ۗ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٩﴾

أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ
مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ طُمُتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ
بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرِئَهَا ۗ وَمَن
لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٣٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 569

(2) Яъне, он амалҳое, ки кофирон мекунад ба монанди: силаи раҳм, озод кардани ғулумон гумон мекунад, ки дар охираат фоидаашон мекунад. На! Ҳеҷгоҳ барояшон савобе набошад.

агар дасти худ берун орад,
онро натавонад дид.⁽¹⁾ Ва
ҳар киро, Аллоҳ нуре аз
Қуръону суннат надод, ки
ба он роҳ ёбад, пас ўро ҳеч
нуре нест.

41. Оё надидаӣ, ки ҳар чӣ дар
осмонҳову замин аст ва низ
мурғоне, ки болкушода дар
парвозанд, тасбеҳгӯи Аллоҳ
ҳастанд? Ҳамаи махлуқотро
Аллоҳ таъоло донондааст
чи гуна Ўро намозу тасбеҳ
гӯянд. Ва Аллоҳ ба ҳар коре,
ки мекунад, огоҳ аст!⁽²⁾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَفَاتٍ كُلِّ قَدَعَةٍ صَلَاتُهُ
وَتَسْبِيحُهُ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

42. Ва хос барои Аллоҳ аст
подшоҳии осмонҳову замин
ва бозгашти ҳамагон назди
Ўст.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

43. Оё надидаӣ, ки Аллоҳ
абрҳоеро ба оҳистагӣ
меронад, он гоҳ онҳоро
ба ҳам мепайвандад, боз
месозадаш рӯ ба рӯ болои
ҳам? Пас мебинӣ боронро, ки
хориҷ мешавад аз миёни он
абр ва фуруд меорад аз чониби
боло, аз кӯҳҳои абри, ки он
ҷоест, жоларо. Пас ҳар киро
хоҳад, бо он осеб мерасонад
ва аз ҳар кӣ мехоҳад, бозаш

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِخُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُمْ
يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا
بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

(1) Яъне, болои кофир торикиҳои ширк, гумроҳӣ ва фасоди аъмол, боло,
болои ҳам омадаанд. Тафсири Саъдӣ 1/569

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 570

медорад.⁽¹⁾ Раъду барке, ки дар он абр буда қариб аст, ки бибарад нури чашмҳоро.

44. Яке аз нишонаҳои қудрати Аллоҳ таъоло ин аст, ки Ў шабу рӯзро мегардонад.⁽²⁾ Бе гумон хирадмандонро дар ин ибратест.
45. Ва Аллоҳ ҳар чонвареро аз об биёфарид. Баъзе аз онҳо бар шикам мераванд (мор....) ва баъзе бар ду по мераванд (инсон) ва баъзе бар чаҳор по мераванд (чаҳорпоён). Аллоҳ ҳар чӣ бихоҳад, меофаринад. Ҳароина, Аллоҳ бар ҳар коре тавоност!
46. Ба таҳқиқ дар Қуръон оятҳои равшану возеҳ нозил кардаем ва Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, ба роҳи рост (Ислом) хидоят мекунад.
47. Ва мунофиқон мегӯянд: «Ба Аллоҳу паёмбараш имон овардаем ва итоъат мекунем». Пас аз он гурӯҳе аз онон бозмегарданд ва ҳукми паёмбарро қабул намекунанд. Ва инҳо имон наёвардаанд.⁽³⁾

يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً
لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى
بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ
يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

وَيَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِاللَّهِ وَبِالرُّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ
يَتَوَلَّى فِرْقًا مِنْهُمْ مَنْ بَعْدَ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

(1) Мувофиқи ҳикмат ва қазои қадари Худаш. Тафсири Саъдӣ 1/ 570

(2) Яъне, чун шаб фаро расад, рӯз меравад ва чун рӯз ояд, шаб меравад. Тафсири Бағавӣ 6/54

(3) Тафсири Бағавӣ 6/ 55

48. Чун онҳоро дар хусуматҳояшон ба сӯи Аллоҳу Паёмбараш даъват кунанд, то миёнашон ҳукм кунад, бинӣ, ки гурӯҳе рӯй мегардонанд.
49. Ва агар ҳақ ба тарафи онҳо бошад, дар ҳол меоянд пеши Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам гардан ниҳода.
50. Оё дар дилҳояшон беморист (бемории нифоқ) ё дар шак ҳастанд аз Паёмбари барҳақ будани Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи вассаллам ё бими он доранд, ки Аллоҳу Паёмбараш бар онҳо ситам кунанд?! (Не) Балки, онон худ золиманд!
51. Чун мӯъминони ҳақиқиро дар хусуматҳояшон ба сӯи китоби Аллоҳ ва паёмбараш даъват кунанд, то миёнашон ҳукм кунад, ин ки меғунд: «Шунидем ва итоъат кардем», инҳо начотёфтагонанд. Ва аз аҳли ҷаннатанд.
52. Ва касоне, ки фармонбардории Аллоҳу Паёмбараш мекунад дар амру наҳй ва аз Аллоҳ метарсанд ва ҳазар мекунад аз азоби Аллоҳ, пас инҳо

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَاقَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

وَلَنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعَبِينَ ﴿٤٩﴾

أَفَلَيْسَ لَهُمْ مَرَضٌ أَمْ آذَنُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْجِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ. بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾

комёбанд ба неъматҳои
чаннат.⁽¹⁾

53. Ва мунофиқон ба Аллоҳ
қасам хӯрданд, қасамҳои саҳт,
ки агар ба онҳо фармон диҳӣ
эй Паёмбар баромадани ба
ҷиҳодро, албатта ҳамроҳи
ту ба ҷиҳод раванд. Бигӯ:
«Қасами дурӯғ махӯред,
тоъати шумо маълум аст, ки
фақат бо забон аст. Аллоҳ ба
корхое, ки мекунад, ҳароина,
комилан огоҳ аст!»

54. Бигӯ эй Паёмбар ба мардум:
«Аллоҳро итоъат кунед ва
паёмбарро итоъат кунед. Пас
агар рӯй гардонед, ҳароина
бар Паёмбар анҷоми он
ҷизе воҷиб аст, ки бар дӯши
вай ниҳода шудааст (яъне,
таблиғи рисолат) ва бар
шумо ҳам анҷоми ҷизе
воҷиб аст, ки бар дӯши
шумо ниҳода шудааст (яъне,
итоъати содиқона ва ибодати
мухлисона). Ва агар ба ӯ
итоъат кунед, ҳидоят ёбед. Ва
бар паёмбар ҷуз расонидани
пайғоми Парвардигораш
ҷизи дигаре нест».

55. Аллоҳ ба қасоне аз шумо, ки
имон овардаанд ва корҳои
шоиста кардаанд, ваъда

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن أَمَرْتَهُمْ
لَيَخْرُجُنَّ ۗ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ
إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾﴾

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ إِنْ تَوَلَّوْا
فَأِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ
وَإِنْ نَطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾﴾

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 572

дод, ки албатта дар рӯи
замин халифаашон созад,
чун мардумеро, ки пеш аз
онҳо буданд, халифаашон
сохт. Ва динашонро, ки
худ барояшон писандида
аст, ки Ислом аст устувор
созад. Ва ваҳшаташонро
ба эминӣ бадал кунад, ҳар
вақте ки Маро мепарастанд
ва ҳеч чизеро бо Ман шарик
намекунад. Ва онҳо, ки
баъд аз ин ношукрӣ варзанд,
пас онон фосиқонанд (яъне,
хориҷ аз тоъати Аллоҳанд).⁽¹⁾

56. Ва намоз бигузored ва закот
бидихед ва ба паёмбар
итоъат кунед, шояд, ки бар
шумо раҳм карда шавад!
57. Ҳаргиз, мапиндор, ки
кофирон метавонанд дар ин
сарзамин ба ҷое бигурезанд
аз азоби Аллоҳ. Ҷойгоҳашон
чаҳаннам аст ва ҷӣ бад
саранҷомест!
58. Эй касоне, ки имон овардаед,
бояд ғулумони шумо ва
он фарзандоне, ки ханӯз
ба балоғат нарасидаанд,
дар се вақт аз шумо барои
ворид шудан ба хона рухсат
талабанд: пеш аз намози субҳ
ва ҳангоми зӯҳр, ки либос аз

كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَأَيَّمَكُنَّ لَهُمْ دِينُهُمُ الَّذِي آرَتَضُوا
لَهُمْ وَلِيَسْبَدَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ حَوْفِهِمْ أَمَّا
يَعْبُدُونَ نَبِيَّ لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ
بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٦﴾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَمَا أُولَئِكَ إِلَّا نَارُ الْمَصِيرِ ﴿٥٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَعِذَّ نَكَرَ الَّذِينَ
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ
تِلْكَ مَرَاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ
تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ
صَلَاةِ الْعِشَاءِ تِلْكَ عَوْرَاتُ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوْفُورٌ عَلَيْكُمْ

(1) Тафсири Бағавӣ 6/ 59

тан берун мекунад ва баъд аз
намози хуфтан. Ин се вақт,
вақти хилвати шумост.
Дар ғайри ин се вақт нест
вуболе на бар шумо ва на
бар онҳое, ки назди шумо
дохил мешаванд напурсида,
чунки баъзеи шумо
бар баъзе дигар омаду
рафткунандагонед. Аллоҳ
оётро инчунин барои шумо
баён мекунад. Ва Аллоҳ
донову ҳақим аст!⁽¹⁾

بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ
لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

59. Ва чун кӯдакони шумо ба
синни балоғат расиданд
дар ҳамаи вақтҳо барои
даромадан ба маконе,
ки падару модар
дар он ҷо истироҳат
мекунанд, бояд монанди
касоне, ки зикрашон
гузашт (яъне мисли ба
балоғатрасидагон), рухсат
талабанд. Аллоҳ таъоло оёт
ва аҳкоми шариъати Худо
инчунин равшан ва содда
барои шумо
баён мекунад. Ва Аллоҳ
донову ҳақим аст дар
қонунгузорӣ барои
бандагонаш!

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ
فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

(1) Изоҳ: Натиҷа аз оят ин аст, ки маҳориму атфол ҳам дар ин се вақти мазкур бояд, ки барои дохил шудан иҷозат пурсанд, зеро, ки мардум либосҳои худро дар ин вақтҳо аз тан мекашанд ва урёну луч мешаванд. Тафсири Табарӣ 19/214

60. Занони калонсол, ки дигар умеди никоҳ надоранд ба сабаби калонсоли ва бешаҳватӣ гуноҳ нест бар инҳо ин, ки фуру ниханд рӯймол ва рӯкашаки худро. Вале зоҳир нақунанд мавзеи ороиши худро ва агар парҳезгорӣ кунанд (яъне, ба нагирифтани рӯймол ва рӯкашак аз сари худ), ин барояшон беҳтар аст. Ва Аллоҳ таъоло шунавову доност!⁽¹⁾

61. Бар нобино ҳараче (гуноҳе) нест ва бар ланг гуноҳе нест ва бар бемор гуноҳе нест барои нарафтан ба ҷиҳод. Ва бар шумо гуноҳе нест, агар аз хонаи худ ё хонаи падаратон ё хонаи модаратон ё хонаи бародаратон ё хонаи хоҳаратон ё хонаи амакатон ё хонаи аммаатон ё хонаи тағоятон ё хонаи холаатон ё хонае, ки калидҳои он назди шумост (яъне ниғаҳбону вакили он хона шумоед) ё хонаи дӯстатон чизе бихӯред. Ва гуноҳе муртакиб нашудаед, агар бо ҳам бихӯред ё ҷудо-ҷудо. Ва чун ба хонае дохил шавед, бар якдигар салом

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ
يَسَابِهَهُنَّ غَيْرَ مُتَّبِعَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ
يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ
مَفَاتِحُهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا
أَوْ شَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ فَحَيَّاهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/574

кунед бо лафзи “ассалому алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракотуху”. Ин таҳиятест муборак ва покиза аз ҷониби Аллоҳ таъоло. Ҳамчунин Аллоҳ таъоло оётҳои худро барои шумо баён мекунад, бошад, ки оқилона биандешед!

62. Ҳамоно мӯъминон касоне ҳастанд, ки ба Аллоҳу паёмбараш имон овардаанд ва чун бо паёмбар дар коре якҷоя бошанд, то аз ӯ рухсат наталабидаанд, набояд бираванд. Онон, ки аз ту эй паёмбар рухсат металабанд, ҳароина, касоне ҳастанд, ки ба Аллоҳу Паёмбараш имон овардаанд. Пас, хангоме ки аз ту барои баъзе аз корҳояшон рухсат хостанд, бар ҳар як аз онон, ки хоҳӣ, рухсат бидеҳ ва барояшон аз Аллоҳ омурзиш бихоҳ, ки ҳамоно Аллоҳ таъоло бахшояндаву меҳрубон аст!

63. Эй мӯъминон, он чунон ки якдигарро нидо мекунад, паёмбарро нидо накунад (яъне ё Муҳаммад нағӯед, балки бо эҳтирому иззат ба ин лафз эй паёмбари Аллоҳ ё расулаллоҳ бигӯед). Албатта Аллоҳ медонад онҳоро, ки

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا
حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا
أَسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذَنَ لِمَن
شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

لَا تَجْعَلُوا ذِعَابَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَمَا ذِعَابَهُ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْتَأْذِنُونَ مِنْكُمْ لَوْ أَذِنَ لَكُمْ الَّذِينَ
يُحَايِلُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ نُضِيبَهُمْ فِتْنَةً
أَوْ نُضِيبَهُمْ عَذَابَ أَلِيمٍ ﴿٦٣﴾

пинҳонӣ берун мешаванд аз назди Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Бояд, ки битарсанд онҳое, ки хилофи ҳукми паёмбар кор мекунанд аз ин, ки бирасад ба онҳо ба сабаби хилофкориашон балову мусибате ё бирасад ба онҳо азоби дарднок.⁽¹⁾

64. Огоҳ бошед, ҳароина,
аз они Аллоҳ аст ҳар чӣ
дар осмонҳову замин аст.
Медонад, ки шумо бар чӣ
коред. Ва он рӯз, ки ба сӯи ӯ
бозгардонда шаванд, ононро
аз корҳое, ки кардаанд, огоҳ
месозад ва ҷазо медиҳад. Ва
Аллоҳ ба ҳар чизе доност!

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ
يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/577

Сураи Фурқон

Дар Макка нозил шудааст ва аз 77 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бисёр бузургу боазамат аст, он ки ин Фурқон (Қуръон; яъне, ҷудосозандаи ҳақ аз ботил)-ро бар бандаи Худ Муҳаммад (саллаллоху алайҳи ва саллам) нозил кард, то ҷаҳониёнро ба воситаи он аз азоби Аллоҳ бимдиҳандае бошад.
2. Он Зоте, ки аз они Ёст фармонравию осмонҳову замин ва фарзанде барои Худ нагирифтааст ва Ёро шарике дар фармонравой нест ва ҳар чизро биёфаридааст, пас онро ба андозаи муайян офаридааст.
3. Ва гирифтанд мушрикони ба ҷуз Аллоҳ маъбудонеро (бутҳоеро), ки ҳеҷ чиз намеофаринанд ва худ махлуқанд. На молики зиён ва на молики суди худ ҳастанд ва на молики марғу зиндагӣ ҳастанд ва наметавонанд аз нав зинда намуданро.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ
وَلَدًا وَلَوْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَخَلَقَ
كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرُهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

وَأَتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّا يُخْلِقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ
ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً
وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾

4. Ва кофирон гуфтанд: Нест ин Қуръон чуз дурӯге, ки Муҳаммад аз пеши худ бофтааст ва мардуме дигар ўро бар он ёри додаанд. Ба дурусти ситам ва дурӯғ ба миён оварданд.
5. Ва гуфтанд: «Ин Қуръон афсонаҳои пешиниён аст, ки ҳар субҳу шом бар ў имло мешавад ва ў менависадаш».
6. Бигӯ эй Паёмбар ба кофирон: «Ин Қуръонро Зоте нозил кардааст, ки ниҳони осмонҳову заминро медонад. Ҳароина, ў омӯрзандааст барои касе аз гуноҳони худ тавба кардааст ва меҳрубон аст зуд онҳоро ба азоб намегирад!»
7. Гуфтанд (кофирон): «Чист ин паёмбарро, ки ғизо меҳӯрад ва дар бозорҳо роҳ меравад? Чаро Аллоҳ фариштае ба сӯи ў намефиристоннад, то гувоҳӣ диҳад ба ростияш ва бошад ҳамроҳи ў тарсонанда?»⁽¹⁾
8. Ё, ки чаро аз осмон ганҷе барояш фуруд оварда нашавад? Чаро ўро боғе нест, ки аз он бихӯрад?» Ва ситамкорон гуфтанд: «Шумо

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن هَذَا إِلَّا إِفْكٌ
أَفْتَرْتَهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ
جَاءَ وَظَلَمْنَا وَرُورًا ﴿٤﴾

وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ أَكْتَتَبْنَاهَا قَبْلَهُ
نُحْمًا عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ الْغَيْبَ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

وَقَالُوا مَا لَ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ
إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ، وَنَذِيرًا ﴿٧﴾

أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ رُجُتَةٌ
يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن
تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾

фақат аз марди ҷодушудае
пайравӣ мекунад!»

9. Бингар эй Паёмбар, ки чӣ
гуна бароят дostonҳову
масалаҳо меоваранд. Пас
гумроҳ шудаанд аз роҳи ҳақ.
Пас ҳеҷ роҳеро ба сӯи ҳақ
намеёбанд, то он чиро дар
шаъни ту нисбат додаанд аз
дурӯғҳояшон рост бароранд.
10. Аллоҳ бартару бузургвор аст,
агар хоҳад, беҳтар аз он чи ба
ту таманно карданд медиҳад,
боғҳое, ки дар онҳо ҷӯйҳо
ҷорӣ бошад ва бароят қасрҳо
падид оварад.⁽¹⁾
11. Балки инҳо қиёматро дурӯғ
ҳисобанд. Ва барои касоне,
ки қиёматро дурӯғ ҳисобанд,
оташи сӯзон омода кардаем,
12. Чун бубинад дӯзах
онҳоеро, ки қиёматро дурӯғ
бароварданд, аз масофаи дур
ҷӯшу хурӯшашро бишнаванд.
13. Ва чун дастҳо бар гардан
баста дар тангҷои дӯзах
партофта шаванд, дуъои бад
кунанд худро дӯзахихо.
14. Ба онон гуфта шавад: Имрӯз
на як бор марги хеш хоҳед,
балки марги хеш борҳо
хоҳед!

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ
فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

بَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ
ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ
لَكَ فُضُوزًا ﴿١٠﴾

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا
تَغَيُّطًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّبِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6/74

15. Бигӯ (эй Паёмбар): «Оё ин дӯзах беҳтар аст ё он биҳишти ҷовидон, ки ба парҳезгорон ваъда шудааст, ки подошу саранҷоми онон хоҳад буд?»»
16. Барои ҷаннатихост дар ҷаннат омода он чи меҳоянд ҷовидона дар он хоҳанд монд. Ин ваъдаест, ки анҷом додани он ба зиммаи Парвардигори туст.
17. Рӯзе, ки мушрикони бо чизҳое, ки ғайри Аллоҳи якто мепарастиданд, ба маҳшар гирд оварад ва сипас аз бутҳо пурсад: «Оё шумо ин бандагони Маро гумроҳ мекардед ё онҳо худ роҳро гум карда буданд?»»
18. дар ҷавоб мегӯянд: «Ту муназзаҳӣ ва пок, моро насазад, ки ба ғайр аз ту дӯстоне бигирем, балки онон ва падаронашонро баҳраманд сохтӣ, то онҳо, ки ёди Туро фаромӯш карданд ва мардумони ҳалокшуда буданд.
19. Ба кофирон гуфта мешавад: Ҳамоно дурӯғӯ ҳисобиданд шуморо ин бутон дар он чи мегуфтад. Пас наметавонед баргараф кардан аз худ

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ حَبَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَفُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رِيبِكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانُوا يَتَّبِعُونَ لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَءَابَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يظلم مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

азобро ва на ёрӣ додан
якдигарро. Ҳар, ки зулм
(ширк) оварда бошад аз
шумо, бичашонемаш азоби
бузургро.⁽¹⁾

20. Ва Мо пеш аз ту паёмбароне
нафиристодаем, магар ин
ки таъом меҳӯрданд ва дар
бозорҳо роҳ мерафтанд. Ва
шуморо василаи озмоиши
якдигар қарор додем. Оё
сабр тавонед кард? Ва
Парвардигори ту ҳамеша
биност.

21. Касоне, ки ба дидори Мо
умед надоранд, гуфтанд:
«Чаро фариштагон бар мо
нозил намешаванд, то хабар
диҳанд ба мо, ки Муҳаммад
паёмбари бар ҳақ аст? Ё
чаро Парвардигори худро
аёну ошкоро намебинем?»
Ба ростӣ, ки худро бузург
шумурданд ва саркашӣ
карданд дар пешниҳодҳои
худ, саркашии бузурге.⁽²⁾

22. Рӯзе, ки фариштагонро
бубинанд,⁽³⁾ дар он рӯз
гунаҳкоронро ҳеч муждае
надиҳанд ва ба онҳо гӯянд:

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ
يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي
الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً
أَتَّضِرُّونَ ۖ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

۞ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أَوْلَآ أَنْزَلَ
عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةَ أَوْ نُرِيَ رَبَّنَا لَقَدْ
اسْتَكْبَرُوا فِي أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 580

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 581

(3) Дар вақти чон додан, баъд аз он дар қабр ва дар рӯзи қиёмат. Тафсири Саъдӣ 1 / 581

«Мужда (чаннат) бар шумо
ҳаром аст!»

23. Ва ба аъмоле, ки дар дунё
кардаанд, пардозем ва
ҳамаро чун зарраҳои хок
(ғубор) барбод диҳем.
24. Аҳли бихишт дар ин рӯз дар
беҳтарин ҷойгоҳ ва беҳтарин
макон барои оромиш
ҳастанд.
25. Ба ёд овар эй Паёмбар
рӯзе, ки осмон ба василаи
абрҳо пора-пора гардад
ва фариштагон бар замин
фиристода шаванд,
26. Фармонравой дар он рӯз,
ба ростӣ, аз они Аллоҳи
меҳрубон аст. Ва барои
кофирон рӯзи душворе хоҳад
буд.
27. Рӯзе, ки кофир дастони
худро ба даңдон газад ва
гӯяд: «Эй кош, роҳеро,
ки расул дар пеш гирифта
буд, дар пеш гирифта
будам.
28. Вой бар ман, кош фалонро
дӯст намегирифтам;
29. Ба ростӣ, маро аз Қуръон,
пеш аз он ки Қуръон барои
ман нозил шуда буд, аз
пайравияш бозмедошт.
Ва ин шайтон ҳамеша

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَنْثُورًا ﴿١٣﴾

أَصْحَابِ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿١٤﴾

وَيَوْمَ تَشْقَىٰ السَّمَاءُ بِالْغَمِّمِ وَنُزِلَ الْمَلَكِيُّ
تَنْزِيلًا ﴿١٥﴾

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ أَلْحَقٌ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَىٰ الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿١٦﴾

وَيَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ
يَلَيْتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿١٧﴾

يَوَيْلَئِي لَيْتَنِي لَمْ أَخَذْ فَلَانًا خَلِيلًا ﴿١٨﴾

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا ﴿١٩﴾

одамиро танҳо хору залил
мегузорад.⁽¹⁾

30. Паёмбар аз кирдори қавмаш
шикоят карда гуфт: «Эй
Парвардигори ман, қавми
ман тарки Куръон карданд
ва дар оёти он на андеша
мекунанд ва на ба он амал
мекунанд!»⁽²⁾
31. Ҳамчуноне ки барои ту эй
Паёмбар аз гунаҳкорони
қавмат душман падида
овардем, инчунин ҳар
паёмбареро аз миёни
кофирон душмане падида
овардем. Ва Парвардигори
ту барои роҳнамоиву ёриии ту
кофист!⁽³⁾
32. Ва кофирон гуфтанд: «Чаро
ин Куръон мисли Тавроғу
Инҷил ва Забур якбора
бар Муҳаммад нозил
намешавад?». Аллоҳ дар
ҷавоби онҳо гуфт: Барои
он аст, ки дили туро ба он
устувор созем ва онро ба
охистагиву тартиб фуру
хонем.

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا
الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا قَبْلَ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣٢﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٣﴾

(1) Дар ин оят таҳзир аст барои касоне, ки бо ҳамнишони бад ҳамсӯҳбат мешаванд, гоҳо мешавад, ки ба сабаби онҳо дохил шудани дузах мегарданд.

(2) Дар ин оят бим карда мешавад он касонеро, ки Куръонро тарк намуда ва ба он амал намекунанд.

(3) Дар ин оят тасаллоӣ аст барои паёмбараш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам.

33. Ҳеҷ масале барои ту наёваранд, магар он, ки посухашро (ҷавобашро) ба ростӣ ва некӯтарин баён биёварем.
34. Кофиронро, ки бар рӯй мекашанду дар чаҳаннам гирд меоваранд, онҳо ба ҷойгоҳ бадтару ба роҳи ҳақ гумгаштатаранд.⁽¹⁾
35. Ҳамон ба Мӯсо (алайҳиссалом) китоби Таврот додем ва бародараш Ҳорунро мададгораш сохтем.
36. Ва гуфтем: «Назди мардуме⁽²⁾, ки оёти Моро дурӯғ баровардаанд, биравед». Ва он қавмро ба саҳтӣ ҳалок кардем.
37. Қавми Нӯҳро, чун паёмбаронро дурӯғгӯ шумурдаанд, ғарқ кардем ва онҳоро барои мардум ибрате сохтем. Ва барои ситамгорон азобе дардовар омода кардем
38. ва қабилаи Од ва Самуд ва асҳоби Рассро⁽³⁾ ва наслҳои бисёреро, ки миёни онҳо буданд, низ ҳалок кардем.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ
وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٣﴾

الَّذِينَ يُخَشِرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ سَرْمَكَنَا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٢٤﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ
آخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٢٥﴾

فَقُلْنَا أَذْهَبَ إِلَىٰ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا فَادْمَرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٢٦﴾

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَا هُمُورًا لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٧﴾

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرِّيسِ وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 583

(2) Фиръавн ва қавмаш

(3) Деҳае аз деҳаҳои Самуд, Аллоҳу аълам Тафсири Табарӣ 19/ 269

39. Ва барои ҳамаи қавмҳо мисолҳои овардем бо ин ҳам имон наоварданд ва ҳамаро несту нобуд сохтем.⁽¹⁾
40. Ҳамоно расиданд мушрикони Макка ба деҳае⁽²⁾, ки борони санг борида буд дар он. Оё надиданд ин деҳаро, то ибрат бигиранд? (Не), балки умеди аз нав зинда шуданро надоштанд.
41. Чун туро диданд, эй Расул масхараат карданд, ки оё ин аст он паёмбаре, ки Аллоҳ бар мо фиристодааст?
42. Қариб буд, ки гумроҳ қунад моро аз парастии маъбудони мо (яъне, бутҳо) агар сабру тоқат намекардем. Чун азобро бубинанд, хоҳанд донист чӣ касе гумроҳтар будааст.
43. Бингар эй Расул оё он касро, ки ҳавои нафсро маъбуди худ гирифта буд, дидӣ? Оё ту зомини имоноварии ӯ ҳастӣ?
44. Ё гумон кардаӣ, ки бештари нашон мешунаванду мефаҳманд оятҳои Аллоҳро? Инҳо чун чорпоёне беш нестанд дар

وَكُلًّا صَبَرْنَا لَهُ الْأَمثلةً وَكُلًّا
تَبَرْنَا تَبِيرًا ﴿٣٩﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا
السَّيِّئَةِ أَقْلَمًا يَكُونُوا بِرُؤْسِهَا أَبْدًا كَانُوا
لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾

وَإِذَا رَأَوْكَ إِذْ يَتَخَدُّونَكَ لِالْأَهْوَاءِ أَهَذَا
الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ هِيتَانَا لَوْلَا أَنْ
صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ
تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا ﴿٤٣﴾

أَمْ تَحْسَبُ أَنْ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ
يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ
سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19/ 272

(2) Деҳаи қавми Лут, ки номи деҳа Саддум буд. Тафсири Табарӣ 19/ 272

фаҳму тадаббури оятҳои
Қуръон, балки аз чорпоён
ҳам гумроҳтаранд.⁽¹⁾

45. Оё надидай, ки
Парвардигори ту чӣ гуна
сояро мекашад? Агар
меҳост, дар як чо сокинаш
мегардонд. Он гоҳ офтобро
бар ӯ далел гардонидем.⁽²⁾
46. Боз ҷамъ карда гирифтём
сояро оҳиста-оҳиста ба сӯи
худ.⁽³⁾
47. Ўст Зоте, ки шабро барои
шумо либос (пӯшише)
қарор дод ва хобро роҳате
ва рӯзро барои шумо вақти
бархостанатон аз хоб сохт, то
ризку рӯзии худро ҷўстучў
намоед.
48. Ва Ўст, ки фиристод
бодхоеро, ки абрхоро
мебаранд ва мардумро бо
борон мужда медиҳанд,
ин раҳматест аз ҷониби
Парвардигор Ва аз осмон оби
поке нозил кардем,
49. то сарзамини мурдаро ба
он борон зиндагӣ бахшем
ва то биңӯшонем аз он

أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ
لَجَعَلَهُ رَسَاكًا لَّنُجَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ
دَلِيلًا ﴿٤٥﴾

ثُمَّ قَفَّضْتَهُ إِلَىٰ بِنَانَا فَمَّا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا وَالنَّوْمَ
سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا
خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَا سَيِّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6/86

(2) Яъне, агар офтоб намебуд, соя намебуд ва ин вучуди офтоб аст, ки сабаби кўтоҳ шудану баланд шудани соя мешавад.

(3) Ин оят далолат ба бузургӣ ва қудрати Аллоҳ мекунад, ки Ў танҳо лоиқи парастии аст на ғайри Ў.

чи офаридем чорпоёну
мардумони бисёреро.

50. Ҳамоно боронҳои бисёре
бар замин нозил кардем,
то бияндешанд неъмат
Аллоҳро ва сипосгузори
кунанд. Вале бештари
мардум ба неъматҳои Мо
носипосӣ карданд!⁽¹⁾
51. Агар меҳостем, ба ҳар шаҳре
бимдиҳандае мефиристодем,
то мардумро ба сӯи Аллоҳ
даъват намоянд ва онҳоро
аз азоби охират бим кунанд.
Лекин Мо туро эй Паёмбар
барои ҷаҳониён мабъус
гардондем ва фармудем,
ки ин Қуръонро барояшон
бирасонӣ.
52. Пас кофиронро итоғат макун
ва ба ин Қуръон бо онҳо
ҷиход кун, ҷиходи бузург!
53. Ўст, ки ду дарё ба ҳам
биёмехт, яке ширину гуворо
ва дигаре шӯру бадмазза.
Ва миёни он ду монегъае ва
садде устувор қарор дод, то
бояқдигар омехта нашаванд.⁽²⁾
54. Ўст, ки офарид аз оби
нутфа инсонро ва сохт
ӯро соҳиби наслу насаб ва

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيهِمُ لَدُنْكَ وَأَبْنَىٰ أَكْثَرِ
النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

فَلَا تُطِيعُ الْكٰفِرِينَ وَجَهْدْهُمْ بِهِ جِهَادًا
كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

* وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ
فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا
بَرْزَخًا وَجِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٥٣﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَعَمَلَهُ نَسَبًا
وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/584

(2) Тафсири Бағавӣ 6/90

соҳиби қаробати домодӣ ва Парвардигори ту ба ин корҳо тавоност!

55. Ва парастииш мекунанд кофирон ба ҷуз Аллоҳ чизеро, ки нафъу зарар нарасонад ба онҳо ва кофир бар муҳолифати Парвардигори худ ба сабаби ширк оварданаши ва нофармонбардорӣ карданаши ёрдамдиҳандаи шайтон аст.⁽¹⁾
56. Ва нафиристодем туро эй Паёмбар, магар муждадиҳанда мӯъминонро ба ҷаннат ва тарсонанда кофиронро аз азоби дӯзах.
57. Бигӯ: Ман аз шумо ҳеч музде наметалабам барои таблиғи рисолат, магар ин ки ҳар кӣ хоҳад, ба сӯи Парвардигораш роҳе ҳақ бигирад ва дар роҳи ризояти Ӯ нафақа кунад. Ман шуморо бар ин маҷбур карданӣ нестам, ҳамонро ихтиёр барои худӣ шумост.⁽²⁾
58. Ва таввақал кун бар Аллоҳе, ки ҳамеша зинда аст Ӯ, ҳаргиз намирад ва ба покӣ ёд кун Ӯро. Ва Аллоҳ

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَن يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ ۗ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19/ 285

(2) Тафсири Табарӣ 19/ 286

басандааст ба эътибори
огоҳ будан ба гуноҳони
бандагони худ. Ва ҳеҷ чиз
бар Ў пӯшида намонад
ва ҳар якеро бар он ҳисоб
мекунад ва ҷазои муносиб
медихад.

59. Аллоҳ Зотест, ки биёфарид
осмонҳо ва заминро ва он чи
дар миёни осмону замин аст,
дар шаш рӯз, ва бар арши
худ истиво ёфт⁽¹⁾. Ўст Аллоҳи
Меҳрубон ва дар бораи Ў (эй
Паёмбар) аз касе бипурс, ки
огоҳ бошад. (Яъне ба зоти
поки Аллоҳ доност худи Ў ва
медонад сифатҳои бузургии
худро ва ҳеҷ касе донотар
ба Аллоҳ таъоло аз банда ва
фиристодаи Ў Муҳаммад
-саллаллоҳу алайҳи ва
саллам- нест.)

60. Ва чун ба кофирон гуфта
шуд, ки Раҳмонро сачда
кунед, гуфтанд: «Раҳмон
кист? Оё бар ҳар кас, ки
ту фармон медиҳӣ, сачда
кунем?» Ва зиёд кард ин
сухан барои кофирон
рамидан аз имон ва
нафратро.⁽²⁾

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
الرَّحْمَنُ فَسَلِّ بِهِ خَيْرًا ﴿٥٩﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا
الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا نَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ
نُفُورًا ﴿٦٠﴾

(1) Ин сифат доик ба ҷалол ва азаматии Ў мекунад ва сифатҳои Ў ба ҳеҷ махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд.

(2) Тафсири Табарӣ 19/ 288

61. Бузургу боазамат аст,
он касе, ки дар осмон
бурҷҳо⁽¹⁾ биёфарид ва дар он
офтоби дурахшон ва моҳи
тобон падида овард.
62. Ва Ёст, ки шабу рӯзро
барои касоне, ки мехоҳанд
ибрат гиранд ё шукргузорӣ
кунанд, аз паи ҳам қарор
дода.⁽²⁾
63. Бандагони солеҳи Раҳмон
касоне ҳастанд, ки дар рӯи
замин ба фурӯтанӣ (тавозуъ
ва хоксорӣ) роҳ мераванд.
Ва чун ҷоҳилон ононро бо
суханҳои носазое хитоб
кунанд, гӯянд (дар ҷавоб):
Салом бар шумо. (Яъне
дар баробари ҷоҳилон
сухани мулоим ва ҳақимона
мегӯянд, ки аз озори онҳо ба
саломат монанд.)
64. Ва онон, ки бисёр вақт
шабро дар сачда ё дар қиём
барои Парвардигорашон
мегузаронанд.
65. Ва онон, ки (дар дуъояшон)
мегӯянд: «Эй Парвардигори
мо, азоби ҷаҳаннамро аз
мо бигардон, зеро азоби
ҷаҳаннам азобест доим!

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿١١﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن
أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿١٢﴾

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿١٣﴾

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿١٤﴾

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿١٥﴾

(1) Ситораҳои калон. Тафсири Бағавӣ 6/ 92

(2) Яъне, ҷои якдигаро иваз мекунанд.

66. Ҳамонро ҷаҳаннам бад қароргоҳу бад маконест».
67. Ва онон, ки чун нафақау ихсон мекунад, исроф намекунад ва хасисӣ намеварзанд, балки ихсонашон миёни исроф ва хасисӣ бошад муътадил.
68. Ва онон, ки бо Аллоҳи якто маъбуди дигаре намепарастанд ва намекушанд касеро, ки Аллоҳ куштанаширо ҳаром карда, магар баҳаққи шаръӣ ва зино намекунад. Ва ҳар кӣ ин корҳо кунад, уқубати гуноҳи худро мебинад.
69. Азобаш дар рӯзи қиёмат музоъаф (дучандон) мешавад ва то абад ба хорӣ дар он азоб хоҳад буд,
70. ғайри он касоне, ки сидқан тавба кунанд ва имон оваранд ва корҳои шоиста кунанд. Аллоҳ гуноҳонашонро ба некиҳо иваз мекунад ва Аллоҳ барои касе, ки тавба кунад омурузанда аст ва ба бандагонаш меҳрубон аст!⁽¹⁾
71. Ва ҳар кӣ аз гуноҳони хеш тавба кунад ва кори шоиста кунад, ҳамонро вай

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا
وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا
يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخَذُ
فِيهِ مُمْهَاتًا ﴿٦٩﴾

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
قَأُولَتِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\312

аз сидқи дил ба сӯи Аллоҳ тавба мекунад, пас Аллоҳ тавбаашро қабул мекунад ва гуноҳонашро ба некиҳо табдил медиҳад.

72. Ва онон, ки ба дурӯғ шаҳодат намедиҳанд ва чун бар нописанде (амал ё сухани ношоиста) бигзаранд, каримона бигзаранд (яъне, аз он рӯйгардон гузаранд),
73. ва онон, ки чун ба оёти Парвардигорашон пандашон диҳанд, дар баробари он чун карону кӯрон набошанд, балки итоъаткунон сачда кунанд,
74. ва онон, ки (дуъо карда) мегӯянд: «Эй Парвардигори мо, аз ҳамсарону фарзандонамон дилҳои моро шод дор ва моро пешвои парҳезгорон гардон!»,⁽¹⁾
75. Ин гӯруҳи сифаткардашудаи дар боло, ки зикр шуданд барояшон мукофот дода мешавад мақоми баландеро дар ҷаннат ба ивази он, ки сабру қаноъат карданд ва мешунаванд дар ҷаннат аз ҷониби фариштагон дуъои хайру саломро.⁽²⁾

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا
بِالْغُورِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

وَالَّذِينَ إِذَا دُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ
يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَرْوَاحِنَا
وَدُرِّئَاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ
إِمَامًا ﴿٧٤﴾

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا
وَيُقَفَّوْنَ فِيهَا مِنْ حَسَنَةٍ وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

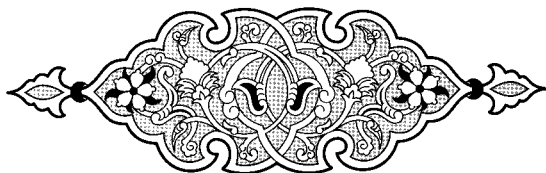
(1) Тафсири Бағавӣ 6/99

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 587

76. Човидона дар он чо бошанд. Чӣ некӯ қароргоҳу маконест!
77. Бигу: «Агар ибодат ва дуъоятон набошад, Парвардигори ман эътиное бар шумо надорад. Аммо шумо (куффор) рисолати осмониро дурӯғ шуморидед. Пас, оқибати он мулозими шумо хоҳад шуд, сазои куфр ва исёни худро хоҳед дид».

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنْتَ مُسْتَقَرًّا
وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

قُلْ مَا يَعْزُبُ أَيْكُمْ رَيْبِي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ
فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

Сураи Шуъаро

Дар Макка нозил шудааст ва аз 227 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. То, Син,
Мим.⁽¹⁾
2. Ин оёт китоби равшан
аст.
3. Шояд аз ин, ки онҳо имон
намеоваранд, худро ҳалок
созӣ.⁽²⁾
4. Агар бихоҳем, аз осмон
барояшон ояте (мӯъҷизае)
нозил мекунем, ки
гарданҳояшон дар
баробари он таслим гардад,
лекин инро намехоҳем,
зеро имони судманд,
ихтиёран ба ғайб бовар
кардан аст.
5. Барояшон ҳеч сухане тоза
аз Аллоҳи меҳрубон нозил
намешавад, магар он ки аз
он бо дилу чисмашон рӯй
мегардонанд ва онро қабул
намекунанд⁽³⁾.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّم ﴿١﴾

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

لَعَلَّكَ بَخْعٌ تَتَسَكَّرُ الْآيَاتُ لِيَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

إِنْ نَشَاءُ نُنزِلْ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا
عَنَّهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾

(1) Дар бораи ин ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд.

(2) Яъне, набояд худро ҳалок созӣ, зеро ҳидоятӣ онҳо аз тарафи Аллоҳ аст ва вазифай ту танҳо расонидани паёми Парвардигорат аст. Тафсири Саъдӣ 1\589

(3) Тафсири Саъдӣ 1\589

6. Пас ҳамоно Қуръонро дурӯғ бароварданд. Ба зудӣ хабари он чизҳое, ки масҳарааш мекарданд, ба онҳо ҳатман бирасад.

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾

7. Оё ба замин нанигаристаанд, ки чӣ қадар аз ҳар гуна гиёҳони некӯ ва фоидаовар дар он рӯёнидаем, ки ҳеч кас ба рӯёндани он тавоноӣ надорад, ба чуз Парвардигори ҷаҳониён.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمَا أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
كَرِيمٍ ﴿٧﴾

8. Дар ин нишонаҳо ибратест, вале аксари онҳо мӯъмин набудаанд.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. Ба ростӣ, Парвардигори ту пирӯзманд аст, ки қудрату тавоноӣ бар ҳама дорад ва меҳрубон аст, ки раҳматаш ҳама чизро фаро гирифтааст!⁽¹⁾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

10. Ва ба ёд ор эй Расул барои қавмат, ки Парвардигорат Мӯсорони дод, ки эй Мӯсо, ба сӯи он мардуми ситамкор бирав,

وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أَنْتَ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

11. қавми Фиръавн ва барояшон бигӯ: Оё намехоҳанд парҳезгор шаванд?⁽²⁾

قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\589

(2) Яъне, аз азоби Аллоҳ наметарсед ва аз кифру гумроҳиатон даст намекашед? Тафсири Саъдӣ 1\589

12. Мӯсо гуфт: «Эй Парвардигори ман, метарсам, ки дурӯғӯям хонанд.
13. Ва дили ман танг гардад ва забонам кушода нашавад, пас бародарам Ҳорунро низ пайғамбарӣ деҳ, то маро ёри кунад.
14. Ва онҳо бар гардани ман гуноҳе (даъво)⁽¹⁾ доранд, пас метарсам, ки маро бикушанд».
15. Аллоҳ таъоло гуфт: Ҳаргиз, туро натавонанд кушт, пас оёти Маро ки далолат бар ҳақиқати паёмбарии шумо мекунад, ҳарду назди онҳо биравед, Мо низ ба илм ва ҳифз ва нусрати худ бо шумо ҳастем ва мешунавем.
16. Пас назди Фиръавн равед ва бигӯед: «Мо расули (фиристодаи) Парвардигори ҷаҳониён ҳастем,
17. ки бани Исроилро бо мо бифиристӣ, то Парвардигорашонро парастииш намоянд.⁽²⁾

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون ﴿١٢﴾

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْظِلُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ
إِلَيَّ هَارُونَ ﴿١٣﴾

وَلَهُمْ عَلَيَّ ذُنُوبٌ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون ﴿١٤﴾

قَالَ كَلَّا فَادْهَبَا يَتَّبِعُنَا أَنَا مَعَكُمْ
مُسْتَمْعِنُونَ ﴿١٥﴾

فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾

(1) Яъне, ба сабаби ман марде аз онҳо кушта шуд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\590

18. Фиръавн ба Мӯсо миннат карда гуфт: «Оё ба ҳангоми кӯдакӣ назди худ парваришат надодем ва ту чанд сол аз умратро дар миёни мо нагузаронидӣ?
19. Ва он кори кардаатро, кардӣ? Пас, ту аз носипосонӣ»⁽¹⁾.
20. Мӯсо гуфт: Он вақт, ки чунон кардам, аз саргаштагон будам. Ва он қор аз рӯи нодонӣ ва иштибоҳ буд, на қасдан.⁽²⁾
21. Ва чун аз шумо тарсидам, ба тарафи Мадян гурехтам. Вале Парвардигори ман ба ман пайғамбарӣ дод ва маро дар шумори паёмбарон овард.
22. Ва миннати ин неъматро бар ман мениҳӣ, ҳол он ки бани Исроилро ғуломи худ сохтаӣ?
23. Фиръавн гуфт: «Парвардигори ҷаҳониён кист, ки ту даъвои паёмбарӣ мекуни?»
24. Мӯсо гуфт: «Агар аҳли яқин ҳастед, пас имон оваред, ки Ӯ Парвардигори осмонҳову

قَالَ الرَّئُوسُ لَكَ فَيْسَاَ وَلَيْدًا أَوْلَيْتَ فَيْسَاَ مِنْ
عُمْرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾

وَفَعَلْتَ فَعَلْتَكَ الْبَنِيَّ فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ
الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾

فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا
وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِيَّ
إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ
كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

(1) Мусо алайҳиссалом ҳангоме, ки дар қасри Фиръавн зиндагӣ мекард марди Қибтиеро ба хагоғӣ кушт. Тафсири Саъдӣ 1 / 589

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 590

- замин ва ҳар чӣ миёни онҳост».
25. Фиръавн ба онон, ки дар атрофаш буданд, гуфт: «Оё намешунавед, ки ин мард чӣ мегӯяд?»
26. Мӯсо гуфт: Парвардигоре, ки ман шуморо ба сӯи он даъват менамоям, «Парвардигори шумо ва Парвардигори ниёғони шумост».
27. Фиръавн гуфт: «Ба дурустӣ, ки ин паёмбаре, ки бар шумо фиристода шуда, девона аст».
28. Мӯсо гуфт: «Ӯст Парвардигори машриқу мағриб ва ҳар чӣ миёни он ду аст, агар оқилона биандешед».
29. Фиръавн ба Мӯсо таҳдид карда гуфт: «Агар ҷуз ман каси дигареро ба маъбудӣ гири, ба зиндонат меафканам».
30. Мӯсо гуфт: «Ҳатто агар мӯъҷизаи равшане барои ту оварда бошам, ки далолат кунад бар сиҳатии он чи овардаам, боз ҳам маро зиндонӣ мекуни?»⁽¹⁾
31. Фиръавн гуфт: «Пас агар аз ростгӯёнӣ онро биёвар».

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ: أَلَا تَسْتَعْمُونَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا
إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذَتِ الْهَاءُ غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ
مِنَ الْمَسْجُورِينَ ﴿٢٩﴾

قَالَ أَوْ لَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

قَالَ قَاتِلْ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٣١﴾

32. Пас Мӯсо асои худро биандохт, ки ногаҳон вай аждаҳои ошкоро шуд.
33. Ва дасташро берун овард, ки ногаҳон дар назари бинандагон сафед ва равшан менамуд.
34. Фиръавн аз тарсе, ки қавмаш имон наоранд, ба бузургони қавмаш, ки дар атрофи ӯ буданд, гуфт: «Бегумон ин мард ҷодугари доноест, ки
35. меҳодад ба ҷодуи худ шуморо аз сарзаминатон берун кунад. Пас маро чӣ мефармоед?»
36. Қавмаш ба ӯ гуфтанд: «Ӯ ва бародарашро мӯҳлат бидеҳ ва ҷамъкунандагонро дар шаҳрҳо бифирист,
37. то ҳар ҷодугари моҳир ва доноеро, ки ҳаст, назди ту биёранд».
38. Пас ҷодугаронро дар рӯзи муайяне⁽¹⁾ ба ваъдагоҳ оварданд.
39. Ва ба мардум гуфта шуд: «Оё шумо низ ҷамъ мешавед?»
40. Агар ҷодугарон ғолиб шаванд, бувад, ки пайравии

قَالَ لَعْنَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ طَيْرٌ مِّمَّنْ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٢٣﴾

قَالَ لِلْمَلَاحِقَ لَهُ إِنَّ هَذَا السَّحَرُ عَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ
فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٢٥﴾

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأُعِثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٢٦﴾

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرٍ عَلِيمٍ ﴿٢٧﴾

فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٨﴾

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٢٩﴾

لَعَلَّآ تَنْتَعِمُ السَّحَرَةُ إِن كَانُوا هُمْ الْعَالِيِينَ ﴿٣٠﴾

(1) Ва он рӯз, рӯзи зиннат ва хушию шодӣ буд, ки ҳама ба вақти чоштгоҳ ҳозир шуданд.

онҳо кунем ва дар динамон
устувор истем!»

41. Чун ҷодугарон омаданд, ба Фиръавн гуфтанд: «Оё агар мо бар Мӯсо пирӯз шавем, барои мо музде ҳаст?»
42. Фиръавн гуфт: «Оре, ба дурустӣ, ки шумо ҳама аз наздикони ман хоҳед буд».
43. Мӯсо барои ботил сохтани ҷодуи онҳо ба онҳо гуфт: «Ҳар чӣ мехоҳед, аз ҷодуи худ бияфканед!»
44. Онон ресмонҳову асоҳои худ бияфканданд ва гуфтанд: «Ба иззати Фиръавн, ки мо албатта ғолибем!»
45. Пас Мӯсо асояшро афканд. Ногоҳ ба сурати аждаҳое гашт ва ҳамаи он дурӯғҳоеро, ки сохта буданд, фуру бурд.
46. Ҷодугарон ҳақро дида ва донистанд, ки ин аз амалиёти ҷодугарон нест, пас сачдакунон ба замин афтоданд.
47. Гуфтанд: «Ба Парвардигори ҷаҳониён имон овардем,
48. Парвардигори Мӯсо ва Ҳорун!»

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنِّ لَنَا لَبَأٌ جَزَاءٌ
إِن كُنَّا نَحْنُ الْعَالَمِينَ ﴿٤١﴾

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُفْرَبِينَ ﴿٤٢﴾

قَالَ لَهُمُ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُقْتُونَ ﴿٤٣﴾

فَأَلْقَوْا حِبَابَهُمْ وَعَصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ
فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَالَمُونَ ﴿٤٤﴾

فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا
يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾

فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سِحْرَ بَنِينَ ﴿٤٦﴾

قَالُوا أءَأَمَّا رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

49. Фиръавн гуфт: «Оё пеш аз он, ки шуморо рухсат диҳам, ба Мӯсо имон овардед? Албатта, ин мард (яъне, Мӯсо) бузурги шумост, ки шуморо ҷоду омӯхтааст. Ҳатман азоби маро хоҳед дид. Акнун дастҳову пойҳоятонро аз чапу рост⁽¹⁾ хоҳам бурид ва албатта ҳамаатонро бар дор хоҳам кард!»

قَالَ أَمْ نَشْرِكُ لَهُ وَقَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ
لَكَبِيرٌ الَّذِي عَمَّاكُمْ إِلَيْهِ فَلَسَوْفَ نَعْتَمُونَ
لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ
وَأَصْلَبَنَّاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

50. Ҷодугарон ба Фиръавн гуфтанд: «Аз он чи ки моро метарсонӣ боке нест, ба дурустӣ, ки мо назди Парвардигорамон бозмегардем.

قَالُوا أَلَمْ نَصَبِرْ لَهَا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. Мо умед дорем, ки Парвардигорамон хатоҳои моро аз кифру ҷодугарӣ бубахшад, ки мо нахустин касоне ҳастем, ки имон овардем».

إِنَّا نَقْطَعُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّارَ بِمَا كَفَرَ إِنَّا أَنْظَمَهُ
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

52. Ва ба Мӯсо ваҳй кардем, ки хангоми шаб бандагони Маро аз Миср берун бибар, ба дурустӣ, ки аз паи шумо биёянд.

* وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي هَٰؤُلَاءِ
مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾

53. Пас Фиръавн аз берун рафтани онҳо огоҳ гардида гирдоварандагони сипохро ба шахрҳо фиристод.

فَأَرْسَلَ فِي عَمَلٍ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾

(1) Яъне, дасти рост ва пой чапи шуморо хоҳам бурид

54. Ва гуфт: ҳароина, ки инҳо (бани Исроил) гурӯҳе андак ва ночиз ҳастанд
55. ва инҳо моро ба таҳқиқ, ба хашм овардаанд,
56. ҳароина, ҳамаи мо бояд аз онҳо барҳазар бошем, зеро душмани мо ҳастанд.⁽¹⁾
57. Пас онҳоро (Фиръавн ва қавмашро) аз боғҳову чашмасорҳои Миср берун кардем
58. ва низ аз ганҷҳову хонаҳои некӯ ва қасрҳои бузург берун рондем.
59. Оре инчунин кардем ва бани Исроилро вориси онҳо сохтем.
60. Фиръавниён ба ҳангоми баромадани офтоб аз паи онҳо рафтанд.
61. Чун он ду гурӯҳ якдигарро диданд, ёрони Мӯсо гуфтанд: «Ҳароина, мо дар чанголи фиръавниён гирифта шудем!»
62. Мӯсо барояшон гуфт: «Ҳаргиз, чунин нест, он чи ки шумо мегӯед Парвардигори ман ҳароина, бо ман аст ва маро роҳнамоӣ хоҳад кард».

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

وَأَنَّهُمْ لَنَا الْعَاظُونَ ﴿٥٥﴾

وَأَنَا الْجَمِيعُ حَذِرُونَ ﴿٥٦﴾

فَأَخْرَجَهُمُ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

فَاتَّبَعُوهُمْ مُّشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

فَلَمَّا تَرَاهُ الْجَمْعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ

إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

63. Пас ба Мӯсо ваҳй кардем, ки асоятро ба баҳр бизан. Баҳр аз ҳам бишикофт ва ба адади қабилаҳои бани Исроил дувоздаҳ роҳ дар он боз шуд ва ҳар баҳше монанди кӯҳи бузурге буд.

64. Ва он гурӯҳи дигар (яъне, Фиръавн ва қавмаш)-ро низ ба баҳр расонидем.

65. Мӯсо ва ҳамаи ҳамроҳонашро начот додем.

66. Сипас он дигарро (яъне, Фиръавн ва қавмашро) ғарқ сохтем.

67. Албатта, дар ин ҳодисаи ғарқ шудани Фиръавн ва қавмаш ибратаст, вале аксарашон аз пайравони Фиръавн имон наоварданд!

68. Ҳароина, Парвардигори ту пирӯзманду бахшанда аст!⁽¹⁾

69. Ва эй Расул достони Иброҳимро барояшон (барои кофирон) тиловат кун!

70. Он гоҳ, ки ба падару қавми худ гуфт: «Чӣ чизро мепарастед?»

فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْبَحْرَ فَأَنْفَلَقَ فَمِنْ كُلِّ فَوْقٍ كَالظُّورِ الْعَظِيمِ ﴿٣٧﴾

وَأَرْزَلْنَا مَاءَ الْآخِرِينَ ﴿٣٨﴾

وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ وَأَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿٤١﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ بِنَاؤُا بُرْهِيمَ ﴿٤٣﴾

إِذْ قَالَ لِأَيُّهَا قَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٤٤﴾

(1) Яъне ба иззаташ кофиронро ҳалок сохт ва ба раҳматаш Мӯсо ва ҳамроҳонашро начот дод. Тафсири Табарӣ 19\361

71. Гуфтанд: «Бутонеро мепарастем, пас ҳамеша бар ибодаташон қоим ҳастем».
72. Иброҳим гуфт: «Оё вақте онҳоро ба кӯмак меҳонед, садоятонро мешунаванд?»
73. Ё барои шумо фоидае медиҳанд, агар парастии онҳо кардед ё зиёне мерасонанд, агар тарки парастии онҳо кардед?»⁽¹⁾
74. Гуфтанд: «На, балки падаронамонро дидаем, ки чунин мекардаанд».
75. Иброҳим гуфт: «Оё медонед, ки чӣ мепарастадаед».
76. шумо ва ниёгонатон?
77. Пас ба дурусти, ки ҳамаи онҳо душманони мананд, вале Парвардигори ҷаҳониён дӯсти ман аст.
78. Ҳамон касе, ки маро биёфарид, сипас Ū роҳнамоиям мекунад
79. ва ҳамон касе, ки ба ман таъом медиҳад ва маро сероб месозад
80. ва чун бемор шавам, пас Ū маро шифо медиҳад

قَالُوا تَعْبُدُوا أَصْنَامًا فَنظَّلْ لَهَا عَكْفِينَ ﴿٧١﴾

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَ كُرًا إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يُضُرُّوٓنَ ﴿٧٣﴾

قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آيَاتِكَ يَا كَذَّابُونَ ﴿٧٤﴾

قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾

أَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾

فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّيَ إِلَّا الرَّبَّ الْعَلِيمِينَ ﴿٧٧﴾

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾

وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾

وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\116

81. ва касе, ки маро
мемиронад, сипас зинда
мекунад
82. ва касе, ки умед медорам, ки
дар рӯзи қиёмат хатоямро
бибахшояд.
83. Эй Парвардигори ман,
маро ҳикмат бахш ва маро
ба зумраи шоистагон дар
ҷаннат бипайванд.
84. Ва то рӯзи қиёмат барои ман
дар миёни ояндагон овозаи
нек ва зикри хайр қарор
бидеҳ.
85. Ва маро аз ворисони
биҳишти пурнеъмат қарор
деҳ.
86. Ва падарамро⁽¹⁾ биёмурз, ки
ҳамоно ӯ аз гумроҳон аст.
87. Ва дар рӯзи қиёмат, ки
мардум аз қабрҳояшон
барои ҳисобу ҷазо
бармехезанд маро расво
масоз,
88. рӯзе, ки на мол фоида
медихад ва на фарзандон,
89. магар он кас, ки бо қалби
салим (холӣ аз ширк, куфр
ва нифок) ба назди Аллоҳ
биёяд!

وَالَّذِي يُمِئْتِنِي ثُمَّ يُنَجِّنِي ﴿٨١﴾

وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي
يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾

وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾

وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾

وَأَغْفِرْ لِي إِنِّي كَانُ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾

إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

(1) Ин дуъои Иброҳим барои падараш буд, вақте маълум гашт, ки то дами маргаш ба куфру ширкаш даволат мекунад, пас аз ӯ безорӣ ҷуст.

90. Ва биҳиштхоро барои парҳезгорон⁽¹⁾ наздик оранд. وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٠﴾
91. Ва ҷаҳаннамро дар назари кофирон ошкор кунанд. وَرُزِقَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿١١﴾
92. Ба онҳо сарзаниш карда гӯянд: «Чизҳое, ки аз ғайри Аллоҳ мепарастидед, кучоянд? وَقِيلَ لَهُمْ إِنَّمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿١٢﴾
93. Маъбудҳое, ғайр аз Аллоҳ ёриатон мекунанд дар баробари азоби Аллоҳ ё худ ёри мечӯянд?» مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿١٣﴾
94. Пас онҳо (бӯтҳо) ва кофиронро сарнагун дар ҷаҳаннам андозанд. فَكُجِبُوا فِيهَا هَمًّا وَالْغَاوِينَ ﴿١٤﴾
95. Ва низ андохта шавад ҳамаи лашкари Иблисро, ки барои мардум амали бадро зинат медоданд. وَجُنُودَ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿١٥﴾
96. Онон дар дӯзах бо касоне, ки онҳоро ба залолат бурда буданд ба кашмакаш мепардозанд ва мегӯянд: قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿١٦﴾
97. «Ба Аллоҳ савганд, ки мо дар гумроҳии ошкор будем, تَاللَّهِ إِنَّ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٧﴾
98. он гоҳ, ки шуморо бо Парвардигори ҷаҳониён баробар медонистем. إِذْ نَسُواكُمْ رَبَّ عَالَمِينَ ﴿١٨﴾
99. Ва ба ҷуз ин бадкорон касе моро гумроҳ накард. وَمَا أَصَلْنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿١٩﴾

(1) Ононе ки аз куфру маъсият дури чустанд ва фармонҳои Аллохро иҷро намуданд. Тафсири Табарӣ 19\366

100. Пас акнун моро хеч шафоаткунандае нест
101. ва моро дӯсти меҳрубоне нест.
102. Кош бори дигар ба дунё бозгардем, то аз мӯъминон гардем».
103. Ба таҳқиқ, дар ин (қиссаи Иброҳим) ибратест ва аксари онҳо бо шунидани ин қисса ҳам имон наёварданд.
104. Албатта, Парвардигори ту пирӯзманду меҳрубон аст!
105. Қавми Нӯҳ ҳамаи паёмбаронро дурӯғӯ бароварданд.
106. Он гоҳ ки бародарашон Нӯҳ ба онҳо гуфт: «Магар парhezгорӣ намекунед, (яъне, наметарсед)?
107. Ба таҳқиқ, ман барои шумо паёмбари амин ҳастам.
108. Аз Аллоҳ битарсед дар он чи шуморо ба он фармон медиҳад ва ё аз он наҳӣ мекунад⁽¹⁾ ва ба ман итоъат кунед.
109. Ман аз шумо дар муқобили даъвати худ музде наметалабам. Музди ман танҳо бар ўҳдаи Парвардигори ҷаҳониён аст.

فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾

فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\594

110. Пас аз Аллоҳ битарсед
ва маро бо ба чо
овардани фармудаҳояш
ва бо парҳез кардан аз
манъкардашудаҳояш итоъат
кунед!»

قَاتُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١١٠

111. Гуфтанд: «Оё ба ту имон
биеварем ва ҳол он ки
бенавоён (бечизу бемақом)
пайрави ту ҳастанд?»

قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ لَكَ وَالِدًا وَابْنًا ١١١

112. Нӯҳ гуфт: «Ман чи медонам
онҳо чи кор кардаанд, вале
вазифадор ҳастам, ки онҳоро
ба сӯи имон даъват намоям.»

قَالَ وَمَا عَلِمْتُمْ بِيَوْمِئِذٍ ١١٢

113. Агар бидонед, ҳисобашон ба
чуз бар Парвардигори ман
бар касе нест.

إِنْ حِسَابُنَا لَإِلَّا عَلَىٰ رَبِّ لَوْ تَشْعُرُونَ ١١٣

114. Ва ман ҳаргиз мӯъминонро
ба даъвати худ дур нахоҳам
кард.

وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ١١٤

115. Ман ба чуз бимдиҳандаи
ошкоро каси дигар нестам.

إِن أَنَا إِلَّا أَنْذِرٌ مُّبِينٌ ١١٥

116. Гуфтанд: «Эй Нӯҳ, агар аз
даъвати худ бас накуни,
албатта сангсор мешавӣ».

قَالُوا لَيْنَ لَوْ تَنْتَهَىٰ عَنْ نَجْوَىٰكَ لَكُنَّا مِنَ
الْمَرْجُومِينَ ١١٦

117. Нӯҳ дуъо карда гуфт:
«Эй Парвардигори ман,
қавми ман маро дурӯғӯ
мебароранд.

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذِبُونَ ١١٧

118. Пас миёни ману миёни онҳо
(қатъӣ) ҳукм кун; ва марову
ононро аз мӯъминон, ки
ҳамроҳи мананд, наҷот деҳ!».

فَأَفْتَحْ يَبْنَٰى وَيَبْنَٰى فَتَحًا وَبِحَبْنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ١١٨

119. Пас $\bar{u}$ ва ҳамроҳонашро дар он киштии пурқардашуда аз тамоми навъи махлуқот наҷот додем.
120. Ва боқимондаи ононро, ки имон наоварданд, ғарқ кардем.
121. Албатта, дар ин⁽¹⁾ нишонаи равшанест ва бештари онҳо бинобар шунидани ин қисса муъмин набуданд.
122. Албатта, Парвардигори ту пирӯзманд аст аз интиқом гирифтани кофирон ва меҳрубон аст бо бандагони муъминонаш!
123. Қавми Од низ паёмбаронро дурӯғгӯ бароварданд.
124. Он гоҳ, ки бародарашон Ҳуд гуфт: «Оё аз Аллоҳ наматарсед ва ибодати ғайри Уро тарк намекунед?»
125. Ҳароина, ман барои шумо паёмбари амин ҳастам ва шумо инро медонед.⁽²⁾
126. Аз Аллоҳ битарсед ва он чиро ки аз назди Аллоҳ овардаам, итоъат кунед.

فَأَجْبَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

ثُمَّ أَعْرَفْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٢٦﴾

(1) Яъне, дар наҷот ёфтани Нӯҳ ва пайравонаш ва ҳалок шудани касоне, ки ба $\bar{u}$ имон наоварданд, далели равшан ва ибрати бузургест барои дигарон.

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 595

127. Ман аз шумо барои таблиғи рисолат ҳеҷ музде талаб намекунам. Музди ман танҳо бар ўҳдаи Парвардигори ҷаҳониён аст.
128. Оё бар сари ҳар баландӣ ба беҳудагӣ нишонае аз рӯи ҳаво ҳавас месозед?
129. Ва қасрҳои маҳкам ва устувор бино мекунед, гуё ки дар дунё ҷовидон мемонед?
130. Ва чун интиқом гиред, ба монанди золимон бераҳмона интиқом мегиред?
131. Пас аз Аллоҳ битарсед ва ба он чи ки ман шуморо даъват менамоям итоъат кунед.
132. Ва битарсед аз он Аллоҳе, ки он чиро, ки медонед, ба шумо ато кардааст.
133. Ва ба шумо чорпоёну фарзандон арзонӣ доштааст
134. ва низ боғҳову чашмасорон арзонӣ доштааст.
135. Ҳуд алайҳиссалом гуфт: Ман аз азоби рӯзи бузург бар шумо метарсам, ки ба сабаби имон наоварданатон бар шумо азоб фуруда ояд⁽¹⁾.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾

أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾

وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٣١﴾

وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

136. Гуфтанд: «Барои мо яксон аст, ки моро панд диҳӣ ё панд надиҳӣ ҳаргиз имон намеорем.
137. Гуфтанд: Инҳо ҷуз ҳамон дурӯғу найранги пешиниён чизи дигаре нест.
138. Ва мо ҳаргиз азоб нахоҳем шуд».
139. Пас ўро дурӯғу бароварданд ва бар куфрашон даволат карданд, пас Мо ононро ҳалок кардем. Албатта, дар ин ибратест ва бештаринашон имон наёварданд!
140. Ҳароина, Парвардигори ту пирӯзманд аст ба нобуд сохтани кофирон ва меҳрубон аст ба муъминон!
141. Қавми Самуд паёмбаронро дурӯғу бароварданд.⁽¹⁾
142. Он гоҳ ки бародарашон Солеҳ гуфт: «Оё аз азоби Аллоҳ наметарсед ва танҳо Ўро парастид намекунед?»
143. Ҳароина, ман дар таблиғи рисолати Аллоҳ барои шумо паёмбари амин ҳастам.

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُن مِّنَ
الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

إِن هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿١٣٨﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا
كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَاتَتَّعُونَ ﴿١٤٢﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

(1) Яъне Солеҳ ва дигар паёмбарон алайҳимус саломро.

144. Аз иқоби Аллоҳ битарсед
ва он чиро ки ман ба шумо
овардаам итоъат кунед!
145. Ман аз шумо барои таблиғи
рисолат музде наметалабам.
Музди ман танҳо бар ўҳдаи
Парвардигори ҷаҳониён аст!
146. Оё мепиндоред, ки шумо дар
ин неъматҳои ин ҷо эмин
гузошта хоҳед шуд?
147. Дар ин боғҳову
чашмасорҳо?
148. Ва дар ин киштзорҳову
хурмзорҳо бо он
шукуфаҳои нарму латиф?
149. Ва сармастии шумо ба ҳаде
расидааст, ки моҳирона дар
кўҳҳо хонаҳое метарошед?
150. Пас аз азоби Аллоҳ битарсед
ва ба насиҳати ман итоъат
кунед!
151. Ва фармони ин
исрофкоронро мапазиред,
152. Онҳоеро, ки дар замин ба
ҷои ислоҳ фасод мекунад.
153. Самудиён ба паёмбарашон
Солеҳ гуфтанд: «Ҷуз ин нест,
ки туро ҷоду кардаанд.
154. Ту низ инсонест монанди
мо ҳастӣ. Агар рост мегӯӣ,
нишонае биёвар».

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٤٤

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٤٥

أَتُزَكُّونَ فِي مَا هُمْ بِإِيمَانٍ ١٤٦

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ١٤٧

وَرُزُوعٍ وَنَخْلٍ طَلَعَتْ مِنْهَا حَبِيبٌ ١٤٨

وَتَنْجُوتٍ مِنَ الْجِبَالِ بِيُوتٍ أَقْدِرِ هِنَ ١٤٩

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٥٠

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ١٥١

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ١٥٢

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ١٥٣

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصّٰدِقِينَ ١٥٤

155. Солеҳ гуфт: «Ин модашутуре аст, ки як навбат об хӯрдан барои вай аст ва навбати рӯзи муайян барои шумо.
156. Ба он камтарин озоре нарасонед, ки азоби рӯзи бузург ба саратон меояд».
157. Пас онро куштанд ва пушаймон шуданд, вале пушаймонӣ барояшон фоиде набахшид.
158. Пас азоби Аллоҳ онҳоро фуру гирифт. Албатта, дар ин ҳалок шудани Самудиён ибратест ва бисёрии онҳо имон наёварданд
159. Ва албатта, Парвардигори ту пирузманд аст бар душманонаш ва меҳрубон аст ба ононе, ки имон оварданд!
160. Қавми Лут низ паёмбаронро дурӯғӯ бароварданд.
161. Он гоҳ, бародарашон Лут ба онҳо гуфт: «Оё аз азоби Аллоҳ наметарсед?
162. Ҳароина, ман барои шумо паёмбари амин ҳастам.
163. Аз имон наоварданатон аз Аллоҳ битарсед ва ба он чизе ки шуморо даъват мекунам, маро итоъат кунед!

قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ
مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾

وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

فَعَقَرُوهَا فَاصْبَحُوا تَلَدِيمِينَ ﴿١٥٧﴾

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ
كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٦٣﴾

164. Ман аз шумо дар баробари
таблиғи рисолати Аллоҳ
музде наметалабам. Музди
ман танҳо бар ӯҳдаи
Парвардигори ҷаҳониён аст!

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

165. Оё ба қасди қазои шаҳват
аз миёни аҳли олам ба сӯи
мардон меравед?

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾

166. Вале ҳамсаронеро, ки
Парвардигоратон барои
шумо ҳалолу покиза
офаридааст, тарк мекунад?
Балки, шумо мардуми
таҷовузкор ҳастед!»

وَيَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ إِنْ
أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

167. Қавми Лут гуфтанд: «Эй
Лут, агар бас накуни,
ҳатман, аз шаҳр берунат
мекунем».

قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهَ بِئِلْوَطِكَ لَتَكُونَنَّ مِنَ
الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

168. Лут барояшон гуфт: «Ба
дурустӣ, ки ман душмани
ашади амали шумо
ҳастам»

قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَائِلِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Баъд аз он Лут дуъо карда
гуфт: Эй Парвардигори ман,
маро ва аҳламо аз оқибати
амале, ки мекунад, наҷот
бидеҳ!»

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Пас ӯ ва ҳамаи аҳлашро
наҷот додем,

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

171. ғайри пиразане⁽¹⁾, ки хост
бимонад.

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾

(1) Ва ӯ ҳамсари Лут буд, ки имон наёварда буд

172. Сипас дигаронро, ки аз аҳли куффор буданд ба сахттарин азоб ҳалок кардем,
 تَوَدَّ مَوْتَنَا الْأَخْرِيثِ ﴿١٧٢﴾
173. Бар онҳо бороне аз санг боронидем ва чӣ бад буд борони бимдодашудагон!
 وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا أَقْسَاءَ مَطَرِ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾
174. Ҳароина, дар ин азоби фурӯд омада бар қави Лут ибратест ва аксари онҳо имон наёварданд.
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾
175. Ва ҳароина, Парвардигори ту пирӯзмандаст бар кофирон ва меҳрубон аст ба мӯъминон!
 وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾
176. Мардуми Айка⁽¹⁾ (қавми Шуъайб) паёмбарони Аллохро дурӯғӯ бароварданд.
 كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾
177. Он гоҳ, ки Шуъайб ба онҳо гуфт: «Оё бар ширк ва маъсият оварданатон аз иқоби Аллоҳ наметарсед?
 إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾
178. Ҳароина, ман барои ҳидояти шумо паёмбари амин ҳастам.
 إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾
179. Аз Аллоҳ битарсед ва ба он чи ки ман шуморо даъват менамоям, маро итоъат кунед!
 فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٧٩﴾
180. Ман аз шумо барои таблиғи рисолати Аллоҳ музде наметалабам. Музди
 وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

(1) Соҳибони боғҳои сардарахт ва онҳо аҳолии Мадян буданд

ман танҳо бар ўҳдаи
Парвардигори ҷаҳониён аст.

181. Шуъайб барояшон
гуфт: Паймонаро тамом
бипардозед ва аз зумраи
зиёндихандагон мабошед.
182. Ва бо тарозуи дуруст вазн
кунед.
183. Ба мардум ашёашонро кам
мадихед ва дар замин ба
фасод мақӯшед.
184. Аз он Кас, ки шумо ва
халоиқи пеш аз шуморо
офаридааст, битарсед».
185. Гуфтанд: Эй Шуъайб ҷуз ин
нест, ки туро ҷоду кардаанд.
186. Ту низ инсоне монанди мо
ҳастӣ ва мепиндорем, ки
ҳамоно ту дурӯғ меғӯӣ.
187. Агар рост меғӯӣ, пас
Аллоҳатро дуъо кун, ки
пораи азобе аз осмон бар
сари мо афтад, то нобуд
созад моро.
188. Шуъайб гуфт:
«Парвардигори ман ба ҳар
коре, ки мекунад, донотар
аст».
189. Пас ўро дурӯғӣ бароварданд
ва бар куфрашон даволат
карданд ва гармии саҳт
онҳоро фаро гирифт ва зери

﴿أَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَلَا تَكُونُوا مِنَ
الْمُخْسِرِينَ﴾

﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطِاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾

﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾

﴿وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِيلَ الْأَوَّلِينَ﴾

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسْحَرِينَ﴾

﴿وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطُّنُكَ لَمِنَ
الْكَاذِبِينَ﴾

﴿فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

﴿قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ
عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

соџи абр қарор гирифтанд
ва дар он рӯзи абрнок
азоб ононро фуру гирифт.
Ҳамоно он, азоби рӯзи
бузург буд!⁽¹⁾

190. Албатта, дар ин азобе, ки бар
онҳо фуруд омад ибратест
ва аксари онҳо имон
наёварданд.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

191. Албатта, Парвардигори
ту пирузманд аст бар
душманонаш ва меҳрубон
аст, ба бандагони
яктопарасташ.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

192. Ва ҳароина, ин китоб
нозилшуда аз ҷониби
Парвардигори ҷаҳониён аст.

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

193. Онро Рӯҳуламин⁽²⁾ нозил
кардааст.

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

194. Бар дили ту эй Муҳаммад, то
аз бимдиҳандагон бошӣ ва ба
василаи он мардумро ҳидоят
намоӣ,

عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

195. ба забони арабии равшан, ки
беҳтарини забонҳост.⁽³⁾

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

196. Ва ҳароина, зикри Қуръон
дар китобҳои паёмбарони
пешиниён низ ҳаст.

وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6 \ 128

(2) Љибраил алайҳиссалом аст; фариштаи гиромикадр ва бузургест, ки ваҳйи Аллоҳро ба паёмбарон мерасонад

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 597

197. Оё ин нишона бар онҳо басанда нест, ки ту эй Муҳаммад паёмбари барҳаққӣ, ҳол он ки уламои бани Исроил аз он огоҳанд?⁽¹⁾
198. Ва агар он Қуръонро бар яке аз аҷамиён (ғайри арабҳо) нозил карда будем
199. ва барояшон онро мехонд, ба он имон намеоварданд.
200. Ба ин сон инкор кардани Қуръонро дар дилҳои гунаҳгорон роҳ додем.
201. Ба хотири зулмашон ба он имон намеоваранд, то азоби дарднокро бо чашми худ бингаранд.
202. Ва дар дунё он азоб ногаҳон ва беҳабар бар онон фуруд меояд.
203. Пас азобро мушоҳида карда меғӯянд: «Оё ба мо мӯҳлате дода хоҳад шуд?»⁽²⁾
204. Оё онҳоро муҳлат додани Ман мағрур кардааст, ки барои фуруд омадани азоби Мо мешитобанд?
205. Магар намедонӣ, ки солҳо баҳрамандашон созем,

أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَأْتِيَهِمُ الْعِلْمُ الْبِئْسَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٧﴾

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

فِي آيَاتِهِمُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

أَفَعَدَّ إِنَّا بِنَايَسَعَجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\129

(2) То аз шарик овардан ба Аллоҳ тавба кунем. Тафсири ибни Касир 6\164

206. сипас азобе, ки ба онҳо ваъда
дода мешавад, бар сари онҳо
биёяд.

ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٥٦﴾

207. Вақте, ки аз шарик
оварданашон тавба накарданд
он баҳрамандиҳояшон дар
ҳаёти дунё фоидае барои
онҳо нахоҳад дошт.⁽¹⁾

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿١٥٧﴾

208. Ва Мо аҳли ҳеҷ шахреро
ҳалок накардаем, магар ки
барояшон бимдиҳандагоне
буданд,

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿١٥٨﴾

209. то пандашон диҳанд ва
мардумро аз кори бад нигоҳ
доранд. Ва Мо ситамкор
набудем, ки онҳоро пеш аз
бим додан нобуд созем.⁽²⁾

ذَكَرَىٰ وَمَا كُنَّا نَظَاهِرِينَ ﴿١٥٩﴾

210. Ва ин Қуръонро шайтонҳо
бар Муҳаммад саллаллоху
алайҳи ва саллам нозил
накардаанд, чунон ки
кофирон гумон мебаранд.

وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿١٦٠﴾

211. Онон на лоиқи ин коранд ва
на тавоноии он доранд.

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿١٦١﴾

212. Ҳароина, шайтонҳоро
аз шунидани ваҳй дур
доштаанд.

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْرُؤُونَ ﴿١٦٢﴾

213. Пас ба Аллоҳи якто маъбуди
дигареро махон, то мабодо
дар шумори азобшавандагон
дарой.

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ
الْمُعَذِّبِينَ ﴿١٦٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\402

(2) Тафсири Саъдӣ 1\598

214. Эй Паёмбар хешовандони наздикатро битарсон, то ба сабаби куфрашон азоб бар онҳо фуруд наояд.⁽¹⁾

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿١١٤﴾

215. Дар баробари ҳар як аз мӯъминон, ки аз ту пайравӣ мекунад, хоксор бош.

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٥﴾

216. Ва агар бар ту нофармонӣ карданд, бигӯ: «Ҳароина, ман аз корҳои ширки шумо безорам!»

فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١١٦﴾

217. Ва бар Аллоҳи пирӯзманду меҳрубон таваккал кун.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿١١٧﴾

218. Ҳамоно касе, ки туро ба ҳангоме ки барои ибодат дар торикии шаб бармехезӣ мебинад,

الَّذِي يَرِنَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴿١١٨﴾

219. ва нишастану бархостани туро⁽²⁾ дар миёни сачдакунандагон мебинад.

وَتَقَلِّبُكَ فِي السَّجْدِينَ ﴿١١٩﴾

220. Албатта, Ӯ шунаво аст ба тиловати ту ва доно аст, ба нияту амали ту!

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٠﴾

221. Оё шуморо огоҳ кунам, ки шайтонҳо ба назди кихо меоянд?

هَلْ أَتَيْتُكُمْ عَلَىٰ مَنْ نَزَّلَ الشَّيْطَانُ ﴿١٢١﴾

222. Бар ҳар дурӯнгӯи гунаҳкор меоянд,

نَزَّلَ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿١٢٢﴾

223. ва шунидаҳои худро, ки аз осмон дуздиданд ба

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتَهُمْ كَذِبُونَ ﴿١٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\404

(2) Вақте ки ба рукуъ ва сачда меравӣ

дурӯғгӯён мепартоянд ва аксари онҳо дурӯғгӯёнанд.

224. Ва шоирон касоне ҳастанд, ки гумроҳон аз паи онҳо мераванд.

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٣٣﴾

225. Оё гумроҳии онҳоро надидаӣ, ки шоирон дар ҳар водие (аз водихои шеър)⁽¹⁾ саргардонанд?

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٣٤﴾

226. Ва сифати шоирон ин аст, ки чизхое мегӯянд, ки худ амал намекунанд?

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٥﴾

227. Магар он шоироне, ки имон оварданд ва қорҳои шоиста карданд ва Аллохро бисёр ёд карданд ва дар васфи ягонагии Аллоҳ ва дифоъ аз паёмбари Аллоҳ шеърҳо гуфтанд, ки мардумро ба ёди Аллоҳ меандозад ва чун мавриди ситам воқеъ шуданд, бо василаи шеъри худ аз мушрикону кофирон интиқом гирифтанд. Ва ситамкорон ба зудӣ хоҳанд донист, ки ба чӣ маконе бозмегарданд.⁽²⁾

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا
وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٣٦﴾

(1) Яъне баъзеҳоро таъна мезананд ва баъзе дигарро таъриф мекунанд, ё номуни касеро олула мекунанд....

(2) Тафсири Саъдӣ 1\599

Сураи Намл (Мӯрча)

дар Мақка нозил шудааст ва аз 93 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. То, Син.⁽¹⁾ Ин оёти Қуръон ва китоби равшан аст, ки маънояш возеҳ ва шомили илмҳову ҳикматҳо ва шариятҳост.
2. Оёти Қуръон раҳнамо аст дар дунё ва охират ва хушxabарест барои мӯъминон:
3. Сифати онон, ин аст, ки панҷ вақт намозро мукамал мегузоранд ва ҳаққи закоти фарзиро пурра ба мустаҳиққонаш медиҳанд ва ба савобу иқоби рӯзи қиёмат яқин доранд.⁽²⁾
4. Бегумон, касоне, ки ба охират имон намеоваранд, амалҳои бади онҳоро дар назарашон биёроstem. Пас онҳо дар ин дунё саргардону ҳайрон мешаванд ва гумон доранд, ки дар амал некӯкорӣ мекунанд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّ نَبَأَكَ يَا أَيُّهَا الْقُرْآنُ إِنَّ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ
أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾

(1) Дар бораи ин ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара зикр шудааст.

(2) Тафсири ибни Касир 6\178

5. Онҳо ҳамон касонанд, ки барояшон дар дунё азоби бад аст ва онҳо дар охираат зиёнкортаринанд.⁽¹⁾
6. Ту эй Расул, касе ҳастӣ, ки Қуръон аз ҷониби Аллоҳи ҳакиму доно ба ту нозил мешавад.
7. Ба ёд ор қиссаи Мӯсоро, ҳангоме ки аз Мадян ба Миср сафар мекард, ба хонаводаи худ гуфт: “Биистед, ман аз дур оташе дидам, ба зудӣ, ки аз он бароятон хабаре аз роҳ⁽²⁾ биёварам ё пораи оташе. Шояд гарм шавед”.⁽³⁾
8. Чун ба назди оташ расид, Аллоҳ нидояш дод, ки муборак бод касе, ки даруни оташ аст (мурод фариштагон аст) ва он, ки дар канори он аст. Ва пок аст Аллоҳи якто, он Парвардигори ҷаҳониён аст!
9. (Аллоҳ ба ӯ хабар дод:)
«Эй Мӯсо, Ман Аллоҳи пирӯзманд ҳастам бар душманонам ва ҳаким ҳастам дар корҳо ва офариниши худ.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ هُمْ الْآخْسَرُونَ ﴿٥﴾

وَإِنَّكَ لَلْمُنْقَلَبِ الْقُرْآنِ مِنَ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِيهِ إِنِّي آنستُ نَارًا استأنتكم مِنهَا
يَخْبِرُ أَوْءَاتِيكُمْ بِشَهَابٍ مِّنَ السَّمَاءِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَن فِي النَّارِ وَمَنْ
حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

يَمْوَسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\426

(2) Мӯсо бо хонаводааш дар шаб роҳро гум карданд

(3) Тафсири Бағавӣ 6\144

10. Эй Мӯсо асои худро
 биафкан!» Чун асоро дид,
 ки монанди море мечунбад,
 гурезон бозгашт ва ба ақиб
 нанигарист. (Аллоҳ ба
 ӯ хабар дод:) «Эй Мӯсо,
 матарс. Ҳароина, паёмбарон
 набояд, ки дар назди ман
 битарсанд,
11. магар касе, ки гуноҳе карда
 бошад ва пас тавба кунад
 ва бадири ба неки таъдил
 намояд. Пас, бегумон Ман
 омӯрзандаву меҳрубон
 ҳастам!
12. Ва дасти худро ба гиребони
 худ дарор, то сафед шуда бе
 ҳеҷ айбе берун ояд. Бо нӯҳ
 мӯъҷиза⁽¹⁾ назди Фиръавн
 ва қавмаш бирав, ки онҳо
 мардуми фосиқанд».
13. Чун нишонаҳои равшани
 Моро диданд, ки бар ҳақ
 далолат мекард, гуфтанд:
 «Ин ҷодуи ошқоро аст!»⁽²⁾
14. Ва он мӯъҷизоти Илоҳиро
 аз рӯи ситамгарию саркашӣ
 инкор карданд ва ҳол он
 ки дилҳояшон ба он яқин
 дошт, ки инҳо мӯъҷизоти
 Илоҳӣ ҳастанд. Пас бингар,

وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى
 مُدْبِرًا وَلَوْ يُعِيبُ يَمُوسَىٰ لَآخِذٌ بِأُذُنِ الْيَاقُوفِ
 لَدَى الْمَرْسُوفِ ﴿١٠﴾

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حَسَبًا بَعْدَ سَوْءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ
 رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِّنْ غَيْرِ
 سَوْءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِذْ هُمْ
 كَاذِبُونَ قَوْمًا قَسِيحِينَ ﴿١٢﴾

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا
 سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا
 وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

(1) Яъне, асо, даст, қаҳти, офати меваҳо, тӯфон, малаҳ, шабушк, курбоққа ва хун

(2) Тафсири Саъдӣ 1\600

Эй Расул, ки охири кори фасодкорон чӣ гуна буд? (Яъне, Аллоҳ онҳоро нобуд кард ва дар дарё ғарқашон кард)⁽¹⁾.

15. Мо ба Довуду Сулаймон дониши бузурге додем. Он ду гуфтанд: «Сипос аз они Аллоҳ аст, ки моро бар бисёре аз бандагони мӯъмини худ бартарӣ дод!»⁽²⁾

16. Ва Сулаймон вориси Довуд шуд (дар паёмбарӣ, илм ва мулк) ва Сулаймон гуфт: «Эй мардум, ба мо забони паррандагон омӯхтанд ва аз ҳар неъмате арзонӣ доштанд. Бегумон ин фазли ошкорест, ки аз дигарон моро бартарӣ доданд!»

17. Лашкарҳои Сулаймон аз чинну одамӣ ва паррандагон гирд оварда шуданд, он гоҳ нигоҳ дошта шуданд, то ҳама онҳо ба якдигар бипайванданд.

18. Пас ҳаракат карданд, то ба водии мӯрчагон расиданд. Мӯрчае гуфт: «Эй мӯрчагон, ба лонаҳои худ дароед, то Сулаймону лашкариёнаш шуморо

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرَّثَ سُلَيْمَانَ دَاوُدَ وَقَالَ يَتَّيْمُهَا النَّاسُ
عِلْمَنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّا
هَذَا لَهَوَ الْفَضْلِ الْمُبِينِ ﴿١٦﴾

وَحَشْرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودَهُ مِنْ الْجِبِّ
وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمَلَةٌ
يَتَّيْمُهَا النَّمْلُ أَذْهَبُوا مَسْكَكُمْ لَا يَخْطَمَنَّكُمْ
سُلَيْمَانَ وَجُنُودَهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\437

(2) Дар ин оят далеле аст бар бузургии илм ва манзалаи аҳли илм.

поймол накунанд, дар ҳоле ки намефаҳманд».

19. Сулаймон аз сухани он мӯрча табассум карду гуфт: «Эй Парвардигори ман, маро тавфиқ деҳ, то шукри неъматии туро, ки бар ман ва падару модари ман арзонӣ доштаӣ, ба ҷой оварам ва тавфиқ ато фармо то корҳои шоистае қунам, ки ту хушнуд шавӣ ва маро ба раҳмати худ дар шумори бандагони шоистаат дарор!»

20. Ва Сулаймон миёни паррандагон ҷустуҷӯ кард ва гуфт: «Чаро худхудо намебинам. Ё ӯ аз ғоибон аст? Пас яқин донист, ки ӯ ғоиб аст, гуфт:

21. Ҳатман, худхудо ба саҳтгарин тарзе азобаш мекунам ё сарашро мебурам, магар он, ки барои ман далели равшане биёварад».

22. Даре нагузашта буд, ки худхудо биёмаду гуфт: «Ба чизе даст ёфтаам, ки ту даст наёфта будӣ ва аз сарзамини Сабаъ⁽¹⁾ бароят хабари дуруст овардаам.

فَتَسَمَّ صَاحِبًا كَمَا مَن قَوْلَهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي
أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى
وَالِدَتِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي
بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الَّتِي كُنْتُ
أَمْرًا كَانَ مِنَ الْقَائِمِينَ ﴿٢٠﴾

لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أُولَئِكَ أَزْجَجَنَّه
أُولَئِكَ أَتَّبِعِي سُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾

فَمَكَتْ عَنِّي رَبِّعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ
تَحُطُّ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

(1) Яке аз музофотҳои дерини Яман

23. Занеро ёфтам, ки бар онҳо⁽¹⁾ подшоҳӣ мекунад. Ва аз ҳар неъмате бархурдор аст ва тахти бузурге дорад.
24. Дидам, ки худ ва мардумаш ба ҷои Аллоҳи якто офтобро сачда мекунад. Ва шайтон аъмолашонро дар назарашон биёристааст ва аз роҳи Аллоҳ⁽²⁾ гумроҳашон кардааст, чунонки рӯи хидоят нахоҳанд дид.
25. Шайтон ин кор ва роҳу равиши ботилро, ки дар он қарор доштанд барояшон ораста буд, то сачда накунад барои Аллоҳе, ки чизи пӯшидаро дар осмонҳову замин берун меоварад; аз борону наботот ва он ҷи махфӣ аст ошкор мекунад ва ҳарчиро пинҳон медоред ё ошкор месозед, медонад.⁽³⁾
26. Аллоҳе, ки ҷуз Ё маъбудии барҳаққе нест. Парвардигори Арши азим аст».
27. Гуфт (Сулаймон барои худхуд): «Акнун бингарем, ки рост гуфтаӣ ё дар шумори дуруғиғёнӣ.

إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرًا تَمَلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمْ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٣٤﴾

أَلَا يَسْجُدُونَ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٣٥﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٣٦﴾

* قَالَ سَتَنْظُرُونَ أَصَدَقْتُمْ مَآ كُنْتُمْ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

(1) Яъне, бар аҳли Сабо

(2) Ва он роҳ имон ба яғонагии Аллоҳ ва ибодати Ёст.

(3) Тафсири Табарӣ 19\448

28. Ин номаи маро бибар ва бар аҳли Сабаъ биафкан, сипас як сӯ шав ва бингар, ки чӣ чавоб медиҳанд»,

29. Маликаи Сабаъ гуфт: «Эй бузургон, номае гиromӣ ба сӯи ман афканда шуд.

30. Ҳамон нома аз Сулаймон аст ва сароғози он чунин аст: «Ба номи Аллоҳи бахшояндаи меҳрубон».

31. «Бар ман такаббур накунед дар он чизҳое, ки шуморо ба он даъват менамоям ва таслим шуда назди ман биёед».

32. Малика гуфт: «Эй бузургон, дар кори ман раъй бидиҳед, ки ман ҳеҷ гоҳ бераъй ва машварати шумо коре накардаам».

33. Гуфтанд: Мо қудратмандон ва соҳибони набарди саҳт ҳастем. Корҳо ба дасти туст. Бингар, ки чӣ фармон медиҳӣ ва мо ҳамеша фармонбардори ту ҳастем.⁽¹⁾

34. Малика гуфт: «Подшоҳон чун ба шаҳре дароянд, бо куштан ва асир гирифтани мардум вайронаш мекунанд ва азизонашро

أَذْهَبَ بِكَلْبِي هَذَا فَأَلْفَيْهِ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ
فَأَنْظَرَ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِلَيَّ الْفَيْ إِلَى كِتَابِ
كَرِيمٍ ﴿٢٩﴾

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَوِي وَأَوْفِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ
فَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾

قَالُوا نَحْنُ أَوْلُو الْقُوْوَةِ وَأَوْلُو الْأَيْمَنِ شَدِيدِ
وَالْأَمْرِ إِلَيْكَ فَأَنْظِرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا
أَعْرَءَ أَهْلِهَا آذَانًا وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Бағави 6 \ 159

хор месозанд. Ва ҳамчунин мекунанд.

35. Малика гуфт: Ман, хатман, ҳадае наздашон мефиристам ва менигарам, ки фиристодагон чӣ ҷавоб меоваранд».
36. Чун фиристодаи Малика назди Сулаймон омад, Сулаймон гуфт: «Оё мехоҳед ба мол маро ёрӣ кунед? Он чӣ Аллоҳ ба ман дода, беҳтар аст аз он чӣ ба шумо додааст. Балки, ин шумо ҳастед, ки ба ҳадаятон шодмон мешавед. Аммо ман ба он дилхуш намешавам ва ба моли дунё ниёзе надорам.⁽¹⁾
37. Сулаймон ба фиристодаи малика мегӯяд: Акнун ҳамроҳи ҳадаят ба наздашон бозгард. Пас албатта бо лашкароне ба сӯи онҳо хоҳем омад, ки ҳаргиз тоқати онро надошта бошанд. Ва онҳоро аз он сарзамин бо хорию пасти берун хоҳем кард».
38. Сулаймон гуфт: «Эй бузургон, кадом аз шумо тахти ӯро пеш аз он, ки фармонбардоршуда назди ман ояд, бароям меоваред?»

وَأَنِّي مُرْسَلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَظِرَةٌ لِّمَن يَرْجِعُ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٢٥﴾

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَ بِمَالِي فَمَا
ءَاتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّآءَاتِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ
تَفْرَحُونَ ﴿٢٦﴾

أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَمَّا أَتَيْنَهُمْ يَجُودُونَ لِأَقْبَلْ لَهُمْ بِهَا
وَلَمَّا خَرَّجْتَهُمْ مِّنْهَا أَذَلَّهُمْ وَهُمْ ضَالِّعُونَ ﴿٢٧﴾

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ
يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\459

39. Ифрите⁽¹⁾ аз миёни ҷинҳо гуфт: Ман қабл аз он, ки аз ҷоят бархезӣ, онро назди ту ҳозир мекунам, ки ман бар ин кор ҳам тавонояму ҳам амин ва чизеро аз он кам ва иваз нахоҳам кард.⁽²⁾

40. Ва он кас, ки аз илми китоби илоҳӣ баҳрае дошт, гуфт: «Албатта, ман, пеш аз он, ки чашм барҳам занӣ (мижа занӣ), онро назди ту меоварам». Пас Сулаймон ба ӯ рухсат дод, ӯ дуъо кард ва тахти Малика оварда шуд. Чун онро назди худ дид, гуфт: «Ин бахшиши Парвардигори ман аст, то маро биёзмойд, ки сипосгузорам ё носипосӣ мекунам. Пас ҳар кӣ сипос гӯяд, барои худ гуфтааст ва ҳар кӣ ношукрӣ кунад, ҳароина, Парвардигори ман бениёзу карим аст».⁽³⁾

41. Гуфт: «Тахташро барои имтиҳон дигаргун кунед, бубинем онро мешиносад ё аз онҳост, ки бознатавонанд шинохт».

قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَاءَ آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ
مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَاءَ آتِيكَ
بِهِ قَبْلَ أَنْ تَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ
مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي
أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ
تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

(1) Љинни бисёр чолок ва қавӣ

(2) Тафсири Табарӣ 19\465

(3) Тафсири Саъдӣ 1\605

42. Чун Маликаи Сабаъ омад, барояш гуфтанд: «Оё тахти ту чунин буд?» Гуфт: «Гӯё ин ҳамон аст. Ва мо пеш аз ин огоҳ шуда будем ба қудрати Аллоҳ ва ҳақ будани паёмбарии Сулаймон алайҳиссалом ва мусалмон ва фармонбардор ҳастем»

43. Ва он чӣ ба ҷои Аллоҳи якто мепарастид⁽¹⁾, ӯро аз роҳи ислом боздошта буд. Зеро ӯ (Малика) ҳақиқатан дар зумраи кофирон буд.

44. Гуфтанд (ба Билқис)⁽²⁾: «Ба сахни қаср дарой!» Чун онро бидид, пиндошт, ки хавзи пур аз об аст. Доман аз соқҳояш баргирифт. Сулаймон гуфт: «Ин сахнаест соф аз шиша», пас хочат ба доман бар задан нест. Малика Гуфт: «Эй Парвардигори ман, ҳароина, ман бо шарик овардан ба ҳештан ситам кардам ва инак, бо Сулаймон дар баробари Парвардигори ҷаҳониён таслим шудам».

45. Ва ба қавми Самуд бародарашон Солехро фиристодем, ки Аллоҳи

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عِرْسُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ
وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ
قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ
لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا قَالَتْ إِنَّهُ صَرْحٌ
مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي
وَأَسْمَأْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ
اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

(1) Яъне, офтобпараст буд

(2) Номи Маликаи Сабо

якторо бипарастед ва бо Аллоҳ шарик маёред. Ҳангоме, ки Солеҳ онҳоро ба яктопарастӣ даъват кард, ногаҳон ду гурӯҳ шуданд, баъзе мӯъмин шуданд ва баъзе кофар шуданд ва бо якдигар ба хусумат бархостанд.⁽¹⁾

46. Солеҳ ба гӯруҳи кофирон гуфт: «Эй қавми ман, чаро пеш аз некӣ бар бадӣ мешитобед ва ба ҷои раҳмат азоби Илоҳиро металабед? Чаро аз Аллоҳ омӯрзиш намехоҳед? То шояд мавриди раҳмат қарор гиред».⁽²⁾

47. Ба Солеҳ гуфтанд: «Мо туро ва ёронатро ба фоли бад гирифтаем». Солеҳ ба онҳо гуфт: «Он чӣ аз неку бад ба шумо мерасад он бар шумо тақдир карда шудааст ва фоли бади шумо назди Аллоҳ аст. Балки шумо гурӯҳе ҳастед, ки мавриди озмоиш қарор мегиред!»

48. Дар шаҳри Ҳичр⁽³⁾ нӯҳ марди носолеҳ буданд, ки дар он сарзамин фасод

قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

قَالُوا أَظَلَمْنَا يَا بَلَاءَ بَنِي آدَمَ وَمِمَّنْ مَعَكَ قَالَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بِئْسَ الْقَوْمُ فَفَعَلْتُمْ ﴿٤٧﴾

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\606

(2) Тафсири Бағавӣ 6\169

(3) Шаҳри Солеҳ алайҳиссалом, ки дар шимоли ғарбии ҳазираи Араб воқеъ аст.

мекарданд ва ислоҳ
намекарданд.

49. Гуфтанд: «Ба Аллоҳ савганд
хӯред, ки ҳатман бар ӯ
(Солеҳ) ва хонаводааш
шабехун мезанем ва
онҳоро мекушем. Ва чун
касе бар талаби хунаш
бархезад, бигӯем: «Мо ба
ҳангоми ҳалокат ва нобудии
хонаводааш ҳозир набудем
ва аз онҳо хабар надорем ва
бегумон мо ростгуфторем».
50. Ва онҳо барои қатли Солеҳ
ва пайравонаш ҳила ва
найранге ба кор бурданд
ва Мо низ ҳила ва тадбире
барои ҳалоки онҳо ва начоти
Солеҳ ва пайравонаш
андешидем, дар ҳоле ки онҳо
намедонистанд.⁽¹⁾
51. Бингар, эй Расул, ки оқибати
макрашон чӣ шуд?: Ҳароина,
Мо онҳо ва қавмашонро ба
тамомӣ ҳалок кардем.
52. Он хонаҳои онҳост, ки
ба ҷазои зулме, (ширке)
ки мекарданд, холӣ аз
сокинонаш мондааст.
Ҳароина, дар ин қиссаи
мазкур ибратест барои
гурӯҳе, ки медонанд.

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَمْلَكَتِكَ أَهْلِهِ
وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَاَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

53. Онҳое, ки имон оварда буданд ва парҳезгор буданд, наҷот додем.
54. Ва Лутро ба ёд ор. Он гоҳ, ки ба қавми худ гуфт: «Корҳои зишт (лавота) мекунад, дар ҳоле, ки худ саранҷом ва зиштии онро мебинед?»
55. Оё шумо аз рӯи шаҳват ба ҷои занон ба суроғи мардон меравед? Балки шумо мардуми нодон ҳастед!»
56. Ҷавоби қавми ӯ ин буд, ки (ба якдигар масхараомезона) гуфтанд: «Хонадони Лутро аз шаҳри худ берун кунед, ки онҳо мардумони покдоман ва покизаҷӯ ҳастанд».
57. Пас ӯ ва хонаводаашро наҷот додем, магар занаш, ки муқаддар кардем ӯ аз бозмондагон дар он шаҳр бошад.
58. Ва бороне аз санг бар сари онҳо боронидем ва борони бимдодашудагон чӣ бад боронест!
59. Бигӯ эй Паёмбар: «Сипос Аллоҳро ва салом бар бандагони интиҳоб кардаи Ӯ. Оё Аллоҳ беҳтар аст ё он чизҳое, ки шарикӣ Ӯ қарор медиҳанд? Онҳо на барои

وَأَنجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ
الْفُلُحْشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

أَيُنْكِحْكُمُ الزَّانُوتُ الرِّجَالُ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُجَاهِلُونَ ﴿٥٥﴾

* فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ
يَنْظَهُرُونَ ﴿٥٦﴾

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَرْنَا
مِنَ الْغَافِرِينَ ﴿٥٧﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا نَّسَاءً مَّطْرًا
الْمُنذَرِينَ ﴿٥٨﴾

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ
أَصْطَفَيْنَا اللَّهُ خَيْرًا مَّا يُسْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

худ ва на барои дигарон
нафъ ё зараре расонида
наметавонанд⁽¹⁾

60. Оё ин маъбудони ботили
шумо беҳтаранд ё касе, ки
осмонҳову заминро офарид
ва аз осмон бароятон об
фиристонд ва бо он боғҳои
хуррам ва зебо рӯёнидем,
ки шумо ҳаргиз тавони
рӯёнидани дарахтони онро
надоштед. Оё маъбуди
дигаре ҳаст бо Аллоҳ? На,
балки онҳо мардуме ҳастанд
аз ҳақ қач мераванд ва
бутҳоро бо Аллоҳ шарик
меоваранд!⁽²⁾

61. Оё ин бутҳо беҳтаранд ё
касе, ки заминро оромгоҳ
сохт ва дар миёни он дарёҳо
падид овард ва барои замин
кӯҳҳоро собиту устувор сохт
ва миёни ду баҳр монеъае
қарор дод. Оё маъбуди
дигаре ҳаст бо Аллоҳ?
На, балки аксари онҳо
намедонанд!

62. Оё ин бутҳо беҳтаранд ё
касе, ки дуъои дармондаро
чун бихонадаш, иҷобат
мекунад ва ранҷ аз ӯ дур
мекунад ва шуморо дар

أَمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ
بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا
شَجَرَهَا ۗ أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ بَدَلٌ لَهُمْ قَوْمٌ
يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾

أَمْ مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خَلَالَهَا
أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ
الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ بَدَلٌ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

أَمْ مَنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرِّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ
السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ
أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مِمَّا تَدَّكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\607

(2) Тафсири Бағавӣ 6\171

замин чонишини пешиниён
месозад. Оё маъбуди дигаре
ҳаст бо Аллоҳ? Чӣ андак
панд мегиред!

63. Оё ин бутҳо беҳтаранд ё касе,
ки шуморо дар ториқиҳои
биёбону дарё роҳ менамояд
ва Он ки пеш аз борони
раҳматаш бодхоро ба мужда
мефиристад? Оё маъбуди
дигаре ҳаст бо Аллоҳ? Аллоҳ
бартар аст аз ҳар чӣ шарики
ӯ месозанд!

64. Оё ин маъбудони ботил
беҳтаранд ё касе, ки
маҳлуқотро меофаринад,
сипас онҳоро бори дигар
бозмегардонад ва касе, ки аз
осмону замин ба шумо рӯзи
медиҳад. Оё маъбуди дигаре
ҳаст бо Аллоҳ? Эй Паёмбар
бигӯ: «Агар рост мегӯед:
далелатонро биёваред!»

65. Эй Паёмбар бигӯ: «Ҳеч кас
дар осмонҳову замин ғайбро
намедонад, магар Аллоҳ.
Ва низ намедонанд чӣ вақт
зинда мешаванд!»

66. Балки илми мушрикони дар
охират такомул меёбад,
ва ҳолу аҳволи қиёматро
дар охират ба чашми сар
мебинанд, аммо камоли
илмашон дар охират ҳеч

أَمْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَّيْلٍ وَأَبْجَرٍ
وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ ؕ أَوَلَمْ مَعَ اللَّهِ تَعَلَى اللَّهُ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿١٦﴾

أَمْ يَبْدُوا لِلْخَلْقِ يُرْعِدُهُ، وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ؕ أَوَلَمْ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا
بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦﴾

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا
اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿١٧﴾

بَلْ أَدْرَأَكْ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ ؕ بَلْ هُمْ فِي سَكِّ
مَنْهَا بَلْ هُمْ عَنْهَا عُمُونَ ﴿١٧﴾

суде ба ҳолашон надорад,
балки онҳо дар дунё аз
вучуди охират дар шак қарор
доранд, балки онҳо дар
мавриди он кӯрдиланд ва
чизе аз далелҳои охиратро
дарк намекунанд.⁽¹⁾

67. Кофирон гуфтанд:
«Оё ӯ хангоме ки мо ва
падаронамон хок шудем,
оё боз зинда мешавем
ва аз гӯрҳо берун оварда
мешавем?»

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا
وَأَبَاؤُنَا أَإِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

68. Ба дурустӣ, ба мо ва
падаронамон ҳам пеш аз
ин чунин ваъдае⁽²⁾ дода
буданд. Агар ин амр рост
буд, меомад⁽³⁾ Инҳо, чизе ҷуз
афсонаҳои пешиниён нест»

لَقَدْ وَعَدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِن
هَٰذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

69. Эй Паёмбар, барои онҳо
бигӯ: Дар замин сайр кунед
ва бингаред, ки поёни кори
гунаҳгорон чӣ гуна будааст!
Ва Аллоҳ низ ба шумо чунин
кунад, агар аз куфратон
бознагардед⁽⁴⁾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عِقَابُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. Ва бар имон наовардани онҳо
андӯҳгин мабош ва аз ҳилае,
ки меандешиданд, дилтанг
машав.

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِي ضَيْقٍ مِّمَّا
يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6 \ 208

(2) Ваъда ба вуҷуи қиёмат.

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 609

(4) Тафсири Табарӣ 19 \ 491

71. Ва эй Паёмбар, мушрикони қавмат ба ту мегӯянд: «Агар рост мегӯед, он ваъдаи қиёмат чӣ вақт хоҳад буд?»
72. Эй Паёмбар, бигӯ: «Шояд баъзе аз он чиро ки⁽¹⁾ ба шитоб металабед, ба шумо наздик шуда бошад».
73. Ва бегумон Парвардигори ту фазли худро бар мардум арзонӣ медорад ва бар маъсият карданашон онҳоро зуд ба азоб гирифта намекунад, вале аксари онҳо шуқр намегузоранд!⁽²⁾
74. Ва ҳароина, Парвардигори ту медонад, ки чӣ чизро дар дил ниҳон кардаанд ва чӣ чизро ошкор месозанд!
75. Ва ҳеч пинҳоне дар осмону замин нест, магар он, ки дар Китоби равшан, Лавҳи Маҳфуз навишта шудааст.⁽³⁾
76. Ҳароина, ин Қуръон бисёре аз чизҳоеро, ки бани Исроил дар он ихтилофдоранд, барояшон ҳикоят мекунад
77. Ва ба ростӣ, Қуръон барои мӯъминон ҳидояту раҳмат аст.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾

قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ رَدْفٌ لَّكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ نَبِيِّ إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

(1) Яъне, азоби Аллохро

(2) Тафсири Бағавӣ 6 \ 175

(3) Тафсири Бағавӣ 6 \ 175

78. Албатта, Парвардигори ту дар қиёмат ба ҳукми худ миёнашон доварӣ мекунад, ки Ё пирӯзманд аст, ҳукми Ёро бозгардонда намешавад ва доност, ки ҳақро аз ботил ҷудо мекунад!⁽¹⁾

79. Пас эй Паёмбар ба Аллоҳ таваккал кун, ки бе шак, ту бар дини рости равшан ҳастӣ!

80. Эй Паёмбар ҳароина, ту наметавонӣ суханатро ба мурдагон бишунавонӣ ва ба гӯши кароне, ки аз ту рӯй мегардонанд, суханатро бирасонӣ.

81. Ту наметавонӣ кӯронро аз гумроҳияшон бозгардонӣ ва роҳ намоӣ. Ту танҳо метавонӣ сухани худро ба касоне бишунавонӣ, ки ба оёти Мо имон доранд. Пас онҳо дар баробари ҳақ таслимшудагон ҳастанд.

82. Ва ҳангоме ки саркашии мардум зиёд гардид, фармони азоб бар онҳо воқеъ шавад ва ҳодисаи қиёмат наздик шавад, барояшон чунбандае аз замин берун меоварем, ки бо онон сухан бигӯяд, ки он мардум,

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الضَّمَّةَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلُوا مَدْيَيْنَ ﴿٨٠﴾

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَن ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا أَمَنَ نُؤْمِنُ بِعَائِدَتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

* وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِعَائِدَتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\494

ҳароина, ба оёти Мо яқин намеоваранд.

83. Рӯзе, ки аз ҳар миллате гурӯҳеро аз онон, ки оёти Моро дурӯғ мебароварданд, гирд меоварем ва ононро то расидани дигарон нигоҳ дошта мешавад, баъд аз он барои ҳисоб бурда мешаванд⁽¹⁾,
84. то чун ба сарзамини маҳшар бирасанд, Аллоҳ мефармояд: «Оё шумо оёти Моро дурӯғ мебаровардед, ки он оёт далолат бар тавҳиди Ман буд ва ҳол он, ки дониши шумо онро фаро нагирифта буд? Он чӣ коре буд, ки мекардед?»
85. Ба хотири ситае, ки кардаанд, ҳукми азоб бар онҳо воқеъ мешавад, пас онҳо ҳеч сухане намегӯянд, чунки далел ва ҳуҷҷате надоранд.⁽²⁾
86. Оё намебинанд, ки шабро падида овардем, то дар он биёроманд ва рӯзро равшанӣ бахшидем, то барои касби маъош берун оянд. Албатта, дар ин умур барои

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ
بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَتَمَرَّ
تُحِيطُوا بِهَا عُلَمَاءًا مَّاذَا أَكْتُمُ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا
يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

الَّذِينَ رَأَوْا أَنَا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسًا كُنُوفِهِ
وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّا فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\180

(2) Тафсири Саъдӣ 1\610

мӯъминон нишноаҳое
равшан аст.

87. Ба ёд ор эй Паёмбар, рӯзе,
ки дар сур дамида шавад
ва ҳамаи касоне, ки дар
осмонҳову замин ҳастанд,
магар он ки Аллоҳ бихоҳад,
аз ҳавли сур битарсанд ва
ҳама хору залил ба пешгоҳи
ӯ таъоло биёянд.
88. Ва кӯҳҳоро бубинӣ ва онҳоро
бар ҷой истода пиндорӣ, ҳол
он, ки онҳо ба суръати абр
меравад. Ин кори Аллоҳ
аст, ки ҳар чизеро маҳкам ва
устувор сохтааст. Албатта,
ӯ ба ҳар чӣ мекунад аз неку
бад, огоҳ аст.
89. Ҳар кас, ки кори неке кунад
(чун имон ба Аллоҳ ва ихлос
дар тоъат), беҳтар аз онро
мукофот гирад, ки ризо ва
хушнудии парвардигор аст
ва неқӯкорон аз ваҳшати он
рӯз, ки қиёмат фаро мерасад
ва тарсу хавф мардумро фаро
мегирад дар амон бошанд ва
ғаму андӯҳ ва нигарониҳо аз
онҳо дур бошад.⁽¹⁾
90. Ва ононро, ки корҳои бад
мекунанд (чун ширк ва
маъсият), сарнагун дар оташ
аңдозанд ва ба онҳо сарзаниш

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ
أَنْتَاهُ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

وَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مَرَّ
السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ وَحْيٌ يُرِي مَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ وَحْيٌ مُنْتَهَاهُ وَهُرْمٌ فَرَجٌ
يَوْمَئِذٍ آمُونٌ ﴿٨٩﴾

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْتٌ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ
هَلْ تَجْرُونَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

карда гуфта шавад: Оё чуз мувофиқи корхое, ки дар дунё кардаед, чазо дода мешавед?

91. Эй Паёмбар бигӯ: Ҳароина, ба ман фармон шудааст, ки танҳо Парвардигори ин шаҳри Маккаро бипарастам. Шаҳреро, ки Аллоҳ, ки ҳама чиз аз онӣ Ёст, хурматаш ниҳода ва онро ҳароми амн ва амон сохтааст ва дар он куштани инсонӣ ё зулм ба касе ва ё забҳи ҳайвон ё кандани гиёҳу дарахти он, ҳаром ҳукм гардидааст ва амр шудаам, ки аз мусалмонон бошам.⁽¹⁾

92. Ва ба ман фармуда шуд, ин ки Қуръонро тиловат кунам. Пас ҳар кӣ ҳидоят ёфт, ба нафъи худ ҳидоят ёфтааст ва ҳар кӣ гумроҳ шуд, бигӯ: «Ҳароина, ман аз бимдиҳандагон ҳастам».

93. Ва бигӯ эй Паёмбар барои мушрикони қавмат: «Сипос Аллоҳро. Оёти худро дар вучуди шумо ва дар осмону замин ба шумо хоҳад намуд, то онҳоро бишносед. Ва Парвардигори ту аз ҳар коре, ки мекунед, беҳабар нест».⁽²⁾

إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدِ
الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ
مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ فَأَمِنَ أَهْمَدِي فَأِنَّمَا
يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ
الْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَ كَيْدِ الْإِنْتِهَاءِ فَتَعْرِفُونَهَا
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\184

(2) Тафсири ибни Касир 6\219

Сураи Қасас (Достон)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 88 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّر ﴿١﴾

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

1. То, Син, Мим⁽¹⁾.
2. Ин оятҳои китоби равшан аст, яъне, Қуръони маҷид, баён мекунад ҳақро аз ботил ва намудор месозад роҳи ростро аз қач ва роҳи саъодати дунёву охиратро барои инсонҳо нишон медиҳад⁽²⁾.
3. Барои онҳое, ки ба ин Қуръон имон меоваранд, достони ростини Мӯсо ва Фиръавнро бар ту меҳонем.
4. Фиръавн дар он сарзамини Миср бартарӣ ҷӯст ва мардумашро⁽³⁾ гурӯҳ - гурӯҳ сохт. Гурӯҳеро (яъне Бани Исроил) ҳор медошт ва писаронашонро мекушт ва занонашонро зинда мегузошт, ки ҳароина, ӯ аз фасодкорон буд.

تَسْأَلُوا عَلَيْكَ مِنْ نِسَائِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ
أَهْلًا لِشَيْعًا يُتَضَعَفُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
يُدْعِيهِمْ أبنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾

(1) Тафсири ҳарфҳои муқаттаъа дар сураи Бақара гузашт

(2) Тафсири Саъдӣ 1\611

(3) Ва онҳо бани Исроил буданд

5. Ва меҳоҳем бар онон, ки дар замин заъиф ва нотаваон қарор дода шудаанд, миннат ниҳем ва ононро дар хубиҳо пешво созем ва баъди ҳалоки Фиръавн ва қавмаш ононро вориси замин созем.⁽¹⁾

6. Ва онҳоро дар он сарзамин (Мисру Шом) обрӯву қудрат бахшидем ва ба Фиръавну Ҳомон (вазири Фиръавн) ва лашкариёнашон чизеро, ки аз он метарсиданд⁽²⁾, нишон диҳем.

7. Ва ба модари Мӯсо ваҳй кардем, ки ўро шир бидеҳ ва агар бар ў тарсидӣ ба дарёи Нил биандоз ва матарсу ғамгин машав, ўро ба ту, хатман бозмегардонем ва ўро аз паёмбарон қарор медиҳем.

8. Пас, ҳангоме ки модари Мӯсо ўро дар сандуқ ниҳод ва ба дарё афканд, ёрдамчиҳои Фиръавн ўро аз об баргирифтанд, то саранҷоми душмани онон ва мояи андӯхашон гардад. Ҳароина, Фиръавну Ҳомон

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

وَنُمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فإِذَا خَفَتْ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

فَأَلْقَتْهُ تَوَالِي فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾

(1) Яъне соҳиби мулки Фиръавн мешаванд. Тафсири Табарӣ 19\518

(2) Яъне, метарсиданд аз рафтани мулкашон ва бадар шуданашон аз диёршон ба сабаби таваллуди Мӯсо алайҳиссалом.

ва лашкариёнашон хатокор
(мушрик) буданд.⁽¹⁾

9. Ва зани Фиръавн (Осия барои Фиръавн) гуфт: «Ин тифл моёи шодмонии ману туст. Ёро макушед, шояд ба мо нафъе бирасонад ё ёро ба фарзандӣ гирем». Ва онҳо ҳақиқати ҳолро намедонистанд, ки ҳалокиашон аз дасти он тифл аст.⁽²⁾

10. Ва дили модари Мӯсо аз ҳама чизҳои дунё ҳолӣ гашт, ба ҷуз ғами Мӯсо. Ва агар дилашро қавӣ накарда будем, ки аз мӯъминон бошад, наздик буд, ки он чӣ дар дил дошт, онро ошкор кунад.

11. Ва ҳангоме, ки модари Мӯсо, Мӯсор ба дарё афканд, ба хоҳари ӯ гуфт: «Аз пайи ӯ бирав». Ва хоҳараш ӯро аз дур меид, ҳол он ки онҳо (қавми Фиръавн) намедонистанд, ки ӯ хоҳараш мебошад.⁽³⁾

12. Ва пистони ҳамаи занони ширдехро пеш аз баргаштанаш ба сӯи

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي لِي
وَلَوْلَا لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ
نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرِحًا إِنَّ كَادَتْ
لَتَسْبِي بِهٖ لَوْلَا أَنَّ رَبَّنَا عَلَيَّ قَلْبَهَا
لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

وَقَالَتِ لِأُخْتَيْهٖ فَصِيهٖ فَبَصُرَتْ بِهٖ عَنْ
جُنُبٍ وَهَمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٢﴾

*وَحَرَمْنَاعَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ
هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ

(1) Тафсири Саъдӣ 1\611

(2) Тафсири Бағавӣ 6\193

(3) Тафсири Табарӣ 19\530

модараш бар ū харом карда
будем. Хоҳараш гуфт:
«Оё мехоҳед шуморо ба
хонаводае раҳнамоӣ кунам,
ки ūро бароятон шир диҳад
ва некӯ тарбия кунад ва онҳо
барои ū некхоҳ бошанд?»»

13. Пас, Мӯсоро назди модараш
баргардонидем, то чашмони
он зан аз дидори тифлаш
равшан гардад ва ғамгин
набошад ва бидонад, ки
албатта, ваъдаи Аллоҳ
ҳақ аст, ки фарзандашро
ба ū бозмегардонад ва ба
паёмбариаш меҳонад, вале
бештари мардум ҳақ будани
ваъдаи Аллоҳро намедонанд!⁽¹⁾

14. Ва чун Мӯсо ба камоли
рушди худ расид⁽²⁾ ва
барӯманд шуд, ūро ҳикмату
дониш додем ва некӯкоронро
чунин подош медиҳем.

15. Беҳабар аз мардуми шаҳр
ба шаҳр дохил шуд. Ногаҳон
ду танро дид, ки бо ҳам
меҷанганд. Яке аз онҳо аз
пайравони ū буд ва дигаре аз
душманонаш. Пас он кӣ аз
пайравонаш буд, бар зидди
он дигар, ки аз душманонаш
буд, аз ū ёрӣ хост. Пас Мӯсо

لَكُرَّوهُمْ لَهُ رَنَصْحُونَ ﴿١٢﴾

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۗ وَتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَمَا بَلَغَ أَشُدَّهُ ۖ وَأَسْوَأَ أَتَيْنَهُ حُكْمًا
وَعِلْمًا ۖ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ عَقَلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ
وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاذَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ
عَلَىٰ الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ
عَلَيْهِ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ
مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\195

(2) Яъне, аз назари қудрат ва ақл ва хирад ба ҳадди камол расид.

мушти маҳкаме бар $\bar{u}$ зад
ва $\bar{u}$ ро кушт⁽¹⁾. Гуфт: «Ин
кори шайтон буд. Ҳароина,
 $\bar{u}$ душмани гумроҳкунандаи
ошкор аст».

16. Мӯсо гуфт: «Эй
Парвардигорам, ҳароина,
ман ба худ ситам кардам.
Маро биёмӯрз». Пас Аллоҳ
 $\bar{u}$ ро биёмӯрзид. Албатта, $\bar{u}$
омӯрзандаи гуноҳҳо ва бо
бандагонаш меҳрубон аст!
17. Мӯсо гуфт: «Эй
Парвардигори ман, ба
шукронаи неъмате⁽²⁾, ки бар
ман ато кардӣ, пас ҳаргиз
пуштибони гунаҳкорон
нахоҳам шуд!»
18. Пас Мӯсо дар шаҳр тарсон ва
чашм ба роҳи ҳодиса шабро
субҳ намуд. Ногаҳон дид, ки
марде, ки дирӯз аз $\bar{u}$ мадад
хоста буд, боз ҳам $\bar{u}$ ро фарёд
мезанад ва кӯмак мецоҳад.
Мӯсо ба $\bar{u}$ гуфт: «Ҳароина, ту
гумроҳи ошкор ҳастӣ!»⁽³⁾
19. Пас, ҳангоме ки Мӯсо хост
ба касе, ки душмани ҳардуи
онҳо буд, ҳамла барад ва
бизанад, $\bar{u}$ фарёд зад ва
гуфт: «Эй Мӯсо, оё мецоҳӣ

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ
إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَاهِرًا
لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
أَسْتَنْصَرُ بِهِ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ، قَالَ لَهُ، وَمُوسَى
إِنَّكَ لَعَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا
قَالَ يَمْوَسَىٰ أَنْتَ يَدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ
نَفْسًا يَا لَأَمْسٍ إِنَّ نُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا
فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ نَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

(1) Ва ин пеш аз паёмбарии Мӯсо алайҳиссалом буд.

(2) Яъне тавбаи маро қабул кардӣ ва аз гуноҳам даргузашти

(3) Тафсири Бағавӣ 6\198.

ҳамчунон, ки дирӯз якеро куштӣ, маро низ бикушӣ? Ту мехохӣ, ки дар ин сарзамин золиме бошӣ ва намехохӣ, ки аз солеҳон бошӣ».

20. Марде аз дурдасти шаҳр давон омаду гуфт: «Эй Мӯсо, сардорони қавми Фиръавн дар бораи ту машварат мекунанд, то туро бикушанд. Аз ин шаҳр берун бирав. Ман, ҳароина, хайрхоҳи ту ҳастам!»

21. Пас тарсону нигарон аз шаҳр берун шуд. Гуфт: «Эй Парвардигори ман, маро аз қавми ситамкорон начот бидеҳ!»

22. Вақте ки Мӯсо қасд ба сӯи шаҳри Мадян⁽¹⁾ кард, берун аз ватани Фиръавн шуда гуфт: «Умед аст, ки Парвардигори ман маро ба роҳи рост раҳбарӣ кунад».

23. Чун ба оби чоҳи шаҳри Мадян расид, гурӯҳе аз мардумро дид, ки чорпоёни худро об медиҳанд ва дар канори онҳо ду занро дид, ки гӯсфандони худро бозмедоранд ва ба чоҳ наздик намешаванд, Мӯсо гуфт: «Шумо чӣ мекунед

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ
يَمُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ
فَأَخْرِجْ إِلَى لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ
أُمَّرَاتَيْنِ يَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا
نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأُبُونَا اشْيَخَ
كَبِيرًا ﴿٢٣﴾

(1) Шаҳри Мадян дар ҷанубии Фаластин қарор дорад

чаро гӯсфандони худро об намедиҳед)?» Гуфтанд: «Мо онҳоро об намедиҳем, то он гоҳ ки чӯпонҳо бозгарданд ва бираванд, ки падари мо пири кӯҳансол аст ва тавоноии ин корро надорад.⁽¹⁾»

24. Пас Мӯсо барои гӯсфандони он ду зан об дод. Сипас ба сояи дарахте бозгашту гуфт: «Эй Парвардигорам, ман, ба таҳқиқ, ба он неъмате, ки бароям мефиристӣ, мӯҳтоҷам»⁽²⁾.

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٤٤﴾

25. Пас яке аз он ду зан, ки шармида роҳ мерафт, назди Мӯсо омад ва гуфт: «Ҳароина, падарам туро даъват мекунад, то музди об додани гӯсфандонро бидиҳад». Чун Мӯсо назди падари ӯ омад ва қиссаи саргузашти худро барояш ҳикоят кард, падари ӯ гуфт: «Матарс, ки ту аз мардуми ситамкор (Фиръавн ва қавмаш) наҷот ёфтай».

فَبَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ
قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا
سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ
قَالَ لَا تَحْفَظْنِي مِنْ الْكُفْرِ وَالظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾

26. Яке аз он ду зан барои падараш гуфт: «Эй падар, ӯро мардикор бигир, бегумон беҳтарин касеро, ки метавонӣ марди кор бигирӣ,

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ
مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\614

(2) Яъне, Мӯсо он замон дар гуруснагии саҳт гирифта буд.

касе аст, ки нерӯманди амин бошад ва ӯ чунин аст».

27. Падари духтар Шуъайб ном дошт, гуфт: «Ҳароина, мехоҳам яке аз ин ду духтарамро зани ту кунам, ба шарти он, ки ҳашт сол мардикори ман бошӣ. Ва агар онро то даҳ сол тамои кунӣ, пас лутфу муҳаббате аз сӯи туст ва ман намехоҳам бар ту саҳтгирӣ кунам. Иншоаллоҳ, маро аз солеҳон хоҳӣ ёфт».

28. Мӯсо гуфт: «Ин қарордод миёни ману ту бошад, ки ҳар кадом аз ин ду муддатро анҷом додам, бар ман ситаи нахоҳад буд ва Аллоҳ таъоло бар он чӣ меғӯем, гувоҳ аст».

29. Пас чун Мӯсо он муддати муайянро ба поён расонид ва он даҳ соли комил буд ва бо занаш ба сӯи Миср равон шуд, аз сӯи кӯҳи Тур оташе дид. Ба аҳли худ гуфт: «Ин ҷо истед. Ҳамоно ман оташе дидам. Шояд аз он хабаре ё пораи оташе биёварам, то гарм шавед».

30. Чун Мӯсо назди оташ омад, аз канораи ростии водӣ, дар он сарзамини муборак, аз

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيْ هَاتَيْنِ عَلَيَّ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَبِيبٌ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيَّ مَانُفُؤٌ وَكَيْلٌ ﴿٢٨﴾

﴿٢٧﴾ فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا عَلَيَّ إِنِّي كُنتُ مِنْهَا بَحِيرٍ أَوْجَدُوا قَوْمًا مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ

миёни як дарахт нидо дода шуд, ки эй Мӯсо, албатта, ман Аллоҳи барҳақу Парвардигори ҷаҳониёнам.

يٰمُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

31. Асоятро бияндоз! Чун дидаш, ки монанди море мечунбад, тарсид ва гурезон бозгашт ва ба ақиб нанигарист. Аллоҳ гуфт: «Эй Мӯсо, пеш ой ва матарс. Ҳароина, Ту аз ҳама нохушиҳо дар амон ҳастӣ.

وَأَن آتَىٰ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّىٰ مُدِيرًا ۖ وَلَمْ يُعَقِّبْ يٰمُوسَىٰ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٢١﴾

32. Дастратро дар гиребони худ фуру кун, то сафед ва дурахшанда берун ояд, бе ҳеҷ осебе. Ва то аз ваҳшат биёромӣ, дасти худ дар бағал кун. Ин ду мӯъҷиза асо ва дасти дурахшон аз ҷониби Парвардигорат бурҳони равшан барои Фиръавн ва ащрофи қавми ўст, бегумон онон мардуме саркашанд».

أَسْلُكُ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْجُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ ۖ فَذٰنِكَ بُرْهٰنَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِۦٓ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٢٢﴾

33. Мӯсо гуфт: «Эй Парвардигорам, ман як тан аз онҳоро куштаам, пас метарсам, ки маро бидушанд.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾

34. Ва бародарам Ҳорун ба забон аз ман фасеҳтар аст. Пас ўро ба мадади ман бифирист, то маро тасдиқ кунад, ҳароина, бими он дорам, ки дурӯғгӯям мешуморанд».

وَآخِي هٰرُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي ۖ إِنِّي أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿٢٤﴾

35. Аллоҳ таъоло гуфт: «Туро бо бародарат қавӣ ва нерӯманд хоҳем кард ва бароятон хуччате қарор медиҳем. Пас ба сабаби нишонаҳое, ки шуморо додаем, ба шумо даст нахоҳанд ёфт. Шумо ва пайравонатон пируз хоҳед буд».

36. Чун Мӯсо оёти равшани Моро наздашон (назди Фиръавн ва қавм) овард, гуфтанд: «Ин ҷодуест бархоста, мо аз ниёғонамон чунин чизҳое нашундаем».

37. Ва Мӯсо ба Фиръавн гуфт: «Парвардигори ман ба ҳоли он касе, ки аз ҷониби Ӯ ба ҳидоят омадааст ва оқибати писандида дар он саройи дигар аз они ӯст, огоҳтар аст. Албатта, ситамкорон наҷот намеёбанд!»

38. Фиръавн гуфт: «Эй ҷамоъат, ман барои шумо маъбуде ҷуз худ намешиносам. Эй Ҳомон, барои ман хишт бипаз ва баланд манорае бисоз, шояд ки аз Аллоҳи Мӯсо бохабар шавам, ҳароина, ман дурӯғгӯяш мешиндорам».

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيٰتِنَا أَنْتُمْ وَمَنِ اتَّبَعَكُمْ مَا الْعٰلَمُونَ ﴿٢٥﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيٰتِنَا بَيِّنٰتٍ قَالُوا مَا هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْرَىٰ وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي ءَابَآئِنَا الْاُولٰٓئِٓتِ ﴿٢٦﴾

وَقَالَ مُوسَى رَّبِّٓ اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰٓى مِنْ عِنْدِهٖ وَمَنْ تَكْفُرُ لَهُ رَعِيْبَةٌ اَلْدَّارِ آِنَّهٗ لَا يَفْلِحُ الظَّٰلِمُوْنَ ﴿٢٧﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ بِنَآئِهَا الْمَلٰٓئِكَةُ عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِىْ فَاَوْقِدْ لِيْ رِهْمٰنُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَل لِّيْ صَرَْحًا لَعَلِّيْ اُظْلِعُ اِلَىٓ اِلٰهٍ مُّوسٰٓى وَاِنِّىْ لَاطْمِنُ مِنْ اَلْكَٰذِبِيْنَ ﴿٢٨﴾

39. Фиръавн ва лашкархояш ба ноҳақ дар замини Миср саркашӣ карданд ва пиндоштанд, ки баъди маргашон онҳо ба назди мо бозгардонида намешаванд.
40. Пас, Мо Фираъвн ва лашкархояшро гирифтем ва ба баҳр андохтем. Пас бингар, ки оқибати кори ситамкорон чӣ гуна буд?!
41. Ва ононро аз он гуна пешвоёне сохтем, ки мардумро ба оташи ҷаҳаннам даъват мекунад ва дар рӯзи қиёмат касе ёриашон намекунад.
42. Дар ин дунё аз паяшон лаънат (хорӣ ва ғазбро) равона сохтем ва дар рӯзи қиёмат аз зиштӣ рӯёнанд ва аз раҳмати Аллоҳ таъоло маҳруманд⁽¹⁾.
43. Пас, аз он, ки мардуми рӯзгори пешинро ҳалок сохтем, (монанди қавми Нӯх, Од, Самуд ва қавми Лут ва асҳоби Мадян) ба Мӯсо китоби Таврот додем, ки барои мардуми бани Исроил ибрату ҳидоят ва раҳмат бошад. Шояд онҳо аз ин

وَأَسْتَكْبِرُوا وَهُمْ يُجْرَدُونَ فِي الْأَرْضِ
يَعْبِرِ الْحَقَّ وَظَنُوا أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٩﴾

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ فَأَنْظَرَ
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُدْعَوْنَ إِلَى التَّارِ
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

وَأَتَيْنَاهُمُ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا الْعَذَابَ وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْمُوحِينَ ﴿٤٢﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ
بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ لِيُبَيِّنَ
لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّعَالَمِهِمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\209

неъматҳои Парвардигор
панд гиранд.⁽¹⁾

44. Он гоҳ, ки ба Мӯсо фармони
амри пайғамбариро ваҳй
кардем, ту эй Расул на дар
ҷониби ғарбии кӯҳи Тур
будӣ ва на дар он ҷо ҳозир
будӣ, то гуфта шавад аз
ин тариқ ин хабар ба ӯ
расидааст.⁽²⁾

45. Вале Мо аз он пас
(баъди Мӯсо) наслҳоеро
биёфаридем, ки умри
дароз ёфтанд. Пас аҳди
Аллоҳро фаромӯш карданд
ва амрашро тарк намуданд.
Ва ту дар миёни мардуми
Мадян муқим набудӣ, ки
оёти Моро бар онҳо бихонӣ.
Вале Мо будем, ки ба сӯи ту
онро ваҳй гуфтем ва барои
мардум туро ба Паёмбари
фиристодем.⁽³⁾

46. Эй Расул, ту дар канори
кӯҳи Тур набудӣ, он гоҳ
ки Мӯсоро нидо додем.
Вале ин раҳматест аз
ҷониби Парвардигорат, то
мардумеро, ки пеш аз ту
бимдиҳандае надоштанд,
бим диҳӣ. Бошад, ки онҳо

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْعَرَبِينَ إِذْ فَضَبْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ
الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًّا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
تَتَلَوُا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا
وَلَكِن رَّحْمَةً مِنَّا لِيُنذِرَ قَوْمًا
مَّا أَتَاهُمْ مِن نَّذِيرٍ مِن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 19\583

(2) Тафсири Саъдӣ 1\617

(3) Тафсири ибни Касир 6\240

пандпазир шаванд ва ҳар хубиро ба ҷо оранд ва аз ҳар бадӣ дури гиранд⁽¹⁾.

47. Ва чун ба сабаби аъмоле, ки кардаанд, мусибате ба онҳо расад, мегӯянд: «Эй Парвардигори мо, чаро паёмбаре бар мо нафиристоӣ, то аз оёти Ту пайравӣ кунем ва аз мӯъминон бошем?»
48. Чун паёмбари ростгӯй Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз ҷониби Мо бар онон мабъус шуд, кофирони Қурайш гуфтанд: «Чаро он чӣ ба Мӯсо аз мӯъҷизаҳо дода шуд, ба ӯ дода нашудааст?» Бигӯ эй Расул барояшон: Оё инҳо (яхудиҳо) пеш аз ин ба он чӣ ба Мӯсо дода шуда буд, кофир нашуда буданд? Ва гуфтанд, ки ин ҳарду (Тавроту Қуръон) ҷодуанд ва пуштибони якдигаранд ва гуфтанд: Мо ба ҳар кадоме аз онҳо имон намеоварем.⁽²⁾
49. Бигӯ эй Расул: «Агар рост мегӯед, аз ҷониби Аллоҳ китобе биёваред, ки аз ин ду (Тавроту Қуръон) беҳтар роҳ

وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمْت
أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا
رَسُولًا فَنُتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا
أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوْ لَوْ
يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا
سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكِلَابِ كُفْرَتُمْ ﴿٤٨﴾

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ
مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\617

(2) Тафсири Бағавӣ 6\212

бинамояд, то ман ҳам аз он пайравӣ кунам!»

50. Пас, агар ин сухани туро иҷобат накарданд, бидон, ки аз пайи ҳавои нафси хеш мераванд ва кист гумроҳтар аз касе, ки бе раҳнамоӣ аз сӯи Аллоҳ, аз пайи ҳавои нафси худ меравад? Ҳароина, Аллоҳ мардуми ситамкорро, ки мухолифати амри ӯ карданд ва аз ҳудудаш берун рафтанд, ҳидоят намекунад.
51. Барояшон сухан дар сухан пайвастем (яъне, пай дар пай оёти Қуръонро нозил кардем), бошад, ки пандпазир гарданд.
52. Касоне, ки пеш аз ин китоб (Қуръон) китобашон дода будем, (яъне, яҳуду насорое, ки китоби Аллоҳро табдил надода буданд) ба он Қуръон ва Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон меоваранд.⁽¹⁾
53. Ва чун бар онҳо Қуръон тиловат карда шуд, гуфтанд: «Ба он имон овардем. Бегумон ин аз ҷониби Парвардигори мо аст ва ҳақиқатан мо пеш аз нузули он ҳам мусалмон будем».

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا
يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ
هُوَ لَهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

* وَلَقَدْ وَصَلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

وَإِذْ أَنْشَأَ عَلَيْهِمُ الْقَوْلَ فَاوَاءَ آمَنَ بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مَسْمُومِينَ ﴿٥٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\620

54. Онҳо касонеанд, ки ба сабаби сабре, ки кардаанд, ду бор ба онҳо подош дода мешаванд. Зеро онҳо имон ба китоби худашон доранд ва низ имон ба Қуръон доранд. Инҳо бадиरो ба некӣ дур мекунанд ва низ аз он чи рӯзиашон додаем, садақа мекунанд.⁽¹⁾

أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ
بِالْحَسَنَةِ الْحَسَنَةَ وَالسَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

55. Ва чун сухани беҳудае бишнаванд, аз он рӯйгардонӣ мекунанд ва мегӯянд: «Кирдорҳои мо аз они мо ва кирдорҳои шумо аз они шумо. Ба саломат бимонед. Мо хостори ҷоҳилон нестем!»

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا
أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا سَلَّمْ عَلَيْكُمْ
لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

56. Ҳароина, ту эй Расул, ҳар касро, ки дӯст дорӣ наметавонӣ, ҳидоят кунӣ, вале Аллоҳ таъоло ҳар киро бихоҳад, ҳидоят мекунад ва Ӯ ҳидоятёфтагонро беҳтар мешиносад.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Мушрикони гуфтанд: «Агар аз дини ту пайравӣ кунем, моро аз сарзаминамон бармекананд». Оё онҳоро дар ҳараме амн ҷой надодаем, ки ҳама гуна меваҳо дар он фароҳам мешавад ва ин ризқест аз ҷониби Мо? Вале аксари мушрикони қадри ин неъматҳоро намедонанд,

وَقَالُوا إِنْ تَتَّبِعِ الْهُدَىٰ مَعَكَ نَتَّخِظَنَّ
مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لِبَرْنُمْ كُنْ لَهُمْ حَرَمًا مِنَّا
يُجْحَىٰ إِلَيْهِ يَتَمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنَّا
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\214

то шуқри Аллоҳро ба чо оранд⁽¹⁾.

58. Чй басо мардуми шахреро ҳалок сохтем, ки дар зиндагии худ маст ва мағрур шуда ва саркашй карда буданд ва ин хонаҳои онҳост, ки баъд аз онҳо, чуз андаке касе дар онҳо сукунат накард ва Мо вориси онҳо будем ва онҳоро мемиронем ва ба сӯи мо бозмегарданд, пас онҳоро мувофиқи амалҳояшон ҷазо хоҳем дод⁽²⁾.

59. Эй Расул, дар замони ту ҳаргиз Парвардигори ту мардуми шахрҳоро, ки гирду атрофи «Макка» буданд, ҳалок накард, то он гоҳ, ки аз худашон дар Макка паёмбаре бар онҳо фиристод ва ӯ оёти Моро бар онҳо бихонд. Ва мо шахрҳоро нобуд накардаем, магар он, ки мардумаш ситамкор будаанд.⁽³⁾

60. Эй мардум, чизҳое, ки ба шумо дода шудааст; аз молу фарзанд бархурдорӣ ва ороиши ин зиндагии дунявист. Ҳол он ки

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَوْمٍ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ
فِتْلَةٌ مَسَّاكِينُهُمْ لَمْ يَسْكُنُوا مِنْ بَعْدِهِمْ
إِلَّا قَلِيلًا وَكَتَّانُوا الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

وَمَا كَانَتْ رِبُكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى بَيَعَتْ
فِي أَمْهَارِ سُؤْلَايَتِلْوَا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا
كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا
ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

وَمَا أَوْتِيْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَزَيَّنَّا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Саъдй 1\620

(2) Тафсири Саъдй 1\621

(3) Тафсири Табарй 19\603

барои парҳезгорон он чи назди Аллоҳ аст, беҳтару пойдортар аст. Чаро намеандешед?

61. Оё он кас, ки ўро ваъдаҳои нек додаем, пас ў ба он ваъдаҳо хоҳад расид, ҳамонанди касест, ки ўро аз моли инҷаҳонӣ баҳраманда кардаем, сипас дар рӯзи қиёмат аз ҳозиршудагон дар азоб хоҳад буд?
62. Ва рӯзе, ки Аллоҳ таъоло ононро нидо медиҳад ва мегӯяд: «Шариконеро, ки барои Ман мепиндоштаед, кучоянд?»
63. Онон, ки ҳукми азоб дар бораашон таҳқиқ шудааст, мегӯянд: «Эй Парвардигори мо, инҳо касоне, ҳастанд, ки мо гумроҳашон кардем. Аз он рӯ гумроҳашон кардем, ки худ гумроҳ будем. Аз онҳо безорӣ мечӯем ва ба ту мегаравем. Инҳо моро намепарастиданд, балки шайтонҳоро мепарастиданд».
64. Ва барои мушрикони гуфта шавад: «Акнун маъбудони худро, ки шарикони Аллоҳ мепиндоштед, фарёд кунед, то шуморо ёри кунанд». Пас

أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعَدًّا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

онҳоро меҳонанд, вале ба онҳо ҷавоб намедиханд. Ва чун азобро бо чашми худ бубинанд, орзу мекунад, ки кош аз ҳидоятёфтагон мебуданд.⁽¹⁾

65. Ва рӯзе, ки Аллоҳ мушрикнро нидо кунад ва гӯяд: «Даъвати паёмбаронро чӣ гуна қабул кардед?».
66. Дар ин рӯз хабарҳо бар онҳо пӯшида шавад ва аз якдигар низ натавонанд пурсид.
67. Аммо он кас, ки тавба кард аз мушрикони ва имон овард ва амали солеҳ ба ҷой овард, пас умед аст, ки аз растагорон бошад.
68. Парвардигори ту ҳар чиро, ки бихоҳад, меофаринад ва ихтиёр мекунад. Вале онҳоро ҳеҷ тавони ихтиёр нест. Пок аст Аллоҳ ва аз ҳар чӣ барояш шарик месозанд, баргар аст.
69. Ва Парвардигори ту ҳар чиро, ки дар дил пинҳон доштаанд ё ошкор кардаанд, медонад.
70. Ўст Аллоҳи якто. Ҳеҷ маъбуде барҳақ ғайри Ӯ нест. Ситоиш хоси Ўст, чи дар

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

فَعَمِيَّتَ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْخَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

ин ҷаҳон ва чи дар ҷаҳони дигар. Ва фармон, фармони Ўст. Ва ҳамаи шумо ба сӯи Ў бозгардонда мешавед .

71. Бигӯ эй Расул: Хабар дихед маро эй мардум: «Чӣ тасаввур мекунад, агар Аллоҳ шабатонро то рӯзи қиёмат тӯлонӣ созад? Ҷуз Ў кадом Аллоҳ аст, ки шуморо равшанӣ арзонӣ дорад? Магар намешунавед?»
72. Бигӯ барояшон: хабар дихед маро: «Чӣ тасаввур мекунад, агар Аллоҳ рӯзатонро то рӯзи қиёмат тӯлонӣ созад? Ҷуз Ў кадом маъбудест, ки барои шумо шабе оварад, ки дар он биёсод? Магар нишноҳо ва оёти Аллохро намебинед?»⁽¹⁾
73. Ва аз раҳмати Ў он ки барои шумо эй мардум шабу рӯзро падид овард, то дар он шаб ором бигиред ва дар он рӯз ба талаби рӯзи бархезед, бошад, ки шукр гӯед».
74. Ва рӯзе, ки Аллоҳ он мушрикнро нидо диҳад ва барояшон бигӯяд: «Шариконе, ки барои Ман дар дунё мепиндоштед, кучоянд?»

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِاللَّيْلِ تَسْكُوتٍ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾

75. Ва аз ҳар миллате шоҳиде биёварем ва гӯем: «Далели хеш биёваред. Пас он гоҳ бидонанд, ки ҳақ аз они Аллоҳ аст ва ғоиб шавад аз назарашон он бутонеро, ки ба дурӯғ мехонанд.»
76. Ҳароина, Қорун аз қавми Мӯсо буд, ки бар онҳо ситам кард. Ва ба ӯ чунон ганҷҳое додем, ки бешак, ҳамли калидҳояш бар гурӯҳе аз мардуми нерӯманд душвор менамуд. Он гоҳ, ки қавмаш ба ӯ гуфтанд: «Ба хотири ин ҳама молат мағрурона шодӣ макун, ба дурустӣ ки Аллоҳ таъоло қасонеро, ки шодӣ мекунанд ва мағрур мешаванд ва шукри Аллоҳ намекунанд, дӯст намедорад.
77. Дар он ҷӣ Аллоҳ ба ту арзонӣ доштааст, сарои охиратро бичӯй ва баҳраи хешро аз дунё фаромӯш макун. Ва ҳамчунон ки Аллоҳ ба ту некӣ кардааст, бо дигарон некӣ кун ва дар замин аз пайи фасод марав, ки ҳароина, Аллоҳ таъоло фасодкунандагонро дӯст намедорад!»
78. Қорун дар ҷавоби насихати қавмаш гуфт: «Ҳамоно он ҷӣ ба ман дода шудааст, аз ин

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

﴿٧٦﴾ إِنَّ قُرُونَ كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَءَاتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾

وَأَتَّبِعْ فِي مَاءِ آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَتَّبِعِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتهُ، وَعَلَى عِلْمِ عِنْدِي أَوْلَى بِعَآلِمٍ
أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ

ганҷҳо ба сабаби дониши ман буд». Оё Қорун надонистааст, ки ба таҳқиқ, Аллоҳ пеш аз ӯ наслҳоеро ҳалок карда, ки қувваташон аз ӯ афзунтар ва шумораашон бештар будааст? Ва ин гунаҳкоронро, ки гуноҳашон муайян аст, аз гуноҳашон наменпурсанд, балки ҳолати онҳоро медонад ва онҳоро азоб медиҳад⁽¹⁾.

79. Пас рӯзе Қорун бо ороиш ва зинати хеш бар қавмаш берун омад, касоне, ки хоҳони зиндагии дунё буданд, гуфтанд: «Эй кош, он чӣ ки ба Қорун дода шуда, моро низ мебуд, ба дурустӣ, ки ӯ аз баҳраи бузург бархӯрдор аст».

80. Ва касоне, ки ба онҳо дониши (илми шариъат) дода шуда буд, гуфтанд: «Вой бар шумо. Аз Аллоҳ битарсед ва Ӯро итоъат кунед, ки савоби Аллоҳ барои касе, ки имон оварад ва кори шоиста анҷом диҳад, беҳтар аст аз он чӣ ба Қорун дода шудааст. Ва ин насиҳатро ба ҷуз сабрқунандагон касе дигар наменпазираанд.»⁽²⁾.

هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْبَرَ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ
عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٦٨﴾

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ
يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَلِيتَ لَنَا مِثْلَ مَا
أُوتِيَ قَدْرُونَ إِنَّهُ لَدُوْحٌ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلِكُ تَوَابُ اللَّهِ
خَيْرٌ لِمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا
يُلْقِيهَا إِلَّا الصَّادِقُونَ ﴿٨٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\623

(2) Тафсири Бағавӣ 6\223

81. Пас, Қорун ва хонаашро дар замин фуру бурдем ва дар баробари Аллоҳ ҳеҷ гуруҳе надошт, ки ёриаш кунад ва низ худ ёрӣ кардани хеш наметавонист.
82. Ва касоне, ки дирӯз орзу мекарданд, ки ба ҷои ӯ бошанд, меғуфтанд: «Аҷабо, ки Аллоҳ рӯзии ҳар касро, ки хоҳад фаровон кунад ё танг созад. Агар инъому фазли Аллоҳ бар мо намебуд, албатта моро ҳам замин мисли Қорун фуру мебуд. Аҷабо, ки кофирон на дар дунё ва на дар охираат наҷот намеёбанд»
83. Ин сарои охирагро аз они касоне сохтаем, ки дар ин ҷаҳон на хоҳони бартаричӯӣ ҳастанд ва на хоҳони фасод. Ва саранҷоми нек, ки ҷаннат аст, аз они парҳезгорон аст?
84. Ҳар кас, ки кори неке ба ҷой орад, подоши беҳтаре аз он дорад ва ҳар кӣ гуноҳе кунад, пас бидонанд касоне, ки муртакиби гуноҳ мешаванд, ҷуз ба андозаи амалашон ҷазо дода намешаванд.
85. Ба дурустӣ ки он Аллоҳе, ки Қуръонро бар ту нозил ва фарз кардааст расонидани онро, туро ба ҷойгоҳат

فَحَسَفْنَا بِهِ وَبَدَارُوا الْأَرْضَ فَمَا
كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

وَأَصْحَابُ الَّذِينَ تَمَتَّوْا مَكَانَهُ يَا أَلْمَسِ
يَقُولُونَ وَيَكُنَّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بِنَا وَيَكُنَّ لَهُ لَا يَفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجَعْنَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ
عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِمَّا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

إِنَّ الَّذِي قَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى
مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ
هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾

(Макка) бозмегардонад. Бигӯ эй Расул барои мушрикони: «Парвардигори ман беҳтар медонад, ки чӣ касе бар роҳи рост ва чӣ касе дар гумроҳии ошкор аст»⁽¹⁾.

86. Агар раҳмати Парвардигорат намебуд, умеди онро надоштӣ, ки ин китоб бар ту дода мешавад, пас шукри Аллохро ба ҷо ор бар он неъмате, ки ба ту арзонӣ намудааст. Пас, ҳаргиз, набояд пуштибони кофирон бошӣ!⁽²⁾
87. Пас, аз он, ки оёти Аллоҳ бар ту нозил шуд, туро кофирон аз он бераҳа накунад. Мардумро ба сӯи Парвардигорат бихон ва ҳаргиз аз мушрикони мабош.
88. Бо Аллоҳи якто маъбудӣ дигареро махон. Ҳеҷ Аллоҳе барҳақ, ҷуз Ӯ нест. Ҳар чизе нобуд шудани ҳаст, ғайри рӯи Зоти Ӯ. Фармон, фармони Ӯст ва ҳама ба сӯи Ӯ бозгардонида мешавад ва ҳисобу китоби гуфтору кирдоратонро бозрасӣ мекунад ва дар миёнатон одилона доварӣ хоҳад кард!⁽³⁾

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا
لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْنَا
إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

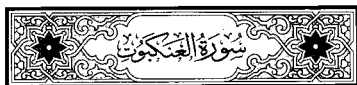
وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَ اللَّهِ بِوَجْهِهِ وَأَلَهُ الْخَكْرُ
وَالْيَهُ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6 \ 226

(2) Тафсири Табарӣ 19 \ 642

(3) Тафсири ибни Касир 6 \ 262

Сураи Анкабут (Тортанак)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 69 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом,
Мим.⁽¹⁾
2. Оё мардум пиндоштаанд,
ки чун бигӯянд: «Имон
овардаем ва ба яғонагии
Аллоҳ ва рисолати паёмбар
иқрор кардаем, раҳо шаванд
ва дигар ранҷу сахтиҳое, ки
бояд дар роҳи дини Аллоҳ
таҳаммул кард, озмоиш
нашаванд”.⁽²⁾
3. Албатта, мардумеро, ки пеш
аз онҳо буданд (бо навъҳои
таколиф ва машаққатҳо ва
бо неъматҳои гуногун ва
сахтиҳо), озмудаем, то ба
таҳқиқ, Аллоҳ қасонеро,
ки рост гуфтаанд, маълум
намояд⁽³⁾ ва дурӯнгуёнро ҷудо
кунад.
4. Оё онҳое, ки муртакиби
гуноҳ мешаванд, гумон
мекунанд, ки аз Мо пешдастӣ
мекунанд ва аз ҳавзаи
қудрати Мо мегурезанд ва аз

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَنَكَبُوتِ

أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا
ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿١﴾

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ ﴿٢﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ
يَسْفُهُوا نَسَاءً مَا يَحْكُمُونَ ﴿٣﴾

(1) Тавзеҳ дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузаштааст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\626

(3) Яъне, то чи андоза дар имонаш содиқ аст. Тафсири Табарӣ 19/8

Мо раҳой меёбанд? Чӣ бад доварӣ мекунад!

5. Ҳар кас, ки ба дидори Аллоҳ умед дорад, бояд бидонад, ки ваъдаи Аллоҳ,⁽¹⁾ ҳатман омаданист ва Ӯ ба гуфтаҳо шунаво ва ба кардаҳо доност!
6. Ҳар ки дар роҳи пешрафти дини Аллоҳ ва анҷоми ибодатҳо ҷиход кунад, бешак, ба фоидаи худ кардааст. Ба таҳқиқ Аллоҳ аз ҳамаи ҷаҳониён ва тоъату ибодати онҳо бениёз аст.
7. Гуноҳони ононро, ки имон оварданд ва корҳои шоиста карданд, ҳатман нест мекунем ва албатта, беҳтар аз он чи амал кардаанд, подошашон медиҳем.
8. Ва инсонро фармон додем, ки ба падару модари худ некӣ кунад. Ва агар он ду бикӯшанд, ки ба ту чизеро, ки ба он огоҳ нестӣ, шарикӣ Ман қарор диҳӣ, итоъаташон мақун⁽²⁾. Бозгашти ҳамаи шумо ба сӯи Ман аст, пас он гоҳ шуморо ба ҳақиқати

مَنْ كَانَتْ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ
عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ
عَنَّهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ
لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ
مَرْجِعِكَ وَفَأَنْتَ كَرِيمٌ كُنْتَ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

(1) Яъне, вақти муайяншуда барои сазову ҷазо. Тафсири Бағавӣ 6/ 233

(2) Яъне, тоъати махлуқро ба ҷо оварда намешавад, вақте ки дар маъсияти Аллоҳ бошад.

корхое, ки мекардед, ҳатман хабар медиҳам!⁽¹⁾

9. Ва касонеро, ки имон овардаанд ва кирдорҳои шоиста кардаанд, дар гурӯҳи солеҳон даровардаем.
10. Баъзе аз мардум мегӯянд: «Ба Аллоҳ имон овардаем. Ва чун дар роҳи Аллоҳ озоре бубинанд, он озорро монанди азоби Аллоҳ шуморанд. Ва чун аз сӯи Парвардигори ту пирӯзие (ба шумо мӯъминон) расад, мегӯянд: «Ҳароина, мо низ бо шумо будаем». Оё Аллоҳ ба он чи дар дилҳои мардуми ҷаҳон мегузарад, огоҳтар нест?
11. Албатта, Аллоҳ медонад, ки мӯъминон чӣ касонанд ва мунофиқон чӣ касон. Ва ин ду гӯруҳро бо василаи озмоиш дар саҳтиҳо аз якдигар ҷудо месозад.⁽²⁾
12. Ва кофирони қурайш ба мӯъминон гуфтанд: Дини Муҳаммадро тарк кунед ва пайравӣ кунед роҳу равиши моро, бори гуноҳатон бар гардани мо. Ҳол он ки инҳоро бори гуноҳи касеро бар

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ
فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن
جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ
أَوْلَىٰ لَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ
الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا
اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلنَحْمِلَ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا
هُمْ بِحَمِيلِينَ مِن خَطِيئَتِهِمْ إِنَّهُمْ
لَأِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 627

(2) Тафсири ибни Касир 6\266

гардан нахоҳанд гирифт,
бегумон онҳо дурӯғ мегӯянд.⁽¹⁾

13. Ва албатта мебардоранд
гуноҳони худро ва гуноҳони
дигаронро бо гуноҳони худ
якҷоя ва ҳамоно рӯзи қиёмат
ба сабаби дурӯғҳое, ки бар
ҳам мебофанд, пурсида
хоҳанд шуд.⁽²⁾

14. Ва Мо Нӯхро ба сӯи қавмаш
ба паёмбарӣ фиристодем.
ӯ нухсаду панҷоҳ сол дар
миёни онон бизист. Ва
онҳоро ба тавҳид даъват
мекард ва аз ширк манъ
мекард. Пас ӯро иҷобат
накарданд, зеро мардуме
ситампеша буданд, пас
тӯфон онҳоро фуру гирифт.

15. Пас ӯ ва қасонеро, ки дар
киштӣ буданд, наҷот додем
ва он киштиро⁽³⁾ нишони
ибрате барои ҷаҳониён
гардонидем.

16. Ва ба ёд овар Иброҳимро,
он гоҳ ки ба қавмаш гуфт:
«Аллоҳи якторо бипарастед
ва аз ӯ битарсед. Ин
бароятон беҳтар аст, агар
бидонед.

وَلِيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ
وَلَيْسَ لَنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ
أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ
الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\14

(2) Тафсири Саъдӣ 1/627

(3) Ё қиссаи Нӯхро. Тафсири Саъдӣ 1/628

17. Ҳароина, шумо эй қавм ғайри Аллоҳи якто бутонеро мепарастед ва дурӯғҳои бузург мебофед. Онҳоеро, ки ғайри Аллоҳи якто мепарастед, бешак, наметавонанд шуморо рӯзӣ диҳанд. Аз Аллоҳи якто рӯзӣ бичӯед ва ӯро ибодат кунед ва сипос гӯед, зеро ба сӯи ӯ бозгардонида мешавед, пас ҳар якеро бар амали кардаи худ ҷазои муносиб медиҳад.

18. Агар шумо ваҳйро дурӯғ мебароред, мардумоне ҳам, ки пеш аз шумо буданд, дурӯғ мешумориданд. Ва бар ӯҳдаи паёмбар ҷуз таблиғе равшангар ҳеч нест.

19. Оё намебинанд, ки Аллоҳ чӣ гуна махлуқро меофаринад сипас аз нестӣ бозаш мегардонад? Бешубҳа, ин кор бар Аллоҳ осон аст.

20. Бигӯ эй Расул барои мункирони баъс: Дар замин сайр кунед ва бингаред, ки чӣ гуна Аллоҳ мавҷудотро офарида. Сипас офариниши охириро падида меоварад. Ба таҳқиқ, Аллоҳ бар ҳар чизе тавоност ва ҳеч чизе ӯро очиз оварда наметавонад!⁽¹⁾

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن
دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَاتَّبِعُوا
عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا
لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

وَإِن تَكْفُرُوا فَقَدْ كَذَّبْتُمْ
فَبَلِّغْكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَّغُ
الْمَعِينُ ﴿١٨﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُ ۗ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ
الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۗ إِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

21. Ҳар киро бихоҳад, азоб мекунад ва ҳар киро бихоҳад, мавриди раҳмат қарор медиҳад ва ҳама ба сӯи ӯ бозгардонида мешавед.
22. Шумо наметавонед (Аллоҳро) дармонда кунед, на дар замин ва на дар осмон ва шуморо ҷуз ӯ ҳеҷ корсозу ёваре нест!»
23. Ва онҳо, ки ба оёти Аллоҳ ва дидори ӯ имон надоранд ва ба вуқуъ омадани қиёматро инкор мекунанд, онҳо аз сабаби мушоҳида карданашон азобро дар охират аз раҳмати Ман ноумед шуданд. Ин гуна касон барояшон азоби дардовар аст.⁽¹⁾
24. Ҷавоби қавми Иброҳим алайҳиссалом ин буд, ки гуфтанд: Бикушед ӯро ё бо оташ ӯро бисӯзонед. Пас ӯро дар оташ афканданд ва Аллоҳ ӯро аз оташ бираҳонид. Ва бешак, дар наҷот додани Мо Иброҳимро аз оташ барои қавме, ки имон меоваранд ва ба шариъати ӯ амал мекунанд, ибратҳост.⁽²⁾

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ
تُقَابَلُونَ ﴿٢١﴾

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُوا اللَّهَ وَلِقَائِهِ
أُولَئِكَ يَبْئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\23

(2) Яъне, дар қиссаи Иброҳим. Тафсири Саъдӣ 1/ 629

25. Гуфт Иброҳим: «Ҳароина, шумо бутонеро ба ҷои Аллоҳи якто маъбуди худ гирифтаед, то дар ин зиндагонии дунё миёнатон дӯсти бошад, вале дар рӯзи қиёмат мункири якдигар мешавед ва якдигарро лаънат мекунад ва ҷоятон дар оташ аст ва ҳеҷ ёваре надоред.

26. Пас даъвати Иброҳимро Лут тасдиқ кард. Ва Иброҳим гуфт: Бе шубҳа, ман ба сӯи Парвардигорам ба замини муборак⁽¹⁾ ҳиҷрат мекунам, ҳароина, ӯ пирӯзманду ҳақим аст!⁽²⁾

27. Ва додем барои Иброҳим фарзанд Исҳоқро ва наберааш Яъқубро ва дар фарзандони Иброҳим паёмбариву китобро муқаррар доштем. Ва подошашро дар дунё (ба ёддошти нек ва фарзандони солеҳ) додем ва ӯ дар охират аз солеҳон аст.⁽³⁾

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن تَنْصِرِينَ ﴿٢٥﴾

﴿فَقَامَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا
وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

(1) Яъне ба Шом.

(2) Тафсири Бағавӣ 6/238

(3) Тафсири Саъдӣ 1/629

28. Ва ба ёд овар эй Паёмбар, Лутро, вақте ки ба қавми худ гуфт: Шумо коре зиштро⁽¹⁾ пеша кардаед, ки ҳеч як аз мардуми ҷаҳон пеш аз шумо чунин намекардааст.

29. Оё, ҳароина, шумо бо мардон алоқаи ҷинсӣ мекунед ва роҳзанӣ мекунед ва дар маҳфили худ муртакиби корҳои нописанд⁽²⁾ мешавед?» Ҷавоби қавмаш ин буд, ки гуфтанд: «Агар рост мегӯӣ, азоби Аллоҳро бар сари мо биёвар!»

30. Гуфт Лут: Эй Парвардигори ман, маро болои мардуми фасодкор (бо фуруд овардани азоб бар боляшон) нусрат деҳ! Пас Аллоҳ дуёояшро иҷобат кард.

31. Чун фиристодагони⁽³⁾ Мо ба Иброҳим мужда⁽⁴⁾ оварданд, гуфтанд: «Мо, бе шубҳа, мардуми ин деҳаро⁽⁵⁾ ҳалок хоҳем кард, ки мардуми ситамкоре ҳастанд».

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ
الْفِتْحَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ
الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطَعُونَ السَّبِيلَ
وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرِ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَأَنْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ
إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى
قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ بِإِذْنِ
أَهْلِهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

(1) Ливотагариро

(2) Масхараи одамони мусофир. Тафсири Табарӣ 20/31

(3) Яъне, фариштагон.

(4) Яъне, таваллуди Исҳоқро ва аз паси Исҳоқ фарзандаш Яъқубро. Тафсири Саъдӣ 1/ 630

(5) Деҳаи Садум

32. Иброҳим гуфт: Лут дар он ҷост. Гуфтанд: Мо беҳтар медонем, чӣ касе дар кучост. Бегумон ӯ ва хонадонаш, ҷуз занашро, ки дар ҳамон ҷо хоҳад монд, начот медиҳем.

33. Ва чун фиристодагони⁽¹⁾ Мо назди Лут омаданд, саҳт нороҳат ва дилтанг шуд. Гуфтанд фариштагон: «Матарс ва ғамгин мабош, ҳамоно туву хонадонат, ҷуз занатро, ки дар ҳамон ҷо хоҳад монд, начот медиҳем.

34. Ҳамоно мо ба мардumi ин деҳа ба сабаби кирдори бадашон⁽²⁾, ки мекарданд, аз осмон азоб нозил хоҳем кард».

35. Ҳароина, аз он деҳа барои хирадмандон ибрати равшане бар ҷой гузоштем.

36. Ва бародарашон Шуъайбро ба аҳли Мадян фиристодем. Гуфт: Эй қавми ман, Аллоҳро бипарастед ва ба рӯзи қиёмат умедвор бошед ва дар замин ба табаҳқорӣ мақӯшед, лекин тавба кунед аз кирдори бадатон ва ба сӯи ӯ бозгардед.

قَالَ إِبْرَاهِيمُ فِيهَا لُوطًا قَالُوا لَنْ نَعْلَمَ بِمَنْ فِيهَا لَنْ نَجِيبَهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا وَكَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِوَىٰ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْبًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا نَأْتِيكَ بِأَمْرٍ كَبِيرٍ ﴿٣٣﴾

إِنَّا نَمْنِزُلُوكَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا مِنَ السَّمَاءِ يَمَّا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

وَلَقَدْ نَزَّلْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَتَقَوَّمُوا عِبَادُ اللَّهِ وَأَرْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

(1) Яъне, фариштагон.

(2) Яъне, фоҳишагариашон. Тафсири Табарӣ 20/33

37. Пас, дурӯғгӯяш шумориданд
ва зилзила ононро фуру
гирифт ва дар хонаҳои худ ба
зону афтада, мурданд.

38. Ва Оду Самудро низ ҳалок
кардем. Ва ин аз ҷойгоҳи
сукунаташон бароятон
ошкор аст. Шайтон
корхояшонро дар назарашон
биёрост ва ононро аз роҳи
имон боздошт. Ва ҳол он
ки дар қуфру залолаташон
мардуме соҳиби ақлу хӯш
буданд. Гумон мекарданд
бар роҳи ҳақ хастанд,
вале онҳо дар залолат
ғарқшудагонанд.⁽¹⁾

39. Ва низ ҳалок кардем
Қоруну Фиръавн ва
Ҳомонро, ки ҳамонро Мӯсо
бо далелҳои равшани худ
назди онҳо омад. Онҳо
дар замин такаббур ва
саркашӣ мекарданд, вале
натавонистанд аз Аллоҳ
бигурезанд.

40. Пас ҳар якеро ба сазои
гуноҳашон ба азоб дучор
кардем: ба баъзе тӯфонҳои
реғбор фиристодем ва онон
қавми Лут буданд ва баъзеро
наъраи даҳшатнок фуру
гирифт, онон қавми Самуд

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جثثين ﴿٣٧﴾

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ
مِّن مَّسْكَنِهِمْ وَرَبِّانَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَمُصِّدَهُمْ عَنِ
السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

وَقَدْرُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَسْتَكْبَرُوا فِي
الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَالِقِينَ ﴿٣٩﴾

فَكَرِهْنَا أَنْ نَأْتِيَهُمْ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ
وَمِنْهُمْ مَّنْ حَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ
مَّنْ أَعْرَفْنَا وَمَا كَانِ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِن
كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\35

ва мардуми Мадян буданд
ва баъзеро дар замин фуру
бурдем, ки онон Қорун ва
ёронаш буданд ва баъзеро
ғарқ сохтем, ки онон Қавми
Нӯх, Фиръавн, Ҳомон ва
қавмашон буданд. Ва
Аллоҳ ҳаргиз ба онҳо ситам
накарда буд, балки онҳо
худ ба хештан ситам карда
буданд.⁽¹⁾

41. Мисоли онон, ки ба ҷои
Аллоҳ дӯстоне гирифтанд,
ҳамчун кори анкабут
(тортанак) аст, ки хонае
бисохт. Ба дурусти, ки агар
медонистанд, ҳароина,
сусттарини хонаҳо, хонаи
анкабут аст.
42. Ба таҳқиқ, Аллоҳи якто
медонад, ки он чиро ғайр
аз вай мепарастанд чизе
нест, балки танҳо номҳоест,
ки онҳоро номидаанд на
фоида ва на зиёне расонида
метавонанд ва Ё бар
душманонаш пирӯзманд аст
ва дар корҳояш бо ҳикмат
аст!⁽²⁾
43. Ин масалҳоро барои мардум
меорем, то манфиат баранд
ва аз он таълим бигиранд

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ
بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ
الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ
شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

وَيَذَلِكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا
يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/631

(2) Тафсири Табарӣ 20\39

ва он масалҳоро чуз доноён дарк намекунад.⁽¹⁾

44. Аллоҳ осмонҳову заминро ба ростӣ биёфарид ва бешак, дар офариниши осмонҳо ва замин ибратест барои мӯъминон.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Эй Паёмбар! Ҳар чиро аз ин китоби Қуръон бар ту ваҳй шудааст, тиловат кун. Ва намозро бо аркону шартҳояш бигзор, ки ҳароина, муҳофизат кардан бар намоз одамиро аз фаҳшову мункар бозмедорад ва дилаш мунаввар мешавад ва имонаш зиёд мегардад ва зикри Аллоҳ дар намоз ва ғайри намоз бузургтар ва афзалтар аст ва Аллоҳ ба корҳое, ки аз неку бад мекунад, огоҳ аст!⁽²⁾

أَنلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ
الصَّلَاةَ ۖ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ
أَكْبَرُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

46. Бо аҳли китоб (яъне бо яҳуду насоро) ба некутарин шева мучодала кунед. Магар бо онҳое, ки ситам пеша карданд. Ва бигӯед: «Ба тамоми он чи бар мо нозил шуда аз Қуръон ва он чи бар шумо нозил шудааст аз Таврот ва Инҷил, имон овардем, ки ҳама аз

﴿ وَلَا تَجِدُوا لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالنَّبِيِّ
هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا
ءَامِنًا بِالَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمْ
وَالْهَمْنَا وَاللَّهُمَّ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\631

(2) Тафсири Саъдӣ 1\632

назди Аллоҳ таъолост. Ва маъбуди мову маъбуди шумо якест ва на барои ӯ шарике аст на зидде ва на ҳамтое ва мо дар баробари ӯ фармонбардорем.⁽¹⁾

47. Чунонки китобҳои собикро пеш аз ту фуруд овардем ҳамчунон ин китоби Қуръонро бар ту нозил кардем. Пас, аҳли Китоб ба он имон меоваранд ва аз ин арабҳои қурайш ва ғайри онҳо низ касе ҳаст, ки ба он имон меоварад ва чуз кофирон касе оёти Қуръони Моро инкор намекунад.⁽²⁾

48. Ва аз мӯъҷизаҳои равшани ту ин аст, ки ту пеш аз Қуръон ҳеҷ китоберо намехондӣ ва ба дасти худ чизе наменавиштӣ. Ҳоло ин ки онҳо инро медонистанд. Агар пеш аз ваҳйи Илоҳӣ хонанда ё нависанда мебудӣ, аҳли ботил ба шак меафтаданд.

49. Балки Қуръон оётест равшан, ки дар синаи аҳли дониш ҷой дорад. Ва оёти Моро танҳо ситамкорон инкор мекунад.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ
فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ
بِهِ وَمِنْهُمْ لَأُولَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ
بِعَائِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا كُنْتُمْ تَسْلُونَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تَحْطُّهُ رَبِّيمَيْنِكَ إِذَا لَا أَرْسَابَ
الْمُتَبَلِّغُونَ ﴿٤٨﴾

بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا
الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِعَائِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\49

(2) Тафсири Табарӣ 20\50

50. Ва мушрикони гуфтанд: Чаро аз ҷониби Парвардигораш нишонаҳое⁽¹⁾ бар Муҳаммад нозил намешавад? Бигӯ: нишонаҳо дар назди Аллоҳ аст ва ман фақат бимдиҳандае ошкор ҳастам.

51. Оё онорро басанда нест, ки бар ту, ба таҳқиқ, Қуръон фиристодаем ва бар онҳо хонда мешавад. Дар ин китоби Қуръон барои мӯъминон раҳмату панд аст!

52. Бигӯ: Аллоҳ ба гувоҳи миёни ману шумо кофист, ки ман расули ӯ ҳастам. Он чиро, ки дар осмонҳову замин аст, медонад. Ва ҳеч чиз бар ӯ пӯшида нест. Касоне, ки ба ботил имон оварданд ва ба Аллоҳ кофир шуданд, онҳо дар дунёву охираат зиёнкоронанд.

53. Ва мушрикони қавмат тамасхӯрона аз ту азобро ба шитоб металабанд. Агар онро мавъиди муъайяне набуд, бе шубҳа, бар онҳо меомад. Ва ҳатман, ногаҳон ва бидуни он, ки хабардор шаванд, бар онҳо фуруд хоҳад омад.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَعَثَةٌ وَهْمُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

(1) Мисли шутури Солеҳ ва асои Мусо алайҳимассалом.

54. Онон аз ту ба шитоб азобро металабанд, ҳол он ки ҷаҳаннам, ҳароина, бар кофирон ихота дорад.

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

55. Рӯз қиёмат, ки азоб аз болои сари кофирон ва аз зери пойҳояшон онҳоро дарбар гирад ва Аллоҳ он замон биғӯяд: «Ба хотири аъмоле⁽¹⁾, ки дар дунё мекардед, инак, азобро бичашед!»

يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ
تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

56. Эй бандағони ман, ки ба ман имон овардед, агар аз изҳор кардани имонатон дар тангӣ бошед ба таҳқиқ, замини ман фарох аст, пас ҳичрат кунед ва танҳо маро бипарастед.⁽²⁾

يَعِبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ
فَإِبْسَى فَأَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

57. Ҳар касе чашандаи таъми марғ аст. Ва барои ҳисобу ҷазо ба сӯи Мо бозгардонида мешавад.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

58. Касонеро, ки имон овардаанд ба Аллоҳ ва расулаш ва корҳои шоиста кардаанд, ҳатман, дар ҳучраҳои биҳишт ҷой диҳем. Аз зери он ҷӯйҳои об равон аст. Дар он ҷо ҷовидона бимонанд. Амалкунандагонро ҷӣ некуъ муздест,

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ
مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾

(1) Аз шарик оварданатон ба Аллоҳи ягона

(2) Тафсири Бағавӣ 6\251

59. онҳо, ки бар ибодати Аллоҳ сабр варзиданд ва дар динашон устувор истоданд ва дар ризқу рӯзии худ бар Парвардигорашон таваккал мекунанд.⁽¹⁾
60. Чӣ бисёр ҷунбандагоне, ки тавони таҳсили ба даст овардани рӯзии хеш надоранд ва Аллоҳ онҳоро ва шуморо рӯзӣ медиҳад. Ва ӯ ба гуфтори шумо шунаво ва ба кирдор ва ниятҳои шумо доност!
61. Агар аз онҳо бишурсӣ эй Паёмбар: Чӣ касе осмонҳову заминро офарида ва офтобу моҳро ром кардааст? Ҳатман, хоҳанд гуфт: Аллоҳи якто. Ҷунки ба инкори ин ҳақиқат қодир нестанд. Пас, чӣ гуна баъд аз ин эътироф баргардонида мешаванд аз роҳи ҳақ (аз тавҳид)⁽²⁾?
62. Аллоҳ рӯзии ҳар як аз бандагонашро, ки бихоҳад, фаровон мекунад ё танг месозад, ҳар киро, ки хоҳад. Ҳароина, Аллоҳ ба умури ҳама чиз доност ва чизе бар ӯ пӯшида наместонад!

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

وَكَايِنٍ مِّن دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رَزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكَ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُم مَّن خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّا لِلَّهِ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\ 57

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 635

63. Агар аз мушрикони бинурсӣ эй Паёмбар: Чӣ касе аз осмон борон фиристод ва замини мурдари бо он зинда кард?» Ҳатман, хоҳанд гуфт: «Аллоҳи якто». Бигӯ: «Сипос Аллоҳро!» Вале бештаринашон намефаҳманд, чӣ ба онҳо суд меорад ва чӣ зарар мерасонад!⁽¹⁾

64. Зиндагонии ин дунё нест, ҷуз бозиву беҳудагӣ, ки дилҳо ба он саргарм мешаванд ва баданҳо ба он бозӣ мекунанд. Ба сабабе, ки дар он зебу зиннатҳо ва шаҳватҳо ораста шудааст. Баъд аз он зуд аз байн меравад. Ва зиндагии ҷаҳони охират, зиндагии ростин аст, агар мушрикони ин дунёи фонири медонистанд ҳечгоҳ бар сарои абадӣ тарҷеҳ намедоданд.⁽²⁾

65. Ва чун мушрикони ба кишти савор шаванд аз фарқ шудани дар баҳр битарсанд, он ҳангом Аллоҳро бо ихлос илтиҷову ибодат кунанд ва чун аз фарқ шудан начоташон дод ва ба хушкӣ овард, дар он ҳолат боз ширк меоваранд,

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿٢١﴾

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُمْ وَلَعِبٌ وَإِنَّ
الْآخِرَةَ لَآهِيَ الْحَيَاةُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِ كَانُوا فِي اللَّهِ مُخْلِصِينَ
لَهُ الَّذِينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ
يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\59

(2) Тафсири Саъдӣ 1\635

66. то неъматеро, ки ба онон ато карда будем, ношукрӣ кунанд ва чанд рӯзе аз лаззатҳои зудгузари дунё бархурдор шаванд. Албатта ба зудӣ хоҳанд донист, вайронаи амалашонро ва он чӣ Аллоҳ омода кардааст барояшон азоби дардовари рӯзи қиёматро.⁽¹⁾
67. Оё надидаанд кофирони Макка, ки Мо ҳарамро ҷои амни мардум қарор додем, ҳол он ки мардум дар атрофшон рабуда мешаванд ва дар ҳама ҷойи берун аз ҳарам куштору ғорат мекунанд? Оё ба (бутҳои) ботил имон меоваранд ва неъматҳои Аллоҳро ношукрӣ мекунанд?⁽²⁾
68. Пас, кист ситамкортар аз он, ки бар Аллоҳ дурӯғ мебандад ё ба ҳангоме, ки ҳақ (яъне, Қуръон) ба сӯи ӯ ояд, дурӯғ мешуморад? Оё дар чаҳаннам ҷойгоҳе барои кофирон нест, ки паёмбарии Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)ро дурӯғ мебароранд?⁽³⁾

يَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَسْتَمْتَعُوا
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا
وَيَحْتَفِظُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَيَا أَبْطِلِ
يُؤْمِنُونَ وَيَنْعَمَ اللَّهُ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6/ 255 Ин оят барои мушрикони таҳдид ва ваъда ба азоб аст.

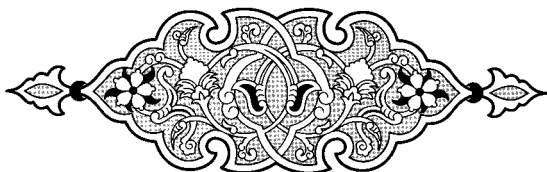
(2) Тафсири Табарӣ 20/62

(3) Тафсири Бағавӣ 6/256

69. Касонеро, ки дар роҳи
пирӯзии дини Мо кӯшиш
кунанд, ҳатман, ба роҳҳои
хеш ҳидоятшон мекунем
ва Аллоҳ, ҳароина, бо
некӯкорон аст, онҳоро
нусрат, муҳофизат ва ҳидоят
мекунад!

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

Сураи Рум (Румиён)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 60 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Мим.⁽¹⁾
2. Румиён шикаст хӯрданд, аз дасти форсиён,
3. дар наздиктарин сарзамин,⁽²⁾ вале онҳо баъд аз шикасташон ба зудӣ ғолиб хоҳанд шуд,
4. дар муддати чанд сола⁽³⁾. Пеш аз ин пирӯзӣ ва пас аз ин пирӯзӣ фармон аз они Аллоҳ аст. Ва он рӯз, ки румиён ғолиб шаванд, муъминон шодмон мешаванд
5. ба сабаби ёрии Аллоҳ. Аллоҳ ҳар касро, ки бихоҳад, ёрӣ мекунад, ва ҳар касро, ки бихоҳад хор мекунад ва ӯ пирӯзмандаст, мағлуб намешавад ва меҳрубон аст ба бандагони муъмини худ!
6. Аллоҳ ба муъминон пирӯзии румиён бар форсиёнро ваъдаи қатъӣ додааст ва

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿١﴾

عَلَيْتِ الرُّومِ ﴿٢﴾

فِي أَذْنِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَلَيْهِمْ

سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾

فِي بضعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ

بَعْدُ ۗ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

يَنْصُرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ

الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ ۗ وَلَكِنْ أَكْثَرُ

النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

- (1) Тафсири ҳарфҳои муқаттаъа дар сураи Бақара гузашт.
- (2) Яъне, наздиктар ба сарзамини арабҳо, ки он Шом аст
- (3) Яъне, аз се то даҳ сол аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 636

Аллоҳ ваъдашро хилоф намекунад, вале бисёри мардумон (кофирони Макка) намедонанд, ки ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст.

7. Онҳо фақат ба зоҳири зиндагии дунё ва ороиши он огоҳанд ва аз умури охират беҳабаранд.
8. Оё касоне, ки ба дидори Аллоҳ имон надоранд ва паёмбаронашро бовар надоранд, дар худашон андеша накардаанд, ки Аллоҳ осмонҳову заминро ва ҳар чӣ дар миёни онҳост, ҷуз ба ҳақ ва то замони муайяне, наофаридааст? Ва ҳароина, бисёре аз мардум ба дидори Парвардигорашон имон надоранд.
9. Оё ин кофирони аз охират беҳабар дар замин нагаштаанд, то бингаранд, ки оқибати касоне, ки пеш аз онҳо буданд⁽¹⁾, чӣ гуна будааст? Онҳо дар ҷисм бисе нерумандтар аз онҳо буданд⁽²⁾ ва заминро шудгор карданд ва дар он зироатҳо коштанд ва беш аз он чи инҳо (аҳли Макка) ободаш кардаанд,

يَعْمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ
الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ
وَإَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَيْدَ بَشَرٍ مِّنَ النَّاسِ
بَلَقَاءٍ رَبِّهِمْ لَكَيْفٌ ﴿٨﴾

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَنَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرِمِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

(1) Монанди Оду Самуд, ки фиристодагони Аллоҳро дурӯғ бароварданд.

(2) Аз кофирони Макка

онро обод сохтаанд, вале иморатҳои онҳо ва умри дарозашон ба онҳо фоидае накард. Ва паёмбаронашон бо мӯъҷизаҳо ба сӯяшон омаданд, вале бо вучуди ин, онҳо имон наёварданд, пас Аллоҳ бар онҳо ситам накардааст, балки онҳо бо ширку маъсияти худ дар ҳаққи хеш ситам мекарданд.⁽¹⁾

10. Сипас оқибати он касоне⁽²⁾, ки қорҳои бад карданд, бадтар шуд. Зеро инҳо оёти Аллоҳро дурӯғ бароварданд ва онро ба масҳара мегирифтанд.

11. Аллоҳ офариниши мавҷудотро оғоз мекунад, сипас онро дубора бар мегардонад, он гоҳ ҳама халқ ба сӯи ӯ бозгардонида мешавед, пас некӯкоронро ба сабаби некӯкориашон ва бадкоронро дар баробари бадкориашон ҷазои муносиб медиҳад.⁽³⁾

12. Ва рӯзе, ки қиёмат барпо шавад, гунаҳкорон он рӯз, барои наҷот ёфтаниашон аз

ثُمَّ كَانَتْ عِقَابَ الَّذِينَ اسْتَفْوَأُوا سُوءًا أَنْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\263

(2) Ситамгарон ва кофирон

(3) Тафсири ибни Касир 6\306

азоб хайратзадаву ноумед
бимонанд.

13. Ва барои он мушрикони
аз маъбудонашон, ки
онҳоро дар дунё ба ҷои
Аллоҳ ибодат кардаанд,
ҳеҷ шафоаткунандае
нахоҳад буд ва худ нисбат
ба маъбудонашон бовар
надоранд, балки дар ин
вақт маъбудонашон аз онҳо
безорӣ меҷӯянд ва онҳо низ
аз маъбудонашон безорӣ
меҷӯянд.⁽¹⁾
14. Ва рӯзе, ки қиёмат барпо
шавад, дар он рӯз аҳли имон
ва аҳли куфр аз якдигар ҷудо
шаванд.
15. Аммо онҳое, ки имон
овардаанд ва корҳои шоиста
кардаанд, пас, онҳо дар
боғҳои ҷаннат дар шодӣ ва
сархушӣ мавриди икром ва
инъом қарор мегиранд.⁽²⁾
16. Ва аммо касоне, ки куфр
варзидаанд ва оёти Муро, ки
паёмбарон барояшон оварда
буданд ва дидори охиратро⁽³⁾
дурӯғ баровардаанд ва
инкор кардаанд, пас ба
сабаби имон наёварданашон

وَلَا يَكُن لَّهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ
وَكَانُوا إِشْرَكَآئِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُؤْمِدُ بَنَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَلَفَّيْ الْأَخِرَةَ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ
مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\638

(2) Тафсири Табарӣ 20/ 81

(3) Яъне, зинда шудани пас аз марг

дар дунё он гурӯҳ дар
азоби доимӣ ҳозир сохта
мешаванд.⁽¹⁾

17. Пас эй мӯъминон, ҳангоми
шому субҳ Аллоҳро ба покӣ⁽²⁾
ёд кунед.

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

18. Ва сипосу ситоиш Ёрост дар
осмонҳову замин, ҳангоми
аср ва ба ҳангоме ки ба
нимрӯз⁽³⁾ мерасед.

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Аллоҳ таъоло зиндаро аз
мурда берун меорад ба
монанди берун овардани
инсон аз нутфа ва берун
овардани чӯча аз тухм
ва мурдаро аз зинда ба
монанди берун овардани
нутфа аз инсон ва берун
овардани тухм аз чӯча. Ва
заминро пас аз мурдана
зинда месозад ва шумо низ
инчунин аз қабрҳо барои
ҳисобу китоб берун карда
мешавед.⁽⁴⁾

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَيُخْرِجُ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

20. Ва яке аз нишонаҳои
бузург ва камоли
қудрати Аллоҳ ин аст,
ки падари шумо Одам
алайҳиссаломро аз хок

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ
إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\83

(2) Яъне аз ҳар айбу нуқсон ва он чи сазовори шаъни Вай нест, ба покӣ ёд кунед, монанди шарик овардан ва ҳамсару фарзанд ба Ё нисбат додан.

(3) Яъне вақти пешин.

(4) Тафсири Табарӣ 20/85

биёфарид, то он гоҳ инсонҳои зиёде шудед ва ба ҳар сӯ пароканда гаштед.⁽¹⁾

21. Ва аз нишонаҳои далолаткунанда бар бузургии ӯ ва камоли қудраташ он аст, ки бароятон аз чинси худатон ҳамсароне офарид, то бо онҳо оромиш ёбед ва миёни шумо дӯстиву меҳрубонӣ ниҳод. Албатта, дар ин офариниш ибратҳоест далолаткунанда бар қудрати Аллоҳ ва ягонагии ӯ барои мардуме, ки меандешанд.

22. Ва аз нишонаҳои далолаткунанда бар бузургӣ ва камоли қудрати ӯ офариниши осмонҳову замин ва гуногунии забонҳову рангҳоятон аст. Бешак дар ин амр низ барои донишварон ибратҳоест.

23. Ва аз нишонаҳои далолаткунанда бар бузургӣ ва камоли қудрати ӯ хобидани шумост дар шабу рӯз барои истироҳат ва талаби ризку рӯзии шумо аз фазли ӯст. Албатта, дар ин амр ибратҳоест барои мардуме, ки мешунаванд.⁽²⁾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣١﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخَلْقَ الْبَشَرِ الْأَنْثَى وَالْمُنْكَرِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَآبَغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُسْمَعُونَ ﴿٣٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20/ 87

(2) Тафсири Бағавӣ 6/ 266

24. Ва аз нишонаҳои далолаткунанда бар бузургӣ ва камоли қудрати Ў, ки барқро барои тарсонидан ва умедвор сохтан⁽¹⁾ ба шумо нишон медиҳад. Ва аз осмон борон мефиристад, пас замини мурдaro бо он зинда месозад. Албатта, дар ин ибратҳоест далолаткунанда бар камоли қудрат ва ҳикмат ва эҳсони Ў барои касоне, ки ба ақл дармеёбанд.⁽²⁾

25. Ва аз нишонаҳои далолаткунанда бар бузургӣ ва камоли қудрати Ў, ки осмону замин ба фармони Ў барпоянд. Пас на ба ҷунбиш дароянд ва на осмон бар замин афтад. Сипас Аллоҳ таъоло шуморо аз замин бо нидое фаро мехонад ва шумо, ногаҳон, ба шитоб аз замин берун меоед.

26. Аз они Ўст ҳар чӣ дар осмонҳову замин аст; аз фариштагон, инсон, чин, ҳайвон, наботот ва ҷимодот ва ҳама фармонбардори Ў ҳастанд.

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ نَقُومَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ
بِأَمْرٍ وَهُوَ يَوْمَئِذٍ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا
أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٤٥﴾

وَالَّذِينَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ
قِسْمٌ مِّنْهُ ﴿٤٦﴾

(1) Яъне, тарс аз соиқаҳо ва умед ба борон. Тафсири Саъдӣ 1/ 639

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 639

27. Ва Ёст, ки офаринишро оғоз мекунад, сипас онҳоро пас аз марг зинда бозмегардонад. Ва ин кор бар Ё осонтар аст. Ва болотарин масал дар осмонҳо ва замин аз они Ёст ҳеҷ чиз монанди Ё нест ва Ё шунавову биност ва Ё тавоност, ки ҳаргиз мағлуб намешавад ва дар гуфтору корхояш ва тадбири умури халқаш бо ҳикмат аст.⁽¹⁾

28. Аллоҳ бароятон эй мушрикони аз худатон масале задааст: Оё бандагонатон (ғуломонатон) дар он чӣ ба шумо ризку рӯзӣ додаем, бо шумо шарик хастанд, то шумо дар он баробар бошед, ҳамон гуна, ки шумо аз шарикони озоди худ бим доред, аз онҳо ҳам бим дошта бошед?! Ҳақиқатан ҳаргиз шумо ба ин тақсимот розӣ намешавед, пас чи гуна розӣ мешавед, ки барои Аллоҳ касеро аз махлуқаш шарик меоред. Инчунин оётро барои гурӯҳе, ки хирад меварзанд, ба равшанӣ баён мекунем.⁽²⁾

وَهُوَ الَّذِي بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

صَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَارَزَقْنَاكُمْ فَأَنفُسُ فِيهِ سَوَاءٌ مَّتَّخَفْتُمْ كَخَيْفَتُمْ أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6 \ 268

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 640

29. Балки, ситамкорон бе ҳеч донише аз ҳавои нафси худ ба падаронашон пайравӣ кардаанд ва онҳоро дар ҷаҳлу гумроҳӣ ҳамшарикӣ намудаанд. Онҳоро, ки Аллоҳ гумроҳ кардааст, чӣ касе ҳидоят мекунад? Онҳоро ҳеч ёридиҳандае нест, ки аз азоби Аллоҳ наҷоташон диҳад⁽¹⁾.

30. Пас эй Расул худ ва пайравони ту рӯйи худро ба ҳақгарой ва ихлос ба сӯи дин бигардонед. Ва ҳамеша пойдор бош бар ин дини ислом, ки ин фитрати⁽²⁾ Илоҳӣ аст, ки Аллоҳ таъоло мардумро бар он офаридааст. Дигаргунӣ дар офариниши Аллоҳ нест⁽³⁾. Ин аст дини устувор, ки ба роҳи мустақим ва ба сӯи хушнудии Парвардигори ҷаҳониён ва ҷаннати Ё роҳ менамояд, вале аксари мардум ин ҳақиқатро намедонанд, ки дини ҳақ Ислом аст, на дигар динҳо⁽⁴⁾.

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ يَغْتَرِبُونَ
فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ
نَصِيرِينَ ﴿٢٩﴾

فَأَيُّ وَجْهِكَ لِلَّذِينَ حَنِيفًا فُطِرَتِ اللَّهُ
الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ
ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\269

(2) Яъне, хилқат ва сиришт

(3) Яъне, дигаргунӣ дар дини Аллоҳ нест. Тафсири Табарӣ 20/ 99

(4) Тафсири Табарӣ 20/ 99

31. Ба сӯи Аллоҳ бо тавба ва ихлосу амал бозгардед ва аз Ё битарсед бо анҷом додани амрҳояш ва дур будан аз нофармониҳояш ва намозро бо аркон, вочибот ва шартҳояш барпо доред ва аз гӯруҳи мушрикони мабошед, ки барои Ё шарик меоваранд.⁽¹⁾

32. Мабошед аз касоне⁽²⁾, ки динашонро пароканда сохта ва гӯруҳ гӯруҳ шуданд, ҳар гӯруҳе ба он чӣ ки назди худ доранд, хурсанданд ва мепиндоранд, ки онҳо бар ҳақанд ва дигарон ноҳақ.⁽³⁾

33. Ва ҳар замоне ба мардум ранҷ ва зиёне бирасад, бо ихлос Парвардигорашонро дуъову илтиҷо кунанд ва тавбакунон ба сӯи Ё бозмегарданд. Сипас чун раҳмати хеш ба онҳо бичашонад, онҳо гурӯҳе аз онон бори дигар ба Парвардигорашон ширк меоваранд.

* مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَأَتَقْوُهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

مِنَ الَّذِينَ قَرَّوْا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا
كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ
تُحَرِّدُ إِذَا أَذَاهُمْ مَتَهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ
بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20/ 100

(2) Яъне монанди яҳуду насоро ва бидъаткорон ва касоне, ки ҳавову ҳаваси худро пайравӣ намуда динашонро тағйир доданд, баъзе аз онро қабул карданд ва баъзеро тарк намуданд.

(3) Тафсири Бағавӣ 6 \ 271

34. Оқибат неъматеро, ки ба онҳо додаем, ношукрӣ кунанд. Пас дар дунё андаке аз фарохдастӣ ва васъегии ризқ баҳраманд шавед. Эй мушрикони ба зудӣ хоҳед донист, чи азобе шуморо дар охират интизор аст!⁽¹⁾
35. Оё бурҳон ва далеле бар онҳо нозил кардем, пас он далел аз чизе ки бо Аллоҳ шарик месозанд, сухан мегӯяд?!
36. Чун ба мардум раҳмате бичашонем, шодмон мешаванд бо сармастӣ ва гарданкашӣ ва чун ба сабаби корҳое, ки кардаанд, ранҷе, ё камбағалӣ ё қаҳгӣ ё беморӣ бар онҳо расад, ногоҳ онон маъюс ва ноумед мегарданд!⁽²⁾
37. Оё надидаанд, ки Аллоҳ ризқи ҳар касро, ки бихоҳад, барои имтиҳон қардан фаровон мекунад ва барои ҳар касе, ки бихоҳад барои озмоиш қардан танг ва кам мегардонад? Албатта, дар ин фаровонӣ ва тангии неъмат ибратхоест барои мардуме, ки имон меоваранд!

لَيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٢٤﴾

أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا فَهَوْا يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٢٥﴾

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ مِّمَّا قَدَّمْتُمْ أَبَدِيَّهُمْ إِذَاهُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٢٦﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\101

(2) Яъне, беморӣ, камбағалӣ ва саҳтӣ. Тафсири Саъдӣ 1/642

38. Пас эй мӯъмин, ҳаққи хешовандон⁽¹⁾, мискин ва дар роҳ мондаро адо кун. Ин бехтар аст барои касоне, ки хушнудии Аллоҳро мечӯянд ва инҳоанд, ки аз азоб наҷотёфтагонанд.
39. Ва он моле, ки ба қасди рибо медиҳед, то фоидаи шумо аз моли мардум биафзояд, пас назди Аллоҳ ҳеч наафзояд ва моле, ки барои хушнудии Аллоҳ аз боби закату садақа медиҳед, баракати он биафзояд. Касоне, ки чунин кунанд, пас инҳо, подоши дучанд доранд⁽²⁾.
40. Аллоҳ Зотест, ки шуморо биёфарид, сипас ризқ дод, сипас мемиронад, сипас дубора зинда мекунад. Оё касонеро, ки шарики Аллоҳ месозед, ҳеч аз ин корҳо тавонанд анҷом дод? Аллоҳу таъоло пок аст ва аз ҳар чӣ барояш шарик меоваранд, болотар аст.

فَقَاتِلْ ذَٰلَّذِينَ ظَلَمُوا وَاسْكُوبَا
 السَّبِيلَ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ
 يُرِيدُونَ وَجْهَ
 اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

وَمَا آتَيْتُم مِّن زَيْلٍ يُبَا فِي
 أَمْوَالِ النَّاسِ
 فَلَا يَزِيدُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ
 وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ
 تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ
 فَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْمُصْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
 ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
 ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ
 شَرِكٍ آيَكُمْ مَّن يَفْعَلُ
 مِمَّنْ ذَٰلِكُمْ مِّن شَيْءٍ
 سُبْحٰنَهُ ۚ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
 يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

(1) Ҳаққи хешовандон: некӯи кардан бо онҳо ба василаи хайр ва садақа ва пайванди раҳм ва ҳаққи мискин ва мусофир; садақа кардан ва кӯмак карадан аст.

(2) Тафсири Табарӣ 20/ 84

41. Ба сабаби аъмоли мардум фасод⁽¹⁾ дар хушкиву дарё ошкор шуд, то ба онҳо ҷазои баъзе аз корхояшонро, ки дар дунё карда буданд, бичашонад, шояд, ки онҳо аз гуноҳонашон тавба карда бозгарданд.
42. Бигӯ эй Паёмбар ба дуруғбаровардагони рисолатат: «Дар замин бигардед ва ба чашми ибрат бингаред, ки оқибати кори пешиниён, (монанди қавми Нӯх, Од ва Самуд) ки аксари онҳо аз мушрикони буданд, чӣ гуна будааст».⁽²⁾
43. Пас ба дини дурусту пойдор, ки ҳамоно Исломи аст, рӯй бигардон бо анҷом додани амрҳои худ ва дур будан аз нофармониҳои худ ва пеш аз он ки рӯзи қиёмат фаро расад, ки радкарданаширо ҳеҷ кас натавонад. Дар он рӯз мардум ба ғӯруҳҳо тақсим мешаванд, то аъмоли хешро бубинанд.⁽³⁾

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
 أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
 لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
 يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصَدِّقُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Яъне, қаҳттиву хушксоли ва бемориҳои сирояткунанда. Тафсири Саъдӣ 1/ 641

(2) Яъне, ба мақсади панд ва ибрат. Тафсири Саъдӣ 1/ 642

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 643

44. Касоне, ки кофир бошанд,
куфрашон ба зиёнашон
бошад ва онҳо, ки коре
шоиста карда бошанд, пас,
барои худ подоши некӯ⁽¹⁾
омода кардаанд,
45. то касонеро, ки имон ба
Аллоҳ ва расулаш овардаанд
ва корҳои шоиста кардаанд,
аз фазли худ подош диҳад.
Ба таҳқиқ, Аллоҳ кофиронро
дӯст намедорад!
46. Ва аз нишонаҳои
далолаткунанда бар
бузургии қудрати ӯ он аст,
ки бодҳои муждадиҳандаро
мефиристад, то раҳмати
Худро ба шумо, ки ҳамоно
борон, фаровонӣ, сарсабзӣ
аст, бирасонад ва то киштиҳо
ба фармони ӯ равон бошанд
ва аз фазли ӯ рӯзи бичӯед.
Бошад, ки шукр гӯед ва ӯро
ба ягонагӣ парастид кунед!⁽²⁾
47. Ва ба ростӣ, эй Расул, пеш
аз ту паёмбаронеро ба
сӯи қавмашон ба унвони
башоратдиҳанда ва
бимкунанда фиристодем.
Онҳо бо мӯъҷизаҳо ва
далелҳои равшани худ

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا
فَلَا نَفْسِهِ يَتَمَهَّدُونَ ﴿٤٤﴾

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ
فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ
وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْأَنْهَارُ بِأَمْرِهِ
وَلِتَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ، وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ
فِي آيَاتِهِمْ وَأَنْتُمْ كَانْتُمْ كَاذِبِينَ فَانقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرُهُمْ
وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

(1) Яъне барои ҳудашон бихиштро ба корҳои шоиста омода месозанд.

(2) Яъне, бодҳои хайру раҳматро, ки башоратовари боронанд. Тафсири Бағавӣ
6/256

наздашон омаданд. Пас Мо аз касоне, ки гуноҳ карданд, интиқом гирифтём ва ҳалокашон сохтем ва ёрӣ додани мӯъминон бар ўҳдаи Мо буд. Инчунин мекунем бо такзибкунандагони⁽¹⁾ ту, модоме, ки бар дурӯғашон пойдор бошанд ва имон наоранд⁽²⁾

48. Аллоҳ Зотест, ки бодҳоро мефиристад, то абрҳоро барангезад ва чунонки хоҳад бар осмон паҳну парешон кунад ва онро порча – порча кунад, пас бинӣ, ки борон аз даруни абрҳо берун меояд. Ва чун боронро ба ҳар кӣ хоҳад аз бандагонаш бирасонад, онҳо, шодмон шаванд,

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِسَ حَابًا فَأَبِيسُ ظُهُورًا فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَنَزِيءَ الْوَدْقِ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَأَيُّ آصَابٍ بِدْءٍ مِنْ شِئَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Ва агар чи пеш аз он ки борон бар онҳо биборад, ноумед буданд.

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَيَسِينٌ ﴿٤٩﴾

50. Пас, эй назаркунанда ба осори раҳмати Аллоҳ, бингар, ки чӣ гуна заминро пас аз мурданаши зинда мекунад?! Дар ҳақиқат, Аллоҳ, бе шак, зиндакунандаи мурдагон аст ва ба ҳар коре тавоност ва

فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمَعْمُودٍ ﴿٥٠﴾

(1) Яъне, касоне, ки рисолати туро дурӯғ мебароранд

(2) Тафсири Табарӣ 20\113

хеҷ чизе Ёро нотавон карда
наметавонад.

51. Ва агар боде бифириستم,
ки офатзо, гарму сӯзон
бошад ва киштзорҳоро зиён
расонад, пас он киштзорҳоро
зардшуда бубинанд, қатъан,
пас, аз он ҳама носипос
мешаванд.⁽¹⁾

52. Ба таҳқиқ, ту эй Расул,
наметавонӣ суханатро
ба дили мурдагон
бишунавонӣ ва наметавонӣ
сухани ҳақро ба карон⁽²⁾
бишнаванонӣ, хангоме, ки рӯй
бармегардонанд ва мераванд.
Пас аз имон наёвардани
мушрикони ғамгин мабош,
зеро онҳо монанди карон
ва мурдагон намешунаванд
ва пайхас ҳам намекунанд,
агарчанде ҳозир бошанд, пас
чи гуна аст ҳоли касоне, ки
аз ту рӯй бармегардонанд ва
назди ту ҳозир нестанд?

53. Ту эй Расул,
ҳидояткунандаи нобиноён
аз гумроҳияшон нестӣ. Ту
садоятро танҳо ба гӯши
касоне мерасонӣ, ки ба оёти
Мо имон овардаанд, пас
онҳо фармонбардоранд.

وَلَيْنَ أَرْسَلْنَا رِجَافًا رَّوَاهُ مُمْصِرًا تَلَّوْا مِنْ
بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْكُفْرَانَ وَلَا تَسْمَعُ الضَّرَّ
الدَّعَاةِ إِذَا أُولُوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾

وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تَسْمَعُ
إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 644

(2) Яъне, кар аз шунавоии ҳақ

54. Аллоҳ Зотест, ки шуморо аз нотавонӣ (яъне, аз нутфа) биёфарид ва пас аз нотавонӣ нерӯманд сохт ва он ҷавонӣ аст, он гоҳ пас аз нерӯмандӣ нотавониву пирӣ овард. Ҳар чӣ бихоҳад, меофаринад ва Ё ба халқаш донову бар Ҳама чиз тавоност!⁽¹⁾

55. Ва рӯзе, ки қиёмат барпо шавад ва Ҳама аз қабрхояшон бархезанд, кофирон савганд хӯранд, ки ҷуз лаҳзае дар дунё⁽²⁾ наистодаанд. Инчунин аз ҳақиқат ва роҳи ҳақ баргардонида мешаванд. Яъне, онҳо аз фаҳмидани ҳақиқат ва паймудани роҳи дуруст боздошта мешаванд, чи тавре ки дар дунё дурӯғ меғуфтанд.⁽³⁾

56. Онон, ки донишу имон дода шудаанд; аз фариштагон, паёмбарон ва муъминон гӯянд: Ҳамоно шумо эй кофирон бар мувофиқи китоби⁽⁴⁾ Аллоҳ то рӯзи қиёмат дар гӯр орамидаед ва ин рӯзи қиёмат аст, вале

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيُؤَاخِرَ سَاعَةَ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكُمْ كُتُبٌ لَمْ تَعْلَمُونَ﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 644

(2) Кофирон савганди дурӯғ хӯрданд, чунон ки дар дунё дурӯғ меғуфтанд ва ҳақиқатро инкор мекарданд. Тафсири Бағавӣ 6/ 278

(3) Тафсири Саъдӣ 1\ 645

(4) Яъне, ба мучиби илми Аллоҳ

шумо намедонистаед ҳақ
будани ин рӯзро.⁽¹⁾

57. Пас он рӯз, касоне ки ситам карданд, узрхоиашон ба ҳолашон фоидае надиҳад ва ба онҳо мӯҳлати тавба дода нахоҳад шуд, балки ба сабаби бадиҳо ва гуноҳонашон азоб дода мешаванд.⁽²⁾

58. Ва ҳамано Мо дар ин Қуръон барои мардум ҳар гуна масал овардаем. Ва эй Расул, чун ояте барояшон биеварӣ, ки далолат бар ҳақиқати паёмбарии ту мекунад, кофирон ҳатман хоҳанд гуфт: «Шумо беҳудагӯёне беш нестед!»⁽³⁾

59. Инчунин Аллоҳ ба дилҳои касоне, ки намедонанд ҳақиқати он чиро, ки ба сӯяшон овардӣ; аз ибратҳо, оёт ва равшаниҳо мӯҳр мениҳад!

60. Пас, сабр кун, эй Расул, аз озори қавмат, ки албатта, ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст, ки туро бар онҳо пирӯз мегардонад. Ва ҳаргиз касоне, ки ба рӯзи охират имони яқин надоранд, туро ҳашмгин ва сабуксор накунад.⁽⁴⁾

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعِدْرَتُهُمْ
وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولُنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْتَلُونَ ﴿٥٨﴾

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

فَأَصْرِي أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَا يَسْتَخْفَىكَ
الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6/ 278

(2) Тафсири Табарӣ 20/ 119

(3) Тафсири Табарӣ 20\ 120

(4) Тафсири ибни Касир 6\ 328

Сураи Луқмон

Дар Макка нозил шудааст ва аз 34 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Алиф, Лом, Мим.⁽¹⁾
2. Ин оятҳои китоби Қуръон ҳикматомӯз аст.
3. Ин оятҳо барои некӯкороне, ки бо китоби Қуръон ва суннати расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам амал мекунанд, ҳидоят ва бахшоиш аст,⁽²⁾
4. онон, ки намозро дар вақташ мегузоранд ва закоти фарзшударо ба мустаҳиконаш медиҳанд ва онҳо ба охират боварии яқин доранд.
5. Инҳо касонеанд, ки аз ҷониби Парвардигорашон ҳидоят ёфтаанд ва инҳо дар дунёву охират начотёфтагонанд.
6. Ва дар миёни мардум касоне ҳастанд, ки харидори сухани беҳудаанд⁽³⁾, то бе

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْقُرْآنِ

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُقْتَدِرُونَ ﴿٤﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِعَرَبِيٍّ عَلِيمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Табарӣ 20\124

(3) Яъне, ҳар сухани, ки инсонро аз тоъат ва ризогии Парвардигор бозмедорад.

ягон донише мардумро аз роҳи Аллоҳ гумроҳ созанд ва Қуръонро ба масхара гиранд. Барои он гуруҳ азоби хоркунандааст.

7. Ва чун оёти Мо бар ӯ хонда шаванд, бо худписандӣ рӯй баргардонад ва такаббур кунад, чунон ки гӯё он оёти моро нашунидааст. Ё монанди касе, ки дар ҳарду гӯши вай вазнинӣ аст, ки чизеро намешунавад. Эй Паёмбар, ӯро ба азоби дардовари рӯзи қиёмат муржа дех!⁽¹⁾
8. Ба дурустӣ, онон, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, ҳатман барояшон боғҳои пурнеъматӣ биҳишт аст.
9. Дар он ҷо дар ҷаннат ҷовидонаанд, ваъдаи Аллоҳ рост аст. Ӯ дар амраш пирӯзманд ва дар тадбириаш ҳақиму доно аст!
10. Аллоҳ осмонҳоро бе ҳеч сутуне офаридааст, ки мебинед ва бар рӯи замин кӯҳҳоро устувор бияфканд, то шуморо наларзонад ва аз ҳар гуна ҷунбандае (ҷондоре)

أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

وَإِذَا تَنَادَىٰ عَلَيْهِ ءَانِسًا وَآلَىٰ مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّرَهُ
بِعَذَابِ الْيَوْمِ ﴿٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ التَّعْوِيرِ ﴿٨﴾

خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَّرَوٰهَا وَاللّٰقِي فِي
الْاَرْضِ رَوٰىىٓ اَنْ يَّمِيْدَ بَكْرٍ وَّيَسَّ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَآبَّةٍ وَّاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمٰءِ مَآءً فَاَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ كَرِيْمٍ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6\332

дар он замин пароканда кардааст. Ва аз осмон об фурӯд овардем ва дар он замин ҳар гуна гиёҳи неқӯе рӯёнидем.

11. Ҳар он чӣ ки шумо мебинед, ин офариниши Аллоҳ аст. Пас, ба Ман нишон диҳед эй мушрикони касонеро аз маъбудони шумо, ки ғайри ӯ ҳастанд, ки чӣ чизеро офаридаанд? Балки золимон дар гумроҳии ошкоре ҳастанд.⁽¹⁾

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۗ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

12. Ва албатта, ба Луқмон (бандаи солаҳ) ҳикмат⁽²⁾ додем ва ба ӯ гуфтем: «Аллоҳро шукр гӯй, зеро ҳар кӣ шукр гӯяд, албатта, ба фоидаи худ шукр гуфтааст ва ҳар кӣ ношукрӣ кунад, ҳароина, Аллоҳ аз шукргузори бандагонаш бениёз аст ва дар ҳама ҳол сутудааст!⁽³⁾»

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Ва эй Расул ёдовар шав он гоҳ, ки Луқмон ба писараш гуфт ва ӯро панд меод, ки эй писараки ман, ба Аллоҳ ширк маёвар, ҳароина, ширк ситами бузургест.

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ ۖ وَهُوَ يَعِظُهُ ۚ يَبْنِي ۖ لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\286

(2) Яъне, дониш дар дин ва ақли саломат ва сухани ҳақ

(3) Яъне, сазовори ситоиш аст.

14. Одамиро дар бораи некӯӣ кардан ба падару модараш супориш кардем, модараш ўро дар ҳоли сустӣ болои сустии дигар бардошт⁽¹⁾ ва аз шир чудо кардани ў дар давоми ду сол аст. Ва супориш кардем, то ки Марову падару модаратро шукр гӯӣ, ки бозгашти ту назди ман аст.

15. Эӣ фарзанди мӯъмин, агар он ду (падару модарат мушрик бошанд), талош кунанд, ки чизеро ба ҳақиқати он дониш надорӣ онро шарики ман қарор диҳӣ, аз он итоъат макун. Дар дунё ба хубӣ бо онон рафтор кун ва худ роҳи касеро пайравӣ кун, ки ба даргоҳи Ман тавба карда бозмегарданд. Бозгашти ҳамаи шумо ба сӯи Ман аст ва аз корхое, ки мекардед, огоҳатон мекунам ва ҳар якеро ҷазои муносиб ҷазо хоҳам дод.⁽²⁾

16. Луқмон гуфт: эӣ писараки ман! «Агар амали бад ё нек ба қадри як донаи хардал (сипандон ё ҳазориспанд) дар даруни санге ё дар бурчи

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
وَهَنَّا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَلَّهُ فِي عَمَلَيْنِ
أَنَّهُ لِي وَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ
ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

يَبْنِي إِلَيْنَاهَا إِنْ تَكَ مِنْتَقَالٍ حَبَّةً مِنْ حَرْدَلٍ فَتَكُنْ
فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

(1) Яъне, то таваллуд карданаш рӯз то рӯз модараш бекуват мешавад.

(2) Тафсири Табарӣ 20\139

осмонҳо ё дар қаъри замин бошад, Аллоҳ таъоло ҳатман рӯзи қиёмат ўро меоварад, ки ҳароина, Ў ба амалҳои бандагонаш нозукбинун оғох аст!⁽¹⁾.

17. Эй писараки ман! Намозро бо тамоми аркон ва шартҳои воҷиботаш бигузур ва бо ҳикмат амр ба маъруфу наҳй аз мункар кун ва бар ҳар чӣ азият бар ту расад, сабр кун, албатта ин аз муҳимтарин корҳои, ки бояд дар он устувор бошӣ.⁽²⁾

18. Ба такаббур аз мардум рӯй магардон, вақте ки бо ту суҳан гӯянд ё бо онҳо суҳан гӯй ва худписандона бар замин роҳ марав, ҳароина, Аллоҳ ҳеч худситои фаҳркунадаро дӯст надорад⁽³⁾.

19. Ва дар роҳ рафтани роҳи миёнаро пеша кун ва овозатро фуруд ор (паст кун), ҳамоно бадтарини овозҳо, овози харон аст.

20. Эй мардум, оё надидаед, ки ба таҳқиқ Аллоҳ ҳар чиро, ки дар осмонҳои замин

يَبْنِي أَعْمَرَ الصَّلَاةَ وَأَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْدِرَ عَلَى مَا آصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٧٧﴾

وَلَا تُصِعِرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَقْسِ فِي الْأَرْضِ
مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٧٨﴾

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَعْصِضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿٧٩﴾

الرَّتْرَ وَإِنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَاءَ السَّمَوَاتِ وَمَاءَ
الْأَرْضِ وَأَسْمَعَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ وَظَاهَرَهُ بِاطْنَةً

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 648

(2) Тафсири Табарӣ 20 \ 142

(3) Тафсири Бағавӣ 6 \ 289

аст, роми шумо кардааст ва неъматҳои худро чи ошкор монанди узви бадан ва чи пинҳон монанди ақл ба пуррагӣ бар шумо арзонӣ доштааст? Ва баъзе аз мардум касест, ки бе ҳеч донишу роҳнамоӣ ва китоби равшане дар бораи Аллоҳ ҷидол мекунад.

21. Ва чун барои онҳое, ки дар ибодати ягонагии Аллоҳ ҷидол мекунад, гуфта шавад: «Аз он чи Аллоҳ нозил кардааст, пайравӣ кунед», гӯянд: «(На), балки мо аз чизе пайравӣ мекунем, ки падарони худро бар он ёфтем». Оё ҳатто агарчи шайтон онҳоро ба азоби оташи сӯзон даъват кунад, боз ҳам ба онҳо пайравӣ мекунад?!⁽¹⁾

22. Ва ҳар касе некӯкорона рӯи хешро ба сӯй Аллоҳ таслим кунад, албатта ба дастовези бисёр мустаҳкам чанг задааст ва поёни ҳамаи корҳо ба сӯй Аллоҳ аст! Пас некӯкорро бар некӯиаш ва бадкорро бар бадиаш чазо хоҳад дод.⁽²⁾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٥٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانُ
السَّيِّئِينَ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٥١﴾

* وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ
عَقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6\347

(2) Тафсири Саъдӣ 1\650

23. Ва касе, ки кофир шудааст, куфраш туро эй Расул ғамгин насозад, зеро вазифаи ту танҳо даъват кардани мардум ба сӯи ҳақ аст. Бозгашташон назди Мост. Пас, ба корҳое, ки дар дунё кардаанд, огоҳашон мекунем. Ҳароина, Аллоҳ ба он чи дар дилҳо мегузарад, доност ва чизе бар Ў пинҳон намононад!⁽¹⁾
24. Онҳоро андаке дар ин дунёи фонӣ баҳраманд месозем, сипас рӯзи қиёмат онҳоро ба бечорагӣ ба азоби саҳт мекашем.
25. Агар аз онҳо бипурсӣ: «Чи касе осмонҳову заминро офаридааст?» Ҳатман, меғоянд: «Аллоҳ». Бигӯ эй Расули ман: «Ҳамаи ҳамду ситоиш хос барои Аллоҳ аст!» Вале бештари он мушрикони намедонанд ва андеша ҳам намекунанд, ки танҳо Аллоҳи барҳақ сазовори ҳамду ситоиш аст ва аз ин сабаб ба Аллоҳ шарик меоранд.⁽²⁾
26. Аз они Аллоҳ аст ҳама он чи дар осмонҳову замин вучуд дорад, пас сазовор нест, ки ғайри Ўро парастид карда

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣١﴾

نُنَبِّئُهُمْ فَلْيَلَا تُنَزَّضَطْرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ
عَلِيظٍ ﴿٣١﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَيَقُولنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْحَمِيدُ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6\347

(2) Тафсири Саъдӣ 1\650

шавад ва ҳароина, Аллоҳ аз халқаш бениёз аст ва ба онҳо мӯҳтоҷ нест ва дар ҳама ҳол суғудааст!⁽¹⁾

27. Ва агар ҳамаи дарахтони рӯи замин қалам шаванд ва дарё ранг шавад ва ҳафт дарёи дигар ба мададӣ ӯ биёянд ва бо он қаламҳо суханони Аллоҳ навишта шавад ва қаламҳо шикаста шаванд ва рангҳо тамои шаванд, вале суханони Аллоҳ поён намеёбад. Ва албатта, Аллоҳ ғолиб аст бар касе, ки бар ӯ шарик меорад ва ҳақиму доно аст дар тадбири кори халқаш!

28. Офариниши ҳамаи шумо ва боз зинда карданатон рӯзи қиёмат танҳо монанди зинда кардани як тан аст. Албатта, Аллоҳ ба гуфтугӯи шумо шунаво аст ва ба амалҳои шумо биноист!

29. Оё надидаӣ, ки Аллоҳ аз соатҳои шаб кам мекунаду ба рӯз меафзояд ва аз соатҳои рӯз мекоҳаду ба шаб меафзояд ва офтобу моҳро барои шумо ром сохт, ки ҳар як то замони муъайяне дар ҳаракат аст? Ва албатта,

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ
وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلَّهُ
يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾

(1) Яъне, дар ҳама ҳолат лоиқи ҳамду сипос аст.

Аллоҳ ба корҳои неку баде,
ки мекунад, огоҳ аст ва чизе
бар ӯ пинҳон намонад.

30. Ин ҳама қудрату тавоноии
Аллоҳ ба он сабаб аст, ки
бояд бидонед, Аллоҳи якто
ҳақ аст ва ҳар чӣ ғайр аз ӯ
меҳонанд ва ибодат мекунад,
ҳароина, ботил аст ва албатта,
Аллоҳ баландмартабаву
бузургвор аст.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

31. Оё надидай эй бинанда, ки
киштиҳо ба фазли Аллоҳ
дар дарё равон мешаванд, то
Аллоҳ баъзе аз нишонаҳои
қудрати тавоноии худро ба
шумо бинамоёнад? Ҳароина,
дар ин кор барои мардуми
сабркунандаи сипосгузор
ибратҳост!

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُوكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ
لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

32. Ва чун мавҷҳои азим
монанди абрҳо онҳоро
пӯшонанд, пас мушрикони
Аллоҳро аз рӯи ихлос
меҳонанд ва ибодатро
хоси ӯ меҳонанд. Ва чун
начоташон диҳад ва ба
хушкӣ барад, пас баъзе аз
онҳо миёнарав ҳастанд⁽¹⁾ ва
баъзеяшон кофир. Ва ғайр
аз хиёнаткорон (нобакорон)
оёти Моро ҳеч каси дигар
инкор намекунад.

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَاجٌ كَاطِلٌ دَعَوْا اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ
فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا
كُلُّ كَفَّارٍ لَّغُورٍ ﴿٣٢﴾

(1) Яъне, ба сурати комил шукри Аллоҳро ба ҷо намеоранд.

33. Эй мардум, аз Парвардигоратон битарсед ва аз рӯзе, ки ҳеч падаре ҷазои фарзандро ба ӯҳда нагирад ва ҳеч фарзанде ҷазои падарро ӯҳдадор нашавад,⁽¹⁾ ҳазар кунед. Ваъдаи Аллоҳ албатта ҳақ аст, пас зиндагонии дунё шуморо фиреб надихад, то ки охиратро фаромӯш накунад ва низ шайтони фиребкор⁽²⁾ ба карами Аллоҳ фиребатон насозад.

34. Ба ростӣ фақат, Аллоҳ медонад, ки қиёмат чӣ вақт меояд. Ва Ёст, ки боронро меборонад ва аз он чӣ дар бачадони занҳои ҳомила аст, медонад. Ва ҳеч кас намедонад, ки фардо чи чиз ба даст хоҳад овард ва касе намедонад, ки дар кадом сарзамин мемирад, балки донишгани ин умур аз хусусияти Аллоҳ аст. Ҳароина, Аллоҳ донову огоҳ аст ва чизе аз Ё пинҳон намедонад.⁽³⁾

يَتَّيَّبُهَا النَّاسُ أَتَقْوَاهُ أَخْشَوْا يَوْمًا لَا
يَجْزِي وَالَّذِينَ وَلَدُوهُ وَلَا مَوْلُوهُمْ جَازٍ عَنِ
وَالَّذِينَ شَيْئًا إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَلَا
تَعْرَنَكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا
يَعْرَنَكُمُ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿٣٣﴾

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

(1) Яъне, фарзанде наметавонад некиҳои падарашро зиёд кунад, ё аз бадихоёш кам кунад, ё ки ягон падаре наметавонад чунин корхоро иҷро кунад.

(2) Яъне, фиребкорхое, ки аз инсу чин васваса мекунад ва мефармоянд, ки Аллоҳ ҳар навб гуноҳро мебахшад.

(3) Тафсири Табарӣ 20\159

Сураи Сачда

Дар Макка нозил шудааст ва аз 30 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лом, Мим. (Зикр дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара рафтааст).
2. Нозил шудани ин китоби Қуръон, ки ҳеҷ шакке дар он нест, аз ҷониби Парвардигори ҷаҳониён аст.
3. Оё мушрикони меғӯянд: Муҳаммад онро ба дурӯғ бофтааст? На, онҳо дурӯғ меғӯянд, балки Қуръон суханест барҳақ аз ҷониби Парвардигорат барои ту нозил шудааст, то мардумеро, ки пеш аз ту бимдиҳандае надоштаанд, битарсонӣ. Шояд аз гумроҳиашон наҷот ёбанд ва ба роҳи ҳидоят афтанд.⁽¹⁾
4. Аллоҳ зотест, ки осмонҳову заминро ва он ҷӣ миёни онҳост, дар шаш рӯз биёфарид ва он гоҳ бар Арш истиво ёфт.⁽²⁾

الْعَلَمِينَ ﴿١﴾

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
لَشَدِيدٌ قَوْمًا مَا آتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا سَفِيحٍ
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\653

(2) Ин сифат лоиқ ба ҷалол ва азаматии ӯ мекунад ва сифатҳои ӯ ба ҳеҷ махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд.

Шуморо ғайрӣ ӯ дӯст ё шафоаткунандае нест. Оё панд намегиред?

5. Кори ҷаҳони ҳастиро аз осмон то замин тадбир менамояд. Сипас он корҳо дар рӯзе, ки миқдори он ҳазор сол аст, чунон ки дар ин дунё мешуморед, ба сӯи ӯ боло мераванд.
6. Аллоҳ, ки донои пинҳону ошкор аст ва чизе бар ӯ пӯшида намонад ғолибу меҳрубон аст.
7. Он Зоте, ки ҳар чиро офарид ба некӯтарин сурат офарид ва офариниши одамро аз гил оғоз кард. (Ҳамоно он, Одам алайҳиссалом аст).
8. Сипас насли ӯро аз қатраи оби пасту ночиз офарид.
9. Он гоҳ азъои шакли ӯро рост кард ва пурра гардонид ва офариниши ӯро бисёр зебо ва некӯ намуд ва аз Рӯҳи Худ ба воситаи малоика дар он бидамид. Ва бароятон гӯшу чашмҳо сохт, то байни овозу рангхоро ҷудо кунед ва дилҳо офарид, то ба ақли хеш байни неку бад ва фоиду зарарро дарк

يَذَرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ تُرْجِعُ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا
تَعْدُونَ ﴿٥﴾

ذَلِكَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ الْعَزِيزُ
الرَّجِيمُ ﴿٦﴾

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ
الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٨﴾

ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا
تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

намоед. Чӣ андак шумо шукр мегӯед!⁽¹⁾

10. Ва мушрикони гуфтанд: Оё вақте ки дар замин бо гӯшту устухонамон несту нобуд шавем, оё бори дигар дар офариниши нав хоҷем буд? Балки онҳо ба дидори Парвардигорашон имон надоранд!
11. Бигӯ эй Расул: Фариштаи марг (Малакулмавт), ки бар шумо муваккал (вазифадор карда шудааст), ҷонатонро мегирад ва лаҳзае таъхир намекунад. Сипас ба сӯи Парвардигоратон бозгардонида мешавад ва он гоҳ шуморо тибқи амалҳоятон подош ва ҷазо хоҳад дод⁽²⁾.
12. Ва агар он гоҳ бубинӣ, ки гунаҳкоронро дар назди Парвардигорашон сархам кардаанд ва мегӯянд: Эй Парвардигори мо, дидем амалҳои бадамонро ва шунидем он чиро, ки дар дунё Расулат бо мо мефармуд. Акнун моро бозгардон, ба дунё то кори шоистае кунем, ки

وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ
جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

*قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ
بِكُمْ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تَرْجِعُونَ ﴿١١﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُرْسُومَاتِ نَاصِبًا
رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا
فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\173

(2) Тафсири Саъдӣ 1\654

инак, ба яқин расидаем
ва он чиро, ки пеш дурӯғ
мебаровардем, акнун ба он
бовар дорем.⁽¹⁾

13. Агар Мо мехостем, ба ҳар
кас ҳидояташро меодем,
вале ваъдаи Ман ҳақ аст,
ки ҷаҳаннамро аз ҳамаи
чинҳо ва одамиён пур
мекунам. Ва ин ба он сабаб
буд, ки онҳо гумроҳиро
ба ҷои ҳидоят ихтиёр
намуданд.

14. Эй мушрикони, пас ба сазои
он, ки дидори чунин рӯзеро
фаромӯш карда будед,
акнун азобро бичашед.
Ҳароина, Мо низ шуморо
имрӯз фаромӯш кардаем. Ба
сазои куфр ва маъсияте, ки
мекардед, азоби доимиро
бичашед!

15. Танҳо касоне ба оёти
Қуръони Мо имон
овардаанд, ки чун оёти
Моро бишнаванд, ба
саҷда бияфтанд ва
Парвардигорашонро ба
поқӣ биситоянд ва онҳо
аз саҷда кардан ва
ба поқӣ ёд намудани
Офаридгорашон такаббур
намекунанд.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى
وَلَكِن حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا إِنَّا
نَسِيتُكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا
خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\302

16. Аз бистари хоб паҳлӯҳояшон дур мемонад⁽¹⁾, Парвардигорашонро бо биму умед илтиҷо мекунад, ки амалҳояшонро мақбули даргоҳаш кунад ва аз он ризке, ки ба онҳо дар роҳи Аллоҳ додаем, садақа мекунад.⁽²⁾

17. Пас ҳеҷ кас намедонад, дар баробари корҳое, ки мӯъминон дар дунё анҷом медиҳанд, чи чизҳое дар охираат барояшон пинҳон шуда, сабаби равшании чашмҳо аст ва дилҳояшон ба он ором мегирад.

18. Оё касе, ки мӯъмин аст, монанди касест, ки фосиқ аст? На, ҳаргиз дар назди Аллоҳ баробар нестанд!

19. Аммо онон, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, ба сабаби он амалҳое, ки дар дунё мекарданд, барояшон манзилгоҳе дар боғҳои биҳишт мебошад.

20. Ва аммо касоне, ки фосиқ буданд, онон ки аз тоғати Аллоҳ берун омаданд ва корҳои гуноҳ карданд,

تَتَجَاوَزُ جُجُوهُمْ عَنِ الْمَصَاحِبِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ
جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كَمَا
أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ
دُفُّوا عَنَّا يَا الَّذِينَ الَّذِينَ كُنتُمْ بِهِ كَذِبُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Яъне, дар охири шаб намозро барпо медоранд

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 655

манзилгоҳашон оташи
дӯзах аст. Ҳар гоҳ бихоҳанд,
ки аз он берун оянд, бори
дигар онҳоро ба даруни
оташ бозгардонанд ва ба
онҳо бигӯянд: Бичашед
азоби оташеро, ки дар дунё
дурӯғаш мепиндоштед!

21. Ва албатта, бичашонем
фосиқонро аз азоби наздики
ин дунё; (монанди офат, бало
ва дигар мусибатҳо), пеш аз
азоби бузурги охират, шояд
онҳо аз гуноҳони худ тавба
карда баргарданд!⁽¹⁾

22. Кист ситамкоргар аз
он касе, ки ўро ба оёти
Парвардигораш панд
диҳанд, сипас аз ҳамаи онҳо
руй гардонад? Мо, ҳароина,
аз гунаҳкорон интиқом
мегирем!

23. Дар ҳақиқат ба Мӯсо китоб
додем, чунон ки ба ту эй
Расул Қуръонро додем. Пас
аз дидори Мӯсо дар шаби
Исро ва Меъроҷ дар шубҳа
мабош. Ва онро роҳнамои
бани Исроил қарор додем.⁽²⁾

24. Ва аз фарзандони Исроил
пешвоёне қарор додем, ки
ба фармони Мо мардумро

وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ الْأَلَدِّ إِن دُونِ
الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ
أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٣٢﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي
مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿٣٣﴾

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ إِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا
صَبَرُوا وَكَانُوا يَتَّبِعُونَ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\656

(2) Тафсири Табарӣ 20\193

ҳидоят мекарданд ва онҳоро ба ибодати Аллоҳ даъват мекарданд ва чун сабр пеша карданд бар душворихои даъват ва ҳидояти мардум ва ба оёти Мо, яқин доштанд.

25. Албатта, Парвардигори ту дар рӯзи қиёмат дар он ҷой кофирон ва мӯъминон ихтилоф мекарданд, миёнашон бо адл доварӣ мекунад ва ҳар киро ҷазои муносиб хоҳад дод.
26. Оё барои кофирони Макка равшан нашудааст, ки пеш аз онҳо чи қадар аз наслҳоро нобуд кардем ва инҳо дар сафарҳои худ аз диёрҳои қавми Ҳуд, Солеҳ ва Лут мегузаранд ва он вайронаҳоро мушоҳида мекунанд ва дар хонаву ҷои онҳо роҳ мераванд. Бегумон дар ин нишонаҳоест бар ҳақиқат будани паёмбарон, оё намешунаванд ин оятҳоро, то аз онҳо панд пазиранд.⁽¹⁾
27. Оё надидаанд, дурӯғшуморандагони рузӣ қиёмат, ки ҳароина, Мо обро ба замини хушқу беғиёҳ равона месозем, то киштзорҳо бирӯёнем

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ
مَنْ الْكُفْرُونَ يَمْسُونَ فِي مَسَلِكِهِمْ مَاتٍ
فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ
الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ
أَنْفُسُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 30\ 196

чорпоёнашон ва худашон аз он бихӯранд? Оё ин неъматҳоро бо чашмони худ намебинанд? Пас бидонанд, ки Аллоҳ таъоло ин гуна чизҳоро, ки падида овард, албатта бар зинда гардондани мурдаҳо қодир аст.

28. Мушрикон ба азоби Аллоҳ шитобида ва мегӯянд: Агар рост мегӯед ва даъво мекунед, ки мо ба азоб гирифтаор хоҳем шуд, пас пирӯзи⁽¹⁾ чӣ вақт хоҳад буд?⁽²⁾
29. Бигӯ эй Расул: Дар рӯзи пирӯзи имон овардани кофирон судашон надихад, зеро имонашон, имони ночорӣ аст ва ба онҳо мӯҳлат дода нашавад, то аз гуноҳҳои гузаштаи худ тавба кунанд⁽³⁾.
30. Пас, эй Расули Мо аз мушрикон рӯй гардон ва мунтазир бош, ки онҳо ба азоб гирифтаор хоҳанд шуд ва низ онҳо дар интизоранд, ки ту дар азобе мубтало шавӣ.⁽⁴⁾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾

فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

(1) Омадани азоб

(2) Тафсири Саъди 1\657

(3) Тафсири Саъди 1\657

(4) Тафсири ибни Касир 6\374

Сураи Аҳзоб (Гурӯҳҳо)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 73 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Эй Паёмбар, аз Аллоҳ битарс⁽¹⁾ ва ба кофирону мунофиқон итоъат макун. Ҳароина, Аллоҳ ба ҳама чиз доно аст ва дар амр ва тадбири халқаш боҳикмат аст!⁽²⁾
2. Ба ҳар чӣ аз Парвардигорат ба ту ваҳй мешавад, (яъне, аз Қуръону Суннат) итоъат кун. Албатта, Аллоҳ ба он чи мекунад, огоҳ аст ва ҳеч чизе аз ӯ пӯшида нест.
3. Ва бар Аллоҳ таваккал кун ва ҳама умури зиндагиатро ба Аллоҳ супор, зеро Аллоҳ ҳофизу басанда аст барои шахсе, ки бар ӯ таваккал карда ва ба сӯяш бозгаштааст.
4. Аллоҳ барои ҳеч кас ду дил дар дарунаш қарор намодааст. Ва Аллоҳ ҳеч гоҳ занонатро, ки бо

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ
وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ
وَمَا جَعَلَ أَرْزُوقَكُمْ الَّتِي تَطْهَرُونَ
مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ

(1) Яъне, фармудаҳояшонро ба ҷо ор ва аз манъкардаҳояш дур бош, то мӯъминон аз ту пайравӣ кунанд, зеро онҳо ба парҳезгорӣ аз ту ҳам эҳтиҷмандтар ҳастанд

(2) Тафсири Бағавӣ 6\316

зиҳор⁽¹⁾ модари худ мехонед,
модаронатон қарор надод
ва писархондагонатонро
фарзандатон насохт, зеро
ин ду амал⁽²⁾ ҳеч гоҳ дар
таҳрими абадӣ ҳақиқат
шуда наметавонад. Инҳо
суханонест, ки аз ҳақиқат
берун аст, ба забон меғӯед.
Ва Аллоҳ ҳақ меғӯяд ва Ёст,
ки барои бандагонаш роҳ
менамояд.

5. Писархондагонро ба номи
падарашон бихонед, ки
дар назди Аллоҳ мувофиқи
инсоф аст. Агар дар
ҳақиқат падарашонро
намешиносед, пас онҳоро
ба номи «бародари динӣ»,
ки байни шуморо ҷамъ
меоварад, бихонед, зеро онон
бародарони динӣ ва маволии
(ғулумҳои озодкардаи)
шумо бошанд. Агар пеш аз
ин хатое кардаед, боке нест,
магар он, ки ба қасди дил
кунед. Ва Аллоҳ омӯрзандаи
хатои банда аст ва ба
тавбакунандагон меҳрубон
аст!

أَبَتَاءَ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٢١﴾

أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ
تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ
وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا
أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ
قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٢﴾

(1) Дар ҷоҳилият мард занашро меғуфт: «Ту барои ман ҳамчун модарам ҳастӣ»
ё меғуфт: «Пушти ту ҳамчун пушти модарам ҳаст» ва ин дар ҷоҳилият ба
талоқ ҳисоб мерафт. Аллоҳ таъоло баён кард, ки ҳеч гоҳ зан дар баробари
модар ба ҳисоб намеравад, ва ин ҳукмро бекор кард.

(2) Яъне, занонро ба ҷои модар хондан ва писархондагон

6. Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам нисбат ба мӯъминон дар умури дину дунё аз худашон авлотар ва сазовортар аст ва ҳурмати занони ӯ ба монанди ҳурмати модарони мӯъминон ҳастанд, пас баъди вафоти Расули Аллоҳ никоҳ кардани занонаш раво нест ва дар китоби Аллоҳ хешовандони насабӣ дар мерос бурдан аз мӯъминону муҳоҷирон ба якдигар сазовортаранд⁽¹⁾, магар он, ки бихоҳед ба яке аз дӯстони худ некӣ кунед ва саҳме аз моли худро ба ошон бидиҳед. Ин ҳукм дар китоби Аллоҳ дар Лавҳул Маҳфуз навишта шудааст⁽²⁾.

7. Ва ба ёд ор эй Паёмбар, он ҳангомро, ки аз паёмбарон паймони маҳкам ва устувор гирифтем ва ҳамчунин аз туву аз Нӯҳ ва Иброҳим ва Мӯсо ва Исо писари Марям ва аз ҳамаи онҳо паймони саҳте гирифтем, ки дар адои

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ
وَأَزْوَاجَهُمْ وَأَوْلَادَهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ
بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ
أَوْلِيَاءِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي
الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

وَإِذ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ
وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ
وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا عَلِيمًا ﴿٧﴾

- (1) Дар ибтидои Ислом мусалмонон бо василаи ҳичрат ва имон мерос мебурданд на хешовандон. Баъд аз он ин қор ба ояти мерос мансук шуд.
- (2) Ин оят, далолат бар вочиб будани он мекунад; ки муқаддам доштани муҳаббати Расули Аллоҳ бар муҳаббати банда аз ҷонаш ва низ пурра таслим шудан дар тоъати ӯ ва низ иззату эҳтиром доштани модарони мӯъминонро, яъне, ҳамсарони Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Қасе онҳоро дашном дод, ба дурустӣ ба ҳалоқӣ дучор гашт. Тафсири Табаи 20\210

масъулияти расонидани
даъват ва адои амонат ва
тасдиқ кардани баъзеяшон
баъзеро кутоҳӣ накунад.
Ва онон аз паёмбарони
соҳибазманд.⁽¹⁾

8. Аллоҳ он паймони
маҳкамро аз инҳо
паёмбарон гирифт, то
паёмбарони ростгӯро
аз сидқашон бипурсад
барояшон чӣ ҷавоб додаанд
қавмашон. Пас, мӯъминонро
подоши ҷаннат медиҳад
ва барои кофирон азоби
дардоваре муҳайё кардааст.⁽²⁾
9. Эй касоне, ки имон овардед,
аз неъмате, ки Аллоҳ ба
шумо дар Мадина, дар
ғазваи Хандақ додааст,
ёд кунед, дар ҳангоме, ки
лашкарҳо аз хориҷи Мадина
ва яҳуду мунофиқон аз
дохили Мадина бар сари
шумо ҳуҷум карданд ва Мо
бодро ва лашкарҳоеро, ки
намедидед, бар сарашон
фиристодем, то он ҷое, ки
дегҳояшонро барканд ва
хаймаҳояшонро сарнагун
сохт, сипас дилҳояшонро
тарс фаро гирифт ва Аллоҳ
ба он чи мекардед, бино буд

لَيْسَ سَأَلَ الصّٰدِقِيْنَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ
لِلْكَافِرِيْنَ عَذَابًا أَلِيْمًا ﴿٨﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
اِذْ جَاۤءَتْكُمْ جُنُوْدٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَّجُنُوْدًا
لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّٰهُ يَمَّا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرًا ﴿٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\213

(2) Тафсири Табарӣ 20\213

ва ҳеч чиз бар Ў пӯшида
намемонад!⁽¹⁾

10. Ба хотир биёред, он вақтро,
ки аз самти водии боло аз
тарафи машриқ ва аз самти
поин аз тарафи мағриб
бар шумо тохтанд, чашмҳо
аз шиддати даҳшат хира
шуданд ва ҷонҳо аз шиддати
тарс ба лаб расида буданд
ва мунофиқонро ноумедӣ
фаро гирифт ва ба ваъдаи
Аллоҳ гумонҳои гуногун
мебурдед,⁽²⁾

11. Дар он лаҳзаи душворӣ,
мӯъминон имтиҳон карда
шуданд ва мӯъмин аз
мунофиқ маълум гашт ва
бо тарсу ҳарос саҳт
такон хӯрданд, то
имонашон маълум шавад
ва бовариашон зиёд
гардад!⁽³⁾

12. Ва ба ёд оред, замонеро,
ки мунофиқон ва онҳое, ки
дар дилашон шакку шубҳа
аст меғуфтанд: «Аллоҳ ва
паёмбараш ҷуз ваъдаҳои
дурӯғ ба мо ба монанди
пирӯзӣ ва нусрат, ваъдаи

إِذْ جَاءَهُمْ وَكَرِهُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ أَسْفَلٍ
مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ
الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَنْظُرُونَ يَا اللَّهُ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾

هَذَا لِكَأَنَّ أَبْصَارَ الْمُؤْمِنِينَ وَرُؤْيَا رَبِّهِمْ
شَدِيدًا ﴿١١﴾

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\659

(2) Яъне, Аллоҳ динашро ёрӣ намекунад ва калима ва суҳанашро ба итмом намерасонад. Тафсири Саъдӣ 1\659

(3) Тафсири Бағавӣ 6\331

дигаре надодаанд. Пас ўро бовар накунед!»

13. Ва ба ёд овар эй Расул, замонеро, ки гурӯҳе аз он мунофиқон гуфтанд: «Эй мардуми Ясриб⁽¹⁾, ин чо (хаймаҳои беруни Мадина) чои бозмонданатон нест, пас ба хонаҳои худ ба Мадина бозгардед». Ва гурӯҳе аз он мунофиқон баҳона карда аз Паёмбар рухсат талабиданд ва мегуфтанд: «Дар ҳақиқат, дар хонаҳои мо ҳифзкунандае нест». Хонаҳояшон беҳифзкунанда набуд, балки дурӯғ мегуфтанд, мехостанд аз майдони ҷанг бигурезанд.

14. Ва агар лашкари душманон аз атрофи Мадина бар онҳо ворид мешуданд ва хонаҳояшонро муҳосира мекарданд, сипас пешниҳоди бозгашт ба куфр ва ширк ба онҳо мекарданд, мепазирuftанд ва ҷуз андаке барои интиҳоби он таваккуф намекарданд.

15. Ба таҳқиқ, ин мунофиқон пеш аз ин ғазваи Хандақ бо Аллоҳ (яъне, ба дасти Расули

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ
لَكُمْ فَاتَّجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ
يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ
يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَبَلُوا
الْفِتْنَةَ لَأَنزَلْنَا بِهَا مَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا لَيْسِيًّا ﴿١٤﴾

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا لَآلِهَةِ مَبَدُوءٍ لَّا يُبُولُونَ
إِلَّا دُبُرًا وَأَن كَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

(1) Ясриб, ин номи қадимаи Мадина буд ва пеш аз ҳичрати Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам ном бурда мешуд

Аллоҳ) паймон баста буданд, ки дар ҷанг ба душман пушт нагардонанд ва дар холи даъват ба ҷиҳод дермонӣ накунанд, лекин паймони худро шикастанд. Ва аҳду паймони Аллоҳ пурсиш дорад ва аз он аҳд бозхост карда мешаванд.⁽¹⁾

16. Бигӯ эй Расул барои мунофиқон, агар аз марг ё кушта шудан дар майдони ҷанг бигурезед, ҳаргиз гурехтан фоидаатон надиҳад ва ба он умратон афзуда нашавад ва он гоҳ аз зиндагӣ дар дунё ҷуз андаке баҳраманд нахоҳед шуд. Ва ин зиндагии дунё дар баробари охираат муддати кӯтоҳе аст.⁽²⁾

17. Бигӯ: эй Расул барояшон, агар Аллоҳ бароятон қасди бадӣ дошта бошад, кист, ки шуморо аз азоби Ё ниғаҳ дорад ё бихоҳад ба шумо раҳмате арзонӣ дорад, кист, ки шуморо аз иродаи Ё ниғаҳ дорад. Ба дурустӣ, Ё атоқунанда, манъқунанда, зараррасонанда ва фоидадиҳандааст. Он мунофиқон ҷуз Аллоҳ

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ
أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ
بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِن دُونِ اللَّهِ وِئَاءً وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6\390

(2) Тафсири Табарӣ 20\229

барои худ дӯст ва мададгоре
нахоҳанд ёфт.⁽¹⁾

18. Аллоҳ медонад чӣ касоне
аз шумо мардумро аз
берун рафтагӣ барои
ҷанг бозмедоранд ва низ
мешиносад касонеро, ки ба
бародарони худ мегӯянд:
Ба назди мо биёед ба
Муҳаммад гӯш наандозед,
ки мо хавф мебарем ҳалок
шуданатонро ва магар
андаке ба ҷанг намеоянд
ва агар ҳозир шаванд ҳам,
фақат аз барои риё ё аз
хавфест, ки бадиашон
ошкор мешавад.⁽²⁾

19. Эй мӯъминон, ба сабаби
душманию бадбинияшон
бар шумо бухл меварзанд
ва чун замони тарс
пеш ояд, бубинӣ, ки
ба ту менигаранд ва
чашмонашон мисли касе,
ки аз сакароти марг беҳуш
шуда бошад, тагорӯй
мешавад ва чун ҷанг поён
ёфт, тарс аз миён биравад
ва мебинӣ, ки аз ҳирси
ғаноим (бойгарӣ) бо забони
тезу тундӣ худ шуморо
биранҷонанд. Инҳо ҳаргиз
бо дилҳояшон имон

﴿قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّظِينَ مِنكُمْ وَ الْقَائِلِينَ
لِإخوانِهِمْ هَلْ مِإتَانًا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا
قَلِيلًا﴾

أَشَحَّةَ عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَى
عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ
بِالْحَسَنَةِ حِذَادٍ أَشَحَّةَ عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ
يُؤْمِرُوا فَأَحْظَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\334

(2) Тафсири Саъдӣ 1\661

наёвардаанд, пас Аллоҳ амалҳояшонро нобуд кардааст ва ин кор бар Аллоҳ осон будааст.

20. Мунофиқон аз бими тарсашон гумон мекунанд, ки лашкарҳои Аҳзоб⁽¹⁾ ҳанӯз нарафтаанд ва агар он лашкарҳои кофирон бори дигар ба Мадина баргарданд орзу мекарданд, ин мунофиқон, ки кош аз Мадина ғоиб мебуданд ва дар миёни аъроби бодиянишин мебуданд ва аз ахбори шумо мепурсиданд, агар ҳам дар миёни шумо мебуданд, ба сабаби бисёр буздилиашон ҷуз андаке ҷанг намекарданд.⁽²⁾

21. Ҳақиқатан барои шумо эй мӯъминон, дар зиндагӣ дар гуфтору кирдор ва ҳолатҳои Расули Аллоҳ сармашқи некӯе аст, барои онон, ки ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат умед доранд ва Аллохро бисёр ёд мекунанд, пас шумо суннати ӯро бар худ лозим гиред ва шукри Аллохро дар ҳама ҳол ба ҷо оред.

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ
الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي
الْأَعْرَابِ يَسْتَأْذِنُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَن يُقْبِلُوا
فِيكُمْ مَا أَقْبَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
كَثِيرًا ﴿٢١﴾

(1) Онон, ки Аллоҳ таъоло ба шикасти бад дучорашон кард.

(2) Тафсир Саъдӣ 1\660

22. Ва чун мӯъминон он гурӯҳхоро диданд, ки атрофи Мадинаро ихота кардаанд, ба ёд оварданд⁽¹⁾, ки нусрати Аллоҳ наздик аст, гуфтанд: Ин ҳамон чизест, ки Аллоҳ ва Паёмбараш ба мо ваъда додааст; аз имтиҳон ва меҳнат ва нусрат, рост гуфтаанд ва ин ба онон ҷуз ба имон ва таслимашон наҷфзуд.

Яъне имонашон ба Аллоҳ ва амалашон ба фармудаҳои Ӯ зиёд гашт .

23. Аз мӯъминон мардоне ҳастанд, ки ба паймони Аллоҳ вафо карданд ва дар саҳтию душвориҳо сабр пеша намуданд. Баъзе бар сари паймони хеш дар роҳи Аллоҳ ҷон бохтанд ё бар сидку вафо аз дунё гузаштанд ва баъзе чашм ба роҳанд; ё нусрат ё шаҳодат ва мисли мунофиқон ҳеч паймонашонро дигаргун накардаанд,⁽²⁾

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٣٣﴾

تَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَجْبَهُ، وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٣٣﴾

(1) Ояти 214 сураи Бақараро ба ёд оварданд. (Эй мӯъминон, оё гумон кардед, ки ворида бихишт шавед, ҳол он ки ҳанӯз он чи ба мӯъминоне, ки пеш аз шумо буданд, омад ва барои шумо наёмадааст? (Ба монанди камбағалӣ, касалӣ, тарс ва бим.) Онҳо дучори саҳти ва зиён шуданд ва парешон гаштанд, то он чо ки Паёмбар ва мӯъминони ҳамроҳи ӯ буда аз барои тез омадани ёрии Парвардигор мегуфтанд: “Ёрии Аллоҳ кай хоҳад расид”. Огоҳ бошед, ки ёрии Аллоҳ наздик аст) Тафсири Табарӣ 20\236

(2) Тафсир Саъдӣ 1\660

24. то Аллоҳ ростгӯёнро ба сабаби ростии гуфторашон подош дихад ва мунофиқонро агар хоҳад азоб кунад. Ва пеш аз маргашон ба тавбаи насух муваффақ нашавад, пас бар куфр бимиранд ва мучиби дӯзах гарданд ё тавбаи онҳоро бипазирад ва ба роҳи имон хидояташон кунад. Албатта, Аллоҳ барои касе, ки гуноҳи беҳад карда, баъд аз он тавбаи насух кардааст, омузандаву меҳрубон аст!⁽¹⁾

25. Аллоҳ кофирони хашмгирифтаро аз Мадина ноумед кард ва бозпас гардонид. Инҳо на дар дунё ва на дар охират ба ҳеҷ ғанимате даст наёфтанд. Ва дар майдони ҷанг мӯъминонро Аллоҳ бо мадади худ басанда аст. Зеро Аллоҳ дар мулки худ пуртавону пирӯзманд аст!

26. Ва Аллоҳ ононро аз аҳли Китоб, ки ба ин лашкарҳо мададгорӣ карда буданд аз қалъаҳояшон фуруд овард (яъне, яҳудиҳои бани Қурайза) ва дар дилҳояшон биму тарс афканд, пас шикаст хӯрданд. Гурӯҳе мардонии ҷангиро мекуштанд ва гурӯҳе

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ
وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا
خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا ﴿١٥﴾

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ صِيَابِهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقَاتَلُوا وَتَأْسَرُونَ فَرِيقًا ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\242

зانون ва кудаконашонро асир мегирифтанд.⁽¹⁾

27. Эй мӯъминон, Аллоҳ замину хонаҳо ва амволашон, ки иборат аз зевару чорпоён ва силоҳ буд ва заминҳоеро, ки бар онҳо пой наниҳодаед, ки он заминҳо дар назди соҳибашон иззату эҳтиром доштанд, ба шумо вогузошт. Ва Аллоҳ бар ҳар коре тавоност!

28. Эй Паёмбар, ба занонат онон, ки гирди ту чамъ омаданд ва аз ту нафақаи зиёд талаб доранд, бигӯ: «Агар хоҳони зиндагии дунё ва зинатҳои он ҳастед, биёед, то шуморо бо ҳадяи муносиб баҳраманд созам ва ба тарзи некӯ раҳоятон кунам.»⁽²⁾

29. Ва агар хоҳони ризогии Аллоҳу паёмбари Ӯ ва сарои ҷаннати доимии охират ҳастед, пас, ба ҳар ҳол сабр кунед ҳароина, Аллоҳ ба некӯкоронатон подоши бузурге хоҳад дод. Пас онҳо ризогии Аллоҳ ва расулашро ва сарои охиратро ихтиёр намуданд.⁽³⁾

وَأُورَثَكُمْ أَزْوَاجَهُمْ وَبَنِيَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
وَأَرْضًا لَمْ تَطُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلٌّ لَأَزْوَاجِكِ إِن كُنْتِ تَرُدْنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرِيثَتَهَا فَتَعَالَيْتِ
أُمْتِعْكَ وَأُتْرَحْكَ سَرَّاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكِنَّ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\660

(2) Тафсири Саъдӣ 1\662

(3) Тафсири Саъдӣ 1\662

30. Эй занони Паёмбар, ҳар кас аз шумо ба кори зишти ошкоре муртакиб шавад, Аллоҳ азоби ӯро ду баробар мекунад. Ин ба сабаби ҷойгоҳи Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва мартабаи бузурги ҳамсаронашон аст. Ва ин бар Аллоҳ осон аст.⁽¹⁾

31. Ва ҳар кас аз шумо, ки фармонбардории Аллоҳ ва паёмбарашро давом диҳад ва кори шоиста кунад, назар ба дигар занон ду баробар ба ӯ подош медиҳем. Ва барои ӯ ризқи нек омода кардаем ва он ҷаннат аст.

32. Эй занони Паёмбар, шумо дар манзалагу бузурги монанди дигар занон нестед, агар аз Аллоҳ битарсед бо иҷро намудани фармудаҳояш ва дур будан аз нофармониҳояш, пас, ба одамони номаҳрам ба нармӣ сухан мағӯед, то он марде, ки дар қалби ӯ маразе аст, ба тамаъ афтад. Ва сухани писандида бигӯед, ки он дур аз шак ва тибқи шарият бошад.⁽²⁾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ مِنَ النِّسَاءِ الَّذِيْنَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ مِنَ النِّسَاءِ الَّذِيْنَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ مِنَ النِّسَاءِ
مُبِيْنَةً يُّضَعْفُ لَهَا الْعَدَابُ ضِعْفَيْنِ
وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيْرًا ﴿٣٠﴾

* وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُمْ خَيْرًا يُّؤْتِهَا أَجْرًا مَّرْتَبَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ لَسُنُنَّ كَآحِدٍ مِنَ النِّسَاءِ
اِنْ اَتَقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي
فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6 \ 348

(2) Риоя кардани ин одоб бар ҳар зани муъминае, ки имон ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат дорад, вочиб аст. Тафсири Саъдӣ 1 \ 663

33. Ва дар хонаҳои худ бимонед, ба чуз барои ҳоҷати хеш берун наоед. Ва чун дар ҷоҳилият (дар даврони пеш аз ислом) зинатҳои худро ошкор макунад. Ва намозро пурра дар вақташ бигузored ва закоти муқаррар кардаи шариъатро бидиҳед ва аз Аллоҳу паёмбараш итоъат кунед. Эй аҳли байт⁽¹⁾, ба таҳқиқ Аллоҳ меҳодад палидию нопокиҳоро аз шумо дур кунад ва шуморо аз бадихо пок нигоҳ дорад.

34. Он чиро, ки дар хонаҳоятон аз оёти Аллоҳ (Қуръон) ва ҳикмат (ҳадисҳои расули Аллоҳ) тиловат мешавад, ёд кунед ва ба суннаташ амал кунед ва эҳтиромашро ба ҷо оред, ки неъматҳои Аллоҳ аст, ба шумо арзонӣ шудааст. Ҳароина, Аллоҳ дақиқу нозукбин аст, ки шуморо дар хонаҳое қарор додааст дар он оёти Аллоҳ ва суннати Расулаш хонда мешавад ва огоҳ аст, ки шуморо аз зумраи ҳамсарони расулаш ихтиёр кардааст!⁽²⁾

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

وَأَذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنَ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٣﴾

(1) Аҳли байт гуфта: занони Расули Худо саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва зурриёташон дар назар аст.

(2) Тафсири Табарӣ 20\268

35. Албатта, Аллоҳ барои мардони мусалмон ва занони мусалмон ва мардони мӯъмину занони мӯъмин ва мардони аҳли тоъату занони аҳли тоъат ва мардони ростгӯву занони ростгӯй ва мардони босабру занони босабр ва мардони худотарсу занони худотарс ва мардони садақадихандаву ва занони садақадиханда ва мардони рӯзадору занони рӯзадор ва мардоне, ки шармгоҳи худ ҳифз мекунад ва заноне, ки шармгоҳи худ ҳифз мекунад ва мардоне, ки Аллохро бисёр ёд мекунад ва заноне, ки Аллохро бисёр ёд мекунад, омӯрзиши гуноҳ ва музди бузурге омода кардааст ва он ҷаннат аст!
36. Ва ҳеҷ марди мӯъмину зани мӯъминаро шоиста нест, ки чун Аллоҳу Паёмбараш дар коре ҳукме карданд, онҳоро дар он корашон ихтиёре бошад, ки онро кунанд ё на, модоме ки фармоиши Аллоҳ ва Расулаш бошад беихтиёр амал кардан ба он ҳатмист. Ҳар кӣ аз Аллоҳу Паёмбараш нофармонӣ кунад ба таҳқиқ дар гумроҳии ошкор афтодааст.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَلِيلَ
وَالْقَلِيلَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ
وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّامِينَ وَالصَّامَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ
اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
مُبِينًا ﴿٣٦﴾

37. Ва ту эй Расул ба он мард (Зайд ибни Ҳорис),⁽¹⁾ ки Аллоҳ неъматаш дода буд ва ту низ неъматаш⁽²⁾ дода будӣ, гуфтӣ: «Занат (Зайнаб бинти Чаҳш)-ро барои худ нигах дор ва аз Аллоҳ битарс». Дар ҳоле ки дар дили худ, он чизро⁽³⁾, ки Аллоҳ ошкоркунанда аст, махфӣ дошта будӣ ва аз мардум метарсидӣ, ки бигӯянд Муҳаммад зани талоқ кардаи писархондашро ба занӣ гирифт, ҳол он ки Аллоҳ аз ҳар каси дигар сазовортар буд, ки аз ӯ битарсӣ. Пас, чун Зайд аз ӯ ҳоҷати хеш бигузошт, (талоқаш дод) ба ҳамсарию туаш даровардем, то намуна шавӣ мӯъминонро дар заносӯй бо занони писархондагони худ, агар ҳоҷати хеш аз ӯ бигузорида бошад, (агар ӯро талоқ карда бошад) манъе набошад. Ва ҳукми Аллоҳ шуданист.⁽⁴⁾

وإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَخُفِيَ فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَخَشِيَ النَّاسُ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطْرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطْرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

(1) Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам пеш аз нозил шудани ояти “писархондагӣ” ӯро ба худ писархон карда буд, пас аз нузули оят ӯро бо номи падараш хоҷд.

(2) Яъне, озодаш кардӣ ва ӯро зан додӣ

(3) Яъне, он чиро ки Аллоҳ ба ту ваҳӣ фиристода буд, аз талоқи Зайд занашро ва издивоҷи ту зани талоқ кардаи ӯро, яъне, Зайнабро.

(4) Писархондагӣ ботил шуд, ки одати ҷоҳилият буд, сипас ба фармудаи Аллоҳ: “онҳоро бо номи падаронашон хонед” Тафсири Табарӣ 20\275

38. Бар паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар анҷом додани он чӣ ки Аллоҳ бар ӯ ҳалол кардааст⁽¹⁾, ҳараҷе (гуноҳе) нест, ҳамчунон ки Аллоҳ барои паёмбарони гузашта низ чунин суннате ниҳода буд ва фармони Аллоҳ ҳисобшуда ва дақиқ аст, бояд ҳатман иҷро шавад⁽²⁾.

39. Сипас Аллоҳ таъоло паёмбарони гузаштаро зикр намуда ва онҳоро мадҳу сано гуфтааст. Касоне ки паёмҳои Аллохро барои мардум мерасонанд ва танҳо аз ӯ метарсанд ва аз ҳеҷ кас ҷуз ӯ аз каси дигар ҳарос надоранд, Аллоҳ барои ҳисоб кардани аъмоли бандагонаш кофист!

40. Муҳаммад падари ҳеҷ як аз мardони шумо нест. ӯ Расули Аллоҳ ва хотами паёмбарон аст. Пас аз ӯ, то вуқуъи қиёмат дигар паёмбаре намеояд. Ва Аллоҳ ба ҳар чизе аз амалҳои шумо доност ва чизе аз он бар ӯ пӯшида нест!⁽³⁾

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٢٨﴾

الَّذِينَ يَبْلُغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنْ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٢٩﴾

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٠﴾

(1) Яъне, издивоч кардан занро баъди талоқи зани писархондаш.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\666

(3) Тафсири Табарӣ 20\278

41. Эй касоне, ки имон ба Аллоҳ овардаед ва амал ба шариъати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам кардаед, Аллоҳро бо дилу забон ва узвҳои худ бисёр ёд кунед!
42. Ва дар ҳама вақт ба ёди Аллоҳ бошед. Ва ҳар бомдоду шом баъди намозҳои фарз Ёро тасбеҳ гӯед!⁽¹⁾
43. Ёст, ки Худ ва фариштагонаш бар шумо дуруд⁽²⁾ мефиристанд, то шуморо аз торикиҳои куфр ва гумроҳӣ ба сӯи равшанӣ (яъне, Ислому) берун барад, зеро Аллоҳ бо мӯъминон меҳрубон аст, ҳам дар дунё ва ҳам дар охираат ва онҳоро азоб намедихад, модоме, ки бо ихлос Ёро итоъат мекунанд!⁽³⁾
44. Рӯзе, ки бо Ё дар ҷаннат дидор кунанд, дурудашон ин аст: «Салом!» ва аз азоби Аллоҳ дар амонанд. Ва

يَتَّأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا

كَثِيرًا ﴿٤١﴾

وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ

لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ

بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

يَخْتَارُهُمْ يَوْمَ يَقْبَلُونَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا

كَثِيرًا ﴿٤٤﴾

(1) Зеро ин ду вақт вақтҳои бузург ҳастанд, ки муҳаббати Аллоҳро ҷалб менамояд ва забонро аз гуноҳ боз медоранд ва бар қорҳои нек кӯмак мерасонад ва зикри Аллоҳ дар ин вақтҳо машруъ аст. Тафсири Табарӣ 20\279

(2) Дуруд аз ҷониби Аллоҳ лутф ва раҳмат аст ва аз ҷониби фариштагон истиғфору дуъои хайр аст.

(3) Тафсири ибни Касир 6\436

Аллоҳ барояшон подоши
некӯе омода кардааст ва он
ҷаннат аст.

45. Эй Паёмбар, мо туро
барои расонидани даъват
фиристодем, то шоҳиду
муҷдадиҳанда барои
мӯъминон ва бимдиҳанда
барои осӣён бошӣ!
46. Ва даъваткунанда мардумро
ба фармони Аллоҳ ба сӯи Ӯ
ба яктопарастӣ ва барояшон
ҷароғи тобон бошӣ!⁽¹⁾
47. Ва эй Паёмбар,
мӯъминонро муҷда дех,
ки аз сӯи Аллоҳ фазилати
бузурге доранд ва он боғҳои
бихишт аст!
48. Ва кофирону мунофиқонро
итоғат макун ва аз озорашон
даргузар, то туро аз таблиги
рисолат бознадоранд ва
дар ҳамаи кори зиндагиат
бар Аллоҳ таваккал кун
ва корҳои муҳимро бар
Аллоҳ бисупор ва ҳамин
кифоя аст, ки Аллоҳ корсоз
ва ҳомии банда бошад ва
Ӯ осонгардонандаи ҳама
корҳост.⁽²⁾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا
وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

وَيَشِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يَٰٓأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا
كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

وَلَا تُطِيعِ الْكٰفِرِينَ وَالْمُنٰفِقِينَ وَدَعْ أَدْبٰهُم
وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

(1) Барои касоне, ки аз ту нур мегиранд, он ҳақиқате, ки ту овардӣ аз ҷониби Парвардигорат мисли офтоби тобон равшан аст, ба ҷуз саркашон ҳеҷ кас онро инкор намекунад. Тафсири ибни Касир 6\439

(2) Тафсири Саъдӣ 1\667

49. Эй касоне, ки имон ба Аллоҳ овардаед ва амал ба шарифати Расули Ӯ доред, чун занони бо имонро никоҳ кардед ва пеш аз он ки бо онҳо ҳамсарӣ кунед, талоқашон гуфтед, шуморо бар онҳо иддае нест, ки шумо ҳисоби иддаи онро бишуморед. Пас, ононро ҳадяи муносиб диҳед, то баҳраманд шаванд ва ба некӯтарин роҳ ба хубӣ раҳояшон кунед.
50. Эй Паёмбар, барои Ту ҳалол кардем он ҳамсаронатро, ки маҳрашонро додай ва инчунин канизонеро, ки Аллоҳ дар ҷангҳо ғанимати ту гардондааст ва духтарони амак ва духтарони аммаҳо ва духтарони тағо ва духтарони холаҳои ту, ки бо ту ҳичрат кардаанд, издивоҷи онҳоро бар ту ва низ бар мӯъминон ҳалол кардем ва низ зани мӯъмине, ки агар худашро бидуни маҳр ба паёмбар бахшида бошад, ҳар гоҳ паёмбар бихоҳад, ӯро ба занӣ гирад, ҳалол кардаем. Ин ҳукм⁽¹⁾ махсуси туст, на барои дигар мӯъминон. Ба дурустӣ ки Мо донистаем

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
 ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا
 لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمِنَّهِنَّ
 وَسِرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٥٩﴾

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ الَّتِي
 ءَاتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَمِمَّا
 أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِكَ وَبَنَاتِ
 عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَتِكَ الَّتِي
 هَاجَرْنَ مَعَكَ وَأَمْرًا مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ
 نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا
 خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۗ قَدْ
 عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ
 وَمِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ
 عَلَيْكَ حَرَجٌ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
 رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

(1) Яъне хонадор бо зане бидуни маҳр

дар бораи занони мӯъминон
ва канизонашон чӣ ҳукме
ҳалол кардаем⁽¹⁾, то барои
ту мушкиле пеш наёяд.
Ва Аллоҳ омӯрзадаву
меҳрубон аст!

51. Аз ҳамсарони худ ҳар киро
хоҳӣ метавонӣ ҳамхобиаширо
ба таъхир андозӣ ва ҳар
киро хоҳӣ, метавонӣ бо худ
нигаҳ дорӣ. Ва агар аз онҳо,
ки дури доштаӣ, якеро боз
биталабӣ, бар ту гуноҳе нест.
Дар ин гузиниш ва ихтиёр
бояд, ки шодмон бошанд ва
ғамгин машаванд ва аз он
чи ба онҳо медиҳӣ, бояд, ки
хушнуд гарданд⁽²⁾ ва Аллоҳ
медонад, ки дар дилҳои
шумо майли муҳаббат аст
ба сӯи баъзе аз занонатон. Ва
Аллоҳ доно аст бар дилҳои
шумо ва бурдбор аст, ки
гунаҳкоронро зуд ба иқоб
намегирад!⁽³⁾

* تُرْجَىٰ مَن نَّسَاءَ مِنْهُنَّ وَقَبُولِ الْيَتِيمِ مَن
نَّسَاءَ وَمِنِ ابْتِغَايَةِ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكَ ذَلِكَ إِذَا فَرَغْتَ أَنْ تَقْرَأَ عَيْنُهُنَّ وَلَا
يَحْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَاءِ آيَتِنَٰهُنَّ كُلُّهُنَّ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

52. Баъд аз ин закон дигар ҳеч
зане бар ту ҳалол нест ва
он занонро, ки барои ту

لَا يَحِلُّ لَكَ الْبَسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ
بِهِنَّ مِنْ أَنْزَوْجٍ وَلَوْ أَحْبَبْتَ حَسُنَٰهُنَّ إِلَّا

- (1) Мӯъминонро ҳалол нест, ки аз чаҳор зан беш издивоҷ кунанд, ба ҷуз аз канизонашон ва низ шарт аст, бояд дар издивоҷашон валӣ, маҳр ва шохид вучуд дошта бошад.
- (2) Зеро онҳо медонанд, ту амри вочиборо тарк накарда ва дар адо кардани ҳаққи, ки бар ту лозим аст, қутоҳӣ наварзидаӣ
- (3) Тафсири Табарӣ 20\296

ҳалол кардем⁽¹⁾ ва низ дигар зане ба ҷои онҳо ихтиёр кардан ҳалол нест, ҳарчанд туро аз зебоии ӯ хуш ояд, магар он ҷи ба ғанимат ба дасти ту афтад. Ва Аллоҳ назораткунандаи ҳар чизест ва ҳар кореро анҷом диҳӣ, Аллоҳ онро медонад!⁽²⁾

53. Эй касоне, ки ба Аллоҳ имон овардаед ва амал ба шарияти Паёмбараш кардаед, ба хонаҳои паёмбар дохил машавед, магар шуморо ба хӯрдани таъоме фаро хонанд, бе он ки мунтазир биншинед⁽³⁾, то таъом ҳозир шавад. Агар шуморо даъват карданд, дохил шавед ва чун таъом хӯрдед, пас аз хӯрдани таъом пароканда гардед. На он ки дар он ҷо барои гуфтугӯ нишинед. Албатта, ин корҳо Паёмбарро озор медиҳад ва ӯ аз шумо шарм медорад аз гуфтани, ки «ҳезед ва биравед», бо вучуде ки ҳақ ба ҷониби ӯст. Вале Аллоҳ аз гуфтани ҳақ ва изҳори он шарм намедорад. Ва

مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا ﴿٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَاتَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرِينَ إِنَّهُ وَلَٰكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعَمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَسْتَسِينَ لِخَدِيثٍ إِنْ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَجِءَ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَجِءُ مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِرُوا آرَؤُجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

(1) Қиссаи он дар ояти 50-уми ин сура гузашт.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\670

(3) Яъне, пеш аз таъом омода шудан даромада, то омода шудани он мунтазир нашавед

агар аз занони Паёмбар чизе пурсидан хостед, аз пушти парда пурсед, ин кор ҳам барои дилҳои шумо ва ҳам барои дилҳои онҳо покдорандатар аст. Шуморо насазад, ки Паёмбари Аллохро биёзored ва на он ки ҳамсарҳояшро баъд аз вай ҳаргиз ба занӣ гиред. Албатта, ин корҳо дар назди Аллоҳ гуноҳи бузурге аст.⁽¹⁾

54. Эй мардум, агар чизеро аз озор додани паёмбар ошкор кунед ё дар дили худ махфӣ доред, пас дар ҳар ҳол Аллоҳ ба ҳар чизе, ки дар дилҳоятон ҳаст ё ошкор кардаед, огоҳ аст ва дар баробари он шуморо ҷазо медиҳад.⁽²⁾

55. Занонро гуноҳе нест, агар дар назди падарону писарон ва бародарону бародарзодагон ва хоҳарзодагон занони ҳамдинашон ва ё канизони худашон бе ҳичоб бошанд. Ва бояд, ки дар ҳама ҳолат аз Аллоҳ битарсед⁽³⁾. Ҳароина,

إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خَفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

(1) Чунки ҳамсарони Паёмбар дар дунё ва охират ҳамсарони ӯ ҳастанд ва ҳамчунин онҳо модарони мӯъминон ҳастанд. Тафсири Табарӣ 20\316

(2) Тафсири Саъдӣ 1\670

(3) Яъне, зинати худро зоҳир макунад онеро, ки зоҳир карданаш ҷоиз нест ё тарк кардани ҳичоб назди касоне, ки пӯшидани ҳичоб дар назди онҳо вочиб аст.

Аллоҳ бар ҳар чизе ҳозир
нозир аст ва шоҳиди
амалҳои зоҳирӣ ва ботинии
бандагонаш мебошад.⁽¹⁾

56. Ба таҳқиқ, Аллоҳ дар назди
фариштагони муқаррабаш
ва низ фариштагонаш
ба Паёмбар салавот
мефиристанд. Эй касоне,
ки ба Аллоҳ имон овардаед
ва ба шарияти Расулаш
амал кардаед, бар ӯ салавот⁽²⁾
фиристед ва салом гӯед,
саломии некӯ.

57. Ҳароина, касоне, ки
Аллоҳро бо ширку
маъсият ва Паёмбарашро
бо гуфтору кирдор озор
медиханд, Аллоҳ дар
дунё ва охираш онҳоро
лаънат карда ва аз тамоми
хубиҳои дунё ва охираш
маҳрумашон гардондааст
ва барояшон дар охираш
азоби хоркунандае муҳайё
кардааст.⁽³⁾

58. Ва касоне, ки мардони
мӯъмину занони мӯъминро
бе ҳеч гуноҳе, ки карда
бошанд, меозоранд, пас

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ أَحْتَمَلُوا
بُهْتَنَا وَإِنَّمَا مِيبَاتُنَا ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\671

(2) Сифати салавот он аст, ки дар намоз баъд аз ташаҳҳуд хонда мешавад:
(Аллоҳумма салли ало Муҳаммадин ва ало оли Муҳаммадин камо саллайта
ало Иброҳим.....)

(3) Тафсири Бағавӣ 6\375

дар ҳақиқат, тӯҳмату
гуноҳи ошкореро бар дӯш
мебардоранд ва дар охират
мустаҳиқи азоб мегарданд.

59. Эй Паёмбар, ба занону
духтарони худ ва занони
мӯъминон бигӯ, ки
чодари худро бар сар
пӯшанд, то сару рӯю сари
синаҳо пӯшида бошанд.
Ин муносибтар аст, то
ба покдоманӣ шинохта
шаванд ва мавриди озор
воқеъ нагарданд. Ва Аллоҳ
омӯрзандаи гуноҳони
гузаштаи шумо аст ва ба
шумо бисёр меҳрубон аст,
ки бароятон ҳалолу ҳаромро
равшан сохтааст.⁽¹⁾

60. Агар мунофиқон⁽²⁾ ва касоне,
ки дар дилҳояшон шак
ва шубҳа ва онҳое, ки дар
Мадина овозаҳои бардурӯғ
пахн мекунанд ва дар дили
мӯъминон ваҳм меандозанд,
аз кори бади худ боз
наистанд, ҳароина, Мо туро
бар онҳо ғолиб мегардонем,
то аз он пас ҷуз андаке
бо ту дар Мадина ҳамсоя
набошанд.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ
وَبَنَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يَدِينَنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ
جَلْبَابِهِنَّ ذٰلِكَ اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا
يُؤْذِنَنَّ وَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿٥٩﴾

* لِّاِنَّ لِرَبِّنَا الْمُنٰفِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُوْنَ فِي الْمَدِيْنَةِ
لَنُغْرِبَنَّهُمْ لَآ اَجْرًا وَّرُوْنَكَ فِيْهَا اِلَّا
قَلِيْلًا ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\671

(2) Мунофиқон касонеанд, ки имонро бар забонашон зоҳир мекунанд ва куфрро дар замири қалбашон пинҳон мегардонанд.

61. Инҳо лаънатшудагонанд ва аз раҳмати Аллоҳ маҳруманд. Ҳар ҷо ёфта шаванд, бояд дастгир гарданд ва ба саҳтӣ кушта шаванд, модоме, ки ба ғарази бадашон, хабарҳои бардурӯғро байни мусалмонон ривоч дода бар нифоқашон пойдору устуворанд.

62. Ин суннати Илоҳӣ, (яъне, асир гирифтани ва куштани мунофиқон), ки дар миёни пешиниён ҷорӣ будааст, ки ҳар кучо ёфта шаванд, бояд асир гирифта шаванд ва ба саҳтӣ кушта шаванд ва ҳаргиз ту эй Паёмбар дар суннати Илоҳӣ тағйире нахоҳӣ ёфт!⁽¹⁾

63. Эй Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам, мардум туро аз омадани қиёмат мепурсанд, бигӯ барояшон: «Ҳамоно маърифати он назди Аллоҳ аст». Ва ту чӣ медонӣ, эй Паёмбар шояд омадани қиёмат наздик бошад?⁽²⁾

64. Албатта, Аллоҳ кофиронро лаънат карда ва аз раҳмати ҳудаши онҳоро дар дунёву

مَلْعُونِينَ أَسْمَاءُ ثَقِفُوا أَخْدُوا وَقَتْلُوا
تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَلَنْ يَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَمْرُهُ عِنْدَ
اللَّهِ وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\329

(2) Тафсири Табарӣ 20\330

охират маҳрум сохтааст ва барояшон дар охират оташи сӯзоне мухайё кардааст,

65. ки дар он оташ ҷовидонаанд ва ҳеҷ дӯсту ёваре нахоҳанд ёфт, ки онҳоро аз оташ берун оранд.

66. Рӯзе, ки рӯйҳояшонро дар оташ давр занонанд, ҳасрату афсӯс хӯрда меғӯянд: «Эй кош дар дунё Аллоҳ ва расулашро итоъат мекардем ва аз аҳли ҷаннат мешудем!»⁽¹⁾

67. Ва рӯзи қиёмат кофирон гуянд: «Эй Парвардигори мо, аз сарварону бузургони худ итоъат кардем ва онон моро аз роҳи ҳақ ва имон дур карда гумроҳ карданд.

68. Эй Парвардигори мо, азобашонро дучандон кун ва ба лаънати бузурге гирифторашон соз!»⁽²⁾

69. Эй касоне, ки ба Аллоҳ имон овардаед ва ба шарифати Расулаш амал кардаед, мабошед монанди он касон, ки Мӯсоро бо гуфтору кирдорашон озурда карданд ва Аллоҳ ӯро аз он айбе, ки

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٥﴾

يَوْمَ تَقُوبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا نَبِيَّتَنَا اطعنا الله وأطعنا الرسولاً ﴿١٦﴾

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَصَلْنَا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾

رَبَّنَا إِنَّهُمْ ضَعُفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَاءِ لَعْنَا كَثِيرًا ﴿١٨﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَأَ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\330

(2) Дар ин оят далелест, ки муҳолифати амри Аллоҳ ва расулаш мучиби газаби Аллоҳ ва иқобаш аст.

барои $\bar{u}$ дурӯғ гуфта буданд,
пок сохт ва Мӯсо назди
Аллоҳ обрӯманд буд.⁽¹⁾

70. Эй касоне, ки ба Аллоҳ
имон овардаед ва ба
шарӣяти Расулаш амал
кардаед, аз Аллоҳ битарсед
фармудаҳояшро ба ҷо оред
ва аз манъкардашудаҳояш
дур бошед, то мучиби иқоби
У нагардед ва сухани дуруст
бигӯед, ки аз дурӯғу ботил
пок бошад.⁽²⁾
71. Аллоҳ корҳои шуморо
ба салоҳ меоварад ва
гуноҳатонро меомӯрзад. Ва
ҳар ки аз Аллоҳу Паёмбараш
итоъат кунад, пас дар
ҳақиқат, дар дунёву охират
ба комёбии бузурге ноил
шудааст.
72. Мо ин амонатро⁽³⁾ бар
осмонҳову замин ва
кӯҳҳо арза доштем, пас
онҳо аз таҳаммули он
рӯй гардонданд ва аз он
тарсиданд, ки шояд ин
талабро ба ҷой оварда
наметавонанд. Инсон ба
нотавонии худ он амонатро

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوْا اللّٰهَ وَقُولُوْا قَوْلًا
سَدِيْدًا ﴿٦٧﴾

يُصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِيعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيْمًا ﴿٦٨﴾

اِنَّا عَرَضْنَا الْاٰمَانَ عَلَى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَّحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ اِنَّهٗ كَانَ ظَلُوْمًا جَهُوْلًا ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\332

(2) Тафсири Саъдӣ 1\673

(3) Ва он амонат иборат аст аз итоъати фармонҳои Аллоҳ ва парҳез аз чизҳои харом.

бар дӯш гирифт, ки ҳароина,
ӯ ситамкору нодон буд,

73. то Аллоҳ мардони
мунофику⁽¹⁾ занони мунофик
ва мардони мушрику⁽²⁾
занони мушрикро азоб
кунад ва тавбаи мардони
мӯъмину занони мӯъминро
бипазирад, ки Аллоҳ
омӯрзадаву меҳрубон аст,
барои бандагоне, ки тавба
мекунанд.⁽³⁾

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ
اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

(1) Мунофиқ он касе аст, ки исломро зоҳир мекунад ва куфрро пинҳон медорад

(2) Мушрик он касе аст, ки дар ибодати Аллоҳ каси дигарро шарик меорад.

(3) Тафсири Табарӣ 20\343

Сураи Сабаъ (Қабилаи Сабаъ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 54 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳама ситоиш⁽¹⁾ аз они Аллоҳест, ки ҳар чӣ дар осмонҳову ҳар чӣ дар замин аст, аз они Ёст. Ва дар он ҷаҳон низ ситоиш аз они Ёст ва Ё ҳакиму огоҳ аст.⁽²⁾
2. Ҳар чиро, ки дар замин аз қағраҳои об фуру шавад ва ҳар чиро, ки аз замин аз набототу маъданҳо ва чашмаҳо берун ояд ва ҳар чиро, ки аз осмон аз борону фариштаҳо ва китобҳо фуруд ояд ва ҳар чиро, ки бар осмон аз фариштаҳо ва амалҳои бандагон боло равад, медонад. Ва Ё бо бандагонаш меҳрубон аст ва тавбакунандагонро омурзанда аст!
3. Ва кофирон⁽³⁾ гуфтанд: «Моро қиёмат нахоҳад омад!» Бигӯ эй Расул барояшон: «Оре, савганд ба Парвардигорам,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ
الْخَبِيرُ ﴿١﴾

يَعْلَمُ مَا يَلِيحُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يُخْرَجُ مِنْهَا وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ
وَرَبِّي لَأَتَيْنَنَّكُمْ عَلَيْمُ الْعَذَابُ لَأَعْرَبُنَّ
عَنْهُ وَثِقَالٌ ذَرَّوْا فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي

- (1) Яъне, ситоиш барои Аллоҳест, ки тамоми сифатҳои комил ва бениқсон аст, ва низ ситоиш ба неъматҳои зоҳирӣ ва ботинӣ ва динӣ ва дунявӣ Ё
- (2) Яъне, ҳама қораш бо ҳикмат аст ва ҳеҷ чиз аз Ё пӯшида нест! Тафсири Саъди 1\674
- (3) Мункиршавандагони рӯзи қиёмат

ки донандаи илми ғайб аст, албатта, қиёмат шуморо хоҳад омад ва лекин ба ҷуз Аллоҳ касе дигар вақти омаданаширо намедонад⁽¹⁾, ҳеч чиз аз назари Аллоҳ ғоиб нест, агар чӣ ба қадри заррае бошад, дар осмонҳову замин, ҳатто он чӣ ки хурдтар аз зарра ё бузургтар аз он бошад, ҳама дар Китоби мубин⁽²⁾ омадааст»,

4. то касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, подош диҳад. Барои онҳост омӯрзиши гуноҳояшон ва ризқи некӯ, ки он ҷаннат аст.
5. Ва касоне, ки муборизакунон дар рад ва инкори оёти фиристодаи Мо саъю талош карданд ва гумон карданд, то Моро ба нотавонӣ оранд, барояшон азоби саҳти дардовар аст.
6. Ва касоне, ки ба онҳо илм дода шудааст, медонанд, ки он чи аз ҷониби Парвардигорат бар ту аз ин Қуръон нозил шудааст, ҳақ аст ва ба роҳи Аллоҳи

الْأَرْضِ وَلَا أَصْغُرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا
كَبُرُ الْإِنْفِ كِتَابِ مُبِينٍ ﴿٣٤﴾

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤١﴾

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ
أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزِ أَلِيمٍ ﴿٥٠﴾

وَرَبِّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِينَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطِ
الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\349

(2) Лавҳи Маҳфуз, он китобест, ки тамоми тақдири махлуқот аз аввал то охир дар он сабт шудааст.

пирӯзманди сутуданӣ роҳ
менамояд.⁽¹⁾

7. Ва касоне, ки кофир шудаанд, ба якдигар масхаракунон гуфтанд: «Оё мехоҳед ба марде⁽²⁾ далолататон кунем, ки шуморо хабар медиҳад»: «Он гоҳ ки пора-пора шавед ва узвҳоятон аз якдигар чудо шуда хок шаванд, албатта, аз нав офарида, хоҳед шуд?»
8. Оё ин Муҳаммад бар Аллоҳ дурӯғ мебандад, ё девонааст»? На, Муҳаммад аз росттарин ростгӯйҳо аст, балки онон, ки ба охират имон надоранд, дар азобанд ва дар ҳаёти дунё саҳт аз роҳи ҳақ дуранд.⁽³⁾
9. Оё ин кофирон ба пеши рӯй ё пушти сари худ аз осмонҳову замин наменигаранд, ки ақлҳоро ба ҳайрат меандозад? Агар бихоҳем, онҳоро дар замин фуру мебарем, чуноне ки ба Қорун кардем ё порчаи азоберо аз осмон бар сарашон меафканем,

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ
يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِقْتُمْ كُلَّ مَرْقٍ إِنَّكُمْ لَفِي
خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

أَفَتَرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ
الْبَعِيدِ ﴿٨﴾

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن نَّشَاءُ نَحْطِفُ بِهِمُ الْأَرْضَ
أَوْ نَسْقُطُ عَلَيْهِم كَسَفًّا مِّنَ السَّمَاءِ إِنَّا
فِي ذَٰلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّبِينٍ ﴿٩﴾

(1) Ўст, ки бар ҳама чиз ғолиб аст ва дар гуфтору кирдор ва шарияташ ситоиш карда шудааст. Тафсири ибни Касир 6\495

(2) Яъне, Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)-ро дар назар доранд.

(3) Тафсири Табарӣ 20\354

чуноне ки ба қавми Шуъайб кардем.⁽¹⁾ Албатта, дар ин барои ҳар банде, ки ба сӯи Аллоҳ бо тавба бозмегардад, ибратаст.

10. Ва дар ҳақиқат, Довудро аз сӯи худ фазилате додем, ки он паёмбарӣ, китоб ва илм буд, пас гуфтем: Эй кӯҳхо ва эй паррандагон, бо ӯ Маро дар тасбеҳ гуфтан ҳамовоз шавед. Ва оҳанро барояш монанди хамир мулоиму нарм кардем, то ҳар чӣ меҳодад бо он бисозад⁽²⁾.
11. Фармудем, Довудро, ки бисоз аз оҳан зиреҳҳои кушода ва андоза нигоҳ дор (яъне, пухтакорӣ кун) дар бофтани ҳалқаҳои зиреҳ. Ва эй Довуд ҳамроҳи аҳли худ корҳои шоиста кунед, ки албатта, Ман ба корхоятон биноам ва ҳеҷ чиз бар ман пӯшида наместонад!⁽³⁾
12. Ва барои Сулаймон бодро мусаххар кардем, ки субҳгоҳон масофаи як моҳро тай мекард ва шомгоҳон масофаи як моҳро. Ва чашмаи миси обшударо

*وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِمَّا فُضِّلَ بِهِ أَجْبَالًا
أُولَىٰ مَعَهُ، وَالظَّلِيمَ وَالنَّالَةَ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾

أَنْ أَعْمَلَ سَدِغَاتٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرْدِ
وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عُدُوهُمَا نَهَرَ وَرَوَّاحَهَا
شَهْرًا وَأَسْنَانَهُ وَعَيْنَ الْقَطْرِ وَمِنَ الْجِبِّ مَنْ
يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ إِذْ يَقُولُ وَمَنْ يَرِغْ
مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نَذِقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾

(1) :Яъне, аз осмон оташе фуруд овардем, ки онҳоро сӯзонд.

(2) Тафсири Бағавӣ 6\388

(3) Тафсири ибни Касир 6\498

барояш ҷорӣ сохтем ва гурӯҳе аз чинҳо ба фармони Мо назди ӯ кор мекарданд ва агар яке аз онҳо аз фармони Мо сар мепечид, ба ӯ азоби оташи сӯзонро мечашонидем.

13. Сулаймон ҳар чӣ мехост, чинҳо барояш месохтанд: аз қасрхову ибодатгоҳҳо ва суратҳо аз мис ва шиша ва косахое чун ҳавз ва дегҳои маҳками бар ҷой ва ба онҳо гуфтем: Эй хонадони Довуд, ба тоъат амал кунед, шукри ин ҳама неъматҳоро ба ҷо оред. Ва андаке аз бандагони ман шукргузоранд.⁽¹⁾

14. Чун маргро бар ӯ (Сулаймон) муқаррар кардем, чинҳоро бар маргаш огоҳ насохт, магар кирми ҷӯбхорае, ки асояшро меҳонид аз байн рафт ва шикаст. Пас, вақте ки Сулаймон биафтид, чинҳо фаҳмиданд, ки агар илми ғайбро медонистанд, ин қадар худро дар азоби хоркунанда наменданд.⁽²⁾

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرُوبٍ وَيَمَكِّثُ
وَجَقَانِ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتْ أَعْمَلُوا
آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

فَلَمَّا أَفْضَيْنَا عَلَيْهِ السَّمَوَاتِ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةَ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِن سَأْتِهِ فَلَمَّا
خَرَّتْ بَيْنَ يَدَيْهِ الْجِبُّ أَن لَّو كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبِ
مَا لَيْسُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

(1) Довуд ва хонадони ӯ аз гурӯҳи андаке буданд. Тафсири Табарӣ 20\365

(2) Ин ояти қарима ботил месозад даъвои қасонеро, мегӯянд чинҳо илми ғайбро медонанд, агар онҳо илми ғайбро медонистанд, вафоти Сулаймон алайҳис саломро пайбурда ва худро азоб намедоданд. Тафсири Бағавӣ 6\392

15. Мардуми Сабаъро, ки аз Яман буданд дар истиқоматгоҳашон ибрате буд: Ду боғ доштанд, яке аз ҷониби рост ва дигаре аз ҷониби чап. Аз он чи Парвардигоратон ба шумо рӯзӣ додааст, бихӯред ва шукри ӯ ба ҷой оваред. Аллоҳ шаҳри шуморо шаҳри хушу покиза қарор дод ва Парвардигор гуноҳи шуморо омурзандааст!
16. Пас онҳо аз амри Аллоҳ рӯй гардонданд ва шукрашро ба ҷо наоварданд. Мо низ сели вайронгарро бар онҳо фиристодем ва табдил додем ба ивази он ду боғе, ки доштанд ду боғи дигареро, ки меваҳояш бадмазза буд ва дарахти шӯрагаз дошт ва каму беш аз дарахти кукнор.
17. Онҳо, ки носипос буданд, инчунин ҷазояшон додем. Оё Мо ҷуз носипосро ҷазо медиҳем⁽¹⁾?
18. Миёни онҳо (аҳли Сабаъ) ва деҳаҳое, ки баракат дода будем (ва он Шом аст), шаҳрхое обод ва бо ҳам

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّاتٍ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُّوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَأَشْكُرُوا لَهُ، بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبِّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّاتٍ ذَوَاتِ أَكْمَلٍ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ نَّهْمٍ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَىٰ إِلَّا الْكَفُورُ ﴿١٧﴾

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّبْأَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾

(1) Яъне, Мо касеро ҷазо медиҳем, ки ношукрии неъмат кунад, ё вучуди ваҳдонияти Моро инкор кунад.

пайваста бар сари роҳ пади
овардем. Ва манзилҳои
баробар муъайян кардем.
Ва ба онҳо гуфтем: «Дар он
роҳҳо боамну осоиштагӣ
шабҳову рӯзҳо сафар кунед.
Ва ҳеч хавфе намебаред аз
душман ва на аз гуруснагӣ ва
на аз ташнагӣ!»⁽¹⁾

19. Бар худ ситам карданд ва
аз роҳат ва эминӣ малолу
дилтанг шуданд ва дарозии
сафар ва дури миёни
ободихоро орзу намуданд ва
гуфтанд: «Эй Парвардигори
мо, манзилгоҳҳои моро
аз ҳам дур гардон!»
Пас Мо низ онҳоро,
барои ибрати дигарон
афсонаҳое қарор додем
ва саҳт парокандашон
сохтем ва дар ин (аҳли
Сабаъ) ибратхост
барои сабркунандагони
сипосгузор!

20. Шайтон гумони худро дар
бораи онҳо (фарзандони
Одам) дуруст ёфт, ки ӯ
онҳоро гумроҳ мекунад
ва онҳо ӯро зуд пайравӣ
мекунанд. Пас ба чуз гурӯҳе
аз мӯъминон дигарон ба ӯ
пайравӣ карданд.⁽²⁾

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَرَفَنَّهُمْ كُلَّ
مَرَفَةٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهُسَ ظَنُّهُ فَاتَّبَعُوهُ
إِلَّا أَقْرَبًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\388

(2) Тафсири Бағавӣ 6\397

21. Ва шайтон ҳеч салтанат ва қудрате бар онҳо надорад ва наметавонад онҳоро ба он чӣ меҳақад, фармоиш диҳад, магар он ки меҳостем маълум кунем, ки чи касоне ба қиёмат имон доранд ва чӣ касоне аз он дар шак ҳастанд. Ва Парвардигори ту ниғаҳбони ҳар чизест!
22. Бигӯ эй Расул барои мушрикони: «Бихонед касонеро, ки чуз Аллоҳи якто маъбуд мепиндоред!» Онҳо молики заррае, дар осмонҳову замин нестанд ва дар офариниш ва тадбири он ду (яъне, осмону замин) ширкате надоранд ва Ū (Аллоҳ) аз миёни онҳо ёвар ва пуштибоне надорад, балки Аллоҳ худ дар офариниш якто аст ва шарике надорад, инчунин дар ибодати Ū касе шарик нест ва ба чуз Ū касе лоиқи парастииш нест.
23. Шафобат назди Аллоҳ фоида накунад, магар барои касе, ки Ū, Худ иҷозат диҳад. Ва аз нишонаҳои бузурги ва азамати Парвардигор ин аст, ки ҳар вақте ки Ū таъоло ба ваҳй суҳан гӯяд, аҳли осмонҳо аз тарси Ū таъоло беҳуш шаванд, пас

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْتِهِ
مَنْ يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي
شَكٍّ ۖ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٣١﴾

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَزَقْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا
يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ
مِنْهُمْ قُنُطَيْرٍ ﴿٣٢﴾

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ۗ
حَقٌّ إِذَا فُرِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ
رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٣﴾

чун он тарс аз дилҳояшон
равад, аз якдигар пурсанд:
Парвардигоратон чи гуфт?
Гӯянд фариштагон: Сухани
ҳақ гуфт. Ва ӯ таъоло
баландмартаба ва дорои
сифатҳои бузург аст!»⁽¹⁾

24. Бигӯ эй Расул барои
мушрикони: «Аз осмонҳову
замин чӣ касе, ба шумо рӯзӣ
медихад?», ҳатман иқро
шуда бигӯянд, ки Аллоҳи
якто ва агар мункир шаванд,
ту барояшон бигӯ: «Аллоҳи
якто». Дар ҳақиқат ё мо
(паёмбар ва мӯъминон)
ё шумо (мушрикони) дар
роҳи ҳидоят ҳастем ё дар
гумроҳии ошкор.⁽²⁾

25. Бигӯ: «Агар мо гуноҳе кунем,
шуморо бозхост намекунад
ва агар шумо гуноҳе, кардед,
моро бозхост нахоҳанд
кард», ҳақиқатан мо аз худ
шумо ва куфратон безор
ҳастем.

26. Бигӯ: «Парвардигорамон
мову шуморо рӯзи қиёмат
гирд меоварад, сипас миёни
мо ба ҳақ доварӣ мекунад.
Зеро ӯст ҳукмкунандаву
доно!»

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ قُلْ اللّٰهُ وَاِنَّا اَوِيَّاكُمْ لَعَلٰى
هُدٰى اَوْ فِى ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢٤﴾

﴿قُلْ لَا اَسْئَلُكُمْ عَمَّا كَفَرْتُمْ وَاَلَا اَسْئَلُ
عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٥﴾

﴿قُلْ يٰجَمْعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا تُمَّتْ بَفَتْحِ بَيْنَنَا يٰاَلْحَقِّ
وَهُوَ الْفَتْحُ الْعَلِيْمُ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20 \ 400

(2) Тафсири Бағавӣ 6 \ 399

27. Бигӯ: «Онҳоеро, ки шарики Аллоҳ пиндоштед, ба ман нишон бидихед оё чизеро офаридаанд?! Ҳаргиз наметавонанд, Ё Аллоҳ пирӯзманди ҳақим аст, ки бар ҳама чиз ғолиб аст ва дар гуфтор, кирдор ва тадбири халқаш бо ҳикмат аст!»⁽¹⁾

28. Туро эй Расул ба паёмбарӣ фиристодем, бар ҳамаи мардум: муждадихандаву бимдиханда. Вале бештари мардум намедонанд, ки ту барои ҳамаи мардум фиристода шудай ва ба сабаби саркашиашон аз ҳақ рӯй мегардонад.⁽²⁾

29. Ва мушрикон масхараомезона мегӯянд: «Агар рост мегӯед, ин ваъда, ки шумо ба мо медихед, Аллоҳ моро дар қиёмат чамъ меоварад ва баъд аз он байни мо доварӣ мекунад, чӣ вақт фаро мерасад?»⁽³⁾

30. Бигӯ барояшон эй Расул: “Он рӯз, ки ваъдагоҳи шумост, ҳатман омаданист, на соате аз он таъхир мекунад ва на соате аз он пеш меафтад, пас

قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَحَقُّم بِهِ شِرْكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَجِزُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\399

(2) Тафсири Табарӣ 20\405

(3) Тафсири Саъдӣ 1\680

аз он рӯз дар ҳазар бошед ва омода шавед⁽¹⁾.

31. Ва кофирон гуфтанд: «Мо, ҳаргиз, на ба ин Куръон имон меоварем ва на ба китобҳои пеш аз он (Таврот, Инҷил ва Забур)!» Агар бубинӣ эй Расул он рӯз, ки ситамкоронро барои ҳисобрасӣ ба пешгоҳи Парвардигорашон нигоҳ доранд, ҳар кас гуноҳи худ ба гардани дигаре андозад. Нотавонон ба қудратмандон гӯянд: «Агар шумо намебудед, мо ба Аллоҳу расулаш имон оварда будем».

32. Қудратмандон ба нотавонон гӯянд: «Оё аз он пас, ки шуморо ба роҳи ҳидоят фаро хонданд, мо шуморо боздоштем? На, балки шумо худ гунаҳкор будед, зеро бо ихтиёри худ куфрро пазируфтед!»

33. Нотавонон ба қудратмандон гӯянд: «На, балки шумо шабу рӯз ҳила мекардед, он гоҳ ки моро фармон медодед, ки ба Аллоҳи барҳақ кофир шавем ва барои ӯ шариконе қарор диҳем!» Ва чун азбро бубинанд, ҳар ду гурӯҳ дар

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَوَلَّىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلِ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضِعُّوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَننْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضِعُّوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضِعُّوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرٌ آلِيلٌ وَالتَّهَارُ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْرَأُ النَّدَامَةَ لَمَّا رَأُوا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ فِي أَعْتَابِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\406

дил пушаймонӣ кунанд. Ва
Мо ғулҳоро (тавқҳои азобро)
бар гардани кофирон
бигузorem. Оё на чунин
аст, ки дар баробари
аъмолашон ҷазо дода
мешаванд?⁽¹⁾

34. Мо ҳеч бимдиҳандае ба
деҳае нафиристодем, ҷуз
он ки тавонгарони он бо
айшу ишраташ гуфтанд:
«Эй паёмбарон!, бегумон
мо ба он чи шуморо ба
он фиристодаанд, имон
намеоварем».
35. Ва гуфтанд: «Амволу авлоди
мо аз ҳама бештар аст ва
Аллоҳ барои мо аз ризогии
худ ато намудааст, касе моро
дар дунёву охираат азоб
накунад».⁽²⁾
36. Бигӯ эй Расул барояшон:
«Парвардигори ман ризқи
ҳар касро, ки бихоҳад, дар
дунё фаровон мекунад ва
бар ҳар кӣ бихоҳад, танг
мегирад. Ва ин аз барои
имтиҳон аст, на барои дустӣ
ва на бадбинӣ. Вале бештари
мрдум намедонанд».⁽³⁾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ
مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

وَقَالُوا لَنَحْنُ أَكْبَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ
بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

(1) Ин оят далел аст барои мӯъминон, ки аз пайравии доъиёни гумроҳ ва саркаш дар ҳазар бошанд.

(2) Тафсири Бағавӣ 6\401

(3) Тафсири Табарӣ 20\410

37. Амволу авлодатон чизе нест, ки шуморо ба Мо наздик созад. Магар онон, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, ки подоши инҳо ба сабаби аъмолашон чанд баробар аст⁽¹⁾ ва эмин дар ғурфаҳои бихишт ҳастанд.

38. Касоне, ки муборизақунон дар инқори оёти Мо талош мекунад ва мепиндоранд, ки аз Мо гурезанд, онҳо дар азоб ҳозир карда мешаванд.⁽²⁾

39. Бигӯ эй Расул барои фирефташудагон ба молу фарзанд: «Парвардигори ман ба ҳикмату дониши худ ризқи ҳар кӣ аз бандагонашро, ки бихоҳад, фаровон мекунад ё ўро ба тангӣ меафканад». Ва агар чизе садақа кунед, ивазашро дар охираат хоҳад дод ва Ў таъоло беҳтарини ризқдихандагон аст!

40. Ба ёд ор эй Расул, рӯзе, ки Аллоҳ ҳамаро аз мушрикони ва малоикапарастон гирд оварад. Аллоҳ, он гоҳ малоикаҳоро гӯяд: «Оё

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُفَرِّقُكُمْ عِنْدَنَا
زُلْفَىٰ إِلَّا آمَنَ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
لَهُمْ جَزَاءُ الْوَعْدِ الَّذِي وَعَدْتُمْ
﴿٣٧﴾

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿٣٨﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ءَ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَهُوَ يُخْلِفُهُ ءَ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا نَّمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ
أَهْلُؤَلَاءِ إِنَّا كُنَّا نَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

(1) Яъне, подоши онҳо аз даҳ то ҳафсад ва бештар аз он дода мешавад, ки андозаи онро ба чуз Аллоҳ касе надонад

(2) Тафсири Бағавӣ 6\402

инҳо буданд, ки шуморо мепарастиданд?

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَإِئْتَانِ مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ آلِئِنَّ أَكْفَرَهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

41. Малоикаҳо мегӯянд: «Ту поки. Ту сарпараст ва корсози мо ҳастӣ, балки ин мушрикони чинҳоро мепарастиданд ва аксарашон ба онҳо имон доштанд».

قَالُوا لَمْ يَمْلِكْ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
كُنْتُمْ بِهَا تُكذِبُونَ ﴿٤٢﴾

42. Имрӯз дар қиёмат ҳеч як аз шумо наметавонад барои дигаре фоидаву зиёне дошта бошад. Ва ба ситамкорон гӯем: «Бичашед азоби оташро, ки дурӯғаш мепиндоштед!»

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا أَلْجُفُؤُا يُرِيدُ أَنْ يَمْسَكَكُمْ عَنْمَا كَانْتُمْ يَعْبُدُونَ
آبَاءَكُمْ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا آفَاكُ مَقْتَدَرٍ وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَلْسِنَةٌ سَاحِرَةٌ مِثْلَ
﴿٤٣﴾

43. Чун оёти равшани Мо бар он кофирони Макка хонда шуд, гуфтанд: «ин Муҳаммад мардест, ки меҳаҳад шуморо аз он чи падаронатон мепарастиданд, боздорад». Ва гуфтанд: «Ин Қуръон чуз дурӯғе ба ҳам бофта чизи дигаре нест!» Ва касоне, ки ба Аллоҳ кофир шуда буданд, чун сухани ҳақ бар онҳо нозил шуд, гуфтанд: «Ин чизе чуз ҷодеуе ошкор нест!»

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا
أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾

44. Пеш аз ин китобҳое, ки онро бихонанд, ба он мушриқони араб наододем ва пеш аз ту эй Расул бимдиҳандае бар онҳо нафиристодем.

45. Ва касоне, ки пеш аз онҳо буданд, (мисли Оду Самуд) паёмбаронро дурӯғӯ хонданд ва ин аҳли Макка худ ба даҳяки он чӣ ба онҳо дода будем, аз мол, қувват ва умр нарасидаанд ва бо ин ҳол паёмбарони Маро дурӯғӯй шумориданд. Пас, уқубати Ман чи гуна буд!⁽¹⁾
46. Бигӯ эй Расул барои саркашон: «Ба таҳқиқ, шуморо дар як чиз панд медиҳам: ду-ду ва як-як барои ибодати Аллоҳ бархезед. Сипас бияндешед, то бидонед, ки дар ёри шумо (Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам)⁽²⁾ ҳеч гуна девонагӣ нест. Ўст, ки шуморо пеш аз омадани азоби сахт, бимдиҳандааст!»⁽³⁾
47. Бигӯ эй Расул барои кофирон: «Ҳар музде, ки аз шумо хостаам, пас он барои шумо бод. Музди ман танҳо бар ӯҳдаи Аллоҳ аст. Ўст, ки бар ҳама чиз гувоҳ аст!»
48. Бигӯ эй Расул: «ҳароина, Парвардигори ман сухани ҳақро бар дили паёмбарони

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا
مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي
فَكَيْفَ كَانَ تَكْبِيرِ ﴿٤٥﴾

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْطِيكُمْ بِيُوحْدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ
مَشْنَىٰ وَفَرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ
مِنْ حِيَّةٍ إِنَّهُ لَا أَلَدِي لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ
عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾﴾

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾﴾

﴿قُلْ إِنْ رَبِّي يَعْزِفُ بِالْحَقِّ عَنَّا الْعُيُوبَ ﴿٤٨﴾﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\416

(2) Тафсири Саъдӣ 1\683

(3) Тафсири Табарӣ 20\418

худ меафканад. Он
Парвардигоре, ки донои
ғайбхост!»⁽¹⁾

49. Бигӯ: «Ҳақ (Қуръон) омад
ва ботил бознаёд ва дар
партави нури ҳақ асаре аз он
намонад ва нобуд шавад ва
дубора бознағрада!»⁽²⁾

50. Бигӯ ба мушрикони
бутпараст: «Агар ман бо
тарки бутҳо ва дурӣ аз ойини
шумо гумроҳ шавам, албатта,
зиёнаш бар ман аст ва ҷазои
онро мебинам ва агар бо
роҳи ҳидоят равам, ба он
аст, ки Парвардигори ман ба
ман ваҳй мекунад. Ҳароина,
ӯ шунавову наздик аст ва
гуфтору кирдори мо бар ӯ
пинҳон намонанд!»⁽³⁾

51. Агар бубинӣ эй Расул, ҳоли
ситамкоронро, он гоҳ, ки
саҳт битарсанд ва аз азоб
раҳояишон набошад ва
аз маконе наздик ба дӯзах
гирифторашон созад.

52. Кофирон дар охират чун
азобро бубинанд, гӯянд:
«Инак, имон овардем ба
Аллоҳ, Паёмбар ва Қуръон.
Аммо аз он ҷои дур аз дунёи

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبَدِّلُ الْبَطْلَ وَمَا
يُعِيدُ ﴿١٤﴾

قُلْ إِنْ ضَلَّكَ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ
أَهْتَدَيْتَ فِيمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ
قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَأُخِذُوا مِنْ
مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

وَقَالُوا لَآ أَمَنَّا بِهِ وَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاوُسُ مِنْ
مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\405

(2) Тафсири Табарӣ 20\420

(3) Тафсири Табарӣ 20\420

фонӣ, ки ҷойи пазириши имон ва киштзори охират буд, чӣ тавр ба он имон даст ёбанд?⁽¹⁾.

53. Пеш аз ин дар даврони ҳаёт, ки аз ақлу ихтиёр ва ирода бархӯрдор буданд, ба Аллоҳ, Паёмбар ва Қуръон кофир шуда буданд ва ба гумони хеш ба он тӯҳмат мезаданд.

54. Ва чун миёни онҳо ва он орзу, ки пазириши имони онҳо ва наҷот аз азоб аст, ҷудой афканда шуд, ҳамчунон ки бо дигарон, ки чунин меандешиданд ва саҳт дар шубҳа буданд, низ чунин шуд. Ҳароина, онҳо саҳт дар шубҳа буданд ва зиндагири пайваста бо гумони ботил ба сар бурданд ва ба ҳамин сабаб имон наоварданд.⁽²⁾.

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِمْ مِنْ قَبْلُ وَيَقْدِرُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

وَجِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاءِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\425

(2) Тафсири Бағавӣ 6\407

Сураи Фотир (Офаринанда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 45 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳама ситоишҳо⁽¹⁾ аз
они Аллоҳ аст, ки
падидоварандаи осмонҳо ва
замин аст. Фариштагонро
ба сӯи бандагонаш
паёмоваранда қарор додааст,
дорои болҳои дугона ва
сегона ва чаҳоргонаанд, ки бо
он болҳо барои расонидани
амри Аллоҳ парвоз
мекунанд. Дар офариниш
ҳар чӣ бихоҳад, меафзояд.
Бегумон Аллоҳ бар ҳар чизе
тавоност.
2. Ҳар раҳмате, ки Аллоҳ барои
мардум бикушояд,⁽²⁾ касе
наметавонад онро боз дорад.
Ва он чиро боздорад касе чуз
ӯ наметавонад онро равон
созад. Ва ӯст пирузманду
ҳаким, аз ин рӯ на дар коре
очиз мемонад ва на кореро
бидуни ҳикмат анҷом
медихад!⁽³⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ
الْمَلَائِكَةَ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ
وَرُبْعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

- (1) Яъне, ситоиш барои Аллоҳе, ки тамоми сифатҳояш комил ва бенуқсон аст ва низ ситоиш ба неъматҳои зоҳирӣ ва ботинӣ ва динӣ ва дунявӣ ӯ.
- (2) Аз тамоми намуди неъматҳояш: мисли борон, ризқ, саломатӣ, илм ва дигар неъматҳо.
- (3) Тафсири Табарӣ 20\437

3. Эй мардум, неъматеро, ки Аллоҳ бар шумо арзонӣ додааст бо дилу забон ва узвҳои хеш Ёро, ёд кунед. Оё чуз Аллоҳ офаринандаи дигаре ҳаст, ки шуморо аз осмон борон ва аз замин об ва маъданҳо рӯзӣ диҳад? Аллоҳи барҳақ, чуз Ё маъбуди дигаре нест, пас чи гуна аз тавҳид ва ибодати Ё бераҳа мешавед?
4. Агар туро эй Расул қавми ту дурӯғгӯ шумориданд, паёмбаронеро ҳам, ки пеш аз ту буданд, дурӯғгӯ бароварданд ва ҳамаи корҳо ба сӯи Аллоҳ бозгардонда мешавад, пас ҳар якеро тибқи амалаш ҷазо дода мешавад.⁽¹⁾
5. Эй мардум, ваъдаи Аллоҳ дар бораи қиёмат ва савобу азоб ҳақ аст. Зиндагии дунё (лаззат ва шаҳватҳои) шуморо нафиребад ва он шайтони фиребанда шуморо дар бораи Аллоҳ⁽²⁾ нафиребад.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَزُفُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنْ تَوَفَّكُونَ ﴿٣٥﴾

وَإِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٠﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٥٠﴾

(1) Ин оят барои Расули Аллоҳ саллаллоху алайҳи ва саллам тасаллоӣ мебошад.

(2) Яъне, шайтон дар дили шумо меандозад, ки даргоҳи Аллоҳ васеъ, Ё омӯрзандаи гуноҳон ва бахшояндаи меҳрубон аст, ба ин сабаб бепарво шуда даст ба маъсият мезанед.

6. Шайтон, ба таҳқиқ, душмани шумост. Ӯро душман гиред ва итоъат макунад ӯро. Албатта, ӯ фармонбарони хешро даъват мекунад, то ҳама аз дӯзахиён бошанд.
7. Ва онон, ки кофир шуданд ва ягонагии Аллохро инкор кардаанд ва низ он чи паёмбарон овардаанд, инкор кардаанд, барояшон дар охират азоби сахтест ва барои касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, омӯриши аз гуноҳояшон ва савоби бузургест. Ва он ҷаннат аст.
8. Оё он ки кирдори бадаш дар назараш ороста шуда, пас онро нек ва зебо мебинад, монанди мӯъмини шоистакор аст? Пас, Аллоҳ, ба таҳқиқ, ҳар киро бихоҳад бериҳад гардонад, гумроҳ мекунад ва ҳар киро бихоҳад ҳидоят кунад ҳидоят мекунад. Набояд, ки ҷони ту ба хотири онҳо дучори ғаму андӯх шавад. Албатта, Аллоҳ ба корҳои баде, ки мекунад, огоҳ аст ва ба бадтарин ҷазо гирифташон мекунад⁽¹⁾.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

أَفَمَنْ رُئِيَ لَهُ سُوءٌ عَمِلَ فَرَأَاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20 \ 442

9. Ва Аллоҳ аст, он Зоте, ки бодхоро фиристод, то абрхоро барангезанд. Пас мо он абрхоро ба сарзаминҳои мурда меронем ва замини мурдаро бо василаи он зинда мекунем. Зинда гаштан дар рӯзи қиёмат низ чунон аст.
10. Ҳар кӣ хоҳони иззат аст, аз Аллоҳ талаб наояд ва бидонад, ки иззат ҳама аз он Аллоҳ аст ва ҷуз бо итоат ва пайравӣ аз Ӯ ба даст намеояд. Сухани хушу пок мисли тиловати Қуръон ва тасбеҳ ва зикри Аллоҳ ба сӯи Ӯ боло меравад ва кирдори нек аст, ки онро боло мебарад. Ва барои он мушрикҳо, ки аз рӯи мақр ба фасодкорӣ мепардозанд, азоби сахтест ва макрашон низ аз миён меравад.⁽¹⁾
11. Ва Аллоҳ шуморо аз ҳок ва сипас аз нутфа биёфарид. Он гоҳ ҷуфтҳои якдигаратон қарор дод. Ҳеҷ зане ҳомила намешавад ва таваллуд намекунад, магар ба илми Ӯ. Ва ҳеҷ солхӯрдае умре ба ӯ дода намешавад ва аз умри касе чизе кам намегардад, ҷуз он ки ҳама дар китоби Лавҳи Маҳфуз навишта шудааст. Ва

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَمُنْقَنَهُ
إِلَى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
الْكَبِيرُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ مُّكْرٌ أُولَٰئِكَ هُمُ الْيَوُّرُونَ ﴿١٠﴾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ
جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ
إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقِصُ مِنْ
عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\ 446

бешак, ин корҳо бар Аллоҳ осон аст!

12. Ин ду баҳр баробар нестанд: яке обаш ширину гуворост ва яке шӯру талх. Аз ҳарду гӯшти (моҳӣ) тоза мехӯред ва аз онҳо чизҳое барои ороиши тани хеш (аз дурру марҷон) берун мекашед ва мебинӣ киштиҳоро барои ёфтани ризку рӯзӣ ва ғанимат, ки обро мешикофанд ва пеш мараванд, то шумо аз фазли Аллоҳ ризку рӯзӣ талабед ва бошад, ки сипосгузор бошед!⁽¹⁾

13. Аллоҳ аз шаб кам мекунад ба рӯз меафзояд ва аз рӯз кам мекунад ба шаб меафзояд ва офтобу мохро ром кард. Ҳар яке то замоне муайян дар ҳаракатанд. Ин аст Аллоҳ, Парвардигори шумо. Фармонравой аз они Ёст. Чизҳоеро, ки ғайри Ё маъбудӣ хеш мехонед, молики пӯсти миёни донаи хурмое ҳам нестанд.

14. Эй мардум, агар он маъбудони ботилро бихонед, садоятонро намешунаванд ва агар бишнаванд, ҷавобатон намегуянд ва дар рӯзи

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فُرَاتٌ
سَائِغٌ شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ
تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسَخَّرُونَ
حَيَاتَهُ تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاجِرَ
لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَعَلَيْكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي
الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمْ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا
مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ
بِشْرِكِكُمْ وَلَا يَبْسُفُكُمْ مِثْلَ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 6\417

қиёмат ширк оварданатонро
инкор мекунад ва ҳеҷ кас
монанди Аллоҳ туро огоҳу
бохабар насозад!

15. Эй мардум, шумо дар ҳамаи
чиз ба Аллоҳ мӯхтоҷед. Ӯ аз
ҳамаи махлуқоташ бениёз
аст ва дар зот ва номҳояш
ситоиш карда шудааст.
16. Агар бихоҳад, шуморо аз
миён мебарад ва мардumi
дигареро меоварад,
ҷойгузини шумо месозад,
ки ӯро бо ягонагӣ парастии
мекунад⁽¹⁾.
17. Ва ин кор бар Аллоҳ душвор
нест.
18. Ва ҳеҷ кас бори гуноҳи
дигареро бар дӯш нақашад.
Ва агар шахси гаронборе
касоро барои бардоштани
бори гуноҳи худ талаб
кунад, чизе аз он бори
гуноҳ бардошта намешавад,
ҳарчанд аз хешованди
наздики ӯ бошад. Ҳароина, ту
фақат касонеро метарсонӣ,
ки Парвардигорашонро
нодида метарсанд ва намози
фарзшударо дар вақташ
мегузоранд. Ҳар кӣ аз ширк
пок шавад ва тақво пеша
кунад, албатта, барои худ пок

* يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

إِنْ يَشَاءُ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ
إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا
قُرْبَىٰ إِنْ تَمَا تَنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمِن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا
يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\454

шудааст. Ва бозгашти ҳама ба сӯи Аллоҳ аст ва ҳар якеро мувофиқи кирдорашон ҷазои муносиб хоҳад дод.⁽¹⁾

19. Ва нобинову бино баробар нестанд.
20. ва на торикиву равшанӣ.
21. ва на сояву ҳарорати офтоб.
22. Ва зиндагону мурдагон баробар нестанд. Албатта, Аллоҳ ҳар киро хоҳад, мешунавад. Ва ту наметавонӣ сухани худро ба мурдагоне, ки дар гӯр хуфтаанд, бишунавонӣ, пас ҳамчунон наметавонӣ ҳақиқатро бар кофироне, ки дилҳояшон мурдааст, бишунавонӣ.
23. Ту чуз бимдихандае нестӣ.
24. Ҳароина, Мо туро ба ҳақ ба пайғамбарӣ фиристодем, то мужда диҳӣ ба ҷаннат касонеро, ки ба ту имон оварданд ва ба фармудаи ту амал намудаанд ва бим диҳӣ ба дӯзах касонеро, ки ба ту имон наоварданд ва аз амри ту сарпечӣ кардаанд ва

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾

وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾

وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

إِن أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\456

хеҷ миллате нест, магар ки дар миёнашон бимдихандае омада буд, то ҳуҷҷати Аллоҳро бар онҳо бар по намояд!⁽¹⁾

25. Ва агар ту ро мушрикон дурӯғӯ шуморанд, бегумон касоне ҳам, ки пеш аз онон буданд, пайёмбаронашонро, ки бо мӯъҷизот ва бо навиштаҳо ва китоби равшаноибахш ба миёнашон омада буданд, дурӯғӯ бароварданд.
26. Сипас онҳоеро, ки куфр варзиданд, ба навъҳои азоб фуру гирифтам. Пас бингар уқубати ман чӣ гуна буд?
27. Оё надидай, ки Аллоҳ, ба таҳқиқ, аз осмон борон фиристод, пас ба он меваҳои гуногун рӯйёнидем? Ва аз кӯҳҳо роҳҳое: сафед ва сурх ва рангоранг ва ба ғоят сиёҳ падид овардем.
28. Ва ҳамчунин аз мардум ва чунбандагон (чонварон) ва чаҳорпоёни бо рангҳои гуногун падид овардем. Албатта, аз миёни бандагони Аллоҳ танҳо донишмандон, ки фармонашро итоъат мекунанд аз иқоби Ҷ

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَالْيُسُورِ
وَالْيَاكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجْنَا بِهِ نُجُومًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهَا وَعَرَايِبٌ سُودٌ ﴿٢٧﴾

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهُ وَكَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ
الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

метарсанд. Ва ҳароина,
Аллоҳ дар мулкаш
пирӯзманду қавӣ аст ва
гуноҳи тавбақунандагонро
омӯрзанда аст!⁽¹⁾

29. Ба таҳқиқ, онон, ки китоби
Қуръонро меҳонанд ва ба он
амал мекунанд ва намозро
дар вақташ меғузоранд ва
аз он чи ба онҳо додаем,
пинҳониву ошқоро садақа
мекунанд, умедвор ба
тиҷорате⁽²⁾ ҳастанд, ки ҳаргиз
зиён намекунад ва барбод
намеравад.

30. Зеро Аллоҳ мукофоташонро
ба пуррагӣ медиҳад ва аз
фазли худ подоше бар он
меафзояд. Ба таҳқиқ, Аллоҳ
гуноҳонашонро омӯрзанда
аст ва пазирандаи сипос аст,
ки некии андакро аз онҳо
мепазирад⁽³⁾!

31. Ҳар чӣ аз он китоби Қуръон
ба ту эй Расул ваҳй кардаем,
ҳақ ва тасдиққунандаи
китобҳои пеш аз Қуръон аст
ва албатта, Аллоҳ бар ҳоли
бандагонаш огоҳ аст ва ба
амалҳояшон биност!

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ
تِجَارَةً لَّن تَبُورًا ﴿٢٩﴾

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ
إِنَّهُ وَعَفْوُرٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ
مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ
لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\462

(2) Мурод аз тиҷорат он савобҳое, ки Аллоҳ барои бандагонаш ваъда додааст.
Тафсири Бағавӣ 6\420

(3) Тафсири Саздӣ 1\689

32. Сипас баъди ҳалоки умматҳо китоби Қуръонро ба касоне аз бандагонамон, ки баргузида будем (яъне уммати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ба мерос додем. Баъзе бар худ ситам карданд ва баъзе роҳи миёнаро баргузиданд ва баъзе бо фармони Аллоҳ дар корҳои нек пешво ҳастанд. Ва ин аст бахшоише бузург!
33. Ба бихиштҳои, ки ҷойгоҳи ҷовидонаи онҳост, дохил мешаванд. Дар он ҷо онҳоро бо дастбандҳои зару марворид меороянд ва дар он ҷо ҷомаҳояшон аз ҳарир (абрешим) аст.
34. Ва мегӯянд: Ҳамаи сипос Аллоҳро, ки ғаму андӯҳ аз мо дур кард. Ба таҳқиқ, Парвардигори мо омӯрзандаву шукрпазир аст, ки аз камбудихоямон дар гузашта ва некиҳоямонро қабул кард ва дар онҳо афзуд!
35. Он Аллоҳе, ки моро аз фазли хеш ба ин саройи ҷовидон даровард, ки дар он ҷо на ранҷе ҷисмонӣ бар

تُرَاوَرْتَنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ أَصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يُذِنُ اللَّهُ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا الْغُوبُ ﴿٣٥﴾

мо мерасад ва на хастагии
рӯҳонӣ.⁽¹⁾

36. Ва касоне, ки куфр
варзиданд, оташи ҷаҳаннам
барои онон аст, на ҳукм
карда мешавад бар онҳо,
то бимиранд, ки дар
роҳат бимонанд ва на чизе
аз азобашон кам карда
мешавад. Носипосонро
чунин ҷазо медиҳем!
37. Ва он кофирон аз даруни
оташи фарёд зананд: «Эй
Парвардигори мо, моро
берун ор, то корҳои
шоиста кунем, ғайр аз он
ҷӣ дар дунё мекардем».
(Ба онҳо мегӯем): Оё он
қадар шуморо умр намода
будем, ки пандгирандагон
панд гиранд? Ва шуморо
бимдиҳанда омад, то ба сӯи
мо бозгардед ва тавба кунед.
Пас, таъми азобро бичашед,
ки гунаҳкоронро ёваре нест,
ки аз дӯзах онҳоро берун
оварад!⁽²⁾
38. Албатта, Аллоҳ донои
ниҳони осмонҳову замин
аст ва ҳароина, Ё ба он чи
дар дилҳост, аз хайру шар
поки ва нопоки огоҳ аст.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ
عَلَيْهِمْ فِيهَا مَوْتًا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٦٦﴾

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا
نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نَعْتَزِبْكُمْ مَا تَنْذَرُ فِيهِ مِنْ تَذَكَّرٍ
وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَصِيرٍ ﴿٦٧﴾

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\689

(2) Тафсири ибни Касир 6\556

Пас дар ягонагии Аллоҳ ва паёмбарии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам шак маоред⁽¹⁾.

39. Ў Аллоҳ, ки шуморо дар рӯйи замин чонишини пешиниён кард, пас ҳар кас, ки кофир шавад, куфраш бар зиёни ўст ва куфри кофирон дар пешгоҳи Парвардигорашон чуз бар хашм наҷфзояд. Ва чуз зиён ва гумроҳӣ чизе дигар насиби кофирон нагардад.
40. Эй Расул барои мушрикони бигӯ: «Оё шариконро, ки ба ҷои Аллоҳи якто мехондед, дидед? Ба ман нишон диҳед, ки аз замин чӣ чизро офаридаанд? Ё ин ки дар офариниши осмон ширкате доранд? Оё бар он мушрикҳо китобе аз осмон фиристодаем, ки онро дар кори ширк ва бутпарастияшон ҳуччати худ созанд? Балки, ҳақ ин аст, ки ситамкорон ба яқдигар чуз фиреб ваъдае намедиҳанд».
41. Ба таҳқиқ, Аллоҳ осмонҳову заминро ниғаҳ медорад, то аз ҷо бечо нашаванд ва агар аз ҷо бечо шаванд, ҳеҷ як аз

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ
إِلَّا أَحْسَارًا ﴿٣٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ
مِنْهُ بَلْ إِنْ يَعْذِبُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

* إِنْ اللَّهُ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْ
تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ
بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\479

шумо, чуз Ё наметавонад онҳоро ниғаҳ дорад. Албатта, Аллоҳ бар кофирон ва осиеён бурдбор аст ва онҳоро зуд ба укубат намегирад ва тавбакунандагонро омӯрзанда аст!

42. Кофирони Макка ба Аллоҳ қасамҳои саҳт хӯрданд, ки агар бимдиҳандае биёяд, онҳоро аз азоби Аллоҳ битарсонад, беҳтар аз ҳар уммати дигар ҳидоят ёбанд. Вале чун бимдиҳандае омад, бадбинияшон афзуд;
43. Инҳо ба хотири саркашӣ дар замин ва найрангҳои баде буд, ки варзиданд. Ва ин найрангҳои бад⁽¹⁾ чуз найрангбозонро дарбар нагирад. Оё саркашон чуз суннате, ки бар гузаштагон (аз азоб) рафтааст, мунтазирӣ чизи дигаре ҳастанд? Дар суннати Аллоҳ, ҳаргиз табдиле намеёбӣ ва дар суннати Аллоҳ, ҳаргиз тағйире намебинӣ, ки азобро аз худ ё аз дигаре дур кунанд.
44. Оё кофирони Макка дар рӯи замин намегарданд, то бубинанд, монанди Оду Самуд ва амсоли онҳоро, ки

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِنْمَامِ ۖ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾

أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ
الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا يَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ
سُبْحَانَ الْأَوَّلِينَ ۚ فَلَن نَّجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَا
نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ
قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ

нисбат аз кофирони Макка нерӯе бештар доштаанд, оқибати онҳо чӣ шуд? Ҳеч чиз дар осмонҳову замин нест, ки Аллохро нотавон созад. Ҳароина, ӯ доно аст ба кирдори бандагонаш ва тавоност бар ҳалок кардани онҳо⁽¹⁾!

45. Ва агар Аллоҳ бихоҳад, мардумро ба сабаби корҳои баде, ки кардаанд, фавран бозхост кунад, ба рӯйи замин ҳеч чунбандае боқӣ нагузорад ва лекин Аллоҳ бо лутфу карами Худ ҷазои онҳоро то замоне муъайян (рӯзи қиёмат) ба таъхир меандозад ва чун муддаташон тамом шуд, албатта, Аллоҳ ба аъмоли бандагони хеш огоҳ аст ва аз гуфтору кирдор ва пиндори онҳо бохабар аст, аз ин рӯ чунон ки сазовор аст, подоши аъмолашонро медиҳад!⁽²⁾

وَلَا فِي الْأَرْضِ إِلَهٌ إِلَّا أَنَا، وَمَا كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِيهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَا كِنَّ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\485

(2) Тафсири ибни Касир 6\560

Сураи Ёсин (ё, син)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 83 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ё, Син.⁽¹⁾
2. Аллоҳ савганд ёд мекунад ба Қуръони боҳикмат,
3. Бегумон ту аз зумраи фиристодағони Аллоҳ ҳастӣ,
4. бар роҳи рост ҳастӣ ва он ислом аст.
5. Ин Қуръон фиристодаи Аллоҳи пирӯзманди меҳрубон аст,
6. Эй Расул Қуръонро бар ту нозил кардем, то мардумеро бим диҳӣ, ки падаронашон бим дода нашуданд ва худ ғофилу беҳабаранд.⁽²⁾
7. Бегумон ваъдаи Аллоҳ дар бораи аксари он кофирон таҳаққуқ ёфтааст, зеро баъд аз он ки ҳақ бар онҳо арза шуд, онро напазируфтанд, пас имон намеоваранд.⁽³⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَس ١

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ٢

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ٣

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤

تَنْزِيلِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ٥

لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤَهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ٦

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا

يُؤْمِنُونَ ٧

- (1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.
- (2) Ин оят бар воҷиб будани даъват далолат мекунад ва олимонро огоҳ месозад, ки мусалмонро аз ғафлат бедор кунанд.
- (3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 692

8. Ҳароина, Мо бар гарданҳои кофироне, ки ҳақро напазируфтанд то манаҳҳо тавқ ниҳодем, чунон ки сарҳояшон ба болост ва онро поин карда натавонанд. (Ин масале аст, ки напазируфтани ҳидоят ҳамчун напазируфтани касе аст, ки дар тавқ баста қарор дорад ва қодир ба ҳаракат нест.)
9. Ва дар баробари рӯи кофирон ва дар пушти сарашон деворе қарор додем. Ва бар чашмонашон низ пардае афкандем, пас онҳо ба сабаби куфру такаббурашон ҳақро намебинанд.⁽¹⁾
10. Эй Паёмбар, барои онҳо баробар аст, чи онҳоро битарсонӣ ва чи натарсонӣ, имон намеоваранд.
11. Танҳо ту касеро метарсонӣ, ки аз Қуръон пайравӣ кунад ва аз Аллоҳи меҳрубон дар ниҳон битарсад. Пас ўро ба омӯрзиш аз гуноҳояш ва подоши некӯ мужда бидех, ки он ворид шудани чаннат аст!
12. Ҳароина, Мо мурдагонро рӯзи қиёмат зинда мекунем. Ва ҳар кореро, ки пеш аз ин аз неку бад кардаанд ва ҳар

إِنَّا جَعَلْنَا فِي آعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى
الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَوَّبَى
الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ
كَرِيمٍ ﴿١١﴾

إِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا
وَءِآثَرَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي
إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 6\564

чизҳоеро, ки боқӣ гузоштанд,
баъди маргашон аз корҳои
хуб, монанди фарзанди
солеҳ, илми нофеъ ва
садақаи ҷория ва аз корҳои
бад, монанди ширку исён
менависем ва ҳар чизро
дар Китоби мубин (Лавҳи
Маҳфуз) шумор кардаем.⁽¹⁾

13. Достони мардуми он деҳаро
бар онҳо биёвар, он гоҳ ки
фиристодағони Аллоҳ ба сӯи
онҳо омаданд.

وَأَضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ
جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Нахуст ду танро аз
фиристодағони худ барои
даъват ба сӯи имон ба
наздашон фиристодем,
пас онҳо дурӯғгӯяшон
бароварданд, пас он ду
шахсро бо саввумин шахс
пурзӯрашон кардем ва
гуфтанд: «Ҳароина, мо ба сӯи
шумо фиристода шудаем».

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا
بِثَالِكِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Мардуми он деҳа гуфтанд:
«Шумо инсонҳое монанди мо
ҳастед ва Аллоҳи меҳрубон
ҳеч чиз нафиристодааст ва
шумо дурӯғ мегӯед».

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

16. Фиристодағони Аллоҳ
гуфтанд: «Ҳароина,
Парвардигори мо медонад,
ки мо ба сӯи шумо
фиристода шудаем.

قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا لِنَا إِلَيْكُمُ الْمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Ва бар ўҳдаи мо ҷуз паём расонидани ошкор ҳеч чиз дигаре нест»⁽¹⁾.
18. Мардуми деҳа гуфтанд: «Ба таҳқиқ, Мо шуморо ба Фоли бад гирифтаем. Агар бас накунед, хатман, сангсоратон хоҳем кард ва шуморо аз мо шиканҷае сахт хоҳад расид».
19. Фиристодағони Аллоҳ гуфтанд: « Фоли бади шумо бо худи шумост. Оё агар пандатон диҳанд, ки салоҳи шумо дар он мебошад, ба мо чунин мегӯед? Балки, мардуми аз ҳад гузашта ҳастед!»⁽²⁾
20. Марде аз ҷои дуртарини он шаҳр давон – давон омаду гуфт: «Эй қавми ман, ба ин расулон пайравӣ кунед!»⁽³⁾
21. Касонеро пайравӣ кунед, ки аз шумо музде наметалабанд ва худ мардуми ҳидоятёфтаанд!»⁽⁴⁾
22. Чаро Аллоҳеро, ки маро офаридааст ва ба назди Ё бозгардонда мешавед, напарастам?

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلِغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾

قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ أَإِن ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَالَّذِي تَرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

(1) Мо шуморо ҳидоят карда наметавонем, ҳидоят танҳо дар дасти Аллоҳ аст
Тафсири Саъдӣ 1\694

(2) Тафсири Бағавӣ 7\13

(3) Ин замоне буд, ки мардуми деҳа қасди куштани расулон карда буданд.

(4) Ин оят баён мекунад бузургии шахсеро, ки даъват ба амри маъруф ва наҳйи аз мункар мекунад

23. Оё ғайри $\bar{u}$ маъбудонеро
ихтиёр кунам, ки агар
Аллоҳи меҳрубон бихоҳад
ба ман зиёне бирасонад,
шафоъаташон маро ҳеҷ
фоида накунад ва маро
натавонанд наҷот дод?
24. Агар чунин маъбудонеро
парастӣш кунам, ҳароина,
дар ин ҳангом ман дар
ғумроҳии ошкор бошам.
25. Ҳароина, ман ба
Парвардигоратон имон
овардам. Пас сухани маро
бишнавед ва маро итоат
кунед.»
26. Пас аз он ки $\bar{u}$ ро ба зулм
куштанд, ба $\bar{u}$ гуфта шуд:
«Ба бихишт дарой!, чун
неъматҳои бихиштро дид»,
гуфт: «Эй кош, қавми ман
медонистанд,⁽¹⁾
27. он чизеро, ки Парвардигори
ман маро ба сабаби имон ба
Аллоҳ ва сабр бар тоъаташ
биёмӯрзид ва дар зумраи
ғиромишудагон даровард».
28. Ва аз он пас баъди
шаҳодаташон бар сари қавми
 $\bar{u}$ ҳеҷ лашкаре аз осмон фуру
нафиристодем. Ва Мо пеш аз
ин низ фиристода набудем.

ءَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً إِن يُرِدِنِ الرَّحْمَنُ
بِضُرٍّ لَّا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾

إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

إِنِّي ءَأَمِنْتُ بِرَبِّكُمْ فَأَسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾

فَقِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

بِمَا عَفَرْتُ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرِمِينَ ﴿٢٧﴾

* وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ
مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾

29. Балки азоби онҳо як бонги сахте буд, ки ногоҳ ҳама бар чой хомӯш ҳалок шуданд.
30. (Аллоҳ меғӯяд:) Эй дарег бар ин бандагон! Ҳеч паёмбаре бар онҳо фиристода нашуд, магар он ки масхарааш карданд.
31. Оё ин масхаракунандагон надидаанд, ки чӣ мардумеро пеш аз онҳо ҳалок кардаем, ки дигар, ҳаргиз ба наздашон ба дунё бознамегарданд?
32. Ва ҳеч касе нест, аз ҳалок шудагон ва дигарон, ки дар рӯзи қиёмат барои ҳисоб назди Мо ҳозираш наоранд.⁽¹⁾
33. Ва замини мурда барои он мушрикони, нишона ва ибратест, ки Мо онро бо фуруд овардани об зинда гардонидем ва донае (ғизое), ки аз он меҳӯранд, берун овардем. Албатта касе, ки замини мурдаро бо набототи зинда гардонид, метавонад халқро баъди мурданаши зинда гардонад.⁽²⁾
34. Ва дар он замин аз хурмо ва ангурзор боғҳо қарор додем ва чашмаҳо равон сохтем,

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَمِدُونَ ﴿٢٩﴾

يَحْضَرُهُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾

الرَّيْرِ وَأَكْثَرَهُمْ كَانُوا أَفْرُونَ
أَنْهَرُ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

وَإِنْ كُلُّ لَمَامٍ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مَحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

وَأَيُّ لَهْمٍ لَّهُمُ الْأَرْضِ الْمَيْتَةَ أَحْيَيْنَاهَا
وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 30\513

(2) Тафсири Табарӣ 20\514

35. то аз меваҳои он ва дастранчи хеш бихӯранд. Ин ҳама аз раҳмати Аллоҳ буд, на аз машаққату қуввати онҳо. Пас чаро ба неъматҳои Аллоҳ сипос намегуянд?
36. Пок аст он Аллоҳе, ки ҳамаи чуфтхоро биёфарид, аз он чи замин мерӯёнад ва аз худашон (нару мода) ва ҳар он чизе, ки онҳо намедонанд. Аллоҳ дар офариниши худ касеро шарик нагирифтааст пас сазовор нест, ки ба ӯ шарик муқаррар карда шавад.⁽¹⁾
37. Ва шаб барояшон низ нишона ва ибрати дигарест, ки Мо рӯзро аз он бармегирем, ногаҳон торики ононро фаро мегирад.
38. Ва офтоб низ барояшон нишона ва ибрати дигарест, ки ба сӯи қароргоҳи хеш раван аст. Ин фармони Аллоҳи пирузманду доност.
39. Ва барои моҳ манзилҳое таъин кардем, ки пас аз тай карданаши онҳоро монанди шоҳаи хушкидаи хурмо борик шавад.

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٥﴾

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَمِمَّا تُثْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَأَيَّةٌ لَهُمْ أَيْلٌ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٢٧﴾

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢٨﴾

وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 20\515

40. Офтобро насазад, ки ба мох расад ва шабро насазад, ки бар рӯз пешӣ гирад ва ҳама аз офтобу маҳтоб ва ситорагон дар фалаке шиноваранд.
41. Ибрати дигаре барои онҳо ин аст, ки ҳароина, Мо фарзандонашонро дар он киштии⁽¹⁾ пуркардашуда аз худашон ва матоъҳояшон савор кардем.
42. Ва барои он мушрикони монанди киштӣ чизе офаридем, ки бар он савор шаванд.
43. Ва агар бихоҳем, ҳамаро ғарқ месозем ва онҳоро ҳеч фарёдрасе набошад ва наҷот дода намешаванд,
44. магар ин ки раҳмати Мо ба додашон бирасад ва онҳоро ғарқ накунем ва то муддате баҳрамандашон созем, ки аз камбудихои худ бозгарданд⁽²⁾.
45. Ва он гоҳ ки ба он мушрикони гуфта шавад, ки аз он чи дар пеши рӯй доред ё пушти сар доред, битарсед, шояд, ки мавриди раҳмат

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ
سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

وَأَيُّهُمُ أَهْمٌ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ
الْمَسْحُورِ ﴿٤١﴾

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

وَإِنْ نَشَاءُ نُغْرِقُهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْقَدُونَ ﴿٤٣﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

(1) Мурод аз он киштии Нӯҳ алайҳиссалом аст ва инсонҳо аз насли ҳамон касонеанд, ки дар киштии Нӯҳ савор буданд. Тафсири ибни Касир 6\579

(2) Тафсири Саъдӣ 1\696

қарор гиред, вале рӯй
баргардонданд, қабул
накарданд⁽¹⁾.

46. Ва ҳеч ояте аз оятҳои
Парвардигорашон бар
он мушрикони нозил
нашавад, ҷуз он ки аз он рӯй
гардонанд.
47. Ва чун гуфта шавад, барои
кофирон ки аз он чи
Аллоҳ рӯзиятон кардааст,
садақа кунед, кофирон
ба мӯъминон гӯянд: «Оё
касонеро таъом диҳем, ки
агар Аллоҳ мехост, худ
онҳоро таъом меод? Шумо,
кофирон, албатта, дар
гумроҳии ошкор ҳастед».
48. Ва инҳо кофирони мункир
аз ҳақ мегӯянд: «Агар рост
мегӯед, ин ваъда кай хоҳад
буд?»
49. Ин мушрикони интизорӣ
намекашанд, магар як садои
марговарро, ки онҳоро фаро
мегирад дар ҳоле ки беҳабар
аз марг бо якдигар дар
хусумат ҳастанд,
50. Пас дар он вақт мушрикони
наметавонанд васияте кунанд
ва на ба сӯи хонаводаи худ
бозгарданд.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ
وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\20

51. Ва дар сур дамида мешавад
ва онон аз қабрҳо берун
оянд ва шитобон ба сӯи
Парвардигорашон раванд.

وَيُفِيحُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾

52. Мункирони рӯзи қиёмат
мегӯянд: «Вой бар мо, чӣ
касе моро аз хобҳоямон
барангехт? Ин ҳамон ваъдаи
Аллоҳи меҳрубон аст ва
паёмбарон рост гуфта
буданд!»

قَالُوا يَا بَنِي آدَمَ إِنَّا فَتَنَّاكُم مِّن مَّرْقَدٍ تَأْخُذُونَ
وَعَدَّ الرَّحْمَنُ وُصْدَقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٥٢﴾

53. Он ҷуз як бонги даҳшатнок
нахоҳад буд, пас онгоҳ онҳо
ҳама барои ҳисобу ҷазо дар
пешгоҳамон гирд оварда
мешаванд.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ
جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

54. Он рӯз ба ҳеч кас ситам
намешавад. Ва ҷуз монанди
коре, ки кардаед, подош
намебинед.

فَالْيَوْمَ لَا تَنْظُرُهُمْ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا يُحْزَنُ
لِأَلْمَامِكُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Албатта, биҳиштиён он
рӯз ба шодмонӣ машғул
бошанд.

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾

56. Онҳо ва ҳамсаронашон
дар сояҳое бар тахтҳо така
задаанд.

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرْبَابِكِ
مُتَّكِنُونَ ﴿٥٦﴾

57. Дар он ҷо ҳар мева ва ҳар
чизи дигар, ки бихоҳанд,
фароҳам аст.

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾

58. Ба онҳо гуфта мешавад:
салом бар шумо бод,
ин суҳанест аз ҷониби
Парвардигори меҳрубон.

سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

59. Ва гуфта мешавад; эй гунаҳкорон, имрӯз аз мӯъминон чудо шавед!
60. Эй фарзандони Одам, оё бо воситаи паёмбаронам бо шумо паймон набастам, ки шайтонро напарастед ва ӯро итоғат мақунед, ҳароина, ӯ душмани ошкори шумост?
61. Ва шуморо фармон додам, ки Маро бипарастед, ки роҳи рост ин аст.
62. Ва ҳамоно шайтон гӯруҳи бисёреро аз шумо гумроҳ кард. Пас оё ба ақл дарнамеёфтед?
63. Ин аст он ҷаҳаннаме, ки ба шумо дар дунё ваъда дода шуда буд, вале шумо онро дурӯғ мебаровардед.⁽¹⁾
64. Имрӯз ба сазои куфре, ки меварзидед, дар он дохил шавед?
65. Имрӯз бар даҳонҳояшон мӯҳр мениҳем, ки сухан гуфта наметавонанд. Ва аз он корҳое, ки мекарданд, дастҳояшон бо Мо сухан мегӯяд ва пойҳояшон бар он гувоҳӣ медиҳад.

وَأَمْتَرُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمَجْرُمُونَ ﴿٥٩﴾

* أَلَمْ أَعْهَدَ إِلَيْكُمْ بَنِيَّ إِدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾

وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

هَذَا يَوْمَ جَهَنَّمَ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

أَصَلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

الْيَوْمَ نَخْتُمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَنُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَشْهَدُ أَرْجُلَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

66. Агар бихоҳем
чашмонашонро кӯр
мекунем. Пас, шитобон
роҳ пеш гиранд. Аммо
куҷоро тавонанд дид, дар
ҳоле, ки чашмҳояшон кӯр
гаштааст?⁽¹⁾
67. Ва агар бихоҳем, онҳоро
бар ҷояшон масх (табдил ба
хайвон ё сурати бадшакл ё
берӯҳ) кунем, ки на тавоне
дошта бошанд, ки пеш
қадам бардоранд ва на ақиб
бозмегарданд.
68. Ҳар киро умри дароз диҳем,
дар офариниш ўро дигаргун⁽²⁾
кунем. Чаро оқилона
намеандешанд? Пас, он
Зоте, ки чунин қудрат дорад,
албатта қодир аст онҳоро
дубора зинда гардонад.
69. Ба ū (Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам) шеър
наомӯхтем ва шеър лоиқи ū
нест. Он, ҷуз Қуръони ошкор
чизи дигаре намебошад.
70. Ва то ҳар касро, ки зинда дил
бошад бим диҳад ва сухани
ҳақ⁽³⁾ бар кофирон собит
шавад.

وَلَوْ شَاءَ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الْبَصِيرَ فَأَنَّى يَبصُرُونَ ﴿٦٦﴾

وَلَوْ شَاءَ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ
فَمَا اسْتَبَقُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا
يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا
ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

يُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقُّ الْقَوْلَ عَلَى
الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\25

(2) Яъне, дар пиронсоли ақлу чисмаш нотавон гардад.

(3) Яъне, фармони азоб.

71. Оё бо нигоҳи ибрат
надидаанд, ки бо дастони
хеш барои онҳо чорпоёнро
аз нестӣ офаридем ва акнун
инсонҳо молики онҳо
хастанд?
72. Ва он чорпоёнро барояшон
ром кардем. Бар баъзе аз
онҳо савор мешаванд. Ва
гӯшти баъзеро мехӯранд.
73. Ва барои он одамҳо дар
он чорпоён фоидаҳост ва
ошомиданиҳост. Чаро шукр
намегӯянд?
74. Ва ба ҷои Аллоҳ ба он умед
маъбудоне ихтиёр кардаанд,
ки ёриашон кунанд.
75. Он маъбудҳои дурӯғинро
қудрати он нест, ки ба
ёриашон бархезанд, вале
ин бутпарастон монанди
лашқаре ба хидматашон⁽¹⁾
омода ҳастанд.
76. Суханашон⁽²⁾ туро эй Расул
андӯхгин насозад. Албатта,
Мо ҳар чиро, ки пинҳон
медоранд ё ошкор месозанд,
медонем.
77. Оё он инсони мункири рӯзи
қиёмат надидааст, ки Мо
ӯро аз нутфае офаридаем,

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِن مَّاعِمَاتٍ أُيُدِينَآ
أَعْمَاءَ لَهُمْ لَهَا مَلَائِكَةٌ ۝٧١

وَدَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا
يَأْكُلُونَ ۝٧٢

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا
يَشْكُرُونَ ۝٧٣

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ ءَالِهَةً لَّعَلَّهُم
يُنصَرُونَ ۝٧٤

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ
مُّحَضَّرُونَ ۝٧٥

فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يَسِرُونَ وَمَا
يُعْلَنُونَ ۝٧٦

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَنُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن نُّطْفَةٍ
فَإِنَّا هُوَ حَصِيءٌ مُّبِينٌ ۝٧٧

(1) Яъне, маъбудони дурӯғин.

(2) Куфру масхара карданашон туро ғамгин насозад

пас ū ситезаҷӯи ошкор
шудааст?

78. Ва барои Мо масале зад ва
офариниши худро фаромӯш
карда гуфт: « Чӣ касе ин
устухонҳои пӯсидаро дубора
зинда мекунад»?

79. Бигӯ барои ū: «Зоте
онҳоро зинда мекунад,
ки дар оғоз онҳоро
офаридааст ва Ū ба ҳар
офаринише доност.

80. Он Аллоҳе, ки аз дарахти
сабз бароятон оташ падида
овард ва шумо аз он оташ
меафрӯсед. Инчунин Аллоҳ
қодир аст, ки мурдагонро
аз қабрҳояшон зинда берун
орад.⁽¹⁾

81. Оё касе, ки осмонҳоро
заминро офаридааст,
наметавонад монанди
онҳоро дубора биёфаринад?
Оре, метавонад, ки Ū
офаринандаи ҳамаи
маҳлуқот аст ва ба ҳар чӣ
офарид ва меофарад,
доност!⁽²⁾

82. Чун бихоҳад чизеро
биёфарад, ҳароина,
фармонаш ин аст, ки мегӯяд:

وَصَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَنْ
يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا
فَإِذَا أَنشَأْتُم مِّنْهُ تُوفِدُونَ ﴿٨٠﴾

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ
الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

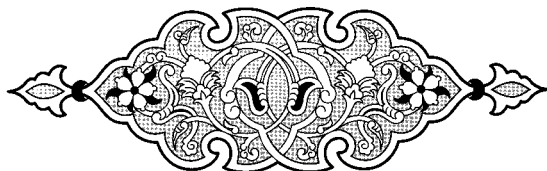
(1) Тафсири Саъдӣ 1\699

(2) Тафсири Бағавӣ 7\29

«Мавчуд шав!» Пас, мавчуд мешавад.

83. Пок аст он Аллоҳе, ки малакути (моликияти ҳокимият) ҳар чизе ба дасти Ўст ва ҳама ба сӯи Ў барои ҳисобу ҷазо бозгардонда мешавад!

فَسَبِّحْ حَانَ الَّذِي بِيَدَيْهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Сураи Соффот (Фариштагони сафбаста)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 182 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшандаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба он фариштагоне,
ки барои ибодаташ саф
бастаанд,
2. пас савганд ба он
фариштагон, ки абрҳоро ба
амри Аллоҳ сахт меронанд.
3. Ва савганд ба он
фариштагоне, ки зикри
Аллоҳро меҳонанд.
4. Ҳароина эй одамон, маъбуди
шумо, Аллоҳи яктост, ки
шарик надорад. Пас Ёро
ибодат ва итоъат кунед.⁽¹⁾
5. Парвардигори осмонҳову
замин аст ва ҳар чӣ
дар миёни онҳост. Ва
Парвардигори машриқхост!
6. Ҳароина, Мо осмони
дунёро оростаем ба зиннати
ситорагон.
7. Ва осмонро ба ситорагон аз
ҳар шайтони саркаш ниғаҳ
доштем.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّافَّاتِ صَفًا ۝١

فَالرَّجَرَاتِ رجًا ۝٢

فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ۝٣

إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ۝٤

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ
المشرقِ ۝٥

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكُوَكِبِ ۝٦

وَحَفِظْنَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ۝٧

(1) Аллоҳ таъоло ба чизе аз махлуқоташ хоҳад қасам меҳӯрад. Аммо барои халқаш чоиз нест қасам хӯрдан, магар ба номи Аллоҳ, пас қасам хӯрдан ба номи ғайри Аллоҳ ширк аст.

8. То натавонанд шайтонҳо, ки бирасанд ба “Малау-лаъло” (яъне, ба осмонҳо ва ба фариштагоне, ки дар он ҷо мебошанд, то бишнаванд суханеро, ки Аллоҳ ба онҳо ваҳй мекунад). Ва аз ҳар сӯй андохта шаванд бо ситорае (шӯълае).
9. То шайтонҳо ронда шаванд аз осмон ва барои онҳост дар охираат азоби доими аламовар.
10. Магар он шайтон, ки ногаҳон пораи хабареро бирабояд ва он сухане мебошад, ки мешунавад ӯро аз осмон, пас онро ба шайтони поёнӣ медиҳад ва он ба дигаре, ки аз ӯ поёнтар аст медиҳад ва мумкин аст, ки шӯълае ӯро дарк кунад ва сӯзонад ва мумкин аст, ки ба қазо қадари Аллоҳ шӯъла онро дарк накунаду насӯзонад, пас он каломро шайтоне ба коҳине⁽¹⁾ мерасонад ва дар он сад дуруғи дигар изофа мекунад⁽²⁾.
11. Пас, эй Паёмбар аз кофироне, ки аз нав зинда шуданро инкор мекунанд

لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْمَى وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾

دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾

إِلَّا مَنْ حَظَّفَ الْمُنْظَفَةَ فَاتَّبَعَهُ سَهَابٌ نَاقِبٌ ﴿١٠﴾

فَأَسْتَفِيهِمْ أَهْمُ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

(1) Касе, ки даъвои хабари ғайб мекунад.

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 700

бипурс, ки офариниши онҳо
душвортар аст ё он чи Мо
офаридаем. Ҳароина, Мо
падарашон Одамро аз гили
часпанда офаридаем.

12. Балки ту эй Паёмбар
таъаччуб мекуни аз дӯруғ
бароварданашон ва мункир
шуданашон баъсро⁽¹⁾ ва
ачибтар ин аст, ки онҳо
туро истехзо ва суханҳоятро
масхара мекунанд.
13. Ва чун онҳоро хотиррасон
карда панд дода шавад
он чизеро ки фаромӯш
кардаанд ё ғофил мондаанд,
пандро наменпазиранд.
14. Ва чун мӯъчизаеро бубинанд,
ки далолат ба паёмбарии ту
мекунад, онро ба масхара
мегиранд.
15. Ва гӯянд: «Ин чизе, ки ту
овардай чуз ҷодуи ошкоре
нест,
16. оё вақте ки мо мурдем
ва хоку устухони пӯсида
шудем, боз аз нав зинда
хоҳем шуд?
17. Оё падарони гузаштаи мо
низ зинда хоҳанд шуд?
18. Бигӯ барояшон эй Паёмбар:
«Оре ҳамаи шумо зинда

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

وَإِذَا ذُكِرُوا لِآيَاتِكُمْ كُرُوا ﴿١٣﴾

وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ ﴿١٤﴾

وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

إِنَّا لَمُبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾

أَوَءَابَاءُنَا أَلْأَوْلُونَ ﴿١٧﴾

قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾

(1) Аз нав зинда шудани баъд аз мурдан.

мешавед, дар ҳоле ки хору бечора хоҳед буд!»

19. Пас албатта аз нав зинда шудан ба як садои марғбор аст. Пас онҳо бармехезанд аз қабрҳояшон ва мебинанд аҳволи қиёматро.⁽¹⁾
20. Ва мегӯянд: «Халокӣ бар мо, ин ҳамон рӯзи ҳисоб ва ҷазост!»
21. Гуфта шавад ба онҳо: Ин ҳамон рӯзи доварӣ ҳаст, ки дар дунё дурӯғаш мепиндоштед.
22. Гуфта шавад ба фариштагон: Ҷамъ кунед онҳоеро, ки ба Аллоҳ кофир шуданд ҳамроҳ бо ҳаммаслакони худ ва ҳамроҳ бо он чи мепарастиданд,
23. ба ҷои Аллоҳи якто, пас биронед онҳоро, рондане дурушт сӯй ҷаҳаннам.
24. Ва онро пеш аз расидан сӯи ҷаҳаннам ниғаҳ доред, ҳамано бояд, ки пурсучӯ шаванд⁽²⁾.
25. Ба онҳо сахт гуфта шавад: «Шуморо чи шуд, ки ҳамдигарро ёрӣ намекунед?»

فَاتْمَاهِي زَجْرَةً وَجِدَةً فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾

وَقَالُوا لَيْدِيَلْنَا هَذَا يَوْمُ الْيَوْمِ الَّذِينَ ﴿٢٠﴾

هَذَا يَوْمَ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

* أَحْسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

وَقِفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾

مَا لَكُمْ لَا تَنْتَصِرُونَ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\37

(2) Яъне, аз корҳо ва гуфторҳои ботиле, ки дар дунё мекарданд. Тафсири Саъдӣ 1/701

26. Балки, имрӯз онҳо
ба амри Аллоҳ
таслимшавандагонанд ва
дар қиёмат барои худ чорае
андеша натавонанд.

بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَسْمِعُونَ ﴿٦٦﴾

27. Ва он гоҳ кофирон рӯй
ба якдигар кунанд ва аз
ҳамдигар маломаткунон
бипурсанд.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٧﴾

28. Пайравон ба пешвоёни
худ гӯянд: «Албатта шумо
будед, ки моро гумроҳ
мекардед, ва аз ҷониби дину
шариғат пеши мо меомадед
ва амрҳои динро ба мо
нодуруст нишон медодед ва
моро аз дин мегурезонидед
ва ботилро барои мо зиннат
медодед.⁽¹⁾

قَالُوا لَئِن كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٦٨﴾

29. Пешвоён ба пайравон гӯянд:
«На, чунин нест, балки
камбудӣ аз худатон буд,
дилҳоятон имонро инкор
мекард ва куфру исёнро
қабул мекард.⁽²⁾

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٩﴾

30. Моро бар шумо ҳеч
ғолибияте набуд, ки шуморо
аз имон боздорем. Балки
шумо эй мушрикони худ
мардумоне нофармону
таҷовузкор будед.

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّنْ سُلْطٰنٍ ۖ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا
طٰغِينَ ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/38

(2) Тафсири ибни Касир 7\11

31. Пас гуфтаи
Парвардигорамон бар мо
вочиб шуд. Ҳамоно мову
шумо бояд бичашем азобро
ба сабаби гуноҳое, ки дар
дунё кардаем.⁽¹⁾
32. Пас мо шуморо аз роҳи
Аллоҳ ва имони ба Ё
гумроҳ кардем ҳамоно худ
аз ин пеш гумроҳ будем,
пас ҳалокати мо ба сабаби
куфрамон буд ва шуморо
бо ҳамроҳамон ҳалок
кардем.
33. Пас, ҳароина, дар рӯзи
қиёмат ҳама дар азоб
шариканд. Чунон ки дар
дунё дар нофармонии Аллоҳ
шарик буданд.⁽²⁾
34. Мо бо касоне, ки дар
дунё тоъати Аллохро
ба ҷой наоварда, гуноҳ
карданд, чунин рафтор
мекунем⁽³⁾.
35. Зеро онҳо буданд, ки
чун калимаи «Ла илоҳа
иллаллоҳ»⁽⁴⁾ ба онҳо
гуфта мешуд, такаббур
мекарданд.

فَحَقَّقْنَا قَوْلَ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غُورِينَ ﴿٣٢﴾

فِي أَنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 / 33

(2) Тафсири Саъдӣ 1\702

(3) Яъне, онҳоро азоби дарднок мечашонем.

(4) Яъне, даъват карда мешуданд ба маъбудии ягона, ки ба чуз Ё касе ва чизе сазовори парастииш шуда наметавонад, такаббур мекарданд.

36. Ва мегуфтанд: «Оё ба
хотири шоъири девонае⁽¹⁾
маъбудонамонро тарк
кунем?»»
37. Дурӯғ гуфтанд. На,
Муҳаммад чунин нест, чунон
ки онҳо ӯро сифат карданд,
балки ӯ Қуръон ва тавҳидро
овард ва паёмбарони
пеширо аз он чи аз
шарияти Аллоҳ хабар дода
буданд, тасдиқ намуд.⁽²⁾
38. Ҳароина, шумо эй мушрикони
ба сабаби куфратон азоби
дардоварро, ҳатман, хоҳед
чашид!
39. Ва ҷазо дода намешавед дар
охират, магар мувофиқи
гуноҳоне, ки дар дунё
кардаед.
40. Магар бандагони мухлиси
Аллоҳ,⁽³⁾ ки ибодаташро
барояш холис сохтаанд
41. Барои онҳо дар ҷаннат ризқи
муайяне аст, ки ҳамеша
бардавом аст.
42. Ризқу рӯзиашон аз меваҳои
ҳархела ва онҳо гиромӣ
шудагонанд,

وَيَقُولُونَ أَيُّنَّا أَتَارِكُوا إِلَهِنَّا لِشَاعِرٍ
بِجَنُونٍ ﴿٣٦﴾

بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾

وَمَا تُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٤٠﴾

أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾

فَوَاكِهِ وَهُمْ فِيكُمْ مَكْرُومُونَ ﴿٤٢﴾

(1) Яъне, Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Тафсири Бағавӣ 7/ 39

(2) Тафсири Саъдӣ 1\702

(3) Яъне, аҳли тавҳид. Онҳоеро, ки холис сохтааст ба раҳмати ҳудаш, пас онҳо аз азоби дарднок наҷот ёфтагонанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 702

43. дар бихиштҳои пур аз нозу
неъмат,
44. бар тахтхое⁽¹⁾ дар рӯ ба рӯи
якдигар (нишастаанд).
45. Ва барои онон чоме аз
чашмаи гуворо миёнашон
гардонида мешавад,
46. сафед асту нӯшандагонашро
лаззатбахш,
47. на дар он шароб ақл пӯшида
шавад ва на онҳо аз он шароб
маст шаванд.⁽²⁾
48. Ва дар наздашон занони
фаррохчашм ҳастанд, ки
танҳо ба шавҳарони худ
назар доранд ва ғайри
онҳоро намехоҳанд.
49. гуё ки хурони бихишт,
дар сафедӣ монанди
тухмҳои пӯшидашудае
ҳастанд. (Ин ба хотири
зебӣ ва сафоӣ онҳост ва
рангҳояшон зеботарин ва
дурахшандатарин рангҳост)⁽³⁾
50. Дар ҷаннат рӯ ба якдигар
кунанд ва аз ҳамдигар
мекурсанд, ки дар дунё чӣ
қадар машаққатҳо кашида
буданд ва дар баробари он

فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾

بِضَمَاءٍ لَّدَى اللَّشْرِبِينَ ﴿٤٦﴾

لَا فِيهَا عَمَلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٤٧﴾

وَعِنْدَهُمْ قَصْرَاتُ الْطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكُونٌ ﴿٤٩﴾

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾

(1) Яъне, нишастгоҳҳои баланду зебо. Тафсири Саъдӣ 1/702

(2) Ибни Касир меғӯяд: «Саҳеҳтарин қавл, қавли Мучоҳид аст, ки мурад аз (ғавл) дарди шикам мебошад»

(3) Тафсири Саъдӣ 1/702

Аллоҳ ба онҳо ҷаннатро арзонӣ кардааст. Ва ин намоёнгари айшу ишрати комили онҳо дар бихишт аст.⁽¹⁾

51. Яке аз ҷаннатихо гӯяд: «Маро дар дунё ҳамнишини кофире буд,
52. ки ба ман меғуфт: «Оё ту аз гурӯҳи онҳое ҳастӣ, ки рӯзи баъсро тасдиқ мекунад?»
53. Оё он гоҳ, ки мурдему хоку устухон шудем, зинда мешавему ҷазоямон медиҳанд?»
54. Гӯяд ин мӯъмини ҷаннатӣ ба шариконаш: Оё шумо мебинед бошишгоҳи он ҳамнишини манро?
55. Пас худаш аз боло бингарист ва ўро⁽²⁾ дар миёни оташи дӯзах дид.
56. Гӯяд мӯъмин ба он мункири баъс: «Ба Аллоҳ савганд, наздик буд, ки маро ба ҳалокат афканӣ.
57. Ва агар неъматӣ (роҳнамоии) Парвардигорам намебуд, ман низ ҳамроҳи ту дар азоб мебудам.

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

أَيَّ دَأْمِنَّا وَكِنَّا إِنَّا وَاعظّمَاءُ نَا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾

قَالَ هَلْ أُنَبِّئُكَ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

فَأَطَّلَعَ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾

قَالَ تَلَّوْا لَهُ إِن كُنتَ لَتَرْدِينِ ﴿٥٦﴾

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\15

(2) Он ҳамнишини кофирро. Тафсири Бағавӣ 7/ 41

58. Оё мо баъд аз даромаданамон ба ҷаннат дар ҳақиқат ҷовидон мемонем, пас моро марге нест?,
59. ҷуз он марги нахустин дар дунё? Ва баъди даромаданамон ба ҷаннат дигар моро азоб намекунад!?
60. Ҳароина, ин аст комёбии бузург!⁽¹⁾
61. Барои ҷунин неъмат ва подоши бузург, бояд амалкунандагон дар дунё амал кунанд, то бирасанд ба он дар охират.
62. Оё барои пазирои ин хама неъматҳои бихишти ҷовидонӣ беҳтар аст ё дарахти заққум (дарахтест бадбӯ ва талх дар ҷаҳаннам)?⁽²⁾
63. Ҳамонро Мо он дарахтро барои уқубати ситамкорон падида овардаем.⁽³⁾
64. Ҳамонро дарахтест, ки аз қаҳри ҷаҳаннам мерӯяд

أَفَتَأْتِحُ بِمَسِيئِينَ ﴿٥٨﴾

إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾

إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

لِيَسْئَلِ هَذَا أَفَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾

أَذَلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 51

(2) Тафсири Бағавӣ 7/ 42

(3) Ё, ки мо онро танҳо озмуни ситамкорон қарор кардаем, ки вучуди онро дар дунё инкор мекунанд. Баъди нузули ин оят кофирон гуфтанд: Дар дӯзах чи тавр дарахт мерӯяд, оё оташ онро намесӯзонад. Тафсири Табарӣ 21/ 53

65. мевааш зиштрӯй монанди сари шайётин аст,
66. пас дӯзахиён аз он мехӯранд ва шикам пур месозанд.
67. Баъд аз болои он, ҳаройина омезае аз оби сӯзон менӯшанд (яъне, баъди хӯрдани меваи Заққум аз болои он маҷбуран оби ифлосу сӯзоне нӯшониди мешаванд).⁽¹⁾
68. Сипас бозгашташон, албатта ба қаҳаннам аст.
69. Ҳаройина, онҳо падарони худро пеш аз худ гумроҳ ва мушрик ёфтанд.
70. Пас онҳо ба дунболи падаронашон шитобон ронда мешаванд.
71. Ва ба таҳқиқ пеш аз қавмат эй Паёмбар бештари пешиниён гумроҳ буданд.
72. Ва ҳамоно Мо расулони бимдихандае дар миёнашон фиристодем, пас кофир шуданд.
73. Пас, бингар (тааммул кун), ки саранҷоми он бимёфтагон чӣ гуна буд? Ҳамоно ҳама кофир шуданд, пас азоб

طَلَعَهَا كَأَنَّ رُءُوسَ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾

فَأَنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا فَصَالُونَ مِنْهَا الْبُظُورَ ﴿٦٦﴾

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا شَوَابًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

ثُمَّ إِنَّ مَرَجِعَهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

إِنَّهُمْ الْقَوَاءُ أَبَاءَهُمْ ضَالِينَ ﴿٦٩﴾

فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يُرْعَوُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَقَدْ صَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنذِرِينَ ﴿٧٢﴾

فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَتْ عَقِبَةُ الْمُنذِرِينَ ﴿٧٣﴾

карда шуданд ва барои мардум ибрате шуданд.⁽¹⁾

74. Ҷуз бандагони мухлиси Аллоҳ, ки онҳоро ба сӯи имон ва тавҳид барои худаш холис гардондааст! Пас онҳо начот ёфтагонанд.⁽²⁾

75. Ва ҳамоно паёмбарамон Нӯҳ моро нидо кард то ўро пирӯзӣ бар қавмаш диҳем, пас Мо хуб қабулкунандаи дуъоем.

76. Ў ва мӯъминони ҳамроҳашро аз озори мушрикони ва аз ғарқ шудан ва тӯфони бузург начот додем.⁽³⁾

77. Ва танҳо фарзандони ўро баъди ғарқшудани қавмаш боқӣ гузоштем.

78. Ва барои ў дар миёни наслҳои баъдина номи неке боқӣ гузоштем.

79. Салом ва эминӣ бар Нӯҳ бод дар миёни ҷаҳониён⁽⁴⁾.

80. Ҳароина, Мо ин гуна некӯкоронро мисли подоши Нӯҳ подош медиҳем.

إِلْعَابِ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿٧٤﴾

وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُوْنَ ﴿٧٥﴾

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ مِنْ الْعُرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِيْنَ ﴿٧٧﴾

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 57

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 58

(3) Яъне, аз ғарқ шудан. Тафсири Бағавӣ 7/ 43

(4) Яъне, ҳамеша бар ў санои нек мегӯянд ва барои ў дуъо карда ва дуруду раҳмат мефиристанд ва аз бадӣ ёд кардан ҳамеша дур мебошанд. Тафсири Бағавӣ 7 \ 44

81. Ҳароина, Нӯҳ аз бандагони содиқ ва амалкунанда ба амрҳои Аллоҳ буд.
82. Сипас дигаронро дурӯғбаровардагонро бо тӯфон ғарқ сохтем. Ҳеҷ касе аз онҳо боқӣ намонд.
83. Ҳароина, Иброҳим аз пайравон ва миллати Нӯҳ буд.
84. Он гоҳ ки бо дили холи аз эътиқодҳои ботил ва ахлоқи бад рӯй ба сӯи Парвардигораш овард.
85. Чун ба падараш ва қавмаш гуфт: Чиро мепарастед?
86. Оё ба ҷои Аллоҳи якто маъбуди дурӯғинро мехоҳед ва парастии Аллоҳи ягонро тарк мекунед?
87. Пас ба Парвардигори ҷаҳониён чӣ гумон доред?⁽¹⁾»
88. Пас Иброҳим нигоҳе ба ситорагон кард, то узре пазирад, ки ҳамроҳи қавмаш ба идғоҳашон наравад.
89. Пас гуфт: «Ҳароина, ман беморам.
90. Пас аз ӯ рӯй гардониданд ва бозгаштаанд.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِيْنَ ﴿٨٢﴾

﴿٨٣﴾ وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لِبَرْهِيْمَ ﴿٨٤﴾

إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ ﴿٨٥﴾

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٦﴾

أَفِيكَاءَ إِلَهَةٍ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٧﴾

فَمَا ظَنُّكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٨﴾

فَنظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٩﴾

فَقَالَ إِنِّي سَقِيْمٌ ﴿٩٠﴾

فَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِيْنَ ﴿٩١﴾

(1) Яъне, гумони шумо барои ҷазо гирифтагони аз Аллоҳ ба сабаби ширкатон чист? Тафсири Табарӣ 21/ 63

91. Пас шитобон ва пинҳон назди бутонашон омад ва (аз тариқи истехзо) гуфт: Чизе аз ин таъомҳое, ки барои шумо пешкаш кардаанд, намехӯред?⁽¹⁾
92. Шуморо чи шудааст, ки сухан намегуяд ва ҷавоб намедихед?
93. Пас мутаваҷҷеҳ шуд бар бутҳо ва мезад онҳоро бо дасти рост: то исбот кунад хато будани ибодати онҳоро.
94. Қавмаш шитобону ғазабнок наздаш омаданд.
95. Гуфт (Иброҳим ба қавмаш): «Оё бутҳоро, ки худ метарошед бо дастонатон, мепарастед ва тарк мекунед ибодати Парвардигоре, ки шуморо халқ кардааст?
96. Ва Аллоҳ офаридааст шуморо ва ҳар чизеро, ки шумо месозед.⁽²⁾
97. Пас вақте ки ҳуччат бар зидди онҳо барпо шуд, роҳи зӯриро пеш гирифта гуфтанд: «Барои Иброҳим биное созед ва ўро дар оташ андозед».

فَرَأَى إِلَى آيَاتِ الْهَيْمَةِ فَقَالَ أَأَنَا أَكُونُ ﴿١١﴾

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿١٢﴾

فَرَأَى عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿١٣﴾

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُونَ ﴿١٤﴾

قَالَ اتَّعْبُدُونَ مَا تَنْجِتُونَ ﴿١٥﴾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

قَالُوا اتَّبُوا اللَّهَ، يُنْزِلْنَا قَالُوا قُوَّةً فِي الْحَجْمِ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/66

(2) Тафсири Бағавӣ 7\45

98. Пас қавми Иброҳим хостанд, барои ӯ мақру ҳилае кунанд. Пас сохтем мушриконро поёнтару мағлубтар. Ва гардонид Аллоҳ ҳилаашонро бар зидди худашон ва оташро барои Иброҳим сард гардонид.⁽¹⁾

99. Ва гуфт Иброҳим: «Ҳароина, ман ба сӯи Парвардигорам аз сарзамини қавми худ баромада ба ҷоe меравам, ки имконият меёбам ибодат кардани Парвардигорамро. Ӯ маро ба сӯи хубиҳои динам ва дунёям роҳнамоӣ хоҳад кард.⁽²⁾

100. Эӣ Парвардигори ман, маро фарзанди солеҳ ато кун!»

101. Пас, ӯро ба писари бурдбор мужда додем.⁽³⁾

102. Пас чун фарзандаш Исмоил ба синне расид, ки бо падари худ қору кӯшиш тавонад кард, гуфт (падар ба писараш): «Эӣ писаракам, ҳароина, дар хоб дидаам, ки туро, бе шубҳа, забҳ мекунам. Бингар, ки ҷӣ меандешӣ» Гуфт (Исмоил)

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَمَّهِينَ ﴿٩٩﴾

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۗ قَالَ يَكْتَابُ أَفْعَلُ مَا تُؤْمَرُ ۗ وَسَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 71

(2) Тафсири Табарӣ 21/ 71

(3) Яъне, Исмоил алайҳиссалом, ки дар калонсолиаш бурдбор мешавад. Тафсири Бағавӣ 7/ 46

«Эй падар, ба ҳар чӣ фармон шудай дар мавриди забҳи ман амал кун, ки агар Аллоҳ бихоҳад, маро аз собирон хоҳӣ ёфт».

103. Чун ҳар ду ба амри Аллоҳ таслим шуданд ва Иброҳим писарашро барои забҳ ба пешонӣ хобонид,

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

104. Мо дар он ҳолати вазнин нидояш кардем: «Эй Иброҳим,

وَوَدَّيْنَهُ أَنْ يَأْتِيَنَّاهُ بِهِ ﴿١٠٤﴾

105. ҳамоно кардӣ он кореро, ки ба он амр шудӣ ва хобатро ба ҳақиқат пайвастӣ». Ва мо, ҳароина, некӯкоронро чунин подош медиҳем. Чунон ки туро подош додем, пас онҳоро аз сахтиҳои дунё ва охират мераҳонем.⁽¹⁾

فَدَّصَدَقَتِ الرُّءْيَا إِنَّا كَذَّاكَ تَجْرِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Албатта, ин мочаро (яъне, фармони Мо ба ту, ки қурбонӣ кунӣ писаратро) озмоиши вазнине буд, ки қуввати имонатро ошкор кард.⁽²⁾

إِنَّ هَذَا هُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

107. Ва Исмоилро бо гӯсфанди⁽³⁾ бузургҷусса бозхаридем.

وَوَدَّيْنَهُ يَذْبَحَ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 78

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 706

(3) Аллоҳ таъоло аз осмон гӯсфанди фарбеҳ ва бузургҷуссаро барои Иброҳим алайҳиссалом фуру фирисгод ва Иброҳим онро дар ивази фарзандаш Исмоил забҳ кард. Тафсири Саъдӣ 1/ 706

108. Ва номи неки Иброҳимро
барои наслҳои баъд боқӣ
гузоштем.
109. Салом⁽¹⁾ аз ҷониби Аллоҳ бар
Иброҳим!
110. Мо некӯкоронро инчунин
подош медиҳем. Чунон ки
Иброҳимро барои итоъат
ва ба ҷо овардани амрамон
подош додем!
111. Ҳароина, ӯ аз бандагони
мӯъмини Мо буд.
112. Ва Иброҳимро ба таваллуди
писараш Исҳоқ, ки паёмбар
ва аз ҷумлаи солеҳон буд
муҷда додем.
113. Ва бар ӯ ва бар Исҳоқ баракат
додем ва аз фарзандонашон
баъзе некӯкор
(фамонбардори Аллоҳ)
ҳастанд ва баъзе ошкоро бар
худ ситам кардаанд, (яъне
кофир шудаанд).⁽²⁾
114. Ва ҳамоно Мо ба Мӯсо
ва Ҳорун паёмбарӣ ва
рисолатро инъом кардем.
115. Он дуру ва мардумашонро
аз ранҷи бузург⁽³⁾ наҷот
бахшидем.

وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

سَلِّمُوا عَلَيَّ إِِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾

وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا
مُحْسِنٌ وَظَلِمٌ لِّنَفْسِهِ مُمْسِيحٌ ﴿١١٣﴾

وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

(1) Мурод аз ин дуъоест: Аз ҳама офатҳо саломат монад ва барояш сано ва ситоиши нек бод. Тафсири Табарӣ 21\91

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 706

(3) Яъне, аз гуломӣ ва ғарқ. Тафсири Табарӣ 21/ 93

116. Ва ононро ёрӣ додем, пас бар
Фиръавн пируз шуда ғалаба
карданд.
117. Ва ба ҳардуяшон Китоби
равшангар (Таврот)⁽¹⁾ додем.
118. Ва ба ҳардуяшон роҳи
ростро⁽²⁾ ҳидоят кардем.
119. Ва номи некашонро дар
наслҳои баъд боқӣ гузоштем.
120. Салом аз ҷониби Аллоҳ бар
Мӯсо ва Ҳорун!
121. Ҳароина, Мо бандагони
некӯкорамонро инчунин
подош медиҳем, чунон ки
Мӯсо ва Ҳорунро подоши
неку додем!
122. Ҳароина, он ду аз бандагони
мӯъмини Мо буданд.
123. Ва ҳароина, бандамон Илёс
аз зумраи паёмбарон буд.
124. Ба мардуми худ ба бани
Исроил гуфт: «Аз Аллоҳ
битарсед ва ба Ӯ чизеро
ширк наёред!
125. Оё Баълро (номи бут)
парастӣш мекунед
ва парастӣши Аллоҳ,
беҳтарини офаринандагонро
тарк мекунед?

وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾

وَأَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٧﴾

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْأَخْرَبِ ﴿١١٩﴾

سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾

إِنَّا كُنَّا ذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

وَإِنِّيَاسَ لِمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَتَدْعُونَ ﴿١٢٤﴾

أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 93

(2) Яъне, дини Ислом, ки тамоми паёмбарон ба ин дин фиристонида шудаанд.

126. Ва Аллохро, ки
Парвардигори
(офаридагори) шумо ва
Парвардигори падарони
пешинаи шумост».
127. Пас, қавмаш Илёсро дурӯғ
бароварданд, пас албатта
Аллоҳ онҳоро рӯзи қиёмат
барои ҳисобу иқоб чамъ
меоварад.
128. Магар бандагони мухлиси
Аллоҳ, ки динашонро
барои Аллоҳ холис
сохтанд, пас ҳамон онҳо
начотёфтагонанд аз азобаш!⁽¹⁾
129. Ва номи неки ӯро дар
наслҳои баъдӣ боқӣ
гузоштем.
130. Салом аз ҷониби Аллоҳ бар
Илёс!
131. Ҳароина, Мо бандагони
некӯкорамонро инчунин
подош (мукофот) медиҳем,
чунон ки Илёсро бар
итоъаткориаш подоши нек
додем!
132. Ҳароина, ӯ аз бандагони
мӯъмини Мо буд.
133. Ва ҳароина, Лутро
ихтиёр кардем, пас ӯро аз
паёмбарон гардонидем.

اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأُولَى ﴿١٢٦﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَنهَمُ لَمُحَضَّرُونَ ﴿١٢٧﴾

إِلْعِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٢٨﴾

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾

سَلَامٌ عَلَىٰ آلِ يَأْسِينَ ﴿١٣٠﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\707

134. Он хангом, ки $\bar{u}$ ва тамоми аҳлашро аз азоб наҷот додем.

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Магар пиразане, ки ҳамсари Лут буд $\bar{u}$ ро бо ҳамроҳи қавмаш ҳалок кардем.⁽¹⁾

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَايِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Сипас қавми кофири боқимондашро ҳалок кардем.

ثُمَّ دَرَّمْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Ва шумо (эй аҳли Макка) гузар мекунед ба чою масканҳои қавми Лут дар вақти субҳ, ки осори азоб дар онҳо мавҷуд аст.

وَأَنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Ва низ шабона гузар мекунед хангоми рафту омаданатон ба $\bar{c}$ и Шом. Оё оқилона намеандешед? Пас битарсед мабодо, ки мусибати онҳо ба сари шумо ҳам наояд.⁽²⁾

وَبِالْأَيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Ва ҳароина, бандаамон Юнусро ихтиёр кардем ва гардонидем $\bar{u}$ ро аз зумраи паёмбарон.

وَأَنَّ يُوسُفَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Онгоҳ, ки бар қавми худ ғазаб карда ба $\bar{c}$ и киштии пурбор гурехт,⁽³⁾

إِذْ أُنقِذَ إِلَى الْفُلِّكَ الْمَسْحُورِينَ ﴿١٤٠﴾

141. Мавҷ аз ҳар тараф киштиро ихота кард. Пас қуръа заданд аҳли кишти то, ки бори

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

(1) Зеро, ки ҳамсари Лут кофира буд. Тафсири Саъдӣ 1/707

(2) Тафсири Табарӣ 21/105

(3) Юнус алайҳиссалом ба қавмаш ғазаб карда аз деҳаш хориҷ шуда ба $\bar{c}$ и кишти, ки пур аз одам ва матоъ буд, гурехт. Тафсири Саъдӣ 1/707

киштиро сабук кунанд ва
киштӣ ғарқ нашавад. Ва
Юнус дар қуръа мағлуб шуд.
Ва ўро ба баҳр партофтанд.⁽¹⁾

142. Пас моҳӣ ўро фуру бурд ва ў
дар ҳоле, ки лоиқи сарзаниш
буд⁽²⁾.

143. Пас агар ибодатҳои
пешинааш ва амалҳои
шоистааш, ки пеш аз воқеъ
шуданаш дар шиками моҳӣ
ва тасбеҳаш намебуд,⁽³⁾

144. албатта то рӯзи қиёмат дар
шиками моҳӣ боқӣ мемонд.

145. Пас дар ҳолати хастагиву
бемориаш Мо ўро аз даҳони
моҳӣ ба замини хушку бе
дарахт партофтем.

146. Ва бар болои сараш ниҳоле
аз навъи кадуе рӯенидем то
дар сояи он баҳра барад.

147. Ва ўро ба пайғамбарӣ ба
ҷамъияти сад ҳазорнафара ва
ё бештар фиристодем.

148. Пас онҳо имон оварданд ва
амал карданд ба он чизе, ки ў
оварда буд, пас то аҷалашон
расидан онҳоро ба ҳаёташон
баҳраманд сохтем.

فَأَلْقَمَهُ الْخُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمَسِيحِينَ ﴿١٤٣﴾

لَلَيْتَ فِي بطنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

* فَنبذناه بالبحرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

فَعَامُوا فَمَتَّعْنَاهُم إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 707

(2) Зеро, ки қавмашро партофта рафт. Тафсири Саъдӣ 1/ 707

(3) Тасбеҳи Юнус алайҳиссалом дар шиками моҳӣ ин буд "Ла илоҳа илло анта субҳонака инний кунту мина-з-золимин" Тафсири Бағавӣ 6/ 70

149. Пас (эй Паёмбар) аз қавмат бипурс: Чй гуна барои Аллоҳ духтаронро ихтиёр карданд, ки худ духтарро барои худ раво намебинед ва барои худ писаронро раво мебинанд?⁽¹⁾

فَأَسْتَفْتِيَهُمُ الرِّبَّكَ الْأَبْنَاتُ وَلَهُمُ الْبُتُونَ ﴿١٤٩﴾

150. Аз онҳо бипурс: Оё вақте ки Мо малоикаро зан меофаридем, онҳо ҳозир буданд?

أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا وَهُمْ سَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Огоҳ бош, ки ҳароина, аз дурӯғгӯияшон аст, ки мегӯянд:

أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ أَفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

152. «Аллоҳ соҳиби фарзанд аст». Ва ҳароина, дурӯғ мегӯянд, зеро мегӯянд чизеро, ки намедонанд.

وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Оё Аллоҳ духтаронро бар писарон ихтиёр кардааст?

أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Шуморо чист? Чй гуна ҳукм мекунед, ки духтарон аз они Аллоҳ ва писарон аз они шумо бошанд. Ҳол он, ки духтаронро шумо барои худ розӣ намешавед.⁽²⁾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Оё намеандешед, ки ҷоиз нест ва ҳам лоиқ нест, ки Аллоҳро фарзанде бошад? Поку бузург аст Аллоҳ аз ин ҳама гуфтаҳо.

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 708

(2) Тафсири Табарӣ 21/ 119

156. Ё бар даъвои дӯруғини худ далели равшане доред?
157. Агар шуморо хуччате аст дар китобе аз назди Аллоҳ, пас китобатонро биёваред. Агар шумо ростгӯй бошед?⁽¹⁾
158. Мушрикони миёни Аллоҳу малоикаҳо хешовандиро муқаррар карданд ва мегуфтанд, ки фариштагон духтарони Аллоҳ ҳастанд ва ҳамоно малоикаҳо медонанд, ки албатта мушрикони рӯзи қиёмат барои азоб ҳозиркардашудагонанд.⁽²⁾
159. Аз он васф, ки кофирон мекунанд, Аллоҳ пок аст,
160. вале бандагони мухлиси Аллоҳ, сифат намекунанд. Ҷуро, магар ба он сифатҳое, ки лоқи бузургии Уст.
161. Пас албатта, шумо эй мушрикони ва бутоне, ки ба ғайри Аллоҳ мепарастед,
162. Ҳаргиз наметавонед касеро бо фитна гумроҳ кунед,
163. магар он касро, ки (ба сӯи қуфру ситамаш) моил бошад ба оташи сӯзони ҷаҳаннам медарояд.⁽³⁾

أَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِينٌ ﴿١٥٦﴾

فَأَنذِرْ بِكَ كُرْحٰنَ كُنُتُمْ صٰدِقِينَ ﴿١٥٧﴾

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسْبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ
الْجَنَّةُ أَنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

إِلَآءِ عِبَادِ اللّٰهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٠﴾

فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

مَا أَنشَأَ عَلَيْهِ بَقٰلَتَيْنِ ﴿١٦٢﴾

إِلَآ مَن هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/120

(2) Тафсири Табарӣ 21/122

(3) Тафсири Саъдӣ 1/708

164. (Гуфтанд фариштаҳо):
«Ва албатта ҳар касе аз мо
ҷое муъайяне дорад дар
осмон.⁽¹⁾
165. Ва албатта, мо дар ибодати
Аллоҳ сафкашандагонем.
166. Ва албатта, мо
тасбеҳгӯяндагонем.⁽²⁾
167. Ва кофирони Макка пеш
аз паёмбарии ту пайваста)
мегуфтанд:
168. Агар назди мо ҳам ба мисли
умматони гузашта китоб⁽³⁾ ва
паёмбаре меомад.
169. Албатта, мо ҳам аз бандагони
ихлосёфтаи Аллоҳ мешудем
ва бе шак парастишамонро
барои Ё ҳолис месохтем
ва дар имонамон содиқ
мебудем.⁽⁴⁾
170. Вале чун бузуртгарини
паёмбарон Муҳаммад
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) ба онҳо китоби
Қуръонро овард, ба он кофир
шуданд. Пас ба зудӣ хоҳанд
донист чи азобе барои онҳост
дар охира⁽⁵⁾.

وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

وَأَنَّا لَتَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾

وَأَنَّا لَتَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

وَإِن كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾

لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾

لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٩﴾

فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/63

(2) Яъне, Аллохро пок мешуморем аз ҳама чизҷо, ки доиқи Ё нест.

(3) Чун Таврот ва Инҷил фиристода мешуд.

(4) Тафсири Саъдӣ 1/708

(5) Тафсири Табарӣ 21/130

171. Ва ба ростӣ калимаи
Мо⁽¹⁾ барои бандагони
фиристодаи Мо аз пеш
дар Лавҳи Маҳфуз содир
шудааст,
172. ки албатта, онҳо дар
дунёву охират нусрат дода
мешаванд.
173. Ва ҳароина, лашкарони
Мо бар душманонашон бо
ҳуччату қувват ғолибанд.⁽²⁾
174. Пас (эй Расул), то муддате аз
он саркашон рӯй гардон, ки
онҳо ҳақро қабул накарданд
ва барояшон мӯҳлат бидеҳ,
ки ҷуз азоби Аллоҳ чизе
боқӣ намондааст.
175. Ва бингар ва муроқиб бош
чӣ азобе ба сарашон ояд. Пас
онҳо низ хоҳанд дид чӣ азоби
Аллоҳ ба сарашон меояд.⁽³⁾
176. Оё азоби Моро эй Паёмбар
ба шитоб металабанд?
177. Пас чун фуруд ояд азоби Мо
ба онҳо, пас чӣ бомдоди баде
хоҳанд дошт.
178. Ва аз онҳо то муддате, ки
азоби Аллоҳ ба сарашон ояд
рӯй бигардон.

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

وَأَنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ ﴿١٧٣﴾

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾

وَأَبْصُرُهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

أَفَعَدَّ إِنَّا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِحِهِمُ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾

(1) Мурод аз ин калима: комёби ва пирӯзӣ аст, ки Аллоҳ таъоло ба паёмбаронаш ваъда додааст.

(2) Тафсири Бағавӣ 7\64

(3) Тафсири Табарӣ 21/ 132

179. Ва бингар, пас зуд аст, ки
мебинанд чӣ азобу хорие ба
сарашон меояд.⁽¹⁾
180. Муназзаҳу пок аст
Парвардигори ту аз ҳар
чӣ ба васфи Ӯ тӯҳматгарон
мегӯянд!
181. Ва салом ва дуруду эминӣ
бод ба тамоми паёмбарон.
182. Ва сипосу ситоиш хос аз они
Аллоҳе аст, ки Парвардигори
ҷаҳониён аст.

وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 133

Сураи Сод

Дар Макка нозил шудааст ва аз 88 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Сод.⁽¹⁾ Аллоҳ савганд ёд мекунад ба Қуръони бузурги соҳиби панд, ки мардум аз бузургии қадри он дар гафлатанд.
2. Балки касоне, ки кофир шуданд дар саркашианд ва аз пазируфтани ҳақ дар ихтилофанд.⁽²⁾
3. Чӣ басо мардумеро, ки пеш аз он мушрикони ба ҳалокат расонидем. Ҳангоми нузули азоб онҳо тавбакунон фарёд бароварданд, вале он замон вақти наҷот набуд.⁽³⁾
4. Ва кофирон дар таъаҷҷуб шуданд аз ин, ки бимдиҳандае аз миёни худашон баромад, ки онҳоро ба сӯи Аллоҳ даъват намояд ва аз азоби ӯ бим намояд. Ва кофирон гуфтанд: «Ин паёмбар нест, балки ҷодугари дурӯғуст.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ۝

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزِّهِمْ شِقَاقٌ ۝

كِرَاهًا لِّمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝
مَنَاصِبٍ ۝

وَيَحِبُّونَ أَنْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ لِيَتَوَكَّلُوا عَلَيْهِمْ وَيَسْتَجِيرُوا بِهِمْ فَكُلٌّ يَجْرِبُنَا فَكُفِّرُوا بِنِجَاتٍ ۝
هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ۝

(1) Дар бораи ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гуфта шуд

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 142

(3) Тафсири Ибни Касир 7 \ 52

5. Оё ҳамаи маъбудонро як маъбуд қарор додааст? Ва ҳароина, он чизе ки ӯ овардааст ин чиз ачибе аст?»
6. Бузургонашон ба роҳи худ рафтанд ва қавми худро ба парастиши маъбудонашон ташвиқ намуда гуфтанд: «Биравед ва ба парастиши маъбудони хеш пойдорӣ кунед, ки ҳароина, ин Паёмбар, даъвате, ки ӯ мекунад чизе аст хосташуда, ки меҳоҳад бар шумо бузург ва бартар бошад.⁽¹⁾
7. Мо ҳаргиз ин чунин сухане, ки ӯ даъват менамояд дар охири оини⁽²⁾ нашунидаем, ин чуз дурӯғ ҳеч чизе нест.
8. Оё аз миёни ҳамаи мо ваҳӣ махсус ба ӯ (Мухаммад) нозил шудааст?» балки онҳо аз ваҳии Ман дар шубҳаанд балки, ин суханро ба он сабаб гуфтаанд, ки ҳанӯз азоби моро начашидаанд. Пас агар азоби Ӯро мечашиданд ба гуфтани ин сухан чуръат намекарданд.⁽³⁾

أَجْعَلُ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ
عَجَابٌ ﴿٥﴾

وَأُطْلِقَ الْمَاءَ مِنْهُمْ أَنْ أَمْسُوا وَأَصْبِرُوا عَلَيَّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمَاءِ الْآخِرَةِ إِنَّ هَذَا إِلَّا
أَخْتَالٌ ﴿٧﴾

أَمْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُرِّقَ فِي سَوَاءٍ مِّنْ
ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدُوُّ فَوَقَّاعِدَابَ ﴿٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\72

(2) Яъне гузаштагои мо ба ин гуна сухан моро даъват накардаанд.

(3) Тафсири Саъдӣ 1\710

9. Оё ҳазинаҳои раҳмати Парвардигори пирӯзманди бахшандаат дар назди онҳост, то ҳар касро, ки бихоҳанд аз он бидиҳанд, ё аз он маҳрум кунанд?⁽¹⁾
10. Оё фармонравии осмонҳову замин ва ҳар чӣ миёни он ду аст, аз онҳо онҳост⁽²⁾? Пас, агар чунин аст бо асбоб ва ҳар василаҳои дигаре ба осмон боло раванд, то ба он чи ки мехоҳанд аз додан ва боздоштан, ҳукм намоянд⁽³⁾.
11. Он ҷо (шаҳри Макка) лашкарест ночиз аз ҷанд гурӯҳи шикастхӯрдаи ҷамъшуда.
12. Пеш аз онҳо қавми Нӯҳ ва Од ва Фиръавн соҳиби қуввати бузург, ки паёмбаронро дурӯғу мебароварданд.
13. Ва низ қавми Самуд ва қавми Лут ва мардуми Айка⁽⁴⁾ аз он ҷамоатҳо буданд, ки паёмбаронро дурӯғ бароварданд.

أَمْ عِنْدَهُ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿١﴾

أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
فَلْيَرْتَفَعُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴿٢﴾

جُنُودًا مَّا هُنَالِكَ مَهْرُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿٣﴾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ
ذُو الْأَوْتَادِ ﴿٤﴾

وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ أُولَئِكَ
الْأَحْزَابُ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\710

(2) Яъне, мушрикони

(3) Тафсири Бағавӣ 7\73

(4) Қавми Шуайб алайҳиссалом

14. Аз онон касе набуд, ки паёмбаронро дурӯғӯ набароварда бошад, пас онҳоро азоби Ман вочиб омад.⁽¹⁾
15. Ва ин мушрикони, агар бар ширки худ пойдор истанд ҷуз бонги саҳти марғборе ингизорӣ надоранд, чунонки онро дигар таваққуфе набошад.
16. Ва гуфтанд ба тариқи масҳараомезӣ: «Эй Парвардигори мо, номаи аъмоли моро пеш аз фаро расидани рӯзи ҳисоб ба дасти мо бидеҳ!»
17. Бар ҳарҷӣ мегӯянд, сабр кун эй Расул ва аз бандаи Мо Довуди соҳиби қувватро ёд овар. Бегумон ӯ бисёр тавбакунанда ва ба хушнудии Аллоҳ рӯҷукунанда буд!⁽²⁾
18. Ҳароина, Мо кӯҳхоро ром кардем, кӯҳҳо дар шомгоҳу бомдодон бо ӯ тасбеҳ мегуфтанд.
19. Ва низ паррандагон бар ӯ гирд меомаданд. Ҳама фармонбари ӯ буданд.

إِنْ كُلُّ إِلَّا كَذَّبَ الرَّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابُ ۝١٤

وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجَدَّةَ مَا لَهَا
مِنْ قَوَارِقِ ۝١٥

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَنَا قِطْعَةً قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ۝١٦

أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَلَا تُكْرِهِنَا نَاذِرُوا رُدَّ الْأَيْدِ
إِنَّهُ أَوَّابٌ ۝١٧

إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحُن بِالْعَشِيِّ
وَالْإشْرَاقِ ۝١٨

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ۝١٩

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 160

(2) Ин ояг барои дилбардорӣ ва тасаллоии Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам аст

20. Фармонравоияшро ба ҳайбат, қувват ва нусрат устуворӣ бахшидем ва ўро ҳикмату фасоҳат дар суҳан ато кардем.
21. Оё эй Расул хабари он шикояткунандагонро шунидаӣ, он гоҳ ки аз девори қаср ба масҷид даромаданд?
22. Ба назди Довуд дохил шуданд. Довуд аз даромадани онҳо тарсид. Гуфтанд: «Матарс, мо ду даъвогар ҳастем, ки яке бар дигаре ситам кардааст. Миёни мо ба дурусти доварӣ кун ва пой аз адолат берун манеҳ ва моро ба роҳи рост ҳидоят кун.
23. Яке аз он ду гуфт: Ҳароина, ин бародари ман аст. Ўро наваду нӯҳ гӯсфанд аст ва маро як гӯсфанд. Мегӯяд: «Онро ҳам ба ман бидеҳ ва дар даъво ва ҳуччати худ бар ман ғолиб омадааст».
24. Довуд гуфт: «Албатта ў, ки гӯсфанди туро аз ту меҳоҳад, то ба гӯсфандҳои хеш бияфзояд, бар ту ситам кардааст ва ҳароина, бисёре аз шарикон бар якдигар ситам мекунанд

وَسَدَدْنَا مَلَكُوهَآ وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْنَا الْخِطَابَ ﴿٢٠﴾

* وَهَلْ آتَاكَ نَجْوَى الْخَضِرِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصِمَانِ يَٰ بَعْضُنَا عَلَىٰ بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بَآلْحَقِّ وَلَا تَسْطِطْ وَآهَدْنَا إِلَىٰ سَوَاءِ الصَّرِيطِ ﴿٢٢﴾

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْمَةً وَآلِي نَجْمَةٍ وَحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجْمِكَ إِلَىٰ نَجْمِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الظَّالِمِآءِ لِيَتَّبِعِيَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّهٗ فَأَسْتَعْفَرَ رَبَّهُ، وَحَزَرَ الْكَاثِرِينَ وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

магар касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд ва инҳо низ андак ҳастанд». Ва Довуд донист, ки ӯро озмудем. Пас, аз Парвардигораш омӯрзиш хост ва ба рукӯъ дарафтоду тавба кард.

25. Пас Мо ин хатояшро⁽¹⁾ бахшидем. Ҳароина, ӯро назди Мо наздики ва мақоми боло ва дар охираат бозгашти неқӯест.

فَغَفَرْنَا لَهُ، وَذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ، عِنْدَنَا لِرِغْفٍ
وَحَسَنَ مَعَابٍ ﴿٢٥﴾

26. Эй Довуд, ҳароина, Мо туро дар замин ҷонишин сохтаем. Пас дар миёни мардум ба дурустӣ доварӣ кун ва аз пайи ҳавои нафс марав, ки туро аз роҳи Аллоҳ гумроҳ месозад. Ҳароина, онон ки аз роҳи Аллоҳ қачрав мешаванд, ба он сабаб, ки рӯзи ҳисобро фаромӯш кардаанд, ба азоби саҳте гирифта мешаванд.⁽²⁾

يٰۤاُدُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ
بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَمَّا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

27. Мо ин осмону замин ва он чиро, ки миёни онҳост, беҳуда наофаридаем. Ин гумони касонест, ки кофир шуданд. Пас, вой бар

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا
ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ
النَّارِ ﴿٢٧﴾

(1) Дар Қуръон чӣ гуна будани хатогии Довуд алайҳиссалом зикр наҷудааст, чун ба зикри он ниёзе нест. Тафсири Саъди 1\711

(2) Дар ин оят тавсия аст барои соҳибони амр, ки бо ҳақ ҳукм намоянд ва аз ҳақ берун наҷаванд, вагарна аз роҳи ҳақ гумроҳ мешаванд.

кофирон, ки рӯзи қиёмат аз азоби оташ бархурдор мешаванд.

28. Оё касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, монанди фасодкунандагон дар замин қарор хоҳем дод? Ё парҳезгоронро чун гуноҳкорон қарор хоҳем дод? Чунин чиз дар ҳикмат ва ҳукми Аллоҳ лоиқ нест, балки мӯъминони парҳезгорро савоб медиҳад ва фасодкорони бадкорро азоб медиҳад.⁽¹⁾

29. Китобе аст пурбаракат, ки онро бар ту эй Расул нозил кардем, то дар оёташ бияндешанд ва ба роҳнамоии он амал намоянд ва хирадмандон бояд аз он панд гиранд.

30. Мо Сулаймонро бар Довуд бахшидем. Чӣ бандаи некӯе буд ва албатта ӯ бисёр ба тоъат ва хушнудии Аллоҳ ручуъкунанда буд.

31. Ба ёд биёвар он гоҳ ки ба ҳангоми аср аспони тезрав, ба ӯ нишон дода шуд.

أَمْ جَعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٣٨﴾

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا فِيهِ
وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٣٩﴾

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ
أَوَّابٌ ﴿٤٠﴾

إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشيِّ الصَّفِيْنَتُ الْجَائِدَةُ ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\712

32. Пас гуфт Сулаймон:
«Ҳароина, ман чунон шефтаи
меҳри аспон шудам, ки
аз зикри Паврвардигорам
беҳабар гаштам, то офтоб
дар пардаи ғуруб пӯшида
шуд, (яъне намози аср қазо
шуд),
33. он аспони нишондодаро
назди ман бозгардонед».
Пас, шуруъ ба даст кашидан
бар соқҳо ва гарданҳои онҳо
кард.⁽¹⁾
34. Мо Сулаймонро озмудем
ва бар тахти ӯ ҷасадеро⁽²⁾
афкандем сипас ӯ рӯй
ба Аллоҳ овард ва тавба
кард.
35. Гуфт: «Эй Парвардигори
ман, маро бибахш ва маро
махсус мулке ато кун ва
пас аз ман касе сазовори
он набошад, ки ҳароина, ту
бисёр бахшояндай».
36. Пас, бодро роми ӯ кардем,
ки ба нармӣ ҳар ҷо, ки
меҳост, ба фармони ӯ
мерафт.

فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى
تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

رُذُوهَا عَلَى فُطُوقٍ مَّسْحًا بِالسُّوقِ
وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا لَّهُ أَنَابٌ ﴿٣٤﴾

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ
مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ
أَصَابَ ﴿٣٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/196

(2) Он ҷасад писарбачаи норасе буд, ки яке аз ҳамсаронаш ба дунё оварда буд. Ин дар он замоне буд, ки ӯ қасам хӯрда буд, ки ба ҳама ҳамсарони худ наздик шавад ва онҳо ҳар якеашон ҷанговаре таваллуд кунанд, то дар роҳи Аллоҳ бичанганд, вале “иншо Аллоҳ” нагуфт. Магар онҳо якеашон писарбачаи норасе таваллуд кард.

37. Ва низ шайтонҳоро, ки ҳам бинокор буданду ҳам ғавос⁽¹⁾ роми $\bar{u}$ кардем.
38. Ва низ гурӯҳе дигарро, ки ҳама баста дар занҷири $\bar{u}$ буданд.
39. Ин мулк ва фармонравоии азим, атои беҳисоби Мост, ба ҳар кас хоҳӣ онро бидеҳ ва хоҳӣ ниғаҳ дор, ки туро дар ин бора ҳисобу китоб карда намешавад.
40. Бегумон барои Сулаймон назди Мо дар охират наздикӣ ва бозгашти неқӯст.
41. Ва эй Расул аз бандаи Мо Аюб ёд кун, он гоҳ, ки Парвардигораширо нидо дод, ки ҳароина, маро шайтон ба ранҷу азоб афкандааст.
42. Пас ба $\bar{u}$ гуфтем: Поятро дар замин бикӯб: Ин обест барои шифо, то ба он шустушӯй кунӣ ва сард аст барои нӯшидан⁽²⁾.
43. Ва ба $\bar{u}$ хонаводааш ва ҳамчанди он аз дигар ёронро аз фарзандону наберагон ато кардем ва ин худ раҳмате аз Мо буд ва барои

وَالشَّيْطَانِ كُلِّ بَنَاءٍ وَعَوَاصٍ ﴿٣٧﴾

وَأَخْرَجَ الْمُقْرَبِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ ﴿٤٠﴾

وَأذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ يَنْصُبْ عَلَيَّ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾

أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا غَمْسَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِهْرَاقَهُ، وَوَسَّطَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذَكَرَىٰ لِأُولَىٰ الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

(1) Яъне фурураванда буданд ба қаъри дарёву баҳрҳо барои берун овардани дурру марҷон

(2) Аюб алайҳиссалом шустушӯй кард ва нӯшид, дар ҳол аз тамоми дардҳои зоҳириву ботинӣ шифо ёфт. Тафсири Ибни Касир 7\74

хирадмандон андарз ва панде бошад.

44. Ва ба ӯ гуфтем: «Дастае аз химчаҳои борикро ба даст гир ва бо он занатро бизан ва савганди хешро машикан⁽¹⁾». Ӯро (Аюбро) бандаи собире ёфтем. Чӣ некӯ бандае буд (Аюб)! Ҳароина, ӯ ба тоъати Парвардигораш бисёр ручӯъкунанда буд.
45. Эй Расул бандагони Моро Иброҳиму Исо ва Яъқуб, ки дорои қудрату тавоноӣ дар тоъат ва дорои биноӣ дар дин буданд, ба некӯӣ ёд кун!
46. Ҳароина, Мо пок сохтем онҳоро барои хислати поке, ки он ёд кардани сарои охират аст. Пас барои дарёфт кардани он сарой итоъати Мо карданд ва мардумро ба сӯи он даъват намуданд.
47. Ва ҳароина, онҳо дар назди Мо баргузидагону неконанд.
48. Ва эй Расул бандагони Моро Исмоил ва Ясаъ ва Зулқифро ба некӯӣ ёд кун, ки ҳама аз зумраи неконанд.

وَحَدِّيدُكَ ضَعْفًا فَأَضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نَقِمَ الْعَبْدَانِ لَهُ وَأَوَّابًا ﴿٤٤﴾

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

وَأَنْهَرْنَا عَنْدَنَا لِمَنِ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

وَأَذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

(1) Муфасссирон мегӯянд: Ҳамсари Аюб алайҳиссалом дар айёми беморӣ ҳамеша ӯро хидмат мекард, як бор дар хидмат кӯтоҳӣ намуд. Аюб алайҳиссалом хашмигин шуд ва савганд ёд кард, чун шифо ёбад ӯро сад тозиёна бизанад. Аллоҳ ӯро амр фармуд; ки дастаи хӯшаҳои хурмо, ки сад шоха дошта бошад, бигирад ва ӯро як зарба бизанад, ба сад зарба баробар мешавад. Тафсири Табарӣ 21 \ 214

49. Ин Қуръон барои ту ва қавмат панде аст ва ҳароина, барои парҳезгорон бозгашти неқӯест;
49. هَذَا ذِكْرٌ وَإِنِّ لِلْمُتَّقِينَ لِحُسْنِ مَقَابٍ ﴿٤٩﴾
50. бихиштҳои ҷовидон, ки дарҳои он ба рӯяшон кушода аст.
50. جَنَّاتٍ عَدْنٍ مَّفْتَحَاتٍ لَّهُمْ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾
51. Дар он ҷо тақя задаанд ва ҳаргуна меваву нӯшиданиҳои бисёре, ки бихоҳанд, металабанд.
51. مُدَكِّكِينَ فِيهَا يُدْعَوْنَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾
52. Ва назди онҳо ҳамсаронест ҳамсол, ки ҷуз ба шавҳарони ҳеш назар надоранд.
52. *وَإِنَّمَا يُدْعَوْنَ مِنْ هَاهُنَا مُطَهَّرِينَ وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتٌ الْظَّرْفِ أُنْتَابٍ ﴿٥٢﴾
53. Ин аст, он чизҳое, ки барои рӯзи ҳисоб ба шумо эй парҳезгорон ваъда додаанд.
53. هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾
54. Ҳароина, ин ризқи Мост барои шумо, ки онро ҳеч поёне нест.
54. إِنَّ هَذَا لِرِزْقِنَا مَالَهُ، مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾
55. Ин (яъне, он чӣ зикр шуд, подоши парҳезгорон) аст. Ва бегумон, барои саркашон, ки дар куфру маъсият аз ҳад гузаштаанд, бадтарин бозгаштҳост.
55. هَذَا أَوْ إِنِّ لِلظَّالِمِينَ لَشَرٌّ مَقَابٍ ﴿٥٥﴾
56. Ва ҷаҳаннам аст ки, дар он ворид мешаванд, пас чӣ бад оромгоҳест, ки барои онҳо омода шудааст.
56. جَهَنَّمَ يَصَلَوْنَهَا فِيئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾
57. Ин азоб оби ҷӯшону чирк ва хунобаи дӯзахиёнро бояд бичашанд ва бинӯшанд.
57. هَذَا فَيْدُوقُهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴿٥٧﴾

58. Ва азобу шиканчаҳое дигар аз ҳар навъ доранд.
59. Ҳангоме ки вориди ҷаҳаннам мешаванд, якдигарро дашном дода ва баъзеашон барои баъзе мегӯянд: Ин гурӯҳе аст, ки бо шумо ба ҷаҳаннам медароянд. Пас ҷавоб медиҳанд: Хушомадашон мабод, ки албатта, онҳо дохил шудагон ба оташ ҳастанд чуноне, ки мо дохил шудаем.
60. Сипас гӯянд пайравон ба сарварон: «Балки, хушомад шуморо мабод. Шумо ин азобро пешопеш барои мо фиристода будед, чӣ бад чойгоҳест»
61. Гӯянд гӯруҳи пайравон: «Эй Парвардигори мо, ҳар кас ин азобро пешопеш барои мо омода кардааст, азобашро дар оташ дучандон афзун кун!»
62. Ва гӯянд дӯзахиён ба ҳамдигар: «Чаро мардонеро, ки бо мо буданд дар дунё ва онҳоро аз зумраи бадкорон мешумурдем, акнун намебинем?»
63. Оё онҳоро ба масхара мегирифтем, воқеъан мо иштибоҳ карда будаем ё ин,

وَأَخْرَجْنَا مِنْ سَكِينِهِمْ أَنْزْلًا ۝٥٨

هَذَا أَفْوَاجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْجَأَ
بِهِمْ أَنَّهُمْ صَالُوا النَّارَ ۝٥٩

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَأَ بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَّمُّوهُ لَنَا
فَيَسِّرْ لِقَرَارٍ ۝٦٠

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرِيدُهُ عَذَابًا
ضَعْفًا فِي النَّارِ ۝٦١

وَقَالُوا مَا لَنَا لَأَنْزَى رَجُلًا لَمْ نَعُدُّهُمْ مِمَّنْ
الْأَشْرَارِ ۝٦٢

أَتَّخَذْنَاهُمْ سِحْرِيًّا أَمْ رَأَيْتَ عَنْهُمْ الْأَبْصَارَ ۝٦٣

ки ҳамроҳи мо дар дузаханд,
лекин аз назарҳо дур
мондаанд?»

64. Албатта, ин гуфтугӯ ва
ҷидоли аҳли ҷаҳаннам бо
яқдигар, қатъан рост аст ва
дар вуқӯи он ҳеҷ шакке
нест.

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿١٤﴾

65. Бигӯ эй Расул ба қавми
худ: «Ҷуз ин нест, ки ман
бимдиҳандае ҳастам, ки
шуморо ба сабаби имон
наоварданатон, аз омадани
азоби Аллоҳ метарсонам
ва ҳеҷ маъбуде ба ҷуз
Аллоҳи яқтои қаҳҳор нест,
ки сазовори парастииш
бошад, балки танҳо Ӯ таъоло
сазовори парастииш аст.⁽¹⁾

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِنَّ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿١٥﴾

66. Ӯ, танҳо Парвардигори
осмонҳову замин ва ҳар
ҷӣ миёни онҳост. Ӯ таъоло
пирӯзманду ғолиб аст, дар
интиқоми душманонаш ва
омӯрзанда аст, барои ҳар
касе, ки аз гуноҳонаш тавба
кунад ва ба сӯй хушнудии
Парвардигораш ручӯъ
намояд».⁽²⁾

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ
الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

67. Бигӯ эй Расул ба қавми худ:
«Ин Қуръон хабари бузурге
аст,

قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 235

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 716

68. ки шумо аз нафъи он
беҳабареду рӯй мегардонед
ва ба он амал намекунед.⁽¹⁾
69. Ман аз сокинони олами
боло (фариштагон) чун дар
бораи офариниши Одам, ки
бо якдигар ҷидол ва гуфтугӯ
мекарданд, хабаре надорам⁽²⁾.
70. Танҳо аз он рӯй ба ман
вахӣ мешавад, ки ман
бимдиҳандае ошкор ҳастам,
ки шуморо аз азоби ӯ
метарсонам ва шарияташро
барои шумо баён медорам».
71. Ёд кун эй Расул барояшон
вақте, ки Парвардигорат ба
фариштагон гуфт: «Ҳароина,
ман башареро аз гил хоҳам
офарид.
72. Чун ҳасади ӯро бо пуррагӣ
тамомаш кардам ва дар он
аз рӯхи худ дамидам, ҳама
сачдааш кунед»⁽³⁾.
73. Пас ҳамаи фариштагон
фармонро бачо оварда сачда
карданд,
74. ғайри Иблис, ки саркашӣ
карду аз кофирон шуд.

أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٣٨﴾

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَائِكَةِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٣٩﴾

إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مُّذْمُومٌ ﴿٤٠﴾

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٤١﴾

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ،
سَاجِدِينَ ﴿٤٢﴾

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٤٣﴾

إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\236

(2) Ин қисса дар ояти 30 уми сураи Бақара зикр шудааст

(3) Мурод аз ин сачда сачдаи ибодат ва таъзим нест, балки сачдаи салом ва эҳтиром аст. Аллоҳ дар шарияти Ислом сачда карданро барои ғайри Худ мутлақан ҳаром гардонд.

75. Аллоҳ гуфт: «Эй Иблис, чи чиз туро аз сачда кардан дар баробари он чи Ман бо ду дасти худ офаридам, манъ кард? Оё такаббур бар Одам намудӣ ё аз чумлаи баландмартабагон бар Парвардигорат будӣ?»⁽¹⁾
76. Гуфт: «Ман аз ӯ (Одам) беҳтарам. Маро аз оташ офаридай ва ӯро аз гил ва оташ аз гил беҳтараст».
77. Гуфт Аллоҳ таъоло: «Пас аз ҷаннат берун шав, ки ба ростӣ ту рондашудай.
78. Ва ҳароина, то рӯзи қиёмат лаънати Ман бар ту хоҳад буд».
79. Иблис гуфт: «Эй Паврвардигори ман, маро то рӯзе, ки мардум аз қабрҳояшон аз нав зинда шаванд, мӯҳлат деҳ ва ҳалок насоз!»
80. Аллоҳ гуфт: «Пас, ҳароина, ту аз мӯҳлатёфтагонӣ,
81. то он рӯзи замони муайян⁽²⁾».

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ
بِيَدِي أَتَسْكَبَرْتُ أَفَكُنْتُمْ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ
طِينٍ ﴿٧٦﴾

قَالَ فَأخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾

وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

- (1) Дар оят сифати ду дасти Аллоҳ бар ваҷҳе ки лоиқ ба зоти ӯст, исбот шудааст
- (2) Ва он рӯзест, ки ҳама мемиранд, касе ва чизе дар ин дунё боқӣ намоненад.

82. Иблис гуфт: «Ба иззати Ту савганд, ёд мекунам ки ҳароина, ҳамаи онҳоро гумроҳ кунам,
83. магар онҳое, ки аз бандагони мухлиси Ту бошанд ва дар паноҳи ту бошанд, гумроҳ карда натавонам».
84. Аллоҳ гуфт: «Ҳақ аст он чӣ меғӯям ва рост аст ва ҷуз ҳақ намеғӯям,
85. ки албатта, чаҳаннамро аз ту ва фарзандонат ва аз ҳамаи пайравонат аз фарзандони Одам пур кунам».
86. Бигӯ эй Расул барои мушрикони қавмат: «Ман аз шумо дар баробари расонидани ин дин музде наметалабам ва нестам аз онҳое, ки ба дурӯғ чизе аз худ мебофанд, балки пайравӣ мекунам он чи ки ба ман ваҳй гуфта мешавад⁽¹⁾».
87. Ва ин Қуръон ҷуз панде барои мардуми чаҳон нест. Ва ҳамаи манфиатҳои динӣ ва дунявии чаҳониёнро ба онҳо ёдоварӣ менамояд.⁽²⁾

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ ﴿٨٣﴾

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقْوَلُ ﴿٨٤﴾

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\103

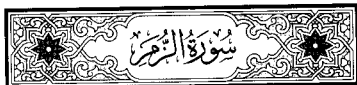
(2) Тафсири Саъдӣ 1\717

88. Ва албатта, эй мушрикони хабари сидқи онро баъд аз муддате, ки Исломи ғолиб мешавад ва одамон гурӯҳ гурӯҳ дар он дохил мешаванд хоҳед донист. Ва инчунин вақте, ки азоб бар шумо фурӯд ояд.⁽¹⁾

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\83

Сураи Зумар (Ҷамоъатҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 75 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Нозил шудани ин китоб аз ҷониби Аллоҳи пирузмандест, ки бар душманонаш ғолиб ва дар тадбири халқаш ва аҳкомаш ҳақим аст.⁽¹⁾
2. Ҳароина, Мо ин китобро бар ту эй Расул нозил кардем, ки он ба ҳақиқат ва адолат амр менамояд. Пас, Аллохро бипараст ва тамоми дини худро барои ӯ холис гардон!⁽²⁾
3. Огоҳ бош, ки дини холис ва пок аз ширк аз они Аллоҳ аст ва касоне, ки ба ҷои Аллоҳ дӯстон ва ёвароне гирифтаанд, меғӯянд: «Инҳоро аз он рӯ мепарастем, то моро ба Аллоҳи якто дар мартаба наздик созанд ва шафоъат расонанд. Ва ҳароина, Аллоҳ дар он ҷӣ аз ибодатҳояшон ихтилоф мекунанд, рӯзи қиёмат миёнашон доварӣ хоҳад кард ва ҳар якеро ҷазои муносиб хоҳад дод.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ
مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا
لِيُقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَخْتَصُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\248

(2) Тафсири Табарӣ 21\248

Ҳароина, Аллоҳ дурӯғғуву
носибосро ба роҳи рост
ҳидоят намекунад.

4. Агар Аллоҳ мехост, ки барои
худ фарзанде бигирад, аз
миёни махлуқоти худ ҳар
чиро, ки мехост, интиҳоб
мекард. Аз ин нисбатҳо
Аллоҳ пок аст ин, ки бар
худ фарзанде бигирад. Ўст
Аллоҳи яктои бениёз, қаҳҳор
аст, ки ҳама аз қаҳри Ў ба
хори сар фуру ниҳодаанд!

5. Осмонҳову заминро ва он
ҷи миёни онҳост барҳақ
биёфарид. Шабро ба рӯз
мепечад ва рӯзро бар
шаб мепечад⁽¹⁾. Ва офтобу
моҳро ба нафъи бандагон
ром гардонид ва ҳар як
дар мадори худ то замони
муайяне дар ҳаракатанд.
Огоҳ бош, ки Ўст пирӯзманд
бар халқаш ва омӯрзанда аст,
барои тавбакунандагон!

6. Эй мардум, шуморо аз
як тан биёфарид, ки ӯ
Одам аст. Ва аз он як тан
занаширо Ҳавворо офарид.
Ва бароятон аз чорпоён
ҳашт ҷуфт биёфарид:
(нару мода аз шутур, гов,
гӯсфанд ва буз). Шуморо

لَوَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ
اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٥﴾

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةً
أَزْوَاجًا يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلَقًا
مِنْ بَعْدِ خَلْقِ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثَ ذَلِكُمْ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَاتَىٰ
نُصْرَتُهُ ﴿٦﴾

(1) Яъне, шаб меояд ва рӯз меравад ва рӯз меояд, шаб меравад.

дар шиками модаронатон
дар чанд марҳала⁽¹⁾ дар
даруни торикиҳои сегона⁽²⁾
офариниш бахшид. Ин
Аллоҳи якто, ки ҳама
ин чизҳоро биёфарид,
Парвардигори ҳақиқи
ва маъбуди шумост.
Фармонравой дар дунёву
охират аз они Ёст. Аллоҳе
барҳақ чуз Ё нест. Пас, чӣ
гуна аз ибодати Вай ба
сӯи парастигиши дигарон
баргардонда мешавед?⁽³⁾

7. Эй одамон, агар ба
Парвардигори худ носипосӣ
кунед, имон наоред ва
аз паёмбараш пайравӣ
накунед ҳароина, Аллоҳ аз
шумо бениёз аст ва шумо
ҳастед, ки ба Ё эҳтиёҷ
доред ва носипосиро барои
бандагонаш наменвисандад.
Менвисандад, ки сипосгузор
бошанд. Ва ҳеҷ кас бори
гуноҳи дигареро бар дӯш
намекашад. Бозгашти
ҳамаи шумо назди
Парвардигоратон аст.
Ё шуморо аз корҳое, ки
мекардед, огоҳ мекунад, Ё

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَبْرَحِي
لِعِبَادِهِ الْكَافِرُونَ أَنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا
تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

(1) Дар марҳалаи аввал онро ба шакли нутфа, сипас ба хуни баста, сипас ба гӯшгшпора, сипас дар ё устухон меофаринад ва онгоҳ бар устухонҳо гӯшгш мепӯшноад.

(2) Торикии шикам, торикии раҳм ва торикии бачадон

(3) Тафсири ибни Касир 7\87

ҳароина, ба он чӣ дар дилҳо мегузарад, огоҳ аст.

8. Чун ба одамӣ дарду ранҷе бирасад, ба Парвардигораш рӯй меоварад ва ӯро бо дуъо мехонад, то ранҷу саҳтиеро, ки бар ӯ фуруд омадааст дафъ кунад. Он гоҳ чун ба ӯ неъмате бахшад, ҳамаи он дуъохоро, ки пеш аз ин карда буд, аз ёд мебарад ва барои Аллоҳ ҳамтоёне қарор медиҳад, то мардумро аз роҳи Аллоҳ гумроҳ кунад. Бигӯ эй Расул барояш: «Андаке аз куфрат баҳраманд шав, то фаро расидани аҷалат, ки ҳароина, ту аз дӯзахиён хоҳӣ буд!»⁽¹⁾
9. Оё ин мушрике, ки ба куфри худ баҳраманд шудааст, беҳтар аст, ё он касе, ки дар вақтҳои шаб ба ибодат пардохта ё дар сучуд аст ё дар қиём ва аз азоби охират метарсад ва ба раҳмати Парвардигораш умед дорад? Бигӯ: «Оё онҳое, ки медонанд ҳақиқати динро бо онҳое, ки намедонанд, аз дин чизеро баробаранд?» (Ҳаргиз баробар нестанд). Танҳо хирадмандон панд мегиранд

﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ عَارِيَةً وَنُصِيبًا إِلَيْهِ
تُورِثُ إِذَا أَحْوَاهُ وَنِعْمَةً مِنْهُ لِيَسَىٰ مَا كَانَ يُدْعُوا
إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ اللَّهُ أَنْدَادًا لِلْجُنُودِ
سَبِيلَهُ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

أَمَنْ هُوَ قَلْبٌ إِذَا نَاءَ الْبَيْتِ سَاجِدًا وَقَائِمًا
يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\720

ва фарқи байни олимон ва
чоҳилонро медонанд.⁽¹⁾

10. Бигӯ (эй Паёмбар ин
суханамро барои муъминон):
«Эй бандагони Ман, ки имон
овардаед, аз Парвардигоратон
битарсед бо анҷомидани
амрҳояш ва дур будан аз
манъкардашудаҳояш. Барои
онон, ки дар ҳаёти инчаҳонӣ
некӣ кардаанд, подоши нек
аст, ки он ҷаннат аст. Ва
замини Аллоҳ васеъ аст, пас
ба он ҷое ҳичрат кунед, ки
дар он Парвардигоратонро
ибодат кунед ва битавонед
дини худро барпо доред.
Ҳақиқатан ба сабркунандагон
муздашон пурра ва беҳисоб
дода мешавад!»⁽²⁾

11. Бигӯ эй Расул барои мардум:
«Ҳароина, ман амр шудаам,
ва низ касоне, ки пайрави
ман ҳастанд то Аллохро
бипарастам ва парастигиро
хоси ӯ гардонам ва дар
ибодаташ ба ӯ касеро шарик
наорам.

12. Ва маъмур шудаам, ки
нахустини мусалмонони ин
уммат бошам».⁽³⁾

قُلْ يٰعِبَادِ الدّٰىنِ ؕ اٰمِنُوْا اَتَقُوْا رِبِّكُمْ الَّذِىۡنَ
اَحْسَنُوْا فِىۡ هٰذِهِ الدّٰنِىۡا حَسَنَةً وَّاَرْضُ
اللّٰهِ وٰسِعَةٌ اِنَّمَا يُوْفٰى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرُهُمْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿١١﴾

قُلْ اِنِّىۡ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدّٰىنِ ﴿١١﴾

وَاُمِرْتُ لِاَنْ اَكُوْنَ اَوَّلَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\89

(2) Тафсири Саъдӣ 1\720

(3) Тафсири ибни Касир 7\89

13. Бигӯ эй Расул барои мардум: «Ҳароина, ман агар нофармони Парвардигорам кунам, бо фуру гузоштани ихлос дар ибодаташ аз азоби рӯзи бузурги қиёмат метарсам».

14. Бигӯ эй Расул: «Танҳо Аллохро мепарастам ва барои ӯ дар дини худ дар ибодату тоатм ихлос меварзам.

15. Пас шумо ҳам эй мушрикони хар чиро ғайр аз ӯ меҳоҳед, ки бипарастед, бипарастед аз бутҳо ва дигар аз махлуқоти ӯ, вале чизе аз он маро зарар намерасонад.⁽¹⁾» Бигӯ: «Ҳароина, зиёнкорон дар ҳақиқат касоне ҳастанд, ки дар рӯзи қиёмат худ ва хонадонашонро зиён расондаанд. Ва ин ба он сабаб буд, ки аз имон рӯй бартофтанд ва худро дар гумроҳӣ андохтанд. Огоҳ бошед, ки ин ҳамон зиёни ошкор аст.⁽²⁾

16. Ин зиёнкоронро дар рӯзи қиёмат болои сарашон соябонҳое аз оташ аст ва низ дар зери пояшон соябонҳое

قُلْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾

قُلْ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنْ الْخَاسِرِينَ
الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُتْلِينَ ﴿١٥﴾

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ
ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَعْبَادُونَ فَأَتَقُونَ ﴿١٦﴾

(1) Ин дастур барои таҳдид ва сарзаниши онҳост.

(2) Тафсири Табарӣ 21\271

аз оташ аст». Ин чизест, ки Аллоҳ бандагони худро ба он метарсонад. Пас, эй бандагони Ман, бо иҷро намудани амрҳои Ман ва дур будан аз нофармониҳоям аз Ман битарсед!

17. Ва касоне, ки аз тоғут (яъне, аз парасиши бутон ва тоғати шайтон) парҳез кардаанд, аз он ки онро ибодат кунанд, тавба кардаанд ва ба ибодати Аллоҳ танҳо рӯй овардаанд, барояшон хабари хуш⁽¹⁾ аст. Пас, бандагони Маро башорат деҳ:

18. Он касоне, ки ба сухани ҳақ аз китоби Аллоҳ ва аз суннати Расули Аллоҳ гӯш медиҳанд ва аз беҳтарини он ҷи фармон ёфтаанд пайравӣ мекунанд, онҳо касоне ҳастанд, ки Аллоҳ ба роҳи рост тавфиқ ва ба некӯтарин ахлоқ ҳидояташон кардааст ва инҳо хирадмандонанд.⁽²⁾

19. Оё ту метавонӣ эй Расул касеро, ки ҳукми азоб барӯ бароварда шудааст, наҷот диҳӣ?! Оё ту метавонӣ касеро, ки дар оташ аст наҷот

وَالَّذِينَ أَحْتَبَبُوا أَطَّغَوْتْ أَنْ يْعْبُدُوا مَا أَتَابُوا إِلَى
اللَّهِ لَهُمُ الْبَشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

الَّذِينَ يَسْمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ أَلَمْ يَأْتِ تَنْقِذُ
مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

(1) Дар дунё тавфиқ аз Аллоҳ ва дар охират ризогии Аллоҳ насибашон мегардад, ки он ҷаннат аст.

(2) Тафсири Табарӣ 21\274

диҳӣ?! (Ҳаргиз ту бар ин қодир нестӣ!)

20. Аммо онон, ки аз Парвардигорашон тарсиданд, ва Ёро бо ихлос ибодат карданд барояшон иморатхоест бар болои ҳам сохта, ки аз зери дарахтони он ҷӯйборон равон аст. Ин ваъдаи Аллоҳ аст барои бандагони парҳезгораш ва Аллоҳ ба ваъдаи худ хилоф нахоҳад кард!
21. Оё надидаӣ, эй Расул, ки ҳароина, Аллоҳ аз осмон борон фиристонд ва онро дар замин даровард, пас онро чун чашмасорхое дар замин равон гардонид, он гоҳ ба он киштзорҳои рангоранг бирӯёнид, сипас ҳама хушк мешаванд ва мебинӣ, ки зард (хазон) шудаанд, сипас онро реза-реза мегардонад? Бегумон дар ин кори Аллоҳ панде барои хирадмандон аст!
22. Оё касе, ки Аллоҳ дилашро барои қабули Ислому кушодааст, пас ӯ аз сӯи Парвардигораш аз нуре бархурдор аст, ҳамчун сахтдилон аст? Ҳаргиз баробар нест! Пас вой бар онон, ки дилҳояшон дар баробари зикри Аллоҳ сахт

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ عُرفٌ مِّنْ فَوْقِهَا عُرْفٌ
مَّتَّبِعَتُهُ تُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ
لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهيجُ فَتَرثُهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى
نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ قَوْلٌ لِّلنَّبِيِّ قَوْلٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهيجُ فَتَرثُهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢٢﴾

аст. Онҳо дар гумроҳии ошкор ҳастанд.

23. Аллоҳ беҳтарин суҳанро нозил кардааст, ки Куръон аст. Китобе, ки оёташ муташобех⁽¹⁾ (монанди якдигар) ва мукаррар⁽²⁾ аст, ки аз шунидани он пӯстҳои бадани касоне, ки аз Парвардигорашон метарсанд, ба ларза меафтад. Сипас пӯстҳои онҳо ва дилҳои онҳо ба ёди Аллоҳ нарм мешавад ва ором мегирад. Ин роҳи Аллоҳ аст, ки ҳар киро бихоҳад, ба он роҳнамоӣ мекунад ва ҳар киро Аллоҳ гумроҳ кунад, ўро ҳеч роҳнамоие нахоҳад буд!
24. Оё касе, ки рӯзи қиёмат бо чеҳраи худ⁽³⁾ азоби саҳти қиёматро аз худ бозмедорад, монанди касест, ки худро аз азоб эмин медорад ва дар бихишт аст? Ба ситамкорон гуфта мешавад: «Ба ҷазои корҳои, ки дар дунё гунаҳкорӣ мекардаед, азобро бичашед!»⁽⁴⁾

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا
مَثَانِي تَقْشَعْرُقُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ
ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن
يَشَاءُ ۗ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿١٣﴾

أَفَمَن يَتَّبِعِ بَوَّجْهَهُ سِوَىٰ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ
تَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

(1) Яъне: баъзе аз оёти Куръон бо баъзе дигари он дар зебой, ҳукм, сихати маъно, баён ва расидан то бартарин дараҷаҳои баҳоғат монандӣ дорад.

(2) Яъне: дostonҳо, андарзҳо ва аҳком дар он ба такрор меоянд.

(3) Яъне, Оё касеро, ки дасту пояшро баста ба оташ партофта мешавад, ҷуз чеҳрааш чизе наёбад, ки азобро аз худ дур кунад.

(4) Тафсири Табарӣ 21 \ 282

25. Касоне, ки пеш аз онҳо (пеш аз қавми ту) буданд, паёмбаронро низ дурӯғӣ бароварданд ва азоб аз ҷое, ки намедонистанд, бар сарашон расид.
26. Пас Аллоҳ хорӣ ва расвоиро ба умматҳои тақибкунанда дар зиндагии дунё ба онҳо ҷашонд, ҳароина азоби охират бузургтар ва сахттар аст, агар ин мушрикҳо медонистанд он чи ки онҳо дучор шуданд ба сабаби куфрашон аст, пас аз он ибрат мегирифтанд.
27. Мо дар ин Қуръон барои мардуме, ки ба Аллоҳ ширк меоваранд, барои бим кардани онҳо аз ҳар гуна масале аз масалҳои умматҳои гузашта овардем, бошад, ки панд гиранд.
28. Қуръонро ба забони арабӣ, лафзҳои равшан ва маъноҳои осон бе ҳеҷ қай ва қостагӣ нозил кардем. Бошад, ки парҳезгорӣ кунанд, бо анҷом додани амрҳои равшан ва дур будан аз манъкардаҳои.

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَآتَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

فَأَذَاتَهُمُ اللَّهُ الْخَيْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ
الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

قُرْآنًا عَرَبِيًّا عَزِيزٍ ذِي عَوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

29. Аллоҳ масале мезанад:
«Мардеро, ки ғулом аст
чанд молики носозгор дар
ӯ шариканд ва бар сари ӯ
ихтилоф доранд ва ҳар яке
аз онҳо меҳодад, ки гуфтаи
ӯро кунад ва марди, дигаре,
ки ғулом аст, танҳо аз они
як молик мебошад. Оё ин ду
ғулом бо ҳам баробаранд?
Албатта баробар
намешаванд. Инчунин
мушрик дар ҳайронӣ ва шак
аст ва мӯъмин дар роҳат ва
оромӣ аст. Сипос Аллоҳро.
Балки, аксари онҳо ҳақро
намедонанд, то пайравии он
кунанд.

30. Ҳароина, ту эй Расул
мемири ва онҳо низ
мирандаанд.

31. Сипас ҳама дар рӯзи қиёмат
дар назди Парвардигорагон
бо якдигар ба низоъ ва
кашмакаш мепардозед, пас
ӯ миёни шумо бо адолат
доварӣ хоҳад кард.

32. Пас, кист ситамкортар аз он,
ки бар Аллоҳ дурӯғ мебандад
ва чунин пиндорад, ки ӯ
фарзанд ё шарик ё ҳамсаре
дорад, ё бигӯяд, ки ба ман
ваҳй омадааст, ҳол он ки
ба ӯ ваҳй наомадааст ва
сухани рост (Куръон)-ро, ки

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿١٢﴾

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿١٣﴾

* فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ
وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي
جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿١٤﴾

бар Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам омадааст, дурӯғ мебарорад. Оё кофиронро дар ҷаҳаннам ҷойгоҳе нест? (Оре!)(¹)

33. Ва касе, ки аз паёмбарон, ҳақиқат ва ростиро дар суҳану кирдораши бо худ овард ва пайравони Расул аз рӯи имон ва амал онро тасдиқ кард, онон парҳезгоронанд ва сарпешвои онҳо паёмбари охирзамон Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам ва саҳобагони ӯ ҳастанд, ки Аллоҳ аз онҳо розӣ бошад.⁽²⁾

34. Барояшон ҳар чӣ бихоҳанд, дар назди Парвардигорашон аз лаззатҳои гуногуни дилкаш омода аст. Ин аст подоши некӯкорон,

35. то Аллоҳ бадгарин амалхоеро, ки дар дунё кардаанд, ба сабаби тавбаашон аз онон нобуд кунад ва ба бехтар аз он чӣ ки дар дунё кардаанд, подошашон диҳад ва он ҷаннат аст.⁽³⁾

وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ وَصَدَّقَ بِهِ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

لِيَكْفِرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا
وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\120

(2) Тафсири Саъдӣ 1\724

(3) Тафсири Табарӣ 21\293

36. Туро эй Расул, ба касоне, ки ғайри Аллоҳ ҳастанд, мегарсонанд. Оё Аллоҳ барои ниғаҳдории бандааш кофӣ нест? Оре, Ё бандаашро дар кори дину дунёаш басандааст ва аз мақри душманонаш химоякунандааст. Ва ҳар касро, ки Аллоҳ гумроҳ созад, пас, барои ӯ ҳеҷ роҳнамое нахоҳад буд, ки ӯро аз гумроҳӣ берун оварад.

37. Ҳар касро, ки Аллоҳ ба сӯи имон ва амал ба китобаш ва пайравии расулаш роҳнамоӣ кунад, ӯро гумроҳкунандае нест. Оё Аллоҳ пирӯзманду интиқомгиранда нест аз он касоне, ки ӯро нофармонбардорӣ мекунад?

38. Агар аз он мушриконе, ки ғайри Аллоҳро парастид мекунад, бипурсӣ: «Чӣ касе осмонҳову заминро офаридааст?» ҳатман, хоҳанд гуфт: «Аллоҳи якто» Бигӯ: «Пас, онҳоро, ки ғайри ӯ мепарастед, чӣ гуна мебинед? Агар Аллоҳи якто бихоҳад ба ман ранҷе бирасонад, оё инҳо мегавонанд он ранҷро дафъ кунанд? Ё агар бихоҳад ба

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا
لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ
اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ
كَشِفَتُ ضُرُّهُ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ
هُنَّ مُمْسِكَةٌ بِرَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ
عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

ман раҳмате арзонӣ дорад, метавонанд он раҳматро аз ман боздоранд?» Ҳатман бигӯянд, ки наметавонанд. Бигӯ барояшон: «Аллоҳ дар ҷалби манфиат ва дафъи зиёну машаққат барои ман басанда аст. Таваккалунандагон ба ӯ таваккал мекунанд».

39. Бигӯ эй Расул барои саркашони қавмат: «Эй қавми ман, чи гунае, ки ғайри Аллохро парастӣш доред мувофиқи имкони хеш амал кунед. Ман низ ба он чи фармуда шудаам амал мекунам. Ба зудӣ хоҳед донист, ки
40. чӣ касе ба азобе, ки хораш месозад дар дунё гирифтор мешавад ё дар охират азоби ҷовид бар сари ӯ фуруд меояд».
41. Ҳароина, Мо ин китоби Қуръонро ба ҳақ барои ҳидояти мардум бар ту нозил кардем. Пас, ҳар кас, ки ба равшании он ҳидоят ёфт, ва ба он амал кард ба нафъи худӣ ӯст ва ҳар ки ба он амал накард ва аз роҳи ҳақ гумроҳ шуд, албатта, ба зарари худ ба гумроҳӣ афтадааст ва ту эй Расул вакили аъмоли онҳо

فَلْيَقْوُوا عَمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ إِنِّي
عَمِلٌ فَسُوفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

مَنْ يَأْتِهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ
مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ
فَمَنْ أَهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا
يَضِلُّ عَلَيْهِ ۗ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

нестӣ, то амалҳояшонро муҳофизат намоӣ ва бар он чи кӣ меҳохӣ маҷбур сози, балки вазифаи ту танҳо расондани ҳақ аст.

42. Аллоҳ ҷонҳоро ба ҳангоми мурданашон мегирад ва ин маргест, ки аҷали инсон ба поён мерасад ва низ мегирад ҷони касонеро, ки дар хоби худ намурдаанд (яъне, аҷали онҳо ҳанӯз ба сар нарасидааст). Ҷонҳоеро, ки ҳукми марг бар онҳо ронда шуда, ниғаҳ медорад ва ин ҷони касест, ки бимирад ва ҷони дигаронро то замоне, ки муайян аст, боз мефиристад ва ин ҷони касест, ки аз хоб бармехезад. Ҳароина, дар ин гирифтани ҷонҳо ва нигоҳ доштан ё пас фиристондани онҳо ибратҳои равшанест бар қудрати Аллоҳ барои онҳое, ки меандешанд.⁽¹⁾

43. Оё ин мушрикони ғайри Аллоҳ шафоатгароне ихтиёр карданд, то барояшон назди ӯ шафоъат кунанд? Бигӯ эй Расул барояшон: «Ҳатто агар он шафоъатгарон қудрат ба коре надошта бошанд ва чизеро дарнаёбанд боз

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي
لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فِيمَسِكُ الَّتِي قَضَى
عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَى إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

أَرَأَيْتُمْ دُونَ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلُوبَهُمْ
كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا
يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\299

ҳам онҳоро ба шафоъат меҳонед?»⁽¹⁾

44. Бигӯ эй Расул барои мушрикон: Шафоъат саросар аз они Аллоҳ аст ва касе дар он роҳе надорад, магар ин ки шафоъатгар аз касоне бошад, ки Аллоҳ ӯро барои шафоъат писандида бошад. Аз они ӯст фармонравоии осмонҳову замин. Пас воҷиб аст, ки шафоъатро аз он Зоте биталабанд, ки ӯ соҳиби тамоми мулк аст ва сазовори ибодати холис аст. Сипас рӯзи қиёмат барои ҳисобу ҷазо ҳама ба назди ӯ бозгардонда мешавад».⁽²⁾

45. Ва чун Аллохро ба яктоӣ ёд кунанд, дилҳои он касон, ки ба қиёмат ва он рӯзи зинда шудани баъд аз мурдан аст имон наёвардаанд, нафрат кунанд ва чун касоне, ки бутҳо, ғайр аз ӯ таъоло ёд шаванд, шодмон гарданд.

46. Бигӯ: «Ё Илоҳо, Тӯй падидоварандаи осмонҳову замин, донои ниҳону ошкор, Ту миёни бандагонат дар ҳар чӣ дар он ихтилоф мекардаанд, доварӣ мекуни».

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

وَإِذَا دُكِرَ لِلَّهِ وَحْدَهُ اشْتَأَزَّتْ قُلُوبُ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا دُكِرَ
الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِمْتَ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\123

(2) Тафсири Саъдӣ 1\726

Ҳидоят фармо маро ба
изни худ дар он чи ихтилоф
шудааст аз ҳақ, Ту худ ҳидоят
мекуни ба роҳи рост, касеро,
ки меҳоҳӣ.⁽¹⁾

47. Ҳароина, агар ҳар чӣ дар
рӯи замин аст аз мол ва
захираҳо ва монанди он
ҳамроҳаш аз они ситамкорон
бошад, ки дар рӯзи қиёмат
онро бидиҳанд, то аз азоби
Аллоҳ раҳой ёбанд аз онҳо
пазируфта намешавад ва
ҳеҷ чизе азоби Аллоҳро аз
онҳо дур намесозад ва аз
сӯи Аллоҳ барояшон чизҳое
ошкор шавад, ки ҳаргиз дар
дунё омадани онро гумон
намекарданд.

48. Дар рӯзи қиёмат ҷазои аъмоли
баде, ки дар зиндагии дунё
мекарданд, монанди ширк ва
зулм барояшон ошкор шуд
ва он чӣ Паёмбар барояшон
аз азоби рӯзи қиёмат ваъда
медод, масҳарааш мекарданд,
гирдогирдашонро биширифт.

49. Чун одамиро ранҷе расад.
Моро бо дуъо меҳонад
ва чун ранҷу сахтиро аз ӯ
бардорем ва аз ҷониби хеш
неъмате арзонияш дорем, ба

وَلَوْلَا لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَّ اللَّهُ مَا تَرَكُوا
يُحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

وَبَدَّ اللَّهُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانُكُمْ إِذَا حَوَّلْتُهُ
نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ
فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

(1) Ин яке аз дуъоҳои Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам буд ва нис таълимотест барои бандагон, ки бо ин дуъо ба Аллоҳ илтиҷо ва тазарруъ кунанд

Парвардигораш носипосӣ
кунад ва гӯяд: «Ҳароина, ба
сабаби доноиям ин неъматро
ба ман додаанд ва ман ба
ин сазовор ҳастам». Балки
ин неъматҳо озмоише
бошад, вале аксари онҳо
намедонанд, ки ин фитнае
аст на бахшидани неъмат.⁽¹⁾

50. Ҳароина, касоне ки пеш аз
онҳо буданд монанди Қорун
ва дигарон, низ ин суханро
гуфтанд, ки мо ин неъматро
бар асоси илме ки дорем,
додашудаем пас он чӣ ба
даст оварда буданд аз молу
фарзандон ва баҳраи дунё
барояшон фоидае набахшид
ва азобро аз онон дур
накард.⁽²⁾

51. Пас ҷазои бадиҳое карда
буданд аз умматҳои
пешина, ба онҳо расид ва
касоне, ки эй Расул аз онҳо
(яъне, аз қавми ту) ситам
карданд ва ҷазои бадиҳое,
ки мекарданд, ба зудӣ ба
онҳо хоҳад расид. Ва онҳо
Аллоҳро очизкунанда
нестанд ва роҳи гурезе
надоранд.⁽³⁾

قَدَّأَلَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ
مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَهُمْ بِمَعْجِرَاتِهِ ﴿٥١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\304

(2) Тафсири Табарӣ 21\304

(3) Тафсири Бағавӣ 7\125

52. Оё ҳанӯз надонистаанд, ки ҳароина, Аллоҳ аст, ки ризку рӯзии ҳар касро, ки бихоҳад, аз бандагонаш хоҳ шоистакор бошанд, ё бадкор афзун месозад ё тангрӯзиаш мекунад? Ва ҳароина, дар ин ризқи васеъ, ё тангрӯзӣ ибратхост барои мардуме, ки ба амри Аллоҳ имон меоваранд ва ба он амал мекунанд.⁽¹⁾
53. Бигӯ эй Расул аз ҷониби Ман ба бандагонам: «Эй бандагони Ман, ки бар зиёни хеш бо анҷом додани гуноҳ бе ҳад исроф кардаед, аз раҳмат ва мағфирати Аллоҳ ноумед машавед. Зеро Аллоҳ ҳамаи гуноҳонро меомӯрзад. Ҳароина, Ёст омӯрзанда барои тавбкунандагон ва ба онҳо меҳрубон!
54. Эй мардум, пеш аз он ки азоб фаро расад ва касе ба ёриатон барнахезад, ба Парвардигоратон рӯй оваред ва ба Ё таслим шавед.
55. Ва аз беҳтарин чизе, ки Қуръон аст, аз ҷониби Парвардигоратон бар шумо нозил шудааст, пайравӣ кунед ва фармудаҳояшро

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

* قُلْ يٰعِبَادِ الّٰلِهٖ اتَّشَرُّوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ
لَا تَقْضُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ
الرَّحِيْمُ ﴿٥٣﴾

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْأَلُوهُ، مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾

وَأَتَيْنَا أَحْسَنَ مَا نَزَّلْنَا إِلَيْكُمْ مِنْ
رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\727

ичро намоед ва аз
манъкардашудахояш дур
истед, пеш аз он ки ногаҳон
азоб ба суроғи шумо ояд,
дар ҳоле, ки шумо аз он
беҳабаред.

56. (Итоъати
Парвардигоратонро кунед
ва ба сӯи ӯ тавба кунед),
то мабодо касе дар рӯзи
қиёмат нагӯяд: «Эй афсӯс,
ки дар дунё дар кори Аллоҳ
кӯтоҳӣ кардам ва бегумон аз
масхаракунандагони амри
ӯ ва китобу паёмбараш
будам».
57. Ё бигӯяд: «Албатта, агар
Аллоҳ маро ба дини худ
хидоят мекард, ҳақиқатан
ман аз парhezгорон будам».
58. Ё чун азобро рӯзи ҳисоб
бубинад, бигӯяд: «Албатта,
агар бори дигар ба дунё
бозмегаштам, аз накӯкорон
мешудам!⁽¹⁾»
59. Оре, на чунон аст, ки ту
мегӯӣ, балки ҳақ ин аст, ки
оёти Ман барои ту нозил
шуд ва ту аз қабули он
гарданкашӣ кардӣ ва аз
кофирон будӣ.

أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَحْسَرُنِي عَلَى مَا قَرَرْتُ
فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٥٦﴾

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ
الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً
فَأَكُونُ مِنَ الْمُنْتَقِينَ ﴿٥٨﴾

بَلَىٰ قَدْ جَاءَ نَكَأٰئِنِّي فَكَذَّبْتُ بِهَا
وَاسْتَكَرَرْتُ وَكُنْتُ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

(1) Яъне, кош, аз зумраи он касоне, мешудам, ки дар дунё ба некӯтарин вачҳ тоъати Парвардигорашонро итоъат кардаанд ва ба фармуदाҳои паёмбарон некӯтар амал кардаанд.

60. Дар рӯзи қиёмат касонеро, ки ба Аллоҳ дурӯғ бастаанд,⁽¹⁾ мебинӣ, рӯяшон сиёҳ шудааст. Оё такаббуркунандагонро дар ҷаҳаннам ҷойгоҳе нест? (Оре!)
61. Ва Аллоҳ парҳезгоронро ба сабаби роҳи наҷотёбӣ, ки дар дунё пеш гирифта буданд, аз азоби ҷаҳаннам наҷот медиҳад. Ба онҳо ҳеч бадӣ аз азоби ҷаҳаннам нарасад ва на онҳо ғаму андӯҳгин бошанд бар он ки аз насибаҳои дунё аз даст додаанд.⁽²⁾
62. Аллоҳ офаридгори ҳама чиз аст ва Ё бар ҳама чиз ниғаҳбон аст ва ҳамаи умури халқашро тадбир мекунад.⁽³⁾
63. Калидҳои (ҳазинаҳои) осмонҳову замин назди Ёст, касеро аз бандагонаш бихоҳад, медиҳад ва онҳо, ки ба оёти (Қуръони) Аллоҳ кофир шудаанд. Ва аз дунё беимон рафтаанд ва дар охираат дар дӯзах

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا
يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
وَكَابِلٌ ﴿٦٢﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

(1) Яъне, даъво мекарданд, ки Аллоҳ зану фарзанд дорад. Пок аст Аллоҳ аз он ки сифат мекунад.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\728

(3) Тафсири ибни Касир 7\111

ҷовидон мондаанд ва онҳо аз зиёндадагон ҳастанд.⁽¹⁾

64. Бигӯ эй Расул ба мушрикони қавмат: «Эй нодонон, оё маро фармон медиҳед, ки ғайр аз Аллоҳро бипарастам ва ҳол он, ки чизе аз ибодат барои ғайри ӯ сазовор нест?»⁽²⁾.

65. Ва ба таҳқиқ ба ту эй Расул ва паёмбарони пеш аз ту ваҳй шудааст, ки агар ширк биёваред, ҳамаи амалҳоятон ночиз гардад ва дар дину охирати худ аз зиёнкунандагон хоҳед буд.⁽³⁾

66. Балки эй Паёмбар Аллоҳро бо ихлос бипараст ва сипосгузори неъматҳои ӯ бош!

67. Ва ин мушрикони Аллоҳро, чунонки сазовори бузургии ӯст, нашинохтанд. Ва дар рӯзи қиёмат тамоми замин дар қабзаи (мушти) ӯст ва осмонҳо дар ҳам печида дар дасти рости ӯст⁽⁴⁾. Пок аст ва бартар аз ҳар чӣ шарики ӯ мепиндоранд.

قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ
عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

بَلِ اللَّهِ فَأَعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

وَمَا فَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
بِضَيْتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ
بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\321

(2) Тафсири Саъдӣ 1\729

(3) Тафсири Саъдӣ 1\729

(4) Дар оят аз сифоти зоти Аллоҳ, дасти рост ва мушт ва печидани осмонҳо дар ҳам исбот шудааст. Ин сифатҳо, бе чӣ гунагӣ ва бе монандӣ, ки лоик ба бузургии ва азамати Аллоҳ мекунад, исбот карда мешавад.

68. Ва дар сур дамида шавад.
Пас, ҳар кӣ дар осмонҳо
ва ҳар кӣ дар замин аст,
ҷуз онҳое, ки Аллоҳ
бихоҳад, беҳуш
мешаванд ва бимиранд. Ва
барои зинда гардондани
халоиқ, барои ҳисоб бори
дигар дар он сур дамида
шавад, ногаҳон аз ҷой
бармехезанд ва менигаранд,
ки бо онҳо ҷӣ амале анҷом
мешавад.⁽¹⁾

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَبَعَوْا مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ
فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

69. Ва замин дар рӯзи қиёмат
барои ҳукми бандагон
ба нури Парвардигораш
равшан шавад ва малоикаҳо
номаҳои аъмодро биниҳанд
ва паёмбарону гувоҳонро
биёваранд⁽²⁾ ва дар миёни
мардум ба дурустӣ
доварӣ шавад ва бар касе
на каму на беш ситаме
намешавад.

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ
الْكِتَابُ وَجَاءَتْ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

70. Подоши ҳар кас
баробари кирдораш
ба пуррагӣ дода мешавад,
дар ҳоле, ки Аллоҳ ба
корҳое, ки дар дунё
мекардаанд, аз тоғат ё
гуноҳ огоҳтар аст.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا
يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\729

(2) Яъне, паёмбарон оварда мешаванд то дар хусуси расонидани паёми
Илоҳӣ ба умматҳои онҳо пурсида шаванд ва бар зидди онҳо гувоҳӣ диҳанд.
Тафсири Саъдӣ 1\729

71. Ва кофиронро гурӯҳ-гурӯҳ ба ҷаҳаннам биронанд. Чун ба ҷаҳаннам расанд, дарҳояш кушода шавад ва ниғаҳбонони оташ гӯянд: «Чӣ гуна Аллоҳро нофармонбардорӣ кардед ва маъбудӣ барҳақ буданашро инкор кардед, оё паёмбароне аз худи шумо бар шумо фиристода нашудаанд, то оёти Парвардигоратонро бароятон бихонанд ва шуморо аз дидор бо чунин рӯзе битарсонанд?» Кофирон иқрои шуда мегӯянд: «Бале». Паёмбарони барҳақ фиристодашуда буданд ва моро аз ин рӯз бим карданд, вале бар кофирон фармони азоб муҳаққақ шуда буд.⁽¹⁾

72. Барои мункирони ҳақ гуфта шавад: «Аз дарҳои ҷаҳаннам дохил шавед, ҳамеша дар он ҷо хоҳед буд». Ҷойгоҳи саркашон чӣ бад ҷойгоҳест, ки аз имон овардан ба Аллоҳ саркашӣ карданд ва ба шарифати ӯ амал накарданд!⁽²⁾

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا
حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ حَزَنَتُهُمُ الَّذِينَ يَبْتَغُونَ كُفْرًا مِنْكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَ كُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا أَبْلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِدِينَ فِيهَا
فَإِنَّ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\118

(2) Тафсири Табарӣ 21\338

73. Ва ононро, ки аз Парвардигорашон тарсиданд ва амал ба тоъати Ӯ карданд, гурӯҳ-гурӯҳ ба бихишт мебаранд. Чун ба бихишт бирасанд, дарҳояш кушода шавад. Ва аз сабаби пок будани асари гуноҳонашон дарбонҳои бихишт бо муждаҳо ва хурсандиҳо барояшон гӯянд: «Салом бар шумо, покиза будаед хуш бошед, пас ҷовидона ба он бихишт дароед!

74. Ва мӯъминон мегӯянд: «Сипос Аллоҳеро, ки ҳар ваъда, ки бар забони паёмбаронаш ба мо дод, рост гардонид⁽¹⁾. Он сарзамини бихиштро ба мерос ба мо дод. Ва акнун дар ҳар ҷои бихишт, ки бихоҳем, макон мегирем». Пас чӣ неқӯ аст подоши амалкунандагоне, ки дар тоъати Парвардигори хеш саъю кӯшиш намуданд!⁽²⁾

75. Ва эй Паёмбар фариштагонро мебинӣ, ки гирди Арши Аллоҳ ҳалқа задаанд ва ба сипос ва ситоиши Парвардигорашон машғуланд. Миёни он

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا
حَتَّى إِذَا جَاءَهَا وَأُفْتُحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ
فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ
وَأَوْفَىٰ نَا الْأَرْضِ نَنبِتُ مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُمُ بِالْحَقِّ
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

(1) Яъне, ваъдаашро ба ҷо овард.

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 342

бандагон ба дурусти доварӣ
гардад ва аслан ба онҳо ҳеҷ
гуна ситаме нашавад ва
дар ивази адолат ва ҳукми
Аллоҳ аз ҷониби ҳама ҳастӣ
гуфта мешавад, ки ҳама
ситоиш аз они Аллоҳест, ки
Парвардигори ҷаҳониён аст!⁽¹⁾

---

(1) Тафсири Саъдӣ 1\731

Сураи Ғофир (Омӯрзанда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 85 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳо, Мим. (Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.)
2. Нозил шудани ин китоб бар Паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) аз ҷониби Аллоҳе, ки пирӯзманд бар ҳама махлуқоташу доност бар ҳама чиз,
3. (Ҷ) омӯрзандаи гуноҳи гунаҳкорон, пазирандаи тавбаи тавбақунандагон, саҳтукубат аст, бар касоне, ки дар гуноҳ ҷуръат кардаанд, бахшандаи неъмат аст, бар бандагони итоъаткораш. Ҳеч маъбуде нест ҷуз Ҷ, ки сазовори парастии бошад. Бозгашти ҳама ҳалоқ дар рӯзи қиёмат ба сӯи Ҷст. Пас ҳар якеро мувофиқи кирдорашон ҷазои муносиб медиҳад⁽¹⁾
4. Ба ҷуз кофироне, ки маъбуди барҳақро инкор кардаанд дар оёти Қуръон ва

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ١

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهٌ الْمَصْدُورُ ١

مَا يَجِدُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغُزُّكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ١

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 351

далелҳое, ки бар ягонагии ӯ
ҳастанд, ҷидол намекунанд,
пас рафтуомади онҳо бо
тиҷорату касбҳояшон дар
шаҳрҳо туро (эй Расул)
нафиребад.⁽¹⁾

5. Пеш аз онҳо қавми Нӯҳ ва
гурӯҳҳое, ки баъд аз онҳо
буданд, монанди Од ва
Самуд паёмбарашонро
дурӯғӯ бароварданд. Ва қасд
кард ҳар уммате ба паёмбари
худ, то ӯро бигиранд (азоб
диҳанд, ё ҳалок кунанд) ва
хучҷатоварӣ намуданд бо
паёмбари худ ба шубухоту
далелҳои беҳуда, то сухани
ҳақро ба он далели ботили
худ аз миён бардоранд. Пас
онҳоро ба ҷазо гирифтор
сохтам. Пас чӣ гуна панд ва
ибрате буд азобу ҷазои Ман
барои касоне, ки баъди онҳо
меоянд⁽²⁾.

6. Чунон ки ҳукми азоб бар
умматҳои тақзибкунандаи
паёмбарони пешин собит
шудааст, ҳамин тавр азоби
Парвардигори ту бар касоне,
ки ба ту куфр варзиданд
муҳаққақ шуд, ки ҳароина,
онҳо аҳли ҷаҳаннаманд!⁽³⁾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْرَابُ مِنْ
بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ
لِيَأْخُذُوهُ وَجَدْنَاهُمْ مُّكِيدِينَ
لِيُكْفِرُوا بِهِ الْحَقُّ قَدْ أَخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ۝

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ۝

(1) Тафсири Саъдӣ 1\731

(2) Тафсири Табарӣ 21\353

(3) Тафсири ибни Касир 7\130

7. Он фариштагоне, ки Аршро мебардоранд ва онҳое, ки бар гирди он ҳастанд, ба ситоиши Парвардигорашон тасбеҳ меғӯянд ва аз ҳар айбу нуқсон ӯро ба покӣ ёд мекунанд ва ба ӯ имони яқин доранд ва аз ӯ барои мӯъминон омӯрзиш мецоҳанд: Эй Парвардигори мо, раҳмату илми Ту ҳама чизро фаро гирифтааст. Пас, ононро, ки аз ширку маъсият тавба кардаанд ва ба роҳи исломи Ту омадаанд, биёмӯрз ва аз азоби ҷаҳаннам ниғаҳ дор!⁽¹⁾
8. Эй Парвардигори мо, мӯъминонро ва ҳар ки солеҳ бошад, аз падарону ҳамсарон ва фарзандонашон ба биҳиштҳои ҷовидонӣ, ки ба онҳо ваъда додаӣ, дохил кун, ки ҳароина, Ту пирӯзманду тавоно бар ҳама чиз ва дар тадбир ва офариниши худ ҳақимӣ!
9. Ва онҳоро аз оқибати бадихо ниғаҳ дор, ки ҳар киро дар он рӯзи ҳисоб аз бадихо ҳифз кунӣ, ба ростӣ, ки бар ӯ раҳмат овардаӣ ва аз азобат наҷот додаӣ ва ин аст комёбии бузург!

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ
مُحَمَّدَ رَبَّهُمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ
رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا
سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ
وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ
وَدُرِّبَتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ
يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ، وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\147

10. Бегумон касоне, ки куфр варзидаанд ва маъбуди барҳақро инкор кардаанд дар рӯзи қиёмат ҳангоме, ки ба дузах ворид шаванд, дар ин ҳангом ниғаҳбонони ҷаҳаннам барояшон нидо мезананд, ки: ҳаққо, ки ҳашм ва душмани Аллоҳ дар дунё аз ҳашм ва душмани шумо дар ин рӯз нисбат бо худатон бузургтар ва бештар аст. Зеро ба сӯи имон даъват мешудед, пас шумо инкор мекардед.⁽¹⁾

11. Кофирон мегӯянд: Эй Парвардигори мо, моро ду бор миридонӣ (вақте ки дар шиками модаронамон чун нутфа қарор доштем, пеш аз дамидани руҳ ва вақте ки аҷали мо дар дунё ба охир расид) ва ду бор зинда гардонидӣ (вақте ки ба дунё омадем ва вақте ки аз қабр бархестем), пас мо акнун ба гуноҳони худ эътироф кардем. Оё аз дӯзах берун шуданро роҳе ҳаст, ки ба дунё бозгардем ва амали шоиста кунем? Вале эътироф бар гуноҳонашон ба онҳо нафъе набахшид.⁽²⁾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لَمَقَّتْ اللَّهُ
أَكْبَرُ مِنْ مَقَّتِ كُفْرِ أَنْفُسِكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ
إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا آتَيْنَا وَأَحْيَيْتَنَا آتَيْنَا
فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ
سَبِيلٍ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 732

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 361

12. Ба кофирон гуфта мешавад:
Ин азоб ба он сабаб аст, ки
чун Аллохро ба яктой ва
ихлоси амал мехонданд,
шумо инкор мекардед
ва агар барои Ё шарике
қарор медоданд, шумо ба
он шарик имон меовардед.
Пас фармон аз они Аллоҳ
аст. Ё ҳоким аст дар
халқаш, одил аст, ки зулм
намекунад, ҳидоят мекунад,
касоро, ки мехоҳад ва
гумроҳ мекунад касоро, ки
мехоҳад ва касоро, ки хоҳад
раҳм мекунад ва касоро, ки
бихоҳад азоб медиҳад. Нест
маъбуди барҳақ ба ҷуз Ё,
баландмартабаи бузург аст.⁽¹⁾

ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ،
كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُونَ
فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

13. Ёст, он ки нишонаҳои
бузурги қудрати Хешро ба
шумо (эй одамон) нишон
медиҳад ва бароятон
аз осмон ризқу рӯзӣ
мефиристад. Танҳо касе панд
мегирад, ки ба яғонагии
Аллоҳ ва ибодати холис
руҷӯ мекунад.⁽²⁾

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّل لَكُمْ مِنَ
السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

14. Пас, Аллохро бо дуъо
бихонед, (эй мӯъминон) дар
ҳоле, ки ибодату тоъатро
хоси Ё бидонед ва муҳолифи
мушрикони рафтор кунед,

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ
كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\134

(2) Яъне, рӯ ба сӯи Аллоҳ меоварад. Тафсири Табарӣ 21\362

агарчи кофиронро нохуш ояд.⁽¹⁾

15. Баландкунандаи мартабаҳо, соҳиби Арш ва аз раҳмати Ū бар бандагонаш он аст, ки рух (вахй)-ро ба фармони Худ бар ҳар яке аз бандагонаш, ки бихоҳад, мефиристад, то ū мардумро аз рӯзи мулоқот (қиёмат) битарсонад, ки аввалин ва охирин дар он ҷо вомехӯранд.⁽²⁾
16. Он рӯз, ки ҳамаи онҳо аввалину охирин дар назди Парвардигорашон ошкор шаванд, ҳеч чиз аз амалҳои онҳо, ки дар дунё карда буданд, бар Аллоҳ пӯшида намонад. Аллоҳ таъоло мефармояд: Имрӯз подшоҳӣ аз они кист? Боз Худ ҷавоб медиҳад: Аз они Аллоҳи яктои қаҳҳор, ки дар зот, номҳо, сифатҳо ва корҳои ягона аст ва ба қудрат ва иззати худ бар тамоми халоиқ ғолиб аст!⁽³⁾
17. Имрӯз ҳар кас мувофиқи он чӣ анҷом додааст дар дунё аз неку бад, ҷазо дода мешавад,

رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ
مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ
يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾

يَوْمَ هُمْ بَدْرُؤٌ لَا يُنْفَعِي عَلَى اللَّهِ مِنْهُمُ شَيْءٌ
لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا
ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\134

(2) Тафсири Саъдӣ 1\734

(3) Тафсири Саъдӣ 1\734

имрӯз ҳеҷ ситае нест, ки дар бадихояш афзуда шавад ва ё аз некихояш кам карда шавад. Ва ҳароина, Аллоҳ зудшумор аст! Он рӯзро дер напиндоред, ҳар чӣ ки меояд наздик аст.⁽¹⁾

18. Эй Расул, аз рӯзи наздик (қиёмат) онҳоро битарсон. Он гоҳ ки дилҳо лабрез аз андӯх аз хавфи азоби қиёмат наздики гулӯҳо расад. Ситамкоронро дар он рӯз на хешованде бошад ва на шафоъаткунандае, ки шафоъаташ пазируфта шавад.
19. Аллоҳ таъоло дуздона⁽²⁾ нигоҳ кардани чашмҳоро ва ҳар чиро ки дилҳо пинҳон медоранд, медонад.
20. Аллоҳ миёни одамон ба ҳақ доварӣ мекунад. Вале маъбудони ботилашон, ҳеҷ доварӣ натавонанд кард. Албатта, Аллоҳ шунаво аст, ба он чи ки шумо ба забонатон мегӯед ва бино

وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَرْزَاقِ إِذْ يَقُولُ لَدَى
الْحَنَاجِرِ كَظْمِينٍ مَّا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ
وَلَا شَفِيعَ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

يَعْلَمُ حَايَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن
دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ هُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\735

(2) Ибни Аббос разияллоху анҳу дар тафсири ин оят гуфтааст: «Мурод аз ин марде аст, ки бар аҳли як хонавода ворид мешавад ва дар миёнашон зани зебо аст., пас чун гофил мешаванд, нигоҳи дуздона ба сӯи он зан меафканад., дар ҳоле, ки Аллоҳ таъоло аз дили вай огоҳ аст ва медонад, ки ӯ ҳагто дӯст дорад, кош бар он зан наздик мешуд». Ривояти ибни Абиҳотам. Тафсири ибни Касир 7\137

аст ба кирдору корҳоятон ва мувофиқи он бароятон ҷазои муносиб медиҳад!⁽¹⁾

21. Оё онҳое, ки ба паёмбарии ту бовар надоранд дар замин сайр намеkunанд, то бингаранд, ки оқибати пешиниёнашон чӣ гуна будааст? Тавоноии онҳо ва ёдгориҳое, ки дар рӯйи замин падида оварда буданд, аз инҳо бештар буд. Вале қувват ва бузургии тану ҷисмашон ба онҳо ғоидае нарасонд. Сипас Аллоҳ онҳоро ба сабаби гуноҳашон ба азоб гирифта кард ва аз қаҳри Аллоҳ онҳоро ниғаҳдорандае набуд.⁽²⁾

22. Ин азоб аз он сабаб буд, ки паёмбаронашон бо далелҳои равшан наздашон омаданд, вале паёмбаронашро инкор карданд ва Аллоҳ ҳам ононро ба азобаш фуру гирифт. Ва ҳароина, Аллоҳ нерӯманд аст, касе ӯро мағлуб натавонад кард ва саҳтуқубат аст ба касоне, ки ба ӯ имон наоварданд ва нофармонбардорӣ кардаанд!⁽³⁾

﴿أُولَئِكَ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا وَيَكْتَفُونَ﴾
 ﴿كَانَ عَقِبَهُمُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا﴾
 ﴿هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَا فِي الْأَرْضِ﴾
 ﴿فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ﴾
 ﴿اللَّهِ مِنْ وَاكِ﴾

﴿ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾
 ﴿فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ﴾
 ﴿الْعِقَابِ﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\370

(2) Тафсири ибни Касир 7\138

(3) Тафсири Табарӣ 21\372

23. Ва ба таҳқиқ, Мо Мӯсоро бо оёти Худ ва ҳуччати ошкоре, ки далолат бар ҳақиқати рисолатии ӯ мекард, фиристодем ӯро
24. ба сӯи Фиръавн подшоҳи Миср ва Ҳомон, ки вазираш ва Қорун, ки соҳиби молу мулки замонаш буд. Вале онҳо рисолатии ӯро инкор карданд ва такаббур варзиданд. Ва гуфтанд; ки ӯ ҷодугари дурӯғгӯст!⁽¹⁾
25. Пас чун Мӯсо дини ҳақро аз ҷониби Мо барои Фиръавн, Ҳомон, ва Қорун бо мӯъҷизоти равшан овард, вале бо инкор карданашон ҳақро кифоят накарда, балки гуфтанд: Писарони касонеро, ки ба ӯ имон овардаанд, бикушед ва занонашонро барои хидматгорӣ ва ғуломӣ зинда бигузored? Ва ҳиласозии кофирон чуз дар гумроҳӣ ва табоҳӣ нест.⁽²⁾
26. Ва Фиръавн ба бузургони қавмаш гуфт: Бигузored маро, то Мӯсоро бикушам ва ӯ Парвардигори худро ба ёрӣ талабад чи тавре, ки ӯ гумон мекунад, ки

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهٰمَانَ وَقُرُونِ فَقَالُوا سِحْرٌ كَذٰبٌ ﴿٢٤﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا أَفَتُلَوِّذُ بِنِسَاءِ الدِّينِ أَمْ نَأْمُرُكُمْ بِهِ. وَأَسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكٰفِرِيْنَ إِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴿٢٥﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِيْنَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\139

(2) Тафсири Табарӣ 21\373

Парвардигораш ўро ба сӯи
мо фиристодааст ва ўро аз
мо ниғаҳ медорад. Метарсам,
ки Мӯсо динатонро дигаргун
кунад ё дар ин сарзамини
Миср фасоде барангезад!⁽¹⁾

27. Мӯсо барои Фиръавн ва
ёронаш гуфт: Эй қавм!
Ман ба Парвардигори худ
ва Парвардигори шумо аз
ҳар мутақаббуре, ки аз ҳақ
ва тоъати Аллоҳ саркашӣ
кардааст ва ба рӯзи ҳисоб
бовар надорад, паноҳ
мебарам!⁽²⁾

28. Ва марди мӯъминине аз
хонадони Фиръавн, ки
имонашро аз қавми худ
пинҳон дошта буд, гуфт:
Оё куштани мардеро
раво медоред, ки мегӯяд,
Парвардигори ман
Аллоҳи барҳақ аст ва бо
далелҳои равшан аз ҷониби
Парвардигоратон омадааст,
мекушед? Агар Мӯсо дурӯғ
мегӯяд, гуноҳи дурӯғаш бар
гардани худӣ ўст ва агар рост
мегӯяд, баъзе аз ваъдаҳои,
ки додааст, ба шумо хоҳад
расид. Албатта, Аллоҳ ҳеҷ
таҷовузкори дурӯғгӯеро, ки
ҳақро тарк намуда рӯй ба

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ
مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ
رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ
رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ
وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\139

(2) Тафсири ибни Касир 7\139

ноҳаққӣ меоварад, ҳидоят намекунад!

29. Он мард гуфт: Эй қавми ман, имрӯз фармонравой аз он шумост. Бар ин сарзамини Миср ғалаба доред. Вале агар азоби Аллоҳ бар сари мо ояд, чӣ касе ёриамон хоҳад кард? Фиръавн гуфт: Эй мардум! Шуморо ҷуз он чӣ худ маслиҳат мебинам, роҳе нанамоям ва ҷуз ба роҳи савоб роҳнамоӣ накунам.

30. Ва он марде, ки имон оварда буд, гуфт: Эй қавми ман, ба ростӣ ман метарсам аз он рӯзе, ки балоҳое бар шумо бирасад ҳамонанди рӯзе бар гурӯҳҳои⁽¹⁾ гузашта расидааст, агар шумо Мӯсорро бикӯшед.

31. Монанди қавми Нӯҳ ва Од ва Самуд ва касоне, ки аз он пас омадаанд ва Аллоҳ ба сабаби куфру такзибашон ҳалокашон кард. Ҳол он ки Аллоҳ барои бандагонаш хоҳони ситам нест, ки онҳоро бегуноҳ азоб диҳад. Пок аст Аллоҳ таъоло аз ин гуна зулм ва камбудихо.⁽²⁾

يَقَوْمِ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي
الْأَرْضِ فَمَنْ يَبْصُرْنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا
قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا لِسَبِيلِ الرَّسَدِ ﴿٢٩﴾

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

(1) Гурӯҳҳое, ки бар зидди паёмбаронашон муқобил баромаданд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\736

32. Ва эй қавми ман, аз азоби рӯзи қиёмат, ки мардум якдигарро ба фарёд бихонанд, бар шумо бимнокам.
33. Он рӯз, ки ҳамагӣ пуштгардону гурезонед ва ҳеҷ кас шуморо аз азоби Аллоҳ ниғаҳдоранда нест ва низ ёридиҳандае нест, ки шуморо ёрӣ диҳад. Ва ҳар касро, ки Аллоҳ хораш кунад ва гумроҳаш кунад, ҳеҷ роҳнамое надорад, ки ӯро ба роҳи рост ҳидоят намояд!⁽¹⁾
34. Юсуф, ки писари Яъқуб алайҳиссалом пеш аз Мӯсо бо далелҳои равшан бар шумо фиристода шуд ва шуморо ба ибодати Аллоҳи якто амр карда буд, пас аз он чӣ барои шумо оварда буд, ҳамеша дар шак будед, то замоне, ки Юсуф аз дунё бирафт, шак ва ширки шумо зиёд шуд ва гуфтед: Аллоҳ пас аз ӯ, ҳаргиз, дигар паёмбаре нахоҳад фиристод! Аллоҳ таҷовузкори шакковарандаро ин гуна гумроҳ месозад!⁽²⁾

وَيَقَوْمٍ إِلَىٰ أَخَافٍ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٢٢﴾

يَوْمَ تُولُونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ
حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ
بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\143

(2) Тафсири Табарӣ 21\383

35. Касоне, ки бе ҳеч ҳуччати дар даст дошта дар оёти Аллоҳ баҳсу чидол мекунанд. Кори онон назди Аллоҳу ва назди мӯъминон саҳт нописанд аст. Аллоҳ бар дили ҳар мутакаббири ҷабборе инчунин мӯҳр мениҳад!
36. Фиръавн ба офаридагори ҷаҳониён мункир шуд ва дурӯғ баровард ва ба вазираш гуфт: Эй Ҳомон, барои ман қалъаи баланде бисоз, шояд ба он дарҳо (роҳҳо) даст ёбам:
37. роҳҳо ва дарҳои осмонҳо бирасам. Ва Аллоҳи Мӯсоро бубинам, зеро ҳароина гумон мебарам, ки $\bar{u}$ дар он иддиоъяш, ки мо Парвардигоре дорем ва ин Парвардигор болои осмонҳост, дурӯғи $\bar{u}$ ҳаст. Ба ин тарз кирдори зишти Фиръавн дар назараш ороста шуд ва $\bar{u}$ аз роҳ бозмонд ва ҳила ва найранги $\bar{u}$ дар ботил сохтани мӯъҷизаҳои Мӯсо ҷуз зиён ҳеч набуд. Ва дар дунёву охират ба ҷуз бадбахтӣ фоидае ба худ набурд.⁽¹⁾

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُّسْتَكْبِرٍ ﴿٤٥﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُ ابْنُ لِي صِرْحًا لَعَلِّي
أَتْلَعُ الْأَسْبَابَ ﴿٤٦﴾

أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كُذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنَ
لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\149 ва Тафсири Саъдӣ 1\737

38. Он марде, ки имон оварда буд, гуфт: Эй қавми ман, аз паи ман биёед, то ба роҳи савоб шуморо ҳидоят кунам.
39. Эй қавми ман, ин зиндагии дунё баҳраи андакест зудгузар, ки инсон чанд рӯзе баҳраманд мешавад ва сипас нобуд мегардад. Ва охират сарои ҳамешагӣ ва заволнопазир аст. Пас бояд, ки шумо охиратро бар дунё азиз ва муқаддам донед ва амалеро анҷом диҳед, ки шуморо дар он ҷо саъодатманд намояд⁽¹⁾
40. Ҳар кас дар ин дунё кори баде бикунад, дар охират ҷуз монанди амалаш ҷазо наёбад. Ва ҳар кас аз марду зан, ки мӯъмин бошад ва амали солеҳе ба ҷой орад, пас онҳо ба биҳишт дохил шаванд ва аз неъматҳои ҷаннат беҳисоб рӯзиашон диҳанд.
41. Эй қавми ман, чист, ки ман шуморо ба сӯи наҷот даъват мекунам, ки он роҳ ба сӯи имон ба Аллоҳ ва пайравии расулаш Мӯсо аст ва ниҳояти даъвати ман расидан ба ҷаннат аст ва дур будан аз

وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ يَلْقَوْنَ آتِيَعُونَ
أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

يَلْقَوْنَ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعٌ
وَأَبْوَابُ الْآخِرَةِ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

* وَيَقْوِمُ مَالِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ
وَتَدْعُونِي إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\737

оташи дӯзах аст ва шумо бошед маро ба сӯи оташи дӯзах даъват менамояд?⁽¹⁾

42. Маро даъват мекунед, ки ба Аллоҳ кофир шавам ва чизеро, ки ба он илм надорам, шарикӣ ӯ қарор диҳам, ҳол он ки ширк аз бузуртгарин гуноҳон аст ман шуморо даъват мекунам ба Аллоҳи пирӯзманди тавоно ва ғолиб бар халқаш ва омӯрзанда ба касоне, ки аз гуноҳи худ тавба кардаанд.⁽²⁾

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأَشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفِيرِ ﴿٤٢﴾

43. Бешак, он чӣ шумо маро ба бутҳоятон даъват мекунед, на ҳаққи даъват дар дунё доранд ва на дар охираат ва албатта, бозгашти мо ба сӯи Аллоҳи барҳақ аст ва Ӯ ҳар як амалкунандаро мувофиқи амалаш ҷазои муносиб медиҳад ва ҳатман, исрофкороне, ки бо куфру гуноҳ ва хунрезихо аз андоза берун рафтанд, дар ҷаҳаннам бошанд.⁽³⁾

لَا جَرَمَ لَنَا إِنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

44. Он шахси мӯъмин, чун онҳоро насиҳат кард, ӯро итоъат накарданд, барояшон

فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفَؤُصُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 391

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 391

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 738

гуфт: Ба зудӣ он чиро, ки акнун меғӯям, ба ёд хоҳед овард ва пушаймон хоҳед шуд, вале пушаймонӣ манфиъат надихад. Ва ман кори хеш ба Аллоҳ месупорам ва бар Ё таваккал мекунам, албатта, Аллоҳ ба ҳоли бандагон биност ва чизе бар Ё пӯшида намемонад!⁽¹⁾

45. Сипас Аллоҳ марди мӯъминоро аз осеби макре, ки Фиръавн ва гурӯҳаш барояш андешида буданд, нигоҳ дошт ва он азоби бад хонадони Фиръавнро ба гарк шудан дар дарё фуру гирифт.

46. Сипас дар қабрҳояшон азоб дода мешаванд ба оташ. Ҳар субҳу шом то рӯзи қиёмат онҳо бар он оташ гирифтोर шаванд ва рӯзе, ки қиёмат барпо шавад ба фариштагон нидо карда шавад, ки, хонадони Фиръавнро ба сахттарин азобҳо дароваред! Ин ҷазои аъмоли бади шумост, ки дар дунё касб карда будед.⁽²⁾

فَوَقَدَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَّا مَكْرُوهًا وَخَافَ يُقَالُ
فِرْعَوْنٌ سُوءَ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ
فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\150

(2) Ин оят далел аст бар исботи азоби қабр.

47. Ва он гоҳ дар даруни оташ бо якдигар ба мучодала ва сарзаниши якдигар бархезанд, пас нотавонон ба касоне, ки такаббур варзиданд, гӯянд, ки мо пайравони шумо будем ва даъвати шуморо дар дунё пазируфтем, оё метавонед андаке аз ин оташеро, ки насиби мо шудааст, онро аз мо дур кунед?⁽¹⁾
48. Онон, ки саркашӣ карда буданд, нотавонии худро баён карда мегӯянд:
Наметавонем аз шумо чизеро аз азоб бардорем, зеро ҳамаи мо дар оташем. Ва аз он ҷо барои мо халосӣ нест. Албатта Аллоҳ аст, ки миёни бандагонаш доварӣ кардааст ва барои ҳар яке баҳрае аз азоб муқаррар намудааст, пас ба он намеафзояд ва на кам мекунад!⁽²⁾
49. Ва онҳо, ки дар оташанд, аз такаббуркунандагон ва нотавонон ба ниғаҳбонони ҷаҳаннам мегӯянд: Аз Парвардигоратон бихоҳед, то як рӯз аз азоби мо сабук кунед, то андаке роҳат кунем.

وَإِذْ يَتَحَاوَتُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ
الضُّعْفَاءُ لِلَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَبَرُونَ عَنَّا
نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا
فِيهَا إِنْ أَرَادَ اللَّهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ
ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ
الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\149

(2) Тафсири Саъдӣ 1\739

50. Ниғаҳбонони дӯзах дар ҷавоби онҳо мегӯянд: Ин дуъо ба шумо чизе фоида надихад, оё паёмбаронатон бо далелҳои равшан назди шумо наёмада буданд, пас шумо онҳоро дурӯғ баровардед? Мегӯянд дӯзахиён: Бале. Ниғаҳбонони дӯзах мегӯянд: Мо барои шумо дуъо намекунем ва дар ҳаққи шумо шафоъат ҳам наметалабем. Пас, худ дуъо кунед. Лекин ин дуъо ба шумо чизе фоида надихад, зеро шумо кофир ҳастед. Ва дуъои кофирон, ҷуз он ки табоҳ шавад, ҳеҷ чизе нахоҳад буд. Ва ҳаргиз мавриди иҷобат қарор намегирад.⁽¹⁾

51. Яқинан Мо ёри мекунем паёмбарони худ ва касонеро, ки имон овардаанд дар зиндагии дунё ва низ ёри мекунем дар рӯзи қиёмат, ки гувоҳон аз фариштагон, паёмбарон ва мӯъминон барои гувоҳӣ додан бар умматҳое, ки паёмбарони худро дурӯғ бароварданд барпой мезанд, ва ту низ эй Муҳаммад гувоҳӣ медиҳӣ, ки паёмбарон рисолати

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُنْ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ
بِآيَاتِنَا قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَاؤُ
الْكٰفِرِيْنَ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ ۝۱۰

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ ۝۱۰

(1) Тафсири ибни Касир 7\149

Парвардигорашонро ба умматонашон расонданд ва умматҳояшон онҳоро тасдиқ накарданд.⁽¹⁾

52. Дар рӯзе, ки ҳисобу ҷазо аст ситамкоронро узр хостан фоида надихад ва насиби онҳо лаънат аст ва барояшон дар охират ҷойгоҳи бад аст! Аз сабабе, ки онҳо паёмбарони худро дурӯғ мебароварданд.⁽²⁾

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ
اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

53. Мо ба ростӣ ба Мӯсо ҳидоят (Таврот ва мӯъҷизаҳо) ато кардем ва бани Исроилро ворисони китоб намудем.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾

54. Китобе, ки раҳнамо ва андарзгӯи хирадмандон аст.

هُدَى وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

55. Пас сабр кун, эй Расул аз озори мушрикони, ки албатта, ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст ва ҳеч хилофе дар он нест. Ва барои гуноҳат омӯрзиш бихоҳ ва ҳар шому саҳар ба сипос ва ситоиши Парвардигорат бипардоз.

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَسْتَغْفِرُ
لذُنُوبِكَ وَسَيَجْزِيكَ بِمَا عَمِلْتِ
وَالْإِبْرَ ۖ ﴿٥٥﴾

56. Ба ростӣ, касоне, ки дар оёги Аллоҳ бе он ки ҳуҷҷате барояшон омада бошад ба гумонҳои фосиду ботил муҷодала мекунанд ва

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
بِعَدْرِ سُلْطَانِ آتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ
إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 402

(2) Тафсири ибни Касир 7 \ 151

мехоҳанд бо ботиле, ки бо худ доранд бар ҳақ баргарӣ чӯянд, дар синаҳои онҳо ҷуз қибр нест ва ҳасадбаранда ҳастанд бар фазлу каромате, ки Аллоҳ ба паёмбараш додааст, вале ба он мақсад нахоҳанд расид. Пас, ба Аллоҳ паноҳ бибар, ки албатта, Ӯ бисёр шунаво аст ба гуфторашон, биност ба кирдорашон ва ҳар якеро ҷазои муносиб хоҳад дод!⁽¹⁾

57. Бегумон офариниши осмону замин аз офариниши мардум ва аз зинда гардонидани онҳо баъд аз мирониданашон бузургтар аст, вале бештари мардум намедонанд, ки офариниши ҳама махлуқот бар Аллоҳ осон аст!⁽²⁾

58. Ва нобинову бино баробар нестанд. Ва онҳое, ки имон ба ягонагии Аллоҳ овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд ва амал ба шарияти Ӯ кардаанд, бо зишткорон, ки ягонагии Аллохро инкор кардаанд ва паёмбаронро дурӯғ баровардаанд ва ба шарияти Ӯ амал накардаанд, ҳаргиз баробар

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ النَّاسِ وَالْكَفْرِ أَكْبَرُ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ
فَلْيَلَا مَا تَدَّكَرُونَ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\404

(2) Тафсири Табарӣ 21\405

набошанд. Аммо шумо кам панд мегиред!⁽¹⁾

59. Бегумон қиёмат омадани аст ва дар он шубҳае нест, пас дар омадани он шак накунад, чунон ки паёмбарон ба он хабар додаанд, вале бештари мардум ба омадани қиёмат имон намеоваранд ва амал намекунанд.⁽²⁾

60. Ва Парвардигоратон гуфт: Эй бандагон! Дуъову илтиҷо кунед Маро, то дуъои шуморо иҷобат кунам. Бегумон онҳое, ки аз парастигиши Ман саркашӣ мекунанд, ба зудӣ бо хорӣ ба ҷаҳаннам мебароянд!

61. Аллоҳ аст, он ки шабро бароятон офарид, то дар он биёромед ва роҳат кунед ва рӯзро равшаной бахшид то ниёзҳои худро дар он анҷом диҳед. Ҳароина, Аллоҳ бар мардум фазлу карам дорад. Вале бештари мардум ӯро ба тоъат ва ихлос дар ибодат шукргузорӣ намекунанд.

62. Ин аст Аллоҳи барҳақ, ки бар шумо ин неъматҳоро арзонӣ кард, ӯст Парвардигори шумо, Офаридгори ҳама чиз.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّمَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَالْكَافِرَ
كَثُرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَلَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَاتِلُوا تَوْفِكُمْ ﴿٦٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 405

(2) Тафсири Табарӣ 21 \ 406

Аллоҳе барҳақ чуз Ў касе сазовори ибодат нест. Пас, чӣ гуна аз ҳақ баргардонида мешавед баъд аз он ки далел ва роҳ бароятон равшан шудааст, ғайри Ўро боз парастии мекунед?⁽¹⁾

63. Чуноне ки ҳақро дурӯғ баровардед эй кофирони Қурайш ва аз он рӯй гардонидед, ҳамчунин аз роҳи ҳақ баргардонида мешаванд ононе, ки оёти Аллохро инкор мекарданд.⁽²⁾

64. Аллоҳ аст, ки заминро қароргоҳи шумо сохт то дар он қарор гиред ва бар он зиндагиро бароятон муяссар кард ва осмонро барои замин чун биное барафрохт. Ва шуморо сурат бахшид ва суратҳоятонро некӯ сохт. Ва аз чизҳои покизаву хуш рӯзиятон дод. Ин аст Аллоҳи барҳақ, ки бар шумо ин неъматҳоро арзонӣ кард. Парвардигори шумост. Аллоҳ пурбаракату⁽³⁾ бузургвор аст, ва аз ҳама сифатҳои ношоистае, ки лоиқи

كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ اللَّهَ
يُحَدِّثُونَ ﴿٤٣﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\741

(2) Тафсири ибни Касир 7\156

(3) Яъне, хайру баракати Ў бисёр аст.

зоти Ҷ аст, пок аст. Ҷ аст
Парвардигори ҷаҳониён!⁽¹⁾

65. Ҷ зинда ва боқӣ аст, ва Ҷ ро
ҳаёти комил аст, ҳаргиз фано
намешавад, Аллоҳе барҳақ,
ғайри Ҷ ҳеҷ кас сазовори
ибодат нест. Танҳо Ҷ ро
ибодат кунед ва Ҷ ро бо дуъо
бихонед, дар ҳоле, ки дини
Ҷ ро ба ихлос пазируфта
бошед, ки ситоиши комил
аз он Аллоҳест, ки
Парвардигори ҷаҳониён
аст!⁽²⁾

66. Бигӯ эй Расул барои
мушрикони қавми худ: Ман
наҳй шудаам, ки чизҳоеро,
ки ғайри Аллоҳи барҳақ
мепарастед, парастид
кунам, дар ҳоле, ки аз
ҷониби Парвардигорам
барои ман далелҳое равшан
омадааст. Ва ба ман фармон
дода шуд, ки дар баробари
Парвардигори ҷаҳониён
куллан таслим бошам.

67. Ҷ аст, он Аллоҳе, ки падари
шумо (Одам алайҳиссалом)-
ро аз хок офарид, сипас
шуморо ба қудраташ аз
нутфаи манӣ ба вучуд
овард, сипас шуморо дар

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ ۗ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

* قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ
مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسَلِّمَ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ
ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا
أَشَدَّكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ شُحُونٍ مِمَّا وَوَسَّوْا مِنْ
يَتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ ۗ وَتَبْلُغُوا أَجْلًا مُّسَمًّى
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\410

(2) Тафсири ибни Касир 7\156

рахми модарон аз хуни
 баста биёфаридааст. Он
 гоҳ шуморо, дар ҳоле, ки
 тифли навзоде будед, аз
 раҳми модар берун овард,
 сипас калон мешавед, то ба
 синни ҷавонӣ бирасед, сипас
 зиндагӣ мекунад, то баъд аз
 он пир мешавед. Баъзе аз
 миёни шумо касе аст, ки пеш
 аз пирӣ бимирад ва ба баъзе
 аз шумо мӯҳлат медиҳад то
 ба аҷали муъайян бирасед ва
 бошад, ки далелҳои Аллохро
 ба ақл дарёбед ва дар оёти
 Ё биандешед ва бидонед, ки
 инҳо, ҳама аз амр, тақдир ва
 тадбири Ё содир мешаванд,
 пас бояд, ки ба ҷуз Ё касе
 дигарро парастӣш карда
 нашавад.⁽¹⁾

68. Танҳо Ёст, ки зинда мекунад
 ва мемиронад. Ва чун иродае
 чизе кунад, ба он мегӯяд:
 «Мавҷуд шав!» . Пас, мавҷуд
 мешавад. Ҳеч кас ҳукми Ёро
 радкунанда нест.
69. Оё надидаӣ эй Расул
 онҳое, ки дар оёти Аллоҳ
 кашмакаш мекунанд, ҳол
 он ки ба яғонагии Ё ва
 қудраташ далелҳои равшан
 омадаст, пас чӣ гуна баъд аз

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا
 يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
 أَنَّىٰ يُضَرُّونَ ﴿٦٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\412

ин далелҳои равшан аз дини ҳақ бераҳа мешаванд?⁽¹⁾

70. Касоне, ки ин китоби Қуръонро ва низ он чиро, ба василаи паёмбарон фиристодаем аз китобҳои осмонӣ, ки Аллоҳ таъоло онҳоро барои ҳидояти мардум нозил кардааст, дурӯғ мешуморанд, ба зудӣ оқибати куфрашонро хоҳанд донист,
71. Он гоҳ ки тавқҳо ва занҷирҳо дар гарданашон хоҳад буд ва қашида мешаванд
72. дар оби ҷӯшон, сипас дар оташи ҷаҳаннам афрӯхта мешаванд.⁽²⁾
73. Он гоҳ ба онҳо аз рӯи сарзаниш гуфта шавад: Он шарикон, ки барои Аллоҳ мепиндоштед ва парастид мекардед, қучо ҳастанд, то шуморо имрӯз ёрӣ диҳанд? Пас онҳоро бихонед, агар тавонанд шуморо аз ин бало начот диҳанд.
74. Такзибкунандагон⁽³⁾ мегӯянд: Аз назари мо нопадид шуданд, балки мо ҳаргиз пеш аз ин чизеро (маъбудӣ

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ
رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

إِذِ الْأَعْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلْسِلُ
يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنْتُمْ مَأْكُتُمْ تَشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَل لَّمْ نَكُنْ
نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ
الْكٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\742

(2) Тафсири Табарӣ 21\415

(3) Касоне, ки ягонагии Аллоҳ ва паёмбаронро дурӯғ бароварданд.

хеш) намехондем. Аллоҳ
кофиронро ин гуна гумроҳ
мекунад.⁽¹⁾

75. Ин азобе, ки ба шумо расид,
ба он сабаб аст, ки дар дунё
дар ғафлат будед ва ба
ноҳақ дар замин шодмонӣ
мекардед ва аз рӯи гуноҳ ва
ситам бар бандагони Аллоҳ
такаббур ва нозу карашма
мекардед.⁽²⁾

76. Ба сабаби оқибати
куфратон ба Аллоҳ ва
нофармонбардориатон
ӯро, аз дарҳои ҷаҳаннам
дохил шавед. Ҳамеша дар
он ҷо бимонед. Ва ҷойгоҳи
саркашон чӣ ҷойгоҳи
бадест!

77. Эй Расул пас, сабр кун ва дар
роҳи даъвати худ давомат
кун албатта, ваъдаи Аллоҳ
рост аст. Он чӣ ба ту ваъда
додаем, зуд аст, ки барои ту
онро иҷро намоем, ё баъзе
аз он чизҳоро⁽³⁾, ки ба он
мушрикони ваъда додаем, ба
ту нишон медиҳем, то онро
мушоҳида кунӣ ё туро пеш
аз фаро расидани азоб бар
онҳо бимиронем, пас рӯзи

ذَالِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ
الْحَقِّ وَيَمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

أَدْخَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فِيئْسَ
مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرَبِّتَكَ
بَعْضَ الَّذِي نَعَدُهُمْ أَوْ تُوفِّيْنَاكَ فَإِلَيْنَا
يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\417

(2) Тафсири Саъдӣ 1\742

(3) Яъне, азобро

қиёмат онҳо ба назди Мо бозгардонида шаванд ва ба сабаби куфре, ки варзидаанд, онҳоро зуд ба азоби сахте бичашонем.⁽¹⁾

78. Пеш аз ту эй Расул бисёр паёмбароне ба сӯи қавмашон фиристодаем, то онҳоро даъват намоянд ва бар озори онҳо сабру тоқат кунанд. Аз онҳо достони баъзеро бароят гуфтаем ва достони баъзеро нагуфтаем. Ва ҳама паёмбарон амр шуда буданд, ки ваҳии илоҳиро ба қавмашон бирасонанд. Ва ҳеч паёмбареро насазад, ки мӯъҷизае биёварад, магар ба фармони Аллоҳ. Ва чун фармони Аллоҳ барои азоби тақзибкунандагон даррасад, миёни паёмбарон ва дурӯғбаровардагонашон барҳақ доварӣ гардад ва онон, ки бар ботил будаанд, он ҷо зиён хоҳанд дид.⁽²⁾

79. Аллоҳ аст, ки чорпоёнро бароятон офарид, то ба василаи онҳо манфиъат баред; бар баъзеяшон савор шавед ва аз баъзеяшон бихӯред.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن
فَضَّضْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْضُصْ
عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِعَايَةٍ
إِلَّا بِيَاذِنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِّى بِالْحَقِّ
وَخَيْرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\418

(2) Тафсири Саъдӣ 1\743

80. Ва барои шумо дар онҳо манфиъатхоест ва то бо савор шудан бар онҳо ба мақсаде, ки дар дил доред, ба маконҳои дур бирасед. Ва бар он чаҳорпоён дар хушқиҳо ва низ бар киштиҳо дар баҳр савор шавед.⁽¹⁾

81. Аллоҳ таъоло оёти равшани хешро, ки далолат бар қудрат ва тадбири ӯ дар ҳалқаш мекунад, бар шумо менамоёнад. Пас, кадом як аз оёти Аллоҳро инкор мекунад ва ба он эътироф намекунад?

82. Оё ин дурӯғбаровардагон дар замин сайр накардаанд, то бингаранд, ки оқибати касоне, ки паёмбаронашонро дурӯғ бароварданд, пеш аз онҳо мезистаанд, чӣ гуна будааст? Онҳо мардуме, буданд, ки нерӯяшон бештар ва осорашон дар рӯи замин фаровонтар буд. Пас, он чизҳо, аз биноҳо, боғҳо ва киштзорҳо, ки ба даст меоварданд, ҳангоми фаро расидани азоб ба онҳо фоидае набахшид.⁽²⁾

وَلَكُمْ فِيهَا مَتْنَفِعٌ وَرَبَّانُوا عَلَيْهَا حَاجَةً
فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَاكِ
تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ
تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا
أَكْثَرًا مِنْهُمْ وَأَشَدُّ قُوَّةً وَعَازًا فِي الْأَرْضِ
فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\743

(2) Тафсири Саъдӣ 1\743

83. Чун паёмбаронашон бо далелҳои равшан ба сӯяшон омаданд, ба илму дониши худ аз рӯи ҷаҳолаташон дилхуш буданд ва он чиро⁽¹⁾, ки масхарааш мекарданд, онҳоро азоб фаро гирифт.⁽²⁾

84. Ва чун азоби Моро دیدанд, гуфтанд: Ба Аллоҳи якто имон овардем ва ба он чизҳое, ки шарики Аллоҳ қарор дода будем, кофир шудем.

85. Аммо он ҳангом, ки азоби Маро دیدанд, дигар имонашон барояшон фоидае набахшид. Зеро имонашон аз рӯи ночорӣ ва маҷбури буд, на аз рӯи ихтиёри. Ин суннати Аллоҳ аст, ки миёни бандагонаш гузоштааст: ки имон овардан ҳангоми мушоҳидаи азоб ба ҳолашон фоидае надорад. Ва кофирон дар он рӯз аз ҷашондани азоб зиён мебинанд!⁽³⁾

فَلَمَّا جَاءَ نُهُمُ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا
عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٣﴾

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ
وَكَمْ قَبْرًا يَا مَعْ كُتَابِيهِمْ مُمْسِكِينَ ﴿٨٤﴾

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا
سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَيْرَ
هُنَالِكَ الْكٰفِرُونَ ﴿٨٥﴾

(1) Яъне, азоб

(2) Дар ин оят далеле аст, бар ин, ки ҳар як илме, ки исломро мешиканад, ё дар он айбе меафканад, ё дар сихатии он шакке меандозад, он илм нописандида ва бад дида шудааст. Ва эътиқодкунандаи он аз пайравони Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нест.

(3) Тафсири ибни Касир 7\160

Сураи Фуссилат (Равшан сохта шуд)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 54 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳо, Мим. (Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.)
2. Ин Қуръон китобест, ки аз ҷониби он бахшояндаи меҳрубон бар паёмбараш Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) нозил шудааст.
3. Китобест, ки оятҳои бо тафсилу фаҳмо баён шуда, Қуръонест, ки ба забони арабӣ, осонфаҳм барои мардуме, ки забони арабиро медонанд
4. Ҳам муждадиҳанда аст ин китоб мӯъминро ба подоши дунё ва охират ва ҳам бимдиҳанда кофирро ба азоби дунё ва охират. Бештарини мардум аз он рӯй гардониданд ва онҳо намешунаванд.⁽¹⁾
5. Кофирон ба паёмбар Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) гуфтанд:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ①

تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ②

كِتَابٌ فَصَّلَتْ آيَاتُهُ وَقُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ③

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ④

وَقَالُوا أَفَلَوْبُنَا فِي آيَاتِهِ مِمَّا نَدْعُونَ إِلَيْهِ فِي
ءَادَاتِنَا وَقُرْءَانٍ مِّنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ

(1) Шунидане, ки аз он қабул ва иҷобати он мужда ҳосил шавад. Тафсири Саъдӣ 1/744

إِنَّا عَلَّمُونَا

Дилҳои мо аз он чӣ моро
ба он даъват мекуни, дар
парда аст ва гӯшҳоямон
вазнин аст ва миёни
мову ту (эй Муҳаммад)
ҳичобест. Пас амал кун ту
ба дини худ, албатта мо ҳам
амалкунандаем ба дини худ.⁽¹⁾

6. Бигӯ (эй Паёмбар): «Ман
инсонест ҳастам монанди
шумо. Ба ман ваҳй шуда,
ки маъбудӣ шумо, Аллоҳи
якҷост, ки лоиқи ибодат аст.
Пас, ба ӯ рӯй оваред ва аз
ӯ омӯриш бихоҳед. Ва вой
(азоб), бар мушрикони:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا
إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَجَدُّ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ
وَأَسْتَغْفِرُوهُ ۖ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

7. Онҳое, ки ба ғайри Аллоҳ
бутонеро парастӣш
карданд, ки фоида ва
зараре нарасонанд ва
нафсҳояшонро ба тавҳид
ва ихлос пок накарданд ва
намоз нахонданд ва закот
надоданд ва ба охират (яъне
ба баъс, ҷаннат ва дӯзах)
имон надоранд.⁽²⁾

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ
كٰفِرُونَ ﴿٧﴾

8. Ҳамон онон, ки ба Аллоҳу
Расулаш ва Китобаш
имон оварданд ва корҳои
шоиста карданд, барояшон
подошест (мукофотест)
тамомношудани.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
أَجْرٌ عِندَ مَوْلَانَا ﴿٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/ 161

(2) Тафсири Саъди 1/ 744

9. Бигӯ эй Паёмбар ба он мушрикони: Оё ба Аллоҳе, ки заминро дар ду рӯз офаридааст, кофир мешавед ва барои ӯ шарикҳо қарор медиҳед? Ҷуст Парвардигори тамоми ҷаҳониён!
10. Ӯ зотест, ки офарид дар болои замин кӯҳҳои устуворро ва баракат⁽¹⁾ ниҳод дар он ва муайян сохт дар рӯи замин ризқу рӯзӣ (аҳли онро) дар муддати ҷаҳор рӯз⁽²⁾, ин тафсилот барои суолкунандагон аст.
11. Сипас Аллоҳи пок ба осмон мутаваҷҷиҳ шуд ва он дудмонанд буд. Пас, ба осмону замин гуфт: «Хоҳ ё нохоҳ биёед⁽³⁾». Гуфтанд: «Фармонбардор омадем»⁽⁴⁾.
12. Он гоҳ ҳафт осмонро дар ду рӯз офарид. Ва ба ҳар осмоне фармони лозимаашро ваҳй кард⁽⁵⁾. Ва

﴿قُلْ أَيُّ شَيْءٍ لَّكَ كُفْرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ إِندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾﴾

﴿وَجَعَلَ فِيهَا رِزْقًا وَسِعًا مِنَ فَوْقِهَا وَالنَّجْوَىٰ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا الْأَقْوَامَ فِي فَوْجٍ أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ ﴿١٠﴾﴾

﴿ثُمَّ أَسْمَوْنَ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ أُنْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾﴾

﴿فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾﴾

(1) Яъне, сарсабзу хуррам гардонид.

(2) Яъне, ду рӯз заминро офарид ва ду рӯзи дигар дар он кӯҳҳоро офарид. Тафсири Саъдӣ 1/ 745

(3) Яъне, таслими ҳукми Ман шавед. Тафсири Саъдӣ 1/ 745

(4) Яъне, нашоёд иродаи мо муҳолифи иродаи Ту бошад.

(5) Яъне, ба ҳамин тариқ осмонҳову заминҳоро дар шаш рӯз халқ кард. Ва ҳикмати офариниши онҳоро худаш медонад, ҳол он, ки қодир буд дар як лаҳзае онҳоро биёфарад.

осмони дунёро ба чароғҳое (ситорагоне) биёростем ва ҳифзаш кардем⁽¹⁾. Ин аст тадбири (Аллохи) ғолибу доно.

13. Пас, агар рӯй гардонанд он мушрикон, баъд аз он, ки сифатҳои Қуръони нақӯ ва сифатҳои Аллоҳи бузург ба онҳо баён шуд. Пас бигӯ ба онҳо: Шуморо аз раъду барқе метарсонам, монанди раъду барқе, ки бар Оду Самуд (ҳангоми кофир шуданашон) фурӯд омад.

14. Он гоҳ ки расулон аз пешу паси онҳо (пай дар пай) наздашон омаданд ва гуфтанд, ки ҷуз Аллоҳи барҳақро мапарастед, (ба паёмбаронашон) гуфтанд: «Агар Парвардигори мо мехост, ки Ӯро ягона ибодат кунем ҳароина, фариштагонеро ба сифати паёмбарон аз осмон нозил мекард. Пас мо ба он чӣ шумо ба он фиристода шудаед, аз имон овардан ба Аллоҳи ягона бовар надорем⁽²⁾.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

إِذْ جَاءَهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

(1) Яъне, аз шайтонҳо, ки хабари осмонро надузданд. Тафсири Бағавӣ 7/ 166

(2) Тафсири Табарӣ 21/ 443

15. Пас аммо Од (қавми Худ) ба ноҳаққӣ дар рӯи замин гарданкашӣ карданд ва (мағрурона) гуфтанд: «Чӣ касе аз мо нерӯмандтар аст?» Оё намедиданд, ки албатта, Аллоҳе, ки онҳоро офаридааст, аз онҳо нерӯмандтар аст ва оёту хуччатҳои Моро инкор мекарданд?

16. Пас Мо низ боди саҳти хуноки овоздор дар рӯзҳое шум бар сарашон фиристодем, то дар дунё азоби хорири ба онҳо бичашонем. Ва албатта, азоби охират хоркунандатар аст ва ҳеч касе барои манъ кардани азоб ба ёриашон барнаҳезад!⁽¹⁾

17. Ва аммо Самуд (қавми Солеҳ)-ро, пас ҳамонро роҳи ҳақ ва рушдро барояшон баён кардем. Пас онҳо кӯриро бар ҳидоят ихтиёр карданд, пас ба хоҳири гуноҳхое,⁽²⁾ ки мекарданд, оташаки азоби хоркунанда онҳоро фуру гирифт.

18. Ва Мо касонеро, ки имон оварда буданд ва парҳезгор

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ نَكْرِهْهُمْ أَنْ نَلْهَكَهُمُ
الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ مَحْصُورَاتٍ
لِيُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْزَرُ لَهُمْ لَا يَنْصُرُونَ ﴿١٦﴾

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى
الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمْ صَيْعَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

وَجَحَّتْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/ 169

(2) Ба Аллоҳ куфр меоварданд ва паёмбаронро дурӯғ мебароварданд.

буданд, аз азобе, ки Оду
Самудро фаро гирифт, наҷот
додем.

19. Ва рӯзе, ки барангехта
шаванд душманони
Аллоҳ, пас онҳоро ронанд
фариштаҳои азобкунанда ба
сӯи дӯзах.
20. Чун ба канори оташ оянд,
аз иқрори гуноҳҳои худ
саркашӣ кунанд, ин ҳангом
гӯшу чашмҳо ва пӯстҳояшон
ба аъмоле, ки дар дунё
кардаанд, бар зиддашон
шаҳодат диҳанд.⁽¹⁾
21. Ва он душманони Аллоҳ ба
пӯстҳои худ гӯянд: «Чаро бар
зидди мо шаҳодат додед?».
Гӯянд пӯстҳояшон: «Он
Аллоҳе, ки ҳар чизеро ба
сухан меоварад ва шуморо
нахустин бор биёфарид ва
ҳеҷ чиз набудед ва баъд аз
марг барои ҳисобу китоб ба
сӯи ӯ бозгашт мекунед, моро
ба сухан овардааст».
22. Ва аз ин ки гӯшу чашмҳо
ва пӯстҳоятгон ба зиёни
шумо шаҳодат медиҳанд,
ҳангоме ки гуноҳ мекардед
чизеро пинҳон намедоштед
валекин мепиндоштед, ки
Аллоҳ бар бисёре аз корҳои

وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُبْرَزُونَ ﴿١٩﴾

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمْ هَاشِدَةٌ عَلَيْهِمْ سَمِعُوهُمْ
وَأَبْصَرُوهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

وَقَالُوا الْجُلُودُ هِيَ بَرِّئَتْ شَهِدَتْ عَلَيْنَا تَقَالُوبًا
أَنْظَفَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 747

гуноҳеро, ки мекунад, огоҳ нест.

23. Ва ин бадгумоние⁽¹⁾, ки дар ҳаққи Парвардигоратон дошted, ҳалокатон кард ва (дӯзахӣ шуда) дар шумори зиёнкардагон гардидед.

24. Пас, агар сабр кунанд ва бар азоб ҳам тобу тоқат варзанд, пас ҷойгоҳашон дар оташ аст ва агар ҳам толиби афв шаванд⁽²⁾, касе онҳоро афв накунад.

25. Ва барои он мушрикони ҳамнишинҳои бад муқаррар кардем аз шаётини инс ва чин, пас барои онҳо аъмоли зишташонро дар дунё дар назарашон биёростанд ва низ барояшон ояндаашонро оростанд⁽³⁾. Ва бар онҳо низ ҳамонанди пешиниёнашон аз чинну инс азоб муқаррар шуд. Ҳамоно онҳо ба сабаби амалҳои бади хеш зиёнкор буданд дар дунё ва низ зиён карданд рӯзи қиёмат.⁽⁴⁾

وَدَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَآلَتُهُمْ مَثْوَى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا
فَمَا لَهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

* وَفِيصْنَا لَهُمْ قُرْآنًا فَذَرْتُوا لَهُمْ مَآبِينَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ
فِي أَمْرٍ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

(1) Гумонатон ба ин ки Аллоҳ бисёре аз амалҳоятонро намедонад, пас ба ҳамин сабаб ба гуноҳ шитоб кардед ва ҳамин амр шуморо ҳалок гардонид. Тафсири Табарӣ 21\456

(2) Яъне, ин, ки ду бора ба дунё оянд ва амали шоиста кунанд, пас қабул карда нашавад ин талабашон. Тафсири Саъдӣ 1/747

(3) Яъне, он чӣ ваъда мешавад дар охира аз қиёмат, ҳисоб, ҷаннат ва дузах ва ғайра дар назарашон дур ё, ки воқеъ нашавад нишон доданд.

(4) Тафсири Саъдӣ 1\747

26. Ва гуфтанд кофирон ба якдигар: «Ба ин Қуръон гӯш мадиҳед ва амрҳои онро итоъат нақунед ва сухани беҳуда гӯед дар вақти Қуръон хондани Муҳаммад, шояд, ки ба ин роҳ пирӯз шавед бар Муҳаммад ва аз хондани Қуръон бозистад!»⁽¹⁾
27. Пас ҳароина, кофиронро азоби саҳт мечашонем дар дунёву охират ва ҳамоно сазо медиҳем онҳоро дар охират мувофиқи бадгарин куфру исёне, ки дар дунё мекарданд.
28. Ин аст ҷазои душманони Аллоҳ, оташ. Дар даруни он хонаи ҳамешагӣ доранд. Ин ҷазои онҳост, зеро оёти Моро дар дунё инкор мекарданд.⁽²⁾
29. Ва кофирон дар дӯзах гӯянд: «Эй Парвардигори мо, он ду танро аз ҷину инс, ки моро гумроҳ карданд, ба мо нишон деҳ, то, ки онҳоро зери пой кунем, то ки бошанд аз зертарини қаъри дӯзах!»

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

فَلْيَذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَيَجْزِيَنَّهُمْ أَصْوَابُ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ الَّذِينَ أَلْفَتُوا اللَّهَ النَّارَ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ آمَنَّا مِنَ الْبُحْرَيْنِ وَإِنَّا لَنَرُهُمْ جَمْعًا مِمَّا نَحْتِ أَقْدَامِنَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَشْقِيَاءِ ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 460

(2) Ин оят далолат мекунад ба бузургии гуноҳи шахсе, ки одамнро аз Қуръон ва ҳидоят ба ҳар роҳе боз дорад.

30. Ҳамон оне, ки гуфтанд:
«Парвардигори мо Аллоҳ аст» баъд аз он дар шарофати
ӯ пойдорӣ варзиданд, дар
вақти марг фариштагон
фуруд меоянд ва меғоянд:
Матарсед аз марг ва ғамгин
мабошед бар гузашта,
шуморо мужда аст ба
биҳиште, ки ба шумо ваъда
дода мешуд.⁽¹⁾

31. Фариштагон ба оне меғоянд:
Мо ба амри Аллоҳ дар дунё
дӯстгон ва муҳофизи шумо
будем ва низ дар охират
дӯстони шумо. Ва дар
биҳишт ҳар чӣ дилатон
бихоҳад ва ҳар чӣ талаб
кунед, бароятон фароҳам
аст.⁽²⁾

32. Меҳмоннавозист аз ҷониби
Аллоҳи омӯрзандаи
меҳрубон.

33. Ва кист некӯтар (ба эътибори
сухан) аз сухани он, ки ба сӯи
тавҳид ва ибодати Аллоҳи
ягона даъват мекунад ва
корҳои шоиста мекунад ва
меғояд, албатта, ки ман аз
мусалмононам?⁽³⁾

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا
تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا
وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

نَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ ۗ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَى
أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعَوْنَ ﴿٣١﴾

نُرُوا مِنَ غُفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/173

(2) Тафсири Бағавӣ 7/173

(3) Ин оят баёнгари бузргии уламоест, ки аз рӯи басират ва мувофиқи суннат даъват мекунад. Тафсири Саъдӣ 1/749

34. Ҳаргиз шахсони имондори нек хулқ ва шахсони кофири бад хулқ баробар нестанд. Баргараф кун, (яъне ҷавоб гардон ҳар гуна бадиро) ба муъомалаву хислати бехтару некӯтар ва мебинӣ, ки ногоҳ касе, ки миёни ту ва ӯ душманист гӯё ӯ ба ту дӯсту хешованд аст.⁽¹⁾
35. Ва бархурдор нашаванд аз ин хислати некӯ магар касоне, ки босабр бошанд ва касоне, ки соҳиби насиби бузурганд дар дунё ва охират.
36. Ва чун аз ҷониби шайтон гирифтори васвасае гардӣ⁽²⁾, пас ба Аллоҳ паноҳ бибар, ки албатта, ӯ таъоло шунавову доност ба корҳои халқаш!
37. Ва аз нишонаҳои қудрат ва яғонагии ӯ пайи ҳам омадани шабу рӯз ва офтобу моҳ аст. Ба офтобу моҳ саҷда макунад, ки онҳо махлуқанд. Ва ба Аллоҳи барҳақ, ки онҳоро офаридааст, саҷда кунед, агар хос ӯро итоъат мекунад ва мепарастед!⁽³⁾

وَلَا تَسْتَوِيَ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا ﴿٣٥﴾

وَمَا يَنْزِعْنَكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَأَسْتَعِذُّ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 470

(2) Барои анҷом додани бадиро бо бади. Тафсири Табарӣ 21/ 473

(3) Тафсири Табарӣ 21/473

38. Пас агар он мушрикон аз сачда кардани барои Аллоҳ такаббур меварзанд, пас ҳамоно фариштагоне, ки дар назди Парвардигори ту ҳастанд, такаббур намеварзанд, балки беҳастагиву дилгиршавӣ, шабу рӯз тасбеҳи Ӯ мегӯянд.⁽¹⁾

39. Ва аз аломоти ягонагӣ ва қудрати Ӯ он, ки ту заминро хушк мебинӣ. Пас чун об бар он бифириستم, ба чунбиш ояд ва гиёҳ бирӯёнад. Он Зоте, ки заминро пас аз хушк шудан зинда мекунад, албатта, қодир аст, ки мурдагонро баъд аз маргашон зинда кунад. Ва ҳароина, Ӯ бар ҳар чизе тавоност! Пас чунон ки аз зинда кардани замин оқиз намонанд, инчунин аз зинда кардани мурдагон оқиз намонанд.

40. Ҳамоно касоне, ки аз ҳақ дур мешаванд ва ба Куръон кофир мешаванду онро дигаргун мекунанд, бар Мо пӯшида нестанд. Оё он мулҳиде,⁽²⁾ ки ба оташ

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ
يُؤَسِّسُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا
يَسْعَمُونَ ﴿٣٨﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا
أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي
أَخْيَاهَا لَهُ لَمُحْيٍ الْمَوْتُ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ
عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ مِمَّن يَأْتِي
آيَاتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

(1) Ояти мазкур сачдаи навбатист, ки бар хонандаву шунаванда як бор сачда кардан вочиб мешавад.

(2) Яъне, мункирон ё таҳриф кунандаҳои оятҳои Аллоҳ. Тафсири Саъдӣ 1/750

афканда мешавад, беҳтар аст ё касе, ки биёяд эмин шуда дар рӯзи қиёмат? Ҳар чӣ мехоҳед эй мулҳидон бикунед, ҳароина, Ӯ ба кард ва кирдорҳоятон биност!⁽¹⁾

41. Ҳамоно онҳое, ки ба Қуръон чун бар онҳо нозил шуд инкор карданд, кофир шуданд ва дар баробари куфри хеш, ҳалокшавандаву азоб кардашуда мебошанд. Ва ҳамоно ин Қуръон китоби арҷманду гиरोмиқадр аст ва аз ҳар тағйиру табдил маҳфуз аст.

42. Ҳаргиз аз пешу паси ӯ ботил роҳ намеёбад.⁽²⁾ Нозилшуда аз ҷониби Аллоҳе, ки доност ба корҳои бандагонаш ва соҳиби ҳамду саност ба сифатҳои камол.

43. Ҳар чӣ дар бораи ту (эй Паёмбар он мушрикони мегӯянд, дар бораи паёмбарони пеш аз ту низ гуфтаанд. Пас сабр кун ва дар даъвати худ устувор бош! Албатта, Парвардигори ту ҳам омӯрзандаи тавбакунандагон аст ва ҳам

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدَّ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ
إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَعْفَرَةٍ وَدُوْعِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

(1) Яъне, мебинад амали шуморо ва тибқи он мукофот медиҳад ба шумо. Тафсири Саъдӣ 1/ 750

(2) Яъне, Аллоҳ Қуръонро аз ҳама гуна тағйиру табдил хифз кардааст.

соҳиби азоби дардовар аст
кофиронро!⁽¹⁾

44. Ва агар ин Қуръонро (эй паёмбар) ба забони Аҷам (ғайри араб) мефиристодем, ҳароина, мушрикон мегуфтанд: «Чаро оёташ ба равшанӣ баён нашудааст то, ки онро бифаҳмем? Китобе бо забони Аҷам ва паёмбаре араб?» Бигӯ ба онҳо эй паёмбар: «Ин Қуръон барои онҳое, ки имон оварданд ҳидоят аз гумроҳӣ ва шифо аз шаку шубҳа аст. Ва касоне, ки имон намеоранд ин Қуръон вазнинии гӯшҳояшон ва кӯрии чашмонашон аст, пас ҳидоят намеёбанд. Ҳоли он мушрикони ба мисли онҳое, ки онҳоро аз ҷои дур нидо мекунанд.⁽²⁾

45. Ва ҳароина, ба Мӯсо китоби Таврот додем, ҳамчунон ки ба ту Қуръонро додем, пас дар он қавми ӯ ихтилоф карданд, баъзеяшон имон оварданд ва баъзеяшон кофир шуданд. Ва агар набуд он калимае,⁽³⁾ ки Парвардигорат пеш гуфта

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ ؕ ؕ ؕ أَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَبَيِّنَاتٌ ۖ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِيءَ إِذْ أَنهَمُ وَفَرُّوهُ وَعَالِيهَمُ عَمَىٰ ۖ أُولَٰئِكَ يَتَدَوَّرُونَ مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ فَآخْتَلَفَ فِيهِ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِّوۙا بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 750

(2) Тафсири Табарӣ 21/482

(3) Яъне, таъхири азоб аз қавмат то рӯзи қиёмат, дар ҳол азоб карда мешуданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 751

буд, ҳароина, миёнашон
кор ба поён меомад. Ва
албатта, ҳанӯз мушрикони
дар шакку шубҳаи саҳтанд
аз Қуръон.

46. Ҳар кас, ки кори шоистае
кунад ва итоғати Аллоҳу
Расулаш кунад, ба фоидаи
худи ӯст ва ҳар кӣ бад кунад
ва нофармонии Аллоҳу
Расулаш кунад, ба зиёни
ӯст. Ва Парвардигори ту
ба бандагон ситам раво
намедорад.⁽¹⁾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ۖ وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

47. Сӯй Аллоҳи ягона
бармегардад илми вуқӯъи
қиёмат (яъне, соати
барпошавии қиёматро танҳо
Аллоҳ медонад). Ва ҳеҷ
мевае аз ғилофи хеш берун
намеояд ва ҳеҷ модае ҳомила
намешаваду намезояд, магар
он ки ӯ таъоло ба он огоҳ аст.
Ва рӯзи қиёмат, ки Аллоҳ
мушрикониро нидо диҳад, ки
шарикони Ман кучоянд⁽²⁾?
Гӯянд: «Огоҳат кардем, ки
нест ҳеҷ касе аз мо гувоҳӣ
диҳад, ки Ту бо худ шарике
дорӣ ва имрӯз мо ҳама
яктопараст ҳастем!

* إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ ۖ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ
ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا ۖ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ
وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۖ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ
شُرَكَائِيَ قَالُوا أَدْنَاكَ مَا مِتْنَا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

(1) Яъне, дар додани сазову ҷазо. Тафсири Табарӣ 21 \ 487

(2) Яъне, онҳоеро, ки дар ибодати Ман шарик мекардед. Тафсири Табарӣ 21 / 488

48. Ва мушрикони чиро пеш аз ғайри Аллоҳ мепарастиданд, аз даст доданд ва донистанд, ки аз азоби Аллоҳ роҳи гурузе надоранд.

49. Дилгиру хаста намешавад инсон аз талаби хайр аз Парвардигораш, (яъне, аз талаби молу давлат, бахту саъодат). Ва агар бирасадаш сахтӣ (яъне камбағалӣ ва сахтӣ). Пас ӯ аз раҳмати Аллоҳ ноумед аст, ва бадандеш аст.⁽¹⁾

50. Агар пас аз ранҷе, ки ба инсон расида, раҳмате ба ӯ бичашонем, шукри Аллоҳ намекунад, балки гуноҳ карда мегӯяд: «Ин ҳаққи ман аст ва бовар надорам, ки қиёмат барпо шавад⁽²⁾. Ва агар ҳам маро назди Парвардигорам баргардонанд, албатта назди Ӯ ҳолате хуштар (чаннате бароям) бошад». Пас, ҳатман, кофиронро рӯзи қиёмат ба аъмоле, ки кардаанд, огоҳ мекунем ва ба онҳо азоби сахте мечашонем.⁽³⁾

وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ
وَوَدَّعُوا مَا لَهُمْ مِنْ مَّحِيصٍ ﴿٤٨﴾

لَا يَسْعُرُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ
مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَعْوُسُ فَيُفَوِّطُ ﴿٤٩﴾

وَلَيْنَ أَذْفَنَهُ رَحْمَةً مِمَّا مِنْ بَعْدِ صَرَاءَ
مَسَّهُ لِيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ
فَأَيْحَةَ وَلَيْنَ تُجْعَلُ إِلَى رَبِّي إِنْ لِي عِنْدَهُ
لِلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

(1) Яъне, ба нисбати Парвардигораш .Тафсири Саъдӣ 1/752

(2) Яъне, ба рӯзи (баъс) аз нав зинда шудан бовар надорам.

(3) Тафсири Табарӣ 21/491

51. Ва чун ба одамӣ неъмате (саломатӣ ё ризку рузӣ) инъом кунем, рӯйгардон мешавад ва бо такаббур гардан боло мекунад. Ва агар ба ӯ балое бирасад, дар ҳол ба Парвардигораш дуъову илтиҷои бисёре кунад.⁽¹⁾
52. Бигӯ эй Паёмбар ба мушрикони: «Хабар диҳед ба ман, агар ин Қуръон, аз ҷониби Аллоҳ бошад, сипас шумо онро дурӯғ бароварда боз кофир шавед, дар ин ҳол ҳеҷ кас -ба сабаби адоват ва ситезии шумо бо ҳақ- аз шумо гумроҳтар нест.
53. Ба зудӣ, нишон хоҳем дод ба ин мункирон нишноҳои қудрати худро аз футухот ва зоҳир шудани Исломи дар атрофи олам ва дар вучуди худашон, то барояшон возеҳу равшан шавад, ки ҳароина, Қуръоне, ки аз назди Парвардигори оламиён ваҳӣ шудааст, ҳақ аст. Оё кофӣ нест барои онҳо гувоҳии Парвардигори ту бар ин, ки Қуръон ҳақ аст ва касе, ки онро овардааст ростқавл аст. Пас ба дурустӣ, Ӯ таъоло шохидӣ додааст ба ҳақ барои

وَإِذَا نَعَّمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَجَّ يَمَانِيَهُ
وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَوَدَّ دُعَاءَ عَرَبِيضٍ ﴿٥١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ نَمْرٌ
كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَضَلِّ مِمَّنْ هُوَ فِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَتَّى يَتَّبِعُونَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكُنْ
بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

(1) Яъне, ӯ Парвардигорашро дар сахтиҳо мешиносад ва дар осониҳо намешиносад.

ӯ. Ва ӯ таъоло бар ҳама чиз
шоҳид аст ва шаҳодати ӯ
таъоло аз ҳама шаҳодатҳо
бузургтар аст.⁽¹⁾

54. Огоҳ бош, ки ҳароина,
кофирон аз дидори
Парвардигорашон ва аз
ду бора зинда шудан дар
шубҳаанд. Огоҳ бош, ки
ӯ ҳароина, (аз рӯи илм ва
қудрат ва иззат) бар ҳар чизе
иҳота дорад. Ҳеч чизе дар
замину осмон аз ӯ пинҳон
нест.⁽²⁾

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِيَّةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَنْهَوُا
بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/752

(2) Тафсири Саъдӣ 1/752

Сураи Шӯро (Машварат кардан)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 53 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ҳо, Мим.
2. Айн, Син, Қоф⁽¹⁾.
3. Парвардигор ба ту ва ба касоне, ки пеш аз ту буданд, ин гуна ваҳй мекунад. Аллоҳ пирузманди ҳақим аст.⁽²⁾
4. Аз они Ёст, ҳар чӣ дар осмонҳо ва замин аст. Ва Ё бар ҳама махлуқоташ баландмартабаи бузургвор аст ва ҳама дар зери қудрат ва хоҳиши Ё ҳастанд!⁽³⁾
5. Наздик аст, ки осмонҳо ба хотири азамати Илоҳӣ болои якдигар дар ҳам бишқофанд ва фариштагон ба ситоиши Парвардигорашон тасбеҳ мегӯянд ва Ёро таъзим менамоянд ва аз сифатҳои ношистае, ки лоиқ ба зоти Ё нест, ба поки ёд мекунанд ва барои гуноҳони аҳли

حَمِّ

عَسَقِ

كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقَطْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ لَا يَرْتَدُّونَ لِحُجُومِهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِيَّاكَ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Яъне, ҳамчунон, ки Қуръонро ба ту нозил кардааст, инчунин китобҳо ва саҳифаҳоро бар паёмбарони пеш аз ту нозил кардааст.

(3) Тафсири Табарӣ 21 \ 500

имони сокинони замин
омӯрзиш металабанд. Огоҳ
бошед, ки Аллоҳ гуноҳони
мӯъминонро омӯрзада аст
ва бо бандагонаш меҳрубон
аст!

6. Ва касоне, ки ғайри Ҷро
ба дӯстӣ ва сарпарастӣ, он
гуна ки Аллохро ибодат
мекунанд, гирифтаанд,
Аллоҳ бар қорҳои онҳо
нигаҳбон аст, то дар рӯзи
қиёмат онҳоро ҷазо диҳад ва
ту эй Расул ба ўҳдагиранда
ва масъул бар амалҳои
онҳо нестӣ. Балки ту танҳо
бимдиҳандаи ва бар ўҳдаи
ту фақат расонидани паём
аст ва ҳисоби онҳо бар
Мост.⁽¹⁾

7. Ва ҳамчунон, ки пеш аз ту
ба паёмбарон ваҳй кардем,
инчунин Қуръонро ба
забони арабӣ бар ту ваҳй
кардем, то уммулқуро⁽²⁾ ва
сокинони атропошро бим
диҳӣ. Ва ҳамчунин ононро
аз рӯзи ҷамъ шудан дар
қиёмат, ки дар он шакке
нест, битарсонӣ, ки гурӯҳе
дар биҳиштанд ва онҳо
касонеанд, ки ба Аллоҳ
имон оварданд ва ба он чи

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ
حَفِظْتُ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِرُكِيْلٍ ﴿٦﴾

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ
الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا
رَبَّ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 752

(2) Аҳли Маккаро

ки Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам оварда пайравӣ намуданд ва гурӯҳе дар оташи сӯзонанд ва онҳо касонеанд, ки ба Аллоҳ куфр варзиданд ва мухолифат карданд, ба он чи ки Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам оварда буд⁽¹⁾.

8. Агар Аллоҳ мехост, албатта, ҳамаро ба роҳи ҳидоят ҷамъ меовард ва ҳамаро як уммат қарор меод. Вале Ё ҳар касро аз бандагони хоси худ, ки бихоҳад, дар раҳмати худ дохил мекунад ва ситамкоронро дар рӯзи қиёмат ҳеҷ дӯсту ёваре нест, ки аз азоби Аллоҳ онҳоро бираҳонад!⁽²⁾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَدْخُلُ
مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

9. Балки ин мушрикони ғайри Аллохро ба дӯсти гирифтанд, ҳол он ки фақат Аллоҳ сарпараст ва дӯсти ҳақиқӣ аст. Ва бандагонаш бояд Ёро бо парастишу тоъат дӯст бигиранд, зеро Ё бандагони мӯъминони худро аз торикиҳо ба сӯи нур ҳидоят мекунад. Ва Ёст, ки мурдагонро рӯзи қиёмат зинда мекунад ва Ёст, ки бар ҳар коре тавоност ва

أَمْ لَتَتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ
يُحْيِي الْمَوْتَةَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 752

(2) Тафсири Бағавӣ 7 \ 185

ҳеҷ чиз ӯро нотавон карда
наметавонад!⁽¹⁾

10. Ва эй мардум, дар ҳар чизе,
ки ихтилоф кардаед, дар
умури динатон доварию
он ба Аллоҳ вогузор
мешавад. Ин Аллоҳи барҳақ,
Парвардигори ман ва
Парвардигори шумо аст. Дар
ҳама корҳо бар ӯ таваккал
кардам ва дар тамоми ҳаёти
зиндагӣ ба ӯ рӯй меоварам.⁽²⁾

11. Аллоҳ офаридгори
осмонҳову замин аст ва
падидоварандааст он дуру
боқудрат ва хоҳиш ва
ҳикмати худ. Ва аз худатон
барои шумо, ҳамсароне
биёфарид. Ва низ аз
чорпоён ҷуфтҳое падида
овард (аз наринаву модина)
ба ин васила. Бо сабаби
офариниши ҳамсарон
шумораатонро меафзояд.
Ҳеҷ чиз аз махлуқоташ на
дар зот ва на дар номҳову
сифоташ монанди ӯ нест ва
ӯст, ки шунавову биност ҳеҷ
чиз аз амалҳои бандагонаш
бар ӯ пӯшида нест ва ба ҳар
яке ҷазои муносиб хоҳад
дод!⁽³⁾

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى
اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ
أُنِيبُ ﴿١٠﴾

فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ
أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا
يَذَرُوكُمْ فِيهَا لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\752

(2) Тафсири Ибни Касир 7\193

(3) Тафсири Табарӣ 21\510

12. Калидҳои раҳмат ва ризку
 рӯзӣ дар дасти Ёст ва мулки
 осмону замин аз онӣ Ёст.
 Барои ҳар кӣ бихоҳад ризку
 рӯзиро кушода (васеъ)
 медорад ва барои ҳар кӣ
 бихоҳад танг медорад ва Ё
 ба ҳар чизе доност ва чизе
 аз умури бандагонаш бар Ё
 пӯшида наместонад!

13. Эй мардум! Аллоҳ барои
 шумо дину ойине муқаррар
 кард ва он дини Ислому
 аст ҳамон гунае, ки ба Нӯх
 васият карда буд, ки ба он
 амал намоянд ва ба мардум
 расонанд ва аз он чӣ бар ту
 эй Расул ваҳй кардаем ва
 ба Иброҳиму Мӯсо ва Исо
 васият кардаем⁽¹⁾, ки динро
 бар тавҳид ва тоъати Аллоҳ
 барпой ниғаҳ доред ва дар
 он гурӯҳ-гурӯҳ нашавед.
 Душвор омад бар мушрикони
 он чӣ онҳоро ба он даъват
 мекунӣ; аз яғонагии Аллоҳ ва
 ихлос дар ибодаташ. Аллоҳ
 ҳар киро бихоҳад, барои
 пайғамбарии худ ихтиёр
 менамояд ва ҳар касро, ки
 рӯй ба даргоҳи Ё оварад, ба
 сӯйи Худ роҳ менамояд.⁽²⁾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
 لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
 وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
 إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا
 الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
 مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ
 وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾

(1) Ин панҷ паёмбар аз соҳибони азимат ба ҳисоб мераванд ва аз ҳар ҷиҳат манзалаташон аз дигар паёмбарон бузургтаранд ва комилтарини инсонҳо ҳастанд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 754

14. Ва гурӯҳ-гурӯҳ нашуданд,
магар баъд аз илм ва огоҳӣ.
Ва ин тафриқачӯй фақат ба
хотири ситамгарӣ ва қачравӣ
дар миёни худашон буд. Ва
агар Парвардигори ту аз пеш
муқаррар накарда, буд, ки
онҳоро то замони⁽¹⁾ муъайяне
мӯҳлат аст, бегумон дар
миёни онҳо доварӣ мешуд.
Ва бегумон касоне, ки баъд аз
онҳо (яҳуду насоро) вориси
китоби Аллоҳ⁽²⁾ шудаанд,
ҳароина, дар бораи он саҳт
ба шубҳа афтаданд.
15. Пас барои ин дини росте,
ки Аллоҳ бар паёмбарон
васият кардааст, мардумро
даъват кун ва чунон ки
фармон ёфтаӣ, пойдорӣ
варз ва аз паи хошишхояшон
марав, ки онҳо аз роҳи ҳақ
қач рафтаанд ва бигӯ: «Ба
ҳар китобе, ки Аллоҳ нозил
кардааст бар паёмбарони
хеш, имон дорам ва ба
ман фармон додаанд,
ки дар миёни шумо дар
аҳкоми Аллоҳ ба адолат
рафтор кунам. Аллоҳи
барҳақ Парвардигори мо
ва Парвардигори шумост.
Савоби аъмоли шоистаи мо

وَمَا تَقْرُؤُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّبَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا
الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ
مُذَيَّبٍ ﴿١٤﴾

فَإِلَيْكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ إِنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ
مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا وَلَا
حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَالْبَيْتِ الْمَعْبُودِ ﴿١٥﴾

(1) Ва он рӯзи қиёмат аст.

(2) Таврот ва Инҷил

аз они мо ва ҷазои аъмоли
бади шумо аз они шумост.
Миёни мову шумо ҳеҷ ҷидол
ва душмание нест, баъд аз он
ки ҳақ баён шуд. Аллоҳ моро
дар рӯзи қиёмат дар як ҷо
гирд меоварад ва дар он ҷо
ки ихтилоф кардаем, байни
мо бо ҳақ доварӣ мекунад ва
бозгашти ҳама ба сӯйи Ӯст!
Пас ҳар якеро ҷазои муносиб
медихад»⁽¹⁾

16. Ва касоне, ки дар бораи
дини Аллоҳ бо ҳуччатҳои
ботил бо Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва
саллам ҷидол мекунад,
то пеши имони мардумро
бигиранд, пас аз он
ки гурӯҳе аз мардуми
оқилу доно даъвати
ӯро иҷобат кардаанд,
назди Парвардигорашон
ҳуччатҳояшон ночиз ва
ботил аст. Бар онҳост хашми
Аллоҳ дар дунё ва низ
бар онҳост азоби саҳт дар
охират. Ва он оташи дӯзах
аст!⁽²⁾

17. Аллоҳ он Зотест, ки китоби
Қуръон ва китобҳои
пешинаро барҳақ ва низ
тарозуи аддро фуруд

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا
أَسْتَجِيبَ لَهُمْ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ وَأَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ
وَمَا يَذُرُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 755

(2) Тафсири Бағавӣ 7 \ 188

овардааст, то байни мардум ба инсоф ҳукм намояд. Ва ту чӣ медонӣ? Шояд қиёмат наздик бошад.⁽¹⁾

18. Онон, ки аз рӯи бе имонӣ ва саркашӣ ба қиёмат бовар надоранд, омадани онро ба шитоб металабанд ва онон, ки имон овардаанд, аз омадани он тарсонанд ва медонанд, ки он қиёмат, албатта, ҳақ аст ва ҳеҷ шакке дар вуқӯи он нест. Огоҳ бош, касоне, ки дар бораи қиёмат ҷидол мекунанд, дар гумроҳии дуру дарозе аз ҳақ хастанд.⁽²⁾

19. Аллоҳ бо бандагонаш меҳрубон аст. Ҳар киро бихоҳад, ризқу рӯзӣ медиҳад. Пас мувофиқи ҳикматаш якеро дар ризқ фарох ва дигареро танг мегардонад. Ва Ӯ тавоно дорои қудрат ва қуввати бузург аст ва дар интиқоми душманонаш пирузманд аст.⁽³⁾

20. Ҳар кас бо қору кирдори хеш савобу подоши кишти охиратро бихоҳад, ҳаққи Парвардигорашро адо

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ
أَنَّهَا الْحَقُّ الْآئِنَ الَّذِينَ يَمَارُونَ فِي
السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي
حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21\520

(2) Тафсири ибни Касир 7\197

(3) Тафсири Табарӣ 21\521

намояд ва дар роҳи даъват ба сӯи дин нафақа кунад ба киштааш аз даҳ то ҳафсад баробар савоб меафзоем ва ҳар кас кишти дунёро бихоҳад, баҳраашро ба ӯ ато мекунем, вале ӯ дар охират ҳеҷ баҳрае надорад.⁽¹⁾

21. Оё мушрикони маъбудоне, доранд, ки бе рухсати Аллоҳ дине барояшон муқаррар доштаанд?! Ва агар калимаи фасл (яъне, қазо ва қадари илоҳӣ ба дер партофтани азобашон дар дунё) намебуд, ҳароина, миёнашон азоб ба таври очил дар ҳамин дунё бар пешвоёни ширк ҳукм мешуд ва албатта, рӯзи қиёмат барои ситамкорон азоби дардоварест!⁽²⁾
22. Эй Расул, дар рӯзи қиёмат ситамкоронро мебинӣ, ки аз он чӣ ба даст овардаанд дар дунё, аз амалҳои бади худ, тарсонанд. Ва албатта, хоҳу нохоҳ, чӣ битарсанд ва чӣ натарсанд ба ҷазои худ хоҳанд расид. Вале онҳо, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, дар боғҳои бихиштанд. Ҳар чӣ бихоҳанд, назди Парвардигорашон

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ اشْتَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ وَتَوَلَّوْا كَلِمَةَ الْفَصْلِ لَفِضَى بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُمْ لَا يَهْتُمُّونَ بِأَلِيمَاتِ مَا كَسَبُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\756

(2) Тафсири Табарӣ 21\522

фароҳам ҳаст. Ва ин фазлу бахшоиши бузургест, ки ҳеҷ чашме онро надида ва ҳеҷ гӯш онро нашунида ва ба ҳаёли ҳеҷ инсоне нагузаштааст!⁽¹⁾

23. Ин аст он чизе, ки Аллоҳ он гурӯҳ бандагонашро, ки дар дунё имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, ба он неъматҳои фаровон мужда медиҳад. Бигӯ эй Расул барои мушрикони қавми худ, ки дар омадани қиёмат шак доранд: «Бар расонидани он чӣ ки ман шуморо даъват мекунам, музде аз шумо дархост намекунам, чуз дӯст доштани хешовандӣ, ки ба ҷой оваред». Ва ҳар кӣ кори неке кунад, ба некӯяиш меафзоем, албатта, Аллоҳ дар ҳаққи мутеъони хеш омузандаву шукрпазир аст.⁽²⁾

24. Ё ин мушрикони мегӯянд, ки Муҳаммад бар Аллоҳ дурӯғ мебандад. Эй Расул, агар ин корро анҷом диҳӣ, Аллоҳ бихоҳад, бар дили ту мӯҳр мениҳад. Ва Аллоҳ ба суҳанони худ ботилро маҳв мекунад ва

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَيِّنُ اللَّهُ لِّلَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْرِفْ حَسَنَةً
نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿١٣﴾

أَمْ يَقُولُونَ افترى على الله كذبًا فإن يسنأ الله
يختر على قلبك ويصح الله الباطل ويحقق
الحق بكلماته إنه عليه يدات الصدور ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\757

(2) Тафсири ибни Касир 7\199

ҳақро собит мегардонад.
Сухани Аллоҳ тағйир
ва табдил намеёбад ва
ваъдааш хилоф намешавад.
Ҳароина, Ў бар ҳар чӣ дар
дилҳо мегузарад, доност
ва чизе аз он бар Ў пинҳон
намемонад!⁽¹⁾

25. Ва Ўст, ки тавбаи
бандагонашро мепазирад,
чун аз гуноҳонашон даст
мекашанд ва ба ягонагии
Аллоҳ бозмегарданд ва
тасмим мегиранд, ки
дубора он гуноҳонро анҷом
надиҳанд ва аз гуноҳон
афвашон мекунад ва ҳар
чӣ мекунад аз неку бад,
онро, медонад ва чизе бар
Ў пӯшида намемонад ва Ў
шуморо тибқи амалҳоятон
ҷазодиҳандааст.⁽²⁾

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْتَدُ لَهُ
عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾

26. Ва дуъои касонеро, ки
имон ба Аллоҳ ва Расулаш
овардаанд ва корҳои
шоиста кардаанд, иҷобат
мекунад ва аз фазли хеш
барояшон тавфиқи амал ва
аҷру подошашонро афзун
медихад. Ва рӯзи қиёмат
барои кофирон азоби
сахтест!

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсир Табарӣ 21 \ 532

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 758

27. Ва агар Аллоҳ рӯзии бандагонашро афзун кунад, ҳатман дар замин фасод мекунад ва неъматро носипосӣ карда такаббур меварзиданд, вале ба андозае, ки бихоҳад рӯзӣ мефиристад. Зеро $\bar{U}$ бар аҳволи бандагони худ огоҳ ва он чӣ бар салоҳи онҳо аст, биност!⁽¹⁾
28. Ва $\bar{U}$ ст он Аллоҳ, ки борони фоидабахшро баъд аз он ки ноумед шуданд, фуруд моварад ва раҳмати Худо ба ҳама ҷо пароканда мекунад ва $\bar{U}$ ст сарпарастии бандагони шоистагори худ ва $\bar{U}$ дар корсозӣ ва тадбириаш соҳиби ҳамду сано аст.
29. Ва аз нишонаҳои қудрати $\bar{U}$ офариниши осмонҳову замин ва он чи аз ҷонварон⁽²⁾, ки дар он ду (осмонҳову замин) пароканда кардааст, низ далолат бар бузургӣ ва қудрати $\bar{U}$ мекунад. Ва $\bar{U}$ ҳар гоҳ бихоҳад, бар гирд оварданашон дар рӯзи қиёмат тавоност!

* وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَعَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ إِنَّهُ يَعْبُدُونَهُ خَيْرٌ بِصَبْرٍ ﴿٧٧﴾

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَطَرُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٨١﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٩١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\758

(2) Яъне фариштагон, чинҳо, инсонҳо ва тамоми ҳайвонот. Тафсири ибни Касир 7\207

30. Эй мардум, агар шуморо мусибате аз мусибатҳо, дар дину дунётон расад, пас ба хотири корҳоест, ки кардаед. Ва Аллоҳ аз карами худ бисёре аз гуноҳонро барои шумо афв мекунад ва ҷазо намедиҳад.⁽¹⁾

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

31. Шумо эй одамон натавонед дар рӯи замин аз Ё бигурезед ва шуморо чуз Ё сарпарасте нест, ки сарпарастӣ намояд ва манфиатҳоятонро фароҳам орад ва ёваре нест, ки зиёнҳоро аз шумо дур кунад!⁽²⁾

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

32. Аз нишонаҳои қудрати Ё киштиҳоест чун кӯҳ, ки дар баҳрҳо равонанд.

وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٢﴾

33. Агар бихоҳад, бодро ором месозад, то киштиҳо бар рӯи баҳр аз рафтани бозмонанд. Албатта, дар ин вучуд ва ҳаракати киштиҳо барои сабркунандагони шукргузор, ибратҳост.

إِنْ يَشَاءُ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظَلَّنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

34. Ё агар Аллоҳ бихоҳад он аҳли киштиҳоро ба сабаби он гуноҳоне, ки кардаанд, ғарқ мекунад ва бисёро аз гуноҳони киштининиён

أَوْ يُوقِنَهُنَّ يَمَّا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7 \ 196

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 759

низ мебахшояд ва ба азоб намегирад⁽¹⁾.

35. Ва то, касоне, ки дар нишонаҳои ягонагии Мо ҷидол мекунад, бидонанд, ки ононро чун бар гуноҳонашон азоб кунад, аз азоби Аллоҳ ҳеҷ роҳи халосӣ ва гурезгоҳе надоранд.⁽²⁾
36. Пас он чӣ шумо дода шудаед аз ҳар чиз, ки бошад мол, ё фарзандон ва дигар чизҳо, баҳраи зиндагии ин дунё аст ва зуд нобудшавандааст. Ва он чӣ дар назди Аллоҳ аст, аз савобу подош ва боғҳои биҳишт барои онҳое, ки имон овардаанд ва ба Парвардигорашон таваккал мекунад, беҳтару пояндатар аст.⁽³⁾
37. Ва он касоне, ки аз гуноҳони бузург монанди ширк, фирор аз ҷанг ва ғайра ва аъмоли зишт, монанди зино ва гувоҳӣ бар дурӯғ ва ғайра парҳез мекунад ва чун дар ҳашим шаванд, хатоҳоро мебахшоянд ва касе, ки бар онҳо ситам намудааст, бо

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُم مِّنْ حِصِّينَ ﴿٤٥﴾

فَمَا أَوْتَيْتُمْ مِّن شَيْءٍ فَتَنَعُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٦﴾

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كِبِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсир Бағавӣ 7\196

(2) Тафсири Саъдӣ 1\759

(3) Тафсири ибни Касир 7\210

ҳилм ва бурдборӣ рафтор мекунанд;⁽¹⁾

38. ва касоне, ки даъвати Парвардигорашонро бо иҷро намудани амрҳои иҷобат карданд ва паёмбаронро итоъат карданд ва намозро дар вақташ бо риоя кардани шарту одоб ва арконаш барпо гузоштанд ва қорашон бар пояи машварат бо якдигар аст ва аз он чӣ ба онҳо рӯзӣ додаем, дар роҳи Аллоҳ бар ниёзмандон сарф мекунанд;⁽²⁾

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

39. ва онон, ки чун ситаме ба онҳо расад, интиқом мегиранд хештанро ёри медиҳанд ва зери бори зулм намераванд ва агар сабр кунанд, дар оқибати сабрашон хайри бисёрест⁽³⁾.

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ва ҳазои ҳар бадӣ, бадие аст монанди он ва афзуда нашавад. Пас, касе, ки аз ситамгари худ афв кунад ва барои хушнудии Аллоҳ ошти кунад, муздаш бо Аллоҳ аст, албатта, Ӯ ситамкоронро дӯст надорад.⁽⁴⁾

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا مَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 545

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 759

(3) Тафсири Бағавӣ 7 \ 197

(4) Тафсири Бағавӣ 7 \ 198

41. Ва ҳар ки баъд аз ситаме, ки дидааст, интиқом гирад, пас бар онон маломат ва иқобе нест,

42. Балки маломат ва азоби шаръӣ бар касонест, ки ба мардум аз рӯи душманӣ ситам мекунад ва ба ноҳақ дар рӯи замин саркашӣ ва гунаҳкорӣ мекунад. Барои он гӯруҳ дар рӯзи қиёмат азоби дарднок аст!⁽¹⁾

43. Ва он ки аз сӯи мардум азият мекашад, сабр кунад ва аз хато даргузарад, албатта ин аз корҳои писандида ва шоистаи сипос аст.⁽²⁾

44. Ҳар киро, ки Аллоҳ гумроҳ кунад,⁽³⁾ аз он пас ҳеч дӯсте нахоҳад дошт, ки ҳидояташро бар ўҳда гирад ва ёриаш диҳад. Ва золимонро мебинӣ, эй Расул, ки рӯзи қиёмат чун азобро бингаранд, ба Парвардигорашон мегӯянд: «Оё моро роҳи бозгаште ба сӯи дунё ҳаст, то фармони Туро ба ҷо орем?»⁽⁴⁾

وَلَمَّا أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَعْتُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

وَلَمَّا صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَجِيهٍِ بَعْدِ ذَلِكَ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\198

(2) Тафсири ибни Касир 7\213

(3) Яъне, ба сабаби ситам карданаш Аллоҳ аз роҳи рост гумроҳаш кунад.

(4) Тафсири Бағавӣ 7\199

45. Он золимҳоро мебинӣ,
эй Расул, ки ба ҷаҳаннам
мебаранд. Тарсону хор аз
гӯшаи ҷашм нигоҳе дуздида
ба сӯи ҷаҳаннам мекунад.
Касоне, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон оварда
буданд, дар рӯзи қиёмат
мегӯянд: «Ин золимон худ ва
аҳлашонро дар рӯзи қиёмат
барбод доданд». Огоҳ бош,
ки албатта, золимон дар
азоби доим хоҳанд буд ва аз
он ҷо барояшон роҳи халосӣ
нест!⁽¹⁾

46. Ва он кофирон ёварон ва
дӯстоне надоранд, ки дар
баробари Аллоҳ ононро
ёри диҳанд ва ҳар касро, ки
Аллоҳ гумроҳ кунад,⁽²⁾ дар
дунё ҳеч роҳе барояш нест,
ки ҳидоятро ба даст оварад.
Пас, ҳидоят ва гумроҳ
кардан танҳо дар дасти
Аллоҳ аст!⁽³⁾

47. Эй кофирон!, пеш аз он
ки рӯзе қиёмат биёяд, ки
аз ҷониби Аллоҳ бозгаште
надорад, ба даъвати
Парвардигоратон бо имону
тоғат иҷобат намоед. Дар он
рӯз на паноҳгоҳе хоҳед дошт

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ
الدُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَهُوَ أَخْلَفٌ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا
مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُم مِّنْ مَّلْجَأٍ
يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّكِيرٍ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\215

(2) Яъне, ба сабаби ситам карданаши, Аллоҳ аз роҳи рост гумроҳаш кунад.

(3) Тафсири Табарӣ 21\555

ва на касе аз шумо дифоъе
тавонад кард!⁽¹⁾

48. Агар мушрикони аз имон
овардан ба Аллоҳ рӯй
гардонанд, туро эй Расул
бар онҳо нафиристодаем,
ки бар аъмолашон ниғаҳбон
бошӣ. Ба таҳқиқ, бар
ӯҳдаи ту ҷуз расонидани
пайғом, чизе дигар нест.
Ва Мо чун ба инсон аз
раҳмати Худ ба ӯ саломатӣ
ва тавонгарӣ бичашонем,
шодмон мегардад ва агар
ба хотири корҳои баде, ки
кардааст, мусибате ба ӯ
расад, монанди камбағалӣ
ва касалӣ носипосӣ
мекунад. Пас ҳароина,
инсон носипос аст ва
тамоми неъматҳоро
фаромӯш мекунад фақат аз
бало ёдоварӣ мекунад.⁽²⁾

49. Аз он Аллоҳ аст
фармонравоии осмонҳову
замин ва он чӣ миёни онҳост.
Ҳар чӣ бихоҳад, меофаринад.
Ба ҳар кӣ бихоҳад, танҳо
духтар мебахшад ва ба ҳар
кӣ бихоҳад танҳо писар
мебахшад.

فَإِنِّ أَغْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
حَفِيفًا إِنِّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلْعُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا
الْإِنْسَانَ مِتًّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِن
نُصِبَتْ لَهُمْ سَبِيئَةٌ لِّمَّا قَدَّمَتْ أَيْدِيَهُمْ فَإِنَّا
الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا
يَشَاءُ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنْتِنَا وَيَهَبُ لِمَن
يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\199. Дар ин оят мазаммат аст барои касоне, ки кори некро ба таъхир мегузоранд ва низ водор менамояд ба ҳар амали солахе, ки барои банда арз мешавад, бишиতোбад.

(2) Тафсири ибни Касир 7\216

50. Ва ё ҳам писар диҳад ва ҳам духтар. Ва ҳар касро бихоҳад, ақим (нозо) мегардонад, албатта, Ў донову тавоност дар офариниши махлуқоташ ва чизе аз офариниши махлуқоташ Ёро нотавон карда наметавонад!⁽¹⁾

51. Ҳеч башареро насазад, ки Аллоҳ бо ӯ суҳан гӯяд магар аз тариқи ваҳй ё аз паси парда ё ин ки Аллоҳ фариштаеро⁽²⁾ бифиристад, то ба фармони Ў ҳар чӣ бихоҳад, ба ӯ ваҳй кунад. Ҳароина, Ў баландмартабаи бузург аст: дар зот, номҳо, сифатҳо ва афъолаш ва ҳама махлуқот дар баробари Ў сари таслим фурудоварандаанд ва дар тадбири умури халқаш ҳақим аст!⁽³⁾

52. Чунон ки ба паёмбароне пеш аз ту ваҳй фиристодем, ҳамчунин рӯҳе аз амри Худро (Қуръонро) ба фармони Худ ба ту ваҳй кардем, ки сарчашмаи ҳаёти дилҳо аст. Ту эй Расул, намедонистӣ китобу имон чист. Вале Мо

أَوْبُرْ وَجْهَهُمْ ذُكْرًا وَنُنْثَىٰ وَيَجْعَلْ مِنْ
بَشَرًا عَاقِبًا إِنَّهُ عَلَىٰ قَدِيرٍ ﴿٥٠﴾

*وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا
أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ
بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٥١﴾

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ
تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ
قُرْآنًا نَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ
لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21 \ 558

(2) Мурод аз ин фаришта Чабраил алайҳиссалом аст.

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 762 .Дар ин оят исботи сифати каломи Парвардигор омадаст, ба вачҳе ки лоиқ ба зоти бузургии Ў дорад.

он Қуръонро нуре сохтем, то ҳар як аз бандагонамонро, ки бихоҳем, ба он ҳидоят кунем ва ҳароина, ту мардумро бо ин Қуръон ба роҳи рост роҳ менамой ва он роҳи Ислом аст,

53. роҳи он Аллоҳе, барҳақ, ки ҳар чӣ дар осмонҳову замин аст, аз они Ёст. Огоҳ бошед, ки ҳамаи корҳои шумо аз неку бад ба сӯи Аллоҳ бозмегардад. Пас ҳамаро мувофиқи амалҳояшон ҷазо хоҳад дод, агар неқ бошад неқ шавад, бад бошад, бад шавад!⁽¹⁾

صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\762

Сураи Зухруф (Зинат)

Дар Макка нозил шудааст ва 89 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ҳо, Мим.⁽¹⁾
2. Савганд ба ин Қуръони равшан ва равшангар дар лафз ва маъно!
3. Мо ин китоби Қуръонро ба забони арабӣ бар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нозил кардем. Шояд, ки бифаҳмед ва дарёбед маъноҳояшро.
4. Ва бегумон он дар Лавҳи Маҳфуз⁽²⁾ дар назди Мост. Ба дурустӣ, ин китоб баландқадр ва боҳикмат аст.
5. Оё ба он сабаб, ки мардуми исрофкори саркаш ҳастед, аз шумо рӯй гардонем ва Қуръонро аз шумо боздорем?
6. Чи қадар паёмбаронро дар миёни пешиниён фиристодем.

حَمَّ

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيَّ حَكِيمٌ ﴿٣﴾

أَفَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٤﴾

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٥﴾

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Бағавӣ 7/202

7. Ва ҳеҷ паёмбаре бар онҳо фиристода намешуд, магар он ки масхарааш мекарданд.
8. Пас, Мо касонеро ҳалок кардем, ки нерумандтар аз инҳо ҳам буданд ва қудрати зиёдтаре ҳам доштанд ва намунае аз қиссаи пешиниён гузаштааст, ки бархе аз онҳоро бароят баён кардем.⁽¹⁾
9. Эй Паёмбар агар аз онҳо пурсӣ: «Чӣ зоте осмонҳову замиро офаридааст?» Мегӯянд: «Онҳоро Он пирӯзманди доно офаридааст,»
10. Он ки замиро паҳн кард ва бистари шумо сохт ва бароятон дар он роҳҳо падида овард, бошад, ки шумо ҳидоят ёбед.
11. Ва он ки аз осмон об (борон) фиристод ба андозаи муъайян. Ва ба он сарзамини мурдари зинда кардем. Шумо низ эй одамон инчунин аз гӯрҳо берун оварда мешавед.
12. Ва он ки ҳама махлуқотро чуфт биёфарид. Ва бароятон аз киштиҳо ва чорпоён (шутур, асп ва хар) маркабҳо

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى
مَثَلُ الْآوَابِينَ ﴿٨﴾

وَلَيْنَ سَاءَ لَتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
يَقُولُونَ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ
لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ
فَأَنْشُرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ
مِنْهَا أَنْثًا وَالْأُنثَى وَاللَّهُ يَخْتَارُ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/ 571

сохт, ки бар онҳо савор мешавед.

13. То бар пушти онҳо қарор гиред, ва чун бар он ҷой гирифтед неъматӣ Парвардигоратонро ёд кунед ва бигӯед: «Пок аст он Зоте, ки инҳоро роми мо кард, вагарна моро тавони он набуд.
14. Ва бегумон мо ба сӯи Парвардигорамон боз мегардем».
15. Ва он мушрикони барои Аллоҳ аз миёни бандагонаш фарзанде муқаррар карданд.⁽¹⁾ Ҳароина, одамӣ носипоси ошқор аст.
16. Оё аз он ҷӣ меофаринад барои худ духтаронро баргирифт ва шуморо бо писарон баргузидааст?
17. Ва ҳар гоҳ, ки мужда дода шавад ба яке аз мушрикони ба ҳамон чизе, ки ба Аллоҳи меҳрубон нисбат дода буданд, (яъне таваллуди духтар, дар ҳол) рангу рӯяш сиёҳ гардад, ба ин мужда ва хашмигину ғазабнок гардад.⁽²⁾

لَنَسْتَوْأَعْلَىٰ ظُهُورِهِمْ يُذَكِّرُوا يَوْمَ نَدْمَةٌ عَلَيْكُمْ
إِذَا أَسْمَوْتُمْ عَلَيْهِمْ وَتَقُولُوا سُبْحٰنَ الَّذِي
سَخَّرَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّا لَإِلٰسِنَ
لَكَ فُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

أَمْ لَتَتَّخِذُ مِنَّمَا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَادَ
يَٰٓأَبْلٰٓئِينَ ﴿١٦﴾

وَإِذَا بُسِرَ أَحَدُهُمْ بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا
ظَلَّ وُجْهَهُ، مُسَوِّدًا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

(1) Яъне, фариштагон духтарони Аллоҳанд. Тафсири Саъдӣ 1/763

(2) Пас он чизеро, ки барои худашон розӣ намешаванд, барои Аллоҳ чи гӯна розӣ мешаванд? Ҳол он, ки Аллоҳ аз он чи кофирон мегӯянд, пок аст Тафсири Саъдӣ 1/763

18. Оё касеро ки ба ороиш ва зиннат тарбият меёбад (яъне, духтар) ва $\bar{u}$ наметавонад, ки дар кашмакашиҳо мақсадашро хуб ва ошкор баён ва исбот кунад, (яъне, очизу нотавон аст), ба Аллоҳ нисбат медиҳанд?

أَوْ مَنْ يُنَشِّئُوا فِي الْحُلِيِّةِ وَهُوَ فِي الْخِصَاءِ
عَيْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

19. Ва он мушрикони фариштагонро, ки бандагони Аллоҳанд, зан пиндоштан. Оё ба ҳангоми офариниши онҳо ҳозир будаанд? Гувоҳии онон навишта мешавад ва онҳо дар охираат бозхост мешаванд.

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ
إِنثًا أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَتَكْتَبُ
شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Ва гуфтанд кофирон: «Агар Аллоҳи меҳрубон меҳост, мо фариштагонро намепастидем,» (ин ҳуҷҷати ботил аст).⁽¹⁾ Онҳо камтарин дониш ва огоҳӣ аз ин надоранд, онҳо ҷуз дурӯғ чизе дигар намегӯянд.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

21. Оё пеш аз Қуръон китобе барояшон нозил кардаем, ки акнун ба он ҷанг задаанду амал кардаанд?

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ
مُتَسَمِّكُونَ ﴿٢١﴾

22. Балки, гуфтаанд: «Ҳароина, падарони худро бар дине ёфтаем ва мо аз пайи онҳо роҳёфтагонем».

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ
وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

(1) Яъне, баъд аз бим қардани паёмбарон, баҳона қардан ба қазову қадар ботили маҳз аст. Тафсири Саъдӣ 1/763

23. Ва ҳамин гуна нафиристодем пеш аз ту эй Паёмбар дар шаҳру дехе паёмбаронеро, магар ки баъди фиристодан ашрофу сардорони он шаҳру дех гуфтанд: бегумон мо падарони худро бар дине ёфтем. Албатта, мо роҳу равиши падарони худро пайравӣ мекунем.

24. Паёмбарашон ба онҳо гуфтанд: «Оё ман динеро барои шумо оварда бошам, ки ҳидоятбахштар аз оне бошад, ки падаронатонро дар он ёфтед, боз аз он дин пайравӣ мекунед, гуфтанд: Мо ба он паёмбар ва рисолате, ки шумо ёфтед, бовар надорем.⁽¹⁾

25. Пас аз онҳо интиқом гирифта, азобашон кардем. Пас, эй Паёмбар бингар, ки оқибати дуруғбарорандагон чӣ гуна будааст?⁽²⁾

26. Ва ёд кун эй Паёмбар, чун Иброҳим ба падару қавмаш гуфт: «Албатта, ман аз он чи шумо мепарастед, (яъне, аз бутҳо), безорам,

وَكذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهُمْ إِنَّا نَجِدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ آثَانِهِمْ
وَأَنَا عَلَىٰ آثَانِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

* قُلْ أُولَٰئِكَ بِأَعْيُنِنَا قَدْ سَأَلْنَا آبَاءَكُمْ
عَلَيْهِمْ آبَاءُكُمْ فَآلُوا آلَنَا إِمَّا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَفِرُونَ ﴿٢٤﴾

فَاتَّقِمُوا فَمِنْهُمْ طَائِفَةٌ أَنظَرَ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ
الْمُكذِبِينَ ﴿٢٥﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا
تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 21/587

(2) Пас ҳушдор дех қавматро, агар монанди онҳо рафтор кунанд, мисли онон азоб карда шаванд. Тафсири Саъдӣ 1/764

27. ба чуз он маъбуде, ки маро офаридааст, пас албатта, Ё маро раҳнамоӣ хоҳад кард».
28. Ва Иброҳим ин суханро (яъне, калимаи Ло илоҳа илаллоҳро) дар миёни фарзандонаш поянда ва боқӣ гузошт, бошанд, ки ба сӯи ибодати Аллоҳ бозгарданд.⁽¹⁾
29. Балки баҳраманд сохтем⁽²⁾ мушрикони қавматро ва падарону бобоёнашонро, то вақте ки омад ба онҳо дини ҳақ (Қуръон) ва паёмбаре, ки баён мекунад ба онҳо умури динашонро.
30. Ва чун ҳақ (Қуръон) бар онҳо омад, гуфтанд: «Қодуст ва ҳароина, мо ба он имон намеоварем».
31. Ва гуфтанд мушрикон: «Агар ин Қуръон аз назди Аллоҳ мебуд, пас чаро ин Қуръон бар марде аз бузургмардони он ду деҳа (Макка ё Тоиф) нозил нашудааст?»⁽³⁾

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

بَلْ مَتَّعْتُ هَهُؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَيَاتًا مَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ
وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ
كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ
الْقُرَيْشِ لَكُنَّا بِكَ عَظِيمِينَ ﴿٣١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/ 210

(2) Яъне, ҳаёти осоишташон додем ва барои куфр оварданашон ба зудӣ азобашон накардем. Тафсири Бағавӣ 7/ 211

(3) Тафсири Табарӣ 21/ 592

32. Оё онон раҳмати Парвардигоратро тақсим мекунад?, (Яъне, паёмбариро), ҳол он ки мо маишати рӯзгузаронии онҳоро дар ин зиндагии дунё миёнашон тақсим мекунем. Ва баъзеро ба мартаба болотар аз баъзе дигар қарор додем,⁽¹⁾ то баъзе баъзи дигарро ба хидмат гиранд. Ва раҳмати Парвардигорат (яъне, даромаданашон ба ҷаннат) аз он чӣ онҳо ҷамъ меоваранд аз моли дунё, беҳтар аст.⁽²⁾

33. Ва агар ин эҳтимол намебуд, ки мардум дар гумроҳӣ ҳама як гурӯҳ мешаванд,⁽³⁾ Мо барои касоне, ки ба Аллоҳи меҳрубон қуфр меварзанд, хонҳое бо сақфҳои аз нуқра фароҳам меовардем ва барои онон нордбонҳое аз нуқра қарор медодем, ки бо онҳо боло раванд.

34. Ва барои хонаҳояшон дарҳое аз нуқра қарор медоданд ва тахтҳое, нуқрагин ки бар онҳо таъя зананд омода месохтем.

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ
مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٢٢﴾

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا
لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوتِيَهُمْ سُفْقَاتٍ
فِضَّةً وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٢٣﴾

وَلِيُوتِيَهُمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَكَبَّرُونَ ﴿٢٤﴾

(1) Яъне, бою камбағал сохтем.

(2) Тафсири Табарӣ 21/ 596

(3) Яъне, дини қуфрро ихтиёр мекунад. Тафсири Табарӣ 21/598

35. Ва аз ҳар гуна зинат барояшон қарор медедем. Ва аммо ҳамаи инҳо баҳрамаңди и ночизи дунявист, ҳол он ки охират (ҷаннат) дар назди Парвардигори ту барои парҳезгорон аст.
36. Ҳар кас, ки аз ёди Аллоҳи меҳрубон (Қуръон) рӯй гардонад, шайтоне бар ӯ вобаста мекунем, ки ӯро дар дунё гумроҳ месозад, пас ӯ ҳамеша ҳамроҳаш бошад.⁽¹⁾
37. Ва албатта шайтонҳо бозмедоранд кофиронро, аз роҳи рост,⁽²⁾ вале кофирон худро ҳидоятёфта меҳисобанд.
38. То он гоҳ ки назди Мо ояд, гӯяд кофир ба шайтон: «Эй кош, миёни ману ту дурие мебуд ба мисли масофаи машриқу мағриб. Зеро бисёр бад ҳамнишине будӣ ту барои ман дар дунё».
39. Ва гӯем фоида накунад шуморо дигар пушаймонӣ зеро, ки зулм кардед ба сабаби ихтиёр намуданатон куфро. Пас шумо дар

وَزُحْرُفًا وَإِن كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٢٥﴾

وَمَنْ يَعِشْ عَنِ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ فَقِضْ لَهُ
شَيْطَانًا فَهَوَاهُ، قَرِينٌ ﴿٢٦﴾

وَأَنَّهُمْ لَبِئْسَ دُورٌ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ نَأَقَالَ يُنْكِرُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْسِفُ الْقَرِينُ ﴿٢٨﴾

وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ يَوْمَئِذٍ الْيَوْمُ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ فِي
الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/766

(2) Яъне: Ба зинат доданашон гумроҳихоро ва бад нишон доданашон имони ба Аллохро. Тафсири Саъдӣ 1/766

чашидани азоб бо якдигар шарик бошед.⁽¹⁾

40. Оё ту эй Паёмбар, мехоҳӣ ба ношунавоён⁽²⁾ сухан бишнаванӣ ё кӯронеро, ки дар гумроҳии ошкор ҳастанд, роҳ бинамой? Ин дар уҳдаи ту нест, ҳидоят дар дасти Аллоҳ аст.

أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْأَعْمَىٰ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

41. Пас ҳаргоҳ туро эй Паёмбар аз ин дунё бибарем⁽³⁾, албатта Мо аз онҳо интиқом мегирем.

فَأَيَّمْنَا لَدَهُنَّ بَيْتًا فَإِنَّا مُنْفِقُونَ ﴿٤١﴾

42. Ё азобе, ки ба онҳо ваъда додем,⁽⁴⁾ ба ту нишон хоҳем дод, зеро, Мо бар онҳо тавоно ҳастем.

أَوْ نُرِيَّتَكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِم مُّقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

43. Пас маҳкам ниғаҳ дор эй Паёмбар он чиро, ки Аллоҳ дар ин Қуръон ба ту амр кардааст. Албатта ту бар роҳи рост (дини Ислому) қарор дорӣ.⁽⁵⁾

فَأَسْمَسْنَا بِذَلِكَ الْوَجْهِ الْأَيْمَنَ وَنَحْنُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

44. Ва албатта, ин Қуръон барои ту ва қавмат панде аст. Зеро, ки ба забони онҳо нозил шудааст ва аз дигарҳо дида

وَأِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ لِشَاعِلُونَ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/214

(2) Он карҳое, ки Аллоҳ онҳоро кар гардонидаст аз шунидани ҳақ ва кӯрхоеро, ки аз дидани ҳақ кӯр кардааст. Тафсири Табарӣ 21/ 608

(3) Яъне, агар пеш аз мағлуб шудани кофирон бимиронем туро эй Мухаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Тафсири Бағавӣ 7/214

(4) Яъне: Дар рӯзи Бадр. Тафсири Бағавӣ 7/214

(5) Тафсири Табарӣ 21 \ 610

бояд онро хубтар бифаҳманд
ва ба зудӣ пурсида мешавед
аз шукргузорӣ ва амал
кардан ба Қуръон.⁽¹⁾

45. Ва бипурс эй Паёмбар он
паёмбаронеро, ки фиристода
будем пеш аз ту: «Оё чуз
Аллоҳи меҳрубон, дигареро
барои парастии онҳо қарор
дода будем?»⁽²⁾

46. Ва ҳамоно, Мӯсоро ҳамроҳ
бо муъчизаҳои Худ бар
Фиръавн ва сардорони
қавмаш фиристодаем
ва гуфт: «Ҳароина, ман
фиристодаи Парвардигори
ҷаҳониёнам!»

47. Чун оёти (муъчизаҳои)
Моро бар онон пешкаш
кард, онон аз мушоҳидаи
он муъчизаҳо ба онҳо
механдиданд.

48. Ва ҳар муъчизае бар онҳо
(Фиръавн ва пайравонаш)
нишон додем, аз муъчизаи
дигар бузургтар буд. Он
гоҳ ҳамаро ба азобҳои
гуногун⁽³⁾ гирифтор кардем,
бошад, ки аз куфрашон
бозгарданд.

وَسَأَلَ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَصْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا نُؤْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ
أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/215

(2) Яъне, не балки тамоми паёмбарон мардумро ба ибодати Аллоҳи ягона даъват намуда буданд.

(3) Мисли: тӯфон, курбокқа, малах. Тафсири Саъдӣ 1/767

49. Гуфтанд (фиръавниён): «Эй ҷодугар,⁽¹⁾ дуъо кун барои мо ба Парвардигорат ба хурмати он аҳд ва бузургие, ки ба ту додааст, ин азобро аз мо бардорад, пас агар ин азобро аз мо бардорад, ҳароина ҳидоятёфтагонем». (Яъне имон меорем).

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَاهَدَ
عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

50. Чун азобро аз онҳо бардоштем, ба шарофати дуъои Мӯсо ин ҳангом онҳо паймони худро шикастанд. (Яъне, имон наоварданд).

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ
يَنْكُفُونَ ﴿٥٠﴾

51. Ва Фиръавн дар миёни қавмаш фаҳркунон нидо кард, ки эй қавми ман, оё подшоҳии Мисру ин ҷӯйборон, ки аз зери пойи ман ва аз зери коҳҳо ва қасрҳо ҷорӣ ҳастанд, аз они ман нестанд? Оё қуввату мансаби маро дар баробари нотавонӣ ва камбағалии Мӯсо намебинед?⁽²⁾

وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي
مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن
تَحْتِي أَفَلَا بُصِرُونَ ﴿٥١﴾

52. Балки ман беҳтарам ё ин шахсе, ки ӯ хору зор аст ва дуруст суҳан гуфтан наметавонад?⁽³⁾

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ
وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

(1) Ҷодугарон дар замони Фиръавн одамони бузург ва донишманд ба ҳисоб мерафтанд. Аз ин лиҳоз онҳо Мӯсоро ба ин сифат нидо карданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 768

(2) Тафсири Табарӣ 21/ 617

(3) Зеро забони ҳазрати Мӯсо алайҳис саллом лакнат дошт. Тафсири Табарӣ 21/ 618

53. Пас чаро фуруд оварда нашуд бар ин Мӯсо агар ҳақиқатан фиристодаи Аллоҳ бошад дастпонаҳои тиллоӣ ё чаро гурӯҳе аз фариштагон ҳамроҳаш наёмадаанд, ки бар паёмбариаш гувоҳӣ диҳанд?⁽¹⁾

فَلَوْلَا أَلْتَمَسْنَا فِي سُورَةِ مِائِيَةِ آيَاتٍ مِنَ الذِّكْرِ مَا كُنَّا نَمُنُّ بِرُسُلِهِمْ
 ﴿٥٣﴾

54. Пас, Фиръавн қавми худро гумроҳ сохт, то ӯро итоъат карданд ва Мӯсоро бовар накарданд, ҳароина, мардуми табаҳкор ва хориҷ аз дини ҳақ буданд!

فَأَسْتَحَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾

55. Пас чун Моро ба хашм оварданд ба сабаби куфру исёнашон, аз онҳо интиқом гирифтанд пас ҳамаашонро фарқ кардем.

فَلَمَّا عَسَفْنَا نَمَسْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرَفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

56. Сипас ононро,⁽²⁾ дар шумори гузаштагон ва ибрата барои ояндагон қарор додем.

فَجَعَلْنَاهُمْ سَفَاءً وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

57. Ва чун фарзанди Марям (яъне парастии Исо), ба унвони мисол зикр шуд, онгоҳ қавми ту аз он овоз баланд бардошта ришханд мезаданд.⁽³⁾

*وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يُصِدِّدُونَ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/ 217

(2) Яъне, касоне ки мисли онҳо амал кунанд, инчунин ба азоб гирифташон месозем.

(3) Яъне, мегуфтанд: парастии Исо ибни Марям мисли парстиши бутон аст. Тафсири Саъдӣ 1/ 768

58. Ва гуфтанд мушрикон
эи фиристодашуда: «Оё
маъбудони мо бехгаранд ё ӯ
(Исо)?»⁽¹⁾ Ва ин суханро чуз
барои ҷидол ва хусумат бо
ту нагуфтаанд, ки мардуми
хусуматкунандаанд.
59. ӯ (Исо) танҳо бандаест,
ки инъом кардем ба ӯ
паёмбариро ва сохтем ӯро
ибрату мисол барои бани
Исроил.⁽²⁾
60. Ва агар мехостем, ба ҷои
шумо фариштагоне падид
меовардем, то дар рӯи замин
ҷонишин шаванд.
61. Ва бешубҳа фаромадани
Исо алайҳиссаллом
пеш аз рӯзи қиёмат
нишонаи фаро расидани
қиёмат аст. Пас дар воқеъ
шудани қиёмат ҳаргиз шак
макунед ва пайравии ман
кунед! Ин аст роҳи рост ба
сӯи ҷаннат.⁽³⁾
62. Шайтон бо васвасаҳояш
шуморо аз роҳи тоъати
Ман бознагардонад,
албатта ӯ душмани ошқори
шумост.

وَقَالُوا أَالِهَتَنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ
إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ
مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ
يَخْلُقُونَ ﴿٦٠﴾

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمَرَّرْنَ بِهَا
وَأَنْتَبِعُونَهَا هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

وَلَا يَصُدُّكُمْ عَنْ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُبِينٌ ﴿٦٢﴾

(1) Пас агар Исо дар дӯзах бошад, мо ҳам бо ҳамроҳи маъбудонамон бо ҳамроҳи ӯ ҳастем. Тафсири Табарӣ 21/ 628

(2) Яъне, қудрати худро барои бани Исроил нишон диҳем.

(3) Тафсири Бағавӣ 7/ 219

63. Ва чун Исо бо далелҳои равшани худ назди бани Исроил омад, гуфт: «Бегумон бароятон ҳикмат нубувватро овардаам ва омадаам, то чизҳоеро аз умури дини, ки дар он ихтилоф мекунад, равшан кунам. Пас, аз Аллоҳ битарсед ва аз ман итоъат кунед.

64. Ҳароина, Аллоҳи якто, Парвардигори ману Парвардигори шумост. Пас ӯро ягона бипарастед ва ба ӯ чизеро шарик наоред. Роҳи рост ин аст.⁽¹⁾»

65. Пас гурӯҳҳо байни худ ихтилоф карданд⁽²⁾. Пас, вой бар ҳоли ситамкорон онон, ки Исоро чунин васф карданд аз азоби дардовари қиёмат!

66. Оё онҳо⁽³⁾ мунтазири ин ҳастанд, ки қиёмат ногаҳон дар ҳоле, ки аз он беҳабар ҳастанд, барояшон биёяд?

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝١٣

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝١٤

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلَهِ ۝١٥

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝١٦

- (1) Яъне, тарс аз Аллоҳ ва ягона ӯро ибодат кардан. Тафсири Табарӣ 21/ 636
 (2) Яъне, дар шаъни Исо ихтилоф карданд: Гурӯҳе ӯро банд ва паёмбари Аллоҳ меҳисобад ин ҳақ аст, гурӯҳе ӯро писари Аллоҳ меҳисобад ва гурӯҳе ӯро Аллоҳ меҳисобад. Аллоҳ пок аст аз ин гуфтаҳо.
 (3) Онҳое, ки дар шаъни Исо ибни Марям ихтилоф карданд. Тафсири Табарӣ 21/ 636

67. Дӯстон⁽¹⁾ дар он рӯз,
душмани якдигар хоҳанд
буд, магар парҳезгорон.
68. Эй бандагони парҳезгори
Ман, имрӯз ҳеҷ тарсу ҳаросе
нест ба шумо, гирифтори
азоб намешавед ва на шумо
ғамгин мешавед.
69. Он касоне, ки ба оёти Мо
имон овардаанд ва ба он чӣ
паёмбарон овардаанд, амал
намуданд ва бо дилу узвҳои
баданашон таслими амри Мо
шудаанд,
70. шумо ва ҳамсаронатон бо
шодкомию хурсандӣ ба
биҳишт дохил шавед.⁽²⁾
71. Гардонида мешавад ба
биҳиштиҳо дар косаҳои
заррин таъомро ва дар
қадаҳои заррин шаробро.
Дар он ҷост ҳар чӣ дил
кашад ва дида аз он лаззат
бибарад. Ва дар он ҷо
ҷовидона хоҳед буд!
72. Ва ин он биҳиштест, ки
Аллоҳ шуморо ба сабаби
амалҳои некотон, ки дар дунё
мекардед мерос дод.⁽³⁾

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

يَعْبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا
مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُخْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا تَشْتَهُهُ الْأَنْفُسُ وَكَذَلِكَ
الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

(1) Яъне, дӯстони гунаҳкоре, ки дар дунё бо ҳам дӯст буданд. Тафсири Табарӣ 21/ 637

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 769

(3) Тафсири Табарӣ 21/ 643

73. Дар он ҷаннат бароятон меваҳои бисёр аст, ки аз он меҳӯред.
74. Ҳароина, гунаҳкорон дар азоби ҷаҳаннам ҷовидонанд!
75. Азобашон кам намешавад ва онҳо аз раҳмати Аллоҳ ноумеданд.
76. Ва Мо ба онҳо ситаме накардаем, то онҳоро ба азоб гирифта кунем, балки онҳо ба сабаби ширк оварданишон ба Аллоҳи ягона худ ситамгор буданд.
77. Ва дӯзахиҳо фарёд бароварданд, ки эй молики дӯзах, кош Парвардигори ту моро бимиронад, то аз ин азоб халос шавем. Меғӯяд молики дӯзах: «на, ҳароина, шумо дар ин азоб ҳамеша бошед».
78. Ҳамон овардем барои шумо сухани ҳақро ва онро барои шумо равшан намудем, лек аксари шумо сухани ҳақро, ки паёмбарон оварданд, наменвисандидед.
79. Оё тасмими саҳт гирифтанд мушрикони қореро? Пас албатта Мо низ

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾

لَا يَغْتَرَّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾

وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

وَنَادُوا أَوْلِيَاءَهُمْ لِيَنْقُضْ عَلَيْهِمْ آيَاتُكَ وَقَالَ إِن كُمْ مَكِيدُونَ ﴿٧٧﴾

لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كُرْهُونَ ﴿٧٨﴾

أَمْ أُنزِلَتْ سَوَآتُورًا فَمِنْ دُونِ مَرْمُونٍ ﴿٧٩﴾

тасмимгирандагонем.⁽¹⁾ Мо
низ иродаи маҳкам ва
тағйирнопазир гирифтем.

80. Оё гумон мекунад
ин мушрикони, ки Мо
намешунавем сирру розгӯии
суханони пинҳонӣ онҳоро?
Оре, хуб мешунавем ва
ҳароина фариштагони
Мо назди онҳо ҳастанд ва
менависанд ҳамаи амалҳои
онҳоро.
81. Бигӯ эй Паёмбар ба
мушриконе, ки мегӯянд
фариштагон духтарони
Аллоҳ ҳастанд: «Агар Аллоҳи
меҳрубонро фарзанде мебуд,
чунонки мегӯед, пас ман
аввалини ибодаткунандагон
мебудам он фарзандро.
Лек Аллоҳ пок аст аз зану
фарзанд доштан».⁽²⁾
82. Пок ҳаст Парвардигори
осмонҳову замин ва
Парвардигори Арш аз он
нисбатҳо, ки мушрикони ба
ӯ мемиханд, ба монанди
фарзанд ва ғайраҳо.
83. Пас, бигузорашон ба ҳоли
худ эй Паёмбар, то дар
ботили худ машғул бошанд

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ
وَرُسُلَنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَبِيدِ ﴿٨١﴾

سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ
الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يَلْقَؤُا يَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

(1) Яъне, оё қасд карданд хилаеро дар баробари ҳақ. Мо низ қасд мекунем
хорӣ ва ҳалокии онҳоро. Тафсири Табарӣ 21/ 646

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 770

ва саргарми бозӣ шаванд
ба дунёи худ то даме,
ки бирасанд ба он рӯзи
азобашон, ки ваъда дода
шудаанд: ё дар дунё ё дар
охират ё дар ҳар ду.

84. Ва Ў Аллоҳе аст, ки дар
осмон маъбуд аст ва дар
замин низ маъбуд мебошад
ва Ўст ҳакиму доно!

85. Ва бартару бузуртвортар аст
он Зоте, ки фармонравоии
осмонҳову замин ва ҳар чӣ
дар миёни онҳост, аз они
Ўст ва илми фаро расидани
қиёмат хоси Ўст ва ба сӯи Ў
эй мардум баъд аз маргатон
бозгардонида мешавед.

86. Ва касонеро, ки ба чойи Ў
ибодат мекардед, қодир
ба шафоъати касе нестанд.
Магар касоне, ки аз рӯи илм
ба ҳақ шаҳодат ва гувоҳӣ
дода бошанд ва Аллоҳро
ба яғонагӣ парастада ва
паёмбарии Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва
салламу роқому ва
салламу роқому карда
бошанд.⁽¹⁾

87. Ва агар аз онҳо эй Паёмбар
бишурсӣ: кӣ онҳоро
офаридааст, албатта,
мегӯянд: «Аллоҳ». Пас,

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ
وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٤٤﴾

وَبَارِكْ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَدْرِيهِمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ
الشَّفَعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

وَلَمَن سَأَلْتَهُم مَّن خَلَقَهُمْ يَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْفَكُونَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 770

чаро аз ибодати Аллоҳ рӯй
мегардонанд?

88. Ва Аллоҳ огоҳ аст аз гуфтори
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам, ки
гуфт: «Эй Парвардигори
ман, ҳароина, инҳо
мардуме ҳастанд, ки имон
намеоваранд!
89. Пас, эй Паёмбар аз онҳо рӯй
бигардон аз озорҳояшон ва
бигӯ: «Салом!»⁽¹⁾ Оре, ба зудӣ
хоҳанд донист чӣ сарнавиште
доранд.

وَقِيلَ لَهُ يَرْبِّ إِنَّا هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يَتُومُونَ ﴿٨٨﴾

فَأَصْفَح عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

(1) Яъне, саломии аҳли идрок ва тамиз чунин аст, ки дар муқобили бади онон
бадӣ намекунад. Тафсири Саъдӣ 1/770

Сураи Духон (Дуд)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 59 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳо, Мим. (Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт).
2. Аллоҳ савганд ёд мекунад: Савганд ба ин китоби равшангар (ҳам дар лафз ва ҳам дар маъно)!
3. Ҳароина, Мо Қуръонро дар моҳи рамазон дар шаби муборак, ки шаби Қадр аст, нозил кардем. Ҳароина, Мо бимдиҳанда будаем мардумонро аз чизҳое ки онҳоро фоида ва зарар мерасонад.
4. Дар шаби Қадр ҳар фармоне мувофиқи ҳикмат содир мешавад ва ҳар чизе, ки дар як сол баъд рӯй медиҳад; аз зиндагӣ, марг, тавонгарӣ, фақр, хайр ва шар ва ғайра ҳамаро менависад,
5. Ин фармоне аз ҷониби Мо буд. Ва ҳароина, Мо паёмбаронро фиристода будем, ки мардумро аз дастуроти Аллоҳ хабар диҳанд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَم

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبْرَكَةٍ إِنَّا كُنَّا

مُنذِرِينَ

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ كَبِيرٍ

أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

6. Фиристодани паёмбарон раҳматест аз ҷониби Парвардигорат ва албатта, Парвардигори ту эй Расул шунаво ва доност, ки ҳама садохоро мешунавад ва ҳамаи умури зоҳирӣ ва ботиниро медонад.
7. Парвардигори осмонҳо ва замин ва ҳар чи миёни онҳост, агар аҳли яқин ҳастед.
8. Бидонед, ки нест маъбуди барҳақ ба ҷуз Ӯ касе сазовори ибодат нест. Зинда мекунаду мемиронад. Парвардигори шумову Парвардигори падарони пешини шумост. Пас маъбуди барҳақро ибодат кунед, ки Ӯ танҳо метавонад зарар ё фоида бирасонад, на маъбудони ботили шумо.⁽¹⁾
9. Балки, он мушрикҳо аз ҳақиқати Қуръон дар шакканд ва бозӣ мекунанд ва ба он бовар надоранд!⁽²⁾
10. Эй Расул чашминтизори рӯзе бош, ки осмон дуди ошкореро падидор мекунад.

رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ
كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

لَا إِلَهَ إِلَّا الْإِلهُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الَّذِي يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانَ
أَلَمْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ الَّذِي أَنشَأَهُ مِن طِينٍ وَجَعَلَ
نَسَبَهُ لَدُنَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْ لَّبُؤُونَ ﴿٩﴾

فَأَنْتَبِهْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\12

(2) Тафсири ибни Касир 7\246

11. Ва он дуд ҳамаи мардумро дар худ фуру пӯшад. Ва барои мушрикони гуфта мешавад: ин азоби дардоварест.
12. Баъд аз он мегӯянд: «Эй Парвардигори мо, ин азобро аз мо дур гардон, ки ҳароина, мо имон овардагонем».
13. Аз кучо панд мепазиранд баъд аз он ки азоб бар онҳо фуруд омад? Ҳол он ки чун паёмбари равшангар бар онҳо фиристода шуда буд.
14. Аз Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) рӯйгардон шуданд ва гуфтанд: Ӯ девонаест таълимёфта! (Яъне одамӣ ё коҳине ба ӯ таълим додааст, ӯ паёмбар нест!)(1)
15. Ҳароина, Мо азобро андаке бармедорем ва ба зудӣ, ки шумо, албатта, боз ба куфру ширки худ бармегардед.
16. Рӯзе ҳамаи он кофирхоро дар қиёмат ба гирифтории бузурге сахт фуру гирем(2), ки ҳароина, Мо аз он кофирон интиқомгирандаем!(3)

يَغْنَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ ﴿١٤﴾

إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\230

(2) Яъне, ба азоби сахте азоб кунем.

(3) Тафсири Табарӣ 22\23

17. Ва ҳароина, пеш аз он мушрикҳо қавми Фиръавнро озмудем ва паёмбаре бузургвор (Мӯсо алайҳиссалом) наздашон омад, вале ўро дурӯғ бароварданд ва ҳалок гаштанд. Пас инчунин интиқом мегирем аз душманони ту эй Расул, агар имон наоранд
18. Мӯсо барояшон гуфт: ки бандагони Аллохро ба ман бисупоред, то Аллоҳи ягонаро ибодат кунанд, ки ҳаройина, ман бар рисолати Парвардигорам паёмбари аминам⁽¹⁾.
19. Ва низ бар Аллоҳ бартарӣ маҷӯед⁽²⁾, ки ҳароина, ман бо ҳучҷати равшане назди шумо омадаам.
20. Ҳароина, ман ба Парвардигори худ ва Парвардигори шумо паноҳ мебарам, аз ин ки маро сангборон кунед
21. ва агар ба паёмбарии ман имон намеоваред, аз ман канорагири кунед ва маро озору азият надихед.

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ﴾

﴿أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾

﴿وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَيَّ اللَّهُ إِلَهِي وَإِلَهُكُمْ بَسْطَنِي مُمِينٌ﴾

﴿وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ﴾

﴿وَإِنَّ لَكُمْ لَوْمَانًا إِلَى قَاعِ رَدُونَ﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\251

(2) Такаббур ва гарданкашӣ накунед

22. Чун Фиръавн ва қавмаш ба ӯ имон наоварданд. Пас, Мӯсо Парвардигораширо ба дуъо хонд, ки ин мушрикҳо мардуми гунаҳкоранд.
23. Аллоҳ ба Мӯсо амр намуд, ки бандагони Маро ҳангоми шаб равона кун, ҳароина, шумо аз тарафи Фиръавн ва лашкараш дунболагирӣ карда мешавед.⁽¹⁾
24. Баҳрро, ки ором аст, пушти сар гузор, (яъне, баҳрро бар ҳамон шакле, ки баъд аз гузаштанат аз он қарор дорад, вогузор), то Фиръавн ва қавмаш бо итминон вориди он шаванд, ки ҳароина, онҳо лашкаре ғарқшаванда ҳастанд.⁽²⁾
25. Он Фиръавниёни ғарқшуда баъд аз худ чӣ боғҳову чашмасорҳо бар ҷой гузоштанд
26. ва киштзорҳову хонаҳои некӯро
27. ва неъмате, ки дар он ғарқи шодмонӣ буданд.
28. Инчунин буд кори азоб ва даргирифти Мо ва Мо он неъматҳоро баъд аз Фиръавн

فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

فَأَسْرِعْ بِعْيَادِي لِئَلَّا يَكُفُّوا عَنْ مُتَّبِعُونَ ﴿١٣﴾

وَأَتْرِكُ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّعْرِفُونَ ﴿١٤﴾

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعَيْبُونَ ﴿١٥﴾

وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿١٦﴾

وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿١٧﴾

كَذَٰلِكَ ۖ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\231

(2) Тафсири ибни Касир 7\252

ва қавмаш ба мардуми дигар
воғузоштем.

29. На осмон бар онҳо Фиръавн
ва лашкараш гирист ва на
замин ва на ба онҳо мӯҳлат
дода шуд, ки азоб аз онҳо ба
таъхир афтад⁽¹⁾.
30. Ва ҳароина, мо бани
Исроилро аз он азоби
хоркунанда, ки Фиръавниён
фарзандони писарашонро
кушта ва занонашонро
барои хидмат зинда нигоҳ
медоштанд, наҷот додем.⁽²⁾
31. Онҳоро аз ҷанги Фиръавн
наҷот додем, ҳароина, ӯ аз
мутақаббирони ситамкор
буд.
32. Ва ҳароина, бани Исроилро
дониста бар оламиён
баргузидем ва онро
миллати баргузидаи асри
худашон кардем⁽³⁾
33. Ва оёте аз муъҷизоти Мӯсо
ба онҳо ато кардем, ки дар он
имтиҳони ошқоре буд.
34. Албатта, инҳо мушрикони
қавми ту меғӯянд:
35. Поёни кор ҷуз ҳамин марги
нахустин чизи дигаре нест

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا
مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ
الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

مِن فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

وَلَقَدْ اخْتَرْنَا لَهُمْ عَلَىٰ عَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

وَعَايَنَّا لَهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاغٌ
مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾

إِنْ هِيَ إِلَّا أَمْوَاتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\253

(2) Тафсири Саъдӣ 1\773

(3) Тафсири Табарӣ 27\37

ва мо дигар бор баъд аз маргамон барои ҳисоб ва савоб ва азоб зинда намешавем.⁽¹⁾

36. Эй Муҳаммад, мушрикони ба ту ва қавмат меғунд; агар рост меғунд, ки мо ду бора зинда мешавем, пас падарони моро ба ҷаҳон бозоваред.⁽²⁾

فَأُولَٰئِكَ آيَاتُنَا لَكُمْ لَعْنَةُ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾

37. Оё ин мушрикҳо беҳтаранд ё қавми Туббаъ⁽³⁾ ва касоне, ки пеш аз онҳо буданд, чун Од ва Самуд ва монанди онҳо? Ҳамаро ҳалок кардем, ки ҳароина, онҳо гунаҳгорон буданд. Пас ҳалок сохтани мушрикони, ки дар қудрату тавоноӣ аз онҳо поёнтаранд, ҳеч шакке нест, ки бар Аллоҳ осон аст.⁽⁴⁾

أَهْمَ خَيْرًا فَوَرُّنْبَعِ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

38. Мо ин осмонҳову замин ва он чиро миёни онҳост, ба бозӣ беҳуда ва беҳадаф наёфаридаем.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
لَعِينٍ ﴿٣٨﴾

39. Магар ин ки он ду чизро барҳақ офаридаем, вале бештаринашон,

مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿٣٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\233

(2) Яъне, онҳоро зинда кунед. Тафсири Бағавӣ 7\233

(3) Қуртубӣ раҳматуллоҳи алайҳ меғунд: мурод аз Туббаъ шоҳони Ямананд, зеро лақаби шоҳонашон “Туббаъ” буд. “Туббаъ” лақабшуморӣ аз шоҳони Ҳимяри Арабистони ҷанубӣ дар асрҳои қадим ва панҷуми милодӣ буд.

(4) Тафсири Табарӣ 22\40

ки мушриконанд
инро намедонанд ва
дар офариниши инҳо
намеандешанд, чун умед ба
савоб надоранд ва аз иқоби ӯ
наметарсанд⁽¹⁾.

40. Ҳароина, ваъдагоҳи ҳама
барои чудо сохтани некӯкор
аз бадкор дар рӯзи доварӣ,
(қиёмат) аст.
41. Рӯзе, ки ҳеҷ дӯсте барои
дӯсти худ судманд
набошад ва наметавонад ба
наздиконаш ҳеҷ гуна нафъе
бирасонад ва барояш аз сӯи
касе ёрӣ нашавад,
42. магар касе, ки Аллоҳ бар
ӯ раҳм кардааст, шафоъат
карда мешавад дар назди
Парвардигораш, баъд
аз он ки Аллоҳ барояш
рухсат диҳад. Ҳароина, ӯст
пирӯзманд дар интиқом
гирифтани бар душманонаш
ва меҳрубон аст ба дӯстони
итоъаткори худ.⁽²⁾
43. Ҳароина, дарахти Заққум, ки
дар ҷаҳаннам мерӯяд,
44. таъоми гунаҳкорон аст. Ва аз
бузурғтарин гуноҳҳо шарик
овардан ба Аллоҳ аст.

إِنَّ يَوْمَ الْقَضَلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلَى عَنْ مَوْلَى شَيْئًا وَلَا هُمْ
يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ
الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾

طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\41

(2) Тафсири Бағавӣ 7\235

45. Монанди миси гудохта
дар шикамҳои мушрикони
мечӯшад.
46. Монанди сахт ҷӯшидани оби
сӯзон.
47. Ба фариштагони ниғаҳбони
дӯзах гуфта мешавад:
Бигиред ин гунаҳкорро ва ба
сахтӣ ба миёни ҷаҳаннамаш
бикашед⁽¹⁾
48. ва бар болои сари ин
гунаҳкор оби ҷӯшон бирезед,
то шикамча шавад.⁽²⁾
49. Ба ин гунаҳкори бадбахт
гуфта шавад: Бичаш, ин
азобро, ки ту гумон дошти,
ки дар қавми худ пирӯзманду
бузургвор ҳастӣ!⁽³⁾
50. Ҳароина, ин азоб ҳамон
чизест, ки дар он шак
мекардед хангоме ки дар
дунё будед ва ба он бовариӣ
яқин надоштед⁽⁴⁾.
51. Ҳароина, Парҳезгорон,
ки дар дунё фармонҳои
Аллохро ба ҷо оварданд
ва аз манъкардашудаҳояш
дур шуданд дар ҷои
амне ҳастанд, ки аз

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

كَغَلِي الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

خُذُوهُ فَاعْتَلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ
الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّ الْمُنْتَفِعِينَ فِي مَقَاهِ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\236

(2) Тафсири Табарӣ 22\48

(3) Тафсири Саъдӣ 1\774

(4) Тафсири Табарӣ 22\50

тамоми ҳаросу ғамҳо
осудахотиранд,⁽¹⁾

52. дар боғҳо ва чашмасорҳои
равон,

53. либосҳои аз сундусу
истабрак⁽²⁾ меҷӯшанд
ва рӯ ба рӯи ҳамдигар
менишинанд, то бо ҳам
бештар унс бигиранд.⁽³⁾

54. Чунонки парҳезгоронро
дар охират гиromӣ доштем
бо даромадани боғҳо
ва пӯшидани либосҳои
абрешим, ҳамчунин
хурулғийн (хурони
шаҳлоҷашм)-ро ба никохи
онҳо дармеоварем.⁽⁴⁾

55. Парҳезгорон дар он ҷо
ҳар меваеро, ки бихоҳанд,
осудахотир металабанд.

56. Парҳезгорон дар он ҷо таъми
маргро намечашанд, ғайри
ҳамон марги нахустин, ки
дар дунё чашида буданд.
Ва онҳоро Аллоҳ аз азоби
ҷаҳаннам нигоҳ доштааст.

57. Ин фазлу бахшишест аз
ҷониби Парвардигори ту. Ин
аст комёбии бузург!

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ

مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

كَذَلِكَ وَرَوَّجْتَهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾

لَا يَدْعُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ

الْأُولَىٰ وَوَقَّاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

فَصَلِّاٰتِن رَّبِّكَ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\261

(2) Сундус: абрешими нозук ва “истабрак”: абрешими дурушт

(3) Тафсири Саъдӣ 1\774

(4) Тафсири Табарӣ 22\52

58. Пас ҳароина, Мо адои сухани хеш Қуръонро ба забони ту эй Расул осон кардем, то панд бигиранд!⁽¹⁾

فَأَنشَأْنَا سِرَّاتَهُ لِيَلْسَنَاتِكَ لَعَّالَهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Эй Расул, ту мунтазир бош, пирӯзиеро, ки Аллоҳ ба ту ваъда додааст бар он мушрикон ва азоберо ки бар онҳо фарогирандааст, ки ҳароина, онҳо низ марги туро мунтазиранд. Ба зудӣ хоҳанд донист, ки ғалаба дар дунёву охират ба қониби туст эй Расул ва қасоне, ки пайравӣ туанд.⁽²⁾

فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\53

(2) Тафсири ибни Касир 7\263

Сураи Ҷосия (зонузананда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 37 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم١

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ١

1. Ҳо, Мим.⁽¹⁾
2. Нозил шудани ин китоб аз ҷониби Аллоҳи пирӯзманди ҳақим, ки дар интиқом гирифтани аз душманонаш ғолиб аст ва дар тадбири умури халқаш бо ҳикмат аст⁽²⁾.
3. Албатта, дар ҳафт табақаҳои осмону замин ва он чӣ миёни онҳост, аз маҳлуқоти гуногун нишонаҳои ибратест барои мӯъминон!⁽³⁾
4. Ва эй мардум, дар офариниши шумо ва пароканда шудани ҷунбандагон (ҷонварон) ибратхост барои мардуме, ки ба Аллоҳ ва шарифати ӯ боварии яқин доранд.
5. Ва аз пайи якдигар омадани шабу рӯз ва ризқе, ки Аллоҳ аз осмон (борон) мефиристад ва замини мурдаро бо он

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ٢

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَابَّآءٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ٣

وَأَخْتَلَفُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَآءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ٤

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузаштааст

(2) Тафсири Табарӣ 22\59

(3) Тафсири ибни Касир 7\264

борон зинда мекунад ва низ дар вазидани бодҳо, ки аз ҳар ҷиҳат барои манфиати шумо мевазанд, ибратҳоест барои оқилон.

6. Инҳо оятҳои (каломи) Аллоҳ аст, ки ба ростӣ бар ту эй Расул тиловат мекунем. Пас баъд аз китоби Аллоҳ ва оёти ӯ ва ҳуҷҷатҳое, ки далолат бар маъбудии ҳақиқии ӯ мекунанд, ба кадом суҳан имон меоваранд?⁽¹⁾
7. Вой, (ҳалок бод) ба ҳар саҳт дурӯғпардозии гунаҳкоре!
8. Оятҳои (каломи) Аллоҳро, ки бар ӯ хонда мешаванд, мешунавад. Он гоҳ мутақаббирона даволат бар куфр дорад ва барои Аллоҳ ва расулаш сар фуруӯ намеорад чунонки гӯии ҳеч нашунидааст. Пас, эй Расул ӯро ба азоби дардоваре, ки дар рӯзи қиёмат воқеъ аст, башорат деҳ.⁽²⁾
9. Ва ҳаргоҳ бар чизе аз оёти Мо огоҳ шавад, он оятҳоро ба масҳара мегирад, рӯзи қиёмат инҳо сазовори азоби хоркунандаанд.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِيلًا عَلَيْكَ يَا لِحَقِّ قِيَامِي
حَدِيثٌ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

وَيَلُّ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾

يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُنزِيلًا عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن
لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِيرُهُ بَعْدَ آيِ الْيَوْمِ ﴿٨﴾

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا سِتْمًا أَلْفَحَا هَرُؤًا أُولَئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\62

(2) Тафсири ибни Касир 7\265

10. Аз пушти сари онҳо⁽¹⁾
 ҷаҳаннам аст. Ва моле, ки
 ба даст овардаанд ва касоне,
 ки ғайри Аллоҳи барҳақ
 маъбуд гирифтаанд, ба
 ҳолашон фоида накунад.
 Ва барои онҳо азоби бузург
 аст!⁽²⁾

مِن وَّرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا
 شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Ин Қуръоне, ки бар ту
 эй Расул нозил кардем,
 раҳнамудест барои
 роҳёфтагон ба Қуръони
 азим. Ва онон, ки ба оёти
 Парвардигорашон имон
 намеоваранд ва онро тасдиқ
 надоранд, барояшон азобест
 аз навъи сахтгарин азобҳои
 дардовар.⁽³⁾

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ
 عَذَابٌ مِّنْ رَّجِيمٍ ﴿١١﴾

12. Аллоҳ Зотест, ки баҳрро
 барои шумо мусаххар кард,
 то дар он ба фармони ӯ
 киштиҳо равон бошанд
 ва талаби маъишат кунед,
 то ки ба неъматҳояш
 сипосгузор бошед ва танҳо
 ӯро парастид кунед ва дар
 он чи мефармояд ва манъ
 мекунад, фармонбардор
 бошед!⁽⁴⁾

﴿اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ
 بِأَمْرِهِ وَتِلْبَتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ ﴿١٢﴾

(1) Яъне, дар пеши онҳое, ки оёти Аллоҳро ба масҳара мегиранд, ҷаҳаннам аст.

(2) Тафсири Бағавӣ 7\242

(3) Тафсири Табарӣ 22\64

(4) Тафсири Табарӣ 22\65

13. Ва он чиро дар осмонҳо аз офтобу маҳтоб ва ситорагон ва он чиро дар замин аст аз ҷонварон, дарахтон ва киштиҳо ва ғайраҳо барои фоидаи шумо ром кард. Ҳама аз онӣ Ёст. Ҳароина, дар ин нишонаҳо ва хуччатҳое, ки бар ягонагии Аллоҳ далолат мекунад, барои мардуме, ки андеша мекунад, ибратҳоест.⁽¹⁾
14. Бигӯ эй Расул ба касоне, ки имон ба Аллоҳ овардаанд ва ба паёмбараш пайравӣ намудаанд: «Аз хатои касоне, ки ба рӯзҳои Аллоҳ⁽²⁾ умеди савоб надоранд ва аз азоби Ё наметарсанд, гӯш ба азият ва озори кофирон ва мушрикони надиханд ва даргузаранд, то Аллоҳ он мардумро ба ҷазои аъмоле, ки дар дунё муртакиб шудаанд, подош диҳад.⁽³⁾
15. Ҳар кас кори шоистае кунад, дар дунё ба фоидаи худӣ ўст ва ҳар кас муртакиби кори баде шавад, ба зиёни ўст. Сипас ҳама рӯзи қиёмат ба сӯи Парвардигоратон бозгардонда мешавад ва

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
آيَاتِ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\266

(2) Мурод аз ин рӯзҳо: Балоҳо ва мусибатҳо аст

(3) Тафсири Саъдӣ 1\776

Ў шуморо дар баробари амалҳоятон ҷазо медиҳад⁽¹⁾.

16. Мо бани Исроилро китоби Таврот ва Инчил ва илми довариву нубувват ато кардем ва аз фарзандони Иброҳим алайҳиссалом бисёро ба нубувват ва рисолат баргузидем ва аз чизҳои покизаву хуш рӯзиашон додем. Ва бар ҷаҳониёни асри худашон бартариашон додем.⁽²⁾
17. Ва онҳоро⁽³⁾ дар амри дин, дар баёни ҳалолу ҳаром далелҳои равшан додем. Ва дар он аз рӯи ҳасаду кина ихтилоф накарданд, магар он гоҳ ки дониш дар бораи ҳақиқати дин ва аҳкоми он ёфтанд. Аллоҳ дар рӯзи қиёмат дар он ҷи ки дар дунё ихтилоф мекарданд, доварӣ хоҳад кард.⁽⁴⁾
18. Пас, туро эй Расул ба роҳи зоҳир аз дин (яъне, шарият) андохтем. Пас, ба он роҳи шарият бирав ва аз хоҳишҳои нодонон пайравӣ макун, ки онҳо

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحَكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

وَأَتَيْنَاهُم بَيِّنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا
إِلَّا مِنَ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ
رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ
فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\62

(2) Тафсири Табарӣ 22\69

(3) Қавми бани Исроилро.

(4) Тафсири Саъдӣ 1\776

шариъат ва аҳкоми динро
намедонанд⁽¹⁾.

19. Ҳароина, ин мушрикони,
ки туро бо хоҳишҳои худ
даъват менамоянд туро ҳеч
аз Аллоҳ бениёз намекунанд
ва азоби Ёро аз ту дур
карда наметавонанд, агар
ту пайрави хоҳишҳои онҳо
кунӣ ҳароина, золимон
(мунофиқон ва яҳудиён)
дӯстдорони якдигаранд
ва Аллоҳ ёридиҳанда ва
дӯстдори парҳезгорон аст.⁽²⁾

20. Ин Қуръоне, ки Мо ба ту
фуруд овардем, далелҳои возеҳ
барои мардумон аст, ки ҳақро
аз ботил ҷудо мекунанд ва
роҳи ҳақро меёбанд ва ҳидоят
раҳматест барои қавме, ки ба
ҳақиқати он бовар доранд,
ки нозил шудани ин китоб аз
ҷониби Аллоҳи пирузманди
ҳақим аст.⁽³⁾

21. Оё онон, ки муртакиби
бадиҳо шуданд, паёмбаронро
дурӯғ бароварданд ва
амри Парвардигорашонро
муҳолифат карданд ва
ғайри Ёро парастид

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَكِيُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

هَذَا بَصِيرَةٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ
يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ
نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

(1) Ин оят далел аст бар бузургии ин дин ва вочиб аст бар мусалмон дар ҳукми Аллоҳ таслим шавад ва майл ба хоҳиши аҳли куффор накунад.

(2) Тафсири Табарӣ 22\71

(3) Тафсири Табарӣ 22\71

карданд, гумон карданд,
ки Мо онҳоро дар шумори
касоне, ки имон ба Аллоҳ
овардаанд ва корҳои шоиста
кардаанд, қарор медиҳем?
Ва оё зиндагиву маргашон
баробар аст? Ҳаргиз баробар
нестанд! Чӣ бад доварӣ
мекунанд миёни неқӯкорон
ва бадкорон дар охират.⁽¹⁾

22. Ва Аллоҳ осмонҳову замиро
ба ҳақ ва ба адлу ҳикмат
биёфарид, то ҳар касеро
баробари коре, ки аз неку
бад кардааст, подош диҳад ва
ба онҳо ситам нашавад.

23. Оё дидаи касеро, ки ҳавову
ҳавасашро чун маъбуду
худ гирифт ва Аллоҳ бо
вучуди огоҳӣ аз ҳаққу ботил,
гумроҳаш кард ва бар гӯшу
дилаш мӯҳр ниҳод то панду
мавъизаеро нашунавад
ва хидоятро дарк накунад
ва бар дидагонаш парда
афканд, то роҳи дурустро
набинад? Агар Аллоҳ
тавфику хидоят ба роҳи ҳақ
накунад, чӣ касе ӯро хидоят
хоҳад кард? (Эй мардум!)
чаро панд намегиред, то
ҳақиқати ҳолро бидонед?⁽²⁾

وَحَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلَنُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظَاهَمُونَ ﴿٢٢﴾

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ
وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشْرَةَ
فَن يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\72

(2) Тафсири Бағавӣ 7\245. Дар ин оят огоҳӣ аст барои мӯъминон, ки бо хоҳиши
ҳаво ва ҳаваси худ амал накунанд.

24. Ва мушрикони гуфтанд: «Ба ҷуз ин зиндагии дунявии мо ҳеҷ ҳаёте нест. Гурӯҳе аз мо мемирем ва гурӯҳе зинда мешавем. Ва моро ҷуз даҳр, (яъне гузари рӯзҳову шабҳо ва гузашти умр) ҳалок намекунад». Онон ба ин суханҳояшон донише надоранд, балки танҳо гумон меварзанд ва тахмин мезананд⁽¹⁾.

25. Ва чун оёти равшангари Мо ба ин мушрикони мункир ба рӯзи баъс тиловат шавад, ҳуччаташон ин аст, ки мегӯянд: «Агар ту эй Муҳаммад ва пайравонат рост мегӯед, падарони моро, пас аз маргашон зинда кунед».

26. Бигӯ эй Расул барои ин мушрикони мункир ба рӯзи баъс: «Аллоҳест, ки шуморо дар дунё зинда мекунад, пас мемиронанд ва сипас ҳамаро дар рӯзи қиёмат, ки шакке дар он нест, гирд меоварад. Вале бештари мардум ин ҳақиқатро намедонанд, аз ин рӯ дар зинда шудани баъд аз марг шак мекунанд!⁽²⁾»

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

وَوَدَّأَنَّ عَلَىٰ هَيْزَةٍ أَيْنَمَا يَنْتَبِهَاتِ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اتَّبُوا بآيَاتِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

قُلْ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\777

(2) Тафсири ибни Касир 7\270

27. Аз они Аллоҳ аст фармонравоии ҳафт осмону замин ва касе дар мулк ва офариниш ва сазовори парастии бо ӯ шарик нест. Ва он рӯз, ки қиёмат барпо шавад, мурдаҳо аз қабрҳояшон барои ҳисобу китоб бархезанд ва аҳли ботил (кофирон) зиён хоҳанд кард.⁽¹⁾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِئذٍ يَحْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Эй Расул, рӯзи қиёмат ҳар умматеро бубинӣ, ки ба зону даромадааст ва ҳар умматеро барои гирифтани номаи аъмолаш бихонад. Ва барояшон гуфта шавад: Дар чунин рӯзе дар баробари ҳар аъмоле, ки аз неку бад кардед, подош мебинед.⁽²⁾

وَنَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُحْزَنُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

29. Ин навиштаи Мост, ки барҳақ суҳан мегӯяд⁽³⁾, ҳароина, Мо аз фариштагони худ хоста будем, ки тамоми корхоеро, ки дар дунё мекардаед, бе зиёдатӣ ва камбудӣ бинависанд.⁽⁴⁾

هَذَا كِتَابُنَا يُطِيقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا لَسَنَنبِئُكُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\81

(2) Тафсири Саъдӣ 1\778

(3) Яъне, бар амалҳои шумо ба ҳақ ва ростӣ, бе ҳеч каму зиёдатӣ гувоҳӣ медиҳад

(4) Тафсири Табарӣ 22\84

30. Аммо касоне, ки дар дунё имон ба Аллоҳ ва расулаш овардаанд ва корҳои шоиста анҷом доданд, Парвардигорашон ошонро дар ҷавори раҳмати Хеш дар биҳишт дохил мекунад ва ин комёбии ошкор аст.⁽¹⁾
31. Ва аммо, касоне, ки кофир мешаванд, ба онҳо аз рӯи сарзаниш гуфта мешавад, магар оёти Мо бар шумо хонда намешуд ва шумо такаббур меварзидед ва мардуми гунаҳоре будед ва ба савобу иқоб имон намеовардед?⁽²⁾
32. Чун гуфта мешуд, ки ҳароина, ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст ва дар вуқуъи қиёмат шакке нест, ки ҳатман омаданист, мегуфтед: «Мо намедонем қиёмат чист? Ҷуз гумоне намебарем (яъне, мо қиёматро ҳаёли маҳз мепиндорем) ва аз воқеъ шудани он ба бовари нарасидаем».

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِيَدْخُلُهُمْ رَوْحُهُمْ فِي رَحْمَتِي ذَلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَالِي تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مَّجْرِمِينَ ﴿٢٦﴾

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ
فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَنْدُرُ مَا السَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا
وَمَا نَحْنُ بِمُؤْتَقِنِينَ ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\85

(2) Тафсири Табарӣ 22\86

33. Аъмоли зишташон⁽¹⁾ дар баробарашон ошкор шуд ва он чизе, ки масхарааш мекарданд, аз азоби дӯзах гирд ба гирдашонро биғирифт.
34. Аз сӯйи Аллоҳ ба кофирон гуфта шавад: «Имрӯз фаромӯшатон мекунем ва дар азоб фурӯ мегузorem, ҳамчунон ки шумо дидори чунин рӯзатонро, бо тарки имон ва амал фаромӯш карда будед. Ҷойгоҳатон дар оташ аст ва шуморо ҳеч ёваре нест, ки аз азоби Аллоҳ шуморо наҷот диҳад.⁽²⁾»
35. Ва ин азоб аз он рӯй бар шумо фуруд меояд ба сабабе, ки оёти Аллоҳро ба масхара меғирифтед ва зинати ҳаёти дунё шуморо бифирефт». Пас, имрӯз аз ин оташ касе онҳоро берун набарад ва на ба дунё бозгардонда шаванд, то тавба кунанд ва амали шоиста кунанд ва на касе узрашонро пазирад.⁽³⁾

وَبَدَّ لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَأَفَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسِفُكُمْ كَمَا نَسِفْنَا لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا
وَمَا أُوذِكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَصْرِينَ ﴿٣٤﴾

ذَلِكُمْ بِأَنكُمْ أَخَذْتُمْ آلِهَتِ اللَّهِ هُزُوءًا وَعَزَّيْكُمْ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Онҳое, ки оёти Аллоҳро дурӯғ мебароварданд ва дар дунё амалҳои бад мекарданд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\778

(3) Тафсири Саъдӣ 1\778

36. Ситоиш аз они Аллоҳ аст,
Парвардигори осмонҳову
Парвардигори замин ва
Парвардигори ҷаҳониён, ки
ҷуз Ӯ касе шоистаи ҳамду
ситоиш нест, ҷунки Ӯ холиқ
ва молики ҷамиъи махлуқот
ва коинот аст.⁽¹⁾

37. Бузургворӣ, шукӯҳу
бақову пойдориву камол
дар осмонҳову замин дар
ҳама умур хоси Ӯст ва Ӯст
пирӯзманди ҳақим, ки бар
душманонаш ғолиб аст ва
дар гуфтору кирдораш ва
дар тадбири умури халқаш
бо ҳикмат аст. Пок аст Ӯ,
ба ҷуз Ӯ ҳеч кас сазовори
парастиш нест!⁽²⁾

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾

وَلِلَّهِ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\88

(2) Тафсири Табарӣ 22\88

Сураи Аҳқоф (Регистонҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 35 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳо Мим. (Зикри ҳарфҳои муқаттға дар авали сураи Бақара гузашт.)
2. Ин Қуръон китобест нозил гардида аз ҷониби Аллоҳи пирӯзманде, ки мағлуб намешавад ва дар тадбири кардаҳояш боҳикмат аст.
3. Мо осмонҳову замин ва он чиро, ки дар миёни он ду аст, барҳақ⁽¹⁾ ва дар муддати муайян офаридаем. Ва кофирон аз он чи Қуръон бимашон медиҳад, рӯй мегардонанд.
4. Бигӯ эй Паёмбар барои кофирон: Оё дидед он чиро ба ҷуз Аллоҳ мепарастед (аз бутон мурдагон ва тоғутҳо), ба ман нишон диҳед, ки аз ин замин ҷӣ чизро офаридаанд? Ё дар хилқати (офаридани) осмонҳо бо ҳамроҳи Аллоҳ ширкат доштаанд? Агар рост мегӯед, барои ман

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَم

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ ﴿٢﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَنْتُمُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣﴾

(1) Яъне, то бидонанд бандагон бузургии Парвардигорашонро ва ӯро ягона ибодат кунанд ва бидонанд, ки ӯ таъоло қодир аст бандагонро баъд аз маргашон дубора зинда баргардонад, то ки ҳақ ва аддро дар байнашон то вақти муайян кардашуда барпо кунанд. Тафсири Саъдӣ 1/ 779

китобе, ки пеш аз ин Қуръон омада бошад ё агар донише аз пешиниён мондааст, биеваред!⁽¹⁾

5. Ва кист гумроҳтар аз он, ки ба ҷуз Аллоҳ чизеро ба дуё меҳонад, ки то рӯзи қиёмат ба ӯ ҷавоб намедиҳад, чунки онҳо (бутон, ё мурдагон, ё сангҳо ва дарахтон ва монанди инҳо) аз дуёи бутпарастон беҳабаранд, на худ мешунаванд ва на мефаҳманд.⁽²⁾
6. Ва чун дар қиёмат мардумро барои ҳисобу китоб ҷамъ оранд, бутон бо парастандагони хеш душман бошанд ва ибодаташонро инкор кунанд.
7. Ва чун оёти равшани Мо ба он мушрикони хонда шавад, кофирон Қуръонро, ки барояшон нозил шудааст, гӯянд: «Ҷодуи ошқор аст».
8. Ё мегӯянд мушрикони: Ин Қуръон дурӯғест, ки худ Муҳаммад бофтааст! Бигӯ эй Паёмбар: Агар ман онро чун дурӯғе ба ҳам бофта бошам, шумо наметавонед хашми Аллоҳро аз ман боздоред.

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دَعْوَاهُمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾

وَإِذَا تَنَادَى عَلَيْهِمْ أَيُّهُمْ أَيْتَنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾

أَمْ يَقُولُونَ افتره قل إن افتريته، فلا تميلون لي من الله شيئاً هو أعلم بما تفيضون فيه كفى به شهيداً بئبي وببينك وهو الغفور الرحيم ﴿٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\92

(2) Тафсири Бағавӣ 7\252

Аллоҳ аз он таънаҳое, ки ба ин Қуръон мезанед, огоҳтар аст. Ва шаҳодати Ӯ миёни ману шумо кофист. Ва Ӯст омӯрзандаи тавбақунандагон, меҳрубони бандагони мӯъмин!⁽¹⁾

9. Бигӯ эй Паёмбар ба мушрикони қавмат: Ман аз миёни дигар паёмбарон нахустин паёмбар нестам, (яъне, пеш аз ман низ дигар паёмбарони Аллоҳ гузаштаанд ва шумо медонед, пас чаро аз паёмбарии ман ҳайрон шуда инкор мекунед) ва намедонам, ки бар ман ё бар шумо дар дунё чӣ хоҳад расид, чунки илми ғайб намедонам. Ман аз чизе ҷуз он чӣ ба ман ваҳй мешавад, пайравӣ намекунам ва шуморо низ ба он амр намекунам ва ман ҷуз бимдиҳандаи ошкоре нестам.⁽²⁾

10. Бигӯ эй Паёмбар ба мушрикони қавмат: «Ба ман хабар диҳед, агар Қуръон аз ҷониби Аллоҳ бошад ва шумо ба он имон наоваред ва яке аз мардони бани Исроил (мисли Абдулло

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَاةِ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْعَ إِلَّا مَا يَوْحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِدَلِيلٍ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَعَاَمَنَ وَأَسْتَكْبَرُوا إِنْ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/779

(2) Тафсири Саъдӣ 1/779

ибни Салом)⁽¹⁾ ба он гувоҳӣ диҳад ва имон биоварад, вале шумо гарданкашӣ кардед, оё ситамгар нестед? Албатта, Аллоҳ таъоло мардуми ситамкорро ба сӯи Ислом ҳидоят намекунад!»

11. Ва кофирон ба мӯъминон гуфтанд: «Агар он чи ки Муҳаммад аз Қуръон ва нубувват овардааст хубие мебуд, инҳо дар пазируфтаниш бар мо сабқат ва пешдастӣ намекарданд». Ва чун ба василаи Қуръон роҳи ҳидоят наёфтанд, пас меғӯянд, ки ин Қуръон дурӯғи дерина аст.

12. Ва пеш аз ин Қуръон китоби Мӯсо (яъне Таврот) барои бани Исроил роҳнамову раҳмат буд ва ба он иқтидо мекарданд. Ва ин Қуръон китобест тасдиқкунандаи китобҳои пешина, ба забони арабӣ нозил шудааст, то ситамкорон (кофирон)-ро биме ва неқӯкорон (мӯъминон)-ро муждае бошад.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَوْ يَهْتَدُوا بِهِ فَيَسْتَفِئُونَ هَذَا أَفْكَ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً ۗ وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانِ عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَيُنشِئَ لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

(1) Яъне, Абдулло ибни Салом, олими аҳли китоб, ки аз илми Таврот бо хабар буд аз омадани паёмбари охири замон огоҳӣ дошт ва ба паёмбарии Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) имон овард. Тафсири Бағавӣ 7/ 254

13. Албатта, онон, ки гуфтанд, Парвардигори мо Аллоҳ аст ва баъд дар имонашон мустаҳкам истоданд, пас ҳеч тарсу андӯхе нест барояшон аз тарси қиёмат ва бар он чизҳое, ки дар дунё боқӣ гузоштаанд баъд аз маргашон, андӯҳгин намешаванд.
14. Инҳо аҳли бихиштанд ва (ба раҳмати Аллоҳ) дар он чоқовидон бошанд, ба сабаби амалҳои шоистае, ки дар дунё мекарданд.
15. Ва одамиро ба некӣ кардан бо падару модари худ дар ҳаёташон ва баъд аз маргашон амр кардаем. Албатта модараш ўро ҳангоми ҳомилагӣ бо душворӣ бардошт ва ба душворӣ ба замин ниҳод (яъне, таваллуд кард). Ва муддати ҳамл ва то аз шир чудо шуданаш, сӣ моҳ аст,⁽¹⁾ то чун ба синни ҷавонӣ (пурқувватӣ) расад ва ба чихилсолагӣ мебарояд, дуъо карда меғӯяд: «Эй Парвардигори ман, ба ман тавфиқ деҳ, то шукри неъмате, ки бар ман ва бар падару модарам арзонӣ доштаӣ, ба ҷой орам ва кори

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۗ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

(1) Ин оят далел аст ба бартар будани ҳаққи модар аз падар.

шоиста бикунам, ки Ту аз он хушнуд шавӣ ва фарзандони маро солеҳ гардон. Албатта тавба кардам аз тамоми гуноҳоям ва бозгаштам ба сӯи Ту. Ҳамонро ман аз зумраи мусулмононам»⁽¹⁾.

16. Инҳо касоне ҳастанд, ки корҳои некашонро мепазирем ва аз гуноҳашон дармегузарем. Дар зумраи аҳли бихиштанд. Ин ваъдаи ростине аст, ки ба онҳо дода мешавад.

17. Ва касе, ки ба падару модараш, гуфт: «Уф (безорам) аз шумо, оё ба ман ваъда медихед, ки аз гӯрам зинда берун оварда хоҳам шуд ва ҳол он ки мардуме пеш аз ман будаанд ва зинда нашуданд Ва он ду (волидайн) аз даргоҳи Аллоҳ мепурсанд ҳидояташро ва гӯянд: «Вой бар ту, имон биёвар, ки албатта, ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст ҳамаро зинда мекунад!», мегӯяд: «Инҳо (яъне, он чи ки шумо дар бораи зинда шудани пас аз марг мегӯед) ҷуз ҳамон афсонаҳои пешиниён нест!»⁽²⁾

أُولَئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا
وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ
وَعَدَ الصَّادِقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِي قَالَ لَوْلَا دَيْدِي أُفٍ لَكُمْ أَتَعِدَانِي أَنْ
أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَّتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا
يَسْتَعْجِلَانِ اللَّهَ وَيَلْتَكِمْنَ أَنْ أَمِنَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

(1) Яъне, аз онҳое, ки сар фуруд оварданд барои тоъат ва таслим шудаанд ба амрхоят ва наҳйхоят.

(2) Тафсири Табарӣ 22 \ 118

18. Дар бораи инҳо⁽¹⁾ ҳамон сухан, ки (воҷиб шудани азоб) дар бораи умматҳои пешин аз чинну инс гуфта шуда буд, собит шуда буд. Ҳароина, инҳо зиёнкорон буданд.
19. Ва барои ҳар як аз ду ғӯрух (аҳли хайр ва аҳли шар) нисбат ба корҳои, ки кардаанд, назди Аллоҳ дараҷотест, то ки Аллоҳ подоши корхояшонро, ки дар дунё кардаанд, ба пуррагӣ бидиҳад ва ба онон ситам нашавад, на бар гуноҳашон афзуда мешавад ва на аз хубихояшон кам карда мешавад.⁽²⁾
20. Ва рӯзе, ки кофиронро бар оташ барои азоб пешкаш кунанд, ба онон гуфта шавад: шумо дар зиндагии дунявӣ аз чизҳои покиза ва хуш баҳраманд шудед ва онҳоро аз байн бурдед. Имрӯз эй кофирон, ба азобу хорӣ дар дӯзах подошатон медиҳанд. Ва ин ба он сабаб аст, ки дар замин бе ҳеҷ ҳақке гарданкашӣ мекардед ва исёнгарӣ пеш гирифта будед.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
مِن قَبْلِهِمْ مِنَ الْغَنِيِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَسِيرِينَ ﴿١٨﴾

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَأُولَئِكَ فِيهَا أَجْرُهُمْ
وَهُمْ لَا يَظُنُّونَ ﴿١٩﴾

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَذَّابَةٌ
طَيِّبَاتُكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَأَسْمَتُمْ عَلَيْهَا
فَالْيَوْمَ يُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا
كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Яъне, онҳое, ки ба Аллоҳ ва ба дубора аз нав зинда шудан имон надоранд. Тафсири Табарӣ 22/119

(2) Тафсири Саъдӣ 1\781

21. Ва ба ёд биёвар эй паёмбар, бародари қавми Одро,⁽¹⁾ ки чун қавми худро дар Аҳқоф⁽²⁾ аз омадани азоби илоҳӣ тарсонд ва ба ростӣ пеш аз ӯ паёмбароне буданд ва рафтанду пас аз ӯ паёмбароне омаданд, бо ин паём, ки ҷуз Аллоҳи яқторо напарастед, ки ҳароина, ман аз азоби рӯзи бузурги қиёмат бар шумо метарсам ба сабаби ширк оварданатон.⁽³⁾

22. Қавми Худ гуфтанд: «Оё омадай, бо дурӯғҳоят то моро аз парастии маъбудонамон баргардонӣ? Пас агар рост мегӯӣ, ҳар чӣ ба мо ваъда медиҳӣ, аз азоби бузург ба миён биёвар».

23. Гуфт (Худ алайҳис салом): Ин ваъдаи омадани азобро танҳо Аллоҳ медонад ва ман фиристодаи Аллоҳ ҳастам ва он чиро ба он фиристода шудаам, ба шумо мерасонам. Вале мебинам, ки мардуми нодон ҳастед, дар талаб кардани азоб ва нофармонӣ карданатон ба Аллоҳ.

﴿وَأَذْكُرَ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ
وَقَدْ خَلَّتْ التُّدُورُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

﴿قَالُوا الْجِنَّةَ إِنَّا نَأْتِيهَا وَكِنَانًا إِنَّ اللَّهَ
نَعْبُدُ إِنَّا كُنَّا مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

﴿قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ
بِهِ وَلَكِنِّي أَرَى كَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾

- (1) Яъне, паёмбари Аллоҳ Худ (алайҳис салом) ро, бародари насабӣ на динӣ
 (2) Яъне, ҷануби ҷазираи Арабистон (регистонҳои Яман). Тафсири Саъдӣ 1/782
 (3) Тафсири Табарӣ 22\125

24. Пас чун қавми Худ азобро дар ҳайати абре диданд, ки рӯй оваранда ба сӯи водихояшон, гуфтанд: Ин абрест, ки борон меорад ба мо. Пас гуфт Худ алайҳиссалом ба онон: Не, балки ин ҳамон азобе аст, ки ба шитоб талаб намудед омадани онро. Ин бодест, ки дар он уқубату азоби дарднок аст.
25. Бо фармон ва хоҳиши Парвардигораш ҳама чизро нобуд мекунад. Пас чунон шуданд, ки чуз хонахояшон чизи дигаре дида намешуд. Мо ин тавр гунаҳгоронро (ба сабаби туғёнашон) чазо медиҳем.⁽¹⁾
26. Ва ҳамано ба қавми Од дар дунё чунон тавоноию қудрат дода будем, ки ба шумо надодаем эй куффори Қурайш. Барояшон гӯши, шунаво то бишунаванд ва чашмҳои бино то бубинанд ва дилҳо то дарк кунанд, қарор дода будем. Вале гӯшу чашму дилашон ба ҳолашон ҳеҷ фоидае накард⁽²⁾, чунки оёти Аллохро инкор мекарданд ва он азоберо, ки ба масхарааш мегирифтанд, онҳоро фаро гирифт.

فَمَا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالَوا
هَذَا عَارِضٌ مُّؤْتِرٌ نَّابِلٌ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ
بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٤﴾

نُذِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى
إِلَّا الْمَسْكَنَةُ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ مَكَّنَّا لَهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَى
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ
مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٦﴾

(1) Ба сабаби гуноҳхояшон. Тафсири Бағавӣ 7/ 263

(2) Яъне, ин неъматҳоро дар роҳи гуноҳ ва ғазаби Аллоҳ истифода бурданд.

27. Ба таҳқиқ, Мо ҳамаи
деҳаҳоеро⁽¹⁾, ки дар атрофи
шумо (эй аҳли Макка)
буданд, ҳалок кардем ва
Мо оёти худро ба суратҳои
гуногун баён доштем,
бошад, ки онҳо аз қуфри худ
баргарданд.

28. Пас, чаро касонро,
ки ба ғайри Аллоҳ
(барои наздикӣ ба
Аллоҳи ягона) маъбуд
гирифта буданд, ёриашон
накарданд, балки аз
назарашон гум шуданд?⁽²⁾
Ин дурӯғ ва бофтаҳои онҳо
буд, (яъне, ақида доштанд,
ки бутҳо моро ба Аллоҳ
наздик месозанд)!⁽³⁾

29. Ва ба ёд овар эй паёмбар,
чун гурӯҳе аз чинхоро
назди ту равона кардем,
то Қуръонро бишнаванд.
Чун ба наздаш расиданд
ва Паёмбар (саллаллоҳу
алайҳи ва саллам)
Қуръон мехонд, гуфтанд:
«Хомӯш бошед, то
Қуръонро бишнавам!
Пас чун тиловати Қуръон
ба поён расид ҳамоно

وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا مَنَاحِيْرَكُمْ مِّنَ الْقُرَىٰ
وَصَرَفْنَا الْأَيْدِيَّ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانَاءَ إِلَٰهٍ بَلَّ صَلَواتُهُمْ وَذَلِكَ
إِيفَاقُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢٨﴾

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْعِبَادِ يَستَعِينُونَ
الْقُرْآنَ إِن فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا
فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

(1) Деҳаҳои қавми Од ва Самуд.

(2) Яъне, аз онҳо пушту бонӣ накарданд ва ёриашон накарданд. Тафсири Саъдӣ 1/783

(3) Тафсири Табарӣ 22\133

Қуръон ба онҳо таъсир
кард, онҳо ба сӯи қавми
худ, хушдордиҳанда
бозгаштанд, то онҳоро аз
азоби Илоҳӣ битарсонанд,
агар имон наоранд.⁽¹⁾

30. Гуфтанд: «Эй қавми мо,
ҳароина, мо китоберо
шунидем, ки баъд
аз Мӯсо нозил шуда,
китобҳои пешинро, ки
ба паёмбаронаш нозил
кардааст, тасдиқ мекунад
ва ба ҳақ ва роҳи рост роҳ
менамояд.

31. Эй қавми мо, суҳанҳои
ин фиристодаи Аллоҳ
(Муҳаммад)-ро қабул кунед
ва ба ӯ имон биёваред,
то Аллоҳ гуноҳоятонро
биёмӯрзад ва шуморо аз
азоби дардовар дар амон
дорад.

32. Ва ҳар касе, ки қабул
накунад даъвати
даъваткунандаи Аллоҳро,
ки даъват мекунад ба сӯи
Аллоҳ, наметавонад, дар
рӯи замин аз азоби Аллоҳи
барҳақ бигурезад ва ӯро
чӯз Аллоҳи барҳақ ҳеч
ёваре нест ва дар гумроҳии
ошкорест!»

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ
بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي
إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

يَقُولُونَ أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ
يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِزَّكُمْ مِنْ عَذَابِ
الْآلِيمِ ﴿٣١﴾

وَمَنْ لَا يُجِيبِ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي
الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ
فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

33. Оё намебинанд ва надонистаанд, Аллоҳе, ки осмонҳову заминро нахустин бор биёфарид⁽¹⁾, дар офаридани онҳо очиз намондааст. Ў тавоност, бар он ки мурдагонро зинда кунад. Бале, ин кор ба Аллоҳ осон аст. Ў бар ҳар коре тавоност!
34. Ва рӯзи қиёмат, ки кофирон бар оташи дӯзаҳ барои азоб пешкаш карда шаванд, пас гуфта шавад ба онон: Оё ин азоб ҳақ нест? Гӯянд: «Бале, савганд ба Парвардигорамон!» Парвардигорашон мефармояд: «Ба хотири куфре⁽²⁾, ки меварзидаед, азобро бичашед!»
35. Пас, сабр кун эй паёмбар, ба озору азияти мушрикони ҳамчунон ки паёмбарони улулазм⁽³⁾ сабр карда буданд. Ва дар азоб додани онҳо шитоб макун. Он рӯз, ки он ваъдаеро, ки ба онҳо дода шудааст, бингаранд,

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَتَّخِذْ لَهُنَّ بَقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ
يُجِئَ الْمَوْتُ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا
بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

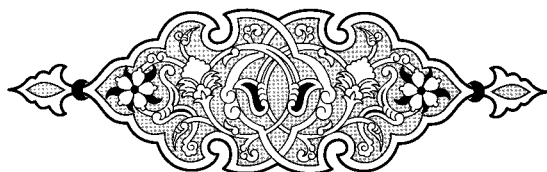
فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرْنَا أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا
تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ
لَمْ يَلْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلَّغْ فَمَهَلْ
يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

(1) Бе ғайри мисоли пешина, яъне аз дигар осмон ё замин рӯй бардор карда нашудааст.

(2) Яъне, инкор мекардед дар дунё азоби дузаҳро. Тафсири Табарӣ 22/144

(3) Яъне, ҳиммати олидошта ба мисли Нӯҳ, Иброҳим, Мӯсо, Исо ва ту эй Паёмбар (саллаллоҳу алайка ва алайҳимуссаллоту ва саллом). Тафсири ибни Касир 7/ 305

пиндоранд, ки ҷуз дар дунё
ба қадри соате аз рӯз ҳаёт
надидаанд. Ин хабар асту
бас барои онон ва ғайрашон.
Пас танҳо мардуми фосиқи
бадкор, ҳалок (азоб) карда
мешаванд.

Сураи Муҳаммад

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 38 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшиояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ аъмоли неки касонеро, ки ба ягонагии Аллоҳ кофир шуданд ва мардумро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд, ботил сохт.
2. Ва касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд ва ба он чӣ (яъне, Қуръон) бар Муҳаммад нозил шуда, ки он ҳақ аст ва аз ҷониби Парвардигорашон омадааст, имон овардаанд, Аллоҳ гуноҳонашонро мебахшад ва он чи аз амалҳои баде анҷом додаанд, азобашон намекунад ва корхояшонро дар дунёву охираат ба салоҳ меоварад.⁽¹⁾
3. Ва ин зоеъ сохтани аъмоли неки кофирон ва бахшидани гуноҳи мӯъминон ба он сабаб аст, ки кофирон ботилро (шайтон) пайравӣ карданд ва онон, ки имон оварданд, пайравӣ карданд ҳаққеро⁽²⁾, ки аз ҷониби

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ
أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَءَامَنُوا بِمَا
نَزَّلْنَا عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ كَفَّرْنَا عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
ءَامَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِن رَّبِّهِمْ كَذَٰلِكَ يَصْطَرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\151

(2) Яъне, Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам

Парвардигорашон омада буд. Аллоҳ барои мардум инчунин мисолҳои онҳоро баён мекунад.⁽¹⁾

4. Пас эй мӯъминон чун бо кофирон рӯ ба рӯ шудед дар майдони ҷанг, гарданашонро бизанед. Ва ҳамчунин идома диҳед, то ба андозае душманро ба куштан ё захмӣ кардан, заъиф намоед ва чун онҳоро саҳт фуру кифтед, асирашон кунед ва саҳт бибандед. Он гоҳ оноҳро ба эҳсон озод кунед ё ба фидя (ба ивази пулу мол). То он гоҳ, ки ҷанг ба поён ояд. Ва ин аст ҳукми Аллоҳ. Ва агар Аллоҳ мехост на ба роҳи ҷанг, балки аз роҳҳои дигаре, мисли тӯфон, заминларза, сел, ғарқ сохтан ва дигар офатҳо аз он кофирон интиқом мегирифт, вале хост, то шуморо ба якдигар биёзмояд. Ва онон, ки дар роҳи Аллоҳ кушта шудаанд, ҳаргиз савоби аъмолашонро ботил намекунад.
5. Ба зудӣ, Аллоҳ дар дунё бо тоъат ва ризоияти худаш ононро ҳидоят хоҳад кард ва корхояшонро ба салоҳ меоварад.

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا
 اتَّخَسَمْتُمْ فَهْدُ وَالْوَأْدَاقَ فَمَا مَتَابَعْدُ وَإِنَّمَا فَدَاءُ
 حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
 لَآتَصَّرْتُمُوهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُو أَعْضَابَكُم بِبَعْضٍ
 وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ

(1) Тафсири Табарӣ 22\153

6. Ва ононро ба бихиште, ки барояшон васф кардааст, дохил месозад ва манзилхояшонро барояшон муаррифӣ менамояд.⁽¹⁾
7. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шариъати Ӯ амал намудаед, агар дини Аллохро бо ба ҷо овардани фармудаҳояш ва дур будан аз манъкардаҳояш ёрӣ кунед, шуморо бар зидди душманонатон ёрӣ мекунад ва қадамхоятонро устувор медорад.⁽²⁾
8. Ва касоне, ки куфр варзиданд, марг бар онон бод! Аллоҳ аъмолашонро ботил кардааст.
9. Зеро онон чизеро, аз Қуръон, ки Аллоҳ нозил кардааст, бар паёмбараш Мухаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам нохуш доштанд ва ба он бовар надоранд. Дар натиҷа Аллоҳ аъмолашонро нобуд кард, зеро дар тоъати шайтон буданд.⁽³⁾

وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَتَّصِرُوا أَنَّى يُصْرِكُمْ
وَيُنَبِّئُتِ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمُ الْعَمَلُ ۗ ﴿٨﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا ۗ وَأَمَّا أَنزَلْنَا اللَّهُ فَأَخْبَطَ
أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\280

(2) Тафсири Саъдӣ 1\785

(3) Тафсири Табарӣ 22\161

10. Оё кофирон дар замин сайр накардаанд, то бингаранд, ки оқибати касоне, ки пеш аз онҳо будаанд ва паёмбаронашонро дурӯғгӯ баровардаанд, чи гуна будааст? Аллоҳ ҳалокашон кард ва кофирон низ оқибате монанди онҳоро доранд.⁽¹⁾
11. Ин (яъне, ёрӣ додани муъминон ва ҳалок кардани кофирон) ба он сабаб аст, ки Аллоҳ ёвари касонест, ки имон овардаанд. Ва кофиронро ҳеч дӯст ва ёваре нест.
12. Бегумон Аллоҳ касонеро, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста мекунанд, ба бихиштҳое, ки ҷӯйҳо аз зери қасрҳо ва дарахтони он ҷорист, дохил мегардонад. Ва кофирон дар дунё баҳраманд мешаванд ва меҳӯранд чун чорпоён беҳабар аз саранҷоми қор ва ҷойгоҳашон оташ аст.
13. Ва эй Расул, чи шаҳрҳои зиёде, ки мардумаш аз мардumi шаҳри ту (Макка), ки аз он берунат карданд, хеле нерӯмандтар буданд, ба ҳар гуна азобҳо

* أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَلُهَا ﴿١٠﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَوْجِيءَةٌ لَهُمْ ﴿١٢﴾

وَكَايِنٍ مِنْ قَوْمِهِ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَوْمِكَ النَّبِيِّ الْأَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكَ كَثِيرًا فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

ҳалокашон кардем ва ҳеч
ёриқунандае надоштанд,
ки аз азоби Аллоҳ онҳоро
наҷот диҳанд.⁽¹⁾

14. Оё касе, ки аз ҷониби
Парвардигораш далели
равшане дорад, монанди
касест, ки кирдори бадаш
дар назараш орофта шудааст
ва монанди касоне аст, ки аз
паи ҳавасҳои худ мераванд?
(Ҳаргиз монанд нестанд.)
15. Васфи бихиште, ки ба
парҳезгорон ваъда дода
шуда, чунин аст, ки дар
он ҷӯйборҳост аз обҳое
тағйирнопазир ва ҷӯйборҳое
аз шире, ки таъмаш дигаргун
намешавад ва ҷӯйборҳое аз
шароб, ки барои нӯшандааш
лаззат аст ва ҷӯйборҳое аз
асали мусаффо. Ва онон
дар он ҷо ҳар гуна мева,
ки бихоҳанд, барои онон
ҳаст ва низ аз омурзиши
Парвардигорашон
бархурдоранд. Оё
бихиштиён монанди касоне
ҳастанд, ки дар оташи дӯзах
ҷовидонаанд ва ононро аз
оби ҷӯшоне мешомонанд,
ки рӯдаҳояшонро пора-пора
мекунад?

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَذَّبَ عَنْ رَّبِّهِ لَهٗ سُوءُ
عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿٤٧﴾

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّن مَّاءٍ
غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِّن لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ
مِّنْ حَمْرٍ لَّدَّةٍ لِّلشَّرْبِ لَيْسَ فِيهَا سَمٌّ وَلَا غُصَّةٌ وَأَنْهَارٌ
مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَعْفُورَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ
كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ
أَمْعَاءَهُمْ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\165

16. Ва баъзе аз мунофиқон ба ту эй Расул гӯш медиҳанд, то он гоҳ ки аз назди ту берун раванд, аз донишмандони асҳоби паёмбар, ки Аллоҳ ба онҳо илм додааст, масхараомезона мепурсанд: «Ин чӣ суҳаноне буд, ки Муҳаммад алҳол чанд лаҳза пештар гуфт:» Аллоҳ бар дилҳояшон мӯҳр ниҳодааст, ҳақро намефаҳманд ва аз пайи ҳавою ҳавасҳои худ рафтаанд.⁽¹⁾

17. Ва онон, ки ба сӯи ҳақ ҳидоят ёфтаанд, Аллоҳ бар ҳидояташон афзуд ва ба онон парҳезгорӣ ато фармуд.

18. Пас оё инҳо кофирон танҳо мунтазири онанд, ки ба ногоҳ қиёмат фаро расад? Ҳароина, нишонаҳои қиёмат ошкор шудааст. Ва чун фаро расад, панд гирифтанишон чӣ фоидае барои онҳо дорад?

19. Пас, бидон эй Расул ҳеҷ маъбуде ҷуз Аллоҳ нест. Ва аз гуноҳи худ ва аз гуноҳи мардону занони мӯъмин омӯрзиш бихоҳ. Ва Аллоҳ медонад, маҳалли ҳаракати шуморо, ки рӯз ба кучо меравед ва қароргоҳи

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ
عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا
أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ هَتَدُوا زَادَهُمْ هُدًىٰ وَوَسَّعَتْ لَهُمْ
شِقَاطَهُمْ ﴿١٧﴾

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
فَقَدْ جَاءَ أَسْرَاطُهَا فَأَنَّىٰ لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ
ذِكْرُهَا ﴿١٨﴾

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ
لِنَفْسِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ مَتَقَلَّبَ كُفْرًا وَمُؤْمِنًا ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\283

шуморо низ медонад, ки шаб дар куҷо меоромед.

20. Ва касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаанд мегӯянд: «Кошкӣ аз ҷониби Аллоҳ сурае нозил мешуд ва моро ба ҷанги зидди душманон меҳонд?» Чун сурае аз мӯҳкамот (оятҳояш равшан) нозил шавад ва дар он сухан аз ҷанг рафта бошад, ононро, ки дар дилашон шубҳа ва нифоқ аст, мебинӣ, ки ба сӯи ту монанди нигоҳи касе, ки аз сакароти марг беҳуш шуда бошад, менигаранд. Пас барояшон шоистатар аст, ки

21. фармонбардорӣ кунанд Аллохро ва сухани неқӯ гӯянд мувофиқи шарият. Ва ҳангоме ки ҷанг воҷиб шавад, мунофиқонро аз он нохуш ояд, агар бо Аллоҳ содиқ бошанд дар имону амал барояшон аз гуноҳу нофармонбардорӣ бехтар аст.⁽¹⁾

22. Пас оё агар аз Қуръон ва суннати паёмбараш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯйгардондед, ҷуз ин

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا
أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ
رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ
نَظَرَ الْمَغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَئِكَ لَهُمْ

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ
صَدَّقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي
الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ

интизор меравад, ки дар замин фасод кунед ва пайванди хешовандиятонро бибуред, мисле, ки пешиниёнатон карданд?⁽¹⁾

23. Инҳоянд (фасодкунандагон ва қатъкунандагони пайванди хешу таборӣ), ки Аллоҳ лаънаташон кардааст ва гӯшҳояшонро аз шунидани ҳақ кару чашмонашонро аз дидани роҳи ҳидоят кӯр сохтааст.⁽²⁾

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٣﴾

24. Оё ин мунофиқон дар панду андарзҳои Қуръон намеандешанд ё бар дилҳо қуфлҳост, ки чизе аз Қуръон ба он дохил намешавад?⁽³⁾

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ أَلَمْ يَأْمُرْ عَلَى قُلُوبِ أَقْفَالِهَا ﴿٢٤﴾

25. Бегумон касоне ки муртад шуданд аз Ислому ба куфри гузаштаи худ баргаштанд, баъд аз он ки бар онон роҳи ҳидоят равшан шуд, шайтон ба онҳо корҳои бадашонро дар назарашон биёросту ва онҳоро ба орзуҳои тулонӣ фиреб дод.⁽⁴⁾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّكَفَرُوا عَلَىٰ أَذُنِهِمْ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمَلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\287

(2) Тафсири Саъдӣ 1\788

(3) Тафсири Табарӣ 22\179

(4) Тафсири Бағавӣ 7\288

26. Ва ин аз дин баргаштанашон ба он сабаб аст, ки ба он гуруҳ, (яхудиён), ки оёти Аллохро нохуш медоштанд, мегуфтанд: “Мо дар баъзе аз корҳо фармонбардори шумо ҳастем.” Ва Аллоҳ аз розашон огоҳ аст.⁽¹⁾

27. Пас чӣ гунааст ҳолашон, он гоҳ ки фариштагон онҳоро мемиронанд ва бар чехраҳову пуштҳояшон мезананд?

28. Ин тавр саҳт ҷон ситонидан аз мунофиқон ба сабаби он аст, ки аз он чӣ Аллохро ба ҳашм меоварад, пайравӣ мекардаанд ва аз он чӣ хушнудаш месохт, бадбинӣ доштаанд. Пас Аллоҳ низ савоби амалҳои некашонро нобуд кард монанди садақа ва силаи раҳм ва дигар амалҳо.⁽²⁾

29. Оё онон, мунофиқон, ки дар дилашон бемориест аз ҳасаду душамнӣ бар аҳли Ислому, мепиндоранд, ки Аллоҳ кинаеро, ки дар дил пинҳон доранд, ҳаргиз, ошкор нахоҳад кард?

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا
نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمْرِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ
يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ
وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ
يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

(1) Мусалмон бояд ҳазар кунад аз тоғате, ки муҳолифи амри Аллоҳ ва расули Ӯ Мухаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам аст.

(2) Тафсири Табарӣ 22\183

30. Ва агар бихоҳем нишонаҳои зоҳирии онҳоро ба ту эй Расул нишон медиҳем, пас ҳароина, ту онҳоро ба симо ва қиёфаҳояшон бишиносӣ ва ҳатман, ту онҳоро дар тарзи сухан гуфтанишон мешиносӣ. Ва Аллоҳ аз аъмолатон огоҳ аст ва ҳеҷ кори нек ё баде бар Ё пинҳон наместонад, пас шуморо дар баробари амалҳоятон ҷазои муносиб медиҳад.⁽¹⁾

31. Ва албатта, эй мӯъминон шуморо меозмоем бо ҷанг кардан бо душманони Аллоҳ, то муҷоҳидон ва собиронатонро бо вучуди огоҳӣ аз аъмолатон маълум бидорем ва ахборатонро ошкор кунем, то ростгӯ аз дурӯғгӯ маълум шавад.⁽²⁾

32. Албатта, касоне, ки ба ягонагии Аллоҳ имон наёварданд ва мардумро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд ва баъд аз он ки роҳи ҳидоят барояшон ошкор шуда буд, ки ӯ паёмбари бар ҳақ аст, бо паёмбар муҳолифат варзидаанд, ҳаргиз ҳеҷ зиёне ба дини Аллоҳ нахоҳанд расонид ва Аллоҳ савоби

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلا تَعْرِفَهُمْ
بِسْمَتِهِمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ مِنْكُمْ
وَالصَّابِرِينَ وَتَبَلَّوْا أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَسَاءَ لَوْ أَنَّ الرِّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ
الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ
أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22 \ 185

(2) Тафсири Бағавӣ 7 \ 289

аъмолашонро нобуд хоҳад кард. Зеро ба он амалҳо ризоияти Аллоҳро ирода накарда буданд.⁽¹⁾

33. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти Ӯ амал кардаед, ба Аллоҳ ва ба Паёмбар итоъат кунед ва савоби аъмоли хешро бо куфру маъсият ботил масозед.

34. Албатта, Аллоҳ касонеро, ки ба ягонагии Аллоҳ куфр варзиданд ва мардумро аз роҳи Аллоҳ боздоштанд ва дар куфр мурданд, пас ҳаргиз Аллоҳ гуноҳашонро нахоҳад омурзид ва бар куфрашон азобашон хоҳад дод.

35. Эй мӯъминон, аз ҷиҳоди мушрикони сусти наварзед, то даъват ба мусолиҳа кунед. Шумо аз онҳо боло ва бартар ҳастед ва Аллоҳ бо мадади худ ҳамроҳи шумост ва аз савоби амалҳоятон ҳаргиз кам нахоҳад кард.⁽²⁾

36. Зиндагии инчаҳонӣ фақат бозиву беҳудагист, магар он ки барои Аллоҳ бошад. Ва агар имон биёваред ва

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾^{٣٣}

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَصَدُّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾^{٣٤}

﴿فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ
وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَشْرِكُمْ أَعْمَالَكُمْ﴾^{٣٥}

﴿إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ وَإِنْ تُؤْمِنُوا
وَتَسْتَعِينُوا نُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ وَلَا يَسْئَلَكُمْ
أَمْوَالَكُمْ﴾^{٣٦}

(1) Тафсири Табарӣ 22\186

(2) Тафсири ибни Касир 7\323

парҳезгорӣ кунед, Аллоҳ подошҳоятонро хоҳад дод. Ва аз шумо ҳамаи амволатонро барои закот наметалабад.

37. Агар тамоми молатонро талабад ва ба доим ҳам талабад, он гоҳ аз додани мол бухл меварзед ва манъ мекунед ва кинаҳои дар дил доштаатонро ошкор месозад.⁽¹⁾

38. Огоҳ бошед, эй мӯъминон, ки шуморо ба хайр қардан дар роҳи чиҳод даъват мекунанд, то дар роҳи Аллоҳ нафақа кунед. Баъзе аз шумо бухл меварзанд ва ҳар кас, ки бухл варзад, дар ҳаққи худ бухл варзидааст. Зеро Аллоҳ аз шумо бениёз аст ва шумо ба Ӯ ниёзмандед. Ва агар аз имон овардан ба Аллоҳ рӯй бартобед, ба ҷойи шумо мардуме дигар орад, ки ҳаргиз монанди шумо набошанд. Балки фармони Ӯ ва фармони расулашро ба ҷо меоранд ва дар роҳи Ӯ бо тану молашон чиҳод мекунанд.⁽²⁾

إِنْ يَسْأَلْكُمْوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَخُجِرَ
أَضَعْنَكُمْ ﴿٣٧﴾

هَآأَسْأَلْكُمْ هَآؤَلَا تُدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلْ
عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ
وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا
يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\324

(2) Тафсири Табарӣ 22\192

Сураи Фатҳ (Пирӯзӣ)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 29 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳароина, Мо барои ту (эй Паёмбар) пирӯзӣ ва ғалабаи намоёнеро ҳукм кардем. (Яъне, нусрат медиҳад Аллоҳ туро бар душманат ва он сулҳи Ҳудайбия мебошад, ки мардум ба сабаби он дар амон монданд, пас доираи даъват ба Ислом васеъ шуд ва мардум дар ин муддат ба дини Ислом гӯрух гӯрух дохил шуданд. Пас ба ҳамин сабаб Аллоҳ таъоло ин пирӯзиро, пирӯзии намоён ва ошкор номид.)⁽¹⁾
2. Оқибати фатҳ он аст, ки Аллоҳ таъоло гуноҳи туро, он чӣ пеш аз ин буда ва он чӣ пас аз ин бошад, барои ту биёмурзад, (ба сабаби он чи ҳосил шуд дар ин фатҳ аз тоъатҳои бисёр ва ба дӯш гирифтани машаққатҳои бисёреро) ва неъматҳои худро бар ту тамоми кунад⁽²⁾ ва туро ба роҳи рост ҳидоят кунад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾

لِيَعْرِفَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُزَيِّرَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيُهْدِيكَ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 791

(2) Яъне, динагро зоҳир намояд ва туро бар душманонат пирӯз гардонад.

3. Ва то туро нусрату ёрӣ диҳад,
ёрӣ кардани пирӯзмандонае,
ки Ислом заъиф нашавад.⁽¹⁾
4. Ўст Аллоҳе, ки итминону
оромишро рӯзи Ҳудайбия
ба дилҳои мӯъминон
фиристонд, то имоне бар
имонашон бияфзоянд.
Ва аз они Аллоҳ таъолост
лашкарҳои осмонҳову замин,
ба воситаи онон бандагони
мӯъминашро пирӯз
мегардонад. Ва Аллоҳ донову
ҳаким аст,⁽²⁾
5. то мардону занони
мӯъминонро ба бихиштҳое
дохил кунад, ки дар
он аз зери дарахтон ва
қасрҳо рӯдҳо чорист ва
дар он ҷо ҷовидонанд ва
гуноҳояшонро нест кунад.
Ва ин дар назди Аллоҳ
комёбии бузургест!
6. Ва мардону занони
мунофиқ ва мардону
занони мушрикро, ки
дар ҳаққи Аллоҳ гумони
бад⁽³⁾ мебаранд, азоб кунад.
Гардиши бади рӯзгор бар
онон бод! Ва Аллоҳ бар онҳо

وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا ﴿٣﴾

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيَرُدَّادُوا أَيْمَانًا مَعَ إِيْمَانِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفَّرُ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ ۗ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قَوْلًا
عَظِيمًا ﴿٥﴾

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ يَا اللَّهُ
ظَلَمَ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۗ وَغَضِبَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ
وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22 \ 203

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 791

(3) Яъне, Аллоҳ паёмбари худ ва мӯъминонро нусрат намедихад. Тафсири Саъдӣ 1/ 791

хашм гирифт ва лаънаташон
кард ва чаҳаннабро
барояшон омода кардааст ва
чаҳаннам бад саранҷомест!

7. Ва аз они Аллоҳ таъолост
лашкарҳои осмонҳову замин
ба воситаи онон бандагони
мӯъминашро пирӯз
мегардонад. Ва Аллоҳ таъоло
бар халқаш пирӯзманд ва
дар тадбири корашон бо
ҳикмат аст!
8. Ҳароина, туро эй Паёмбар
гувоҳидиҳанда бар умматонат,
муҷдадиҳанда ба ҷаннат,
касоро, ки туро итоъат кунад
ва бимдиҳанда ба азоб, касоро,
ки туро нофармонӣ кунад,
фиристодаем
9. То ба Аллоҳу паёмбараш
имон биёваред ва ёри
Аллоҳ кунед, ба нусрат
додани динаш ва бузургаш
доред ва Аллоҳро дар аввали
субҳ ва шом тасбеҳ гӯед.
10. Ҳароина, онон, ки бо ту
эй Паёмбар байъат (аҳд)
мекунанд ба ҷанги душман,
дар Ҳудайбия, ҷуз ин нест ки
бо Аллоҳ байъат мекунанд.
Дасти Аллоҳ болои
дастҳояшон аст⁽¹⁾. Пас ҳар

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ
اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ
وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ
اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَكَ
فَإِنَّمَا يَنْكُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا
عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

(1) Яъне, Ӯ таъоло ҳамроҳи онон аст, суҳанҳояшонро мешунавад ва мақонашонро мебинад. Тафсири Табарӣ 22/ 210

кӣ он паймонро бишканад,
албатта, бар зиёни худ
паймон мешиканад. Ва ҳар
кӣ ба он байъат, ки бо Аллоҳ
бастааст, вафо кунад (яъне
сабр кунад дар муқобили
душман дар роҳи Аллоҳ
ва нусрати паёмбараш
Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам), пас ўро
музди некӯ (ҷаннат) диҳад.⁽¹⁾

11. Эй Паёмбар! Аз аъроби
бодиянишин онон, ки аз
рафтани ба сӯи Макка бо
ҳамроҳи ту қафокашӣ
карданд, ба ту хоҳанд гуфт:
«Дороиву молу мулкамон
моро аз баромадан бо
ҳамроҳи ту боздоштаанд, пас
барои мо аз Парвардигорат
омурзиш бихоҳ». Ба забон
чизе меғӯянд, ки дар
дилашон нест. Бигӯ: «Пас
агар Аллоҳ бароятон зиёне
бихоҳад ё нафъе бихоҳад, чӣ
касе метавонад дар баробари
Аллоҳ онро дигаргун
кунад?» На он тавр аст, ки
мунофиқон мепидоранд,
ин ки Аллоҳ таъоло он
чизеро, ки дар дилҳояшон
пинҳон мекунад аз нифок
намедонад. Балки Ў таъоло

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا
يَقُولُونَ يَا لَيْسَ لَنَا مَا لَبَسَ فِي قُلُوبِهِمْ
قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ يَمَّا
تَعْمَلُونَ حَيِيرًا ﴿١١﴾

(1) Дар ин оят исботи сифати дасти Аллоҳ омадааст, ки лоиқ ба бузургии
Худаш мебошад, бе мисл ва монандӣ.

огоҳ буд ба он чӣ мекардед.
Ҳеҷ чиз аз амалҳои бандагон
аз ӯ пинҳон намононад!⁽¹⁾

12. Балки мепиндоштед, ки
Паёмбар саллаллоҳу алайҳи
ва саллам ва мӯъминон
ҳаргиз аз ин сафар ба
хонаҳояшон боз нахоҳанд
гашт ва шайтон ин гумони
бадро дар дилҳоятон
зиннат дод. Ва бисёр
гумони бад кардед, ки
Аллоҳ паёмбарашро нусрат
намедиҳад. Ва ба ин сабаб
гаштед гӯруҳи ҳалок гашта.⁽²⁾

13. Ва ҳар кас ба Аллоҳу
паёмбараш саллаллоҳу
алайҳи ва саллам имон
наёвардааст, пас ҳамоно
ӯ кофир ва сазовори азоб
аст ва бидонад, ки ҳароина,
барои кофирон оташи сӯзоне
омода кардаем.

14. Ва аз они Аллоҳ таъолост
фармонравоии осмонҳову
замин. Ҳар киро бихоҳад,
ба раҳматаш меомурзад
ва ҳар киро бихоҳад ба
адлаш, азоб мекунад ва
Аллоҳ таъоло омӯрзандаи
тавбакунандагон ва
меҳрубони онҳост!

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ
وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَرُئِيَ ذَٰلِكَ فِي
قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنًّا سَوِيًّا وَكُنْتُمْ قَوْمًا جَوْرًا ﴿١٢﴾

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَعْفُرُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا
رَّحِيْمًا ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22/ 211

(2) Тафсири Табарӣ 22/ 213

15. Эй Паёмбар, чун ба қасди ғаниматҳои ғазваи Хайбар равона шудед, ба зудӣ барҷоймондагон⁽¹⁾ хоҳанд гуфт: Бигзоред моро то бо шумо равам сӯи Хайбар. Меҳоҳанд тағйир бидиҳанд ваъдаи Аллохро. Бигӯ ҳаргиз наравед бо мо сӯи Хайбар: зеро Аллоҳ ба мо пеш аз омаданамон ба сӯи Мадина, гуфта буд, ки ҳамоно ғаниматҳои Хайбар, аз он он шахест, ки дар Ҳудайбия иштирок кардааст.⁽²⁾ Пас мунофиқон хоҳанд гуфт: Не, Аллоҳ чунин амр накардааст шуморо, балки шумо ҳасаду баҳили мекунед ба мо⁽³⁾. Не! (воқеъан чунин нест), балки ҳақиқат ин аст, ки мунофиқон ба ҷуз андаке чизе дарёфтани надоранд, чи чиз дар дин барояшон фоида меорад ва чи чиз зарар.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَعَانِهِمْ لِنَأْخُذْوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ نَحْسَدُونَكَ بَلْ لَكُمُ الْآيَاتُ الْغَيْبِ

16. Ба аъроби бодиянишин, ки аз ҷанг ақибнишинӣ карданд, бигӯ: «Ба зудӣ барои ҷанг ба сӯи мардуми саҳт нерӯманде даъват карда мешавед, ки бо онҳо меҷангед ё мусалмон

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَى قَوْمِ أُولِي الْأَرْبَابِ لِنَأْخُذْوهَا ذَرُونَاهُمْ أَوْ يُسَاقُوا فَان طُيْعُوا يُؤَيِّدُكُمْ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

(1) Аз ҷанг гурезони ақибнишин

(2) Тафсири Табарӣ 22/215

(3) То мо ҳам аз ғаниматҳо баҳраманд шавем. Тафсири Табарӣ 22/218

мешаванд. Пас агар итоъат кунед, Аллоҳ подоши некӯ (ҷаннат) хоҳад дод ва агар рӯй баргардонед аз ҷанг ҳамчуноне ки пеш аз ин ақибнишинӣ кардед аз рафтани бо Паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба сӯи Макка, шуморо ба азоби дардовар азоб мекунад».⁽¹⁾

17. Эй мардум бар кӯр гуноҳе нест ва бар ланг гуноҳе нест ва бар бемор гуноҳе нест дар нарафтани ба ҷиход ҳамроҳи мӯъминон, аз сабабе, ки қудрату тавоноӣ надоранд. Ва ҳар кӣ аз Аллоҳу паёмбараш итоъат кунад, ўро ба бихиштҳое дохил мекунад, ки дар он аз зери қасрҳояш дарёҳо равон аст. Ва ҳар кӣ аз итоъати Аллоҳу паёмбараш сар бартобад ва аз муқобилият бо душман ақибнишинӣ кунад, ба азоби дардовар азобаш мекунад.

18. Албатта, Аллоҳ розӣ шуд аз мӯъминон, он хангом ки дар зери дарахт⁽²⁾ бо ту байъат карданд, пас

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَتَوَلَّ يَْعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

*لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَايَعُواكَ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ
السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾

(1) Яъне, бо ҳамроҳи Расулаллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба Макка нарафтед. Тафсири ибни Касир 7/339

(2) Яъне, байъати Ризвон дар Худайбия.

донист он чӣ (яъне имону садоқат) дар дилашон аст. Пас, итминону оромишро бар дилҳояшон нозил кард ва фатҳи наздики (ғалабаи Хайбар)-ро подошашон дод.⁽¹⁾

19. Ва аз ғаниматҳои бисёре (яъне, аз молҳои яҳудиён), ки онро ба даст хоҳанд овард. Ва Аллоҳ пирӯзманду ҳақим аст!

20. Ваъда дод шуморо Аллоҳ ба гирифтани ғаниматҳои бисёр, пас ин (ғаниматҳои Хайбар)-ро барои шумо зудтар фароҳам сохт ва боздошт Аллоҳ дасти душманонро (аз зиён расонидан) ба шумо, то бошад ин қазия⁽²⁾ ибрате барои мӯъминон, то ҳидоят кунад Аллоҳ шуморо ба роҳи рост.⁽³⁾

21. Ва ваъда дод Аллоҳ таъоло ба шумо гирифтани ғаниматҳои дигарро, ки ҳанӯз даст наёфтед бар гирифтани он ва Аллоҳ бар ҳама чиз қодир аст.

وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿١١﴾

وَعَدَكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُوهَا
فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ
عَنكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿١١﴾

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/793

(2) Яъне, мағлӯб шудани душман ва бо ҳамроҳии ғаниматҳо саломат бозгаштани шумо.

(3) Тафсири Табарӣ 22/232

22. Ва агар кофирони Қурайш бо шумо ба ҷанг бархезанд, бегумон пушт гардонда бигрезанд ва дигар ҳеч дӯсте ғайри Аллоҳ ва ёридиҳандае, ки онҳоро нусрат диҳад, намеёбанд.
23. Ин суннати Аллоҳ аст,⁽¹⁾ ки пеш аз ин ҳамчунин будааст ва ту эй Паёмбар дар суннати Аллоҳ, ҳаргиз дигаргунӣ нахоҳӣ ёфт!
24. Ва Ӯ Аллоҳ Зотест, ки боздошт дасти мушрикнро аз зарар расонидан ба шумо дар Ҳудайбия ва дасти шуморо аз мушрикони даруни Макка (боздошт). Баъд аз он, ки ғолибу пирӯз сохт шуморо бар болои мушрикони⁽²⁾. Ва Аллоҳ бар ҳар корхое, ки мекардед, огоҳу бино буд!
25. Онҳо (куффори Макка) касоне ҳастанд, ки кофир шуданд ва шуморо дар рӯзи Ҳудайбия аз даромадани Масҷидулҳаром боздоштанд ва аз расидани

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَدْبُرَ مُنْجِدًا
لَا يَجِدُونَ لِيَا وَوَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾

سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ
لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ
بِظَنِّ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعَكُومًا أَنْ
يَبْلُغَ مَجَلَّةَهُمْ وَلَوْ لَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ
مُؤْمِنَاتٌ لَمَ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فَمُضِيْبِكُمْ
مَنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي

(1) Яъне, зафари мӯъминону шикасти кофирон. Тафсири Бағавӣ 7/312

(2) Яъне, ҳаштод нафар аз мушрикони Макка бо силоҳҳои худ дар Ҳудайбия бар Расулulloҳ ва ёронаш фуруд омаданд ва мехостанд, ки ногаҳон ҳамла оранд, вале асхоби Расулulloҳ дастгирашон карданд ва сипас озодашон карданд. Тафсири Табарӣ 22\236

қурбонӣ ба қурбонгоҳаш
 боздоштганд ва агар мардон
 ва занони мӯъмин дар
 Макка набуданд, ки шумо
 онҳоро намешиносед ва
 бими он набуд, ки онҳоро
 поймол ва ҳалок кунед, пас
 надоништа аз куштани онҳо
 муртакиби гуноҳ шавед, то
 Аллоҳ ҳар касро бихоҳад
 дар раҳмати худ қарор
 диҳад. Агар мӯъминон
 ва кофирон дар Макка аз
 якдигар ҷудо мебуданд,
 албатта, кофиронашонро
 ба азоби дардовар азоб
 мекардем.

26. Чун кофирон тасмим
 гирифтанд, ки дар дилҳои
 худ таъассуб, ҳамон
 таъассуби ҷоҳилро
 ҷой диҳанд⁽¹⁾, пас Аллоҳ
 оромиши Худро бар дили
 паёмбараш ва мӯъминон
 фуруғи фиристод ва собит кард
 бар онҳо калимаи тақворо,
 ки он “Ло илоҳа иллаллоҳ”
 аст ва Паёмбар ва ёронаш ба
 тақво сазовортару шоистатар
 буданд ва Аллоҳ бар ҳар чизе
 доност!

رَحْمَتِهِ مَن بَشَاءَ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ
 كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٥٨﴾

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ
 حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى
 رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ
 كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا
 وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٨﴾

(1) Яъне, аз рӯи таъассуби ҷоҳилӣ рисолати Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро иқрои накарданд, аз ҳамин сабаб дар сулҳи Худайбия навиштани “Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим”-ро қабул накарданд ва низ ин ибораро нанавиштанд; “Ин аст, он чӣ довари қард Муҳаммад Расулаллоҳ”. Тафсири Табарӣ 22/ 251

27. Бегумон, Аллоҳ хоби паёмбарашро ба ростӣ пайваст, ки гуфта буд: “Агар Аллоҳ бихоҳад, Ё ва асҳобаш эмин, гурӯҳе сар тарошида ва гурӯҳе мӯй кӯтоҳ карда, бе ҳеҷ биме аз аҳди ширк ба масцидулҳаром дохил мешаванд”. Пас Аллоҳ чизҳое медонист, ⁽¹⁾ ки шумо намедонистед. Пас осон кард ба шумо пеш аз даромадани Макка як фатҳи наздикро (яъне, сулҳи Худайбия ё фатҳи Хайбарро) ⁽²⁾.

28. Аллоҳ таъолост, ки паёмбараш (Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламро) бо далелҳои равшан ва бо дини Ислом фиристонд, то он динро бар ҳамаи динҳо пирӯз гардонад. Ва басанда аст туро (эй Паёмбар) Аллоҳ таъоло барои шохидии ин, ки Ё таъоло пирӯзӣ диҳад туро ва динатро бар соири динҳо ва боло гардонад!

29. Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), расули Аллоҳ аст ва касоне, ки бо ӯ бар дини ӯ ҳастанд,

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّسُلَ يَا آلِ كُرَيْشٍ
لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسِكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ
دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَبِإِذْنِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى
الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي

(1) Яъне, дохил нашуданатон ба Макка дар ин сол, балки соли оянда. Тафсири Бағавӣ 7/323.

(2) Тафсири Бағавӣ 7/323.

бар кофирон сахтгиранд
 ва дар миёни якдигар
 меҳрубонанд. Онҳоро дар
 намозашон дар ҳолати
 рукуъ ва сучуд мебинӣ ва
 умедвори фазлу хушнудии
 Аллоҳ ҳастанд, пас онҳоро
 ба ҷаннат дохил мекунад
 ва аз онҳо розӣ мебошад.
 Нишонаи дурусткории
 онҳо дар чеҳраҳояшон аз
 асари сачда намоён аст.
 Ин аст васфи онҳо дар
 Таврот ва дар Инҷил, ки
 чун киштзоре ҳастанд, ки
 ҷавона (хӯша) бизанад ва он
 ҷавона (хӯша) маҳкам шавад
 ва бар пояҳои худ биистад
 ва кишоварзонро ба ҳайрат
 андозад, то он ҷо, ки бисёри
 онҳо ва зебоии манзарашон
 кофиронро ба ҳашм оварад.⁽¹⁾
 Аллоҳ аз миёни онҳо
 касонеро, ки имон овардаанд
 ба Аллоҳу расулаш ва корҳои
 шоиста кардаанд ва аз манъ
 кардаҳояш парҳез карданд,
 ба омӯрзиши гуноҳояшон
 ва мукофоти бузург (ҷаннат)
 ваъда додааст!⁽²⁾

وَجْهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
 التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرَزَعٍ أُخْرِجَ
 شَطْرَهُ فَقَارِزَهُ فَأَسْتَغَاطَ فَأَسْتَوَىٰ عَلَىٰ
 سَوْقِهِ يُعْجِبُ الزَّرَّاعَ لِيَغْطِ بِهِمُ الْكُفَّارَ
 وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٦﴾

(1) Ин оят далел аст бар ин ки касе, ки саҳобогонро бад бинад, кофир мешавад, зеро бад дидани саҳобогон ҳашму ғазаби Аллоҳро ба вукӯъ меорад.

(2) Ваъдаи Аллоҳ ҳақ аст ва ҳар касе, ки пайравии саҳобогон кунад, пас ӯ низ дар ҳукми онҳост ва сазовори мағфират ва аҷри бузург мегардад. Дар фазлу бузургии ва камолот ҳеч кас аз ин уммат ба онҳо баробар шуда наметавонад. Аллоҳ аз онҳо розӣ аст ва онҳоро хушнуд гардондааст.

Сураи Ҳучурот (Ҳучраҳо)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 18 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшандаи
меҳрубон

1. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед, дар баробари Аллоҳу паёмбари ӯ пешдастӣ макунед ҳеҷ ҳукмеро бар ҳукми Аллоҳ ва паёмбараш муқаддам масозед ва аз пеши худ ҳукме накунед ва дар гуфтору кирдоратон аз Аллоҳ битарсед, зеро Аллоҳ ба гуфторатон шунаво ва ба кирдоратон доност!⁽¹⁾
2. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти ӯ амал кардаед, садои худро аз садои Паёмбар баландтар макунед ва ҳамчунон ки бо яқдигар баланд сухан мегӯед, бо ӯ ба овози баланд сухан магӯед, то надониста аъмолатон зоеъ нашавад.
3. Ҳароина, касоне, ки дар назди паёмбари Аллоҳ садояшонро поин меоваранд, ҳамонҳоянд, ки Аллоҳ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ ؕ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالِكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَغْضُوبُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولٍ
أَلَلَّهُ أَوْلِيَّكَ الَّذِينَ آمَنُوا اللَّهُ قُلُوبُهُمْ
لِلتَّقْوَى لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

(1) Ин оят ваъид аст барои мӯъминон, ки дар шариати Аллоҳ чизеро навоарӣ накунанд. Тафсири Табарӣ 22\277

дилхояшонро ба тақво озмудааст ва софу холис гардондааст. Онҳоро дар баробари ин одобашон омӯрзиш ва музди бузург аст ва ҳамон ҷаннат аст.⁽¹⁾

إِنَّ الَّذِينَ ينادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٩﴾

4. Ҳароина, онҳое, ки аз он сӯи хучраҳо нидоят медиханд, эй Паёмбар бештарашон намедонанд, ки ту чӣ мақоми волое дар даргоҳи Аллоҳ дорӣ ва бояд бо ту бо эҳтиром рафтор кунанд.⁽²⁾

وَلَوْلَا أَنَّهُمْ صَبَرُوا وَحَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَبِيرًا
لَهُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٠﴾

5. Агар сабр мекарданд, то ту худ берун меомадӣ ва назди онҳо мерафтӣ, албатта, барояшон беҳтар мебуд ва Аллоҳ омӯрзанда аст онҳоро, аз сабаби беадабӣ ва кӯтоҳие, ки аз рӯи нодонӣ аз онон сар зад ва меҳрубон аст, ба онҳо, ки зуд онҳоро азоб намекунад.⁽³⁾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَأْتُوا رَسُولَ اللَّهِ لَمَّا كَانُوا فِي حُجُرَاتِهِمْ
فَتُصَبِّحُونَ أَن تَنْصَبُوا قَوْمًا يَجْهَلُونَ فَتُصَبِّحُونَ
عَلَى مَا فَعَلْتُمْ تَلَذِيمًا ﴿٥١﴾

6. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардед, ва ба шарифати ӯ амал намудаед, агар фосике бароятон хабаре овард, таҳқиқ кунед, мабодо аз рӯи нодонӣ ба мардуме осеб бирасонед, он гоҳ аз

(1) Тафсири Табарӣ 22\282

(2) Тафсири Саъдӣ 1\799

(3) Тафсири Табарӣ 22\286

коре, ки кардаед, пушаймон шавед.

7. Ва бидонед, ки ҳароина, паёмбари Аллоҳ дар миёни шумост, ҳурмати ӯро нигаҳ доред. Агар дар бисёре аз корҳо шуморо итоъат кунад, ба машаққат хоҳед афтод. Вале Аллоҳ имонро маҳбуби шумо сохт ва онро дар дилатон биёрост ва куфру фиску исёнро дар назаратон нописанд ва зишт гардонид. Инҳо худ ба ҳақ роҳёфтагонанд.
8. Ин хайре, ки барояшон муваффақ шуд, баҳшишу неъматест аз ҷониби Аллоҳ ва Аллоҳ доно аст ба касе, ки ӯро шукргузорӣ мекунад ва дар тадбири умури халқаш бо ҳикмат аст!⁽¹⁾
9. Ва агар ду гурӯҳ аз мӯъминон бо якдигар ба ҷанг бархостанд, миёнашон бо ҳукми китоби Аллоҳ ва суннати расулаш оштигӣ барқарор кунед. Ва агар як гурӯҳ бар дигаре дастдарозӣ кард ва қабул накард, бо он ки дастдарозӣ кардааст, бичангед, то ба фармони Аллоҳ бозгардад. Пас, агар

وَأَعْلَمُوا أَن فِيكَرُّ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ
الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ
الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ
الزَّالِمُونَ ﴿٧﴾

فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَبِعَمَلِهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا
فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى
الْأُخْرَىٰ فَاقْتُلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَبَىٰ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ
فَمَا تَفَاءَتَا فَاصْلِحُوا بَيْنَهُمَا يَا عَدْلُ
وَأَقْسَطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\290

бозгашт, миёнашон сулҳи одилонае барқарор кунед ва адолат варзед, ки ҳароина, Аллоҳ одилонро дӯст дорад.⁽¹⁾

10. Ҳароина, муъминон бо якдигар дар дин бародаронанд. Миёни бародаронатон сулҳ барқарор кунед ва аз Аллоҳ битарсед, то бар шумо раҳмат орад.
11. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарифати ӯ амал намудаед гурӯҳе аз мардон гурӯҳи дигарро масхара накунад, шояд он масхарашудагон беҳтар аз онҳо бошанд. Ва гурӯҳе аз занон гурӯҳи дигарро масхара накунад, шояд он масхарашудагон беҳтар аз онҳо бошанд. Ва аз ҳам айбҷӯӣ макунед ва якдигарро ба лақабҳои зишт махонед. Чӣ бад аст номи фисқ пас аз имон овардан. Ва касоне, ки аз масхара кардан, айбҷӯӣ кардан ва ба лақаби зишт ном гирифтган тавба намекунад, худ ситамкоронанд.⁽²⁾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ
أَخَوِيكُمْ وَأْتُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرَكُم مِّن قَوْمٍ
عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءً مِّن نِّسَاءٍ
عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَمَرُوا أَنفُسَكُمْ
وَلَا تَتَابَرُؤْا بِلَا لِقَابٍ يَتَّبِعُ الْأَسْمَاءُ الْمُفْسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتَّبِعْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

(1) Дар оят сифати муҳаббати Аллоҳ исбот шудааст, ҳамчунон ки лоиқ ба Зоти бузургии ӯ мекунад.

(2) Тафсири Бағавӣ 7\344

12. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти ӯ амал намудаед, аз бисёре аз гумонҳо бипарҳезед. Ҳароина, баъзе аз гумонҳо гуноҳ мебошанд. Ва дар корҳои пинҳонии якдигар ҷосусӣ макумед ва айби мусалмононро фош макумед ва бархе аз шумо бархе дигарро ғайбат накунад. Оё ҳеҷ як аз шумо дӯст дорад, ки гӯшти бародари мурдаи худро бихӯрад? Пас, худатон онро нохӯш хоҳед дошт. Ва аз Аллоҳ битарсед, ҳароина, Аллоҳ ба бандагонаш тавбапазиру меҳрубон аст!⁽¹⁾

13. Эй мардум, ҳароина, Мо шуморо аз як марду як зан биёфаридем, ки он ду Одам ва Ҳаво алайҳимассаломанд. Ва шуморо ҷамоъатҳо ва қабилаҳо кардем, то якдигарро бишиносед. Албатта, гиромитарини шумо назди Аллоҳ парҳезгортарини шумост. Пас фахр кардан бо насабро тарк кунед. Ҳароина, Аллоҳ огоҳ ва боҳабар аст!

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اٰجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ
الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَّلَا
يَغْتَبْ بَّعْضُكُم بَعْضًا اِيْحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ
يَّاْكُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مِيْثًا فَكَرِهْتُمُوْهُ وَاْتَقُوْا
اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٢﴾

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّاُنثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوْبًا وَّقَبَاۗئِلَ لِتَعَارَفُوْا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اللّٰهِ اَتْقٰىكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\801

14. Арабҳои бодиянишин гуфтанд: «Ба Аллоху расулаш комилан имон овардем!» Бигӯ барояшон эй Расул: Комилан «имон наёвардаед. Бигӯед, ки таслим шудаем ва ҳанӯз имон дар дилҳоятон дохил нашудааст. Ва агар Аллоху паёмбарашро итоъат кунед, аз савоби аъмоли шумо чизе кам карда намешавад. Ҳароина, Аллоҳ омӯрзанда аст барои касе, ки аз гуноҳони худ тавба кардааст ва ба ӯ меҳрубон аст».⁽¹⁾

15. Ҳароина, мӯъминони комил касоне ҳастанд, ки ба Аллоху паёмбари ӯ имон овардаанд ва ба шарияти ӯ амал намуданд ва дар имонашон дигар шак накардаанд ва бо молу ҷони хеш дар роҳи Аллоҳ ҷиҳод карданд. Инҳо дар имонашон росткирдоранд.⁽²⁾

16. Бигӯ эй Расул барои ин аъробиҳо: «Оё мехоҳед Аллохро аз диндории худ огоҳ кунед? Ҳол он ки Аллоҳ аз ҳар чӣ дар осмонҳову ҳар чӣ дар замин аст, огоҳ аст ва ӯ ба ҳар чизе дақиқан огоҳ

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمَّا قُلُوبُنَا لَمَّا قُلْنَا لَكَ نُؤْمِنُوْا وَلَٰكِن قَوْلُوا أَسْمَأْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَانُ فِي قُلُوْبِكُمْ وَإِن نُّظْمِعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ، لَآ يَلِيْكُمْ مِّنْ أَعْمَلِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٦﴾

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ، ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوْا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ أُوْلَٰئِكَ هُمُ الصّٰدِقُوْنَ ﴿١٥﴾

﴿قُلْ اتَّقُوْا اللّٰهَ بِدِيْنِكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\351

(2) Тафсири ибни Касир 7\390

аст!» ва чизе, ки дар дилҳои шумо ҳаст; аз имон ё куфр ё некӯӣ ё бадӣ, бар Ў пӯшида нест.⁽¹⁾

17. Аз ин ки ислом овардаанд, инҳо аъробихо бар ту эй Расул миннат мекунад. Бигӯ барояшон: «Ба хотири исломатон бар ман миннат магузored, чаро ки нафъи имон ба худи он инсон бармегардад, балки Аллоҳ ба он сабаб, ки шуморо ба имон роҳ намудааст, бар шумо миннат мениҳад, агар дар иддиҳои имонатон рост ва дуруст ҳастед!»

18. Ҳароина, Аллоҳ он чи пинҳон ва махфӣ аст дар осмонҳову заминро медонад ва ҳеч чизе бар Ў пӯшида наместонад ва ба ҳар коре, ки мекунад, биност! Ва Ў ҷазодихандаи шумост, дар баробари некӯӣ подоши нек ва дар баробари бадӣ ҷазои бад медиҳад.⁽²⁾

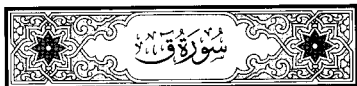
يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ
إِسْلَمَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ
لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\802

(2) Тафсири Саъдӣ 1\802

Сураи Қоф

Дар Макка нозил шудааст ва аз 45 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Қоф.⁽¹⁾ Аллоҳ қасам ёд мекунад: Савганд ба ин Қуръони арҷманд!
2. Балки дар таъачҷуб шуданд, аз ин ки аз миёни худашон бимдиҳандае ба сӯяшон омад ва он Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам буд, ки онҳоро аз азоби Аллоҳ бим мекард ва кофирон гуфтанд: «Ин чизе аҷиб аст.»⁽²⁾
3. Оё замоне, ки мурдему хок шудем, бори дигар ба зиндагӣ бармегардем? Чунин бозгашт аз ақл дур аст!»
4. Ҳақиқатан Мо медонем, ки замин чӣ гуна аз ҷасадҳои онҳо кам мекунад ва нобуд месозад. Ва китобе, ки ба номи Лавҳи Мафҳуз ҳама чиз дар он ниғаҳдорӣ шуда, назди мост.
5. На! Балки он мушрикони сухани ростеро (яъне, Қуръон), ки бар онҳо омада

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ۝

بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكٰفِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ۝

أَوَلَمْ نَأْتِكُمْ أَلَّا تَكْفُرُ بِآيَاتِنَا أَنْ لَكُمْ رَبٌّ عَزِيزٌ ۝

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيفٌ ۝

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ۝

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\803

буд, дурӯғ шумурданд.
Пас, дар кори парешону
нобасомон афтоданд⁽¹⁾.

6. Оё ин мункирони рӯзи баъс
дар ғафлатанд: ба ин осмон,
бар болои сарашон назар
намекунанд, ки чӣ гуна
онро бе сутун бино кардаем
ва онро бо ситораҳо
оростаем ва ҳеч шикофе
дар он нест?⁽²⁾
7. Ва заминро паҳн кардем
ва дар он кӯҳҳои баланд
афкандем, то устувору қарор
гирад ва аз ҳар гуна набототи
хушманзар дар он рӯёнидем.
8. Дар офариниши осмонҳову
замин ва он чи миёни онҳост,
аз нишонаҳои бузург, барои
рахнамоӣ ва панд додани
ҳар бандаи тавбакунанда
муқаррар доштем⁽³⁾.
9. Ва аз осмон обе пурбаракат
фиристодем. Пас, бо
он боғҳои донаҳои
даравшуданӣ рӯёнидем.
10. Ва дарахтҳои хурмои баланд,
ки хӯшаҳои барҳамчида
доранд.

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ
بَنَيْنَاهَا وَرَازَيْنَاهَا وَمَالَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَواسِيَ وَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ بِهَيْجٍ ﴿٧﴾

تَبَصَّرَةٌ وَذَكَرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ
جَنَّتٍ وَحَبَّ الْحُمَيْدِ ﴿٩﴾

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَعْفٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾

(1) Дар ҳеч гуфгоришон устувор набуданд, гоҳе мегуфтанд: шоир аст, ё девона аст, ё сохир аст.

(2) Тафсири Табарӣ 22\322

(3) Тафсири Саъдӣ 1\804

11. Ҳама ин чизҳоро рӯенидем,
то ризқи бандагон бошад ва
ба он об сарзамини хушқу
бегиёҳи мурдaro зинда
кардем. Баромадан (зинда
шудан) аз гӯр низ чунин аст.
12. Пеш аз он мушрикони
Қурайш қавми Нӯҳ ва асҳоби
Рас⁽¹⁾ ва Самуд паёмбаронро
дурӯғ шуморида буданд.
13. Ва ҳамчунин қавми Оду
Фиръавн ва қавми Лут.
14. Ва асҳоби Айка⁽²⁾ ва
қавми Туббаъ⁽³⁾ ҳамагӣ
паёмбаронро дурӯғгӯ
шумурданд. Пас, сазовори
ваъдаи азоби Ман шуданд.⁽⁴⁾
15. Оё аз офариниши нахустин
очизу нотавон шуда будем
дар ҳоле ки чизе набуданд?
Балки, онҳо дар офариниши
нав (яъне, баъд аз марг зинда
шудан дар рӯзи қиёмат) дар
шак ҳастанд.⁽⁵⁾
16. Ва ҳароина, Мо одамиро
офаридаем ва медонем
он чиро ки нафсаш ба
ӯ васваса мекунад, зеро

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ
الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ
وَتَمُودُ ﴿١٢﴾

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ بُعِجَ كُلُّ كَذَّبَ الرَّسُلِ فَتَى
وَعَيْدٍ ﴿١٤﴾

أَفَعَيَّبْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ
خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَتَعْلَمُ مَا تُوَسَّسُ بِهِ نَفْسُهُ
وَإِنَّ أَقْرَبَ إِلَيْهِ مِنْ جَبَلٍ أُوْرِيْدُ ﴿١٦﴾

(1) Соҳибони чоҳ аз қавми Шуъайб алайҳиссалом.

(2) Соҳибони боғ аз қавми Шуъайб алайҳиссалом.

(3) Қавми Туббаъ бутпараст буданд, Туббаъ худ марди солеҳ буд

(4) Тафсири Табарӣ 22\338

(5) Тафсири Саъдӣ 1\804

аз раги гарданаш ба ӯ
наздиктарем.

17. Ҳангоме ки он ду фариштаи
фарогиранда дар ҷониби
росту ҷониби чапи ӯ
ништаанд, ҳар чизро фаро
мегиранд. Пас фариштае, ки
аз ҷониби рост аст амалҳои
хубро менависад ва дигаре
аз ҷониби чап аст, амалҳои
бадро менависад.⁽¹⁾
18. Ҳеҷ каломе намегӯяд, магар
он ки дар канори ӯ нозиру
нависандае ҳозир аст.
19. Ва ба ростӣ, ки беҳушии
сахтии марг фаро расид. Эй
инсон, ин ҳамон марг аст он
чӣ аз он мегурехтӣ.
20. Ва дар сур бори дуввум
дамида мешавад. Ин ҳамон
рӯз аст, рӯзи ваъдаи азоб аст,
ки Аллоҳ ба кофирон бим
карда буд!⁽²⁾
21. Ҳар касе дар рӯзи маҳшар
меояд ва ҳамроҳ бо ӯ
фариштае ронандааст, ки ӯро
ба сӯи маҳшар меронад ва
фариштае, гувоҳидиҳандааст
ва барои кори неку бадаш
гувоҳӣ медиҳад.⁽³⁾

إِذْ تَلَقَى الْمَلَائِكَةَ عَنِ السَّمَاءِ
قَعِيدٌ ﴿١٧﴾

مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ
تَحِيدٌ ﴿١٩﴾

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\358

(2) Тафсири Бағавӣ 7\360

(3) Тафсири ибни Касир 7\401

22. Эй инсон, ба дурустӣ, ту аз ин рӯзи сахт ғофил будӣ. Мо парда аз дидаи ту бардоштем, ғафлат аз ту дур шуд ва имрӯз аз он чи мебинӣ, чашмонат тезбин шудааст.⁽¹⁾
23. Ва ҳамроҳаш фариштаи нависандаи амалҳои ӯ гӯяд: «Ин девони амали ӯ аст он чӣ ман омода кардаам».⁽²⁾
24. Аллоҳ барои ҳар ду фаришта яке ронанда ва дигаре гувоҳидиҳанда, мефармояд: Ҳар носипоси саркашро ба қаҳаннам бияндозед;
25. он: ҳар боздорандаи хайр, таҷовузкори шакковардаеро,
26. он касе, ки бо Аллоҳи барҳак маъбуди дигаре қарор додааст. Пас, ӯро ба азоби сахти дӯзах бияндозед!
27. Ҳамнишини ӯ (шайтоне, ки дар дунё бо ӯ буд), бигӯяд: «Эй Парвардигори мо, ман ӯро ба саркашӣ водор накардам, балки ӯ худ сахт дар гумроҳӣ буд».
28. Аллоҳ таъоло мегӯяд: «Назди Ман имрӯз, ки рӯзи ҷазо аст, муҷодала макунед.

لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكُنْفَنَّا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىٰ عَيْنِي ﴿٢٣﴾

أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾

مَتَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

﴿قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعْتُهُ، وَلَٰكِن كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾﴾

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَىٰ وَقَدْ قَمَمَتُ الْيَكْرَ يَا لَوْعِيدٍ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\360

(2) Тафсири ибни Касир 7\402

Ман пеш аз ин дар дунё бо шумо хушдор фиристонда будам.

29. Ваъдаи Ман дигаргун намешавад ва касеро бо гуноҳи касе азоб намекунам. Ва Ман ба бандагон ситам намекунам, магар баъд аз он, ки хуччат барояшон равшан шавад⁽¹⁾».
30. Ба ёд ор эй Расул, рӯзе, ки ҷаҳаннамро мегӯем: «Оё пур шудай?» Дӯзах мегӯяд: «Ҳеч зиёдатӣ аз ин ҳаст?» Пас Аллоҳ қадами худро бар рӯи ҷаҳаннам мегузорад, он гоҳ ҷаҳаннам фушурда мегардад ва мегӯяд бас аст, бас аст.⁽²⁾
31. Ва биҳиштро барои парҳезгорон наздик биёваранд ва аз онон дур нахоҳад буд, тавре ки неъматҳои шодӣ ва хурсандие, ки дар он ҳаст, мушоҳида мегардад.⁽³⁾
32. Барояшон гуфта мешавад: Ин ҳамон чизест, ки ба ҳар тавбакунандаи аз гуноҳон парҳезгоре, ки бо фарзхову тоъатҳои Парвардигораш

مَا يَبْدُلُ الْقَوْلَ لَدَىٰ وَمَا أَنَا بِظَالِمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١١﴾

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِيدٍ ﴿٢٠﴾

وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾

هَذَا مَا توعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\403

(2) Тафсири Саъдӣ 1\806

(3) Тафсири Саъдӣ 1\806

мухофизат дорад, ваъда дода мешуд.

33. Ҳамон касе, ки дар пинҳонӣ аз Аллоҳи меҳрубон битарсад ва бо дили тавбакор пеш ояд.⁽¹⁾
34. Барои ин мӯъминон гӯянд: «Ба саломат дохили биҳишт шавед. Ин рӯз рӯзи ҷовидонист».
35. Дар он ҷо барои он мӯъминон ҳар чӣ бихоҳанд, ҳаст ва афзун бар он назди Мо неъматҳои дигаре вучуд дорад ва он нигаристан ба дидори Парвардигор аст.
36. Ва пеш аз он мушрикони ҷи мардумеро, ки нерӯмандтар буданд ва дар шаҳрҳо сайру ҷустуҷӯ мекарданд, ба ҳалокат овардем. Оё аз азоби Аллоҳ роҳи гурезе ҳаст?
37. Ҳароина, дар ин сухан барои соҳибдилон ё онон, ки бо ҳузур гӯш фаро медоранд, андарз ва пандест.
38. Албатта Мо осмонҳову замин ва он чиро миёни онҳост, аз ҳар гуна махлуқот дар шаш рӯз офаридем ва ҳеҷ ҳастагӣ ва мондагӣ ба Мо нарасид. Ин қудрати бузург далолат

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾

أَدْخَلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

وَكِرَاهَا كَيْتَابًا قَبْلَهُمْ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا هُمْ أَشَدُّ

مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ

مَّحِيصٍ ﴿٣٦﴾

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ

أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\363

бар он мекунад, ки Аллоҳ таъоло бар зинда кардани мурдагон низ тавоност.⁽¹⁾

39. Пас бар он чи мегӯянд сабр кун эй Паёмбар, зеро Аллоҳ ба гуфтаҳояшон назар дорад ва пеш аз баромадани офтоб ва пеш аз ғуруби он Парвардигоратро бо ситоиш тасбеҳ гӯй.

40. Ва низ дар қисмате аз шаб ва баъд аз ҳар саҷда ўро тасбеҳ гӯй.⁽²⁾

41. Ва эй Расул бишнава! Рӯзе, ки фаришта аз макони наздике дар сур нидо медиҳад.

42. Рӯзе, ки он овози сахтро⁽³⁾ ба ҳақ мешунаванд ва дар он ҳеч шакке нест, он рӯзи берун шудан аз гӯр аст.

43. Ҳароина, Мо зинда мекунем халқро ва дар дунё мемиронем ва бозгашти ҳама рӯзи қиёмат барои ҳисобу ҷазо ба сӯйи Мост.

44. Рӯзе, ки замин бишкофад ва онҳо ба шитоб берун оянд ва ин гирдоварӣ барои Мо осон аст.⁽⁴⁾

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَرَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

وَأَسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِي الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ
الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِيهِمْ وَنُمِيتُهُمْ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

يَوْمَ نَشَقُّ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ
عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\409

(2) Тафсири Табарӣ 22\376

(3) Фарёди растохез

(4) Тафсири Табарӣ 22\383

45. Мо ба он чӣ мегӯянд,
 ин мушрикони аз сухани
 бардурӯғ бофтан ба Аллоҳ
 ва оёти Ӯ донотарем
 ва ту ба онҳо маъмур
 (маҷбуркунанда) нестӣ. Ба
 ростӣ, ки ту расонандаи
 паёми илоҳӣ ҳастӣ. Пас, ҳар
 киро аз ваъдаи азоби Ман
 метарсад, ба Қуръон панд
 деҳ! Ва он касе, ки аз Мо
 наметарсад, панд барояш
 таъсир намебахшад.⁽¹⁾

تَحْنُ أَعْلَىٰ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
 فَذَكَرْنَا بِالْقُرْآنِ إِن مِّنْ يُخَافُ وَعِيدٍ ﴿٤٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\807

Сураи Зориёт (Бодҳои хокпарокандасоз)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 60 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
Меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба бодҳои, ки
хокро ба саҳтӣ пароканда
мекунад,
2. пас савганд ба абрҳои
бардорандаи бори об,
3. пас савганд ба киштиҳои, ки
ба осонӣ дар обҳои баҳру
укёнусоҳо равонанд,
4. пас савганд ба фариштагоне,
ки бо фармони Аллоҳ миёни
халқаш тақсимкунандаи
корҳоянд,
5. ки ҳароина, он чӣ шуморо
ваъда ва бим медиҳанд, аз
омадани қиёмат ва ҳисоб
рост аст
6. ва ҳароина, рӯзи ҷазои
аъмол, ҳатман омаданист.
7. Ва Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба осмон, ки ораста
ба ситорагон аст.
8. Бегумон шумо эй
тақзибкунандагон⁽¹⁾ дар
бораи Қуръон ва ба хусуси

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالذَّارِيَاتِ ذُرُوجًا ١

فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا ٢

فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا ٣

فَالْمَقْسَمَاتِ أَمْرًا ٤

إِنَّمَا وَعْدُونَ لَصَادِقًا ٥

وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ٦

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُوكِ ٧

إِن كُنتُمْ فِي قَوْلٍ مُتْتَلِفٍ ٨

(1) Касоне, ки ба Аллоҳ ва ба рӯзи қиёмат бовар надоранд

пайғамбар дар сухане
гуногун дар бораи ваҳй бо
ҳам ихтилоф доред.

9. Аз ҳақ (Қуръон ва паёмбар)
рӯй гардон мешавад, он
касе, ки аз имон овардан
ба Қуръон ва паёмбар
рӯйгардон шуда бошад.
Аз сабаби он, ки ҳучҷату
бурҳонҳои равшани илохиро
қабул надошт, пас ба роҳи
хайр муваффақ нашуд.
10. Марг бод бар он шаккокони ва
дурӯғгӯён,
11. онон, ки ба ғафлат дар
куфру дар ҷаҳл фуру
мондаанд.
12. Инҳо дурӯғгӯён бо тамасхур
мекурсанд: «Рӯзи ҷазо кай
хоҳад буд?»
13. Рӯзи ҷазо, рӯзест, ки
бар оташ азобашон
мекунанд,
14. ва барояшон гуфта мешавад
«Азоби худро бичашед! Ин
аст он чизе, ки дар дунё ба
шитоб металабидед!»⁽¹⁾
15. Ҳароина, парҳезгорон, ки дар
дунё аз Аллоҳ метарсиданд,
дар боғҳову канори
чашмасорон бошанд.

يُؤْفِكُ عَنْهُ مِنَ الْوَيْكِ ⑩

قُتِلَ الْخَرَصُونَ ⑩

الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرٍو سَاهُونَ ⑪

يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمَ الدِّينِ ⑫

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يَفْتَنُونَ ⑬

ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ⑭

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ⑮

16. Он чиро аз орзуҳояшон Парвардигорашон ба онҳо ато кардааст, ба хурсандӣ гирифтаанд ва ба он розӣ ҳастанд Ҳароина, пеш аз он дар дунё бо ба ҷо овардани амалҳои шоиста неқӯкор буданд,⁽¹⁾
17. Он неқӯкорон андаке аз шабро меҳобиданд ва шабро бо намоз зиндадорӣ мекарданд
18. ва ба ҳангоми саҳар аз гуноҳони хеш истиғфор (тавба) мекарданд⁽²⁾
19. ва дар амволашон барои муҳтоҷон аз пурсандаву маҳрум; (он ки аз рӯи ҳаё наменурсад), ҳаққе буд.⁽³⁾
20. Ва дар замин барои аҳли яқин (ба онон, ки ба ваҳдонияти Аллоҳ бовардоранд ва рисолатии паёмбарашро тасдиқ мекунанд), далоили равшан ва ибратҳоест
21. ва низ дар вучуди худатон нишонаҳои ошқоре ҳаст, ки далолат бар ягонагии офаридагори шумо мекунад

عَالَمِينَ مَاءً آتَاهُمْ مِنْهُمُ يَوْمَ يُقْبَلُ ذَلِكَ
مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

كَانُوا قَلِيلًا مِنَ الَّذِينَ مَا يَهْتَجُونَ ﴿١٧﴾

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢٠﴾

وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\808

(2) Тафсири Бағавӣ 7\372

(3) Тафсири Бағавӣ 7\375

ва танҳо ӯ сазовори ибодат аст. Оё намебинед, то аз он ибрат бигиред?⁽¹⁾

22. Ва ризқи шумо ва ҳар чӣ ба шумо аз неку бад ва савобу иқоб ваъда шуда, ҳамааш дар осмон навишта шудааст.
23. Пас, Аллоҳ ба Зоти поки худ қасам ёд мекунад:) савганд ба Парвардигори осмонҳову замин, ки он чи ваъда шудааст бароятон ҳақ аст, ҳамон гуна ки шумо бо якдигар) сухан меғӯед ва дар суханатон шак намеоред⁽²⁾.
24. Эй Расул, оё хабари меҳмонони гиромии Иброҳим ба ту расидааст, ки он меҳмонон фариштагон буданд?
25. Он гоҳ ки назди ӯ омаданду гуфтанд: «Салом!» Гуфт: «Салом! Шумо мардуми ношиносед!»⁽³⁾
26. Дар ниҳон ва шитобон назди аҳли худ рафт ва қасд ба гӯсолаи фарбеҳе карда онро кушта бирён карда овард.
27. Таъомро ба наздашон гузошту бо лутфу

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾

فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِمَّا تَكْفُرُونَ ﴿٢٣﴾

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٍ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾

فَرَأَى إِلَى آهْلِهَا بِحَيْءٍ مِّنَ السَّمَاءِ ﴿٢٦﴾

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22 \ 420

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 809

(3) Тафсири Бағавӣ 7 \ 376

мехрубонӣ гуфт: «Чаро намехӯред?»⁽¹⁾

28. Он ҳангом, ки дид, ки намехӯранд, пас дар дилаш аз онҳо тарсе ёфт. Гуфтанд (барояш): «Матарс!» Мо паёмбарони Аллоҳ ҳастем. Ва ўро ба писаре доно башорат доданд, ки ҳамсари ӯ Сора барояш таваллуд мекунад ва чун ба ҳадди мардӣ мерасад, онгоҳ бисёр доно ва огоҳ аз илми илоҳӣ мешавад ва ӯ Исҳоқ алайҳиссалом аст⁽²⁾.

29. Пас чун занаш башорати малоикаҳоро шунид, фарёдзанон (аз таъачҷуб) омад ва бар чехрааш заду гуфт: «Чӣ гуна таваллуд мекунам, ҳол он ки ман пирзани нозо ҳастам».⁽³⁾

30. Малоикаҳо барояш гуфтанд: «Парвардигори ту ҳамчунин фармудааст он чӣ ба ту хабар додаем ва ӯ бар ҳар чӣ қодир аст, пас дар қудрати ӯ таъачҷубе нст. Ва ҳароина, ӯ ҳаким аст ҳама ашёро ба ҳикмати худ дар ҷояш мегузорад ва ба шоистагии баъдагонаш доност!»

فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَمَحَّرُوهَا
يَعْلَمُ عَلَيْهِ ۝

فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ فِي صَرَخَةٍ قَصَصَكَ وَجْهَهَا
وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ۝

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
الْعَلِيمُ ۝

(1) Тафсири ибни Касир 7\421

(2) Тафсири Табарӣ 22\425

(3) Тафсири Саъдӣ 1\809

31. Иброҳим ба малоикаҳо гуфт: «Эй расулон, ба чӣ кор омадаед?»
32. Гуфтанд: «Мо ҳароина, ба сӯи мардуми табаҳкор⁽¹⁾ фиристода шудаем,
33. то пораҳои сангҳои гилӣ бар сарашон биборем, ҳалокашон созем,
34. ки бар он сангҳо аз ҷониби Парвардигорат барои аз ҳад гузаштаҳо (дар гуноҳ) нишонае гузошта шудааст».
35. Пас, ҳамаи касонеро, ки дар он ҷо имон оварда буданд, аз диёри қавми Лут берун овардем.⁽²⁾
36. Ва дар он шаҳр ҷуз як хонаи дигаре аз фармонбардорон наёфтем. Ва он хонаи Лут алайҳиссалом буд, магар ҳамсараш, ки ӯ аз ҳалокёфтагон буд⁽³⁾
37. Ва дар он сарзамин⁽⁴⁾ барои касоне, ки аз азоби дардовар метарсанд, нишоне, ки далолат бар ҳалоки куффор аст, боқӣ гузоштем.⁽⁵⁾

﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ﴾ ٢١

﴿قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ﴾ ٢٢

﴿لَنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جِبَارَةً مِنْ طِينٍ﴾ ٢٣

﴿مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ﴾ ٢٤

﴿فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ ٢٥

﴿فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ ٢٦

﴿وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ ٢٧

(1) Қавми Лут алайҳиссалом

(2) Тафсири Бағавӣ 7\377

(3) Тафсири Саъдӣ 1\810

(4) Диёри қавми Лут алайҳиссалом

(5) Тафсири Бағавӣ 7\377

38. Ва дар қиссаи Мӯсо, барои касоне, ки аз азоби дарднок метарсанд, нишонае қарор додем, он гоҳ ки ӯро бо далелҳои ошкор (бо мӯъҷизаҳои равшан) назди Фиръавн фиристодем.

39. Ва Фиръавн ба ҳамаи нерӯяш рӯй гардонду гуфт: Ин Мӯсо: «Ҷодугарест ё девонае!»⁽¹⁾

40. Пас Фиръавн ва лашкарҳояшро фуру гирифт ва ба баҳр андохтем. Ва ӯ ба сабаби кифру инкори ҳақ сазовори маломат буд.⁽²⁾

41. Ва низ барои андешакунандагон ибратест дар ҳалок шудани қавми Од, чун боди ақимро⁽³⁾ бар онҳо фиристодем.

42. Ба ҳар чизе ки мевазид, онро боқӣ намегузошт, магар ки онро чун устухони пӯсида мегардонд.

43. Ва низ панду ибратест дар ҳалок шудани қавми Самуд, чун ба онҳо гуфта шуд: «Замоне чанд то ба охир

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

فَتَوَلَّىٰ بُرْكِيَّةَ وَقَالَ سَحٰرٌ وَمَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَةَ ﴿٤١﴾

مَا تَذُرُّنَّ شَيْءًا أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْتَهُ كَالرِّيمِ ﴿٤٢﴾

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\811

(2) Тафсири Бағавӣ 7\378

(3) Бодест, ки дар он хайру баракат нест, дар кучоёе ки вазад он чоро ба вайронӣ мебарад.

расидани умратон баҳра баред».

44. Пас онон аз фармони Парвардигорашон сар тофтанд ва ҳамчунон ки бо чашми сар менигаристанд, раъди тунде онҳоро фуру гирифт.⁽¹⁾

فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

45. Пас на тавони гурехтан ва на тавони ба по истодан доштанд ва на интиқомгиранда буданд, то худро кумак кунанд.⁽²⁾

فَمَا اسْتَطَعُوا مِنَ الْقِيَامِ وَمَا كَانُوا مُتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. Ва пеш аз он гурӯҳ қавми Нӯхро ҳалок сохта будем, зеро онҳо қавми фосиқе⁽³⁾ буданд.

وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلِ إِنتِهِمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

47. Ва аммо осмонро бо қувват ва қудрати азим бино кардем ва онро сақфе барои замин қарор додем ва ҳаққо, ки Мо бар пахновариин канорҳои он тавоноем.⁽⁴⁾

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْمِينِنَا وَالْمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ва заминро паҳн кардаем ва барои зиндагии мардумон омода сохтаем, пас чӣ омодакунандагони хубе ҳастем!⁽⁵⁾

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَدُونَ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\811

(2) Тафсири Табарӣ 22\ 436

(3) Қавме, ки муҳолифи амри Аллоҳ ва аз тоъати Ӯ берун буданд.

(4) Тафсири Саъдӣ 1\811

(5) Тафсири Табарӣ 22\439

49. Ва аз ҳар (мавҷудот) чиз
чуфте⁽¹⁾ биёфаридаем, бошад,
ки аз қудрати илоҳӣ ибрат
гиред.⁽²⁾
50. Пас Паёмбар гӯяд: Эй
мардум аз азоби Аллоҳ,
ба сӯи раҳмати Аллоҳ ба
василаи имон овардан
ба Аллоҳу расулаш ва ба
пайравӣ намудану амал
кардан ба фармонаш
бигрезед. Ҳароина, ман
шуморо аз ҷониби ӯ
бимдиҳандае ошкорам⁽³⁾.
51. Ва бо Аллоҳи якто маъбуди
дигареро мапарастед.
Ҳароина, ман шуморо аз
ҷониби ӯ бимдиҳандае
ошкорам.
52. Ҳамин гуна, ки қурайшиҳо
паёмбарашон Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи
ва салламу дуруғ
мебароранд, ҳеч паёмбаре
ба сӯи мардумони пеш
аз онҳо наёмад, магар
ин гуфтанд: «Ӯ ҷодугар ё
демонаест»⁽⁴⁾

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

فَقَرَأْ إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُرْمَةٌ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُرْمَةٌ
نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجْنُونٌ ﴿٥٢﴾

(1) Монанди шабу рӯз, сиёҳу сафед, чаннату дузах ва ғайраҳо

(2) Тафсири ибни Касир 7\424

(3) Тафсири Табарӣ 22\440. Ҳар вақте ки ба Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам мушкиле дучор мешуд, зуд ба намоз меистоданд. Ин аст мурод аз гуруҳтан ба сӯи Аллоҳ.

(4) Тафсири ибни Касир 7\425

أَتَوَّصُوا بِذِي بَلِّ هُمْ قَوْمٌ طَّاغُوتٌ ﴿٥٣﴾

53. Оё ба гузаштагон ва ояндагон дурӯғ баровардани паёмбаронро бо якдигар васият карда буданд? На! Балки, онҳо мардуми саркаше буданд, ки дилҳо ва амалҳояшон дар куфр варзидан ва саркашӣ кардан монанди якдигараст. Пас ояндагоншон чунин гуфтаанд, чунон ки гузаштагонашон гуфтаанд.⁽¹⁾

54. Пас, эй Расул, аз мушрикони рӯй бигардон, то фармони Аллоҳ дар ҳаққи онҳо ба ту нозил гардад. Касе туро маломат нахоҳад кард, зеро он чиро, ки бар ўҳдаи ту буд, ба охир расонидаӣ.⁽²⁾

فَقَوْلٌ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٌ ﴿٥٤﴾

55. Ва панд дех, ба ростӣ ки панд додан ба мӯъминон фоидае мебахшад.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

56. Ва ҷинну одамиро наёфаридаам, магар барои ҳадафи бузурге, то танҳо маро ибодат кунанд, на ғайри Маро⁽³⁾

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

57. Аз онҳо ризке намехоҳам ва намехоҳам, ки маро таъом диҳанд. (Аллоҳ таъоло худ эҳтиёҷ ба халқ

مَا أُرِيدُهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونِ ﴿٥٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\442

(2) Тафсири Табарӣ 22\442

(3) Тафсири Саъдӣ 1\813

надорад, балки онҳо ҳама ба Ҷ эҳтиёҷманданд. Ҷ офаридагор ва рӯзидиҳандаи онҳост ва аз онҳо бениёз аст).

58. Ҳароина, Аллоҳ барои бандагонаш рӯзидиҳандааст. Ва Ҷст соҳиби тамоми нерӯи саҳти устувор!
59. Пас, ҳароина, барои касоне, ки ситам кардаанд⁽¹⁾, аз азоб насибаест монанди насибае, ки ёронашон доштанд. Пас, набояд, ки ба шитоб аз ман азоб талаб кунанд! Бегумон он омаданист.⁽²⁾
60. Вой (ва ҳалокӣ бод) бар онон, ки куфр варзиданд ба Аллоҳу расулаш, аз он рӯз, ки онҳо ба фуруд омадани азоб ваъда дода мешаванд! Ва он рӯз рӯзи қиёмат аст.⁽³⁾

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِّثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥٩﴾

قَوْلٍ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Ба сабаби бовар надоштанишон ба паёмбарии Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам

(2) Тафсири Саъдӣ 1\813

(3) Тафсири Табарӣ 22\442

Сураи Тур (кӯҳи Тур)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 49 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ва Аллоҳ таъоло савганд ёд мекунад: Савганд ба кӯҳи Тур.⁽¹⁾
2. Ва савганд ба китоби навишташуда⁽²⁾,
3. дар саҳифаҳои кушодашуда навишта шудааст, ки бар ҳеч оқил ва бинандае пӯшида нест.
4. Ва савганд ба Байтулмаъмур, ки дар осмон аст ва малоикаҳои киром доим дар гирди он тавоф мекунад.
5. Ва савганд ба сақфи барафрошта ва он осмони дунё аст.
6. Ва савганд ба дарёи пуркардашуда,
7. Бегумон (эй Паёмбар), азоби Парвардигорат, бар кофирон ҳатман воқеъ шуданист.

وَالطُّورِ ١

وَكِتَابٍ مَّسْطُورٍ ٢

فِي رَقٍّ مَّنشُورٍ ٣

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ٤

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ٥

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ٦

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ٧

(1) Яъне, он кӯҳест, ки Аллоҳу таъоло бо Мӯсо дар он суҳан гуфтааст. Тафсири Саъдӣ 1/813

(2) Эҳтимол аст, ки он Лавҳи Маҳфуз бошад.

8. Ва онро ҳангоми воқеъ шуданаш дафъқунандае нест.
9. Рӯзе ки осмон сахт такон хӯрад ба такон хӯрдани сахт, пас низоми он вайрон ва аҷзояш пора пора шавад ва дар он вақт ҳаёти дунё ба охир расад.
10. Ва дар он рӯз кӯҳҳо аз ҷои худ канда зуд равон шаванд, мисли абрҳое, ки равон мешаванд.⁽¹⁾
11. Пас вой, (ҳалокӣ бод) дар он рӯз бар дурӯғбарорандагон,
12. касоне, ки дар беҳудагӯӣ машғуланд ва динашонро ба бозию беҳудагӣ иваз мекунанд!⁽²⁾
13. Рӯзе, ки онҳоро ба қаҳр ва саҳтӣ ба ҷониби ҷаҳаннам равона кунанд.
14. Ба онҳо аз рӯи сарзаниш гуфта шавад: Ин аст он оташе, ки дар дунё дурӯғаш мешумурдед.
15. Оё ин чизе, ки ҳам акнун мебинед ва мушоҳида мекунед (аз азоб), ҷоду аст ё шумо намебинед?

مَالَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

يَوْمَ تَحْمُرُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

قَوِيلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعْوًا ﴿١٣﴾

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تَكْذِبُونَ ﴿١٤﴾

أَفَيْسَ حَرُّ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\462

(2) Тафсири ибни Касир 7\431

16. Ба оташ дароед. Хоҳ бар азоби он сабр кунед ё сабр накунад, баробар аст бар шумо, пас ҳаргиз аз шумо азобро сабук карда намешавад ва ҳаргиз аз он берун намеоед. Ҳароина, шумо дар баробари корхое, ки дар дунё мекардаед, чазо дода мешавед.⁽¹⁾

أَصْلَوْهَا فَأَصْبِرُوا وَلَا تَصْبِرُوا سِوَاءَ
عَلَيْكُمْ إِنَّمَا نُجْزُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

17. Ҳароина, парҳезгорон дар бихиштҳо ва нозу неъмат хоҳанд буд.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُوبٍ ﴿١٧﴾

18. Хушҳолшуда ба сабаби он ки онҳоро Парвардигорашон неъмат дод ва онҳоро аз азоби дӯзах нигоҳ дошт.

فَلِكُلِّمِينَ مِمَّا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَدْ هَمَّتْ رَبُّهُمْ
عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

19. Бихӯреду бинӯшед аз таъому шаробҳо хушу гуворо ба сабаби аъмоли неке, ки дар дунё анҷом медед.

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

20. Бар он тахтҳои канори ҳам чида така мезананд ва хонадор кунем онҳоро бо хурони зебою шаҳлочашм⁽²⁾.

مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْنُوفَةٍ وَوَجَّهَهُمْ
بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

21. Касоне, ки худ имон оварда ва фарзандонашон дар имон пайравияшон карданд, фарзандонашонро бо онҳо

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ
أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ
مِنْ شَيْءٍ ۚ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 814

(2) Тафсири Табарӣ 22\467

дар ҷаннат бирасонем⁽¹⁾ ва аз он подоши амалашон ҳеҷ кам накунем, ҳар кас дар гарави қору кирдори хештан аст ва гуноҳи касеро бар дӯши худ намегирад.

22. Ва пайи ҳам ато кунем (зиёда кунем) ба аҳли ҷаннат, аз мева ва гӯшт ҳар навъе, ки меҳоҳанд.

23. Дар ҷаннат аз дасти якдигар пиёлаву ҷомҳои шаробро мегиранд, ки баъди нӯшидани он шароб на беҳудагӯие бошад ва на гуноҳе.⁽²⁾

24. Ва барояшон навҷавононе ҳастанд, ки хушсурату покиза ва сафедруй гуё мисли гавҳаранд дар доҳили садаф, бар гирдогирди онҳо биҳиштиён мегарданд ва ба хидмати онҳо омодаанд.

25. Ва аҳли ҷаннат рӯ ба якдигар рӯй оварда ва аз ҳоли гузаштаи якдигар меپурсанд; ки чӣ ранҷҳое дидаанд.

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفَلَاحَةٍ وَالْحَمِيمِ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأَسَا لَافٍ فِيهَا وَلَا تَأْتِيهِمُ ﴿٢٣﴾

﴿٢٤﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكَوْنٌ ﴿٢٥﴾

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

(1) Гарҷанде, ки мисли падарҳояшон амал накарда бошанд ҳам, то, ки чашмони падарон ба будани фарзандон дар наздашон шодмон гардад, пас онон дар бехтарин ҳолат чамъ қарда мешаванд. Тафсири Бағавӣ 7/388

(2) Албатта шароби ҷаннат аз шароби ин дунё фарқ мекунад, яъне, ақдро намебарад ва баъди нӯшиданиаш беҳудагӯи ва гуноҳ намешавад. Тафсири Бағавӣ 7/390

26. Гуянд: «Албатта мо пеш аз ин дар дунё, дар миёни хонадони худ (аз азоби илоҳӣ) тарсон будем.
27. Пас, Аллоҳ бар мо миннат ниҳод, (яъне, ҳидоят ва тавфиқ дод) ва моро аз азоби самум⁽¹⁾ ниғаҳ дошт.
28. Ҳароина, мо пеш аз ин Ӯро ба яғонагӣ меҳондем⁽²⁾ ва Ӯро парастииш мекардем ва аз Ӯ мепурсидем, моро аз азоби самум ниғаҳ дорад ва ба сарои неъмат бирасонад, пас дуоямонро қабул ва хоҷатҳоямонро баробар кард, ки албатта, Ӯ эҳсонкунандаву меҳрубон аст!» (Ва аз ҷумлаи неки ва меҳрубониаш ба мо ин аст, ки аз мо хушнуд гардид ва моро вориди биҳишт гардонд ва аз нохушнудии хеш ва азоби ҷаҳаннам наҷот дод).⁽³⁾
29. Пас, эй Расул, панд деҳ инсонҳоро ба оятҳои Қуръон, зеро ту ба фазлу марҳамати Аллоҳ коҳин (ғайбгӯву) девона нестӣ! Чунонки

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٦٦﴾

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَدْنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٦٧﴾

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٦٩﴾

(1) Самум боди гарму сӯзонест дар дӯзах.

(2) Яъне, Ӯро ибодат мекардем ва ба Ӯ шарик намеовардем ва аз Ӯ мепурсидем, ки моро аз азоби самум наҷот диҳад ва ба неъматҳояш бирасонад. Тафсири Саъдӣ 1/ 815

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 815

- кофирон ин гуна нисбатҳои дурӯғро бар ту мезананд.⁽¹⁾
30. Ё мушрикони мегӯянд туро эй Расул: «Ў шоир аст, мунтазири марги ӯ ҳастем».
31. Бигӯ барояшон: Шумо мунтазири марги ман бимонед, ки ҳароина, ман низ азоби шуморо интизорӣ мекашам. Ва зуд аст, ки мебинед оқибати қор аз они кист.
32. Оё мушриқонро ақлҳояшон ба ин суханҳои мутаноқиз⁽²⁾ амр мекунад. Ё ки онҳо худ қавми таҷовузқор ҳастанд.⁽³⁾
33. Ё, ки мушрикони мегӯянд: Қуръонро Муҳаммад аз пеши худ бофтааст! Балки, онҳо имон намеоваранд! Пас агар имон меоварданд, чунин суханҳоро намегуфтанд.⁽⁴⁾
34. Пас, сухане монанди Қуръон биеваранд, агар ростгӯӣ бошанд дар даъвоҳояшон, ки Муҳаммад онро аз назди худ бофтааст.⁽⁵⁾

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبِيٌّص بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ ﴿٣٠﴾

قُلْ تَرْتَضُونَ فِئَاتِي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَضِينَ ﴿٣١﴾

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَخْلُدُوا لَهُمْ صَدَقَاتِهِمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\391

(2) Яъне, Қуръон сеҳр, ё қаҳонат, ё шеър аст, дастур медиҳад? Ҳеч мумкин нест, ки ин сифатҳо дар як замон бо ҳам ҳам шаванд.

(3) Яъне, ҳақиқат ҳамин аст, ки саркашиашон аз роҳи ҳақ онҳоро ба гуфтани чунин суханҳо водор сохтааст.

(4) Тафсири Саъдӣ 1/816

(5) Тафсири Бағавӣ 7/392

35. Оё ин мушрикони бе ҳеҷ офаридагоре халқ карда шудаанд ё ки худашон офаридагоранд? Ҳарду эҳтимолот ботил ва номумкин мебошанд. Пас муъайян шуд, ки Аллоҳ таъоло худ онҳоро халқ кардааст ва Ў ягона сазовори ибодат аст.⁽¹⁾

36. Оё осмонҳову заминро халқ кардаанд? На! Балки, онҳо боварӣ ба азоби Аллоҳ надоранд, пас онҳо мушриканд.

37. Оё хазинаҳои Парвардигорат назди онҳост ҳар гуна, ки хоҳанд дар он тасарруф мекунанд, ё ки онҳо голибу пурқувват ҳастанд бар махлуқҳои Аллоҳ? На! ҳаргиз чунин нест, балки онҳо оқизу нотавон ҳастанд.

38. Оё нардбоне доранд, ки ба воситаи он ба сӯи осмон баромада асрори ваҳиро мешунаванд? Пас бояд шунавандаи онҳо бар ин даъво далелу ҳуҷҷати равшанеро биёрад, ки гӯё дар ҳақиқат хабардор аст аз амри Аллоҳ.

أَمْ خَلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رِزْقِ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصْطَبُونَ ﴿٣٧﴾

أَمْ لَهُمْ سُلٌلٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهَا فَلْيَأْتِ
مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/816

39. Оё Аллохро духтарон асту шуморо писарон чунонки даъвои дурӯғ мекунед?
40. Оё ту эй Паёмбар аз мушрикони музде металабӣ барои таблиғи рисолат, пас онҳо аз додани он музд машаққат мекашанд?⁽¹⁾
41. Ё илми ғайб пеши онҳост, пас онҳо ҳар чи бихоҳанд менависанд онро барои одамон ва хабардорашон мекунанд? Не, инчунин нест, пас ба дурустӣ наредонад ҳеч кас илми ғайбро дар замину осмонҳо, магар Аллоҳ.⁽²⁾
42. Ё мехоҳанд ба Расулаллоҳ ва мӯъминон ҳиллае кунанд? Пас онҳое, ки кофиранд, бармегардад ҳиллаашон ба худашон.
43. Ё онҳоро маъбудест, ки сазовори ибодат аст ғайр аз Аллоҳи барҳақ? Пок аст Аллоҳ аз ҳар чӣ шарикаш месозанд, пас нест ӯро шарик дар подшоҳии ӯ ва на дар ягонагии ӯ ва на дар ибодати ӯ.⁽³⁾

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

أَفَرَأَيْتُمُ آبَاءَ أَجْرَاءِهِمْ مِنْ مَّعْرَمٍ مُتَّفَلُونَ ﴿٤٠﴾

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّهَ عِزًّا اللَّهُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/816

(2) Тафсири Табарӣ 22/ 484

(3) Тафсири Саъдӣ 1/ 816

44. Ва агар мушрикони, порое аз абрро аз осмон, барои азобашон афтода бубинанд, боз ҳам аз куфри худ боз намеистанд, балки мегӯянд: Ин абрест бар рӯи ҳам ништастааст ва аз нишонаҳое, ки мебинанд, ибрат намегиранд.⁽¹⁾

45. Пас, эй Паёмбар мушриконро ба ҳоли худ вогузор, то ба он рӯзе бирасанд, ки дар он рӯз аз сахтии он беҳуш мешаванд ва он рӯз қиёмат аст.

46. Рӯзе, ки найрангашон чизе аз азоби Аллоҳро аз онон дур намекунад ва ба онҳо мададу ёри дода намешавад.

47. Ва ҳароина, барои касоне, ки ситам мекунанд, азобест дар дунё пеш аз омадани азоби қиёмат,⁽²⁾ вале бештаринашон намедонанд.

48. Ва эй Паёмбар дар баробари озору азияти кофирон ба фармони Парвардигорат сабр кун. Ҳароина, ту зери назари Мо ҳастӣ. Яъне, ҳамеша дар ҳифзи Мо

وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

فَذَرَهُمْ حَتَّى يَلْقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

يَوْمَ لَا يَنْفَعِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَٰكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

وَأَضْمِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7/ 394

(2) Яъне, кушта мешаванд ва асир мешаванд ва ба азоби барзаҳ дучор мешаванд. Тафсири Саъдӣ 1/ 818

мебошӣ. Ва чун аз хоб
бармехезӣ, бо ситоиши
Парвардигорат тасбеҳ гӯй!⁽¹⁾

49. Ва дар қисме аз шаб Ӯро ба
покӣ ёд кун ва низ баъди
ғоиб шудани ситорагон дар
вақти саҳар ба покӣ ёд кун!

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ الْجُومِ ﴿٥٤﴾

(1) Дар ин оят исботи сифати ду чашм аст, ки лоиқ ба зоти бузургии Худаш мебошад бемисл ва бемонанд, чунонки дар суннат омадааст ва уламо ҳама бар ин ақидаанд. Лафз ба шакли ҷамъ омадааст, ки мақсад аз он таъзим мебошад.

Сураи Начм (Ситора)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 62 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. (Аллоҳ таъоло савганд ёд кардааст:) Савганд ба он ситора, ки чун дар охири шаб пинҳон шавад.
2. Гумроҳ нашудааст Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва на ба роҳи қач рафтааст. Балки ӯ хеле ҳам дар роҳи дуруст ва ибтидол мебошад.
3. Ва суҳан аз рӯи ҳавою ҳавас намегӯяд.
4. Он чизе, ки бо худ оварда ва бо шумо дар миён ниҳодааст, ҷуз ваҳй чизи дигаре нест, ки бар ӯ фиристода мешавад.⁽¹⁾
5. Таълим додааст ин Қуръонро ба Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам фариштае, ки бисёр неруманд аст.
6. Пас фариштаи неруманд дорoi ахлоқи некӯ (Ҷабраил алайҳиссалом) рост ва дуруст истод.
7. Ва ӯ худро нишон дод ба сурати аслиаш ба Паёмбар саллаллоҳу алайҳи

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝١

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ۝٢

وَمَا يَبْطِئُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝٣

إِن هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۝٥

ذُو مِرَّةٍ وَقَأَسْوَىٰ ۝٦

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝٧

(1) Тафсири Табарӣ 22/498

- ва саллам дар канори
баландии осмон.⁽¹⁾
8. Сипас Ҷабраил наздик шуд
ба Паёмбар саллаллоху
алайҳи ва саллам, онгоҳ
фуруд омад ва наздиктар
шуд,
9. пас фосилаи $\bar{u}$ ба Паёмбар
ба қадри ду камон ё камтар
буд.
10. Ва Аллоҳ ба бандаи худ
Муҳаммад саллаллоху алайҳи
ва саллам ҳар чӣ бояд ваҳй
кунад, ба воситаи Ҷабраил,
ваҳй кард.
11. Дили Муҳаммад саллаллоху
алайҳи ва саллам он чиро,
ки чашмаш дида буд, дурӯғ
нашумурд.
12. Оё бо $\bar{u}$ дар бораи чизе ки аз
оёти Парвардигораш дидааст
ситеза мекунеду дуруғ
мебароред?
13. Ва ба ростӣ Муҳаммад
саллаллоху алайҳи ва
саллам Ҷабраилро ба сурати
хақиқиаш бори дигар дида
буд,
14. назди Сидрату-л-
мунтаҳо⁽²⁾,

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ﴿٨﴾

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾

فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ﴿١٠﴾

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ﴿١١﴾

أَفْتَمْرُؤُهُ وَعَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ﴿١٤﴾

(1) Яъне, дар тарафи офтоббаро.

(2) Яъне, дарахти набқ дар болои осмони ҳафтум. Тафсири Саъдӣ 1/818

15. ки Чаннату-л-маъвои барои парҳезгорон ваъда шуда назди он қарор дорад.
16. Чун дарахти Сидраро он чи пӯшонда буд, фуру пӯшонд, он гоҳ, ки амри бузург аз сӯи Аллоҳ онро мепӯшонад, ки васф ва ҳолати онро ғайри Аллоҳи якто дигаре намедонад.
17. Ҳаргиз чашмаш качравӣ накард на росту на чап ва аз он чи ба он амр карда шуда буд ба диданаш таҷовуз накард.⁽¹⁾
18. Ҳамоно дид Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам, шаби Меъроҷ, поре аз оёти бузург, (яъне, ҷаннат ва дӯзахро, ки далолат ба қудрати Аллоҳ мекунад)⁽²⁾
19. Оё эй мушрикони, он маъбудонеро, ки ибодаташон мекунад: Лот ва Узоро дидаед?
20. Ва Манот, он бути саввуми дигарро? Оё фоида ё зараре овард, то шарикони Аллоҳ гардад?
21. Оё шуморо писар бошад, ки ба он розиед ва Аллохро

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿٥٥﴾

إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى ﴿١٦﴾

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى ﴿١٧﴾

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةَ الْآخِرَىٰ ﴿٢٠﴾

الْكُوفَةَ الذِّكْرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/818

(2) Тафсири Саъдӣ 1/818

духтар, ки дар ин сурат онро
барои худ розӣ нестед?

22. Ин тақсими ситамкорона
аст.

23. Ин бутҳо чизе нестанд⁽¹⁾
ҷуз номҳое, ки худ ва
падаронатон аз рӯи ҳавову
ҳаваси ботилатон ба онҳо
додаед. Ва Аллоҳ таъоло ҳеҷ
далеле барои тасдиқи даъвои
шумо нафиристодааст.
Танҳо он мушрикони аз паи
гумону нафси хеш мераванд
ва ҳол он ки аз ҷониби
Аллоҳ бар забони Паёмбар
саллаллоҳу алайҳи ва саллам
роҳнамоияшон кардаанд, пас
ба онҳо фоидае накард.⁽²⁾

24. Оё ҳар чиро, ки одамии орзу
кунад, аз шафоъати ин
маъбудон ё ғайраш барояш
ҳосил аст? (Ҳаргиз не).

25. Оре, ҳам охират ва ҳам дунё
аз он Аллоҳ аст.

26. Ва чӣ бисёр фариштагони
олиҳиммат дар осмонанд, ки
шафоъаташон ҳеҷ фоидае
надиҳад, магар аз он пас, ки
Аллоҳ барои ҳар касе, ки
бихоҳад ва писандад иҷозат
диҳад.

تِلْكَ إِذْ أَقْسَمُ ضَيْرَى ﴿٢٢﴾

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مِمَّا
أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَمَا تَهْتَوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ
الْهُدَىٰ ﴿٢٣﴾

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ﴿٢٤﴾

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

*وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمٰوٰتِ لَا تُعْنِي
شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا اٰمِنٌ بِعَدٰنِ يٰٓأَذْنَ اللّٰهُ لِيَسْ
بِشَآءٍ وَيَرْضٰى ﴿٢٦﴾

(1) Яъне, соҳиби сифатҳои камол нестанд.

(2) Тафсири Табарӣ 22/528

27. Ҳароина, аз кофирони араб онон, ки ба охират имон надоранд ва барои он рӯз амал намекунанд, албатта, фариштагонро ба номҳои занона номгузорӣ мекунанд.⁽¹⁾
28. Ва онҳоро ба он ҷӣ мегӯянд, ҳеч донише нест. Танҳо аз гумони худ пайравӣ мекунанд ва ҳароина, гумон барои шинохти ҳақиқат кофӣ нест!
29. Пас, ту низ рӯй гардон аз касе, ки аз сухани Мо (Қуръон) рӯй мегардонад ва ҷуз зиндагии дунявӣ чизи дигареро намечӯяд.
30. Ниҳоятӣ донишашон ҳамин аст. Ҳароина, Парвардигори ту ба он касе, ки аз роҳи ӯ гумроҳ мешавад оё ба роҳи ҳидоят (Ислому) меравад, донотар аст.⁽²⁾
31. Аз онӣ Аллоҳ аст ҳар ҷӣ дар осмонҳову ҳар ҷӣ дар замин аст, то бадкоронро дар баробари аъмолашон ҷазо диҳад ва некӯкоронро ба кирдори некашон подош (ҷаннат) диҳад.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُونَ
الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةً الْأُنثَى ﴿٢٧﴾

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ
الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

فَاعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَوْ يُرِيدُ الْإِن
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى ﴿٣٠﴾

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ أَسْتَوْفُوا عَمَلُهُمْ وَتَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحَسَنَى ﴿٣١﴾

(1) Яъне, аз рӯи эътиқоди ботилашон, ки фариштагон духтарони Аллоҳанд.

(2) Ин оят хушдори саҳт аст барои гунаҳгороне, ки саркашӣ мекунанд аз амал кардан ба Қуръону суннат ва насиби дунявиро аз насиби охират бартар медонанд.

32. Онҳо касонеанд, ки аз гуноҳони бузургу беҳаёғиҳо парҳез мекунанд, чуз он ки гуноҳи хурде⁽¹⁾ аз онҳо сар занад, бидонанд, ки хароина, омурзиши Парвардигори ту васеъ аст ва ӯ ба аҳволи шумо он гоҳ ки аз замин биёфарид падаратон Одамро ва он гоҳ ки дар шиками модаратон пинҳон будед, огоҳтар аст. Хештанро бегуноҳ надонед ва худро таъриф накунад ба парҳезгорӣ. ӯ ба парҳезгорон донотар аст!⁽²⁾

33. Оё дидӣ эй Паёмбар ҳоли зишти касеро, ки аз тоъати Аллоҳ рӯй гардонидааст?

34. Ва каме аз моли худ доду баъд аз он бозистод ва сангдил шуд.

35. Оё касе, ки аз хайр кардани молаш боз истод, ӯ илми ғайбро медонад ва ҳама чизро мебинад?⁽³⁾ (Ҳаргиз на, балки ин ба сабаби мумсикӣ ва сахтдилии ӯст).

الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا
اللَّيْمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ
إِذَا أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا أَنْتُمْ أَجْنَةٌ فِي بُطُونِ
أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ
اتَّقَى ﴿٢٢﴾

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ﴿٢٣﴾

وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْتَدَى ﴿٢٤﴾

أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوْوَرَى ﴿٢٥﴾

(1) Яъне, онгуноҳое, ки кунандааш бар он давомаат намекунад, ё бар он маломат карда мешавад. Пас касе, ки воҷиботро ба ҷой орад ва муҳаррамотро тарк кунад, Аллоҳ гуноҳҳои сағирашро мебахшад.

(2) Тафсири Табарӣ 22/540

(3) Яъне, агар молашро диҳад, кам мешавад, пас ӯ онро мебинад.

36. Ё ба он чӣ дар саҳифаҳои (Тавроти) Мӯсо омада, хабар дода нашудааст.
37. Ё аз саҳифаҳои Иброҳим, ки ба он чи амр карда шуда буд. Иброҳим ба ҳамааш, вафо кард ва расонид?
38. Яке аз муҳимтарин аҳкоме, ки дар саҳифаҳои Мӯсо ва Иброҳим омадааст, ин аст, ки ҳеҷ кас бори гуноҳи дигареро бар дӯш намегирад.
39. Ва ин ки: барои мардум подоше ҷуз он чӣ худ касб кардаанд, чизи дигаре нест.
40. Ва тамоми саъю кӯшиши инсон дар рӯзи қиёмат дида мешавад. Ва ҷудо карда мешавад некиҳояш аз бадихояш.
41. Сипас инсон ҷазои пурра дода мешавад бар тамоми амалҳояш.
42. Ва ҳароина, эй Паёмбар поёни роҳи бозгашти ҳама ба сӯи Парвардигори туст.
43. Ва ҳароина, Ӯ таъоло касеро, ки хоҳад дар дунё механдонаду хурсанд мекунад ва касеро, ки хоҳад мегирёнаду ғамгин месозад.

أَلَمْ يَنْبَأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى ﴿٣٦﴾

وَأَبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى ﴿٣٧﴾

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ﴿٣٨﴾

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ﴿٣٩﴾

وَأَنْ سَعَىٰهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾

44. Ва ҳароина, Ў таъоло касеро,
ки ирода қунад аз халқаш
мемиронад ва касеро, ки
ирода қунад зинда меқунад.
(Пас Ў таъоло яғонааст дар
зинда қардан ва миронидан).

وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

45. Ва ҳароина, Ў таъоло, ки
ҷуфтҳои нар ва модаро
аз инсон ва ҳайвонот
офаридааст,

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾

46. аз нутфа, он гоҳ ки дар
бачадони зан рехта мешавад.

مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تَمَنَّى ﴿٤٦﴾

47. Ва ҳароина, бар ўҳдаи Ўст
зинда гардонидани дубора.
Ва он дар рӯзи қиёмат хоҳад
шуд.⁽¹⁾

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْآخِرَىٰ ﴿٤٧﴾

48. Ва ҳароина, Ў таъолост,
ки касеро, ки хоҳад аз
халқаш, ба мол сарватманд
мегардонад ва онҳоро ба он
розӣ мегардонад.

وَأَنَّهُ هُوَ أَعْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾

49. Ва ҳароина, Ўст
Парвардигори ситораи
Шиъро⁽²⁾.

وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾

50. Ва ҳароина, Ўст, ки Оди
нахустин, қавми Ҳудро ҳалок
қард.

وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾

51. Ва Самуд аз қавми Солехро
ҳалок қард ва аз онҳо ҳеч
боқӣ нагузошт.

وَسَمُودَ إِفْصَىٰ أَبْنَىٰ ﴿٥١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 822

(2) Ситораи "Шиъро": Ситораи дурахшонест, ки баъзе аз аҳли ҷоҳилият онро
дар баробари Аллоҳ таъоло парастид мекарданд. Тафсири Табарӣ 22/ 55

52. Ва низ пеш аз онҳо қавми Нӯхро, ки ҳароина, ситамкортару саркаштар буданд, ҳалок кард.
53. Ва низ шаҳри Мӯътафикаро (қавми Лутро) нобуд кард.
54. Пас онҳоро ба он чӣ сазовор буданд аз азоби сангин ва дарднок пӯшонид.
55. Пас, ба кадом як аз неъматҳои Парвардигорат эй инсонии нобовар шак мекуни?
56. Ин Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам бимдиҳандаи барҳақест монанди бимдиҳандагони пешин. Пас паёмбари навпайдо шуда нест.⁽¹⁾
57. Қиёмат наздик гардидааст. Ҳеч касе ба ҷуз Аллоҳ таъоло онро дафъ карда наметавонад.
58. Касе ба ҷуз Аллоҳ таъоло ошкоркунандаи он нест ва надонад вақти воқеъ шудани қиёматро.
59. Оё эй мушрикони, аз ин Қуръон таъачҷуб мекунед, ки рост бошад?

وَقَوْمٌ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْرًا ظَلَمَ
وَأَطَعُوا ﴿٥٢﴾

وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى ﴿٥٣﴾

فَعَسَىٰ لَهُمَا مَا عَسَىٰ ﴿٥٤﴾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾

هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذُرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾

أَزْفَتِ الْأَرْفَةَ ﴿٥٧﴾

لَيْسَ لَهَا مَن دُونِ اللَّهِ كَمَا اشْفَعُ ﴿٥٨﴾

أَفَمِن هَذَا الْحَدِيثِ تَعَجُّبُونَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/822

60. Ва масхаракунон ба Куръон
меҳандеду ва аз тарси азоб
гирия намекунед?
61. Ва шумо дар ғафлат
мондаед.
62. Пас, Аллоҳро саҷда кунед
ва Ёро танҳо бо ихлос
бипарастед ва тамоми
корҳоятонро ба Ё таслим
кунед!⁽¹⁾

وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

وَأَنْتُمْ سَلِيمُونَ ﴿٦١﴾

فَأَسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾

(1) Баъди хондани ин оят, саҷда бояд кард.

Сураи Қамар (Моҳ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 55 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Қиёмат наздик шуд ва моҳ ба ду ним пора гардид.⁽¹⁾
2. Ва агар мушрикони мӯъҷизае бубинанд, ки бар сидқи паёмбарии Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам далолат кунад, аз имон овардан рӯй бигардонанд ва баъд аз ин далелҳои равшан бигӯянд: Ин «ҷодуи бузурге аст,» ки гузаро ва нопойдор аст.⁽²⁾
3. Ва дурӯғ шумурданд кофирони паёмбарии Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо ва аз паи ҳавою ҳавасҳои хеш пайравӣ карданд. Ва ҳар коре, ки дар дунё анҷом мешавад аз неку бад барои соҳиби худ дар рӯзи қиёмат қароргоҳе дорад.⁽³⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ وَالسَّاعَةَ الْقَمَرُ ۝

وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعَرِّضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ۝

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ ۝

(1) Дар замоне, ки кофирони Макка аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам суол карданд, то барояшон мӯъҷизае бинамояд, пас аз Аллоҳ талаб кард, моҳ ба ду ним пора гардид. Тафсири Табарӣ 22\565

(2) Тафсири ибни Касир 7\475

(3) Тафсири Бағавӣ 7\426

4. Ва ба таҳқиқ барояшон хабархое, ки омадааст, аз дурӯғ баровардани умматони пешина паёмбарони худро ва мучиби азоб гардиданашон, барои кофирони Қурайш ибратест боздоранда, ки аз куфрашон бозистанд.⁽¹⁾
5. Ин Қуръоне, ки ба наздашон оварда шуд, ҳикмати расо ва басанда аст. Вале бимдиҳандагонро он қавмеро, ки аз Қуръон рӯ гардондаанд ва имон наовардаанд фоида надихад.⁽²⁾
6. Пас, эй Расул аз онҳо рӯй бигардон ва то рӯзи бузург мунтазир бош, ки дар он рӯз, ки он даъваткунанда (Исрофил) ононро ба чизе нохуш фаро мехонад ва он рӯз, рӯзи ҳисобу ҷазо аст.⁽³⁾
7. Дар ҳоле ки чашмонашон хору залил аст. Чун малахҳое пароканда аз қабрҳо берун меоянд ва ба сӯи ҳисоб бо шитоб мераванд.
8. Сарҳоро боло гирифта ба сӯи он даъваткунанда (Исрофил) мешитобанд. Кофирон

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿١﴾

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ التُّدْرُكُ ﴿٢﴾

فَقَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ عُنْكَرٍ ﴿٣﴾

حُشَعًا أَنْصَرُّهُمْ يُخْرَجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ
جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ﴿٧﴾

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكٰفِرُونَ هَذَا نَوْمٌ
عَسْرٌ ﴿٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\475

(2) Тафсири Бағавӣ 7\427

(3) Тафсири Саъдӣ 1\824

мегӯянд: «Ин рӯз бениҳоят
рӯзи душворест!»⁽¹⁾

9. Эй Расул, пеш аз инҳо (яъне, мушрикони қавмат) қавми Нӯҳ паёмбарашон Нӯҳро дурӯғ шуморида буданд. Пас бандаи Моро дурӯғгӯ шуморида ва гуфтанд: Ў «девона аст!» «Ва бо ӯ бо дуруштӣ рафтор шуд»⁽²⁾.

10. Пас Нӯҳ дуъо кард ба ҷониби Парвардигори хеш, ки: «Ҳароина, ман мағлуб шудаам ва тавони муқобил шудани онҳоро надорам аз онҳо, интиқом бигир!»

11. Пас мо дуъояшро иҷобат кардем ва дарҳои осмонро ба обе, ки бисёр ба шиддат резандааст, кушодем.

12. Ва аз замин чашмаҳо шикофтем, сипас об барои коре, ки муқаддар шуда буд, фароҳам омад»⁽³⁾.

13. Ва ӯро (яъне, Нӯҳ ва қавмашро) бар он киштии аз тахтаҳову мехҳо сохта шудааст, савор кардем.

14. Киштӣ зери назари Мо равон шуд. Ва тақзибкунандагонро

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ ﴿١٠﴾

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ ﴿١١﴾

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١٢﴾

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ
قَدِّدَرٍ ﴿١٣﴾

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرِ ﴿١٤﴾

تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لِمَنْ كَانَ كُفِرٍ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\476

(2) Тафсири ибни Касир 7\476

(3) Тафсири Бағавӣ 7\428

ба сабаби куфрашон ғарқ кардем. Ин буд ҷазои касоне, ки куфр варзиданд.⁽¹⁾

15. Ва албатта, қиссаи Нӯҳ бо қавми худ ва он киштиро барои ояндагон нишонае сохтем, то ибрат ва панд бигиранд. Оё ҳеч пандгирандае ҳаст аз ин нишона панду ибрат бигирад?
16. Пас, азобу бим доданҳои Ман чӣ гуна буд, барои касоне, ки куфр варзиданд ва паёмбаронро дурӯғ шумориданд?⁽²⁾
17. Ва ҳамоно лафзи Қуръонро барои хондан ва ҳифзи он ва андеша намудан ва фаҳмидани маъноҳояш осон кардем, то аз он панд гиранд. Оё пандгирандае ҳаст?⁽³⁾
18. Қавми Од, ки паёмбарашон Ҳудро тақиб⁽⁴⁾ карданд, ба азоб гирифташон кардем. Пас, бингаред, ки азоби Ман барояшон дар ҳоли куфрашон ва бим доданиҳои Ман бар дурӯғ шуморидани

وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿١٥﴾

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ ﴿١٦﴾

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿١٧﴾

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ ﴿١٨﴾

(1) Дар ин оят сифати ҷашми Аллоҳ исбот шудааст, чуноне ки лоиқ ба зоти бузургии ӯ дорад.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\825

(3) Тафсири Бағавӣ 7\429

(4) Ба паёмбараш имон наёварданд.

паёмбаронашон чи гуна
буд?⁽¹⁾

19. Ҳароина, Мо бар онҳо дар
рӯзи шум барои ҳалок
намуданашон пай дар пай
боди сарди саҳт фиристодем,

20. боде, ки мардумонро аз
замин бармеканд ва бар
сарҳояшон маҳкам бар
замин мекуфт ва сарҳояшон
аз баданҳояшон ҷудо мешуд
ва гӯё, ки онҳо танаҳои
дарахтони хурмои аз реша
баркандае буданд.⁽²⁾

21. Пас, азоби Ман барояшон
дар ҳоли куфрашон ва
бим доданиҳои Ман
бар дурӯғ шуморидани
паёмбаронашон чи гуна буд?
(Оре, азоби бузургу дарднок
буд!)

22. Ва ҳамонро лафзи Қуръонро
барои хондан, ва ҳифзи
он ва андеша намудан ва
фаҳмидани маъноҳояш осон
кардем, то аз он панд гиранд.
Оё пандгирандае ҳаст?⁽³⁾

23. Қавми Самуд (яъне,
қавми Солеҳ паёмбар)

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ
مُّسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾

تَزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾

كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿٢١﴾

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْرِكٍ ﴿٢٢﴾

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 22\585

(2) Тафсири ибни Касир 7\479

(3) Ин оят бештар ба тиловати Қуръон ва таълим гирифтани таълим додани он водор менамояд. Тафсири Бағавӣ 7\429

бимдихандагонро⁽¹⁾ дурӯнгӯ
бароварданд.

24. Сипас гуфтанд: «Оё танҳо
башаре аз худамонро
пайравӣ кунем? Ё яккаву
танҳост ва бар даъвати
худ ҳеҷ пайравӣ надорад,
ҳароина, мо дар ин сурат
гумроҳу девона бошем!»⁽²⁾
25. Оё аз миёни ҳамаи мо
каломи Аллоҳ хос ба ӯ назил
шудааст? Балки, ӯ дурӯнгӯи
худписанде аст».
26. Ба зудӣ фардо (яъне, дар
вақти фуруд омадани азоб
дар дунё ва рӯзи қиёмат
онҳо) хоҳанд донист, ки чӣ
касе дурӯнгӯи худписанд
аст!»⁽³⁾
27. Ҳароина, Мо мувофиқи
талаботашон модашутурро
аз санг берун оварандаем
ва барои озмоиши онҳо
фиристанда ҳастем. Пас, эй
Солеҳ то фуруд омадани
азоб мунтазири онҳо бош
ва бар даъвати худ ва бар
азиятдоданашон туро сабр
кун!»⁽⁴⁾

فَقَالُوا أَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِدْأَلْفَى
ضَلَالٍ وَسُعْرٍ ﴿٢٤﴾

أَلْفَى الذِّكْرَ عَلَيْهِ مِن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشْرٌ ﴿٢٥﴾

سَيَعْلَمُونَ عَدَا مَنَ الْكَذَّابِ الْأَشْرُ ﴿٢٦﴾

إِنَّا مُرْسِلُونَ النَّاقَةَ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَبِعْهُمْ
وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾

(1) Яъне паёмбароне, ки қавмҳои худро бо мӯъҷизаҳои илоҳӣ бимдиханда буданд.

(2) Тафсири Табарӣ 22\590

(3) Тафсири Табарӣ 22\591

(4) Тафсири Табарӣ 22\591

28. Ва ба онҳо бигӯй, ки об миёни онҳо ва шутур тақсим шудааст. (Яъне, рӯзе навбати шутур ва рӯзе навбати онҳо) навбати ҳар кадоме, ки бошад, танҳо он сари об меравад.⁽¹⁾
29. Ёрашонро барои куштани шутур нидо доданд, пас ӯ шамшер баргирифтунро бо дасти худ бикушт.
30. Пас, азоби Ман барояшон дар ҳолати куфрашон ва бим доданиҳои Ман барои касе, ки паёмбарони Маро нофармонбардорӣ кардааст, чи гуна буд?
31. Ҳароина, Мо бар онҳо як наъраи даҳшатнок⁽²⁾ фиристодем. Пас, монанди он алафҳои хушки оғили чаҳорпоён шуданд.
32. Ва ҳамоно лафзи Қуръонро барои хондан ва ҳифзи он ва андеша намудан ва фаҳмидани маъноҳояш осон кардем, то аз он панд гиранд. Оё пандгирандае ҳаст?⁽³⁾
33. Қавми Лут бимдиҳандагонро дурӯғӯ бароварданд.

وَيَنْهَوْنَ أُنثَىٰ الْمَاءِ فَتَسْمَأُ بَيْنَهُمْ كُلَّ شَرْبٍ مُّخْتَصِرٌ ﴿٢٨﴾

فَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَىٰ فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَيْشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٣٢﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي إِذْ قَالَ لَهُمْ بِأَلْسِنَتِهِمُ

(1) Тафсири Саъдӣ 1\826

(2) Мурод аз ин наъра Ҷабраил алайҳис салом аст, чунон бонг зад, ки ҳама чо ба чо ҳалок шуданд

(3) Тафсири Бағавӣ 7\429

34. Ҳароина, Мо бар онҳо сангбодде фиристодем ва ҳамаро ҳалок кардем ғайри хонадони Лут, ки онҳоро саҳаргоҳ (яъне, дар охири шаб) наҷот додем.
35. Ин наҷот додан неъмате буд аз ҷониби Мо бар Лут ва бар оли ӯ ва ононро, ки сипос гӯянд, чунин подош медиҳем.
36. Ва ҳақиқатан Лут онҳоро аз азоби Мо саҳт бим дода буд, вале бар шакку гумони худ ба ӯ гӯш надоданд, балки бо бимдиҳандагон ба ҷидол бархостанд.⁽¹⁾
37. Ва бегумон бо Лут дар бораи меҳмононаш (яъне, аз фариштагоне, ки ба сурати мардони ҷавон омада буданд), сухани зиште гуфтанд. Пас Мо чашмонашонро кӯр гардонидем чизеро дида натавонистанд. Ва барояшон гуфта шуд: Бичашед азобу бимдоданиҳои Маро!⁽²⁾
38. Ва ба таҳқиқ, бимдодон азоби пойдору бардавом⁽³⁾ ба суроғашон омад.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ
نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٢٤﴾

نِعْمَةٌ مِّنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَن ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ
فَذُفُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢٧﴾

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\432

(2) Тафсири Табарӣ 22\597

(3) Он азоб, борида ни санг бар болаёшон ва сарнагун кардани диёрашон буд.

39. Пас, ба сабаби куфру такзибатон азоби Ман ва бимдоданиҳои Маро, ки Лут алайҳиссалом ба шумо бим карда буд, бичашед!⁽¹⁾
40. Ва ҳамоно лафзи Қуръонро барои хондан, ва ҳифзи он ва андеша намудан ва фаҳмидани маъноҳои осон кардем, то аз он панд гиранд. Оё пандгирандае ҳаст?⁽²⁾
41. Ва ба ростӣ, бимдиҳандагони азоб назди хонадони Фиръавн омаданд.
42. Ҳамаи оёти Моро, ки далолат бар тавҳиди Мо ва ҳақиқати паёмбаронамон мекард, дурӯғ шумориданд. Он гоҳ Мо низ онҳоро азоб кардем, чун азоб кардани пирӯзманди пурқудрат.
43. Эй чамоъати Қурайш, оё кофирони шумо аз онҳо (яъне, аз кофирони қавмҳои гузашта, ки ба сабаби такзибашон ҳалок шуданд,) бартаранд ё дар китобҳои нозилшудаи пешина омадааст, ки аз азоб илоҳӣ дар амон ҳастед? (На! Ҳаргиз чунин нест.)⁽³⁾

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ ﴿٣٩﴾

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٤٠﴾

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْتَهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾

أَكْفَارُكُمْ حَبْرٌ مِنْ أَوْلِيكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\433

(2) Тафсири Бағавӣ 7\429

(3) Тафсири Саъдӣ 1\827

44. Балки кофирони Макка меғуянд, ки мо ҳамагӣ муттаҳид ва шикастнопазир ҳастем ба интиқом бармехезем ва ҳеч гурӯҳ моро мағлуб натавонад кард?⁽¹⁾
45. Ба зудӣ он ҷамъ аз кофирони Макка назди мӯъминон шикаст хоҳанд хӯрд ва пушт гардонда бозгарданд.⁽²⁾
46. Балки ваъдагоҳи онҳо қиёмат аст ва ба ҷазои мустаҳиқ гирифта хоҳанд шуд ва азоби қиёмат аз азоби рӯзи Бадр сахттару талхтар аст.⁽³⁾
47. Ҳароина, гунаҳкорон дар гумроҳӣ ва девонагианд.
48. Рӯзе, ки онҳоро ба чехраҳояшон дар ҷаҳаннам кашанд, барояшон гуфта мешавад: Бичашед азоби сақарро (дӯзахро)!
49. Ҳароина, Мо ҳар чизро ба андоза офаридаем! (Ва илми Мо дар он пеш рафтааст ва дар

أَمْرِ يَقُولُونَ تَحْتَ جَمِيعِ مُنْتَصِرٍ ﴿٤٤﴾

سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُؤَلِّقُ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

بَلِ السَّاعَةِ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَىٰ وَآمُرٌ ﴿٤٦﴾

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\433

(2) Яъне, мағлуб мешаванд. Рӯзи Бадр чунин ҳам шуд. Тафсири ибни Касир 7\482

(3) Тафсири Бағавӣ 7\434

Лавҳи Маҳфуз сабт шудааст.)⁽¹⁾

50. Ва фармони Мо танҳо як фармон аст ва он гуфтани як калима аст: “Шав!” пас, мешавад, монанди чашм бар ҳам задан аст.⁽²⁾

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

51. Ва касоне, ки монанди шумо дар доираи куфр буданд, аз умматони гузашта албатта, онҳоро ҳалок кардем. Оё аз ин азобҳое, ки ба онҳо расид, пандгирандае ҳаст?⁽³⁾

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٥١﴾

52. Ҳар коре, ки кардаанд, аз неку бад дар дафтарҳост навишта ва сабтшуда бо дасти фариштагони маъмуре, ки ба ин кор амр шудаанд.

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

53. Ҳар кори бузургу хурде, ки дар дунё кардаанд, дар дафтарҳои махсус навишта шудааст ва ба он ҷазо дода мешаванд.⁽⁴⁾

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَقَرٌّ ﴿٥٣﴾

54. Ҳароина, парҳезгорон рӯзи қиёмат дар боғҳои бузург ва ҷӯйборони

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ ﴿٥٤﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 7\435

(2) Яъне, монанди як мича куфтан аст. Тафсири Табарӣ 22\607

(3) Тафсири Бағавӣ 7\436

(4) Тафсири ибни Касир 7\486

васеъи биҳишт қарор
доранд,

55. дар маҷлиси ростин, ки
беҳудагӯй ва бадкорӣ дар
он вучуд надорад назди
подшоҳи тавоно, ки
Офаридгори ҳамаи коинот
аст!⁽¹⁾

فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

(1) Тафсири ибни Касир 7\487

Сураи Раҳмон (Бахшоянда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 78 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳи меҳрубон.
2. Қуръонро ба инсон таълим дод ва барояш тиловат, ҳифз ва фаҳми маънои онро осон гардонид.
3. Инсонро офаридааст
4. ва барои баён сохтани мақсадаш ба ӯ сухан гуфтан омӯзондааст, то аз дигар махлуқот фарқ карда шавад.
5. Офтоб ва моҳтоб ба ҳисоби муайян (дақиқ) дар ҳаракатанд.
6. Ва ситорагон дар осмон ва дарахтон дар замин медонанд Парвардигорашонро ва сачдааш мекунанд. Ва сар фуруд меоранд ба амри Холиқашон барои масолеҳи бандагонаш.⁽¹⁾
7. Ва осмонро болои замин барафрохт ва дар замин тарозуи адлро муайян

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّحْمٰنُ ﴿١﴾

عَمَّ أَقْرَبُ ﴿٢﴾

خَاقِ الْإِنسٰنِ ﴿٣﴾

عَلَّمَهُ الْبَيٰنَ ﴿٤﴾

الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ مُجَسَّبٰنِ ﴿٥﴾

وَالنَّجْمِ وَالشَّجَرِ يَسْجُدٰنِ ﴿٦﴾

وَالسَّمَاءِ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/828

- кард ва бандагонашро амр
кардааст,
8. то дар тарозу таҷовуз
(хиёнат) макунад.
9. Вазн карданро ба адолат
риъоя кунед ва аз тарозу
мазанед!
10. Ва заминро барои мардум
пахн кард, то дар он ҷойгир
шаванд.
11. дар он меваҳост ва дарахтони
дорои ғилоф (пӯсти)
хурмост.
12. Ва дар он донаҳои баргдор
ва райҳон аст барои шумо ва
чаҳорпоёни шумо.
13. Пас, кадом як аз неъматҳои
динӣ ва дунявии
Парвардигоратонро (эй
гурӯҳи ҷин ва инсонҳо) дурӯғ
мешуморед?⁽¹⁾
14. Аллоҳ таъоло инсонро
(Одам алайҳис салом) аз
гили хушкшудае чун сафол
биёфарид.
15. Ва ҷин (Иблис)ро аз шӯълаи
оташ офарид.
- الْأَنْطَعُوا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾
وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا
الْمِيزَانَ ﴿٩﴾
وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنْعَامِ ﴿١٠﴾
فِيهَا فَكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾
وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾
فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْ كَذَّبَ بَانَ ﴿١٣﴾
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾
وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾

(1) Чи хуб ҷавоб додаанд ҷинҳо хангоме, ки Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) барои онҳо ин сураро тиловат мекарданд, пас ҳар вақте ки ин оятро мехонданд, ҷинҳо меғуфтанд: "Эй Парвардигори мо чизеро аз неъматҳоят дурӯғ намешуморем, пас аз они Туст ҳамд ва сано." Инчунин бояд банда ҳар вақте ки бар ӯ хонда шавад неъматҳои Парвардигораш онро иқро кунанд ва Парвардигорашро шуқр ва сано гӯяд. Тафсири Саъдӣ 1/828

16. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй гӯруҳи чин ва инсонҳо) дурӯғ мешуморед?
17. Ё субҳонаҳу ва таъоло Парвардигори ду машриқ ва ду мағриб: (Яъне офтоб дар фасли зимистон машриқу мағрибе дорад ва дар тобистон машриқ ва мағриби дигаре дорад. Пас ҳама зери тадбир ва халқияти Ёст)⁽¹⁾
18. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
19. Ду баҳрро дар баробари ҳам равона кардааст (ширин ва шӯр), то ба ҳам якҷо шаванд.
20. Миёнашон пардаест, то ба ҳам омехта намешаванд, (балки ширин, ширин ва шӯр, шӯр боқӣ мемонад бо вучуди як ҷо будан).
21. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
22. Аз он ду баҳр ба қудрати Аллоҳ марвориду марҷон берун меояд.
23. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَكْذِبَانِ ﴿١٦﴾

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَكْذِبَانِ ﴿١٨﴾

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَكْذِبَانِ ﴿٢١﴾

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَكْذِبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Ва аз они Ёст киштиҳои равоншавада монанди кӯҳ дар баҳрҳо.
25. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
26. Ҳар чӣ ки бар рӯи замин аст аз махлуқот, фонӣ (тамом) шуданист.
27. Ва дар охир рӯи Парвардигорат, ки соҳиби бузурғиву инъом аст, боқӣ мемонад.⁽¹⁾
28. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
29. Мепурсанд хочатҳои худро аз Аллоҳ, ҳар чизе, ки дар осмону замин аст. Ҳар рӯз Ё дар корест: Азиз мекунад ва хор мекунад, медиҳад ва манъ мекунад ҳар касеро, ки хоҳад.⁽²⁾
30. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
31. Ба зудӣ барои ҳисобу ҷазои шумо амалҳое, ки дар дунё кардаед эй инсу чин, мепардозем! Пас

وَالْجِبَالِ الْمُنشَاتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكِدَابَانِ ﴿٢٥﴾

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكِدَابَانِ ﴿٢٨﴾

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكِدَابَانِ ﴿٣٠﴾

سَنَفَعُ لَكُمْ أَيُّهُ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

(1) Дар ин оят исботи сифати рӯи Аллоҳу таъоло омадааст, ки лоиқ ба худаш мебошад, бемисл ва бемонанд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1/830

гунаҳгоронро азоб мекунем
ва тоъаткоронро савоб
медихем.⁽¹⁾

32. Пас, кадом як аз неъматҳои
Парвардигоратонро (эй инсу
чин) дурӯғ мешуморед?

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَرًا ۝٣٢

33. Эй гурӯҳи чинниёну
одамиён, агар метавонед, ки
бигрезед аз қазо ва қадари
Ӯ аз гӯшаву канораҳои
осмонҳову замин, пас
бигрезед! Вале натавонед
гурехт, магар бо доштани
қудрат ва ҳуччате аз ҷониби
Аллоҳ.⁽²⁾

يَمَعَشِرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّ أَسْطَعْتُمْ أَنْ
تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ۝٣٣

34. Пас, кадом як аз неъматҳои
Парвардигоратонро (эй инсу
чин) дурӯғ мешуморед?

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَرًا ۝٣٤

35. Бар шумо шӯълае аз оташ
фиристода шавад ва миси
ғудохташуда бар саратон
рехта шавад, пас, ҳаргиз
натавонед якдигарро ёрӣ
кард. (Эй гурӯҳи чин ва
инс).⁽³⁾

يُرْسَلُ عَلَيْكُمْ شَوَاطِيرٌ مِّنْ نَّارٍ وَمُخَاسِبٌ فَلَا
تَنْتَصِرُونَ ۝٣٥

36. Пас, кадом як аз неъматҳои
Парвардигоратонро
(эй инсу чин) дурӯғ
мешуморед?

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَرًا ۝٣٦

(1) Тафсири Саъдӣ 1/830

(2) Чи гуна метавонед кард, ҳол он, ки молики ғоида ва зарари худ нестед?
Тафсири Саъдӣ 1/830

(3) Тафсири Табарӣ 23/48

37. Пас чун дар рӯзи қиёмат осмон бишикофад онгоҳ монанди гули сурх, ҳамчун равшан гудохта шавад.
38. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
39. Пас он рӯзи қиёмат ҳеч инсон ва чинне аз гуноҳаш пурсида намешавад, то гуноҳаш маълум гардад, зеро Аллоҳ таъоло гуноҳашонро медонад.
40. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
41. Фариштагон гунаҳкоронро аз қиёфаи чеҳраашон мешиносанд ва аз мӯи пеши сар ва пойҳояшон мегиранду пас ба дӯзах мепартоянд.⁽¹⁾
42. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
43. Ба он гунаҳкорон (аз рӯи сарзаниш ва таҳқир) гуфта шавад: Ин ҳамон чаҳаннамест, ки гунаҳкорон дар дунё дурӯғаш мепиндоштанд.

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً
كَالْدِهَانِ ﴿٣٧﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ ﴿٣٩﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

يُعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ
بِالنَّوْصِيِّ وَالْأَفْدَامِ ﴿٤١﴾

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾

هَذَا جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ ﴿٤٣﴾

44. Байни он (дӯзах) ва оби гарми ҷӯшон давр мезананд, гоҳо дар он азоб карда мешаванд ва гоҳо нӯшонида мешаванд аз ҳамим.⁽¹⁾

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ؕ اِنَّ ۙ

45. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِيْ اَيِّ ؕ الْاٰءِ رَبِّكُمْ اَنْتُمْ كٰذِبٰن ۙ

46. Ва барои касе, ки аз истодан дар ҳузури Парвардигораш тарсидааст, ду бихишт аст.

وَلَمْ يَخَافْ مَقَامَ رَبِّهٖ ۙ جَهَنَّمَ ۙ

47. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِيْ اَيِّ ؕ الْاٰءِ رَبِّكُمْ اَنْتُمْ كٰذِبٰن ۙ

48. Ин ду ҷаннат соҳиби шоҳу навдаҳои бешуморанд (яъне, сермева ва серсояанд).

ذَوَاتَا اَفْنٰن ۙ

49. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِيْ اَيِّ ؕ الْاٰءِ رَبِّكُمْ اَنْتُمْ كٰذِبٰن ۙ

50. Дар он ду ҷаннат, ду чашмаи об ҷорист.

فِيْهِمَا عَيْنٰن ۙ تَجْرِيْان ۙ

51. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِيْ اَيِّ ؕ الْاٰءِ رَبِّكُمْ اَنْتُمْ كٰذِبٰن ۙ

52. Дар он ду ҷаннат аз ҳар гуна мевае ду навъ аст.⁽²⁾

فِيْهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ ۙ زَوْجٰن ۙ

(1) Ҳамим, обест бениҳоят ҷӯшонида, ки рӯдаҳоро қанда мекунад). Тафсири Табарӣ 23\54

(2) Ҳар навъ лаззат ва ранги дигаре дорад.

53. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
54. Ва барои онон, ки аз Парвардигорашон тарсиданд: ду ҷаннат аст, ки дар он ба неқӯи зиндагӣ мекунанд, така зада бар бистарҳое, ки астараш аз ҳариру абрешими соф бошад ва меваҳои он ду бихишт дар наздиқашон бошанд.⁽¹⁾
55. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
56. Дар он коҳҳо ҳуроне бошанд чашм фурушиста⁽²⁾ ки пеш аз шавҳаронашон дар ҷаннат дасти ҳеч инсон ва ҷин ба онҳо нарасидааст.
57. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
58. Гӯё, он ҳурон, (яъне ҳамсарон дар ҳусну ҷамол) монанди ёкуту марҷон бошанд.
59. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?

فِي آيَةِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ أَنْكَدِبَانِ ﴿٥٣﴾

مُتَّكِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَّةٍ
الْجَنَّتَيْنِ دَانِ ﴿٥٤﴾

فِي آيَةِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ أَنْكَدِبَانِ ﴿٥٥﴾

فِيهِنَّ قَصِيرَاتُ الْإِطْرِفِ لَمْ يَطْمِئِنَّهُنَّ
إِنْسٌ قَبْلَهُنَّ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾

فِي آيَةِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ أَنْكَدِبَانِ ﴿٥٧﴾

كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾

فِي آيَةِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ أَنْكَدِبَانِ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/831

(2) Яъне, фақат ба шавҳарони худ нигаранд.

60. Оё подоши касе, ки дар дунё амали нек кардааст, ҷуз некӣ кардан ба ўст? Ва он некӣ дар охират ҷаннат аст.⁽¹⁾

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾

61. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу ҷин) дурӯғ мешуморед?

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتَىٰ كَذِبَانٍ ﴿٦١﴾

62. Ва ғайри он ду бихишт, боз ду бихишти дигар аст.

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

63. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу ҷин) дурӯғ мешуморед?

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتَىٰ كَذِبَانٍ ﴿٦٣﴾

64. Ин ду ҷаннат сабз ва хурраманд, ҳатто аз ғояти (шиддати) сабзӣ моил ба сиёҳианд.

مُدَّاهِمَتَانِ ﴿٦٤﴾

65. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу ҷин) дурӯғ мешуморед?

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتَىٰ كَذِبَانٍ ﴿٦٥﴾

66. Дар он ду ҷаннат, ду фаввораи обе аст, ки ҳеҷ гоҳ обаш қанда намешавад.⁽²⁾

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَصَاحَتَانِ ﴿٦٦﴾

67. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу ҷин) дурӯғ мешуморед?

فِي أَيِّ آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتَىٰ كَذِبَانٍ ﴿٦٧﴾

68. Дар он ду бихишт, меваҳои гуногун ва дарахти хурмо ва анор ҳаст.

فِيهِمَا فَكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/831

(2) Тафсири Бағавӣ 7/ 457

69. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
70. Дар он биҳиштҳо занони нексирату зеборӯй ҳастанд.
71. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
72. Хурони ниғаҳдошта дар хаймаҳо.
73. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
74. Дасти ҳеч инсон ва чин пеш аз онҳо дар дунё ба онҳо нарасидааст.
75. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
76. Дар ҳоле, ки болиштҳои сабз ва бистарҳои некую зебо таъя задаанд.
77. Пас, кадом як аз неъматҳои Парвардигоратонро (эй инсу чин) дурӯғ мешуморед?
78. Бисёр бузург ва пурбаракот аст номи Парвардигори ту, он соҳиби бузургии комил ва икромкунандаи дӯстонаш мебошад!⁽¹⁾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

لَنْ يَطْمَعُ مِنْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٧٤﴾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

مُسَكِّينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضْرٍ وَعَبَقَرِي

حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَتُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

تَبَرُّكَ أَسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Сураи Воқеъа (Қиёмат)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 96 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ҳангоме ки воқеъа барпо шавад, (яъне, қиёмат воқеъ шавад),
2. ки воқеъ шудани онро ягон касе дурӯғгӯянда нест,
3. қиёмат душманони Аллохро дар дӯзах пасткунандааст ва дӯстони Аллохро дар ҷаннат баландкунанда.⁽¹⁾
4. Он гоҳ ки замин ба сахтӣ биларзад.
5. Ва кӯҳҳо ба пуррагӣ реза-реза карда шаванд.
6. Ва чун ғуборе дар ҳаво пароканда гарданд.
7. Ва шумо эй мардум се гурӯҳ хоҳед шуд:
8. Пас гурӯҳи рост, соҳиби ҷойҳои олианд. Чи хуб аст ҷойгоҳашон!
9. Ва гурӯҳи чап, соҳиби ҷойҳои пастанд. Чи бад аст ҳолашон!!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ①

لَيْسَ لَوْعَتِهَا كَذِئْبَةٌ ②

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ③

إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ④

وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ⑤

فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا ⑥

وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ⑦

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ⑧

وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ⑨

(1) Тафсири Бағавӣ 7/7

10. Ва пешсафон сӯи хубиҳо дар дунё, онҳо пешсафон сӯи дараҷаҳо дар охират мебошанд. Касоне, ки дар дунё дар анҷом додани корҳои хуб пешсафанд, дар охират пеш аз ҳама вориди ҷаннат мешаванд.
11. Инҳо муқаррабони даргоҳи Илоҳӣ ҳастанд, наздик карда шудагонанд дар назди Аллоҳ,
12. дар бихиштҳои пурнозу неъмат хоҳанд буд.
13. Дохил мешавад ба ҷаннат, гурӯҳе аз пешиниёни ин уммат ва умматони дигар.
14. Ва шумораи андаке аз пасомадагон ҳастанд,
15. бар тахтҳои гавҳарнишон хоҳанд нишаст.
16. Тақзада рӯ ба рӯи якдигар нишаста бошанд.
17. Бар гирди онҳо мегарданд, барои хидмати онҳо писарони ҳамеша ҷавон, ки пир намешаванд ва на мемиранд.⁽¹⁾
18. Бо қадаҳову кӯзаҳо ва ҷомҳои аз шаробе, ки дар ҷаннат ҷорист,

وَالسَّيِّئُونَ السَّيِّئُونَ ﴿١٥﴾

أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾

فِي جَنَّاتٍ التَّعْبِيرِ ﴿١٢﴾

ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَئِينَ ﴿١٣﴾

وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾

عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾

مُتَّكِنِينَ عَلَيْهَا مُتَقَبِّلِينَ ﴿١٦﴾

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿١٨﴾

19. ки аз нӯшидани он сардари нашавад ва на аз хуши меравад.
20. Ва ин ходимон барои ҷаннатихо биёранд ҳар навъ меваеро, ки меҳоянд.
21. Ва гӯшти парранда, аз ҳар навъе, ки писандашон бошад.
22. Ва барои онҳост ҳурони занони шаҳлочашм,
23. монанди марворидҳое дар садаф пинҳон кардашуда.
24. Ин ҳама неъматҳое, ки барояшон дода мешавад, мукофоти амалҳои некест, ки дар дунё мекарданд.
25. Дар ҷаннат на сухани беҳуда мешунавад ва на ҳарфе, ки гуфтани он гуноҳ бошад,
26. ҷуз сухане, ки солим аз ин айбҳо бошад ва ба яқдигар салом гӯянд.
27. Ва аҳли саодат, чи бузург аст макон ва подоши онҳо!
28. Дар зери дарахтони сидри беҳор.
29. Ва дарахтони мавз (банан), ки меваҳояшон бар яқдигар чида шудаанд.
30. Ва сояи доимӣ.

لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يَنْزِفُونَ ﴿١٩﴾

وَفِيهَا مِمَّا يَتَخَبَّرُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾

وَحُورٍ عِينٍ ﴿٢٢﴾

كَأَمْثَلِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾

جَزَاءً لِّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْتِيهَا ﴿٢٥﴾

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾

وَوَطْحٍ مَّضْجُودٍ ﴿٢٩﴾

وَوِطْءٍ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾

31. Ва оби қорӣ. وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾
32. Ва дар миёни меваҳои фаровон ҳастанд, وَفِكَهَةٍ كَبِيرَةٍ ﴿٣٢﴾
33. ки на тамом мешавад ва на манъ мегардад. لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾
34. Ва бистарҳои баланд. وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾
35. Мо биёфаридем занҳои аҳли ҷаннатро ғайри офаринишии, ки дар дунё буданд, яъне, офариниши комиле, ки нобуд намешаванд.⁽¹⁾ إِنَّا أَنشَأْنَهُنَّ إِنشَاءً ﴿٣٥﴾
36. Ва ононро дӯшиза (бикр) гардонидем. فَجَعَلْنَهُنَّ أَكْبَارًا ﴿٣٦﴾
37. Назди шавҳарони дӯстдоранда ҳамсинну сол. عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾
38. Ҳамаи ин неъматҳо барои аҳли саодат аст, لِأَصْحَابِ الْبَيْتِ ﴿٣٨﴾
39. Гурӯҳи бисёре аз пешиниёнанд. ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾
40. Ва гурӯҳи зиёде аз пас омадагонанд. وَثُلَّةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾
41. Ва аҳли шақоват, он бадбахтон чӣ ҳоли баде доранд? وَأَصْحَابِ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابِ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾
42. Дар боди гарми ҷаҳаннам ва оби ҷӯшонанд, فِي سَمُورٍ وَجَمِيمٍ ﴿٤٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/833

43. дар сояи дуди сиёҳ,
44. ки ин соя на хунук бошад ва на боиззат.⁽¹⁾
45. Ҳамоно аҳли дӯзах, пеш аз ин дар дунё дар нозу неъматӣ ҳаром буданд ва саркашӣ мекарданд аз он чизе, ки паёмбарон барои онҳо оварда буданд.
46. Ва ҳамеша бар гуноҳи бузург (ширк) мудаволат мекарданд. Ва нияти тавба надоштанд аз ширку гуноҳ.⁽²⁾
47. Ва мегуфтанд он мункирони рӯзи қиёмат: «Оё замоне, ки мо мурдему хоку устухон шудем, оё боз мо зинда мешаваем?»⁽³⁾
48. Оё падарони наухстини мо низ зинда мешаванд?
49. Бигӯ эй Паёмбар: «Албатта, ҳамаро аввалин ва охирин фарзандони Одам,
50. бегумон дар ваъдагоҳи он рӯзи муайян (қиёмат) чамъ карда шаванд.⁽⁴⁾
51. Спас шумо, эй гумроҳони роҳи ҳидоят,

وَوَيْلٌ لِّمَنِ يَحْمُرُهُ ٥٣

لَا بَارِدٌ وَلَا كَرِيمٌ ٥٤

إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْبَلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ٥٥

وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ٥٦

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَيُّدَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَأَوْنَا لَمَبْعُوثُونَ ٥٧

أَوَّاءِ آبَائِنَا الْأَوَّلُونَ ٥٨

قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ٥٩

لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ٦٠

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ لَمُكْدَبُونَ ٦١

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 130

(2) Тафсири Табарӣ 23/ 132

(3) Яъне, ба зинда шудани дубора боварӣ надоштанд.

(4) Тафсири Табарӣ 23/ 133

дурӯғшуморандагони ваъда
ва азоби Аллоҳ,

52. ҳатман аз дарахти заққум⁽¹⁾
хоҳед хӯрд.

لَا يَكُونُ مِنْ سَجَرٍ مِنْ زُقُومٍ ﴿٥٢﴾

53. Ва шикамҳои худро аз он пур
хоҳед кард.

فَنَالُوا مِنْهَا الْبَطُونَ ﴿٥٣﴾

54. Ва бар болои он оби ҷӯшоне,
ки ташнагиро намешиканад,
хоҳед нӯшид,

فَشَدِيدُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾

55. Ва монанди шугурони
мубтало ба бемории ташнагӣ
менӯшед.

فَشَدِيدُونَ شُرْبِ الْهَيْمِ ﴿٥٥﴾

56. Он чизеро, ки дучор
мешаванд аз азоб,
зиёфатест, ки тайёркарда
шудааст барои онҳо дар
рӯзи қиёмат.⁽²⁾

هَذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾

57. Мо шуморо эй одамон аз
нестӣ ба ҳастӣ офаридем, пас
чаро аз нав зинда шуданро
бовар намекунед?⁽³⁾

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَآلَوْا نُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾

58. Оё шумо мебинед он чи
(оби маниро), ки мерезонед
дар баччадони зан?

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾

59. Оё шумо он маниро ба
сурати инсон меофаринед ё
Мо офаринандаем?

عَاسُمْ تَخْلُقُونَهُ وَأَنْتُمْ خُلُقُونَ ﴿٥٩﴾

60. Мо муайян кардем дар
миёни шумо маргро ва

نَحْنُ قَدَرْنَا بَابِئِكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْرُومِينَ ﴿٦٠﴾

(1) Яъне, бадгарин дарахт. Тафсири Саъдӣ 1/834

(2) Тафсири Саъдӣ 1/834

(3) Тафсири Табарӣ 23/136

ҳаргиз очиз карда шуда
нестем,

61. аз ин, ки тағйир диҳем
халқияти шуморо дар
рӯзи қиёмат. Ва
шуморо ба сурате, ки
аз он беҳабаред, аз нав
биёфаринем.
62. Ва ҳамоно шумо хуб
донистед, ки Аллоҳ таъоло
нахустин бор шуморо аз
нестӣ офарид, пас чаро
қудрати Аллохро ба ёд
намеоред бар ин, ки ӯ қодир
аст шуморо дубора халқ
мекунад?⁽¹⁾
63. Дар он чизе, кишт мекунад,
андешидаед?
64. Оё шумо мерӯёнедаш аз
замин ё Мо рӯёнандаем?
65. Агар мехостем, ҳароина
он зироъатро гиёҳи
хушку дарҳамшикаста
мегардонидем, ки аз он
фоидае намедидед, пас
дар ин ҳол, таъачубкунон
мегӯед:
66. Албатта мо зиёнкардаву
азобкардагонем,
67. балки мо аз ризку рӯзӣ
бенасиб мондагонем.

عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَ فِي مَالَا
تَعْمُونَ ﴿٦١﴾

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾

ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿٦٤﴾

لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلِمْتُمْ
تَفْكِهِمْ ﴿٦٥﴾

إِنَّا الْمَعْرُومُونَ ﴿٦٦﴾

بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾

68. Оё дар обе, ки менӯшед,
андешидаед?
69. Оё шумо онро аз абр
фуруд овардаед сӯи
замин, ё Мо фуруд
орандагонем?
70. Агар мехостем, ин обро
шӯр мегардонидем, ки аз он
фоидае намедидед. Пас, чаро
шукри Парвардигоратонро
бар фуруди ин оби ширин
намегӯед?
71. Оё дар оташе, ки аз
шоҳҳои дарахт меафрӯзед,
андешидаед?
72. Оё дарахташро шумо
офаридаед ё Мо
офаринандаем?
73. Мо он оташеро, ки
меафрӯзед ҳушдоре аз
дӯзах ва барои манфиъати
мусофирони роҳгузар
матогъе сохтем.⁽¹⁾
74. Пас ба покӣ ёд кун
эй Паёмбар номи
Парвардигори бузургатро!
75. (Савганд ёд карда мегӯяд
Аллоҳ таъоло:) Савганд
ба чойгоҳи фӯру рафтани
ситораҳо дар ғурубгоҳи
осмон!

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾

ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْتَهُ أَجَا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾

ءَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ ﴿٧٢﴾

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَاعًا لِلْمُقْبِرِينَ ﴿٧٣﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

* فَلَا أُقْسِمُ بِمَوْقِعِ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾

76. Ва ин ҳароина, хеле савганди бузург аст, агар бидонед.

وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّوَعْلَامٍ عَظِيمٍ ﴿٧٦﴾

77. Албатта, ин Қуръоне, ки ба Муҳаммад нозил шудааст, Қуръони бузургу гиROMИҚАДР ва фоидаовар аст.

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾

78. Дар китобе ниғаҳ дошта шудааст, ки аз чашми халқ пӯшида аст ва ин китоби пинҳон Лавҳи Маҳфузааст, ки дар назди Аллоҳ ва фариштагон манзалати бузург дорад.

فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾

79. Даст намерасонад ба Қуръон, магар фариштагони гиROMИҚАДРЕ, ки Аллоҳ таъоло онҳоро аз офату гуноҳон пок гардонидааст. Ва инчунин даст намерасонад Қуръонро магар касоне, ки пок ҳастанд аз ширк, ҷанобат ва бе таҳоратӣ.⁽¹⁾

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Ин Қуръони карим, нозилшудааст аз ҷониби Парвардигори ҷаҳониён. Пас он ҳақ аст.

نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

81. Оё нисбати ин калом сӯстӣ ва бепарвой мекунад?

أَفِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ ﴿٨١﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8/ 23

82. Ва ба ҷои шукри неъматҳое, ки Аллоҳ ба шумо додааст, шумоён онро дӯруғ мебароред ва кофир мешавед?⁽¹⁾
83. Пас, чаро ҳангоме, ки ҷон ба ҳулқум мерасад тавоноии бозгардонидани онро надоред.
84. Ва шумо дар ин ҳангом ҳозирастеду менигаред? (Албатта наметавонед!)
85. Ва Мо аз шумо ба ӯ наздиктарем, вале шумо намебинед.
86. Пас агар метавонед ин ки дар баробари аъмолатон ҷазо дода намешавед,
87. агар рост мегӯед, он рухро боз гардонед. (Ҳаргиз наметавонед!)
88. Пас, чун мурда аз муқаррабони даргоҳи Илоҳӣ бошад,
89. пас барои ӯст ҳангоми маргаш раҳмату осоишу гули хушбӯй ва бихишти пурнеъмат дар охират.
90. Ва аммо агар мурда аз ёрони рост (аҳли саъодат бошад),

وَتَجْمَعُونَ رِزْقَكُمْ أَنْتُمْ تُكذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

فَقَوْلًا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٣﴾

وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تَبْصُرُونَ ﴿٨٥﴾

فَقَوْلًا إِنْ كُنْتُمْ عَيْرَ مَدِينٍ ﴿٨٦﴾

تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾

(1) Дар ин оят инкор аст барои онҳое, ки бепарвой мекунад ба амрҳои Қуръон ва эътибор намедиханд ба даъвати он.

91. пас гуфта мешавад ба ӯ:
Салом ва амон бод ба ту аз
ҷониби ёрони рост (аҳли
саъодат).
92. Ва аммо агар мурда аз
дуруғшуморандағони баъсу
гумроҳони роҳи ҳидоят
бошад,
93. пас ӯро ба оби гарму чӯшони
дӯзах меҳмонӣ кунанд.
94. Ва саранҷоми ӯ дарафтодан
ба дӯзах аст.⁽¹⁾
95. Албатта ин хабарҳое, ки эй
Паёмбар ба ту зикр кардем,
ҳама росту дуруст аст!
96. Пас, ба номи Парвардигори
бузургат тасбеҳ гӯй ва ӯро
пок шумор аз он чи золимон
мегӯянд!

فَسَلِّمْ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿١١﴾

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿١٢﴾

فَنُزِّلُ مِنْ سَمِيمٍ ﴿١٣﴾

وَتَصْلِيَةٌ جَهِيمٍ ﴿١٤﴾

إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿١٥﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/836

Сураи Ҳадид (оҳан)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 29 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллохро ба покӣ ёд мекунад, ҳар чӣ дар осмонҳову замин аст аз ҷамиғи махлуқоташ ва Ё бар халқаш пирӯзманд ва дар тадбири қорашон ҳақим аст!⁽¹⁾
2. Фармонравоии осмонҳову замин аз онӣ Ёст. Зинда мекунад ва мемиронад ва Ё бар ҳар чиз тавоност. Он чи хост шуд ва он чи нахост нашуд.
3. Ёст аввалин пеш аз ҳама чиз ва Ёст охирин баъд аз ҳама чиз ва Ёст ошқор пайдо аст, ки болотар аз Ё чизе нест ва Ёст пинҳон нопаёдо аст, ки пинҳонтар аз Ё чизе нест ва Ё ба ҳама чиз доност. Ва чизе дар осмон ва замин бар Ё пӯшида наместонад!⁽²⁾
4. Ёст, ки осмонҳову заминро ва он чи миёни онҳост дар шаш рӯз офарид. Сипас ба арши Ҳуд ва болои ҳамаи

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَخَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١﴾

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ
يَكُلُّ شَيْءٍ عَلَيْهِ ﴿٣﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ
فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ

(1) Тафсири Табарӣ 23\165

(2) Тафсири Саъдӣ 1\837

халқаш истиво⁽¹⁾ ёфт. Ҳар чизеро, ки дар замин фуру мевад аз дона ва борон ва чизеро, ки аз замин берун меояд аз наботот ва зироатҳо ва ҳар чизеро, ки аз осмон фуру меояд аз борон ва ҳар чизеро, ки ба осмон боло мевад, аз фариштагон ва амалҳои бандагон медонад. Ва ҳар ҷо, ки бошад, бо илми Худ ҳамроҳи шумост ва ба ҳар коре, ки мекунад, биност ва бар он амалҳои неке, ки мекунад шуморо подош медиҳад!⁽²⁾

5. Фармонравиии осмонҳову замин аз онӣ Ёст ва ҳамаи корҳо ба сӯи Аллоҳ боз мегардад ва мувофиқи амалҳои бандагонашро подош медиҳад.
6. Шабро аз вақташ кам карда дар рӯз дохил мекунад ва рӯзро меафзояд ва рӯзро аз вақташ кам карда дар шаб дохил мекунад ва шабро меафзояд. Ва Аллоҳ ба ҳар чӣ дар дилҳост, аз нек ё бад огоҳ аст.⁽³⁾

وَمَا يَعْزُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَلَا إِنَّ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥٧﴾

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥٨﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥٩﴾

(1) Ин сифат лоиқ ба ҷалол ва азаматии Ё мекунад ва сифатҳои Ё ба ҳаҷ махлуқоташ монандӣ надорад. Баёни ин сифат дар сураи Аъроф ояти 54 зикр шуд.

(2) Тафсири Табарӣ 23\169

(3) Тафсири Табарӣ 23\171

7. Ба Аллоҳу паёмбараш Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон биёваред ва аз он чи ки Аллоҳ шуморо дар он ҷонишин сохтааст аз молҳоятон, дар роҳи $\bar{U}$ харҷ кунед. Пас эй одамон, касоне аз шумо, ки имон овардаанд ва аз молҳояшон дар роҳи Аллоҳ харҷ кардаанд, барояшон савоби бузургест.⁽¹⁾

8. Ва шуморо чи шудааст, ки ба Аллоҳ имон намеоваред ва ба шарияти $\bar{U}$ амал намекунед ва ҳол он ки паёмбар шуморо ба он даъват мекунад, ки ба Парвардигоратон имон биёваред ва агар мӯъмин бошед, ба ростӣ Аллоҳ аз шумо паймонатонро гирифтааст?

9. $\bar{U}$ ст он Аллоҳе, ки бар бандаи худ Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам оёти равшанро аз Қуръон нозил мекунад, то шуморо аз торикии куфр ба рӯшноии имон берун оварад. Ва ҳароина, Аллоҳ ба шумо дар берун оварданатон аз торики

ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ
مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا
لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ
لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِن
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَلَى عَبْدِهِ ءَايَاتٍ يَبِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ
رَّحِيمٌ ﴿٩﴾

ба сӯи рӯшноӣ, ҳатман,
мушфику меҳрубон аст ва
шуморо ба некӯтарин савоб
подош медиҳад.⁽¹⁾

10. Ва чаро дар роҳи Аллоҳ
нафақа намекунед ва ҳол он
ки аз он Аллоҳ аст мероси
осмонҳову замин? Аз миёни
шумо онон, ки пеш аз фатҳ
шудани Макка нафақа
кардаанд ва ба куффор чанг
кардаанд, бо онон, ки баъд
аз фатҳ нафақа кардаанд ва
ба куффор чанг кардаанд,
дар аҷру савоб баробар
нестанд. Дараҷаҳои онон
(гурӯҳи аввал) болотар аст,
аз онҳое, ки баъд аз фатҳ
чанг ва нафақа кардаанд. Ва
Аллоҳ ҳар як аз ду гурӯҳро
ваъдаи нек (чаннат) медиҳад.
Ва Аллоҳ ба ҳар коре, ки
мекунед, огоҳ аст ва чизе бар
ӯ пӯшида нест.⁽²⁾

11. Кист, ки Аллоҳро қарзи
некӯ (яъне, дар роҳи Аллоҳ
садақаи бе миннат) диҳад, ба
он умед, ки то аҷру савоби
онро барояш чандон баробар
зиёд кунад ва ўро подоши
некӯ бошад ва он чаннат аст?⁽³⁾

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ
مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَاءِكْ أَعْظَمُ دَرَجَةً
مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَتْلُوا وَكَلَّا وَعَدَّ
اللَّهُ الْحَسَنَى وَاللَّهُ بِمَا نَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيْضَعْفَهُ لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\838

(2) Тафсири Табарӣ 23\177

(3) Тафсири ибни Касир 8\14

12. Рӯзе, ки мардони мӯъмину занони мӯъмиро мебинӣ, ки нурашон пешопеши онон дар самти росташон меравад. Дар он рӯз шуморо башорат бод ба бихиштҳое, ки дар он дарёҳо равон аст ва дар он ҷовидон хоҳед монд ва ин комёбии бузургест барои шумо дар охира.

13. Рӯзе мардони мунофиқу занони мунофиқ ба касоне, ки имон овардаанд, мегӯянд: «Ба мо нигоҳ кунед, то аз нуратон равшанӣ гирем!» Фариштагон барояшон тамасхӯрона гӯянд: «Ба ақиб ба дунё бозгардед ва аз он ҷо нур биталабед!» Онҳо миёни онҳо деворе зада мешавад, ки бар он девор даре бошад, даруни он ки рӯ ба мӯъминон аст раҳмат бошаду беруни он ки рӯ ба мунофиқон аст, азоб аст.⁽¹⁾

14. Ва мунофиқон онҳоро (яъне, мӯъминонро) нидо диҳанд, ки оё мо дар дунё бо шумо ҳамроҳ набудем ва мисли шумо ибодат мекардем? Мӯъминон барояшон мегӯянд: «Бале, аммо шумо худро ба нифоқу маъсият дар бало афкандед ва ба

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرًا لَّهُمْ
أَيُّومَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظروا لنا نقيبس من نورك قيل أرجعوا وراءكم
فالتمسوا نورا فضرِبَ بَيْنَهُمْ بُسُورٌ لَهُ بَابٌ
بِاطْنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾

يُنَادُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّبْتُمْ الْأَمْثَانِ
حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّكَمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\839

марги паёмбар ва нобудии
мусалмонон интизорӣ
кардед ва ба рӯзи аз нав
зинда шудани баъди мурдан
дар шак будед ва орзуҳои
дунё шуморо бифирефт,
то он гоҳ ки фармони
Аллоҳ (аҷал) даррасид ва
фиребгариӣ шайтон дар
фармонбардорӣ ба Аллоҳ
фиребатон дод.⁽¹⁾

15. Пас имрӯз аз ҳеҷ яке аз шумо
мунофиқон фидяе (ивазе)
гирифта намешавад, то худро
аз азоби Аллоҳ начот диҳад
ва на фидя гирифта мешавад
аз касоне, ки кофир шуданд.
Ҷойгоҳатон оташ аст. Оташ
ёвар ва сарпарастии шумост
ва чи бад саранҷомест!»⁽²⁾

16. Оё барои он касоне, ки
имон ба Аллоҳ ва расулаш
овардаанд, вақти он
нарасидааст, ки дилҳояшон
дар баробари ёди Аллоҳ
ва шунидани сухани ҳақ
(Қуръон), ки нозил шудааст,
нарам гардад? Ва низ монанди
касоне (яъне, яҳуду насоро)
набошанд, ки пеш аз ин
Қуръон ба онҳо китоб дода
шудааст ва рӯзгор бар
онҳо дароз омад, каломии

فَأَلَيْكُمْ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مَا أَوْفَىٰ التَّارُ هِيَ مَوْلَانَكُمْ
وَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ
فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَيَسْتَفْتُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\186

(2) Тафсири ибни Касир 8\19

Аллоҳро табдил доданд,
онгоҳ дилҳояшон саҳт шуд ва
бисёре аз онҳо фосиқонанд.⁽¹⁾

17. Бидонед, ки ҳароина, Аллоҳ
ба борон заминро пас аз
мурданаши зинда мекунад.
Инчунин қодир ҳаст бар
зинда гардондани мурдаҳо
дар рӯзи қиёмат ва қодир
ҳаст дилҳои саҳтро нарм
гардонад. Ба таҳқиқ, Мо
оётро бароятон ба равшанӣ
баён кардем, то ин ки шумо
хирад варзед!⁽²⁾

18. Ҳароина, Аллоҳ ба мардони
садақадиханда ва занони
садақадиханда ва онҳое, ки
ба нияти холис ба Аллоҳ
қарзи некӯ медиҳанд, чандон
баробар зиёд барояшон
подош дода мешавад ва онон
подоши гаронқадр доранд ва
он ҷаннат аст⁽³⁾.

19. Ва касоне, ки ба Аллоҳ
ва паёмбаронаш имон
овардаанд ва миёни ҳеч
яке аз паёмбаронаш
фарқе наниҳоданд,

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا
لَكُمْ آيَاتِنَا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ وَالشَّاهِدَاتُ عِنْدَ رَبِّهِنَّ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ وَوَرُوهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِعَايَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8 \ 37. Ин оят далел аст бар ин ки мӯъминон дар шунидани каломии Аллоҳ фурутан бошанд ва низ аз мушобиҳат ба яҳуду насоро дар ҳазар бошанд, зеро ки боиси саҳтдили ва берун омадан аз тоъати Аллоҳ мешаванд.

(2) Тафсири Табарӣ 23 \ 190

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 840

онҳо сиддиқонанд⁽¹⁾.
 Ва шаҳидон дар назди
 Парвардигорашон ҳастанд.
 Барои онҳост подошашон
 ва нурашон рӯзи қиёмат.
 Ва онҳое, ки кофир шуданд
 ва оёти Мору дурӯғ
 шумориданд, на
 барояшон подош ва на нур
 аст, балки онҳо соҳибони
 қаҳаннаманд.

20. Бидонед, ки эй мардум, дар ҳақиқат зиндагии инчаҳонӣ бозиву беҳудагист, ки ба он баданҳо бозӣ мекунанд ва дилҳо саргарм мешаванд ва ороиш аст, ки худро ба он зиннат медиҳанд ва миёни шумо фахр кардану афзунҷӯӣ дар молҳову фарзандон ба монанди боронест, ки рӯиданиҳояш кишоварзонро дар таачҷуб оварад. Сипас он гиёҳ пажмурда мешавад, пас мебинӣ, ки зард гаштааст, сипас хасу хошок шудааст ва дар охират барои кофирон азоби саҳт аст ва барои аҳли имон омурзиши Аллоҳ ва хушнудии Ёст. Ва зиндагии дунё барои касе, ки охираташро фаромӯш

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ
 وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
 كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيمُج
 فَتَرَاهُ مُمْصَقًا ثُمَّ يُكَونُ حُطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ
 عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا
 الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُودِ ﴿٥٧﴾

(1) Сиддиқон он касонеанд, ки имонашон ба он чи ки паёмбарон овардаанд комил шудааст ҳам дар эътиқод, ҳам дар қавл ва ҳам дар амал.

кардааст, ҷуз матоъе
фиребанда чизи дигаре нест.⁽¹⁾

21. Эй мардум, барои расидан ба сабабҳои омӯрзиши Парвардигоратон ба воситаи тавбаи насӯҳ ва дури аз гуноҳ ва ба бихиште, ки васеъии он монанди васеъии осмонҳову замин аст, бар якдигар мусобиқа кунед. Ин бихишт барои касоне муҳайё шудааст, ки ба Аллоҳу паёмбаронаш имон овардаанд. Ин бахшоишест аз ҷониби Аллоҳ, ки ба ҳар кас бихоҳад медиҳад ва Аллоҳ соҳиби бахшоише бузург аст. (Ин оят далел аст; ки бе бахшоиш ва раҳмати Аллоҳ ва амали солеҳ ҳеҷ кас ба бихишт ворид намешавад.)
22. Ҳеҷ мусибате дар замин ва на дар ҷонатон нарасад, магар пеш аз он ки онро биёварем дар китобе (Лавҳи Маҳфуз) навишта шудааст. Бегумон ин амр бар Аллоҳ осон аст!⁽²⁾
23. Ин бар он хотир аст, ки то бар он чӣ ки дар дунё аз дастатон меравад, андӯхгин мабошед ва ба

سَائِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١١﴾

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٢﴾

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا
تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ
مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири ибни Касир 8\24

(2) Тафсири Саъди 1\842

он чӣ ба дастатон меояд,
шодмонӣ накунед. (Яъне,
фаҳр ва такаббур накунед)
Ва Аллоҳ ҳеҷ мутакаббири
худситояндаро дӯст надорад:

24. Онҳо (мутакаббирон), ки
дар адои закоти молҳои
худ бухл меварзанд ва дар
роҳи Аллоҳ онҳоро харҷ
намекунанд ва мардумро
ба бухл мефармоянд. Ва
ҳар кӣ аз тоғати Аллоҳ рӯй
мегардонад, ба ҷуз худ касеро
зарар намерасонад. Пас
бидонад, ки бегумон Аллоҳ
аз тамоми халқаш бениёз
ва сугудааст. Ёрост тамоми
сифатҳои наку⁽¹⁾.

25. Ҳамонро Мо
паёмбаронамонро
бо далелҳои равшан
фиристодем ва бо онҳо
китобро ба аҳқому
шариятҳояш ва тарозуро
низ нозил кардем, то
мардум байни якдигар
ба адолат амал кунанд ва
оҳанро, ки дар он нерӯи
саҳт ва манфиатҳои дигаре
барои мардум ҳаст, фуру
фиристодем, то Аллоҳ
бидонад ва бубинад дар
олами воқеъ чӣ касе нодида
Ёро ва паёмбаронашро ёри

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١١﴾

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا
مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ
يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 842

мекунад. Албатта, Аллоҳ тавоно аст, нотавон карда намешавад, пирузманд аст, мағлуб карда намешавад⁽¹⁾!

26. Ва ҳамоно Мо Нӯҳу Иброҳимро ба сӯи қавмашон ба паёмбарӣ фиристодем ва дар миёни фарзандонашон нубувват ва китоб ниҳодем. Пас аз миёни онҳо баъзеашон ҳидоятёфтагон буданд, вале бисёре аз онҳо фосиқанд.⁽²⁾

27. Боз аз паи онҳо Нӯҳу Иброҳим паёмбарони худро фиристодем. Ва Исо ибни Марямро аз паси онҳо фиристодем ва ба ӯ Инҷилро додем ва дар дили пайравонаш меҳрубонию бахшииш қарор додем. Ва раҳбонияте⁽³⁾, ки худ ӯро пайдо карда буданд. Мо онро барояшон фарз накарда будем, аммо дар он хушнудии Аллоҳ мечӯстанд, вале ҳаққи онро ба ҷо нагузориданд. Мо аз миёни онҳо касонеро, ки имон

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي
ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِثْلَهُمُ
مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾

شُرِّقَيْنَا عَلَىٰ آثِرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَوَعَدْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا
فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً
وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا
عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ
أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\41

(2) Яъне, аз тоъати Аллоҳ хорич шудаанд. Тафсири Табарӣ 23\202

(3) Ибодатест, ки худ онро ба вучуд оварданд ва онро бар худ воҷиб карданд ва худро бар он лозим донистанд. Монанди гӯшанишини, тарки издивоч, тарки дунё ва ғайра.

ба Аллоҳу паёмбаронаш
оварда буданд, мувофиқ
ба имонашон подош
додем, вале бисёре аз онҳо
фосиқонанд.⁽¹⁾

28. Эй касоне, ки ба Аллоҳ
имон овардаед, аз Аллоҳ
битарсед бо ба чо овардани
амрҳояш ва дур будан
аз манъкардаҳояш ва ба
паёмбараш имон биёваред,
то шуморо аз раҳмати хеш
ду баробар музд бидиҳад.
Ва шуморо нуре ато кунад,
то ба он роҳ равед ва барои
шумо гуноҳонатонро
меомӯрзад. Ва Аллоҳ бо
бандагонаш омӯрзандаву
меҳрубон аст,⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا
بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ
لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَعْفِزْ لَكُمْ وَاللَّهُ
عَزِيزٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾

29. то аҳли китоб (онон, ки
ба Муҳаммад саллаллоҳу
алайҳи ва саллам имон
наовардаанд), бидонанд,
ки онҳо бар чизе аз фазли
Аллоҳ қодир нестанд ва
ҳароина, ин фазл ва ато
ба дасти Ёст, ки ба ҳар кӣ
хоҳад, арзонӣ медорад ва
Аллоҳ дорои бахшоиши
азиме аст!

إِنَّمَا يَعْطَى أَهْلَ الْكِتَابِ الْإِقْدَارُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

(1) Яъне, аз тоғати Аллоҳ хориҷ шудаанд ва ба паёмбар Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам имон наёвардаанд Тафсири Саъдӣ 1 \ 842

(2) Тафсири Табарӣ 23 \ 209

Сураи Мучодала (Ҷидол кардан)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 22 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ба таҳқиқ Аллоҳ сухани Хавла бинти Саълабаро, ки дар бораи шавҳараш Авс бинни Сомит он чизе, ки аз ӯ содир шуд⁽¹⁾, бо ту гуфтугӯ мекард ва ба Аллоҳ шикоят мекард, шунид. Ва Аллоҳ гуфтугӯи шуморо бегумон мешунавад, Аллоҳ шунавою бино ба ҳама чиз аст! Ҳеч чиз аз ӯ пӯшида наместонад.
2. Аз миёни шумо касоне, ки занонашонро зиҳор⁽²⁾ мекунанд, ҳамоно пеши Аллоҳ гунаҳгоранд ва муҳолифати шариъат кардаанд, бидонанд, ки занонашон модаронашон нашавад, балки ҳамсаронашон ҳастанд. Модаронашон фақат заноне ҳастанд, ки онҳоро зоидаанд. Албатта ин ашхоси

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا
وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

الَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَائِهِمْ مَا هُنَّ
أُمَّهَاتُهُمْ إِنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ عَلِيمٌ ﴿٢﴾

(1) Яъне, Авс бинни Сомит занашро гуфт: «Пушти ту ҳамчун пушти модарам ҳаст». Яъне занашро бар худаш ҳаром гардонд.

(2) Дар чоҳилият мард занашро мегуфт: «Ту барои ман ҳамчун модарам ҳастӣ» ё мегуфт: «Пушти ту ҳамчун пушти модарам ҳаст» ва ин дар чоҳилият ҳамчун талоқ ба ҳисоб мерафт. Аллоҳ таъоло баён кард, ки ҳеч гоҳ зан дар баробари модар ба ҳисоб намеравад ва ин ҳукми зиҳорро бекор кард. Тафсири Табарӣ 23/228

зиҳоркунанда сухани дӯруғу
нописанде мегӯянд, ки
ҳақиқат надорад. Ва ҳароина,
Аллоҳ аз баъзе гуноҳони
содиршуда даргузаранда
ва омӯрзаанда аст. Ва он
омӯрзиш ба тавбаи насух
аст.⁽¹⁾

3. Ва онон, ки бо занони худ
зиҳор мекунанд, сипас аз он
чӣ гуфтаанд, бозмегарданд,
пас озод кардани ғулومه
пеш аз он ки зану мард бо
якдигар ҳамхобӣ кунанд,
воҷиб аст. Ин дарс ва
панде аст, ки ба шумо дода
мешавад ва Аллоҳ ба он чӣ
мекунед, огоҳ аст.
4. Пас ҳар касе, ки ғуломеро
барои озод кардан наёбад,
воҷиб аст бар вай ду моҳ пай
дар пай (бе фосила) пеш аз
ҳамхобӣ, рӯза бидорад, пас
ҳар кӣ рӯза доштанро ба
узри шаръӣ, натавонад, пас
бояд шаст мискинро ба серӣ
таъом диҳад. Ин ҳукмҳои
зиҳоре, ки барои шумо баён
кардем ба он сабаб аст, ки
ба Аллоҳу паёмбараш имон
биёваред ва корҳои давраи
чоҳилиятро тарк намоед. Ва
ин аҳкоми баёншуда ҳадди
қонуни муқарраркардаи

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا
قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّ ذَلِكَ
كُتُوبُهُمْ يَوْمَ يَحْمَدُونَ اللَّهَ بِمَا تَعَمَلُونَ خَيْرًا ﴿٣﴾

فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ
أَن يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ذَلِكَ لِمُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ
حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/843

Аллоҳ аст, пас онро таҷовуз накунад. Ва барои мункирони ин ҳукм азоби дарднок аст!⁽¹⁾

5. Ҳароина, касоне, ки бо Аллоҳу паёмбараш муҳолифат (зиддият, муқобала) меварзанд, хору залил мешаванд, ҳамчунон ки умматони пешина хор шудаанд. Ва ҳамонро Мо оятҳои возиху равшане нозил кардем, ки далолат мекунад бар ин, ки шаригъати Аллоҳ ҳақ аст ва мункирони ин оятҳоро азоби хоркунандае аст дар ҷаҳаннам!⁽²⁾

6. Ба ёд ор эй Паёмбар рузи қиёматро, рӯзе, ки Аллоҳ ҳамаи мурдагонро зинда мекунад ва аввалину охиринро дар як замин ҷамъ меоварад, пас хабар медиҳад ба онҳо он амалҳои бад ва некеро, ки анҷом дода буданд. Ёд дошт ва ҳифз кард онҳоро Аллоҳ дар Лавҳи Маҳфуз ва навишт онҳоро дар номаҳои аъмолашон. Ва ҳамонро инҳо онро фаромӯш карданд. Ва Аллоҳ бар ҳама чиз шоҳид

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَاللَّكْفِيرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٨﴾

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَأَحْصَاهُ اللَّهُ وَلَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/234

(2) Тафсири Табарӣ 23/235

аст, чизе аз ӯ махфӣ
намемонад!⁽¹⁾

7. Оё надонистай, ки Аллоҳ ҳар чиро ки дар осмонҳову замин аст, медонад? Се кас бо ҳам начво (роз, сухани бади махфӣ) кунанд, Аллоҳ бо илмаш чаҳорумини онҳост ва панҷ кас бошанд, Аллоҳ шашумини онҳост. Ва камгар аз ин, ҳар чо ки бошанд ва бешгар аз ин, Аллоҳ бо илмаш дар кучое бошанд, бо онҳост. Чизе аз ӯ махфӣ намемонад. Сипас ҳамаро дар рӯзи қиёмат ба корҳои баду неке, ки кардаанд, огоҳ мекунад ва ҷазояшон медиҳад. Ҳароина, Аллоҳ бар ҳама чиз огоҳ аст!

8. Оё на нигаристай эй Паёмбар, ба яҳудиёне, ки аз начво⁽²⁾, ки дар нафси мӯъминон шакку шубҳаро меоварад, манъ шуда буданд, боз ҳам ба гуноҳ начво мекунанд. Ва бо якдигар пинҳонӣ сухан мегӯянд, сухане, ки дар он гуноҳу душманӣ ва нофармонӣ аз паёмбар аст? Ва чун (эй

الَّذِينَ تَرَىٰ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَايَهُمْ وَلَا يَحِثُّ عَلَيْهِمْ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آذَنُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَسْرَأُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يَنْتَهُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

الَّذِينَ تَرَىٰ إِلَى الَّذِينَ هُمْ أَعْيُنُ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعْوَدُونَ لِمَا هُمْ أَعْيُنُهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِاللَّيْلِ وَالنَّجْوَىٰ وَمَعْصِدَتِ الرَّسُولِ وَإِذْ أَجَاءَكَ وَكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحْيِكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُ جَهَنَّمَ بَصَالُوهَا فَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿٥٨﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 845

(2) Яъне, роз, сухани махфӣ; суханони бадари, ки дар миёни ҳам ба саргӯшӣ ва розгӯӣ пардохта ва бо чашму абруӣ ишора намуда ва ба ғайбат ва озор додани мӯъминон саъю кӯшиш мекунанд

Паёмбар) он яхудиён назди ту барои коре меоянд, ба тавре туро салом меғӯянд, ки Аллоҳ туро ба он тавр салом нагуфтааст⁽¹⁾ ва дар байни худ меғӯянд: Чаро Аллоҳ моро ба он чӣ ба Муҳаммад меғӯем, азоб намекунад, агар ӯ паёмбари барҳақ бошад? Чаҳаннам барояшон кофист. Ба он дохил мешаванд ва ин бад саранҷомест!⁽²⁾

9. Эй касоне, ки ба Аллоҳу Расулаш имон овардаед, агар бо якдигар начво (роз, сухани махфӣ) мекунад, дар боби гуноҳу душманӣ ва нофармонӣ аз паёмбар начво (сухан бад) мағӯед, балки дар боби некиву парҳезгорӣ начво кунед. Ва аз Аллоҳ битарсед бо ба ҷой овардани амрҳояш ва ба парҳез кардан аз манъ кардаҳояш, пас ҳамагон (ба амалҳо ва суханҳоятон) ба сӯи ӯ бозмегардед ва зуд аст, ки мувофиқи он шуморо ҷазо медиҳад.

10. Ҳароина начво (роз гуфтани бад), аз васвасаи шайтон аст⁽³⁾, ки мехоҳад муъминонро ғамгин кунад

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَسَجَّعُوا فَلَا تَتَنَجَّوْا
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ
وَتَنَجَّوْا بِالْبَيْرِ وَالْتَّقْوَىٰ وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿١١﴾

إِنَّمَا التَّجْوِي مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

(1) Яъне, меғуфтанд: Ассому алайка яъне, марг бар ту.

(2) Тафсири Бағавӣ 8/ 55

(3) Яъне, онро зиннат медиҳад ва бармеангезад.

ва ҳол он ки ҳеч зиёне ҷуз
ба фармону хоҳиши Аллоҳ
ба онҳо намерасонад. Ва
мӯъминон бояд, ки бар
Аллоҳи яғона таваккал
кунанд!

11. Эй касоне, ки ба Аллоҳу
Расулаш имон овардаед,
чун шуморо гӯянд, дар
маҷлисҳо ҷой васеъ кунед,
пас ҷой васеъ кунед,
то Аллоҳ дар дунёву
охират барои шумо васеъ
кунад.⁽¹⁾ Ва чун гӯянд,
ки бархезед, бархезед.
Аллоҳ онҳоеро, ки имон
овардаанд ва касонеро,
ки аҳли илм мебошанд ба
дараҷаҳои баланди савоб
ва мартабаҳои ризвон
бардорад ва Аллоҳ таъоло
ба корхое, ки мекунад,
огоҳ аст. Аз ӯ чизе махфӣ
намеонад ва мувофиқи он
шуморо ҷазо медиҳад!⁽²⁾

12. Эй касоне, ки ба Аллоҳу
Расулаш имон овардаед,
чун бихоҳед, ки бо паёмбар
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) наҷво кунед
(пинҳонӣ сухан гӯед), пеш
аз наҷво карданатон садақа

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَسَبَّحُوْا فِي
الْمَجْلِسِ فَاسْبَحُوْا يَفْسَحْ اَللّٰهُ لَكُمْ وَاِذَا قِيْلَ
اَنْشُرُوْا فَاَنْشُرُوْا يَرْفَعْ اَللّٰهُ اَلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مِنْكُمْ
وَالَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ وَاَللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُوْنَ حٰدِيْرٌ ﴿١١﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا نَزَّ عَلَيَّ الرُّسُوْلُ فَقَدِّمُوْا
بَيْنَ يَدَيَّ مِمَّا كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ذٰلِكَ خَبْرٌ لَّكُمْ وَاظْهَرُ
فَاِنْ لَمْ تَجِدُوْا فَاِنَّ اَللّٰهَ عَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٢﴾

(1) Яъне, дар корхоятон кушоиш диҳад.

(2) Дар ин оят баландмартабагии аҳли илм ишора шудааст. Тафсири Саъдӣ 1/
846

бидиҳед ба ҳоҷатмандон. Ин барои шумо аз ҷиҳати савоб беҳтар ва бар дилҳоятон покизатар аст. Ва агар барои садақа чизе наёфтед боке нест, пас ҳамона Аллоҳ омӯрзадаву меҳрубон аст!

13. Оё тарсидед аз садақа додан, пеш аз рози пинҳонӣ гуфтан бо паёмбар ин, ки камбағал мешавед? Пас чун накардед (яъне садақа надодед) ва Аллоҳ шуморо бахшид ва рухсат дод шуморо ба садақа надодан, пас намоз бигузored ва закот бидиҳед ва Аллоҳу паёмбарашро итоъат кунед, ки Аллоҳ ба корҳое мекунад, огоҳ аст ва шуморо мувофиқи он ҷазо медиҳад!

14. Оё надидаӣ он мунофиқонро, ки бо мардуме, ки Аллоҳ бар онҳо хашм гирифта буд, (яҳудиён) дӯстӣ карданд? Инҳо мунофиқон на аз шумоянд ва на аз яҳудиёнанд. Ва қасами бардурӯғ меҳӯранд, ки онҳо мусалмонанд ва ту фиристодаи Аллоҳ ҳастӣ ва худ медонанд, ки бардурӯғ савганд меҳӯранд.⁽¹⁾

ءَأَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُوحِكُمْ
صَدَقْتُمْ فَاذَلِكُمْ تَفَعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاقْبَلُوا
الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ، وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
مَّا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا يَمْنَهُمْ يُخَلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ﴾ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/847

15. Аллоҳ барои он мунофиқон азоби сахте омода кардааст. Зеро корҳое, ки мекунад, (аз нифоқу қасами бардурӯғ) хеле ҳам нописанданд!
16. Сипар гирифтанд мунофиқон савгандҳои дурӯғини худро. Пас ба ин фиребу найранги худ боздоштанд худро ва дигаронро аз роҳи Аллоҳ (Ислом). Пас, барои онҳост азоби хоркунанда дар дӯзах ба сабаби такаббурашон аз имони ба Аллоҳ ва расулаш!⁽¹⁾
17. Амволу фарзандонашон барояшон дар баробари азоби Аллоҳ фоидае накунад. Онҳо аҳли ҷаҳаннаманд ва дар он ҷовидонанд, аз он ҷо хориҷ намешаванд.⁽²⁾
18. Рӯзе, ки Аллоҳ ҳамаи мунофиқонро аз қабрҳояшон зинда мекунад, пас ҳамчунон ки дар дунё барои шумо қасам мехӯрданд, барои Ё ҳам қасам хоҳанд хӯрд, ки мӯъминанд. Ва мепиндоранд, ки ин қасам дар назди Аллоҳ фоидаашон

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ حُجَّةً فَمَنْ دَعَا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

لَنْ تَنْفَعِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 254

(2) Ин ҷазои ҳар касе аст, ки аз роҳи Аллоҳ дигаронро боз медорад.

медихад, чуноне, ки дар дунё назди муъминон фоидаашон меод. Огоҳ бошед, ки ҳароина, онҳо хеле дуруғгӯенанд.

19. Шайтон бар онҳо ғолиб шудааст ҳатто ин, ки амрҳои Аллоҳ ва амал ба тоъати Вайро тарк кардаанд. Онҳо худ ҳизби шайтонанд. Огоҳ бош, ки ҳизби шайтон дар дунё ва охираат зиёнкоронанд!

20. Ҳароина, касоне, ки ба амрҳои Аллоҳу паёмбараш муҳолифат меварзанд, инҳо аз гӯруҳи хоршудагон ва мағлубшудагонанд дар дунё ва охираат.

21. Аллоҳ муқарар кардааст, ки ман ва паёмбаронам пирӯз мешавем. Бегумон Парвардигор тавоноу пирӯзманд аст! Ҳеч чиз ӯро оқиз оварда наметавонад.

22. Гӯруҳеро, ки ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон меоваранд нахоҳӣ ёфт, ки дӯсти кунанд бо касоне, ки бо Аллоҳ ва паёмбари ӯ муҳолифат варзиданд. Агар чи онҳо падаронашон ё фарзандонашон ё

أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ
أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ۗ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ
هُمُ الْخَسِرُونَ ﴿١٩﴾

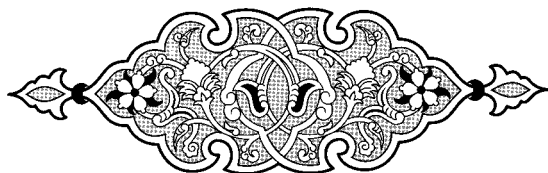
إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَبَنَ أَنَا وَرُسُلِي ۗ إِنَّ اللَّهَ
قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ
أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ
بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

бародаронашон ё дигар хешовандонашон бошанд ҳам. Инҳо ҳастанд, ки Аллоҳ дар дилҳояшон имонро андохтааст ва онҳоро бо файзе аз тарафи худ тавоно гардонидааст ва онҳоро ба ҷаннатҳое мебарорад, ки аз зери қасрҳо ва дарахтони онҳо дарёҳо равон аст ва ҷовидона дар он ҷо мемонанд. Парвардигор аз онҳо хушнуд аст ва онҳо (низ) аз ӯ хушнуд ҳастанд. Инҳо лашкарон ва дӯстони Аллоҳанд, огоҳ бош, ки лашкарони Аллоҳ, ҳароина дар дунёву охираат начотёфтагонанд!

وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

Сураи Ҳашр (Рондан)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 24 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшиояндаи
меҳрубон

1. Аллохро ба покӣ ёд кард ҳар чӣ дар осмонҳову ҳар чӣ дар замин аст. Ва Ёст пирӯзманд дар мулкаш ва ҳақим аст дар андоза, тадбир ва санъаташ, ки ашҷро дар мавзеъи муносиби онҳо қарор медиҳад!⁽¹⁾
2. Ёст он Аллоҳе, ки дар нахустин гирдиҳамой (аз ҷазираи Араб ба сарзамини Шом) кофирони аҳли китобро, ки (онҳо яҳудони бани Назир буданд), аз хонаҳояшон берун ронд ва шумо (эй мусалмонон) гумон намебуред, ки бо ин қуввату тавоноиашон хору залил шуда берун раванд. Ва онҳо гумон бурданд, ки қалъаҳояшон боздорандаи онҳо ҳаст, аз азоби Аллоҳ. Пас Аллоҳ аз сӯе омад, ки гумонашро намекарданд, (яъне, бар онҳо азоб овард) ва дар дилашон тарс афканд, чунон ки хонаҳои худро бо дасти

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا
وَوَدَّوْا أَنْ تَرُدَّهُمْ قَاعَتَهُمْ فَصَوَّبَهُمُ اللَّهُ
فَاتَّهَمُوا اللَّهَ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ
فِي فُلُوْبِهِمُ الرَّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ
وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\259

худ ва бо дасти мӯъминон
вайрон мекарданд. Пас, эй
соҳибхирадмандон ибрат
бигиред аз он чи ба онҳо рух
дод!⁽¹⁾

3. Ва агар Аллоҳ тарки диёрро
бар онҳо муқаррар накарда
буд, дар дунё ба азоби қатл
ва асирӣ гирифтोरашон
мекард ва барояшон дар
охират азоби оташи дӯзах
аст.
4. Ин мусибате, ки дар дунё ба
яхудиҳо расид ва он чи дар
охират мунтазир мешаванд,
ба ҷазои он буд, ки бо
Аллоҳу паёмбараш душманӣ
карданд ва ҳар кӣ бо Аллоҳ
душманӣ меварзад, бидонад,
ки албатта, Аллоҳ саҳт
азобкунандааст!⁽²⁾
5. Ҳар дарахти хурмоеро, ки
буридед (эй мӯъминон) ё
онро бар решааш
боқӣ гузоридед, ба
фармони Аллоҳ буд, то
фосикон⁽³⁾ хор гарданд,
(яъне, хор шуданашон
ин буд, ки шуморо бар
онҳо ҳукмрон кард, то

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ
فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ النَّارِ ﴿٥٩﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَمَنْ يُشَاقِ
اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٩﴾

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْسَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْ هَا فَاقِمْهَا
عَلَىٰ أُصُولِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمُ الْقَارِعَةُ ۗ أُولَٰئِكَ
الضَّالِّينَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\848

(2) Тафсири Саъдӣ 1\850

(3) Яъне, онон, ки аз тоъати Аллоҳ берун рафтаанд ва зидди амру наҳйш
баромадаанд

дарахтонашонро қатъ кунед ва бисўзонеда⁽¹⁾.

6. Ва он чӣ Аллоҳ аз молҳои яҳудиҳои бани Назир ба паёмбари худ бозгардонда ва бахшидааст, пас бар он (амвол) на аспе тохтаед ва на шутуре⁽²⁾ ва лекин Аллоҳ паёмбаронашро бар ҳар касе, ки аз душманонаш бихоҳад, ғолиб мегардонад, пас душманон барояшон бе ҳеч ҷанг таслим мешаванд ва Аллоҳ бар ҳар чизе қодир аст ва ҳеч чизе Ҷуро нотаваон карда наметавонад!⁽³⁾

7. Он ғанимате, ки Аллоҳ аз молҳои мушрикони мардуми деҳаҳо бе ранҷу заҳмат насиби паёмбараш кардааст, пас он молҳо аз он Аллоҳ аст ва аз он паёмбар ва аз он хешовандони паёмбар ва низ барои ятимон ва мискинону мусофирони дар роҳ мондааст, то миёни тавонгаронатон даст ба даст нашавад. Ҳар чӣ паёмбар ба шумо дод, онро бигиред ва аз ҳар чӣ шуморо манъ кард, аз он бозистед. Ва аз

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا
أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ
اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَأَبْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ
الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ
فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\850

(2) Яъне, барои ба даст даровардани он молҳо ранҷу заҳмат накардааст.

(3) Тафсири Табарӣ 23\275

Аллоҳ бо ба чо овардани амрхояш ва дур будан аз манъкардаҳояш битарсед, ки ҳароина, Аллоҳ азоби сахте дорад барои онон, ки Ӯро нофармонбардорӣ кардаанд ва дар амру наҳии Ӯ зид баромадаанд!⁽¹⁾

8. Низ ғаниматҳо барои фақирони муҳочире, ки аз диёр ва амволи худ аз Макка берун ронда шудаанд ва онҳо бо ризку рӯзӣ ёфтан дар дунё ва касби ризои ҳақ дар охираат фазлу хушнудии Аллоҳро металабанд ва дини Аллоҳ ва паёмбарашро ёрӣ мекунанд, инҳо ростгӯёнанд, ки сухани хешро бо амал рост гардониданд!⁽²⁾

9. Ва касоне⁽³⁾, ки пеш аз омадани муҳочирон дар диёри худ дар Мадина ҷой гирифтанд ва низ имон оварда буданд, касонеро, ки ба сӯяшон муҳочират кардаанд, дӯст медоранд ва дар амволу ҷойҳои худ онҳоро шарик месозанд. Ва аз он чӣ дода шудааст аз ғаниматҳо дар дилҳои худ

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْأَيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُجِبُونَ مَن هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شَحْنَفْسِهِ فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُقْلِحُونَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23 \280 Асли ин оят далолат бар он мекунад, ки амал кардан ба суннат дар гуфтор ё кирдор ё эътиқод аз вочиботи суннат аст.

(2) Тафсири Табарӣ 23 \281

(3) Яъне, ансориҳо

ба муҳоҷирон эҳсоси ҳасад ва ниёзмандӣ намекунанд ва онҳоро (яъне, муҳоҷирон ва ниёзмандонро) бар худ муқаддам медоранд, ҳар чанд худ (ансор) мӯхтоҷ бошанд. Ва касоне, ки аз ҳирсу бухли хеш дар амон монда бошанд, пас он гурӯҳ растагоронанд⁽¹⁾!

10. Ва касоне, ки аз паси онҳо (муҳоҷиру ансор) омадаанд, мегӯянд: «Эй Парвардигори мо, гуноҳони мову бародарони моро, ки пеш аз мо имон овардаанд, биёмурз ва дар дилҳои мо нисбат ба касоне, ки имон овардаанд, ҳеч кинае қарор надох. Эй Парвардигори мо, ҳароина, ту бо бандагони худ мушфиқу меҳрубон ҳастӣ!»

11. Оё мунофиқонро надидай, ки ба бародарони аҳли китобашон, аз бани Назир, ки куфр варзидаанд, мегуфтанд: «Агар шуморо Муҳаммад ва асҳобаш аз манзилҳоятон бадарға кунанд, мо низ бо шумо берун меоем ва ҳаргиз сухани касеро дар мавриди шумо итоъат нахоҳем кард ва агар бо шумо ҷангиданд, ҳатман, ёриатон мекунем». Ва ҳол он

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٥٩﴾

* أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَاقَتُوا يَقُولُونَ
لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نَطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٥٩﴾

(1) Тафсири ибни Касир 8\71

ки Аллоҳ гувоҳӣ медиҳад, ки ҳароина, мунофиқон дурӯғӣ ҳастанд дар он чи ки ба яҳудиёни бани Назир ваъда додаанд.⁽¹⁾

12. Агар яҳудиён аз Мадина бадарға шаванд, мунофиқон бо онҳо берун намераванд. Ва агар ба онҳо ҷанг шавад, онҳоро ёрӣ намекунанд ва агар ҳам ба ёриашон бархезанд, ҳатман пушт ба майдон карда фирор мекунанд. Сипас яҳудиён ёрӣ дода намешаванд, балки Аллоҳ хору залилашон мегардонад.⁽²⁾

13. Бешак, хавф аз шумо (эй мӯъминон) дар дилҳояшон бештар аз тарси Аллоҳ аст. Зеро онҳо мардуме ҳастанд, ки бузургии Аллохро намефаҳманд ва аз азобаш наметарсанд.⁽³⁾

14. Яҳудиён ҳамагӣ бо шумо ҷанг намекунанд, магар дар деҳаҳое, ки қалъа дошта бошад ё аз паси девор. Онҳо саҳт бо якдигар душмананд, ту онҳоро муттаҳид мепиндорӣ ва ҳол

لَا يَخْرُجُوا لِيُخْرَجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا
لَا يُنصِرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيَأْتِيَنَّ
الْأَذَىٰ بِنَصَرِهِمْ لَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَئِنْ نَصَرُوهُمْ

لَا تَنْتُمْ أَشَدَّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ
اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

لَا يَقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَىٰ مُحَصَّنَةٍ
أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بِيَدَيْهِمْ شَدِيدٌ
تَحْسِبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

(1) Тафсири Бағавӣ 8\80

(2) Тафсири Бағавӣ 8\81

(3) Тафсири Табарӣ 23\291

он ки дилҳояшон аз ҳам
ҷудо аст. Ин ба он сабаб аст,
ки ҳароина, онҳо мардуми
бехираданд ва дар оёти
Аллоҳ намеандешанд.

15. Саргузашти яҳудиён
монанди саргузашти
онҳоест,⁽¹⁾ ки чанде пеш дар
чанги Бадр оқибати гуноҳи
хешро чашиданд ва дар
охират ба азоби дардовар
низ гирифтор хоҳанд шуд.
16. Саргузашти мунофиқон
бо яҳудиён дар бевафой⁽²⁾
монанди саргузашти шайтон
бо инсон аст, ки куфрро дар
нигоҳи вай ороста ва ба он
даъват намудааст, чун ба
одамӣ гуфт: «Кофир шав!»
Чун кофир шуд, (шайтон)
гуфт: «Ҳароина, ман аз
ту безорам. Албатта, ман
аз Аллоҳ Парвардигори
чаҳониён метарсам!»⁽³⁾
17. Пас оқибати кори ҳар
дуи онҳо (яъне, шайтон ва
инсони кофир) он шуд, ки
ҳарду ба оташ афтанд ва
ҷовидона дар он бошанд. Ва
ин аст ҷазои ситамкорон!

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُ
وَيْعَالٍ أَمْرِهِمْ وَأَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ
أَتُفِّرُ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ
مِّنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٠﴾

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ
خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٦١﴾

- (1) Монанди кофирони Курайш ва яҳудони бани Қайнуқоъ
- (2) Яъне, мунофиқон яҳудиёнро бар чанги Расули Аллоҳ саллаллоху алайҳи ва саллам барангехтанд ва онҳоро ба ғалаба ваъда доданд, вале дар аҳди худ нопойдорӣ карданд.
- (3) Тафсири ибни Касир 8\75

18. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти Ӯ амал кардаед, аз Аллоҳ бо ба ҷо овардани амрҳояш ва дур будан аз манъкардаҳояш, битарсед. Ва ҳар кас бояд бингарад, ки барои фардо рӯзи қиёмат чӣ фиристодааст. Аз Аллоҳ битарсед, дар ҳар фармудаҳо ва манъкардаҳояш, ки ҳароина, Аллоҳ ба корҳое, ки мекунед, огоҳ аст ва чизе аз аъмоли шумо бар Вай пӯшида нест!⁽¹⁾

19. Ва эй мӯъминон, аз он касоне мабошед, ки Аллохро фаромӯш карданд ва фармонҳояшро тарк карданд ва Аллоҳ низ ҷунон кард, ки насибаи неки худро, ки аз азоби рӯзи қиёмат наҷоташон меод, фаромӯш кунанд. Онҳо фосиқонанд. (яъне, аз тоъати Аллоҳ ва расулаш берунрафтагонанд)⁽²⁾

20. Аҳли дӯзах ва аҳли биҳишт дар мартабаи худ бо ҳам баробар нестанд. Аҳли биҳишт худ комёбшудагонанд ва аз ҳама нохушиҳо наҷотёфтагонанд⁽³⁾.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ
أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\299

(2) Тафсири ибни Касир 8\77

(3) Тафсири Табарӣ 23\300

21. Агар ин Қуръонро бар кӯхе аз кӯхҳо нозил мекардем, аз ваъдаву ваъидҳое, ки дар он Қуръон аст, кӯх бо сахти ва маҳкамиаш аз хавфи Аллоҳ онро хоксор ва аз ҳам пошида мидидӣ. Ва ин мисолҳоест, ки барои мардум меоварем, шояд дар қудрати Аллоҳ ва бузургиаш биандешанд.⁽¹⁾

22. Ўст Аллоҳи ягона, ки ҳеч маъбуди барҳақ ҷуз Ў нест. Донои ниҳону ошкор, медонад он чи ғоибу ҳозир аст ва ба аҳли имон бахшояндаву меҳрубон аст!

23. Ўст Аллоҳи ягона, ки ҳеч маъбуди барҳақ ҷуз Ў нест, подшоҳи ҷамиғи ашӯҳо аст, ниҳоят пок аст, саломат аст (аз ҳар айбу нуқс), эминибахш аст, ки паёмбаронашро ба воситаи мӯъҷизоти равшан тасдиқ менамояд, ниғаҳбон аст, бар ҳамаи аъмоли халқаш, пирӯзманд аст, ки ҳаргиз мағлуб намешавад, ҷаббор аст, ки ғалабаи Ўро касе тоб оварда наметавонад ва ҳамаи офаридаҳо дар баробари Ў фурутананд, бузургвор аст, ки дорои кибриё ва

لَو أَنزَلْنَاهَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ
خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ
الْأَمْثَلُ نُصَرِّفُهَا لِلنَّاسِ لِأَعْيُنِهِمْ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبِ
وَ الشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٦٠﴾

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ
الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْبِ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦١﴾

азамат аст. Пок аст Аллоҳ аз он чи мушрикони барои Ў дар ибодат ва сифот ва офариниши Ў шарик қарор медиҳанд!⁽¹⁾

24. Ўст Аллоҳе, ки офаридгори ҳамаи махлуқот аст, эҷодкунандаи ҳамаи ашё аст ва суратбахш аст, чи гуна хоҳад тасвир мекунад барои Ў номҳои неқӯ аст. Ҳар чӣ дар осмонҳо ва замин аст, тасбеҳгӯи Ў ҳастанд ва Ў пирӯзманд аст бар душманонаш ва ҳақим аст дар тадбири умури халқаш!⁽²⁾

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\854

(2) Тафсири Табарӣ 23\305

Сураи Мумтаҳана (Зани имтиҳоншуда)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 13 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед, ва ба шарияти Ӯ амал кардаед, душмани Ману душмани худро ба дӯсти ихтиёр мақунед. Шумо бо мушрикони тарҳи дӯсти меафканед ва ахбори Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ва мӯъминонро ба онҳо меғӯед ва ҳол он ки онҳо ба сухани ҳаққе, ки Қуръон аст, бар шумо омадааст, имон надоранд. Ва ба хоҳири он, ки шумо ба Аллоҳ, Парвардигори хеш имон оварда будед, Паёмбар ва шуморо аз Макка берун ронданд. Эй мӯъминон, агар барои чиҳод дар роҳи Ман ва талаби ризои Ман берун омадаед, пинҳонан бо онҳо дӯсти мақунед ва Ман ба ҳар чӣ пинҳон медоред ё ошкор месозед, огоҳтарам. Пас, ҳамонро ҳар кӣ чунин меқунад, аз роҳи рост хато карда гумроҳ гаштааст.⁽¹⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوِّيْ وَعَدُوِّيْكُمْ
اَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوْا بِمَا جَاءَكُمْ
مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُوْنَ الرَّسُوْلَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُوْمِنُوْا بِاللّٰهِ
رَبِّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَدًا فِىْ سَبِيْلِ وَاَبِيْعَا
مَرْصٰتِىْ نُسِرُوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَاَنَا اَعْلَمُ
بِمَا اَخْفَيْتُمْ وَمَا اَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيْلِ ﴿١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\311

2. Агар бар шумо даст ёбанд, (зафар ёбанд,) бароятон душман бошанд ва барои озор доданатон дасту забон мекушоянд, (яъне, бо латукуб, қатл ва дашном ва монанди он) ва низ дӯстдоранд, ки шумо кофир гардед.⁽¹⁾

3. Ҳаргиз хешовандон ва фарзандони шумо ба шумо дар рӯзи қиёмат чизеро фоида намерасонанд, гарчӣ шумо ба хотири онон бо куффор дӯстӣ ва меҳрубонӣ варзед. Рӯзи қиёмат Аллоҳ миёнатон ҷудой меафканад, пас аҳли тоъати худро ба биҳишт ва аҳли маъсияти худро ба дӯзах дохил мекунад ва Аллоҳ ба он чӣ мекунад, биност ва чизе аз гуфтору амалҳоятон бар ӯ пӯшида наместонад.⁽²⁾

4. Ҳароина, барои шумо эй мӯъминон, дар зиндагии Иброҳим ва касоне, ки ҳамроҳи ӯ аз мӯъминон буданд, сармашқи некуест. Онгоҳ ба қавмашон гуфтанд: «Ҳароина, мо аз шумо безор ва дур ҳастем ва аз он чи ғайри Аллоҳ мепарстед аз

إِنْ يَشْفِقُوا كُفْرًا لَكُمُ آعْدَاءُ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ
تَكْفُرُونَ ﴿٦٠﴾

لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَقْضَى بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

فَكَانَتْ لَكُمْ آسُوءٌ حَسَنَةً فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمَّ إِنَّا بُرَاءٌ وَأَمْنُكُمْ وَمِمَّا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَهْرَبًا بِكُمْ وَيَدًا بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۚ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ
لَكَ وَمَا أَمْرُكَ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٦٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\854

(2) Тафсири Табарӣ 23\316

ширку бутҳоятон ба шумо
кофир ва мункир шудаем ва
миёни мо ва миёни шумо ба
таври ҳамеша душманӣ ва
кина падид омад, модоме,
ки бар куфри худ пойдоред,
то ба вақте ки фақат ба
Аллоҳ имон оваред,» магар
дар ин сухани Иброҳим⁽¹⁾ ба
падараш, (Озар гуфт,) ки
ҳатман барои ту омӯриш
талаб мекунам ва дар
баробари Аллоҳ барои ту
ихтиёри чизеро надорам:
Парвардигоро! Бар Ту
таваккал кардаем ва ба Ту
рӯй овардаем ва бозгашти
ҳама рӯзи қиёмат ба сӯи
Туст⁽²⁾.

5. Эй Парвардигори мо, моро
ба сабаби гуноҳамон барои
кофирон фитанае магардон
ва онҳоро бар мо ғолиб
магардон, то нагӯянд агар
онҳо (яъне, аҳли имон)
барҳақ мебуданд, ба азобу
хорӣ гирифтадор намешуданд,
пас онҳо ин боиси
зиёдшавии куфри онон

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْرِضْنَا رَبَّنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

(1) Яъне, омӯриш талаб кардани Иброҳим алайҳиссалом дар ҳаққи падараш барои мӯъминон сармашқи некӯ нест ва ба ин сухани вай иқтидо кардан дуруст нест, зеро омӯриш талаб кардани Иброҳим алайҳиссалом дар ҳаққи падараш бинобар ваъдае буд, ки ӯ ба падараш дода буд, (аммо чун барои Иброҳим равшан шуд, ки падараш душмани Аллоҳ аст, аз вай безорӣ чуст). Сураи Тавба ояти 114

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 854

мешавад. Ва гуноҳони моро биёмурз, ки ҳароина, Ту пирӯзмандӣ, ҳаргиз мағлуб намешавӣ ва дар гуфтору корхоят бо ҳикмат ҳастӣ!⁽¹⁾

6. Ҳароина, барои шумо эй мӯъминон дар зиндагии Иброҳим алайҳиссалом ва пайравонаш сармашқи хубе аст барои касе, ки ба дидори Аллоҳ ва наҷоти рӯзи қиёмат умед дорад ва ҳар кӣ иқтидо аз паёмбарони ӯ рӯй гардонад ва ба душманони Аллоҳ робитаи дӯстона кунад, пас албатта, Аллоҳ аз имон ва тоъати бандагонаш бениёз аст ва дар назди дӯстон ва аҳли тоъаташ сутуда аст!⁽²⁾

7. Шояд Аллоҳ дар миёни шумо эй мӯъминон ва дар миёни касоне, ки бо онҳо душманӣ доштед, аз хешовандонатон аз мушрикони бо тавфиқ додани онон ба имон ва қабули ислом дӯстӣ падида оварад. Аллоҳ бар ҳама чиз қодир аст ва Аллоҳ барои бандагонаш омӯрзандаву меҳрубон аст!⁽³⁾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا
اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْحَمِيدُ ﴿١﴾

*عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ
مِنْهُمْ مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 854

(2) Тафсири Табарӣ 23 \ 320

(3) Тафсири Бағавӣ 8 \ 95

8. Аллоҳ шуморо эй мӯъминон аз некӣ кардан ва адолат варзидан ба онон, ки бо шумо дар дин наҷангидаанд ва аз сарзаминатон берун нарондаанд, бознамедорад. ҳароина, Аллоҳ касонеро, ки дар гуфтор ва кирдорашон ба адолат рафтор мекунанд, дӯст медорад.
9. Фақат Аллоҳ аз дӯстӣ варзидан бо касоне, ки бо шумо дар дин ҷангидаанд ва аз сарзаминатон (яъне, Макка) берунашон рондаанд ва аз барои берун рондани шумо дигаронро кӯмак ва пуштибонӣ кардаанд, шуморо манъ мекунад. Ва ҳар кӣ бо онҳо дӯстӣ варзад, пас он гурӯҳ ситамкоронанд ва аз худуди муқаррар кардаи Аллоҳ хориҷанд.
10. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шариати ӯ амал кардаед, чун қонони мӯъминоне, ки ҳиҷрат кардаанд, аз дори куфр ба дори ислом ба наздатон оянд, пас онҳоро озмоиш кунед, то аз ҳақиқати имонашон огоҳӣ пайдо намоед. Аллоҳ ба ҳақиқати имонашон донотар

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَلَمْ يَخْرُجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَنُقَسِطُوا
إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَآخَرُ جُورِكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ
أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مِنْهُنَّ
فَأَمْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَحْبِسُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ حُلٌّ لَهُنَّ
وَلَا لَهُنَّ حِيلُونَ لَهُنَّ وَءَأْوَهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ
وَلَا تَمْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُفْرِ وَسَأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ
وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْفَقُوا ذَلِكَ حِكْمُ اللَّهِ يُخَوِّدُ بَيْنَكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

аст. Пас, агар донистед аз зоҳири ҳолашон, ки имон овардаанд, ононро ба сӯи кофирон бознагардонед. Зеро инҳо мӯъмина занҳо бар никоҳи мардони кофир ҳалол нестанд ва мардони кофир низ бар никоҳи онҳо ҳалол нестанд. Ва он чиро шавҳарони кофир дар ҳаққи заноне, ки ба сӯи шумо рафтаанд, харҷ кардаанд ба онҳо бидиҳед. Ва агар онҳоро никоҳ кунед ва маҳрашонро бидиҳед, гуноҳе бар шумо нест. Ва занони кофири худро нигоҳ мадоред. Ва шумо низ эй мӯъминон, ҳар чӣ харҷ кардаед, ба заноне, ки аз никоҳи шумо берун рафтаанд, аз мардони кофир харҷи маҳрро талаб кунед ва онҳо низ ҳар чӣ сарф кардаанд дар маҳри он заноне, ки ба никоҳи шумо даромадаанд, аз шумо талаб кунанд. Ин ҳукми Аллоҳ аст. Аллоҳ миёни шумо ҳукм мекунад, пас, ҳукми Аллоҳро муҳолифат накунад ва ӯ доно аст ҳеч чиз бар ӯ пӯшида намест ва ҳақим аст дар гуфтору корҳояш.⁽¹⁾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\99

11. Ва агар яке аз занони шумо муртад шуд ва ба кофирон пайваст ва кофирон махре, ки шумо дар ҳаққи он занон сарф намудаед, ба шумо надоданд ва он гоҳ шумо дар ҷанг бар онон пирӯз шудед ва ба интиқом аз кофирон бархостед, пас аз амволи ғанимат гирифта шуда ба касоне, ки занонашон ба сӯи кофирон рафтаанд, монанди он чизе, ки харҷ кардаанд дар махри он занон, бидихед⁽¹⁾ ва аз Аллоҳе, ки ба Ӯ имон доред, битарсед!

12. Эй Паёмбар, агар занони мӯъмин назди ту омаданд, то байъат (аҳду паймон) кунанд, ба ин шарт, ки ҳеҷ касро бо Аллоҳи барҳақ дар ибодаташ шарик накунанд ва чизеро дуздӣ накунанд ва зино накунанд ва фарзандони худро пеш ё баъд аз таваллуд накушанд ва фарзандонеро, ки аз шавҳаронашон нестанд, ба дурӯғ ба онҳо нисбат надиханд ва дар корҳои нек нофармонию ту накунанд, пас дар ин сурат, бо онҳо байъат кун ва барояшон аз Аллоҳ омӯрзиш

وَإِن فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقِبْتُمْ فَاقَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاحُهُمْ مِّثْلَ
مَا أَنْفَقْتُمْ وَأَتَوْا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى
أَنْ لَا يُسْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهْتَانٍ
يَقْتَرِيْنَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا
يَعَصِبْنَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَأَسْتَغْفِرْ
لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

(1) Яъне, лозим аст бар мусалмонон аз моли ғанимат қабл аз тақсими он ба Ӯ бидиханд. Тафсири Саъдӣ 1\857

бихоҳ, ки ҳароина, Аллоҳ
барои бандагоне, ки тавба
мекунад, омӯрзандаву
меҳрубон аст!⁽¹⁾

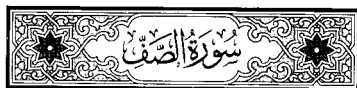
13. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва
расулаш имон овардаед, бо
мардуме, ки Аллоҳ бар онҳо
ҳашм гирифтааст, дӯстӣ
макунед. Инҳо ба сабаби
куфрашон аз раҳмати Аллоҳ
ва савоби охираат ноумед
шуданд, ҳамчунон ки он
кофироне, ки дар гӯр хуфта
аз ҳақиқати кор воқиф
шуданд ва бо илми яқин
донистанд, ки аз савоби
охираат ноумед ҳастанд.⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ قَدْ يَكْسِبُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِئْسَ
الْكَفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\102

(2) Тафсири Саъдӣ 1\858

Сураи Саф

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 14 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллохро аз он чӣ лоиқ ва сазовори $\bar{U}$ нест ба покӣ ёд кардаанд ҳар чӣ дар осмонҳову дар замин аст. Ва $\bar{U}$ ст пирӯзманд ҳеч кас бар $\bar{U}$ ғолиб наояд ва дар суханҳову корҳояш бо ҳикмат аст $\bar{U}$!
2. Эй касоне, ки ба Аллоҳу расулаш имон овардаед, чаро ваъдае медихед, ё сухане мегӯед, ки иҷро намекунед?!⁽¹⁾
3. Аллоҳ таъоло саҳт ба хашм меояд, ки чизеро бигӯеду ба ҷой наёваред.
4. Ҳароина, Аллоҳ касонеро, ки дар роҳи $\bar{U}$, саф кашида мечанганд дӯст дорад, чунон саф мекашанд, ки гӯё ки онҳо монанди деворе, ки хиштҳояшонро бо ҳам пайванд дода бошанд.⁽²⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِم تَقُولُونَ مَا لَا
تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾

كَرُمَقَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا
تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِهِ
صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُيُوتٌ مَرْصُوصَةٌ ﴿٤﴾

(1) Дар ин оят инкор аст бар шахсе, ки гуфтораш хилофи кирдораш аст.

(2) Дар ин оят бузургии чанг бо кофирон ва чанговарони Аллоҳ, ки дар муқобили душман саф кашида мечанганд, баён шудааст. Тафсири Саъдӣ 1/858

5. Ва баён кун ба қавмат эй Паёмбар, ҳангоме ки Мӯсо (алайҳис салом) ба қавми худ гуфт: «Эй қавми ман, чаро маро ба сухану кирдоратон меозоред, ҳол он ки медонед, ки ҳароина, ман паёмбари Аллоҳ фиристодашуда ба сӯи шумо ҳастам?» Чун дидаву дониста аз ҳақ рӯй гардониданд ва бар ин ҳолашон даволат карданд, Аллоҳ низ дилҳояшонро аз қабули ҳақ бигардонид.⁽¹⁾ Ва Аллоҳ мардуми нофармонро ҳидоят намекунад.

6. Ва баён кун ба қавмат эй Паёмбар, ҳангоме, ки Исо писари Марям ба қавмаш гуфт: «Эй бани Исроил, ҳароина, ман паёмбари Аллоҳ фиристодашуда ба сӯи шумо ҳастам. Тавротеро, ки пеш аз ман будааст, тасдиқ мекунам ва ба паёмбаре, ки баъд аз ман меояд ва номаш Аҳмад⁽²⁾ аст, хушхабаратон медиҳам». Чун он Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) бо оёги равшани худ омад, гуфтанд: «Ин чизе,

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ايْقِنُوا لِي
تُؤَدُّونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِنِّي كُنْتُ مَقَامًا زَعُورًا زَاعَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦١﴾

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِنِّي كُنْتُ مَقَامًا لَمَّا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا
بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

(1) Ин уқубат ва чазое буд, ки худашон барои худ ихтиёр карда буданд. Тафсири Саъдӣ 1/ 859

(2) Яъне, Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам.

ки овардаӣ ба мо ҷодуи
ошкорест!»

7. Кист ситамкортару
душмантар аз он кас, ки ба
Аллоҳ дуруғ мебандад ва дар
ибодати ӯ шариконе меорад,
дар ҳоле ки ӯро ба ислом ва
ихлос дар ибодати Аллоҳи
ягона даъват мекунад? Ва
Аллоҳ гӯруҳи ситамкоронро,
ки бар ҷонашон (ба сабаби
куфру ширк) ситам карданд,
ба сӯи наҷот ҳидоят
намекунад.
8. Меҳоханд ин золимон нури
Илоҳиро (яъне, Қуръонро,
ки ба он Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи ва саллам
фиристода шудааст,) бо
суханҳои дуруғинашон ботил
созанд. Ва Аллоҳ таъоло
комилкунандаи нури ҳақ аст,
агарчи кофиронро нохуш
ояд.⁽¹⁾
9. Ӯ Зотест, ки паёмбари
Худро ба ҳидоят⁽²⁾ ва
дини ҳақ⁽³⁾ фиристонд, то
дини Исломро бар ҳамаи
динҳо пирӯз гардонад,
ҳарчанд мушрикони
нохуш ояд.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ
إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُبِينٌ
نُورِهِ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ، بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ، وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/360

(2) Қуръон

(3) Ислом

10. Эй касоне, ки ба Аллоҳу расулаш имон овардаед, оё шуморо ба тичорате, ки аз азоби дардовар раҳоятгон диҳад, роҳ бинамоям?
11. Давомат кунед бар имони Аллоҳу паёмбараш ва дар роҳи Аллоҳ барои пирӯзии динаш бо молу ҷони хеш чиҳод кунед. Ин барои шумо аз тичорати дунё бехтар аст, агар (фоида ё зарари чизеро) бидонед.⁽¹⁾
12. Эй мӯъминон! Агар иҷро кунед амрҳои Парвардигорро, гуноҳони шуморо меомурзад ва ба биҳиштҳое, ки дар зери дарахтҳояш рӯдҳо ҷорист ва низ хонаҳое хушу покиза дар биҳиштҳои ҷовидон дохил мекунад. Ин пирӯзии бузургест.
13. Ва неъматӣ дигаре, ки (эй мӯъминон) дӯсташ медоред: Нусратест аз ҷониби Аллоҳ ва ба пирӯзии наздик, ки он фатҳи Макка аст. Ва мӯъминонро (эй Паёмбар) хабари хуш деҳ ба пирӯзии дар дунё ва ба ҷаннат дар охират.⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تَجْرَةٍ مِّنْ تَجَارِبِكُمْ مِّنْ
عَذَابِ الْبَاطِنِ ﴿١٠﴾

تَوَّابُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْجِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْقَوْلُ
الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

وَأخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 362

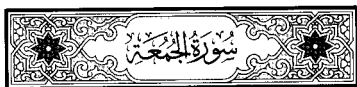
(2) Тафсири Бағавӣ 8/ 110

14. Эй касоне, ки ба Аллоҳу расулаш имон овардаед, нусратдиҳандагони дини Аллоҳ бошед, ҳамчунон ки ёрони Исо ибни Марям нусратдиҳандагони дини Аллоҳ буданд. Ҳангоме ки Исо ба онҳо гуфт: «Чӣ касоне аз шумо ба ӯҳда мегирад пирӯзӣ ва кӯмаки маро, ки дар он наздикӣ ба Аллоҳ аст?» Ҳавориён гуфтанд: «Мо нусратдиҳандагони дини Аллоҳ ҳастем. Пас, гурӯҳе аз бани Исроил имон оварданд ва гурӯҳе кофир шуданд. Пас Мо, касонеро, ки ба Аллоҳу расулаш имон оварда буданд, бар зидди душманонашон мадад кардем, пас бар онҳо пирӯз шуданд. Ва ин то ба паёмбарӣ мабъус шудани Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам буд.⁽¹⁾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا كُوْنُوْا اَنْصَارَ اللّٰهِ كَمَا قَالَ
عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيْنَ مَنْ اَنْصَارِىْ اِلَى اللّٰهِ
قَالَ الْحَوَارِيُّوْنَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ فَمَا مَنَتْ طَآئِفَةٌ
مِّنْ بَنِيْ اِسْرٰٓءِيْلَ وَكَفَرَتْ طَآئِفَةٌۭۙ فَاَيَّدْنَا الَّذِيْنَ
ءَامَنُوْا عَلٰٓى عَدُوِّهِمْ فَاَصْبَحُوْا ظٰلِمِيْنَ ﴿١٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 367

Сураи Ҷумъа

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 11 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллоҳро тасбеҳ мегӯянд⁽¹⁾ ҳар чӣ дар осмонҳову ҳар чӣ дар замин аст, Аллоҳ, ки фармонраво, подшоҳи олам пок аз ҳама айб, пирӯзманд ва дар тадбир ва санъаташ бо ҳикмат аст!⁽²⁾

يَسْبِغُ لَكَ فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

2. Ўст Аллоҳ, ки дар миёни арабҳои бесавод, ки хонда наметавонистанд, на китоб ва на рисолате доштанд, паёмбаре аз худашон фиристод, то оёташро бар онҳо бихонад ва онҳоро аз ақидаҳои ботил ва ахлоқи бад покиза созад ва ба онон китоб (Қуръон) ва ҳикмат (Суннат) биёмӯзонад. Ва агарчи пеш аз ин биъсати Расули ақрам онҳо дар гумроҳии ошкор буданд.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٢﴾

3. Ва низ ин паёмбар фиристода шудааст бар гурӯҳи дигаре аз онҳо, (аз фарзандони Одам), ки ҳанӯз

وَالْآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

(1) Яъне, ба поки ёд мекунанд Ўро аз ҳар чизе, ки лоиқ ба зоти Ў нест

(2) Тафсири Табарӣ 23\371

бо онҳо напайваस्ताанд
ва ба зудӣ дар оянда ба
дунё хоҳанд омад. Ва Ёст
пирӯзманд бар ҳама чиз
ва ҳақим дар гуфтор ва
корҳояш!⁽¹⁾

4. Ин биъсаги Расули Аллоҳ
саллаллоҳу алайҳи ва
саллам дар мардуми
араб ва ғайри араб фазлу
неъматии Илоҳӣ аст, ки
ба ҳар кӣ хоҳад, медиҳад
ва Аллоҳро бахшоиши
бузурге аст. ⁽²⁾

5. Мисоли касоне, ки
Таврот ба онҳо (яхудиҳо)
бор шуд, сипас онро
барнадоштанд, (яъне ба он
амал накарданд), мисли
он ҳар аст, ки китобҳоеро
бар пушт бор мекунад ва
намедонад дар он чист.
Чи бад мисолест, мисоли
мардуме, ки оёти Аллоҳро
дурӯғ шумурданд ва аз он
манфиъат набурданд. Ва
Аллоҳ ситамкоронеро,
ки аз худуди муқаррар
кардаи Аллоҳ берун
меравад, ҳидоят
намекунад. ⁽³⁾

ذَٰلِكَ فَضَّلَ اللَّهُ يُونُسَ مِّنْ يَّشَاءُ وَاللَّهُ ذُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤١﴾

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا
كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٤٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\862

(2) Тафсири Табарӣ 23\376

(3) Тафсири Бағавӣ 8\115

6. Бигӯ эй Расул ба яҳудиҳое, ки даъвои бузургӣ мекунанд: «Эй касоне, ки яҳудӣ шудаед, агар гумон доред, ки ҳароина, танҳо шумо дӯстони Аллоҳ ҳастед, на мардуми дигар, пас орзуи марг кунед, агар ростгӯӣ ҳастед!»
7. Ва он яҳудиҳо ба сабаби аъмоли баде, ки пеш аз ин кардаанд, барои ҳаёти дунёро бар охират муқаддам доништашон ва тарсашон аз азоби Аллоҳ ҳаргиз орзуи марг нахоҳанд кард ва Аллоҳ аз ҳоли ситамкорон доност ва аз ситамкориҳои онҳо чизе бар Ё пӯшида наместонад!⁽¹⁾
8. Бигӯ: «Ҳароина, он марге, ки аз он мегурезед, ҳоло он ки ҷои гурез нест шуморо, ҳатман, дарҳоҳад ёфт ва сипас рӯзи қиёмат ба сӯи Аллоҳи донандаи ниҳону ошкоро баргардонида хоҳед шуд, пас шуморо ба он ҷӣ мекардед хабар медиҳад.⁽²⁾
9. Эӣ касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти Ё амал кардаед, чун азони намози рӯзи ҷумъа гуфта шавад, ба сӯи зикри

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنكُمْ
أُولِيَاءَ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَتُّوا الْمَوْتَ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾

وَلَا يَسْمَوْنَہٗ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيہُمْ ؕ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّہٗ
مُلْقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلِّيِّ الْعَالَمِينَ
وَالشَّہَادَةُ قَبْلَئِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِن يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩﴾

(1) Тафсири табарӣ 23\379

(2) Тафсири Табарӣ 23\380

Аллоҳ ба гӯш кардани хутба ва адои намоз бишитобед ва хариду фуруӯшро ва тамоми корхое, ки шуморо аз он машғул месозад, тарк кунед. Агар бидонед, ин дастуроти фармудашуда бароятон беҳтар аст.⁽¹⁾

10. Пас чун хутбаро шунидед ва намоз ба охир расид, аз пайи ризку рӯзи дар замин пароканда шавед ва аз ризки Аллоҳ талаб кунед ва Аллохро бо дилу забон ва дар ҳама ҳол бисёр ёд кунед, бошад, ки дар дунёву охираат растагор шавед!⁽²⁾

11. Ва чун тичорате ё бозие бинанд, баъзе аз мусалмонон пароканда мешаванд ва ба чониби он мераванд ва туро эй Паёмбар бар минбар истода⁽³⁾ раҳо кунанд? Бигӯ: «Он чи дар назди Аллоҳ аз подоши бузург аст аз бозиву тичорат беҳтар аст». Ва Аллоҳ беҳтарини рӯзидиҳандагон аст, пас аз У талаби ризку рӯзи кунед ва бо тоъати Ӯ мадад чӯед аз хайри дунёву охираат!⁽⁴⁾

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١١﴾

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾

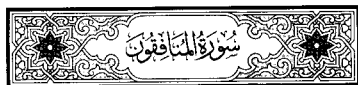
(1) Ин оят далолат бар воҷиб будани намози чумъа ва гӯш кардани хутба мекунад. Тафсири Табарӣ23\384

(2) Тафсири Саъдӣ 1\863

(3) Яъне дар хутба.

(4) Тафсири Табарӣ23\389

Сураи Мунофиқун (Дурӯяҳо)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 11 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Чун мунофиқон назди ту оянд, (бо забонашон) гӯянд: «Шаҳодат (гувоҳӣ) медиҳем, ки ту ҳаройина, паёмбари Аллоҳ ҳастӣ». Албатта, Аллоҳ медонад, ки ту паёмбараш ҳастӣ ва Аллоҳ шаҳодат медиҳад, ки ҳаройина, мунофиқон дурӯғгӯянд (он чӣ бароят зоҳир кардаанд бо забонашон, вале дар дил куфрро пинҳон доштаанд).
2. (Мунофиқон) савгандҳои худро сипар сохтанд, (то худашонро аз азоб нигоҳдоранд) ва (мардумро) аз роҳи Аллоҳ боздоштанд ва дар ҳақиқат чӣ бад аст, он чӣ онҳо мекунанд.
3. Ин ба он сабаб аст, ки ҳаройина, онҳо (зоҳиран ба забон) имон оварданд, сипас (ботинан дар дил) кофир шуданд. (Ба сабаби куфрашон) Аллоҳ бар дилҳояшон мӯҳр ниҳод, пас онон дарнамеёбанд (он чиро

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ
اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ حُنَّةً فَأَصَدُّوْا عَن سَبِيلِ
اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾

ки салоҳияташон дар он аст)⁽¹⁾.

4. Ва чун онҳоро бубинӣ, гуро аз (тану ҳайъати) бадани онҳо хуш меояд ва агар сухан бигӯянд, (аз фасохати забонашон) ба суханашон гӯш медиҳӣ (ва ҳол он ки дилҳояшон аз имон холи аст). Гӯё, ки ҳаройина, онҳо (ақлашон дар илми нофеъ ва фаҳмиши ҳақ, монанди) чӯбҳое ҳастанд ба девор така дода. (Аз сабаби донистгани ҳақиқати ҳоли хеш ва буздилий ва тарсу ҳаросе, ки дар дилашон чой гирифтааст,) ҳар овозеро ба зиёни худ мепиндоранд. Онҳо (барои ту ва мӯъминон) душмани (ашаддии ҳақиқӣ) ҳастанд. Аз онҳо ҳазар кун. Аллоҳ онҳоро бидушад, (яъне, Аллоҳ онҳоро хор ва аз раҳматаш маҳрум гардонад)! Чӣ гуна (аз ҳақ) качрав мешаванд (ба сӯи куфру нифоқ)?⁽²⁾

5. Ва чун ба онҳо (мунофиқон) гуфта шавад, ки биёед, (тавба ва узрҳои кунед аз суханони баде, ки аз шумо сар задааст,) то паёмбари Аллоҳ бароятон

* وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنْهُمْ خُشْبٌ مَّسْنَدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَادُونَ فَاحْذَرْهُمْ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَأْرُؤُهُمْ وَسَهُمُ وَإِذَا رَأَوْهُمُ يُصَدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\864

(2) Тафсири Табарӣ 23\396

омӯрзиш бихоҳад, (бо такабур ва тамасхӯр) сар мепечанд. Ва онҳоро мебинӣ, ки (аз суханони ту эй Расул) рӯй мегардонад ва кибр мекунад.⁽¹⁾

6. Барои онҳо баробар аст (эй Расул), чӣ барояшон омӯрзиш бихоҳӣ ё барояшон омӯрзиш нахоҳӣ, ҳаргиз Аллоҳ (гуноҳони) онҳоро нахоҳад омӯрзид. (Зеро онҳо дар фиску куфрашон саҳт устуворанд). Бегумон Аллоҳ гурӯҳи фосиқонро (ба сӯи имон) ҳидоят намекунад.⁽²⁾

7. Инҳо (мунофиқон) ҳамонҳоянд, ки (ба аҳли Мадина) мегӯянд: «Бар онҳо, (муҳочирон), ки гирди паёмбари Аллоҳанд, чизе надихед, то аз гирдаш пароканда шаванд». Ва ҳол он ки ҳазинаҳои осмонҳову замин (ва он чӣ миёни онҳост аз ризку рӯзиҳо) аз он Аллоҳ аст, (ба касе, ки хоҳад медиҳад ва аз касе, ки хоҳад бозмедорад,) вале мунофиқон (онро) намефаҳманд!⁽³⁾

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ
تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ
رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَيَلَّهِ خَزَائِنُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا
يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

(1) Тафсири Саъди 1 \ 864

(2) Тафсири Табарӣ 23 \ 400

(3) Тафсири Саъди 1 \ 865

8. (Мунофиқон) мегӯянд:
«Агар ба Мадина бозгардем,
соҳибони иззат хору
залилҳоро аз он чо ҳатман
берун хоҳанд кард».
Иззат аз они Аллоҳу
паёмбараш ва мӯъминон
аст, (на аз они дигарон). Вале
мунофиқон (аз сабаби ҷаҳду
ҷаҳолаташон ин ҳақиқати
равшанро) намедонанд.
9. Эй касоне, ки (ба Аллоҳ ва
расулаш) имон овардед (ва ба
шариғати Ӯ амал кардаед,) амволу авлодатон шуморо аз зикри Аллоҳ ба худ машғул надорад, ки ҳар кӣ чунин кунад, пас он гурӯҳ худ зиёнкоронанд (ва аз каромат ва раҳмати Аллоҳ бенасиб шудагонанд).⁽¹⁾
10. Аз он чӣ (ризқу) рӯзиятон додем, (эй мӯъминон) дар роҳи Аллоҳ садақа кунед, пеш аз он ки яке аз шуморо марг фаро расад (ва нишонаҳои онро мушоҳида кунад) ва (бо пушаймонӣ) бигӯяд: «Эй Парвардигори ман, ҷаро марги маро андаке ба дертар наяндохтӣ, то садақа диҳам аз моли худ ва аз зумраи шоистагони тақводор бошам?»

يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ آمَنُوا لِأَتَاهُمْ أَمْوَالُهُمْ
وَلَا أُولَئِكَ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\410

11. Чун касе ачалаш фаро расад,
Аллоҳ марги ўро ба таъхир
(дертар) намеафканад. Ва
Аллоҳ ба қорҳое, ки мекунед,
аз неку бад огоҳ аст ва дар
баробари аъмолатон ҷазо
хоҳад дод!⁽¹⁾

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجْلُهَا وَاللَّهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 865

Сураи Тағобун

(Сифати қиёмат, ки дар он рӯз зиён ва хасорати кофирон
намоён мешавад)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 18 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳро тасбеҳ мегӯянд⁽¹⁾
ҳар чӣ дар осмонҳову ҳар чӣ
дар замин аст. Фармонравой
ва ҳокимият аз они Ёст
ва сипос ва ситоиши некӯ
сазовори Ёст ва Ё ба ҳар
чизе тавоност!
2. Ёст, ки шуморо биёфарид.
Баъзе аз шумо ба
Илоҳи бар ҳақ будани
Ё кофиранд ва баъзе
мӯъминанд ва ба шарияти
Ё амалкунандаанд. Ва
ҳамаи корҳое, ки мекунад,
мебинад ва ҳеҷ чиз аз он
бар Ё пинҳон наместонад ва
дар баробари амалҳоятон
ҷазодихандааст!⁽²⁾
3. Осмонҳову заминро барҳақ
ва ба ҳикмати расо биёфарид
ва шуморо тасвир кард ва
некӯ тасвир кард. Ва оқибати
бозгашти ҳама дар рӯзи
қиёмат ба сӯи Ёст!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْبِغُ لِّلَّهِ مَآفِ السَّمٰوٰتِ وَمَآفِ الْاَرْضِ لَٓهُ
الْمَلٰكُ وَاِلَٓهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰٓى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ فِىنَكُمْ كٰفِرٌ وَّمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ
فَاَحْسَنَ صَوْرَكُمْ وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿٣﴾

(1) Яъне, Аллоҳро ба покӣ ёд мекунанд аз ҳар он чи ки доиқ ба зоти поки Ё нест.

(2) Тафсири Табарӣ 23\416

4. Эй мардум! Ҳар чиро дар осмонҳову замин аст, Аллоҳ таъоло медонад ва низ медонад ба он чӣ пинҳон медоред байни якдигар ё ошкор месозед. Ва Аллоҳ ба ҳар чӣ дар дилҳо мегузарад ва пинҳондошта мешавад, доно аст!⁽¹⁾
5. Оё эй мушрикони шуморо хабари касоне, ки аз ин пеш кофир шуда буданд, нарасидааст? Уқубати ногувори амалашонро дар дунё чашиданд ва барояшон дар охираат азоби дардовар аст.⁽²⁾
6. Ин азоби дардноке, ки дар дунё дучорашон шуд, ба сабаби он буд, ки ҳароина, паёмбаронашон бо далелҳои равшан бар онон фиристода шуданд: Ва онҳо бо тааҷҷуб ва инкор гуфтанд: «Оё монанди мо одамиён моро ҳидоят мекунанд?» Пас, ба Аллоҳ кофир шуданд ва рисолати расулонашро инкор карданд ва аз ҳақ рӯй гардониданд ва онро қабул накарданд ва Аллоҳ бениёз аз имон ва итоъати онҳо буд ва ҳамеша Аллоҳ бениёз аст

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُ وَكَانَ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا أَبْشَرُ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَأَسْتَفْتَى اللَّهُ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ ﴿٦﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\866

(2) Тафсири Бағавӣ 8\148

ва сазовори ситоиш аст дар гуфтору корҳо ва сифоташ.⁽¹⁾

7. Онон, ки кофир шуданд, пиндошганд, ки онҳо ҳаргиз баъд аз мурданашон зинда карда намешаванд. Бигӯ барояшон эй Расул: «оре, ба Парвардигорам савганд, ки шуморо, ҳатман, баъд аз мурданатон зинда хоҳад кард. Сипас ба он чӣ дар дунё кардаед, ҳатман, огоҳ сохта мешавед. Ва ин бар Аллоҳ осон аст».
8. Пас, эй мушрикони ба Аллоҳу паёмбараш ва ин нур, Қуръон, ки нозил кардем, имон биёваред. Ва Аллоҳ ба корҳое, ки мекунед, огоҳ аст! Пас чизе аз суҳанон ва афъолатон бар Ё пӯшида намонанд ва рӯзи қиёмат дар баробари амалҳоятон ҷазоятон хоҳад дод.⁽²⁾
9. Рӯзе, ки ҳамаи шуморо барои рӯзи ҷамъ (рӯзи қиёмат, ки аввалин то охирин) гирд оварад, он рӯз, рӯзи тағобун⁽³⁾ аст. Ва ҳар

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

فَاعْمَلُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْقَوْرُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\418

(2) Тафсири Табарӣ 23\419.

(3) Яъне, рӯзест, ки мӯмин ва кофир аз ҳам чудо мешаванд, пас дар он рӯз мӯминон кофирон ва фосиқонро зиён мерасонанд, сипас аҳли имон ба раҳмати Аллоҳ ба бихишт мебароянд ва аҳли куфр ба адли Аллоҳ ба дӯзах мебароянд.

кӣ ба Аллоҳ имон биёварад
ва кори шоиста кунад,
гуноҳонашро мебахшад ва ба
биҳиштхое, ки дар қасрҳои
онҳо дарёҳо ҷорист, дохил
кунад. Он ҷо ҷовидона хоҳад
буд. Ин комёбии бузургест,
ки ҳеҷ комёбии дигаре бо он
баробар наметавонад шуд!⁽¹⁾

10. Ва онон, ки ба яғонагии
Аллоҳ куфр варзиданд ва
оёти Муро, ки паёмбарон ба
далелҳои равшан овардаанд,
дурӯғ шумориданд, он гурӯҳ
аз аҳли оташанд. Дар он
ҷовидонаанд ва ҷаҳаннам чи
бад саранҷомест!⁽²⁾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

11. Ҳеҷ мусибате ҷуз ба
фармони Аллоҳ ва қазову
қадараш ба касе намерасад.
Ва ҳар кӣ ба Аллоҳ имон
биёварад, Аллоҳ дилашро ба
таслими амраш ва хушнудӣ
ба қазову қадараш ва ба
беҳтарин гуфтору кирдор
ва аҳвол ҳидоят мекунад.
Зеро асли ҳидоят дил аст
ва аъзои бадан тобеъи он
аст. Ва Аллоҳ ба ҳар чизе
доност ва чизе аз ӯ пинҳон
намемонад!⁽³⁾

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\420.

(2) Тафсири Табарӣ 23\420.

(3) Тафсири Саъдӣ 1\867 .

12. Эй мардум, Аллохро итоъат кунед дар он чи ба шумо фармудааст ва аз он чи шуморо манъ кардааст ва паёмбарро итоъат кунед дар он чи ба шумо аз ҷониби Парвардигоратон овардааст. Пас, агар аз тоъати Аллоҳ ва расулаш шумо рӯй гардонед, пас, ҳароина, ба фиристодаи Мо зараре нест аз рӯй гардонидани шумо, зеро барои ӯ ҳеч вазифае ҷуз расонидани паёми ошкор нест.⁽¹⁾

13. Аллоҳи якност, ки ҳеч Аллоҳе барҳақ ҷуз Ӯ нест. Пас, мӯъминон бояд дар ҳамаи кори зиндагиашон бар Аллоҳи якто таваккал кунанд.

14. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед, ҳароина, баъзе аз занону фарзандонатон душмани шумо ҳастанд, ки шуморо аз роҳи Аллоҳ бозмедоранд ва аз тоъаташ суст мегардонанд. Аз онҳо ҳазар кунед ва онҳоро итоъат макунед. Ва агар афв кунед ва чашм бипӯшеду гуноҳашонро пӯшида доред, ҳароина, Аллоҳ

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

يَتَّيِبُهُمُ الْذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغَفَرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾

омурзандаву меҳрубон
аст гуноҳони шуморо
меомӯрзад, зеро Ё бисёр
бахшанда ва дорои раҳмати
васеъ аст!⁽¹⁾

15. Ҷуз ин нест, ки амволу
авлоди шумо озмоише
ҳастанд. Ва ҳол он ки
савоби бузург назди Аллоҳ
аст барои касе, ки тоъати
Ёро бар тоъати дигарон
муқаддам дошта бошад ва
ҳаққи Аллоҳро дар молаш
адо намуда бошад.⁽²⁾
16. То тавонед, эй мӯъминон
саъю кӯшиш ва тавони
тоқати худро дар тақвои
Аллоҳ сарф намоед ва аз
Аллоҳ битарсед ва ба Расули
Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи
ва саллам бо тадаббур ва
тафаккур гӯш фаро доред
ва дар амру наҳяш итоъат
кунед ва аз он чи Аллоҳ
рӯзӣ додааст шуморо ба
манфиъати худ аз молатон
хайр кунед. Ва онон, ки аз
бухли нафси хеш дар амон
мондаанд, растагоронд ба
ҳар хайре ва дастфтогонанд
ба ҳар матлубе.⁽³⁾

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ
عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا
وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ
نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\425

(2) Тафсири Табарӣ 23\426

(3) Тафсири Саъдӣ 1\868

17. Агар ба нияти холис ба Аллоҳ қарзи некӯ садақа диҳед, бароятон савоби онро дучанд мегардонад. Ва шуморо меомӯрзад, ки Ӯ шукркунанда қадршинос аз хайри кам ва савоби бисёр медиҳад ва бурдбор аст осӣёнро зуд ба азобаш намегирад⁽¹⁾.

18. Ӯ таъоло донои ҳар ниҳону ошқор аст, пирӯзманд бар ҳама чиз, ғолиб аст ва дар гуфтору корҳояш бо ҳикмат аст!⁽²⁾

إِنْ تَقْرِبُوا اللَّهَ قَرَّبْنَا حَسَنَاتِكُمْ لَكُمْ
لِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

عَلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

(1) Тафсири ибни Касир 8\141

(2) Тафсири Табарӣ 23\428

Сураи Талоқ

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 12 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй Паёмбар, агар ту ва муъминон мехоҳед, ки занонатонро талоқ диҳед, пас талоқ диҳед занхоро дар аввали иддаашон.⁽¹⁾ Ва шумори иддаро ниғаҳ доред, то бидонед вақти бозгаштанро, агар бихоҳед онҳоро бозгардонед. Ва аз Аллоҳи якто, Парвардигоратон битарсед. Ва онҳоро аз хонаҳояшон, ки зиндагӣ мекарданд, то комил шудани иддаи худ берун накунед⁽²⁾: Ва аз хона танҳо берун нараванд, магар он ки ба ошкоро кори зиште (зино) кунанд. Инҳо аҳкоми Аллоҳ ҳастанд, ки барои бандагон амр кардааст ва ҳар кӣ аз он таҷовуз кунад, пас ҳамоно ба худ ситам карда худро мавриди ҳалок қарор додааст. Ту чӣ донӣ (эй талоқшуда), шояд Аллоҳ баъд аз ин талоқ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَتَّيْنَهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْضُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا
تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ
يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَإِلَّا فَحُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

(1) Яъне, дар пок шудани баъд аз ҳайз, ки ба онҳо даст нарасонда бошад.

(2) Муддати он идда се ҳайз мебошад, магар, ки муътадда (иддатпоянда) хурдсол ё кампир ё ҳомиладор бошад.

амреро падида оварад, ки ту намедонистӣ ва ӯ туро бозгардонад.⁽¹⁾

2. Пас, вақте ки иддаи занҳои талоқшуда буд шавад, пас ба ваҷҳи неқӯ⁽²⁾ нигоҳашон доред ё ба ваҷҳи неқӯ⁽³⁾ аз онҳо ҷудо шавед. Ва дар ҳарду ҳолат ҳам, албатта гувоҳ гиред ду мусалмони соҳибтақворо. Ва (эи шохидон) холис барои Аллоҳ гувоҳиро адо кунед, на барои чизи дигар. Ин ҳукми Аллоҳ аст, панд дода мешавад ба он ҳар киро, ки имон дорад ба Аллоҳу рӯзи қиёмат. Ва ҳар кӣ аз Аллоҳ битарсад, пас амрҳои ӯро ба ҷой орад ва аз манъ кардаҳои парҳез кунад, Аллоҳ роҳи наҷоту халосиро аз тамоми ғаму андӯҳ барояш пайдо кунад.

3. Ва аз ҷое, ки гумонашро надорад, сабабҳои ба даст овардани ризку рӯзиро ба ӯ осон мегардонад. Ва ҳар кӣ ба Аллоҳ таваккал кунад, Аллоҳ ӯро кофист дар анҷоми тамоми корҳо. Ҳароина, Аллоҳ кори худро

فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلَ نَوَّاهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِّنكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ لَكُمْ يُوعِظُ بِهِ مَن كَانَ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٦٥﴾

وَيَرْزُقُهُ مِمَّنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى
اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغُ أَمْرِهِ قَدْ
جَعَلَ اللَّهُ الْكُلَّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٦٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 869

(2) Яъне, бо онҳо муомилаи неқӯ кунед ва нафақаашонро диҳед.

(3) Яъне, ба онҳо зараре нарасонед ва ҳаққи маҳрашонро диҳед. Тафсири Табарӣ 23/ 443

ба иҷро мерасонад⁽¹⁾. Ҳамоно Аллоҳ барои ҳар чиз (яъне аз саҳтиҳо ва осудаҳолиҳо) як андозаву миқдори муайяноро муқаррар кардааст.⁽²⁾

4. Ва занҳое, ки ба сабаби калонсолиашон аз дидани ҳайз ноумед шуданд, агар дар шубҳа афтодед, ки идаашон чи қадар бошад? Пас бидонед, ки иддаашон гузаштани се моҳ аст. Ва занҳое, ки ба синни ҳайз дидан нарасидаанд, иддаи онҳо низ се моҳ аст. Ва иддаи занҳои ҳомиладор, вазъи ҳамл (таваллуд) аст. Ва ҳар ки аз Аллоҳ битарсад ва ҳукмҳои ӯро ба ҷой орад, Аллоҳ қорашро дар дунёву охираат осон хоҳад кард.
5. Ин ҳама он чи зикр шуд аз аҳкоми талоқ ва идда, фармони Аллоҳ аст, ки бар шумо (эй одамон) нозил кардааст, то ба он амал кунед. Ва ҳар ки аз Аллоҳ битарсад, аз гуноҳҳо парҳез кунад ва фарзҳоро ба ҷой орад, гуноҳашро аз ӯ дур мекунад ва ӯро дар охираат подоши бузурге (ҷаннат) медиҳад.

وَالَّتِي يُبْسِنَ مِنَ الْمَجْبُضِ مِنْ
نَيْسَابِكُمْ إِنْ أَرْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ
أَشْهُرٍ وَالَّتِي تَمْيَحِضُنَّ وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ
أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ
اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٥﴾

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْنَا وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ
يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

(1) Яъне, чизе аз ӯ таъоло фавайт нашавад ва чизе ӯро очиз накунад.

(2) Тафсири Табарӣ 8\152

6. Ба қадри тавоноии худ занони талокшударо дар вақти идаашон дар ҷое, ки худ сукунат ихтиёр кардед, ҷой диҳед. Ва ба онҳо зиён нарасонед, то ки тангири кунед ба онҳо дар маскан. Ва агар ҳомила буданд, нафақаашонро бидиҳед (дар вақти идаашон), то ки таваллуд кунанд. Пас агар фарзанди шуморо шир медиҳанд, муздашонро ба пуррагӣ бидиҳед. Ва бо тарзи некӯ бо якдигар корфармой (тавофук) кунед. Ва агар дар боби шир додан ба тавофук нарасидед, пас зани дигар (ғайри модари талокшуда) бихоҳед, ки кӯдакро шир диҳад.⁽¹⁾

7. Ҳар шавҳари молдоре аз моли худ бар зани талокшуда ва бар фарзанди навзод нафақа диҳад. Ва касе, ки фақир ва тангдаст бошад, аз ҳар чӣ Аллоҳ ба ӯ додааст, нафақа диҳад. Аллоҳ ҳеч камбағалро ба монанди молдор вазифадор намесозад ва ба зудӣ Аллоҳ пас аз тангдастӣ ва саҳтӣ, молдорӣ ва осонӣ пеш орад.

أَسْكُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكُنْتُمْ مِنْ وُجُوهِكُمْ وَلَا
 تُضَارُّوهُنَّ لِضَيْقِ أَعْيُنِهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أَوْلَاتٍ حَمَلٍ
 فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمَلَهُنَّ إِنْ أَرْضَعْنَ
 لَكُمْ فَتَأْتِيَهُنَّ أَجُورُهُنَّ وَأَتَّحِرُوا مِنْ رَبِّكُمْ
 بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمَ فَمَسْرُوعٌ لَهُ الْآخِرَىٰ ﴿٦٥﴾

لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ
 فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا
 مَا آتَاهَا سَيِّعًا لِيَعْلَمَ اللَّهُ بِعَدْعِ نِسْرِكَ ﴿٦٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1/ 871

8. Чӣ басо мардуми деҳаҳое, ки аз фармони Парвардигорашон ва паёмбаронаш саркашӣ карданд ва ба куфру тугён чуръат карданд. Пас ба сабаби носипосии неъматҳои Мо сахт ба ҳисобашон расидем ва ба азоби вазнин азобашон кардем.
9. Пас, уқубати амали худро чашиданд. Оқибати корашон зиёнкорӣ буд.⁽¹⁾
10. Аллоҳ таъоло барои онҳое, ки амрҳои Аллоҳ ва расулашро ба ҷо наоварданд, азоби сахт омода кард. Пас, эй хирадмандоне, ки имон овардаед, аз Аллоҳ битарсед. Ҳамоно Аллоҳ барои шумо (эй мӯъминон) зикре нозил кардааст, ки шуморо мутазакир месозад ва шуморо бар насибатон аз имони ба Аллоҳ ва амал кардан ба тоъаташ оғах менамояд.
11. Ва ин зикр Расулаллоҳ мебошад, ки оёти равшани Аллоҳро бароятон меҳонад, то касонеро, ки ба Аллоҳу расулаш имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, аз

وَكَايْنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ
فَأَسْبَغَ عَلَيْهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَدَّ بِهَا عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨﴾

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُضْرًا ﴿٩﴾

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي
الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ
الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23 \ 465

торикии куфр ба рӯшноии имон оварад ва ҳар ки ба Аллоҳ имон оварад ва кори шоиста кунад, ба бихиштҳое медароварад, ки дар зери дарахтҳояш рудҳо ҷорист, ҳамеша дар он ҷо бимонанд ва ҳамон Аллоҳ барои мӯъмини солеҳ ризқашро дар ҷаннат неку гардонад.⁽¹⁾

12. Аллоҳ аст, ки ҳафт осмону монанди онҳо замин⁽²⁾ биёфарид. Фурӯд меояд тадбири кор аз ҷониби Аллоҳ миёни осмонҳову замин, то яқин бидонед, эй одамон, ки ҳароина, Аллоҳ ба ҳар чиз қодир аст, чизе ӯро оқиз накунад ва ҳароина Аллоҳ ба илм бар ҳама чиз ихота дорад, пас чизе аз илм ва қудрати ӯ берун намешавад.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ
 وَمِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
 عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ
 بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 468

(2) Яъне, ҳафт қабати заминро.

Сураи Таҳрим (Ҳаром кардан)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 12 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Эй Паёмбар, чаро ба худ чизеро, ки Аллоҳ бар ту ҳалол кардааст, ба хотири хушнуд сохтани занонат бар худ ҳаром мекуни? Ва Аллоҳ барои ту омӯрзанда ва меҳрубон аст!
2. Аллоҳ барои шумо эй мӯъминон кушодани (шикастан) савгандҳоятонро муқаррар доштааст; ва он ба даҳ мискин таъом додан ё пӯшондани онҳо ё як ғулом озод кардан аст, пас касе чизе наёфт, лозим аст бар вай се рӯз рӯза дорад. Аллоҳ ёвар ва нусратдиҳандаи шумост, Ёст доно ба он чи ки салоҳ ва наҷоти шумо дар он аст ва дар афъол ва суханони хеш ҳаким аст!⁽¹⁾
3. Ва он гоҳ ки Паёмбар бо яке аз занони худ (Ҳафса разияллоҳу анҳо) сирре дар миён ниҳод, чун он зан он сир бо дигаре (Оиша разияллоҳу анҳо) боз гуфт,

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَيَّنَ لَكَ مَرْصَاتٌ أَرْوَاهُكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾

فَدَفَعْنَا اللَّهُ لَكَ لِحْيَةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

وَإِذَا سَأَرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَرْوَاحِهِمْ حَدِيثًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ. وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ تَبَيَّنَ الْغَيْبُ الْحَبِيرُ ﴿٣﴾

Аллоҳ Паёмбарро аз фош кардани он сир огоҳ сохт ва ӯ баъзе аз он сирро бар он зан (Ҳафса) ошкор кард ва рӯи лутфу меҳрубонӣ аз баъзеи дигараш худдорӣ кард. Чун ӯро аз он хабар дод, (Ҳафса) гуфт: «Чӣ касе туро аз ин хабар огоҳ кардааст?» Гуфт: Он Аллоҳи донои огоҳ ба ман хабар додааст, ки бар Вай чизе пинҳон намононад.⁽¹⁾

4. Агар шумо ду зан (Ҳафса ва Оиша) ба даргоҳи Аллоҳ тавба кунед, беҳтар аст, ҳамонро каме қач шуд дили шумо аз роҳи ҳақ. Ва агар бар зидди ӯ ҳамдаст шавед, пас бидонед, ки Аллоҳ сарвар ва мададгори ӯст ва низ Ҷабраил ва мӯъминони шоиста ва фариштагон баъд аз ин нусрати Аллоҳ ва Ҷабраил ва мӯъминони шоиста пуштибони он хоҳанд буд.⁽²⁾

5. Шояд агар шуморо эй занон талоқ диҳад, Парвардигораш ба ҷойи шумо заноне беҳтар аз шумо барояш бидиҳад. Заноне мусалмон, мӯъмин, фармонбардор, тавбақунанда, аҳли ибодату

إِنْ تَوْبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيْلُ وَصَلِحَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةَ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيْرٌ ﴿٤﴾

عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَيَبَّنَّ وَعِيْدَاتٍ سَلِيحَاتٍ تَتَّبِعْنَ وَأَبْكَرًا ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\872

(2) Тафсири Бағавӣ 8\165

рӯзагир, хоҳ шавҳар карда,
хоҳ бокира.

6. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед, ва ба шарияти ӯ амал кардаед, худ ва хонаводаи худро бо анҷом додани амрҳои Аллоҳ ва манъкардаҳои аз оташе, ки ҳезуми он мардум ва сангҳо ҳастанд, ниғаҳ доред. Фариштагоне дуруштгифтору саҳтгир бар он оташ муваққаланд. Ҳар чӣ Аллоҳ бигӯяд, нофармонӣ намекунанд ва ҳамон мекунанд, ки ба он амр шудаанд.⁽¹⁾

7. Барои касоне, ки маъбудии барҳақро инкор менамоянд, ҳангоми партофтанишон ба дӯзах гуфта мешавад: Эй кофирон, имрӯз узр пеш маёред. Фақат барои коре, ки дар дунё кардаед, чазо дода мешавад.

8. Эй касоне, ки ба Аллоҳ ва расулаш имон овардаед ва ба шарияти ӯ амал кардаед, ба даргоҳи Аллоҳ тавба кунед, тавбае аз рӯи ихлос, ки баъд аз он гуноҳе набошад. Бошад, ки Парвардигоратон гуноҳонатонро маҳв кунад ва

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَوَٱنفُسِكُمْ وَٱهْلِيكُمْ
نَازًا وَفُودَهَا لِنَآسٍ وَٱلْحَجَآرَةُ عَلَيْهَا
مَلَآئِكَةٌ غَلَآظٌ شِدَادٌ لَّآ يَعْصُونَ ٱللَّهَ
مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَآ يُؤْمَرُونَ ﴿٦٦﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَآ تَعْتَدِرُوا ٱلْيَوْمَ ءَآمَنَّا
مُجْرِمُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا يُؤْبَءُونَ ٱللَّهَ تَوْبَةً
نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَكْفِرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَبَدَّخَلَ كُمْ جَنَّةً تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ يُؤْمَرُونَ لَآ يَخْرِي ٱللَّهُ ٱلتَّجَىٰ
وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ، نُؤْمَرُ لَهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَيَأْمُرُهُمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمَمْنَا لَنَّا

(1) Тафсири Табарӣ 23\491

шуморо ба биҳиштҳое дохил
кунад, ки дар зери қасрҳои
он дарёҳо чорист. Дар он рӯз
Аллоҳ Паёмбар ва касонеро,
ки бо ҳамроҳии ӯ имон
овардаанд, хору зор накунад
ва нурашон пешопеш аз
самти росташон дар ҳаракат
бошад. Мегӯянд: «Эй
Парвардигори мо, нури моро
барои мо ба камол расон, то
аз сироти қиёмат гузарем ва
ба ҷаннат муваффақ шавем
ва моро биёмӯрз, ки ҳароина,
ту бар ҳар коре тавоно
ҳастӣ!»⁽¹⁾

9. Эй Паёмбар, бар кофирону
мунофиқон бо ҳуччат ва
бурҳон ва барпо доштани
худуд ва шабоири дин
чиҳод кун ва бар онҳо саҳт
бигир. Ҷойгоҳашон дар
охират қаҳаннам аст ва бад
саранҷомест дӯзах!⁽²⁾

10. Аллоҳ барои кофирон дар
омезиш ва муоширотии онҳо
бо мусалмонон ҳеч фоидае
надорад мисоли зани Нӯҳу
зани Лутро меоварад, ки ҳар
ду ҳамсари Нӯҳ ва ҳамсари
Лут алайҳимассалом дар
никоҳи ду тан аз бандагони
солеҳи Мо буданд ва ба он

نُورًا وَأَعْفِرْنَا لِنَّاكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٦٦﴾

يَتَّيَبُهَا النَّبِيُّ جُهْدَ الْكُفَّارِ وَالْمُنَافِقِينَ
وَأَعْلَظَ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسَّ
الْمَصِيرُ ﴿٦٧﴾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا أُمَّرَاتِ نُوحٍ
وَأُمَّرَاتِ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ
عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يَغْنِيَا
عَنهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ
مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿٦٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\496

(2) Тафсири ибни Касир 8\170

ду хиёнат карданд, чунки он ду зан кофир буданд. Пас он ду паёмбар натавонистанд аз занони худ дафъи азоб кунанд ва барои он ду зан гуфта шуд: «Бо ҳамроҳи дигарон ба оташ дароед!»⁽¹⁾

11. Ва Аллоҳ барои касоне, ки имон овардаанд ва танҳо Ӯро ибодат кардаанд ва ба шариъати Ӯ амал кардаанд, ки омезишу муомилот ва муошироти онҳо бо кофирон ҳеч зарарашон намеорад ва аз ин сабаб зани Фиръавнро, ки мӯъминазан буд, дар дасти ашаддитарини кофирон ҳаёт ба сар мебурд мисол меорад, он гоҳ ки гуфт: «Эй Парвардигори ман, барои ман дар бихишт назди худ хонае бино кун ва маро аз Фиръавн ва амалаш начот деҳ, маро аз мардуми ситамкор бираҳон!»⁽²⁾

12. Ва низ мисоли дигареро барои мӯъминон меорад, ки Марям духтари Имронро, ки шармгоҳи хешро аз зино ниғаҳ дошт ва Мо аз рӯҳи Худ дар он дамидем. (Яъне, ба Ҷабраил фармон

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
أُمْرَاتٍ قَرَعُونَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ قَرَعُونَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ
فَرْجَهَا فَنفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَقَتْ
بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ لَهَا مِنَّا زَكَاةٌ
وَأَنَّهَا وَكُتِبَ لَهَا مِنَّا زَكَاةٌ وَأَنَّهَا
الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

(1) Дар ин оят далел аст бар ин ки ҳамнишин будан бо паёмбарон ва аҳли солеҳон чизеро фоида намедихад, агар бадқору беимон бошад.

(2) Тафсири Табарӣ 23\499

додем, то дар кисаи куртаи
вай бидамад, пас он дам ба
раҳми вай расид, ба Исо
алайҳиссалом бордор шуд)
Ва ū (Марям) калимоти
Парвардигори худ ва
китобҳояшро тасдиқ кард
ва ба шарифате, ки бар
бандагонаш муқаррар карда
буд, ба он амал намуд. Ва ū
(Марям) аз фармонбардорон
буд.⁽¹⁾

(1) Тафсири ибни Касир 8\173

Сураи Мулк

Дар Мақка нозил шудааст ва аз 30 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Пурбаракат ва бузургвор аст (яъне, хайри Аллоҳ бисёр ва инъомаш бузург аст,) он ки ба дасти Ёст мулк ва подшоҳии дунёву охират аз они Ёст ва амру қазояш дар ҳар ду ҷаҳон гузарост ва Ё бар ҳама чиз тавоност.⁽¹⁾
2. Он, ки марг ва зиндагиरो офарид, то шуморо эй мардум, биёзмояд, ки кадом як аз шумо неқӯкирдортар, холистару дурусттар аст ва Ёст пирӯзманди тавоно, ки Ёро чизе нотавон нахоҳад кард, бахшанда аст барои касе, ки тавба кардааст.⁽²⁾
3. Он, ки ҳафт осмонро табақа-табақа (яъне, болои ҳам) офарид. Дар офариниши Аллоҳи меҳрубон ҳеҷ халал ва камбудие намебинӣ. Бознигар, оё ҳеҷ нуқсоне ва шикофӣ дар он мебинӣ?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبْرَكَ الَّذِي يَدِيَهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿١﴾

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ﴿٢﴾

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي
خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفْوُوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\505. Дар ин оят сифати дасти Аллоҳ исбот шудааст ба он гунае, ки лоик ба Зоти бузургии Ё мекунад.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\875. Ин оят тарғиб мекунад ба итоғаткорӣ ва бим мекунад аз гунаҳкорӣ

4. Сипас бори дигар чашм бигардон, чашми ту дар ҳоле, ки хаста ва нотавон аст ба сӯи ту боз мегардад.
5. Ва ҳароина осмони дунёро ба чароғҳои азим, дурахшанда зиннат додем ва онҳоро барои рондани шайтонҳо (сӯзонанда) қарор додем, зеро шайтонҳо меҳақанд, ки аз ахбори осмон гӯш диҳанд ва дузданд ва барои онҳо дар охираат азоб ва оташи сӯзон омода сохтем, ки ба он чашонда мешаванд.⁽¹⁾
6. Ва барои касоне, ки ба Парвардигорашон кофир шуданд, азоби ҷаҳаннам аст ва барояшон ҷӣ бад ҷойгаҳе аст.
7. Ҳангоме ки дар он дӯзах андохта шаванд, аз он овозе бениҳоят саҳти бад, ваҳшатнок мешунаванд, дар ҳоле ки дӯзах бар он мечӯшад.
8. Аз шиддати ҳашм наздик аст, ки дӯзах бар кофирон пора пора шавад, ҳаргоҳ, ки гурӯҳе аз одамон дар он дӯзах андохта мешаванд, фариштагони нигоҳбони он дӯзах аз онҳо мепурсанд:

لَمَّا رُجِعَ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا
وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿١﴾

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٢﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَسِئَسِ
الْمَصِيرِ ﴿٣﴾

إِذَا الْفَوْأُ فِيهَا سَمِعُوا لَهَا سَهِيقًا وَهِيَ
تَفُورُ ﴿٤﴾

كَذَلِكَ نَمِيزُ مِنَ الْعَظِيمِ كَمَا أَلْفَى فِيهَا فَوْجٌ
سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1 \ 875

«Оё бимдихандае ба суроғи шумо наёмад, ки аз ин азоб шуморо бим намояд?!»⁽¹⁾

9. Гўянд: «Оре, бимдихандае аз назди Аллоҳ ба сўи мо омад ва моро бим дод, пас мо ўро дурўғ шуморидем ва гуфтем, ҳарғиз Аллоҳ чизе бар касе аз одами нозил накардааст, шумо эй Расулон чуз дар гумроҳии бузург нестед».⁽²⁾

10. Ва кофирон гўянд: «Агар мо дар дунё ба шунавоии қабул мешунидем ё таъаққул (фикр) мекардем, мисли ҳақталабон, имрўз дар зумраи дўзахиён набудем.»⁽³⁾

11. Пас онҳо ба гуноҳи худ эътироф карданд ва ба сабаби куфрашон сазовори азоби дўзах шуданд. Дур бод аҳли дўзах аз раҳмати Аллоҳ.

12. Бегумон касоне ки ғоибона аз Парвардигорашон метарсанд, ҳатто дар ҳолатҳое, ки ғайр аз Аллоҳ касе дигар хабар надорад ва Ўро ибодат мекунанд ва нофармонбардорӣ

قَالُوا لَوْلَا قَدَجَاءْنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنشَأْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\510

(2) Тафсири Табарӣ 23\510

(3) Тафсири Табарӣ 2\510

намекунанд, барои онҳо омӯрзиш аз гуноҳҳо ва подоши бузурге (чаннат) аст.⁽¹⁾

13. Ва гуфтори худро пинҳон доред ё онро ошкор созед, ба ҳар ҳол назди Аллоҳ баробар аст ва чизе аз гуфтору кирдори шумо бар Вай пинҳон наместонад, ҳатто ӯ ба он чӣ дар дилҳост, огоҳ аст.⁽²⁾

14. Оё касе, ки ҳамаи мавҷудотро офаридааст, халқияти онро хуб ва маҳкам кардааст, пас чӣ гуна аз ҳоли онҳо наместонад? Дар ҳоле, ки ӯ нозукбини оғоҳ аст ба аъмоли бандагонаш.⁽³⁾

15. ӯ Зотест, ки заминро барои шумо ром ҳамвор ва нарма гардонид, то бар он қарор гиред пас дар гӯшаву канори он роҳ биравед ва аз ризқу рӯзии ӯ бихӯред ва зинда шудани дубора пас аз марг барои ҳисобу ҷазо ба сӯи ӯст.⁽⁴⁾

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهَا وَإِلَيْهَا النُّشُورُ ﴿١٥﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\876

(2) Тафсири Табарӣ 23\511

(3) Тафсири Саъдӣ 1\876

(4) Ин оят ишора бар талаби ризқ ва касб менамояд ва далолат бар он мекунад, ки Аллоҳ маъбуди ягона аст ва ӯро шарике нест ва низ далолат бар қудрату тавоноии ӯ ва ба ёд овардани неъматҳои мекунад ва ба дунё муҳаббат бастанро бим медорад.

16. Оё эй кофирони Макка, худро аз Зоте, ки дар осмон Аллоҳ аст дар амон медонед, ки фармон диҳад замин шуморо фуру барад, пас он ногаҳон ба ларзиш дарояд, то ҳама ҳалок шавед?
17. Ё худро аз Зоте, ки дар осмон аст, дар амон медонед, ки тундбодде ҳамроҳ бо сангреза бар шумо фириштад? Пас эй кофирон, ба зудӣ хоҳед донист, ки ҳушдори ман чӣ гуна аст ва он замоне, ки бо чашми худ азобро мушоҳида кардед, доништан ба шумо фоидае надихад!⁽¹⁾
18. Ва ба ростӣ, касоне ки пеш аз он кофирони Макка буданд, монанди қавми Нух, Од ва Самуд даъвати паёмбаронро дуруғ шумориданд. Пас азоби Ман дар баробари дуруғ шумориданашон паёмбаронро чӣ гуна буд!⁽²⁾
19. Оё ин кофирон беҳабаранд, ба паррандагоне, ки бар болои сарашон аст, ки гоҳе болҳои худро мекушоянд ва гоҳе фуру мебаранд, нигоҳ накарданд?! Ҷуз Аллоҳи

أَمْ أَمِنْتُمْ مِّن فِي السَّمَاءِ أَنْ يُخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ
فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

أَمْ أَمِنْتُمْ مِّن فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَذِيرِ ﴿١٨﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَيْتٍ وَيَقْبِضْنَ
مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\877. Дар оят улувияти Аллоҳ таъоло исбот шудааст, ба он гунае, ки лоиқ ба Зоти бузургии ӯ мебошад.

(2) Тафсири Табарӣ 23\515

меҳрубон касе онҳоро
бар фарози осмон нигоҳ
намедорад. Бегумон Ё ба ҳар
чиз биност.

20. Ё ба гумони шумо он касе
ки худ барои шумо чун
сипоҳе аст, ки шуморо дар
баробари Аллоҳи меҳрубон
ёри мекунад, кист? Кофирон
ҷуз дар фиреб ва ғурурашон
нестанд.

21. Ё кист, он Зот, ки ба шумо
ризку рӯзӣ диҳад, агар
У ризқи худро аз шумо
боздорад? Балки он кофирон
дар саркашӣ ва рамидагӣ
аз ҳақ маҳкам пайвастанд.
Яъне, аз ҳақ нафрат ва
такаббур меварзанд ва на
панд мегиранд ва на пайравӣ
мекунанд.⁽¹⁾

22. Оё касе, ки ба рӯ афтада
ҳаракат мекунад ва
намедонад кучо меравад ва
чӣ гуна меравад, ба ҳидоят
наздиктараст, ё он касе ки
истода ба роҳи рост меравад,
ки дар он ҳеч қачӣ нест?⁽²⁾

23. Бигӯ эй Расул: «Ё Зотест,
ки шуморо нахустин бор
офарид, баъд аз он ки
чизе набудед ва дар адам

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ
الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكُفْرَانَ إِلَّا فِي عُرُورٍ ﴿٢٠﴾

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ
لَجُوا فِي عُتُوٍّ وَنُورٍ ﴿٢١﴾

أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ
يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\877

(2) Тафсири ибни Касир 8\181

(нести) қарор доштед ва барои шумо гӯш, дод, то ба василаи он бишнавед ва чашмон дод, то ба василаи он бубинед ва дилҳоро қарор дод, то ба василаи онҳо дар махлуқоти Аллоҳ биандешед, аммо шумо эй кофирон андаке сипосгузори мекунед».

24. Бигӯ: «Ў Зотест шуморо биёфарид ва дар замин пароканда сохт ва баъд аз ин парокандагӣ барои ҳисобу ҷазо ба сӯи Ў гирд оварда мешавед».⁽¹⁾
25. Ва кофирон мегӯянд: Эй Муҳаммад ва эй мӯъминон ба мо хабар диҳед ва равшан созед «Агар рост мегӯед ин ваъдаи қиёмат чӣ замонест?»
26. Бигӯ эй Паёмбар барояшон: «Илми қиёмат танҳо назди Аллоҳ аст ва ман фақат ҳушдордиҳандаи ошкор ҳастам ва аз оқибати куфратон шуморо бим медиҳам ва барои шумо он чиро, ки Аллоҳ таъоло маро ба баёни он амр намудааст, баён мекунам».⁽²⁾

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\517

(2) Тафсири Табарӣ 23\517

27. Пас чун он кофирон ваъдаи Аллохро аз наздик бинанд, чехраи касоне, ки кофир шуданд сиёҳу андӯҳгин мегардад ва ба онҳо сарзаниш карда гуфта мешавад: Ин ҳамон чизест, ки шумо онро дар дунё бо шитоб металабидед.⁽¹⁾
28. Бигӯ эй Расул барои инҳо кофирон: «Ба ман хабар диҳед, агар Аллоҳ маро ва касоне, ки бо ман ҳастанд, ҳалок кунад, ҳамчунон ки таманно мекунад, ё бар мо раҳмат оварад ва ачали моро ба таъхир андозад ва аз азобаш нигоҳ дорад, пас чӣ касе кофиронро аз азоби дарднок паноҳ медиҳад?!»⁽²⁾
29. Бигӯ: «Ӯ Аллоҳи меҳрубон аст ба Ӯ имон овардем ва ба шариати Ӯ амал кардем ва бар Ӯ дар ҳамаи умури зиңдагиамон таваккал кардем, пас эй кофирон ба зудӣ хоҳед донист, чӣ касе дар гумроҳии ошкор аст мо ё шумо?!»⁽³⁾

فَلَمَّا رَأَوْهُ دُلْفَةً سَيِّئَةً وَّجْوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي أَللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا
فَمَنْ يَجْزِي الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ عَمَّا تَتَّبِعُونَ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
فَسْتَعْمُوا مِنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\180

(2) Тафсири Саъдӣ 1\878

(3) Тафсири ибни Касир 8\183

30. Бигӯ эй Расул барои ин мушрикон: «Ба ман хабар диҳед агар оби нӯшокии шумо дар замин фуру равад ва ба ҳеч василае дастрасе ёфта натавонед, пас чӣ касе метавонад барои шумо оби равон биёварад?!»⁽¹⁾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٦٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\520

Сураи Қалам

Дар Макка нозил шудааст ва аз 52 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Нун.⁽¹⁾ Аллоҳ савганд ёд мекунад: Савганд ба қалам ва он чӣ менависанд, фариштагон ва одамон аз хайру нафъ ва илмҳо,
2. ки ту эй Расул ба фазли Парвардигорат, ки паёмбарӣ ва рисолатро бар ту арзонӣ намудааст, девона нестӣ.
3. Бегумон барои ту эй Расул, он чӣ аз саҳтиҳо кашидаи бар таблиғи рисолат, мукофоти поённопазир аст
4. ва ҳароина, ту эй Расул бар хулқи азим⁽²⁾ ҳастӣ.
5. Ба зудӣ ту эй Расул мебинӣ ва он кофирон низ мебинанд,
6. ки девонагӣ дар кадом яке аз шумост.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَبِصَبْرٍ ﴿٥﴾

بِأَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾

(1) Зикри ҳарфҳои муқаттаъа дар аввали сураи Бақара гузашт.

(2) Тафсири ибни Касир 8\188. Он чиро ки Куръон дарбар гирифтааст: аз ахлоқи ҳамида, он хулқи бузург аст ва Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дорои ҳамин хулқ буданд.

7. Албатга, Парвардигори
ту бехтар медонад чӣ касе
бадбахт аст ва аз роҳи
ҳидояти Ў гухроқ гаштааст
ва Ў ба парҳезгорони
роҳёфтагон (ба дини ҳақ)
донотар аст.⁽¹⁾
8. Пас, эй Расул бар дини
худ устувор бош ва ба
дурӯғшуморандагон итоъат
макун.
9. Таманно ва дӯст доранд,
ки бо онҳо нармӣ кунӣ, то
барои ту нармӣ кунанд.
10. Ва эй Расул, аз ҳар
фурӯмоёе (пасте), ки бисёр
савганд меҳӯрад, пайравӣ
макун:
11. Айбҷӯе, ки барои
суханчинӣ ин ҷову он ҷо
меравад ва миёни онҳо
фасод меорад,
12. боздоранда аз хайр, ки
бар хайр кардани мол
бахил аст, аз ҳад
гузаранда, ки ба мардум
таҷовуз мекунад, гунаҳкор,
ки бар ҳаром бисёр даст
задааст,
13. дағалмарде, ки бадхулқ ва
бадрафтор аст, зинозода,
(ҳаромзодаи бепадар,)

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

فَلَا تَطْعَمُ الْمُكذِبِينَ ﴿٨﴾

وَدُّوا أَنْ يُدَّخِرُوا وَيُدَّهِنُوا ﴿٩﴾

وَلَا تَطْعَمُ كُلَّ حَلَا فِي مَهْدِينَ ﴿١٠﴾

هَمَّازٍ مَشَاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾

مَتَاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أُنِيمٍ ﴿١٢﴾

عُلَّ بَعْدَ ذَلِكَ رَبِّهِمْ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23 \ 532

14. ба хотире, ки соҳиби молу фарзанд аст саркашӣ кард ва аз пазируфтани ҳақ такаббур кард,
15. чун яке аз оёти Мо бар ũ хонда шавад, онро дуруғ шуморад ва гӯяд: «Афсонаҳои пешиниён аст»⁽¹⁾
16. Ба зудӣ бар биниаш доғ гузорем, ки назди мардум бо он доғ бад шавад.
17. Ҳароина, Мо аҳли Маккаро бо гуруснагиву қаҳтӣ озмудаем, чунон ки соҳибони он боғро озмудем. Он гоҳ, ки миёни худ қасам хӯрданд, ки фардо бомдод хатман меваҳоро хоҳанд чид ва азм карданд, ки мискинонро аз он маҳрум гардонанд.
18. Ва иншоаллоҳ нагуфтанд, (яъне, «агар Аллоҳ хоҳад» нагуфтанд)
19. Пас, азобе (оташи фароғир шабона) аз сӯи Парвардигорат бар боғи онҳо фуру омад, дар ҳоле, ки ҳама дар хоб буданд,
20. Пас он боғи сабзу хуррам ҳамчун шаби сиёҳ шуд.⁽²⁾

أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرُومِ ﴿١٦﴾

إِنَّا نَبَلَّغُنَّهُمْ كَمَا نَبَلَّغْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذَا أَقْسَمُوا لِيَصْرُمُوهَا مُصْحِحِينَ ﴿١٧﴾

وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿١٨﴾

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾

فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

(1) Гарчанде ин оят дар шаъни баъзе аз мушрикони ноил шуда бошад ҳам, монанди Валид ибни Муғира, лекин барои мусалмон таҳзир аст, ки мабодо бо яке аз ин сифатҳои бад гирифтор нашавад. Тафсири Саъдӣ 1\879

(2) Тафсири Бағавӣ 8\195

21. Ва саҳаргоҳон якдигарро нидо доданд:
22. «Агар меҳоҳед мева бичинед, бомдодон ба киштзори худ биравед!»
23. Сипас ба роҳ афтоданд ва оҳиста ба ҳамдигар суҳан мегуфтанд:
24. ки имрӯз набояд мискине ба боғи шумо дарояд.
25. Ва субҳгоҳон зуд тавонманд (ба хотири манъи бенавоён) ба он боғ расиданд, ки худро бар чидани мева ва манъи бенавоён тавоно медиданд.⁽¹⁾
26. Чун боғи худро диданд, гуфтанд: Роҳро гум кардем. Пас он ҳангом, донистанд, ки он боғи онҳост, гуфтанд:
27. Балки, мо аз ҳосил маҳрумшудаем, ба сабаби бухле, ки аз мо сар зад.
28. Яке аз беҳтарини онҳо гуфт: Оё ба шумо нагуфтам, чаро шукру тасбеҳи Аллоҳро намегӯед ва «иншоаллоҳ» нагуфтед?
29. Баъд аз он ки ба роҳи ҳақ баргаштанд, гуфтанд: Пок аст Парвардигори мо, аз зулме, ки ба мо расидааст, балки

فَتَادُوا وَمَصْحُورِينَ ﴿١١﴾

أَنْ أَعْدُوا عَلَيَّ حَرْبًا لَّئِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٢﴾

فَانظُرُوا هُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿١٣﴾

أَنْ لَا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿١٤﴾

وَعَدُوا عَلَيَّ حَرْبًا قَدِيرِينَ ﴿١٥﴾

فَلَنَارًا وَهَاقًا لَّوَالَّذِينَ أَضَلَّوْنَا ﴿١٦﴾

بَلْ لَنَحْنُ مُعْتَرُونَ ﴿١٧﴾

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا أُنذِرَكُمُ النَّاسِئِينَ ﴿١٨﴾

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\546

ҳароина, мо бар нафси худ
ва қасди бадамон ситамкор
будаем.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَومُونَ ﴿٣٠﴾

30. Пас, ба хотири «иншоаллоҳ»
нагуфтанишон ва
қасди бадашон он гоҳ
маломаткунон ба якдигар рӯ
оварданд.

قَالُوا بُدِّلْنَا مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣١﴾

31. Гуфтанд: Вой бар мо,
ҳароина, мо мардуми
саркаше будаем, ки
бенавоёнро манъ кардем ва
муҳолифати амри Аллоҳ
баромадем,

عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا لَّهِنَّهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا
رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾

32. бошад, ки ба сабаби тавба
ва иқрори гуноҳони худ
Парвардигори мо дар
иваз, чизе беҳтар аз он боғ
моро диҳад. Ҳароина, Мо
ба Парвардигори худ рӯй
овардаем!

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

33. Инчунин аст азоб, монанди
азобе, ки соҳибони он боғро
мубтало кардем, ҳамин гуна
азоби мо дар дунё барои
касест, ки амри Аллохро
муҳолифат мекунад ва аз
хайр кардани мол бахили
менамояд. Ва агар бидонанд,
азоби охират бузургтар
аст, албатта аз ҳар сабабе,
ки мӯчиби азоб аст, худро
бартарарф месохтанд!⁽¹⁾

(1) Тафсири ибни Касир 8\197

34. Ҳароина, барои парҳезгорон, онон, ки аз азоби Аллоҳ тарсиданд, бо анҷом додани амрҳояш ва тарк намудани манъкардаҳояш дар назди Парвардигорашон боғҳоест пурнеъмат ва бардавом.⁽¹⁾
35. Оё пас мо мусалмононро ҳамчун гунаҳкорон қарор медиҳем?
36. Шуморо чӣ шудааст? Чӣ гуна доварӣ мекунед, пас ҳар ду гурӯҳро дар ҷазо баробар хоҳем кард? Ҳеҷ гоҳ!⁽²⁾
37. Оё шуморо китобест, аз осмон нозил шуда, ки аз он меҳонед ва дарс мегиред, ки фармонбардор монанди гунаҳкор аст?
38. Ва ба таҳқиқ, дар он китоб он чиро интиҳоб кунед, барои шумо навишташуда аст?! (Ҳаргиз чунин нест!)⁽³⁾
39. Ё ин ки шумо бар ӯҳдаи Мо аҳду паймони устуворе доред, ки то рӯзи қиёмат ҳар чиро ҳукм кунед, ҳақ барои шумо бошад?!
40. Эй Расул, аз мушрикони бипурс, кадом якеашон

إِنَّ الْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٢٨﴾

أَفَجَعَلْنَا الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٢٩﴾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٠﴾

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣١﴾

إِنْ لَكُمْ فِيهِ لَمَّا تَحْيُرُونَ ﴿٣٢﴾

أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَلِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٣﴾

سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٣٤﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\552

(2) Тафсири ибни Касир 8\198

(3) Тафсири ибни Касир 8\198

зомини чунин паймонест,
ки кофирон дар охират
монанди мӯъминонанд?

41. Ё онҳоро шариконест,
ки онҳоро дар охират
ҳамонанди мусалмонон
гардонанд? Агар рост
мегӯянд, дар даъвои худ, пас
шарикони худро биёваранд.⁽¹⁾
42. Рӯзе, ки соқ бараҳна ва
макшуф гардад, (яъне, рӯзи
қиёмат вазъият бениҳоят
душвор гардад, дар он рӯз
Аллоҳ таъоло соқи худро,
ки бе чӣ гунагӣ ва ба чизе
монандӣ надорад, ошкор
кунад, Аллоҳ таъоло барои
доварӣ миёни мардум
биёяд) ва ҳама халоиқ
ба сачда фаро хонда
шаванд, пас мунофиқон ва
мушрикони сачда кардан
наметавонанд.⁽²⁾
43. Дар ҳоле, ки чашмонашон
аз надомат ва хиҷолат фуру
афтада ва аз азоби Аллоҳ
зиллат ва хорӣ онҳоро фуру
гирад ва ҳақиқатан, ки пеш

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا
صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهْفُهُمْ ذَلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ
إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلَامُونَ ﴿٤٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\198

(2) Дар ҳадиси саҳеҳ омадааст, ки Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуданд: «Парвардигори Мо (дар рӯзи қиёмат) соқашро бараҳна менамояд (бе чӣ гунагӣ) ва ҳар марду зани мӯъмине барояш сачда мекунад, вале касоне, ки дар дунё ба чиҳати риё ва сумъа сачда мекарданд, мехоҳанд, ки сачда намоянд, вале пушти онҳо монанди табақи рост қарор мегирад» яъне, қудрат ба сачда кардан пайдо намекунад. (Бухорӣ №4919)

аз он дар дунё дар ҳоле,
ки солим буданд, ба саҷда
фаро хонда мешуданд, аммо
онҳо аз рӯи такаббур саҷда
намекарданд.⁽¹⁾

44. Пас, эй Расул, Маро бо касе,
ки ин суҳан (Қуръон)-ро
дурӯғ мебарорад, воғузур,
зеро интиқом аз онҳо ва ҷазо
доданашон бар Ман аст. Мо
онҳоро ба зудӣ аз он ҷое, ки
намедонанд, андак – андак ба
азоб хоҳем гирифт.⁽²⁾

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Ва ба онҳо мӯҳлат диҳам ва
умрашонро дароз кунам,
то гуноҳро зиёд кунанд.
Албатта, тадбири Ман
тадбири устувор аст ва касе
аз он раҳой надорад.⁽³⁾

وَأُمْلِي لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

46. Эй Расул ё аз мушрикони,
дар ивази таблиғи рисолат
музде металабӣ, пас товони
он барояшон гаронбор
аст ва онҳо аз адои он дар
ранҷанд?

أَمْ لَسْتَ لَهُمْ آجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ يُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

47. Ё илми ғайб назди
онҳост, пас онҳо аз рӯи он
менависанд он чиро, ки
мегӯянд?

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири ибни Касир 8\200

(2) Яъне, онҳоро бо молу фарзандон ва неъматҳо зиёд хоҳем кард ва онҳо пиндоранд, ки ин барояшон инъом аст, вале оқибати онро фикр намеkunанд, ки ин сабаби ҳалокии онҳост.

(3) Тафсири Табарӣ 23\562

48. Пас эй Расул барои фармон ва ҳукми Парвардигорат сабр кун, ва монанди соҳиби моҳӣ (Юнус ибни Мато алайҳиссалом,) мабош, ки дар даъвати қавмаш сабр накард ва чун саршор аз ғаму андӯх буд, Аллохро нидо кард.
49. Агар неъмат ва раҳмате⁽¹⁾ аз сӯи Парвардигораш ўро дарнамеёфт, яқинан аз шиками моҳӣ ба саҳрои беобу алаф партофта мешуд, дар ҳоле, ки ў бадҳол буд.
50. Пас, Парвардигораш ўро барои рисолаташ ихтиёр кард ва ўро аз зумраи солеҳон қарор дод, ки ният, аъмол ва ақволашон шоиста ва дуруст аст.⁽²⁾
51. Ва кофирон чун Қуръонро шуниданд, наздик буд, ки аз сабаби бад диданашон туро бо чашмони худ билағжонанд ва аз рӯи ҳасад меғӯянд, ки қатъан ў девона аст.
52. Ва ҳол он ки Қуръон барои ҷаҳониён (аз инсу чин) фақат панде аст!

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْأُحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُهُ رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

فَأَجْتَبَاهُ رَبُّهُ وَجَعَلَهُ مِنْ الصّٰلِحِينَ ﴿٥٠﴾

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيَلْفُوقَنكَ بِأَصْبِرِهِمْ
لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

(1) Яъне, мурод аз он неъмат, тавфиқ додани Юнус алайҳиссалом барои тавба буд.

(2) Тафсири Саъдӣ 1 \ 881

Сураи Ҳоққа
(Рӯзи барҳақ, рӯзи қиёмат)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 52 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндан
меҳрубон

1. Он рӯзи барҳақ, (яъне қиёмате, ки омадани он ҳақ аст ва савобу азоб ва ҳақиқат дар он рӯз ошкор мешавад!)
2. Чист аҳвол ва сифатҳои он рӯзи барҳақ?
3. Ва чӣ чиз туро эй Расул огоҳ кард, аз ҳақиқат ва саҳтии он рӯзи барҳақ?⁽¹⁾
4. Қавми Самуду Од саҳтии рӯзи қиёматро дурӯғ шумориданд.
5. Пас, аммо қавми Самуд ба он бонги саҳт қавӣ ва ҳалоккунанда ҳалок шуданд.
6. Ва аммо қавми Од бо вазиши боди Сарсар (саҳт сард) ба ҳалокат расиданд.
7. Он азобро ҳафт шабу ҳашт рӯз пай дар пай бар онон фиристод, на қатъ мешуд ва на ором мегирифт. Он қавмро дар он шабҳову рӯзҳо аз по дар афтада чун

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ ۝

مَا الْحَاقَّةُ ۝

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ۝

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِوَءَادٍ بِالْقَارِعَةِ ۝

فَأَمَّا ثَمُودُ فَهَلَكَوا بِالطَّائِفَةِ ۝

وَأَمَّا عَادٌ فَهَلَكَوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۝

سَحَابًا عَلَيْهِمْ سَمْعٌ لَيْلٍ وَنَهْنِيَةٌ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى

الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ عِجَابٌ غَنَجٍ خَالٍ حَاوِيَةٍ ۝

(1) Тафсири Бағавӣ 8\204

танаҳои пӯсидаи дараhti
хурмо решақаншуда
медидӣ, ки афтодаанду
мурдаанд.

8. Оё касеро мебинӣ, ки аз онҳо бар чой монда бошад? (Ҳаргиз!)
9. Ва Фиръавну мардуме, ки пеш аз ӯ буданд, аз аҳли куффор ва низ мардumi Мӯътафика⁽¹⁾ гунаҳкор омаданд.
10. Ҳар уммате аз онҳо фиристодаи Парвардигорашонро нофармонӣ карданд, пас, Аллоҳ низ онҳоро ба ниҳоят сахтӣ фуру гирифт.
11. Мо он гоҳ, ки об аз ҳад гузашт ва бар ҳама чиз баланд шуд, шуморо бар сулби падаратон ба киштӣ савор кардем,
12. то наҷот додани мӯъминон ва ғарқ кардани кофиронро барои шумо панде қарор диҳем ва гӯшҳои шунаво онро бишунаванд ва ба ёд супоранд.⁽²⁾

فَهَلْ تَرَىٰ لَهُم مِّنْ بَاقِيَةٍ ۝

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكُ بِالْحَاطَةِ ۝

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّابِيَةً ۝

إِنَّا لَنَاطِقُهَا لَمَاءً حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ۝

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِبَهَا أُنْزُوعِيَةً ۝

(1) Яъне, мардumi шаҳрҳои ба замин фуруафта, ки он ободихои ками Лут алайҳиссалом буд. Аллоҳ таъоло ба сабаби феъли мункарашон; (аз ширк, куфр ва зино) онҳоро ба замин фуру бурд. Тафсири Табарӣ 23\576

(2) Тафсири Табарӣ 23\578

13. Пас чун як бор дар сур
дамида шавад, ҳама мардум
мемиранд ва олам вайрон
мешавад
14. ва замину кӯҳҳо бардошта
шавад ва якбора дарҳам
кӯбида шаванд, пас шикаста
шаванд,
15. пас он рӯз он воқеъа (қиёмат)
рӯй диҳад.
16. Ва осмон шикофта мешавад,
пас дар он рӯз суст мегардад
ва фуру мерезад.
17. Ва фариштагон дар атрофи
осмон бошанд, Ва дар
он рӯз ҳашт тан аз онҳо
Арши Парвардигоратро
бар болои сарашон
мебардоранд.
18. Он рӯз шуморо, эй одамон
барои ҳисобу ҷазо назди
Парвардигоратон пеш
оваранд ва ҳеҷ чиз аз асрори
шумо ниҳон намонад.⁽¹⁾
19. Пас чун ҳар касро, ки номаи
аъмолашро ба дасти росташ
диҳанд, пас аз хурсандӣ
мегӯяд: Номаи маро
бигиреду бихонед.
20. Ман дар дунё яқин доштам,
ки ҳисоби худро рӯзи қиёмат
хоҳам дид ва аз барои имрӯз

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْحَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

وَجُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

يَوْمَ مِيدٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

وَأَنشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَ مِيدٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

وَالْمَلَائِكَةُ عَلَىٰ أَزْجَائِهَا وَنَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ
يَوْمَ مِيدٍ ثَمِينَةٌ ﴿١٧﴾

يَوْمَ مِيدٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِرِسْوَانٍ لِّقَوْلِهَا أُوْمٌ أَوْ قُرْءَانٌ
كَلِيمَةٌ ﴿١٩﴾

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبَابِيَةٌ ﴿٢٠﴾

бо имону амали солеҳ худро
омода кардаам.

21. Пас, $\bar{u}$ дар як зиндагии
писандидаву хуш хоҳад буд,
22. дар бихиште
оли,
23. ки меваҳояш дастрас
бошад.
24. Барояшон гуфта мешавад:
Бихӯреду биёшомед,
гуворо бод шуморо. Инҳо
мукофоти аъмолест, ки дар
айёми гузашта дар дунё пеш
фиристода будед!⁽¹⁾
25. Ва аммо он кас, ки номаи
аъмолашро ба дасти чапаш
диҳанд, (аз рӯи ҳасрат)
мегӯяд: «Эй кош, номаи
маро ба дасти ман надода
буданд
26. ва надоништа будам, ки
ҳисоби ман чист!
27. Эй кош, ҳамон марг дар дунё
мебуду бас! Ва дар охират
зинда намешудам
28. Дороии ман, ки дар дунё
чамъ намуда будам, маро суд
набахшид,
29. қудрат ва ҳуччати ман аз
дасти ман рафт ва ба кулӣ
нобуд шуд ва маро ҳуччате

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿١١﴾

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

فُطُوها رَاضِيَةً ﴿٢٣﴾

كُلُوا وَأَشْرَبُوا وَهَيْئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْحَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ
أُوتَ كِتَابِيَةَ ﴿٢٥﴾

وَلَوْلَا ذَرْمًا حِسَابِيَةَ ﴿٢٦﴾

يَلْتَمِسُهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾

مَا آغَى عَنِّي مَالِيَةَ ﴿٢٨﴾

هَكَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةَ ﴿٢٩﴾

нест, ки ба он хучҷатоварӣ
намоям)!⁽¹⁾

30. Ба ниғаҳбонони дӯзах
гуфта мешавад: «Бигиред ва
дастони ӯро бар гарданаш бо
занҷирҳо бубандед!

حُدُودُهُمْ يُجَازُوهُ ۝

31. Ва баъд аз он ба ҷаҳаннамаш
дароред, то гармии онро
бичашад!

ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلَّوهُ ۝

32. Ва ӯро бо занҷире, ки
дарозии он ҳафтод зирӯ⁽²⁾
аст, бикашед!

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝

33. Зеро ба Аллоҳи бузург имон
надошт ва ба гуфтаҳои ӯ
амал намекард

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝

34. ва дар дунё ба таъом додан
ба мискинон касеро тарғиб
намекард.⁽³⁾

وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝

35. Пас барои кофир имрӯз
дар ин ҷо дар рӯзи қиёмат
дӯсти самиме ва меҳрубоне
надорад, ки аз азоби Аллоҳ
ӯро начот диҳад.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ۝

36. Таъомаш чизе ҷуз чирку хуни
аҳли дӯзах нест.

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلِينَ ۝

37. Танҳо хатокорон, ки бар
куфри худ пойдоранд аз он
таъом меҳӯранд.⁽⁴⁾

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِفُونَ ۝

(1) Тафсири Табарӣ 23\588

(2) Яъне зирӯ аз оринҷ то ангуштро гӯянд.

(3) Тафсири Бағавӣ 8\213

(4) Тафсири Саъдӣ 1\884

38. Пас, Аллоҳ савганд ёд мекунад: Савганд ба он чӣ мебинед аз диданиҳо
39. ва он чӣ намебинед, аз нодиданиҳо,
40. ки албатта, ин ҳароина, Қуръон сухани фиристодае бузургвор аст, ки онро паёмбари азимушшаън тиловат мекунад,
41. на сухани шоъире. Чӣ андак имон меоваред!
42. Ва низ сухани коҳине (фолбин, ҷодугар) нест. Чӣ андак панд мегиред!
43. Валекин аз ҷониби Парвардигори ҷаҳониён бар фиристодаи худ, Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) нозил шудааст.⁽¹⁾
44. Агар (Муҳаммад) баъзе суханонро аз худ бофта бар мо мебаст,
45. ҳароина, бо қудрат ӯро фуру мегирифтем,
46. сипас, ҳароина, раги дилашро пора мекардем
47. ва ҳеҷ як аз шуморо тавони он набувад, ки аз азоби ӯ моневъ шавад.
- فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾
- وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾
- إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾
- وَمَا هُوَ يَقُولُ سَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾
- وَلَا يَقُولُ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَدْكُرُونَ ﴿٤٢﴾
- تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾
- وَلَوْ لَقَوْلٍ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾
- لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾
- ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾
- فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\214

48. Ва албатта, Қуръон барои парҳезгорон пандест, ки онҳо фармудаҳои Аллоҳро ба ҷо меоранд ва аз манъкардаҳои дур меистанд.⁽¹⁾
49. Мо, ҳароина, медонем, ки аз миёни шумо касоне ҳастанд, ки ба ин Қуръон бо вучуди равшан будани оёташ тақзиб мекунанд, дурӯғ мешуморанд.
50. Ва албатта, Қуръон кофиронро мояи ҳасрат ва пушаймонӣ аст дар рӯзи қиёмат, онҳо, ки подоши мӯъминон ва азобашонро мебинанд.
51. Ва он, ҳароина, сухани ҳақ ва яқин аст, ки дар он шакке нест.
52. Пас, ба номи Парвардигори бузургат тасбеҳ биғӯй ва аз он ҷӣ ки ба Зоти поки ӯ лоик нест, ба поки ёд кун.⁽²⁾

وَإِنَّهُ لَتَذِكْرٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23\595

(2) Тафсири Саъдӣ 1\884

Сураи Маъорич (Осмонҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 44 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Пурсандае аз мушрикони
барои худ ва қавмаш азобе
пурсид, ки
2. бар кофирон рӯзи қиёмат
фурӯд хоҳад омад, ки касе
онро дафъ натавонад кард.
3. Аз ҷониби Аллоҳе, ки соҳиби
мартабаҳои бузургу олист.
4. Дар рӯзе, ки миқдораш бо
рӯзҳои дунё панҷоҳ ҳазор
сол⁽¹⁾ аст, фариштагон ва рӯҳ
(Ҷабраил алайҳиссалом) ба
сӯи Ў боло раванд.
5. Пас, сабр кун эй Паёмбар
дар баробари озору азияти
онҳо, сабре, ки дар он нолиш
ва шикоят нест, ба ғайри
Аллоҳ.⁽²⁾
6. Албатта кофирон он рӯзи
азобро дур ва воқеънопазир
мебинанд.
7. Ва Мо онро воқеъшавада ва
наздиқаш мебинем.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾

مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾

فَأَصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾

وَيَرَوْنَهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

(1) Панҷоҳ ҳазор сол барои кофирон аст, аммо барои мӯъминон ба миқдори
як намоз аст. Тафсири Бағавӣ 8/ 221

(2) Тафсири табарӣ 23/ 603

8. Рӯзе, ки осмон чун миси
гудохта гардад.
9. Ва кӯҳҳо чун пашми рангине
гарданд, ки бод онҳоро
парешон кардааст.
10. Ва ҳеҷ хешованде аз ҳоли
хешованди худ напурсад.⁽¹⁾
11. Якдигарро мебинанд ва
мешиносанд, наметавонад
касе ба дигаре ғоидае
расонад. Аз азоби он рӯз
кофир орзу мекунад,
ки барои наҷоти худ
фарзандони худро ба иваз
дихад.
12. ва низ зану бародарашро.
13. ва низ хешонашро, ки ўро
ҷой додаанд.
14. ва низ ҳамаи онҳоро, ки дар
рӯи заминанд аз одамон ва
ғайрашон, сипас худро аз
азоби Аллоҳ наҷот дихад.
15. Ҳаргиз на, эй кофир!
Ҳеҷ гуна иваз туро аз
азоб наҷот намедихад.
Ҳамоно дӯзах оташест
шӯълазананда.⁽²⁾
16. Аз саҳтии гармиаш пӯсти
сар ва соири атрофи баданро
меканад.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ⑤

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ⑥

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيْرٌ حَمِيْمًا ⑦

يَبْصُرُونَ نَهْمَ يَوْمِ الْمُجْرِمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ

يَوْمِذٍ بِبَنِيهِ ⑧

وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ⑨

وَقَصِيْلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ⑩

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا نُمْ يُسْجِيهِ ⑪

كَلَّا إِنَّهَا لَأَطْلَى ⑫

نَزَاعَةً لِّلنَّوْطَى ⑬

(1) Зеро ҳама ба ҳоли худ машғул аст.

(2) Тафсири Табарӣ 23/ 607

17. Мехонад ба худ ин оташи сӯзон ҳар киро, ки дар дунё аз ҳақ рӯй гардонид, тарки итоъати Аллоҳ ва расулаш карда буд.
18. Ва ҷамъ кард пулу молро, пас захира кард ва адо накард ҳаққи Аллоҳро дар молаш.⁽¹⁾
19. Албатта, одамӣ ҳарису бесабр офарида шудааст.
20. Чун бадӣ ва вазниие ба ӯ расад, беқарорӣ кунад.
21. Ва чун хубӣ ва осонӣ ба дасташ афтад, бахилӣ мекунад,
22. магар намозгузороне,
23. ки намозашонро дар ҳама ҳолат мехонанд ва ягон чизе онҳоро аз намоз машғул намесозад:
24. Ва онон, ки дар амволашон ҳаққест муъайян (яъне, закот),
25. барои пурсандаву (гадоён) ва он, ки аз қаноъатмандӣ наменпурсад⁽²⁾.
26. Ва касоне, ки рӯзи қиёматро тасдиқ мекунанд, пас ба

تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ﴿١٧﴾

وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿١٨﴾

*إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقٌ هَلُوعًا ﴿١٩﴾

إِذَا مَسَّهُ الْبُؤْسُ جُرُوعًا ﴿٢٠﴾

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾

(1) Яъне закот ва хайрот надод. Тафсири Табарӣ 23/ 610

(2) Тафсири Табарӣ 23/ 617

амалҳои солеҳ барои он рӯз
тайёри мебинанд.

27. Ва касоне, ки аз азоби
Парвардигорашон
тарсонанд,
28. ки ҳароина аз азоби
Парвардигорашон дар амон
натавонанд буд.
29. Ва касоне, ки шармгоҳи
худро аз тамоми он
чизҳое, ки ҳаром аст, ниғаҳ
медоранд,
30. магар барои ҳамсаронашон ё
канизонашон, ки дар ин ҳол,
албатта, маломате бар онҳо
нест.
31. Пас касе, ки барои қазои
шаҳвати худ аз ғайри
ҳамсарону канизони худ
талаб кунад, пас онҳо, аз ҳад
гузаштагонанд.
32. Ва касоне, ки амонатҳои
Аллоҳ ва бандагон ва аҳдҳои
ба Аллоҳ ва бандагонро
риъоя мекунанд.
33. Ва касоне, ки шаҳодати худро
ба ҳақ бетағйир ва пӯшиш
адо мекунанд.
34. Ва касоне, ки намозхояшонро
дар вақташ мехонанд ва
ягон воҷибро аз он тарк
намекунанд.

وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابٍ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَا يُنظَرُونَ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ
غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾

فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٣٢﴾

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

35. Инҳое, ки чунин сифатҳои бузургеро доранд, ҷой дода шудаанд дар биҳиштҳои гиромӣ муқарраму муъаззаз.
36. Пас, чист, ки кофирон ба сӯи ту эй Паёмбар мешитобанд?
37. Даста – даста аз ҷониби чапу рости ту ҷамъ шудаанд, сухан мегӯянду тааҷҷуб мекунад.
38. Оё ҳар яке аз он кофирон тамаъ мекунад, ки Аллоҳ таъоло ба биҳишти пурнеъмат дохилаш мекунад?
39. Ҳаргиз на, ҳеч яке аз онҳо ба ҷаннат дохил намешавад. Албатта Мо офаридем онҳоро аз оби манӣ, ки худ медонанд, пас имон наоварданд. Пас чи гуна мушарраф мешаванд ба даромадани ҷаннат?⁽¹⁾
40. Пас, савганд ба Парвардигори машриқи офтобу ситорагон ва мағрибхояшон, ки Мо, ҳароина тавоноам,
41. ки ба ҷои онҳо мардуми беҳтар ва мутеътар ба Аллохро биёварем ва дар ин кор нотавон нестем ва ҳеч кас аз Мо пешдастӣ накунад ва

أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمَاتٍ ﴿٣٥﴾

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِيَامَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

أَيُّطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمُ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِّمَّا يَعْبُدُونَ ﴿٣٩﴾

فَلَا أَمْسُرُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا الْقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾

عَلَىٰ أَنْ يُبَدَّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ

بِمَسْئُوقِينَ ﴿٤١﴾

Моро бознадорад, ҳар вақте
ки хоҳем иъода кардани
онҳоро.

42. Пас, бигузорашон
(мушрикнро), то ба
беҳудагӣ машғул шаванду ва
дар дунёяшон бозӣ кунанд,
то ба рӯзи қиёмат бирасанд,
ки ваъдаашон додаем ба
азоб.

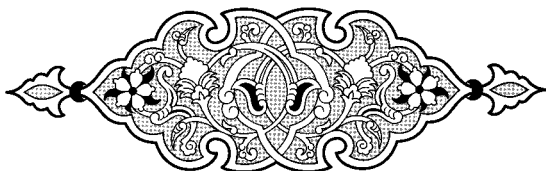
43. Рӯзе, ки шитобон аз қабрҳо
бароянд, чунонки дар дунё
назди бутонашон, ки ба
ғайри Аллоҳ онҳоро ибодат
мекарданд, мешитобанд.

44. Ваҳшат бар чашмонашон
ғолиб шуда аз ҳавлу ҳарос
ва ба хорӣ афтодаанд. Ин
аст ҳамон рӯзе, ки онҳоро
ваъда дода мешуд дар ҳаёти
дунё, ки омадани қиёмат
ҳақ ва рост аст ва онҳо
истеҳзо мекарданду дӯруғ
мебароварданд!

فَذَرَّهُمْ يُخَوِّضُونَ وَيَلْعَبُونَ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَانْتَهُمُ إِلَى
نَضِيبٍ يُؤْفَضُونَ ﴿٤٣﴾

خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهْفُهُمْ ذُلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي
كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

Сураи Нӯҳ

Дар Макка нозил шудааст ва аз 28 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Мо, ҳароина, Нӯҳро ба сӯи қавмаш фиристодем ва ба ӯ гуфтем, ки қавми худро пеш аз он ки азоби дардовар бар сарашон фуруд ояд, бим деҳ.
2. Нӯҳ гуфт: «Эй қавми ман, ман ҳароина, бимдиҳандаи ошкоро ҳастам шуморо аз азоби Аллоҳ, агар Ӯро нофармонӣ кунед.
3. Ва ҳамоно ман фиристодаи Аллоҳ ҳастам ба сӯй шумо, пас Ӯро ягона бипарастед ва аз азоби Ӯ битарсед ва аз ман итоъат кунед, дар он чизе, ки шуморо амр ё манъ мекунам.
4. Аллоҳ гуноҳонатонро биёмурзад ва шуморо дар умратон, то муддати муъайяне, ки дар илми Аллоҳ аст мӯҳлат диҳад, ҳароина, он ачали Илоҳӣ чун ба сар ояд, дигар таъхир нашавад, агар шумо инро медонистед, ҳамоно ба сӯи имон ва тоъат ҳаракат мекардед».⁽¹⁾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

إِنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقَوْهُ وَأَطِيعُوا أَمْرًا

يَعْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

5. Гуфт Нӯҳ: «Эй Парвардигори ман, ман ҳароина, қавми худро шабу рӯз ба сӯи Ту даъват кардам.
6. Пас даъвати ман онҳоро ба сӯи имон зиёда накард дар онҳо, ҷуз гурехтану нафрат аз имонро.
7. Ва албатта, ман, ҳар бор, ки онҳоро ба сӯи Ту даъват кардам, то Ту онҳоро биёмӯрзӣ, ангуштҳо дар гӯшҳои худ карданд, то даъвати ҳақро нашунаванд ва чома дар сар кашиданд, то, ки маро набинанд ва давомаат карданд бар куфри худ ва такаббур карданд аз қабули имон, такаббур кардани сахт.
8. Пас, барояшон ошкоро даъват кардам.
9. Боз, ҳароина, дар ҳама ҳол ҳам ба овози баланд ва ҳам бо овози паст барояшон даъват кардам.
10. Сипас гуфтам ба қавмам: «Аз Парвардигоратон омӯрзиши гуноҳоятонро кунед ва ба сӯи Ӯ аз куфри худ тавба кунед. Албатта, Ӯ таъоло омӯрзандаи тавбаи бандагонаш аст.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٧١﴾

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا إِفْرَارًا ﴿٧٢﴾

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا
أَصْلِحَ عَلَيْهِمْ فِي آذَانِهِمْ وَأَسْتَعْشُوا لَثَائِبَهُمْ
وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَارًا ﴿٧٣﴾

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٧٤﴾

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٧٥﴾

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿٧٦﴾

11. Агар тавба карда аз ӯ
омӯриш талаб кунед,
мефиристад Аллоҳ таъоло
бароятон боронҳои
резандаро пай дар пай.
12. Ва молу фарзандонатонро
зиёд мекунад ва бароятон
бӯстонҳо биёфаринад, то, ки
аз мевахояш фоида баред
ва дарёҳо то, ки аз обаш
зиरोъат ва молҳоятонро об
бидихед.⁽¹⁾
13. Шуморо эй қавм чӣ шудааст,
ки аз бузургӣ ва азамати
Аллоҳ наметарсед.
14. Ва ҳамоно шуморо
ба гунаҳои мухталиф
биёфарид.⁽²⁾
15. Оё намебинед, ки чӣ гуна
Аллоҳ ҳафт осмонро табақа –
табақа болои ҳам биёфарид?
16. Ва мохро дар ин осмонҳо
равшани ва хуршедро барои
аҳли замин чароғашон
гардонид.
17. Ва Аллоҳ асли шуморо аз
замин бируёнид.⁽³⁾
18. Боз шуморо баъд аз маргатон
ба он бозмегардонад ва

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾

وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ وَمَنِينٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ
وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّى خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ
سِرَاجًا ﴿١٦﴾

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ بِنَاتًا ﴿١٧﴾

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 633

(2) Яъне, Нутфа баъд аз он хуни лард баста, баъд аз он пораи гӯшт, баъд аз он гӯшт ва устухон. Тафсири Табарӣ 23 / 635

(3) Яъне: Одам алайҳиссаломро аз хок офарид. Тафсири Бағавӣ 8/ 231

боз рӯзи баъс аз он берун
меоварад.

19. Ва Аллоҳ заминро чун
фарше бароятон сохт,
20. то бар роҳҳои паҳновари он
биравед».
21. Нӯҳ гуфт: «Эй Парвардигори
ман, ҳамон қавми ман
нофармони ман карданд
ва бечорагони онҳо
пайравӣ карданд пешвоёни
гумроҳашонро, ки молу
фарзандаш чуз ба зиёнашон
наяфзуд.⁽¹⁾
22. Ва макру ҳила карданд
сардорони куффор
пайравони худро – макри
бузурге.
23. Ва гуфтанд: «Парастии
маъбудони худро, ба ҷои
Аллоҳи ягонае, ки Нӯҳ ба
сӯи он даъват мекунад, тарк
накунед. Ва парастии Вада
ва Сувоъ ва Яғус ва Яғуқ ва
Насрро тарк накунад!⁽²⁾»

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾

لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَالًا ﴿٢٠﴾

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ
مَالَهُمْ وَوْلَادَهُ إِلَّا الْخَسَارَ ﴿٢١﴾

وَمَكْرُوا مَكْرَ الْكِبَارِ ﴿٢٢﴾

وَقَالُوا لَا تَنْدَرْنَ آلَ الْهَتَكُمْ وَلَا تَنْدَرْنَ وِدَاؤَلَا
سُوءَاعَا وَلَا يَعُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرَ ﴿٢٣﴾

(1) Яъне, дар дунё гумроҳашон карданд ва дар охират азобашон карданд. Тафсири Табарӣ 23/ 638

(2) Ин номи бутҳояшон буд, ки ба ҷои Аллоҳи ягона онҳоро парастии мекарданд. Дар ҳақиқат номҳои мардонии солаҳашон буд, пас ҳар вақте ки ин мардон фавтиданд, шайтон ба қавмҳои онҳо ваҳӣ кард, ки сурат ва ҳайкалҳои онҳоро бикашанд. Ва ҳар вақте ки ба суратҳои менигаранд, дар тоъат тазӣ мекунанд. Пас чун он қавм фавтиданд ва муддате гузашт ва қавми дигаре ба ҷои онҳо омад, шайтон ба онҳо васваса карда гуфт, ки гузаштагонатон сурат ва ҳайкалҳоро ибодат мекарданд ва бо воситаи онҳо таввасул меҷӯстанд ба даргоҳи Аллоҳ, Тафсири Саъдӣ 1/ 889. Ин аст ҳикмат аз ҳаром будани ҳайкалҳо ва ҳаром аст биное афрохтан бар болои қабрҳо, зеро бо гузашти замон метавонад ибодатгоҳе шавад барои нодонон.

24. Ва ҳамоно он пайравон бисёре аз мардумро бо зиннат додани роҳҳои гуноҳ гумроҳ карданд. Баъд аз он Нӯҳ алайҳиссалом гуфт: Эй Парвардигори мо маяфзой ба он ситамкорони саркаш магар дуриро аз ҳақ!».

25. Ба ҷазои гуноҳонашон ба тӯфон ғарқа карда шуданд, пас ба оташи даргирандаву сӯзонанда дохил карда шуданд, пас ба ҷуз Аллоҳ барои худ ёваре наёфтанд, ки аз онҳо азобро дур кунад.

26. Ва Нӯҳ алайҳиссалом баъди ноумед шуданаш аз қавмаш гуфт: «Эй Парвардигори ман, бар рӯи замин ҳеч як аз кофиронро магузор, ки ҳаракат кунад.

27. Ҳамоно, агар ту онҳоро бигузорию ва ҳалокашон накуни, бандагонеро, ки ба Ту аз роҳи ҳақ имон овардаанд, гумроҳ мекунад ва фарзандоне таваллуд намекунад, магар фоҷиру кофир.

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

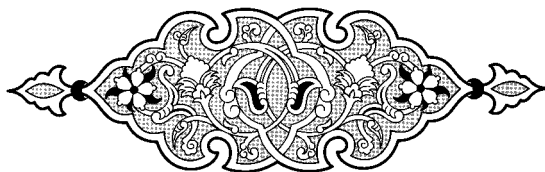
وَمَا خَطِيبَتِهِمْ أُعْرِفُوا فَأَدْجَلُوا نَارًا فَاتَّبِعُوا لَهُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾

إِنَّكَ إِن تَذَرْنَاهُمْ يَضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فِجْرًا كَعَفَاكَ ﴿٢٧﴾

28. Эй Парвардигори ман,
марову падару модарамро
ва ҳар киро бо имон ба
хонаи ман ворид шавад
ва низ мардони мӯъмину
занони мӯъминро биёмӯрз
ва ситамкоронро дар дунёву
охират ҷуз ба ҳалокаташон
маяфзой!»

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ
الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

Сураи Чин

Дар Макка нозил шудааст ва аз 28 иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бигӯ эй Паёмбар: Аллоҳ таъоло ба ман ваҳй кардааст, ки гурӯҳе аз чин ҳамоно гӯш фаро доданд, ҳангоме ки ман тиловати Қуръон мекардам. Пас чун шуниданд, ба қавмашон гуфтанд: Ҳамоно шунидем Қуръонро, хеле хуш аст дар балоғаташ, фасоҳаташ ва дар аҳкому ахбораш,
2. даъват мекунад ба сӯй ҳақ ва ҳидоят. Пас, мо ба ин Қуръон имон овардем ва ҳаргиз касеро дар ибодат шарики Парвардигорамон намесозем.
3. Ва албатта, азамати Парвардигори мо олист. На ҳамсаре гирад ва на фарзанде дорад.
4. Ва беҳиради мо Иблис дар бораи Аллоҳ таъоло суханони дур аз ҳақ мегуфт⁽¹⁾.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا
إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا
أَحَدًا ﴿٢﴾

وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدْرِنَا مَا نَتَّخِذُ صَحْبَةً وَلَا
وَلَدًا ﴿٣﴾

وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

(1) Яъне, гӯё, ки Аллоҳ шарик ва фарзанд дорад. Тафсири Бағавӣ 8/ 238

5. Ва мо, ҳароина,
мепиндоштем, одаму чин
дар бораи Аллоҳ таъоло,
ҳаргиз дурӯғ намегӯянд⁽¹⁾.

وَأَنَا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا ﴿٥﴾

6. Ва низ мардоне буданд аз
одамиён, ки ба мардоне
аз чин паноҳ мебурданд,
пас зиёда карданд
мардони чин бар инсҳои
паноҳчӯй тарсу ҳароси
бештарро.⁽²⁾

وَأِنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ
الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

7. Ва ҳамчунон, ки шумо
эй гӯруҳи чинҳо
мепиндоштед, инсонҳои
кофир ҳам мепиндоштанд,
ки Аллоҳ таъоло, ҳаргиз,
ҳеҷ касро дубора баъд аз
марг зинда намегардонад.

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

8. Ва мо гӯруҳи чинҳо талаб
кардем ба осмон расиданро
то бишнавам суҳанҳои
аҳли осмонро, пас онро
ёфтем пур аз фариштагони
нигаҳбону қудратманд
бо ситорагон, ки андохта
мешавад ба он касеро,
ки ба осмон наздик
мешавад.⁽³⁾

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجدْنَاهَا مَلِئَتْ
حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾

(1) Яъне: Ба Аллоҳ таъоло шарик ва фарзанд қарор намедиханд. Тафсири Бағавӣ 8/ 238

(2) Ин он паноҳбарие аст, ки аҳли чоҳилият ин гӯна паноҳ мебурданд ва ин навъ ширки акбар аст, ки Аллоҳ онро намебахшад, магар баъди тавбаи насух. Дар ин оят хушдори саҳт аст барои касоне, ки ба назди ҷодугарон ва фолбинон мераванд.

(3) Тафсири Табарӣ 23\657

9. Ва мо, ҳароина менишастем пеш аз ин ба ҷойҳое аз осмон; то бишнавам ахборашро. Пас, ҳар кӣ акнун барои гӯш кардан нишинад, шиҳоберо (оташпораеро) дар камини худ ёбад, ки ўро сӯзонда ҳалок мекунад.⁽¹⁾
10. Ва мо гӯруҳи чинҳо намедонем, ки оё барои касоне, ки ба рӯи замин ҳастанд, бадӣ муқаддар мешавад ё Парвардигорашон меҳаҳад ба роҳи росташон бибарад?
11. Ва баъзе аз мо некӯқору солеҳанд ва баъзе аз мо ғайри ин кофиру фосиқанд ва гурӯҳҳои гуногунам.
12. Ва мо яқин донистем, ки Аллоҳ бар мо қодир аст ва мо дар зери қабза ва фармонравии Ё мебошем, пас агар кореро ба мо хоҳад, аз Ё гурехтан натавонем. Ва ҳаргиз натавонем сӯи осмон гурехтан аз азобаш, агар бадиеро ба мо хоҳад.
13. Ва чун Қуръонро шунидем, ба он имон овардем ва иқрор кардем, ки Қуръон

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْمِعْ أَأَلَّنْ نَحْنُهُ. شَهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَمْ نَأْيَبُنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

وَأَنَّا مِمَّا الصَّالِحِينَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَائِفًا قَدَا ﴿١١﴾

وَأَنَّا نَظُنُّ أَنَّ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ وَهَرَبًا ﴿١٢﴾

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ ءَامَنَّا بِهِ ءَفَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ ءَفَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

(1) Ин ду оят ботил месозад даъвои ҷодугарон ва фолбинонро, ки меӯянд: онҳо илми ғайб медонанд ва беҳирадонро бо ин даъвои дӯруғинашон гумроҳ месозанд.

аз назди Аллоҳ аст. Пас ҳар ки ба Парвардигораш имон оварад, пас на аз нуқсони ҳасаноташ метарсад ва на аз ситам (яъне, мабодо, ки дар бадихояш изофае нашавад).⁽¹⁾

14. Ва ҳароина, баъзе аз мо чинҳо мусалмононанд ва баъзе аз ҳақ дур. Пас онҳое, ки ислом овардаанд⁽²⁾, пас онҳо қасд кардаанд роҳи ростро.
15. Ва аммо онҳое, ки аз роҳи Ислом дуранд, пас онҳо ҳезуми ҷаҳаннаманд.
16. Ва агар одамони кофир ва чинҳои кофир ба роҳи Ислом мерафтанд, ҳароина, барои онҳо оби бисёреро фуруд меовардем ва ризқашонро дар дунё фарох мекардем,
17. то онҳоро биёзмоем чи гуна неъматҳои Аллохро шуқр мекунанд? Ва ҳар ки аз тоъати Парвардигораш ва гӯш кардани Қуръон ва амал кардан ба он рӯй гардонад, ўро ба азобе саҳт дарандозанд.⁽³⁾

وَأَنَّا مَنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ
أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

وَأَلْوَأَسْتَقَمُّوْا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِيَهُمْ مَاءً
عَدَقًا ﴿١٦﴾

لَيَقْتَتِلُهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ
يَسْلُكُهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

(1) Тафсири Табарӣ 23/ 660

(2) Яъне, сар фўруд овардаанд ба тоъат барои Аллоҳ.

(3) Тафсири Табарӣ 23/ 664

18. Ва ҳароина, масҷидҳо барои ибодати Аллоҳи ягона ҳастанд. Пас ибодат накунад дар он ҷо ғайрашро. Ҳамоно масҷидҳо фақат барои ибодати Аллоҳи ягона сохта шудаанд.⁽¹⁾
19. Ва чун бандаи Аллоҳ Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) барои парастии Парвардигораш бархост, наздик буд, ки ҷинҳо ўро боло-болои ҳам гирд кунанд, то бишнаванд аз ў Куръонро.
20. Бигӯ эй Паёмбар ба он кофирон: Танҳо Парвардигорамро ягона парастӣш мекунам ва ҳеҷ касро дар ибодат шарикӣ ӯ намесозам.
21. Бигӯ эй Паёмбар ба онҳо: Албатта, ман наметавонам бар шумо зиёне бирасонам ё барои шумо фоидае биёварам.
22. Бигӯ: Ҳеҷ кас маро, аз азоби Аллоҳ наҷот надихад агар нофармони ӯ кунам ва ман ҷуз ӯ, ҳаргиз, паноҳгоҳе намеёбам,

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِيَدًّا ﴿١٩﴾

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

(1) Вочиб аст пок нигоҳ доштани масҷидҳо аз ҳар гуна чизҳое, ки дар ихлос барои Аллоҳ ва пайравии Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳалал мерасонанд.

23. Вале он чӣ метавонам
расондани пайёми Ў таъоло
ва анҷом додани рисолатҳои
Ў мебошад. Ва ҳар ки Аллоҳу
паёмбарашро нофармонӣ
кунад, пас, насиби ӯ,
ҳароина, оташи ҷаҳаннам
аст, ки ҳамеша дар он хоҳад
буд,

24. То он гоҳ, ки он чиро ба
мушрикони ваъда дода
буданд, (яъне азобро)
бингаранд. Пас, хоҳанд
донист, чӣ касонеро ёрони
нотавонтар ва шумори
камтар будааст.

25. Эй Паёмбар, ба мушрикони
бигӯ: Ман намедонам, ки
оё он ваъдаи азобе, ки ба
шумо додаанд, наздик аст ё
Парвардигори ман барои он
замоне ниҳодааст?

26. Ў таъоло донои ғайб аст⁽¹⁾ ва
ғайби Худро бар ҳеҷ кас аз
халқаш ошкор намесозад,

27. магар бар он паёмбаре,
ки ўро барои рисолаташ
ихтиёр кардааст ва аз ў
хушнуд бошад, пас ўро
ба баъзе аз илми ғайбаш
хабардор мекунад ва барои
нигаҳбонии ў (аз чин), аз
пеши рӯй ва пушти сараш

إِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَن يَعِصِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا وَعَدُوا وَنَفْسٌ يّعْلَمُونَ مَن
أَضَعَفَ نَاصِرًا وَاقْلُ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

قُلْ إِن أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ
رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾

عَلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

إِلَّا مَن أَرَادَ مِن رَّبِّهِ أَن يَسْلُكَ
مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِن خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

(1) Яъне: Медонад он чизҳоро, ки аз ҷашмон ғойб аст.

нигаҳбоне (фариштае) қарор
медихад, мабодо хабари
ғайбро надузданд ва ба ғӯши
коҳинон нарасонанд.⁽¹⁾

28. То бидонад, Паёмбар
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам), паёмбарони
пеш аз ӯ низ ҳам паёмҳои
Парвардигорашонро ҳақ ва
рост расонидаанд ва ӯ ҳам
ҳифз карда шудааст аз чин,
ҳамчунон ки паёмбарони
пешина ҳифз карда шуда
буданд. Ва Аллоҳ таъоло ба
он чӣ дар назди онҳост, аз
илмҳои ошкоро ва пинҳонӣ
амрҳо ва ҳукмҳо ихота дорад,
чизе аз ӯ фавт нашавад ва ӯ
таъоло ҳама чизро ба адад
шумор кардааст.⁽²⁾

لِيَعْلَمَ أَن قَدِ ابْتَلَوْنَا رُسُلَنَا فِي سَبِيلِهِمْ وَأَخَاطَ
بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8/ 244

(2) Тафсири Саъдӣ 1\891

Сураи Муззаммил (Ҷома бар худ печида)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 20 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй ҷома бар худ
печида,
2. шабро бо намоз зинда бидор,
магар андакero,
3. қиёми ними шаб кун ё
андаке аз нима кам кун,⁽¹⁾
4. Ё андаке бар соати ними шаб
бияфзой ва Қуръонро охиста
бо тадаббур шумурдаву
(бодикқату) равшан бихон⁽²⁾.
5. Ҳамону Мо ба ту эй Паёмбар
Қуръони бузургеро, ки дар
бар мегирад амру наҳйҳо ва
аҳкоми шариятро нозил
хоҳем кард.
6. Албатта, ибодате, ки дар
дили шаб сурат мегирад,
таъсири сахте дорад дар дил
ва лафзхояш дурусттар аст ба
сабаби фориг будани дил аз
корҳои дунявӣ.
7. Албатта, корҳои ту дар
рӯз бисёр аст. Пас, шабҳо
Парвардигоратро ибодат
кун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمَزْمُولُ ﴿١﴾

فِرَّ الْبَيْتَ إِلَى قَيْلًا ﴿٢﴾

نَضْفُهُ، أَوْ أَنْقِصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ أَنْ تَتَيَلَّلًا ﴿٤﴾

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾

إِن نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾

(1) Яъне, то се яки шаб намоз хон.

(2) Яъне, Қуръонро бо таҷвид хон.

8. Ва ёд кун эй Паёмбар,
номи Парвардигоратро
ва аз ҳама тараф гусаста
канда шуда ба ибодаташ
бипайванд:
9. (яъне, бо сидқу ихлос
бандагӣ кун). Ёст подшоҳи
машрику мағриб. Нест
ҳеҷ маъбуди барҳаққе ҷуз
Ӯ. Пас Ӯро корсози хеш
интиҳоб кун!
10. Ва сабр кун бар он чӣ
мушрикони дар шаъни ту ва
динат мегӯянд ва ба ваҷҳи
писандида аз онҳо дури
ҷӯй⁽¹⁾.
11. Дурӯғшуморандагони
соҳибнеъматро ба Ман
вогузор. Ва андаке
мӯҳлаташон деҳ, то фуруд
омадани азоб бар онҳо.
12. Албатта, ҳаст назди Мо дар
охират кишангҳои гарон ва
барои сӯхтану азоб додани
онҳо оташи дӯзах аст.
13. Ва назди Мо таъоми
гулӯғир аст, ки на фуруӣ
меравад ва на берун
меояд ва низ азоби
дардовар аст.⁽²⁾

وَأَذْكُرَ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ
وَكَيْلًا ﴿٩﴾

وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْبِزْهُمْ هَزِيمًا ﴿١٠﴾

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهَالَهُمْ
قَلِيلًا ﴿١١﴾

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

(1) Яъне, онҳоро дар корҳои ботилашон муҳолифат кун ва аз онҳо интиқом нагир. Тафсири Саъдӣ 1/ 892

(2) Тафсири Табарӣ 23 \ 691

14. Рӯзе, ки замину кӯҳҳо ба ларза оянд ва кӯҳҳо теппае аз реги равон гарданд! (Баъд аз он, ки сахту устувор буданд).
15. ҳароина, Мо бар шумо (эй аҳли Макка) Муҳаммадро фиристодем, ки гувоҳидиҳанда аст бар куфру исёни шумо, ҳамчунон ки ба сӯи Фиръавн Мӯсоро фиристодем.
16. Пас итоъат накард Фиръавн Мӯсоро. Ва ба рисолаташ имон наовард. Пас ҳалок кардем ўро ҳалок кардани сахт.⁽¹⁾
17. Пас чӣ гуна нафсхоятонро дар амон мемонед, агар кофир бошед ба азоби рӯзи қиёмат, ки аз сахтии вазниниаш кӯдаконро пир мегардонад?
18. Дар он рӯз осмон бишикофад ва ваъдаи Аллоҳ хоҳу ноҳоҳ ба вуқӯъ пайвандад.
19. ҳаройина, ин нишноҳои тарсонанда пандест барои мардум. Пас, ҳар ки бихоҳад панд ва манфиате бигирад, роҳе ба сӯи розигии

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدْنَا أَعْيَتِكَ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

فَصَبَّحَ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذَتْهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾

السَّمَاءِ مُنْقَطِرًا بِهِ ۗ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

إِنْ هَدِيَهُ تَذَكُّرًا ۗ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

(1) Дар ин оят хушдори сахт аст барои касоне, ки нофармони Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам мекунанд, мабодо ба онҳо мусибате расад, ки ба сари Фиръавн омада буд.

Парвардигораш бигирад, ки
ӯро халқ қард.

20. ҳароина, Парвардигори
ту эй Паёмбар медонад,
ки ту ва гурӯҳе аз онон, ки
бо ту ҳастанд, наздик ба
ду саввуми шаб ё нисфи
он ва ё сеяки шабро ба
намоз меистед. Ва Аллоҳ
ягона худаш андозаи шабу
рӯзро муъайян мекунад. Ва
медонад, ки шумо тамоми
шабро бо намоз гузаронида
наметавонед. Пас, тавбаи
шуморо бипазируфт⁽¹⁾. Ва
ҳар чӣ муяссар шавад дар
намози шаб, аз Қуръон
бихонед. Аллоҳ медонад чӣ
касоне аз шумо ба сабаби
беморӣ аз намози шаб
мемонад ва гурӯҳе дигар ба
талаби ризқи ҳалол аз Аллоҳ
дар рӯи замин барои тиҷорат
ва қор ба сафар мераванд
ва гурӯҳи дигар дар роҳи
Аллоҳ ба ҷанг мераванд⁽²⁾.
Пас ҳар чӣ муяссар шавад,
дар намозхоятон аз қуръон
бихонед. Намоз бигузореда
закот бидиҳед⁽³⁾ ва дар
роҳҳои хайр ва некуӣ аз
молхоятон эҳсон кунед. Ва

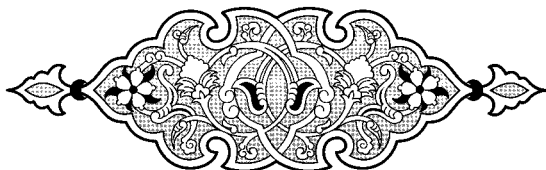
﴿ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَرَضَمَهُ
وَتُلْتَمِسُ وَطَائِفَةً مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ
وَالنَّهَارَ عَلِيمٌ لِّمَا تُخْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا
نَسَسْتُمْ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِيمٌ أَن يَظُنَّ أَنَّكُمْ مِّنكُمْ مَّرْضَىٰ
وَأَخْرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَلْتَمِسُونَ
مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَخْرُونَ يَلْتَمِسُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَاقْرَءُوا مَا نَسَسْتُمْ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تَقْدِمُوا لِالْأَنفُسِكُمْ مِّنْ
خَيْرٍ يَّجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا
لِللَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾

(1) Яъне, намози шабро ба шумо сабук гардонид. Тафсири Саъдӣ 1/ 894

(2) То, ки сухани Аллоҳ ва динашро боло бардоранд.

(3) Яъне, намозҳои фарзро ва закоти вочибаро.

ҳар хайру эҳсоне, ки барои
худ дар ин дунё пешопеш
бифиристед, аҷру савобашро
рӯзи қиёмат барзиёд хоҳед
ёфт. Ва аз Аллоҳ дар тамоми
ҳолатҳоятон омурзиш
бихоҳед. Ҳароина, Аллоҳ
бисёр омурзгор аст барои
касе, ки аз вай омурзиш
бихоҳад ва бисёр меҳрубон
аст барои касе, ки аз вай
талаби раҳм кунад!

Сураи Муддассир (Ҷомадарсаркашида)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 56 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй ҷома дар сар
кашида,
2. барҳез аз ҷои хобат, пас
бим деҳ одамонро аз азоби
Аллоҳ!
3. Ва такбиру таъзиму ибодатро
маҳсуси Парвардигорат
гардон!
4. Ва ҷомаатро аз начосатҳо
покиза дор!⁽¹⁾
5. Ва давомат кун дури
ҷӯстанро аз бутҳо ва аз
корҳои ширк, пас ба онҳо
наздики мақун!⁽²⁾
6. Ва чизе мадеҳ, ки беш аз он
чашм дошта бошӣ.
7. Ва барои розигии
Парвардигорат бар амру
наҳйҳои собир бош!
8. Пас он гоҳ ки дар сур
(карнай) барои аз нав зинда
шудан, дамида шавад,
9. пас он рӯз рӯзи сахте хоҳад
буд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ١

قُمْ فَأَنْذِرْ ٢

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ٣

وَسَيِّئَاتِكَ فَطَّهِّرْ ٤

وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ٥

وَلَا تَمُنْ بِمَنْ تَسْتَكْبِرُ ٦

وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ٧

فَإِذَا نْفَرَ فِي النَّافِرِ ٨

فَذَلِكَ يَوْمًا يَوْمًا عَسِيرٌ ٩

(1) Яъне, покии зоҳирӣ нишонаи покии ботинӣ аст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 895

10. Барои кофирон осон нест, ки халос шаванд аз муноқишаи ҳисобу китоб.
11. Маро эй Паёмбар, бо он ки дар шиками модараш танҳояш бе молу фарзанд, офаридаам, воғузур.
12. Ва ӯро моли бисёре додам.
13. Ва писароне ҳама дар Макка назди ӯ хозир.
14. Ва васоили зиндагиро аз ҳар ҷиҳат барои ӯ фароҳам сохтаам.
15. Он гоҳ тамаъ мебандад, ки бар неъматаш⁽¹⁾ биафзоям.
16. Ҳаргиз, ки ҳамоно, ӯ дар баробари Қуръон ва оёти Мо саркашӣ карду ситеза чӯст.
17. Зуд аст, ки ба сараш машаққатхоеро аз навъҳои азобе, ки дар он роҳат нест меорем.⁽²⁾
18. Ҳароина, ӯ андешид ва нақшае кашид⁽³⁾.
19. Пас марг бар ӯбод, чӣ гуна нақшае кашид?

عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرِيسِيرٍ ﴿١٠﴾

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾

وَجَعَلْتُ لَهُ مَا لَمْ مَسْئُورًا ﴿١٢﴾

وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾

وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾

تُرِيظِعُ أَنْ أَنْزِيدَ ﴿١٥﴾

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عِينًا ﴿١٦﴾

سَاءَ هُفُّهُ، صَعُودًا ﴿١٧﴾

إِنَّهُ، فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

فَقَتَّلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾

(1) Яъне, бар зами ин неъматҳо боз ҳам молу фарзандонашро зиёд гардонам. Ва ҳамоно ӯ кофир аст бар Ман.

(2) Ин оятҳо дар ҳаққи Валид бинни Муғира нозил шудааст, ки хеле ҳам саркаш ва душмани Аллоҳ ва расулаш буд. (Инчунин чазо дода мешавад ҳар як кофири саркашро). Тафсири Саъдӣ 1/ 896

(3) Яъне, чи таънае мезанад дар ҳаққи Қуръон ва Муҳаммад.

20. Боз ҳам марг барӯ бод, чӣ нақшае кашид?
21. Сипас он гоҳ, ки нигарист, (яъне, фикр карду нақша кашид ва тайёри дид дар таъна задани Қуръон).
22. Сипас рӯй турш кард ва пешонӣ дарҳам кашид. Баъд аз он, ки чизе наёфт, ки ба он Қуръонро таъна занад.
23. Сипас рӯй гардонид аз ҳақ ва гарданкашӣ кард аз эътироф шудан ба мағлубияташ.
24. Пас гуфт дар бораи Қуръон: «Ин чизе, ки Муҳаммад мегӯяд, чуз ҷодуе, манқул аз пешиниён ривоят шуда, ҳеҷ нест.
25. Ин сухани махлуқон аст, ки Муҳаммад онро таълим гирифтаасту, баъд аз он даъво мекунад, ки он аз назди Аллоҳ аст.
26. Ба зудӣ ўро ба сақар (дӯзах) бияфканам. То бисӯзад дар оташаш.
27. Ту чӣ медонӣ, ки сақар чи гӯна аст?
28. На, гӯштеро боқӣ мегузорад ва на устухонеро раҳо месозад.

تُرْفِتِلْ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٥﴾

تَنْظُرَ ﴿٦﴾

تَوَعَّسَ وَاسَّرَ ﴿١٢﴾

تُرَادِبَرُ وَأَسْتَكْبَرُ ﴿١٣﴾

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّؤْتَرٌ ﴿١٤﴾

إِنَّ هَذَا إِلَّا أَقْوَالُ الْبَشَرِ ﴿١٥﴾

سَأُصْلِيهِ سَقَرًا ﴿١٦﴾

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ﴿١٧﴾

لَا تَبْقَى وَلَا تَذَرُ ﴿١٨﴾

29. Тағйирдиҳанда ва сиёҳкунандаи пӯст аст.

30. Нуздаҳ фаришта барои азоби онҳо муваккаланд.

31. Муваккалони дӯзахро ҷуз аз фариштагони сахтгир қарор надодем. Ва шумори онҳо ҷуз барои имтиҳони кофирон нест. То аҳли китоб (Яҳуд ва Насоро) бовар кунанд⁽¹⁾ ва бар имони мӯъминон бияфзояд ва аҳли китобу мӯъминон шак накунад. Ва то он мунофиқон ва кофирон, ки дар дилҳояшон маразест, бигӯянд: «Аллоҳ аз ин шумораи аҷоиб чӣ меҳостааст?» Аллоҳ инчунин ҳар касро, ки бихоҳад, гумроҳ мекунад ва ҳар касро, ки бихоҳад роҳ менамояд. Ва шумори лашкари⁽²⁾ Парвардигоратро ҷуз Ҷ кассе надонад. Ва ин ҷаҳаннам ҷуз ҳушдор ва панде аз барои мардум нест⁽³⁾.

32. Инчунин нест, ки онҳо мепиндоранд⁽⁴⁾, савганд ба моҳ!

لَوَاحٍ لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا
عَذَابَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا
مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا

ذِكْرَى لِّلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

كَلَّا وَالْقَمَرَ ﴿٣٢﴾

(1) Яъне, он чизе, ки дар Куръон дар бораи хозинони ҷаҳаннам гуфта шудааст ҳақ аст ва аз назди Аллоҳ аст. Тафсири Табарӣ 30/ 24

(2) Аз он ҷумла фариштагонро.

(3) Тафсири Бағавӣ 8/ 271

(4) Яъне, Ба рисолати паёмбар бовар намекунад.

33. Ва савганд ба шаб, чун пушт
кунад рӯй ба рафтани орад
34. Ва савганд ба субҳ, чун парда
барафканад,
35. ки ҳароина, ин дӯзах яке аз
ҳодисаҳои бузург аст.
36. Тарсонандаи одамиён
аст.
37. Барои ҳар касе аз шумо, ки
бихоҳад, наздик шудан ба
Парвардигорашро бо амали
нек ё бозпас монад бо кифру
нофармонӣ.
38. Ҳар кас гаравғони корест, ки
кардааст, хоҳ нек аст, хоҳ бад
аз он раҳо намеёбад, то он
вақте ки ҳаққашро бидиҳад.
39. Ғайри мусалмонони ҳолис
онҳое, ки худашонро бо
амалҳои шӯиста наҷот
доданд.
40. Онҳо дар бихиштҳо
нишастаанд ва аз
яқдигарашон мепурсанд,
41. аз кофироне, ки дар ҳаққи
худашон гуноҳ кардаанд.
42. Чӣ чизҳое шуморо ба
чаҳаннам даровард?
43. Гӯянд гунаҳкорон: “Мо
дар дунё аз намозгӯзорон
набудем

وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾

وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾

إِنَّهَا لِأَحَدَى الْكَبِيرِ ﴿٣٥﴾

نَذِيرِ الْبَشَرِ ﴿٣٦﴾

لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾

إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾

عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾

قَالُوا لَوْ نَأْتِيكَ مِنَ الْمَصَلِينَ ﴿٤٣﴾

44. ва ба дарвешону камбағалон
таъом намедодем
45. ва бо онон, ки сухани ботил
мегуфтанд, ҳамовоз мешудем
46. ва рӯзи қиёматро дӯруғ
мешуморидем,
47. то марги мо фаро расид
ва мо дар ҳамон гумроҳӣ
будем”
48. Пас, шафоъати
шафоаткунандагон⁽¹⁾
фоидашон набахшад. Зеро
шафоъат барои онҳоест, ки
Аллоҳ таъоло аз онҳо розист
ва барои шафоаткунанда
иҷозат додааст.
49. Пас он мушрикнро чӣ
шудааст, ки аз Қуръон ва
пандҳои он рӯй гардонанд?
50. Монанди харони ваҳшияе, ки
рамида
51. аз шер мегурезанд,
52. Балки ҳар як аз он мушрикҳо
мехоҳанд, ки аз сӯи Аллоҳ
китоби кушодае ба ӯ дода
шавад.⁽²⁾
53. На чунин аст, ки онҳо
мепиндоранд, балки онҳо аз
охират наметарсанд. Ва ба
баъсу ҷазо боварӣ надоранд.

وَلَوْلَاكَ نُطْعِمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾

وَكُنَّا نَحْوُكُمْ مَعَ الْخَائِبِينَ ﴿٤٥﴾

وَكَمَا نَكْذِبُ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٤٦﴾

حَتَّىٰ آتَانَا الْيَقِينَ ﴿٤٧﴾

فَمَا تَفْعَلُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

كَأَنَّهُمْ حُمْرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾

فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا

مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾

كَلَّا بَلْ لَآ يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

(1) Хоҳ фаришта бошад, хоҳ паёмбар ё дигараш.

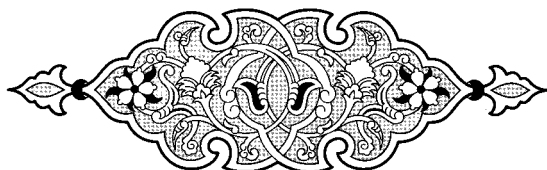
(2) Ҳамчунон ки ба Муҳаммад саллаллоху алайхи ва саллам дода шудааст.

54. На чунин аст, ки онҳо дар бораи Қуръон меандешанд албатта, ки ин Қуръон пандест агар саъодати худро бихоҳанд,
55. пас ҳар кӣ бихоҳад, онро бихонад ва аз он андарз бигирад ва аз ҳидояташ фоида бибарад.
56. Ва панд нагиранд, магар ин ки Аллоҳ хоҳад ҳидояти онҳоро. Ў таъоло шоёни он аст, ки аз Ў битарсанд ва итоъаташ кунанд. Ва Ў шоёни омӯрзидан аст касонеро, ки ба Ў имон оранду итоъаташ кунанд!

كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ﴿٢٥﴾

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ. ﴿٢٦﴾

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ
التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَعْفَورَةِ ﴿٢٧﴾

Сураи Қиёмат

Дар Макка нозил шудааст ва аз 40 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ таъоло савганд ёд мекунад: Қасам меҳӯрам ба рӯзи қиёмат рӯзе, ки ҳисобу ҷазо аст.
2. Ва қасам меҳӯрам ба нафси мӯъмини парҳезгор, ки соҳибашро бар тарки тоъатҳо ва муртакиб шудани гуноҳҳо маломатгар аст!
3. Оё инсони кофир мепиндорад, ки Мо ҳаргиз устухонҳояшро гирд нахоҳем овард, баъд аз он ки пӯсид ва пароканда гардид?
4. Оре, мо тамоми устухонҳои пӯсидаи инсонро гирд меоварем ва ҳатто аз ин ҳам фаротар қодир ҳастем, ки сарангуштҳояшро баробар кунем, чунонки пеш аз марг дар ҳаёти дунё буданд.⁽¹⁾
5. Балки, инсон мункир ба рӯзи баъс меҳаҳад, ки дар оянда низ ба корҳои ношоиста пардозад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۝١

وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ۝٢

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ۝٣

بَلَىٰ قَدَرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ۝٤

بَلَىٰ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ۝٥

(1) Тафсири Табарӣ 24\51

6. Инсони кофир аз рӯи такаббур ва ришханд меурсад: «Рӯзи қиёмат чӣ вақт хоҳад буд?»
7. Рӯзе, ки чашмҳо аз шиддати сахтии рӯзи қиёмат хира шавад
8. ва моҳ тира шавад ва нураш аз байн равад
9. ва офтобу моҳ бо рафтани нурашон дар як ҷой гирд оянд.
10. Инсон дар он рӯз мегӯяд: «Роҳи гурез аз азоб кучост?»⁽¹⁾
11. Амр на чунон аст, ки эй инсон, ту таманно мекуни. Ҳаргиз (дар он рӯз паноҳгоҳе нест!
12. Қароргоҳи ҳама дар он рӯз назди Парвардигори туст! Пас ҳар якеро тибқи амалҳои ҷазои муносиб хоҳад дод⁽²⁾.
13. Дар он рӯз одамиро аз тамоми амалҳои неку баде, ки он чӣ пешопеш дар ҳаёти худ фиристода ва он чӣ баъд аз хеш гузаштааст, хабар дода мешавад.⁽³⁾

يَسْأَلُ أَتَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾

وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

يَقُولُ الْإِنْسَانُ يُومِدُ أَيُّنَ الْمَفْرُوعِ ﴿١٠﴾

كَلَّا لَوْ رَزَرَ ﴿١١﴾

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾

يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\282

(2) Тафсири Саъдӣ 1\899

(3) Тафсири ибни Касир 8\277

14. Балки инсон бар
нафси худ бино аст ва
ҳақиқати коре, ки аз тоъат
ё маъсият анҷом додааст,
медонад.
15. Ҳарчанд узрҳои худро дар
миён оварад, ба ҳолаш ҳеч
фоидае намекунад⁽¹⁾.
16. Эй Паёмбар ҳангоми
фуруд омадани ваҳй
башитоб забон ба хондани
Қуръон маҷнунбон, ба
хотири он ки ҳифзи он аз
ёди ту наравад,
17. ки ҳароина, ҷамъ овардану
хонданаш бар ўҳдаи Мост,
баъд аз он ҳар кучо ки
хоҳӣ бихон, аз хотират
намеравад,
18. чун онро ба забони Ҷабраил
алайҳиссалом бар ту
бихондем, ба диққат гӯш
фаро деҳ ва аз хондани он
пайравӣ кун,
19. сипас баёни маъноҳо ва
ҳукмҳои он бар ўҳдаи
Мост.⁽²⁾
20. Ҳаргиз чунин нест, ки шумо
мушрикони мепиндоред,
ки дубора зинда шудан ва
ҷазо нест, балки шумо ин

بَلِ الْإِنْسَانِ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾

وَلَوْ أَنَّهُ لَرَأَىٰ مَا عَادِرْتَهُ ﴿١٥﴾

لَا تُحْرِكُ بِهِ ۖ لِسَانَكَ لِتَتَّعَجَلَٰ بِهِ ۖ ﴿١٦﴾

إِن ۖ عَلَيْنَا جَمْعُهُ ۖ وَقُرْآنُهُ ۖ ﴿١٧﴾

فَإِذَا قُرِئَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۖ ﴿١٨﴾

قُرْآنَ ۖ عَلَيْنَا بَيَانُهُ ۖ ﴿١٩﴾

كَلَّا ۖ بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8\283

(2) Тафсири Саъдӣ 1\899

- чаҳони зудгузарро дӯст
медоред
21. ва охиратро бо неъматҳояш
тарк мекунад.⁽¹⁾ ﴿وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾
22. Дар он рӯз барои мӯъминони
саъодатманд чеҳраҳое ҳаст
зебову дурахшон,
﴿وُجُوهٌُ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ﴾
23. ки сӯи Парвардигорашон
назар мекунад. ﴿إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾
24. Ва дар он рӯз барои
кофирони бадбахт
чеҳраҳое ҳаст абусу турш,
(пешонӣ дар ҳам кашида,
зиштрӯй), ﴿وُجُوهٌُ يَوْمَئِذٍ بِآسِرَةٍ﴾
25. ки медонад он азоби
камаршикан бар ӯ фуруд
ояд. ﴿تَنْظُرُونَ أَن يُفْعَلَٰ بِهَا فَاقرَةٌ﴾
26. Оре, чун чон ба ҳалқум
(ба гулӯ) расад ﴿كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ﴾
27. ва гуфта шавад, ки чӣ касест,
ки афсун бихонад ва ўро
начот диҳад? ﴿وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ﴾
28. Ва одами миранда яқин
кунад, ки замони ҷудой фаро
расида ﴿وَطَّنَ إِنَّهُ الْفِرَاقُ﴾
29. ва соқҳои по дар ҳам печида
шаванд, ﴿وَأَلْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ﴾
30. он рӯз, рӯзи рондан
ва бозгаштан ба сӯи
Парвардигори туст. Ва ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ﴾

оқибати кори бандагон ба
чаннат аст ё ба дӯзах.

31. На тасдиқ кардааст ин
инсони кофир ба паёмбар ва
Қуръон ва рӯзи охират ва на
барои Парвардигораш намоз
гузоридааст.

فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى ﴿٣١﴾

32. Вале Қуръонро дурӯғ
бароварда ва аз имон рӯй
гардонидаст.

وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٢﴾

33. Он гоҳ ба рафтори хиромон
ва сармаст назди аҳли худ
рафтааст.

فُرْزَهُبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٣﴾

34. Вой (ҳалок) бар ту, пас вой
(ҳалок) бар ту!

أَوَلَيْ لَكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٤﴾

35. Боз ҳам вой (ҳалок) бар ту,
пас вой (ҳалок) бар ту!⁽¹⁾

ثُمَّ أَوَلَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٥﴾

36. Оё инсони мункир ба рӯзи
баъс мепиндорад, ки ўро ба
ҳоли худ вогузоштаанд? Пас
на мавриди амру наҳй ва на
мавриси ҳисобу ҷазо қарор
хоҳад гирифт?

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

37. Оё ў нутфае аз манӣ, ки
дар бачадоне рехта мешуд,
набуд?

أَلَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾

38. Сипас баъд аз нутфа
ба сурати хуни баста
даромад. Пас Аллоҳ
ўро офарид ва дуруст ва
устувор сохт.

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ فَخَالِقٍ فَسَوَىٰ ﴿٣٨﴾

39. Пас аз $\bar{u}$ ду ҷуфт: нару мода падида овард.

40. Оё чунин Офаридагор қодир нест, ки мурдагонро зинда созад? Оре бар ин кор тавоноист, зеро бозгардонидани офариниш аз эҷоди нахустини он осонтар аст.⁽¹⁾

فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴿٣٩﴾

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ
الْمَوْتِ ﴿٤٠﴾

(1) Тафсири Табарӣ 24\83

Сураи Инсон

Дар Макка нозил шудааст ва аз 31 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ба ростӣ, ки омадааст бар одамӣ муддате аз замон, ки пеш аз дамидани руҳ дар вучудааш чизе қобили зикре набуд?⁽¹⁾
2. Ҳароина, Мо одамиро аз нутфае омехта⁽²⁾ офаридем, то ўро бо вазифаҳои шаръӣ имтиҳон кунем. Ва шунавою бинояш сохтаем, то бишнавад оятҳоро ва бубинад далелҳоро.
3. Ҳароина, роҳро⁽³⁾ ба ў нишон додем. Хоҳ мӯъмини шукргузор бошад хоҳ кофири ношукр.
4. Ҳароина, Мо барои кофирон занҷирҳо омода кардем, то пойҳояшонро бубанданд ва тавқҳо муҳайё кардем, то дастҳояшонро бар гарданҳояшон бубанданд ва оташи афрӯхта низ омода кардем.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

(1) Ин ҳамон замоне аст, ки инсон вучуд надоштааст. Тафсири Саъдӣ 1\900

(2) Яъне, аз оби мард ва зан.

(3) Яъне, роҳи ҳақ ва гумроҳиро, роҳи хуб ва бадро. Тафсири Бағавӣ 8/292

5. Ҳароина, некон аҳли тоъат ва ихлос, онҳое ки ҳаққи Аллоҳро адо мекунанд, рӯзи қиёмат аз шаробе менӯшанд, ки омехта ба кофур аст,
6. Ин шаробе, ки омехта бо кофур аст аз чашмаест, ки бандагони Аллоҳ аз он менӯшанд ва онро бар ҳар ҷое, ки меҳоянд, ба осонӣ равон месозанд.
7. Ин бандагони Аллоҳ чун назр кунанд, вафо мекунанд ва аз азоби Аллоҳ дар рӯзи қиёмат, ки зарар ва бади он ҳама инсонҳоро⁽¹⁾ фаро мегирад, метарсанд.
8. Ва таъомро дар ҳоле худ дӯшташ доранду ва ба он мӯхтоҷ ҳастанд, ба камбағалу ятим ва асир⁽²⁾ меҳӯронанд,
9. Ба забони ҳол меғӯянд ҷуз ин ҳадафи дигаре нест, ки шуморо фақат барои ризогии Аллоҳ таъом медиҳем ва аз шумо на подоше меҳоям на сипосе.
10. Бадурӯстӣ, Мо аз Парвардигори худ, дар рӯзе, ки гунаҳкорон туршрӯй

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادَ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

يُوفُونَ بِالَّذِذِّ وَعَاقُومِنَ لَمَّا كَانَ نَشْرُهُ مُسْتَبِيرًا ﴿٧﴾

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسَكِينَتِنَا وَيَسِيرًا ﴿٨﴾

إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَنُؤِيدَ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَتَطِيرًا ﴿١٠﴾

(1) Магар бар онҳое, ки Аллоҳ раҳм кардааст.

(2) Камбағал, касест, ки бар касб кардан нотавон аст ва ятим касест, ки падараш ғавтидаасту мол надорад ва асир касест, ки дар ҷанг ба асорат афтодааст. Тафсири Табарӣ 24/ 97

бошанд ва он рӯзи хеле сахт аст, метарсем.

11. Пас Аллоҳ онҳоро аз саҳтии он рӯз ниғаҳ дошт ва дар рӯйҳояшон хушҳолию тароват ва дар дилҳояшон шодмонӣ бахшид.
12. Барои сабре, ки дар дунё кардаанд, мукофоти он биҳишти анбарсиришт дод, ки дар он либосҳои абрешимӣ мепӯшанд.
13. Дар он ҷо бар тахтҳо таъя задаанд, на гармии офтоbero мебинанд ва на хунукии сахтеро.
14. Сояҳои дарахтонаш бар сарашон афтада ва меваҳои ба фармонашон бошад⁽¹⁾.
15. Ва ходимон таъомҳоро дар косаҳои нуқрагин ва шаробро дар кӯзаҳо дар миёнашон ба гардиш меоранд.
16. Кӯзаҳои аз нуқра, ки онҳоро ба андозае пур кардаанд⁽²⁾.
17. Дар он ҷо некӯкоронро шаробе бинӯшонанд, ки омехта бо занҷабил бошад,

فَوَقَّهْمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّهْمُ نَضْرَةً
وَسُرُورًا ﴿١١﴾

وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا أَجْنَةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾

مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا
وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾

وَأَنبَاءً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَفْئِدَتُهَا تَذَلُّلًا ﴿١٤﴾

وَيَطَّافُونَ عَلَيْهِمْ بِأَيِّتِهِ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ
قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾

قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾

وَسُقُونَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾

(1) Яъне, меваҳои чаннат ба осонӣ ба даст меоянд.

(2) Яъне, чи қадаре, ки нӯшандаҳо мехоҳанд на зиёд ва на кам. Тафсири Саъдӣ
1/901

18. аз чашмае, ки онро
Салсабил⁽¹⁾ мегӯянд.
19. Ва ҳамеша ҷавононе ба
гирдашон барои хидмат давр
мезананд, ки чун онҳоро
бубинӣ, пиндорӣ, ки аз
зебоиашон гӯё марвориди
афшондашудаанд.
20. Ва чун онгоҳ ба кадом ҷои
ҷаннат бингарӣ, ҳар чӣ
бингарӣ, неъматӣ фаровон ва
мулки васеъи бузургаст, ки
интиҳо надорад.
21. Бар тани бихиштиён
ҷомаҳоест дарунаш аз
абрешими тунуки сабз
ва берунаш аз абрешими
ғафс. Ва бо дастбандҳое
аз нуқра ороста шудаанд
ва бинӯшонад онҳоро
Парваридигорашон шароби
покро.⁽²⁾
22. Ва гуфта шавад ба онҳо:
Ҳароина, ин подоши
амалҳои неки шумост ва
кӯшишҳое, ки дар дунё
кардед, аз назди Аллоҳ
сипосгузори шудааст.
23. Ҳароина, Мо Қуръонро
эӣ Паёмбар бар ту бо

عَيْنَا فِيهَا نَسْتَمِي سَاسِيَلًا ﴿١٨﴾

* وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ

حَسِبْتَهُم لُؤْلُؤًا مَّنشُورًا ﴿١٩﴾

وَإِذَا رَأَيْتَ نَزَّارَاتٍ نَّعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُوءٌ
أَسَاوِرٌ مِّنْ فِضَّةٍ وَسَقَائِرٌ مِّنْهُم شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

إِن هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

(1) Нушандааш саломат монад ва гуворову пок каст. Тафсири Саъдӣ 1/ 901

(2) Тафсири Саъдӣ 1/ 901

тадриҷ⁽¹⁾ нозил кардем, то ки мардумро ба савобу ваъдаҳо ва ба азобу хушдорҳои он панд диҳӣ!

24. Пас дар баробари фармони Парвардигорат собир бош ва аз ҳеҷ мушрике, ки дар шахватҳо ғўтга задааст ё кофире, ки дар куфру залолат фуру рафтааст, итоъат мақун!

25. Ва бомдоду шомгоҳон номи Парвардигоратро ба забон ёд кун.

26. Ва дар бахше аз шаб барояш намоз бигзор ва Ёро бахши дарозе аз шаб ба покӣ ёд кун.

27. Ҳароина, инҳо кофирон ва мушрикони ин дунёи зудгузарро дӯст доранд ва он рӯзи душвор (қиёмат) ро пушти сар мепартоянд. (Яъне, барои охират амал намекунанд).⁽²⁾

28. Мо ба қудрати Худ онҳоро (одамиёно) офаридаем ва аъзову пайвандҳояшонро ба василаи рағу пайванд нерӯманду мустаҳкам гардонидем ва агар хоҳем онҳоро ҳалок карда, ба ҷои

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ إِثْمًا أَوْ كُفُورًا ﴿٢٤﴾

وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذُرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

(1) Яъне, сура-сура ва оят-оят

(2) Тафсири Табарӣ 24/ 117

онҳо қавме монандашон
биёварем, ки бандаи мутеи
Аллоҳ шаванд.

29. Ҳароина, ин сура пандест
барои оламиён. Пас, ҳар кӣ
барои худ дар дунёву охират
некӯӣ хоҳад, бигирад роҳи
имон ва парҳезгорию, он
роҳе ки ӯро ба сӯй бахшиш
ва розигии Аллоҳ мебарад.
30. Ва шумо ҷуз он наметавонед
бихоҳед, магар ин ки Аллоҳ
хоста бошад⁽¹⁾. Ҳамон Аллоҳ
доност ба аҳволи бандагонаш
ва ҳақим аст дар тадбири
корғузориҳояш.
31. Ҳар касро, ки аз бандагонаш
бихоҳад, шомили раҳмат
ва розигии худ созад⁽²⁾ ва
барои ситамкорон ва
таҷовузкунандагони
худудҳои Илоҳӣ азоби
дардоваре омода кардааст.

إِنَّ هَذِهِ نَذْرَةٌ مِّنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ
سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ
أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

(1) Яъне, ирода намекунад ҳеҷ кореро, магар ба тақдир ва иродаи Аллоҳ бошад.

(2) Яъне, мӯъминонро

Сураи Мурсалот (Бодҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 50 оят иборат аст

*Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба бодҳое, ки аз паи
ҳам меоянд
2. ва савганд ба бодҳои саҳти
вазандаи ҳалоксозанда
3. ва савганд ба фариштагоне,
ки ба бодҳои бороновар
ӯҳдадоранд, ҳар кучо ки
Аллоҳ хоҳад боронро
мебаранд
4. ва савганд ба фариштагоне,
ки ҷудокунандаанд ҳақро аз
ботил ва ҳалолро аз ҳаром
5. ва савганд ба фариштагоне,
ки ваҳии Илоҳиро аз назди
Аллоҳ ба сӯи паёмбарон
мефароранд,
6. то ҳуҷҷатро барпо намоянд ё
мардумро бим намоянд,
7. ки ҳароина, он чӣ ба шумо аз
амри рӯзи қиёмат ваъда дода
шавад, воқеъ хоҳад шуд!⁽¹⁾
8. Пас, он гоҳ ки ситорагон
нест ва хомӯш шаванд ва
равшании онҳо аз байн равад

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ١

فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا ٢

وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا ٣

فَالْفَرْقَاتِ فَرَقًا ٤

فَالْمُفِقَاتِ ذِكْرًا ٥

عُدْرًا أَوْ ذُرًّا ٦

إِنَّمَا أَوْعَدُونَ لَوَاقِعٌ ٧

فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ٨

(1) Тафсири Бағавӣ 8\304

9. ва он гоҳ ки осмон шикофта шавад وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ①
10. ва он гоҳ ки кӯҳҳо пора-пора гарданд ва дар фазо барбод раванд ва ҳеҷ асаре аз онҳо боқӣ намонад وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ②
11. ва он гоҳ ки паёмбаронро вақте муъайян шавад, ки миёни онҳо ва умматонашон доварӣ шавад. وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِنَتْ ③
12. Пас гӯянд: барои кадом рӯз ин чизҳо мавқуф гузошта шуд? لِأَيِّ يَوْمٍ أُخِّلَتْ ④
13. Онҳо гуфта шавад: барои рӯзи фасл, ки дар он миёни мардум мувофиқи аъмолашон доварӣ содир мешавад. لِيَوْمِ الْفَصْلِ ⑤
14. Ва чӣ донӣ, ки рӯзи фасл ва шиддат ва сахтии он чист? وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ ⑥
15. Дар он рӯз вой (ҳалокӣ бод) бар дурӯғшуморандагон!⁽¹⁾ وَبَلِّغْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑦
16. Оё ба сабаби дурӯғбароварданашон паёмбаронро умматони пешинаро монанди қавми Нӯҳ, Од ва Самуд ҳалок накардаем? أَلَمْ نُهَبِكِ الْأُولَيْنِ ⑧
17. Баъд аз он умматони охиринро (аз куффори Макка ва амсоли онҳо, ثُمَّ نُنَجِّهِمُ الْآخِرِينَ ⑨

(1) Тафсири ибни Касир 8\298

ки ҳазрати Муҳаммад
саллаллоҳу алайҳи
ва салламо дурӯғ
мебароранд,) низ аз паи
онҳо намебарем⁽¹⁾?

18. Бо гунаҳкорон чунин рафтор
мекунем. Ин равиши мо дар
мавриди онҳост.⁽²⁾

19. Дар он рӯз вой (ҳалокӣ
ва азоби саҳт бод) бар
дурӯғшуморандагон; касоне,
ки ба яғонагии Аллоҳ ва
рисолати паёмбарон ва ба
рӯзи зинда шудани баъд
аз марг ва ҳисоб бовар
надоранд!

20. Оё эй кофирон, шуморо аз
обе ҳақиру ночиз (нутфа)
наёфаридаем?

21. Ва онро дар ҷойгоҳе устувор
қарор надодем, ки он
бачадони зан аст

22. то замоне муъайян, ки ҳамон
замони ҳомиладорӣ аст?

23. Мо бар он кор тавоно
будаем, пас Мо неқӯ тавоно
ҳастем!⁽³⁾

24. Дар он рӯзи қиёмат вой
(ҳалокӣ ва азоби саҳт бод)
бар дурӯғшуморандагон,

كذالك نفعل بالمجرمين ﴿٧٨﴾

وَيَلُّومِيذِ الْمَكِّدِينَ ﴿٧٩﴾

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٨٠﴾

فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٨١﴾

إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٨٢﴾

فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٨٣﴾

وَيَلُّومِيذِ الْمَكِّدِينَ ﴿٨٤﴾

(1) Яъне, ҳалок намекунем.

(2) Тафсири Табарӣ 24\132

(3) Тафсири Бағавӣ 8\305

- ки қудрати Моро дурӯғ мебароранд!
25. Оё заминро ҷойгоҳи фарогире насохтем, ки ҳамаи шуморо фаро мегирад,
26. барои зиндагиву маргатон, ки зиндаҳо дар он зиндагӣ мекунад ва мурдаҳо дар он дафн мешаванд?
27. Дар он (замин) кӯҳҳои баланд падида овардем, то замин маҳкам гардад ва такон нахӯрад ва ба шумо оби ширин ва гуворо нӯшонидем.⁽¹⁾
28. Дар он рӯзи қиёмат вой (ҳалокӣ ва азоби саҳт бод) бар дурӯғшуморандагон ба ин неъматҳо!
29. Рӯзи қиёмат барои кофирон гуфта мешавад: Биравед ба сӯи азоби дӯзах он чӣ дар дунё дурӯғаш мешумуред.
30. Биравед ба сӯи сояе аз дуди ҷаҳаннам, ки дорои сешоха аст,
31. ки он на сояи хунук аст ва на дар он рӯз ҳарорати оташро бозмедорад.
32. Ҳароина, ҷаҳаннам шарораҳое меафканад, ки

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كَهَاتَا ﴿٢٥﴾

أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾

وَجَعَلْنَا فِيهَا رُوسِيَّ سَلْمِخَتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً
فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

أَنْظِلُّوْا إِلَى مَا كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

أَنْظِلُّوْا إِلَى طَلِيٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾

لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهِ ﴿٣١﴾

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾

(1) Тафсири Саъдӣ 1\904

дар бузургии худ монанди
баландии қасри азим аст),

33. гӯё, ки он шарораҳо
уштуроне сияхтоби зардранг
бошанд.⁽¹⁾

كَأَنَّهُ جُمَلَتِ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾

34. Дар он рӯзи қиёмат вой
(ҳалокӣ ва азоби саҳт бод)
бар дурӯғшуморандагон,
ки азоби Аллохро дурӯғ
мебароранд!

وَيَلُومِذِي الْمَكِّدِينَ ﴿٣٤﴾

35. Ин қиёмат рӯзест, ки ҳеҷ кас
аз дурӯғшуморандагон сухан
нагӯянд.

هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Онҳоро руҳсат надиханд, то
узр хоҳанд, зеро барояшон
узре нест.⁽²⁾

وَلَا يُؤَدُّنَ لَهُمْ فِعْتَهُ زُورٌ ﴿٣٦﴾

37. Дар он рӯзи қиёмат вой
(ҳалокӣ ва азоби саҳт бод)
бар дурӯғшуморандагон, ки
ин рӯзро ва он ҷӣ дар он аст
дурӯғ мебароранд!

وَيَلُومِذِي الْمَكِّدِينَ ﴿٣٧﴾

38. Ин рӯз, рӯзи фасл аст, ки дар
ин рӯз байни ҳақ ва ботил
ҷудо мегардад ва шумо
эй кофирони ин уммат ва
кофирони пешиниёнатонро
гирд меоварем.

هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٨﴾

39. Пас, агар ҳилае доред, ки
худро аз азоб халос кунед, ба
кор баред.⁽³⁾

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٣٩﴾

(1) Тафсири Табарӣ 24 \ 139

(2) Тафсири Табарӣ 24 \ 142

(3) Тафсири Саъдӣ 1 \ 905

40. Дар он рӯзи қиёмат вой
(ҳалокӣ ва азоби сахт бод)
бар дурӯғшуморандагон,
ки рӯзи қиёматро дурӯғ
мебароранд)!
41. Ҳароина, парҳезгорон,
ки дар дунё аз азоби
Правардигорашон тарсиданд
ва фармудаҳояшро
ба ҷо оварданд ва аз
манъкардҳояш дур истоданд,
дар сояҳо ва канори
чашмасоронанд,
42. Ва аз ҳар мевае, ки орзу
кунанд, баҳра мебаранд.
43. Барояшон гуфта мешавад:
Ба подоши корхое, ки дар
дунё аз амалҳои шоиста
мекардаед, бо лаззату гуворо
бихӯред ва биёшомед.
44. Ҳароина, Мо некӯкоронро
инчунин подош медиҳем!
45. Дар он рӯзи қиёмат вой
(ҳалокӣ ва азоби сахт бод)
бар дурӯғшуморандагон, ки
рӯзи ҳисобу ҷазоро ва он чӣ
дар он аст аз неъматҳо ва
азобҳо дурӯғ мебароранд!⁽¹⁾
46. Сипас Аллоҳ кофиронро
таҳдид карда гуфтааст:
Бихӯреду андак баҳрае
баргиред дар дунё, ки

وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾

وَفَوْكِهِ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾

كُلُوا وَأَشْرَبُوا وَهُدًى بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ فَجْرٌ مُّؤْتٍ ﴿٤٦﴾

ҳароина, шумо гунаҳкоронед ба сабабе, ки ба Аллоҳи якто шарик меовардед.⁽¹⁾

47. Дар он рӯзи қиёмат вой (ҳалокӣ ва азоби сахт бод) бар дурӯғшуморандагон, ки рӯзи ҳисобу ҷазоро дурӯғ мебароранд.

وَيَلُّوْا يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿٥٧﴾

48. Ва чун барои мушрикони гуфта шавад, ки намоз гузоред ва рукӯъ кунед, намоз намегузоранд ва рукӯъ намекунанд, балки такаббур меварзанд.⁽²⁾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٥٨﴾

49. Дар он рӯзи қиёмат вой (ҳалокӣ ва азоби сахт бод) бар дурӯғшуморандагон, ки мӯъҷизаҳои Аллоҳро дурӯғ мебароранд!

وَيَلُّوْا يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿٥٩﴾

50. Агар ба ин Қуръон имон наоварданд, пас, аз Қуръон ба кадом суҳан имон меоваранд? Ҳол он ки Қуръон худ мӯъҷиза ва баёнкунандаи ҳама чизҳост ва аҳқому хабарҳояш равшан аст.

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

(1) Тафсири Бағавӣ 8 \ 308

(2) Тафсири ибни Касир

Сураи Набаъ (хабар)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 40 оят иборат аст

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аз чи чиз кофирони Қурайш ҳамдигарро мепурсанд?
2. Аз он хабари бузурге суол мекунанд,
3. ки дар он ихтилоф доранд ва он Қуръон аст, ки хабар медиҳад аз рӯзи баъс⁽¹⁾, ки кофирони Қурайш ба он имон наёварда буданд.
4. Оре, мушрикони ба зудӣ хоҳанд донист, ки Аллоҳ ба сабаби бовар надоштганашон ба рӯзи қиёмат, эшонро чӣ хоҳад кард?
5. Боз ҳам, таъкид менамояд: Оре, ба зудӣ хоҳанд донист! Ин таъкид барои рост ва ҳақиқат будани паёмбарии Расули Аллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам далолат менамояд ва он чи ки ū, аз Қуръон ва аз рӯзи зинда гардонидани баъд аз миронидан овардааст. (Дар ин оят ваъид ва таҳдиде аст барои аҳли куффор)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾

عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

(1) Яъне, зинда гардонидани баъд аз миронидан

6. Оё Мо заминро бистаре
насохтем? أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا ٦
7. Ва кӯҳҳоро меҳҳое
нанамудаем, то замин
устувор истад?! وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ٧
8. Ва шуморо ҷуфт-ҷуфт (марду
зан) офаридем. وَحَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ٨
9. Ва хобатонро мояи оромиш
қарор додем, то баданҳоятон
роҳат кунад. وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ٩
10. Ва шабро пӯшишатон
қарор додем, ки бо
торикиаш шуморо фаро
мегирад, чунон ки дар
бар дорандаи либосро
мепӯшонад. وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ١٠
11. Ва рӯзро вақти талоши
маъош (касб) қарор додем, то
барои ободии ҳаёти худ саъю
кӯшиш намоед. وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ١١
12. Ва бар болои саратон ҳафт
осмони устувор бино кардем,
ки дар он шикофӣ ва нуқсон
нест. وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا سَدَادًا ١٢
13. Ва хуршедро чароғи равшане
офаридем. وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ١٣
14. Аз абрҳои боронафшон
оби фаровоне нозил
кардем, وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ١٤
15. то бо василаи он донаву
наботот бирӯёнем барои
мардумон ва ҳайвонот لِيُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ١٥

16. ва ба василаи он низ
бӯстонҳои дарҳампечидаро
ато фармоём.
17. Бегумон рӯзи доварӣ
(қиёмат,) рӯзест муъайян,
барои аввалину охирин
18. Рӯзе, ки дар сур⁽¹⁾ дамида
шавад ва шумо онгоҳ
гурӯҳ-гурӯҳ меоед. (Яъне,
ҳамаи уммат бо ҳамроҳи
пешвоёнашон меоянд.)
19. Осмон шикофта шавад ва
ҳар суроҳи даре бошад, то
фариштагон аз он дарвозаҳо
фуруд оянд
20. Ва кӯҳҳо, баъди устувор
будан равон сохта шаванд
ва чун саробе несту нобуд
гарданд.
21. Бегумон чаҳаннам
камингоҳест, дар интизори
кофирон ва барои онҳо
омода шудааст
22. ва барои саркашон
бозгаштгоҳест.
23. Замонҳои дароз дар он ҷо
абадӣ бошанд.
24. Дар он ҷо на ҳавои хунукӣ
мечашанду на нӯшиданиҳои
фораме менӯшанд,

وَجِئْتِ الْفَأَقَا ۝١٦

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتَا ۝١٧

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَقْوَابَا ۝١٨

وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابَا ۝١٩

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابَا ۝٢٠

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادَا ۝٢١

لِلظَّالِمِينَ مَعَابَا ۝٢٢

لِيَبِئْسَ فِيهَا أَحْقَابَا ۝٢٣

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابَا ۝٢٤

(1) Дар карнай пуф карда шавад ва ҳама аз қабрҳояшон бархезанд ва барои ҳисоб оянд.

25. фақат оби чӯшону хуну чирк
нӯшанд.

إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَافًا ﴿٢٥﴾

26. Ин ҷазоест мувофиқи
кирдорашон, ки дар ин дунё
чунин амал карда буданд.

جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾

27. Бегумон, ки онон ба рӯзи
ҳисоб умед надоштанд ва
наметарсиданд

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

28. Ва оёти Моро ба кулӣ
дурӯғ мешумурданд ва
ба он чӣ Расули Аллоҳ
(саллаллоҳу алайҳи ва
саллам) оварда буд, онро
тасдиқ надоштанд

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾

29. Ва ҳама чизро донистаем
ва дар, китобе⁽¹⁾ сабт
кардаем.

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾

30. Пас таъми талҳии азобро
бичашед, эй кофирон, ки
дар ҳаққи шумо ҷуз азобе
нахоҳем афзуд.

فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

31. Албатта парҳезгоронро
комёбии бузургест,
онон касонеанд, ки аз
Парвардигори хеш
метарсанд ва амали шоиста
мекунанд ва ба дохил
шудани ҷаннат комёб
мешаванд

إِنَّ الْمُتَّقِينَ مَعَآرَا ﴿٣١﴾

32. ва барояшон низ бӯстонҳову
дарахтони ангур

حَدَائِقٍ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾

33. ва духтарони навҷавоне
ҳамсинну сол
34. ва ҷомҳои пур аз
шароб
35. Ва онҳо дар он ҷо на сухани
беҳуда мешунаванд ва на
дурӯғ
36. ва ин мукофотест аз сӯи
Парвардигорат, подош ва
бахшише аз рӯи ҳисоб
37. Парвардигори осмонҳову
замин ва он чӣ миёни
онҳост. Он Аллоҳи Раҳмон,
дар дунёву охират, ки аз
ҳайбати ӯ сухан гуфта
натавонанд,
38. рӯзе, ки Ҷабраил ва
фариштагон ба саф
меистанд ва касе сухан
намегӯяд, магар касе
ки Аллоҳи Меҳрубон
ба ӯ рухсат диҳад, ва ӯ
сухани дуруст гӯяд. Ва
ҳеҷ касро шафоъат карда
наметавонанд, магар ба
иҷозати Аллоҳи Меҳрубон
39. Он рӯз, рӯзи ҳақ аст. Дар
омадани он рӯз ҳеҷ шакке
нест. Пас ҳар касе бихоҳад,
наҷот ёфтандро аз азоб,
роҳи бозгаште ба сӯи
Парвардигори худ бигирад
бо амалҳои солеҳ,

وَكَايِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾

وَكَأْسِدَٰهَا قَائِيًا ﴿٣٤﴾

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدَابًا ﴿٣٥﴾

جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

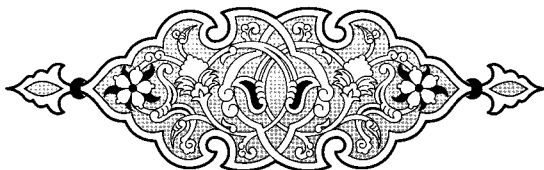
رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ لَا
يَعْلَمُ كُنْ مِنْهُ خَطَابًا ﴿٣٧﴾

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوْحُ وَالْمَلٰئِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُوْنَ
اِلَّا مَن اٰذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَاءَ اتَّخَذْ اِلٰى رَبِّهِ
مَعَابًا ﴿٣٩﴾

40. Мо шуморо аз азоби рӯзи қиёмат, ки наздикаст, бим додем: рӯзе, ки одамӣ ҳар чиро пешопеш фиристодааст, аз амали нек ё бад, мебинад ва кофир аз сахтии ҳисоб меғӯяд: Эй кош, ман хок мебудам ва боз зинда намешудам.

إِنَّا أَنْذَرْنَاكَ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

Сураи Нозийот (Фариштагони гирандаи чон)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 46 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад ба фариштагоне, ки чонҳои кофиронро ба сахтӣ мегиранд
2. ва савганд ба фариштагоне, ки чонҳои мӯъминонро ба осонӣ мегиранд
3. ва савганд ба фариштагоне, ки барои расонидани фармони Аллоҳ шинокунон ва шитобон аз осмон фуруд меоянд
4. ва савганд, ба фариштагоне, ки бар якдигар сабқат мекунанд дар иҷро намудани амрҳои Парвардигор
5. ва савганд⁽¹⁾ ба фариштагоне, ки ҳамаи корхоро тадбир мекунанд,
6. ки он рӯз, ки нахустин нафхаи⁽²⁾ қиёмат, ки нафхаи миронидан аст, заминро биларзонад

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا ۝

وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ۝

وَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ۝

وَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا ۝

وَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا ۝

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجِفَةُ ۝

(1) Ҷоиз нест барои одамии қасам хӯрдан ба ғайри Аллоҳ, зеро чунин амал ширк аст.

(2) Дамидан дар сур

7. ва нафхаи дуввум аз паси он
биёяд, мардум аз нав зинда
хоҳанд шуд.
8. Дар он рӯз дилҳои кофирон
аз саҳтии тарс дар ларза
бошанд,
9. ва азобу даҳшатҳои рӯзи
қиёматро мушоҳида кунанд,
бар чашмонашон хорӣ ва
фуруафтадагӣ намоён шавад.
10. Мункирони рӯзи аз нав
зинда гардонидани баъд
аз миронидан мегӯянд:
Оё мо ба ҳолати нахустин
бозмегардем,
11. он гоҳ ки устухонҳои пӯсида
будем?
12. Гӯянд: Ин бозгашти мо
бозгаштест зиёновар!
13. Пас танҳо як овози баланд
аст.
14. ва онгоҳ онон дар замини
хамвор (саҳрои қиёмат)
меоянд.
15. Эй Паёмбар, оё қиссаи
Мӯсо алайҳис салом ба ту
расидааст?
16. Он гоҳ ки Парвардигораш
ӯро дар водии муқаддаси
Туво⁽¹⁾ садо кард:

تَبِعَهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾

قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾

أَبْصَرُهَا خَشِيعَةٌ ﴿٩﴾

يَقُولُونَ يَا نَا نَا لَمَرُدُّونَ فِي الْحَاوِرِ ﴿١٠﴾

يَا ذَاكَ أَكْأَعْظَمَ نَجْوَةٍ ﴿١١﴾

قَالُوا تَا تَا إِذَا كَرِهْتَ حَسِيرَةٌ ﴿١٢﴾

فَأَنصَاهُمْ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

فَأَنذَاهُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾

(1) Он водӣ дар кӯҳи Сино воқеъ аст.

17. Ба сӯи Фиръавн бирав, ки ӯ дар гуноҳ аз ҳад гузаштааст. أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٧٧﴾
18. Бигӯ: Оё туро рағбате ҳаст, ки покиза шавӣ ва ба имон нафси худро ораста кунӣ فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَٰهٌ إِلَّا أَن تَرْكَبَ ﴿٧٨﴾
19. ва ман туро ба сӯи Парвардигорат роҳ бинамоям ва то ту битарсӣ аз ӯ? وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَحْسَبِ ﴿٧٩﴾
20. Пас, Мӯсо ба Фиръавн он мӯъҷизаи бузург; асо ва дастро нишон дод. فَأَرْسَلْنَا آيَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٨٠﴾
21. Ва Фиръавн паёмбари Аллоҳ Мӯсо (алайҳиссалом)ро дурӯғ бароварду нофармонӣ кард. فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٨١﴾
22. Сипас пушт гардонд аз имон ва бар зидди Мӯсо саъй ва талош мекард. فَرَادَبَرَسَعَىٰ ﴿٨٢﴾
23. Пас ҳама аҳли мамлакаташро чамъ кард ва нидо дод فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٨٣﴾
24. ва гуфт: Ман Парвардигори бузурги шумо ҳастам! فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْإِلَهَىٰ ﴿٨٤﴾
25. Пас Парвардигораш ӯро ба азоби охирату дунё гирифтор кард. فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْأَخْرَجَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٨٥﴾
26. Бегумон дар ин кирдори Фиръавн ва он азобе, ки бар вай нозил шуд, панди бузургест барои касе, ки аз Аллоҳ метарсад! إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَحْسَبِ ﴿٨٦﴾

27. Эй одамон, оё офариниши шумо сахтгар аст ё офариниши осмоне ки Аллоҳ онро сохтааст?
28. Баландии онро барафрошт ва онро устувор кард,
29. шабашро торик кард ба фуру рафтани офтоб ва рӯзашро равшан кард ба баромадани офтоб
30. ва баъд аз халқи осмон заминро паҳн кард
31. ва аз он об берун овард ва чарогоҳҳо паид овард
32. ва кӯҳҳоро устувор сохт,
33. барои фоидаи шумо ва чорпоёнатон. Аз нав зинда гардонидани шумо рӯзи қиёмат дар назди Аллоҳ осонтараст аз офариниши ин чизҳо.
34. Чун он ҳодисаи бузурги қиёмат даррасад,
35. рӯзе, ки одамӣ ҳамаи амалҳои худро аз неку бад ба ёд оварад
36. ва дӯзах барои ҳар фарди бино ошкор ва намоён мегардад.
37. Пас ҳар кӣ аз ҳад гузашта бошад дар қуфру исён

أَنْتُمْ أَشَدُّ حَقًّا أَمْ السَّمَاءُ بَدَّلَهَا ﴿٧٧﴾

رَفَعَ سَمَكُهَا فَسَوَّيَهَا ﴿٧٨﴾

وَأَعْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ صُحُفَهَا ﴿٧٩﴾

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٨٠﴾

أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَهَا ﴿٨١﴾

وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٨٢﴾

مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَعْيُنِكُمْ ﴿٨٣﴾

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ الْكُبْرَى ﴿٨٤﴾

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴿٨٥﴾

وَيُزَيَّرَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ بَرَى ﴿٨٦﴾

فَأَمَّا مَنْ طَغَى ﴿٨٧﴾

38. ва зиндагии инчаҳонро бар
зиндагии охират ихтиёр
карда бошад,
39. бегумон ҷаҳаннам ҷойгоҳи
ӯст.
40. Аммо ҳар кас, ки аз
истодан дар баробари
Парвардигораш тарсида
бошад ва нафси худро аз ҳаво
ва ҳавас боздошта бошад,
41. пас бегумон бихишт ҷойгоҳи
ӯст.
42. Эй Паёмбар, туро мушрикони
тамасхуромезона аз қиёмат
меपुरсанд, ки чӣ вақт воқеъ
шавад.
43. Аз воқеъ шудани он туро чӣ
хабарест?
44. Балки, огоҳӣ аз замони
барпо шавии қиёмат ба
Парвардигорат аст.
45. Ту танҳо бимдиҳандаи касе
ҳастӣ, ки аз қиёмат метарсад.
46. Рӯзе, ки онро бубинанд, аз
ҳавли қиёмат пиндоранд дар
ин ҷаҳон фақат як шомгоҳ ё
чоштгоҳ истодаанд.

وَأَنْتَ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا ﴿٢٨﴾

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٢٩﴾

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ
الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾

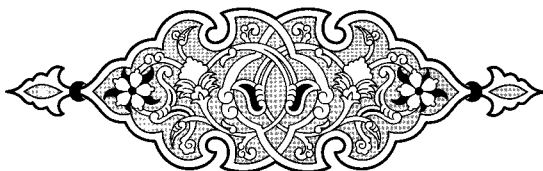
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾

يَسْتَأْذِنُكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَعِهَا ﴿٤٢﴾

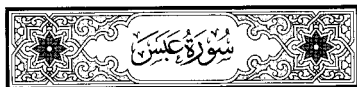
فِيمَا أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ﴿٤٣﴾

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٤﴾

إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مِّنْ نَّحْشِهَا ﴿٤٥﴾

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ
صُحْحَاهَا ﴿٤٦﴾

Сураи Абаса (Рӯй турш кард)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 42 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Расулulloҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) рӯйро турш кард ва рӯй баргардонид⁽¹⁾,
2. чун он нобино; Абдулло ибни Мактум ба наздаш омад, дар он вақт Расулulloҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ба даъвати бузургони Қурайш машғул буд.
3. Ва ту эй Паёмбар чӣ донӣ, шояд, ки он марди нобино покиза шавад,
4. ё панд гирад ва панди ту фоидааш кунад.
5. Аммо он ки ӯ тавонгар аст, бо мол ва ба имон эҳтиёҷ надорад,
6. ту рӯи худ ба ӯ мекунӣ ва ба каломи вай гӯш медиҳӣ

عَبَسَ وَتَوَلَّى

أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى

وَمَا يَذُرُّكَ لَعَلَّهُ يَزَيُّكَ

أَوْ يَذُكُّكَ فِتْنَعَهُ الذَّكْرَى

أَمَّا مَنْ أَسْتَفْعَى

فَأَنْتَ لَهُ وَصَدَى

(1) Ин гуна рафтор аз ҷониби Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам барои тарки афзал буд на ин ки корашон аз рӯи гуноҳ буд, зеро паёмбарон маъсуманд, балки ин корашон тобеи сиришти инсонӣ аст, монанди хашм, ризо, ханда ва ғиря. Узри ибни Мактум низ ин буд, ки намедонист Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба дигарон машғуланд, ки ба Ислому мушарраф шаванд.

7. ва агар ҳам пок нагардад,
чизе бар зиёни ту нест.⁽¹⁾ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَرْكَبُ ٧
8. Ва аммо он, касе ки шитобон
ба назди ту омад وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى ٨
9. ва ӯ аз камбудӣ кардан
дар роҳи ҳақ аз Аллоҳ
метарсад, وَهُوَ يَحْتَسِبُ ٩
10. вале ту аз ӯ рӯй метобӣ, ба
дигаре рӯй меорӣ, амри
Аллоҳ чунин нест, магар ин
ки байни бузургу нотавон,
бою камбағал, марду зан
баробар бошӣ.⁽²⁾ فَأَن تَعْتَهُ تَأْهَبِي ١٠
11. Оре, ин оятҳои Қуръон
пандест, كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ١١
12. пас ҳар кӣ хоҳад, аз он панд
гирад. فَمَنْ شَاءَ ذَكُرْهُ ١٢
13. Оятҳои Қуръон дар
саҳифаҳое гаронқадр аст, فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ١٣
14. саҳифаҳое, ки пок ва дорои
манзалати баланд, مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ١٤
15. ба дасти
котибони, بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ١٥
16. бузургвору некӯкор⁽³⁾ сабт
шудааст. كِرَامٍ بَرَرَةٍ ١٦
17. Лаънат ва азоб бод бар
инсони кофир, ки чӣ носипос
(ношукр) аст! قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ١٧

(1) Тафсири Бағавӣ 8\336

(2) Тафсири ибни Касир 8\319

(3) Фариштагон

18. Аллоҳ ӯро аввалин бор аз чӣ офаридааст?
19. Аз нутфае офаридаст ва онгоҳ ӯро ба андозае сохтааст,
20. сипас роҳашро осон сохт ва барояш роҳи неку бадро баён кард.
21. Баъд ӯро мемиронад ва вориди гӯраш мегардонад.
22. Сипас ҳар вақте ки хоҳад, ӯро барои ҳисобу китоб зинда мегардонад
23. Ҳаргиз чунин мабод! Он чиро, ки ба ӯ фармуда буд, анҷом надод.
24. Пас одамӣ ба таъоми худ бингарад, ки чӣ гуна Аллоҳ таъоми ӯро барои нигоҳ доштани ҳаёташ офарид.
25. Мо боронро ба фаровонӣ фуру рехтем,
26. сипас заминро ба некӣ шикофтем,
27. онгоҳ дар он донаҳо рӯёнидем,
28. ва ангуру сабзавот
29. ва зайтуну дарахтони хурмо

مِنْ أَيْ شَيْءٍ خَلَقَهُ. ﴿١٨﴾

مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ. ﴿١٩﴾

فَرَسَّ السَّبِيلَ يَسْرَةً. ﴿٢٠﴾

فَرَأَاهُ، فَأَقْبَرَهُ. ﴿٢١﴾

فَرَأَاهُ إِذَا نَسَّ أَنْشَرَهُ. ﴿٢٢﴾

كَلَّا لَمَّا يَقِضْ مَا أَمَرُهُ. ﴿٢٣﴾

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ. ﴿٢٤﴾

إِنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبَابًا. ﴿٢٥﴾

فَرَشَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا. ﴿٢٦﴾

فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا. ﴿٢٧﴾

وَعَبْنَا وَقَضْبًا. ﴿٢٨﴾

وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا. ﴿٢٩﴾

30. ва боғҳои пурдарахту
анбух ﴿وَحَدَائِقِ غُلَبًا﴾
31. ва меваву
алафро, ﴿وَفِكَهَّةَ وَالنَّارِ﴾
32. то шумову чорпоёнатон
бахра баред. ﴿مَتَعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ﴾
33. Пас ҳангоме ки он бонги
гӯшкаркунанда рӯзи қиёмат,
ки гӯшҳоро кар месозад,
даррасад, ﴿فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةَ﴾
34. рӯзе, ки одамӣ аз ҳавли
он рӯз аз бародараш
бигурезад ﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ﴾
35. ва аз модару
падараш ﴿وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ﴾
36. ва аз ҳамсару
фарзандонаш. ﴿وَصَلْبَتِهِ وَيَنِيهِ﴾
37. Ҳар касеро аз онон дар
он рӯзи қиёмат коре ҳаст,
ки ўро ба худ машғул
медорад. ﴿لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمُ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُعْنِيهِ﴾
38. Дар он рӯз чехраҳое шод ва
дурахшонанд, ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ﴾
39. хандонанду
шодонанд. ﴿صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ﴾
40. Ва чехраҳои дӯзахиён дар он
рӯз ғуборолуданд, ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ﴾
41. торикӣ онҳоро фуру
мегӯшонад. ﴿تَرَاهُمْ أَقْتَرًا﴾
42. Инҳо кофиронанд, ки ба
неъматҳои Аллоҳ қуфр ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجْرَةُ﴾

оварданд ва оётҳои Ёро дурӯғ
бароварданд ва бадкоронанд,
ки ба маҳорими Аллоҳ
чуръат карданд.⁽¹⁾

---

(1) Тафсири Табарӣ 24 \ 234

Сураи Таквир

Дар Макка нозил шудааст ва аз 29 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Чун офтоб дар ҳам печида
шавад ва нураш хира шавад
2. ва чун ситорагон тира
шаванд
3. ва чун кӯҳҳо аз ҷои худ бечо
бишаванд ва пора-пора
шаванд
4. ва чун шутурони ҳомила ба
ҳоли худ бесоҳиб гузошта
шаванд
5. ва чун ҷонварони ваҳшӣ
ҷамъ оварда шаванд,
6. ва чун дарёҳо оташ
гиранд
7. ва чун рӯҳҳо бо ҷасадҳо
наздик шаванд ва ҷамъ оянд
8. ва чун аз духтари зинда ба
гӯр шуда пурсида шавад,
ки
9. ба чӣ гуноҳе кушта
шудааст
10. ва чун саҳифаҳои аъмол боз
шаванд,
11. ва чун осмон аз ҷои худ канда
шавад

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ①

وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ②

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ③

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ④

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⑤

وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ⑥

وَإِذَا النُّفُوسُ رُوِّجَتْ ⑦

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ⑧

بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ⑨

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ⑩

وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ⑪

12. ва чун ҷаҳаннам афрӯхта
шӯълавар гардад وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ ﴿١٢﴾
13. ва чун биҳишт наздик оварда
шавад, وَإِذَا الْجَنَّةُ أُرْفِقَتْ ﴿١٣﴾
14. ҳар кас бидонад, ки чӣ
омода кардааст, аз хубӣ ва
бадиҳо. عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾
15. Аллоҳ савганд ёд мекунад ба
ситорагони бозгарданда, ки
дар рӯз пинҳон мешаванд, فَلَا أَقْسِمُ بِاللُّغَيْبِ ﴿١٥﴾
16. ситорагони сайркунандаи
ғоибшаванда⁽¹⁾ الْجَوَارِ الْكُنُيْسِ ﴿١٦﴾
17. ва савганд ба шаб, чун торик
шавад وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾
18. ва савганд ба субҳ, чун
бидамад, وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾
19. ки ин Қуръон сухани
расули бузургвор Ҷабраил
(алайҳиссалом) аст, إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾
20. Ӯ нерӯманд аст, дар назди
Аллоҳи Арш, дорои мақоми
болост, ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾
21. он ҷо⁽²⁾ дар назди Аллоҳ
фармонбардоршуда,
боваринок аст مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾
22. Ва ҳамсӯҳбати шумо
Муҳаммад (саллаллоҳу
алайҳи ва саллам) девона
нест. وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾

(1) Зуҳал, Муштарӣ, Миррих, Зуҳра ва Уторида

(2) Дар малакути осмон

23. Ба дурустӣ, ӯ Ҷабраилро ба сурати ҳақиқааш дар уфуқи равшан дидааст.
24. Ва он чиро аз ғайб ба ӯ гӯянд, дарег намедорад.
25. Ва он (Қуръон) гуфтаи шайтони рондашуда нест, балки сухан ва ваҳии Илоҳӣ аст.
26. Пас ба кучо меравед баъди ин қадар ҳуччатҳои қотей?
27. Ин китоб, пандест барои ҷаҳониён,
28. барои ҳар кас аз шумо, ки бихоҳад росткирдор шавад.
29. Ва шумо ростӣ ва истиқоматро намехоҳед ва бар ин хост қодир ҳам намебошед, магар он чиро, ки Парвардигори ҷаҳониён бихоҳад.

وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿١٣﴾

وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِضَنِينِ ﴿١٤﴾

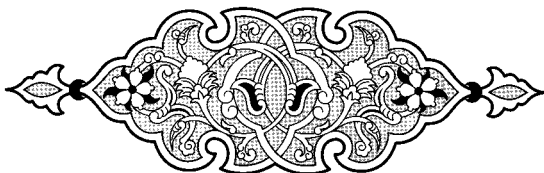
وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيبٍ ﴿١٥﴾

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿١٦﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾

لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَفِيدَ ﴿١٨﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩﴾

Сураи Инфитор (шикофтан)

Дар Макка нозил шудааст аз 19 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Он гоҳ, ки осмон шикофта мегардад ва низоми он вайрон мешавад
2. ва он гоҳ ки ситорагон фуру мерезанд
3. ва он гоҳ, ки дарёҳо ба шиддат равон мешаванд
4. ва он гоҳ, ки қабрҳо зер ва рӯ мегарданд,
5. ҳар кас, ки чӣ чиз пешопеш фиристода ва чӣ чиз бозпас гузоштааст, хоҳад донист.
6. Эй одамӣ⁽¹⁾, чӣ чиз туро нисбат ба Парвардигори каримат мағрур сохтааст?
7. Он кӣ туро биёфарид ва аъзойт дуруст кард, сипас офариниши туро мӯътадил гардонд.
8. Ва ба ҳар шакле, ки хост, туро таркиб кард.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ﴿١﴾

وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾

وَإِذَا الْجِبَالُ سُجِرَتْ ﴿٣﴾

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ﴿٤﴾

عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَّا غَرَّبَكَ بِرَبِّكَ الْكَبِيرِ ﴿٦﴾

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَبُّكَ ﴿٨﴾

(1) Эй инсони мункир, ба рӯзи аз нав зинда гардонидани баъд аз миронидан

9. Ҳаргиз чунин нест, ки меғӯед,
балки омадани қиёматро
дурӯғ мешуморед. كَلَّا بَلْ تُكْذِبُونَ بِالَّذِينَ ﴿٩﴾
10. Ва бегумон бар шумо
муҳофизоне (фариштагоне)
вобаста шудаанд: وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾
11. нависандагони
гиروмиқадранд,
كِرَامًا كَتَبِينَ ﴿١١﴾
12. он чиро ки мекунад аз нек ё
бад, медонанд. يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾
13. Албатта некӯкорон, ки
ҳуқуқи Аллоҳ ва бандагонро
баҷо меоранд, дар неъмат
хоҳанд буд إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نِعْمَةٍ ﴿١٣﴾
14. ва гуноҳкорон, ки дар
ҳуқуқи Аллоҳ ва бандагонаш
камбудӣ мекунанд, дар
ҷаҳаннаманд! وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾
15. Дар рӯзи ҷазо (қиёмат) ба
ҷаҳаннам дароянд يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٥﴾
16. Онон ҳечгоҳ аз он дур
намешаванд. وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾
17. Ту чӣ донӣ, ки бузургии рӯзи
ҷазо чист? وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٧﴾
18. Боз ҳам ту чӣ донӣ, ки
бузургии рӯзи ҷазо чист? تُرْمَأَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٨﴾
19. Рӯзест, ки касе барои
каси дигар ҳеч коре нафъ
натавонад кард ва дар он рӯз
фармон, фармони Аллоҳ
бошад. يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ
يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

Сураи Мутаффифин (Камкунандагон)

Дар Макка нозил шудааст аз 36 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Вой⁽¹⁾ бар ҳоли
камкунандагон,
2. онон, ки чун аз мардум
барои худ харид карданд,
паймона меситонанд,
(бармекашанд) онро пур
мекунанд
3. ва чун барои мардум чизе
фуруҳтанд, мепаймоянд
ё бармекашанд, аз он кам
мекунанд.
4. Оё инҳо намедонанд, ки
зинда мешаванд,
5. дар он рӯзи бузург? Ва
мувофиқи аъмолашон
ҳисобу китоб карда
мешаванд.
6. Рӯзе, ки мардум дар
пешгоҳи Парвардигори
ҷаҳониён фурутан
меистанд.
7. Ҳақиқатан бозгашти
бадкорон ҷои танг аст.
8. Ва ту чи медони он тангӣ
чист? Ҳамоно он ҷой

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾

الَّذِينَ إِذَا أَكَلُوا مِمَّا كَانُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾

وَإِذَا كَانُوا لَهُمْ أَوْزَارُهُمْ تَحْسِرُونَ ﴿٣﴾

أَلَا يُبْطِئُ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾

يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾

وَمَا أَذْرَكَ مَا سَجَّينٌ ﴿٨﴾

(1) Азоби сахт

зиндонест, ки дар он азоби дардовар аст.

9. Ва барояшон китобест навишташуда! На дар он чизе афзуда мешавад ва на кам карда мешавад.

كُتِبَ مَرْقُومٌ ﴿٩﴾

10. Дар он рӯз вой бар ҳоли дурӯғшуморандагон,

وَيَلُومُ مِمَّا كَذَبُوا ﴿١٠﴾

11. онон, ки рӯзи ҷазоро дурӯғ меҳисобанд!

الَّذِينَ يَكْتُمُونَ يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١١﴾

12. Ва он рӯзро ба ҷуз ҳар ситамгари гунаҳкор касе дурӯғ намешуморад.

وَمَا يَكْتُمُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

13. Чун оёти Мо бар ӯ хонда шуд, гуфт: «Афсонаҳои пешиниён аст!» Амр чунин нест, ки мепиндоранд, балки он каломи Аллоҳ аст ва ба тариқи ваҳй ба сӯи паёмбараш фиристода шудааст.

إِذَا نُنَادَى عَلَيْهِمْ إِذْ نُنَادَى الْقَوْمَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

14. Чунин нест, ки меғӯянд, балки корҳое, ки карда буданд аз гуноҳ бар дилхошон ғолиб шуда занг бастааст.

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

15. Чунин нест, ки меғӯянд, бегумон онон дар он рӯз аз дидори Парвардигорашон⁽¹⁾ маҳрум бошанд.

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

(1) Дар ин оят далелест, ки мӯъминон Парвардигорашонро мебинанд, модоме ки гайри мӯъминон аз дидори Ӯ маҳруманд.

16. Пас онҳо ба чаҳаннам дароянд, ҳарорати гармии онро мечашанд.
17. Сипас ба онҳо гуфта мешавад: «Ин аст он чӣ дурӯғаш мешумурдед!»
18. Ба дурустӣ, ки номаи амалҳои некӯкорон дар Иллийин⁽¹⁾ қарор дорад.
19. Ва ту эй Расул чӣ медонӣ, ки Иллийин чист?
20. Китобест навишташуда! На дар он чизе афзуда мешавад, ва на кам карда мешавад,
21. ки фариштагони муқарраби Аллоҳ дар он ҳузур меёбанд.
22. Бегумон некон⁽²⁾ дар неъматанд,
23. бар тахтҳо нишаста ва ба сӯи Парвардигорашон ва ба он чӣ аз неъматҳо барояшон омода карда шудааст, наззора мекунанд.
24. Хушӣ ва хуррамии неъматро дар чехраҳояшон мебинӣ.
25. Аз шаробе холис, ки бар сари он мӯҳр ниҳодаанд, нӯшонида мешаванд.

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾

ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَاءِ لَمِنَ عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾

وَمَا آدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾

كِتَابٌ مَرْفُوعٌ ﴿٢٠﴾

يَشْهَدُهُ الْمَلَائِكَةُ ﴿٢١﴾

إِنَّ الْأَنْبَاءَ لَمِنَ نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾

عَلَى الْأَرْيَافِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾

يَعْرِفُونَ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾

(1) Дар мартабаҳои оли дар ҷаннат

(2) Аҳли сидқ ва итоаткорон

26. Мӯҳри он аз мушк аст. Ва рағбаткунандагон бояд, ки барои ҳамин неъматҳои доими рағбат кунанд.
27. Ва омезиши он шароб аз оби Тасним аст.
28. Тасним чашмаест, ки муақаррабони даргоҳи Аллоҳ аз он менӯшанд ва ба он лаззат мебаранд.
29. Ба дурусти, ки гунаҳкорон дар дунё ба мӯъминон меҳандиданд
30. Ва чун бар онҳо мегузаштанд, масҳараомезона ба чашму абруи ишора мекарданд
31. ва чун ба аҳли хонаи худ бозмегаштанд, шодмон бозмегаштанд.
32. Ва чун кофирон асҳоби Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салламу меиданд, меғуфтанд, ки инҳо гумроҳанд.
33. Ва ҳол он ки ин кофирон ба сари мӯъминон нигоҳбон фиристода нашуда буданд.
34. Пас рӯзи қиёмат мӯъминон ба кофирон меҳанданд, чунон ки кофирон дар дунё ба онҳо хандида буданд,

خِصْمَهُمْ مِّسْكًَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ
الْمُتَنَفِّسُونَ ﴿٦٦﴾

وَمَرَجُهُمْ مِنَ تَنْبِيهِ ﴿٦٧﴾

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٦٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
يَضْحَكُونَ ﴿٦٩﴾

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٧٠﴾

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٧١﴾

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٧٢﴾

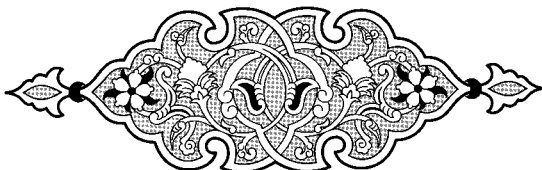
وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفَظِينَ ﴿٧٣﴾

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ
يَضْحَكُونَ ﴿٧٤﴾

35. бар тахтҳо такаи зада ва ба он чӣ аз каромат ва неъматҳои ҷаннат барояшон дода шудааст, менигаранд.
36. Оё ба кофирон подош ва сазои корҳои, ки мекарданд, дода шудааст?

عَلَى الْأَرْيَافِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

هَلْ نُؤْتِي الْكُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Сураи Иншиқоқ (шикофта шудан)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 25 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Чун осмон дар рӯзи қиёмат шикофта шавад
2. ва ба фармони Парвардигораш гӯш диҳад ва ҳақ бувад, ки чунин кунад
3. ва хангоме ки замин бозкашида ва паҳн мешавад ва кӯҳҳои он дар ҳам кӯбида шавад
4. ва ҳар чиро ки дар дарун дорад аз хазинаҳо ва мурдаҳо берун партояд ва ҳолӣ гардад
5. ва ба фармони Парвардигораш гӯш диҳад ва ҳақ бувад, ки чунин кунад.
6. Эй инсон, ту дар роҳи Парвардигорат ранҷи фаровон мекашӣ, баъд аз он ба Парвардигори хеш дар рӯзи қиёмат дидор мебинӣ, пас мукофоти амалатро ба фазлу адли Аллоҳ хоҳӣ дид.
7. Ҳар кас, ки номаашро ба дасти росташ диҳанд, ӯ мӯъмин аст,
8. ба зудӣ аз ӯ ба таври осон ҳисоб кунанд

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ①

وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ②

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ③

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ④

وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ⑤

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا
فَمَأْجِبُهُ ⑥

فَأَمَّا مَنْ أَوْقَىٰ كَتِفَهُ بِمِمينِهِ ⑦

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ⑧

9. ва шодмон дар ҷаннат ба сӯи аҳлаш бозгардад.
10. Аммо ҳар кас, ки номаи аъмолаш аз пушти сар дода шавад, вай кофир аст,
11. ба зудӣ нобудӣ ва ҳалокиро талаб кунад.⁽¹⁾
12. Ва ба оташи афрӯхта дарояд.
13. Зеро ӯ да р дунё назди аҳли худ шодмону мағрур зиста буд.
14. Ва мепиндошт, ки ҳаргиз ба назди Парвардигораш барои ҳисоб, бознахоҳад гашт.
15. Оре, Парвардигораш ба аҳволи ӯ бино буд, аз замоне, ки ӯро биёфарид, то замоне ки ӯро аз нав зинда гардонид.
16. Пас, Аллоҳ меғӯяд: ба сурхии канораи осмони шом савганд⁽²⁾ меҳӯрам
17. ва савганд ба шаб ва ҳар чиро ки фаро бигирад аз чорпоён ва ҳашарот ва ғайраҳо
18. ва савганд ба моҳ, чун пурра шавад нури он,

وَيَقْلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾

وَأَمَّا مَنْ أُوثِقَ كِتَابَهُ وَرَأَىٰ ظَهْرَهُ ﴿١٠﴾

فَسَوْفَ يَدْعُوا بُرُورًا ﴿١١﴾

وَيَصَلِّي سَعِيرًا ﴿١٢﴾

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾

بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

فَلَا أَقْسَمُ بِالسَّفْقِ ﴿١٦﴾

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾

وَالْقَمَرِ إِذَا تَسَقَّ ﴿١٨﴾

(1) Яъне, бигӯяд: «Вой бар ман, ки ҳалок шудам».

(2) Ба ҷуз Аллоҳ барои ҳеч кас сазовор нест, ки ба махлуқ савганд хӯрад, агар ҷунин кунад, ба Аллоҳу таъоло шарик овардааст.

19. ки эй одамон, ба ҳоле баъд аз холи дигар хоҳед расид.⁽¹⁾ ﴿لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١١﴾
20. Ононро чи шудааст, ки ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон намеоваранд? ﴿فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
21. Ва хангоме ки Қуръон бар онҳо хонда шавад, саҷда намекунанд? ﴿وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿١٣﴾
22. Балки кофирон ҳақро дурӯғ мешуморанд. ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾
23. Ва Аллоҳ ба он чӣ дар дил доранд, донотар аст. ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿١٥﴾
24. Пас эй Расул, ононро ба азоби дардоваре мужда бидеҳ, ﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٦﴾
25. магар касоне, ки ба Аллоҳ ва Расули Ӯ имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, подоши ҳамешагӣ доранд. ﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿١٧﴾

(1) Яъне, аз нутфа ба хуни баста ва ба пораи гӯшт ва ба дамидани рӯҳ ва ба марг ва ба рӯзи зинда гардонидани баъд аз миронидан ...

Сураи Буруч (Бурчҳо)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 22 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ қасам меҳӯрад ба осмон, ки дорои бурҷхост
2. ва қасам ба рӯзи қиёмат, ки ваъда додааст, дар он халқро ҷамъ меоварад
3. ва қасам⁽¹⁾ ба гувоҳ⁽²⁾ ва он чӣ ки ба он гувоҳи⁽³⁾ дода шудааст,
4. аҳли хандақҳо ҳалок шуданд аз барои он, ки мӯъминонро азоб доданд
5. ва оташе афрӯхтанд аз хезумҳо,
6. он гоҳ ки бар канори он оташ нишаста буданд
7. ва онон бар он чӣ ки бо мӯъминон (азоб) мекарданд, шоҳид буданд.
8. Ва аз онҳо интиқом мегирифтанд, азоб мекарданд мӯъминонро, магар барои он ки ба Аллоҳи

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ١

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ٢

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ٣

فَتِلْكَ آصْحَابُ الْأَنْحَادِ ٤

النَّارِ ذَاتِ الْوُفُودِ ٥

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ٦

وَهُرَعَالٌ مَا بَيَعُلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ٧

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَمِيدِ ٨

- (1) Ба ҷуз Аллоҳ барои ҳеҷ кас сазовор нест, ки ба махлуқ савганд хӯрад, агар ҷунин кунад ба Аллоҳу таъоло шарик овардааст.
- (2) Рӯзи ҷумъа.
- (3) Рӯзи Арафа. Муфасссирон дар маънои ин оят ихтилофи бисёр доранд. Тафсири ибни Касир 8\364

- голиби лоиқи ситоиш имон оварда буданд,
9. он Аллоҳе, ки подшоҳии осмонҳову замин аз онӣ ӯст ва бар ҳар чизе гувоҳ аст ва чизе бар ӯ пӯшида нест.
10. Албатта онон, ки мардону занони мӯъминро шиканча карданд, то ки онҳоро аз дини Аллоҳ боздоранд, сипас тавба накарданд, азоби ҷаҳаннам ва азоби оташ барои онҳост.
11. Бегумон барои касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста кардаанд, биҳиштҳост, ки дар он дарёҳо ҷорист ва он комёбии бузургест!
12. Албатта интиқом гирифтани Парвардигори ту аз душманонаш саҳт аст.
13. ӯст, ки нахуст пайдо мекунад ва пас аз марг зинда месозад.
14. ӯ бахшояндаву дӯстдоранда аст, барои тавбакунандагон.
15. ӯст соҳиби Арши бузург.
16. Ҳар чиро ирода кунад, ба анҷом мерасонад ва чизе монегӣ иродаи ӯ шуда наметавонад.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا تَسْأَلُونَ عَنْهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

إِنَّهُ هُوَ يُبْدِي وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾

وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾

فَعَالٌ لِّمَآئِدٍ ﴿١٦﴾

17. Эй Расул, оё хабари лашкарҳо ба ту расидааст?
18. Лашкарҳои Фиръавну қавми Самуд, ки онҳо паёмбарони хешро дурӯғ бароварданд ва ба азоби Аллоҳ гирифта шуданд.
19. Оре, онон, ки роҳи куфр пеш гирифтаанд, оятҳои Аллохро тасдиқ накарданд;
20. ва Аллоҳ аз ҳама сӯ бо илму қудрати худ бар онҳо ихота дорад.
21. Балки, ин Қуръони бузургвор ва олиқадр аст.
22. Дар Лавҳи Маҳфуз ҷой дорад! Ҳеч гоҳ табдилу таҳриф нахоҳад шуд.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾

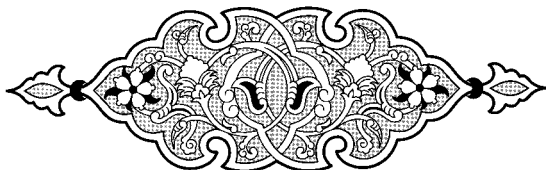
فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾

وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾

بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾

فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

Сураи Торик (он чӣ дар шаб ояд)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 17 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад ба осмон ва ситорае, ки шабонагоҳ пайдо мешавад.
2. Ва ту чӣ донӣ, ки ситорае, ки дар шаб пайдо мешавад, чи ҳаст?
3. Ситораи дурахшоне ҳаст, ки торикии шабро мешикофад.
4. Касе вучуд надорад, магар ки бар $\bar{u}$ фариштае вакил карда шудааст барои навиштани амалҳои $\bar{u}$.
5. Пас одамі, ки рӯзи аз нав зинда гардонидани баъд аз мирониданро инкор мекунад, бингарад, ки аз чӣ чиз офарида шудааст?
6. Аз оби мании ҷаҳандаи ночиз офарида шудааст,
7. ки аз миёни устухони пушти мард ва устухони синаи зан берун меояд.
8. Бегумон, Аллоҳ ба бозофариниши $\bar{u}$ тавоност,
9. рӯзе, ки розҳои ниҳон ошкор мешаванд. Ва амали солеҳ аз

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ①

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ②

النَّجْمِ الثَّاقِبِ ③

إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ④

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑤

خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ⑥

يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ⑦

إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ⑧

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ⑨

амали фосид чудо мегардад.

10. Онгоҳ ӯро тавоноӣ ва ёваре набошад.
11. Савганд ба осмони бозборанда!
12. Савганд ба замине, ки дар он шикофиҳо ҳаст аз онҳо гиёҳҳо мерӯянд.
13. Бегумон, Қуръон сухани равшан ва ҷудоқунандаи ҳақ аз ботил аст.
14. Ва он ҳазл нест!⁽¹⁾
15. Бегумон, ононе ки паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва салламо бовар намеқунанд ҳилае меандешанд, то Қуръон ва расулро дурӯғ бароранд ва ботили худро таъйид намоянд.⁽²⁾
16. Ва Ман низ чорае меандешам, то ҳақро нусрат диҳам, агарчӣ кофиронро нописанд ояд.
17. Пас кофиронро мӯҳлат деҳ, андак мӯҳлаташон деҳ! Ва дар фуруд омадани азоб ба онҳо шитоб мақун!

فَمَالَهُ مِنَ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّعْدِ ﴿١٢﴾

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ﴿١٣﴾

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

وَإَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

فَتَهْلِكُ الْكَافِرِينَ أَهْمَهُمْ زُرِيدًا ﴿١٧﴾

(1) Ба ҷуз Аллоҳ барои махлуқ сазовор нест ба ғайри Аллоҳ қасам ёд кунад, зеро, ки ин амали ширк аст.

(2) Тафсири Саъдӣ 1\920

Сураи Аъло (бартар)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 19 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшиояндаи
меҳрубон

1. Номи Парвардигори
бузурги худро ба покӣ
ёд кун, чунон ки доиқи
бузургии Ёст,
2. он Зоте, ки офарид
маҳлуқотро ва устувор
дошт.
3. Ва он Зоте, ки андоза
муъайян кард. Сипас ҳама
халқро ба он чӣ муносиб
мешаванд, роҳ намуд.
4. Ва он Зоте, ки чарогоҳхоро
рӯёнид,
5. сипас хушқу сиёҳ
гардонид.
6. Мо Қуръонро барои ту
эй Расул хоҳем хонд ва
ту дигар онро фаромӯш
нахоҳӣ кард,
7. ғайри он чи Аллоҳ бихоҳад,
ҳамоно Ё ошқору пинҳонро
медонад.
8. Ва дар кори ту ва дар ҳамаи
умури динӣ ва дунявие, ки ба
ту рӯ менамояд, осонӣ падида
меоварем.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾

فَجَعَلَهُ عِئَابًا لِّأُولَىٰ ﴿٥﴾

سَقَرْتُمْ فَلَا تَتَسَوَّىٰ ﴿٦﴾

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ بِعَمَلِ الْجَهْرِ وَمَا يَخْفَىٰ ﴿٧﴾

وَيَسِّرْ لَكَ الْيُسْرَىٰ ﴿٨﴾

9. Эй Расул, агар ба қавмат панд доданат фоида кунад, панд деҳ. Худро азоб мадеҳ дар панд додани шахсе, ки саркашӣ мекунад.
10. Ҳар касе, ки аз Аллоҳ метарсад, ба зудӣ панд хоҳад пазируфт.
11. Ва бадбахттарин фард аз он панд дурӣ хоҳад гузид.
12. Ҳамон кас, ки дар оташи бузурги ҷаҳаннам дарафтад.
13. Онгоҳ дар он ҷо на бимирад, ки роҳат ёбад ва на зинда мешавад, ки фоида бинад.
14. Ба дурустӣ, касе ки худро покиза дошт, наҷот ёфт.
15. Ва растагор шуд, ҳар кӣ номи Парвардигори худро бар забон овард ва барои ризогии ӯ намоз гузорид.
16. Балки, шумо эй мардум, зиндагии ин ҷаҳонро аз неъматҳои охират афзал мешуморед?
17. Ҳол он ки охират бехтару пояндатар аст.
18. Бегумон, ин суҳанҳо дар китобҳои пешина низ ҳаст,
19. китобҳои Иброҳим ва Мӯсо алайҳимассалом!

فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ①

سَيَذَكِّرْ مَنْ يَخْشَى ②

وَيَجْزِيهَا الْأُنْثَى ③

الَّذِي يَصِلَى النَّارَ الْكُبْرَى ④

تُمْ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ⑤

فَدَأْفَحَ مِنْ نَارِكِ ⑥

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ⑦

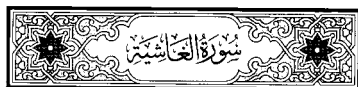
بَلْ تَوَوَّؤُنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ⑧

وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَنْبَى ⑨

إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ⑩

صُّحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ⑪

Сураи Ғошия (Пӯшида)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 26 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй Расул, оё хабари қиёмат,
ки бо саҳтиҳояш одамонро
фаро мегирад ба ту
расидааст?
2. Чехраҳои кофирон дар он
рӯз ба азоб хор хоҳанд буд
3. талошкардаву
ранҷдида,
4. оташи сӯзон ба он
мерасад,
5. аз чашмаи бисёр гарм
нӯшонда мешаванд,
6. онон хӯрокеро ҷуз хори талх
надоранд,
7. ки на фарбеҳ мекунад ва
на гуруснагиро аз байн
мебарад.
8. Чехраҳои мӯъминон дар он
рӯз хуррам ва тоза хоҳанд
буд.
9. Ва аз кӯшиши худ ва амале,
ки дар дунё кардаанд, дар
охират розӣ хоҳанд буд,
10. дар биҳиште
олимақом,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾

وَجْوهٌ يُومِذُ خَشِعَةَ ﴿٢﴾

عَامِلَةٌ تَأْتِبَةٌ ﴿٣﴾

تَضَلَّى نَارًا رَاحِمِيَّةً ﴿٤﴾

سُئِلَى مِنْ عَيْنٍ أُنِيَّةٍ ﴿٥﴾

لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ ﴿٦﴾

لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾

وَجْوهٌ يُومِذُ تَأَعَّمَةَ ﴿٨﴾

لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾

فِي حَتَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾

11. ки дар он чо ҳеҷ сухани
беҳуда нашунавӣ
12. ва дар он чашмасорҳо равон
бошанд
13. ва дар он чо тахтҳои баланд
ва олий аст
14. ва кӯзаҳое ниҳода барои
нӯшандагон
15. ва болиштҳое дар канори
ҳам чида
16. ва фаршҳои нафиси
пахнкарда.
17. Оё кофирон ба шутур
наменигаранд, ки чӣ гуна
офарида шудааст?
18. Ва ба осмон, нигоҳ
намекунанд, ки чӣ гуна
бардошта шудааст?
19. Ва ба кӯҳҳо, наменигаранд,
ки чӣ гуна барқарор
гардидаанд?
20. Ва ба замин, наменигаранд,
ки чӣ гуна густурда
шудааст?
21. Пас панд деҳ эй Расул, ки
ту панддихандае ҳастӣ. Ва
ғамгин мабош аз он касоне,
ки ҳақро қабул надоранд!
22. Ту бар онон фармонраво
нестӣ, то ононро ба имон
овардан маҷбур кунӣ.
- لَا تَسْمَعُ فِيهَا عِغَةً ﴿١١﴾
- فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾
- فِيهَا سُرُورٌ مَّرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
- وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾
- وَنَارِقٌ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾
- وَرَزَابِيٌّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾
- أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾
- وَأِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾
- وَأِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾
- وَأِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾
- فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾
- لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾

23. Магар, он кас кӣ рӯй гардонд
аз панду насихат ва кофир
шуд ва бар куфраш давомат
кард.

إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٣٣﴾

24. Аллоҳ бо бузургтарин азоб
ӯро азоб мекунад.

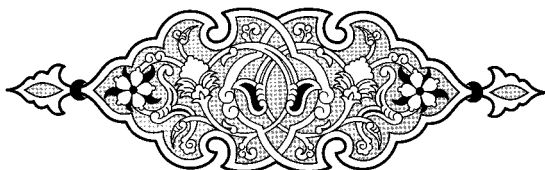
فِي عَذَابِ اللَّهِ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ ﴿٣٤﴾

25. Албатта бозгашташон баъди
марг ба сӯи Мост.

إِنَّ إِلَيْنَا أِيَابَهُمْ ﴿٣٥﴾

26. Онгоҳ ҳисоби онон бар ӯҳдаи
Мо аст.

نُؤْتِيهِم مَّا حَسِبُوا أَنَّ أَصْحَابَ الْعَذَابِ لَهُمْ أَجْرٌ وَأَنَّهُمْ مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٦﴾

Сураи Фачр (Сапедаи субҳ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 30 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд меҳӯрад ба вақти субҳ
2. ва савганд ба шабҳои даҳгона, даҳ шаби Зулҳиҷҷа, шабҳои пурфайз
3. ва савганд ба чуфту тоқ, аз хама ашё
4. ва савганд ба шаб, чун бигзарад.
5. Оё хирадмандонро ин савгандҳо басанда нест?
6. Эй Расул, оё надидӣ, ки Парвардигори ту бо қавми Од чӣ кард?
7. Қавми Ирам, ки соҳиби қоматҳои баланд ва сутунмонанд буданд?
8. Ки монанди он дар қувват ва бузургии ҳасад дар ҳеч шаҳре офарида нашудааст.
9. Ва чӣ гуна кард бо қавми Самуд⁽¹⁾, ки дар он водӣ тахтасангҳои бузургро тарошида ва аз он барои худ хонаҳо гирифта буданд?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ①

وَلَيْلِ الْعَشْرِ ②

وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ③

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ④

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرِ ⑤

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ⑥

إِزْمَادَانَ الْعَمَادِ ⑦

الَّتِي لَمْ يُخَلِّقْ مِثْلَهَا فِي الْعَالَمِينَ ⑧

وَسَمُودَ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ⑨

(1) Дар сарзамини Ҳичр, миёни Шом ва Ҳиҷоз сукунат доштанд.

10. Ва чӣ гуна кард бо Фиръавн,
подшоҳи Миср соҳиби
лашкари азим, ки мулкашро
устувор ва амрашро қавӣ
доштанд?
11. Ҳамон касоне, ки дар шаҳрҳо
аз ҳад таҷовуз карданд
12. ва дар онҳо бисёр фасод
карданд,
13. пас Парвардигори ту
тозиёнаи азобро саҳт бар
сарашон фуруд овард.
14. Эй Расул, ҳамоно
Парвардигорат дар
камингоҳ аст. Касоне, ки Ёро
нофармонӣ карданд, андаке
мӯҳлат медиҳад ва баъд аз
он онҳоро ба азоби саҳт
гирифтор мекунад.
15. Аммо одамиро, чун
Парвардигораш биёзмояд
ва гиروмиаш дорад ва
неъматаш диҳад, меғӯяд:
«Парвардигори ман маро
гиромӣ дошт».
16. Ва чун биёзмоядаш ва
ризқашро бар ӯ танг гирад,
меғӯяд: «Парвардигори ман
маро хор доштааст».
17. На! Чунин нест, балки
гиромӣ доштан бо тоъати
Аллоҳ аст ва хорӣ доштан
ба нофармонбардории
- وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾
- الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾
- فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ﴿١٢﴾
- فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾
- إِنَّ رَبَّكَ لِيَأْمُرُ صَادٍ ﴿١٤﴾
- فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ
وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾
- وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي
أَهْدَنِيَ ﴿١٦﴾
- كَذَلِكَ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

- Ўст, шумо ятимро гиromӣ намедоред.
18. ва ҳамдигарро ба таъом додани мискин тарғиб намекунад
19. ва моли меросро ҳарисона меҳӯред
20. ва молро бисёр дӯст доред.
21. На! Ҳаргиз чунин нест, ки мегӯед, чун замин шикаста шавад ва пора-пора гардад
22. ва Парвардигори ту барои ҳисобу китоби халқаш ояд ва фариштагон саф - саф ҳозир шаванд.
23. Ва дар он рӯз ҷаҳаннамо ҳозир оранд, кофир панд гирад ва тавба кунад. Ва чӣ ҷои панд гирифтани бошад?
24. Мегӯяд: «Эй кош, ки барои ҳаёти ҷовидонаи худ пешопеш некиҳое мефиристодам». Ва чӣ ҷои пушаймонӣ аст, ки дар дунё пушаймон нашуд ва тавба накард?
25. Пас дар он рӯзи душвор касе чун азоби Ў азоб накунад
26. ва ҳеҷ кас монанди занҷири Ў ба занҷир накунад.

وَلَا تَحْضُرُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾

وَأَكُلُونَ الثَّرَاتِ أَكْلًا لَّمَّا ﴿١٩﴾

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ
الْإِنْسَانُ وَأَنفُ لَهُ الذِّكْرَى ﴿٢٣﴾

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾

وَلَا يُؤْفِقُ وَتَأْفَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

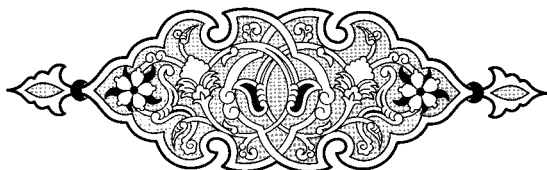
27. Гуфта шавад: Эй рӯҳи оромишёфта, ба зикри Аллоҳ
28. хушнуду писандида ба сӯи Парвардигорат бозгард
29. ва дар зумраи бандағони солеҳи Ман дохил шав!
30. ва ба ҳамроҳашон ба бихишти Ман дарой!

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٧٧﴾

أُجِيبِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٧٨﴾

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٧٩﴾

وَادْخُلِي جَنَّاتِي ﴿٨٠﴾

Сураи Балад (Шаҳр)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 20 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба ин шаҳр ва он
Макка аст.
2. Ва шаҳре, ки ту сокини он
хастӣ
3. Ва савганд ба падар ва
фарзанде, ки ба вучуд овард,
(яъне, ба падари башарият,
Одам алайҳиссалом ва
фарзандони ӯ).
4. Ҳамоно, ки одамиро
дар ранчу меҳнат
биёфаридаем.
5. Оё мепиндорад, бо он чӣ аз
мол ҷамъ намуд, ки касе бар
ӯ тавоно нагардад?
6. Фаҳр карда мегӯяд:
«Моли фаровонеро харҷ
кардам!»
7. Оё мепиндорад, ки касе ӯро
надидааст?
8. Оё барои ӯ ду чашм
наёфаридаем?
9. Ва забону ду лабро
наёфаридаем?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

وَأَنْتَ حَلٌّ لِي بِهَذَا الْبَلَدِ

وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٍ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

أَيْحَسِبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ

يَقُولُ أَهْلَكَ مَا لِأَبْنَاءِ

أَيْحَسِبُ أَنْ لَنْ يَرِيَهُ أَحَدٌ

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ

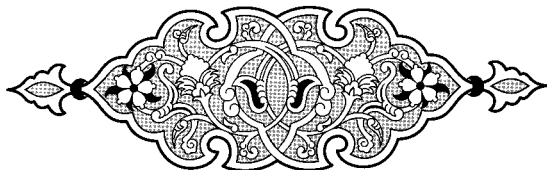
وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ

10. Ва оё барои вай роҳи неку
бадро баён накардаем? وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾
11. Пас ин шахси худсито
холо ба гузаргоҳи душвор
дарнаёмадааст? فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾
12. Ва ту чӣ донӣ, ки гузаргоҳи
саҳт чист ва ба гузаштани он
чӣ мадад мерасонад? وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾
13. Озод кардани ғуломи
муъмин аст, فَكَرَّ رِجْلَهُ ﴿١٣﴾
14. ё таъом додан дар рӯзи
гуруснағӣ, أَوْ اطْعَمَهُ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾
15. ба ятиме, ки хешованд
бошад, ки ҳам садақа
мешавад ва силаи раҳм ба чо
меояд, يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾
16. ё ба мискини хокнишине,
(яъне, бенавое, ки ҳеҷ чиз
надорад). أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾
17. Баъд, аз он бошад, аз гурӯҳи
онҳое, ки имон овардаанд ба
Аллоҳу Паёмбар ва васият
карданд якдигарро ба сабр
намудан бар тоғати Аллоҳ
ва сабр аз нофармониҳои
ӯ ва тавсия намуданд
якдигарро ба шафқату
меҳрубонӣ ба бандагони
Аллоҳ. كُنُوزٍ كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ
وَتَوَّصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾
18. Онон, ки чунин афъолро
ичро намуданд, инҳо аҳли
саъодатанд. أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

19. Ва касоне, ки ба оёти
Мо кофир шуданд, инҳо
бадбахтонанд.
20. Насиби онҳост оташе, ки аз
ҳар сӯ сараш пӯшидааст.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَسْجِدِ ﴿١٩﴾

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢٠﴾

Сураи Шамс (офтоб)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 15 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшиояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба офтоб ва
равшаниаш ба ҳангоми чошт
2. ва савганд, ба моҳ чун аз паи
он барояд
3. ва савганд, ба рӯз, чун дунёро
равшан кунад
4. ва савганд, ба шаб, чун рӯзро
бипӯшад
5. ва савганд, ба осмон ва ба он
ки онро бино кард
6. ва савганд, ба замин ва ба он
ки онро паҳн кард
7. ва савганд, ба нафси
одамӣ ва ба он ки неқӯяш
биёфарид,
8. сипас шинохти бадихову
парҳезгориҳояшро⁽¹⁾ ба ӯ
илҳом кард.
9. Ҳамоно касе, ки нафсашро
пок дошт, наҷот ёфт.
10. Ҳамоно касе, ки нафсашро
палид сохт ва онро дар
маъсият одат дод, ҳалок шуд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ١

وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ٢

وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ٣

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ٤

وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَدَهَا ٥

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّهَا ٦

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ٧

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ٨

فَدَفَّلَهَا مِنْ رَبِّكَهَا ٩

وَقَدْ خَابَ مِنْ دَسَّهَا ١٠

(1) Роҳи баду некро

11. Қавми Самуд
паёмбарашонро аз рӯи
саркашии худ, дурӯғ
бароварданд.
12. Он гоҳ, ки бадбахттаринашон
бархост ва рафт аз барои
куштани шутур.
13. Паёмбари Аллоҳ Солеҳ
алайҳиссалом ба онҳо гуфт,
ки ба шутур коре надошта
бошед, ҳамон ин муъҷизаи
Аллоҳ аст ва ӯро аз навбати
обаш боз надоред.
14. ӯро дурӯғ бароварданд
ва шутурро куштанд. Пас
Парвардигорашон ба сабаби
гуноҳашон бар сарашон азоб
овард ва бо хок баробар сохт.
15. Ва ӯ таъоло баъд аз фуруд
овардани азоб аз оқибати
кори онҳо наметарсад.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ﴿١١﴾

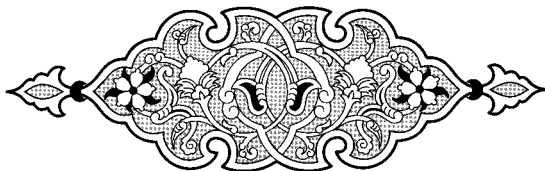
إِذْ أَنْبَعَتْ أَشَقَقَهَا ﴿١٢﴾

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴿١٣﴾

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَذَمَّتْ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ

بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّلَهَا ﴿١٤﴾

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

Сураи Лайл (Шаб)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 21 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад, ба шаб, ҳангоме ки торикии он ҳама чоро мефӯшад
2. ва савганд, ба рӯз, он гоҳ, ки равшан шавад
3. ва савганд, ба он ки нару модаро биёфарид,
4. бегумон кӯшишу амалҳои шумо гуногун аст⁽¹⁾.
5. Аммо касе, ки аз молаш бахшид ва парҳезгорӣ кард
6. ва оини некро (калимаи тайибаро) тасдиқ кард,
7. пас ба зудӣ роҳи расидан ба осоишро барояш осон мегардонем⁽²⁾.
8. Аммо он касе, ки бахиливу беаҳтиёҷӣ кард
9. ва ба калимаи тайиба имон наёвард,
10. пас ба зудӣ роҳашро ба сӯи бадӣ ва душворӣ осон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ①

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ②

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ③

إِنْ سَعَيْكُمْ لَشِقَى ④

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ⑤

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ⑥

فَسَنبُورُهُ لِلْيُسْرَى ⑦

وَأَمَّا مَنْ كَبَلَ وَاسْتَعْتَى ⑧

وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ⑨

فَسَنبُورُهُ لِلْعُسْرَى ⑩

(1) Яъне бархе аз шумо барои дунё амал мекунад ва бархе барои охираат.

(2) Яъне, роҳи хайр ва амал ба тоъати хеш тавфиқ медиҳем.

мегардонем, (яъне, барои дўзах омода месозем.)

11. Ва чун ҳалок гардад ва дар чаҳаннам фурӯ афтад, дороияш ба ҳолаш фоида набахшад.
12. Ва бегумон нишон додани роҳ ба сӯи Аллоҳ ва ҷаннати Ў бар дӯши мост.
13. Ва аз они Мост ҳама мулки он ҷаҳону ин ҷаҳон.
14. Пас шуморо эй одамон аз оташе, ки забона мезанад, бим додем,
15. Ба он дохил намешавад ва намесўзад, магар бадбахттарин инсон.
16. Ҳамон ки Паёмбари Аллоҳ Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва салламу дуруғ баровард ва аз имон овардан рўй гардонид.
17. Ва парҳезгортарин мардум аз он оташе, ки шўъла мезанад дур дошта хоҳад шуд,
18. касе, ки моли худро медиҳад, то хештанро покиза бидорад.
19. Ва ҳеҷ касро назди ӯ ҳаққи неъмате нест, то бихоҳад

وَمَا يُعْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾

إِن عَلَيْنَا الْهُدَى ﴿١٢﴾

وَأَن لَّنَا الْآخِرَةُ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾

فَأَنْذَرْنَاكُمْ نَارًا تَأْتِي ﴿١٤﴾

لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٦﴾

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ﴿١٧﴾

الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ﴿١٨﴾

وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْرَى ﴿١٩﴾

ба ин васила ба ū ҷазо дода
шавад⁽¹⁾.

20. Ғайри ҷӯстани хушнудии
Парвардигори
баландмартабаи худ.
21. Ва ба зудӣ дар ҷаннат
хушнуд хоҳад шуд.

إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿٢٠﴾

وَلَسَوْفَ يَرْضَى ﴿٢١﴾

(1) Яъне, хайре, ки ū мекунад ва хайре, ки дигарон мекунад, баробар нест, зеро ū дар ивази неъмат ба ҷуз ризоияти Парвардигор чизе намехоҳад.

Сураи Зуҳо (Оғози рӯз)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 11 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба вақти чошт.⁽¹⁾
2. Ва савганд,⁽²⁾ ба шаб, чун
бипӯшад бо торикии худ
атрофро,
3. Эй Муҳаммад, ки
Парвардигорат туро тарк
накардааст ба сабаби
таъхири ваҳй ва бад ҳам
надидааст.
4. Албатта охират барои ту
беҳтар аз дунёст.
5. Ба зудӣ Парвардигорат туро
эй Муҳаммад аз неъматҳои
гуногун ато хоҳад дод, то
хушнуд шавӣ.
6. Оё туро қабл аз ин ятим
наёфт ва ҷоят дод?
7. Ва туро роҳгумкарда ёфт,
ки намедонистӣ чӣ аст
китоб ва чӣ аст имон, пас
таълим дод туро он чиро,
ки намедонистӣ ва ба

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالضُّحَىٰ

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ

(1) Мурод аз чошт тамоми рӯз аст.

(2) Аллоҳ ба он чӣ хоҳад аз махлуқоти худ қасам ёд мекунад, аммо барои махлуқ ҷоиз нест, ба ғайри номи Аллоҳ қасам хӯрад, зеро ин амали ширк аст.

некӯтарин амалҳо ҳидоятат
кард?

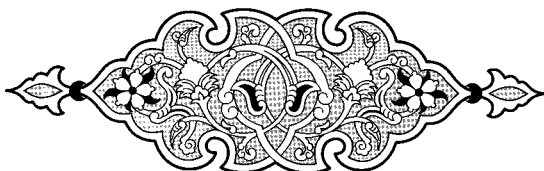
8. Ва туро фақир ва бечиз
ёфт ва ба қаноъат ва сабр
сарватманд ва дороят
гардонд?
9. Пас یتимро маёзор
10. ва гадоро марон, балки
таъом деҳ ва ҳочаташро
баробар гардон
11. ва аз неъмат
Парвардигорат, ки ба ту
арзонӣ кардааст, сухан бигӯй.

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ﴿٨﴾

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَهْجُرْ ﴿٩﴾

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

Сураи Иншироҳ (Кушодан)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 8 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй Паёмбар, оё синаатро барои ту барои муқаррароти динӣ ва даъват ба сӯи Аллоҳ ва ҷамиъи хубихо накушодем?
2. Ва бори гаронатро аз пуштат барнадоштем?
3. Ҳамон боре, ки пушти туро вазнин кардааст.
4. Ва ному овозаатро дар дунёву охират бароят баланд гардонидем.
5. Пас бегумон дар канори душворӣ осонӣ аст!
6. Албатта дар канори душворӣ осонист. Азияти душманонат туро аз нащри рисолат бознадоранд.
7. Чун аз қору бори дунё фориғ шавӣ, ба ибодат кӯш
8. ва ба сӯи Парвардигорат рӯй ор!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ۝

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝

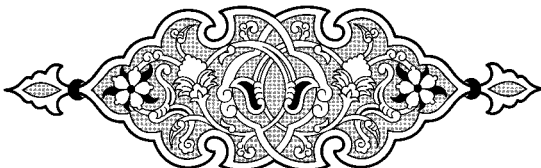
وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ۝

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

Сураи Тин (анҷир)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 8 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад:
Савганд ба анҷиру зайтун
2. ва савганд ба кӯҳи Тури
Сино, ки дар он ҷо
Аллоҳ бевосита бо Мӯсо
алайҳиссалом сухан гуфт.
3. Савганд ба ин шаҳри эмин аз
ҳамаи хавф, ки Макка аст,
4. ки мо одамиро ба таҳқиқ дар
некӯтарин сурате биёфаридем.
5. Он гоҳ ӯро ба сӯи дӯзах
гардонидем, агар аз итоъати
Парвардигораш ва аз
пайравии расули Аллоҳ рӯй
гардонад,
6. магар онон, ки имон
овардаанд ва корҳои шоиста
кардаанд, пас барои онон
подоши бепоён аст.
7. Эй инсон, пас чист, ки баъд
аз ин ҳама панду насиҳат
туро ба дурӯғ шуморидани
қиёмат вомедорад?
8. Оё Аллоҳ ҳукмкунандатарини
ҳокимон намебошад дар ҳама
ҷизе, ки офаридаст? Бале
албатта мебошад!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

والتين والزيتون ﴿١﴾

وطور سينين ﴿٢﴾

وهذا البلد الامين ﴿٣﴾

لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم ﴿٤﴾

ثورددنه اسفل سفلين ﴿٥﴾

إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر ﴿٦﴾

غير ممنون ﴿٦﴾

فما يكذبك بعد بالدين ﴿٧﴾

أليس الله بأحكم الحاكمين ﴿٨﴾

Сураи Алақ (Хунлахта)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 19 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бихон, эй Паёмбар ба номи Парвардигорат, Он ки ҳама ҷаҳонро офаридааст,
2. одамиро аз пораи хуни баста офаридааст.
3. Бихон! Ва Парвардигори ту арҷмандтарин аст.
4. Аллоҳе, ки ба воситаи қалам халқашро таълим дод,
5. ба одамӣ он чиро, ки намедонист, биёмӯхт. Ва аз ториқиҳои ҷаҳл ба нури илм баровард.
6. Ҳаққо, ки одамӣ аз ҳад мегузарад,
7. ҳар гоҳ ки ҳештанро тавонгар бинад.
8. Ҳароина, бидонад ҳар як саркаш, ки бозгашт ба сӯи Парвардигори туст. Пас ҳар як инсонро мувофиқи амалаш подошу ҷазо хоҳад дод.
9. Эй Паёмбар, оё дидӣ он касро, ки манъ мекунад⁽¹⁾,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ①

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ②

أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ③

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ④

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم ⑤

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَإِطْفَى ⑥

أَن رَّءَاهُ أَسْفَى ⑦

إِنَّا إِلَىٰ رَبِّكَ لَارْجَى ⑧

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى ⑨

(1) Мурод аз касе ки манъ мекунад, номи ӯ Абӯҷаҳл аст

10. бандаеро (Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва салламо), ки чун ба намоз истад?
11. Оё дидӣ эй манъкунанда, агар он мард (яъне Муҳаммад) бар роҳи ҳидоят мебуд, пас чи гуна ўро бозмедошт?
12. Ё ин ки ба тақво ва парҳезгорӣ фармон медод?
13. Оё дидӣ эй Муҳаммад, манъкунанда агар дурӯғ барорад ҳақро ва аз фармон рӯйгардонад. Оё аз азоби Аллоҳ наметарсад?
14. Оё магар надонистааст, ки ҳар чиро ки мекунад, Аллоҳ мебинад? Амр чунин нест, чунонки Абӯҷаҳл мепиндорад.
15. На, агар бознаистад аз бадбахтиаш пешонаашро хоҳем кашид.
16. Пешонаи дурӯғгӯи гунаҳгорро.
17. Пас ёрони худро даъват кунад.
18. Мо низ фариштагони маъмури дӯзахро садо мезанем!
19. Фармони ўро қабул макун, ки ҳаргиз ба ту бадӣ натавонад расонд ва сачда куну ба Аллоҳ наздик шав!⁽¹⁾

عَبْدًا إِذَا صَلَّى ﴿١٠﴾

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ﴿١١﴾

أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَى ﴿١٢﴾

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٣﴾

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ﴿١٤﴾

كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَه لَتَسْفَعْنَا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

سَعْدُ الْعُرَابِ نَدِيَّةٌ ﴿١٨﴾

كَلَّا لَا تَطَّعُهُ وَأَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

(1) Баъди хондани ин оят сачда қардан лозим аст .

Сураи Қадр (Тақдир)

Дар Мақка нозил шудааст ва аз 5 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бегумон, Мо Куръонро дар Шаби Қадр нозил кардем!
ва он яке аз шабҳои моҳи шарифи рамазон аст
2. Ва ту чӣ медонӣ, ки Шаби Қадр чист?
3. Фазли Шаби Қадр беҳтар аз ҳазор моҳ аст.
4. Дар он шаб фариштагону рӯх (Ҷабраил алайҳиссалом) ба иҷозати Парвардигорашон барои анҷом додани ҳар гуна кор мефароянд.
5. Он шаб, шаби саломат ва раҳмат аст то дами субҳ!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

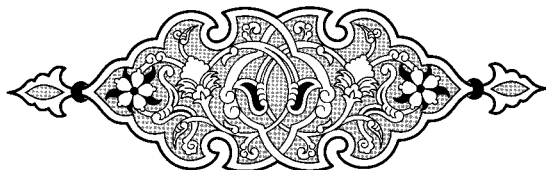
إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ❶

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ❷

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ❸

نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ
كُلِّ أَمْرٍ ❹

سَلَّمَ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ❺

Сураи Байинах (Бурҳони равшан)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 8 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Кофирони аҳли китоб (аз яҳуду насоро) ва мушрикони даст барнадоранд аз куфри худ, то барояшон хуччаги равшане⁽¹⁾ биёяд.
2. Фиристодае аст (Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам) аз ҷониби Аллоҳ, ки саҳифаҳои поки Қуръонро меҳонад,
3. дар онҳо навиштаҷоест рости дуруст, аз ахбор ва амрҳои одилона, ки ба роҳи ҳақ ҳидоят менамояд.
4. Ва аҳли китоб пароканда нашуданд, магар баъд аз он ки барояшон бурҳоне равшан омад. Ва он бурҳон Паёмбари Аллоҳ Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам буд, ки дар Тавроту Инҷил барояшон ваъда дода шуда буд. Ҳама дар паёмбарии ӯ иттифоқ буданд. Пас он ҳангом, ки ба паёмбарӣ мабъус гардид, инкор

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَيَكُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝١

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝٢

فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ۝٣

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝٤

(1) Яъне, он аломате, ки дар китобҳои пешина ваъда дода шуда буданд.

карданд ва пароканда
шуданд.

5. Ва ононро фақат ин фармон доданд, ки Аллохро мухлисона бипарастанд, дар ҳоле ки дар дини Ё бо ихлос бошанд. Ва намоз гузоранду закот диҳанд. Ин аст дини дурусту рост!
6. Ҳамонро аз аҳли китоб онҳое, ки кофир шуданд ва мушрикони, дар оташи ҷаҳаннаманд ва дар он ҳамеша хоҳанд буд. Инҳо бадтарини офаридагонанд.
7. Албатта касоне, ки имон овардаанд ва корҳои шоиста мекунанд, беҳтарини офаридагонанд.
8. Подошашон дар назди Парвардигорашон бустонҳоест ҷовидон, ки зери он ҷӯйҳо меравад. Дар он ҷо ҳамеша ҷовидон бошанд. Аллоҳ аз онҳо розӣ аст, ки амалҳои онро қабул кардааст ва онҳо аз Аллоҳ розианд, ба он чӣ ки аз неъматҳои барои онҳо омода кардааст. Ва ин барои касест, ки аз Парвардигораш битарсад ва аз маъсияти Ё дур истад.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ
هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِنَ رَبُّهُ ﴿٨﴾

Сураи Залзала (Дарзиш)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 8 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Он гоҳ ки замин ларзонда шавад ба саҳттарин ларзаҳояш
2. ва замин борҳои сангинашро⁽¹⁾ берун резад
3. ва одамай аз тарс бигӯяд, ки заминро чӣ шудааст?
4. Дар ин рӯз замин хабарҳои худро аз неку бад ҳикоят мекунад,
5. Зеро Парвардигорат ба ӯ амр кардааст, ки хабар бидиҳад дар рӯи ӯ он чи карда шудааст.
6. Дар он рӯз мардум пароканда аз қабрҳо берун меоянд, то амалҳояшонро ба онҳо нишон диҳанд.
7. Пас ҳар кас ба андозаи заррае неки карда бошад, подоши онро дар охираат мебинад.
8. Ва ҳар кас ба андозаи заррае бадӣ карда бошад, азобашро дар охираат мебинад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ①

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَنْفَاقَهَا ②

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ③

يَوْمَ مِمَّا تَخْتَلِفُ أَعْيُنُهَا ④

يَا أَيُّهَا رَبِّكَ أَوْحَى لَهَا ⑤

يَوْمَ مِمَّا يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ⑥

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ⑦

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ⑧

(1) Аз мурдаҳо ва канзҳо

Сураи Одиёт (Аспони даванда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 11 оят иборат аст.

*Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон*

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад: Савганд ба аспони тозаандае ки нафасзанон ба тарафи душман ҳамла мекунад.
2. Савганд, ба аспоне, ки ба наъли худ сангро зада оташ мебароранд;
3. Пас савганд ба аспоне, ки бар муқобили душман бомдодон хучум оваранд
4. ва он гоҳ дар он чо ғубор бархезонанд
5. ва он гоҳ дар он чо дар миён дароянд ва душманро сарнагун созанд.
6. Ба дурустӣ, ки одамай Парвардигори худро шукр намегуяд.
7. Ба дурустӣ, ӯ худ бар ин гувоҳ аст.
8. Ва ӯ алокаи сахт бо дорой ва мол дорад.
9. Оё инсоне, ки мағрур аст намедонад Аллоҳ таъоло мурдагонро аз гурҳояшон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ①

فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ②

فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ③

فَأَنْزَلْنَ بِهِ نَقْعًا ④

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥

وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦

وَأَنَّهُ لَئِيْلٌ حَنِيدٌ ⑧

* أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعِثَ رَمَاهُ فِي الْقُبُورِ ⑨

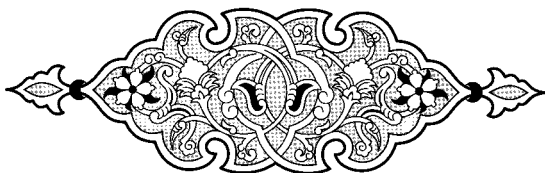

барои ҳисобу ҷазо берун
меоварад.

10. ва он чӣ дар дилҳо аз неку
бад пинҳон аст, ошкор
шавад.
11. Парвардигорашон дар он рӯз
аз ҳоли онҳо ва амалҳояшон
огоҳ аст. Ва ҳеҷ чизе аз $\bar{U}$
пинҳон нахоҳад монд.

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

Сураи Қориъах (Кӯбанда)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 11 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Қориъах, рӯзест, ки дилҳо аз хавли он кӯбида мешаванд.
2. Чист қориъах?
3. Ва ту чӣ донӣ, ки қориъах чист?
4. Рӯзест, ки мардумон ҳамчун парвонаҳои пароканда хоҳанд буд.
5. Ва кӯҳҳо монанди пашми задашуда бо ҳаллоҷӣ парешон карда шуда хоҳанд шуд.
6. Аммо ҳар касеро паллаи некиҳои тарозуяш вазнин бошад,
7. пас ӯ дар ҷаннат дар зиндагии писандида бошад.
8. Ва аммо ҳар касеро сабук шуд паллаи некиҳои тарозуяш,
9. ҷойгоҳаш дар ҳовиях аст.
10. Ва ту чӣ донӣ, ки ҳовиях чист?
11. Оташи бузург ва бисёр гарму сӯзонест.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْقَارِعَةُ ١

مَا أَلْقَارِعَةُ ٢

وَمَا أَذْرَبُكَ مَا أَلْقَارِعَةُ ٣

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ٤

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ٥

فَأَمَّا مَنْ نَقَلَتْ مَوَازِينُهُ ٦

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ٧

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ٨

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ٩

وَمَا أَذْرَبُكَ مَا هِيَ ١٠

نَارٌ حَامِيَةٌ ١١

Сураи Сураи Такосур (Афзунҳоӣ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 8 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ба ғафлат кашид шуморо аз
итоъати Аллоҳ фахр кардан
ба бисёрии молу фарзанд,
2. то ба гӯрҳо расидед ва дар он
чо дафн шудед.
3. На, ин тавр не, нашояд ки
молҳоятон шумоёнро ба
ғафлат андозад ба зудӣ хоҳед
донист, ки ҳаёти охират
бароятон беҳтараст.
4. Сипас ҳазар кунед, ки
ба зудӣ оқибати ба дунё
машғул шуданатонро хоҳед
донист,
5. На, ин тавр нест, агар аз рӯи
яқин медонистед, ҳатман
тезӣ мекардед бар начот
додани нафсҳоятон аз
ҳалокӣ.
6. Албатта, ҷаҳаннамро хоҳед
дид.
7. Сипас ба чашми яқинаш
хоҳед дид, бидуни шак.
8. Сипас дар он рӯз шуморо аз
тамоми неъматҳои дунявӣ
бозхост мекунад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَتْمَنُكُمُ التَّكَاثُرَ ١

حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ٢

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ٣

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ٤

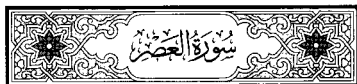
كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ٥

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ٦

لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ٧

ثُمَّ لَنَسْفَعُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ٨

Сураи Ёаср (Замон)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 3 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Аллоҳ савганд ёд мекунад, ба замон,
2. ба таҳқиқ, ки одамі дар зиёнкорӣ аст,
3. ғайри онҳое, ки имон оварданд ва корҳои шоиста карданд ва якдигарро ба ҳақ даъват кардаанд ва якдигарро ба сабр васият намуданд.

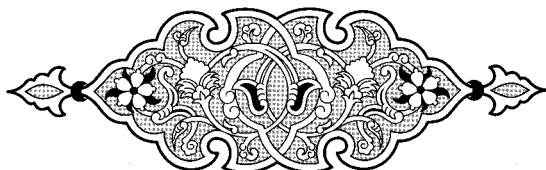
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ١

إِنَّا لِلْإِنْسَانِ لَفِي حُسْرٍ ٢

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ٣

Сураи Ҳумаза (Айбҷӯ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 9 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Вой (ҳалок бод), бар ҳоли ҳар айбҷӯи таъназан,
2. он ки моле чамъ кард ва ба шумори он банд шуд.⁽¹⁾
3. Мепиндорад, ки дороияш дар дунё ҷовидонааш медорад.
4. На чунин нест ки ӯ фикр мекунад, ӯ бегумон дар ҳутамаҳ андохта хоҳад шуд.
5. Ва эй Расул ту чӣ медонӣ, ки ҳутамаҳ чист?
6. Оташи афрӯхтаи Аллоҳаст.
7. Оташе, ки бар дилхо пирӯз мешавад.
8. Бегумон он оташ аз ҳар сӯ бар онҳо фуру баста шудааст,
9. дар сутунҳои дарози оташи дароварда шудааст, то аз он берун наоянд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيَبِّئْ كُلَّ حُمْزَةٍ لَّمْزَةٍ ۝١

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۝٢

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝٣

كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۝٤

وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ۝٥

نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ ۝٦

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْآفَاقَةِ ۝٧

إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ۝٨

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝٩

(1) Яъне, касе аст, ки фақат хаёлаш ба чамъи мол ва ҳисоби он аст.

Сураи Фил

Дар Мақка нозил шудааст ва аз 5 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Эй Паёмбар, оё надонистӣ,
ки Парвардигорат бо Асҳоби
Фил⁽¹⁾ чӣ кард? Онҳое, ки
меҳостанд, ки хонаи Каъбаро
вайрон кунанд.
2. Оё макрашонро ботил
насохт?
3. Ва бар сари онҳо
паррандагони гурӯҳ-гурӯҳ
фиристонд,
4. то онҳоро бо сичҷил⁽²⁾
сангборон карданд.
5. Пас, ононро чун қоҳи
хӯрдашуда гардонид.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَل رَبُّكَ بِأَصْحَابِ
الْفِيلِ ①

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ②

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ③

تَرْتَابِهِمْ بِحِجَارٍ حَمِيمٍ ④

فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ أَمَاكُولٍ ⑤

(1) Абраҳаи ҳабашӣ ва аскаронаш

(2) Сангил

Сураи Қурайш

Дар Макка нозил шудааст ва аз 4 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Барои унсу улфату амни Қурайш; таъачҷуб кунед, ки
2. улфату амнашон дар сафари зимистон ба сӯи Яман ва дар тобистон ба сӯи Шом буд.
3. Пас, бояд шукри Парвардигори ин хонаро (Каъбаро) баҷо оранд ва Ӯро ба ихлос бипарастанд,
4. он Зоте, ки ононро дар гуруснагӣ хӯрок дод ва дар бимноки амн ва амон бахшид.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

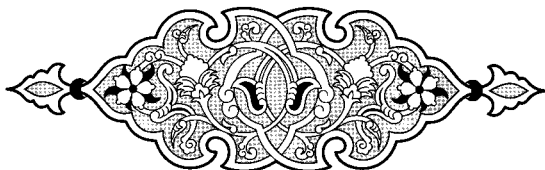
لِيَأْلَفَ قُرَيْشٌ

لِيَأْلَفَهُمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ

مِنْ خَوْفٍ

Сураи Моъун (Ёварӣ)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 7 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Оё дидаӣ онро, ки рӯзи қазоро дурӯғ мешумурд?
2. Ў ҳамон касест, ки ятимро ба хорӣ аз худ меронад.
3. Ва мардумро ба таъом додан ба бенавоён тарғиб намекунад. Пас чӣ гуна ў аз ҷониби худ вайро таъом диҳад?
4. Пас вой, бар он намозгузорон,
5. ҳамон касоне ки аз намози худ дар ғафлатанд ва ба тамоми ҳуқуқҳояш онро бачо намеоранд ва дар вақташ адо наменамоянд.
6. Онон, ки бо амалҳои хуб риё мекунанд
7. ва аз додани моъун⁽¹⁾ саркашӣ мекунанд. Пас онҳо на ибодати Парвардигорашонро ба ҳубӣ бачо меоранд ва на ба мардум некрафторанд.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ ۝١

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝٢

وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝٣

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝٤

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝٥

الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝٦

وَيَسْمَعُونَ الْمَاعُونَ ۝٧

(1) Асбоби рӯзгор, зарфҳо, ё закот

Сураи Кавсар

Дар Макка нозил шудааст ва аз 3 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Ба ростӣ Мо Кавсарро⁽¹⁾ ба ту ато кардем.
2. Пас ба ихлос барои Парвардигорат намоз бихон ва ба номи ӯ қурбонӣ кун,
3. Бегумон бадхоҳи ту ва бадхоҳи он чи ки ту аз ҳидоят ва нур овардай, худ абтар⁽²⁾ аст.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْعَمْنَا عَلَىكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ ﴿٢﴾

إِنَّ سَانَكَهُوَ الْأَنْتَرُ ﴿٣﴾

(1) Хайри бисёр, ё ҳавзе дар чаннат ва дар ду қонибаш хаймаҳо аз дӯлӯъ ва хокаш аз мушк.

(2) Марде, ки наслаш бурида шудааст

Сураи Кофирун

Дар Макка нозил шудааст ва аз 6 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бигӯ эй Расул барои онон,
ки ба Аллоҳу расулаш имон
наёварданд: «Эй кофирон!
2. Ман чизеро, ки шумо
мепарастед аз бутҳо ва
маъбудони ботили ҳеш,
нампарастам
3. ва шумо низ чизеро, ки ман
мепарастам аз маъбуди
барҳақ, нампарастед
4. ва ман парастандаи чизе, ки
шумо мепарастед, нестам
5. ва шумо парастандаи чизе,
ки ман мепарастам, нестед.⁽¹⁾
6. Шуморо дини худ, ки ба он
пайравӣ доред ва маро дини
худ! Ки ғайр аз вай дигар
динро талаб надорам.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾

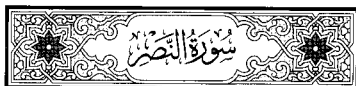
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

(1) Ин оят нозил шуд дар ҳаққи шахсоне, ки Аллоҳ медонист, ки онҳо имон намеоранд

Сураи Наср (Пирӯзӣ)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 3 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Чун ёрии Аллоҳу пирӯзӣ⁽¹⁾
бар кофирони Қурайш ояд
2. ва мардумро бубинӣ, ки
гурӯҳ-гурӯҳ ба дини Аллоҳ
медароянд,
3. Вақте ки чунин шуд, пас
Парвардигори худро сипос
гӯӣ ва аз Ё бахшоиш бихоҳ,
ки Ё тавбапазир аст!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

وَرَأَيْتِ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ
أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ
كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

(1) Фатҳи Макка

Сураи Масад

Дар Макка нозил шудааст ва аз 5 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшиояндаи
меҳрубон

1. Ҳалок бод дастони Абулаҳаб⁽¹⁾ ки ӯ Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламро азият медод ва ҳалок шуд худи ӯ.
2. Моли ӯ ва он чӣ ба даст оварда буд, ба ҳолаш фоида намекунад.
3. Ба зудӣ ба оташе шӯълаваре медарояд
4. ва зани ӯ, низ ба дӯзах медарояд, ки ҳезумкаш аст, дар роҳи Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам онро матраҳ мекард, то азият кашад.
5. Ва бар гардан ресмоне аз лифи (пӯсти) хурмо дорад. Бо он ресмон дар дузах бардошта мешавад, баъд аз он ба поёнтарини дӯзах партофта мешавад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ، وَمَا كَسَبَ ۝٢

سَيَصِلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣

وَأَمْرَأَتُهُ، حَمَّالَةَ الْخَطَبِ ۝٤

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥

(1) Яъне, ҳалок бод худи Абӯлаҳаб бо тамоми вучуди хеш

Сураи Ихлос

Дар Макка нозил шудааст ва аз 4 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бигӯ эй Расул: «Ўст Аллоҳи якто, дар улухият, рубубият ва асмо ва сифот ва касе Ёро шарик шуда наметавонад.
2. Аллоҳе, ки бениёз, сарвар, воло ва бароварандаи умедхо аст,⁽¹⁾
3. на зоида аст ва на зоида шудааст⁽²⁾
4. ва на ҳеч кас ҳамтои Ўст!» дар халқ ва афъол ва номҳо ва сифатҳояш.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝

اللَّهُ الصَّمَدُ ۝

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

(1) Аллоҳе, ки муҳтоҷ ба ҳеч чиз нест

(2) Ва ба ҳамсар ва фарзанд эҳтиёче надорад.

Сураи Фалак (Субҳгоҳ)

Дар Мадина нозил шудааст ва аз 5 оят иборат аст.

*Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон*

1. Бигӯ эй Расул: «Ба Парвардигори субҳгоҳ паноҳ мебарам,
2. аз шарри он чӣ⁽¹⁾ биёфаридааст
3. ва аз шарри шаб, чун дарояд ва торик шавад
4. ва аз шарри ҷодугарзанҳое, ки дар гиреҳҳо афсун медаманд
5. ва аз шарри ҳасуд, ки мардумонро бадбинандааст ва бар неъматҳое, ки ба бандаш додааст чун ҳасад мекунад, то ки аз байн раванд ва ба азият гирифтад».

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

(1) Ҷамиъи махлуқот

Сураи Нос (Мардум)

Дар Макка нозил шудааст ва аз 6 оят иборат аст.

Ба номи Аллоҳи бахшояндаи
меҳрубон

1. Бигӯ эй Расул: «Ба Парвардигори мардум паноҳ мебарам, ки ӯ қодир аст дар гардонидани васвасаҳои бад.
2. Подшоҳи мардум, ки дар тамоми ҳолатҳояшон ба онҳо эҳтиёҷ надорад.
3. Аллоҳи мардум, ба ғайр аз ӯ ҳеч кас маъбуд шуда наметавонад.
4. Аз бади васвасагари пинҳоншаванда, ҳангоме ки Аллоҳ ба ёд оварда шавад,
5. он кӣ дар дилҳои мардум васваса мекунад ва шакку шубҳаҳо меандозад,
6. хоҳ аз чинҳо бошад ё аз одамон!»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾

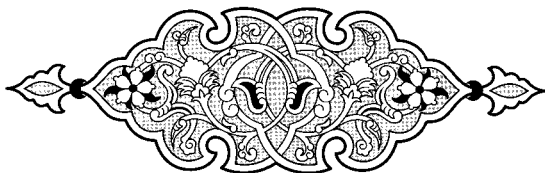
مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾

إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾

مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾

الَّذِي يُوسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

فَهْرَسْتَانِ اسْمَاءِ السُّورِ وَبَيَانِ الْبُكْرَةِ وَالْأَنْزَالِ فِيهَا

Мундариҷаи номҳои сураҳо
ва макони нузули он

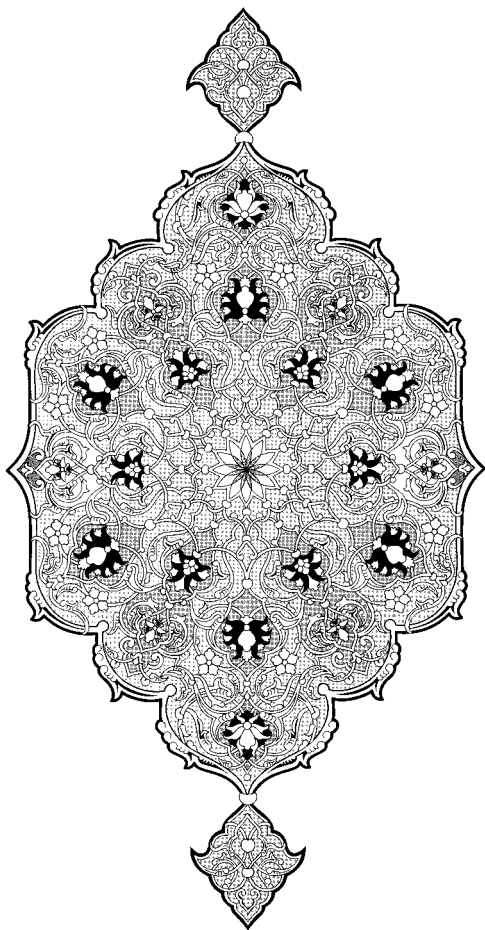
Рақам	Сура	Саҳифа	Макон	السورة
1	Сураи Фотиҳа	1	Маккӣ	سورة الفاتحة
2	Сураи Бақара	5	Маданӣ	سورة البقرة
3	Сураи Оли Имрон	130	Маданӣ	سورة آل عمران
4	Сураи Нисо	200	Маданӣ	سورة النساء
5	Сураи Моида	272	Маданӣ	سورة المائدة
6	Сураи Анъом	325	Маккӣ	سورة الأنعام
7	Сураи Аъроф	385	Маккӣ	سورة الأعراف
8	Сураи Анфол	450	Маданӣ	سورة الأنفال
9	Сураи Тавба	479	Маданӣ	سورة التوبة
10	Сураи Юнус	525	Маккӣ	سورة يونس
11	Сураи Худ	558	Маккӣ	سورة هود
12	Сураи Юсуф	594	Маккӣ	سورة يوسف
13	Сураи Раъд	625	Маданӣ	سورة الرعد
14	Сураи Иброҳим	640	Маккӣ	سورة إبراهيم
15	Сураи Ҳичр	657	Маккӣ	سورة الحجر
16	Сураи Наҳл	673	Маккӣ	سورة النحل
17	Сураи Исро	709	Маккӣ	سورة الإسراء
18	Сураи Каҳф	739	Маккӣ	سورة الكهف
19	Сураи Марям	765	Маккӣ	سورة مريم
20	Сураи Тоҳо	784	Маккӣ	سورة طه
21	Сураи Анбиё	808	Маккӣ	سورة الأنبياء
22	Сураи Ҳаҷ	833	Маданӣ	سورة الحج
23	Сураи Муъминун	856	Маккӣ	سورة المؤمنون
24	Сураи Нур	877	Маданӣ	سورة النور
25	Сураи Фурқон	897	Маккӣ	سورة الفرقان
26	Сураи Шуъаро	914	Маккӣ	سورة الشعراء
27	Сураи Намл	942	Маккӣ	سورة النمل

Рақам	Сура	Саҳифа		السورة
28	Сураи Қасас	963	Маккӣ	سورة القصص
29	Сураи Анкабут	986	Маккӣ	سورة العنكبوت
30	Сураи Рум	1005	Маккӣ	سورة الروم
31	Сураи Лукмон	1023	Маккӣ	سورة لقمان
32	Сураи Саҷда	1033	Маккӣ	سورة السجدة
33	Сураи Аҳзоб	1041	Маданӣ	سورة الأحزاب
34	Сураи Сабъ	1070	Маккӣ	سورة سبأ
35	Сураи Фотир	1087	Маккӣ	سورة فاطر
36	Сураи Ёсин	1101	Маккӣ	سورة يس
37	Сураи Соффот	1116	Маккӣ	سورة الصافات
38	Сураи Сод	1142	Маккӣ	سورة ص
39	Сураи Зумар	1159	Маккӣ	سورة الزمر
40	Сураи Ғофир	1185	Маккӣ	سورة غافر
41	Сураи Фуссилат	1214	Маккӣ	سورة فصلت
42	Сураи Шуро	1231	Маккӣ	سورة الشورى
43	Сураи Зухруф	1251	Маккӣ	سورة الزخرف
44	Сураи Духон	1270	Маккӣ	سورة الدخان
45	Сураи Ҷосия	1281	Маккӣ	سورة الجاثية
46	Сураи Аҳқоф	1293	Маккӣ	سورة الأحقاف
47	Сураи Муҳаммад	1306	Маданӣ	سورة محمد
48	Сураи Фатҳ	1318	Маданӣ	سورة الفتح
49	Сураи Хучурот	1330	Маданӣ	سورة الحجرات
50	Сураи Қоф	1337	Маккӣ	سورة ق
51	Сураи Зориёт	1346	Маккӣ	سورة الذاريات
52	Сураи Тур	1357	Маккӣ	سورة الطور
53	Сураи Наҷм	1367	Маккӣ	سورة النجم
54	Сураи Қамар	1377	Маккӣ	سورة القمر
55	Сураи Раҳмон	1389	Маданӣ	سورة الرحمن
56	Сураи Воқеъа	1399	Маккӣ	سورة الواقعة

Рақам	Сура	Саҳифа		السورة
57	Сураи Ҳадид	1410	Маданӣ	سورة الحديد
58	Сураи Мучодала	1422	Маданӣ	سورة المجادلة
59	Сураи Ҳашр	1432	Маданӣ	سورة الحشر
60	Сураи Мумтаҳана	1442	Маданӣ	سورة الممتحنة
61	Сураи Саф	1450	Маданӣ	سورة الصف
62	Сураи Чумъа	1455	Маданӣ	سورة الجمعة
63	Сураи Мунофиқун	1459	Маданӣ	سورة المنافقون
64	Сураи Тағобун	1464	Маданӣ	سورة التغابن
65	Сураи Талоқ	1471	Маданӣ	سورة الطلاق
66	Сураи Таҳрим	1477	Маданӣ	سورة التحريم
67	Сураи Мулк	1483	Маккӣ	سورة الملك
68	Сураи Қалам	1492	Маккӣ	سورة القلم
69	Сураи Ҳоққа	1501	Маккӣ	سورة الحاقة
70	Сураи Маъориҷ	1508	Маккӣ	سورة المعارج
71	Сураи Нӯх	1514	Маккӣ	سورة نوح
72	Сураи Чин	1520	Маккӣ	سورة الجن
73	Сураи Муззаммил	1527	Маккӣ	سورة المزمل
74	Сураи Муддассир	1532	Маккӣ	سورة المدثر
75	Сураи Қиёмат	1539	Маккӣ	سورة القيامة
76	Сураи Инсон	1545	Маданӣ	سورة الإنسان
77	Сураи Мурсалот	1551	Маккӣ	سورة المرسلات
78	Сураи Набаъ	1558	Маккӣ	سورة النبا
79	Сураи Нозийот	1564	Маккӣ	سورة النازعات
80	Сураи Абаса	1569	Маккӣ	سورة عبس
81	Сураи Таквир	1574	Маккӣ	سورة التكوير
82	Сураи Инфитор	1577	Маккӣ	سورة الانفطار
83	Сураи Мутаффифин	1579	Маккӣ	سورة المطففين
84	Сураи Иншиқоқ	1584	Маккӣ	سورة الانشقاق
85	Сураи Буруҷ	1587	Маккӣ	سورة البروج

Рақам	Сура	Саҳифа		السورة
86	Сураи Торик	1590	Маккӣ	سورة الطارق
87	Сураи Аъло	1592	Маккӣ	سورة الأعلى
88	Сураи Ғошия	1594	Маккӣ	سورة الغاشية
89	Сураи Ғажр	1597	Маккӣ	سورة الفجر
90	Сураи Балад	1601	Маккӣ	سورة البلد
91	Сураи Шамс	1604	Маккӣ	سورة الشمس
92	Сураи Лайл	1606	Маккӣ	سورة الليل
93	Сураи Зухо	1609	Маккӣ	سورة الضحى
94	Сураи Иншироҳ	1611	Маккӣ	سورة الشرح
95	Сураи Тин	1612	Маккӣ	سورة التين
96	Сураи Алақ	1613	Маккӣ	سورة العلق
97	Сураи Қадр	1615	Маккӣ	سورة القدر
98	Сураи Баййинаҳ	1616	Маданӣ	سورة البينة
99	Сураи Залзала	1618	Маданӣ	سورة الزلزلة
100	Сураи Одиёт	1619	Маккӣ	سورة العاديات
101	Сураи ҚОРИЪАҲ	1621	Маккӣ	سورة القارعة
102	Сураи Такосур	1622	Маккӣ	سورة التكاثر
103	Сураи Ёаср	1623	Маккӣ	سورة العصر
104	Сураи Ҳумаза	1624	Маккӣ	سورة الحمزة
105	Сураи Фил	1625	Маккӣ	سورة الفيل
106	Сураи Қурайш	1626	Маккӣ	سورة قريش
107	Сураи Моъун	1627	Маккӣ	سورة الماعون
108	Сураи Кавсар	1628	Маккӣ	سورة الكوثر
109	Сураи Кофирун	1629	Маккӣ	سورة الكافرون
110	Сураи Наср	1630	Маданӣ	سورة النصر
111	Сураи Масад	1631	Маккӣ	سورة المسد
112	Сураи Ихлос	1632	Маккӣ	سورة الإخلاص
113	Сураи Фалақ	1633	Маккӣ	سورة الفلق
114	Сураи Нос	1634	Маккӣ	سورة الناس

إِنَّ وَدَارَةَ الشُّؤْنِ الْإِسْلَامِيَّةِ وَالْأَوْقَافِ وَالِدَعْوَةَ وَالْإِشْرَاقَ

فِي الْمَلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

الْمَشْرِفَةَ عَلَى مَجْمَعِ الْمَلِكِ فَهَكَذَا

لِطَبَاعَةِ الْمُصْحَفِ الشَّرِيفِ فِي الْمَدِينَةِ الْمُسَوَّرَةِ

إذِيسَّرُهَا أَنْ يُصَدَّرَ الْمَجْمَعُ هَذِهِ الطَّبَعَةَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ

وَتَرْجَمَةَ مَعَانِيهِ إِلَى اللُّغَةِ الطَّاجِيْنِيَّةِ

تَسْأَلُ اللهُ أَنْ يَنْفَعَ بِهَا النَّاسَ

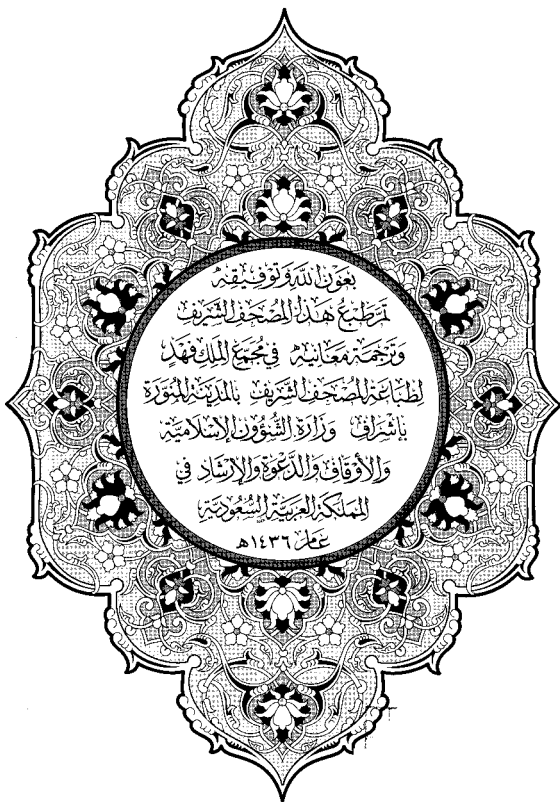
وَأَنْ يَجْزِيَ

خَالِمْ الْجَمِيْزِ الشَّرِيفِيْنَ، الْمَلِكِ سَلْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْغَنِزِ الْسُّعُودِي

أَحْسَنَ الْجَزَاءِ عَلَى جُهُودِهِ الْعَظِيْمَةِ فِي نَشْرِ كِتَابِ اللهِ الْكَرِيمِ

وَاللهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ ٢

Вазорати шуни Исломӣ ва Авқоф ва Таблиғ ва
Иршод дар кишвари шоҳигарии Арабистони
Саъудӣ. Масъул ва нозир бар мучаммаи
Малик Фаҳд барои чопи Қуръони Карим дар
Мадинаи Мунаввара бо камоли хурсандӣ ин
чопи Қуръони Карим ва тарҷумаи маъони
онро дар равиши тафсири Муяссар ба забони
тоҷикӣ аз мучаммаъ мунташир мекунад ва аз
даргоҳи Аллоҳ таъоло пурсон аст, ки онро боиси
манфиъати тамоми мардумон қарор дода ва ба
Ходими ҳарамайни шарифайн Малик Салмон
бин Абдулазиз Оли Саъуд муқобили саъйи
фаровони эшон дар нашри китоби Карими
Аллоҳ таъоло беҳтарин подош ато фармояд.
Ва танҳо Аллоҳ таъоло ҳидояткунандааст.

حقوق الطبع محفوظة
لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف

ص. ب. ٦٢٦٢ - المدينة المنورة

www.qurancomplex.gov.sa

contact@qurancomplex.gov.sa

Ба
фазли Аллох
таъоло ва тавфиқи Ё
чопи ин Қуръони Карим
бо тарҷумаи маъонии он дар
равиши тафсири Муъассар дар
мачаммаъи Малик Фаҳд барои
чопи Қуръони Карим дар Мадинаи
Мунаввара ва зери назорати
вазирати шууни Исломи ва Авкоф
ва Таблиғ ва Иршод дар кишвари
шоҳигарии Арабистони
Саъудӣ дар соли 1436
ҳиҷри ба итмом
расид.

Ҳаққи чоп хоси чопхонаи Малик Фаҳд аст.

с/т 6262 Мадинаи Мунаввара
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

③ مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف، ١٤٣٦ هـ
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف
ترجمة معاني القرآن الكريم إلى اللغة الطاجيكية / مجمع الملك فهد
لطباعة المصحف الشريف - المدينة المنورة، ١٤٣٦ هـ

١٦٨٠ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨١٧٣-٠٣-٩

١- القرآن - ترجمة - اللغة الطاجيكية أ. العنوان
ديوي ٢٢١،٤ ١٤٣٦/٣٥٦١

رقم الإيداع: ١٤٣٦/٣٥٦١

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨١٧٣-٠٣-٩

